El Nuevo Testamento

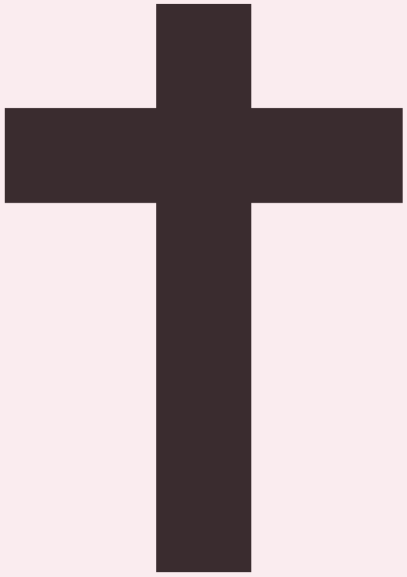

New Testament in Chatino, Nopala

El Nuevo Testamento
New Testament in Chatino, Nopala

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nopala Chatino (Chatino, Nopala)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, David Niel Nellis, All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:
You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.
Printed book ISBN 968310150X
The New Testament

in Chatino, Nopala

© 2013, David Niel Nellis, All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
7aec2f8f-e534-559d-8dcc-b8b15d5a08dc

Contents

MATEO 1
MARCOS 45
LUCAS 73
JUAN 121
HECHOS 155
ROMANOS 200
1 CORINTIOS 219
2 CORINTIOS 238
GÁLATAS 251
EFESIOS 258
FILIPENSES 265
COLOSENSES 270
1 TESALONICENSES . . . 275
2 TESALONICENSES . . . 279
1 TIMOTEO 282
2 TIMOTEO 288
TITO 292
FILEMON 295
HEBREOS 297
SANTIAGO 311
1 PEDRO 316
2 PEDRO 322
1 JUAN 326
2 JUAN 331
3 JUAN 332
JUDAS 333
APOCALIPSIS 335

Mateo

Ta nten 'in Jesucristo

1 Nde nguinu scua nii ta nten 'in
Jesucristo, sñe' ta nten 'in Davi, cui'
sñe' ta nten 'in Abraham. 2 Abraham
ncua sti Isaac, Isaac ncua sti Jacob, Ja-
cob ncua sti Judá lo'o nchgaa la ña'an
ta'a ngula yu. 3 Yu Judá can' ncua
sti Fares lo'o Zara, lo' jyi'an chcuaa
yu can' ncua naan Tamar, lo' Fares
ncua sti Esrom, Esrom ncua sti Aram.
4 Aram can' ncua sti Aminadab, Ami-
nadab ncua sti Naasón, Naasón ncua
sti Salmón. 5 Yu Salmón ncua sti Booz,
lo' jyi'an can' ncua naan Rahab, Booz
ncua sti Obed, lo' jyi'an can' ncua
naan Rut, Obed ncua sti Isaí. 6 Isaí
ncua sti yu nu ncua ree Davi, ree Davi
can' ncua sti Salomón, lo' jyi'an can'
ncua cuilyi'o yu Uría. 7 Salomón ncua
sti Roboam, Roboam ncua sti Abía,
Abía ncua sti Asa. 8 Yu Asa ncua sti
Josafat, Josafat can' ncua sti Joram,
Joram ncua sti Uzía. 9 Uzía ncua sti
Jotam, Jotam s ncua sti Acaz, Acaz
ncua sti Ezequía. 10 Ezequía ncua
sti Manasés, Manasés can' ncua sti
Amón, Amón ncua sti Josía. 11 Yu
Josía ncua sti Jeconía lo'o ta'a ngula
yu, cui' Babilonia ncua cune' yu
xa yaa ne' Israel preso. 12 Chon'
nde'en xa nguila ne' yaa ne' Babilo-
nia ncua cune' Salatiel, cui' sñe' Je-
conía, yu Salatiel ncua sti Zorobabel,
13 Zorobabel ncua sti Abiud, Abiud
ncua sti Eliaquim, Eliaquim ncua sti
Azor. 14 Yu Azor ncua sti Sadoc, Sadoc
ncua sti Aquim, Aquim ncua sti Eliud.
15 Yu Eliud ncua sti Eleazar, Eleazar
ncua sti Matán, Matán ncua sti Jacob.
16 Jacob ncua sti yu See, cui' nu ncua
cuilyi'o María nu ncua jyi'an Jesús,
ñi nu lca Cristo. 17 Cuaña'an yato'o
yton tsa tilcua ta nten, ti' chendyu nu
mdi'in yu Abraham hasta chendyu
nu mdi'in yu Davi, ticui' cuaña'an
yton cha tilcua ta nten, ti' chendyu
'in Davi tsaya' nguila ne' Israel yaa
ne' preso se'en lca Babilonia, ticui'
cuaña'an yton cha tilcua ta nten, ti'
xa nguila ne' yaa ne' Babilonia tsaya'
mdiyaan Cristo chendyu.

Xa ngula Jesucristo

18 Ndeña'an yato'o xa ngula Jesu-
cristo: Ncua cuiya' cha' si'yana yu
See ntsu'hui cha' ca cuilyi'o 'in María,
jyi'an Jesús, una ti' lyijyi chcuan yu
cunta 'in María, xa cua' mxilyo ña'an
si'ya cha' cuiya' 'in Espíritu nu Luhui
'in Ndiose. 19 Una yu See can' tsu'hue
nten lca yu, a ncua ti' yu xicune
yu cha' can', lo' ncua lca tiquee yu
si'yana cunan ti si'yu co' yu cha' can'.
20 Cui' cha' can' ntsu'hui tiquee yu, xa
ngulo'o tloo sca angujle 'in Ñi X'nan
na 'in yu ni' cula, lo' juin 'in yu: See,
sñe' ta nten 'in Davi, a cutsen chcuan
cunta 'in María nu ca cuilyi'o, si'yana
cuhui' nu ndon lo'o cua, si'ya cha'
cuiya' 'in Espíritu nu Luhui 'in Ndiose
ca lca cuhui'. 21 Cuhui' nu tyi'in cua ca
naan cuhui' Jesús, si'yana culo laa ñi
quichen 'in ñi si'ya qui'ya nducui ne'.
22 Nchgaa cha' re yato'o na, si'yana
chcua cha' nu mxiycui' Ñi X'nan na
'in yu Isaía xa juin yu: 23 —Ña'an jan
ñii, ntsu'hui cha' xilyo ña'an sca ne'
cuna'an tsa suhue ti lo' tyi'in sñe' ne',
lo' ca naan can' Emanuel —. Cha'
re nchca ti' chcui', Ndiose ndi'in lo'o
na. 24 Xa mjyin xaa ti' yu See can',
mducua yu tñan tsaña'an ycui' angujle
'in Ñi X'nan na lo'o yu, lo' mchcuan
yu cunta 'in María. 25 Una la cua'
mdiyaan cuhui' chendyu xacan' m'ni
ca'an yu 'in nten 'in yu, lo' mdi'in tyaa
yu nii cuhui' ca naan cuhui' Jesús, nde
sñe' ne' nu culoo.

2

Xa ya na'an yu mago 'in Jesús

1 Xa nu ncua cune' Jesús quichen
Belén se'en lyi'ya loo Judea, cui' xa nu
lca yu Herode ree, xacan' mdiyaa tu-
cua snan yu mago quichen Jerusalén
nu mdo'o tijyo', luhua' se'en nchcua
cucha, 2 lo' mñicha' yu: ¿La ndi'in yu
nu lca ree 'in ne' judio, yu nu ngula
can'? Si'yana cua' na'an hua mdo'o
tucua sca cuii, lo' nchcui' na cha' 'in

yu, ljyaan hua si'yana cu'ni tnu hua
'in yu. 3 Xa ynan yu ree Herode
cha' re, msu'hua yu cha' tiquee yu,
lo' cui' cuaña'an quichen Jerusalén.
4 M'ni yu cha' nguio' ti'in nchgaa nu
ntsu'hui cunta cha' 'in laa, tsatlyu
lo'o ne' escriba nu ndi'in quichen
can', lo' mñicha' yu 'in ne' cha' la ca
ntsu'hui cha' cula ñi nu lca Cristo.
5 Mxcuen ne' 'in yu: Cui' quichen
Belén se'en lyi'ya loo Judea, si'yana
ndeña'an nguinu scua cha' nu mxiy-
cui' Ndiose 'in nguso 'in ñi cua' s'ni:
6 —Nu'huin Belén, cui' quichen nu
m'ni ca'an 'in Judá, a lca um nu chin'
la cha' 'in lja nu ndon loo lati se'en
lyi'ya loo Judea, si'yana loo nu'huin
ntsu'hui cha' tyi'o sca nu culo ca tñan,
nu chu'hui cunta 'in quichen 'ñan
nu lca Israel—. 7 Xacan' yu Herode
msi'ya cunan ti yu 'in yu mago can',
lo' mñicha' lyicua yu 'in, cha' ti' ñi
xaa mdo'o tucua cuii can', 8 xacan'
ngua'an tñan yu 'in tsaa quichen
Belén, lo' juin yu: Yaa um, lo' cu-
nan tsu'hue um suun ña'an ndi'in cha'
'in cuhui' can', xa quija lyoo um 'in
cuhui', xitucui um lo' quitsa' um 'ñan,
si'yana lo'on nan' tsa y'nin tnun 'in
cuhui'. 9 Xa mdyi ycui' ree can' lo'o
yu, mdo'o yu nguiaa yu, lo' yuhue 'a
ti' yu si'yana xiya' mdo'o tucua cuii
nu cua' na'an yu, luhua' se'en nchcua
cucha, lo' mducua loo na loo yu
tsaya' mdiyaa na chcua se'en ndi'in
cuhui' can', lo' can' ycan' tucui na.
10 Ndyijyin ya' tsu'hue ntsu'hui tiquee
yu xa na'an yu 'in na. 11 Xa yten yu
ña'an can', na'an yu 'in cuhui' can' lo'o
María jyi'an cuhui', mdyi'ya xtyin' yu
lo' m'ni tnu yu 'in cuhui', msla yu
se'en ntsu'hui cha' tsu'hue nu ljyan
lo'o yu, lo' mdaa yu na oro 'in cuhui',
lo'o na xityi'i nu ndiquin tucua ne'
tloo Ndiose, lo'o mirra. 12 Yato'o jui
nu mtsa' 'in yu ni' cula, si'yana a
xitucui 'a yu se'en ndi'in yu Herode,
can' cha' xca tucueen mxitucui yu
nde quichen tyi yu.

13 Xa cua' nguiaa yu mago can', sca
angujle 'in Ñi X'nan na ngulo'o tloo
'in yu See can' ni' cula, lo' juin 'in
yu: Ndla ti cu'ni, lo' tsa lo'o 'in cuhui'
cua lo'o jyi'an cuhui' se'en lca Egipto,
can' tyi'in um la xa nu nan' quitsan'
'in, si'yana yu Herode nan yu ña'an
nu cujui yu 'in cuhui'. 14 Cui' xaa
mdyi'o sla yu, lo' ticui' tla can' mdo'o
yu nguiaa yu lo'o cuhui' can' lo'o
jyi'an cuhui' se'en lca Egipto. 15 Can'
ndi'in yu xa ngujui yu Herode, yato'o
cha' re si'yana chcua cha' nu mxiy-
cui' Ñi X'nan na 'in nguso 'in ñi cua'
s'ni, lo' nchcui' na: —Se'en lca Egipto
msi'yan 'in Sñen'—. 16 Lo' yato'o lyee
'a ycuen tique' yu Herode, xa ngujlyo
ti' yu si'yana nguñilyi'o yu mago 'in
yu, ngulo yu tñan si'yana caja nch-
gaa cuhui' nu ndi'in quichen Belén
lo'o chcua tyi'iin tso', tsalca cuhui'
nu ndiyaa tucua yjan, tsaña'an cunta
nu ngulo yu lo'o suun nu mdaa yu
mago can'. 17 Cuaña'an mducua cha'
nu mxiycui' Ndiose 'in yu ncua naan
Jeremía xa juin yu: 18 —Ngune msi'ya
yja cueen ne' quichen Ramá, nguinan
ne', ti'i nga'an 'in Raquel si'ya sñe', lo'
a ncua lca tiquee caja nu tyaa cha'
tnu tiquee 'in si'yana ngujui sñe'—
. 19 Xa cua' ngujui yu Herode can',
ngulo'o tloo sca angujle 'in Ñi X'nan
na 'in yu See can' ni' cula, se'en ndi'in
yu quichen Egipto, 20 lo' juin 'in yu:
Tyaa juesa xitucui se'en lca Israel lo'o
cuhui' cua lo'o jyi'an cuhui', si'yana
cua' ngujui yu nu ncua ti' cujui 'in
cuhui'. 21 Xacan' mxitucui jun lo'o
cuhui' can', lo' nguila jun se'en lca
Israel. 22 Xa ynan yu cha' si'yana yu
Arquelao ndlo yu tñan se'en lyi'ya loo
Judea, tñan loo Herode sti yu, ytsen
yu quila yu can', una jui nu mtsa' 'in
yu ni' cula, can' cha' mdo'o yu nguiaa
yu se'en lyi'ya loo Galilea. 23 Mdiya
ti'in jun quichen Nazaret, cuaña'an
mducua cha' nu ycui' nchgaa yu nu
mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni, ña'an ca
si'yana ca naan ñi Nazareno.

3

Xa yjui ne' cuhui' quichen Belén

Cha' 'in Xuhua mducua tya 'in nten

1 Ya tucua tsaan, yu Xuhua nu
mducua tya 'in nten, mdyisnan ycui'
yu cha' tsu'hue 'in Ndiose sca se'en
ngutyi, cui' se'en lyi'ya loo Judea, 2 lo'
nchcui' yu: Xilo'o chon' um qui'ya
ngui'ni um, si'yana cua' mdiyaa xaa
culo Ndiose tñan 'in na. 3 Nde cha'
nu mxiycui' Ndiose 'in Isaía cua' s'ni:
—Tyi'an yu se'en ngutyi lo' chcui'
cueen yu: Cu'ni chu'hue um tucueen
se'en caan Ñi X'nan na, lo' cu'ni ñi
um tucueen nu ntsu'hui cha' tyijyin
ñi—. 4 Yu Xuhua can' lco' yu sca
te' nu nguiaa' lo'o quichan' camello,
lo'o sca quijyin nchcan' na sii' yu,
lo' scua nu nchcu yu lca 'in sco', lo'
ndyi'yo yu cuiñan' nu ntsu'hui ni'
quixin'. 5 Mdiyaan nten nu mdo'o
quichen Jerusalén se'en ndlyu yu, lo'o
quichen se'en lyi'ya loo Judea, lo'o
sca chcui se'en lyi'ya loo chco tlyu
Jordan, 6 mducua tya yu 'in ne' chco
tlyu can', lo' ñee ne' qui'ya 'in ne'. 7 Xa
na'an yu si'yana qui'an ne' fariseo
lo'o ne' saduceo ljyaan ne' si'yana
chcua tya ne', nchcui' yu lo'o ne':
'Un ta nten nu cuiñi, ¿ti nu ngulo'o
'in um si'yana xnan yu'hui um, lo'
a qui'ni ca'an 'in um lo'o cha' nsin'
ti' nu tyi'o tiquee Ndiose tiyaa xaa?
8 Xilo'o chon' um qui'ya ngui'ni um,
lo' culo'o xñan um 'in um lo'o sca
chendyu nu luhui. 9 A cu'ni siye' um
ta ljuin um: Sñe' ta nten 'in Abra-
ham lca hua. Cunen lo'o um sca
cha': Ndiose tca cu'ni ñi cha' cutsu
xca ta nten chon' quee re, lo' ca can'
sñe' Abraham. 10 A cunta chcuan yca
cua' nducui cuta na chon' xcua' yca,
can' cha' nchgaa yca nu a ndyi'yu mti
ntsu'hui cha' xi'yu na, lo' tsaa na loo
quii'. 11 Cha' ñii si'yana nducua tyan
'in um lo'o tyi'a, si'yana cua' mxilo'o
chon' um qui'ya 'in um, una nde loo la
re ljyaan sca nu ndon loo la que ña'an
nan', lo' ndyijyin ya' tsu'hue ntsu'hui
tiqueen cha' cua na tca cui'yan snan
ñi, cui' ñi tucua tya ñi 'in um lo'o
Espíritu nu Luhui 'in Ndiose, a cunta
lo'o quii'. 12 Yaa' ñi cua' nducua tiyaa
na nu ntsu'hui cha' tyuhui trigo nu
cua' nguio' ti'in, lo' xu'hua se'en ñi
trigo can', a cunta ntsu'hui cha' tiquin
ñi quixin can', lo'o sca quii' nu a
ntsu'hui 'a cha' ti' tyuhui'.

Xa mducua tya Jesús

13 Xacan' mdo'o Jesús se'en lca
Galilea, lo' mdiyaa ñi chco tlyu
Jordan se'en nu tucua tya yu Xuhua
'in ñi. 14 Una yu Xuhua a ncua ti'
yu tucua tya yu 'in ñi, lo' juin yu:
'Un ntsu'hui cha' tucua tya um 'ñan
nan', lo' nde ljyaan um si'yana nan'
tucua tyan 'in um. 15 Una mxcuen
Jesús 'in yu: Tyaa ya', si'yana cuaña'an
ntsu'hui cha' tucua na tñan nchgaa
cha' nu ñi 'in Ndiose. La xacan'
mslyaa yu. 16 Ña'aan mducua tya
Jesús mdyi'o ñi loo tyi'a, cui' ña'an
lcaa nguila ni' cuaan, lo' na'an ñi
ngu'ya tucua Espíritu 'in Ndiose que
ñi, tsaña'an nchca ti' ndyi'ya tucua
sca scun' jo'o. 17 Xacan' ngune ycui'
sca nu ycui' la ni' cuaan: Nde Sñen'
nu ta'a lati 'ñan, tsu'hue 'a ntsu'hui
tiqueen lo'o.

4

Ncua ti' laxa'an xityu 'in Jesús loo qui'ya

1 Xacan' Espíritu 'in Ndiose mx-
icu'ni 'in Jesús si'yana tsaa ñi sca se'en
ngutyi, lo' can' ncua ti' laxa'an xi-
tyu 'in ñi loo qui'ya. 2 Xa cua' m'ni
ñi ayuna tucua yla tsaan lo' tucua
yla tla, xacan' mdyisnan ngute' ti' ñi.
3 Cui' ña'an lcaa yaan laxa'an tloo ñi,
lo' juin 'in ñi: Cha' nu'huin lca Sñe'
Ndiose, chcui' lo'o quee re lo' chca
na jaslya. 4 Mxcuen ñi 'in, ndeña'an
nchcui' quityi 'in Ndiose: —Si'i tsa-
loo ti si'ya cha' nchcu ndyu'hui nten
chendyu, cui' ca nu si'ya nchgaa cha'
nu nchcui' Ndiose—. 5 Xacan' ya lo'o
laxa'an 'in ñi quichen Jerusalén, lo'
ycuen lo'o 'in ñi sca se'en cuaan lati 'in
laa can', 6 lo' juin 'in ñi: Cha' lca Sñe'
Ndiose, tyi'o cuaan re lo' qui'ya ton
la 'ya cua, si'yana nchcui' quityi 'in
Ndiose: —Culo ñi tñan 'in angujle 'in
ñi si'yana chu'hui cunta 'in, lo' su'hua
yaa' can' 'in se'en nguiaa, si'yana a

tsa ton quiya' loo quee—. 7 Lo' juin
Jesús: Una lo'o cha' re nguinu scua
na loo quityi 'in Ndiose: —A tyijyin
lyoo 'in Ndiose X'nan—. 8 Xacan'
ya lo'o laxa'an 'in ñi sca loo qui'ya
cuaan ya', lo' ngulo'o 'in ñi sca chcui
chendyu se'en ndlo ne' tñan, lo'o cha'
cuilyiya' 'in ne', 9 lo' juin 'in ñi: Ña'aan
cha' re taan 'in, cha' tyon xtyin' lo'
cu'ni tnu 'ñan. 10 Mxcuen Jesús: Tyi'o
tso' siin', Laxa'an, si'yana ndeña'an
nchcui' quityi 'in Ndiose: —'In Ndiose
X'nan ntsu'hui cha' cu'ni tnu, lo' scati
'in ñi ca ja'an—. 11 Xacan' mdo'o
tso' laxa'an can' sii' ñi, cui' ña'an lcaa
mdiyaan angujle nu ta yaa' 'in ñi.

Mdyisnan m'ni Jesús tñan 'in Ndiose

12 Xa ynan Jesús cha' si'yana
yu Xuhua cua' ntsu'hui na'an
chcuan, mxitucui ñi se'en lca Galilea.
13 Xacan' mdo'o ñi quichen Nazaret,
lo' mcha'an ti'in ñi Capernaum, sca
quichen ndi'in tu'hua tiyo', cui' loo
yuu nu m'ni ca'an 'in Zabulón lo'o
Neftalí, 14 si'yana tsato'o cha' nu
mxiycui' Ndiose 'in yu Isaía cua' s'ni
xa juin yu: 15 —Yuu nu m'ni ca'an 'in
ta nten 'in Zabulón lo'o se'en lyi'ya loo
Neftalí, cui' tucueen nu ndiyaa tu'hua
tiyo' xca tso' chco tlyu Jordan, se'en
lyi'ya loo Galilea, se'en ndi'in ne'
gentil, 16 sca quichen ndi'in se'en tla
yta, na'an ne' sca xaa nu tlyu, nten nu
ntsu'hui tuyaa' cha' ndyija, m'ni sca
xaa 'in ne'—. 17 Ti' xacan' mdyisnan
Jesús ngulo'o ñi 'in nten, lo' nchcui'
ñi: Xilo'o chon' um qui'ya ngui'ni
um, si'yana cua' mdiyaa xaa culo
Ndiose tñan 'in um. 18 Yato'o sca tsaan
mda'an Jesús tu'hua tiyo' Galilea, lo'
na'an ñi 'in yu Tyo lo'o yu Ndre ta'a
ngula yu, nduguun yu quitan loo
tyi'a can' si'yana yu cuta cula lca yu.
19 Lo' juin ñi 'in yu: Chcui ncha'an
um 'ñan, nan' culo'on 'in um cu'ni um
cuta, tyicana 'in nten. 20 Ticui' xaa
ngula' sti yu quitan 'in yu, lo' mducui
ncha'an yu 'in ñi. 21 Chin' ti se'en ti'
mda'an ñi, xa na'an ñi 'in tucua yu
nu nda'an lo'o ta'a ngula, Jacobo lo'o
yu Xuhua, ndlyu yu lo'o Zebedeo sti
yu ni' sca yca na'an, nxcuan su'hua
yu quitan 'in yu, lo' msi'ya ñi 'in yu.
22 Cui' xaa mdyi'o yu ni' yca na'an
can', ngula' ton yu 'in sti yu lo' mducui
ncha'an yu 'in ñi. 23 Ña'aan se'en lyi'ya
loo Galilea mda'an lo'o ñi cha' tsu'hue
'in Ndiose, lo'o se'en ndiyo' ti'in ne'
judio, ngulo'o ñi ña'an ntsu'hui cha'
culo Ndiose tñan 'in nten, lo' m'ni
chca ñi 'in nchgaa nu ti'i lo'o cuati
loo quicha. 24 Ña'aan se'en lyi'ya loo
Siria mscua cueen cha' 'in ñi, mdiyan
lo'o ne' 'in nu ti'i lo'o cuati loo quicha,
a cunta lo'o nu ntsu'hui cui'in xa'an
'in, lo'o nu nxñi cui'in 'in, lo'o nu
mchcun' quiya', lo' m'ni chca ñi 'in.
25 Qui'an 'a nten mducui ncha'an 'in
ñi nu mdo'o se'en lyi'ya loo Galilea,
lo'o Decápolis, lo'o quichen Jerusalén,
lo'o se'en lyi'ya loo Judea, a cunta nu
mdo'o xca tso' chco tlyu Jordan.

5

Xa ngulo'o Jesús 'in nten

1 Xa na'an Jesús si'yana qui'an 'a
nten mdiya ti'in can', ycuen ñi sca
se'en nu cuaan la, lo' ña'aan yten
tucua ñi mdiyaa yu ta'a nda'an ñi
tloo ñi. 2 Xacan' mdyisnan ngulo'o
ñi 'in nten, lo' juin ñi: 3 Tsu'hue ca
xu'hue nu ndyi'ya cha' tiyaa si'yana
'ni cha' 'in lo'o Ndiose, can' nu caja
cha' tsu'hue 'in se'en ndlo Ndiose
tñan. 4 Tsu'hue ca xu'hue nu ti'i
nga'an 'in si'ya qui'ya m'ni, can' nu
caja cha' tnu tiquee 'in. 5 Tsu'hue
ca xu'hue nu suun nten lca, can' nu
qui'ni ca'an 'in yuu se'en ndlo Ndiose
tñan. 6 Tsu'hue ca xu'hue nu nguite' ti'
lo' nguityi ti' cha' nu ñi 'in Ndiose, can'
nu cha'an yu'hui cusya 'in. 7 Tsu'hue
ca xu'hue nu ña'an 'tnan ti' 'in ta'a,
can' nu caja nu ña'an 'tnan ti' 'in.
8 Tsu'hue ca xu'hue nu luhui cusya
'in, can' nu ña'an tloo 'in Ndiose tiyaa
xaa. 9 Tsu'hue ca xu'hue nu ndiya
nan ña'an tyi'in tsu'hue lo'o nchgaa
tucui, can' nu ca naan sñe' Ndiose.
10 Tsu'hue ca xu'hue nu ndijin cha'
si'ya tñan tsu'hue nu ngui'ni, can' nu
caja cha' tsu'hue 'in se'en ndlo Ndiose
tñan. 11 Tsu'hue ca xu'hue um xa

caja nu ña'an ti'i, lo' chcui' ca'an 'in
um si'ya cha' 'ñan, lo' tñan ne' scasca
qui'ya 'in um. 12 Chcui ti' um lo' ca
tsu'hue chu'hui tiquee um, si'yana
tlyu cha' tsu'hue qui'ni ca'an 'in um la
ni' cuaan, si'yana cuaña'an jui nu m'ni
lyi'o 'in yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua'
s'ni.

Cha' 'in teje'

13 'Un nguiaa cha' 'in um ña'an
nchca ti' teje' lja nten chendyu, cha'
teje' can' tyi'o tiyen' na, ¿ña'an ta tca
ca tiyen' na xiya'? A la 'a cunajo'o na,
tsaloo chcuan ti na lo' caja nu culo'
su'hua 'in na.

Cha' 'in xaa

14 'Un nguiaa cha' 'in um ña'an
nchca ti' xaa nu ndu'hui loo chendyu,
cui' cuaña'an sca quichen nu ndi'in
sca loo qui'ya, a tca nu a ca chcan'
na. 15 A tucui nu ca'an sca quii' lo'
nde tucun ti'in 'in na, cui' ca nu cuaan
chcua na si'yana tu'hui na xaa 'in
nchgaa nu ndi'in ña'an can'. 16 Cui'
cuaña'an taa um ya' ca um sca xaa
'in nten chendyu, ña'an ca si'yana ca
chcan' loo tñan tsu'hue nu ngui'ni um,
lo' cu'ni tnu ne' 'in Stina Ndiose, ñi nu
nducua ni' cuaan.

Cha' 'in lee

17 A quiñan ti' um ljyaan si'yana tyi-
jyin lyoon 'in lee, lo'o cha' nu ngua'an
scua yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua'
s'ni, si'i na xcuan tloon 'in na, cui' ca
nu si'yana ca ja'an 'in na. 18 Nu cha'
ñi cunen lo'o um, tsalja nu ti' chcan'
ni' cuaan lo'o chendyu re, ñi sca cha'
nu suhue lati nducua loo lee can', lo'
a tyijyin cha' 'in na cuati ña'an, cui'
ca nu tsato'o nchgaa cha' nu nducua
loo na. 19 Can' cha' nu cucha ti'in
cha' nu suhue lati ngulo Ndiose tñan,
lo' cha' cuaña'an culo'o can' 'in xca
tucui, a caja nu su'hua loo 'in se'en
ndlo Ndiose tñan. Una nu tucua tñan
'in na lo' culo'o 'in na, can' nu ca sca
nu ndon loo se'en ndlo Ndiose tñan.
20 Cunen lo'o um sca cha', cha' a lyee
la quia nan um 'in Ndiose que ña'an
ngui'ni ne' escriba lo'o ne' fariseo, a
tca sten um se'en ndlo Ndiose tñan.

Cha' nu nchcuen tique' ne'

21 Cua' ngune 'in um ña'an jui nu
ycui' lo'o ne' mdi'in s'ni: —A cujui
nten—, lo' nu cujui nten tyi'o qui'ya
'in lo' ca xñan bsya 'in. 22 Una nan'
cunen lo'o um, nu nscuen tique' lo'o
ta'a, tyi'o qui'ya 'in lo' ca xñan bsya 'in.
Ticui' cuaña'an cha' caja nu chcui' lo'o
ta'a: Tijyi 'a nan, tyi'o qui'ya 'in can'
se'en nchca cuiya' qui'ya. Lo' ña'an tu-
cui ti nu chcui' lo'o ta'a: Tinto 'a, chen
nchcui tsaa can' loo quii'. 23 Can' cha'
xa yan lo'o um sca lcuan 'in Ndiose,
lo' lja xacan' quia yu'hui ti' um si'yana
nducui ncha'an cha' 'in um lo'o ta'a
um, 24 cula' scua um lcuan can', lo'
quia y'ni chu'hue um cha' 'in um lo'o
ta'a um culo nducua la, xacan' xitucui
um, lo' tyaa um lcuan can' 'in Ndiose.
25 Ndla ti cu'ni chu'hue um cha' 'in um
lo'o ta'a cusuun um tucueen nguiaa
um, lja nu ti' lyijyi ca cuiya' cha' 'in
um, ña'an tu' tyaa can' cunta 'in um
tloo bse, lo' yu bse can' tyaa yu cunta
'in um yaa' silyiya, can' nu su'hua 'in
um na'an chcuan. 26 Nu cha' ñi cunen
lo'o um, a tyi'o um na'an chcuan, cha'
si'i la su'hua lyiya' um nchgaa cunta
nu nducui ncha'an 'in um.

Cha' nu nguiten yu'hui ne' lo'o cuilyi'o nten

27 Cua' ngune 'in um ña'an jui nu
ycui': —A sten yu'hui um lo'o cuilyi'o
nten—. 28 Una nan' cunen lo'o um,
nu ñan' 'ya 'in sca ne' cuna'an, lo'
su'hua cha' nducun' ni' cusya 'in lo'o
ne', ña'an loo cha' cua' yten yu'hui lo'o
ne'. 29 Cha' si'ya quiloo um ngui'ni
um qui'ya, lyoo um 'in na, tsu'hue lati
nu ndiya lyijyi sca tso' quiloo um sten
um ni' cuaan, lo' si'i nu ña'an chcui um
tsaa um loo quii'. 30 Cui' cuaña'an, cha'
si'ya yaa' um cu'ni um qui'ya, si'yu co'
um 'in na, tsu'hue lati nu ndiya lyijyi
sca tso' yaa' um sten um ni' cuaan,
lo' si'i nu ña'an chcui um tsaa um loo
quii'.

Cha' 'in nten nu ndla' ti'in ta'a

31 A cunta jui nu ycui': —Sca yu
qui'yu nu nchca ti' cula' ti'in 'in
cuilyi'o, 'ni cha' tsa' scua sca quityi 'in
yu—. 32 Una nan' cunen lo'o um, yu
nu cula' ti'in 'in cuilyi'o, lo' cha' si'i

si'yana yten yu'hui ne' lo'o xca tucui, ña'an loo cha' nxicu'ni yu 'in ne' sten yu'hui ne' lo'o ña'an tucui ti, lo' yu nu ca cuilyi'o 'in can', lo'o can' cu'ni qui'ya.

A tyi'in tya ca na sca cha'

33 A cunta cua' ngune 'in um ña'an jui nu ycui' lo'o ne' mdi'in s'ni: —A tyi'in tya ca um sca cha'—, cui' ca nu —tucua um tñan cha' nu tyi'in tyaa um tloo Ñi X'nan na—. 34 Una nan' cunen lo'o um: Ñi sca cha' lo' a ntsu'hui cha' tyi'in tya ca um, ñi ni' cuaan lo' a cu'ni tyi'ya um si'yana la cua nducua Ndiose, 35 ñi loo chendyu re si'yana nde nxitñan' quiya' ñi, ñi a cu'ni tyi'ya um quichen Jerusalén si'yana lca na quichen 'in ñi nu lca Ree. 36 Ñi a tyi'in tya ca um chendyu 'in um, si'yana ñi sca quichan' que um lo' a tca cu'ni um cha' ca mta na uta ca mten na. 37 Xa chcui' um sca cha', ljuin um: Cui' na, uta, si'i na, si'yana cha' ti' tucua la um cha' can', cua' lo'o cha' cuiñi ljyan lo'o na.

Chu'hui cha' tsu'hue 'in na lo'o ta'a cusuun na

38 Cua' ngune 'in um jui nu ycui': —Cha' caja nu culo quiloo um, cui' cuña'an cu'ni um lo'o can', cha' caja nu xityu lyi'ya um, ticui' cuña'an cu'ni um—. 39 Una nan' cunen lo'o um, a cu'ni su'hua um 'in um lo'o nu nducun', cui' ca nu cha' ycuan' yu sca tso' tloo um, tyaa um xca tso' na ycuan' yu. 40 Cha' nde'en nu nchca ti' taa qui'ya 'in um lo' lyaa xcan' um, tyaa um 'in na 'in cui' ña'aan lo'o te' ycan' tnu tu'hua can' 'in um. 41 Cha' caja nu xicu'ni 'in um cui'ya um su'hua sca kilometro, 'un cui'ya um 'in na tucua kilometro. 42 Cha' nde'en la na jñan ne' 'in um, tyaa um 'in na, cui' cuña'an cha' ntsu'hui nu jñi' na 'in um, a cu'ni tiji um lo'o can'. 43 Cua' ngune 'in um jui nu ycui': —Ña'an 'tnan ti' um 'in ta'a nten um—, lo' xcuan tloo um 'in ta'a cusuun um. 44 Una nan' cunen lo'o um: Ña'an 'tnan ti' um 'in ta'a cusuun um, lo' chcui' um cha' tsu'hue lo'o nu nchcui' cha' ti'i 'in um, cu'ni um tsu'hue lo'o nu nxcuan tloo 'in um, jñan um 'in Ndiose si'ya cha' 'in nu ndaja 'in um lo' nducui ncha'an 'in um, 45 cuña'an ca chcan' loo si'yana lca um sñe' Stina Ndiose, ñi nu nducua ni' cuaan, ñi nu n'ni cha' ndu'hui xaa 'in nten nducun' lo'o nten nu tsu'hue, lo' nxi 'ya ñi quioo 'in nten nu tsu'hue lo'o nten nu nducun'. 46 Si'yana cha' chu'hui cha' tsu'hue 'in um lo'o tsalca nu ntsu'hui cha' tsu'hue 'in lo'o um, ¿ñi cha' tsu'hue ta nducua tloo um xa-can'? ¿Ta si'i lo'o nten nu nducun' n'ni cuña'an? 47 Cha' chcui' cha' um 'in tsalca ta'a ti um, ¿ta nducua la ngui'ni um 'in xca tucui? ¿Ta si'i lo'o ne' gentil n'ni ne' cuña'an? 48 Can' cha' ca um sca nten nu ñi ndi'in cha' 'in, tsaña'an Sti um ñi nu nducua ni' cuaan, ñi ndi'in cha' 'in ñi.

6

Cha' 'in lcuan

1 Xñi um cunta si'yana si'i tloo ña'an nten cu'ni um scasca loo cha' tsu'hue, ta si'yana taa ne' loo um, lo' cha' cuña'an cu'ni um, a sca cha' tsu'hue qui'ni ca'an 'in um lo'o tso' 'in Stina Ndiose nu nducua ni' cuaan. 2 Can' cha' xa taa um sca lcuan, a xicune um cha' can' tloo nten, si'yana cuña'an ngui'ni sca nu a ñi ndi'in cha' 'in se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose, uta sca se'en la, ña'an ca si'yana caja nu taa loo can'. Nu cha' ñi cunen lo'o um, lo'o tsacan' ti cua' lca siya' can'. 3 Una xa taa um sca lcuan, a ntsu'hui cha' ca jlyo ti' tso' ca 'in um na nu taa tso' cuen 'in um, 4 cunan ti ntsu'hui cha' taa um lcuan, lo' Sti um, ñi nu nan' 'ya nchgaa loo cha', xitucui ñi cha' tsu'hue 'in um tloo na'an nten.

Chcui' lyi'o na 'in Ndiose

5 Xa chcui' lyi'o um 'in Ndiose, a cu'ni um tsaña'an n'ni nu a ñi ndi'in cha' 'in, si'yana nducui ti' can' ndyon nchcui' lyi'o 'in Ndiose se'en n'ni tnu ne' 'in ñi, uta sca se'en la, si'yana caja nu taa loo can'. Nu cha' ñi cunen lo'o um, lo'o tsacua ti ña'an cua' jui siya' can'. 6 Una xa chcui' lyi'o um 'in Stina Ndiose, yten um ña'an 'in um lo' tucun um 'in na, lo' chcui' um lo'o ñi nu a chcan' nducua, lo' Sti um, ñi nu nan'

'ya nchgaa loo cha', xcuen ñi 'in um tloo na'an nten. 7 Xa nchcui' lyi'o um 'in Ndiose, a chcui' um ticui' ti loo cha' tsañan n'ni ne' gentil nu a ndyu'hui lyoo 'in Ndiose, ñan ti' ne' ta si'yana qui'an cha' chcui' ne', caja nu cu'ni cunta 'in ne'. 8 A nchca cha' cu'ni um ña'an nu ngui'ni ne', si'yana ñi nu lca Sti um cua' jlyo ti' ñi cha' nu 'ni 'in um, siya' ti' lyijyi jñan um 'in na. 9 Can' cha' xa chcui' lyi'o um 'in Ndiose, ndeña'an chcui' um: Ndiose Sti hua, 'un ñi nu nducua ni' cuaan, scati um ntsu'hui cha' cu'ni tnu hua 'in um. 10 Nchca ti' hua si'yana tsatlyu culo um tñan 'in hua, lo' cu'ni um tsaña'an nu lca tiquee um loo chendyu re, cui' tsaña'an ngui'ni um la ni' cuaan. 11 Cunda scaa tsaan taa um na nu cunajo'o 'in hua. 12 Cu'ni um cha' tlyu ti' 'in hua si'ya qui'ya ngui'ni hua, si'yana cuaña'an ngui'ni hua cha' tlyu ti' 'in nchgaa nu ngui'ni cha' ngunan' lo'o hua. 13 A taa um cha' cuiya' sten cha' ngunan' tiquee hua, cui' ca nu culo tso' um 'in hua sii' cha' ngunan' can', si'yana scati um ndlo um tñan, lo' tlyu cha' cuiya' ntsu'hui 'in um, tsala xaa cu'ni tnu hua 'in um. Amen. 14 Cha' cu'ni um cha' tlyu ti' 'in ta'a nten um, cui' cuaña'an Sti um, ñi nu nducua ni' cuaan, cu'ni ñi cha' tlyu ti' 'in um, 15 una cha' a cu'ni um cha' tlyu ti' 'in ta'a nten um, ticui' cuaña'an Sti um, ñi nu nducua ni' cuaan, a cu'ni ñi cha' tlyu ti' 'in um si'ya qui'ya ngui'ni um.

Cha' 'in ayuno

16 Xa cu'ni um ayuna, a taa um ya' ca xi'in tloo um tsaña'an n'ni nu a ñi ndi'in cha' 'in, n'ni xi'in can' tloo si'yana ca jlyo ti' nten si'yana ngui'ni ayuna. Nu cha' ñi cunen lo'o um, lo'o tsacua ti ña'an cua' jui siya' can'. 17 Una xa cu'ni um ayuna, cu'ni chu'hue um 'in um, lo' ycui um tyi'a tloo um, 18 si'yana a ca chcan' ña'an si'yana ngui'ni um ayuna, cui' ca nu cu'ni um cha' can' tloo Stina Ndiose, ñi nu a chcan' nducua, lo' Sti um, ñi nu nan' 'ya nchgaa loo cha', xcuen ñi 'in um tloo na'an nten.

Cha' 'in cha' cuilyiya'

19 A so' ti'in um cha' cuilyiya' loo chendyu re, se'en nu sta 'ni 'in na lo' jlyo na, se'en nu sten yu cunan lo' cui'ya 'in na, 20 cui' ca nu so' ti'in um cha' cuilyiya' la ni' cuaan, se'en nu a tca sta 'ni 'in na, ñi a ntsu'hui cha' jlyo na, ñi yu cunan lo' a cui'ya 'in na. 21 Si'yana se'en ndi'in cha' cuilyiya' 'in um, can' nguilyu cusya 'in um.

Quiloo na ndu'hui xaa 'in na

22 Quiloo um ndu'hui na xaa 'in um, can' cha' xa nu tsu'hue xaa quiloo um, ti' ña'aan um mtsa'an yu'hui xaa can' 'in um, 23 una cha' a tsu'hue xaa quiloo um, ticui' cuaña'an ña'aan um tla yta um. Lo' cha' tla yta cha' tiyaa 'in um, ¿ña'an la ca ycui' ca tla yta can'?

Cha' 'in tucua x'nan na

24 A tucui nu tca chu'hui tucua x'nan, si'yana ña'an ti'i yu 'in sca, lo' xca can' lyee la chu'hui yu cunta 'in, uta lyee la su'hua loo yu 'in sca, lo' xca xcuan tloo yu 'in. Cui' cuaña'an a tca tyi'in tyaa um quiloo um 'in Ndiose, lo' ticui' xaa chcua quiloo um 'in cha' cuilyiya'.

Cha' 'in cha' nduhue ti'

25 Can' cha' cunen lo'o um: A su'hua um cha' nduhue ti' tiquee um lo'o na nu cunajo'o 'in um, ñi ste' um lo' a chu'hui yuhue' ti' um. ¿Ta a ndon loo la chendyu 'in um que 'in cha' nchcu, cui' cuaña'an cunan' um, ta a ntsu'hui lyoo la na que 'in ste' um? 26 Xñi um cunta ña'an ndi'in cha' 'in quiñi, a ntya 'in jyaan, a sca na nxo' 'in, ñi a ntñan 'in ju'hua, una Sti um, ñi nu nducua ni' cuaan nxicu 'in 'in. ¿Ta si'i lyee la ntsu'hui lyoo um que 'in quiñi? 27 Siya' lyee la nsu'hua um cha' nduhue ti' tiquee um, ¿ta ñan ti' um tca tya cula la um 'in um lo'o xca lii scun um? 28 A cunta lo'o te' nu ntsu'hui cha' co' um, ¿ñi cha' lyee 'a nsu'hua um cha' nduhue ti' tiquee um lo'o na? Xñi um cunta ña'an ndlyo sca yca quee nu nducua ni' quixin', a n'ni na tñan, ñi a ntñan na te', 29 una cunen lo'o um sca cha', ñi yu ree Salomón tsaña'an nu ncua cuilyiya' yu, lo' a tsu'hue la yco' yu que ña'an quee

cua. 30 Cha' cuaña'an nxico' Ndiose 'in quixin', cua' ñii tsu'hue ña'an na una quiaa quinan' na lo' tsaa na loo quii'. ¿Ta si'i nde lyee la xico' ñi 'in um, 'un nu jo'o ndiya qui'an ti' 'in ñi? 31 Can' cha' a su'hua um cha' nduhue ti' tiquee um, ta ljuin um: ¿Ñi na cu na, ñi na co'o na, lo' ñi na co' na? 32 Si'yana chon' nchgaa cha' re nchcua quiloo ne' gentil, una ñi nu lca Sti um, ñi nu nducua ni' cuaan, jlyo ti' ñi si'yana 'ni cha' 'in um lo'o nchgaa cha' re. 33 Quia nan um 'in Ndiose culo nducua la, lo' tucua um tñan cha' nu ñi 'in ñi, lo' nchgaa cha' re tya cula lo'o ñi 'in um. 34 Can' cha' a su'hua um cha' nduhue ti' tiquee um ña'an tyijyin um tsaan quiaa, si'yana quiaa cua' ljyan lo'o na cha' nduhue ti' 'in na, cui' lya lo'o cha' nu nchca tsaan re ñii.

7

A su'hua qui'ya ta'a na

1 A nchca cha' su'hua qui'ya ta'a um, si'yana a caja nu su'hua qui'ya 'in um. 2 Si'yana tsaña'an nsu'hua um qui'ya 'in xca tucui, cuaña'an caja nu su'hua qui'ya 'in um, lo'o cuiya' nu nsu'hua cuiya' um, cui' cuaña'an caja nu su'hua cuiya' 'in um. 3 ¿Ñi cha' lyee 'a nxñi um cunta mti nu ntsu'hui quiloo ta'a nten um, lo' a n'ni cunta um co' yca nu ntsu'hui quiloo um? 4 ¿Ña'an ta tca ljuin um 'in ta'a um: Tyaa um ya' culyoon mti nu ntsu'hui quiloo um, lo' cha' quiloo um ntsu'hui sca co' yca 'in na? 5 'Un ne' nu a ñi ndi'in cha' 'in, lyoo um co' yca nu ntsu'hui quiloo um culo nducua la, la xacan' ca chcan' tsu'hue 'in um culyoo um mti nu ntsu'hui quiloo xca tucui. 6 A su'hua um na nu luhui tloo xni', ñi a su'hua um na nu ntsu'hui lyoo 'in um tloo cuhue', ña'an tu' sti quiya' 'in 'in na, lo' xiton 'in lo'o um, can' cha' xñi um cunta 'in um lo'o nten.

Ntsu'hui cha' jñan na 'in Ndiose

7 Jñan um na nu nchca ti' um, lo' caja na 'in um, quia nan um cha' can' lo' quija lyoo na 'in um, chcui' um lo' caja nu sla tuna'an 'in um. 8 Si'yana nchgaa nu jñan sca cha', a s'ni caja na 'in, lo' nu nan cha' can', a s'ni quija lyoo na 'in, lo' nu nchcui', a s'ni ndyijyi nu sla tuna'an 'in. 9 ¿Ti ña'an um ndi'in sñe' um, lo' xa jñan jaslya 'in um, ta xtyi ti' um taa um quee 'in can'? 10 ¿Uta cha' jñan cula 'in um, ta xtyi ti' um taa um cunaan 'in can'? 11 Cha' 'un lca um nten nu nducun', lo' ndaa um na nu tsu'hue 'in sñe' um, ¿ña'an la ca Stina Ndiose, ñi nu nducua ni' cuaan, na a taa ñi cha' tsu'hue nu jñan um 'in ñi? 12 Can' cha', tsaña'an nu nducua tloo um cu'ni nten lo'o um, cuaña'an ntsu'hui cha' cu'ni um lo'o ne', si'yana nde cha' nu nsu'hua lo'o ña'aan cha' nu nchcui' lee lo'o cha' nu ycui' yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni.

Cha' 'in tuna'an nu lu'hui

13 Quia nan um ña'an sten um tuna'an nu lu'hui, si'yana xeen 'a tuna'an lo' xeen tucueen nu ndiyaa loo cha' ngunan', lo' qui'an 'a nten nguiten ne' tuna'an can'. 14 Si'yana lu'hui tuna'an lo' titi tucueen nu ndiyaa se'en caja chendyu, lo' chin' nu nguija lyoo na 'in.

Chu'hui lyoo na nten cua' ña'aan tñan n'ni ne'

15 Xñi um cunta 'in um lo'o yu cuiñi nu nchcui' si'yana Ndiose nxiycui' 'in, yu nu ngui'ni 'in tsaña'an nchca ti' sca slya', una cusya 'in yu nguia cha' 'in na ña'an nchca ti' 'ni la. 16 Si'ya tñan nu n'ni yu tca chu'hui lyoo um 'in yu. ¿Ta tca cui'yu mti uva loo ti quiche', uta tyi'o mti higo loo yca quiche'? 17 Cui' cuaña'an ndi'in cha' 'in sca yca: Cha' tsu'hue na, tsu'hue mti ndyi'yu loo na, lo' cha' a tsu'hue na, ticui' cuaña'an a tsu'hue mti ndyi'o loo na. 18 Si'yana sca yca nu tsu'hue, a ntsu'hui cha' cui'yu mti nu a tsu'hue loo na, cui' cuaña'an sca yca nu a tsu'hue, a tca cui'yu mti nu tsu'hue loo na. 19 Can' cha' nchgaa yca nu a ndyi'yu mti nu tsu'hue ña'an loo, xi'yu na lo' tsaa na loo quii'. 20 Can' cha' si'ya tñan nu n'ni sca nten tca chu'hui lyoo na 'in ne'.

Cha' 'in nu a siya' yu'hui lyoo ñi

21 Si'i nchgaa nu nchcui': Ñi X'nan
hua, Ñi X'nan hua, tca sten se'en ndlo
Ndiose tñan, cui' ca nu tsalca nu ndu-
cua tñan ña'an nu nchca ti' Stin, ñi
nu nducua ni' cuaan. 22 Qui'an 'a
nu chcui' lo'on tiyaa xaa, lo' ljuin:
Ñi X'nan hua, Ñi X'nan hua, ¿ta si'i
lo'o cha' cuiya' 'in um mda'an ycui'
hua cha' tsu'hue re? ¿Ta si'i lo'o cha'
cuiya' 'in um ngulo hua cui'in xa'an
nu ntsu'hui 'in nten? ¿A cunta m'ni
hua scasca cha' nu tnu lo'o cha' cuiya'
'in um? 23 Xacan' xcuen 'in can': —A
siya' yu'hui lyoon 'in um, tyi'o tso' um
siin', 'un nu ngui'ni tñan ngunan'—.

Cha' 'in suun tucua na'an

24 Nu quine 'in cha' nu nchcuin' re,
lo' ca ja'an 'in na, nguiaa cha' 'in can'
tsaña'an nguiaa cha' 'in sca nten nu
mdi'in tyaa suun na'an 'in loo quee
nu tla. 25 Mdyisnan ngu'ya quioo lo'
ycuen yla chco tlyu, a cunta yaan
cui'in tnu nu mdijin se'en nducua
na'an can', una a mdlyu na si'yana
tsu'hue mdi'in suun na chon' quee
can'. 26 Una nu quine 'in cha' nu
nchcuin' re, lo' a ca ja'an 'in na,
nguiaa cha' 'in can' ña'an cha' 'in
nten nu ndiya lyijyi cha' tiyaa 'in,
nu mdi'in tyaa suun na'an 'in loo
ysin. 27 Mdyisnan ngu'ya quioo lo'
ycuen yla chco tlyu, yaan cui'in tnu
lo' mxitlyu 'in na, lo' ña'aan na 'in yu
ngujlyo na. 28 Xa mdyi ycui' Jesús
cha' can', lyee 'a yuhue ti' ne' ña'an
cha' nu ndlo'o ñi, 29 si'yana lo'o cha'
cuiya' ndlo'o ñi, lo' si'i ña'an ndlo'o ne'
escriba.

8

Yu ncua ti'i lo'o quitso' la

1 Xa mdo'o Jesús loo qui'ya lyo' ti
can', qui'an 'a nten mducui ncha'an
'in ñi. 2 Xacan' yaan sca yu nu nguxen
quitso' la 'in se'en ndon ñi, lo' mdyi'ya
xtyin' yu tloo ñi lo' juin yu: Ñi X'nan
hua, cha' nchca ti' um tca cu'ni chca
um 'ñan. 3 Jesús mxñii ñi yaa' ñi lo' yla'
ñi 'in yu, lo' juin ñi: Nchca tin' cu'ni
chcan 'in, quinu luhui lo'o quicha cua
'in. Ticui' xaa ngulyijyi quitso' la can'
'in yu. 4 Xacan' juin Jesús 'in yu: Ña'an
jan ñi, a chcui' lo'o ñi sca tucui, cui'
ca nu tsaa lo' culo'o 'in tloo yu nu
ntsu'hui cunta cha' 'in laa, lo' taa sca
lcuan tsaña'an nu ngulo Moisé tñan,
cuaña'an ca jlyo ti' nten si'yana cua'
mchca.

Xa mchca nguso 'in x'nan sindatu

5 Xa mdiyaa Jesús tu'hua quichen
Capernaum, sca x'nan sindatu yan
ycua 'in ñi, lo' mdyisnan mjñan yu
cha' tsu'hue 'in ñi, 6 lo' juin yu: Ñi
X'nan hua, sca yu nguso 'ñan nscua
yu la na'an 'ñan, ti'i 'a ndijin yu lo'
a nchca tyi'an yu. 7 Xacan' mxcuen
Jesús 'in yu: Nan' tsa'an lo' cu'ni
chcan 'in yu. 8 X'nan sindatu can' mx-
cuen 'in ñi: Ñi X'nan hua, a ntsu'hui
suun 'ñan sten um ña'an 'ñan, tsaloo
ti chcui' um sca cha' lo' chca nguso
'ñan. 9 Si'yana lo'on nan' ntsu'hui nu
ndlo tñan 'ñan, a cunta ndlon tñan 'in
sca ta sindatu, lo' cha' cunen lo'o sca
yu: Nde se'en tsaa, lo' tsaa yu. Cha'
cunen lo'o xca yu: Quiaan nde re, lo'
quiaan yu. Cha' chcuin' lo'o nguso
'ñan: Nde tñan cu'ni, lo' cu'ni yu 'in na.
10 Xa ngune 'in Jesús cha' can', yuhue
'a ti' ñi lo' juin ñi 'in nten nu nda'an
ncha'an 'in ñi: Nu cha' ñi cunen lo'o
um, ñi sca ne' Israel, lo' a ndiyaa ne'
cuiya' tsaña'an ndiya qui'an ti' yu re
'ñan. 11 Cunen lo'o um sca cha', qui'an
'a ne' nu ntsu'hui cha' tyi'o luhua'
se'en nchcua cucha, lo'o luhua' se'en
nguiaa cucha, can' nu chcua sca se'en
ti lo'o Abraham, lo'o Isaac, lo'o Jacob
la ni' cuaan se'en ndlo Ndiose tñan.
12 Una nu ntsu'hui ca cha' qui'ni ca'an
'in se'en ndlo Ndiose tñan, can' nu
tsato'o quinu nde lyiya' se'en tla yta,
lo' xi'ya yja cueen can' loo nu lyee
tyijyin nu ti'i. 13 Xacan' juin Jesús
'in x'nan sindatu can': Quia lya, lo'
tsato'o ña'an nu ndiya qui'an ti'. Ticui'
xaa mchca nguso 'in yu.

Xa mchca jyi'an laa yu Tyo

14 Mdiyaa Jesús la na'an 'in yu Tyo,
lo' na'an ñi si'yana jyi'an laa yu nscua
ti'i lo'o tique'. 15 Yla' ñi yaa', lo' cui'

xaa mdyi'o tique' can', mdyiton ne' lo' mdyisnan m'ni cunta ne' 'in jun. 16 Xa ngu'ya tla mdyisnan mdiyan lo'o ne' qui'an 'a nu ntsu'hui cui'in xa'an 'in se'en ndon ñi, lo' ngulo ñi cui'in xa'an can' si'ya cha' nu ycui' ñi, lo' m'ni chca ñi 'in nchgaa nu ti'i, 17 si'yana chcua cha' nu mxiycui' Ndiose 'in yu Isaía xa juin yu: —Cui' ñi ngu'ya ñi quicha 'in na, lo' mdijin ñi nu ti'i tñan loo na—.

Cha' 'in nu ncua ti' chcui ncha'an 'in Jesús

18 Na'an Jesús si'yana qui'an 'a nten msu'hua lo'o 'in ñi, can' cha' mdi'in tyaa ñi cha' si'yana tyijyin xi'yu jun xca tso' tiyo'. 19 Yaan sca yu escriba se'en ndon ñi lo' juin yu 'in ñi: 'Un ñi nu lca Bstro, chcui ncha'an 'in um nchgaa se'en tsaa um. 20 Mxcuen Jesús 'in yu: Sca cuta' nducua tyi 'in, cui' cuaña'an quiñi ntsu'hui ten 'in, una Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, a ndyijyi se'en nxitñan' yu. 21 Xca yu nu nducui ncha'an 'in ñi juin yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, taa um cha' cuiya' quia tsin' 'in stin culo nducua la. 22 Mxcuen Jesús 'in yu: Chcui ncha'an 'ñan, si'yana a s'nan nu chu'hui yuhue' ti' cutsi' 'in nu cua' ngujui.

M'ni Jesús cha' ngulyijyi quio cui'in

23 Ña'aan yten Jesús ni' yca na'an, cua' lo'o yu ta'a nda'an ñi yten 'in na. 24 Cui' xaa ti can' yaan sca quio cui'in tnu, lo' mdyisnan nguitsa tiyo' can', mdyiton sten na lo' ncho'o ti'in na 'in yca na'an can', una Jesús nscua lja' ñi. 25 Yu ta'a nda'an ñi ngulyoo sla ñi lo' juin 'in ñi: ¡Ñi X'nan hua, culo laa um 'in hua, cua' quityin' yu'hui ti na! 26 Juin ñi 'in yu: ¿Ñi cha' ta nguitsen um, ta jo'o 'a ndiya qui'an ti' um? Xacan' mdyiton ñi, lo' ngusun lo'o ñi 'in cui'in can' lo'o tiyo' can', lo' cui' xaa mdi'in tiin na. 27 Ndyijyin ya' yuhue ti' yu ta'a nda'an ñi lo' juin yu: ¿Tucui ca lca ñi re, ñi cha' hasta cui'in lo'o tiyo' re, lo' ja'an na 'in ñi?

Xa mchca yu Gadara

28 Xa mdiyaa jun xca tso' tiyo' can' se'en lca loo yuu 'in ne' Gadara, yan ycua tucua yu nu ntsu'hui cui'in xa'an 'in, nu mdo'o ni' lyi'o se'en nguitsi' nten, ndyijyin cuiya' la yu, ñi a tucui 'a xtyi ti' tyijyin tucueen can'. 29 Ycui' cueen yu: Jesús, 'un ñi nu lca Sñe' Ndiose, ¿ñi cha' ljyan taa um cha' nsin' ti' 'in hua? ¿Ta na ljyaan um xitijin um 'in hua nu ti'i, lo' na ti' lyijyi tiyaa xaa 'in hua? 30 Cua' tijyo' chin' nda'an nan ycu sca ta tlyu cuhue'. 31 Cui'in xa'an can' mjñan cha' tsu'hue 'in ñi, lo' juin: Cha' ntsu'hui tiquee um culo um 'in hua, una taa um cha' cuiya' sten hua 'in cuhue' cua. 32 Mxcuen ñi 'in: Yaa um. Cui' xaa mdo'o cui'in xa'an can' lo' yten se'en ndi'in cuhue' can', cui' ña'an lcaa mdo'o 'in msnan 'in, lo' tsatlyu mxi-tyu loo 'in loo tiyo' can', can' ngujui yu'hui 'in. 33 Yu nu na'an seen 'in 'in, msnan yu nguiaa yu nde quichen, mdaa yu suun cha' nu yato'o, lo'o cha' 'in yu nu ntsu'hui cui'in xa'an can' 'in. 34 Ña'aan quichen ne' ya ycua ne' 'in Jesús. Lo' xa na'an ne' 'in ñi, mjñan ne' cha' tsu'hue 'in ñi si'yana xitucui ñi nde se'en mdo'o ñi.

9

Xa mchca sca yu nu a nchca tyi'an

1 Xacan' yten ñi ni' yca na'an can', mdyi'o ca'an ñi xca tso' lo' nguila ñi quichen se'en ndi'in ñi. 2 Yato'o mdiyan lo'o ne' sca yu ti'i nscua loo qui'ñan se'en ndon ñi, lo' a nchca tyi'an yu. Xa na'an Jesús si'yana lyee ndiya qui'an ti' yu nu ndiya lo'o 'in nu ti'i can', xacan' juin ñi 'in nu ti'i can': Sñen', cu'ni tnu tiquee, cua' nguten qui'ya 'in. 3 Lja can' nducua tucua snan ne' escriba, lo' ñan ti' ne': Yu re, nchcui' ca'an yu 'in Ndiose. 4 Jesús, cui' xaa ngujlyo ti' ñi ña'an cha' nu ñan ti' ne', lo' juin ñi 'in ne': ¿Ñi cha' ñan ti' cusya 'in um cha' ngunan'? 5 ¿Ti ña'an ta cha' a tucui la chcuin' lo'o yu ti'i re: Ta cunen lo'o yu, cua' nguten qui'ya 'in, uta na cunen lo'o yu, tyiton, xñi s'ñan lo' quiaa? 6 Ca jlyo ti' um si'yana lo'on nan', Yu Qui'yu nu Mdo'o nde

ni' Cuaan, ntsu'hui cha' cuiya' 'ñan xicuten qui'ya 'in nten, (xacan' juin ñi 'in yu ti'i can'): Tyiton, xñi s'ñan lo' quiaa nde ña'an 'in. 7 Cui' xaa mdyiton yu ti'i can', lo' nguiaa yu nde ña'an 'in yu. 8 Xa na'an ne' cha' nu yato'o, ndyijyin ya' yuhue ti' ne lo' m'ni tnu ne' 'in Ndiose, si'yana tsacua ña'an cha' cuiya' mdaa ñi 'in nten chendyu.

Xa msi'ya Jesús 'in yu Mateo

9 Xacan' mdo'o Jesús nguiaa ñi, se'en mdijin ñi, can' na'an ñi sca yu naan Mateo, nducua yu se'en nsu'hua lyiya' nten tñi, lo' juin ñi 'in yu: Chcui ncha'an 'ñan. Cui' xaa mdyiton yu lo' mducui ncha'an yu 'in ñi. 10 Yato'o sca tsaan mdiyaa ñi sca na'an, lo' yten tucua ñi tu'hua msa lo'o yu ta'an nda'an ñi, a cunta qui'an nu mdiya ti'in can', ne' nducun' lo'o yu nu ndlo tñi, tsatlyu mducua ne' lo'o Jesús. 11 Xa na'an ne' fariseo cha' re, juin ne' 'in yu ta'a nda'an ñi: ¿Ñi cha' sca se'en ti nchcu yu nu lca Bstro 'in um lo'o yu nducun', lo'o yu nu ndlo tñi? 12 Xa ngune 'in Jesús cha' nu ycui' ne', xacan' juin ñi: Nten nu tsu'hue lca 'in, a 'ni cha' 'in ne' lo'o nu n'ni rmiyu, una nu ti'i can' nu 'ni cha' 'in. 13 Quia nan um cha' tiyaa 'in um ñi cha' nchca ti' chcui' cha' re: —Cha' tsu'hue nu tyi'o ni' cusya 'in um nchca tin', lo' si'i nu tiquin tucua um 'ni tloon—. Si'yana a ljyan nan 'in nten nu cua' lca tsu'hue, cui' ca nu 'in nten nu ngui'ni qui'ya, si'yana xilo'o chon' ne' cha' ngunan' 'in ne'.

Cha' 'in ne' nu n'ni ayuna

14 Yato'o sca tsaan mdiyaa tucua snan ta'a nda'an yu Xuhua, lo' mñicha' yu 'in Jesús: ¿Ñi cha' huare' lo'o ne' fariseo lyee 'a n'ni hua ayuna, lo' yu ta'a nda'an um a n'ni yu ayuna? 15 Lo' juin Jesús 'in yu: ¿Ta tca tyi'in lu'un ti' nten nu ndi'in se'en ndyija cuilyi'o ne', cha' na ti' nducua yu nu ndyija cuilyi'o can'? Una tsa tucua tsaan, yu nu ndyija cuilyi'o can', a la 'a quine cueen yu, la xacan' cu'ni ne' ayuna. 16 A tucui nu nxcuan su'hua sca te' cula lo'o tsa yu'hue te' tiji, si'yana te' tiji can' xiya' na, lo' se'en mda' 'in na quita lyijyi na. 17 Cui' cuaña'an a tucui nu nsu'hua vino nu cui ti ni' sca cuijyin quijyin nu cula, si'yana cha' cu'ni ne' cuaña'an, cutsu quijyin can' lo' quilo vino can', a cunta jlyo quijyin can'. Can' cha' nsu'hua ne' vino nu cui ti ni' sca cuijyin quijyin nu cui ti, lo' ñi sca na lo' a jlyo na xacan'.

Cha' 'in sñe' Jairo lo'o nu yla' ste' Jesús

18 Lja nu ti' nchcui' ñi cha' can' mdiyaan sca yu nu ndon loo quichen can' se'en ndon Jesús, mdyi'ya xtyin' yu tloo ñi lo' juin yu: Sca sñen' nan' nu cuna'an tca ngujui, cu'ni um sca cha' tsu'hue tsaa um lo' tyi'in tyaa um yaa' um que, lo' tyiqui'o. 19 Cui' xaa mdo'o Jesús nguiaa ñi lo'o ta'a nda'an ñi la na'an 'in yu. 20 Una nde chon' ñi mducui ncha'an sca ne' cuna'an, nu cua' ntsu'hui tichcua yjan ti'i lo'o quicha nguilo tne, cui' ti mdiyaa ne' lo' yla' ne' tu'hua ste' ñi, 21 si'yana ndeña'an ñan ti' ne': Si cua' tsu'hue ste' ti ñi culan', lo' chcan. 22 Una Jesús mxiton ñi lo' na'an ñi 'in ne', lo' juin ñi: Sñen', cu'ni tnu tiquee, cua' mchca si'yana ndiya qui'an ti'. Ticui' xaa can' mchca ne'. 23 Xa yten Jesús ña'an 'in yu nu ndon loo can', na'an ñi si'yana cua' ndi'in yla yu cuhuii, a cunta qui'an nten cua' ndi'in can'. 24 Lo' juin ñi 'in ne': Quia lya um, si'yana si'i na ngujui cuhui' re, na lja' ti cuhui'. Xacan' mstyi lyi'o ne' 'in ñi. 25 Xa cua' m'ni ñi cha' mdyi'o ne' nde lyiya', yten ñi ña'an, msñi ñi yaa' cuhui' can', lo' cui' xaa mdyitucui cuhui'. 26 Ña'aan se'en can' mscua cueen cha' nu yato'o.

Tucua yu cuityin' nguila xaa quiloo

27 Xa mdo'o Jesús nguiaa ñi, tucua yu cuityin' mducui ncha'an 'in ñi, msi'ya yja cueen yu, lo' nchcui' yu: 'Un ñi nu lca Sñe' ta nten 'in Davi, ña'an 'tnan ti' um 'in hua. 28 Xa mxitucui ñi nde ña'an, mdiya ncha'an yu cuityin' can' 'in ñi, lo' juin Jesús 'in yu: ¿Ta ndiya qui'an ti' um si'yana tca cu'ni chcan 'in um? Mxcuen yu:

Ndiya qui'an ti' hua, Ñi X'nan hua.
29 Xacan' yla' ñi quiloo yu lo' juin ñi:
Cui' tsañaan ndiya qui'an ti' um, lo'
cuañaan tsato'o na. 30 Cui' xaa nguila
xaa quiloo yu. Una Jesús tla mdi'in
tyaa ñi cha' lo'o yu lo' juin ñi: Ña'an
jan ñi, a chcui' um lo'o ñi sca tucui
cha' re. 31 Una xa mdo'o yu nguiaa
yu, mdyisnan m'ni cueen yu cha' 'in
ñi sca chcui se'en can'.

Xa mchca sca yu cu'un

32 Ña'aan mdo'o yu se'en can', cua'
mdiyan lo'o ne' sca yu cu'un nu
ntsu'hui cui'in xa'an 'in. 33 Xa ngulo
ñi cui'in xa'an can', yu cu'un can' cui'
xaa mdyisnan ycui' yu. Ndyijyin ya'
yuhue ti' nten lo' nchcui' ne': Ñi siya'
lya ña'an na cha' nu cuañaan se'en lca
Israel. 34 Una ne' fariseo juin ne': Lo'o
cha' cuiya' 'in x'nan cui'in xa'an, ndlo
yu re cui'in xa'an ntsu'hui 'in nten.

Ycui' Jesús si'yana qui'an tñan ndi'in

35 Jesús mdyisnan mdijin ñi scasca
quichen tnu lo'o quichen suhue ti,
ndlo'o ñi 'in nten se'en n'ni tnu ne'
'in Ndiose, nchcui' ñi cha' tsu'hue 'in
ñi ña'an ntsu'hui cha' culo ñi tñan 'in
nten, lo' ngui'ni chca ñi 'in nchgaa nu
ti'i lo'o cuati loo quicha. 36 Xa na'an
ñi 'in nten qui'an can' mña'an 'tnan ti'
ñi 'in ne', si'yana lca ne' ña'an nchca ti'
slya' nu a ntsu'hui x'nan, sca nu cua'
ña'an nda'an ti, lo' a tucui nu ntsu'hui
cunta 'in. 37 Xacan' juin ñi 'in yu ta'a
nda'an ñi: Nu cha' ñi s'ni, qui'an 'a
tñan ndi'in lo' chin' nguso 'ñan. 38 Can'
cha' jñan um 'in ñi nu lca X'nan tñan
re, lo' ca'an tñan ñi nguso 'in ñi loo
xñan ñi.

10

Xa ngulohui Jesús 'in yu ta'a tyi'an ñi

1 Xacan' msi'ya ñi 'in tsa tichcua yu
nu ca ta'a tyi'an ca ñi, lo' mdaa ñi
cha' cuiya' 'in yu si'yana culo yu cui'in
xa'an nu ntsu'hui 'in nten, lo' cu'ni
chca yu nchgaa nu ti'i lo'o cuati loo
quicha. 2 Ndeña'an naan ta'a tichcua
yu nu lca apóstol: Nu culoo can' lca
yu Simón nu nchcui' ne' lo'o lca Tyo,
lo'o yu Ndre ta'a ngula yu, lo'o Jacobo
lo'o yu Xuhua, sñe' Zebedeo, 3 yu Lpe,
yu Bartolomé, yu Toma, lo'o Mateo
nu ngulo tñi, yu Jacobo, sñe' Alfeo, yu
Lebeo nu nchcui' ne' lo'o lca Tadeo,
4 yu Simón nu lca ne' cananista, lo'o
yu Juda Iscariote, yu nu mdyaa 'in ñi.

Tsa tichcua yu ngua'an tñan Jesús

5 Tsa tichcua yu re ngua'an tñan
Jesús 'in yu, lo' ngulo'o ñi 'in yu ña'an
ntsu'hui cha' cu'ni yu, lo' juin ñi: A
nchca cha' tsaa um se'en ndi'in ne'
gentil, ñi quichen Samaria lo' a sten
um, 6 cui' ca nu culo nducua la tsaa
um lo'o ne' Israel, cui' slya' nu ngu-
nan' yu'hui can'. 7 Cua' yaa ña'an
nda'an um, chcui' um lo'o ne': Cua'
nchcui cuii' cha' culo Ndiose tñan 'in
nten. 8 Cu'ni chca um nu ti'i, lo'o nu
ndon quitso' la 'in, xiqui'o um nu cua'
ngujui, lo' culo um cui'in xa'an nu
ntsu'hui 'in nten. Cha' tsu'hue nu cua'
jui 'in um, cui' cuañaan taa um 'in na
'in xca tucui. 9 A nchca cha' cui'ya um
tñi, 10 ñi cuijyin lo' a cui'ya um, ñi a
cui'ya um xca ta ste' um, ñi quinan,
ñi yca lo' a chcua yaa' um, si'yana sca
yu nu n'ni tñan ntsu'hui suun 'in yu cu
yu loo tñan nu ngui'ni yu. 11 Xa tiyaa
um scasca quichen cunan um se'en
quinu um, can' quinu um tsalja tyi'in
um quichen can'. 12 Chcui' cha' um
xa sten um na'an can'. 13 Cha' nten
can' cuan xu'hue ne' 'in um, chcua
tucui ne' cha' tsu'hue, una cha' a cuan
xu'hue ne' 'in um, a chcua tucui ne'
cha' tsu'hue can'. 14 Cha' siya' ti a
cuan xu'hue ne' 'in um lo'o cha' nu
nchcui' um, tyi'o um se'en can' lo'
scuin um yuu quiya' um, quinu cunta
'in ne' cha' nde'en la cha' caan 'in ne'.
15 Nu cha' ñi cunen lo'o um, xa cu'ni
Ndiose xñan bsya 'in nten chendyu,
nten ndi'in quichen can', lyee la tyi-
jyin ne' nu ti'i que ña'an ntsu'hui cha'
tyijyin ne' Sodoma lo'o Gomorra.

Tyijyin yu scasca cha' si'ya Jesús

16 Ña'an jan ñi, nan' ca'an tñan 'in
um tsaa um ña'an nchca ti' sca slya' lja
'ni la, can' cha' tyi'an tiyaa um ña'an
nda'an sca cunaan, lo' suun ña'an
cu'ni um 'in um ña'an nchca ti' sca

scun' jo'o. 17 Xñi um cunta 'in um lo'o
nten, si'yana ntsu'hui cha' tyaa ne'
cunta 'in um tloo bsya, lo' jyi'in ne' 'in
um se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose. 18 Lo'
hasta tloo gubierno lo'o ree ntsu'hui
cha' tyaa ne' cunta 'in um si'ya cha'
'ñan, ña'an ca si'yana taa um suun lo'o
can' tsatlyu lo'o ne' gentil ña'an ndi'in
cha' 'ñan. 19 Xa tyaa ne' cunta 'in um
tloo bsya, a chu'hui yuhue ti' um ña'an
ntsu'hui cha' xcuen um, lo' ñi cha' nu
chcui' um, si'yana lja xacan' caja cha'
nu chcui' um, 20 una si'i lo'o cha' tiyaa
'in um, cui' ca nu Espíritu 'in Stina
Ndiose xiycui' 'in um xacan'. 21 A
cunta yu qui'yu ntsu'hui cha' tyaa yu
'in ta'a ngula yu se'en caja nu cujui
'in, cui' cuaña'an tyaa ne' 'in sñe' ne',
lo' sñe' ne' ca ti'i ti' 'in ne' lo' tyaa can'
'in nten cula 'in se'en caja nu cujui 'in.
22 Nchgaa tucui ntsu'hui cha' xcuan
tloo 'in um si'ya cha' 'ñan, una nu
ta loo tsaya' tsatii cha' nu nchca loo
chendyu re, can' nu tyi'o laa. 23 Xa
tyisnan cu'ni lyi'o ne' 'in um quichen
se'en tiyaa um, tsaa um xca quichen.
Nu cha' ñi cunen lo'o um, ñi a nchca
tyi'o yso um ña'aan se'en lca Israel, xa
quiaan Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni'
Cuaan xiya'. 24 Sca nu ngui'ni cha'an,
a ndon loo la que 'in nu ndlo'o 'in, cui'
cuaña'an lo'o sca nguso, a ndon loo la
que 'in x'nan. 25 Nu ngui'ni cha'an
can', quinu tsu'hue tiquee ca ña'an
nchca ti' nu ndlo'o 'in, cui' cuaña'an
nguso can', quinu tsu'hue tiquee ca
ña'an nchca ti' x'nan. Ñi nu lca x'nan
jun nu ndi'in sca na'an, cha' ndlo'o
naan ne' 'in lca Beelzebú, x'nan cui'in
xa'an, ¿ña'an la ca ljuin um 'in nchgaa
la ña'an jun nu ndi'in na'an can'?

Chu'hui sca ytsen 'in na lo'o Ndiose

26 Can' cha' a cutsen um 'in nten,
si'yana a sca cha' nu nchca cunan ti,
ta a ca chcan' loo na, lo' nchgaa na
nu nchca cutsi' ti, ndyi'o yne cha' 'in
na. 27 Cha' nu chcuin' lo'o um se'en
tla, chcui' la um 'in na cucha xaa, cha'
nu ngune 'in um cunan ti, tca chcui'
cueen um 'in na sca se'en la. 28 A
cutsen um 'in nu ndujui nten, si'yana
a lo'o cusya 'in um tca cujlyo can', cui'
ca nu cutsen um 'in ñi nu tca su'hua
'in um lo'o cusya 'in um loo quii'.
29 ¿Ta si'i lo'o jacua tñi ti nxi'i ne' tucua
quiñi? Siya' cuaña'an, lo' a caja cha'
cuiya' tyu 'in, cha' si'i si'ya cha' cuiya'
'in Stina Ndiose. 30 Hasta quichan'
que um, lo' cua' lca ncua na 'in ñi.
31 Can' cha' a su'hua um cha' tiquee
um, si'yana qui'an la ntsu'hui lyoo
um que 'in qui'an quiñi. 32 Ña'an nu
ti nu cuan xu'hue 'ñan, cui' cuaña'an
cuan xu'huen 'in can' tloo Stin, ñi nu
nducua ni' cuaan. 33 Una nu xcuan
tloo 'ñan, cui' cuaña'an xcuan tloon 'in
can' tloo Stin, ñi nu nducua ni' cuaan.

Tyi'in cusuun nten si'ya cha' 'in Jesús

34 A quiñan ti' um ta si'yana ljyaan,
can' cha' tyi'in tsu'hue nten, cui'
ca nu si'ya cha' 'ñan tyisnan xuun
ne'. 35 Cuaña'an tsato'o —yu qui'yu
xuun yu lo'o sti yu, ne' cuna'an xuun
ne' lo'o jyi'an ne', cui' cuaña'an ne'
cuna'an xuun ne' lo'o jyi'an laa ne',
36 ticuii' jun nu ndi'in na'an chca ta'a
cusuun jun—. 37 Nu lyee la nsu'hua
loo 'in sti lo'o jyi'an que 'ñan nan', a
tca chcui ncha'an 'ñan. Cui' cuaña'an
nu lyee la nsu'hua loo 'in sñe' yu
qui'yu uta nu cuna'an que 'ñan nan',
a tca chcui ncha'an 'ñan. 38 Cha' a cua'
m'ni tiquee can' tyaa 'in siya' ti si'ya
cha' 'ñan, a tca chcui ncha'an 'ñan.
39 Si'yana nchgaa nu ñan ti' culo laa 'in
ticuii', tsato'o quinan' can' tiyaa xaa,
una nchgaa nu tyaa cusya 'in 'ñan,
can' nu tyi'o laa.

Ntsu'hui xu'hue na si'ya tñan ngui'ni na

40 Nu cuan xu'hue 'in um, lo'o
'ñan nan' cuan xu'hue can', lo' nu
cuan xu'hue 'ñan, cui' cuaña'an cuan
xu'hue 'in ñi nu ngua'an tñan 'ñan.
41 Nu cuan xu'hue 'in sca nu nda'an
ycui' cha' 'in Ndiose, si'ya cha' 'ñan,
scaña'an ti qui'ni ca'an cha' tsu'hue 'in
lo'o nu nchcui' can'. Nu cuan xu'hue
'in sca nu ngui'ni tñan tsu'hue, si'ya
cha' 'ñan, scaña'an ti qui'ni ca'an cha'
tsu'hue 'in lo'o nu ngui'ni tñan can'.
42 Ña'an tucui ti nu taa siya' sca vaso
ti tyi'a co'o nu jo'o la ndi'in cha' 'in

re, cui' si'yana ngui'ni cha'an 'ñan, nu cha' ñi cunen lo'o um, a quinan' xu'hue ntsu'hui 'in can'.

11

Cha' 'in ta'a mda'an yu Xuhua mducua tya nten

1 Xa mdyi cha' nu ngulo'o Jesús 'in tsa tichcua yu ta'a nda'an ñi, mdo'o ñi se'en can', nguiaa ñi scasca quichen, ngulo'o ñi lo' ycui' ñi cha' tsu'hue 'in Ndiose. 2 Ti' se'en ntsu'hui yu Xuhua na'an chcuan ynan yu cha' nchgaa tñan nu ngui'ni Cristo, xacan' ngua'an tñan yu tucua ta'a nda'an yu se'en ndlyu ñi. 3 Nde cha' nu mñicha' yu 'in ñi: ¿Ta cui' um lca um ñi nu ntsu'hui cha' caan, uta na quita na 'in xca tucui? 4 Xacan' mxcuen Jesús 'in yu: Quia ytsa' um 'in yu Xuhua nchgaa cha' nu ngune 'in um lo' na'an um cua' ñii: 5 —Nu cuityin' nguila xaa quiloo, nu co' quiya' nchca ndyi'an—, nu ti'i lo'o quitso' la nguinu luhui can', —lo'o nu cu'un cua' ne 'in—, lo' nu ngujui ndyiqui'o, —lo' nu ti'i ña'an chendyu 'in ndyijyi nu nchcui' cha' tsu'hue 'in Ndiose lo'o—. 6 Tsu'hue ca xu'hue nu a ngui'ni tucua ti' lo'on. 7 Xa mdo'o nu ngua'an tñan yu Xuhua can' nguiaa, xacan' mdyisnan ycui' Jesús lo'o nten can' cha' 'in yu Xuhua, lo' juin ñi: ¿Ñi na ya nan' 'ya um se'en ngutyi cua? ¿Ta cui' 'in quii nu mcha ti'in cui'in can'? 8 Cha' si'i, ¿ñi na ta nan' 'ya um xacan'? ¿Ta cui' 'in sca yu qui'yu nu lco' te' tsu'hue ña'an? Ña'an jan ñi, nu lco' te' tsu'hue ña'an, can' nu ndi'in na'an 'in ree. 9 ¿Tucui na'an um cha' na can'? ¿Ta sca nu nxiycui' Ndiose 'in? Cui' yu, una cunen lo'o um sca cha': Ndon loo la can' que 'in sca nu nxiycui' Ndiose 'in. 10 Ndeña'an nguinu scua sca cha' loo quityi cha' 'in yu Xuhua: —Ña'an jan ñi, ca'an tñan 'in sca nu chcua loo, cu'ni chu'hue tucueen nu tsaa—. 11 Ña'an jan ñi, tsalca nten nu cua' mdiyaan loo chendyu re, ñi sca yu nu mxiycui' Ndiose 'in, lo' a ndon loo la can' que ña'an Xuhua nu mducua tya 'in nten. Una cua' ñii tsaña'an nu ndlo Ndiose tñan 'in nten, nu chin' la cha' 'in, can' nu ndon loo la que ña'an cha' 'in yu Xuhua. 12 Ti' tsaan nu mda'an yu Xuhua mducua tya 'in nten hasta cua' ñii, tsaña'an ntsu'hui cha' culo Ndiose tñan 'in nten, ljyan nguilo na lo'o sca cha' cuiya' nu tlyu, lo' tsalca ti nu tnu tiquee nguiten loo cha' can'. 13 Si'yana nchgaa yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni lo'o cha' 'in lee nu nguinu scua, nchcui' si'yana cuaña'an tsato'o tsaan nu caan yu Xuhua. 14 Cha' nchca ti' um cuan xu'hue um cha' re, yu Xuhua can' ca lca yu Elía nu ntsu'hui cha' caan, tsaña'an cha' nu nguinu scua. 15 Nchgaa nu ndon nscan cha' nu ycuin' re cu'ni cunta 'in na. 16 ¿Ña'an ta cha' nu tca tyi'in tyaan lo'o ta nten re ña'an nu nguiaa cha' 'in ne'? Nguiaa cha' 'in ne' re, ña'an cha' 'in nu suhue ti nu ndi'in loquiya' lo' nxi'ya ta'a, 17 lo' nchcui': Yla hua cuhuii quii, lo' a yla quiya' um, yla hua jyiin nu nguitsi' nten, lo' ñi a mdi'in ynan um. 18 Xa mdiyaan yu Xuhua nu mducua tya nten, lo' si'yana a ycu yu ñi a yi'o yu, can' cha' juin um: Cui'in xa'an ntsu'hui 'in yu. 19 Cua' ñii mdiyaan Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, lo' si'yana nchcu yu lo' ndyi'yo yu, can' cha' nchcui' um: Yu re lca yu sca nu tucun' lo'o cha' nchcu, yu cu'hui, lo' ta'a tsu'hue yu 'in nu ndlo tñi lo'o nu nducun'. Si'ya cha' tiyaa nu ñi nchca chcan' loo scasca tñan nu tsu'hue.

Caan yuhue' 'in nten nu mscuan tloo 'in Jesús

20 Xacan' mdyisnan ngusun lo'o ñi 'in scasca quichen se'en m'ni ñi cha' nu tnu, si'yana a mslyaa ne' xilo'o chon' ne' qui'ya 'in ne', lo' juin ñi: 21 'Tnan ca um, 'un nu ndi'in quichen Corazín, lo' 'tnan ca um, 'un nu ndi'in quichen Betsaida, tsala ña'an cha' nu tnu cua' m'nin tloo um, lo' cha' cua na m'nin cha' re nde quichen Tiro lo'o Sidón, cua' s'ni mxilo'o chon' ne' qui'ya 'in ne', lo' ca chcan' loo si'yana ti'i nga'an 'in ne' lo'o ña'an nu nchco' ne' a cunta lo'o ña'an nu n'ni ne'. 22 Can' cha' cunen lo'o um sca cha':

Tsaan nu ntsu'hui cha' ca xñan bsya 'in nten chendyu, lyee la tyijyin um nu ti'i que ña'an nu tyijyin quichen Tiro lo'o Sidón. 23 A cunta 'un nu ndi'in quichen Capernaum, —xque' ti' um si'yana cua' jui xu'hue um la ni' cuaan, una tiyaa xaa caja nu su'hua 'in um se'en ndyijyin ne' nu ti'i —, lo' cha' cua na m'nin cha' nu tnu quichen Sodoma tsaña'an nu m'nin se'en ndi'in um, quichen can' ti' ndi'in na hasta cua' ñii. 24 Can' cha' xiya' cunen lo'o um: Tsaan nu cu'ni Ndiose xñan bsya 'in nten chendyu, lyee la tyijyin um nu ti'i que ña'an tyijyin quichen Sodoma.

N'ni Jesús cha' xitñan' cusya 'in na

25 Ticui' xaa can' mdyisnan ycui' ñi lo' juin ñi: Stina Ndiose, nan' cu'nin tnun 'in um, 'un nu lca X'nan ni' cuaan lo'o chendyu re, si'yana msu'hua cutsi' um cha' re 'in nu tiyaa la lo'o nu nxque' ti' lyee la m'ni cha'an, lo' ngulyo scua la um cha' re lo'o nu chin' la cha' 'in. 26 Cha' ñi, 'un ñi nu lca Stin, cuaña'an mdo'o tiquee um. 27 Ñi nu lca Stin nchgaa loo cha' mdyaa ñi cunta 'ñan, lo' a tucui nu ndyu'hui lyoo ca 'in Sñe' ñi, cui' ca nu scati Stina Ndiose, lo' a tucui nu ndyu'hui lyoo ca 'in Stina Ndiose, cui' ca nu scati Sñe' ñi, a cunta culyo scua la can' cha' re lo'o tsalca nu nchca ti'. 28 Quiaan um, nchgaa 'un nu cua' tñan' lo' xi'in chendyu 'in, —lo' nan' cu'ni cha' xitñan' cusya 'in um—. 29 Taa um ya' ca sca cha' ti 'ñan lo'o um, cu'ni cha'an um 'ñan, si'yana cuti cusya 'ñan, suun ña'an ndi'in cha' 'ñan, lo' xitñan' cusya 'in um, 30 si'yana a tucui tñan nu taan 'in um, lo' ñi a ti'in na.

12

Xa mston yu juun trigo

1 Nu ncua sca tsaan, cui' tsaan nu nxitñan' ne' judio, mdijin Jesús lo'o yu ta'a nda'an ñi sca loo jyaan se'en nducua trigo, lo' si'yana nguite' ti' yu, mston yu jun trigo can' lo' ycu yu 'in na. 2 Xa na'an tucua snan ne' fariseo ña'an ngui'ni yu, lo' juin ne' 'in ñi: Ña'an jan ñi, xñi um cunta ña'an ngui'ni yu ta'a nda'an um, sca cha' nu a ntsu'hui cha' cu'ni na tsaan nu nxitñan' na. 3 Mxcuen ñi 'in ne': ¿Ta a nchca chcui' um se'en nchcui' cha' 'in yu Davi ña'an m'ni yu xa ngute' ti' yu lo'o yu ta'a mda'an yu? 4 Yten yu se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose, lo' ycu yu jaslya nu cua' ncuan 'in Ndiose, na nu a ntsu'hui cha' cu yu, ñi lo'o ta'a nda'an yu, cui' ca nu tsalca ti yu nu ntsu'hui cunta se'en can', tca cu yu 'in na. 5 ¿Ta a nchca chcui' um se'en nguinu scua cha' 'in lee can', si'yana yu nu ntsu'hui cunta se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose ngui'ni yu tñan tsaan nu nxitñan' ne', una a nducui yu qui'ya si'ya cha' can'? 6 Una cunen lo'o um sca cha', lja na re ndon sca nu ndon loo lati que cha' 'in laa. 7 Cha' cua na ca cuiya' ti' um, ñi cha' nchca ti' chcui' sca cha' nu cua' nguinu scua loo quityi: —Cha' tsu'hue nu tyi'o ni' cusya 'in um nchca tin', lo' si'i nu tiquin tucua um 'ni tloon—. Cha' cua na qui'ya um cunta cha' re, lo' a culo qui'ya um 'in nu a m'ni qui'ya, 8 si'yana Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan lca Ñi X'nan tsaan nu nxitñan' na.

Mchca sca yu qui'yu ngutyi sca tso' yaa'

9 Ña'aan mdo'o ñi can' mdiyaa ñi se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose. 10 Can' ndi'in sca yu nu ngutyi sca tso' yaa'. Ne' fariseo ngunan ne' ña'an nu su'hua ne' qui'ya 'in ñi, lo' mñicha' ne' 'in ñi: ¿Ta ntsu'hui cha' cuiya' cu'ni chca na sca nu ti'i tsaan nu nxitñan' na? 11 Mxcuen ñi 'in ne': Cha' ndon sca slya' 'in um, lo' tyu yu'hui 'in sca tuyuu tsaan nu nxitñan' na, ¿ta si'i cui' xaa quia lyoo um 'in 'in? 12 ¿Ta a ntsu'hui lyoo la sca nten que 'in sca slya'? Can' cha' nchgaa loo tñan tsu'hue tca cu'ni na siya' tsaan nu nxitñan' na. 13 Xacan' juin ñi 'in nu ti'i can': Xñii yaa'. Cui' xaa mxñii yu yaa' yu, lo' mchca tsu'hue na 'in yu tsaña'an xca tso' can'. 14 Ne' fariseo xa mdyi'o ne' se'en can', m'ni cuiya' ne' cha' ña'an tca cujui ne' 'in Jesús.

Sca nguso nu cua' mdo'o hui 'in Ndiose

15 Xa ngujlyo ti' Jesús cha' can', mdo'o ñi nguiaa ñi, lo' qui'an 'a nten mducui ncha'an 'in ñi, lo' m'ni chca ñi 'in nchgaa nu ti'i. 16 Una mdi'in tya tla ñi sca cha' lo'o ne', si'yana a chcui' la ne' cha' 'in ñi lo'o nten, 17 si'yana chcua cha' nu mxiycui' Ndiose 'in yu Isaía xa juin yu: 18 —Nde nu lca nguso 'ñan nu cua' ngulohuin, ñi nu ta'a lati 'ñan, lo' ndyijyin ya' tsu'hue ntsu'hui tiqueen lo'o ñi. Taan Espíritu 'ñan chu'hui ni' cusya 'in ñi. Tyi'an ycui' ñi lo'o ne' gentil cha' nu ñi 'ñan. 19 Ñi a ca jñan ti' ñi cha' cusuun, uta xi'ya lo'o ñi 'in ne', ñi a quine tijyo' loo xa chcui' ñi. 20 Ñi sca quii nu cua' mtsa tucui, lo' a cucha lyijyi ñi 'in na. A cunta sca quii' nu cua' tyuhui' ti, a suhui' lyijyi ñi 'in na, cha' si'i la cua' ngulyo scua la ñi cha' nu ñi 'in Ndiose, 21 lo' si'ya ñi nchgaa ne' gentil nducua tloo ne' tyi'o laa ne'—.

Nten nu nchcui' ca'an 'in Espíritu

22 Chon' nde'en can' ya lo'o ne' 'in sca yu ntsu'hui cui'in xa'an 'in tloo Jesús, a cunta cuityin' yu lo' cu'un yu. M'ni chca ñi 'in yu, cui' xaa ncua chcan' 'in yu lo' mdyisnan ycui' yu. 23 Ndyijyin ya' yuhue' ti' ne', lo' nchcui' ne': ¿Ta xtyi ti' cui' Sñe' ta nten 'in Davi, ñi nu ntsu'hui cha' caan lca ñi re? 24 Xa ngune 'in ne' fariseo cha' re, xacan' juin ne': Yu re ndlo yu cui'in xa'an ntsu'hui 'in nten lo'o cha' cuiya' 'in Beelzebú, xñan cui'in xa'an. 25 Ngu'ya Jesús cunta ña'an lca tiquee ne', lo' juin ñi 'in ne': Sca quichen tnu tsatii cha' 'in na cha' tyisnan xuun na lo'o ticuii' ta'a na, cui' cuaña'an lo'o cunda scaa quichen uta cunda scaa na'an, cha' nsuun can' lo'o ticuii' ta'a, a cula scua cha' 'in. 26 Cha' Laxa'an ndlo 'in cui'in xa'an, ticuii' ta'a ndlo tso' 'in xacan'. ¿Lo' ña'an ta tca cula scua cha' 'in se'en ndlo tñan? 27 Cha' nan' ndlon cui'in xa'an lo'o cha' cuiya' 'in Beelzebú, lo' ti nu mdaa cha' cuiya' 'in nu ta'a nda'an um ndlo cui'in xa'an cha' na can'? Can' yu nu cu'ni cuiya' cha' 'in um lo'o cha' re. 28 Una cha' nan' ndlon cui'in xa'an lo'o cha' cuiya' 'in Espíritu 'in Ndiose, ca cuiya' ti' um si'yana cua' mdiyaa tsaan nu culo Ndiose tñan 'in um. 29 A tucui nu tca sten ña'an 'in sca yu ngula ti' lo' cui'ya na ndi'in 'in yu, cha' si'i culo nducua la caja nu scan' 'in yu, la xacan' tca cui'ya can' na nu ndi'in 'in yu. 30 Nu a nguiaa tso' 'ñan, can' nu lca ta'a cusuun, lo' nu a nxo' ti'in slya' 'ñan, can' nu nde nsu'hua ta 'in 'in. 31 Chcuin' sca cha' lo'o um: Ndiose cu'ni ñi cha' tlyu ti' 'in nten si'ya nchgaa loo qui'ya nu n'ni ne', lo'o nchgaa loo cha' ngunan' nu nchcui' ne', una nu nchcui' ca'an 'in Espíritu, a chu'hui 'a cha' tlyu ti' 'in ñi lo'o can'. 32 Nchgaa tucui nu nchcui' cha' ti'i 'in Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, ti' chu'hui cha' tlyu ti' 'in ñi lo'o can', una nu nchcui' cha' ti'i 'in Espíritu nu Luhui 'in Ndiose, a cu'ni ñi cha' tlyu ti' 'in can', ñi cua' ñii lo' ñi tsala xaa. 33 Sca yca nu tsu'hue, ticui' tsu'hue mti ndyi'yu loo na, lo' yca nu a tsu'hue, ticui' a tsu'hue mti ndyi'yu loo na. Chu'hui lyoo na sca yca cua' ña'aan mti ndyi'o loo na. 34 ¡'Un lca um sñe' ta nten nu cuiñi! ¿Ta tca chcui' um cha' nu tsu'hue cha' lca um nten nu nducun'? Cha' nu mtsa'an yu'hui ni' cusya 'in nten, can' cha' nu ndyi'o tu'hua ne'. 35 Sca nten nu tsu'hue cha' 'in, nchcui' cha' tsu'hue nu ntsu'hui ni' cusya 'in, cui' cuaña'an sca nten nu nducun', nchcui' cha' nducun' nu ndyi'o ni' cusya 'in. 36 Una cunen lo'o um sca cha', nchgaa cha' nu a se'en ña'an nchcui' nten, ntsu'hui cha' tyaa ne' cunta 'in na tsaan nu ntsu'hui cha' ca xñan bsya 'in ne'. 37 Si'ya cha' nu nchcui' um tca quinan' um uta tca tyi'o laa um.

Nten nducun' njñan cha' nu tnu

38 Xacan' tucua snan ne' escriba lo'o ne' fariseo juin 'in ñi: 'Un ñi nu lca Bstro, nchca ti' hua cu'ni um sca cha' nu tnu tloo hua. 39 Mxcuen ñi 'in ne': Ta nten nducun' nu a ñi ndi'in cha' 'in, can' nu njñan scasca cha' nu tnu, una a ntsu'hui cha' ña'an ne' cha' can', cui' lya lo'o cha' nu yato'o 'in Jonás. 40 Tsaña'an —yu'hui yu ni' cula snan

tsaan lo' snan tla —, ticui' cuañaan Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan ntsu'hui cha' caja nu su'hua 'in yu ni' yuu snan tsaan lo' snan tla. 41 Xa ca xñan bsya 'in nten chendyu, tyiton ne' Nínive lo' culo qui'ya ne' 'in ta nten re, si'yana nten can' mxilo'o chon' ne' qui'ya 'in ne' lo'o cha' nu ycui' Jonás, una lja na re ndon sca nu ndon loo lati que 'in Jonás. 42 Ticui' cuañaan ne' cuna'an 'in ree nu mdo'o se'en lca Arabia, tyiton ne' lo' culo qui'ya ne' 'in ta nten re xa nu ca xñan bsya 'in nten chendyu, si'yana tijyo' mdo'o ne' nu quine 'in cha' tiyaa nu taa yu Salomón, una lja na re ndon sca nu ndon loo lati que 'in yu Salomón.

Cha' 'in cui'in xa'an nu nxitucui xiya'

43 Xa nu cui'in xa'an ndyi'o 'in sca nten, nda'an nan can' se'en tyi'in sca se'en ngutyi, una a ndyijyi na. 44 Ndeña'an nchcui' xacan': Tsu'hue lati cha' xitucuin se'en mdo'on. Lo' xa quila can' se'en mdi'in, quija lyoo na 'in lja na, cua' lca luhui na, a cunta ncua tsu'hue na. 45 Xacan' tsa nan cha cati cui'in xa'an nu nducun' lati que 'in, lo' tsatlyu tyi'in can' se'en nguila, lo' nducua la tsato'o 'in ne' que ña'an ti' culoo. Cui' cuañaan tsato'o 'in ta nten nu nducun' re.

Jyi'an Jesús lo'o ta'a ngula ñi

46 Lja nu ti' nchcui' ñi lo'o nten can', xa mdiyaa ton jyi'an ñi lo'o ta'a ngula ñi tuna'an lyiya', lo' nchca ti' jun chcui' jun lo'o ñi. 47 Lo' jui nu mtsa' 'in ñi: La tuna'an lyiya' cua ndon jyi'an um lo'o ta'a ngula um, nchca ti' jun nchcui' jun lo'o um. 48 Xacan' mxcuen ñi 'in nu mtsa' 'in ñi: ¿Ti nu lca jyi'an lo' ti nu lca ta'a ngulan? 49 Ngulo'o yaa' ñi se'en ndi'in nchgaa ta'a nda'an ñi lo' juin ñi: Nde ndi'in nu lca jyi'an lo'o ta'a ngulan. 50 Ña'an nu ti nu ca ja'an cha' nu nchca ti' Stin, ñi nu ndu-cua ni' cuaan, can' nu lca ta'a ngulan lo' can' nu lca jyi'an.

13

Cha' 'in nten nu ntya mti

1 Ticui' tsaan can' mdyi'o Jesús ña'an can', lo' mdiyaa ñi tu'hua tiyo'. 2 Mdyisnan nguio' ti'in qui'an nten se'en ndlyu ñi, yten tucua ñi ni' sca yca na'an, lo' nten can' ndi'in ne' tu'hua tiyo' can', 3 ngulo'o ñi scasca cha' lo' nchcui' ñi: Nu ncua sca tsaan mdo'o sca yu nguia yta mti trigo. 4 Se'en msne yu mti can' nguilo tsachin' na tu'hua tucueen, cui' xaa ti yaan quiñi lo' ycu 'in mti can'. 5 Tichin' mti can' nguilo na sca se'en nu chin' ti yuu nducua loo quee, lo' cui' xaa mducua na si'yana chin' ti yuu can', 6 una xa cua' m'ni tique' cuaan 'in na, cui' xaa nguinan' na, lo' si'yana a jui se'en tyi'ya xcua' na, can' cha' ngutyi na. 7 Tichin' mti can' nguilo na lja yca quiche', una yca quiche' can' yjui xu'hua na 'in trigo can'. 8 Tichin' mti can' nguilo na loo yuu tsu'hue, lo' tsu'hue ncua tñan na: Ntsu'hui juun nu mdo'o sca ciento mti loo, ntsu'hui nu mdo'o snan yla na, a cunta ntsu'hui nu mdo'o cla tyii na 'in. 9 Nchgaa nu ndon nscan cha' nu ycuin' re, cu'ni cunta 'in na.

Mñicha' yu 'in Jesús cha' nu ycui' ñi

10 Xacan' yu ta'a nda'an ñi mñicha' yu 'in ñi xca cunta: ¿Ñi cha' scasca cha' ndyi'in tyaa um lo'o nten cua? 11 Mxcuen ñi 'in yu: 'Un cua' mdaa Ndiose cha' cuiya' ca cuiya' ti' um scasca cha' nu yu'hui cutsi' 'in ñi, tsaña'an ntsu'hui cha' culo ñi tñan 'in um, una tso' nu 'in ne' cua, a mdaa ñi cha' cuiya' qui'ya ne' cunta cha' re. 12 Nu cua' ntsu'hui cha' 'in Ndiose ni' cusya 'in, nde taa la ñi cha' tiyaa 'in can', lo' ñi a tsa lyijyi na 'in, una tsalca nu a ntsu'hui cha' re ni' cusya 'in, nde caja nu lyoo tsachin' cha' nu cua' ngune 'in. 13 Can' cha' ndyi'in tyaan scasca cha' lo'o ne', ña'an ca si'yana siya' lyee la ña'an ne' lo' a ca chcan' 'in ne', siya' lyee la ton nscan ne' lo' a quine 'in ne', lo' ñi a qui'ya ne' cha' tiyaa. 14 Tsato'o 'in ne' ña'an mxiycui' Ndiose 'in yu Isaía xa juin yu: —Ñi lyee la quine 'in um, lo' a qui'ya um cha' tiyaa, siya' lyee la ña'an um, lo'

a ca chcan' 'in um. 15 Si'yana nten re
ncua tla cusya 'in ne', cua' mxiya' ti'
ne' ne 'in ne', mducun ne' quiloo ne',
ña'an ca si'yana a ca chcan' 'in ne', ñi a
quine 'in ne', ñi a qui'ya ne' cha' tiyaa,
ñi a quia nan ne' 'ñan se'en nu cu'nin
chcan 'in ne'—. 16 Una tsu'hue ca
xu'hue um si'yana tsu'hue xaa quiloo
um, lo' xaa tunscan um. 17 Chcuin'
sca cha' nu ñi lo'o um: Qui'an yu nu
mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni, lo'o yu
nu m'ni tñan tsu'hue, ncua lca tiquee
yu ña'an yu cha' nu na'an um cua' ñii,
una a na'an yu 'in na, ñi a ngune 'in
yu cha' nu ne 'in um cua' ñii.

Jesús ngulyo scua la ñi cha' 'in trigo

18 Qui'ya um cunta ña'an nguiaa
cha' 'in yu nu ntya mti trigo: 19 Sca
nten nu ne 'in cha' tsu'hue 'in Ndiose,
lo' a ndyi'ya ne' cunta cha' can', cui'
xaa ndyi'an laxa'an lo' ndlyoo cha'
tsu'hue nu cua' nguita ni' cusya 'in
ne'. Can' nu nguiaa cha' 'in tsaña'an
nguiaa cha' 'in mti nu nguilo tu'hua
tucueen can'. 20 Mti nu nguilo se'en
chin' ti yuu nducua loo quee can',
nguiaa cha' 'in na tsaña'an nguiaa
cha' 'in nten nu ne 'in cha' tsu'hue 'in
Ndiose, lo' ticui' xaa nducuan xu'hue
ne' cha' can', tsu'hue ntsu'hui tiquee
ne'. 21 Lo' si'yana a ndyi'ya xcua'
tsu'hue na ni' cusya 'in ne', chin'
ti xaa ndon lo'o ne' cha' can', si'ya
scasca cha' nu ndyijyin ne' si'ya cha'
tsu'hue 'in Ndiose, cui' xaa ndyi'o tso'
ne'. 22 Mti nu nguilo se'en nducua
yca quiche' can', nguiaa cha' 'in na
tsaña'an nguiaa cha' 'in nten nu ne
'in cha' tsu'hue 'in Ndiose, una si'ya
scasca cha' nu nchca loo chendyu
re, uta si'ya cha' cuilyiya' nu ñilyi'o
'in ne', can' nu ndujui xu'hua cha'
tsu'hue nu cua' nguita ni' cusya 'in
ne', lo' a ndyijyi ña'an cuton na. 23 Una
mti nguilo loo yuu nu tsu'hue can',
nguiaa cha' 'in na tsaña'an nguiaa
cha' 'in nten nu ne 'in cha' tsu'hue 'in
Ndiose, tsu'hue ndyi'ya ne' cunta cha'
can', nchca chcan' loo chendyu 'in ne'
tsaña'an nguiaa cha' 'in juun trigo nu
ndaa sca ciento mti loo, ta snan yla
na, uta cla tyii na scaa loo juun.

Xca loo quixin' nu nchcua lja trigo

24 Ycui' ñi xca cha' lo' juin ñi:
Tsaña'an ndlo Ndiose tñan 'in nten,
nguiaa cha' 'in na tsaña'an nguiaa
cha' 'in sca nten nu msne mti trigo
nu tsu'hue lati loo jyaan 'in, 25 una tla
xa lja' ne' yaa ta'a cusuun ne', msne
mti nu a tsu'hue lja trigo can', xa-
can' mdo'o nguiaa. 26 Tsatlyu mdo'o
tucua na, una xa mdyisnan mducua
juun na, la xacan' ncua chcan' loo na
si'yana si'i chacui' trigo nducua can'.
27 Tucua snan yu nguso ya ytsa' yu
'in x'nan tñan can', lo' juin yu: 'Un
nu lca x'nan hua, ¿ta si'i mti nu cua'
mdo'o hui yta um loo x'ñan um? Lo'
xca loo mti can', ¿la mdo'o na xacan'?
28 Xacan' mxcuen x'nan tñan can' 'in
yu: Nde'en la ta'a cusuun na ya y'ni
tñan cua. Lo' juin yu nguso can':
¿Ta nchca ti' um lo' xton hua 'in na?
29 Mxcuen x'nan yu 'in yu: A quiton
na, ña'an tu' lo'o trigo cua xton um.
30 Tyaa um ya' culo na tsatlyu lo' cula
tucua na, lo' xa quio' na chcuin' lo'o
yu nguso can': Xo' um culo nducua
la quixin' nu a tsu'hue can', scan' yni
um 'in na lo' squin na, xacan' xo' um
mti trigo can' lo' tyi'in se'en na.

Cha' 'in mti mostaza

31 Nde xca cha' nu ycui' Jesús:
Tsaña'an nu ndlo Ndiose tñan 'in nten,
nguiaa cha' 'in na tsaña'an nguiaa
cha' 'in mti mostaza nu yta sca yu
qui'yu loo x'ñan yu. 32 Cha' ñi si'yana
lca na sca mti nu suhue lati que 'in
nchgaa loo mti, una tnu la ndlyo na
que 'in nchgaa loo quixin', ndlyo na
tsaña'an nchca ti' sca yca, lo' hasta
quiñi nsu'hua ten 'in lja stan' na.

Cha' 'in suun jaslya

33 Nde xca cha' nu ycui' ñi: Tsaña'an
nu ndlo Ndiose tñan 'in nten, nguiaa
cha' 'in na tsaña'an nguiaa cha' 'in
suun jaslya nu mxitiya' ne' lo'o snan
cuiya' quita, lo' tsatlyu mchcuen na
xacan'.

Nde si'ya cha' ycui' nchcun Jesús

34 Nchgaa cha' re ycui' nchcun Jesús
lo'o nten, lo' a ncua nu a chcui' nch-
cun ñi lo'o ne', 35 cui' si'yana chcua

cha' nu mxiycui' Ndiose 'in nguso 'in ñi xa juin yu: —Chacui' cha' nu ntsu'hui nchcun chcuin' lo'o nten, culyo scua lan cha' nu ntsu'hui cutsi' 'in Ndiose ti' xa mtñan ñi chendyu—.

Cha' 'in quixin' nu mducua lja trigo

36 Xa msla' ta'a Jesús lo'o nten can' yten ñi ña'an can', lo' yu ta'a nda'an ñi yaa yu cui' la se'en ndon ñi, lo' juin yu 'in ñi: Cu'ni um cha' tsu'hue quitsa' la um 'in hua ñi cha' nchca ti' chcui' cha' 'in quixin' nu mducua lja trigo can'. 37 Mxcuen ñi 'in yu: Yu nu ntya mti nu tsu'hue can' lca Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan. 38 Yuu se'en nguita na lca na chendyu re, lo' nchgaa nu lca sñe' Ndiose lca mti nu tsu'hue can', lo' mti nu a tsu'hue can' lca sñe' laxa'an. 39 Laxa'an can' lca ta'a cusuun x'nan tñan can', cui' nu ya sne mti can', lo' xa quio' na nchca ti' chcui' xa tsatii cha' nu nchca loo chendyu re, lo' nu ntsu'hui cha' xo' 'in na lca angujle. 40 Cui' ña'an nguiton quixin' nu nducua lja trigo can' lo' ndiquin na, cuaña'an tsato'o tiyaa xaa xa tsatii cha' nu nchca loo chendyu re. 41 Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan ca'an tñan angujle 'in se'en ndlo tñan, xo' ti'in can' 'in nchgaa nu nchcui ndijin lo'o nchgaa nu ngui'ni qui'ya, 42 lo' su'hua 'in can' loo quii' tnu, can' xi'ya yja cueen loo nu lyee tyijyin nu ti'i. 43 Xacan' tsaña'an luhui xaa 'in cucha, cuaña'an tyi'o scua la cha' 'in nchgaa nu ñi ndi'in cha' 'in se'en ndlo Ndiose tñan. Nchgaa nu ndon nscan cha' nu ycuin' re, cu'ni cunta 'in na.

Cha' 'in tñi nu ntsu'hui cutsi'

44 Ti' juin la ñi: Tsaña'an nu ndlo Ndiose tñan 'in nten, ticui' cuaña'an nguiaa cha' 'in na tsaña'an nguiaa cha' 'in tñi nu ntsu'hui cutsi' ni' yuu, lo' nguija lyoo na 'in sca nten, una msu'hua cutsi' ne' 'in na xiya'. Loo nu tsu'hue ntsu'hui tiquee ne' yjui' ne' nchgaa na nu ndi'in 'in ne' lo' msi'i ne' yuu can'.

Cha' 'in perla nu ntsu'hui lyoo

45 A cunta nde xca cha' nu tca qui'ya um cha' tiyaa tsaña'an nu ndlo Ndiose tñan 'in nten, nguiaa cha' 'in na tsaña'an ndi'in cha' 'in sca yu nu ndujui' na, lo' nan yu chacui' perla nu tsu'hue la, 46 lo' xa nguija lyoo yu sca perla nu ndyi'ya la can', xacan' yjui' yu nchgaa na nu ndi'in 'in yu lo' msi'i yu 'in na.

Cha' 'in quitan nguinu cula

47 Ti' juin la ñi: Tsaña'an nu ndlo Ndiose tñan 'in nten, nguiaa cha' can' tsaña'an nguiaa cha' 'in quitan nu nduguun ne' loo tyi'a, lo' nguinu cuati loo cula, 48 lo' xa cua' nguinu 'in, ndlyoo ne' 'in na nde tu'hua tyi'a, xacan' nchcua lyohui ne' cula can', nu tsu'hue can' nxu'hua se'en ne', lo' nxcuan ne' nu a tsu'hue can'. 49 Cuaña'an tsato'o xa tsatii cha' nu nchca loo chendyu re, caan angujle lo' culo tso' 'in nten nu nducun' lja nten nu ñi ndi'in cha' 'in, 50 lo' su'hua 'in can' loo quii' tnu, can' xi'ya yja cueen loo nu lyee tyijyin nu ti'i.

Na nu cui ti lo'o na nu cula

51 Lo' juin Jesús 'in yu ta'a nda'an ñi: ¿Ta ngu'ya um cha' tiyaa cha' re? Mxcuen yu 'in ñi: Ngu'ya hua cha' tiyaa Ñi X'nan hua. 52 Xacan' juin ñi 'in yu: Sca yu nu tsu'hue ndyi'ya cunta ña'an ndi'in cha' 'in Ndiose, nguiaa cha' 'in yu tsaña'an nguiaa cha' 'in sca nten nu ntsu'hui cunta sca na'an, si'yana loo na nu ntsu'hui se'en can' 'in, ndlyoo na nu cui ti lo'o na nu cula.

Jesús nguila ñi quichen Nazaret

53 Xa mdyi ycui' Jesús scasca cha' can', mdo'o ñi nguiaa ñi, 54 nguila ñi quichen se'en mdi'in ñi, lo' mdyisnan ngulo'o ñi 'in nten se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose, lo' nten can' lyee 'a yuhue ti' ne' 'in ñi lo' nchcui' ne': ¿La ngulo yu re cha' tiyaa tsaña'an nu nchcui' yu lo' n'ni yu cha' nu tnu? 55 ¿Ta si'i sñe' yu cuityi yca ca lca yu re? ¿Ta si'i jyi'an yu lca María, lo' ta'a ngula yu lca Jacobo, lo'o yu See, yu Simón lo'o yu Juda? 56 ¿Ta si'i nchgaa nu cuna'an ta'a ngula yu ndi'in lo'o na quichen re? ¿La ta ngulo yu nchgaa cha' re? 57 Si'ya cha' can' yten cha' tucua ti' ni' cusya 'in ne' lo'o ñi. Una juin Jesús lo'o ne': Sca yu nu nxiycui' Ndiose 'in

ndyijyi nu nducuan xu'hue 'in yu xca se'en, una si'i quichen tyi yu uta lja ta nten 'in yu. 58 A m'ni ñi qui'an la cha' nu tnu quichen tyi ñi, si'ya cha' nu a ya qui'an ti' ne' 'in ñi.

14

Xa ngujui yu Xuhua mducua tya 'in nten

1 Yu Herode Antipas nu ndlo tñan can', ynan yu nchgaa cha' nu m'ni Jesús, 2 lo' juin yu 'in nguso 'in yu: Cui' yu Xuhua mducua tya 'in nten lca yu cua, lo' cua' ñii mdyiqui'o yu, can' cha' nchca n'ni yu scasca cha' nu tnu. 3 Juin yu Herode cuañaan si'yana cui' yu m'ni yu cha' nguinu yu Xuhua can', lo' mscan' ne' 'in yu lo'o carena, lo' msu'hua ne' 'in yu na'an chcuan, si'ya Herodía, ne' cuna'an 'in yu Lpe ta'a ngula yu. 4 Si'yana yu Xuhua nchcui' yu lo'o Herode: A tsu'hue tyi'in lyi'o um cuna'an 'in ta'a ngula um. 5 Can' cha' ncua ti' yu Herode cujui yu 'in yu Xuhua, una ntsen yu tloo nten quichen si'yana nsu'hua loo ne' 'in yu lca yu sca nu nxiycui' Ndiose 'in. 6 Una xa ngu'ya nii Herode msu'hua yu sca ta'a, lja xacan' sca nu cuna'an sñe' Herodía yla quiya' tlu'hue la se'en nducua yu, lo' mdiyaa 'a ti' yu ña'an yla quiya' ne', 7 lo' si'ya cha' can', mdi'in tyaa yu sca cha' nu cha' ñi ca lo'o ne' cuna'an can', si'yana taa yu ña'an na ti nu jñan ne' 'in yu. 8 Lo' jyi'an ne' cuna'an can' msu'hua tiquee ne' si'yana chcui' ne': Jni re ñii nchca tin' sca qui'nan se'en ndi'in que yu Xuhua mducua tya 'in nten. 9 Yu ree can' cui' xaa ngulu'un ti' yu. Lo' si'ya sca cha' nu cua' mdi'in tyaa yu tloo nchgaa ta'a nducua yu, mxcuen yu cha' nu ncua ti' ne', 10 ngulo yu tñan si'yana xi'yu yni yu Xuhua se'en ntsu'hui yu na'an chcuan. 11 Ni' sca qui'nan mdi'in que can' nguian lo'o yu 'in na, lo' mdyaa yu 'in na 'in ne' cuna'an can', cui' xaa mdyaa ne' 'in na 'in jyi'an ne'. 12 Xacan' ta'a mda'an yu Xuhua can' nguia 'ya 'in yu se'en su, lo' ya tsi' yu 'in. Chon' nde'en can' ya ytsa' yu 'in Jesús cha' nu yato'o.

Mxicu Jesús ca'yu mii yu qui'yu

13 Xa ngujlyo ti' Jesús cha' can', cui' xaa mdo'o ñi nguiaa ñi lo' yten ñi ni' sca yca na'an, mdiyaa ñi sca se'en scati ñi se'en nu a tca nten. Xa ngujlyo ti' nten la nde nguiaa ñi, cui' xaa mdo'o ne' scasca quichen mda'an quiya' ti ne' ya ncha'an ne' 'in ñi. 14 Xa mdyi'o ñi ni' yca na'an can', na'an ñi si'yana qui'an 'a nten cua' ndi'in can', mña'an 'tnan ti' ñi 'in ne' lo' m'ni chca ñi 'in nu ti'i. 15 Xa cua' msiin tsaan can' mdiya ycui' yu ta'a nda'an ñi lo'o ñi, lo' juin yu: Cua' msiin 'a lo' tijyo' a nguinu se'en re, tsu'hue lati sla' tijin um 'in nten re, lo' tsa si'i ne' na nu cunajo'o 'in ne' scasca quichen suhue ti. 16 Lo' juin Jesús 'in yu: A najo'o quiaa ne', 'un xicu um 'in ne'. 17 Mxcuen yu 'in ñi: Una a nda'an lo'o hua na qui'an la, seen cha ca'yu ti jaslya lo'o chcua ti cula nda'an lo'o hua. 18 Lo' juin ñi 'in yu xacan': Tyaa um 'in na 'ñan. 19 Xacan' ngulo ñi tñan si'yana sten tucua nten can' loo quixin' xuhue ti can'. Msñi ñi ca'yu jaslya lo'o tucua cula can', mscuen ñi tloo ñi lo' mdyaa ñi xu'hue 'in Ndiose, msu'hue ñi 'in na lo' mdaa ñi 'in na 'in yu ta'a nda'an ñi, can' yu cua' mtsa 'in na 'in nten can'. 20 Nchgaa ne' ycu ne' tsaya' nu ngula' ti' ne', lo' tsa tichcua xcuhui ti' m'ni cha'an yu lo'o yu'hue jaslya nu nguinu can'. 21 Nten nu ycu can' mdiyaa ne' tsa ca'yu mii ne' tsalca yu qui'yu ti, lo' ñi a ncua yu 'in jun cuna'an lo'o nu suhue ti.

Xa mda'an Jesús loo tyi'a

22 Xacan' msu'hua Jesús 'in yu ta'a nda'an ñi, si'yana chcua loo yu tsaa yu ni' yca na'an, lo' tyi'o ca'an yu xca tso' tiyo' can', lja nu ti' nsla' ñi 'in nten can'. 23 Xa cua' msla' ta'a ñi lo'o nten can', ycuen ñi sca loo qui'ya lyo' ti, can' nxiton ñi scati ñi xa ngu'ya tla. 24 Yca na'an can' cua' nguiaa na tlu'hue tiyo' can', lyee ngui'ni xcua na loo tyi'a si'ya cui'in nu ljyaan loo na. 25 Tla nde cua' ljyaan xaa, mdo'o

Jesús nguia ycua ñi 'in yu loo tyi'a
can', lo' nda'an quiya' ti ñi. 26 Yu
ta'a nda'an ñi na'an yu ljyaan sca nu
nda'an quiya' ti loo tyi'a can', lyee
ytsen yu lo' msi'ya yja cueen yu, lo'
nchcui' yu: ¡Sca cuxee ca cua! 27 Una
cui' xaa ycui' Jesús lo'o yu: ¡Cu'ni tnu
tiquee um si'yana nan' lcan, a cutsen
um! 28 Xacan' mxcuen yu Tyo 'in ñi:
Ñi X'nan hua, cha' 'un lca um, cu'ni
um cha' tsa ycuan 'in um loo tyi'a re.
29 Lo' juin ñi 'in yu: Cuan lya. Yu Tyo
can' cui' xaa ngu'ya ton yu loo tyi'a
can', lo' mdyisnan mda'an yu nu tsa
ycua yu 'in ñi. 30 Una xa na'an yu
si'yana lyee nchca cui'in cui' xaa yt-
sen yu, cui' ña'an lcaa nguityin' yu'hui
yu, lo' ycui' cueen yu: ¡Ñi X'nan hua,
culo laa um 'ñan! 31 Lo' Jesús cui' xaa
mxñii ñi yaa' ñi, ngulyoo ñi 'in yu,
lo' juin ñi: ¿Ta jo'o 'a ndiya qui'an ti',
ñi cha' ngui'ni tucua ti'? 32 Xa cua'
ycuen ñi lo'o yu ni' yca na'an can', cui'
ña'an cua' lo'o cui'in can' ngulyijyi na.
33 Xacan' nchgaa nu ntsu'hui ni' yca
na'an can', cui' xaa mdyi'ya xtyin' yu
tloo ñi lo' m'ni tnu yu 'in ñi, lo' nchcui'
yu: Nu cha' ñi ca si'yana Sñe' Ndiose
lca um.

M'ni chca Jesús 'in ne' Genesaret

34 Xacan' mdo'o ca'an jun tu'hua
tiyo' loo yuu 'in ne' Genesaret. 35 Xa
yu'hui lyoo nten can' 'in ñi, cui' ña'an
lcaa mxicune ne' cha' sca chcui se'en
can', lo' cui' xaa ya lo'o ne' 'in nchgaa
nu ti'i se'en ndon ñi. 36 Mjñan ne' cha'
tsu'hue 'in ñi si'yana tca cula' ne' siya'
tu'hua ste' ti ñi, lo' nchgaa nu yla' ste'
ñi mchca.

15

Cha' nu coo' ntsu'hui ni' cusya 'in nten

1 Xacan' mdiya ti'in tucua snan ne'
escriba, lo'o ne' fariseo nu mdo'o
quichen Jerusalén, lo' nchcui' ne':
2 ¿Ñi cha' yu ta'a nda'an um ncha ti'in
yu cha' nu mxnu scua nten cula 'in
na? ¿Ñi cha' a ñaan' yu xa nchcu yu?
3 Mxcuen ñi 'in ne': Ticui' cuaña'an
'un, ¿ñi cha' ncha ti'in um cha' nu
ndlo Ndiose tñan, lo'o ña'an cha' nu
cua' ntsu'hui 'in um? 4 Nde cha' nu
nchcui' Ndiose: —Cu'ni suun um 'in
um tloo sti um lo'o jyi'an um—, lo'
nde xca cha': —Nu taja 'in sti lo'o
jyi'an tyi'o tñan caja can'—. 5 Una
'un ndeña'an nda cueen um 'in nten:
Tca chcui' um lo'o nten cula 'in um,
si'yana nchgaa cha' tsu'hue nu ndi'in
'in um cua' lca na lcuan 'in Ndiose,
6 can' cha' a ngui'ni ca'an 'a 'in um ta
yaa' um 'in nten cula 'in um. Cuaña'an
nguia ncha ti'in um cha' nu ndlo
Ndiose tñan si'ya cha' nu cua' ntsu'hui
'in um. 7 'Un ne' nu a ñi ndi'in cha'
'in, cha' ñi 'a ña'an mxiycui' Ndiose 'in
yu Isaía cha' 'in um xa juin yu: 8 —
Nten re lo'o tu'hua ti ne' n'ni tnu ne'
'ñan, una cusya 'in ne' tijyo' nchca na
siin'. 9 Cua cha' ti n'ni tnu ne' 'ñan,
si'yana cha' nu ndlo que ne' ndijin ne'
cunta 'in na lca na cha' nu 'in Ndiose
—. 10 Tsatlyu msi'ya ñi 'in nten lo'
juin ñi: Ton nscan um lo' qui'ya um
cunta cha' re. 11 Si'i na nu nchcu nten,
n'ni cha' nchca coo' cusya 'in ne' tloo
Ndiose, cha' nu ndyi'o tu'hua ne', can'
nu n'ni cha' nchca coo' cusya 'in ne'.
12 Xacan' mdiya ti'in yu ta'a nda'an
ñi tloo ñi, lo' juin yu: ¿Ta ngu'ya um
cunta si'yana ne' fariseo a mdiyaa ti'
ne' cha' nu ycui' um? 13 Mxcuen ñi
'in yu: Nchgaa yca nu a yta Stin, ñi
nu nducua ni' cuaan, ntsu'hui cha'
quiton na ña'an lo'o xcua' na. 14 A
ta quiya' um 'in ne', si'yana cuityin'
ne' lo' ti' nchca ti' ne' xñi ne' yaa' ta'a
cuityin' ne', una tsato'o chcuaa can'
tyu sca tuyuu. 15 Xacan' mdo'o ycui'
yu Tyo lo' juin yu 'in ñi: Cu'ni um
cha' tsu'hue quitsa' um 'in hua ña'an
nguiaa cha' nu ycui' nchcun um re.
16 Juin Jesús 'in yu: ¿Ta na lo'o um
nchcun cha' tiyaa 'in um? 17 ¿Ta na
a ndyi'ya um cunta si'yana nchgaa
na nu nchcu ne' ndyijyin ti na ni'
ne'? 18 Una cha' nu ndyi'o tu'hua ne',
nde ni' cusya 'in ne' ndyi'o na, can'
nu n'ni cha' nchca coo' cusya 'in ne'.
19 Si'yana nde ni' cusya 'in ne' ndyi'o
cha' tiyaa ngunan', cha' nu ndujui ne'
nten, nguiten yu'hui ne' lo'o cuilyi'o
nten uta lo'o ña'an tucui ti, cha' cu-
nan, cha' cuiñi, cha' nu ndaja ta'a ne'.

20 Nde cha' nu n'ni cha' nchca coo' cusya 'in ne', una nu cu ne' lo' a ñaan' ne', a cu'ni coo' cha' can' 'in ne'.

Cha' 'in sca ne' cuna'an Canaán

21 Xacan' mdo'o Jesús nguiaa ñi, lo' mdiyaa ñi loo yuu se'en lyi'ya loo quichen Tiro lo'o Sidón. 22 Yato'o sca ne' cuna'an nu mdo'o se'en lyi'ya loo Canaán ycui' cueen ne' lo'o ñi, lo' nchcui' ne': ¡Ñi X'nan hua, 'un ñi nu lca Sñe' ta nten 'in Davi, ña'an 'tnan ti' um 'in hua! Si'yana sca ne' cuna'an sñen' lyee 'a ti'i ndijin si'ya cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in. 23 Una Jesús a mxcuen ñi 'in ne'. Yu ta'a nda'an ñi mdiyaa yu cui' la se'en nguiaa ñi, lo' juin yu 'in ñi: Chcui' um lo'o ne' si'yana quiaa ne', lo' a can si'ya 'a ne' nde chon' na. 24 Lo' juin ñi xacan': Ndiose ngua'an tñan 'ñan si'ya slya' nu nda'an ngunan' yu'hui se'en lca Israel. 25 Cui' ña'an lcaa mdiyaa ne' tloo ñi, mdyi'ya xtyin' ne', lo' mjñan ne' cha' tsu'hue 'in ñi: ¡Ñi X'nan hua, ta yaa' um 'in hua! 26 Mxcuen ñi 'in ne': A ntsu'hui cha' caja nu lyoo jaslya nu ntsu'hui tuyaa' sñe', lo' taa 'in na cu xni'. 27 Juin ne' xacan': Cha' ñi 'in um, Ñi X'nan hua, una hasta lo'o xni', lo' nxo' ycu 'in ta nu nguilo nde ni' msa 'in x'nan 'in. 28 Mxcuen Jesús 'in ne': Cha' ñi si'yana lyee ndiya qui'an ti' um, cui' ña'an cha' nu ntsu'hui tiquee um cuaña'an tsato'o. Ticui' braa can' mchca sñe' ne' cuna'an can'.

M'ni chca Jesús 'in qui'an nu ti'i

29 Jesús mdo'o ñi se'en can' lo' mxitucui ñi nde tu'hua tiyo' Galilea, ycuen ñi sca loo qui'ya lyo' ti, can' yten tucua ñi. 30 Qui'an 'a nten nguio' ti'in can', mdiya lo'o ne' 'in nu a nchca tyi'an, nu cuityin', nu a nchca chcui', a cunta lo'o nu cuxi yaa', cuaña'an qui'an nu ti'i lo'o cuati loo quicha, mdiya lo'o ne' 'in tloo Jesús, lo' m'ni chca ñi 'in. 31 Nten qui'an can' lyee 'a yuhue ti' ne' xa na'an ne' si'yana nu cu'un can' ncua ycui', nchgaa nu cuxi yaa' nguinu tsu'hue na 'in, nu a nchca tyi'an lo' mdyisnan mda'an, a cunta nguila xaa quiloo nu cuityin', lo' tsatlyu m'ni tnu ne' 'in Ndiose 'in ne' Israel.

Mxicu Jesús jacua mii yu qui'yu

32 Xacan' msi'ya Jesús 'in yu ta'a nda'an ñi, lo' juin ñi: 'Tnan 'a tin' 'in nten re si'yana cua' nchca snan tsaan ndi'in ne' lo'on, lo' a lo'o 'a na nu cu ne', a nchca tin' tucui xu'huan 'in ne' cha' a nchca cu ne', chen nchcui ña'an ti' ne' tucueen quiaa ne'. 33 Mxcuen yu ta'a nda'an ñi: ¿La caja jaslya xicu na 'in nten qui'an re, lo' ni' quixin' lca na re? 34 Lo' juin Jesús 'in yu: ¿Ñi ncua jaslya ti' nda'an lo'o um? Mxcuen yu 'in ñi: Cha cati ti na lo'o chcua xnan cula xuhue ti. 35 Xacan' ngulo ñi tñan 'in nten can' si'yana sten tucua ne' lyuu. 36 Msñi ñi ta'a cati jaslya lo'o cula can', lo' mdyaa ñi xu'hue 'in Ndiose, xacan' msu'hue ñi 'in na lo' mdaa ñi 'in na 'in yu ta'a nda'an ñi, can' nu cua' mtsa 'in na 'in nten can'. 37 Nchgaa ne' ycu ne' tsaya' ngula' ti' ne', lo' ti' mxo' yu tsa cati xcuhui lo'o yu'hue jaslya nu nguinu can'. 38 Nten nu ycu can' mdiyaa ne' jacua mii ne' tsalca yu qui'yu ti, lo' ñi a ncua yu 'in jun cuna'an lo'o nu suhue ti. 39 Xa cua' msla' ta'a ñi lo'o nten can', yten ñi ni' yca na'an, lo' mdo'o ca'an ñi xca tso' tiyo' se'en lyi'ya loo quichen Magdala.

16

Cha' 'in nten nu njñan cha' nu tnu

1 Ne' fariseo lo'o ne' saduceo mdiyaan ne' lo'o cha' mañan 'in ne', mjñan ne' 'in Jesús si'yana cu'ni ñi cha' nu tnu nu tyi'o nde ni' cuaan. 2 Mxcuen ñi 'in ne': Xa nxiin tsaan ndeña'an nchcui' um: Tsu'hue 'a luhui xaa si'yana nga'á ni' cuaan. 3 Lo' xa nde tlya nchcui' um: Cua' ñii qui'ya quioo si'yana nga'á ndla nducui ni' cuaan. 'Un ne' nu a ñi ndi'in cha' 'in, ndyi'ya um cunta cha' nu nchca ni' cuaan, ¿lo' ñi cha' a ndyi'ya um cha' tiyaa cha' nu nchca tloo um cua' ñii? 4 Ta nten nducun' nu a ñi ndi'in cha' 'in, can' nu nchca ti' ña'an cha' nu tnu, una a ntsu'hui cha' ña'an ne' cha' can', cui' lya lo'o

cha' nu yato'o 'in Jonás. Xacan' ngula' ton ñi 'in ne', mdo'o ñi nguiaa ñi.

Cha' mañan 'in ne' fariseo

5 Xa mdiyaa yu ta'a nda'an ñi xca
tso' tiyo' can', nguia yu'hui ti' yu
si'yana a lo'o jaslya lyi'ya yu. 6 Lo' juin
Jesús 'in yu: Ña'an jan ñi, xñi um cunta
'in um si'ya suun jaslya 'in ne' fariseo
lo'o ne' saduceo. 7 Ndeña'an ñan ti'
yu: Nchcui' ñi cha' re si'yana a lyi'ya
na jaslya. 8 Ngu'ya ñi cunta cha' can'
lo' juin ñi: ¿Ta cuaña'an cha' nda'an
tiquee um si'yana a lyi'ya um jaslya,
'un ne' nu jo'o ndiya qui'an ti'? 9 ¿Ta
na a nchca qui'ya um cha' tiyaa, lo' a
ndiya yu'hui ti' um cha' 'in tsa ca'yu
jaslya nu ycu ca'yu mii yu qui'yu,
lo' ñi ncua xcuhui na ti' mxo' um?
10 A cunta lo'o cha cati jaslya nu ycu
jacua mii nten, ¿lo' ñi ncua xcuhui
na ti' mxo' um? 11 ¿Ta a ndyi'ya um
cha' tiyaa? Si'i si'ya cha' 'in jaslya
nchcuin' cha' re. Xñi um cunta 'in um
si'ya suun jaslya 'in ne' fariseo lo'o
ne' saduceo. 12 La xacan' ngu'ya yu
cunta si'yana si'i cha' 'in suun jaslya
nchcui' ñi, cui' ca nu si'ya ña'an ndlo'o
ne' fariseo lo'o ne' saduceo.

Ycui' la yu Tyo si'yana Jesús lca ñi Cristo

13 Mdiyaa Jesús se'en lyi'ya loo
quichen Cesarea de Filipo, lo' mñicha'
ñi 'in yu ta'a nda'an ñi: Tsaña'an nu
nchcui' nten, ¿ti ca lca Yu Qui'yu nu
Mdo'o nde ni' Cuaan? 14 Mxcuen yu
'in ñi: Ntsu'hui nu nchcui' si'yana
lca um yu Xuhua nu mducua tya
'in nten, xca nu nchcui' si'yana lca
um yu Elía, lo' ntsu'hui nu nchcui'
si'yana Jeremía lca um, uta scasca
yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni.
15 Lo' juin ñi 'in yu: Lo' 'un jan
ñi, ¿tucui ta lcan nan' ñan ti' um?
16 Xacan' mxcuen yu Tyo: 'Un lca
um ycui' ca Cristo, Sñe' Ndiose, ñi nu
lo'o ca. 17 Xacan' mxcuen Jesús 'in
yu: Tsu'hue ca xu'hue, Simón sñe'
Jonás, si'yana si'i nten chendyu ngu-
lyo scua la cha' re lo'o, cui' ca nu
Stin, ñi nu nducua ni' cuaan. 18 Nan'
cunen lo'o: Nu'huin lca Tyo, lo' chon'
quee re cu'nin cha' tsa quiñan nch-
gaa nu tsa qui'an ti' 'ñan, lo' ñi cha'
ndyija lo' a tca cu'ni ti'i lo'o can'.
19 'In nu'huin taan cha' cuiya' chcui'
lo'o nten tsaña'an ntsu'hui cha' culo
Ndiose tñan 'in ne', nchgaa cha' nu
scan' loo chendyu re, cua' nchcan' na
la ni' cuaan, lo' nchgaa cha' nu xtin'
loo chendyu re, cua' nguitin' na la ni'
cuaan. 20 Xacan' ngulo ñi tñan 'in yu
ta'a nda'an ñi, si'yana a chcui' yu lo'o
ñi sca tucui si'yana lca ñi Jesús, ñi nu
lca Cristo.

Jesús mtsa' ñi si'yana ntsu'hui cha' caja ñi

21 Ti' xacan' Jesús mdyisnan ngu-
lyo scua la ñi cha' lo'o yu ta'a nda'an
ñi, si'yana 'ni cha' tsaa ñi quichen
Jerusalén, lo' can' tyijyin ñi nu ti'i
tuyaa' qui'yu cula, lo'o yu nu ndlo
ca tñan ni' lyaa, lo'o ne' escriba, nu
hasta cujui ne' 'in ñi, una nu cua'
ca snan tsaan tyiqui'o ñi. 22 Yu Tyo
can' ngulo tso' yu 'in ñi sca se'en, lo'
ngusun lo'o yu 'in ñi: Ñi X'nan hua,
a cula ya' Ndiose 'in um ca cuaña'an.
23 Cui' xaa mxiton ñi lo' juin ñi 'in
yu Tyo can': Laxa'an, tyi'o tso' siin'
lo' a chcui ndijin loon, si'yana cha'
tiyaa 'in, a nchcua ta'a na lo'o cha'
tiyaa 'in Ndiose, cui' ca nu nda'an lo'o
cha' tiyaa 'in nten chendyu. 24 Xacan'
juin Jesús lo'o yu ta'a nda'an ñi: Cha'
nde'en nu nchca ti' chcui ncha'an
'ñan, 'ni cha' jlya ti' can' 'in, lo' cu'ni
tnu tiquee caja si'yan, lo' tsa quiñan
chcui ncha'an 'ñan. 25 Lo' nchgaa
nu ñan ti' culo laa 'in ticuii', tsato'o
quinan' can' tiyaa xaa, una nchgaa
nu tyaa 'in si'ya cha' 'ñan, can' nu tyi'o
laa. 26 Si'yana, ¿Ñi canan chu'hui 'in
ne' cu'ni 'in ne' ña'aan chendyu, lo'
nde quinan' cusya 'in ne'? ¿Ñi na tca
cu'ni ne' nu ti' chcuan ne' cusya 'in
ne' xiya'? 27 Yu Qui'yu nu Mdo'o nde
ni' Cuaan ntsu'hui cha' quiaan ñi loo
xaa 'in Sti ñi lo'o angujle 'in ñi, xacan'
xu'hua lyiya' ñi 'in cunda scaa nten
cua' ña'aan tñan m'ni ne'. 28 Cha' ñi
cunen lo'o um, ntsu'hui nu ndon re a
caja, cha' si'i culo nducua la ña'an 'in

Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan xa tyisnan culo ñi tñan.

17

Xa mcha'an ña'an Jesús

1 Xa cua' mdijin scua tsaan, sca cunta mdo'o lo'o Jesús 'in yu Tyo, yu Jacobo, lo'o yu Xuhua ta'a ngula yu, nguiaa jun sca loo qui'ya cuaan. 2 Tloo na'an yu mcha'an ña'an ñi, nduhui tloo ñi tsaña'an nchca ti' cucha, lo' ste' ñi nguinu mten na tsaña'an nchca ti' sca xaa. 3 Lja xacan' na'an yu mdo'o ton Moisé lo'o Elía nu nchcui' lo'o ñi. 4 Xacan' juin yu Tyo 'in Jesús: Ñi X'nan hua, tsu'hue 'a si'yana lo'o hua ndlyu hua re. Cha' nchca ti' um lo' tñan hua snan quisin, sca na 'in um, xca na 'in Moisé, lo' xca na 'in Elía. 5 Lja nu ti' nchcui' yu cha' can', nguo'o yu'hui sca ndla tsu'hue ña'an xaa 'in jun, cui' xaa ngune ycui' sca nu ycui' ni' ndla can': Nde Sñen' nan' nu ta'a lati 'ñan, quine 'in um cha' nu chcui' re. 6 Xa ngune 'in yu ta'a nda'an ñi cha' can', cui' xaa mdyi'ya sti yu 'in yu la lyuu lo' lyee ytsen yu. 7 Yaan Jesús lo' yla' ñi 'in yu, lo' juin ñi: Tyiton lo' a cutsen um. 8 Xa mscuen yu tloo yu, a tucui 'a na'an yu, cui' ca nu xca ti Jesús ndon ñi. 9 Xa mdo'o jun loo qui'ya can', ngulo Jesús tñan 'in yu: A chcui' um lo'o ñi sca tucui cha' nu na'an um, cha' si'i la xa cua' mdyiqui'o Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan. 10 Xacan' mñicha' yu ta'a nda'an ñi 'in ñi: ¿Ñi cha' ta nchcui' ne' escriba si'yana yu Elía caan yu culo nducua la? 11 Mxcuen Jesús 'in yu: Cha' ñi si'yana yu Elía caan yu culo nducua la, lo' cu'ni chu'hue yu nchgaa loo cha'. 12 Una cunen lo'o um si'yana cua' yaan Elía, lo' a yu'hui lyoo ne' 'in yu, cui' ca nu m'ni lyi'o ne' 'in yu ña'an nu ncua ti' ne', cui' cuaña'an xitijin ne' nu ti'i 'in Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan. 13 Xacan' yu ta'a nda'an ñi ngu'ya yu cha' tiyaa si'yana nchcui' ñi cha' 'in yu Xuhua mducua tya 'in nten.

Mchca sca yu tsa suhue ti

14 Xa nguila jun se'en ndi'in nten qui'an can', mdiyaan sca yu qui'yu lo' mdyi'ya xtyin' yu tloo ñi, lo' nchcui' yu: 15 Ñi X'nan hua, ña'an 'tnan ti' um 'in sñen' nan', si'yana nxñi cui'in 'in yu lo' ti'i 'a ndijin yu, cua' tyun ya' nxitlyu su'hua na 'in yu loo quii' uta loo tyi'a. 16 Cua' yan lo'on 'in yu tloo yu ta'a nda'an um, una a ncua 'in yu cu'ni chca yu 'in. 17 Mxcuen Jesús: ¡'Un lca um nten nu a ndiya qui'an ti' lo' lca um nten nducun'! ¿Tsala ta xaa cui' ti 'ñan nducua tloo um, lo' tsala xaa ti' ta loon 'in um? Quian lo'o um 'in sñe' um. 18 Ngusun lo'o Jesús 'in cui'in xa'an can', xacan' ngula' ton na 'in yu, ticui' xaa mchca yu. 19 Yu ta'a nda'an Jesús mñicha' yu 'in ñi sca cunta: ¿Ñi cha' huare', a ncua 'in hua culo hua cui'in xa'an cua? 20 Juin Jesús 'in yu: Cui' si'yana jo'o ndiya qui'an ti' um. Nu cha' ñi cunen lo'o um, mti mostaza suhue ti na, siya' tsacua ti ña'an tsa qui'an ti' um, lo' tca chcui' um lo'o qui'ya cua: Tyi'o lo' tsa tucua la cua, lo' cuaña'an tsato'o, lo' a sca cha' ta a tca cu'ni um. 21 Una cui'in nu cuaña'an, a tyi'o can' cha' si'i culo nducua la chcui' lyi'o na 'in Ndiose lo' cu'ni na ayuna.

Xiya' ycui' Jesús si'yana cujui ne' 'in ñi

22 Lja nu ti' ntsu'hui lyijyi jun se'en lyi'ya loo Galilea, juin Jesús 'in yu ta'a nda'an ñi: Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan caja nu tyaa 'in ñi tuyaa' nten, 23 lo' cujui ne' 'in ñi, una nu cua' ca snan tsaan ntsu'hui cha' tyiqui'o ñi. Una yu ta'a nda'an ñi ndyijyin ya' ngulu'un ti' yu.

Msu'hua lyiya' Jesús tñi cha' 'in laa

24 Xa nguila jun quichen Capernaum, mdijin yu nu nxo' tñi cha' 'in laa, lo' juin yu 'in yu Tyo: Ñi nu lca X'nan um, ¿ta a lo'o ñi taa ñi tñi nu nxo' hua re? 25 Mxcuen yu: Lo'o ñi. Ña'aan yten yu Tyo ña'an can' culo nducua la Jesús ycui' lo'o yu: ¿Ña'an ljuin, Simón? Yu nu nchca ree loo chendyu re, ¿ti ca 'in ndlo yu scasca tñi, 'in sñe' yu uta na 'in nten quita?

26 Mxcuen yu Tyo 'in ñi: 'In nten
quita. Xacan' juin Jesús: Tsalca sñe'
yu, a lo'o can' su'hua lyiya'. 27 Una
si'yana a ljuin yu ta lye' ti' na, yaa loo
tiyo' cua lo' cuun chcuin 'in, lo' culoo
cula nu quinu 'in sla tu'hua 'in, can'
quija lyoo sca tñi plata, culyoo 'in na
lo' taa 'in na 'in yu tñan loo na.

18

¿Tucui ca lca nu ndon loo la?

1 Xacan' mñicha' yu ta'a nda'an
Jesús 'in ñi: ¿Tucui ca lca nu ndon loo
la se'en ndlo Ndiose tñan? 2 Msi'ya
Jesús 'in sca yu lyo' ti, lo' mdi'in tyaa
ñi 'in yu tlu'hue la can', 3 lo' juin ñi: Nu
cha' ñi cunen lo'o um, cha' a xitsa'an
um cha' tiyaa 'in um, lo' ñi a cu'ni um
'in um ña'an nu suhue ti, a tca sten
um se'en ndlo Ndiose tñan. 4 Can' cha'
ña'an tucui ti nu cu'ni lyo' 'in tsaña'an
ndi'in cha' 'in yu lyo' ti re, can' nu
ndon loo lati se'en ndlo Ndiose tñan.
5 Ña'an nu ti nu cuan xu'hue 'in sca nu
lyo' ti ña'an yu re, si'ya cha' 'ñan, cu'ni
can' cunta si'yana 'ñan cuan xu'hue.

A xityu na 'in xca tucui loo qui'ya

6 Ña'an tucui ti nu xityu 'in sca nu
ndiya qui'an ti' 'ñan, tsaña'an ndi'in
cha' 'in nu suhue ti re, ndyi'o la tñan
yni can' scan' tucui sca quee tlyu
nu ndiyo ne' trigo, lo' cuun ne' 'in
tlu'hue la tyi'a tujo'o. 7 ¡'Tnan ca nten
chendyu nu xityu 'in xca tucui loo
qui'ya! A ndyijyin yu'hui nu a caan
cha' can'. ¡Una 'tnan ca nu xityu 'in
xca tucui loo qui'ya! 8 Cha' si'ya yaa'
um uta quiya' um cu'ni um qui'ya,
si'yu um 'in na lo' xcuan um 'in na,
si'yana tsu'hue lati cha' co' yaa' um lo'
co' quiya' um sten um tloo Ndiose, lo'
si'i nu chcuaa tso' yaa' um lo' chcuaa
tso' quiya' um tsaa um loo quii' tsala
xaa. 9 Cha' si'ya quiloo um cu'ni um
qui'ya, culo um 'in na lo' xcuan um 'in
na, si'yana tsu'hue lati cha' sca tso' ti
quiloo um sten um tloo Ndiose, lo' si'i
nu chcuaa tso' quiloo um tsaa um loo
quii'.

Cha' 'in slya' nu ngunan' yu'hui

10 Xñi um cunta si'yana a xcuan
tloo um 'in nu suhue ti re, cunen lo'o
um si'yana angujle nu ntsu'hui cunta
'in re, nchgaa xaa ndon tloo Stin, ñi
nu nducua ni' cuaan. 11 Yu Qui'yu
nu Mdo'o nde ni' Cuaan mdiyaan ñi
si'yana culo laa ñi 'in nu ngunan'
yu'hui. 12 ¿Ña'an ljuin um? Cha' sca yu
qui'yu ndi'in sca ciento slya' 'in yu, lo'
cha' tyi'o tso' sca 'in, ¿ta a xnu ti'in yu
'in cha jacua yla ntsu'hui 'tñulcua nu
can', lo' quia nan yu 'in nu ngunan'
yu'hui can'? 13 Cha' quija lyoo 'in,
nu cha' ñi cunen lo'o um, lyee la ca
tsu'hue chu'hui tiquee yu lo'o can',
que 'in cha jacua yla ntsu'hui 'tñulcua
nu a ngunan' yu'hui can'. 14 Cui'
cuaña'an Stina Ndiose, ñi nu nducua
ni' cuaan, a lca tiquee ñi quinan' ñi
sca nu suhue ti re.

Cu'ni na cha' tlyu ti' 'in ta'a na

15 Cha' sca jun ta'a na cu'ni qui'ya lo'
cu'ni ti'i lo'o um, chcui' um lo'o can'
se'en scati um, cha' cu'ni cunta cha'
nu chcui' um, cua' m'ni um canan
mchca tsu'hue cha' 'in. 16 Cha' a cu'ni
cunta cha' chcui' um, cuni um tucua
snan jun ta'a tsaa um, —lo' tyi'o scua
la sca cha' si'ya tucua snan nu taa
suun cha' can'—. 17 Cha' a cu'ni cunta
can' 'in jun ta'a yaa um, quitsa' um
'in laa, lo' cha' a cu'ni cunta cha' nu
chcui' nchgaa jun ta'a na, cu'ni um
cunta 'in can' lca sca nu nducun' lo'
tiji nan. 18 Nu cha' ñi cunen lo'o
um, nchgaa cha' nu scan' um loo
chendyu re, cua' nchcan' na la ni'
cuaan, lo' nchgaa cha' nu xtin' um
loo chendyu re, cua' nguitin' na la ni'
cuaan. 19 Xiya' cunen lo'o um, cha'
tucua um ca sca cha' ti 'in um loo
chendyu re, lo' nchgaa cha' nu jñan
um 'in Stin, ñi nu nducua ni' cuaan,
cui' ñi cu'ni ñi cha' can'. 20 Si'yana
se'en ndiyo' ti'in tucua snan jun si'ya
cha' 'ñan, nan' ndon tlu'hue la can'.
21 Xacan' mdiyaa yu Tyo la tloo ñi, lo'
juin yu: Ñi X'nan hua, ¿ñi ncua ya'
cu'nin cha' tlyu ti' 'in sca yu ta'a na nu
cu'ni sca cha' ngunan' lo'on? ¿Tsa cati
ya'? 22 Juin Jesús 'in yu: Si'i tsa cati

ya', cui' ca nu snan yla ntsu'hui tii ya' cu'ni um cati can'.

Cha' 'in tucua yu nducui tni'

23 Can' cha' tsaña'an ndlo Ndiose tñan, su'hua ña'an nguiaa cha' 'in
na lo'o cha' 'in sca yu ree nu m'ni
chu'hue cunta 'in lo'o nguso 'in. 24 Xa
mdyisnan m'ni yu cunta, mdiyaa sca
nguso nu nducui tyun millon tñi 'in
yu. 25 Lo' si'yana a ncua 'in yu xu'hua
lyiya' yu tni' can', ngulo x'nan yu
tñan si'yana ca quiya' yu, tsatlyu lo'o
nten 'in yu lo'o sñe' yu lo'o nchgaa na
nu ndi'in 'in yu, lo' cuaña'an xicuten
yu tñi nducui yu. 26 Xacan' mdyi'ya
xtyin' yu nguso can', mjñan yu cha'
tsu'hue 'in x'nan yu, lo' nchcui' yu:
Ñi x'nan hua, chu'hui cha' tlyu ti' 'in
um lo'on, nan' xu'hua lyiyan' ña'aan
tñi nu nducuin 'in um. 27 X'nan nguso
can' mña'an 'tnan ti' 'in yu, lo' m'ni
cha' tlyu ti' 'in yu lo'o tñi can', lo'
ngulaa 'in yu nguiaa yu. 28 Ña'aan
mdo'o yu nguso can', mchcua tucui
yu 'in xca ta'a nguso yu nu nducui
tsachin' tñi 'in yu, cui' xaa yaa yu lo'
msñan' yu yni, lo' nchcui' yu: Xu'hua
lyiya' na nu nducui 'ñan. 29 Ta'a nguso
yu can' mdyi'ya xtyin' tloo yu, lo'
mjñan cha' tsu'hue 'in yu, lo' nchcui':
Chu'hui cha' tlyu ti' 'in lo'on, nan'
xu'hua lyiyan' ña'aan tñi nu nducuin
'in. 30 Una yu nguso can' a m'ni yu
cunta cha' can', cui' ca nu msu'hua
yu 'in na'an chcuan, lo' can' chu'hui
yu tsaya' nu xu'hua lyiya' tñi can'.
31 Xa na'an nchgaa la ña'an ta'a lca
yu nguso cha' nu yato'o, ndyijyin ya'
ngulu'un ti' yu, lo' ya taa yu suun
'in x'nan yu nchgaa cha' nu yato'o.
32 Xacan' msi'ya x'nan nguso can' 'in
yu lo' juin: Nu'huin lca sca nguso nu
nducun', ña'aan tñi nducui 'ñan m'ni
cha' tlyu ti' 'in lo'o na, si'yana mjñan
cha' tsu'hue 'ñan. 33 Lo' nu'huin jan ñi,
¿ta a ncua cu'ni cha' tlyu ti' 'in ta'a lca
nguso, tsaña'an nu nan' m'nin lo'o?
34 Lyee 'a ycuen tique' x'nan yu, lo'
mdyaa cunta 'in yu se'en nu ntsu'hui
cha' tyijyin nu ti'i, tsaya' nu xu'hua
lyiya' yu ña'aan tñi nducui yu. 35 Cui'
cuaña'an cu'ni Stin, ñi nu nducua ni'
cuaan lo'o um, cha' a cu'ni um cha'
tlyu ti' lo'o nu chcui lca tiquee um,
'in cunda scaa ta'a um nu ngui'ni cha'
ngunan' lo'o um.

19

Nten nu ndla' ti'in 'in cuilyi'o

1 Yato'o xa mdyi ycui' Jesús cha'
re, mdo'o ñi se'en lyi'ya loo Galilea,
lo' mdiyaa ñi se'en lyi'ya loo Judea,
mdo'o ca'an ñi xca tso' chco tlyu Jor-
dan. 2 Qui'an 'a nten mducui ncha'an
'in ñi, can' m'ni chca ñi 'in ne'. 3 Xacan'
mdiyaan tucua snan ne' fariseo, lo'
nan ne' ña'an su'hua ne' qui'ya 'in ñi
lo'o cha' nu xcuen ñi, lo' juin ne' 'in ñi:
¿Ta ntsu'hui cha' cuiya' 'in yu qui'yu
cula' ti'in yu 'in cuilyi'o yu, si'ya cha'
a ngujlyo ña'an? 4 Mxcuen ñi 'in
ne': ¿Ta na a nchca chcui' um quityi
se'en mdyisnan suun cha' re? Ñi nu
mtñan 'in nten chendyu, —qui'yu lo'
cuna'an mtñan ñi—, 5 lo' juin ñi: —
Can' cha' yu qui'yu ntsu'hui cha' tyi'o
tso' yu sii' sti yu lo'o jyi'an yu, lo'
tyi'in yu lo'o cuilyi'o yu, lo' chcuaa
can' sca tucui ti lca—. 6 Cua' si'i 'a
tucua lca can', cui' ca nu scati lca can',
can' cha' nu cua' m'ni sca Ndiose 'in,
a ntsu'hui 'a cha' ti' cula' ti'in ta'a.
7 Xacan' juin ne' 'in ñi: ¿Ñi cha' Moisé
mdaa cha' cuiya' 'in yu qui'yu cula'
ti'in yu cuilyi'o yu, cha' na tsa' scua
sca quityi 'in yu? 8 Lo' juin ñi 'in
ne': Si'ya cha' tla cusya 'in um, mdaa
Moisé cha' cuiya' si'yana tyi'o cha'
cuilyi'o 'in um, una si'i cuaña'an lca na
ti' culoo. 9 Una nan' cunen lo'o um,
yu cula' ti'in 'in cuilyi'o lo' tyi'in lo'o
xca ne' cuna'an, qui'ya ngui'ni can',
cui' cuaña'an ne' cuna'an nu ngula'
ti'in yu can', cha' tyi'in ne' lo'o xca
yu qui'yu, ticui' qui'ya ngui'ni ne'.
Si'ya scati cha' tca tyi'o cha' cuilyi'o 'in
nten, cha' na yten yu'hui can' lo'o xca
tucui. 10 Yu ta'a nda'an ñi can' juin
yu 'in ñi: Cha' cuaña'an ndi'in cha' 'in
yu qui'yu lo'o ne' cuna'an, a ndyi'o
tñan ja cuilyi'o yu. 11 Xacan' juin ñi 'in
yu: Si'i nchgaa tucui tca qui'ya cunta
cha' re, cui' ca nu tsalca nu cua' mdaa

Ndiose cha' cuiya' 'in tca cuan xu'hue cha' re. 12 Ntsu'hui yu nu lca eunuco nu cua' lca ña'an xa ngula, lo' ntsu'hui yu nu nchca eunuco lo'o cunta 'in nten chendyu, a cunta ntsu'hui yu nu nsu'hua juesa 'in lo'o cha' re si'ya tñan 'in Ndiose. Yu nu cuan xu'hue cha' re, tsu'hue cha' tca cu'ni yu 'in na.

Xa mcuan Jesús 'in nu suhue ti

13 Xacan' mdiyan lo'o ne' 'in nu suhue ti tloo ñi, si'yana tyi'in tyaa ñi yaa' ñi que, lo' jñan ñi 'in Ndiose si'ya. Lo' yu ta'a nda'an ñi ngusun lo'o yu 'in ne'. 14 Una Jesús juin ñi 'in yu: Tyaa um ya' caan nu suhue ti se'en ndon, lo' a chcui ndijin um, si'yana se'en ndlo Ndiose tñan sten tsalca nu cu'ni lyo' 'in tsaña'an nu suhue ti re. 15 Xa cua' mdi'in tyaa ñi yaa' ñi que nu suhue ti can', mdo'o ñi nguiaa ñi.

Cha' 'in sca yu cuilyiya'

16 Xacan' mdiyaan sca yu juin 'in ñi: 'Un lca um bstro nu tsu'hue ca, ¿ñi tñan tsu'hue cu'nin si'yana caja chendyu nu a tsatii 'a 'ñan? 17 Xacan' juin ñi 'in yu: ¿Ñi cha' nchcui' si'yana lcan sca nu tsu'hue? Scati Ndiose tsu'hue ñi. Cha' nchca ti' caja chendyu nu a tsatii 'a 'in, xu'hua se'en cha' nu ngulo ñi tñan. 18 Lo' juin yu: ¿Ti ña'an ta cha'? Mxcuen Jesús 'in yu: —A cujui um nten, a sten yu'hui um lo'o cuilyi'o nten, a cu'ni um cunan, a chcui' um cha' cuiñi. 19 Cu'ni suun um 'in um tloo sti um lo'o jyi'an um—, a cunta —ña'an 'tnan ti' um 'in ta'a nten um tsaña'an n'ni um 'tnan 'in um—. 20 Xacan' mxcuen yu 'in ñi: Ti' lyon' nxu'hua se'en nchgaa cha' re. ¿Ti ña'an la cha' ti' lyijyi 'ñan? 21 Juin Jesús 'in yu: Cha' nchca ti' ca sca nu ñi ndi'in cha' 'in, quiaa lo' cujui' nchgaa na nu ndi'in 'in, lo' cutsa tñi can' 'in nu ti'i, cuaña'an caja cha' cuilyiya' 'in la ni' cuaan, xacan' ljyaan lo' chcui ncha'an 'ñan. 22 Xa ngune 'in yu cha' can', ngulu'un 'a ti' yu si'yana ndyijyin ya' cuilyiya' yu. 23 Xacan' juin Jesús 'in yu ta'a nda'an ñi: Nu cha' ñi cunen lo'o um, tucui 'a ña'an sten ne' cuilyiya' se'en ndlo Ndiose tñan. 24 Xiya' cunen lo'o um: Cuti la tyijyin sca camello quito quiya' cuxa, que nu sten sca yu cuilyiya' se'en ndlo Ndiose tñan. 25 Xa ngune 'in yu ta'a nda'an ñi cha' re, lyee 'a yuhue ti' yu lo' nchcui' yu: ¿Ti nu ta tca tyi'o laa cha' na can'? 26 Xacan' mxina'an Jesús 'in yu, lo' juin ñi: Cha' 'in nten, a ndyijyi ña'an cha' re, una a sca cha' tucui 'in Ndiose. 27 Yu Tyo mdo'o ycui' yu lo' juin yu 'in ñi: Ña'an um jan ñi, huare' cua' ngula' ti'in hua nchgaa na nu ndi'in 'in hua, lo' nducui ncha'an hua 'in um, ¿ñi cha' tsu'hue ta qui'ni ca'an 'in hua? 28 Mxcuen Jesús 'in yu ta'a nda'an ñi: Nu cha' ñi cunen lo'o um, tiyaa xaa chca cui nchgaa cha', xa nu Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan chcua ñi loo xaa se'en ntsu'hui cha' culo ñi tñan, nchgaa 'un nu nducui ncha'an 'ñan, lo'o um ntsu'hui cha' chcua um loo tsa tichcua yca xlya, lo' cu'ni cuiya' um cha' 'in tsa tichcua ta nten 'in ne' Israel. 29 Ña'an tucui ti nu xnu tucua na'an 'in, uta xnu ti'in ta'a ngula, uta 'in sti lo'o jyi'an, lo'o cuilyi'o, lo'o sñe', uta yuu se'en n'ni tñan, cui' si'ya cha' 'ñan, qui'an la caja 'in can', a cunta lo'o chendyu nu a tsatii 'a. 30 Si'yana qui'an 'a nu culoo cua' ñii, quinu ca'an chon' can' tiyaa xaa. Lo' nu nguinu ca'an chon' cua' ñii, can' nu chcua loo tiyaa xaa.

20

Cha' 'in yu nguso nu ngui'ni tñan

1 Tsaña'an ndlo Ndiose tñan, nguiaa cha' 'in na ña'an ndi'in cha' 'in sca nu ndlo tñan, lo' tlya mdo'o yu nguia nan yu nguso nu cu'ni tñan se'en nducua ti uva 'in yu. 2 Xa cua' m'ni cuiya' yu cha' lo'o si'yana su'hua lyiya' yu 'in tsaña'an siya' yu sca tsaan, xacan' ngua'an tñan yu 'in la loo xñan yu. 3 Tsa ntsu'hui braa cua' caa tlya mdijin yu nde loquiya', can' na'an yu tucua snan yu nu a sca tñan ngui'ni, 4 lo' juin yu 'in: Yaa um lo' cu'ni um tñan 'ñan, lo' su'hua lyiyan' 'in um ña'an nu ntsu'hui cha', lo' mdo'o yu nguiaa yu. 5 Xiya' tsa ntsu'hui ndyi'ya cuaan lo'o braa cua' snan siin, mdo'o x'nan tñan can' nguiaa, ticui' ti ña'an

m'ni yu. 6 Xiya' mdo'o yu tsa ntsu'hui braa cua' ca'yu siin, nguija lyoo chcua xnan yu nu a sca tñan ngui'ni, lo' juin yu 'in: ¿Ñi cha' ndon um chcui tsaan re, lo' a sca tñan ngui'ni um? 7 Mxcuen yu 'in: Si'yana a nchca tucui cuni 'in hua. Xacan' juin x'nan tñan can': Tsaa na lo' cu'ni um tñan, lo' caja siya' um ña'an nu ntsu'hui cha'. 8 Xa msiin tsaan can', x'nan tñan can' msi'ya 'in yu nu ntsu'hui cunta tñan, lo' juin 'in yu: Xi'ya 'in yu nu m'ni tñan cua lo' su'hua lyiya' tsaan 'in yu, una tyisnan lo'o yu nu yten tñan la msiin la, lo' cuaña'an tsa quiñan lo'o nchgaa la ña'an yu. 9 Xa mdiyaan yu nu yten tñan braa cua' ca'yu siin can', cunda scaa yu jui siya' yu tsaña'an siya' yu sca tsaan. 10 Xa mdiyaan yu nu yten tlya can', ñan ti' yu si'yana qui'an la caja 'in yu, una scaña'an ti jui siya' yu, cha' 'in sca tsaan. 11 Una xa cua' msñi siya' yu, xacan' mdyisnan ycui' tyijyin yu lo'o x'nan tñan can', 12 lo' nchcui' yu: Yu nu yten tñan la msiin la, seen sca braa ti m'ni yu tñan, lo' su'hua ña'an msu'hua lyiya' um 'in hua lo'o yu, lo' chcui tsaan m'ni hua tñan, a cunta tique' cuaan. 13 Xacan' mxcuen x'nan tñan can' 'in sca yu can': Migo, a ngui'nin ti'i lo'o, ¿ta a nguinu na cha' si'yana xñi siya' cha' 'in sca tsaan? 14 Xñi lya siya' lo' quiaa, una nan' nchca tin' su'hua lyiyan' 'in yu nu yten msiin la re, tsaña'an nu msu'hua lyiyan' 'in nu'huin. 15 ¿Ta a ntsu'hui suun 'ñan cu'nin ña'an nu nchca tin' lo'o na nu 'ñan? ¿Uta na ntsu'hui cha' jñan ti' 'in si'yana tsu'hue cha' 'ñan? 16 Can' cha' nu culoo cua' ñii, quinu ca'an chon' can' tiyaa xaa, lo' nu nguinu ca'an chon' cua' ñii, ntsu'hui cha' ca nu culoo, si'yana qui'an nten jui nu msi'ya 'in, una chin' ti nu mdo'o hui.

Xiya' ycui' Jesús si'yana cujui ne' 'in ñi

17 Jesús mdo'o ñi nguiaa ñi quichen Jerusalén, lo' tucueen nguiaa jun sca cunta ycui' ñi lo'o tsa tichcua yu can', lo' juin ñi: 18 Cua' ñii tsaa na quichen Jerusalén, lo' Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, ntsu'hui cha' quinu ñi tuyaa' yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, lo'o ne' escriba, lo' culo qui'ya ne' 'in ñi tsaya' caja ñi. 19 Tyaa ne' cunta 'in ñi yaa' ne' gentil, xacan' taa ne' cha' jyi'o 'in ñi, jyi'in ne' 'in ñi lo' jyi'in ca'an ne' 'in ñi loo cusi, una nu cua' ca snan tsaan ntsu'hui cha' tyiqui'o ñi.

Mjñan yu Xuhua lo'o yu Jacobo sca cha' 'in Jesús

20 Xacan' mdiyaan cuna'an 'in yu Zebedeo lo'o chcuaa sñe' ne', lo' mdyi'ya xtyin' tloo ñi, lo' mjñan sca cha' tsu'hue 'in ñi. 21 Lo' juin ñi 'in: ¿Ñi na nchca ti'? Ne' cuna'an can' juin 'in ñi: Taa um cha' cuiya' 'in chcuaa sñen' nan', si'yana scaa tso' sii' um chcua se'en ntsu'hui cha' culo um tñan. 22 Xacan' mxcuen Jesús: A jlyo ti' um ñi na njñan um. ¿Ta tca tyijyin um nu ti'i tsaña'an ntsu'hui cha' tijin, lo' sca nu ti'i ti tyijyin na lo'o um? Mxcuen yu 'in ñi: Tca 'in hua. 23 Lo' juin ñi 'in yu: Cha' ñi ña'an nu nchcui' um si'yana sca nu ti'i ti ntsu'hui cha' tyijyin na, lo' scaña'an ti tyijyin na lo'o um. Una nu chcua um tso' cueen 'ñan lo'o tso' ca, si'i cunta 'ñan lca cha' can', cui' ca nu can' chcua nu taa Stin cha' cuiya' 'in. 24 Cha tii yu ta'a nda'an ñi, xa ngune 'in yu cha' nu ycui' chcuaa yu can', lyee 'a ycuen tique' yu. 25 Xacan' msi'ya Jesús 'in nchgaa yu, lo' juin ñi: 'Un cua' jlyo ti' um si'yana tsalca yu nu ndlo tñan quichen tnu, si'ya cha' cuiya' 'in yu n'ni x'nan ne' 'in yu, lo' yu nu ndon loo 'in yu tla 'a ndlo can' tñan. 26 Una si'i cuaña'an cu'ni um, cui' ca nu cha' nde'en um nchca ti' um ca um nu ndon loo, can' nu tucua tloo nchgaa tucui. 27 Nu nchca ti' ca nu ndon loo, can' nu ca nguso 'in nchgaa tucui. 28 Si'yana Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, a ljyan nan ñi nu ca nguso 'in ñi, cui' ca nu si'yana ca ñi nguso 'in nchgaa tucui, lo' taa ñi chendyu 'in ñi si'yana tyi'o laa qui'an nten.

Tucua yu cuityin' nguila xaa quiloo

29 Xa mdijin jun tu'hua quichen Jericó, qui'an 'a nten mducui ncha'an

'in jun. 30 Tu'hua tucueen can' nducua tucua yu cuityin', xa ngune 'in yu si'yana ndijin Jesús can', msi'ya cueen yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, Sñe' ta nten 'in Davi, ña'an 'tnan ti' um 'in hua. 31 Scasca nu ngusun lo'o 'in yu si'yana chcua seen tu'hua yu, una nde lyee la msi'ya yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, ta nten 'in Davi, ña'an 'tnan ti' um 'in hua. 32 Xacan' ycan' ton Jesús, msi'ya ñi 'in yu lo' juin ñi: ¿Ñi na ta nchca ti' um? 33 Mxcuen yu: Ñi X'nan hua, nchca ti' hua si'yana quila xaa quiloo hua. 34 Jesús mña'an 'tnan ti' 'in yu, yla' ñi quiloo yu, cui' xaa nguila xaa quiloo yu, lo' mducui ncha'an yu 'in ñi.

21

Xa yten Jesús quichen Jerusalén

1 Xa cua' tiyaa ti jun quichen Jerusalén, cui' ti can' ndi'in quichen Betfagé se'en nducua qui'ya Olivo, xacan' ngua'an tñan Jesús 'in tucua yu ta'a nda'an ñi. 2 Lo' juin ñi 'in yu: Yaa um se'en ndi'in quichen lyo' ti cua, can' quija lyoo um nchcan' ton sca burra lo'o sñe', xtin' um 'in 'in lo' quian lo'o um 'in 'in. 3 Cha' ntsu'hui nu cuñicha' 'in um nde'en la cha', ljuin um 'in: Ñi X'nan na nchca ti' 'in 'in, una cui' xaa quian lo'o hua 'in 'in. 4 Nchgaa cha' re yato'o na si'yana tsa tucua cha' nu mxiycui' Ndiose 'in nguso 'in ñi cua' s'ni, xa juin yu: 5 —Chcui' um lo'o ne' Jerusalén: Ña'an um jan ñi, nde cua' ljyaan ñi nu lca Ree 'in um, suun ña'an ndi'in cha' 'in ñi, nducua ñi chon' sca burru cune' ti, sñe' sca 'ni nu ndyi'ya yu'hua—. 6 Yu ta'a nda'an Jesús yaa yu, lo' m'ni yu ña'an nu ngulo ñi tñan 'in yu. 7 Nguian lo'o yu 'in burra can' lo'o sñe' 'in, lo' msla scua yu ste' yu chon' 'in, lo' mducua ñi 'in 'in. 8 Nten qui'an can' mdyisnan msla sti ne' ste' ne' tucueen ljyaan ñi, ntsu'hui nu ncha stan' quixin', ticui' cuaña'an ndyi'in tyaa ne' 'in na tucueen ljyaan ñi. 9 Nten nu nducua loo can' lo'o nu ljyaan nde chon' nchcui' ne': ¡—Culo laa um 'in hua—, 'un ñi nu lca Sñe' ta nten 'in Davi! ¡—Tlyu cha' tsu'hue ntsu'hui 'in ñi nu ljyaan lo'o cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na! ¡Culo laa um 'in hua—, 'un ñi nu nducua la ni' cuaan! 10 Xa yten ñi Jerusalén, ña'aan quichen ne' nguilo ti'in ne', lo' nchcui' ne': ¿Tucui ca lca yu re? 11 Nten nu nducui ncha'an can' juin ne': Nde nu lca Jesús, ñi nu nxiycui' Ndiose 'in, nu mdo'o quichen Nazaret se'en lyi'ya loo Galilea.

Ngulo Jesús 'in nten ni' lyaa

12 Xacan' yten Jesús ni' lyaa se'en ngui'ni tnu ne' 'in Ndiose, ngulo ñi 'in nchgaa nu ndyujui' na lo'o nu nsi'i na, mxitlyu ñi msa se'en nducua yu nu nxitsa'an tñi, lo'o yca xlya 'in yu nu ndyujui' quiñi, 13 lo' juin ñi: Ndeña'an nguinu scua sca cha' loo quityi 'in Ndiose: —Na'an 'ñan lca na se'en nchcui' lyi'o ne' 'ñan—, lo' 'un ngui'ni um 'in na lca na —na'an tyi yu cunan—. 14 Se'en ndlyu ñi ni' lyaa can', mdiyan lo'o ne' 'in nu cuityin' lo'o nu co' quiya', lo' m'ni chca ñi 'in. 15 Una yu nu ndlo tñan ni' lyaa lo'o ne' escriba, lyee ycuen tique' ne' xa na'an ne' cha' nu tnu ngui'ni ñi, a cunta ne 'in ne' ña'an nchcui' yu suhue ti ni' lyaa can': ¡—Culo laa um 'in hua—, 'un ñi nu lca Sñe' ta nten 'in Davi! 16 Lo' juin ne' 'in ñi: ¿Ta ne 'in cha' nu nchcui' yu suhue ti re? Xacan' mxcuen Jesús 'in ne': Nen 'ñan, ¿ta na a nchca chcui' um cha' re: —Ndiose m'ni ñi cha' si'yana tu'hua nu suhue ti lo'o nu ti' nguiti' cu'ni tnu 'in ñi—? 17 Xacan' mxnu ton ñi 'in ne', mdo'o ñi nguiaa ñi quichen Betania, can' nguinu ñi sca tla.

Msu'hua Jesús yuhue' 'in yca higo

18 Tlya ti xca tsaan can' mxitucui ñi nde quichen Jerusalén, lo' mdyisnan ngute' ti' ñi. 19 Tu'hua tucueen can' na'an ñi nducua sca yca higo, mdiyaa ñi se'en nducua na, lo' na'an ñi si'yana a lyi'yu mti loo na, cui' ca nu chacui' lca' ti na nducua. Lo' juin ñi 'in na: Ñi xca tsaan, lo' a ña'an 'a

cui'yu mti loo. Cui' xaa ngutyi yca higo can'. 20 Xa na'an yu ta'a nda'an ñi cha' re, lyee 'a yuhue ti' yu lo' nchcui' yu: ¿Ña'an ta ncua ngutyi yca re cui' xaa? 21 Mxcuen Jesús 'in yu: Nu cha' ñi cunen lo'o um, cha' 'un tsa qui'an ti' um lo' a cu'ni tucua ti' um, si'i tsaña'an m'nin tin lo'o yca higo re tca cu'ni um, cui' ca nu tca chcui' um lo'o qui'ya cua: Tyi'o se'en nducua lo' tsa yu'hui la loo tyi'a tujo'o, lo' cui' cuaña'an tsato'o. 22 Cha' tsa qui'an ti' um, chcuan um cunta nchgaa cha' nu jñan um 'in Ndiose.

Mñicha' ne' 'in Jesús si'ya cha' cuiya' 'in ñi

23 Yato'o xiya' yten ñi ni' lyaa, lo' yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, lo'o qui'yu cula mdiyaa ne' se'en ndlo'o ñi 'in nten can', lo' juin ne' 'in ñi: ¿La jui cha' cuiya' 'in nu ngui'ni cha' re, lo' ti nu mdaa 'in na 'in? 24 Mxcuen Jesús 'in ne': Lo'on nan' nchca tin' cuñichan' 'in um sca cha', lo' cha' xcuen um 'ñan lo'o cha' re, xacan' quitsan' 'in um la jui cha' cuiya' nu ngui'nin cha' re. 25 Tsaña'an nu mducua tya yu Xuhua 'in nten, ¿la mdo'o cha' cuiya' can'? ¿Se'en nducua Ndiose, uta tso' 'in nten chendyu? Xacan' scasca ne' mñicha' ta'a ne': Cha' ljuin na si'yana la ni' cuaan mdo'o cha' cuiya' can', tina'an xcuen yu 'in na, ñi cha' a ya qui'an ti' na cha' can'. 26 Cha' ljuin na si'yana nten chendyu mdaa cha' cuiya' can', una a tca chcui' na cuaña'an, si'yana ña'aan quichen ne' cua' jlyo ti' ne' si'yana yu Xuhua can' ncua yu sca nu mxiycui' Ndiose 'in. 27 Xacan' mxcuen ne' 'in Jesús: A jlyo ti' hua. Juin ñi 'in ne': Ñi nan' lo' a quitsan' 'in um la jui cha' cuiya' re 'ñan.

Cha' 'in yu qui'yu nu ndi'in tucua sñe'

28 ¿Ña'an ta ljuin um lo'o cha' re? Sca yu qui'yu ndi'in tucua sñe' yu, lo' juin yu 'in nu culoo can': Sñen', yaa chin' tñan 'ñan tsaan re ñii se'en nducua ti uva cua. 29 Xacan' mxcuen yu: A nchca tin' tsa'an, una chon' nde'en can' mxitsa'an yu cha' tiyaa 'in yu, lo' yaa yu. 30 Ticui' cuaña'an juin yu 'in xca sñe' yu, una sñe' yu mxcuen 'in yu: Nan' tsa'an. Una a yaa yu. 31 ¿Ti ña'an ta chcuaa yu re mducua yu tñan cha' nu ycui' sti yu? Mxcuen ne' 'in ñi: Yu nu culoo can'. Juin Jesús 'in ne': Nu cha' ñi cunen lo'o um, nten nu nducun' lati, culo nducua lati can' sten se'en ndlo Ndiose tñan que 'in um. 32 Cua' yaan yu Xuhua lo' ngulo'o yu cha' nu ñi, una a ya qui'an ti' um cha' nu ycui' yu, una nten nu nducun' lati, lo' ya qui'an ti' ne', una 'un na'an tloo um cha' re lo' a mxilo'o chon' um qui'ya ngui'ni um, ñi a ya qui'an ti' um cha' nu ycui' yu.

Yu nducun' yu'hui cunta se'en nducua ti uva

33 Nde xca cha' nu chcuin' lo'o um: Sca yu qui'yu yta yu sca jyaan chacui' ti uva, lo' msu'hua lo'o yu 'in na, mtñan yu sca se'en tyi'o tyi'a uva can', a cunta mtñan yu sca se'en cuaan si'yana chcua nu chu'hui cuan 'in na. Mxnu yu 'in na 'in xca tucui nda tlu'hue, lo' mdo'o yu nguiaa yu sca se'en tijyo'. 34 Xa mdiyaa xaa nu ntsu'hui cha' quio' mti can', ngua'an tñan yu nguso 'in yu nu tsa chcuan cunta na nu qui'ni ca'an 'in yu. 35 Una yu nu ntsu'hui cunta tñan can', cuaña'an ti m'ni yu lo'o nguso nu mdiyaa can', ntsu'hui nu mjyi'in yu 'in, lo' xca can' yjui yu, lo' xca can' mjyi'in yu quee 'in. 36 Xiya' ngua'an tñan x'nan tñan can' qui'an la nguso 'in yu, una ticui' ti ña'an m'ni lyi'o yu 'in can'. 37 Una la xca ti ya' can' ngua'an tñan yu 'in sñe' yu, lo' ndeña'an nguñan ti' yu: Tina'an cu'ni cunta yu cha' nu chcui' sñen' nan'. 38 Una yu nu ntsu'hui cunta 'in tñan can', xa na'an yu ljyaan sñe' x'nan tñan can', ndeña'an ycui' scasca yu: Nde ljyaan yu nu ntsu'hui cha' chcuan cunta tñan re, ndla ti um lo' cujui na 'in yu, lo' quinu tñan re 'in na. 39 Cui' xaa ngulo yu 'in nde chon' lo'o can', lo' yjui yu 'in. 40 Xa caan x'nan tñan can', ¿ña'an ta cu'ni can' lo'o yu nu ntsu'hui cunta tñan can'? 41 Mxcuen ne' 'in ñi: Cu'ni lyi'o yu 'in

can' a se'en 'a ña'an, lo' cujui yu 'in, lo' cunan yu xca nu chu'hui cunta tñan can', cui' nu tyaa cunta na nu ntsu'hui cha' qui'ni ca'an 'in yu. 42 Lo' juin Jesús 'in ne': ¿Ta a nchca chcui' um quityi se'en nguinu scua sca cha': —Quee nu mscuan tloo yu cuityi na'an, cua' ñii lca na quee nu nsñi ton 'in na'an. Ñi X'nan na m'ni ñi cha' re, lo' nduhue ti' na cha' nu na'an tloo na —? 43 Cunen lo'o um sca cha', Ndiose ntsu'hui cha' chcuan ñi cha' tsu'hue can' 'in um, lo' taa ñi 'in na 'in xca ta nten nu jlyo ti' su'hua loo 'in na. 44 Nchgaa nu tlyu scua chon' quee can', quita ti'in can', una cha' tyu quee can' chon', quinu ta can' siya' ti. 45 Yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa can' lo'o ne' fariseo, cui' xaa ngu'ya ne' cunta si'yana cha' 'in ne' ca ycui' ñi. 46 Ngunan ne' ña'an nu quinu ñi, una a msti ti' ne' si'yana nguitsen ne' 'in nten quichen can', si'yana cha' nu 'in nten can' lca ñi sca nu nxiycui' Ndiose 'in.

22

Cha' 'in ree nu msu'hua sca ta'a

1 Xiya' mdyisnan ycui' Jesús xca cha' lo' juin ñi: 2 Se'en ndlo Ndiose tñan, nguiaa cha' 'in na tsaña'an ndi'in cha' 'in sca yu ree nu msu'hua ta'a se'en jui cuilyi'o sñe'. 3 Xacan' ngua'an tñan yu nguso 'in yu tsa te'en 'in nchgaa nu cua' ngua'an cha' 'in tsaa ta'a can', una a mslyaa ne' tsaa ne'. 4 Xiya' ngua'an tñan yu xca ta nguso 'in yu, lo' juin yu 'in: Chcui' um lo'o nchgaa nu ntsu'hui cha' caan ta'a re, si'yana cua' m'ni cha' ngujui 'ni lo'o bta cojo' 'ñan, cua' ncua tsu'hue scua re, cua' ndi'in tiyaa nchgaa cha' re. 5 Una a tucui nu mdaa quiya' cha' nu ycui' yu nguso can', cui' ca nu ntsu'hui nu nguiaa loo xñan, lo' xca can' nguiaa loo cha' jyinsya 'in. 6 A cunta ntsu'hui nu cua' ña'an ti m'ni lyi'o 'in yu nguso can', nu hasta lo'o yjui ne' 'in yu. 7 Xa ynan yu ree can' cha' re, cui' xaa ycuen tique' yu, msu'hua yu sindatu 'in yu tsa jlyo nchgaa nu yjui nguso 'in yu, lo' mdiquin yu quichen can'. 8 Xacan' juin yu lo'o nguso 'in yu: Nu cha' ñi si'yana cua' lca ta'a re, una nu ntsu'hui ca cha' caan, a ngujlyo ti' cuan xu'hue cha' re. 9 Can' cha' cua' ñii, yaa um la tucueen cua, lo' chcui' um lo'o ña'an tucui ti nu quija lyoo um si'yana caan ta'a re. 10 Mdo'o yu nguso can' nguiaa yu la tucueen, lo' mdyisnan nguni yu ña'an tucui ti nu nguija lyoo yu, ne' nducun' lo'o nten tsu'hue, lo' mtsa'an yu'hui ne' se'en nchca ta'a can'. 11 Xacan' yten yu ree can' nu chcui' cha' yu 'in nten can', can' na'an yu nducua sca nu a lco' te', tsaña'an nchco' nten nu ndyi'an ta'a se'en ndyijyi cuilyi'o ne'. 12 Lo' juin yu 'in: Migo, ¿ña'an ncua yten se'en nchca ta'a re, lo' a lco' te' ña'an nu ntsu'hui cha' co'? Una yu can', ñi sca cha' lo' a mxcuen yu. 13 Xacan' juin yu ree can' lo'o yu nu nsu'hua na loo msa: Scan' um quiya' yu lo'o yaa' yu, lo' cuun 'in yu nde lyiya' se'en tla yta, cua xtyi ynan yu loo nu lyee tyijyin yu nu ti'i. 14 Si'yana qui'an nten jui nu msi'ya 'in, una chin' ti nu mdo'o hui.

Tñi nu msu'hua lyiya' ne' 'in César

15 Xacan' mdo'o ne' fariseo nguiaa ne', lo' m'ni cuiya' ne' cha' ña'an ntsu'hui cha' culo qui'ya ne' 'in Jesús lo'o cha' nu chcui' ñi. 16 Ngua'an tñan ne' tucua snan yu nu m'ni cha'an cha' 'in ne', lo'o nu ntsu'hui tso' 'in ne' Herode, mdiyaa ne' se'en nguilyu ñi lo' juin ne': 'Un ñi nu lca Bstro, cua' jlyo ti' hua si'yana nchcui' um lo' ndlo'o um cha' nu ñi 'in Ndiose, ñi a nan um ña'an nu quinu tsu'hue tiquee nten lo'o um, lo' ñi a nxñi um cunta ña'an cha' 'in nten. 17 ¿Ña'an ljuin um lo'o cha' re, ta tsu'hue cha' ti' taa na tñi nu njñan yu César, uta na a tsu'hue 'a? 18 Una Jesús ngujlyo ti' ñi si'yana nchcui' ne' lo'o cha' mañan, lo' juin ñi 'in ne': 'Un ne' nu a ñi ndi'in cha' 'in, ¿ñi cha' nan um ña'an nu su'hua um qui'ya 'ñan? 19 Tyaa um sca tñi 'ñan. Xacan' mdaa ne' sca tñi 'in ñi, nu n'ni ne' canan sca tsaan. 20 Xacan' juin ñi 'in ne': ¿Tucui ta 'in lcuin nga'an

chon' tñi re, lo'o niin nu nga'an 'in na?
21 Mxcuen ne' 'in ñi: Yu César. Lo' juin
ñi 'in ne': Can' cha' tyaa um 'in César
na nu qui'ni ca'an 'in yu, cui' cuañaan
tyaa um 'in Ndiose na nu qui'ni ca'an
'in ñi. 22 Yuhue' ti' ne' xa ngune 'in
ne' cha' re, xacan' ngula' ton ne' 'in ñi,
mdo'o ne' nguiaa ne'.

Cha' 'in ne' ngujui nu tyiqui'o

23 Ticui' tsaan can' mdiyaa tucua
snan ne' saduceo se'en nguilyu ñi, ne'
nu a ndiya qui'an ti' si'yana ndyiqui'o
ne' cua' ngujui, lo' mñicha' ne' 'in ñi:
24 'Un ñi nu lca Bstro, ngua'an scua
yu Moisé sca cha' lo' nchcui' na: —
Cha' sca yu qui'yu caja yu, lo' ñi sca
sñe' yu lo' a mdi'in lo'o cuilyi'o yu,
'ni cha' ticui' ta'a ngula yu tyi'in lyi'o
'in ne' cuna'an can', lo' cha' tyi'in sñe'
ne', cu'ni ne' cunta si'yana sñe' ne' lo'o
cuilyi'o ca ne' lca can'—. 25 Nde sca
cha' yato'o lja hua, mdi'in tsa cati yu
qui'yu, sca ta'a ngula ti yu. Yu nu
cula la can' jui cuilyi'o yu, lo' ngujui
yu, lo' si'yana a mdi'in sñe' ne' lo'o yu,
xca ta'a ngula yu mdi'in lyi'o 'in ne'.
26 Ngujui can', lo' cuañaan yato'o lo'o
nu cua' nchca snan can' tsaya' mda'a
cati yu can'. 27 Yato'o lo'o ne' cuna'an
can' ngujui ne'. 28 Xa ntsu'hui cha'
tyiqui'o ne' cua' ngujui, ¿ti ña'an ta'a
cati yu can' lca cuilyi'o ca ne' cuna'an
can', si'yana nchgaa yu mdi'in lyi'o
yu 'in ne'? 29 Xacan' mxcuen Jesús 'in
ne': Si'i ña'an cha' tiyaa 'in um, ¿ta
na a ndyi'ya um cunta ña'an nchcui'
quityi 'in Ndiose, lo' tsala ña'an tlyu
cha' cuiya' 'in ñi? 30 Xa ntsu'hui cha'
tyiqui'o ne' cua' ngujui, a ntsu'hui
'a cha' ti' caja cuilyi'o ne', lo' ñi a
taa 'a ne' cha' cuilyi'o 'in nten, cui'
ca nu su'hua ña'an ndi'in cha' 'in ne'
lo'o angujle 'in Ndiose la ni' cuaan.
31 Una cha' 'in ne' nu ntsu'hui cha' ty-
iqui'o, ¿ta na a nchca chcui' um quityi
'in Ndiose xa juin ñi: 32 —Nan' lcan
Ndiose 'in Abraham, Ndiose 'in Isaac,
Ndiose 'in Jacob—? Si'yana Ndiose
a lca ñi Ndiose 'in ne' ngujui, cui' ca
nu lca ñi Ndiose 'in ne' nu lo'o. 33 Xa
ngune 'in nten cha' nu ycui' ñi, lyee
nduhue ti' ne' lo'o cha' nu ndlo'o ñi.

Cha' nu ndon loo la ngulo Ndiose tñan

34 Ne' fariseo xa na'an ne' si'yana
Jesús m'ni ñi cha' ncua tiin 'in ne'
saduceo can', cui' xaa m'ni sca ne'
cha' 'in ne' ña'an ntsu'hui cha' cu'ni
ne'. 35 Lja can' ntsu'hui nu ndlo'o cha'
'in lee, mñicha' 'in ñi lo'o cha' mañan,
lo' juin: 36 'Un ñi nu lca Bstro, ¿ti ña'an
ta cha' nu ndon loo lati nu nchcui'
lee? 37 Mxcuen Jesús 'in ne': —Lo'o
nu chcui cusya 'in um tyaa um 'in um
'in Ndiose X'nan um, lo'o nu chcui lca
tiquee um—, lo'o nchgaa cha' tiyaa 'in
um. 38 Nde cha' nu tlyu lati lo' ndon
loo la nu ntsu'hui cha' xu'hua se'en
na. 39 Nu cua' nchca tucua ticui' ndon
loo na: —Ña'an 'tnan ti' um 'in ta'a
nten um tsaña'an n'ni um 'tnan 'in um
—. 40 Chcuaa cha' re nsu'hua lo'o na
'in nchgaa la ña'an cha' nu nchcui' lee,
lo'o cha' nu mxiycui' Ndiose 'in nguso
'in ñi cua' sñi.

¿Tucui ca sñe' 'in ñi nu lca Cristo?

41 Tsatlyu ndi'in ne' fariseo, lo'
Jesús mñicha' ñi 'in ne' sca cha', 42 lo'
juin ñi: ¿Ña'an ta ñan ti' um cha' 'in
Cristo? ¿Tucui ta lca ñi? Mxcuen
ne' 'in ñi: Cui' sñe' ta nten 'in Davi.
43 Juin ñi xacan': ¿Ñi cha' ndlo'o naan
Davi 'in ñi si'yana lca ñi X'nan yu, xa
mxiycui' Espíritu 'in yu ndeña'an: 44 —
Ndiose X'nan na juin ñi lo'o Ñi X'nan:
Chcua tso' cueen 'ñan lja xicu'nin 'in
ta'a cusuun quinu nde tuquiya'—?
45 Cha' Davi ndlo'o naan yu 'in ñi lca ñi
X'nan yu, ¿ña'an ta lca ñi sñe' ta nten
'in yu cha' na can'? 46 Una a tucui nu
ncua mxcuen 'in ñi lo'o cha' re, lo' ñi
a tucui 'a msti ti' cuñicha' 'in ñi nde'en
la cha'.

23

Ycui' Jesús cha' 'in ne' escriba lo'o ne' fariseo

1 Xacan' mdyisnan ycui' Jesús lo'o
nten can' tsatlyu lo'o ta'a nda'an ñi, lo'
juin ñi: 2 Ne' escriba lo'o ne' fariseo
nchcua ne', lo' ndlo'o ne' cha' 'in lee
nu mxnu scua Moisé. 3 Ca ja'an um
lo' tucua um tñan cha' nu nchcui' ne',

una a nchca cha' cu'ni um ña'an nu n'ni ne', si'yana nchcui' ne' sca cha' lo' a n'ni ne' 'in na. 4 Si'yana nxi 'ya ne' yu'hua nu ti'in 'in nten lo'o cha' nu ndlo'o ne', una cha' nu 'in ne', ñi tsachin' ti lo' a lca tiquee ne' qui'ni ca'an ne' 'in na. 5 Tsaloo ti n'ni ne' tñan tsu'hue si'yana caja nu chcua quiloo 'in ne', nducui ti' ne' ncha'an ycha' Ndiose tuchcan ne' lo'o scun ne', lyee la que ña'an nu ntsu'hui ca cha' cu'ni ne', ticui' cuaña'an n'ni chu'hue ne' tu'hua ste' ne'. 6 Nducui ti' ne' nchcu siin ne' se'en nchcua yu nu ndon loo lati, ticui' cuaña'an nan ne' se'en tsu'hue la nchcua ne' se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose. 7 Nducui ti' ne' ndyijyi nu chcui' cha' 'in ne' lo'o suun ña'an se'en nchca quiya', uta ndlo'o naan ne' 'in: Bstro, Bstro. 8 Una 'un a tucua tloo um caja nu chcui' lo'o um, Bstro, si'yana scati ñi nu lca Bstro, cui' Cristo, lo' nchgaa la ña'an um lca um chacui' ta'a ngula um. 9 A nchca cha' culo'o naan um 'in sca yu qui'yu, Stina, si'yana scati Ndiose nu nducua ni' cuaan lca Stina. 10 Ñi a tucua tloo um si'yana caja nu culo'o naan 'in um, Bstro, si'yana scati ñi nu lca Bstro, cui' Cristo. 11 Nu ndon loo lati ntsu'hui lja um, can' nu ntsu'hui cha' ca nguso 'in um. 12 Si'yana nu scuen cuaan 'in ticuii', caja nu cu'ni lyo' 'in, lo' nu cu'ni lyo' 'in caja nu scuen cuaan 'in. 13 ¡'Tnan ca 'un ne' escriba lo'o ne' fariseo, a ñi ndi'in cha' 'in um! Si'yana nchcui ndijin um tloo nten chendyu nu nchca ti' sten se'en ndlo Ndiose tñan, ñi ycui' um lo' a nguiten um lo' ñi a ndaa um ya' sten nten. 14 ¡'Tnan ca 'un ne' escriba lo'o ne' fariseo, a ñi ndi'in cha' 'in um! Si'yana ndlyaa um na'an 'in ne' cuna'an nu nguinu lo'o cha' ycui' ti, lo' si'yana a ca chcan' cha' ngunan' nu ngui'ni um, can' cha' chaan nchcui' lyi'o um 'in Ndiose, una si'ya cha' re tlyu la yuhue' nso' tucua um chon' um. 15 ¡'Tnan ca 'un ne' escriba lo'o ne' fariseo, a ñi ndi'in cha' 'in um! Si'yana ndyi'an snan sti um sca chcui chendyu si'yana cu'ni um canan siya' cua' tsu'hue scati nu sten tso' 'in um, lo' cha' cua' m'ni um canan 'in can', ndla lati tsaa can' loo quii' que 'in um. 16 ¡'Tnan ca 'un nu nchcun cha' tiyaa 'in, lo' ndlo'o um 'in xca tucui! Cha' ntsu'hui nu ndlo ca 'in lo'o cha' 'in laa, a sca ntsu'hui lyoo na, una cha' ndlo'o naan can' oro nu ntsu'hui ni' lyaa, la xacan' nguinu scua tla cha' nu nchcui' can'. 17 ¡'Un ne' tinto lo' nchcun cha' tiyaa 'in um! ¿Ti ña'an ta cha' re nu ndon loo la, oro uta na laa se'en ntsu'hui oro can'? 18 A cunta nchcui' um: Cha' ntsu'hui nu ndlo ca 'in, lo' ndlo'o naan loo se'en n'ni tnu na Ndiose, a sca ntsu'hui lyoo na, una cha' ndlo'o naan can' lcuan nu nscua loo can', xacan' nguinu scua tla cha' nu nchcui' can'. 19 ¡Tiji 'a nan um lo' nchcun cha' tiyaa 'in um! ¿Ti ña'an ta cha' re nu ndon loo la, lcuan can' uta na se'en ndyi'ya na lcuan tloo Ndiose? 20 Si'yana nu ndlo ca 'in, lo' ndlo'o naan loo se'en n'ni tnu na Ndiose, si'i tsaloo ti se'en can' nsu'hua loo can', cui' ca nu lo'o lcuan nu nscua can' ndlo ca 'in lo'o na. 21 Nu ndlo ca 'in lo'o cha' 'in laa, si'i tsaloo ti 'in laa nsu'hua loo can', cui' ca nu lo'o Ndiose ndlo ca 'in. 22 Lo' nu ndlo ca 'in lo'o ni' cuaan, si'i tsaloo ti ni' cuaan nsu'hua loo can', cui' ca nu lo'o se'en nducua Ndiose, tsatlyu lo'o ñi ndlo ca can' 'in. 23 ¡'Tnan ca 'un ne' escriba lo'o ne' fariseo, a ñi ndi'in cha' 'in um! Si'yana scasca quixin' nu ndyu'hui loo scua ndaa um tsachin' can' 'in Ndiose, lo' nxnu ca'an chon' um cha' nu ndon loo lati nchcui' lee: Nu chcui ncha'an na cha' nu ñi, lo' ña'an 'tnan ti' na 'in nten, lo' tsa qui'an ti' na 'in Ndiose. Nde cha' nu ndon loo nu ntsu'hui cha' cu'ni um, una si'i can' cha' cula' ti' um cu'ni um nchgaa la ña'an cha' can'. 24 ¡'Un nu nchcun cha' tiyaa 'in lo'o cha' nu ndlo'o um! Nducua hui um na nu ndyi'yo um si'yana a ycuin' um cuiya', una ndiy-ato'o ycuin' um sca camello. 25 ¡'Tnan ca 'un ne' escriba lo'o ne' fariseo, a ñi ndi'in cha' 'in um! Si'yana njyi'an um nde chon' vaso lo'o nde chon' qui'nan se'en nchcu um, una nde ni' cusya 'in um mtsa'an yu'hui cha' ngunan', a cunta lo'o cha' cunan. 26 ¡'Un ne' fariseo nu nchcun cha' tiyaa 'in! Cha'

cua na suhui um culo nducua la nde ni' vaso lo'o qui'nan 'in um, cuañaan lo'o chon' na quinu luhui. 27 ¡'Tnan ca 'un ne' escriba lo'o ne' fariseo, a ñi ndi'in cha' 'in um! Si'yana su'hua ñaan nguiaa cha' 'in um lo'o sca tucuaa nu tsu'hue ñaan mten, una nde ni' na mtsa'an yu'hui tijyan ne' ngujui lo'o nchgaa loo na nu coo'. 28 Cui' cuañaan nguiaa cha' 'in um, n'ni um cha' si'yana ñi ndi'in cha' 'in um tloo ta'a nten um, una nde ni' cusya 'in um mtsa'an yu'hui cha' cuiñi lo'o cha' nducun'. 29 ¡'Tnan ca 'un ne' escriba lo'o ne' fariseo, a ñi ndi'in cha' 'in um! Si'yana ntñan tucua um tucuaa se'en mtsi' yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni, lo' n'ni chu'hue um tucuaa se'en mtsi' nten tsu'hue, 30 lo' nchcui' um xacan': Cha' cua na mdi'in na ti' xa mdi'in nten cula 'in na, a ca ta'a lo'o na 'in nu yjui 'in yu nu mxiycui' Ndiose 'in. 31 Lo'o cha' re ndaa um suun si'yana lca um ticui' ta nten nu yjui 'in yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni. 32 Can' cha' tsa quiñan la um cu'ni um nchgaa tñan ngunan' nu m'ni nten cula 'in um. 33 ¡'Un lca um ñaan nchca ti' 'ni la, lo' lca um sñe' ne' cuiñi! ¿Ña'an ta tyi'o laa um loo quii' si'ya yuhue' nducua chon' um? 34 Can' cha' nda'an tñan 'in yu nu nxiycui' Ndiose 'in lja um, lo'o yu nu tiyaa, yu nu ndlo'o 'in um. Una ntsu'hui can' cujui um 'in lo' hasta jyi'in ca'an um 'in loo cusi, lo' ntsu'hui nu jyi'in um 'in se'en n'ni tnu um 'in Ndiose, a cunta chcui ncha'an um 'in can' scasca quichen, 35 cui' si'yana caan yuhue' chon' um si'ya nchgaa tne nu nguilo 'in nten nu suun nu mdi'in loo chendyu re, ti' tne nu mslo ne' 'in Abel hasta lo'o nu 'in Zacaría, sñe' Berequía, yu nu yjui nten cula 'in um ni' lyaa. Lo' tlu'hue la se'en yjui ne' 'in yu, sca tso' can' nducua se'en ndiquin tucua ne' 'ni, lo' xca tso' can' nducua laa. 36 Nu cha' ñi cunen lo'o um, nchgaa cha' re caan na chon' ta nten nu ndi'in cua' ñii.

Ngu'ya tu'hua tiquee Jesús si'ya Jerusalén

37 ¡Jerusalén, 'un nu ndi'in Jerusalén, ndujui um 'in nu nxiycui' Ndiose 'in, lo'o quee ti ndujui um 'in nu nda'an tñan Ndiose 'in um. Tsala ña'an tyun ya' ncua tin' xo' ti'in 'in um, tsañaan nxo' ti'in cutu 'in sñe' 'in nde ni' jlyu'hue 'in, una a mslyaa um. 38 Ña'an jan ñi, —tiyaa xaa quinu tucua lja na'an re—. 39 Cunen lo'o um sca cha', a ntsu'hui 'a cha' ñaan tloo um 'ñan, cha' si'i la xa nu chcui' um: —Tlyu cha' tsu'hue ntsu'hui 'in ñi nu ljyaan lo'o cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na —.

24

Ntsu'hui cha' jlyo laa 'in ne' judio

1 Xa mdo'o Jesús ni' lyaa can', yu ta'a nda'an ñi mdiyaa yu cui' la se'en ndon ñi, lo' ngulo'o yu 'in ñi tsala ñaan tlyu nguiaa' laa can'. 2 Mxcuen ñi 'in yu: ¡Na'an um tsala ñaan nguiaa' na! Nu cha' ñi cunen lo'o um, ntsu'hui cha' cuten na re, ñi xca quee lo' a quinu scua 'a na chon' ta'a na.

Xa nu tsatii chendyu

3 Lja nducua ñi loo qui'ya Olivo can', sca cunta mdiyaa yu ta'a nda'an ñi cui' la se'en nducua ñi, lo' juin yu: Quitsa' um 'in hua cha' ñi xaa tsato'o cha' re, lo' ñi lyijyi cha' ca chcan' loo xa quiaan um uta xa tsatii chendyu re. 4 Mxcuen Jesús 'in yu: Xñi um cunta si'yana a tucui nu cuñilyi'o 'in um. 5 Si'yana qui'an 'a nu caan, lo' cu'ni 'in si'yana ljyaan lo'o cha' cuiya' 'ñan, lo' chcui': Nan' lcan Cristo. Qui'an 'a nten cuñilyi'o can'. 6 A cunta cunan um cha' si'yana cua' ngui'ni ne' cusuun se'en tijyo' lo'o se'en cui' ti, una a su'hua um cha' nduhue ti' tiquee um si'yana nchgaa cha' re ntsu'hui cha' ca na, una si'i can' cha' cua' tsatii chendyu re. 7 Ntsu'hui cha' xuun quichen tnu lo'o ta'a quichen tnu na, lo' sca chcui chendyu tyi'in suun ne'. A cunta scasca se'en ntsu'hui cha' qui'ya bju'ñan lo'o quicha, lo' ntsu'hui cha' quiñan lyee ya'. 8 Nchgaa cha' re lca nu ti'i nu tca tyisnan. 9 Xacan' tyaa ne' 'in um se'en tyijyin um nu ti'i, lo'

cujui ne' 'in um, lo' chcua tyi'iin tso' ntsu'hui cha' xcuan tloo ne' 'in um si'ya cha' 'ñan. 10 Qui'an 'a nten tyi'o tso' ne' sii' Ndiose, scasca ne' tnan' ta'a ne', a cunta xcuan tloo ta'a ne'. 11 Qui'an 'a nu cuiñi chcui' si'yana Ndiose nxiycui' 'in, lo' tsacua qui'an nu cuñilyi'o can'. 12 Lo' si'yana lyee 'a cua' yton qui'ya, nguiaa ndiyatii cha' tsu'hue nu ntsu'hui tiquee ne' scasca ne'. 13 Una nu tla ndon hasta ya' tsatii cha' nu nchca loo chendyu re, can' nu tyi'o laa. 14 Una cha' tsu'hue 'in Ndiose caja nu chcui' 'in na sca chcui chendyu, ña'an ca si'yana ca cuiya' ti' ne' cha' re, xacan' tsatii cha' nu nchca loo chendyu re. 15 Can' cha' xa ña'an um cua' nchca —cha' ngunan' se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose—, tsaña'an cha' nu mxiycui' Ndiose 'in Daniel (can' cha' qui'ya um cunta, 'un nu nchcui' quityi re). 16 Xacan' nu ndi'in se'en lca Judea, xnan yu'hui can' nde loo qui'ya. 17 Nu nguilyu nde que na'an 'in, a bla 'a qui'ya can' lyoo na ndi'in ña'an 'in. 18 Cuaña'an nu ngui'ni tñan ni' quixin', a bla 'a 'in can' ti' quia 'ya ste'. 19 Una 'tnan ca ne' cuna'an nu cua' xcaña'an nxiton, lo'o nu cune' sñe'. 20 Can' cha' jñan um 'in Ndiose si'yana a tsato'o cha' re tsaan nu tlya', uta tsaan nu nxitñan' na, 21 si'yana ntsu'hui cha' caan —scasca nu ti'i tnu nu a nchca siya' tsato'o ti' xa mtñan Ndiose chendyu, ñi a ntsu'hui 'a cha' ti' caan la na—. 22 Cha' Ndiose a si'yu co' ñi cha' re, a tucui nu tyi'o laa, una si'ya nten nu cua' mdo'o hui 'in ñi, can' cha' si'yu co' ñi cha' re. 23 Cha' nde'en nu ljuin lo'o um: Ña'an jan ñi, nde ndon Cristo, uta cha' ljuin: La cua ndon ñi. A tsa qui'an ti' um 'in can'. 24 Si'yana ntsu'hui cha' caan scasca nu cuiñi lo' ljuin si'yana lca Cristo, a cunta chcui' si'yana Ndiose nxiycui' 'in, lo' cu'ni can' scasca cha' nu tnu se'en nu cuhue ti' nten 'in, lo' hasta lo'o nu cua' ngulohui Ndiose 'in cuñilyi'o, cha' cua na tca 'in. 25 Cua' msu'hua tiyaan 'in um lo'o cha' re. 26 Can' cha', cha' ntsu'hui nu ljuin lo'o um: Ña'an jan ñi, la se'en ngutyi cua nguilyu ñi, a tsaa um. Uta ljuin: Nde ña'an cua nducua. A tsa qui'an ti' um. 27 Tsaña'an nchca ti' xa ndyuhui ni' cuaan, lo' nxtyi xaa scasca tso', cuaña'an ca chcan' quiaan Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan tiyaa xaa. 28 Se'en xtyi nu ngujui, can' ntsu'hui cha' quio' ti'in laxo.

Xa quiaan Cristo xiya'

29 Cui' ña'an lcaa xa cua' mdijin nchgaa nu ti'i can', —ntsu'hui cha' qui'ya tla loo cucha, ñi coo' lo' a tyu'hui 'a xaa 'in na, cuii nu nducua ni' cuaan ntsu'hui cha' quilo na, lo' ña'aan ni' cuaan ntsu'hui cha' quiñan tucui na—. 30 Xacan' ca chcan' loo Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan. —Nchgaa nten chendyu qui'ya tu'hua tiquee ne'—, lo' ña'an tloo ne' 'in —Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan quiaan ñi ni' ndlaa— lo'o sca cha' cuiya' nu tlyu, lo'o sca xaa tsu'hue ña'an. 31 Xacan' tyi'o ne sca cuhuii, cui' ña'an lcaa ca'an tñan ñi angujle 'in ñi, nu tsa xo' 'in nchgaa nu cua' mdo'o hui 'in ñi ta'a jacua nscan chendyu. 32 Xñi um cunta ña'an nguiaa cha' 'in sca yca higo: Xa ña'an um cua' tyisnan chcua lca' cojo' na, cua' jlyo ti' um si'yana cua' nchcui cuii' cha' quila quioo. 33 Cui' cuaña'an xa ña'an um cua' nchca nchgaa cha' re, ca jlyo ti' um si'yana cua' nchcui cuii' cha' quiaan ñi. 34 Nu cha' ñi cunen lo'o um, ti' ndi'in ta nten re xa tsato'o nchgaa cha' re. 35 Ni' cuaan lo'o chendyu re, a la 'a quine cueen na tiyaa xaa, una cha' nu nchcuin' lo'o um, tsala xaa quinu scua na. 36 A tucui nu jlyo ti' ñi tsaan lo' ñi braa tsato'o cha' re, ñi angujle nu ndi'in ni' cuaan, cui' ca nu scati Stin jlyo ti' ñi cha' re. 37 Tsaña'an yato'o xa mdi'in yu Noé, cuaña'an tsato'o xa quiaan Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan. 38 Xa ti' lyijyi caan quio tnu can', nchcu ne', ndyi'yo ne', ndyija cuilyi'o ne', lo' ndaa ne' cha' cuilyi'o 'in ta'a nten ne', tsaya' mdiyaa tsaan yten yu Noé ni' yca na'an can'. 39 Ngu'ya ne' cunta cha' can' la cua' mdyisnan quio tnu lo' ngujlyo na 'in

ne' nchgaa ne', cuañaan tsato'o xa quiaan Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan. 40 Tucua yu ngui'ni tñan ni' quixin', sca can' quia lo'o ñi 'in, lo' xca can' quinu ton. 41 Tucua ne' cuna'an ndiyo, sca can' quia lo'o ñi 'in, lo' xca can' quinu ton. 42 Can' cha' tyi'in tiyaa um, si'yana a jlyo ti' um ñi braa quiaan Ñi nu lca X'nan um. 43 Una ca jlyo ti' um cha' re: Cha' cua na ca jlyo ti' x'nan na'an ñi braa caan yu cunan, cua' lca ndon tiyaa can', lo' a cui'ya yu na nu ndi'in 'in. 44 Cuañaan 'un, tyi'in tiyaa um, si'yana Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan ntsu'hui cha' quiaan ñi lja nu a sca cha' ntsu'hui tiquee um. 45 ¿Ti nu lca nguso nu ñi ndi'in cha' 'in lo' tiyaa? Ta si'i cui' yu nguso nu mxnu x'nan cunta 'in lo'o nchgaa loo tñan, si'yana tyi'in tiyaa yu lo' taa yu na nu cunajo'o 'in nu ndi'in na'an can'. 46 Tsu'hue ca xu'hue yu nguso can', cha' cuañaan ngui'ni yu xa quila x'nan yu. 47 Nu cha' ñi cunen lo'o um, x'nan nguso can' xnu cunta 'in yu lo'o nchgaa la ña'an tñan can'. 48 Una yu nguso can', cha' lca yu sca nu nducun' lo' tyisnan tyi'an cha' tiquee yu, lo' ljuin yu: Ñi x'nan a quila ñi cui' xaa, 49 lo' tyisnan jyi'in yu 'in nchgaa la ña'an yu nguso can', lo' tyi'an yu lo'o yu cu'hui, 50 lo' cha' quila x'nan yu sca tsaan nu a nta yu 'in, lja nu a sca cha' ntsu'hui ti' yu, 51 tsaloo ti xitijin can' 'in yu nu ti'i, lo' su'hua 'in yu sca se'en ti lo'o nu cuiñi, can' xtyi ynan yu loo nu lyee tyijyin yu nu ti'i.

25

Cha' 'in tsa tii ngüi' tsa suhue ti

1 Tsañaan ndlo Ndiose tñan, nguiaa cha' 'in na ña'an ndi'in cha' 'in tsa tii ngüi' tsa suhue ti, nu ta'a nguiaa 'in xen nu chcuan cunta 'in cuilyi'o, lo' yaa' ne' nducua quii' nu ndu'hui xaa 'in ne'. 2 Tsa ca'yu ne' can' tiyaa ne', lo' cha ca'yu ne' tinto ne'. 3 Nu tinto can' msñi se'en ndiquin quii' can' 'in, una a lyi'ya xca ta ceite nu ti' tiquin la. 4 Una ne' nu tiyaa can', msñi ne' se'en ndiquin quii' can' 'in ne' tsatlyu lo'o xca te'en ceite. 5 Yu nu ndyijyi cuilyi'o can' a mdiyaan yu cui' xaa, lo' mdyisnan yaan sla ngüi' can', lo' yja' ngüi'. 6 Xa mdiyaa tlu'hue tla mdyisnan ycui' cueen nten can' lo' nchcui' ne': Nde cua' ljyaan yu nu ndyija cuilyi'o can', yaa um lo' tsa tucua um 'in. 7 Xacan' mdyi'o sla ngüi', lo' mdyisnan m'ni chu'hue ngüi' se'en ndiquin quii' can' 'in ngüi'. 8 Nu tinto can' juin 'in nu tiyaa can': Tyaa um tsachin' ceite 'in hua si'yana a xlyaa na re xñi quii' 'in na. 9 Una ngüi' nu tiyaa can' mxcuen: Tsu'hue lati tsa si'i um ceite nu cunajo'o 'in um, si'yana a sca na tsa lyijyi na 'in na. 10 Lja mdo'o ne' nguia si'i ne' ceite can', mdiyaan yu nu ndyija cuilyi'o can', lo' ngüi' nu cua' ndon tiyaa can' tsatlyu yten ña'an lo'o yu nu ndyija cuilyi'o can', xacan' mchcun tuna'an can'. 11 Chon' nde'en can' nguila cha ca'yu ngüi' can', lo' nchcui' ngüi': ¡Ñi X'nan hua, Ñi X'nan hua, xla um tuna'an re lo' sten hua! 12 Una mxcuen ñi 'in ne': Nu cha' ñi cunen lo'o um, a ndyu'hui lyoon 'in um. 13 Can' cha' tyi'in tiyaa um, si'yana a jlyo ti' um ñi tsaan lo' ñi braa caan Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan.

Cha' 'in yu nu mchcuan cunta tñi

14 Tsañaan ndlo Ndiose tñan, nguiaa cha' 'in na ña'an ndi'in cha' 'in sca yu cua' tsaa sca se'en tijyo', lo' msi'ya yu nguso 'in yu si'yana xnu yu cunta tñan can' 'in. 15 Mdyaa yu cunta 'in sca yu nguso can' ca'yu millon tñi, lo' xca can' mchcuan cunta tucua millon, xca can' mchcuan cunta sca millon, cunda scaa yu cua' ña'aan cunta ti' yu lo'o tñi. Xacan' mdo'o x'nan tñan can', nguiaa sca se'en tijyo'. 16 Yu nu mchcuan ca'yu millon can', m'ni yu jyinsya lo' m'ni yu canan cha ca'yu millon tñi. 17 Ticui' cuañaan m'ni yu nu mchcuan cunta tucua millon can', m'ni yu canan chcua millon lo'o na. 18 Una yu nu mchcuan sca millon can', yato'o mjñi yu sca tuyuu lo' msu'hua cutsi' yu tñi nu mdaa x'nan yu. 19 La cua' s'ni can' nguila x'nan nguso can',

mdyisnan mjñan cunta 'in yu nguso can'. 20 Mdiyaa yu nu msñi ca'yu millon can', lo'o cha ca'yu millon lyi'ya yu, lo' juin yu: Ñi x'nan hua, nde tyaan ca'yu millon nu mxnu um cunta 'ñan, a cunta nde cha ca'yu millon nu m'nin canan lo'o na. 21 Xacan' juin x'nan yu: Tsu'hue 'a ña'an nu m'ni, nu'huin lca sca nguso nu tsu'hue lo' ñi ndi'in cha' 'in. Lo'o tsachin' cunta nu nguinu yaa' mdo'o ñi cha' 'in, cua' ñii qui'an la cunta tyaan 'in, lo' tsatlyu ca tsu'hue chu'hui tiquee lo'o ñi nu lca x'nan. 22 Xacan' mdiyaa yu nu msñi tucua millon can', lo' juin yu: Ñi x'nan hua, nde tyaan tucua millon nu mxnu um cunta 'ñan, a cunta nde chcua millon nu m'nin canan lo'o na. 23 Juin x'nan yu lo'o yu: Tsu'hue 'a ña'an nu m'ni, nu'huin lca sca nguso nu tsu'hue lo' ñi ndi'in cha' 'in. Lo'o tsachin' cunta nu nguinu yaa' mdo'o ñi cha' 'in, cua' ñii qui'an la cunta tyaan 'in, lo' tsatlyu ca tsu'hue chu'hui tiquee lo'o ñi nu lca x'nan. 24 Xacan' mdiyaa yu nu msñi sca millon can', lo' juin yu: Ñi x'nan hua, jlyo tin' si'yana 'un lca um sca nu tla cha' 'in, lo' nxo' um na nu a ntya um, lo' nxo' um tñan 'in xca tucui, 25 lo' si'yana ytsen culyijyin tñi re 'in um, can' cha' msu'huan cutsin' 'in na tuyuu, una nde tyaan na 'in um. 26 Mxcuen x'nan yu 'in yu: Nu'huin lca sca nguso nu nducun' lo' ndaja, cua' jlyo ti' si'yana nxon' na nu a ntyan, lo' nxon' tñan 'in xca tucui. 27 Cha' cua na mdaa um tñi 'ñan mjñi' xca tucui, lo' xa xitucuin chcuan 'in na lo'o sñe' na. 28 Chcuan um tñi cua 'in yu, lo' tyaa um 'in na 'in yu nu cua' ndi'in tii millon 'in. 29 Si'yana nu cua' jui cha' tsu'hue 'in, nde caja nu taa la na 'in lo' ca qui'an la na 'in, una nu a jui cha' tsu'hue 'in, hasta lo'o tsachin' na nu cua' ndi'in 'in, caja nu chcuan lyijyi 'in na. 30 Yu nguso nu a ncua tñan re, lyoo um 'in yu nde lyiya' se'en tla yta cua, can' xtyi ynan yu loo nu lyee tyijyin yu nu ti'i.

Xa ca xñan bsya 'in nten chendyu

31 Xa nu tyi'o Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan loo xaa 'in ñi, lo' tsatlyu caan ñi lo'o nchgaa angujle 'in ñi, xacan' sten tucua ñi se'en ntsu'hui cha' culo ñi tñan loo xaa 'in ñi, 32 ña'aan sca chcui chendyu quio' ti'in tloo ñi, lo' culohui ñi 'in cunda scaa ta, tsaña'an n'ni yu nu na'an seen slya' xa ndlohui yu 'in 'in lja chiu. 33 Xo' ti'in ñi slya' can' tso' cueen 'in ñi, lo' chiu can' quio' ti'in tso' ca 'in ñi. 34 Xacan' chcui' ñi nu lca Ree can' lo'o nu ndi'in tso' cueen 'in ñi: Quiaan um, 'un nu cua' nda'an lo'o cha' tsu'hue nu mdaa Stin, chcuan um cunta se'en ndlo ñi tñan, cui' cha' nu cua' mdi'in tyaa ñi ti' xa mtñan ñi chendyu re, lo' cua' ñi qui'ni ca'an na 'in um. 35 Si'yana xa ngute' tin' mdaa um na ycun, xa ngutyi tin' mdaa um tyi'a yi'on, xa ncuan sca yu nda'an ti mdaa um se'en nguinun. 36 A cunta ya lyijyi sten' mdaa um te' ycon', xa ncua ti'in 'un m'ni cunta um 'ñan, yu'huin na'an chcuan lo' ya na'an um se'en ntsu'huin. 37 Xacan' xcuen jun nu mdo'o hui 'in ñi: ¿Ñi X'nan hua, ñi xaa ngute' ti' um lo' mdaa hua na ycu um, ñi xaa ngutyi ti' um lo' mdaa hua tyi'a yi'o um? 38 ¿Ñi xaa ncuan xu'hue hua 'in um xa ncua um sca nu nda'an ti, uta ya lyijyi ste' um lo' mdaa hua te' yco' um? 39 ¿Ñi xaa ncua ti'i um, uta yu'hui um na'an chcuan lo' m'ni cunta hua 'in um? 40 Lo' xcuen ñi nu lca Ree can': Nu cha' ñi cunen lo'o um, nchgaa ya' m'ni um cha' tsu'hue lo'o ta'an nu ndon re, siya' nu chin' la cha' 'in, m'nin cunta si'yana lo'on nan' m'ni um 'in na. 41 Xacan' chcui' ñi lo'o nu ndi'in tso' ca 'in ñi: Tyi'o tso' um siin', 'un nu nducua yuhue' chon' lo' tsaa um loo quii' tsala xaa, se'en nu cua' ncua tsu'hue tsaa laxa'an tsatlyu lo'o angujle 'in. 42 Si'yana ngute' tin' lo' a mdaa um na cun, ngutyi tin' lo' a mdaa um tyi'a co'on. 43 Xa ncuan sca nu nda'an ti, a mdaa um se'en quinun, ya lyijyi sten' lo' a mdaa um te' con', ncua ti'in, a cunta yu'huin na'an chcuan lo' a m'ni cunta um 'ñan. 44 Ticui' cuaña'an xcuen ne' can' 'in ñi: Ñi X'nan hua, ¿ñi xaa na'an hua si'yana ngute' ti'

um, uta ngutyi ti' um, lo' ñi xaa ncua um sca nu nda'an ti, uta ya lyijyi ste' um, lo' ta ncua ti'i um uta yaa um na'an chcuan, lo' a m'ni cunta hua 'in um? 45 Xacan' xcuen ñi 'in ne': Nu cha' ñi cunen lo'o um, loo nu a m'ni um cha' tsu'hue re lo'o ta'an nu ndon re, siya' chin' la cha' 'in, m'nin cunta si'yana 'ñan mscuan tloo um. 46 Can' nu tsaa loo quii' tsala xaa, una jun nu cua' ncuan xu'hue 'ñan, qui'ni ca'an 'in can' chendyu nu a tsatii 'a.

26

Ngunan ne' ña'an nu quinu Jesús

1 Xa mdyi ycui' Jesús nchgaa cha' re, juin ñi lo'o yu ta'a nda'an ñi: 2 Cua' jlyo ti' um si'yana ni' chcua ti tsaan cua' ca ta'a pascua, lo' Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan tyaa ne' 'in ñi, lo' jyi'in ca'an ne' 'in ñi loo cusi. 3 Lja xacan' yu nu ndlo tñan ni' lyaa lo'o ne' escriba, tsatlyu lo'o qui'yu cula nguio' ti'in ne' tuna'an lyiya' se'en ndi'in yu Caifás, yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa 'in ne', 4 m'ni cuiya' ne' cha' ña'an ntsu'hui cha' quinu Jesús lo'o cha' cuiñi 'in ne', lo' cujui ne' 'in ñi. 5 Lo' ndeña'an nchcui' ne': Una si'i lja ta'a re, si'yana a nchca ti' na quilo ti'in nten quichen re.

Xa mslo tucua ne' tyi'a xityi'i que Jesús

6 Jesús ndi'in ñi quichen Betania, na'an 'in Simón nu ncua ti'i lo'o quitso' la, 7 lja xacan' mdiyaa sca ne' cuna'an se'en nducua ñi tu'hua msa, lyi'ya ne' sca te'en tyi'a xityi'i nu qui'an nchca, lo' mslo tucua ne' 'in na que ñi. 8 Xa na'an yu ta'a nda'an ñi cha' can', msin' ti' yu lo' nchcui' yu: ¿Ñi cha' mslo lu'un ne' tyi'a xityi'i re? 9 Tsu'hue lati cha' cua na ncua quiya' na, caja tñi lo'o na lo' quitsa na 'in nu ti'i ña'an chendyu 'in. 10 Ngu'ya Jesús cunta cha' nchcui' yu, lo' juin ñi: ¿Ñi cha' nducui ndijin um lo'o cha' nu ngui'ni ne' cuna'an re? Sca nu tsu'hue ngui'ni ne' lo'on. 11 Nu ti'i ña'an chendyu 'in, nchgaa xaa ndi'in can' lo'o um, una nan' si'i tsala xaa ña'an tloo um 'ñan. 12 Tsaña'an mslo tucua ne' tyi'a xityi'i 'ñan, cua' mxitu-cua loo ne' cha' 'in ne' xa nu quitsin'. 13 Nu cha' ñi cunen lo'o um, ña'an tucui ti nu tyi'an ycui' cha' tsu'hue re 'ñan sca chcui chendyu, lo'o cha' 'in ne' cuna'an re chcui' can', lo' ca jlyo ti' nten tsaña'an nu m'ni ne' re.

Ycui' yu Juda si'yana tyaa yu 'in Jesús

14 Xacan' sca yu nu nchca tichcua can', yu nu naan Juda Iscariote, yaa yu se'en ndi'in yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, 15 lo' juin yu 'in ne': ¿Tsala taa um 'ñan, lo' nan' tyaan 'in Jesús tuyaa' um? —Xacan' ncua ne' cla tyii tñi plata mdaa ne' 'in yu—. 16 Ti' xacan' ngunan yu ña'an nu tyaa yu 'in ñi tuyaa' ne' can'.

Xa ycu siin Jesús lo'o yu ta'a mda'an ñi

17 Culoo tsaan nu nchca ta'a, xa nchcu ne' jaslya nu a yu'hui suun 'in, yu ta'a nda'an ñi mdiyaa yu cui' la tloo ñi, lo' juin yu: ¿La ta nchca ti' um tsa y'ni chu'hue hua na nu cu siin na ta'a pascua re? 18 Juin ñi 'in yu: Yaa um loo quichen cua, lo' ndeña'an chcui' um lo'o sca yu nu cua' ndon tiyaa can': Ñi nu lca Bstro 'in na juin ñi si'yana cua' nchcui cuii' cha' 'in ñi. Ña'an 'in um ntsu'hui cha' cu siin ñi lo'o yu ta'a nda'an ñi ta'a pascua re. 19 Yu ta'a nda'an ñi mducua yu tñan ña'an nu juin Jesús, lo' m'ni chu'hue yu na nu cu siin jun ta'a pascua can'. 20 Xa ngu'ya tla can' yten tucua ñi lo'o ta'a tichcua yu ta'a nda'an ñi, 21 lo' lja nchcu siin jun mdyisnan ycui' ñi: Nu cha' ñi cunen lo'o um, sca um nu ta'a nducua na re ntsu'hui cha' tyaa um 'ñan. 22 Lyee ngulu'un ti' yu, lo' cunda scaa yu juin yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, ¿ta xtyi ti' nan' lcan? 23 Mxcuen ñi 'in yu: Cui' yu nu cucha' jaslya 'in sca ni' qui'nan ti lo'on, can' nu ntsu'hui cha' tyaa 'ñan. 24 Nu cha' ñi si'yana Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, ntsu'hui cha' tyijyin ñi ña'an cha' nu cua' ngua'an scua loo quityi 'in Ndiose. ¡Una 'tnan

ca yu nu ntsu'hui cha' tyaa 'in Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan! Ti' tsu'hue lati cha' cua na a mdiyaan yu chendyu. 25 Xacan' juin yu Juda, cui' yu nu ntsu'hui cha' tyaa 'in ñi: 'Un ñi nu lca Bstro, ¿ta xtyi ti' nan'? Mxcuen ñi 'in yu: Cui' ña'an nu nchcui' cua. 26 Lja nchcu siin jun can' msñi Jesús sca jaslya, mdyaa ñi xu'hue 'in Ndiose, msu'hue ñi 'in na lo' mdaa ñi 'in na 'in yu ta'a nda'an ñi, lo' juin ñi: Xñi um lo' ca xu'hue um 'in na, nde nu lca cunan' nan'. 27 Xacan' msñi ñi se'en ntsu'hui vino can'. Xa cua' mdyaa ñi xu'hue 'in Ndiose mdaa ñi 'in na 'in yu, lo' juin ñi: Yi'o um 'in na nchgaa um. 28 Nde nu lca tnen nan', lo' si'ya na chca tsu'hue cha' 'in nten lo'o Ndiose, lo' ntsu'hui cha' quilo na, si'yana chca qui'ya 'in qui'an nten. 29 Cunen lo'o um sca cha', ñi xiya' lo' a co'on 'an vino lja nu ti' ndi'in lo'o um, cha' si'i la xa co'o na 'in na se'en ndlo Stin tñan.

Yu Tyo ntsu'hui cha' xcuan tloo yu 'in Jesús

30 Xa cua' mdyi yla jun sca jyiin 'in Ndiose, mdo'o jun nguiaa jun nde loo qui'ya Olivo. 31 Xacan' juin Jesús 'in yu: Nchgaa um ntsu'hui cha' xnu ton um 'ñan xcan tin tla re ñii, si'yana cuaña'an nguinu scua sca cha' loo quityi 'in Ndiose: —Taan cha' cuiya' cujui ne' 'in ñi nu na'an seen slya', lo' slya' can' cua' la tucueen cunaan 'in—. 32 Una xa cua' mdyiqui'on, culo nducua la tsa'an se'en lca Galilea que 'in um. 33 Yu Tyo can' mxcuen yu 'in ñi: Cha' nchgaa yu re xnu ton yu 'in um, una nan' a cu'nin cuaña'an. 34 Juin Jesús 'in yu: Nan' cunen lo'o, cui' tla re ñii lja nu ti' lyijyi xi'ya latyee, tsato'o snan ya' chcui' si'yana a ndyu'hui lyoo 'ñan. 35 Una juin yu Tyo 'in ñi: A 'ni cha' siya' cajan lo'o um, una a xcuan tloon 'in um. Scaña'an ti ycui' nchgaa la ña'an yu ta'a nda'an ñi.

Ycui' lyi'o Jesús 'in Ndiose se'en lca Getsemaní

36 Xacan' mdiyaa Jesús lo'o yu ta'a nda'an ñi sca se'en naan Getsemaní, lo' juin ñi 'in yu: Nde ti chcua um lja chcui' lyi'on 'in Ndiose la cua. 37 Mdo'o lo'o ñi 'in yu Tyo lo'o chcuaa sñe' Zebedeo, lo' mdyisnan ngu'ya sca tu'hua tiquee ñi nu lyee ti'i nga'an 'in ñi. 38 Xacan' juin Jesús 'in yu: Lu'un 'a ti' cusya 'ñan, lyi'ya ca ya' nu cua' cajan. Nde ti quinu um lo' a taa um ya' qui'ya sla um. 39 Chin' ti se'en ti' mda'an ñi, lo' mdyi'ya xtyin' ñi hasta ngu'ya ti'in tloo ñi la lyuu, lo' mjñan ñi 'in Ndiose lo' juin ñi: 'Un ñi nu lca Stin, cha' caja ña'an nu a tijin nu ti'i re, una si'i ña'an nu nchca tin', cui' ca nu ña'an nu 'un nchca ti' um. 40 Xacan' mxitucui ñi se'en nguinu tucua yu can', nguija lyoo ñi 'in yu lja' yu, lo' juin ñi 'in yu Tyo: ¿Ta xtyi ti' ñi sca braa ti lo' a ncua chcua um ndii ti' um? 41 Chcua tiyaa um lo' chcui' lyi'o um 'in Ndiose, si'yana a sten cha' ngunan' tiquee um. Lca tiquee um cu'ni um sca tñan tsu'hue, una nu cu'ni um 'in na na'an ti' um. 42 Xiya' yaa ñi lo' ycui' lyi'o ñi 'in Ndiose nu cua' nchca tucua ya', lo' nchcui' ñi: 'Un ñi nu lca Stin, cha' a ndyijyi ña'an nu a tijin nu ti'i re, una cu'ni tu um ña'an nu nchca ti' um. 43 Xacan' mxitucui ñi xiya', ticui' ti ña'an lja' yu si'yana lyee ti'in ljyaan sla yu. 44 Mxnu tucua ñi 'in yu, lo' nu cua' nchca snan ya' ycui' lyi'o ñi 'in Ndiose ticui' ti loo cha' can'. 45 Xiya' mxitucui ñi se'en nducua yu ta'a nda'an ñi, lo' juin ñi 'in yu: Caja' lya um, xitñan' um, si'yana cua' mdiyaa braa, Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan ntsu'hui cha' quinu ñi tuyaa' yu nducun'. 46 Tyiton um lo' quiaa na. Ña'an jan ñi, nde cua' ljyaan yu nu ntsu'hui cha' tyaa 'ñan.

Cha' 'in Jesús xa nguinu ñi

47 Lja nchcui' ñi cha' can' mdiyaa yu Juda, cui' sca yu nu nchca tichcua can', lo' qui'an 'a nten mdiya lo'o yu, ntsu'hui nu lyi'ya spada, ntsu'hui nu nducua yca yaa'. Mdiyaa ne' si'ya cha' cuiya' 'in yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa tsatlyu lo'o qui'yu cula. 48 Yu nu ntsu'hui cha' tyaa 'in Jesús, m'ni cuiya' yu cha' lo'o ne' ña'an ntsu'hui cha' tyaa yu 'in ñi, lo' ndeña'an juin yu: Yu nu chcui' chan' la sii' sca',

can' nu ca lca yu. Cui' xaa xñi um 'in yu. 49 Cui' ña'an lcaa mdiyaa yu se'en ndon Jesús, lo' ycui' cha' yu la sii' sca ñi lo' juin yu: 'Un ñi nu lca Bstro. 50 Lo' juin Jesús 'in yu: Migo, ¿ñi tñan ljyaan? Cui' xaa mdiyaa ne' lo' msñi ne' 'in Jesús. 51 Una sca yu nu ta'a nda'an Jesús ngulo yu spada 'in yu, lo' msi'yu yu nscan sca nguso 'in yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa can'. 52 Xacan' juin Jesús 'in yu: Xu'hua se'en spada 'in ni' tyi na, si'yana nchgaa nu nda'an lo'o spada, ticui' lo'o spada caja can'. 53 ¿Ta ñan ti' si'yana a tca jñan 'in Stin, lo' ca'an tñan ñi tyun mii angujle nu ta yaa' 'ñan? 54 Una, ¿ña'an ta quinu cha' nu nguinu scua loo quityi 'in Ndiose, si'yana 'ni cha' tsato'o nchgaa cha' re? 55 Xacan' juin Jesús 'in ne': ¿Ñi cha' ljyan 'ya um 'ñan tsaña'an nchca ti' sca yu cunan, hasta lo'o spada lo'o yca nducua yaa' um? ¿Ta si'i nchgaa xaa nguilyun lo'o um, lo' ndlo'on 'in nten ni' lyaa, ñi cha' a msñi um 'ñan xacan'? 56 Una nchgaa cha' re nchca na, si'yana tsato'o cha' nu cua' ngua'an scua yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni. Xacan' nchgaa yu ta'a nda'an ñi mxnu ton yu 'in ñi xca ti ñi, lo' msnan yu.

Xa m'ni cuiya' ne' cha' 'in Jesús

57 Ne' nu msñi 'in Jesús ya lo'o ne' 'in ñi tloo Caifás, yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, can' nguio' ti'in ne' escriba lo'o qui'yu cula. 58 Una yu Tyo tijyo' ti mducui ncha'an yu 'in Jesús, tsaya' mdiyaa yu tuna'an lyiya' 'in yu nu ndlo ca tñan can'. Can' yten tucua yu sca se'en ti lo'o yu silyiya, si'yana ña'an yu ñi lyijyi ña'an tsato'o cha' can'. 59 Nchgaa yu nu ndlo tñan ni' lyaa tsatlyu lo'o qui'yu cula, lo'o nchgaa la ña'an ta'a nducua yu can', ngunan ne' ña'an nu su'hua ne' qui'ya 'in Jesús lo'o cha' cuiñi, ña'an ca si'yana cujui ne' 'in ñi. 60 Lo' a sca qui'ya nguija lyoo 'in ñi, siya' qui'an la nten msu'hua ne' qui'ya chon' ñi. Una chon' nde'en can' mdiyaan chcua yu nu msu'hua qui'ya 'in ñi lo'o cha' cuiñi, 61 lo' nchcui' yu: Yu re nchcui' yu si'yana xicuten yu laa 'in Ndiose nu nducua re, lo' tsani' snan ti tsaan xiton 'in na. 62 Xacan' mdyiton yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa can', lo' juin yu 'in ñi: ¿Ñi cha' ñi sca cha' lo' a nxcuen? ¿Ña'an ta ndyi'o cha' nu nsu'hua ne' re qui'ya 'in? 63 Una Jesús ñi sca cha' lo' a mxcuen ñi. Xacan' juin yu nu ndlo ca tñan can': Ti' Ndiose ñi nu lo'o ca, quitsa' 'in hua cha' nu'huin lca ycui' ca Cristo, Sñe' Ndiose. 64 Mxcuen Jesús 'in yu: 'Un nchcui' um cuaña'an. Una cunen lo'o um sca cha': Ti' cua' ñii ña'an um 'in —Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan nducua ñi tso' cueen 'in Ndiose—, cui' cuaña'an ña'an um 'in ñi —quiaan ñi ni' ndlaa—. 65 Xacan' yu nu ndlo ca tñan can' hasta msta yu ste' yu, lo' juin yu: Yu re nchcui' ca'an yu 'in Ndiose. A 'ni 'a cha' cunan na xca nu taa suun lo'o na, si'yana cua' ngune 'in na ña'an ndaja yu re 'in Ndiose. 66 ¿Ña'an ljuin um? Nchgaa ne' tsatlyu mxcuen ne': ¡Tsaloo na caja ti yu! 67 Scasca ne' mdyisnan msu'hua siye' ne' tloo ñi, ntsu'hui nu mycuan' 'in ñi, lo' ntsu'hui nu mjyi'in yaa' tloo ñi, 68 lo' nchcui' ne': Cristo, chcui' ña'an na cha' tucui ca mjyi'in 'in.

Yu Tyo mscuan tloo yu 'in Jesús

69 Yu Tyo ti' nducua yu tuna'an lyiya' can', lo' sca ne' cuna'an nguso mdiya ton cui' ti se'en nducua yu, lo' juin ne': Lo'o nu'huin ta'a nda'an Jesús nu mdo'o se'en lyi'ya loo Galilea. 70 Una yu Tyo can' ytsen yu, lo' juin yu tloo nchgaa nten can': A jlyo tin' ñi cha' nchcui' um. 71 Xa mdo'o ton yu tuna'an lyiya', can' mdo'o ycui' xca ne' cuna'an nguso, lo' nchcui' ne': Lo'o yu re nda'an yu lo'o Jesús Nazaret. 72 Una yu Tyo can' hasta m'nin tyi'ya yu 'in Ndiose, lo' mxcuen yu 'in ne': A ndyu'hui lyoon 'in yu cua. 73 Cui' xaa ti mdiyaa xca nu juin 'in yu Tyo: Yu re nu cha' ñi ca ta'a nda'an yu cua, si'yana ti' cha' nchcui' ti chcan' ña'an na. 74 Xacan' mdyisnan msu'hua yu Tyo sca cha' chon' yu, lo' hasta m'ni tyi'ya yu 'in Ndiose, lo' juin yu: A ndyu'hui lyoon

'in yu cua. Cui' xaa can' msi'ya sca latyee. 75 La xacan' nguia yu'hui ti' yu Tyo cha' nu ycui' Jesús lo'o yu xa nu juin ñi: Ti' lyijyi xi'ya latyee, lo' snan ya' ljuin si'yana a ndyu'hui lyoo 'ñan. Xacan' mdo'o yu nde lyiya', ngu'ya tu'hua tiquee yu lo' ynan yu.

27

Ya lo'o ne' 'in Jesús tloo yu Pilato

1 Ngu'ya ti xaa can', nchgaa yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa tsatlyu lo'o qui'yu cula, m'ni cuiya' ne' cha' ña'an ntsu'hui cha' cujui ne' 'in Jesús. 2 Nchcan' ñi mdyaa ne' cunta 'in ñi yaa' yu Pilato, nu lca gubierno.

Xa ngujui yu Juda

3 Yu Juda nu mdyaa 'in ñi, xa na'an yu si'yana cua' ncua cuiya' cha' si'yana caja ñi, ti'i 'a nga'an 'in yu. Cui' xaa nguia lo'o yu cla tyii tñi plata can', lo' mdiyaa yu tloo yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa lo'o qui'yu cula can', 4 lo' juin yu 'in ne': Nan' nducuin qui'ya si'yana mdyaan sca nu ñi ndi'in cha' 'in. Mxcuen ne' 'in yu: ¿Ñi cha' ndyuhue ti' huare' cha' can'? Quinu cunta 'in. 5 Xacan' nguun yu tñi can' la ni' lyaa, mdo'o yu nguiaa yu lo' msu'hua yu sca can' yni yu. 6 Nchgaa yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa can', msñi yu tñi can' lo' juin yu: A tsu'hue quinu tñi re ni' lyaa, si'yana cui' na yu'hui lyiya' na tne nten. 7 Xa cua' m'ni cuiya' ne' cha', msi'i ne' sca yuu 'in sca nu ntñan quiton', si'yana can' quitsi' nten nu nda'an ti. 8 Can' cha' hasta cua' ñii ndlo'o naan ne' se'en can': Yuu nu yu'hui lyiya' lo'o tne nten. 9 Cuaña'an mducua cha' nu mxiycui' Ndiose 'in Jeremía xa juin yu: —Ta nten 'in ne' Israel, lo'o cla tyii tñi plata msu'hua lyiya' ne' tne ñi nu ta'a lati 'ñan, tsaña'an cuiya' nu cua' mdi'in tyaa ne'. 10 Lo'o tñi can' msi'i ne' sca yuu 'in sca nu ntñan quiton', tsaña'an nu ngulo Ñi X'nan na tñan 'ñan—.

Ncua cuiya' cha' 'in Jesús tloo yu Pilato

11 Lo' Jesús ndon ñi tloo yu Pilato, lo' mñicha' yu 'in ñi: ¿Ta cui' lca Ree 'in ne' judio? Jesús mxcuen ñi 'in yu: 'Un nchcui' um cuaña'an. 12 Lja xacan' msu'hua ne' qui'ya 'in ñi, yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa can' lo'o qui'yu cula, una ñi sca cha' lo' a mxcuen ñi. 13 Xacan' juin yu Pilato 'in ñi: ¿Ta na a ne 'in, tsala ña'an nsu'hua ne' qui'ya 'in? 14 Siya' cuaña'an, a mxcuen Jesús ñi sca cha', can' cha' nde lyee lati yuhue ti' yu Pilato 'in ñi.

Mdyaa yu Pilato cunta si'yana cujui ne' 'in Jesús

15 Ndeña'an ntsu'hui sca cha' 'in gubierno nchgaa yjan xa nchca Pascua, ndlaa yu sca preso, ña'an nu ti nu jñan nten quichen cha' lyaa. 16 Cui' lja xacan' ntsu'hui sca yu preso nu nducun' lati naan Barrabás. 17 Yu Pilato mñicha' yu 'in nten nu nguio' ti'in tloo yu: ¿Ti ña'an chcuaa yu re nchca ti' um culaan, ta Barrabás, uta 'in Jesús nu nchcui' ne' lca Cristo? 18 Juin yu cuaña'an si'yana jlyo ti' yu si'ya cha' njñan ti' mdyaa ne' 'in Jesús tuyaa' yu. 19 Lja nducua yu se'en nchca cuiya' cha', xa ngua'an tñan ne' cuna'an 'in yu sca suun 'in yu, lo' nchcui' ne': A nchca cha' ca ta'a lo'o um nten cua, si'yana a sca qui'ya nducui yu cua, a cunta tla re ñii lyee msu'huan cha' tiqueen si'ya cha' nu ycuin' slan. 20 Una yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa tsatlyu lo'o qui'yu cula, nde lyee la mxicu'ni ne' 'in nten qui'an can' si'yana jñan ne' cha' lyaa Barrabás, lo' cujui ne' 'in Jesús. 21 Mxcuen yu Pilato 'in nten can': ¿Ti ña'an ta chcuaa yu re nchca ti' um culaan? Mxcuen ne': 'In Barrabás. 22 Mñicha' yu Pilato 'in ne': ¿Ña'an ta nchca ti' um cu'nin lo'o Jesús, nu nchcui' ne' lca Cristo? Tsatlyu ycui' ne': ¡Jyi'in ca'an um 'in yu loo cusi! 23 Yu Pilato can' juin yu: ¿Una ñi qui'ya ta m'ni yu? Nde lyee la ycui' cueen ne': ¡Jyi'in ca'an um 'in yu loo cusi! 24 Xa na'an yu Pilato si'yana a ncua 'a chcui ndijin yu lo'o cha' can', cui' ca nu nde lyee la nguilo ti'in nten can', can' cha' mjñan yu tyi'a mjyi'an yu yaa' yu tloo nchgaa nten can', lo' juin yu: Si'i cunta 'ñan cha' caja yu nu ñi ndi'in cha' 'in re, quinu

cunta 'in um. 25 Xacan' mxcuen ña'aan quichen ne': A 'ni cha' siya' chon' hua, uta chon' sñe' hua tsaa cha' re si'ya tne yu. 26 Xacan' ngulaa yu Pilato 'in Barrabás, lo' ngulo yu tñan si'yana qui'ni Jesús. Mdyaa yu cunta 'in ñi tuyaa' sindatu si'yana jyi'in ca'an yu 'in ñi loo cusi. 27 Xacan' ya lo'o yu sindatu 'in Jesús tuna'an tñan 'in yu, lo' mxo' ti'in ta'a yu se'en ndon ñi, 28 ngulyoo yu ste' ñi lo' mxico' yu sca te' nga'á 'in ñi. 29 Xacan' mdi'in tyaa yu sca sni' quiche' que ñi, lo' msu'hua yu sca yca yaa' ñi tso' cueen, mdyi'ya xtyin' yu tloo ñi lo' mstyi lyi'o yu 'in ñi lo' nchcui' yu: ¡Nchcui' cha' hua 'in um, 'un ñi nu lca Ree 'in ne' judio! 30 Xacan' msu'hua siye' yu tloo ñi, ticui' yca nducua yaa' ñi msñi yu lo' mjyi'in yu que ñi. 31 Ngulyoo yu te' nga'á nu lco' ñi, lo' mxico' yu 'in ñi lo'o ste' ca ñi, lo' ya lo'o yu 'in ñi se'en cha'an ñi loo cusi.

Xa ngujui Jesús loo cusi

32 Tucueen se'en nguia lo'o yu sindatu 'in Jesús, mchcua ta'a yu lo'o sca yu Cirene nu naan Simón, lo' mxicu'ni yu 'in si'yana cui'ya cusi can'. 33 Xacan' mdiya lo'o yu sindatu 'in ñi sca se'en naan Gólgota, cha' re nchca ti' chcui', que jyi'o. 34 Mdaa yu vino co'o Jesús nu mxitiya' lo'o sca na nu lyee tlyaa', una xa cua' yi'o ca'an ñi 'in na, a mslyaa 'a ñi co'o ñi 'in na. 35 Xa cua' mjyi'in ca'an yu sindatu can' 'in ñi loo cusi, xacan' ngulo yu xu'hue yu lo'o ste' ñi, cha' ña'an qui'ni ca'an na 'in yu cunda scaa yu, si'yana tsa tucua cha' nu mxiycui' Ndiose 'in nguso 'in ñi cua' s'ni, xa juin yu: —Mtsa yu sten', a cunta ngulo yu xu'hue yu lo'o na—. 36 Can' nducua yu lo' ntsu'hui yu cuan 'in ñi. 37 Que cusi can' ngua'an yu sca cha' lo'o qui'ya nu msu'hua ne' 'in ñi, lo' nchcui' na: Nde Jesús nu lca Ree 'in ne' judio. 38 A cunta lo'o tucua yu cunan mjyi'in ca'an yu sindatu 'in loo cusi, sca yu tso' cueen 'in ñi, lo' xca yu tso' ca. 39 Nten nu ndijin cui' ti can' nchcui' ca'an ne' 'in ñi, lo' hasta nxiquiñan ne' que ne', 40 lo' nchcui' ne': ¿Ta si'i nu'huin juin si'yana xicuten laa nducua re, lo' tsani' snan ti tsaan xiton 'in na xiya'? ¡Lyo laa 'in ticuii'! Cha' cui' lca Sñe' Ndiose, qui'ya loo cusi cua. 41 Yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa tsatlyu lo'o ne' escriba, ne' fariseo lo'o qui'yu cula, ticui' cuaña'an nchcui' ca'an ne' 'in ñi lo' nchcui' ne': 42 Yu re xca tucui ngulo laa yu, una a nchca culo laa yu 'in yu. Cha' na cui' yu lca yu Ree 'in ne' Israel, tca qui'ya yu loo cusi, lo' tsa qui'an ti' na 'in yu. 43 ¿—Ta si'i 'in Ndiose mdi'in tyaa yu quiloo yu? Cui' ñi tca culo laa ñi 'in yu cha' na n'ni ñi 'tnan 'in yu—, si'yana cui' yu juin yu: Nan' lcan Sñe' Ndiose. 44 Ticui' cuaña'an yu nu ta'a nga'an ñi loo cusi nchcui' ca'an 'in ñi. 45 Xa mdiyaa ndyi'ya cuaan, ngu'ya tla yta ña'aan se'en can' tsaya' mdiyaa braa cua' snan siin. 46 Chcua braa cua' snan siin can' ycui' cueen Jesús: —Elí, Elí, ¿lama sabactani—? Cha' re nchca ti' chcui': —Ndiose 'ñan, Ndiose 'ñan, ¿ñi cha' ta ngula yaa' um 'ñan—? 47 Ntsu'hui nu ngune 'in cha' nu ycui' ñi, lo' nchcui' ne': Yu re nsi'ya yu 'in nu ncua naan Elía. 48 Cui' ña'an lcaa mdo'o sca yu nu nguia 'ya sca te', lo' mcha' yu 'in na lo'o tyi'a vinagre, lo' mscuen yu 'in na sca tuco' yca si'yana xo' yi'o ñi 'in na. 49 Lo' juin nchgaa la ña'an yu can': Quita na ña'an na cha' caan Elía, lo' culo laa 'in yu. 50 Una Jesús xiya' msi'ya cueen ñi, cui' ña'an lcaa mdo'o cusya 'in ñi. 51 Cui' xacan' te' tlyu nu nducui ni' lyaa can', mda' tlu'hue la na, ti' ndyi'o la cuaan tsaya' ngu'ya la lyuu, lo' juesa nu nguñan can' hasta lo'o quee nguita na. 52 Hasta lo'o tucuaa nguila tucua na, lo' qui'an jun nu cua' ya qui'an ti' 'in Ndiose mdyiqui'o xacan', 53 mdyi'o jun ni' cuaa can' xa cua' mdyiqui'o Jesús, xacan' yten jun loo quichen Jerusalén, lo' qui'an nten na'an tloo 'in jun. 54 Yu nu lca que 'in sindatu ntsu'hui yu cuan 'in Jesús lo'o nchgaa la ña'an ta'a ndi'in yu can', xa na'an yu mdyisnan nguñan, a cunta lo'o nchgaa cha' nu yato'o, lyee ytsen yu, lo'

nchcui' yu: Nu cha' ñi ca si'yana yu re
ncua yu Sñe' Ndiose. 55 A cunta tyun
jun cuna'an ndon tijyo' ti, ngui'ni quii
jun, cui' nu ngui'ni cunta 'in Jesús ti'
la se'en lca Galilea, 56 lja can' ndon
María Magdalena, lo'o María jyi'an
Jacobo lo'o yu See, a cunta lo'o jyi'an
sñe' Zebedeo.

Xa mtsi' Jesús

57 Xa cua' msiin tsaan can' mdiyaa
sca yu cuilyiya' naan See nu mdo'o
Arimatea, lo'o yu cua' ntsu'hui yu
cha' 'in Jesús. 58 Ya jñan yu cha' cuiya'
'in Pilato si'yana cutsi' yu 'in Jesús.
Xacan' ngulo yu tñan 'in sindatu 'in yu
si'yana chcuan yu See can' cunta 'in
Jesús. 59 Yu See can' mdyi'ya yu 'in
ñi lo' nguxen yu sca te' nu luhui 'in
ñi, 60 lo' mdi'in tyaa yu 'in ñi sca ni'
tuquee nu tca nguiaa', xacan' mdu-
cun yu tucuaa can' lo'o sca quee nu
tlyu, lo' mdo'o yu nguiaa yu. 61 Cui'
ti tucuaa can' ndon María Magdalena
lo'o xca María.

Yu'hui yu cuan se'en mtsi' Jesús

62 Xca tsaan can', cui' tsaan nu nx-
itñan' ne' judio, nchgaa yu nu ndlo ca
tñan ni' lyaa, lo'o ne' fariseo mdiyaa
ne' tloo yu Pilato, 63 lo' juin ne': 'Un
nu lca x'nan hua, nguia yu'hui ti' hua
sca cha' nu ycui' yu cuiñi can' xa ti'
lo'o yu, lo' juin yu si'yana ta'a snan
tsaan tyiqui'o yu. 64 Can' cha' cua'
ñii jñan hua sca cha' tsu'hue 'in um,
ca'an tñan um 'in yu nu chu'hui cuan
tucuaa can' tsani' snan tsaan, ña'an tu'
tla tsaa ta'a mda'an yu lo' culyoo 'in
yu, lo' tyisnan chcui' lo'o nten si'yana
cua' mdyiqui'o yu, lo' hasta lyee la
tsa qui'an ti' ne' cha' cuiñi re 'in yu
que ña'an ti' culoo. 65 Mxcuen yu
Pilato 'in ne': Una ndi'in silyiya 'in
um, tca su'hua um 'in can' tsaa lo'
chu'hui cuan tucuaa can', tsaña'an nu
tca 'in um. 66 Xacan' yaa ne' tucuaa
can' lo' mducun tsu'hue la ne' 'in na,
hasta mjyi'in ca'an ne' sca cuiya' 'in
na, can' mxnu tucua ne' 'in yu nu
chu'hui cuan 'in na.

28

Xa mdyiqui'o Jesús

1 Xa mdijin tsaan nu nxitñan' ne'
judio, tlya ti culoo tsaan 'in snan can',
lo' María Magdalena lo'o xca María
mdiyaa jun tucuaa can'. 2 Xacan'
lyee nguñan si'yana sca angujle 'in Ñi
X'nan na mdo'o la ni' cuaan, lo' ngulo
ntan quee nu nchcun tucuaa can',
lo' can' yten tucua. 3 Tsu'hue ña'an
tloo tsaña'an nchca ti' xa ndyuhui,
tsu'hue ña'an mten ste' tsaña'an nchca
ti' coo. 4 Yu nu ntsu'hui cuan can'
lyee ytsen yu, lo' mdyisnan mchcuan
yu xa na'an yu 'in angujle can', md-
lyu yu lo' msti yu tsaña'an nchca ti'
sca yu ngujui. 5 Una angujle juin
'in jun cuna'an can': A cutsen um,
jlyo tin' si'yana nda'an nan um 'in
Jesús, ñi nu ngua'an loo cusi, 6 una
a ntsu'hui 'a ñi re, si'yana cua' mdy-
iqui'o ñi ña'an nu cua' juin ñi. Quiaan
um lo' cu'ni quii um se'en nu mdi'in
tyaa ne' 'in Ñi X'nan na. 7 Ndla ti
xitucui um lo' quia ytsa' um 'in yu
ta'a mda'an ñi si'yana cua' mdyiqui'o
ñi, a cunta culo nducua la tsaa ñi
se'en lca Galilea, lo' can' ña'an um
'in ñi. Cua' ñii ngune 'in um cha'
re. 8 Xacan' mdo'o jun tucuaa can',
nguitsen jun lo' tsacua ña'an tsu'hue
ntsu'hui tiquee jun, ndla ndsa ti
nguia ytsa' jun 'in yu ta'a mda'an ñi
cha' nu na'an jun. 9 Tucueen nguiaa
jun can' tsa ndu'hui ngulo'o tloo Jesús
'in jun, lo' ycui' cha' ñi 'in jun, cui' xaa
mdyi'ya xtyin' jun tloo ñi, msu'hua
tuscun jun quiya' ñi, lo' m'ni tnu jun
'in ñi. 10 Xacan' juin Jesús 'in jun:
A cutsen um, xitucui um lo' taa um
suun lo'o nchgaa yu ta'an si'yana tsaa
yu se'en lca Galilea, la cua ña'an ta'a
hua lo'o yu.

Cha' 'in silyiya nu yu'hui cuan

11 Lja nguiaa jun cuna'an can',
mdo'o yu silyiya can' nguiaa yu nde
loo quichen, lo' mtsa' yu 'in yu nu
ndlo ca tñan ni' lyaa nchgaa cha' nu
yato'o. 12 Mxo' ti'in ta'a ne' lo'o qui'yu
cula, lo' m'ni cuiya' ne' cha' si'yana
su'hua lyiya' ne' qui'an tñi 'in yu

silyiya can', 13 lo' nchcui' ne' lo'o yu:
Nde cha' nu chcui' um lo'o nten: Yu
ta'a mda'an yu cua, yaa yu tla lo' ngu-
lyoo yu 'in nu ngujui can' lja ngu'ya
sla hua. 14 Siya' gubierno cunan cha'
re, una huare' cunan hua ña'an nu
chcui' hua lo'o yu, lo' a sca cha' chen
nchcui 'in um. 15 Yu silyiya can' msñi
yu tñi can', ncua ja'an yu nchgaa cha'
nu ycui' ne' lo'o yu, cuaña'an yato'o
mxicune ne' cha' re lja ne' judio hasta
cua' ñii.

Mxnu Jesús tñan 'in yu ta'a mda'an ñi

16 Cha tixca yu ta'a mda'an ñi
mdo'o yu nguiaa yu se'en lca Galilea,
mdiyaa yu loo qui'ya se'en mxnu
Jesús cha' tsaa yu. 17 Xa na'an yu 'in
ñi m'ni tnu yu 'in ñi, una ntsu'hui nu
m'ni tucua ti' lo'o ñi. 18 Xacan' mdiyaa
Jesús cui' la can', lo' juin ñi 'in yu:
Nchgaa cha' cuiya' cua' jui 'ñan la ni'
cuaan lo'o loo chendyu re. 19 Can' cha'
yaa um sca chcui chendyu lo' cunan
um nu cu'ni cha'an cha' re, tucua tya
um 'in can' lo'o cha' cuiya' 'in Stina
Ndiose, lo'o Sñe' ñi, lo'o Espíritu nu
Luhui 'in ñi, 20 lo' culo'o um 'in can'
si'yana xu'hua se'en nchgaa cha' nu
cua' ycuin' lo'o um. Ña'an jan ñi, nan'
ndi'in lo'o um nchgaa xaa tsaya' nu
tsatii cha' nu nchca loo chendyu re.
Amen.

Marcos

Cha' 'in yu Xuhua nu mducua tya 'in nten

1 Ndeña'an mdyisnan suun cha' tsu'hue 'in Jesucristo, Sñe' Ndiose,
2 tsaña'an nchcui' quityi nu ngua'an scua yu Isaía, yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni: —Ña'an jan ñi, nde ca'an tñan sca yu chcua loo si'yana cu'ni chu'hue yu tucueen nu caan.
3 Tyi'an yu se'en ngutyi lo' chcui' cueen yu: Cu'ni chu'hue um tucueen se'en caan Ñi X'nan na, lo' cu'ni ñi um tucueen nu ntsu'hui cha' tyijyin ñi—.
4 Yato'o yu Xuhua mda'an ycui' yu sca se'en ngutyi, ngulo'o yu 'in ne' si'yana xilo'o chon' ne' qui'ya 'in ne' lo' chcua tya ne', ña'an ca si'yana cu'ni Ndiose cha' tlyu ti' 'in ne'.
5 Qui'an 'a ne' Jerusalén lo'o nchgaa la ña'an quichen ndi'in se'en lyi'ya loo Judea, ndyi'an ne' se'en nchcui' yu Xuhua can', ñee ne' qui'ya 'in ne' lo' mducua tya yu 'in ne' chco tlyu Jordan.
6 Te' nu nchco' yu Xuhua can' nguiaa' na lo'o quichan' camello, lo'o sca quijyin nchcan' na sii' yu. Scua nu nchcu yu lca 'in sco', lo' ndyi'yo yu cuiñan' nu ntsu'hui ni' quixin'.
7 Ndeña'an nchcui' yu lo'o nten can': Nde loo la re ntsu'hui cha' caan ñi nu tla la cha' 'in que 'ñan nan'. Tsu'hue 'a ntsu'hui tiqueen cha' cua na tca xtin' siya' tisnan ti ñi.
8 Nan' nu cha' ñi lo'o tyi'a ti nducuan tyan 'in um, una cui' ñi ca'an tñan ñi Espíritu nu Luhui 'in Ndiose chu'hui ni' cusya 'in um.

Xa mducua tya Jesús

9 Yato'o sca tsaan mdo'o Jesús quichen Nazaret se'en lyi'ya loo Galilea, mdiyaa ñi se'en ndon yu Xuhua chco tlyu Jordan, lo' mducua tya yu 'in ñi.
10 Xa cua' tyi'o Jesús loo tyi'a can', na'an ñi nguila tucua ni' cuaan, nguiaan Espíritu 'in Ndiose se'en ndon ñi, ngu'ya tucua que ñi tsaña'an nchca ti' ndyi'ya tucua sca scun' jo'o.
11 Ngune ycui' sca nu ycui' la ni' cuaan: Nu'huin lca Sñen' nan' nu ta'a lati 'ñan, tsu'hue 'a ntsu'hui tiqueen lo'o.

Ncua ti' laxa'an xityu 'in Jesús loo qui'ya

12 Cui' xaa ti can' m'ni Espíritu cha' yaa Jesús sca se'en ngutyi.
13 Can' yu'hui lyijyi ñi tsani' tucua yla tsaan, a cunta can' ntsu'hui 'ni la. Chcui lja xacan' ncua ti' laxa'an xityu 'in ñi loo qui'ya, una angujle 'in Ndiose mda yaa' 'in ñi.

Jesús mdyisnan m'ni ñi tñan 'in Ndiose

14 Xa cua' ntsu'hui yu Xuhua na'an chcuan, mdo'o Jesús nguiaa ñi se'en lca Galilea, can' mdyisnan ycui' ñi cha' tsu'hue 'in Ndiose,
15 lo' nchcui' ñi: Cua' mdiyaa xaa tyisnan culo Ndiose tñan 'in um. Xilo'o chon' um qui'ya ngui'ni um lo' tsa qui'an ti' um cha' tsu'hue 'in ñi.

Msi'ya Jesús 'in jacua yu cuta cula

16 Yato'o mdijin Jesús tu'hua tiyo' Galilea, can' na'an ñi 'in yu Tyo lo'o yu Ndre ta'a ngula yu, nduguun yu quitan loo tyi'a can' si'yana yu cuta cula lca yu.
17 Lo' juin Jesús 'in yu: Chcui ncha'an um 'ñan, lo' nan' culo'on 'in um cu'ni um cuta, tyicana 'in nten.
18 Cui' xaa ti can' ngula' sti yu quitan 'in yu lo' mducui ncha'an yu 'in ñi.
19 Chin' ti se'en ti' mda'an ñi, na'an ñi 'in yu Jacobo lo'o yu Xuhua ta'a ngula yu, sñe' Zebedeo, ngui'ni chu'hue yu quitan 'in yu ni' yca na'an can'.
20 Cui' xaa can' msi'ya ñi 'in yu, lo' ngula' ton yu 'in Zebedeo sti yu lo'o nguso 'in yu ni' yca na'an can', lo' mducui ncha'an yu 'in ñi.

Mchca sca yu ntsu'hui cui'in xa'an 'in

21 Xacan' mdiyaa jun quichen Capernaum, lo' tsaan nu nxitñan' ne' judio yten Jesús se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose, lo' ngulo'o ñi 'in ne'.
22 Lyee 'a yuhue ti' ne' 'in ñi si'yana ndlo'o ñi ña'an nchca ti' sca nu ntsu'hui cha' cuiya' 'in, lo' si'i ña'an ndlo'o ne' escriba.
23 Lja can' nguilyu sca yu nu ntsu'hui cui'in xa'an 'in, lo'

ycui' cueen yu: 24 Jesús Nazaret, ¿ñi na nchca ti' lo'o hua? ¿Ta na ljyaan si'yana cujlyo 'in hua? Nan' ndyu'huin lyoon ti ca lca, nu'huin lca ycui' ca nu mdo'o hui 'in Ndiose. 25 Una Jesús ngusun lo'o 'in cui'in xa'an can', lo' juin ñi: Seen tyi'in, lya' ton 'in yu re. 26 Cui'in xa'an can' mscuin ti'in na 'in yu xiya' ti, cui' ña'an lcaa msi'ya yja cueen yu xa mdyi'o na 'in yu. 27 Nchgaa ne' yuhue ti' ne', mñicha' ta'a ne' lo' nchcui' ne': ¿Ñi cha' ta lca cha' re? Chacui' cha' nu cui ti ndlo'o yu, hasta lo'o cui'in xa'an ndlo yu tñan 'in, lo' nchca ja'an 'in yu. 28 Ndla ndsa ti can' mdo'o yne cha' 'in ñi sca chcui se'en lca Galilea.

M'ni chca Jesús 'in jyi'an laa yu Tyo

29 Ña'aan mdyi'o Jesús se'en ndiyo' ti'in ne' can', nguiaa ñi lo'o yu Jacobo lo'o yu Xuhua, lo' mdiyaa jun se'en nducua na'an 'in yu Tyo lo'o yu Ndre. 30 Cui' xaa jui nu mtsa' 'in ñi si'yana jyi'an laa yu Tyo nscua ti'i lo'o tique'. 31 Xacan' yaa ñi se'en nscua ne', msñi ñi yaa' ne' lo' mxitucui ñi 'in ne'. Cui' xaa mdyi'o tique' can' 'in ne', lo' mdyisnan m'ni cunta ne' 'in jun.

M'ni chca Jesús qui'an nu ti'i xa ngu'ya tla

32 Xa cua' nguiaa cucha, mdiya lo'o ne' nchgaa nu ti'i lo'o nu ntsu'hui cui'in xa'an 'in se'en ndon Jesús, 33 ña'aan quichen ne' nguio' ti'in ne' tu'hua tuna'an can'. 34 Jesús m'ni chca ñi 'in qui'an nu ti'i lo'o cuati loo quicha nu ntsu'hui 'in ne', ngulo ñi cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in ne', lo' a mdaa ñi cha' cuiya' ti' chcui' cui'in xa'an can' si'yana jlyo ti' can' tucui ca lca ñi.

Mda'an ycui' Jesús cha' tsu'hue 'in Ndiose

35 Xa nde cua' ljyaan xaa, mdo'o Jesús nguiaa ñi nde tu'hua quichen scati ñi, can' nchcui' lyi'o ñi 'in Ndiose. 36 Yu Tyo lo'o nchgaa la ta'a nda'an yu, mdo'o yu nguia nan yu 'in ñi. 37 Xa nguija lyoo ñi 'in yu, xacan' juin yu: Qui'an 'a nten nda'an nan 'in um. 38 Lo' juin ñi 'in yu: Tsaa na scasca la quichen nu ndi'in cui' ti re, lo' chcuin' cha' tsu'hue 'in Ndiose, si'yana can' tñan ljyaan. 39 Ña'aan se'en lyi'ya loo Galilea mda'an ycui' ñi cha' tsu'hue 'in Ndiose cunda scaa se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose, a cunta ngulo ñi cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in nten.

Xa mchca sca nu ti'i lo'o quitso' la

40 Yato'o sca tsaan, tloo Jesús mdiyaa sca yu ti'i lo'o quitso' la. Mdyi'ya xtyin' yu lo' ycui' 'tnan yu lo'o ñi: Cha' nchca ti' um lo' cu'ni chca um 'ñan. 41 Jesús mña'an 'tnan ti' ñi 'in yu, mxñii ñi yaa' ñi lo' m'ni ca'an ñi 'in yu, lo' juin ñi: Nchca tin'. Quinu luhui lo'o quicha cua 'in. 42 Cui' xaa ti ngulyijyi quicha can' 'in yu, lo' mchca yu. 43 Xacan' ngulo ñi tñan 'in yu si'yana quiaa yu, una tla cha' ycui' ñi lo'o yu: 44 Ña'an jan ñi, xñi cunta si'yana a chcui' lo'o ñi sca tucui cha' re. Tsaloo ti tsaa se'en nducua laa lo' culo'o 'in 'in yu nu ndlo tñan ni' lyaa, taa sca lcuan ña'an nu ngulo Moisé tñan, xacan' ca cuiya' ti' nten si'yana cua' mchca. 45 Una yu nu mchca can' mdo'o yu nguiaa yu, mdaa yu suun lo'o ña'an nu ti cha' nu yato'o 'in yu. Can' cha' a ncua 'a ti' sten Jesús scasca quichen, tsaloo ti se'en nu a tca nten ndyi'an ñi, una ñi cuaña'an ti' ndyi'o nten scasca quichen ndyi'an nan 'in ñi.

2

Mchca sca yu a nchca tyi'an

1 Tsa mdijin tucua snan ti tsaan, xiya' mxitucui Jesús nde quichen Capernaum. Mscua cueen cha' 'in ñi ña'aan sca chcui quichen si'yana cua' nguila ñi nde ña'an. 2 Cui' ña'an lcaa nguio' ti'in qui'an nten, mtsa'an yu'hui ne' tuna'an lyiya', lo' Jesús ndlo'o ñi cha' 'in Ndiose. 3 Xacan' tsa jacua yu qui'yu mdiya lo'o yu sca nu ti'i nu ncua cuti ti' ña'aan, si'yana cu'ni chca Jesús 'in. 4 Si'ya nten qui'an can', a ncua sten lo'o yu 'in nu ti'i can' se'en ndon ñi. Can' cha' ycuen lo'o yu 'in nde que na'an, can' msla yu sca se'en mdyi'ya sti yu 'in nu ti'i can' tloo ñi. 5 Xa na'an Jesús si'yana

lyee ndiya qui'an ti' yu 'in ñi, xacan' juin ñi 'in nu ti'i can': Sñen', cua' mchca qui'ya 'in. 6 Lja can' nducua tucua snan ne' escriba, lo' nguñan ti' ne': 7 ¿Ña'an 'ni tiquee yu re nchcui' yu cuaña'an? Na nchcui' ca'an yu 'in Ndiose. ¿Ta si'i scati Ndiose nchca 'in ñi xicuten ñi qui'ya? 8 Jesús cui' xaa ngu'ya ñi cunta cha' nu ñan ti' ne', lo' juin ñi: ¿Ñi cha' ta ñan ti' um cuaña'an? 9 ¿Ti ña'an ta cha' nu a tucui la chcuin' lo'o yu ti'i re: Ta cunen lo'o yu, cua' mchca qui'ya 'in, uta chcuin', tyiton, lo' xñi s'ñan lo' quiaa? 10 Ña'an jan ñi, si'yana ca cuiya' ti' um si'yana nan', Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, ntsu'hui cha' cuiya' 'ñan xicuten qui'ya 'in nten loo chendyu re. (Xacan' juin ñi 'in nu ti'i can'): 11 Nan' chcuin' lo'o, tyiton lo' xñi s'ñan, lo' quiaa nde ña'an 'in. 12 Cui' xaa mdyiton yu, msñi yu s'ñan yu, mdo'o yu nguiaa yu tloo na'an nten can'. Yuhue 'a ti' ne' lo' m'ni tnu ne' 'in Ndiose, lo' juin ne': Ñi siya' a nchca ña'an na cha' nu na'an na cua' ñii.

Msi'ya Jesús 'in yu Leví

13 Chon' nde'en can' mdo'o Jesús nguiaa ñi nde tu'hua tiyo', ticui' ti ña'an nducui ncha'an nten 'in ñi, lo' ndlo'o ñi 'in ne'. 14 Se'en nguiaa ñi na'an ñi 'in sca yu naan Leví, sñe' yu Alfeo, nducua yu se'en nsu'hua lyiya' nten tñi, lo' juin ñi 'in yu: Chcui ncha'an um 'ñan. Mdyiton yu lo' mducui ncha'an yu 'in ñi. 15 Yato'o mdiyaa Jesús lo'o yu ta'a nda'an ñi na'an 'in yu Leví, tsatlyu ycu jun lo'o nchgaa la ña'an yu nu ndlo tñi, a cunta qui'an yu nducun' ta'a nchcu jun, si'yana qui'an 'a nten nducui ncha'an ne' 'in Jesús. 16 Tucua snan ne' escriba lo'o ne' fariseo, xa na'an ne' si'yana Jesús nchcu ñi lo'o chacui' yu nducun', lo' juin ne' 'in yu ta'a nda'an ñi: ¿Ñi cha' ta nchcu yu re lo'o yu ndlo tñi lo'o yu nducun'? 17 Ngune 'in Jesús cha' nu ycui' ne', lo' juin ñi 'in ne': Ne' nu lyee ti', a najo'o rmiyu 'in ne', una nu ti'i, can' nu najo'o na 'in. A ljyan nan 'in nten nu cua' lca luhui, cui' ca nu ljyaan si'ya ne' nu nducui qui'ya.

Cha' 'in ne' nu n'ni ayuna

18 Yu ta'a nda'an yu Xuhua ngui'ni yu ayuna, a cunta lo'o ne' fariseo ngui'ni ne' cuaña'an. Xacan' mdiyaa tucua snan yu nu mñicha' 'in Jesús: ¿Ñi cha' ta yu nu nducui ncha'an 'in yu Xuhua, lo'o yu nu nducui ncha'an 'in ne' fariseo n'ni yu ayuna, lo' ñi cha' ta yu ta'a nda'an um, a n'ni yu cuaña'an? 19 Juin Jesús 'in yu: Nten nu ndyi'an se'en ndyijyi cuilyi'o ne', ¿ta tca cu'ni can' ayuna lja ti' nducua yu nu ndyijyi cuilyi'o can'? A tca 'in can' si'yana ti' nducua sca se'en ti lo'o yu nu ndyijyi cuilyi'o can'. 20 Una tiyaa xaa a la 'a quine cueen yu nu jui cuilyi'o can', xacan' tca cu'ni can' ayuna. 21 A tucui nu nxcuan su'hua sca te' nu cua' cula lo'o tsa yu'hue te' tiji, si'yana cha' cu'ni ne' cuaña'an, te' tiji can' xiya' na, lo' sta na 'in te' cula can'. Lo' se'en nu mda' can' lyee la xeen na. 22 A tucui nu nsu'hua vino nu cui ti ni' sca cuijyin quijyin nu cua' cula, cha' cu'ni ne' cuaña'an, chcuen vino can' lo' cutsu quijyin can', tsato'o quilo na lo' jlyo quijyin can'. Can' cha' ntsu'hui cha' su'hua ne' vino nu cui ti ni' sca cuijyin nu tiji.

Mston yu juun trigo tsaan nu nxitñan' ne'

23 Yato'o sca tsaan nu nxitñan' ne' judio, mdijin Jesús lo'o yu ta'a nda'an ñi sca loo jyaan se'en nducua trigo. Yu ta'a nda'an ñi mdyisnan mston yu juun trigo lo' ycu yu 'in na. 24 Xacan' juin ne' fariseo 'in ñi: Ña'an jan ñi, ¿ñi cha' ta ngui'ni yu ta'a nda'an sca cha' nu a nga'an cha' cu'ni na tsaan nu nxitñan' na? 25 Una mxcuen ñi 'in ne': ¿Ta na a nchca chcui' um quityi cha' 'in Davi xa ngute' ti' yu lo'o yu ta'a mda'an yu? 26 Cui' xa ngulo Abiatar tñan ni' lyaa, yten yu Davi lo' ycu yu jaslya nu cua' ndi'in lo'o cunta 'in Ndiose, lo' mdaa yu 'in na 'in yu ta'a mda'an yu, lo' na tsaloo ti yu nu ndlo tñan ni' lyaa ntsu'hui cha' cuiya' cu 'in na. 27 Ti' juin la ñi 'in ne': Tsaan

nu nxitñan' ne', mdaa Ndiose 'in na si'yana najo'o na 'in nten, lo' si'i tsaan can' culo na tñan 'in ne'. 28 Can' cha' lo'o tsaan nu nxitñan' ne', nan' Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, lcan X'nan na.

3

Sca yu qui'yu nu ngutyi sca tso' yaa'

1 Xiya' yato'o yten Jesús se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose, can' ntsu'hui sca yu nu ngutyi sca tso' yaa'. 2 Lo' nsñi ne' cunta 'in Jesús cha' ta cu'ni chca ñi 'in yu tsaan nu nxitñan' ne', si'yana caja ña'an su'hua ne' qui'ya 'in ñi. 3 Xacan' juin Jesús 'in yu nu ngutyi yaa' can': Tyiton lo' caan la tlu'hue re. 4 Lo' juin ñi 'in nten can': ¿Ñi tñan tsu'hue cu'ni na tsaan nu nxitñan' na, cha' tsu'hue, uta cha' nu a tsu'hue? ¿Culo laa na 'in nten, uta na taa na ya' caja ne'? A mxcuen ne' 'in ñi. 5 Xacan' tla mxina'an Jesús 'in ne', tsacua se'en ti'i nga'an 'in ñi si'yana ndyijyin ya' tla cusya 'in ne', juin ñi 'in yu ti'i can': Xñii yaa'. Cui' xaa mxñii yu yaa' yu, lo' mchca tsu'hue na 'in yu. 6 Xacan' mdo'o ne' fariseo, nguia y'ni cuiya' ne' cha' lo'o tsalca ta nten 'in ree Herode, si'yana cujui ne' 'in Jesús.

Mchca nu ti'i tu'hua tiyo' Galilea

7 Una Jesús mdo'o ñi nguiaa ñi lo'o yu ta'a nda'an ñi nde tu'hua tiyo' Galilea. Qui'an nten mducui ncha'an 'in ñi, ne' nu mdo'o se'en lyi'ya loo Galilea lo'o Judea, 8 lo'o quichen Jerusalén, lo'o se'en lca Idumea, lo'o xca tso' chco tlyu Jordan mdo'o ne', lo'o se'en lyi'ya loo quichen Tiro lo'o Sidón mdo'o ne'. Qui'an 'a nten mda'an nan ne' 'in ñi, si'yana ynan ne' cha' ña'an cha' nu tnu ngui'ni ñi. 9 Si'ya nten qui'an can', ngulo Jesús tñan 'in yu ta'a nda'an ñi, si'yana tyi'in tiyaa yu lo'o yca na'an nu ntsu'hui cha' sten ñi se'en nu a sta su'hua ne' 'in ñi. 10 Si'yana qui'an 'a nu ti'i cua' m'ni chca ñi, nchgaa la ña'an nu ti'i can' nsta su'hua 'in ñi se'en nu cula' ne' 'in ñi. 11 Nten nu ntsu'hui cui'in xa'an 'in, xa na'an ne' 'in Jesús, cui' xaa ndyi'ya xtyin' ne' tloo ñi, nxi'ya yja cueen ne', lo' nchcui' ne': Nu'huin lca Sñe' Ndiose. 12 Una Jesús tla cha' ycui' lo'o ne', si'yana a chcui' la ne' tucui ca lca ñi.

Ngulohui Jesús 'in tsa tichcua yu ta'an tyi'an ñi

13 Chon' nde'en can' ycuen Jesús sca loo qui'ya, msi'ya ñi 'in tsalca nu ncua ti' ñi, lo' nguio' ti'in yu tloo ñi. 14 Xacan' ngulohui ñi 'in tsa tichcua yu nu ta'a tyi'an ca ñi nchgaa xaa, yu nu ca'an tñan ñi 'in chcui' cha' tsu'hue 'in Ndiose. 15 Mdaa ñi cha' cuiya' 'in yu si'yana tca culo yu cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in nten, lo' tca cu'ni chca yu 'in nu ti'i. 16 Nde yu nu ngulohui ñi: Yu Simón, nu mdi'in tyaa ñi nii ca naan Tyo, 17 yu Jacobo, sñe' yu Zebedeo, lo'o yu Xuhua ta'a ngula yu, chcuaa yu can' mdi'in tyaa ñi nii yu, Boanerges, lo' cha' re nchca ti' chcui', sñe' tyi'yu, 18 yu Ndre, yu Lpe, yu Bartolomé, yu Mateo, yu Toma, lo'o yu Jacobo, sñe' yu Alfeo, yu Tadeo, lo'o yu Simón nu ntsu'hui cha' 'in ne' cananista, 19 lo'o yu Juda Iscariote nu mdyaa 'in Jesús. Xacan' mxitucui jun lo' nguila jun la na'an.

Ycui' ca'an ne' 'in Espíritu

20 Ña'an ti ya' nguio' ti'in qui'an nten se'en ndi'in jun, ñi cu jun lo' a jui 'a xaa. 21 Xa ynan ta nten 'in Jesús cha' can', cui' xaa mdo'o jun nguia 'ya jun 'in ñi, si'yana cua' nchcui' nten si'yana ndiyo' ñi. 22 Lja can' ntsu'hui ne' escriba nu mdo'o quichen Jerusalén, nchcui' ne' si'yana Jesús ntsu'hui x'nan cui'in xa'an 'in ñi nu naan Beelzebú, lo' si'ya cha' cuiya' 'in can' ndlo ñi cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in nten. 23 Xacan' msi'ya ñi 'in ne' escriba, lo' mdyisnan ycui' ñi scasca cha' lo'o ne': ¿Ña'an ta tca 'in Laxa'an culo 'in ticuii'? 24 Cui' cuaña'an se'en nducua lo'o ne' cha' cuiya', cha' a sca cha' ti 'in ne', a tca cula scua cha' 'in ne'. 25 Ticui' cuaña'an lo'o nten nu ndi'in sca na'an, cha' a sca cha' ti 'in can', a tca cula scua cha' 'in ne'. 26 Cuaña'an Laxa'an, cha' nsuun can' lo'o ticuii', cha' a sca cha' ti 'in, a tca cula scua cha' 'in can',

tsato'o tsatii tuhue cha' 'in. 27 A cunta,
a tucui nu tca sten na'an 'in sca yu nu
ngula ti' lo' cu'ni cunan 'in yu, cha' si'i
culo nducua scan' ne' 'in yu, la xacan'
cui'ya ne' na nu ndi'in 'in yu. 28 Nu
cha' ñi chcuin' lo'o um, nchgaa qui'ya
nu n'ni ne', lo'o nchgaa yuhue' nu
nchcui' ne', ti' cu'ni Ndiose cha' tlyu
ti' 'in ne', 29 tyicana nu nchcui' yuhue'
'in Espíritu nu Luhui 'in Ndiose, a
nducua 'a tsaan cu'ni Ndiose cha' tlyu
ti' 'in can', cui' ca nu nducui ncha'an
yuhue' 'in can' tsala xaa. 30 Juin Jesús
cuaña'an, si'yana ne' escriba nchcui'
ne': Cui'in xa'an ntsu'hui 'in yu.

Xa mda'an nan jyi'an Jesús 'in ñi

31 Lja xacan' mdiyaa jyi'an Jesús
lo'o ta'a ngula ñi tuna'an lyiya', lo'
ngulo jun tñan 'in ne' si'yana xi'ya
ne' 'in ñi. 32 Nten nu ta'a nducua ñi
can' juin 'in ñi: Tuna'an lyiya' cua
mdiyaan ñi jyi'an um lo'o ta'a ngula
um, lo' nan jun 'in um. 33 Mxcuen ñi
'in ne': ¿Tucui ca lca jyi'an, lo' tucui
lca ta'a ngulan? 34 Tyi'iin mxina'an ñi,
lo' juin ñi: Nde nu lca jyi'an lo'o ta'a
ngulan, 35 si'yana nchgaa nu nducua
tñan cha' nu nchcui' Ndiose, can' nu
lca ta'an lo' can' nu lca jyi'an.

4

Cha' 'in yu nu ntya mti

1 Xiya' mdyisnan ngulo'o Jesús 'in
nten tu'hua tiyo' can'. Lo' si'ya nten
qui'an can' yten tucua ñi ni' yca
na'an. Nchgaa nten can' nguio' ti'in
ne' tu'hua tiyo' can'. 2 Qui'an 'a cha'
ngulo'o ñi 'in ne' lo'o scasca cha' nu
ycui' ñi, lo' ndeña'an nchcui' ñi: 3 Ton
nscan um cha' re: Nu ncua sca tsaan
mdo'o sca yu qui'yu, nguia yta yu mti
trigo. 4 Se'en msne yu 'in na nguilo
tsachin' na tu'hua tucueen, cui' xaa ti
yaan quiñi nu ycu 'in na. 5 Tichin' mti
can' nguilo na sca se'en nu chin' ti yuu
nducua loo quee. Ndla mducua na
si'yana chin' ti yuu mducun ti'in 'in
na. 6 Xa mdyisnan m'ni tique' cuaan
'in na cui' xaa nguinan' na, lo' ngutyi
na si'yana a ngu'ya xcua' tsu'hue na.
7 Tichin' mti can' nguilo na sca se'en
nducua yca quiche'. Ndla la ylo yca
quiche' can', lo' a mdaa na ya' culo
trigo can'. 8 Lo' tichin' na nguilo na
loo yuu tsu'hue, tsu'hue 'a ylo na lo'
ncua tñan na. Ntsu'hui juun can'
mdaa na cla tyii mti scati loo juun
na, ntsu'hui juun nu mdaa snan yla
mti, lo' ntsu'hui nu mdaa sca ciento
na scati loo juun. 9 Xacan' juin ñi
'in ne': Nchgaa nu ngune 'in cha' nu
ycuin', cu'ni cunta 'in na. 10 Xa cua'
nguinu ton ñi lo'o yu tichcua nu ta'a
nda'an ñi, lo'o chcua xnan nu ndon
cui' ti can', mñicha' yu 'in ñi sca cunta,
cha' ñi cha' nchca ti' chcui' cha' nu
ycui' ñi can'. 11 Lo' juin ñi 'in yu: Cha'
nu ntsu'hui cutsi' 'in Ndiose tsaña'an
ndlo ñi tñan, cua' mdaa ñi cha' cuiya'
'in um si'yana qui'ya um cunta cha'
re. Una nchgaa la ña'an nten chacui'
cha' nu ntsu'hui nchcun nchcuin' lo'o
ne'. 12 —Siya' lyee la ña'an ne' lo' a
chcan' 'in ne', siya' lyee la ndon nscan
ne' lo' a qui'ya ne' cha' tiyaa, ña'an
ca si'yana a quia nan ne' 'in Ndiose,
lo' ñi a cuten qui'ya 'in ne'—. 13 Lo'
juin Jesús 'in yu: ¿Ta na a ngu'ya um
cunta cha' nu ycuin' can'? ¿Ña'an la
ca nchgaa la ña'an cha' nu cua' mdi'in
tyaan? 14 Yu nu ntya mti trigo can',
nguiaa cha' 'in yu ña'an cha' 'in yu nu
nchcui' cha' tsu'hue 'in Ndiose. 15 Mti
trigo nu nguilo tu'hua tucueen can',
lca na ña'an cha' 'in nten nu ne 'in cha'
tsu'hue 'in Ndiose. Cui' xaa ndyi'an
Laxa'an lo' ndlyoo cha' tsu'hue nu
cua' ntsu'hui ni' cusya 'in ne'. 16 Mti
nu nguilo loo yuu nu titi tu'hua ndu-
cua loo quee can', lca na ña'an cha' 'in
nten nu ne 'in cha' tsu'hue 'in Ndiose,
tsu'hue ntsu'hui tiquee ne' nducuan
xu'hue ne' 'in na. 17 Una a ngu'ya
xcua' tsu'hue na ni' cusya 'in ne', xi'i
ti ndaa loo ne', lo' si'ya scasca cha' nu
ndyijyin ne' si'ya cha' 'in Ndiose, cui'
xaa ndyi'o tso' ne'. 18 Mti nu nguilo
se'en nducua yca quiche' can', nguiaa
cha' 'in na ña'an cha' 'in nten nu ne 'in
cha' tsu'hue 'in Ndiose. 19 Una si'ya
scasca cha' nu nchca loo chendyu
re, cha' xquee' 'in cha' cuilyiya', lo'
nchcui ti' ne' scasca la cha', can' nu
ndujui xu'hua cha' tsu'hue nu cua'

ntsu'hui ni' cusya 'in ne', lo' a ndyi-
jyi 'a ña'an cuton na. 20 Una mti nu
nguine loo yuu tsu'hue can', nguiaa
cha' 'in na ña'an cha' 'in nten nu ne
'in cha' tsu'hue 'in Ndiose, nducuan
xu'hue ne' 'in na, lo' tsu'hue nchca
tñan na: Ntsu'hui juun nu ndyi'yu cla
tyi mti loo, ntsu'hui nu ndyi'yu snan
yla na 'in, a cunta ntsu'hui juun nu
ndyi'yu sca ciento na loo.

A sca cha' na a tyi'o scua la

21 Nde xca cha' ycui' ñi: A tucui
nu nguiten lo'o sca quii' ndiquin, lo'
nde tucun ti'in 'in na ni' cuiya' sca',
uta nde ni' qui'ñan, cui' ca nu tyi'in
tyaa ne' 'in na sca se'en cuaan si'yana
tu'hui na xaa. 22 Ticui' cuaña'an lo'o
sca cha' nu nchca cunan ti, a tca a
quine cha' 'in na, uta lo'o sca cha' nu
nchca cutsi' ti, a tyijyin yu'hui cha'
a tyi'o scua la na. 23 Nchgaa nu ne
'in cha' nu nchcuin', cu'ni cunta 'in
na. 24 Lo' ti' juin la ñi: Ton nscan
um cha' re: Cua' yaa ña'an cuiya' nu
ndaa um, cuaña'an cuiya' caja nu taa
'in um, lo' hasta nde lyee la caja na
'in um. 25 Si'yana nten nu cua' jui
cha' tsu'hue 'in, nde lyee la caja cha'
tsu'hue can' 'in, una sca nten nu a
ndi'in cha' tsu'hue 'in, lo'o tsachin'
cha' nu nducua tloo can', caja nu lyaa
'in na.

Cha' 'in sca mti nu ntya ne'

26 Lo' ti' juin la ñi: Lo'o cha' re ca
jlyo ti' um ña'an ntsu'hui cha' culo
Ndiose tñan 'in nten. Nguiaa cha' re
tsaña'an nguiaa cha' 'in yu nu ntya sca
mti. 27 Ndijya' yu lo' ndyitucui yu,
cuaña'an ndijin tsaan 'in yu, lja xacan'
nducua mti can', lo' a jlyo ti' yu ña'an
nguia nguilo na. 28 Cha' 'in ti na ndyi'o
tucua na loo yuu: Culoo nchcua lca'
na, xacan' ndyi'o juun na, la xacan'
ndyi'o tucua mti loo juun can'. 29 Xa
cua' ngula na, nxo' yu 'in na si'yana
cua' mdiyaa xaa 'in na.

Cha' 'in mti mostaza

30 Nde xca cha' nu ti' ycui' ñi:
¿Ti ña'an ta cha' tca tyi'in tyaa na
si'yana tca qui'ya na cunta ña'an
ntsu'hui cha' culo Ndiose tñan 'in
nten? 31 Nguiaa cha' can' tsaña'an
cha' 'in mti mostaza, mti nu suhue lati
nu ntya nten. 32 Una xa cua' nguita
na, tnu lati ndlyo na que nchgaa loo
quixin' nu ntya ne', tnu ndlyo stan' na
lo' hasta lo'o quiñi nchcua cu'hua 'in
lja na.

Scasca cha' ycui' Jesús lo'o nten

33 Qui'an 'a cha' ti' ycui' la ñi lo'o
nten can', cua' ña'aan ndyi'ya ne'
cunta 'in na. 34 Scasca cha' ycui' ñi lo'o
nten can', una xca cunta ndlyo scua la
ñi cha' can' lo'o yu ta'a nda'an ñi.

M'ni Jesús cha' ngulyijyi quio cui'in

35 Xa msiin tsaan can', juin Jesús
'in yu ta'a nda'an ñi: Tyijyin xi'yu na
xca tso' tiyo' re. 36 Xacan' msla' ta'a
ñi lo'o nten can', lo' yu ta'a nda'an
ñi nguia lo'o yu 'in ñi ni' yca na'an,
lo'o nchgaa la ña'an yca na'an can'
ta'a nguiaa jun. 37 Mdyisnan ncua
cui'in lyee ya', cui' ña'an lcaa lo'o tiyo'
can' mdyisnan nguitsa na, ncua cha'
cha'an yu'hui tyi'a ni' yca na'an can'.
38 Una Jesús ngu'ya sla ñi nde chon'
la yca na'an can', nscua 'ni quee ñi
loo sca te'. Yu ta'a nda'an ñi ngulyoo
yu sla ñi, lo' juin yu: Ñi Bstro, ¿ta na
a ndyuhue ti' um ña'an cua' quityin'
yu'hui ti na? 39 Xacan' mdyiton Jesús
lo' ngusun lo'o ñi 'in cui'in can', lo'
ycui' ñi lo'o tiyo' can': Seen tyi'in. Cui'
xaa ngula' ti' cui'in can', lo'o tiyo' can'
ncua tiin na. 40 Lo' juin ñi 'in yu ta'a
nda'an ñi: ¿Ñi cha' lyee 'a nguitsen
um? ¿Ta na a ndiya qui'an ti' um 'ñan?
41 Una yu ta'a nda'an ñi scaña'an ti
ndi'in ytsen yu, lo' scasca yu ñicha'
ta'a yu, lo' nchcui' yu: ¿Tucui ca lca
ñi re, ñi cha' hasta cui'in lo'o tyi'a, lo'
ja'an 'in ñi?

5

Cha' 'in yu Gadara

1 Xacan' mdiyaa jun xca tso' tiyo'
can' se'en lca loo yuu 'in ne' Gadara.
2 Ña'aan mdyi'o Jesús ni' yca na'an
can', mdiyaa sca yu ndiyo' tloo ñi nu
mdo'o ni' lyi'o se'en nguitsi' nten, lo'
ntsu'hui cui'in xa'an 'in yu. 3 Can'
nguilyu yu nchgaa xaa, lo' a tucui

nu nchca tyon tloo yu, ñi lo'o carena
lo' a nchca scan' ne' 'in yu, 4 si'yana
tyun 'a ya' mchcan' quiya' yu lo'o yaa'
yu lo'o carena, lo' cui' xaa nsi'yu yu
'in na, a tucui nu ncua 'in lo'o yu.
5 Tla lo' cucha nda'an nsi'ya yja yu
loo qui'ya lo'o se'en lca tucuaa, lo'
ndyujui yuhua' yu 'in yu lo'o quee.
6 Ti' tijyo' ndon yu xa na'an yu 'in
Jesús, msnan yu ya ycua yu 'in ñi,
lo' mdyi'ya xtyin' yu tloo ñi. 7 Ycui'
cueen yu lo'o ñi: Jesús, Sñe' Ndiose, ñi
nu tlyu lati nu nducua ni' cuaan, ¿ñi
cha' ngui'ni lyi'o um 'ñan? Nan' jñan
sca cha' tsu'hue 'in um tloo Ndiose
si'yana a xitijin um 'ñan nu ti'i. 8 Juin
yu cuaña'an si'yana Jesús cua' nchcui'
ñi: Cui'in xa'an, lya' ton 'in yu re siya'
ti. 9 Mñicha' ñi 'in yu: ¿Ña'an ta naan?
Lo' mxcuen yu 'in ñi: Legión naan
hua, si'yana qui'an 'a hua. 10 Lyee 'a
mjñan cui'in xa'an can' cha' tsu'hue
'in ñi, si'yana a culo tso' ñi 'in tijyo'
la. 11 Cui' ti sca sii' qui'ya, qui'an 'a
cuhue' nda'an nan ycu. 12 Lo' nchgaa
cui'in xa'an can' mjñan cha' tsu'hue
'in ñi, lo' juin: Taa um cha' cuiya'
sten hua 'in cuhue' cua. 13 Cui' xaa
mdaa Jesús cha' cuiya', cui' ña'an lcaa
mdyi'o cui'in xa'an can' 'in yu, lo' yten
'in cuhue' can'. Cuhue' can' ndiyaa 'in
tsaa tucua mii 'in, lo' nchgaa 'in mdo'o
snan 'in, lo' mxityu loo 'in loo tiyo'
can' se'en ngujui 'in. 14 Yu nu na'an
seen cuhue' can' msnan yu, lo' mtsa'
yu 'in nten nchgaa se'en mdijin yu, ni'
quixin' lo'o loo quichen, ña'an cha' nu
yato'o, cui' xaa ya na'an ne' cha' ñi na
nchca. 15 Xa mdiyaa ne' se'en ndu-
cua Jesús, na'an ne' 'in yu nu yu'hui
qui'an cui'in xa'an 'in can', nducua yu
chcui cha' tiyaa 'in yu, nguxen yu sca
te', lo' lyee ytsen ne'. 16 Nu na'an nch-
gaa cha' nu yato'o can', mdaa suun
lo'o nten nu mdiyaa can', cha' 'in yu
nu yu'hui cui'in xa'an 'in can', lo'o
cha' 'in cuhue' can'. 17 Xacan' scasca
ne' mjñan ne' 'in Jesús si'yana tyi'o ñi
se'en can'. 18 Xa cua' yten Jesús ni'
yca na'an can', lo' yu nu yu'hui cui'in
xa'an 'in can' mjñan yu cha' tsu'hue
'in ñi, cha' tca tsaa yu lo'o ñi. 19 Una
Jesús a mdaa ñi cha' cuiya', lo' juin ñi
'in yu: Quiaa nde ña'an 'in, lo' quitsa'
'in nchgaa nten 'in ña'an cha' tsu'hue
m'ni Ndiose lo'o, lo' ña'an mña'an
'tnan ti' ñi 'in. 20 Xacan' nguia ytsa'
yu 'in nten nu ndi'in scasca quichen
se'en lyi'ya loo Decápolis, ña'an cha'
tsu'hue nu m'ni Jesús lo'o yu, lo' nch-
gaa ne' yuhue ti' ne'.

Cha' 'in sñe' Jairo lo'o nu yla' ste' Jesús

21 Xiya' mdijin xi'yu Jesús lo'o yca
na'an xca tso' tiyo' can', lo' mdyisnan
nguio' ti'in qui'an nten tu'hua se'en
ndon ñi can'. 22 Can' mdiyaa sca yu
naan Jairo, sca yu ndlo tñan se'en
n'ni tnu ne' judio 'in Ndiose, xa na'an
yu 'in ñi mdyi'ya xtyin' yu tloo ñi.
23 Lyee mjñan yu 'in ñi lo' nchcui' yu:
Cua' caja ti sca sñen'. Cu'ni um cha'
tsu'hue tsaa um se'en nscua, lo' ti'in
tyaa um yaa' um 'in lo' chca. 24 Xacan'
mdo'o ñi nguiaa ñi lo'o yu, lo' qui'an
'a nten mducui ncha'an 'in ñi, hasta
nsta su'hua ta'a ne' lo'o ñi. 25 Lja nten
can' ntsu'hui sca ne' cuna'an, nu cua'
ntsu'hui tichcua yjan ti'i lo'o quicha
nguilo tne. 26 Lyee 'a cua' mdijin ne'
nu ti'i yaa' ne' nu n'ni rmiyu, a cunta
cua' ngulyijyi ne' ña'aan tñi nu su 'in
ne', lo' a sca cunta yu'hui 'in ne', cui'
ca nu nde lyee la ti'i ne'. 27 Xa ynan
ne' cha' 'in Jesús, cui' xaa yaan ne'
nde chon' ñi lja nten qui'an can', lo'
yla' ne' ste' ñi, 28 si'yana ñan ti' ne':
Siya' cua' tsu'hue ste' ti ñi culan', lo'
chcan. 29 Cui' ña'an lcaa ngulyijyi ylo
tne can' 'in ne', lo' ngüi ti' ne' si'yana
mchca ne'. 30 Cui' xaa ngu'ya Jesús
cunta si'yana lo'o cha' cuiya' 'in ñi
mchca sca nu yla' 'in ñi, lo' mxiton ñi
mñicha' ñi 'in nten can', cha' ti nu yla'
ste' ñi. 31 Yu ta'a nda'an ñi juin 'in
ñi: Ña'an um tsala ña'an qui'an nten
re nsta su'hua ne' 'in um, lo' ti' ñicha'
um, ti ca nu yla' 'in um. 32 Una Jesús
tyi'iin mxina'an ñi cha' ti ca nu yla' 'in
ñi. 33 Ne' cuna'an can' ngu'ya ne' cha'
tiyaa ña'an cha' nu yato'o 'in ne', mdy-
isnan mchcuan ne' si'yana lyee ytsen
ne', lo' mdyi'ya xtyin' ne' tloo ñi, lo'

mtsa' ne' 'in ñi ña'aan cha' nu yato'o 'in ne'. 34 Lo' juin ñi 'in ne' cuna'an can': Sñen', cua' mchca si'yana ya qui'an ti' 'ñan. Quia lya lo' quinu luhui, a sca la cha' chu'hui tiquee. 35 Can' cha' ti' ndon ycui' ñi, xa mdiyaa tucua snan yu nu mdo'o la na'an 'in yu nu ndlo ca tñan can', lo' juin yu: Cua' ngujui sñe' um. ¿Ñi cha' ti' ndaa um cha' nsin' ti' 'in ñi re? 36 Ngune 'in Jesús cha' nu ycui' yu, lo' juin ñi 'in yu nu ndlo tñan can': A cutsen um, tsaloo ti tsa qui'an ti' um. 37 A mdaa ñi ya' chcui ncha'an qui'an la nten 'in ñi, tsa yu Tyo ti, yu Jacobo, lo'o yu Xuhua ta'a ngula yu Jacobo, ya lo'o ñi. 38 Xa mdiyaa jun na'an 'in yu nu ndlo tñan can', na'an ñi qui'an 'a nten cua' ndi'in can', lo' ndi'in ynan ne'. 39 Ña'aan yten ñi ña'an can', juin ñi 'in nten can': ¿Ñi cha' lyee 'a nguilo ti'in um lo' nguinan um? Cuhui' cua, si'i na ngujui cuhui', na lja' ti cuhui'. 40 Xacan' mstyi lyi'o ne' 'in ñi. M'ni ñi cha' mdo'o ne' nde lyiya', tsa sti ti cuhui' lo'o jyi'an cuhui', lo'o yu ta'a nda'an ti ñi, yten lo'o ñi la se'en nscua cuhui' can'. 41 Msñi ñi yaa' cuhui', lo' juin ñi 'in lo'o cha' nu nchcui' ñi: Talita cumi. Cha' re nchca ti' chcui': Maa, 'in nchcui' lyi'on, tyitucui. 42 Cui' xaa mdyitucui cuhui' lo' mdyisnan mda'an cuhui'. Lo' cua' ntsu'hui cuhui' tichcua yjan. Ndyijyin ya' yuhue ti' ne' ña'an cha' nu yato'o can'. 43 Una lyee 'a mjñan ñi 'in ne', si'yana a chcui' ne' lo'o ñi sca tucui cha' nu yato'o, lo' ngulo ñi tñan si'yana taa ne' na cu cuhui'.

6

Xa nguila Jesús quichen Nazaret

1 Xacan' mdo'o Jesús nguiaa ñi lo'o yu ta'a nda'an ñi nde quichen tyi ñi. 2 Xa mdiyaa tsaan nu nxitñan' ne', mdyisnan ngulo'o ñi 'in nten ndi'in se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose. Qui'an 'a nten can' ngune 'in ne' cha' nu ndlo'o Jesús, nduhue ti' ne' 'in ñi, lo' nchcui' ne': ¿La ta ngulo yu re cha' nu nchcui' yu? ¿La jui cha' tiyaa re 'in yu, lo' nchca n'ni yu scasca cha' nu tnu? 3 ¿Ta si'i cuityi yca lca yu re, cui' sñe' María? ¿Ta si'i Jacobo, yu See, yu Juda lo'o Simón lca ta'a ngula yu? ¿Ta si'i nchgaa nu cuna'an ta'a yu ndi'in lo'o na quichen re? Can' cha' a tsu'hue lca tiquee ne' lo'o ñi. 4 Juin Jesús 'in nten can': Sca yu nu nxiycui' Ndiose 'in, xca quichen ndyijyi nu nducuan xu'hue 'in yu, una quichen tyi yu, ta lja ta nten 'in yu, uta la na'an 'in yu, a ndyijyi nu cuan xu'hue 'in yu. 5 A jui ña'an cu'ni Jesús qui'an la cha' nu tnu quichen tyi ñi, cui' ca nu tucua snan ti nu ti'i m'ni chca ñi, xa mdi'in tyaa ñi yaa' ñi 'in. 6 Nduhue 'a ti' ñi 'in ta'a quichen tyi ñi si'yana a ndiya qui'an ti' ne' 'in ñi. Xacan' mdo'o Jesús, nguiaa ñi scasca quichen suhue ti nu ndi'in cui' ti can', lo' ngulo'o ñi 'in ne'.

Xa ngua'an tñan Jesús 'in tichcua yu

7 Xacan' msi'ya ñi 'in tsa tichcua yu ta'a nda'an ca ñi, lo' cunda tucua ti yu ngua'an tñan ñi 'in yu tsaa yu scasca quichen, mdaa ñi cha' cuiya' culo yu cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in nten. 8 Ngulo ñi tñan 'in yu si'yana ñi sca na lo' a cui'ya yu, tsaloo yca scaan ti yu, ñi a cui'ya yu cuijyin, ñi na nu cu yu, ñi tñi lo' a cui'ya yu, 9 tsaloo ti quinan lo'o ste' ndon ti yu tsaa yu. 10 Xacan' juin ñi 'in yu: Xa tiyaa um sca quichen, cha' nde'en nu taa na'an 'in quinu um, can' tyi'in um tsalja nu quilyu um quichen can'. 11 Cha' nde'en se'en a cuan xu'hue ne' 'in um, ñi a ton nscan ne' cha' nu chcui' um, tyi'o um can' lo' scuin um yuu quiya' um, lo' quinu cunta 'in ne' cha' nde'en la cha' caan 'in ne'. Nu cha' ñi chcuin' lo'o um, nten ndi'in quichen can', lyee la tyijyin ne' nu ti'i que ña'an ntsu'hui cha' tyijyin ne' Sodoma lo'o Gomorra, xa cu'ni Ndiose xñan bsya 'in nten chendyu. 12 Xacan' mdo'o yu nguiaa yu, lo' ycui' yu lo'o nten si'yana xilo'o chon' ne' qui'ya ngui'ni ne'. 13 Ngulo yu qui'an cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in nten, a cunta qui'an nu ti'i mxita'an yu ceite 'in, lo' mchca.

Xa ngujui yu Xuhua nu mducua tya 'in nten

14 Yu nu lca ree Herode ynan yu
cha' 'in Jesús, si'yana cua' mscua
cueen cha' 'in ñi sca chcui se'en can'.
Ndeña'an nchcui' yu cha' 'in ñi: Yu
Xuhua nu mducua tya 'in nten cua'
mdyiqui'o yu, can' cha' nchca n'ni
yu cha' nu tnu. 15 Ntsu'hui xca nu
nchcui': Elía lca yu re. Ntsu'hui xca
nu nchcui': Cui' sca yu nu nxiycui'
Ndiose 'in lca yu, tsaña'an mxiycui'
ñi 'in scasca la tucui cua' s'ni. 16 Xa
ynan yu Herode cha' can', juin yu:
Cui' ca yu Xuhua nu ngulon tñan xi'yu
yni can' lca yu re, lo' cua' ñii cua'
mdyiqui'o yu. 17 Ycui' ca yu Herode
ngulo yu tñan si'yana quinu yu Xuhua
can', scan' yu lo'o carena lo' tsaa yu
na'an chcuan. M'ni yu cuaña'an si'ya
sca ne' cuna'an naan Herodía, cuilyi'o
yu Lpe ta'a ngula yu, yato'o ngulyaa
yu Herode 'in ne' lo' ndi'in lyi'o yu 'in
ne'. 18 Yu Xuhua can' nchcui' yu lo'o
Herode si'yana a tsu'hue tyi'in lyi'o
yu cuna'an 'in ta'a yu. 19 Can' cha'
lyee la yten cha' nsin' ti' tiquee ne'
cuna'an can', lo' nan ne' ña'an nu cu-
jui ne' 'in yu Xuhua, tyicana a jui ña'an
na, 20 si'yana yu Herode ntsu'hui sca
ytsen 'in yu tloo yu Xuhua can', jlyo
ti' yu lca can' sca nten nu ñi ndi'in
cha' 'in, nu ndu'hui sca chendyu nu
luhui tloo Ndiose, can' cha' nxñi yu
cunta si'yana a sca ca 'in. Nducui
ti' yu ne 'in yu cha' nu nchcui' yu
Xuhua can', siya' lyee nsu'hua yu cha'
tiquee yu. 21 Una mdiyaa tsaan nu nta
ne' cuna'an can', cui' tsaan nu ngu'ya
nii yu Herode, msu'hua yu sca ta'a.
Msi'ya yu 'in nchgaa ta'a lyi'ya yu
tñan nu ndon loo lati, lo'o x'nan sin-
datu, lo'o nu ndon loo lati ndi'in se'en
lyi'ya loo Galilea. 22 Lja nchca ta'a
can' yten ne' cuna'an sñe' Herodía lo'
yla quiya' ne' tloo ree Herode can',
mdiyaa 'a ti' yu lo'o nchgaa ta'a ndu-
cua yu ña'an yla quiya' ne' cuna'an
can'. Xacan' juin yu 'in ne' cuna'an
can': Jñan na nu nchca ti', lo' nan'
taan 'in na 'in. 23 M'ni tyi'ya yu 'in
Ndiose xa juin yu 'in ne': Jñan na nu
nchca ti', lo' a 'ni cha' siya' tsa tlu'hue
cha' cuilyiya' nu ndi'in 'ñan, lo' taan
'in na 'in. 24 Mdo'o ne' cuna'an can',
nguia ñicha' ne' 'in jyi'an ne', lo' juin
ne': ¿Ñi na ta jñan 'in ree? Cui' xaa
mxcuen jyi'an ne': Jñan que Xuhua
nu mducua tya 'in nten. 25 Ndla ndsa
ti yten ne' cuna'an can' se'en nducua
ree can', lo' juin: Jni re ñii nchca tin'
sca qui'nan se'en ntsu'hui que Xuhua
nu mducua tya 'in nten. 26 Ngulu'un
'a ti' yu ree, lo' si'yana cua' ycui' yu sca
cha' nu ñi ca tloo nchgaa ta'a nducua
yu, a jui 'a ña'an ti' xitsa'an yu cha' nu
cua' mdi'in tyaa yu. 27 Cui' xaa ngulo
yu tñan 'in sca sindatu 'in yu si'yana
quia 'ya que yu Xuhua can'. 28 Yaa yu
sindatu lo' msi'yu yni yu Xuhua se'en
ntsu'hui yu na'an chcuan, nguian lo'o
yu que can' ndi'in na sca ni' qui'nan,
lo' mdyaa yu 'in na 'in nu cuna'an
can', lo' nu cuna'an can' cua' mdyaa
'in na 'in jyi'an. 29 Yu ta'a mda'an yu
Xuhua, xa ynan yu cha' si'yana cua'
ngujui yu, ya chcuan yu cunta 'in, lo'
ya tsi' yu 'in.

Mxicu Jesús tsa ca'yu mii yu qui'yu

30 Xacan' nguila yu ta'a nda'an ca
Jesús, lo' mtsa' yu 'in ñi nchgaa ña'an
nu m'ni yu, lo'o ña'an nu ngulo'o yu
'in nten se'en yaa yu. 31 Lo' juin ñi 'in
yu: Tsa xitñan' na sca se'en tsa ycui'
ti na. Juin ñi cuaña'an si'yana qui'an
'a nten nguia yaan ne' se'en nguilyu
ñi, lo' ñi nu ti' cu jun, lo' a ndyijyi 'a
xaa. 32 Xacan' yten jun ni' yca na'an,
mdo'o jun nguiaa jun sca se'en tsa
ycui' ti jun. 33 Una qui'an 'a nten
na'an ne' xa mdo'o jun nguiaa jun,
lo' yu'hui lyoo ne' 'in jun, can' cha'
scasca quichen mdo'o ne' mda'an
quiya' ti ne', lo' culo nducua la ne'
mdiyaa ne' se'en ntsu'hui cha' tiyaa
ñi. 34 Xa mdyi'o Jesús ni' yca na'an
can', na'an ñi si'yana qui'an 'a nten
cua' nguio' ti'in can', lo' mña'an 'tnan
ti' ñi 'in ne' si'yana ndi'in ne' ña'an
nchca ti' slya' nu a ntsu'hui x'nan.
Lo' qui'an 'a cha' ngulo'o ñi 'in ne'.
35 Xa cua' msiin tsaan can', mdiyaa yu
ta'a nda'an ñi tloo ñi lo' juin yu: Cua'

msiin na, lo' tijyo' nguinu quichen re.
36 Tsu'hue lati cha' chcui' um lo'o ne',
tsa si'i ne' na nu cunajo'o 'in ne', la
ña'an ti se'en nga'an nten ni' quixin'
uta quichen suhue ti, si'yana a nda'an
lo'o ne' na nu cu ne'. 37 Mxcuen Jesús
'in yu: ¿Ñi cha' ta a xicu um 'in ne'?
Juin yu: ¿Ta nchca ti' um culyijyi hua
tñi tsaña'an nu cu'ni na canan tucua
ciento tsaan, lo' xi'i hua jaslya nu cu
ne' re? 38 Lo' juin ñi 'in yu: Cu'ni
cunta um cha' ñi ncua jaslya nda'an
lo'o um. Xa ngujlyo ti' yu xacan' juin
yu: Ca'yu ti jaslya lo'o tucua ti cula.
39 Ngulo ñi tñan 'in yu ta'a nda'an
ñi si'yana chcui' yu lo'o nten can',
si'yana sten tucua ne' cunda scaa ta
ne' loo quii suhue ti can'. 40 Yten
tucua ne' cunda scaa ta ne': Ntsu'hui
se'en nducua cunda ciento ne', lo' xca
se'en nducua ne' cunda tu'hua tyi ne'.
41 Xacan' msñi Jesús ta'a ca'yu jaslya
lo'o chcuaa cula can', mscuen ñi tloo
ñi nde ni' cuaan lo' mdyaa ñi xu'hue
'in Ndiose, msu'hue ñi 'in na lo' mdaa
ñi 'in na 'in yu ta'a nda'an ñi. Can' yu
mtsa 'in na 'in nchgaa nten can'. Cui'
cuaña'an m'ni ñi lo'o chcuaa cula can'.
42 Nchgaa ne' ycu ne' tsaya' ngula' ti'
ne'. 43 Lo' ti' mxo' yu cha tichcua
xcuhui jaslya nu nguinu ycu ne' lo'o
cula can'. 44 Tsalca yu qui'yu nu ycu
jaslya can' ndiyaa yu tsa ca'yu mii yu.

Xa mda'an Jesús loo tyi'a

45 Cui' xaa ngulo Jesús tñan 'in yu
ta'a nda'an ñi si'yana sten yu ni' yca
na'an, chcua loo yu lo' tyijyin yu xca
tso' tiyo' can' se'en ndi'in quichen Bet-
saida, lja nu ti' nsla' ta'a ñi lo'o nten
qui'an can'. 46 Xa cua' msla' ta'a ñi
lo'o nten can', ycuen ñi sca loo qui'ya
si'yana chcui' lyi'o ñi 'in Ndiose. 47 Xa
cua' ngu'ya tla can', cua' tiyaa ti yca
na'an can' tlu'hue tiyo', una ti' ndon
ñi tu'hua tyi'a can' scati ñi. 48 Na'an
ñi si'yana cua' xtyi lo'o juesa ti nguiaa
yu ta'a nda'an ñi, si'ya cui'in nu ljyaan
loo yu. Nde cua' ljyaan xaa mdo'o
Jesús nguia ncha'an ñi 'in yu, mda'an
quiya' ñi loo tyi'a can', m'ni ñi cha'
tyijyin ta ti ñi se'en nguiaa yca na'an
can'. 49 Xa na'an yu nda'an quiya' ti
ñi loo tyi'a can', msque' ti' yu si'yana
sca cuxee lca ñi, lo' msi'ya yja yu,
50 si'yana nchgaa yu na'an yu 'in ñi,
lo' lyee ytsen yu. Una cui' xaa can'
ycui' Jesús lo'o yu: Cu'ni tnu tiquee
um si'yana nan' lcan, a cutsen um.
51 Xacan' ycuen ñi ni' yca na'an can',
cui' xaa ngulyijyi cui'in can', lo' ndy-
ijyin ya' yuhue' ti' yu. 52 Ñi a nchca
qui'ya yu cha' tiyaa, ñi cha' nchca ti'
chcui' xa msu'hue ñi jaslya nu ycu ne'
can', si'yana ti' nchcun cha' tiyaa 'in
yu.

M'ni chca Jesús 'in ne' Genesaret

53 Xa cua' mdijin xi'yu jun loo tyi'a
can', mdiyaa jun loo yuu Genesaret.
Lo' tu'hua tyi'a can' mscan' ca'an jun
'in yca na'an can'. 54 Ña'aan mdyi'o
jun ni' yca na'an can', cui' xaa yu'hui
lyoo nten can' 'in Jesús. 55 Msnan ne',
nguia 'ya ne' 'in nu ti'i sca chcui se'en
can', lo' mdiya lo'o ne' 'in nscua loo
qui'ñan se'en nu ngune cha' mdiyaa
ñi. 56 Lo' la ña'an ti quichen suhue
ti se'en nda'an ñi, lo'o quichen tnu,
ta se'en nga'an nten ni' quixin', uta
tu'hua tucueen se'en nu ntsu'hui cha'
tyijyin ñi, ndiya lo'o ne' 'in nu ti'i. Lo'
nu ti'i can' njñan cha' tsu'hue 'in ñi,
siya' cua' tsu'hue tu'hua ste' ti ñi cha'
taa ñi cula' can', lo' nchgaa nu yla' ste'
ñi mchca.

7

Cha' coo' nu ntsu'hui ni' cusya 'in nten

1 Xacan' mdiya ti'in tucua snan ne'
fariseo tloo Jesús, lo'o chcua xnan ne'
escriba nu mdo'o quichen Jerusalén.
2 Xa na'an ne' si'yana yu ta'a nda'an
Jesús nchcu yu, lo' a ngunan' yu
tsaña'an nu ntsu'hui cha' 'in ne', mdaa
ne' qui'ya si'ya cha' can'. 3 Si'yana
tsalca ne' fariseo lo'o nchgaa la ña'an
ne' judio, tla 'a nguia ncha'an ne' nch-
gaa cha' nu mxnu scua nten cula 'in
ne', lo' a nchcu ne' cha' a culo nducua
ñaan' ne'. 4 Xa nguila ne' ndyi'an ne'
se'en nchca quiya', a nchcu ne' cha' a
culo nducua ñaan' ne'. A cunta qui'an
la cha' nu ti' nxu'hua se'en ne', ña'an
nchca ti' scasca loo na nu njyi'an

ne', vaso, quiton', ta castyo chcuan, a
cunta lo'o qui'ñan. 5 Ne' fariseo lo'o
ne' escriba mñicha' ne' 'in Jesús: ¿Ñi
cha' ta yu ta'a nda'an, a n'ni cunta
yu ña'an cha' nu mxnu scua nten cula
'in na, lo' a ñaan' yu xa nchcu yu?
6 Mxcuen ñi 'in ne': 'Un ne' nu a ñi
ndi'in cha' 'in, cha' ñi ca ña'an cha' nu
mxiycui' Ndiose 'in yu Isaía cha' nu
'in um, xa juin yu: —Nten re n'ni tnu
ne' 'ñan lo'o tu'hua ti ne', una cusya
'in ne' tijyo' nchca na siin'. 7 Cua cha'
ti n'ni tnu ne' 'ñan, si'yana cha' nu
ndlo'o ne' lca na chacui' cha' nu ndlo
que ne', lo' nchcui' ne' si'yana cha' 'in
Ndiose lca na—. 8 Una nxnu ca'an
chon' um cha' nu ngulo Ndiose tñan,
lo' nde tsu'hue lati nguia ncha'an um
cha' nu cua' ntsu'hui 'in nten, ña'an
nchca ti' njyi'an um scasca loo na
nu ndlya' um, ta quiton', uta vaso, a
cunta qui'an 'a cha' ti' nxu'hua se'en
um. 9 Ti' juin la ñi 'in ne': 'Un ndlo tso'
um cha' nu ngulo Ndiose tñan, se'en
nu tyon loo cha' nu cua' ntsu'hui 'in
um. 10 Nde sca cha' nu ycui' Moisé:
—Cu'ni suun um 'in um tloo sti um
lo'o jyi'an um—, lo' —nu taja 'in sti
lo'o jyi'an tyi'o tñan caja can'—. 11 Una
'un nchcui' um cha' sca yu qui'yu nu
ndi'in na 'in, lo' tsaloo chcui' ti yu lo'o
nten cula 'in yu, si'yana na nu ndi'in
'in yu lca na Corbán (cha' re nchca
ti' na nchcui' na si'yana cua' lca na
sca lcuan 'in Ndiose), 12 lo' ndiyato'o
a ndaa um cha' cuiya' ti' ta yaa' yu 'in
nten cula 'in yu. 13 Cuaña'an ndlo tso'
um ycha' Ndiose, ña'an ca si'yana tsa
quiñan um lo'o cha' nu cua' ntsu'hui
'in um. Cui' cuaña'an ljyan y'ni um
lo'o scasca la cha'. 14 Xacan' msi'ya
Jesús 'in nten can', lo' juin ñi: Nch-
gaa um quine 'in um, lo' qui'ya um
cha' tiyaa cha' nu chcuin'. 15 Si'i si'ya
cha' nchcu, can' cha' a luhui cusya
'in ne', cui' ca nu si'ya cha' nu ndyi'o
ni' cusya 'in ne', can' nu n'ni coo' 'in
ne'. 16 Nchgaa nu ndon nscan cha' re,
qui'ya cunta 'in na. 17 Xacan' mdo'o
tso' Jesús lo'o yu ta'a nda'an ñi lja nten
qui'an can', lo' yten jun sca na'an,
can' mñicha' yu 'in ñi, cha' ña'an ndyi'o
cha' nu ycui' ñi can'. 18 Lo' juin ñi 'in
yu: ¿Ta na lo'o um nchcun cha' tiyaa
'in um? ¿Ta na a ndyi'ya um cunta
si'yana si'i si'ya cha' nchcu, nchca
coo' cusya 'in ne'? 19 Si'i ni' cusya 'in
ne' ndyi'an na nu nchcu ne', cui' ca
nu nde ni' ne' nguiaa na lo' ndyijyin
ti na. Lo'o cha' nu ycui' ñi re ca jlyo
ti' na si'yana nchgaa loo na tca cu na.
20 Lo' ti' juin la ñi: Cha' nu ndyi'o ni'
cusya 'in nten, can' na nu n'ni coo' 'in
ne'. 21 Si'yana ni' cusya 'in ne' ndyi'o
nchgaa cha' tiyaa ngunan', cha' nu
nguiten yu'hui ne' lo'o cuilyi'o nten
uta lo'o ne' ycui' ti, cha' nu ndujui
ta'a ne', 22 cha' cunan, nu nchcui ti'
ne' cha' cuilyiya', cha' nducun', cha'
cuiñi, nu a ndii ti' ne' cha' jyi'o, cha'
njñan ti', cha' nu nchcui' ca'an ta'a ne',
cha' siye', lo'o cha' nu n'ni ne' cua'
ña'an ti. 23 Nchgaa cha' re ndyi'o ni'
cusya 'in ne', can' nu n'ni coo' 'in ne'.

Cha' 'in ne' sirofenicia

24 Xacan' mdo'o Jesús nguiaa ñi
se'en lyi'ya loo quichen Tiro lo'o
Sidón, can' yten ñi sca na'an, ncua
ti' ñi si'yana a tucui nu ca jlyo ti' la
mdiyaa ñi, una a ncua chu'hui cutsi'
ñi. 25 Sca ne' cuna'an nu ntsu'hui
cui'in xa'an 'in sñe', xa ynan ne'
cha' si'yana mdiyaa ñi can', cui' xaa
mdiyaa ne' se'en ndon ñi, lo' mdyi'ya
xtyin' ne' tloo ñi. 26 Lca ne' sca ne'
griego nu ncua tyi Sirofenicia, mjñan
ne' cha' tsu'hue 'in ñi si'yana culo ñi
cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in sñe' ne'.
27 Una mxcuen Jesús 'in ne': Tyaa ya'
cu sñe' nten culo nducua la, si'yana
a ntsu'hui cha' caja nu culyaa jaslya
nu ntsu'hui tuyaa' sñe' ne', lo' taa
'in na cu xni'. 28 Mxcuen ne' 'in ñi:
Cha' ñi 'in um Ñi X'nan hua, una lo'o
xni' nu ndlyu nde ni' msa, nxo' ycu
'in ta nu nguilo tu'hua nu xuhue ti.
29 Xacan' juin Jesús 'in ne': Tsu'hue
ña'an nu ycui', quia lya, cui'in xa'an
can' cua' mdyi'o 'in sñe'. 30 Xa nguila
ne' la na'an 'in ne', nguija lyoo ne' 'in
sñe' ne' nscua loo qui'ñan, cua' mdyi'o
cui'in xa'an can' 'in.

Xa mchca sca yu cu'un nu yja nchcui'

31 Xacan' mdo'o Jesús quichen Tiro
can', mdijin ñi quichen Sidón, lo' xa
cua' mxisti ñi se'en lca Decápolis, xa-
can' nguila ñi tu'hua tiyo' Galilea.
32 Can' mdiya lo'o ne' 'in sca yu
cu'un nu yja nchcui' se'en ndon Jesús,
mjñan ne' cha' tsu'hue 'in ñi si'yana
tyi'in tyaa ñi yaa' ñi 'in yu. 33 Lja nten
can' mdo'o lo'o Jesús 'in yu ntan ti,
yjo' yaa' ñi tunscan yu, ngulo'o siye'
ñi, lo' yla' ñi loo tse' yu, 34 xacan'
mxina'an ñi nde ni' cuaan, lo' xi'in
'a nguiaan ti' ñi, lo' juin ñi 'in yu:
Efata. Cha' re nchca ti' na nchcui'
na: Quila na. 35 Cui' xaa nguila tun-
scan yu lo' mchca tsu'hue tse' yu, lo'
mdyisnan ycui' tsu'hue yu. 36 Xacan'
ngulo ñi tñan 'in nten can' si'yana a
chcui' ne' lo'o ñi sca tucui cha' nu
yato'o. Una siya' lyee la ngulo ñi tñan
'in ne' si'yana a chcui' ne', nde lyee
lati mxicune ne' cha' can'. 37 Nten
can' ndyijyin ya' yuhue ti' ne' 'in ñi
lo' nchcui' ne': Nchgaa cha' nu n'ni ñi
tsu'hue na, hasta lo'o nu cu'un lo' n'ni
ñi cha' nguila tunscan, nu a nchca
chcui' lo' n'ni ñi cha' nchcui'.

8

Mxicu Jesús jacua mii yu qui'yu

1 Yato'o sca tsaan nguio' ti'in qui'an
'a nten, lo' a lo'o 'a na nu cu ne', xacan'
msi'ya Jesús 'in yu ta'a nda'an ñi, lo'
juin ñi 'in yu: 2 'Tnan 'a tin' 'in nten re,
si'yana cua' nchca tsa cucha ndi'in ne'
lo'on, lo' a lo'o 'a na nu cu ne'. 3 Cha'
culon tñan 'in ne' quiaa ne' la na'an 'in
ne', lo' si'yana a nchca cu ne', tsato'o
ña'an ti' ne' tucueen quiaa ne', si'yana
ntsu'hui ne' re tijyo' mdo'o ne'. 4 Yu
ta'a nda'an ñi mxcuen 'in ñi: ¿Ña'an
ta cu'ni na caja jaslya nu cu ne' re, lo'
a tucui ndi'in ca re? 5 Xacan' mñicha'
ñi 'in yu: ¿Ñi ncua ta jaslya nda'an
lo'o um? Mxcuen yu 'in ñi: Tsa cati
ti na. 6 Ngulo ñi tñan 'in nten can'
si'yana sten tucua ne' lyuu. Msñi ñi
ta'a cati jaslya can', mdyaa ñi xu'hue
'in Ndiose, msu'hue ñi 'in na, lo' mdaa
ñi 'in na 'in yu ta'a nda'an ñi, can' yu
nu cua' mtsa 'in na 'in nchgaa nten
can'. 7 A cunta nda'an lo'o yu tucua
snan cula suhue ti, ncuan ñi 'in 'in,
lo' ngulo ñi tñan 'in yu si'yana quitsa
'in lja nten can'. 8 Nchgaa ne' ycu ne'
tsaya' ngula' ti' ne'. Lo' ti' mxo' yu
cha cati xcuhui na nu nguinu ycu ne'.
9 Ne' nu ycu can' ndiyaa ne' jacua mii
ne'. Xacan' msla' ta'a ñi lo'o ne'. 10 Cui'
xaa yten ñi ni' yca na'an lo'o yu ta'a
nda'an ñi, mdo'o jun nguiaa jun se'en
lca Dalmanuta.

Mjñan ne' fariseo cha' nu tnu 'in Jesús

11 Xacan' mdiyaa tucua snan ne'
fariseo se'en ndon Jesús, lo' ncua ti'
ne' si'yana cu'ni ñi sca cha' nu tnu nu
tyi'o nde ni' cuaan, ña'an ca si'yana
su'hua ne' qui'ya 'in ñi. 12 Xacan' xi'in
'a nguiaan ti' ñi, lo' juin ñi: ¿Ñi cha'
nten re chacui' cha' nu tnu njñan ne'
'ñan? Una cha' ñi chcuin' lo'o um,
ñi sca cha' nu tnu lo' a cu'nin tloo
ne'. 13 Ngula' ton ñi 'in ne', lo' xiya'
yten jun ni' yca na'an can', mdo'o jun
nguiaa jun nde xca tso' tiyo'.

Cha' 'in ne' fariseo

14 Yu ta'a nda'an ñi ngujlya ti' yu
cui'ya yu na nu cu jun, seen scati
jaslya nda'an lo'o yu ni' yca na'an
can'. 15 Msu'hua tiyaa ñi 'in yu, lo'
juin ñi: Xñi um cunta 'in um lo'o suun
jaslya 'in ne' fariseo, lo'o nu 'in yu
Herode. 16 Scasca yu nchcui' yu: Cui'
si'yana a lyi'ya na jaslya, can' cha'
nchcui' ñi cuaña'an. 17 Ngu'ya Jesús
cunta cha' nchcui' yu, lo' juin ñi 'in
yu: ¿Ñi cha' nchcui' um si'yana a lo'o
jaslya lyi'ya um? ¿Ta xtyi ti' a chcan'
'in um lo' a ndyi'ya um cunta? ¿Ta ti'
nchcun 'a cha' tiyaa 'in um? 18 Ndi'in
quiloo um lo' a chcan' 'in um, nducua
tunscan um lo' a ne 'in um. ¿Ta na a
ndiya yu'hui ti' um ña'an m'nin? 19 Xa
msu'huen ca'yu jaslya, lo' tsa ca'yu
mii nten ycu 'in na, ¿ñi ncua xcuhui
ti' m'ni cha'an um lo'o na nu nguinu
ycu ne' can'?

Mxcuen yu 'in ñi: Cha tichcua na.

20 Ticui' cuaña'an xa msu'huen cati
jaslya nu ycu jacua mii nten can', ¿ñi
ncua xcuhui na ti' mxo' um? Mxcuen

yu 'in ñi: Cha cati na. 21 Lo' juin ñi 'in yu: ¿Ta cui' ña'an ti a ndyi'ya um cha' tiyaa?

Mchca sca yu cuityin' quichen Betsaida

22 Xa mdiyaa jun quichen Betsaida, mdiya lo'o ne' 'in sca yu cuityin' se'en ndon Jesús, lo' mjñan ne' cha' tsu'hue 'in ñi si'yana cula' ñi 'in yu. 23 Xacan' msñi ñi yaa' yu cuityin' can', mdo'o lo'o ñi 'in yu nde tu'hua quichen, can' ngulo'o siye' ñi chcuaa tso' quiloo yu, mdi'in tyaa ñi yaa' ñi 'in yu, lo' mñicha' ñi 'in yu cha' cua' chcan' chin' 'in yu. 24 Mxina'an yu, lo' juin yu: Chcan' 'ñan se'en nguilyu nten, lo' cua' lca na yca nda'an na xque' tin'. 25 Xiya' mdi'in tyaa ñi yaa' ñi quiloo yu, ngulo ñi tñan 'in yu si'yana xina'an tsu'hue ca yu, lo' nguila xaa quiloo yu, tijyo' loo ncua chcan' 'in yu. 26 Ngulo ñi tñan 'in yu si'yana quiaa yu nde ña'an 'in yu, lo' juin ñi: Una a sten loo quichen, ñi a chcui' lo'o ñi sca tucui cha' nu yato'o 'in.

Ycui' la yu Tyo tucui ca lca Jesús

27 Chon' nde'en can' mdo'o Jesús lo'o yu ta'a nda'an ñi, nguiaa jun nde quichen se'en lca Cesarea de Filipo. Tucueen nguiaa jun mñicha' ñi 'in yu: ¿Tucui ta lcan nan' nchcui' nten? 28 Mxcuen yu 'in ñi: Ntsu'hui nu nchcui' si'yana lca um yu Xuhua nu mducua tya 'in nten, xca nu nchcui' si'yana lca um Elía, a cunta ntsu'hui nu nchcui' lca um scasca la yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni. 29 Xacan' juin ñi 'in yu: Lo' 'un jan ñi, ¿tucui ta lcan nan' xque' ti' um? Mxcuen yu Tyo 'in ñi: 'Un lca um ñi nu lca Cristo. 30 Una ngulo ñi tñan 'in nchgaa yu can', si'yana a chcui' yu lo'o ñi sca tucui ti ca lca ñi.

Ycui' Jesús si'yana ntsu'hui cha' caja ñi

31 Mdyisnan ngulo'o ñi 'in yu si'yana Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, ntsu'hui cha' tyijyin ñi nu ti'i lyee ya', juin ñi si'yana qui'yu cula lo'o yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, lo'o ne' escriba, ntsu'hui cha' xcuan tloo ne' 'in ñi, lo' cujui ne' 'in ñi, una nu cua' ca snan tsaan ntsu'hui cha' tyiqui'o ñi. 32 Mtsa' la ñi 'in yu cha' can'. Una yu Tyo ngulo tso' yu 'in ñi, lo' mdyisnan ngusun lo'o yu 'in ñi. 33 Una Jesús mxina'an ñi se'en ndon nchgaa la ña'an yu ta'a nda'an ñi, lo' ngusun lo'o ñi 'in yu Tyo can': Laxa'an, tyi'o tso' siin', si'yana a nda'an lo'o cha' tiyaa 'in Ndiose, cui' ca nu nda'an lo'o cha' tiyaa 'in nten chendyu. 34 Xacan' msi'ya ñi 'in yu ta'a nda'an ñi tsatlyu lo'o nten can', lo' juin ñi: Cha' ta nde'en nu nchca ti' chcui ncha'an 'ñan, 'ni cha' jlya ti' 'in ticuii', lo' nu chcui ncha'an 'ñan, tyaa can' 'in siya' ti. 35 Lo' nchgaa nu ñan ti' culo laa 'in ticuii', tsato'o quinan' can', una nchgaa nu tyaa 'in si'ya cha' 'ñan, lo'o si'ya cha' tsu'hue 'in Ndiose, can' nu tyi'o laa. 36 Si'yana, ¿ñi canan chu'hui 'in ne' cu'ni 'in ne' ña'aan chendyu, lo' nde quinan' cusya 'in ne'? 37 ¿Ñi na tca cu'ni ne' nu ti' chcuan ne' cusya 'in ne' xiya'? 38 Cha' nde'en nu xijyi'o ti' lo'on tloo nten nducun' re, ne' qui'ya chendyu, a cunta cha' xijyi'o ti' lo'o cha' nu nchcuin', lo'on nan', Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, xijyi'o tin' lo'o can' xa yaan xiya' lo'o cha' cuiya' 'in Stin, lo'o angujle nu luhui 'in ñi.

9

1 Lo' ti' ycui' la ñi lo'o yu: Nu cha' ñi cunen lo'o um, ntsu'hui nu ndon re a caja cha' si'i culo nducua la ña'an sca cha' cuiya' nu tlyu 'in Ndiose ña'an ntsu'hui cha' culo ñi tñan.

Xa mcha'an ña'an Jesús

2 Xa cua' mda'a scua tsaan can', mdo'o lo'o Jesús 'in yu Tyo, yu Jacobo, lo'o yu Xuhua, sca loo qui'ya cuaan se'en ycui' ti jun, can' tloo na'an yu mcha'an ña'an ñi. 3 Ste' ñi nguinu nduhui mten tsu'hue ña'an na, ñi te' nu tsu'hue lati nguiten, lo' a nchcua na ña'an mten ste' ñi. 4 Tloo na'an yu ngu'ya ton yu ncua naan Elía lo'o Moisé, lo' ndaa jun cha' lo'o Jesús. 5 Xacan' juin yu Tyo 'in Jesús: Ñi Bstro, tsu'hue 'a si'yana ndi'in hua re, nde

tñan hua snan quisin, sca na tyi'in um, xca na tyi'in Moisé, lo' xca na tyi'in Elía. 6 Ñi a ngujlyo 'a ti' yu, ñi cha' chcui' yu si'yana scaña'an ti ndi'in ytsen yu. 7 Xacan' ngu'ya ti'in coo lo' ngo'o yu'hui na se'en ndon jun, lo' ni' coo can' ngune ycui' sca nu ycui': Nde Sñen' nu ta'a lati 'ñan, quine 'in um cha' nu chcui'. 8 Xa mx-ina'an yu a tucui 'a nu ncua chcan', xca ti Jesús ti' ndon ñi. 9 Xa cua' mdo'o jun loo qui'ya can' yaan jun, ngulo ñi tñan 'in yu si'yana a chcui' yu lo'o ñi sca tucui cha' nu na'an yu, cui' ca nu xa cua' mdyiqui'o Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan la xacan' tca chcui' yu cha' re. 10 Yu'hui cunan cha' re ni' cusya 'in yu, lo' scasca yu ñicha' ta'a yu, cha' ña'an ntsu'hui cha' tyiqui'o ne' cua' ngujui. 11 Mñicha' yu 'in ñi: ¿Ñi cha' ta nchcui' ne' escriba, si'yana yu nu ncua naan Elía ntsu'hui cha' caan yu culo nducua la loo chendyu re? 12 Mxcuen ñi 'in yu: Cha' ñi si'yana Elía ntsu'hui cha' caan culo nducua la, cui' yu ntsu'hui cha' cu'ni chu'hue yu nchgaa loo cha'. ¿Ñi cha' ta nchcui' quityi 'in Ndiose si'yana Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan ntsu'hui cha' tyijyin ñi nu ti'i, lo' caja nu cu'ni lyi'o 'tnan 'in ñi? 13 Una cunen lo'o um si'yana yu Elía cua' yaan yu, lo' jui nu m'ni lyi'o 'in yu tsaña'an nu ncua ti' ne', cui' cha' nu cua' nguinu scua cha' 'in yu.

Mchca sca yu un ntsu'hui cui'in xa'an 'in

14 Xa nguila jun se'en ndi'in nchgaa la ña'an yu ta'a nda'an ñi, na'an ñi si'yana qui'an 'a nten msu'hua lo'o 'in yu, lo' na'an ñi si'yana ne' escriba lyee nchcui' tyijyin ne' lo'o yu. 15 Nchgaa nten can' yuhue 'a ti' ne' 'in ñi xa nguila ñi, ndla ndsa ti ya ycui' cha' ne' 'in ñi. 16 Mñicha' ñi 'in yu ta'a nda'an ñi: ¿Ñi cha' si'ya nchcui' ty-ijyin um lo'o nten re? 17 Lja can' ndon sca nu ycui' lo'o Jesús: 'Un ñi nu lca Bstro, nde ljyan lo'on sñen' nu ntsu'hui cui'in xa'an 'in, lo' mxnu cu'un na 'in yu. 18 La ña'an ti ndon yu nxñi cui'in 'in yu, nxitlyu na 'in yu, nchcua ngoo' tu'hua yu, nchcu lyi'ya yu, lo' nguia nguityi yu. Cua' ycuin' lo'o yu ta'a nda'an um, si'yana culo yu cui'in xa'an ntsu'hui 'in sñen', lo' a ncua 'in yu. 19 Xacan' juin Jesús: 'Un lca um ne' nu a ndiya qui'an ti', ¿tsala ta xaa cui' ti 'ñan nducua tloo um? ¿Tsala ta xaa ntsu'hui cha' ta loon 'in um? Quian lo'o um 'in yu. 20 Xacan' mdiya lo'o ne' 'in yu lyo' ti can' se'en ndon ñi, una xa na'an cui'in xa'an can' 'in Jesús, lyee lati msñi na 'in yu tsaya' mxitlyu na 'in yu, mxita yuu na 'in yu, lo' mducua ngoo' tu'hua yu. 21 Mñicha' Jesús 'in sti yu: ¿Ti' ñi xaa nchca 'in yu cuaña'an? Mxcuen yu 'in ñi: Ti' lyo' yu. 22 Lyee 'a nxitlyu su'hua na 'in yu loo quii' lo'o loo tyi'a, nu nchca ti' na cujui na 'in yu. Cha' 'un nde'en la ña'an tca cu'ni um, ña'an 'tnan ti' um 'in hua lo' ta yaa' um 'in hua lo'o yu. 23 Xacan' juin Jesús 'in yu: Cha' 'un tsa qui'an ti' um 'in Ndiose nchgaa cha' tca, si'yana a sca cha' tucui 'in nu ndiya qui'an ti' 'in ñi. 24 Cui' xaa ycui' cueen sti yu: Ndiya qui'an tin', una tya yaa' um 'ñan si'yana lyee la tsa qui'an tin'. 25 Xa na'an Jesús si'yana lyee nguilo ti'in nten can', ngusun lo'o ñi 'in cui'in xa'an can': Cui'in, nu'huin nu mxnu cu'un 'in yu re, nan' culon tñan 'in si'yana tyi'o, lo' a xitucui 'a. 26 Cui' ña'an lcaa msi'ya yja yu, mscuin ti'in na 'in yu lo'o juesa xa mdyi'o na 'in yu, ngula' sti na 'in yu ña'an nchca ti' sca nu ngujui. Scasca ne' nchcui' ne' si'yana cua' ngujui yu. 27 Una Jesús msñi ñi yaa' yu lo' mxiton ñi 'in yu. 28 Xa cua' yten Jesús ña'an, yu ta'a nda'an ñi mñicha' yu 'in ñi sca cunta: ¿Ñi cha' huare' a ncua 'in hua culo hua cui'in xa'an cua? 29 Lo' juin ñi 'in yu: Sca cui'in nu cuaña'an a ndyijyi ña'an tyi'o can', cha' si'i culo nducua chcui' lyi'o na 'in Ndiose lo' cu'ni na ayuna.

Xiya' ycui' Jesús ña'an ntsu'hui cha' caja ñi

30 Xacan' mdo'o jun nguiaa jun
se'en lca Galilea, lo' Jesús ncua ti' ñi
si'yana a tucui nu ca jlyo ti' la tucueen
nguiaa jun, 31 si'yana ndlo'o ñi 'in yu
ta'a nda'an ñi, lo' nchcui' ñi: Nan', Yu
Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, caja
nu tyaa 'ñan tuyaa' nten chendyu nu
cujui 'ñan, una nu cua' ca snan tsaan
tyiqui'on. 32 Yu ta'a nda'an ñi a ngu'ya
yu cha' tiyaa cha' nu ycui' ñi, lo' a msti
ti' yu ñicha' yu 'in ñi.

¿Tucui ca nu ndon loo la?

33 Xa nguila jun quichen Caper-
naum, lo' xa cua' ndi'in jun ña'an,
mñicha' ñi 'in yu ta'a nda'an ñi: ¿Ñi
na si'ya lyee 'a ljyan ycui' tyijyin um
tucueen? 34 A mxcuen 'a yu 'in ñi,
si'yana jyi'o ti' yu ña'an ljyan ycui' yu,
cha' ti ña'an yu lca yu nu ndon loo lati.
35 Xacan' yten tucua ñi lo' msi'ya ñi 'in
ta'a tichcua yu, lo' juin ñi: Cha' nde'en
nu nchca ti' ca nu culoo, can' nu qui'ni
ca'an 'in la chon', lo' ca nguso 'in nch-
gaa la tucui. 36 Xacan' msi'ya ñi 'in sca
nu lyo' ti, lo' mdi'in tyaa ñi 'in tlu'hue
la se'en nducua jun, msu'hua tuscun
ñi 'in, lo' juin ñi: 37 Cha' ntsu'hui nu
nducuan xu'hue 'in sca nu lyo' ti ña'an
nu re, si'ya cha' 'ñan, cu'ni can' cunta
si'yana 'ñan nducuan xu'hue, lo' nu
nducuan xu'hue 'ñan, si'i tsa 'ñan tin
nducuan xu'hue can', cui' ca nu 'in ñi
nu ngua'an tñan 'ñan.

Cha' 'in nu nguiaa tso' 'in Jesús

38 Yu Xuhua can' juin 'in ñi: 'Un
ñi nu lca Bstro, se'en yaa hua na'an
hua sca yu nu ndlo cui'in xa'an lo'o
cha' cuiya' 'in um, una si'yana si'i ta'a
nda'an yu 'in na, a mdaa hua cha'
cuiya' ti' cu'ni yu cuaña'an. 39 Una
Jesús juin ñi: A ca'a um cu'ni yu
cuaña'an, a tucui nu tca cu'ni cha'
nu tnu lo'o cha' cuiya' 'ñan, lo' nde
chcui' ca'an 'ñan. 40 Si'yana nu a ti'i
ti' 'in na, cui' tso' 'in na nguiaa can'.
41 Ña'an tucui ti nu taa siya' sca vaso ti
tyi'a co'o um, si'ya cha' 'ñan lo' si'yana
nguiaa um tso' 'in Cristo, nu cha' ñi
cunen lo'o um, a quinan' xu'hue can'.

Cha' 'in nu nxityu 'in xca tucui loo qui'ya

42 Cha' nde'en nu xityu 'in sca nu
lyo' ti re loo qui'ya, nu ndiya qui'an ti'
'ñan, tsu'hue lati yni can' scan' tucui
sca quee tlyu nu ndiyo ne' trigo, lo'
cuun ne' 'in loo tyi'a tujo'o. 43 Cha'
si'ya yaa' um cu'ni um qui'ya, si'yu
co' um 'in na, tsu'hue lati cha' co' yaa'
um sten um chendyu nu a tsatii 'a, lo'
si'i nu chcuaa tso' yaa' um tsaa um
loo quii' nu a ntsu'hui 'a cha' tyuhui',
44 —sca se'en nu a ntsu'hui cha' tyi
ycu cunu' 'in, lo' ñi quii' a ntsu'hui 'a
cha' ti' tyuhui'—. 45 Cha' si'ya quiya'
um cu'ni um qui'ya, si'yu co' um 'in
na, tsu'hue lati cha' co' quiya' um sten
um chendyu nu a tsatii 'a, lo' si'i nu
chcuaa tso' quiya' um caja nu xityu
'in um loo quii' nu a ntsu'hui 'a cha'
tyuhui', 46 —sca se'en nu a ntsu'hui
cha' tyi ycu cunu' 'in, lo' ñi quii' a
ntsu'hui 'a cha' tyuhui'—. 47 Cha'
si'ya quiloo um cu'ni um qui'ya, culo
um 'in na, tsu'hue lati cha' sca tso' ti
quiloo um sten um se'en ndlo Ndiose
tñan, lo' si'i nu chcuaa tso' quiloo um
caja nu xityu 'in um loo quii', 48 —sca
se'en nu a ntsu'hui cha' tyi ycu cunu'
'in, lo' ñi quii' lo' a ntsu'hui 'a cha'
tyuhui'—. 49 Si'yana cunda scaa um
ntsu'hui cha' ca tiyen' um lo'o quii',
lo' nchgaa 'ni nu tiquin tucua ne' tloo
Ndiose ca tiyen' na lo'o teje'. 50 Teje'
tsu'hue 'a na, una cha' tyi'o tiyen' 'in
na, ¿ña'an ta tca ca tiyen' na xiya'?
Can' cha' 'un taa um ya' ca tiyen' um,
lo' ndyi'ya ti tyi'in um scasca um.

10

Cha' 'in ne' nu ndla' ti'in cuilyi'o

1 Mdo'o Jesús nguiaa ñi, lo' mdiyaa
ñi se'en lca Judea, xacan' mdo'o ca'an
ñi xca tso' chco tlyu Jordan. Ticui' ti
ña'an nguio' ti'in nten se'en mdiyaa
ñi, lo' xiya' ngulo'o ñi 'in ne' si'yana
cuaña'an ntsu'hui cha' 'in ñi. 2 Tucua
snan ne' fariseo mdiyaa ne' se'en
ndon Jesús, sca cha' can' ti 'in ne'
mñicha' ne' 'in ñi: ¿Ta ntsu'hui cha'
cuiya' 'in yu qui'yu cula' ti'in yu

cuilyi'o yu? 3 Mxcuen ñi 'in ne': ¿Ña'an
ta ngulo Moisé tñan 'in um? 4 Lo' juin
ne' 'in ñi: Yu Moisé mdaa cha' cuiya'
'in yu qui'yu cula' ti'in yu cuilyi'o yu,
una cha' tsa' scua sca quityi 'in yu.
5 Lo' juin Jesús 'in ne': Mdaa yu cha'
cuiya' can', una si'ya cha' lye' ti' 'in
um. 6 Una culoo xa mtñan Ndiose
chendyu, —qui'yu lo' cuna'an mtñan
ñi. 7 Can' cha' yu qui'yu ntsu'hui
cha' tyi'o tso' yu sii' sti yu lo'o jyi'an
yu, lo' tyi'in yu lo'o cuilyi'o yu, 8 lo'
chcuaa can' sca tucui ti lca—, cua' si'i
'a tucua lca can', cui' ca nu scati lca.
9 Can' cha' nu cua' m'ni sca Ndiose
'in, a ntsu'hui 'a cha' ti' cula' ti'in ta'a.
10 Xa cua' mdiyaa jun ña'an, yu ta'a
nda'an ñi mñicha' yu 'in ñi si'ya cha'
can'. 11 Mxcuen ñi 'in yu: Yu nu
ndla' ti'in 'in cuilyi'o, lo' tyi'in yu lo'o
xca ne' cuna'an, qui'ya ngui'ni yu tloo
cuilyi'o ca yu. 12 Ticui' cuaña'an sca
ne' cuna'an nu ndla' ti'in 'in cuilyi'o,
lo' tyi'in ne' lo'o xca yu qui'yu, ticui'
qui'ya ngui'ni ne'.

Xa mcuan Jesús 'in nu suhue ti

13 Xacan' mdiyan lo'o ne' 'in nu
suhue ti se'en nducua Jesús, si'yana
tyi'in tyaa ñi yaa' ñi que, una yu
ta'a nda'an ñi ngusun lo'o yu 'in ne'.
14 Xa na'an Jesús cha' can', a mdyaa
ti' ñi lo' ngusun lo'o ñi 'in yu, lo' juin
ñi: Tyaa um ya' caan nu suhue ti
se'en nducuan, lo' a chcui ndijin um,
si'yana nchgaa nu cu'ni lyo' 'in ña'an
nu suhue ti re, can' nu qui'ni ca'an 'in
se'en ndlo Ndiose tñan. 15 Nu cha' ñi
cunen lo'o um: Sca nten cha' a cuan
xu'hue ne' 'in Ndiose tsaña'an nguiaa
cha' 'in nu suhue ti, a tca sten ne'
se'en ndlo ñi tñan. 16 Xacan' msu'hua
tuscun ñi 'in nu suhue ti can', mdi'in
tyaa ñi yaa' ñi que, lo' ncuan ñi 'in.

Cha' 'in sca yu cuilyiya'

17 Xa mdo'o Jesús nguiaa ñi, carre
ti mdo'o sca yu nu yan ycua 'in ñi,
mdyi'ya xtyin' yu tloo ñi, lo' mñicha'
yu 'in ñi: 'Un ñi nu lca Bstro, lca um
sca nu tsu'hue 'a, ¿ñi na tca cu'nin
si'yana caja chendyu nu a tsatii 'a
'ñan? 18 Mxcuen Jesús 'in yu: ¿Ñi
cha' nchcui' si'yana lcan sca nten nu
tsu'hue? A tucui nu tsu'hue, scati
Ndiose tsu'hue ñi. 19 Cua' jlyo ti' ña'an
tñan ngulo Ndiose: —A sten yu'hui
um lo'o cuilyi'o nten, a cujui um nten,
a cu'ni um cunan, a chcui' um cha'
cuiñi—, ñi a cuñilyi'o um nten, —cu'ni
suun um 'in um tloo sti um lo'o jyi'an
um—. 20 Xacan' mxcuen yu 'in ñi: Ñi
Bstro, ti' lyon' nxu'huan se'en nchgaa
cha' re. 21 Jesús mxina'an ñi tloo yu
lo' mña'an 'tnan ti' ñi 'in yu, lo' juin
ñi: Ndiyaa lyijyi xca cha' 'in, quiaa lo'
cujui' nchgaa na nu ndi'in 'in lo' cutsa
tñi can' 'in nu ti'i, cuaña'an caja cha'
cuilyiya' 'in la ni' cuaan, xacan' chcui
ncha'an 'ñan, siya' ti tyaa 'in si'ya cha'
'ñan. 22 Ndyijyin ya' ngulu'un ti' yu
nguiaa yu si'ya cha' nu ycui' ñi lo'o
yu, si'yana lyee cuilyiya' yu. 23 Xacan'
tyi'iin mxina'an Jesús, lo' juin ñi 'in yu
ta'a nda'an ñi: Tucui 'a ña'an sten sca
yu cuilyiya' se'en ndlo Ndiose tñan.
24 Yu ta'a nda'an ñi lyee 'a yuhue ti' yu
si'ya cha' nu ycui' ñi, una Jesús ycui'
ñi xiya': Sñen', sca nten nu nchcui
ti' cha' cuilyiya', tucui 'a ña'an sten
can' se'en ndlo Ndiose tñan. 25 Cuti la
tyijyin sca camello quito quiya' cuxa,
que ña'an nu sten sca yu cuilyiya'
se'en ndlo Ndiose tñan. 26 Yu ta'a
nda'an ñi lyee la yuhue ti' yu, lo'
scasca yu ñicha' ta'a yu: ¿Ti nu tca tyi'o
laa cha' na can'? 27 Mxina'an Jesús
se'en ndi'in yu, lo' juin ñi: Cha' nu
'in nten, a ndyijyi ña'an na, una lo'o
tso' 'in Ndiose nchgaa cha' tca. 28 Yu
Tyo mdyisnan ycui' yu lo'o ñi: Una
huare' cua' ngula' ti'in hua nchgaa na
nu ndi'in 'in hua, lo' ljyan ncha'an
hua 'in um. 29 Mxcuen Jesús 'in yu:
Nu cha' ñi cunen lo'o um, cha' nde'en
nu xnu tucua na'an 'in, uta xnu ti'in
ta'a ngula, uta 'in sti lo'o jyi'an, uta
'in cuilyi'o, uta sñe', lo' ta cula' sti yuu
se'en n'ni tñan, lo' nu cu'ni cuaña'an
si'ya cha' 'ñan, lo'o si'ya cha' tsu'hue
nu nchcui' Ndiose, 30 nde lyee lati caja
cha' tsu'hue 'in loo chendyu re: Nde
quinu na'an 'in can', cuaña'an lo'o ta'a
ngula, lo'o jyi'an, lo'o sñe', lo'o yuu, a
cunta lo'o scasca nu ti'i tyijyin can',
una tiyaa xaa caja chendyu nu a tsatii

'a 'in. 31 Si'yana qui'an 'a nu culoo cua' ñii, quinu ca'an chon' tiyaa xaa, lo' nu nguinu ca'an chon', ca nu culoo tiyaa xaa.

Xiya' ycui' Jesús ña'an ntsu'hui cha' caja ñi

32 Yato'o nguiaa jun tucueen Jerusalén, lo' nducua loo Jesús loo yu ta'a nda'an ñi, ntsu'hui cha' tiquee yu, a cunta nguitsen yu, cui' cuaña'an lo'o nchgaa la ña'an nu nchcui ncha'an 'in ñi. Xiya' ngulo tso' Jesús 'in ta'a tichcua yu can' se'en ycui' ti jun, lo' mdyisnan mtsa' ñi 'in yu ña'an ntsu'hui cha' tsato'o 'in ñi. 33 Lo' juin ñi: Ña'an jan ñi, cua' ñii tiyaa na quichen Jerusalén, lo' Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan ntsu'hui cha' quinu ñi tuyaa' yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, lo'o tuyaa' ne' escriba, can' nu culo qui'ya 'in ñi se'en nu caja ñi, lo' tyaa ne' 'in ñi tuyaa' ne' gentil. 34 Can' nu taa cha' jyi'o 'in ñi, jyi'in 'in ñi, su'hua siye' ne' tloo ñi, lo' cujui ne' 'in ñi, una nu cua' ca snan tsaan tyiqui'o ñi.

Mjñan yu Jacobo lo'o yu Xuhua sca cha' 'in Jesús

35 Xacan' yu Jacobo lo'o yu Xuhua, sñe' Zebedeo, mdiyaa yu cui' ti se'en ndon Jesús, lo' juin yu: 'Un ñi nu lca Bstro, nchca ti' hua cu'ni um sca cha' tsu'hue lo'o hua. 36 Lo' juin ñi 'in yu: ¿Ñi na ta nchca ti' um? 37 Mxcuen yu 'in ñi: Nchca ti' hua cha' taa um cha' cuiya' chcua hua scaa tso' sii' um la se'en ntsu'hui cha' culo um tñan. 38 Xacan' juin Jesús 'in yu: A jlyo ti' um ñi na jñan um. Vaso nu ntsu'hui cha' co'on, ¿ta tca co'o um 'in na? ¿Ta tca tyijyin um nu ti'i tsaña'an nu ntsu'hui cha' tijin? 39 Mxcuen yu 'in ñi: Tca 'in hua. Juin Jesús 'in yu: Cha' ñi ña'an nchcui' um si'yana sca vaso ti co'o um lo'on, ticui' sca nu ti'i ti ntsu'hui cha' tyijyin um lo'on. 40 Una nu chcua um tso' cueen 'ñan lo'o tso' ca, a ntsu'hui cha' cuiya' 'ñan taan 'in um, si'yana can' chcua nu cua' ngua'an cuiya' 'in. 41 Cha tii yu can' ycuen tique' yu lo'o yu Jacobo lo'o yu Xuhua, xa ngune 'in yu cha' nu ycui' yu can'. 42 Una Jesús msi'ya ñi 'in nchgaa yu: 'Un cua' jlyo ti' um si'yana tsalca yu nu ndlo tñan quichen tnu, lo'o cha' cuiya' 'in yu n'ni x'nan ne' 'in yu, lo' yu nu ndon loo 'in yu, tla 'a ndlo yu tñan 'in nten can'. 43 Una si'i cuaña'an ntsu'hui cha' cu'ni um, cui' ca nu cha' nde'en um nchca ti' um ca um nu ndon loo lati, can' nu tucua tloo nchgaa tucui. 44 Cha' nde'en nu nchca ti' ca nu culoo, can' nu ca nguso 'in nchgaa tucui. 45 Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, a ljyaan ñi ta si'yana caja nu ca nguso 'in ñi, cui' ca nu si'yana ca ñi nguso 'in nchgaa tucui, lo' taa ñi chendyu 'in ñi si'yana tyi'o laa qui'an nten.

Cha' 'in sca yu cuityin' naan Bartimeo

46 Xacan' mdiyaa jun quichen Jericó. Xa nde cua' mdo'o Jesús tu'hua quichen lo'o yu ta'a nda'an ñi, qui'an nten nducui ncha'an 'in jun, lo' tu'hua tucueen can' nducua sca yu cuityin' naan Bartimeo, sñe' yu Timeo, njñan yu lcuan. 47 Xa ynan yu cha' si'yana Jesús Nazaret ndijin can', xacan' msi'ya cueen yu 'in ñi: Jesús, Sñe' ta nten 'in Davi, ña'an 'tnan ti' um 'ñan. 48 Scasca ne' ngusun lo'o ne' 'in yu si'yana chcua seen tu'hua yu, una nde lyee la msi'ya yu 'in ñi: Sñe' ta nten 'in Davi, ña'an 'tnan ti' um 'ñan. 49 Xacan' ycan' ton Jesús, lo' ngulo ñi tñan si'yana xi'ya ne' 'in yu cuityin' can'. Msi'ya ne' 'in yu, lo' juin ne': Cu'ni tnu tiquee, tyiton si'yana nxi'ya ñi 'in. 50 Yu cuityin' can' cui' xaa ngula' sti yu te' nguixen yu, mdyiton yu, lo' mdiyaa yu tloo Jesús. 51 Lo' juin Jesús 'in yu: ¿Ñi na nchca ti' cu'nin lo'o? Yu cuityin' can' mxcuen yu 'in ñi: 'Un ñi nu lca Bstro, nchca tin' quila xaa quiloon. 52 Jesús juin 'in yu: Tca quiaa, cua' mchca si'yana ya qui'an ti' 'ñan. Ticui' xaa nguila xaa quiloo yu, lo' mducui ncha'an yu 'in Jesús se'en nguiaa ñi.

11

Xa yten Jesús quichen Jerusalén

1 Xa cua' tiyaa jun quichen Jerusalén, cui' ti can' ndi'in tucua

quichen suhue ti, Betfagé lo'o Betania, lo' chcua can' nducua qui'ya Olivo, lo' Jesús ngulo ñi tñan 'in tucua yu ta'a nda'an ñi, 2 lo' juin ñi 'in yu: Yaa um se'en ndi'in quichen lyo' ti cua. Xa tiyaa um tu'hua quichen cua, can' nchcan' ton sca burru cune' ti nu a nchca tucui chcua. Xtin' um 'in 'in, lo' quian lo'o um 'in 'in. 3 Cha' nde'en nu cuñicha' 'in um ñicha' nxtin' um 'in 'in, xacan' ljuin um 'in ne' si'yana ñi nu lca X'nan um nchca ti' 'in 'in, lo' cui' xaa ti ca'an tñan ñi 'in 'in. 4 Mdo'o yu nguiaa yu, lo' nguija lyoo yu burru can', nchcan' ca'an 'in tu'hua tucueen tuna'an lyiya', lo' mxtin' yu 'in 'in. 5 Cui' xaa ycui' tucua snan nu ndon can': ¿Ñi cha' nxtin' um burru cua? 6 Xacan' mtsa' yu 'in ne' ña'an juin Jesús, la xacan' mdaa ne' cha' cuiya' 'in yu. 7 Nguian lo'o yu burru can' se'en ndon Jesús, lo' mdi'in tyaa yu ste' yu chon' 'in, lo' mducua ñi 'in 'in. 8 Qui'an 'a nten mdyisnan msla sti ne' ste' ne' tucueen nguiaa ñi, a cunta ntsu'hui nu mcha stan' quixin', lo' mdi'in tyaa ne' 'in na tucueen can'. 9 Nten nu nducua loo lo'o nu ljyaan nde chon' nchcui' cueen ne': ¡—Culo laa um 'in hua! Tlyu cha' tsu'hue ntsu'hui 'in ñi nu ljyaan lo'o cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na—. 10 Tlyu cha' tsu'hue ntsu'hui 'in ñi nu ljyaan lo'o cha' cuiya' 'in Davi nu ncua nten cula 'in na. ¡—Culo laa um 'in hua—, 'un ñi nu nducua ni' cuaan! 11 Xacan' yten Jesús loo quichen Jerusalén, lo' yten ñi ni' lyaa, m'ni quii ñi ña'aan ni' lyaa can'. Lo' si'yana cua' msiin tsaan mxitucui ñi nde quichen Betania lo'o ta'a tichcua yu.

Xa ngulo Jesús yuhue' 'in yca higo

12 Xca tsaan can' mdo'o jun quichen Betania, lo' tucueen nguiaa jun ngute' ti' Jesús. 13 Ti' tijyo' nguiaa ñi na'an ñi nducua sca yca higo nu nducua lca', ya na'an ñi cha' lyi'yu mti na. Una xa mdiyaa ñi se'en nducua na, a sca na lyi'yu loo na si'yana si'i tsaan 'in na, cui' ca nu lca' ti na nducua. 14 Xacan' juin Jesús 'in yca can': Ñi xca tsaan lo' a caja 'a nu cu mti nu cui'yu loo. Yu ta'a nda'an ñi ngune 'in yu cha' nu ycui' ñi.

Ngulo Jesús 'in nten ni' lyaa

15 Xa mdiyaa jun quichen Jerusalén yten Jesús ni' lyaa, lo' mdyisnan nguloo ñi 'in nchgaa nu ngui'ni quiya' can'. Mxiquilyu ñi msa 'in yu nu nxitsa'an tñi, lo'o yca xlya 'in nu ndyujui' quiñi. 16 A mdaa 'a ñi cha' cuiya' ti' tyijyin ne' ni' lyaa lo'o su'hua ne'. 17 Ngulo'o ñi 'in nten lo' juin ñi: ¿Ta si'i quityi 'in Ndiose nchcui' na: —Na'an 'ñan lca na se'en nchcui' lyi'o sca chcui chendyu 'ñan—? Lo' 'un ngui'ni um 'in na lca na —na'an tyi yu cunan—. 18 Yu nu ndlo tñan ni' lyaa lo'o ne' escriba, ngune 'in yu cha' nu ycui' Jesús, lo' nan yu ña'an nu cujui yu 'in ñi, si'yana qui'an 'a nten cua' ngui'ni cunta cha' nu ndlo'o ñi, can' cha' nguitsen yu 'in ñi. 19 Xa ngu'ya tla mdo'o Jesús quichen can'.

Cha' 'in yca higo nu mdo'o yuhue' 'in

20 Tlya xca tsaan mdijin jun se'en nducua yca higo can', lo' na'an jun si'yana cua' ngutyi na. 21 Yu Tyo nguia yu'hui ti' yu ña'an ycui' Jesús lo'o yca can', lo' juin yu 'in ñi: Ñi Bstro, ña'an um jan ñi, ña'an ti ngutyi yca nu ngulo um yuhue' 'in cua. 22 Mxcuen Jesús 'in yu ta'a nda'an ñi: Tsa qui'an ti' um 'in Ndiose. 23 Nu cha' ñi cunen lo'o um, cha' nde'en nu chcui' lo'o qui'ya cua si'yana tyi'o na se'en nducua na, lo' tsa yu'hui na la loo tyi'a tujo'o, cui' cuaña'an tsato'o, una la cha' tsa qui'an ti' can', lo' a cu'ni tucua ti'. 24 Cunen lo'o um, nchgaa cha' nu njñan um 'in Ndiose, cu'ni um cunta si'yana cua' jui na 'in um, lo' cui' cuaña'an tsato'o. 25 Xa nchcui' lyi'o um 'in ñi, cu'ni um cha' tlyu ti' 'in nu ntsu'hui cha' tiquee um lo'o, ña'an ca si'yana lo'o Ndiose, ñi nu nducua ni' cuaan, cu'ni ñi cha' tlyu ti' 'in um si'ya qui'ya nducui um. 26 Cha' a cu'ni um cha' tlyu ti' 'in ta'a nten um, cui' cuaña'an Ndiose, ñi nu nducua ni' cuaan, a cu'ni ñi cha' tlyu ti' 'in um si'ya qui'ya nducui um.

Mñicha' ne' 'in Jesús si'ya cha' cuiya' 'in ñi

27 Xiya' mdiyaa jun quichen Jerusalén, lo' yten Jesús ni' lyaa, can' nguilyu ñi xa mdiyaa tucua snan yu nu ndlo tñan ni' lyaa, tsatlyu lo'o ne' escriba, lo'o qui'yu cula. 28 Lo' juin ne' 'in ñi: ¿La jui cha' cuiya' 'in nu ngui'ni nchgaa cha' re, lo' ti nu mdaa 'in na? 29 Mxcuen Jesús 'in yu: Lo'on nan' cuñichan' 'in um sca cha', xcuen um 'ñan, lo' quitsan' 'in um ti nu mdaa cha' cuiya' ngui'nin nchgaa cha' re. 30 ¿Ti nu mdaa cha' cuiya' 'in yu Xuhua nu mducua tya 'in nten, Ndiose uta nten chendyu? Xcuen um 'ñan. 31 Xacan' scasca ne' mñicha' ta'a ne': Cha' ljuin na ni' cuaan mdo'o cha' cuiya' can', tina'an xcuen yu 'in na: ¿Ñi cha' a ya qui'an ti' um 'in yu cha' na can'? 32 Cha' ljuin na si'yana nten chendyu mdaa 'in na... Una nguitsen ne' tloo nten quichen can', si'yana nchgaa ne' mda ne' loo yu Xuhua, ncua yu sca nu cha' ñi ca mxiycui' Ndiose 'in. 33 Can' cha' mxcuen ne' 'in Jesús: A jlyo ti' hua. Xacan' mxcuen Jesús 'in ne': Ñi nan' a quitsan' 'in um ti nu mdaa cha' cuiya' ngui'nin nchgaa cha' re.

12

Yu nducun' yu'hui cuan se'en nducua ti uva

1 Xacan' mdyisnan ycui' Jesús scasca cha' lo'o nten, lo' juin ñi: Sca yu qui'yu msu'hua lo'o yu se'en nducua ti uva 'in yu. Ni' lyi'o can' mtñan yu sca se'en xiin' uva can'. A cunta mtñan yu sca se'en cuaan, chcua nu chu'hui cunta 'in na, lo' cunda tlu'hue mxnu yu tñan can' 'in yu nu chu'hui cunta 'in na, mdo'o yu nguiaa yu sca se'en tijyo'. 2 Mdiyaa xaa nu ntsu'hui cha' quio' mti can', x'nan tñan can' ngua'an tñan yu sca nguso nu tsa chcuan cunta 'in mti nu ntsu'hui cha' qui'ni ca'an 'in yu. 3 Una yu nu ntsu'hui cunta tñan can' yjui ti'in yu 'in nguso nu mdiyaa can', lo' mxitucui yu lo' a sca na ngu'ya yu. 4 Xacan' ngua'an tñan x'nan tñan can' xca nguso 'in yu, can' nu mjyi'in yu 'in lo'o quee, yjui yuhua' yu que, cua' ña'an ti m'ni lyi'o yu 'in. 5 Xiya' ngua'an tñan yu xca nguso 'in yu, can' nu yjui yu 'in. Cuaña'an yato'o lo'o nchgaa la ña'an nguso nu yaa can', ntsu'hui nu yjui yuhua' yu, lo' ntsu'hui nu yjui yu 'in. 6 Ndi'in scati sñe' x'nan tñan can' nu ta'a la ti' 'in yu, lo' ngua'an tñan yu 'in yaa se'en ndi'in tñan 'in yu. Ñan ti' yu: Ñii ca'an tñan 'in ycui' ca sñe', nde nu cu'ni cunta yu cha' nu chcui'. 7 Una yu nu ntsu'hui cunta tñan can', mdyisnan m'ni cuiya' yu cha' lo'o ta'a yu, lo' nchcui' yu: Nde ljyaan ycui' ca sñe' x'nan tñan nu ntsu'hui cha' quinu tñan re 'in, cujui na 'in yu lo' quinu tñan re 'in na. 8 Cui' ña'an lcaa msñi yu 'in lo' yjui yu 'in, mscuan yu 'in nde chon' lo'o. 9 Cua' ñii jan ñi, ¿ña'an ta cu'ni x'nan tñan can'? Cui' ca nu tsa yjui yu 'in yu nu ntsu'hui cunta tñan can', lo' taa yu 'in na cu'ni cunta xca tucui. 10 ¿Ta a nchca chcui' um sca cha' nu nguinu scua loo quityi 'in Ndiose: —Quee nu mscuan tloo yu cuityi na'an, cua' ñii lca na quee nu nsñi ton 'in na'an. 11 Ñi X'nan na m'ni ñi cha' re, lo' nduhue ti' na cha' nu na'an tloo na —? 12 Ngunan ne' ña'an quinu Jesús si'yana ngu'ya ne' cha' tiyaa, cha' 'in ne' ca ycui' ñi. Lo' si'yana nguitsen ne' tloo nten qui'an can', ngula' ton ne' 'in ñi, mdo'o ne' nguiaa ne'.

Cha' 'in tñi nu mdaa ne' 'in César

13 Xacan' ngua'an tñan ne' tucua snan ne' fariseo, lo'o chcua xnan nten 'in ree Herode nu tsa ycui' lo'o Jesús, lo' cunan ne' ña'an nu su'hua ne' qui'ya chon' ñi. 14 Xa mdiyaa ne' tloo ñi, juin ne' 'in ñi: 'Un ñi nu lca Bstro, huare' jlyo ti' hua si'yana 'un lca um sca nu nchcui' cha' nu ñi, lo' ñi a nan um ña'an nu quinu tsu'hue nten lo'o um, ñi a nxñi um cunta ña'an cha' 'in nten, cui' ca nu ndlo'o um cha' nu ñi 'in Ndiose, ña'an ntsu'hui cha' cu'ni na. Ña'an ljuin um, ¿ta tsu'hue cha' taa na tñi nu njñan yu César, uta na a tsu'hue 'a? ¿Taa na 'in na, uta na a taa na 'in na? 15 Jesús ngüi ti'

ñi si'yana a ñi cusya 'in ne', lo' juin ñi: ¿Ñi cha' nan um ña'an su'hua um qui'ya chon'? Tyaa um sca tñi 'ñan, ña'an na. 16 Mdaa ne' tñi can' 'in ñi, lo' mñicha' ñi 'in ne': ¿Ti nu 'in lcuin nga'an chon' tñi re, lo'o nii nu nga'an 'in na? Mxcuen ne' 'in ñi: Yu César. 17 Xacan' mxcuen Jesús 'in ne': Tyaa um 'in César na nu qui'ni ca'an 'in yu, cui' cuaña'an tyaa um 'in Ndiose na nu qui'ni ca'an 'in ñi. Lyee 'a yuhue ti' ne' 'in ñi.

Cha' nu tyiqui'o ne' cua' ngujui

18 Xacan' mdiyaa tucua snan ne' saduceo se'en ndon Jesús nu a ndiya qui'an ti' si'yana tyiqui'o ne' cua' ngujui. Mñicha' ne' 'in ñi: 19 'Un ñi nu lca Bstro, yu Moisé ngua'an scua yu sca quityi lo' nchcui' na: —Sca yu qui'yu cha' caja yu, lo' ñi sca sñe' yu lo' a mdi'in lo'o cuilyi'o yu, 'ni cha' ticui' ta'a ngula yu tyi'in lyi'o 'in ne' cuna'an can', lo' cha' tyi'in sñe' ne' cu'ni ne' cunta si'yana sñe' ne' lo'o cuilyi'o ca ne' lca can'—. 20 Yato'o mdi'in tsa cati yu qui'yu sca ta'a ngula ti yu. Yu nu cula can' jui cuilyi'o yu, lo' ngujui yu, una ñi sca sñe' ne' lo' a mdi'in lo'o yu. 21 Yu nu cua' nchca tucua can' mdi'in lyi'o 'in ne' cuna'an can', ticui' cuaña'an ngujui yu, a sca sñe' ne' mdi'in lo'o yu. Cuaña'an yato'o lo'o yu nu cua' nchca snan can'. 22 Scaña'an ti yato'o 'in ta'a cati yu, ngujui yu, una ñi sca sñe' ne' lo' a mdi'in lo'o yu. Yato'o lo'o ne' cuna'an can' ngujui ne'. 23 Xa ntsu'hui cha' tyiqui'o ne' cua' ngujui, ¿ti ña'an ta yu can' nu cuilyi'o ca ne' cuna'an can', si'yana mdi'in ne' lo'o ta'a cati yu? 24 Xacan' mxcuen Jesús 'in ne': Si'i ña'an cha' tiyaa 'in um, si'yana a ndyi'ya um cunta ña'an nchcui' quityi 'in Ndiose, ñi a jlyo ti' um tsala cha' cuiya' nu ntsu'hui 'in ñi. 25 Xa tyiqui'o ne' cua' ngujui, a ntsu'hui 'a cha' ti' caja cuilyi'o ne', ñi a taa 'a ne' cha' cuilyi'o 'in nten, cui' ca nu scaña'an ti tyi'in ne' ña'an nchca ti' angujle 'in Ndiose la ni' cuaan. 26 Una tso' 'in ne' cua' ngujui lo' tyiqui'o, ¿ta na a nchca qui'ya um cha' tiyaa ña'an nchcui' quityi nu ngua'an scua Moisé, xa ycui' Ndiose lo'o yu lja yca quiche' ndiquin can', lo' juin ñi: —Nan' lcan Ndiose 'in Abraham, Ndiose 'in Isaac, Ndiose 'in Jacob—? 27 Si'yana Ndiose a lca ñi Ndiose 'in ne' ngujui, cui' ca nu lca ñi Ndiose 'in ne' nu lo'o. Can' cha' nchcuin' lo'o um si'yana si'i ña'an cha' tiyaa 'in um.

Cha' nu ndon loo la 'in Ndiose

28 Xacan' sca yu escriba nu ngune 'in cha' nu ycui' ne' lo'o Jesús, mdiyaa yu se'en ndon ñi. Lo' si'yana tsu'hue mxcuen ñi 'in ne', can' cha' mñicha' yu 'in ñi: ¿Ti ña'an ta cha' nu ndon loo lati ngulo Ndiose tñan 'in na? 29 Mxcuen Jesús 'in yu: Nde cha' nu ndon loo lati que nchgaa la ña'an cha': —Ne' Israel quine 'in um cha' re. Ndiose nu lca X'nan um, scati ñi lca ñi X'nan um. 30 Lo'o nu chcui lca cusya 'in um tyaa um 'in um 'in Ndiose X'nan um, lo'o nu chcui lca tiquee um—, lo'o nchgaa cha' tiyaa 'in um, —lo'o nchgaa juesa 'in um—. Nde cha' nu ndon loo lati que nchgaa la ña'an cha'. 31 Nu cua' nchca tucua ticui' ndon loo na: —Ña'an 'tnan ti' um 'in ta'a nten um tsaña'an n'ni um 'tnan 'in um—. A ntsu'hui xca cha' nu ndon loo la que chcuaa cha' re. 32 Xacan' juin yu escriba can' 'in Jesús: Ñi Bstro, cha' ñi ña'an nu nchcui' um si'yana scati Ndiose lca Ñi X'nan na, lo' a ntsu'hui 'a xca tucui ña'an nu lca ñi. 33 Cha' ñi si'yana lo'o nu chcui cusya 'in na ntsu'hui cha' tyaa na 'in na 'in ñi, lo'o nu chcui lca tiquee na, lo'o nchgaa cha' tiyaa 'in na, lo'o nchgaa juesa 'in na. A cunta ña'an 'tnan ti' na 'in ta'a nten na tsaña'an n'ni na 'tnan 'in na. Cha' re lyee la ntsu'hui lyoo na tloo Ndiose que nchgaa la ña'an cha' nu ngui'ni ne' xa ndiquin tucua ne' sca 'ni tloo ñi. 34 Xa ngune 'in Jesús si'yana lo'o cha' tiyaa mxcuen yu 'in ñi, xacan' juin ñi 'in yu: A tijyo' nchca um se'en ndlo Ndiose tñan. A tucui 'a nu ti' msti ti' cuñicha' 'in ñi scasca la cha'.

¿Tucui ca sñe' 'in ñi nu lca Cristo?

35 Lja ndlo'o Jesús 'in nten ni' lyaa, mñicha' ñi 'in ne' sca cha': ¿Ñi cha'

ta nchcui' ne' escriba si'yana Cristo
lca ñi ticui' sñe' ta nten 'in Davi?
36 Si'yana ticui' Davi ngua'an yu sca
cha' xa mxiycui' Espíritu nu Luhui 'in
Ndiose 'in yu: —Ndiose X'nan na juin
ñi lo'o Ñi X'nan: Chcua tso' cueen
'ñan lja xicu'nin 'in ta'a cusuun quinu
nde tuquiya'—. 37 Ticuii' Davi ndlo'o
naan yu 'in ñi si'yana lca ñi X'nan
yu, ¿ña'an ta lca ñi sñe' ta nten 'in yu
cha' na can'? Nten qui'an can' tsu'hue
'a ntsu'hui tiquee ne' ndon nscan ne'
cha' nu nchcui' ñi.

Msu'hua tiyaa Jesús 'in nten lo'o cha' 'in ne' escriba

38 Lo' ndlo'o ñi 'in nten can': Xñi um
cunta 'in um lo'o ne' escriba, ne' nu
nducui ti' nchco' te' tucuin nu tsu'hue
ña'an, lo' ndiya ti' ne' xa nchcui' cha'
ne' 'in lo'o suun ña'an se'en nchca
quiya'. 39 Nchcua ne' se'en ndon loo
lati se'en nu n'ni tnu ne' 'in Ndiose,
ticui' cuaña'an nducui ti' ne' nchcua
ycu siin ne' loo yca xlya nu ndon la
loo lati. 40 Ndlyaa ne' na'an 'in ne'
cuna'an nu nguinu lo'o cha' ycui' ti,
can' cha' chaan nchcui' lyi'o ne' 'in
Ndiose tloo nten, can' ne' nu tlyu lati
nu ti'i ntsu'hui cha' tyijyin tiyaa xaa.

Cha' 'in ne' cuna'an nu mdaa lcuan

41 Jesús nducua ñi chcua se'en
nscua quiñan' se'en ndyi'ya ne' lcuan,
ngui'ni quii ñi ña'an ndyi'ya nten
can' lcuan. Ne' nu cuilyiya' qui'an 'a
lcuan ndyi'ya ne'. 42 Xacan' mdiyaa
sca ne' cuna'an ti'i ña'an chendyu 'in
nu nguinu lo'o cha' ycui' ti, mdyi'ya
ne' tsa tucua tñi suhue ti, nu chin'
ti ntsu'hui lyoo. 43 Mxi'ya ñi 'in yu
ta'a nda'an ñi, lo' juin ñi: Nu cha'
ñi chcuin' lo'o um, ne' cuna'an nu
nguinu lo'o cha' ycui' ti re, ti'i ña'an 'in
ne', una qui'an la lcuan mdyi'ya ne'
que nchgaa la ña'an nten re. 44 Si'yana
nchgaa la ña'an ne' re, mdyi'ya ne'
lcuan lo'o tñi nu nguinu ti 'in ne'. Una
ne' cuna'an re, lo'o cha' ti'i chendyu
'in ne' mdyi'ya ne' ña'aan tñi nu su 'in
ne', tñi nu ntsu'hui cha' cunajo'o 'in
ne'.

13

Ntsu'hui cha' jlyo laa 'in ne'

1 Ña'an mdo'o Jesús ni' lyaa, sca yu
ta'a nda'an ñi juin lo'o ñi: Ñi Bstro,
ña'an um jan ñi, ña'an ti tnu quee
re lo' tsala ña'an tlyu nguiaa' laa re.
2 Mxcuen Jesús 'in yu: Xñi cunta tsala
ña'an tlyu nguiaa' na, una tiyaa xaa ñi
xca quee re a quinu scua 'a na chon'
ta'a na, si'yana ña'aan na ntsu'hui cha'
cuten na.

Xa nu tsatii chendyu

3 Xa mdiyaa jun se'en nducua
qui'ya Olivo, can' yten tucua ñi chcua
se'en nducua laa. Yu Tyo, yu Jacobo,
yu Xuhua, lo'o yu Ndre mñicha' yu 'in
Jesús sca cunta, lo' juin yu: 4 Quitsa'
um 'in hua cha' ñi xaa tsato'o cha'
re, lo' ña'an ntsu'hui cha' ca cuiya'
ti' hua xa nu cua' nchcui cuii' na?
5 Mxcuen Jesús 'in yu: Xñi um cunta
si'yana a tucui nu cuñilyi'o 'in um.
6 Qui'an 'a nu ntsu'hui cha' caan lo'
chcui' si'yana lo'o cha' cuiya' 'ñan
ljyan lo'o, lo' chcui' can': Nan' lcan
Cristo. Lo' qui'an 'a nten cuñilyi'o
can'. 7 Xa cunan um cha' cua' nsuun
scasca quichen, uta tijyo' loo ne cha'
nsuun ne', a su'hua um cha' nduhue
ti' tiquee um, si'yana a tyijyin yu'hui
nu a ca cha' re, una si'i can' cha' cua'
tsatii chendyu. 8 Si'yana ntsu'hui cha'
xuun quichen tnu lo'o ta'a quichen
tnu na, sca chcui chendyu tyi'in suun.
Ntsu'hui cha' quiñan scasca se'en,
qui'ya bju'ñan, lo' cuaña'an quilo ti'in
nten. Can' nu ti'i ntsu'hui cha' tyijyin
ne' culo nducua la. 9 Can' cha' xñi
um cunta 'in um. Ntsu'hui cha' tyaa
ne' 'in um yaa' bsya, jyi'in ne' 'in um
se'en nu n'ni tnu ne' 'in Ndiose. Cui'
si'ya cha' 'ñan tsa lo'o ne' 'in um tloo
bsya tnu uta tloo ree, ña'an ca si'yana
taa um suun ña'an cha' 'in Ndiose,
10 si'yana 'ni cha' culo nducua la caja
nu chcui' cha' tsu'hue 'in Ndiose sca
chcui chendyu. 11 Xa tsa lo'o ne' 'in
um tloo bsya, a cuhue ti' um ña'an cha'
nu chcui' um, cui' ca nu chcui' um
ña'an cha' nu tyi'o tiquee um, si'yana
si'i lo'o cunta 'in um chcui' um, cui'
ca nu Espíritu nu Luhui 'in Ndiose
xiycui' 'in um. 12 Tsato'o ticui' ta'a
ngula ne' tyaa 'in ne' se'en nu cujui
ne' 'in, cui' cuaña'an cu'ni ne' lo'o sñe'

ne', a cunta sñe' ne' ca ti'i ti' 'in nten cula 'in, tyaa can' 'in ne' se'en nu cujui ne' 'in. 13 A cunta ña'an tucui ti ca ti'i ti' 'in um si'yan, una nchgaa nu ta loo lo'o cha' re, can' nu tyi'o laa. 14 Xa ña'an um cua' nchca —sca cha' ngunan' nu cujlyo 'in ne' se'en nu a nga'an cha' ca na—, cui' ña'an cha' nu mxiycui' Ndiose 'in yu Daniel, (can' cha' qui'ya um cunta, 'un nu nchcui' quityi re), xacan' nchgaa ne' nu ndi'in se'en lca Judea, xnan yu'hui ne' loo qui'ya. 15 Nchgaa nu nguilyu nde que na'an, a bla 'a qui'ya can', lyoo na nu ndi'in ña'an 'in. 16 Cui' cuaña'an lo'o nu ngui'ni tñan ni' quixin', a bla 'a ti' quia 'ya can' ste'. 17 Una 'tnan ca ne' cuna'an nu cua' xcaña'an nxiton, lo'o nu cune' sñe'. 18 Can' cha' jñan um 'in Ndiose si'yana a tsato'o cha' re tsaan nu ndi'ya ti'in tlya'. 19 Si'yana caan —scasca nu ti'i tnu, nu a nchca siya' tsato'o ti' xa mtñan Ndiose chendyu, lo' ñi a ntsu'hui 'a cha' ti' caan la na —. 20 Cha' Ñi X'nan na a si'yu co' ñi cha' can', a tucui nu tyi'o laa, una si'ya nten nu cua' mdo'o hui 'in ñi, can' cha' si'yu co' ñi cha' re. 21 Cha' nde'en nu chcui' lo'o um: Ña'an jan ñi, nde ndon Cristo, uta ljuin: La cua ndon ñi. A tsa qui'an ti' um 'in can'. 22 Si'yana ntsu'hui cha' caan scasca nu cuiñi lo' ljuin si'yana lca Cristo, a cunta chcui' si'yana Ndiose nxiycui' 'in, lo' cu'ni can' scasca cha' nu tnu se'en nu cuhue ti' nten 'in, lo' cunan can' ña'an nu cuñilyi'o 'in nu cua' ngulohui Ndiose, cha' cua na tca 'in. 23 Can' cha' xñi um cunta 'in um, cua' msu'huan tiyaan 'in um lo'o cha' re.

Xa quiaan Cristo xiya'

24 Xa cua' mdijin nchgaa nu ti'i re, —ntsu'hui cha' qui'ya tla loo cucha, ñi coo' lo' a tyu'hui 'a xaa 'in na. 25 Cuii cua ntsu'hui cha' quilo na, ña'aan ni' cuaan quiñan tucui na—. 26 La xacan' ña'an ne' 'in —Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan quiaan ñi ni' ndlaa— lo'o sca cha' cuiya' nu tlyu lo'o sca xaa tsu'hue ña'an. 27 Xacan' ca'an tñan Ndiose angujle 'in ñi, tsa xo' 'in nchgaa nu cua' ngulohui ñi nu ndi'in sca chcui chendyu. 28 Xñi um cunta ña'an ndi'in cha' 'in sca yca higo xa cua' tyisnan ca cune' stan' na, lo' chcua lca' cojo' na, cua' jlyo ti' um si'yana cua' nchcui cuii' cha' quila quioo. 29 Cui' cuaña'an 'un xa ña'an um cua' nchca nchgaa cha' re, cua' jlyo ti' um si'yana cua' nchcui cuii' cha' yaan loo chendyu re xiya'. 30 Nu cha' ñi chcuin' lo'o um, ta nten re ti' ndi'in ne' xa ntsu'hui cha' ca nchgaa cha' re. 31 Ni' cuaan lo'o chendyu re, a la 'a quine cueen na tiyaa xaa, una cha' nu nchcuin' a tyijyin yu'hui a tsato'o na. 32 A tucui nu jlyo ti' ñi tsaan lo' ñi braa tsato'o cha' re, ñi angujle 'in Ndiose nu nducua ni' cuaan, lo' ñi Sñe' ñi, cui' ca nu scati Stina Ndiose jlyo ti' ñi cha' re. 33 Can' cha' xñi um cunta 'in um, tyi'in tiyaa um, lo' chcui' lyi'o um 'in Ndiose, si'yana a jlyo ti' um ñi xaa tsato'o cha' re. 34 Nguiaa cha' re ña'an nchca ti' sca yu qui'yu nu nguiaa tijyo', yaa' nguso 'in yu mxnu yu cunta na'an 'in yu, cua' ña'aan tñan m'ni ca'an 'in yu cunda scaa yu, lo' yu nu chu'hui cuan tuna'an can', mxnu yu cunta si'yana tyi'in tiyaa yu nchgaa xaa. 35 Ticui' cuaña'an 'un ntsu'hui cha' tyi'in tiyaa um, si'yana a jlyo ti' um ñi xaa quila ñi nu lca x'nan um, ta nde xa siin, uta tlu'hue tla, lo' ta xa nu nxi'ya culoo latyee, uta nde cua' ljyaan xaa. 36 Can' cha' xñi um cunta 'in um, si'yana xa quiaan ñi tsati ntyin, a quija lyoo ñi 'in um lja' um. 37 Cha' nu nchcuin' lo'o um, cuaña'an nchcuin' lo'o nchgaa tucui: Tyi'in tiyaa um.

14

M'ni cuiya' yu cha' si'yana quinu Jesús

1 Ti' lyijyi chcua ti tsaan nu ca ta'a Pascua, lo'o ta'a xa nchcu ne' jaslya nu a yu'hui suun 'in. Nchgaa yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa tsatlyu lo'o ne' escriba, nan ne' ña'an nu su'hua ne' cha' cuiñi si'yana quinu Jesús, lo' cujui ne' 'in ñi. 2 Nchcui' ne': Una si'i lja ta'a re quinu yu, si'yana a nchca ti' na xilo ti'in na nten.

Msu'hua ne' tyi'a xityi'i 'in Jesús

3 Jesús ndi'in ñi quichen Betania
se'en nducua na'an 'in yu Simón, yu
nu ncua ti'i lo'o quitso' la. Lja nducua
ycu jun xa mdiyaa sca ne' cuna'an
se'en nducua Jesús. Lyi'ya ne' sca
te'en tyi'a xityi'i nu chacui' nardo,
lo' qui'an ntsu'hui lyoo na. Mcha
ne' yni te'en can' lo' mslo tucua ne'
tyi'a xityi'i can' que ñi. 4 Ntsu'hui
yu nu ta'a nducua ñi can' msin' ti'
yu, lo' nchcui' yu: ¿Ñi cha' ta mslo
lu'un ne' tyi'a xityi'i re? 5 Tsu'hue
lati cha' cua na ncua quiya' na, lo'
caja qui'an tñi lo'o na, tsaña'an nu n'ni
ne' canan ndyijyin snan ciento tsaan,
lo' quitsa na 'in nu ti'i. Lyee 'a ycui'
tyijyin yu si'ya cha' 'in ne' cuna'an
can'. 6 Una Jesús juin ñi 'in yu: A ta
quiya' um 'in ne', lo' a chcui ndijin
um, si'yana sca cha' tsu'hue ngui'ni
ne' lo'on. 7 Ña'an nchca ti' nu ti'i ña'an
chendyu 'in, nchgaa xaa ndi'in can'
lo'o um, lo' tca ta yaa' um 'in can' ña'an
xaa nchca ti' um, una nan' si'i nchgaa
xaa ña'an tloo um 'ñan. 8 Ne' cuna'an
re cua' m'ni ne' tsa se'en nu ncua
'in ne', msu'hua ne' tyi'a xityi'i 'ñan,
si'yana xitucua loo ne' cha' 'in ne'
tsaan nu ntsu'hui cha' quitsin'. 9 Nu
cha' ñi chcuin' lo'o um: Yu nu tyi'an
ycui' cha' tsu'hue 'in Ndiose sca chcui
chendyu, lo'o cha' 'in ne' cuna'an re
chcui' yu, si'yana caja nu quia yu'hui
ti' 'in ne'.

Juin yu Juda si'yana tyaa yu 'in Jesús

10 Xacan' yu Juda Iscariote, cui' ta
yu tichcua nu ta'a nda'an ñi, ya ytsa'
yu 'in nchgaa nu ndlo ca tñan ni' lyaa,
si'yana tyaa yu 'in Jesús tuyaa' ne'.
11 Mdiyaa 'a ti' ne' xa ycui' yu cha'
can', lo' mdi'in tyaa ne' cha' si'yana
su'hua lyiya' ne' 'in yu. Ti' xacan'
nan yu ña'an ntsu'hui cha' tiyaa yu 'in
Jesús.

Ycu siin Jesús lo'o yu ta'a mda'an ñi

12 Culoo tsaan 'in ta'a xa nchcu ne'
jaslya nu a yu'hui suun, cui' xa ndu-
jui ne' slya' cune' ta'a Pascua, lo' yu
ta'a nda'an ñi mñicha' 'in ñi: ¿La ta
nchca ti' um tsa y'ni chu'hue hua,
na nu ca siin 'in na ta'a Pascua re?
13 Xacan' ngua'an tñan Jesús tucua yu
ta'a nda'an ñi, lo' juin ñi 'in yu: Yaa
um loo quichen cua, can' chcua um
'in sca yu lyi'ya sca te'en tyi'a lo' chcui
ncha'an um 'in yu. 14 Ña'an se'en sten
yu, can' sten um. Ndeña'an chcui' um
lo'o x'nan na'an can': Ñi nu lca Bstro
juin ñi, ¿cha' la ca cu siin ñi lo'o yu
ta'a nda'an ñi ta'a Pascua re? 15 Cui'
yu quitsa' yu 'in um se'en nducua sca
na'an tlyu, nu cua' nchca tucua nde
cuaan, can' ndi'in nchgaa na nu cu-
najo'o 'in na, lo' cu'ni chu'hue um na
nu ntsu'hui cha' cu siin na. 16 Xacan'
mdo'o yu ta'a nda'an ñi lo' yten yu
loo quichen can', cui' ña'an ycui' Jesús
lo'o yu, cuaña'an yato'o. Mdyisnan
m'ni chu'hue yu na nu cu siin jun
lja ta'a Pascua can'. 17 Xa ngu'ya tla,
mdiyaa Jesús lo'o ta'a tichcua yu ta'a
nda'an ñi se'en nducua na'an can'.
18 Yten tucua jun, lo' lja nchcu siin jun
juin Jesús 'in yu: Nu cha' ñi cunen
lo'o um, sca um nu ta'a nchcu na re
ntsu'hui cha' tyaa 'ñan. 19 Mdyisnan
ngulu'un ti' yu, cunda scaa yu mñicha'
yu 'in ñi: ¿Ta xtyi ti' nan'? 20 Jesús
mxcuen ñi 'in yu: Cui' sca um nu
nchca tichcua um re lca can', cui'
nu cucha' jaslya 'in sca ni' qui'nan ti
lo'on. 21 Nu cha' ñi si'yana Yu Qui'yu
nu Mdo'o nde ni' Cuaan, ntsu'hui cha'
tyijyin ñi ña'an cha' nu cua' ngua'an
scua loo quityi 'in Ndiose, una 'tnan
ca yu nu ntsu'hui cha' tyaa 'in Yu
Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan tuyaa'
nten. Ti' tsu'hue lati cha' cua na a
mdiyaan yu chendyu. 22 Lja nchcu
siin jun msñi Jesús sca jaslya, mdyaa
ñi xu'hue 'in Ndiose, msu'hue ñi 'in
na lo' mdaa ñi 'in na 'in yu. Lo' juin
ñi: Cu xu'hue um 'in na, nde nu lca
cunan'. 23 Xacan' msñi ñi sca vaso
vino, mdyaa ñi xu'hue 'in Ndiose, lo'
mdaa ñi 'in na 'in yu, nchgaa yu yi'o
yu 'in na. 24 Lo' juin ñi 'in yu: Nde
nu lca tnen, lo' si'ya na, chca tsu'hue
cha' 'in nten chendyu lo'o Ndiose, lo'
ntsu'hui cha' quilo na si'yana qui'an
nten tyi'o laa ne'. 25 Nu cha' ñi cunen
lo'o um: Ñi xiya' lo' a co'on 'an vino lja

nu ti' ndi'in lo'o um re, cha' si'i la se'en ndlo Ndiose tñan.

Yu Tyo ntsu'hui cha' xcuan tloo yu 'in Jesús

26 Xa cua' yla jun sca jyiin, xacan' mdo'o jun nguiaa jun nde loo qui'ya Olivo. 27 Xacan' juin Jesús 'in yu: Nchgaa um ntsu'hui cha' xnu ton um 'ñan tla re ñi, tsañaan nchcui' quityi 'in Ndiose: —Taan cha' cuiya' cujui ne' 'in ñi nu na'an seen slya', lo' slya' can' cua' la tucueen cunaan 'in—. 28 Lo' xa cua' mdyiqui'on, culo nducua la tsa'an se'en lca Galilea que 'in um. 29 Yu Tyo juin yu 'in ñi: Cha' ta nchgaa yu re xnu ton yu 'in um, una nan' a cu'nin cuañaan. 30 Jesús mxcuen 'in yu: Nu cha' ñi cunen lo'o, tla re ñi lja nu ti' lyijyi xi'ya latyee tucua ya', tsato'o snan ya' ljuin si'yana a ndyu'hui lyoo 'ñan. 31 Yu Tyo nde lyee la mdi'in tyaa yu cha' lo'o ñi, lo' juin yu: Una a 'ni cha' siya' cujui ne' 'ñan lo'o um, una a xcuan tloon 'in um. Scañaan ti ycui' nchgaa yu.

Jesús ycui' lyi'o ñi 'in Ndiose se'en lca Getsemaní

32 Xacan' mdiyaa jun sca se'en naan Getsemaní, lo' juin ñi 'in ta'a nda'an ñi: Nde ti chcua um lja chcuin' lyi'on 'in Ndiose. 33 Tsa 'in yu Tyo ti, yu Jacobo, lo'o yu Xuhua mdo'o lo'o ñi ntan ti, lo' mdyisnan ngu'ya sca tu'hua tiquee ñi nu lyee ti'i nga'an 'in ñi. 34 Lo' juin ñi 'in yu: Lu'un 'a ti' cusya 'ñan, cua' lca na cua' cajan. Nde ti quinu um lo' tyi'in um ndii ti' um. 35 Chin' ti se'en ti' mda'an ñi, can' mdyi'ya sti ñi 'in ñi la lyuu, mjñan ñi 'in Ndiose cha' caja ña'an nu a tyijyin ñi nu ti'i. 36 Lo' juin ñi: Abba, Sti hua, nchgaa cha' tca 'in um, a taa um cha' cuiya' tijin nan' nu ti'i re, una si'i ña'an nu nchca tin', cui' ca nu ña'an nu 'un nchca ti' um. 37 Xacan' mxitucui ñi se'en nducua snan yu can', nguija lyoo ñi 'in yu lja' yu, lo' juin ñi 'in yu Tyo: Simón, ¿ta lja'? ¿Ta xtyi ti' ñi sca braa a mda loo chcua ndii ti'? 38 Chcua um ndii ti' um lo' chcui' lyi'o um 'in Ndiose, si'yana a sten cha' ngunan' tiquee um. 'Un ñan ti' cusya 'in um cu'ni um tñan tsu'hue, una nu cu'ni um 'in na na'an ti' um. 39 Xiya' yaa ñi, ticui' ti ña'an mjñan ñi 'in Ndiose lo'o ña'an cha' nu cua' ycui' ñi. 40 Xacan' mxitucui ñi xiya', na'an ñi si'yana ticui' ti ña'an lja' yu, si'yana lyee ti'in ljyaan sla yu, lo' a ngujlyo 'a ti' yu ña'an ti' xcuen yu 'in ñi. 41 Nu cua' nchca snan ya' mxitucui ñi, xacan' juin ñi 'in yu: Caja' lya um lo' xitñan' um, ca tu si'yana cua' mdiyaa braa quinu Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan tuyaa' nten qui'ya chendyu. 42 Tyiton um lo' quiaa na. Ña'an jan ñi, cua ljyaan yu nu ntsu'hui cha' tyaa 'ñan.

Xa nguinu Jesús

43 Lja nu ti' nchcui' Jesús mdiyaa yu Juda se'en ndon ñi, cui' ta yu tichcua can' lca yu. Qui'an 'a nten mdiya lo'o yu, ntsu'hui nu lyi'ya spada, ntsu'hui nu nducua yca yaa', mdiyaa yu si'ya cha' cuiya' 'in nchgaa yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, lo'o ne' escriba, lo'o qui'yu cula. 44 Yu nu ntsu'hui cha' tyaa 'in Jesús, cua' m'ni cuiya' yu cha' ña'an cu'ni yu, lo' juin yu: Yu nu chcui' chan' la sii' sca', can' nu ca lca, xñi um 'in yu una xñi tsu'hue um cunta 'in yu. 45 Cui' ña'an lcaa mdiyaa yu se'en ndon Jesús lo' juin yu: Ñi Bstro, Ñi Bstro. Xacan' ycui' cha' yu la sii' sca' ñi. 46 Cui' xaa msñi ne' 'in ñi. 47 Una sca yu ta'a nda'an ñi ngulo yu spada 'in yu, lo' msi'yu yu nscan nguso 'in yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa. 48 Xacan' juin Jesús lo'o ne': ¿Ñi cha' lo'o spada lo'o yca ljyan sñi um 'ñan tsaña'an nchca ti' um lo'o sca yu cunan? 49 Nchgaa xaa nguilyun lo'o um, lo' ndlo'on 'in nten ni' lyaa, ¿ñi cha' ta a msñi um 'ñan xacan'? Una 'ni cha' tsato'o ña'an cha' nu cua' nguinu scua loo quityi 'in Ndiose. 50 Nchgaa yu ta'a nda'an ñi ngula yaa' yu 'in ñi, cua' la tucueen msnan yu.

Sca nu msñi lo'o ne' 'in lo' msnan

51 Una sca yu tsa suhue ti nu nducui cha'an 'in Jesús, lo'o yu msñi lo'o ne' 'in yu, nguxen yu sca te', 52 una mxnu sti yu te' can', lo' msnan yu cunan' ti yu.

Xa ncua cuiya' cha' 'in Jesús

53 Xacan' mdiya lo'o ne' 'in Jesús
se'en ndi'in yu nu ndlo ca tñan ni'
lyaa, can' nguio' ti'in yu lo'o nchgaa
la ña'an ta'a ntsu'hui yu cunta, tsat-
lyu lo'o qui'yu cula lo'o ne' escriba.
54 Yu Tyo tijyo' ti mducui ncha'an yu
'in Jesús, tsaya' mdiyaa yu tuna'an
lyiya' se'en ndi'in yu nu ndlo ca tñan
can'. Sca se'en ti yten tucua yu lo'o
yu silyiya nu ntsu'hui cuan can', lo'
nguitson ti' yu se'en ndon quii' can'.
55 Nchgaa yu nu ndlo tñan ni' lyaa,
tsatlyu lo'o nchgaa la ña'an ta'a ndlo
yu tñan, nan yu ña'an nu su'hua yu
qui'ya chon' Jesús se'en nu cujui ne'
'in ñi, una ñi sca cha' lo' a nguija lyoo
'in ñi. 56 Siya' qui'an la nu msu'hua
qui'ya 'in ñi, una a ncua ca sca cha' ti
'in ne', si'yana si'i scaña'an ti nchcui'
ne'. 57 Xacan' mdyiton tucua snan
yu nu msu'hua qui'ya 'in ñi lo'o cha'
cuiñi: 58 Huare' ngune 'in hua sca
cha' nu ycui' yu re, lo' juin yu: Nan'
xicuten laa nducua re nu nguiaa' lo'o
juesa 'in nten chendyu, una nu cua'
ca snan tsaan xiton xca na, una si'i
'a lo'o juesa 'in nten chendyu. 59 Ñi
cuaña'an, lo' a ncua ca sca cha' ti 'in
ne'. 60 Xacan' yu nu ndlo ca tñan ni'
lyaa mdyiton yu tlu'hue la, lo' mñicha'
yu 'in Jesús: ¿Ñi cha' ta ñi sca cha'
lo' a nxcuen, ñi qui'ya ta nsu'hua
ne' 'in? 61 Una Jesús ñi sca cha' lo'
a mxcuen ñi. Xiya' mñicha' yu nu
ndlo ca tñan can': ¿Ta cha' ñi si'yana
nu'huin lca Cristo, Sñe' Ndiose ñi nu
tlyu lati? 62 Mxcuen Jesús 'in yu: Nan'
lcan. Ntsu'hui cha' ña'an um 'in —
Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan
nducua ñi tso' cueen 'in Ndiose—, a
cunta ña'an um 'in ñi —quiaan ñi ni'
ndlaa—. 63 Xacan' yu nu ndlo ca tñan
ni' lyaa msta yu ste' yu loo nu lyee
ycuen tique' yu, lo' juin yu: ¿Ñi cha'
ti' cunan na xca nu chcui' ña'an cha'
'in yu re? 64 Cua' ngune 'in na ña'an
ycui' ca'an yu 'in Ndiose. ¿Ña'an ljuin
um ñii? Nchgaa yu msu'hua yu qui'ya
chon' ñi, lo' juin yu: Tsaloo na caja ti
yu. 65 Scasca ne' mdyisnan msu'hua
siye' ne' tloo ñi, mducun ne' tloo ñi
lo' mycuan' ne' 'in ñi, lo' nchcui' ne':
Ljuin ña'an na, cha' ti nu ca mycuan'
'in. Lo'o yu silyiya can' mjyi'in yaa' yu
tloo ñi.

Xa mscuan tloo yu Tyo 'in Jesús

66 Yu Tyo ti' nducua yu tuna'an
lyiya' la 'ya can', lo' mdiyaa ton sca ne'
cuna'an nguso 'in yu nu ndlo ca tñan
ni' lyaa. 67 Na'an ne' nducua yu Tyo
nguitson ti' yu se'en ndon quii' can',
lo' mxina'an tsu'hue ca ne' 'in yu,
lo' juin ne': Lo'o nu'huin ta'a nda'an
Jesús Nazaret. 68 Lo' juin yu Tyo: A
lo'on, ñi a ndyu'hui lyoon 'in yu, ñi a
jlyo tin' ñi cha' nchcui' um. Lo' mdo'o
ton yu Tyo tu'hua tuna'an lyiya', xa-
can' msi'ya sca latyee. 69 Xiya' mx-
ina'an ne' cuna'an can' se'en ndon
yu Tyo, lo' ycui' ne' lo'o nchgaa nu
ndon cui' ti can': Ticui' ta cua lca yu
re. 70 Yu Tyo ticui' ti ña'an juin yu
si'yana a lo'o yu nda'an yu lo'o Jesús.
Chon' nde'en can' ycui' scasca ne' lo'o
yu: Nu cha' ñi ca si'yana lo'o lca ta'a
nda'an yu cua, si'yana ti' cha' nchcui'
ti chcan' ña'an na si'yana lca sca yu
Galilea. 71 Xacan' msu'hua yu Tyo
can' sca cha' chon' yu, lo' m'ni tyi'ya
yu Ndiose, lo' juin yu: Nu cha' ñi s'ni,
a ndyu'hui lyoon 'in yu nu nchcui' um
cha' 'in cua. 72 Xacan' msi'ya latyee
can' nu cua' nchca tucua ya'. La xa-
can' nguia yu'hui ti' yu Tyo ña'an ycui'
Jesús lo'o yu, si'yana lja nu ti' lyijyi
xi'ya latyee tucua ya', tsato'o snan ya'
chcui' yu si'yana a ndyu'hui lyoo yu
'in ñi. Mdyisnan ynan yu xa nguia
yu'hui ti' yu cha' can'.

15

Xa m'ni cuiya' yu Pilato cha' 'in Jesús

1 Tlya ti xca tsaan can' nchgaa yu
nu ndlo tñan ni' lyaa, lo'o qui'yu cula,
lo'o ne' escriba, tsatlyu lo'o nchgaa la
ña'an yu ta'a lyi'ya yu tñan, m'ni cuiya'
ne' cha' si'yana tsa lo'o ne' 'in Jesús
tloo Pilato, lo' ña'an nchcan' ñi mdyaa
ne' cunta 'in ñi yaa' yu. 2 Yu Pilato can'
mñicha' yu 'in ñi: ¿Ta cui' lca Ree 'in
ne' judio? Mxcuen Jesús 'in yu: 'Un

nchcui' um cuañaan. 3 Yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, nde lyee la msu'hua yu qui'ya 'in Jesús. 4 Xiya' mñicha' yu Pilato 'in ñi: ¿Ñi cha' ta ñi sca cha' lo' a xcuen, lo' tsala ñaan nsu'hua ne' re qui'ya 'in? 5 Una ñi cuañaan lo' a mxcuen Jesús, can' cha' nduhue ti' yu Pilato 'in ñi.

Xa mdyaa ne' cunta si'yana caja Jesús

6 Ndeñaan ntsu'hui cha' 'in gubierno nchgaa yjan xa nchca Pascua, ndlaa yu sca preso, ñaan tucui ti nu ndyi'o ne' judio cha' 'in. 7 Sca yu naan Barrabás, tsatlyu lo'o nchgaa la ñaan ta'a nducun' yu, ntsu'hui yu preso si'yana yjui yu nten se'en mdi'in suun yu. 8 Nten qui'an nu nguio' ti'in can', mdyisnan mjñan ne' 'in yu Pilato cha' culaa yu sca preso lja ta'a can', cui' ñaan cha' nu cua' ntsu'hui 'in yu. 9 Yu Pilato mxcuen yu 'in nten can': ¿Ta nchca ti' um culaan 'in yu nu lca ree 'in ne' judio? 10 Juin yu cuañaan, si'yana ngu'ya yu cunta si'ya cha' jñan ti' 'in ne' nu ndlo ca tñan ni' lyaa, can' cha' mdyaa ne' 'in Jesús cunta 'in yu. 11 Una yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, nde lyee la msu'hua yu tiquee nten can', si'yana tsatlyu jñan ne' 'in yu Pilato si'yana culaa yu 'in Barrabás. 12 Xiya' mñicha' yu Pilato 'in ne': ¿Ñaan ta nchca ti' um cu'nin, lo'o yu nu nchcui' um si'yana lca ree 'in ne' judio? 13 Xacan' xiya' ycui' cueen nten can': Jyi'in ca'an um 'in yu loo cusi. 14 Lo' juin yu Pilato 'in ne': Una a sca qui'ya m'ni yu re. Nten can' nde lyee la ycui' cueen ne': Jyi'in ca'an um 'in yu loo cusi. 15 Se'en nu quinu tsu'hue yu Pilato lo'o nten can', ngulaa yu 'in Barrabás, lo' mdyaa yu cunta 'in Jesús yaa' sindatu, ngulo yu tñan si'yana qui'ni ñi, lo' cha'an ñi loo cusi. 16 Yu sindatu yten lo'o yu 'in Jesús ñaan tñan, can' mxo' ti'in ta'a yu tsatlyu. 17 Mxico' yu sca te' cuaa 'in ñi, mtñan yu sca sni' quiche' lo' mdi'in tyaa yu 'in na que ñi. 18 Mdyisnan msi'ya lo'o yu 'in ñi, lo' nchcui' yu: ¡Ngui'ni tnu hua 'in um, 'un nu lca ree 'in ne' judio! 19 Lo'o yca mjyi'in yu que ñi, msu'hua siye' yu 'in ñi, lo' mdon xtyin' yu tloo ñi, si'yana lyee ngui'ni tnu yu 'in ñi ca lca cha' 'in yu. 20 Xa cua' ngula' mstyi lyi'o yu 'in ñi, xacan' ngulyoo yu te' cuaa nu mxico' yu 'in ñi, lo' mxico' yu 'in ñi lo'o ste' ca ñi. Ya lo'o yu 'in ñi se'en cha'an ñi loo cusi.

Xa ngujui Jesús loo cusi

21 Tucueen nguiaa yu mchcua ta'a yu lo'o sca yu yaa tñan ni' quixin', sca yu naan Simón nu mdo'o quichen Cirene, sti yu Jantro lo'o Rufo, lo' yu sindatu can' mxicu'ni yu 'in cui'ya cusi can'. 22 Xacan' mdiya lo'o yu sindatu 'in Jesús sca se'en nu naan Gólgota, lo' cha' re nchca ti' chcui', se'en lca que jyi'o. 23 Mdaa yu vino nu mxitiya' lo'o mirra 'in Jesús, una a yi'o ñi 'in na. 24 Xa cua' mjyi'in ca'an yu 'in ñi loo cusi, mtsa yu ste' ñi, ngulo yu xu'hue yu lo'o na, cha' ñaan qui'ni ca'an na 'in yu cunda scaa yu. 25 Ntsu'hui braa cua' caa tlya xa mjyi'in ca'an yu 'in ñi loo cusi. 26 Lo' qui'ya nu msu'hua ne' 'in Jesús nga'an na nde que cusi, lo' nchcui' na: Nde yu lca ree 'in ne' judio. 27 A cunta lo'o tucua yu cunan mjyi'in ca'an yu sindatu 'in loo cusi, sca yu tso' cueen 'in ñi, lo' xca yu tso' ca. 28 Yato'o cha' nu nguinu scua loo quityi 'in Ndiose, lo' nchcui' na: Cua' lca na sca cha' ti 'in ñi lo'o ne' nducun'. 29 Nten nu ndyijyin cui' ti can' nchcui' ca'an ne' 'in ñi, nxiquiñan ne' que ne' lo' nchcui' ne': Jun', ¿ta si'i nu'huin juin si'yana xicuten laa, lo' tsani' snan ti tsaan tñan 'in na xiya'? 30 Can' cha' lyo laa 'in ticuii', lo' qui'ya loo cusi cua. 31 Yu nu ndlo tñan ni' lyaa lo'o ne' escriba, ticui' ti ñaan nchcui' ca'an yu 'in ñi, lo' nchcui' scasca yu: Yu re, xca tucui ngulo laa yu, una a nchca culo laa yu 'in yu ticuii' yu. 32 Cua' ñii tloo na'an na cha' qui'ya Cristo loo cusi, cui' ree 'in ne' Israel, lo' tsa qui'an ti' na 'in. A cunta yu nu ta'a nga'an ñi loo cusi, nchcui' ca'an yu 'in ñi. 33 Xa mdiyaa ndyi'ya cuaan tsaya' mdiyaa braa cua' snan siin, ngu'ya

tla yta ña'aan sca chcui se'en can'.
34 Cui' braa cua' snan siin ycui' cueen
Jesús: —Eloi, Eloi, ¿lama sabactani—?
Cha' re nchca ti' chcui': —Ndiose 'ñan,
Ndiose 'ñan, ¿ñi cha' ta ngula yaa' um
'ñan—? 35 Ntsu'hui nu ngune 'in cha'
nu ycui' ñi, lo' nchcui' ne': Ña'an jan
ñi, nsi'ya yu 'in nu ncua naan Elía.
36 Xacan' ndla ndsa ti mdo'o sca yu
nu nguia 'ya sca te', lo' mcha' yu 'in
na lo'o tyi'a vinagre, mscuen yu 'in
na sca tuco' yca si'yana co'o Jesús 'in
na, lo' nchcui' yu: Quita na ña'an na
cha' caan ca yu Elía, lo' tyi'ya 'in yu
loo cusi. 37 Una Jesús msi'ya cueen
ñi, cui' ña'an lcaa ngujui ñi. 38 Te'
tlyu nu nducui ni' lyaa mda' tlu'hue
la na, ti' ndyi'o la cuaan ngu'ya la
lyuu. 39 Nde loo se'en nga'an Jesús
ndon x'nan sindatu, xa ngune 'in yu
ña'an msi'ya Jesús xa ngujui ñi, lo' juin
yu: Nu cha' ñi ca si'yana yu re ncua
yu Sñe' Ndiose. 40 A cunta lo'o tucua
snan jun cuna'an ndon jun tijyo' ti
nan' 'ya jun, cui' María Magdalena,
María jyi'an yu See lo'o Jacobo, yu
nu cune' la can', a cunta lo'o Salomé.
41 Jun cuna'an re mducui ncha'an jun
'in Jesús, lo' mdaa yaa' jun 'in ñi xa
mda'an ñi se'en lca Galilea. A cunta
lo'o xca ta jun cuna'an nu ta'a mdiyaa
ñi quichen Jerusalén, ndon can'.

Xa mtsi' Jesús

42 Si'yana cua' msiin tsaan nu cua'
tyisnan xitñan' ne' judio, 43 yato'o
sca yu naan See Arimatea, m'ni tnu
tiquee yu ya jñan yu cha' cuiya' 'in
Pilato si'yana cutsi' yu 'in Jesús. Lca
yu sca nu ndon loo 'in ne' judio, lo'o
yu nta yu tsaan nu ntsu'hui cha' culo
Ndiose tñan 'in nten. 44 Yu Pilato can'
yuhue 'a ti' yu xa ynan yu cha' si'yana
cua' ngujui Jesús, can' cha' msi'ya yu
'in x'nan sindatu can', lo' mñicha' yu
'in cha' na cha' ñi ca cua' ngujui Jesús.
45 Xa cua' jui suun 'in yu si'yana cua'
ngujui Jesús, xacan' mdyaa yu Pilato
cunta 'in yu See can' si'yana cutsi'
yu 'in ñi. 46 Msi'i yu See can' sca te'
tsu'hue ña'an, lo' xa mdyi'ya yu 'in
Jesús loo cusi, nguxen yu te' can' 'in
ñi. Mdi'in tyaa yu 'in ñi ni' sca tuquee
nu cua' lca nguiaa', lo' mxixen yu sca
quee si'yana tucun yu 'in na. 47 María
Magdalena, lo'o María nu lca jyi'an yu
See, na'an ne' la mtsi' Jesús.

16

Xa mdyiqui'o Jesús

1 Xa cua' mdijin tsaan nu nxitñan'
ne' judio, María Magdalena lo'o María
jyi'an yu Jacobo, lo'o Salomé msi'i jun
tyi'a xityi'i nu su'hua jun 'in Jesús
se'en mtsi' ñi. 2 Tlya ti culoo tsaan 'in
snan can', xa tsa nducua cucha mdo'o
ne' nguiaa ne' tucuaa can'. 3 Tucueen
nguiaa jun scasca jun nchcui' jun: ¿Ti
nu culo ntan quee nu nchcun tucuaa
can'? 4 Xa mdiyaa jun, na'an jun
si'yana cua' mdo'o ntan quee can', lo'
lca na sca quee tlyu. 5 Yten jun se'en
mtsi' Jesús, lo' na'an jun nducua sca
yu tsa suhue ti tso' cueen can', lco'
yu sca te' tucuin nu mten, lo' ytsen
jun. 6 Lo' juin yu 'in jun: A cutsen
um, jlyo tin' si'yana nda'an nan um
'in Jesús Nazaret nu mjyi'in ca'an ne'
'in loo cusi. Cua' mdyiqui'o ñi, lo' a
ntsu'hui 'a ñi re, cu'ni quii um se'en
mdi'in tyaa ne' 'in ñi. 7 Quia ytsa'
um 'in yu ta'a mda'an ñi, lo'o yu Tyo,
si'yana culo nducua la ñi tsaa ñi se'en
lca Galilea, la cua ña'an ta'a ñi lo'o
yu, cui' ña'an nu cua' ycui' ñi lo'o yu.
8 Ndla ndsa ti mdyi'o jun cuna'an can'
se'en mtsi' ñi, mchcuan jun nu lyee
nguitsen jun, lo' ñi a ycui' 'a jun lo'o
ñi xca tucui, si'yana lyee ytsen jun.

Xa na'an tloo Jesús 'in María Magdalena

9 Tlya culoo tsaan 'in snan xa mdy-
iqui'o Jesús, culo nducua la 'in María
Magdalena ngulo'o tloo ñi, cui' nu
ngulo ñi tsa cati cui'in xa'an 'in.
10 Mdo'o jun nguia ytsa' jun cha' can'
'in nchgaa la ña'an ta'a mda'an Jesús,
se'en ndi'in lu'un ti' yu lo' nguinan yu.
11 Xa ynan yu cha' si'yana lo'o Jesús, a
cunta María cua' na'an tloo 'in ñi, una
a ya qui'an ti' yu cha' can'.

Xa na'an tloo Jesús 'in tucua yu Emaús

12 Chon' nde'en la can', ngulo'o
tloo Jesús 'in tucua yu nu nguiaa
sca tucueen ni' quixin', una xcañaan
ngulo'o tloo ñi 'in yu. 13 Cui' xaa
ya ytsa' yu 'in nchgaa la ñaan ta'a
mda'an ñi cha' can', una ticui' ti ñaan
a ya qui'an ti' yu.

Mxnu Jesús tñan 'in yu ta'a mda'an ñi

14 La xiya' ti can' ngulo'o tloo Jesús
'in ycui' ca yu ta'a mda'an ñi, cui' cha
tixca yu can', se'en nducua ycu yu.
Lo' ycui' ñi lo'o yu ñi cha' tla 'a cusya
'in yu, lo' a ya qui'an ti' yu 'in nu
na'an tloo ca 'in ñi xa cua' mdyiqui'o
ñi. 15 Xacan' juin ñi 'in yu: Tsaa um
sca chcui chendyu, lo' chcui' um cha'
tsu'hue 'in Ndiose lo'o nchgaa nten.
16 Nu tsa qui'an ti' 'ñan lo' chcua tya,
can' nu tyi'o laa. Una nu a tsa qui'an
ti' 'ñan, can' nu nducua yuhue' chon'
tsala xaa. 17 Nu tsa qui'an ti' 'ñan,
scasca cha' nu tnu cu'ni can': Lo'o
cha' cuiya' 'ñan, culo can' cui'in xa'an
nu ntsu'hui 'in nten, lo' chcui' can'
scasca lenguas nu cui ti. 18 Cha' xñi
can' sca cunaan nu la, lo' ta co'o can'
na nu yu'hui yaan 'in, lo' a sca ca 'in.
A cunta tyi'in tyaa can' yaa' 'in nu ti'i
lo' chca.

Xa ycuen Jesús nde ni' cuaan

19 Xa mdyi ycui' Ñi X'nan na cha'
re, m'ni Ndiose cha' ycuen ñi nde ni'
cuaan, lo' yten tucua ñi tso' cueen 'in
ñi. 20 Yu ta'a mda'an ñi ya ycui' yu cha'
tsu'hue 'in Ndiose nchgaa se'en, lo' Ñi
X'nan na mda yaa' ñi 'in yu, lo' mxnu
scua tla ñi cha' nu ycui' yu lo'o cha'
tnu nu m'ni ñi. Amen.

Lucas

Yu Luca nchcui' cha' yu 'in yu Teófilo

1 Qui'an 'a nu cua' msu'hua juesa
ca'an lyicua quityi re tsaña'an nu cha'
ñi ca yato'o lja hua, 2 chcui ña'an jui
nu ngulo'o 'in hua, nu na'an tloo cha'
re ti' xa mdyisnan na, lo' mchcuan
yu cunta si'yana tsa ycui' yu cha' re
lo'o nten. 3 Can' cha' lo'on nan' mdo'o
tiqueen ca'an quityi re lyicua la 'in
um, 'un ñi Teófilo, si'yana cua' nguia
nan tsu'huen nchgaa cha' re lo'o cha'
tiyaa, ti' la suun se'en mdyisnan na,
4 si'yana ca cuiya' tsu'hue ti' um lo' a
cu'ni tucua ti' um lo'o cha' nu cua' jui
nu ngulo'o 'in um.

Ycui' angujle cha' 'in yu Xuhua

5 Xa ncua yu Herode ree se'en lyi'ya
loo Judea, ndi'in sca yu naan Zacaría
nu ntsu'hui cunta 'in laa, cui' ta 'in
Abía, lo' cuna'an 'in Zacaría can' naan
Elisabet, ta nten 'in Aarón. 6 Chcuaa
can' ñi ndi'in cha' 'in tloo Ndiose,
tsu'hue nguia ncha'an can' nchgaa
cha' nu ndlo Ñi X'nan na tñan lo'o
cha' nu mdi'in tyaa ñi. 7 Una a mdi'in
sñe' jun si'yana Elisabet la' ña'an a
mdu'hui sñe', a cunta chcuaa jun cua'
cula jun. 8 Yato'o lja ngui'ni Zacaría
tñan 'in Ndiose, cui' tsaan nu m'ni
ca'an 'in ta nu ntsu'hui yu, 9 mdo'o
xu'hue yu tiquin tucua yu na nu xi-
tyi'i ni' lyaa 'in Ñi X'nan na, ña'an
cha' nu cua' ntsu'hui 'in yu nu ndlo
tñan ni' lyaa. 10 Ña'aan quichen ne'
ndi'in nde lyiya', nchcui' lyi'o ne' 'in
Ndiose lja ndiquin na xityi'i can'.
11 Xacan' ngu'ya ton sca angujle 'in
Ñi X'nan na tloo yu, luhua' tso' cueen
se'en ndiquin na can'. 12 Xa na'an
Zacaría 'in angujle can', ytsen yu lo'
a ngujlyo 'a ti' yu ña'an ca. 13 Una
angujle can' juin lo'o yu: A cutsen
Zacaría, si'yana cua' mxcuen Ndiose
cha' nu njñan, nten 'in nu lca Elisabet
ntsu'hui cha' tyi'in sca sñe', lo' tyi'in
tyaa nii ca naan Xuhua. 14 Ndyijyin
ya' ca tsu'hue chu'hui tiquee si'ya
cha' re, cui' cuaña'an qui'an 'a nten
ca tsu'hue chu'hui tiquee ne' xa ca
cune' cuhui', 15 si'yana tlyu tucui ca
can' tloo Ndiose. A ntsu'hui cha' co'o
can' vino uta sidra, si'yana cua' lca
mtsa'an yu'hui can' lo'o Espíritu nu
Luhui 'in Ndiose xa tiyaan chendyu.
16 Cu'ni can' cha' si'yana qui'an ne'
Israel xitucui ne' lo' tsa qui'an ti' ne'
'in Ñi X'nan na, ñi nu lca Ndiose 'in
ne'. 17 Chcua loo yu cu'ni yu tñan 'in
Ñi X'nan na lo'o nu chcui lca tiquee
yu tsaña'an cha' cuiya' nu mdon lo'o
Elía, —cu'ni yu cha' chca tsu'hue lca
tiquee nten cula can' lo'o sñe' ne'—,
cui' cuaña'an nu lye' ti' tyisnan cu'ni
tñan tsu'hue, ña'an ca si'yana tyi'in tya
tiyaa yu sca quichen nu cuan xu'hue
'in Ñi X'nan na. 18 Xacan' juin Zacaría
'in angujle can': ¿Ña'an ta tca chu'hui
lyoon cha' re? A cunta cua' culan, cui'
cuaña'an nten 'ñan. 19 Mxcuen angu-
jle can' 'in yu: Nan' lcan Gabriel nu
nguilyu tloo Ndiose, cui' ñi ngua'an
tñan ñi 'ñan si'yana chcuin' lo'o lo'
ca jlyo ti' cha' tsu'hue re. 20 Una ti'
cua' ñii a tca 'a chcui' tsaya' tiyaa
tsaan nu tsato'o cha' re, si'yana a ya
qui'an ti' cha' nu ycuin' lo'o. 21 Nten
can' nta ne' 'in Zacaría nde lyiya', lo'
nduhue ti' ne' ñi cha' lyee 'a ndiya'
yu ni' lyaa can'. 22 Una xa mdyi'o
yu a ncua 'a chcui' yu, xacan' ngu'ya
ne' cunta si'yana na'an xñii yu sca
cha' ni' lyaa can'. Xtyi n'ni yaa' ti
yu ntsa' yu cha' nu na'an yu, lo' a
ncua 'a chcui' yu. 23 Xa yatii tsaan nu
nguilyu yu ni' lyaa, xacan' nguila yu
nde se'en ndi'in yu. 24 Chon' nde'en
can' mxilyo ña'an Elisabet, lo' tsani'
ca'yu coo' a la 'a mdo'o ne', lo' nchcui'
ne': 25 Ndeña'an m'ni Ñi X'nan na lo'on
si'yana nguia yu'hui ti' ñi 'ñan, lo' a
caja 'a cha' chcui' nten lo'on cua' ña'an
ti.

Ycui' angujle cha' 'in Jesús

26 Xa cua' nguiaa scua coo' mx-
ilyo ña'an Elisabet, xacan' ngua'an
tñan Ndiose 'in angujle Gabriel can',
tsaa quichen Nazaret se'en lyi'ya loo

Galilea, 27 se'en ndi'in sca ne' cuna'an
tsa suhue ti nu a nchca qui'ni ca'an
yu qui'yu 'in, una cua' ncua cuiya'
cha' si'yana ca cuilyi'o ne' 'in sca
yu naan See, cui' ta nten 'in Davi,
lo' ne' cuna'an can' naan ne' María.
28 Xacan' mdiyaa angujle se'en ndi'in
ne' cuna'an can' lo' juin: ¡Ca tsu'hue
chu'hui tiquee tsañaan cha' tsu'hue
nu mdo'o tiquee Ndiose lo'o! Si'yana
Ñi X'nan na ndi'in lo'o, lo' tlyu la
xu'hue mdaa Ndiose 'in que nch-
gaa la ñaan ne' cuna'an. 29 Una
xa na'an 'in angujle can', ytsen lo'o
cha' nu ngune 'in, lo' msu'hua cha'
tiquee cha' ñi cha' ca lca cha' can'.
30 Xacan' juin angujle: María, a cut-
sen, si'yana Ndiose ndyu'hui cuiya'
ti' ñi 'in. 31 Cua' ñii ntsu'hui cha' xi-
lyo ñaan lo' tyi'in sca cuhui' qui'yu
'in, lo' tyi'in tyaa nii cuhui' ca naan
cuhui' Jesús. 32 Ntsu'hui cha' ca ñi
sca nu ndon loo, lo' ca naan ñi Sñe'
Ndiose, ñi nu tlyu lati, cui' Ndiose
X'nan na xiton 'in ñi, lo' chcuan ñi
cunta cha' cuiya' nu mdaa Ndiose 'in
Davi, nu lca sti ta nten 'in ñi, 33 tsala
xaa culo ñi tñan 'in ta nten 'in Jacob,
lo' a ntsu'hui cha' tsatii cha' cuiya' 'in
ñi. 34 Xacan' juin María 'in angujle
can': ¿Ñaan ta tsato'o cha' re si'yana
a nchca sca yu qui'yu qui'ni ca'an
'ñan? 35 Mxcuen angujle can': Espíritu
nu Luhui 'in Ndiose qui'ya yu'hui 'in,
scati Ndiose ñi nu tlyu lati cu'ni ñi
cha' cho'o yu'hui cha' cuiya' 'in ñi 'in,
lo' nu ntsu'hui cha' ca cune' can' lca
sca nu Luhui, can' cha' ca naan can'
Sñe' Ndiose. 36 Cua' ñii ca cuiya' ti'
si'yana lo'o Elisabet nu ti' nchca ta'a,
cua' mxilyo ñaan siya' cua' cula, cua'
nguiaa scua coo' 'in lo'o cha' can', cui'
nu nchcui' ne' 'in si'yana a ndyi'in
sñe', 37 una cha' nu 'in Ndiose, a sca
cha' tucui. 38 Xacan' juin María: Nde
ndon lo' ca ja'an 'in Ñi X'nan na, lo'
tsato'o nchgaa cha' nu ycui' um lo'on.
Xacan' mdo'o angujle can' nguiaa.

Ya na'an María 'in Elisabet

39 Xi'i ti mducui, ndla ti m'ni María
cha' mdo'o nguiaa sca quichen ndi'in
lja qui'ya se'en lyi'ya loo Judea,
40 xa mdiyaa se'en nducua na'an
'in Zacaría, ycui' cha' 'in Elisabet.
41 Yato'o xa ngune 'in Elisabet ycui'
cha' María can', ngüi ti' Elisabet
nguñan yu'hui cuhui' can' 'in, cui'
ñaan lcaa mtsa'an yu'hui Elisabet lo'o
Espíritu nu Luhui 'in Ndiose. 42 Cui'
xaa mdo'o ycui' cueen: Tsu'hue ca
xu'hue nu'huin que 'in nchgaa la
ñaan ne' cuna'an, lo' tlyu ca xu'hue
ntsu'hui 'in ñi nu lca sñe'. 43 Nduhue
tin' ñi cha' m'ni ca'an cha' re 'ñan
si'yana jyi'an Ñi X'nan yan ycui' cha'
'ñan. 44 Ña'aan xa ngune 'ñan ycui'
cha', cui' xaa nguñan yu'hui cuhui'
re 'ñan loo nu lyee tsu'hue ntsu'hui
tiquee cuhui'. 45 Tsu'hue ca xu'hue
si'yana ya qui'an ti', a s'ni tsato'o
cha' nu cua' mdi'in tyaa Ñi X'nan na
lo'o. 46 Xacan' juin María: —Lo'o nu
chcui cusya 'ñan cu'nin tnun 'in Ñi
X'nan na, 47 lo' ndyijyin ya' tsu'hue
ntsu'hui tiqueen lo'o Ndiose, Ñi nu
ndlo laa 'ñan, 48 si'yana mdi'in tyaa ñi
quiloo ñi 'ñan, nan' nu lca nguso 'in
ñi—, lo' ti' cua' ñii nchgaa ta nten nu
caan nde loo re, chcui' si'yana tlyu
ca xu'hue ntsu'hui 'ñan. 49 Si'yana Ñi
nu tla la cha' 'in m'ni ñi sca cha' nu
tnu lo'on, —lo' lca ñi sca nu Luhui
'a—. 50 Tsala xaa —ñaan 'tnan ti' ñi
'in nten tsalca nu nchca ja'an 'in ñi—.
51 M'ni ñi scasca cha' nu tnu lo'o cha'
cuiya' 'in ñi, ngujlyo ñi 'in nu siye'
lo'o cha tiyaa 'in can'. 52 Mchcuan
ñi cha' cuiya' 'in nu ndlo tñan loo
chendyu re, lo' mscuen cuaan ñi 'in
nu jo'o la ndi'in cha' 'in. 53 Mdaa ñi
nchgaa loo cha' tsu'hue 'in nu nda'an
nguite' ti', una nu cuilyiya' mxnu
ñi 'in can' cua ti ñaan. 54 Mda yaa'
ñi 'in ne' Israel nu lca nguso 'in ñi,
nguia yu'hui ti' ñi 'in ne' lo' tsala ñaan
mñaan 'tnan ti' ñi 'in ne', 55 cha' nu
mdi'in tyaa ñi lo'o nu ncua nten cula
'in na, cui' Abraham lo'o ta nten nu
lca sñe' can', lo' nguinu scua cha' re
tsala xaa. 56 Can' nguinu María lo'o
Elisabet tsani' snan coo', chon' nde'en
can' mxitucui nde quichen tyi.

Xa ncua cune' yu Xuhua

57 Xa ya tucua tsaan can' mdiyaan
sca cuhui' qui'yu 'in Elisabet. 58 Ta'a
ndi'in ne' cui' ti can' lo'o nchgaa la
ña'an ta'a jun, xa ynan ne' cha' si'yana
Ndiose tlyu cha' tsu'hue m'ni ñi lo'o
jun, tsu'hue yu'hui tiquee ne'. 59 Xa
ncua snu' tsaan cuhui' can', yaa jun
se'en ntsu'hui cha' ca circuncida 'in
cuhui', lo' mdi'in tyaa ne' nii cuhui'
si'yana ca naan cuhui' Zacaría, ña'an
naan sti cuhui'. 60 Una jyi'an cuhui'
mxcuen: Si'i cuaña'an ca naan cuhui',
Xuhua ca naan cuhui'. 61 Lo' juin
ne' xacan': ¿Ñi cha' ca naan cuhui'
cuaña'an, lo' ñi sca ta nten 'in, a naan
cuaña'an? 62 Xacan' m'ni yaa' ti ne' 'in
sti cuhui' cha' ña'an ca naan cuhui'.
63 Cui' xaa mjñan yu sca ca' lyo' ti, lo'
ndeña'an ngua'an yu loo na: Xuhua
ca naan cuhui'. Xacan' nchgaa ne'
yuhue ti' ne'. 64 Ticui' xaa nguila cha'
nchcui' 'in Zacaría can', lo' mdyaa yu
xu'hue 'in Ndiose. 65 Ndyijyin 'a ya'
nduhue ti' nchgaa nten ndi'in cui' ti
can', cuaña'an scasca quichen ndi'in
lja qui'ya se'en lyi'ya loo Judea mscua
cueen cha' can'. 66 Nchgaa nu ngune
'in cha' can' msu'hua ne' cha' tiquee
ne', lo' nchcui' ne': ¿Ñi na ña'an ndi'in
cha' 'in cuhui' cua? Lo' Ñi X'nan na
ntsu'hui ñi cunta 'in cuhui'.

Cha' nu mxiycui' Ndiose 'in Zacaría

67 Lo' Zacaría sti cuhui' mtsa'an
yu'hui lo'o Espíritu nu Luhui 'in
Ndiose lo' ndeña'an mxiycui' ñi 'in:
68 —Tlyu ca cha' tsu'hue ntsu'hui 'in
Ndiose X'nan ne' Israel—, si'yana
cua' mdiyaan ñi se'en nu culo laa ñi
quichen 'in ñi, 69 mxiton ñi sca nu
tla la cha' 'in nu culo laa 'in na, nu
yaan loo ta nten 'in Davi nu ncua
nguso 'in ñi, 70 cui' tsaña'an cha' nu
mxiycui' ñi 'in nchgaa nu mdo'o hui
'in ñi ti' culoo, 71 si'yana culo laa
ñi 'in na tuyaa' ta'a cusuun na lo'o
nchgaa nu nxcuan tloo 'in na, 72 lo'
cuaña'an ña'an 'tnan ti' ñi 'in nchgaa
nten cula 'in na, lo' nguia yu'hui ti' ñi
cha' nu mxnu ñi 'in can', 73 cui' cha'
nu mdi'in tyaa ca ñi lo'o nten cula 'in
na Abraham, cha' nu ntsu'hui cha' taa
ñi 'in na, 74 si'yana tyi'o laa na tuyaa'
ta'a cusuun na, lo' cuaña'an taa ñi cha'
cuiya' cu'ni na tñan 'in ñi lo'o nu chcui
lca tiquee na, 75 luhui cha' tiyaa 'in na
cu'ni na tñan tsu'hue tloo ñi tsala xaa.
76 Nu'huin nu lca sñen', ntsu'hui cha'
caja nu culo'o naan 'in si'yana lca yu
nu nxiycui' Ndiose 'in, ñi nu tlyu lati.
Si'yana —chcua loo lo' cu'ni chu'hue
tucueen nu caan Ñi X'nan na—. 77 Lo'
culo'o 'in quichen 'in ñi ña'an ntsu'hui
cha' tyi'o laa ne', ña'an ca si'yana cu'ni
ñi cha' tlyu ti' 'in ne' lo'o qui'ya nducui
ne'. 78 Si'yana tlyu cha' tsu'hue mdo'o
tiquee Stina Ndiose lo'o na, can' cha'
ti' la ni' cuaan ncua chcan' sca xaa
nu yaan 'in na, 79 si'yana —tyu'hui
xaa 'in nchgaa nu ndi'in se'en tla
yta, nchgaa nu nsu'hua nchcun cha'
ndyija 'in—, a cunta si'yana culo'o ñi
'in na tucueen nu tsaa na, lo' cuaña'an
tca tyi'in tsu'hue na. 80 Cuhui' can'
nguia nguilo cuhui', lo' cuaña'an
nguia ndyija juesa 'in lo'o tso' nu 'in
Ndiose, lo' mdi'in yu sca se'en ngutyi
tsaya' mdiyaa tsaan nu ngulo'o tloo
yu 'in ne' Israel.

2

Xa ncua cune' Jesús

1 Yato'o yu nu lca ree Augusto César,
mdi'in tyaa tla yu sca cha' si'yana
nchgaa nten cha'an scua nii ne' ña'aan
se'en ndlo yu tñan. 2 Cha' re yato'o
culoo xa ngu'ya yu Cirenio tñan se'en
lyi'ya loo Siria. 3 Cunda scaa nten
nguiaa ne' quichen tyi ne' si'yana
cha'an scua nii ne'. 4 Can' cha' lo'o yu
See mdo'o yu quichen Nazaret se'en
lyi'ya loo Galilea, nguiaa yu quichen
tyi Davi, cui' Belén se'en lyi'ya loo
Judea, si'yana lca yu ta nten 'in Davi,
5 can' ntsu'hui cha' cha'an scua nii
jun lo'o María nu lca cuilyi'o yu, lo'
cua' nchcui cuii' cha' tiyaan sñe' can'
chendyu. 6 Yato'o lja ndi'in jun can',
ya tucua xaa nu ntsu'hui cha' tyijyin
yu'hui 'in. 7 Mdi'in sca cuhui' 'in,
sñe' nu culoo, lo' nguxen sca te' 'in
cuhui', mdi'in tyaa 'in cuhui' sca se'en
ndyu'hui na nchcu 'ni, si'yana a jui
na'an se'en quinu jun.

Cha' 'in angujle lo'o yu nu na'an seen slya'

8 Tu'hua quichen can' ndi'in tucua
snan yu nu na'an seen slya', ntsu'hui
yu cunta 'in 'in chcui tla. 9 Tsati ntyin
ngulo'o tloo sca angujle 'in Ñi X'nan
na 'in yu, la ni' cuaan mdo'o sca xaa
'in Ñi X'nan na msu'hua lo'o 'in yu,
lo' lyee ytsen yu. 10 Una juin angujle
can' lo'o yu: A cutsen um, si'yana
nde ljyan lo'on sca cha' tsu'hue 'in
um tsaña'an nu ca tsu'hue chu'hui
tiquee nchgaa nten: 11 Si'yana tla re
ñii, quichen tyi Davi, ngula ñi nu culo
laa 'in um, can' nu lca Cristo ñi nu
lca X'nan na. 12 Nde sca cuiya' nu
ndyi'in tyaan 'in um: Quia nan um
'in sca cuhui' nu ntsu'hui ni' yca se'en
ndyu'hui na nchcu 'ni. 13 Tsati ntyin
ncua chcan' qui'an la angujle la ni'
cuaan nu ngui'ni tnu 'in Ndiose, lo'
nchcui': 14 ¡Cu'ni tnu na 'in Ndiose,
ñi nu nducua ni' cuaan, cua' ñii caja
ña'an tyi'in tsu'hue nten loo chendyu
re, si'yana cuaña'an lca tiquee ñi lo'o
ne'! 15 Yato'o xa mxitucui angujle can'
nde ni' cuaan, yu nu na'an seen slya'
can' mdyisnan nchcui' yu scasca yu:
Tsaa na quichen Belén lo' ca cuiya'
ti' na cha' nu yato'o, tsaña'an mtsa'
Ñi X'nan na 'in na. 16 Ticui' xaa
mdo'o yu nguiaa yu, lo' nguija lyoo yu
'in María lo'o yu See, lo' cuhui' can'
nscua cuhui' ni' yca se'en ndyu'hui na
nchcu 'ni. 17 Xa na'an yu 'in cuhui'
can', mdaa yu suun lo'o jun nchgaa
cha' nu ngune 'in yu cha' 'in cuhui'.
18 Nduhue ti' nchgaa nu ngune 'in
cha' nu ycui' yu nu na'an seen slya'
can'. 19 Nguinu yu'hui cha' can'
tiquee María, lo' qui'an cha' nguñan
ti' si'ya cha' nu yato'o. 20 Xacan' yu
nu na'an seen slya' can' mxitucui yu
nguiaa yu, ngui'ni tnu yu 'in Ndiose
lo' ndyaa yu xu'hue 'in ñi si'ya nchgaa
cha' nu na'an yu lo' ngune 'in yu, cui'
tsaña'an cha' nu ycui' angujle can' lo'o
yu.

Mxnu jun cunta 'in cuhui' yaa' Ñi X'nan na

21 Xa mda'a snu' tsaan can' m'ni
jun cha' ncua circuncida 'in cuhui', lo'
mdi'in tyaa jun nii cuhui' si'yana ca
naan cuhui' Jesús, cui' nii nu mdi'in
tyaa angujle xa ti' lyijyi xilyo ña'an
María. 22 Xa mda'a tsaan nu ntsu'hui
cha' suhui jun 'in jun, tsaña'an nu
nchcui' lee ngua'an scua Moisé, xa-
can' ya lo'o jun 'in cuhui' quichen
Jerusalén, si'yana xnu jun cunta 'in
cuhui' yaa' Ñi X'nan na. 23 (Si'yana
ndeña'an nguinu scua cha' loo lee 'in
Ñi X'nan na: —Cuhui' qui'yu nu cu-
loo 'in jyi'an, can' nu tucua tloo Ñi
X'nan na 'in—.) 24 A cunta si'yana
taa jun sca lcuan nu squin tucua
tloo Ndiose tsaña'an nchcui' lee 'in Ñi
X'nan na: Ntsu'hui cha' taa jun —
tsa ta ngroo uta tucua scun' jo'o nu
cune' ti—. 25 Cui' quichen Jerusalén
ndi'in sca yu nu naan Simeón, lca
yu sca nu ñi ndi'in cha' 'in lo' n'ni
tnu yu 'in Ndiose, lo'o yu nta yu
tsaan nu ntsu'hui cha' tyi'o laa ne' Is-
rael, lo' mtsa'an yu'hui yu lo'o Espíritu
nu Luhui 'in Ndiose. 26 Cua' mtsa'
Espíritu 'in yu si'yana a tyi'o yu loo
chendyu re, cha' si'i la cua' na'an tloo
yu 'in ñi nu mdo'o hui ca 'in Ñi X'nan
na. 27 Cui' tsaan can' mdu'hui Espíritu
tiquee yu si'yana tsaa yu ni' lyaa,
lja xacan' mdiya lo'o jun 'in cuhui'
can', si'yana cu'ni ne' lo'o cuhui'
tsaña'an nu nchcui' lee. 28 Xacan'
mdi'in tyaa scun yu Simeón can' 'in
cuhui', mdyaa yu xu'hue 'in Ndiose,
lo' nchcui' yu: 29 Ñi X'nan hua, cua'
ñii tca chcuan um 'ñan ña'an cha' nu
cua' mdi'in tyaa um, 30 si'yana cua'
na'an tloon 'in ñi nu ntsu'hui cha' culo
laa 'in hua, 31 cui' cha' tsu'hue nu cua'
mdi'in tyaa um nu cu'ni tsu'hue 'in
nchgaa nten, 32 nde nu lca sca xaa
nu sla cha' tiyaa 'in ne' gentil, cui'
cuaña'an ca tsu'hue chu'hui tiquee ne'
Israel nu lca quichen 'in um. 33 Yu See
lo'o jyi'an cuhui' nduhue 'a ti' jun cha'
nu nchcui' Simeón can' cha' 'in cuhui'.
34 Lo' mjñan yu Simeón 'in Ndiose
si'yana ncuan ñi 'in jun, xacan' juin
yu 'in María jyi'an cuhui' can': Nde nu
ngulo ton Ndiose, lo' si'ya ñi re qui'an
'a ne' Israel tyiton ne', a cunta qui'an
ne' ntsu'hui cha' tlyu ne', lo' caja nu

ña'an ti'i 'in, 35 (lo' cha' re tyijyin xi'yu
na ni' cusya 'in tsaña'an nchca ti' sca
xlyu), ña'an ca si'yana ca chcan' loo
tsaña'an lca cusya 'in nchgaa nten.
36 A cunta ni' lyaa can' nguilyu Ana,
sca ne' cuna'an nu nxiycui' Ndiose
'in, sñe' Fanuel nu lca ta nten 'in
Aser, a cunta cua' cula ne', lo' mdi'in
ne' lo'o cuilyi'o ne' cati yjan xa ncua
suhue ne', 37 lo' cua' nguiaa jacua yla
ntsu'hui jacua yjan nu nguinu ne' lo'o
cha' ycui' ti. Nchgaa xaa nguilyu ne'
ni' lyaa ngui'ni tnu ne' 'in Ndiose, tla
lo' cucha nchcui' lyi'o ne' 'in ñi, cui'
cuaña'an ngui'ni ne' ayuna. 38 Lja
xacan' mdiyaa ne' se'en nguilyu jun
lo'o cuhui' can', lo' mdyaa ne' xu'hue
'in Ndiose, a cunta nchcui' ne' cha' 'in
cuhui' can' lo'o scasca ne' Jerusalén
nu nta tsaan nu ntsu'hui cha' culo laa
ñi 'in ne'.

Xa mxitucui jun quichen Nazaret lo'o Jesús

39 Xa cua' msu'hua ta jun cha' 'in
jun tsaña'an nchcui' lee 'in Ñi X'nan
na, xacan' mxitucui jun se'en lyi'ya
loo Galilea, cui' quichen tyi jun se'en
lca Nazaret. 40 Cuhui' can' nguia
nguilo cuhui', ndyija juesa 'in cuhui',
nguia ndyu'hui cha' tiyaa 'in cuhui', a
cunta lyee ndyu'hui cuiya' ti' Ndiose
'in cuhui'.

Xa nguija lyoo Jesús ni' lyaa

41 Nchgaa yjan ndyi'an nten cula 'in
Jesús ta'a Pascua quichen Jerusalén.
42 Xa ntsu'hui Jesús tichcua yjan ya
lo'o jun 'in ñi se'en nchca ta'a quichen
can', tsaña'an cha' nu cua' ntsu'hui 'in
ne'. 43 Lo' ña'aan mdyi ta'a can' mxi-
tucui jun nde quichen tyi jun, una a
ngujlyo ti' nten cula 'in Jesús si'yana
nguinu ton ñi se'en lca Jerusalén,
44 ñan ti' jun cha' ta yaan Jesús lja nten
nu yaa ta'a can', lo' chcui tsaan cua'
mda'an jun xa mdyisnan ngunan jun
'in Jesús lja nten nu ti' nchca ta'a jun,
uta lja nchgaa la ña'an ta'a tsu'hue
jun, 45 lo' a nguija lyoo ñi, can' cha'
xiya' mxitucui jun nde Jerusalén nu
nguia nan jun 'in ñi. 46 Una yato'o la
mda'a cucha can' nguija lyoo jun 'in
ñi ni' lyaa, nducua ñi lja yu nu m'ni
cha'an cha' 'in lee, lo' ndon nscan ñi
cha' nu nchcui' yu lo' ñicha' ñi 'in yu.
47 Nchgaa nu ne 'in cha' nu nchcui'
ñi, nduhue ti' ne' si'yana tsu'hue cha'
tiyaa nda'an lo'o ñi, lo' nchgaa cha'
nxcuen ñi 'in ne'. 48 Xa na'an jun 'in ñi
nducua ñi lja yu can', yuhue 'a ti' jun
lo' juin jyi'an ñi: Sñen', ¿ñi cha' m'ni
lo'o hua cuaña'an? Ña'an jan ñi, nan'
lo'o sti nda'an nan hua 'in, lo' lyee 'a
msu'hua cha' nduhue ti' tiquee hua
49 Xacan' mxcuen Jesús 'in jun: ¿Ñi
cha' nda'an nan um 'ñan, ta a jlyo ti'
um si'yana 'ni cha' 'ñan lo'o tñan 'in
Stin? 50 Una a ngu'ya jun cha' tiyaa ñi
cha' ycui' ñi cuaña'an. 51 Xacan' mxi-
tucui ñi lo'o jun nde quichen Nazaret,
lo' ncua ja'an ñi 'in jun lo'o nchgaa
cha'. Nguinu yu'hui nchgaa cha' can'
ni' cusya 'in jyi'an ñi. 52 Jesús nguia
nguilo ñi, a cunta lo'o cha' tiyaa 'in ñi,
lyee ndyu'hui cuiya' ti' Ndiose 'in ñi,
ticui' cuaña'an ndyu'hui cuiya' ti' nten
'in ñi.

3

Cha' 'in yu Xuhua nu mducua tya 'in nten

1 Yato'o cui' yjan nu cua' nchca 'tñu
nu ndlo yu Tiberio César tñan ña'aan
quichen can', xacan' lca yu Poncio
Pilato bsya se'en lyi'ya loo Judea, lo'
yu Herode tetrarca ndlo tñan se'en
lyi'ya loo Galilea, lo' yu Lpe ta'a ngula
yu ndlo tñan se'en lyi'ya loo Iturea
lo'o se'en lca Traconite, lo' yu Lisa-
nias tetrarca ndlo tñan se'en lyi'ya loo
Abilinia. 2 Yu Anás lo'o Caifás ndlo
yu tñan ni' lyaa, cui' xacan' mxiycui'
Ndiose 'in yu Xuhua, sñe' Zacaría, xa
mda'an yu se'en ngutyi can'. 3 Mda'an
yu luhua' se'en su chco tlyu Jordan,
nchcui' yu lo'o nten si'yana xilo'o
chon' ne' qui'ya ngui'ni ne' lo' chcua
tya ne', lo' Ndiose cu'ni ñi cha' tlyu
ti' 'in ne', 4 cui' tsaña'an nguinu scua
cha' loo quityi nu ngua'an yu Isaía,
yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni,
lo' nchcui' na: —Ndeña'an nchcui'
cueen yu nu nda'an se'en ngutyi can':
Cu'ni chu'hue um tucueen nu caan Ñi

X'nan na, lo' sla um sca tucueen nu ñi ti ni' cusya 'in um. 5 Nchgaa se'en lca lja yuu cha'an yu'hui na, lo' quinu lyicua nchgaa se'en nducua qui'ya, lo' tucueen nu nxiti'in ntsu'hui cha' ca ñi na, a cunta tucueen nu chen ña'an chca lyicua na. 6 Lo' ña'aan nten chendyu ca cuiya' ti' ne' si'yana Ndiose tca culo laa 'in ne'—. 7 Qui'an 'a nten ndyi'an ne' se'en ndon yu Xuhua can' si'yana chcua tya ne', lo' ndeña'an nchcui' yu lo'o ne': 'Un ta nten nu cuiñi, ¿ti nu ngulo'o 'in um si'yana xnan yu'hui um, lo' a qui'ni ca'an 'in um lo'o cha' nsin' ti' nu tyi'o tiquee Ndiose tiyaa xaa? 8 Can' cha' cu'ni um scasca tñan tsu'hue, lo' cuaña'an ca chcan' loo si'yana cua' mxilo'o chon' um qui'ya 'in um, lo' a quiñan ti' um: Cua' mdo'o laa hua si'yana Abraham lca nten cula 'in hua. Una cunen lo'o um sca cha' Ndiose tca xiton ñi quee ndu'hui re lo' ca na sñe' Abraham. 9 A cunta cua' ndon tiyaa chcuan yca nu si'yu la suun yca, can' cha' nchgaa yca nu a ndyi'yu mti loo, xi'yu na lo' chu'hui na loo quii'. 10 Nten can' mñicha' ne' 'in yu Xuhua can': Huare' jan ñi, ¿ñi na ta cu'ni hua? 11 Xacan' mxcuen yu: Nu ntsu'hui tucua ta ste', taa sca na 'in nu a ntsu'hui na 'in, ticui' cuaña'an lo'o nu ndi'in na nu najo'o 'in, ta yaa' can' 'in nu a ndi'in na 'in. 12 Lo'o tucua snan yu nu ndlo tñi mdiyaa can' si'yana chcua tya yu, lo' juin yu 'in yu Xuhua can': 'Un ñi nu lca Bstro, huare' jan ñi, ¿ñi na ta cu'ni hua? 13 Xacan' mxcuen yu Xuhua can': A jñan um qui'an la tñi 'in nten, cui' tsaña'an nu ntsu'hui cha' su'hua lyiya' ti ne'. 14 A cunta lo'o tucua snan yu sindatu mñicha' yu 'in yu Xuhua can': Huare' jan ñi, ¿ña'an ta cu'ni hua? Juin yu Xuhua can': A culo um tñi 'in ne' lo'o juesa, uta su'hua um qui'ya 'in ne' lo'o cha' cuiñi, cui' ca nu quinu tsu'hue tiquee um lo'o tsaña'an siya' ti um. 15 Si'yana nchgaa nten can' ñan ti' ne' cha' ta cui' yu Xuhua can' lca yu Cristo, 16 can' cha' mxcuen yu 'in nten can': Nan' nu cha' ñi lo'o tyi'a ti nducuan tyan 'in um, una ntsu'hui cha' caan sca ñi nu tla la cha' 'in que 'ñan nan', lo' tsu'hue 'a chu'hui tiqueen cha' cua na taa ñi cha' cuiya' xtin' tsa tisnan ti ñi. Can' ñi nu ntsu'hui cha' tucua tya 'in um, una lo'o Espíritu nu Luhui 'in Ndiose, a cunta lo'o quii'. 17 Si'yana cua' nducua na yaa' ñi nu scuin trigo, lo' xo' ñi nu cua' nguhui can' lo' xu'hua se'en ñi 'in na, una quixin trigo can' su'hua ñi 'in na loo quii' nu a ntsu'hui cha' ti' tyuhui'. 18 Qui'an 'a cha' ti' ycui' yu Xuhua lo'o nten can', mda cueen yu 'in ne' tsaña'an nguiaa cha' tsu'hue 'in Ndiose. 19 Yato'o ngusun lo'o yu Xuhua can' 'in Herode tetrarca, si'ya cha' nu ngulyaa yu 'in Herodía, cuilyi'o Lpe ta'a ngula yu, a cunta si'ya nchgaa la ña'an cha' ngunan' nu ngui'ni yu, 20 lo' si'i tsacua ti ña'an, cui' ca nu nde lyee la nguso' tucua yu qui'ya chon' yu si'yana msu'hua yu 'in Xuhua can' na'an chcuan.

Xa mducua tya Jesús

21 Yato'o xa nducua tya nten can', lo'o Jesús mducua tya ñi, lo' lja nchcui' lyi'o ñi 'in Ndiose nguila tucua ni' cuaan, 22 can' ncua chcan' nguiaan Espíritu nu Luhui 'in Ndiose se'en ndon ñi, lo' ngu'ya tucua Espíritu can' que ñi tsaña'an ndyi'ya tucua sca scun' jo'o, lo' ngune ycui' sca nu ycui' la ni' cuaan: Nu'huin lca Sñen' nu ta'a lati 'ñan, tsu'hue 'a ntsu'hui tiqueen lo'o.

Cha' 'in ta nten 'in Jesús

23 Jesús ntsu'hui ñi cla tyii yjan xa mdyisnan m'ni ñi tñan 'in Ndiose. Nchcui' nten si'yana See lca sti ñi, lo' sti See can' ncua naan Elí, 24 lo' sti Elí ncua naan Matat, sti Matat ncua naan Leví, sti Leví ncua naan Melqui, sti Melqui ncua naan Jana, sti Jana ncua naan See, 25 sti See ncua naan Matatía, sti Matatía ncua naan Amós, sti Amós ncua naan Nahum, sti Nahum ncua naan Esli, sti Esli ncua naan Nagai, 26 sti Nagai ncua naan Maat, sti Maat ncua naan Matatía, sti Matatía ncua naan Semei, sti Semei ncua naan See, sti See ncua naan Judá, 27 sti Judá ncua naan Joana,

sti Joana ncua naan Resa, sti Resa ncua naan Zorobabel, sti Zorobabel ncua naan Salatiel, sti Salatiel ncua naan Neri, 28 sti Neri ncua naan Melqui, sti Melqui ncua naan Adi, sti Adi ncua naan Cosam, sti Cosam ncua naan Elmodam, sti Elmodam ncua naan Er, 29 sti Er ncua naan Josué, sti Josué ncua naan Eliezer, sti Eliezer ncua naan Jorim, sti Jorim ncua naan Matat, 30 sti Matat ncua naan Leví, sti Leví ncua naan Simeón, sti Simeón ncua naan Judá, sti Juda ncua naan See, sti See ncua naan Jonán, sti Jonán ncua naan Eliaquim, 31 sti Eliaquim ncua naan Melea, sti Melea ncua naan Mainán, sti Mainán ncua naan Matata, sti Matata ncua naan Natán, 32 sti Natán ncua naan Davi, sti Davi ncua naan Isaí, sti Isaí ncua naan Obed, sti Obed ncua naan Booz, sti Booz ncua naan Salmón, sti Salmón ncua naan Naasón, 33 sti Naasón ncua naan Aminadab, sti Aminadab ncua naan Aram, sti Aram ncua naan Esrom, sti Esrom ncua naan Fares, sti Fares ncua naan Judá, 34 sti Judá ncua naan Jacob, sti Jacob ncua naan Isaac, sti Isaac ncua naan Abraham, sti Abraham ncua naan Taré, sti Taré ncua naan Nacor, 35 sti Nacor ncua naan Serug, sti Serug ncua naan Ragau, sti Ragau ncua naan Peleg, sti Peleg ncua naan Heber, sti Heber ncua naan Sala, 36 sti Sala ncua naan Cainán, sti Cainán ncua naan Arfaxad, sti Arfaxad ncua naan Sem, sti Sem ncua naan Noé, sti Noé ncua naan Lamec, 37 sti Lamec ncua naan Matusalén, sti Matusalén ncua naan Enoc, sti Enoc ncua naan Jared, sti Jared ncua naan Mahalaleel, sti Mahalaleel ncua naan Cainán, 38 sti Cainán ncua naan Enós, sti Enós ncua naan Set, lo' sti Set ncua naan Adán nu lca sñe' Ndiose.

4

Laxa'an ncua ti' xityu 'in Jesús loo qui'ya

1 Jesús mtsa'an yu'hui ñi lo'o Espíritu 'in Ndiose xa mdo'o ñi chco tlyu Jordan can', lo' Espíritu mdu'hui tiquee ñi si'yana tsaa ñi sca se'en ngutyi, 2 can' yu'hui lyijyi ñi tsani' tucua yla tsaan, lo' ncua ti' laxa'an xityu 'in ñi loo qui'ya. Ñi sca na lo' a ycu ñi chcui lja xacan', xa mda'a tsaan can' mdyisnan ngute' ti' ñi. 3 Xacan' juin laxa'an 'in ñi: Cha' lca Sñe' Ndiose, cu'ni cha' si'yana quee ndu'hui re chca na jaslya. 4 Una mxcuen Jesús: Ndeña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: —Si'i tsaloo ti si'ya cha' nchcu ndyu'hui nten chendyu —, cui' ca nu si'ya nchgaa cha' nu nchcui' Ndiose. 5 Xacan' ya lo'o laxa'an 'in ñi sca loo qui'ya cuaan, ticui' xaa can' ngulo'o 'in ñi ña'aan sca chcui chendyu se'en ndlo ne' tñan, 6 lo' juin 'in ñi: Ña'aan cha' cuiya' re tyaan cunta 'in lo' cui' cuaña'an lo'o cha' cuilyiya' taan 'in, si'yana tuyaan' nguinu nchgaa cha' re, lo' taan 'in na 'in nu nchca tin', 7 cha' nu'huin tyi'ya xtyin' tloon lo' cu'ni tnu 'ñan, nchgaa cha' re quinu na 'in. 8 Mxcuen Jesús: Tyi'o tso' siin' laxa'an, si'yana ndeña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: —'In Ndiose X'nan ntsu'hui cha' cu'ni tnu, lo' scati 'in ñi ca ja'an—. 9 Xacan' ya lo'o laxa'an 'in ñi quichen Jerusalén, lo' ycuen lo'o 'in ñi la que laa sca se'en cuaan lati, lo' juin 'in ñi: Cha' lca Sñe' Ndiose, tyi'o cuaan re lo' qui'ya ton la 'ya cua, 10 si'yana ndeña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: —Culo ñi tñan 'in angujle 'in ñi si'yana chu'hui cunta 'in, 11 lo' su'hua yaa' can' 'in se'en nguiaa, si'yana a tsa ton quiya' loo quee—. 12 Xacan' mxcuen Jesús: Ndeña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: —A tyijyin lyoo 'in Ndiose X'nan—. 13 Si'yana a ncua 'in laxa'an xityu 'in ñi loo qui'ya, mdo'o tso' sii' ñi sca co' xaa.

Xa mdyisnan m'ni Jesús tñan 'in Ndiose

14 Jesús mxitucui ñi se'en lyi'ya loo Galilea, mtsa'an yu'hui ñi lo'o cha' cuiya' 'in Espíritu, lo' mdyisnan mscua cueen cha' 'in ñi sca chcui se'en can'. 15 Ngulo'o ñi 'in nten na'an se'en ndiyo' ti'in ne', lo' nchgaa tucui tsu'hue ntsu'hui tiquee lo'o ñi.

Jesús mxitucui ñi quichen Nazaret

16 Jesús nguila ñi quichen Nazaret,
quichen se'en ylo ñi, lo' tsaan nu nx-
itñan' ne' judio yten ñi se'en ndiyo'
ti'in ne', tsaña'an cha' nu cua' ntsu'hui
'in ñi, lo' mdyiton ñi si'yana chcui' ñi
quityi 'in Ndiose, 17 mdaa ne' quityi
'in ñi se'en mxiycui' Ndiose 'in Isaía,
msla ñi 'in na lo' nguija lyoo sca
se'en nchcui': 18 —Mtsa'an yu'huin
lo'o Espíritu 'in Ñi X'nan na, can' cha'
ngulohui ñi 'ñan si'yana chcuin' cha'
tsu'hue 'in ñi lo'o nu ti'i ña'an chendyu
'in, ngua'an tñan ñi 'ñan si'yana cu'ni
chcan cusya 'in nu lu'un ti'. Chcuin'
lo'o nu ntsu'hui nchcun si'yana tca
tyi'o laa, slan quiloo nu cuityin', lo'
culo laan 'in nu nsñi su'hua yaa' cui'in
xa'an 'in. 19 A cunta chcuin' lo'o nten
si'yana cua' ya tucua yjan nu cu'ni Ñi
X'nan na sca cha' tsu'hue lo'o ne'—
. 20 Xacan' mxcun' ñi quityi can',
mdyaa ñi 'in na 'in yu nu ntsu'hui
cunta 'in na, yten tucua ñi lo' nchgaa
nu ndiyo' ti'in can' nan' 'ya 'in ñi, 21 lo'
juin ñi: Cua' ñii ya tucua tsaan ña'an
nchcui' quityi re lo'o um. 22 Nchgaa
ne' tsu'hue ndaa ne' suun cha' 'in
ñi, nduhue ti' ne' si'yana tsu'hue 'a
nguiaa cha' nu nchcui' ñi, lo' scasca
ne' nchcui' ne': ¿Ta si'i sñe' yu See lca
yu re? 23 Xacan' juin ñi: A s'ni ntsu'hui
nu ñan ti' cha' re lo'on: 'Un ne' nu
n'ni rmiyu, cu'ni chca 'in ticuii', tsala
ña'an qui'an cha' nu cua' ngune 'in
hua m'ni quichen Capernaum, una
cua' ñii cu'ni 'in na quichen tyi re.
24 Ti' juin la ñi: Nu cha' ñi cunen lo'o
um, sca nu nxiycui' Ndiose 'in, a ndy-
ijyi nu nducuan xu'hue 'in quichen
tyi. 25 Cha' ñi si'yana qui'an 'a
ne' cuna'an Israel nguinu lo'o cha'
ycui' ti lja mda'an ycui' Elía, xa nu
a ngu'ya 'a quioo tsani' snan yjan
tlu'hue, lo' lyee ngu'ya bju'ñan sca
chcui se'en can', 26 una a ngua'an tñan
Ndiose 'in yu Elía tsaa yu se'en ndi'in
scasca ne' cuna'an can', cui' ca nu
yaa yu quichen Sarepta se'en lyi'ya
loo Sidón, se'en ndi'in sca ne' cuna'an
nu nguinu lo'o cha' ycui' ti. 27 Cui'
cuaña'an xa mda'an yu Eliseo, yu nu
mxiycui' Ndiose 'in, qui'an 'a nu ti'i
lo'o quitso' la ndi'in quichen Israel,
una ñi sca can' lo' a mchca, cui' ca
nu scati yu Naamán mchca yu, yu nu
mdo'o se'en lyi'ya loo Siria. 28 Nchgaa
nu nguio' ti'in can' ycuen tique' lo'o ñi
xa ngune 'in ne' cha' can', 29 cui' xaa
mdyiton ne' lo' ngulo ne' 'in ñi nde
tu'hua quichen, ya lo'o ne' 'in ñi loo
qui'ya se'en chen ña'an, can' ncua ti'
ne' xityu ne' 'in ñi. 30 Una Jesús mdijin
ñi tlu'hue la lja ne', mdo'o ñi nguiaa
ñi.

Jesús ngulo ñi cui'in xa'an 'in sca yu Capernaum

31 Xacan' mdo'o Jesús nguiaa ñi
quichen Capernaum se'en lyi'ya loo
Galilea, lo' ndlo'o ñi 'in nten tsaan
nu nxitñan' ne'. 32 Nduhue 'a ti'
ne' tsaña'an cha' nu ndlo'o ñi si'yana
nchcui' ñi tsaña'an nchcui' sca nu
nda'an lo'o cha' cuiya'. 33 Se'en
nguio' ti'in ne' nguilyu sca yu nu
ntsu'hui cui'in xa'an 'in, 34 lo' nchcui'
cueen yu: ¡A cu'ni lyi'o 'in hua! ¿Ñi
cha' nducui ndijin loo hua, Jesús
Nazaret? ¿Ta cua' ljyaan si'yana cuj-
lyo 'in hua? Nan' ndyu'huin lyoon tu-
cui lca, nu'huin lca ycui' ca nu mdo'o
hui 'in Ndiose. 35 Una Jesús ngusun
lo'o ñi 'in cui'in xa'an can', lo' juin ñi:
Seen tyi'in, tyi'o se'en ntsu'hui cua.
Cui' xaa mxitlyu cui'in xa'an can' 'in
yu lja nten can', cui' ña'an lcaa mdyi'o
cui'in xa'an can' 'in yu lo' a sca ti'i
ncua 'in yu. 36 Yuhue 'a ti' nchgaa
nu ndi'in can', lo' nchcui' ne': ¿Ñi
cha' nchca ti' chcui' cha' re si'yana
lo'o cha' cuiya' ndlo yu tñan 'in cui'in
xa'an, lo' nchca ja'an 'in yu? 37 Cui'
xaa ti can' mscua cueen cha' 'in Jesús
sca chcui se'en can'.

Xa m'ni chca Jesús 'in jyi'an laa yu Tyo

38 Xacan' mdyi'o Jesús se'en ndiyo'
ti'in ne', mdiyaa ñi la na'an 'in yu Tyo
se'en nscua jyi'an laa yu ti'i si'yana
lyee ndu'hui tique' 'in, lo' mjñan jun
cha' tsu'hue 'in ñi si'ya ne'. 39 Mxiton
Jesús se'en nscua ne' lo' ngusun lo'o ñi
'in tique' can', mdyi'o na 'in ne', cui'

xaa mdyi tucui ne' lo' m'ni cunta ne' 'in jun.

Xa m'ni chca Jesús qui'an nu ti'i

40 Xa msiin tsaan can' mdyisnan mdiya lo'o ne' 'in nu ti'i lo'o cuati loo quicha se'en ndon Jesús, cunda scaa ne' mdi'in tyaa ñi yaa' ñi 'in ne' lo' mchca ne'. 41 A cunta qui'an nu mdo'o cui'in xa'an 'in, lo' nxi'ya cueen lo' nchcui': Nu'huin lca ycui' ca Sñe' Ndiose. Una ngusun lo'o ñi 'in cui'in can' lo' a mdaa 'a ñi cha' cuiya' ti' chcui', si'yana cua' jlyo ti' cui'in xa'an can' si'yana lca ñi ycui' ca Cristo.

Jesús ycui' ñi cha' 'in Ndiose se'en lyi'ya loo Galilea

42 Xa cua' ngu'ya xaa mdo'o Jesús nguiaa ñi nde tu'hua quichen se'en scati ñi, una mdyisnan ngunan nten can' 'in ñi, xa mdiyaa ne' se'en ndon ñi ncua ti' ne' si'yana a tyi'o tso' ñi quichen can', 43 una juin ñi 'in ne': 'Ni cha' tsa ycuin' cha' tsu'hue 'in Ndiose scasca la quichen tsaña'an ntsu'hui cha' culo ñi tñan 'in ne', si'yana can' tñan ljyaan. 44 Scasca se'en ndiyo' ti'in ne' judio se'en lyi'ya loo Galilea, mda'an ycui' ñi cha' 'in Ndiose.

5

M'ni Jesús cha' nguinu qui'an 'a cula

1 Yato'o xa ndon Jesús tu'hua tiyo' Genesaret, lo' nten qui'an can' nsta su'hua ta'a ne' tloo ñi loo nu lyee lca tiquee ne' quine 'in ne' cha' 'in Ndiose. 2 Na'an ñi nducui tucua yca na'an cui' ti tu'hua tyi'a se'en ndlyu yu cuta cula ñjyi'an yu quitan 'in yu. 3 Xacan' yten ñi ni' sca yca na'an cui' nu 'in yu Simón, mjñan ñi cha' tsu'hue 'in yu si'yana tcan' na'an chin' yu 'in na nde loo tyi'a can', yten tucua ñi lo' mdyisnan ngulo'o ñi 'in nten. 4 Xa mdyi ycui' ñi lo'o ne', juin ñi 'in yu Simón can': Ya lo'o um yca na'an re 'in um la se'en tlya la cua, lo' cuun um quitan cua 'in um lo' xñi um cula. 5 Mxcuen yu Simón can' 'in ñi: 'Un ñi nu lca Bstro, chcui tla m'ni hua cuta lo' ñi sca cula a jui 'in hua, una cuun hua quitan re si'yana 'un ndlo um tñan 'in hua. 6 Xa nguun yu 'in na qui'an 'a cula nguinu 'in yu, nu hasta lo'o mda' quitan can'. 7 Xacan' m'ni yaa' ti yu 'in nu ntsu'hui ni' xca yca na'an can' si'yana can ta yaa' 'in yu. Cui' xaa mdiyaa yu lo' m'ni cha'an yu chcuaa yca na'an can', nu tichin' ti na a ngutyin' yu'hui na. 8 Yu Simón Tyo can' xa na'an yu cha' re mdyi'ya xtyin' yu tloo ñi lo' juin yu: Ñi X'nan, tyi'o tso' um siin' si'yana nan' lcan nten qui'ya chendyu. 9 Si'yana qui'an cula msñi yu, lyee msu'hua yu cha' nduhue ti' tiquee yu lo'o nchgaa ta'a nda'an yu, 10 cui' cuaña'an lo'o chcuaa sñe' Zebedeo, yu Jacobo lo'o yu Xuhua, msu'hua yu cha' tiquee yu, cui' yu nu ta'a ngui'ni yu Simón can' tñan. Una Jesús juin ñi lo'o Simón can': A cutsen si'yana ti' cua' ñii tyisnan cu'ni cuta, tyicana 'in nten. 11 Xacan' nchgaa yu ngulyo sti yu yca na'an can' la tu'hua ysin, mxnu yu nchgaa na 'in yu lo' mducui ncha'an yu 'in ñi.

M'ni chca Jesús 'in sca yu ti'i lo'o quitso' la

12 Yato'o lja nguilyu Jesús sca quichen, mdiyaa ton sca yu qui'yu nu ngujlyo nguxen quitso' la 'in, lo' xa na'an yu 'in Jesús cui' xaa mdyi'ya xtyin' yu tloo ñi lo' mdyi'ya sti yu tloo yu la lyuu, mjñan yu cha' tsu'hue 'in ñi lo' juin yu: Ñi X'nan hua, cha' nchca ti' um tca cu'ni chca um 'ñan. 13 Xacan' mxñii ñi yaa' ñi lo' m'ni ca'an ñi 'in yu, lo' juin ñi: Nchca tin' cu'nin chcan 'in, quinu luhui. Ticui' xaa can' ngulyijyi quitso' la can' 'in yu lo' mchca yu. 14 Ngulo ñi tñan si'yana a chcui' yu lo'o ñi sca tucui cha' nu yato'o, tsaloo juin ti ñi 'in yu: Yaa, lo' culo'o 'in tloo nu ntsu'hui cunta 'in laa, taa sca lcuan tsaña'an nu ngulo Moisé tñan, cuaña'an ca cuiya' ti' nten si'yana cua' mchca. 15 Una nde lyee la mscua cueen cha' 'in ñi, qui'an nten nguio' ti'in tloo ñi se'en nu ton nscan ne' cha' nu nchcui' ñi, a cunta si'yana cu'ni chca ñi 'in ne' lo'o quicha nu ntsu'hui 'in ne'. 16 Una Jesús la' ña'an ndyi'o ñi

nchcui' lyi'o ñi 'in Ndiose se'en scati ñi.

M'ni chca Jesús 'in sca yu ti'i nu cuti ti' ña'aan

17 Yato'o sca tsaan ndlo'o Jesús 'in nten, lja can' nducua tucua snan ne' fariseo lo'o yu nu m'ni cha'an cha' 'in lee, nu mdo'o scasca quichen se'en lyi'ya loo Galilea lo'o Judea, a cunta lo'o nu mdo'o quichen Jerusalén, lo' Jesús nda'an lo'o ñi cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na nu cu'ni chca ñi 'in nten. 18 Xacan' tucua snan yu qui'yu mdiya lo'o yu sca qui'ñan se'en nscua sca yu ti'i nu cuti ti' ña'aan, ncua ti' yu si'yana sten lo'o yu 'in la se'en ndon Jesús. 19 Una a ncua sten yu si'ya nten qui'an can', can' cha' ycuen yu nde que na'an lo' msla yu sca se'en, can' mdyi'ya yu qui'ñan se'en nscua nu ti'i can' tlu'hue la se'en ndon Jesús. 20 Xa na'an ñi si'yana lyee ndiya qui'an ti' yu nu mdyi'ya qui'ñan can', xacan' juin ñi 'in nu ti'i can': Ña'an jan ñi, cua' nguten qui'ya nducui. 21 Ne' escriba lo'o ne' fariseo cui' xaa mda'an cha' tiquee ne' lo' nguñan ti' ne': ¿Ta tnu 'a tiquee yu re ña'an nchcui' ca'an yu 'in Ndiose? ¿Ta si'i scati Ndiose nchca 'in ñi nxicuten ñi qui'ya? 22 Jesús ngu'ya ñi cha' tiyaa ña'an cha' nu ñan ti' ne', lo' juin ñi: ¿Ñi cha' ñan ti' um cuaña'an lo'o cha' nu ycuin' re? 23 ¿Ti ña'an ta cha' nu a tucui la chcuin' lo'o yu ti'i re: Ta cunen lo'o yu cua' nguten qui'ya nducui, uta chcuin' lo'o yu, tyiton lo' quiaa? 24 Ña'an jan ñi, ca jlyo ti' um si'yana lo'on nan', Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, ntsu'hui cha' cuiya' 'ñan xicuten qui'ya nducui nten chendyu, (xacan' juin ñi 'in yu ti'i can':) Nan' chcuin' lo'o, tyiton, xñi s'ñan lo' quiaa la na'an 'in. 25 Cui' xaa mdyiton yu tloo na'an nchgaa nten can', msñi yu s'ñan yu, mdo'o yu nguiaa yu nde ña'an 'in yu, lo' ngui'ni tnu yu 'in Ndiose. 26 Nchgaa ne' can' ndyijyin ya' yuhue ti' ne', lo' m'ni tnu ne' 'in Ndiose, msu'hua ne' cha' tiquee ne' lo' nchcui' ne': La ñii na'an na sca cha' nu tnu ca.

Xa msi'ya Jesús 'in yu Leví

27 Xa cua' mdijin cha' can' mdo'o Jesús nguiaa ñi, se'en mdijin ñi na'an ñi sca yu ndlo tñi nu naan Leví, nducua yu se'en nsu'hua lyiya' nten tñi, xacan' juin ñi 'in yu: Chcui ncha'an 'ñan. 28 Cui' xaa mdyiton yu lo' mxnu yu nchgaa tñan can', lo' mducui ncha'an yu 'in ñi. 29 M'ni yu Leví cha' ncua sca ta'a la na'an 'in yu si'ya Jesús, a cunta tyun ta'a ndlo yu tñi nducua ycu yu can' tsatlyu lo'o ta'a tsu'hue yu. 30 Ne' escriba lo'o ne' fariseo mdyisnan nchcui' tyijyin ne' lo'o yu ta'a nda'an ñi, lo' nchcui' ne': ¿Ñi cha' nducua ycu um lo' ndyi'yo um tsatlyu lo'o yu ndlo tñi, lo'o yu nducun'? 31 Xacan' mxcuen Jesús 'in ne': Nten nu a la 'in ti'i, a 'ni cha' 'in lo'o rmiyu, una nu ti'i, can' nu 'ni cha' 'in lo'o na. 32 Nan' a ljyaan si'ya nten nu a nducui qui'ya, cui' ca nu ljyaan si'ya nu nducui qui'ya si'yana xilo'o chon' ne' qui'ya ngui'ni ne'.

Cha' 'in ne' nu n'ni ayuna

33 Xacan' juin ne' 'in ñi: ¿Ñi cha' ta yu ta'a nda'an yu Xuhua la' nchgaa ti xaa n'ni yu ayuna lo' nchcui' lyi'o yu 'in Ndiose, cui' cuaña'an ta 'in ne' fariseo, una ñi cha' ta yu ta'a nda'an nu'huin nchcu yu lo' ndyi'yo yu? 34 Mxcuen ñi 'in ne': ¿Ta tca xicu'ni um 'in nu nda'an se'en ndyija cuilyi'o ne', lo' cu'ni can' ayuna lja nu ti' nducua yu nu ndyija cuilyi'o can'? 35 Tyicana tiyaa xaa, a la 'a quine cueen yu nu ndyija cuilyi'o re, la xacan' cu'ni can' ayuna. 36 Xacan' mdi'in tyaa ñi sca cha' lo' juin ñi: A tucui nu nsi'yu tsa yu'hue te' tiji lo' nxcuan su'hua 'in na lo'o te' cula, si'yana cha' cu'ni ne' cuaña'an, cua' ngujlyo ne' te' tiji can', a cunta a nchcua ta'a te' tiji can' lo'o te' cula. 37 Cui' cuaña'an a tucui nu nsu'hua vino nu tca mdo'o ni' sca cuijyin quijyin nu cua' cula, si'yana cha' cu'ni ne' cuaña'an, vino can' chcuen na lo' cu'ni na cha' cutsu quijyin can', tsato'o quilo vino lo' jlyo quijyin can'. 38 Can' cha' ntsu'hui cha' chu'hui vino nu tca

mdo'o ti ni' sca cuijyin quijyin nu tiji, lo' ñi vino lo' ñi quijyin can' a jlyo na. 39 A cunta nu ndyi'yo vino nu cua' s'ni mdo'o, a ndyi'o tiquee can' co'o vino nu tca mdo'o ti si'yana ndeña'an nchcui' can': Tsu'hue la vino nu cua' s'ni mdo'o.

6

Mston yu juun trigo tsaan nu nxitñan' ne'

1 Yato'o sca tsaan nu nxitñan' ne' judio, mdijin xi'yu Jesús lo'o yu ta'a nda'an ñi sca loo jyaan se'en nducua trigo, mdyisnan mston yu 'in na, mycui yaa' yu 'in na si'yana tyi'o scua' na lo' cu yu mti na. 2 Tucua snan ne' fariseo juin ne' lo'o jun: ¿Ñi cha' ta ngui'ni um sca cha' nu a nga'an cha' cu'ni na tsaan nu nxitñan' na? 3 Mxcuen Jesús 'in ne': ¿Ta na a nchca chcui' um quityi tsaña'an nguinu scua sca cha' 'in yu Davi xa lyee ngute' ti' yu lo'o ta'a mda'an yu? 4 Yten yu se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose lo' msñi yu jaslya nu cua' ncuan 'in Ndiose, cui' jaslya nu nchcu tsalca yu nu ndlo tñan se'en can', una Davi ycu 'in na, a cunta mdaa yu 'in na 'in ta'a nda'an yu. 5 Lo' juin ñi 'in ne': Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, lo'o tsaan nu nxitñan' na lca Ñi X'nan na.

Mchca sca yu qui'yu nu ngutyi sca tso'yaa'

6 Yato'o xca tsaan, ticui' tsaan nu nxitñan' ne' judio, yten Jesús se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose, mdyisnan ngulo'o ñi 'in nten, lja can' ntsu'hui sca yu qui'yu nu ngutyi yaa' tso' cueen 'in. 7 Ne' escriba lo'o ne' fariseo nsñi ne' cunta 'in Jesús cha' ta cu'ni chca ñi 'in yu ti'i can' tsaan nu nxitñan' ne', ña'an ca si'yana su'hua ne' qui'ya 'in ñi. 8 Una Jesús ngu'ya ñi cunta cha' nu ntsu'hui tiquee ne', lo' juin ñi 'in yu nu ngutyi yaa' can': Tyiton lo' caan la tlu'hue re. Cui' xaa mdyiton yu lo' mdiyaa yu la se'en ndon ñi. 9 Xacan' juin Jesús 'in nten can': Cua' ñii cuñichan' 'in um sca cha': ¿Ñi tñan tca cu'ni na tsaan nu nxitñan' na, cha' nu tsu'hue uta cha' nu a tsu'hue? ¿Culo laa na 'in nten uta na taa na ya' caja ne'? 10 Xacan' mxina'an ñi tyi'iin se'en ndi'in nten can', lo' juin ñi 'in yu ti'i can': Xñii yaa'. Cui' xaa mxñii yu 'in na lo' mchca tsu'hue na 'in yu. 11 Una ne' fariseo lo'o ne' escriba lyee 'a msin' ti' ne', lo' nchcui' ne' cha' ña'an ca tyisnan su'hua ne' qui'ya 'in Jesús.

Ngulohui Jesús 'in tsa tichcua yu ta'a tyi'an ca ñi

12 Yato'o sca tsaan ycuen Jesús sca loo qui'ya si'yana chcui' lyi'o ñi 'in Ndiose, can' ycui' lyi'o ñi 'in Ndiose chcui tla. 13 Xa ngu'ya xaa msi'ya Jesús 'in nchgaa nu nducui ncha'an 'in ñi, ngulohui ñi 'in tsa tichcua yu ta'a tyi'an ca ñi, lo' ngulo'o naan ñi 'in yu apóstol si'yana tyi'an yu lo'o cha' cuiya' 'in ñi. 14 Ngulohui ñi 'in Simón, nu mdi'in tyaa ñi nii ca naan Tyo, lo'o yu Ndre ta'a ngula yu, lo'o Jacobo, yu Xuhua, yu Lpe lo'o yu Bartolomé, 15 yu Mateo, lo'o Toma, lo'o yu Jacobo sñe' Alfeo, yu Simón nu nchcui' ne' lo'o lca Zelote, 16 yu Juda ta'a ngula Jacobo, lo'o Juda Iscariote yu nu mdyaa 'in Jesús nde loo la.

M'ni chca Jesús 'in nten qui'an

17 Xacan' mdo'o Jesús loo qui'ya can' nguila ñi sca se'en ntin' lo'o nchgaa ta'a nda'an ñi, a cunta can' nguio' ti'in qui'an nten nu mdo'o se'en lyi'ya loo Judea, lo'o quichen Jerusalén, lo'o luhua' nde 'ya la se'en ndi'in quichen Tiro lo'o Sidón, se'en nu quine 'in ne' cha' nu nchcui' ñi, lo' cu'ni chca ñi 'in ne' lo'o scasca quicha ntsu'hui 'in ne'. 18 Cui' cuaña'an mchca nchgaa nu ndijin nu ti'i si'ya cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in. 19 Nchgaa nten can' nan ne' ña'an nu cula' ne' 'in ñi, si'yana lo'o cha' cuiya' nda'an lo'o ñi ngui'ni chca ñi 'in nchgaa nu ti'i.

Cha' nu ngulo'o Jesús 'in nten qui'an can'

20 Xacan' mxina'an ñi se'en ndi'in ta'a nda'an ñi lo' juin ñi: Tsu'hue ca xu'hue 'un nu ti'i ña'an chendyu 'in, si'yana cua' jui cha' tsu'hue 'in um se'en ndlo Ndiose tñan. 21 Tsu'hue ca xu'hue 'un nu nguite' ti', si'yana

cha'an yu'hui cusya 'in um tiyaa xaa. Tsu'hue ca xu'hue 'un nu nguinan, si'yana nde loo la re ca tsu'hue chu'hui tiquee um. 22 Tsu'hue ca xu'hue um xa caja nu xcuan tloo 'in um, uta caja nu culo tso' 'in um, ta taja ne' 'in um, lo' chcui' ne' cua' ña'an ti cha' 'in um, si'yana nguiaa um tso' 'in Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan. 23 Ca tsu'hue chu'hui tiquee um lo' cha'an yu'hui um lo'o cha' nducui ti', si'yana tlyu cha' tsu'hue nu cua' jui 'in um la ni' cuaan, si'yana cui' cuaña'an m'ni nten cula 'in can' lo'o nchgaa nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni. 24 Una 'tnan ca nchgaa 'un yu cuilyiya', si'yana a sca na ndiya lyijyi 'in um. 25 'Tnan ca 'un nu a ntsu'hui cha' nda'an ngute' ti', si'yana tiyaa xaa quite' ti' um. 'Tnan ca 'un nu nda'an nstyi cua' ñii, si'yana tiyaa xaa tyi'an ynan um. 26 Una 'tnan ca um xa nchgaa tucui ndaa loo um, si'yana cuaña'an m'ni nten cula 'in can' lo'o yu nu mda'an ycui' cha' cuiñi, lo' nchcui' si'yana Ndiose mxiycui' 'in.

Chu'hui cha' tsu'hue 'in na lo'o nu ti'i ti' 'in na

27 Una chcuin' sca cha' lo'o um, 'un nu ndon nscan cha' re: Chu'hui cha' tsu'hue 'in um lo'o nu ti'i ti' 'in um, lo' cu'ni um tsu'hue lo'o nu nxcuan tloo 'in um, 28 cui' cuaña'an lo'o nu ndaja 'in um cu'ni um tsu'hue lo'o can', lo' jña'an um 'in Ndiose si'ya cha' 'in nu na'an ti'i 'in um. 29 Cha' ntsu'hui nu jyi'in sca tso' sca' um, taa um ya' jyi'in can' xca tso' na, lo' cha' nde'en nu culyaa te' tucuin nu lco' um, taa um ya' lyaa can' lo'o xcan' um. 30 Ña'an nu ti nu jña'an na ndi'in 'in um tyaa um 'in na 'in, cui' cuaña'an cha' cui'ya na nu ndi'in 'in um, a tyi'an ñicha' um 'in na. 31 Tsaña'an nducua tloo um cu'ni nten lo'o um, cuaña'an ntsu'hui cha' cu'ni um lo'o ne'. 32 Una cha' ntsu'hui cha' tsu'hue 'in um lo'o tsalca nu tsu'hue ntsu'hui tiquee lo'o um, ¿ñi cunta ntsu'hui 'in um xacan'? Si'yana cuaña'an nguiaa cha' 'in nten chendyu, ntsu'hui cha' tsu'hue 'in ne' lo'o tsalca nu tsu'hue ntsu'hui tiquee lo'o ne'. 33 Cha' cu'ni um tsu'hue lo'o tsalca nu ngui'ni tsu'hue lo'o um, ¿ñi cunta ntsu'hui 'in um xacan'? Si'yana ticui' cuaña'an n'ni nten chendyu. 34 Cha' taa um tñi jñi' tsalca nu tca xu'hua 'in na lo'o sñe' na, ¿ñi cunta ntsu'hui 'in um xacan'? Si'yana cuaña'an n'ni nten chendyu, ndaa can' tñi njñi' xca tucui si'yana nducua la na chcuan. 35 Una 'un chu'hui cha' tsu'hue 'in um lo'o nu ti'i ti' 'in um, cu'ni um tsu'hue lo'o can', taa um na jña'an can' siya' a nducua 'a tloo um ti' tyaa can' 'in na, cuaña'an ca tlyu la cha' tsu'hue nu qui'ni ca'an 'in um, lo' ca jlyo ti' nten si'yana lca um sñe' Ndiose, ñi nu tlyu lati, si'yana ngui'ni ñi 'tnan 'in nu lye' ti' lo'o nu nducun'. 36 Can' cha' ña'an 'tnan ti' ta'a um tsaña'an nguiaa cha' 'in Stina Ndiose lo'o um.

A su'hua qui'ya ta'a na

37 A su'hua um qui'ya 'in xca tucui, lo' cuaña'an a caja nu su'hua qui'ya 'in um. A culo um yuhue' 'in xca tucui, lo' cuaña'an a caja nu culo yuhue' 'in um. Cu'ni um cha' tlyu ti' 'in ta'a nten um, cui' cuaña'an caja nu cu'ni cha' tlyu ti' 'in um. 38 Taa um cha' tsu'hue 'in xca tucui, lo' cuaña'an caja nu taa cha' tsu'hue 'in um, sca cuiya' nu chcui lo' mtsa'an yu'hui, si'yana tsaña'an cuiya' nu ndaa um, cui' cuaña'an cuiya' caja nu tyaa 'in um. 39 Xacan' mdi'in tyaa ñi sca cha' lo' juin ñi 'in nten can': ¿Ta tca 'in sca nu cuityin' tyi'an lo'o 'in xca nu cuityin'? ¿Ta si'i chcuaa can' tsato'o tyu yu'hui sca tuyuu? 40 A sca nu ngui'ni cha'an, ta ndon loo la que 'in nu ndlo'o 'in, una nchgaa tucui nu tsu'hue m'ni cha'an, a s'ni tiyaa can' cuiya' 'in nu ndlo'o 'in. 41 ¿Ñi cha' nxñi um cunta yuu nu ntsu'hui quiloo ta'a nten um, lo' a n'ni cunta um ti' ña'aan co' yca nu ntsu'hui quiloo um? 42 ¿Ña'an ta xtyi ti' um chcui' um lo'o can': Tyaa um culyoon yuu nu ntsu'hui quiloo um, lo' a n'ni cunta um co' yca nu ntsu'hui quiloo um? 'Un ne' cuiñi, culo nducua la culyoo um co' yca nu ntsu'hui quiloo um, la xacan' ca chcan' 'in um culyoo um yuu nu ntsu'hui quiloo xca tucui.

Tca chu'hui lyoo na 'in nten cua' ña'aan tñan n'ni ne'

43 Sca yca nu tsu'hue a tca cui'yu
mti nu a tsu'hue loo na, cui' cuaña'an
lo'o yca nu a tsu'hue, a tca cui'yu mti
nu tsu'hue loo na. 44 Si'yana cunda
scaa yca nchca chcan' ña'an na si'ya
mti nu ndyi'yu loo na, can' cha' a
ntsu'hui cha' nsu ne' mti higo loo yca
quiche', lo' ñi uva a nsu ne' 'in na loo
yca quiche'. 45 Sca nten nu tsu'hue,
chacui' cha' tsu'hue ndyi'o ni' cusya
'in can', cui' cuaña'an lo'o nu nducun',
ticui' cha' nducun' ndyi'o ni' cusya 'in,
si'yana cua' ña'aan cha' nu mtsa'an
yu'hui ni' cusya 'in ne', can' cha' nu
ndyi'o tu'hua ne'.

Cha' 'in tucua loo suun na'an

46 ¿Ñi cha' ndlo'o naan um 'ñan:
Ñi X'nan hua, Ñi X'nan hua, lo' a
nducua um tñan cha' nu nchcuin'?
47 Nchgaa nu nducui ncha'an 'ñan,
lo' ndon nscan cha' nu nchcuin' lo'
nducua tñan 'in na, 48 nguiaa cha' 'in
can' tsaña'an nguiaa cha' 'in sca nten
nu mtñan na'an 'in, mjñi can' qui'ñi lo'
mdi'in tyaa suun 'in na loo quee, lo'
xa mdo'o tyi'a yuu m'ni 'in na'an can',
una a mdlyu na si'yana tsu'hue ndi'in
suun na. 49 Una tsalca nu ngune 'in
cha' nu ycuin' lo' a nducua tñan 'in na,
nguiaa cha' 'in can' tsaña'an nguiaa
cha' 'in sca nten nu mtñan na'an 'in,
una a mjñi se'en ndi'in suun na, lo'
xa mdo'o tyi'a yuu m'ni 'in na'an
can', cui' xaa mdlyu na lo' ngujlyo na
ña'aan na.

7

M'ni chca Jesús nguso 'in x'nan sindatu

1 Xa mdyi ycui' Jesús lo'o nten
can', mdo'o ñi nguiaa ñi quichen Ca-
pernaum. 2 Can' nscua sca yu ti'i,
cui' nguso 'in x'nan sindatu nu lyee
ndyu'hui cuiya' ti' x'nan 'in, lo' cua'
caja ti yu. 3 X'nan sindatu can' xa
ynan yu cha' si'yana mdiyaa Jesús
quichen can', cui' xaa mjñan yu cha'
tsu'hue 'in tucua snan qui'yu cula
nu ndon loo la 'in ne' judio, si'yana
tsa te'en yu 'in Jesús lo' cu'ni chca
ñi 'in yu nguso can'. 4 Xa mdiyaa
yu se'en ndon Jesús lyee 'a mjñan yu
cha' tsu'hue 'in ñi, lo' nchcui' yu: Yu
x'nan sindatu cua, ntsu'hui suun 'in
yu ta yaa' um 'in yu, 5 si'yana nsu'hua
loo yu quichen tyi na, a cunta cua'
mtñan yu sca na'an se'en n'ni tnu
na 'in Ndiose. 6 Xacan' mdo'o Jesús
nguiaa ñi lo'o yu. Xa cua' tiyaa ti
ñi se'en nducua na'an 'in yu x'nan
sindatu can', cui' xaa ngua'an tñan
yu chcua xnan ta'a tsu'hue yu nu ya
ycua 'in ñi lo' chcui' yu lo'o Jesús:
Ñi X'nan, a nchca tin' taan tñan 'in
um lyee la, si'yana a ntsu'hui suun
'ñan tsaa um se'en ndi'in, 7 can' cha' a
msti tin' tsa jñan cha' tsu'hue 'in um,
una ñii tsaloo ti chcui' um sca cha' lo'
chca nguso 'ñan. 8 Si'yana lo'on nan'
ntsu'hui x'nan, a cunta ndi'in sindatu
nu ndlon tñan 'in, lo' xa cunen lo'o
can': Nde se'en tsaa, lo' tsaa yu, uta
chcuin' lo'o xca yu: Cuan lya, cui' xaa
caan yu, uta chcuin' lo'o sca nguso
'ñan: Nde tñan cu'ni, cui' xaa cu'ni
yu 'in na. 9 Xa ngune 'in Jesús cha'
can', yuhue 'a ti' ñi 'in yu, mxiton ñi
ycui' ñi lo'o nten nu ljyan ncha'an 'in
ñi: Ñi sca ne' Israel lo' a nchcua ta'a
cha' 'in ne' lo'o yu re tsaña'an nu ndiya
qui'an ti' yu 'ñan. 10 Xa mxitucui yu
nu ngua'an tñan x'nan sindatu can',
na'an yu si'yana cua' mchca yu nguso
can'.

M'ni Jesús cha' mdyiqui'o sñe' sca ne' cuna'an Naín

11 Chon' nde'en can' mdo'o Jesús
nguiaa ñi sca quichen naan Naín,
tsatlyu lo'o nu ngui'ni cha'an 'in ñi
lo'o nten qui'an can'. 12 Xa cua' tiyaa ti
ñi tulo'o tu'hua quichen can', mchcua
ta'a ñi lo'o nten qui'an nu nguia tsi' 'in
sca nu ngujui, lo' lca can' tyi ca ña'an
sca sñe' ne' cuna'an nu nguinu lo'o
cha' ycui' ti. 13 Ñi X'nan na xa na'an
ñi ljyaan ne' cuna'an can', cui' xaa
mña'an 'tnan ti' ñi 'in ne', lo' juin ñi
lo'o: A cunan 'a um. 14 Xacan' mdiyaa
ñi cui' ti se'en ljyaan caja can', yla' ñi
'in na, lo' ycan' ton yu nu lyi'ya 'in na,
lo' juin ñi 'in nu ngujui can': Nu'huin

yu tsa suhue ti nan' nchcuin' lo'o, Tyitucui. 15 Cui' xaa mdyitucua yu, mdyisnan ycui' yu, lo' mdyaa ñi cunta 'in yu 'in jyi'an yu. 16 Nchgaa nten can' ytsen ne' lo' m'ni tnu ne' 'in Ndiose, lo' nchcui' ne': La ñii ngulo ton Ndiose sca nu tlyu lati lja na nu nxiycui' ñi 'in. A cunta ntsu'hui nu nchcui': La ñii mdiyaan ycui' ca Ndiose nu culo laa quichen 'in ñi. 17 Lo' ña'aan se'en lyi'ya loo Judea lo'o scasca quichen ndi'in cui' ti can' mscua cueen cha' 'in Jesús.

Msu'hua yu Xuhua nu ya ñicha' 'in Jesús

18 Ta'a nda'an yu Xuhua can' mtsa' 'in yu nchgaa cha' nu yato'o can'. Xacan' msi'ya yu Xuhua can' 'in tucua ta'a nda'an yu, 19 lo' ngua'an tñan yu 'in si'yana tsa ñicha' 'in Jesús cha' cui' ca ñi lca ñi nu ntsu'hui cha' caan, uta quita yu 'in xca tucui. 20 Xa mdiyaa chcuaa yu can' se'en ndon Jesús, juin yu 'in ñi: Yu Xuhua nu mducua tya 'in nten msu'hua yu 'in hua si'yana cuñicha' hua 'in um cha' cui' um lca um ñi nu ntsu'hui cha' caan, uta quita hua 'in xca tucui? 21 Ticui' xaa can' m'ni chca ñi 'in qui'an nu ti'i lo'o cuati loo quicha, lo'o nu ntsu'hui cui'in xa'an 'in, a cunta qui'an nu cuityin' msla ñi quiloo. 22 Xacan' mxcuen Jesús 'in yu: Quia ytsa' um 'in yu Xuhua nchgaa cha' nu na'an um lo' ngune 'in um: —Nu cuityin' nguila xaa quiloo, nu co' quiya' cua' nchca ndyi'an—, nu ti'i lo'o quitso' la nguinu luhui, —lo'o nu cu'un cua' ne 'in—, ndyiqui'o nu ngujui, —lo' nu ti'i ña'an chendyu 'in ndyijyi nu nchcui' cha' tsu'hue 'in Ndiose lo'o —, 23 tsu'hue ca xu'hue nu a ngui'ni tucua ti' lo'on. 24 Xa cua' mdo'o yu nu ngua'an tñan yu Xuhua can' nguiaa, xacan' mdyisnan ycui' ñi lo'o nten cha' 'in yu Xuhua: ¿Tucui ca 'in ya nan' 'ya um se'en ngutyi cua? ¿Ta 'in nu chin' cha' 'in tsaña'an nguiaa cha' 'in quii nu mcha ti'in cui'in? 25 Cha' si'i, ¿tucui ca 'in ya nan' 'ya um xacan'? ¿Ta cui' 'in sca yu qui'yu nu lco' te' tsu'hue ña'an? Ña'an jan ñi, nu lco' te' tsu'hue ña'an nu nda'an lo'o cha' nducui ti' 'in, can' nu ndi'in na'an 'in ree. 26 ¿Tucui ca 'in ya na'an um cha' na can'? ¿Ta 'in yu nu nxiycui' Ndiose 'in? Cui' yu, una cunen lo'o um sca cha': Ndon loo lati can' que 'in sca nu nxiycui' Ndiose 'in. 27 Ndeña'an nchcui' quityi 'in Ndiose cha' 'in can': —Ña'an jan ñi, ca'an tñan 'in sca nu chcua loo, can' nu cu'ni chu'hue tucueen tsaa—. 28 Cunen lo'o um sca cha', a sca yu nu mxiycui' Ndiose 'in nu cua' yaan loo chendyu re, ta ndon loo la que ña'an yu Xuhua nu mducua tya 'in nten. Una cua' ñii nu chin' la cha' 'in se'en ndlo Ndiose tñan, can' nu lyee la ndon loo que 'in yu Xuhua can'. 29 Nchgaa nten lo'o yu nu ndlo tñi xa ngune 'in ne' cha' nu ycui' Jesús, cui' xaa ncua cuiya' ti' ne' si'yana ñi ndi'in cha' 'in Ndiose, lo' mducua tya ne' tsaña'an nu ngulo'o yu Xuhua can'. 30 Una ne' fariseo lo'o nu m'ni cha'an cha' 'in lee, nde mxcuan tloo ne' cha' nu cua' mdi'in tyaa Ndiose lo'o ne', a mslyaa ne' chcua tya ne' tsaña'an ngulo'o yu Xuhua can'. 31 Xacan' juin Ñi X'nan na: ¿Tucui ta lo'o tca cu'nin su'huan 'in ta nten re tsaña'an nu nguiaa cha' 'in ne'? 32 Nguiaa cha' 'in ne' re tsaña'an cha' 'in nu suhue ti nu ndyi'in jya loquiya', nxi'ya ta'a lo' nchcui': Yla hua cuhuii quii lo' a yla quiya' um, yla hua jyiin nu nguitsi' nten, lo' ñi a mdi'in ynan um. 33 Xa mdiyaan yu Xuhua nu mducua tya 'in nten, lo' si'yana a ycu yu jaslya ñi a yi'o yu vino, juin um si'yana cui'in xa'an ntsu'hui 'in yu. 34 Una cua' ñii mdiyaan Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, lo' si'yana nchcu yu lo' ndyi'yo yu, nchcui' um: Yu re lca yu sca yu tucun', yu cu'hui, lo' ta'a tsu'hue yu 'in yu ndlo tñi lo'o nten qui'ya chendyu. 35 Una cha' tiyaa 'in Ndiose nchca chcan' loo na lo'o nchgaa nu lca sñe' ñi, lo' ca cuiya' ti' can' si'yana ñi ndi'in cha' 'in ñi.

Yaa Jesús se'en ndi'in Simón nu lca fariseo

36 Yato'o sca yu fariseo ya jñan cha' tsu'hue 'in Jesús si'yana tsa ycu ñi se'en ndi'in yu. Xa mdiyaa ñi la

na'an 'in yu yten tucua ñi tu'hua msa can'. 37 Cui' quichen can' ndi'in sca ne' cuna'an nducun', xa ncua jlyo ti' ne' si'yana ña'an 'in yu fariseo can' mdiyaa Jesús, xacan' mdiya lo'o ne' sca te'en tyi'a xityi'i, 38 lo' yten tucua ne' cui' ti se'en ndon quiya' Jesús, nguinan ne' lo' chon' quiya' ñi nguilo tucua tyi'a quiloo ne', nxityi ne' 'in na lo'o quichan' que ne', a cunta nchcui' cha' ne' quiya' ñi lo' nslo tucua ne' tyi'a xityi'i can' chon' quiya' ñi. 39 Una yu fariseo nu ya te'en 'in Jesús xa na'an yu cha' can', ndeña'an nguñan ti' yu: Cha' cua na yu re lca yu nu nxiycui' ca Ndiose 'in, cui' xaa chu'hui lyoo yu lo' qui'ya yu cunta si'yana sca ne' cuna'an nducun' lca nu ngui'ni ca'an quiya' yu. 40 Xacan' juin Jesús lo'o yu: Simón, cunen lo'o um sca cha'. Xacan' mxcuen yu: Chcui' um. 41 Lo' juin ñi: Ndi'in tucua yu nu nducui tñi 'in sca yu cuilyiya', sca can' nducui qui'an tñi, tsaña'an tñi nu n'ni ne' canan ca'yu ciento tsaan, lo' xca can' nducui tsaña'an tñi nu n'ni ne' canan tu'hua tyi tsaan. 42 Si'yana a ncua 'a 'in yu xu'hua lyiya' yu tñi can', m'ni yu cha' tlyu ti' 'in chcuaa yu can'. Ljuin ña'an na, ¿ti ña'an chcuaa yu can' lyee la lca tiquee yu lo'o yu cuilyiya' can'? 43 Mxcuen yu Simón can': Ñan tin' yu nu qui'an la tñi mducui can'. Xacan' juin ñi 'in yu: Cui' ña'an ycui'. 44 Xacan' mxina'an ñi se'en nducua ne' cuna'an can' lo' juin ñi 'in yu Simón: ¿Ta cua' ngu'ya cunta ña'an ngui'ni ne' cuna'an re? Nan' yten ña'an 'in lo' a mdaa tyi'a quiten quiyan', una ne' cuna'an re mslo tucua ne' tyi'a quiloo ne' chon' quiyan' lo' mxityi ne' 'in na lo'o quichan' que ne'. 45 A ycui' cha' 'ñan, una ne' cuna'an re ti' xa yten ña'an 'in, a ndla' ti' ne' nchcui' cha' ne' quiyan'. 46 A msu'hua ceite quen, una ne' cuna'an re msu'hua ne' tyi'a xityi'i quiyan'. 47 Can' cha' cunen lo'o, cua' nguten nchgaa qui'ya 'in ne' si'yana tlyu cha' tsu'hue cua' m'ni ne' lo'on, una nu a ndyu'hui lyoo qui'ya 'in chin' ti cha' tsu'hue ndyi'o tiquee can'. 48 Lo' juin ñi 'in ne' cuna'an can': Cua' nguten qui'ya 'in. 49 Yu ta'a nducua ñi can' mdyisnan ycui' yu: ¿Tucui ta lca yu re nu lo'o nxicuten yu qui'ya 'in nten? 50 Una ti' juin la ñi 'in ne' cuna'an can': Mdo'o laa si'yana ya qui'an ti' 'ñan, quiaa lyaa lo' a sca la cha' su'hua tiquee.

8

Cha' 'in jun cuna'an nu mda yaa' 'in Jesús

1 Chon' nde'en can' mdijin Jesús scasca quichen, mda'an ycui' ñi cha' tsu'hue 'in Ndiose tsaña'an ntsu'hui cha' culo ñi tñan 'in nten, mda'an ñi lo'o tsa tichcua yu can'. 2 A cunta lo'o tucua snan jun cuna'an nducui ncha'an 'in ñi, cui' nu cua' m'ni chca ñi 'in lo' ngulo ñi cui'in xa'an 'in: María nu naan Magdalena, nu mdo'o tsa cati cui'in xa'an 'in, 3 lo'o xca nu naan Juana, cuilyi'o yu Chuza, yu nu lyi'ya cunta tñan 'in Herode, lo'o Susana, a cunta lo'o scasca la jun cuna'an nu nda yaa' 'in ñi lo'o na nu ndi'in 'in jun.

Cha' 'in yu nu ntya mti trigo

4 Yato'o mdyisnan nguio' ti'in qui'an nten se'en ndon ñi, ne' nu mdo'o scasca quichen, xacan' mdyisnan ngulo'o ñi 'in ne', lo' mdi'in tyaa ñi sca cha' lo' nchcui' ñi: 5 Sca yu qui'yu yta mti trigo, se'en msne yu 'in na tsachin' na nguilo na tu'hua tucueen, lo' jui nu ngulo su'hua 'in na, a cunta yaan quiñi lo' ycu 'in na. 6 Tichin' mti can' nguilo na sca se'en nu chin' ti yuu nducua loo quee, cua' ña'aan nducua na yaa nguityi na si'yana a tu'hua yuu se'en can'. 7 Tichin' mti can' nguilo na se'en nducua yca quiche', lo' si'yana tsatlyu nducua na lo'o yca quiche', can' cha' ngujui yu'hui na. 8 Una tichin' mti can' nguilo na loo yuu tsu'hue, tsu'hue 'a mducua na lo' ncua tñan na, ntsu'hui juun nu mdaa sca ciento mti scati loo juun na. Lo' ña'aan mdyi ycui' Jesús cha' can', ycui' cueen ñi: Nchgaa nu ndon nscan cha' nu

ycuin' re cu'ni cunta 'in na. 9 Una
yu ta'a nda'an ñi mñicha' 'in ñi: ¿Ñi
cha' nchca ti' chcui' cha' nu ycui'
um? 10 Juin ñi 'in yu xacan': Cua'
mdaa Ndiose cha' cuiya' qui'ya um
cunta cha' nu ntsu'hui cutsi' 'in ñi
tsaña'an nu ndlo ñi tñan. Una nchgaa
la ña'an nten a nchcui' lan lo'o ne', —
siya' lyee la ña'an ne' una a ndyi'ya
ne' cunta, siya' lyee la ndon nscan
ne' una a ndyi'ya ne' cha' tiyaa —
. 11 Ndeña'an nguiaa cha' nu mdi'in
tyaan can': Mti trigo can' lca na
ycha' Ndiose. 12 Mti trigo nu nguilo
tu'hua tucueen can', nguiaa cha' 'in
na tsaña'an nguiaa cha' 'in nten nu ne
'in cha' tsu'hue 'in Ndiose, una cui'
xaa ti ndyi'an laxa'an lo' ndlyoo cha'
tsu'hue nu cua' ntsu'hui ni' cusya 'in
ne', ña'an ca si'yana a tsa qui'an ti' ne'
lo' a tyi'o laa ne'. 13 Mti nu nguilo
loo yuu nu titi tu'hua nducua loo
quee can', nguiaa cha' 'in na tsaña'an
nguiaa cha' 'in nten nu ne 'in cha'
tsu'hue 'in Ndiose, tsu'hue ntsu'hui
tiquee ne' nducuan xu'hue ne' 'in na,
una a ngu'ya xcua' na. Sca co' xaa
ndiya qui'an ti' ne', una xa ndyijyin
ne' scasca loo cha', cui' xaa ndyi'o
tso' ne'. 14 Nu nguilo se'en nducua
yca quiche' can', nguiaa cha' 'in na
tsaña'an nguiaa cha' 'in nten nu ne 'in
cha' tsu'hue 'in Ndiose, una si'ya cha'
nduhue ti', ta cha' cuilyiya' lo'o scasca
cha' nducun' nu nchcui ti' ne', can' nu
ndujui xu'hua cha' tsu'hue can', lo' a
ndyijyi 'a ña'an cuton na. 15 Una nu
nguilo loo yuu tsu'hue can', nguiaa
cha' 'in na tsaña'an nguiaa cha' 'in
nten nu ne 'in cha' tsu'hue 'in Ndiose,
tsu'hue nxu'hua se'en ne' 'in na lo'o
sca cusya nu ñi, lo' tsu'hue nchca tñan
na si'yana nxñi ton ne' 'in ne' loo cha'
can'.

A sca cha' nu nchca cutsi' ta a ndyi'o scua la na

16 A tucui nu ca'an sca quii' lo' nde
tucun ti'in 'in na, uta su'hua 'in na
nde ni' qui'ñan, cui' ca nu tyi'in tyaa
'in na sca se'en cuaan, si'yana tu'hui
na xaa 'in nu sten ña'an can'. 17 Cui'
cuaña'an lo'o sca cha' nu nchca cunan
ti, a s'ni ca chcan' loo na tiyaa xaa,
lo' cuaña'an ndi'in cha' 'in sca cha' nu
nchca cutsi' ti, a tyijyin yu'hui cha' a
tyi'o scua la cha' 'in na. 18 Can' cha'
xñi um cunta nchgaa cha' nu ne 'in
um, si'yana nten nu n'ni cunta cha'
nu nchcuin', nde lyee la ndyijyi cha'
tiyaa 'in can', una nu a n'ni cunta cha'
re, lo'o cha' tiyaa nu ñan ti' cua' jui 'in,
ndlyaa ñi 'in na.

Cha' 'in jyi'an Jesús lo'o ta'a ngula ñi

19 Xacan' mdiyaa jyi'an Jesús lo'o
ta'a ngula ñi se'en nguilyu ñi, una a
ncua sten jun la se'en ndon ñi si'ya
nten qui'an can'. 20 Jui nu mtsa' 'in ñi:
Tuna'an lyiya' cua ndon ñi jyi'an um
lo'o ta'a ngula um, nchca ti' jun chcui'
jun lo'o um. 21 Xacan' juin ñi 'in nten
can': Tsalca nu ndon nscan cha' 'in
Ndiose lo' nxu'hua se'en 'in na, can'
nu lca jyi'an nan' lo' can' nu lca ta'a
ngulan.

M'ni Jesús cha' ngulyijyi quio cui'in

22 Yato'o sca tsaan yten Jesús lo'o yu
ta'a nda'an ñi sca ni' yca na'an, lo' juin
ñi 'in yu: Tyijyin xi'yu na xca tso' tiyo'
re. Lo' mdo'o jun nguiaa jun. 23 Una
lja nguiaa jun loo tyi'a can' ngu'ya sla
ñi. Tsati ntyin yaan sca cui'in tnu,
lo' chen nchcui 'in jun si'yana cua'
mdyisnan nguiten tyi'a 'in yca na'an
can'. 24 Ngulyoo yu sla ñi, lo' juin yu
'in ñi: Ñi Bstro, Ñi Bstro, cua' quityin'
yu'hui ti na. Xacan' mdyiton ñi lo'
ngusun lo'o ñi 'in cui'in can' lo'o tiyo'
nu lyee nguitsa can', cui' xaa ngulyi-
jyi na lo' mdi'in seen na. 25 Xacan' juin
ñi 'in yu: ¿Ta na a ndiya qui'an ti' um
'ñan? Una scaña'an ti ndi'in ytsen yu,
nduhue ti' yu lo' ñicha' ta'a yu: ¿Tucui
ta lca ñi re, ñi cha' lo'o cui'in lo'o tyi'a
ndlo ñi tñan 'in na, lo' ja'an na 'in ñi?

Cha' 'in yu Gadara nu ntsu'hui cui'in xa'an 'in

26 Xacan' mdyi'o ti'in jun loo yuu
'in ne' Gadara, cui' luhua' xca tso'
se'en lyi'ya loo Galilea. 27 Lo' ña'aan
mdyi'o ton Jesús tu'hua tyi'a can', yan
ycua sca yu Gadara se'en ndon ñi, yu
nu cua' s'ni 'a ntsu'hui cui'in xa'an
'in, a nchco' 'a yu ste' yu, a cunta a
ndyi'in 'a yu ña'an 'in yu, cui' ca nu

ni' lyi'o se'en nguitsi' nten ndlyu yu nchgaa xaa. 28 Yu re xa na'an yu 'in Jesús, msi'ya yja cueen yu, mdyi'ya xtyin' yu tloo ñi, lo' ycui' cueen yu: Jesús, Sñe' Ndiose, ñi nu tlyu lati nu nducua ni' cuaan, ¿ñi na lca 'in um lo'on? Jñan sca cha' tsu'hue 'in um a xitijin um 'ñan nu ti'i. 29 (Lo' mdyisnan ngulo ñi tñan 'in cui'in xa'an can' si'yana cula' ton 'in yu, si'yana cua' s'ni 'a ngui'ni lyi'o 'tnan cui'in xa'an can' 'in yu. Tyun 'a ya' mscan' ne' yaa' yu lo'o quiya' yu lo'o carena, una msi'yu yu 'in na, chacui' se'en ngutyi ndyi'an lo'o cui'in xa'an can' 'in yu.) 30 Mñicha' Jesús 'in yu: ¿Ña'an ta naan? Xacan' mxcuen yu: Legión naan hua. Cui' si'yana qui'an 'a cui'in xa'an ntsu'hui 'in yu. 31 Cui'in xa'an can' mjñan cha' tsu'hue 'in ñi si'yana a su'hua ñi 'in sca se'en qui'ñi. 32 Cui' sii' qui'ya can' nda'an nan ycu sca ta tlyu cuhue', lo' mjñan cui'in xa'an can' 'in Jesús cha' taa ñi cha' cuiya' sten 'in cuhue' can', lo' mdaa ñi cha' cuiya'. 33 Ña'aan mdyi'o cui'in xa'an can' 'in yu yten se'en ndi'in cuhue' can', tsatlyu mdo'o 'in msnan 'in, lo' mxityu loo 'in loo tiyo', can' ngujui yu'hui 'in. 34 Yu nu na'an seen cuhue' can', xa na'an yu cha' nu yato'o, cui' xaa msnan yu nguia ytsa' yu 'in nten ndi'in quichen can' lo'o nten nga'an ni' quixin'. 35 Mdo'o ne' ya na'an ne' cha' nu yato'o can', mdiyaa ne' se'en nducua Jesús, na'an ne' 'in yu nu yu'hui cui'in xa'an 'in nducua yu tloo ñi, cua' lco' yu ste' yu, ntsu'hui chcui cha' tiyaa 'in yu, lo' ytsen 'a ne'. 36 Nchgaa nu na'an cha' can' mdaa suun lo'o nten nu mdiyaa can', ña'an mchca yu nu yu'hui cui'in xa'an 'in can'. 37 Xacan' nchgaa nten nu mdo'o chcua tyi'in tso' se'en lyi'ya loo Gadara, mjñan ne' cha' tsu'hue 'in ñi si'yana tyi'o tso' ñi se'en can' loo nu lyee nguitsen ne'. Jesús yten ñi ni' yca na'an can', lo' mxitucui ñi nguiaa ñi. 38 Yu nu qui'an 'a cui'in xa'an yu'hui 'in can', mjñan yu cha' tsu'hue 'in ñi cha' tca chcui ncha'an yu 'in ñi, una Jesús msla' ñi 'in yu, lo' juin ñi: 39 Quiaa nde ña'an 'in, lo' taa suun tsala ña'an tlyu cha' tsu'hue m'ni Ndiose lo'o. Mdo'o yu nguiaa yu lo' mdaa yu suun ña'aan loo quichen can' tsala ña'an tlyu cha' tsu'hue m'ni Jesús lo'o yu.

Cha' 'in sñe' Jairo lo'o cha' 'in ne' cuna'an nu yla' ste' Jesús

40 Xa nguila Jesús se'en ndi'in nten qui'an can', tsu'hue 'a ntsu'hui tiquee ne' ncuan xu'hue ne' 'in ñi, si'yana cua' ndi'in ta ne' 'in ñi. 41 Lja xacan' mdiyaa sca yu naan Jairo, yu nu ndlo tñan se'en ndiyo' ti'in ne' Judio, mdyi'ya xtyin' yu tloo Jesús lo' mjñan yu cha' tsu'hue 'in ñi si'yana tsaa ñi la se'en ndi'in yu, 42 si'yana cua' caja ti nu cuna'an sñe' yu, tyi ca ña'an sca can' ndi'in 'in yu, lo' ntsu'hui tichcua yjan. Tucueen nguiaa ñi lo'o yu msta su'hua ta'a nten si'ya ñi. 43 Cui' lja can' nguiaa sca ne' cuna'an nu cua' ntsu'hui tichcua yjan ti'i lo'o quicha nguilo tne, cua' ngulyijyi ne' ña'aan tñi 'in ne' lo'o nu n'ni rmiyu, una ñi sca can' lo' a ncua 'in cu'ni chca 'in ne'. 44 Ne' cuna'an can' yaan ne' cui' ti nde chon' Jesús lo' yla' ne' tu'hua ste' ñi, cui' xaa ngulyijyi ylo tne 'in ne'. 45 Xacan' juin Jesús: ¿Ti nu ca m'ni ca'an 'ñan? Nchgaa nten can' juin ne' si'yana a tucui, xacan' mxcuen yu Tyo lo'o nchgaa ta'a nguiaa yu: Ñi Bstro, jlyo ti' um tsala ña'an qui'an nten nsta su'hua 'in um, lo' ti' nchcui' um: ¿Ti nu ca m'ni ca'an 'ñan? 46 Lo' ti' juin la Jesús: Ntsu'hui nu m'ni ca'an 'ñan, si'yana ngüi tin' mdo'o juesa 'ñan. 47 Xa na'an ne' cuna'an can' si'yana a ncua su'hua cutsi' ne' cha' nu m'ni ne', mdyisnan mchcuan ne' xa mdiyaa ne' tloo ñi, mdyi'ya xtyin' ne', tloo ndi'in nten can' mdaa ne' suun lo'o ñi ña'an yla' ne' ste' ñi lo' ticui' xaa mchca ne'. 48 Lo' juin ñi 'in ne': Sñen', cua' mchca si'yana ya qui'an ti' 'ñan, quia lya lo' a sca cha' chu'hui tiquee. 49 Can' ca cha' ti' ndon ycui' ñi xa mdiya ytsa' sca yu nu mdo'o la na'an 'in yu nu ndlo tñan can', lo' juin yu: Cua' ngujui

sñe' um, a najo'o 'a ti' chcui' um lo'o ñi re tsaa ñi. 50 Xa ngune 'in Jesús cha' nu ycui' yu can', juin ñi 'in yu nu ndlo tñan can': A cutsen um, tsaloo ti tsa qui'an ti' um 'ñan lo' chca sñe' um. 51 Xa mdiyaa ñi la na'an 'in yu, a mdaa ñi ya' sten ña'an nu ti, tsa yu Tyo ti, yu Jacobo lo'o yu Xuhua, a cunta lo'o nten cula 'in cuhui' can'. 52 Nchgaa nten can' ndi'in ynan ne' si'ya cuhui' can', lo' juin ñi 'in ne': A cunan um, cuhui' re si'i na ngujui cuhui', na lja' ti cuhui'. 53 Nten can' mstyi lyi'o ne' 'in ñi, si'yana jlyo ti' ne' na ngujui cuhui'. 54 Una Jesús msñi ñi yaa' cuhui', lo' ycui' cueen ñi: Sñen', tyitucui. 55 Cui' ña'an lcaa nguila cusya 'in cuhui' lo' mdyi tucui cuhui', xacan' ycui' ñi lo'o jun si'yana taa jun na cu cuhui'. 56 Nten cula 'in cuhui' ndyijyin ya' yuhue ti' jun cha' can', una Jesús ngulo ñi tñan 'in jun si'yana a chcui' jun lo'o ñi sca tucui cha' nu yato'o.

9

Xa ngua'an tñan Jesús 'in yu ta'a mda'an ñi

1 Xacan' mxo' ti'in Jesús 'in tichcua yu ta'a nda'an ñi, lo' mdaa ñi cha' cuiya' 'in yu si'yana tca culo yu nchgaa loo cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in nten, lo' cu'ni chca yu 'in nu ti'i lo'o cuati loo quicha. 2 Xacan' ngua'an tñan ñi 'in yu si'yana tsa ycui' yu ña'an ntsu'hui cha' culo Ndiose tñan 'in nten, a cunta si'yana cu'ni chca yu 'in nu ti'i. 3 Lo' juin ñi 'in yu: Ñi sca na lo' a cui'ya um se'en tsaa um, ñi yca lo' a chcua yaa' um, ñi cuijyin, ñi na cu um, ñi tñi a cui'ya um, lo' ñi a cui'ya um xca ta ste' um. 4 Quichen se'en tiyaa um, cha' nde'en nu taa se'en quinu um, can' tyi'in um tsalja ndi'in um quichen can'. 5 Cha' nten can' a cuan xu'hue ne' 'in um, tyi'o um quichen can' lo' scuin um yuu quiya' um, cuaña'an quinu cunta 'in ne' cha' nde'en la cha' nu caan 'in ne'. 6 Xacan' mdo'o yu nguiaa yu lo' mdijin yu scasca quichen suhue ti, mda'an ycui' yu cha' tsu'hue 'in Ndiose, lo' m'ni chca yu 'in nu ti'i scasca se'en can'.

Xa ngujui yu Xuhua nu mducua tya 'in nten

7 Yu Herode nu ndlo tñan can', xa ynan yu cha' ña'an ngui'ni Jesús, msu'hua yu cha' tiquee yu si'yana ntsu'hui nu nchcui' si'yana yu Xuhua can' cua' mdyiqui'o yu, 8 a cunta ntsu'hui xca nu nchcui' si'yana Elía cua' ngulo'o tloo 'in ne', lo' ntsu'hui xca nu nchcui' si'yana lca ñi scasca la nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni, lo' cua' ñii mdyiqui'o can'. 9 Xacan' juin yu Herode: Una nan' ngulon tñan msi'yu yni yu Xuhua can', ¿tucui ta lca nu nchcui' nten cua cha' 'in? Can' cha' nchca ti' yu chu'hui lyoo yu 'in Jesús.

Mxicu Jesús 'in tsa ca'yu mii yu qui'yu

10 Xa nguila yu ta'a mda'an Jesús, mdaa yu suun lo'o ñi nchgaa cha' nu m'ni yu se'en yaa yu. Xacan' mdo'o lo'o ñi 'in tsalca ti yu, sca se'en nu cua' ntan la tu'hua quichen Betsaida. 11 Una nten nu nguinu ti'in can' xa ngujlyo ti' ne' la tucueen nguiaa ñi, mducui ncha'an ne' 'in ñi, cui' xaa ncuan xu'hue ñi 'in ne', lo' ycui' ñi lo'o ne' ña'an ndlo Ndiose tñan 'in nten, a cunta m'ni chca ñi 'in nchgaa nu ntsu'hui quicha 'in. 12 Xa msiin tsaan can' mdiya ycui' yu ta'a nda'an ñi lo'o ñi: Chcui' um lo'o nten re si'yana cunan ne' se'en quinu ne' se'en ndi'in scasca quichen uta se'en nga'an nten ni' quixin', can' caja na cu ne' si'yana tijyo' nguilyu na re. 13 Juin ñi 'in yu xacan': 'Un xicu um 'in ne'. Mxcuen yu 'in ñi: Una seen ca'yu ti jaslya nda'an lo'o hua lo'o tucua ti cula, uta na nchca ti' um tsa si'i hua na nu cu nten qui'an re. 14 Tsalca yu qui'yu can' ndiyaa yu ca'yu mii yu. Xacan' juin ñi 'in yu ta'a nda'an ñi: Cu'ni um cha' chcua nten re cunda tu'hua tyii ne'. 15 Cuaña'an m'ni yu cha' yten tucua nchgaa nten can'. 16 Xacan' msñi Jesús ta'a ca'yu jaslya lo'o chcua cula can', lo' mscuen ñi tloo ñi nde cuaan, mdyaa ñi xu'hue 'in Ndiose, xacan' msu'hue ñi 'in na, lo' mdaa ñi 'in na 'in

yu ta'a nda'an ñi si'yana cutsa yu 'in
na. 17 Nchgaa ne' ycu ne' tsaya' ngula'
ti' ne', lo' na nu nguinu can' ti' m'ni
cha'an yu cha tichcua xcuhui lo'o na.

Juin yu Tyo si'yana Jesús lca ñi Cristo

18 Yato'o lja nchcui' lyi'o Jesús 'in
Ndiose scati ñi, una lo'o yu ta'a nda'an
ñi nguilyu can', lo' mñicha' ñi 'in
yu: ¿Tucui ta lcan nan' nchcui' nten?
19 Mxcuen yu 'in ñi: Ntsu'hui nu
nchcui' si'yana lca um yu Xuhua nu
mducua tya 'in nten, lo' ntsu'hui nu
nchcui' si'yana lca um yu Elía, a cunta
ntsu'hui xca nu nchcui' si'yana lca
um sca yu nu mxiycui' Ndiose 'in
cua' s'ni, lo' cua' ñii mdyiqui'o can'.
20 Xacan' juin ñi 'in yu: Lo' 'un jan ñi,
¿tucui ñan ti' um lcan nan'? Mxcuen
yu Tyo can': 'Un lca um ycui' ca Cristo
nu mdo'o se'en nducua Ndiose.

Mtsa' Jesús si'yana ntsu'hui cha' caja ñi

21 Una tla cha' mdi'in tyaa ñi lo'o
yu si'yana a chcui' yu cha' re lo'o ñi
sca tucui. 22 Juin ñi 'in yu: Yu Qui'yu
nu Mdo'o nde ni' Cuaan, qui'an 'a nu
ti'i ntsu'hui cha' tyijyin ñi, ntsu'hui
cha' xcuan tloo qui'yu cula 'in ñi,
cui' cuaña'an lo'o yu nu ndlo ca tñan
ni' lyaa lo'o ne' escriba, cunan ne'
ña'an cujui ne' 'in ñi, una nu cua'
ca snan tsaan ntsu'hui cha' tyiqui'o
ñi. 23 Xacan' tsatlyu ycui' ñi lo'o nten
can': Cha' nde'en nu nchca ti' chcui
cha'an 'ñan, 'ni cha' jlya ti' can' 'in, lo'
nu chcui ncha'an 'ñan, tyaa can' 'in
siya' ti. 24 Si'yana nchgaa nu ñan ti'
culo laa 'in, tsato'o quinan' can' tiyaa
xaa, una nchgaa nu tyaa chendyu
'in 'ñan, can' nu tyi'o laa. 25 ¿Si'yana
ñi canan chu'hui 'in ne' cu'ni 'in ne'
ña'aan chendyu, lo' tsato'o jlyo ne'
uta tnan' ne' 'in ne'? 26 Si'yana nu
xijyi'o ti' lo'on nan' uta lo'o cha' nu
nchcuin', cui' cuaña'an Yu Qui'yu nu
Mdo'o nde ni' Cuaan xijyi'o ti' ñi lo'o
can' xa quiaan ñi xiya' lo'o cha' cuiya'
'in ñi, tsatlyu lo'o cha' cuiya' 'in Stina
Ndiose lo'o angujle nu luhui 'in ñi.
27 Nu cha' ñi cunen lo'o um, ntsu'hui
nu ndlyu re, a caja cha' si'i culo ndu-
cua la ña'an tloo cha' cuiya' 'in Ndiose
tsaña'an nu ntsu'hui cha' culo ñi tñan.

Xa mcha'an ña'an Jesús

28 Yato'o nu cua' nchca snu' tsaan
ycui' ñi cha' can', mdo'o lo'o ñi 'in yu
Tyo, yu Xuhua lo'o Jacobo, lo' ycuen
jun sca loo qui'ya si'yana chcui' lyi'o
ñi 'in Ndiose. 29 Lja nchcui' lyi'o ñi 'in
Ndiose mcha'an ña'an tloo ñi, lo' ste' ñi
nguinu nduhui na tsu'hue ña'an mten
na. 30 Can' ngu'ya ton tucua yu qui'yu
nu ndaa cha' lo'o Jesús, cui' Moisé
lo'o Elía, 31 msu'hua lo'o sca xaa nu
tsu'hue ña'an 'in jun, lo' ndaa jun cha'
ña'an ntsu'hui cha' caja ñi quichen
Jerusalén. 32 Yu Tyo can' lo'o ta'a ndu-
cua yu lyee 'a ndyu'hui sla yu, una
mdaa loo yu a yja' yu, na'an tloo yu
xaa nu tsu'hue 'a ña'an can' 'in Jesús
lo'o chcuaa yu ta'a ndon ñi. 33 Ña'aan
xa ngula' ton chcuaa yu can' 'in Jesús,
xacan' juin yu Tyo can' lo'o ñi: Ñi
Bstro, tsu'hue si'yana ndi'in hua lo'o
um re, nde tñan hua snan quisin, sca
na tyi'in um, xca na 'in Moisé, lo' xca
na tyi'in Elía. Juin yu cuaña'an si'yana
a ngujlyo 'a ti' yu ñi cha' ti' chcui'
yu. 34 Lja nu ti' nchcui' yu cha' can',
ngu'ya ti'in ndlaa lo' ngo'o yu'hui na
'in jun, lo' ytsen yu xa mchcun yu'hui
yu ni' ndlaa can'. 35 Ti' la ni' ndlaa can'
jui nu ycui': Nde Sñen' nan' nu ta'a lati
'ñan, quine 'in um cha' nu chcui' re.
36 Una xa mdyi ycui' can', xca ti Jesús
nguinu ton ñi, lo' yu ta'a nda'an ñi x'ni
'a msu'hua cutsi' yu cha' nu na'an tloo
yu can'.

M'ni chca Jesús 'in sca yu nu ntsu'hui cui'in xa'an 'in

37 Xca tsaan can' mdo'o jun loo
qui'ya can', tucueen yaan jun qui'an
'a nten ya ycua 'in jun. 38 Lja nten
can' mdo'o ycui' cueen sca yu qui'yu:
Ñi Bstro, jñan sca cha' tsu'hue 'in um
cu'ni cunta um 'in yu lyo' ti re 'ñan,
si'yana tyi ca ña'an sca yu 'ñan. 39 Xa
nxñi cui'in 'in yu, tsati ntyin nxi'ya
yja yu, nscuin ti'in na 'in yu lo'o juesa,
nchcua ngoo' tu'hua yu, lyee nsuhue'
sti na 'in yu, lo' que' 'a ti' ndla na

'in yu. 40 Cua' mjñan cha' tsu'hue 'in yu ta'a nda'an um si'yana culo yu cui'in can' 'in sñen', una a ncua 'in yu. 41 Xacan' juin Jesús 'in nten can': 'Un lca um nten nu a ndiya qui'an ti', lo' lye' ti'. ¿Ta re ti ña'an ndi'in lo'o um tsala xaa? Can lo'o um 'in sñe' um. 42 Xa cua' tiyaa ti yu se'en ndon ñi, cui'in can' mxitlyu 'in yu lo' mscuin ti'in na 'in yu lo'o juesa, una Jesús ngusun lo'o ñi 'in cui'in xa'an can' lo' m'ni chca ñi 'in yu, lo' mdyaa ñi cunta 'in yu 'in sti yu. 43 Nchgaa nten can' yuhue ti' ne' tsala ña'an tlyu cha' cuiya' 'in Ndiose.

Ycui' Jesús xiya' ña'an ntsu'hui cha' caja ñi

Lja ti' ndi'in yuhue ti' ne' si'ya cha' nu m'ni ñi, juin ñi 'in yu ta'a nda'an ñi: 44 Tyaa um ya' ton nscan tsu'hue um cha' re, si'yana tsa tucua xaa Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, caja nu tyaa 'in ñi tuyaa' nten chendyu. 45 Una yu ta'a nda'an ñi a ngu'ya yu cha' tiyaa cha' nu ycui' ñi, si'yana a jui cha' cuiya' qui'ya yu cunta cha' can', ñi a msti ti' yu cuñicha' yu 'in ñi. ¿Ti nu lca nu ndon loo la? 46 Xacan' mdyisnan ycui' tyijyin yu ta'a nda'an ñi cha' ti ña'an yu ntsu'hui cha' ca yu nu ndon loo la. 47 Jesús ngu'ya ñi cunta cha' nu ñan ti' yu, can' cha' m'ni ñi cha' yaan sca nu lyo' ti se'en ndon ñi, 48 lo' juin ñi 'in yu ta'a nda'an ñi: Ña'an nu ti nu cuan xu'hue 'in nu lyo' ti re si'ya cha' 'ñan, cu'ni can' cunta si'yana 'ñan cuan xu'hue. Lo' ña'an nu ti nu cuan xu'hue 'ñan, si'i 'ñan nan' ti cuan xu'hue can', cui' ca nu lo'o 'in nu ngua'an tñan 'ñan. Si'yana nu n'ni lyo' 'in, can' nu ndon loo lati lja um.

Cha' 'in nu nguiaa tso' 'in Jesús

49 Xacan' mdo'o ycui' yu Xuhua can': Ñi Bstro, cua na'an hua sca yu nu ndlo cui'in xa'an 'in nten lo'o cha' cuiya' 'in um, una msi'yu co' hua cha' nu ngui'ni yu si'yana a nda'an yu lo'o na. 50 Xacan' juin Jesús lo'o yu: A chcui ndijin um lo'o cha' nu ngui'ni yu, si'yana nu a ti'i ti' 'in na, tso' 'in na nguiaa can'.

Jesús ngusun lo'o ñi 'in Jacobo lo'o yu Xuhua

51 Xa cua' nchcui cuii' cha' quiaa ñi nde ni' cuaan, xacan' mdi'in tyaa ñi cusya 'in ñi si'yana tsaa ñi quichen Jerusalén. 52 Xacan' ngua'an tñan ñi 'in tucua snan yu nu chcua loo tsaa sca quichen lyo' ti se'en lyi'ya loo Samaria lo' cunan yu se'en quinu ñi can'. Mdo'o yu nguiaa yu lo' mdiyaa yu quichen can', 53 una nten ndi'in can' a ncuan xu'hue ne' 'in ñi xa mdiyaa ñi, si'yana jlyo ti' ne' tyijyin ti ñi tsaa ñi quichen Jerusalén. 54 Xa na'an Jacobo lo'o yu Xuhua cha' re, juin yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, ¿ta nchca ti' um jñan hua cha' qui'ya quii' tsaña'an m'ni yu Elía, lo' cujlyo na 'in ne'? 55 Mxina'an ñi se'en ndon yu lo' ngusun lo'o ñi 'in yu: 'Un a nchca qui'ya um cunta la tso' nguiaa um, 56 si'yana nan' Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, a ljyaan si'yana cu-jlyon 'in nten chendyu, cui' ca nu si'yana culo laan 'in ne'. Xacan' mdo'o jun nguiaa jun lo' mdiyaa jun xca quichen lyo' ti.

Tsalca nu mdo'o tiquee chcui ncha'an 'in Jesús

57 Tucueen nguiaa jun can' mdo'o ycui' sca yu qui'yu lo'o ñi: Ñi X'nan hua, nchca tin' chcui ncha'an 'in um la ña'an ti nguiaa um. 58 Mxcuen Jesús 'in yu: Sca cuta' nducua tuque tyi 'in, cui' cuaña'an quiñi, cua' lca se'en nxcua ten 'in, una Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, a ndyijyi se'en xitñan' can'. 59 Xacan' juin ñi 'in xca yu can': Chcui ncha'an 'ñan. Mxcuen yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, taa um ya' quia tsin' 'in stin culo ndu-cua la. 60 Mxcuen Jesús 'in yu: A s'nan nu chu'hui yuhue' ti' cutsi' 'in nu cua' ngujui, una nu'huin tsa ycui' cha' tsu'hue 'in Ndiose tsaña'an nu ntsu'hui cha' culo ñi tñan 'in nten. 61 Xacan' mdo'o ycui' xca yu lo'o ñi: Ñi X'nan hua, lo'on nan' nchca tin' chcui ncha'an 'in um, una taa um ya' culo nducua la quia slan' 'in nu ndi'in na'an 'ñan. 62 Jesús mxcuen 'in yu:

Sca yu nu nxñi yaa' yca nguita yuu lo' xina'an nde chon', a ca tñan can' cu'ni tñan 'in Ndiose se'en ndlo ñi tñan.

10

Xa ngua'an tñan Jesús 'in snan yla ntsu'hui tii yu

1 Chon' nde'en can', Ñi X'nan na ngulohui ñi cha xnan yla ntsu'hui tii yu, lo' ngua'an tñan ñi 'in yu cunda tucua ti yu chcua loo yu tsaa yu scasca quichen se'en ntsu'hui cha' tyijyin ñi. 2 Lo' juin ñi 'in yu: Cha' ñi si'yana qui'an tñan ndi'in 'in Ndiose, cua' tca quio' na, una chin' ti yu nguso, can' cha' jñan um cha' tsu'hue 'in ñi nu lca X'nan tñan re si'yana su'hua ñi nguso nu xo' 'in na. 3 Nan' su'huan 'in um tsaa um ña'an nchca ti' slya' nu nguiten lja ni' la. 4 A cui'ya um cuijyin, ñi tñi lo' ñi quinan lo' a cui'ya um, a nchca cha' tiya' um lo'o ñi sca tucui nu chcua um tucueen. 5 La ña'an ti tiyaa um se'en nducua na'an 'in nten, ndeña'an chcui' um lo'o ne' culo nducua la: Ndiose taa ñi cha' tsu'hue nu chu'hui ni' cusya 'in um nchgaa 'un nu ndi'in na'an re. 6 Cha' ntsu'hui nu nguiaa tso' 'in cha' tsu'hue, cuan xu'hue can' cha' nu chcui' um, lo' cha' a cuan xu'hue can' 'in um, a quinu cha' tsu'hue se'en ndi'in can'. 7 Na'an se'en cuan xu'hue ne' 'in um, can' quinu um, cuan xu'hue um na nu taa ne' cu um lo'o na nu co'o um, si'yana sca yu nguso ntsu'hui suun 'in yu xñi yu siya' yu. A nchca cha' quinu um scasca na'an. 8 Ña'an quichen ti tiyaa um, cha' cuan xu'hue ne' 'in um, ca xu'hue um na nu tyi'in tyaa ne' tloo um, 9 cu'ni chca um 'in nchgaa nu ti'i, lo' chcui' um lo'o ne': Cua' mdiyaan cha' tsu'hue 'in um tsaña'an ntsu'hui cha' culo Ndiose tñan 'in na. 10 Cha' nde'en quichen sten um a cuan xu'hue ne' 'in um, tyi'an um chcui tucueen loo quichen can', lo' ndeña'an chcui' um lo'o ne': 11 Yuu ta nu msñi ca'an quiya' hua loo quichen re scuin hua 'in na si'yana a ncuan xu'hue um 'in hua, lo' ca jlyo ti' um si'yana cua' mdiyaan cha' tsu'hue se'en ndi'in um ña'an ntsu'hui cha' culo Ndiose tñan 'in na. 12 Chcuin' lo'o um sca cha', tsaan nu ntsu'hui cha' cu'ni Ndiose xñan bsya 'in nten chendyu, lyee lati tyijyin nten can' nu ti'i que ña'an nu ti'i ntsu'hui cha' tyijyin quichen Sodoma.

Yuhue' nu caan 'in quichen nu mscuan tloo 'in Jesús

13 'Tnan ca um, 'un nu ndi'in quichen Corazín, lo' 'tnan ca um, 'un nu ndi'in quichen Betsaida, tsala ña'an cha' tnu cua' m'nin tloo um. Cha' cua na m'nin cha' re quichen Tiro lo'o Sidón, cua' s'ni mxilo'o chon' ne' qui'ya ngui'ni ne', lo' ca chcan' loo si'yana ti'i nga'an 'in ne' lo'o ña'an nu nchco' ne' lo'o ña'an nu n'ni ne'. 14 Can' cha' tsaan nu ntsu'hui cha' cu'ni Ndiose xñan bsya 'in nten chendyu, ne' nu ndi'in quichen Corazín lo'o Betsaida, lyee lati tyijyin can' nu ti'i que ña'an ti'i nu ntsu'hui cha' tyijyin quichen Tiro lo'o Sidón. 15 Lo' 'un quichen Capernaum, — xque' ti' um si'yana cua' jui xu'hue um la ni' cuaan, una tiyaa xaa caja nu su'hua 'in um se'en tyijyin um nu ti'i —. 16 Can' cha' nchgaa nu ton nscan cha' nu chcui' um, ña'an loo cha' 'ñan nan' ton nscan can', lo' nu xcuan tloo 'in um, 'ñan nan' xcuan tloo can', lo' nu xcuan tloo 'ñan, 'in ñi nu ngua'an tñan 'ñan xcuan tloo can'.

Xa nguila snan yla ntsu'hui tii yu can'

17 Xa nguila snan yla ntsu'hui tii yu can', ndyijyin ya' tsu'hue ntsu'hui tiquee yu lo' nchcui' yu: Ñi X'nan hua, lo'o cui'in xa'an ncua ja'an 'in hua si'ya cha' cuiya' 'in um. 18 Mxcuen ñi 'in yu: Cha' ñi 'in um, ti' la ni' cuaan na'an mdyi'o tyu Laxa'an tsaña'an nchca ti' quii' 'in tyi'yu. 19 Ña'an jan ñi, cua' mdaan cha' cuiya' 'in um si'yana tca lyo' su'hua um 'in cunaan la lo'o xe'en, tlyu la cha' cuiya' re que 'in ta'a cusuun um, lo' a sca ti'i ca 'in um. 20 Una si'i can' cha' ca tsu'hue chu'hui tiquee um, ta si'yana nchca ja'an cui'in xa'an 'in um, cui' ca nu ca tsu'hue chu'hui tiquee um si'yana cua' ngua'an scua nii um la ni' cuaan.

Tsu'hue yu'hui tiquee Jesús

21 Xacan' ndyijyin ya' tsu'hue
ntsu'hui tiquee Jesús si'ya Espíritu 'in
Ndiose, lo' juin ñi: Stina Ndiose, nan'
cu'nin tnun 'in um, 'un nu lca X'nan
ni' cuaan lo'o loo chendyu re, si'yana
msu'hua cutsi' um cha' re 'in nu tiyaa
lo'o nu nxque' ti' ndyi'ya la cha' tiyaa,
lo' ngulyo scua la um cha' re lo'o nu
chin' la cha' 'in. 'Un nu lca Stin, cha' ñi
'in um si'yana cuañaan nchca ti' um.
22 Nchgaa loo cha' mdyaa Stin cunta
'ñan, nan' nu lca Sñe' ñi, lo' a tucui
nu jlyo ti' tucui lcan, cui' ca nu scati
Stina Ndiose, cui' cuañaan a tucui nu
jlyo ti' tucui lca Stina Ndiose, cui' ca
nu scan tin, a cunta culyo scua lan
cha' re lo'o nu nchca tin'. 23 Xacan'
mxinaan ñi se'en ndon ta'a nda'an
ca ñi, lo' ycui' ñi lo'o yu sca cunta:
Tsu'hue ca xu'hue nchgaa nu na'an
cha' nu na'an um cua' ñii, 24 si'yana
cunen lo'o um sca cha', qui'an 'a yu
nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni cui'
cuañaan lo'o nu ncua ree, ncua ti' yu
ña'an yu cha' nu na'an um cua' ñii,
una a na'an yu 'in na, lo' ncua ti' yu
quine 'in yu cha' nu ne 'in um cua' ñii,
una a ngune 'in yu cha' re.

Cha' tsu'hue nu m'ni yu Samaria

25 Yato'o mdyiton sca yu nu m'ni
cha'an cha' 'in lee, lo' mñicha' yu 'in
Jesús se'en nu su'hua yu qui'ya 'in ñi,
lo' juin yu: 'Un ñi nu lca Bstro, ¿ti
ña'an cha' nu tca cu'nin si'yana caja
chendyu nu a tsatii 'a 'ñan? 26 Mxcuen
ñi 'in yu: ¿Ña'an ta nchcui' lee can'?
¿Ña'an ta ndyi'ya um cunta 'in na?
27 Xacan' mxcuen yu: —Lo'o nu chcui
cusya 'in um tyaa um 'in um 'in
Ndiose X'nan um, lo'o nu chcui lca
tiquee um, lo'o nchgaa juesa 'in um
—, lo'o nchgaa cha' tiyaa 'in um, a
cunta —ña'an 'tnan ti' um 'in ta'a nten
um tsaña'an n'ni um 'tnan 'in um—.
28 Juin ñi 'in yu: Cui' ña'an ycui' um,
cu'ni um cuañaan lo' caja chendyu
'in um. 29 Ncua ti' yu suhui yu tloo
yu, can' cha' juin yu 'in Jesús: ¿Tu-
cui ca lca ta'an? 30 Xacan' mxcuen
Jesús 'in yu: Sca yu qui'yu mdo'o yu
Jerusalén nguiaa yu nde quichen Jer-
icó, tucueen nguiaa yu can' mdo'o yu
cunan nu yjui ti'in 'in yu, ngulyaa na
'in yu, lo' mxnu sti yu 'in ña'an nchca
ti' sca yu ngujui. 31 Yato'o tucueen
can' nguiaa sca yu nu ntsu'hui cunta
'in laa, una xa na'an yu 'in nu su
can' mdijin ti yu. 32 Cui' cuañaan lo'o
sca yu Leví nu nda yaa' cha' 'in laa,
mdijin tucueen can', xa na'an yu 'in
nu su can' ticui' mdijin ti yu. 33 Cui'
cuañaan mdijin sca yu Samaria, una
xa na'an yu 'in nu su can' cui' xaa
mña'an 'tnan ti' yu 'in. 34 Mdiyaa yu
se'en su, msu'hua yu ceite lo'o vino
se'en ti'i can', lo' nguxen yu te' 'in na,
xacan' mscuen yu 'in chon' burru 'in
yu, lo' ya xnu yu 'in sca na'an se'en
ntsu'hui cha' cu'ni cunta ne' 'in. 35 Xca
tsaan can' xa cua' tyi'o yu tsaa yu,
mxnu yu tucua tñi plata 'in nu ndi'in
na'an can', lo' juin yu 'in: Cu'ni um
cha' tsu'hue cu'ni cunta um 'in yu ti'i
re, lo' cha' nducua la tñi culyijyi um
si'ya yu, nan' xu'huan lyiyan' 'in na
xa nde xitucuin. 36 ¿Ti ña'an ta ta'a
snan yu re lca ta'a yu nu m'ni lyi'o yu
cunan 'in can'? 37 Mxcuen yu 'in ñi:
Cui' yu nu m'ni cha' tsu'hue lo'o can'.
Xacan' juin Jesús 'in yu: Yaa um, lo'
ticui' cuañaan cu'ni um.

Yaa Jesús se'en ndi'in Marta lo'o María

38 Yato'o mdo'o Jesús nguiaa ñi,
mdiyaa ñi sca quichen lyo' ti, can'
ndi'in sca ne' cuna'an naan Marta nu
ncuan xu'hue 'in ñi. 39 Ndi'in sca
ta'a ngula ne' naan María, can' nu
yten tucua cui' ti se'en nducua Jesús
si'yana ton nscan cha' nu nchcui' ñi.
40 Una Marta can' lyee la ntsu'hui
yuhue ti' tñan nu ndi'in tuquii', xacan'
yaa se'en nducua ñi lo' juin 'in ñi: Ñi
X'nan hua, ¿ta a nduhue ti' um tsala
ña'an tñan mxnu ta'an 'ñan? Chcui'
um lo'o si'yana ta yaa' 'ñan. 41 Una
mxcuen Jesús 'in: Marta, Marta, ta
lyee 'a nsu'hua yuhue ti' tiquee si'ya
scasca tñan ngui'ni. 42 Ntsu'hui sca
cha' nu ndon loo lati, can' nu ngulo-
hui María, lo' a tucui nu tca lyaa cha'
can' 'in.

11

Ngulo'o Jesús ña'an chcui' lyi'o jun 'in Ndiose

1 Yato'o sca tsaan Jesús nchcui' lyi'o ñi 'in Ndiose sca se'en, xa mdyi ycui' ñi juin sca yu ta'a nda'an ñi lo'o ñi: Ñi X'nan hua, culo'o um 'in hua ña'an ntsu'hui cha' chcui' lyi'o hua 'in Ndiose, tsaña'an ngulo'o yu Xuhua 'in ta'a mda'an yu. 2 Xacan' juin ñi 'in nchgaa yu can': Xa chcui' lyi'o um 'in Ndiose ndeña'an chcui' um: Ndiose Sti hua, 'un nu nducua ni' cuaan, scati um ntsu'hui cha' cu'ni tnu hua 'in um. Nchca ti' hua si'yana tsatlyu culo um tñan 'in hua. Cu'ni um ña'an nu nchca ti' um loo chendyu re tsaña'an ngui'ni um la ni' cuaan. 3 A cunta taa um na nu cunajo'o 'in hua cunda scaa tsaan. 4 Cu'ni um cha' tlyu ti' 'in hua lo'o qui'ya ngui'ni hua, si'yana cuaña'an ngui'ni hua cha' tlyu ti' 'in nchgaa nu ngui'ni cha' ngunan' lo'o hua. A taa um ya' sten cha' ngunan' tiquee hua, cui' ca nu culo tso' um 'in hua sii' cha' ngunan' can'. 5 Lo' ti' juin la ñi 'in yu: Cha' ndi'in sca ta'a tsu'hue um, lo' tiyaa um se'en ndi'in can' tlu'hue tla, lo' chcui' um lo'o can': Jñan sca cha' tsu'hue 'in, taa snan ti jaslya 'ñan, 6 si'yana sca yu ta'a tsu'hue ntsu'huin tca mdiyaan yu se'en ndi'in, lo' a sca na ndi'in 'ñan taan cu yu. 7 Cha' ti' la ña'an xcuen yu 'in um: Ñi cha' ljyan taa cha' nsin' ti' 'ñan, ta a jlyo ti' cua' nchcun tuna'an 'ñan, cua' ljan' lo'o nu xuhue ti 'ñan, a tca tyitucuin taan na nu nchca ti'. 8 Una cunen lo'o um sca cha', si'i si'yana lca can' ta'a tsu'hue yu ta can' cha' tyitucui yu lo' taa yu nchgaa na nu njñan can', cui' ca nu si'yana ndaja ti yu ndon taa can' cha' nsin' ti' 'in yu. 9 Can' cha' chcuin' lo'o um sca cha': Jñan um na nu nchca ti' um lo' caja na 'in um, quia nan um cha' can' lo' quija lyoo na 'in um, chcui' um lo' caja nu sla tuna'an 'in um. 10 Si'yana nchgaa nu njñan sca cha', a s'ni ndyijyi na 'in, lo' nu ndiya nan cha' can', a s'ni quija lyoo na 'in, lo' nu nchcui', a s'ni ndyijyi nu sla tuna'an 'in. 11 Tsaña'an nguiaa cha' 'in um lo'o sñe' um, ¿ta xtyi ti' um taa um sca quee 'in can' cha' na jñan sca jaslya 'in um? Uta cha' jñan can' sca cula 'in um, a xtyi ti' um taa um sca cunaan 'in can'. 12 Uta cha' jñan can' sca scuhue cutu 'in um, a xtyi ti' um taa um sca xe'en 'in can'. 13 Cha' 'un lca um sca nten nu nducun', una jlyo ti' um ndaa um na nu tsu'hue 'in sñe' um, ña'an la ca Ndiose, ñi nu lca Sti um nu nducua ni' cuaan, ntsu'hui cha' taa ñi Espíritu nu Luhui 'in ñi 'in nchgaa nu njñan 'in ñi.

Ycui' Jesús cha' 'in cui'in xa'an

14 Yato'o ngulo Jesús sca cui'in xa'an nu cua' mxnu cu'un 'in sca yu qui'yu, lo' xa mdyi'o cui'in xa'an can' 'in yu mdyisnan ycui' yu, lo' ndyijyin ya' yuhue ti' nten can'. 15 Una scasca ne' mdyisnan nchcui' ne': Si'ya cha' cuiya' 'in Beelzebú, x'nan cui'in xa'an, can' cha' nchca 'in yu re ndlo yu cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in nten. 16 Ntsu'hui nu mjñan 'in ñi si'yana cu'ni ñi sca cha' nu tnu lo'o cha' cuiya' 'in Ndiose, se'en nu caja ña'an su'hua ne' qui'ya 'in ñi. 17 Una ngu'ya ñi cunta ña'an cha' nu nda'an tiquee ne', lo' juin ñi: Sca quichen tnu tsatii cha' 'in na cha' tyisnan xuun na lo'o ticui' ta'a na, cui' cuaña'an sca na'an cha' tyisnan xuun ne' lo'o ticui' ta'a ne', tsato'o tyi'o tso' ta'a ne'. 18 A cunta Laxa'an cha' tyisnan xuun can' lo'o ticui' ta'a, ¿ta tca tsa quiñan can' culo tñan xacan'? Lo' 'un nchcui' um si'yana lo'o cha' cuiya' 'in Beelzebú ndlon cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in nten. 19 Cha' nan' ndlon cui'in xa'an lo'o cha' cuiya' 'in Beelzebú, una tso' 'in ta'a nda'an um, ¿la mdo'o cha' cuiya' nu ndlo can' cui'in xa'an cha' na can'? Can' nu ntsu'hui cha' cu'ni cuiya' cha' 'in um. 20 Una cha' nan' ndlon cui'in xa'an lo'o cha' cuiya' 'in Ndiose, ca cuiya' ti' um si'yana Ndiose cua' ndlo ñi tñan lja um. 21 Sca yu qui'yu nu ngula ti', cha' tyon tiyaa yu lo'o na nu culaa 'in yu, a sca ca se'en ndi'in yu. 22 Una cha' tiyaa sca nu lyee la ngula ti', cu'ni can' canan 'in yu lo' lyaa can' na nu nducua tloo

yu culaa 'in yu, lo' cutsa can' nchgaa na nu ndi'in 'in yu. 23 Nu a nguiaa tso' 'ñan, can' nu lca ta'a cusuun, lo' nu a nda yaa' quio' tñan 'ñan, nde njlyo can' 'in na.

Xiya' nxitucui cui'in xa'an se'en mdo'o

24 Xa ndyi'o cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in nten, nda'an nan can' se'en tyi'in sca se'en ngutyi. Lo' si'yana a ndyijyi se'en tyi'in ndeña'an ñan ti': Xitucuin nde na'an se'en mdo'on. 25 Xa quila can' se'en mdi'in, quija lyoo 'in na si'yana cua' ncua na, cua' lca ncua tsu'hue na. 26 Xacan' tsa nan cha cati cui'in xa'an nu nducun' lati que ña'an ycui', lo' tsatlyu sten ni' cusya 'in ne', lo' nde lyee lati cu'ni lyi'o cui'in xa'an can' 'in ne' que ña'an ti' culoo.

Cha' 'in nu ntsu'hui xu'hue tloo Ndiose

27 Lja nchcui' Jesús cha' re, mdo'o ycui' cueen sca ne' cuna'an lja nten qui'an can': Tsu'hue ca xu'hue ne' cuna'an nu m'ni cha' ncua cune' um, nu mdaa yti' um. 28 Xacan' mxcuen ñi 'in ne': Tsu'hue la xu'hue nu ndon nscan cha' 'in Ndiose lo' nducua tñan 'in na.

Nten nducun' lca nu njñan cha' nu tnu

29 Tsa nducua qui'an la nten ndiyo' ti'in ne' se'en ndon ñi, lo' ndeña'an ycui' ñi: Ta nten nu ndi'in loo chendyu re nducun' ne', njñan ne' scasca cha' nu tnu, una a ntsu'hui cha' ña'an ne' cha' nu cuaña'an, tsaloo ti cha' nu mda'an ycui' Jonás ntsu'hui cha' ña'an ne'. 30 Tsaña'an msu'hua tiyaa Ndiose 'in quichen Nínive lo'o cha' nu ycui' Jonás, cui' cuaña'an nsu'hua tiyaa ñi 'in ta nten nu ndi'in cua' ñii si'ya cha' 'in Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan. 31 Ne' cuna'an 'in ree nu mdo'o se'en lca Arabia, tyiqui'o ne' tiyaa xaa tsatlyu lo'o ta nten ndi'in re xa ca xñan bsya 'in ne', culo qui'ya ne' 'in nten re si'yana tijyo' mdo'o ne' se'en nu quine 'in ne' cha' tiyaa 'in yu Salomón, una lja na re ndon sca un ndon loo lati que 'in Salomón. 32 Ticui' cuaña'an lo'o ne' Nínive, ntsu'hui cha' tyiqui'o ne' tsatlyu lo'o ta nten ndi'in re xa ca xñan bsya 'in ne', culo qui'ya ne' 'in nten re si'yana lo'o cha' nu ycui' Jonás mxilo'o chon' ne' qui'ya m'ni ne', una lja na re ndon sca nu ndon loo lati que 'in Jonás.

Ca na sca xaa 'in nten chendyu

33 A tucui nu su'hua cutsi' sca quii' uta su'hua 'in na ni' cuiya' mblya, cui' ca nu tyi'in tyaa 'in na cuaan si'yana tu'hui na xaa 'in nu sten ña'an can'. 34 Quiloo um ndaa na xaa 'in um, lo' cha' tsu'hue xaa quiloo um ti' ña'aan um mtsa'an yu'hui um lo'o xaa can', una cha' a tsu'hue xaa quiloo um, cui' cuaña'an tla yta cha' tiyaa 'in um. 35 Xñi um cunta si'yana a chca xaa cua 'in um tla yta. 36 Cha' ti' ña'aan um mtsa'an yu'hui um lo'o xaa, lo' a la 'a ti' tla yta loo chendyu 'in um, lca um chacui' xaa tsaña'an nchca ti' sca quii' nu tsu'hue ña'an xaa 'in.

Tla cha' ycui' Jesús lo'o ne' fariseo lo'o ne' escriba

37 Xa mdyi ycui' Jesús cha' can', sca yu fariseo mjñan yu cha' tsu'hue cha' tsa ycu tlya ñi lo'o yu, lo' ña'aan yten ñi ña'an can' yten tucua ñi tu'hua msa. 38 Una yuhue 'a ti' yu fariseo si'yana a culo nducua ngunan' ñi. 39 Una juin Ñi X'nan na 'in yu: 'Un ne' fariseo, tsa nde chon' ti vaso lo'o qui'nan njyi'an um, una nde ni' cusya 'in um mtsa'an yu'hui cha' jñan ti' lo'o cha' nducun'. 40 'Un ne' lye' ti', ¿ta si'i nu mtñan nde chon' vaso can' lca nu mtñan nde ni' na? 41 Cha' cua na tca taa um sca lcuan nu tyi'o ni' cusya 'in um, nchgaa cha' luhui 'in um xacan'. 42 'Tnan ca um, 'un ne' fariseo, si'yana hasta lo'o scasca na quixin' ndaa um tsachin' ti 'in Ndiose, lo'o menta nu xityi'i, lo'o ruda, una a nsu'hua loo um cha' nu ñi 'in Ndiose lo'o cha' tsu'hue 'in ñi. Cu'ni um nchgaa cha' re, una a jlya ti' um cha' nu ndon loo lati nu nga'an cha' cu'ni um. 43 'Tnan ca 'un ne' fariseo, si'yana se'en n'ni tnu na 'in Ndiose lyee lca tiquee um chcua um loo yca xlya se'en nchcua nten nu ndon loo, lo' tsu'hue ntsu'hui tiquee um xa ndyijyi nu nchcui' cha'

'in um lo'o suun ña'an se'en nchca quiya'. 44 'Tnan ca 'un ne' fariseo lo'o ne' escriba, 'un nu a ñi ndi'in cha' 'in, nguiaa cha' 'in um tsaña'an nchca ti' sca cuaa nu a chcan' su, lo' nchgaa nten nu ndijin chon' can' a jlyo ti' ne' la ndlo' su'hua ne'. 45 Xacan' mdo'o xcuen sca yu nu ngui'ni cha'an cha' 'in lee, lo' juin yu: 'Un ñi nu lca Bstro, cha' nu nchcui' um cua lo'o 'in hua m'ni lo'o na. 46 Mxcuen ñi 'in yu: Cui' cuaña'an 'un nu ngui'ni cha'an cha' 'in lee, 'tnan ca um, si'yana nxi 'ya um yu'hua ti'in 'in nten nu a nchca cui'ya ne', una cha' nu 'in um, ñi sca loyaa' ti um lo' a ngui'ni ca'an 'in na. 47 'Tnan ca 'un nu ngui'ni chu'hue cuaa se'en mtsi' yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni, yu nu ngujui yaa' nten cula 'in um. 48 Nchca chcan' ña'an si'yana sca cha' ti 'in um lo'o nten cula 'in um, si'yana can' nu yjui 'in yu, lo' 'un ngui'ni chu'hue um se'en mtsi' yu. 49 Can' cha' juin Ndiose lo'o cha' tiyaa 'in ñi: Nde ca'an tñan 'in nu xiycuin' 'in, a cunta lo'o nu chcui' cha' tsu'hue 'ñan lo'o nten, ntsu'hui can' caja nu cujui 'in lo' ntsu'hui nu xitijin ne' 'in nu ti'i, 50 can' cha' ta nten ndi'in re ntsu'hui cha' tyaa ne' cunta 'ñan si'ya tne nu nguilo 'in nchgaa yu nu mxiycuin' 'in cua' s'ni ti' xa nu mdyisnan suun chendyu re, 51 ti' tne nu mslo ne' 'in Abel lo' m'ni tyii ne' cha' re lo'o Zacaría, yu nu yjui ne' 'in tlu'hue la lyiya' se'en ndiquin tucua 'ni lo'o tulaa can'. Cunen lo'o um sca cha' si'yana ta nten re ntsu'hui cha' tyaa ne' cunta si'ya cha' can'. 52 'Tnan ca 'un nu ngui'ni cha'an cha' 'in lee, si'yana nducui ndijin um se'en nu qui'ya ne' cunta cha' 'in Ndiose, ñi ycui' um lo' a nguiten um, lo' a ndaa um ya' sten xca tucui. 53 Xa mdyi ycui' ñi cha' re, ne' escriba lo'o ne' fariseo ycuen tique' ne' lo' mdyisnan mñicha' ne' 'in ñi scasca cha' nu tucui, 54 ña'an ca si'yana su'hua ne' qui'ya 'in ñi lo'o cha' nu chcui' ñi.

12

Cha' cuiñi 'in ne' fariseo

1 Lja xacan' nguio' ti'in tyun mii nten se'en nguilyu Jesús, nu hasta lo'o nsta su'hua ta'a ne', lo' culo nducua la mdyisnan ycui' ñi lo'o yu ta'a nda'an ñi: Xñi um cunta 'in um lo'o cha' nu nchcui' ne' fariseo, si'yana a ñi ndi'in cha' 'in ne'. 2 A sca na nu nchca cunan ti, ta a chcan' loo na, uta sca cha' nu nchca cutsi', ta a tyi'o scua la na. 3 Can' cha' nchgaa cha' nu ycui' um se'en tla yta, a s'ni caja nu culyo scua la 'in na tiyaa xaa, cui' cuaña'an lo'o cha' nu ycui' cunan ti um se'en ntsu'hui nchcun um, a s'ni tyi'o yne cha' can' lja nten. 'In Ndiose ntsu 'hui cha' cutsen na 4 Cunen lo'o um sca cha', 'un nu lca ta'a tsu'huen: A cutsen um 'in nten ta si'yana cujui ne' 'in um una a tca cu'ni ne' ti'i lo'o cusya 'in um. 5 Una quitsan' 'in um tucui ca 'in ntsu'hui cha' cutsen um: Cutsen um 'in ñi nu tca cujui 'in um lo' su'hua cusya 'in um loo quii', nu cha' ñi cunen lo'o um, can' ñi nu ntsu'hui cha' cutsen um 'in. 6 ¿Ta si'i lo'o tucua tñi suhue ti nxi'i ne' tsa ca'yu quiñi? Siya' cuaña'an, cunda scaa 'in ntsu'hui Ndiose cunta 'in 'in. 7 Hasta lo'o quichan' que um, cua' lca ncua na 'in ñi. Can' cha' a su'hua um cha' tiquee um, si'yana 'un lyee la ntsu'hui lyoo um que 'in qui'an la quiñi.

Cha' 'in nu a nxijyi'o ti' lo'o Jesús

8 Cunen lo'o um sca cha', nchgaa nu a nxijyi'o ti' chcui' si'yana tso' 'ñan nguiaa, cui' cuaña'an nan', Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, a xijyi'o tin' lo'o can' tloo angujle 'in Ndiose. 9 Una nu nchcui' si'yana a ndyu'hui lyoo 'ñan, cui' cuaña'an tloo angujle 'in Ndiose caja nu xcuan tloo 'in can'. 10 Nchgaa nu chcui' cha' ti'i 'in Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, ti' ntsu'hui cha' tlyu ti' 'in can', una nu chcui' ca'an 'in Espíritu nu Luhui 'in Ndiose, a chu'hui 'a cha' tlyu ti' 'in can'. 11 Xa tsa lo'o ne' 'in um tloo nu cu'ni cuiya' cha' 'in um se'en ngui'ni tnu ne' judio 'in Ndiose, uta tloo bsya, ta tloo bsya tnu, a su'hua um cha' tiquee um ña'an chcui' um uta ña'an xcuen um 'in ne', 12 si'yana ticui' xaa

can' taa Espíritu nu Luhui 'in Ndiose cha' nu chcui' um.

Cha' 'in yu cuilyiya' nu tiji nan

13 Xacan' mdo'o ycui' sca nu ntsu'hui lja nten qui'an can': 'Un ñi nu lca Bstro, chcui' um lo'o yu ta'an si'yana taa yu tsa tlu'hue tñan nu nguinu 'in yu 'ñan. 14 Mxcuen ñi 'in yu: Ña'an jan ñi, a tucui nu ngulo ton 'ñan si'yana can bse lo' cutsan yuu 'in um. 15 Mdyisnan ycui' ñi lo'o nten can': Xñi um cunta si'yana a sten scasca cha' xque' ni' cusya 'in um, si'yana chendyu 'in nten a ljyaan na tso' 'in cha' cuilyiya'. 16 A cunta mdi'in tyaa ñi sca cha' lo' juin ñi: Ndi'in sca yu cuilyiya', lo' tsu'hue 'a ncua tñan na nu yta yu. 17 Ñan ti' yu xacan': ¿Ña'an ta ca ñii, lo' a nducua se'en tlyu la quio' yu'hui na nu ntsu'hui cha' xon'? 18 Lo' juin yu: Ndeña'an cu'nin, xcan nchgaa na'an suhue ti re lo' cu'nin cha' tsaa' nu tnu la, can' xu'hua se'en nchgaa na 'ñan lo'o na nu ntsu'hui cha' xon'. 19 Ndeña'an ñan tin': Tsala ña'an qui'an cha' cuilyiya' nu cua' ndi'in 'ñan, ta loo na 'ñan tyun yjan, can' cha' cua' ñii xitñan', cun lo' co'on, cuaña'an ca tsu'hue chu'hui tiqueen. 20 Una Ndiose juin 'in yu: ¿Ta tiji 'a nan? Tla re ñii caan nu chcuan cunta cusya 'in, ¿lo' ti nu ta quinu lo'o nchgaa na nu cua' mxu'hua se'en? 21 Cuaña'an ndiyato'o lo'o nu nso' ti'in cha' cuilyiya' loo chendyu re, una ti'i ña'an 'in can' lo'o tso' nu 'in Ndiose.

A su'hua na cha' nduhue ti' tiquee na

22 Xacan' juin ñi 'in yu ta'a nda'an ñi: Can' cha' nchcuin' lo'o um cha' re: A su'hua um cha' nduhue ti' tiquee um lo'o na nu cunajo'o 'in um, lo' ñi lo'o ste' um. 23 Si'yana ntsu'hui lyoo la chendyu 'in um que 'in cha' nchcu, cui' cuaña'an ntsu'hui lyoo la um que 'in ste' um. 24 Xñi um cunta ña'an ndi'in cha' 'in sca quiñi, a ntya 'in jyaan, a sca na nxo' 'in, lo' a la ndyi'in se'en na 'in 'in, una Ndiose nxicu 'in 'in. ¿Ta si'i lyee la ntsu'hui lyoo um que 'in quiñi? 25 Siya' lyee la nsu'hua um cha' nduhue ti' tiquee um, ¿ta tca ta yaa' cha' can' 'in um culo um xca lii scun um? 26 Cha' a nchca 'in um cu'ni um nducuii cha' nu suhue la re, ¿ñi cha' ntsu'hui yuhue ti' um nchgaa la ña'an cha'? 27 Xñi um cunta sca yca quee nducua ni' quixin', a n'ni na tñan, a la nxcuan ste' na, una cunen lo'o um sca cha', tsala ña'an cuilyiya' ncua yu ree Salomón, una a yco' yu te' tsu'hue ña'an tsaña'an quee cua. 28 Cha' cuaña'an nxico' Ndiose 'in quixin' cua, cua' ñii tsu'hue ña'an na, una quiaa cua' nguinan' na lo' tsaa na loo quii', ¿ña'an la ca 'un, cha' cua na tca tsa qui'an ti' um? 29 Can' cha' 'un a nchca cha' chu'hui yuhue ti' um si'ya na nu cunajo'o 'in um, lo' ñi a tyi'an lu'un ti' um si'ya cha' can'. 30 Si'yana chon' nchgaa cha' re nchcua quiloo nten chendyu, una ñi nu lca Sti um cua' jlyo ti' ñi nchgaa cha' nu 'ni 'in um. 31 Cui' ca nu quia nan um 'in Ndiose lo' tucua um tñan cha' nu nchcui' ñi, lo' cui' ñi su'hua yaa' ñi 'in um lo'o nchgaa cha' re.

Xo' ti'in na cha' cuilyiya' la ni' cuaan

32 'Un nu lca slya' 'ñan, siya' chin' ti um, una a cutsen um si'yana Ndiose lo'o nu chcui lca tiquee ñi cua' mdaa ñi cha' cuiya' qui'ni ca'an 'in um se'en ndlo ñi tñan. 33 Can' cha' cujui' um na nu ndi'in 'in um, lo' ta yaa' um 'in nu ti'i ña'an chendyu 'in, cuaña'an xo' ti'in um cha' cuilyiya' nu a ntsu'hui 'a cha' tyii, lo' tyi'in na 'in um tsala xaa la ni' cuaan, se'en nu a ntsu'hui cha' sten yu cunan, lo' ñi a tca sta 'ni 'in na. 34 Si'yana se'en ndi'in cha' cuilyiya' 'in um, can' nchca cusya 'in um.

Cha' 'in nguso nu ndon tiyaa nchgaa xaa

35 Tyon tiyaa um, scan' um sii' um lo' yaa' um chcua sca quii' ndiquin, 36 lo' cu'ni cha'an um ña'an cha' 'in nguso nu ndon tiyaa cha' ñi xaa quila x'nan nu nguiaa se'en ndyija cuilyi'o ne', si'yana ña'aan quila can' cun' tuna'an, lo' sla yu nguso can' 'in na. 37 Tsu'hue ca xu'hue nchgaa yu nguso nu ndon tiyaa xa quila x'nan. Nu

cha' ñi cunen lo'o um, x'nan yu nguso
can' scan' tsu'hue sii', cu'ni cha' chcua
yu nguso can' tu'hua msa, lo' tyisnan
su'hua na cu yu. 38 Siya' quila can'
tlu'hue tla uta nde cua' ljyaan xaa,
lo' cha' ti' quija lyoo yu ndon tiyaa
yu, tsu'hue ca xu'hue yu nguso can'.
39 Una ca cuiya' ti' um cha' re: Cha'
cua na ca jlyo ti' ne' ñi braa caan yu
cunan, cua' lca ndon tiyaa ne', lo' a
taa ne' ya' sten yu se'en ndi'in ne'.
40 Cui' cuañaan 'un, tyi'in tiyaa um,
si'yana Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni'
Cuaan quiaan ñi lja nu a sca cha'
ntsu'hui tiquee um.

Cha' 'in nguso nu a ncua ja'an 'in x'nan

41 Yu Tyo can' mdo'o ycui' yu: Ñi
X'nan hua, ¿ta ycui' um cha' re si'ya
huare' ti, uta si'ya nchgaa la tucui?
42 Juin Ñi X'nan na: ¿La quija lyoo sca
nguso nu ñi ndi'in cha' 'in lo' tiyaa,
nu chu'hui cunta na'an 'in x'nan, lo'
tsu'hue cu'ni co'o nchgaa la ñaan
nguso can'? 43 Tsu'hue ca xu'hue
nguso can' cha' cuañaan ngui'ni yu xa
quila x'nan yu. 44 Nu cha' ñi cunen
lo'o um, x'nan tñan can' xnu nchgaa
la ñaan tñan 'in yu yaa' nguso can'.
45 Una cha' yu nguso can' quiñan ti'
yu: Ñi x'nan a quila ñi cui' xaa. Lo'
cha' tyisnan cu'ni lyi'o 'tnan 'in nch-
gaa nguso can', tyisnan cu yu lo' co'o
yu, a cunta ca cu'hui yu, 46 lo' tsati
ntyin quila x'nan yu lja nu a sca cha'
ntsu'hui ti' yu, xacan' lyee xitijin can'
'in yu nu ti'i, lo' su'hua 'in yu loo
quii' se'en ntsu'hui nu lye' ti'. 47 Sca
nguso nu cua' jlyo ti' cha' nu nchca
ti' x'nan, lo' cha' a ndon tiyaa, ñi a
nducua tñan cha' nu nchca ti' x'nan,
can' nu lyee ntsu'hui cha' tyijyin nu
ti'i. 48 Una sca nguso nu a jlyo ti'
cha' nu nchca ti' x'nan, siya' tnan'
can' nde'en la cha', jo'o ti tyijyin can'
nu ti'i, si'yana tsalca nu qui'an la jui
'in, cui' cuañaan qui'an la tyaa can',
lo' tsalca nu qui'an cunta mchcuan,
cuañaan qui'an la cunta tyaa can'.

Nten ntsu'hui cha' tyi'in cusuun ne' si'ya Jesús

49 Nan' ljyaan si'yana xiqui'on quii'
loo chendyu re, ¿lo' ñaan la ta nchca
tin', ta si'i cua' ndiquin na? 50 Una
ntsu'hui cha' tijin sca nu ti'i tnu, lo'
lu'un 'a tin' tsaya' nu tsato'o cha'
re. 51 ¿Ta ñan ti' um ljyan lo'on cha'
tsu'hue nu xiti'in tsu'hue 'in nten
chendyu? Chcuin' lo'o um si'yana
si'i na, cui' ca nu cha' cusuun lca na.
52 Ti' cua' ñii nu tsaa nde loo re, cha'
cusuun tyisnan scasca na'an. Se'en
ndi'in ca'yu nten, snan can' xuun lo'o
tucua, lo' tucua can' xuun lo'o snan.
53 —Sti can' xuun lo'o ticui' sñe', lo'
cuañaan cu'ni sñe' yu lo'o yu, a cunta
jyi'an can' xuun lo'o ticui' sñe', cui'
cuañaan cu'ni sñe' ne' lo'o ne', jyi'an
laa ne' xuun lo'o ticui' sñe' xen, lo' nu
lca xen can' xuun lo'o jyi'an laa—.

Cha' 'in nten nu a ndyi'ya cunta cha' nu nchca

54 Ti' ycui' la ñi lo'o nten can': Xa
ñaan um si'yana lyee ndla ti' xaa
luhua' se'en nguiaa cucha, nchcui'
um si'yana qui'ya quio, lo' cuañaan
ndiyato'o na. 55 Xa nxcua cui'in
nu ndyi'o se'en lca sur, nchcui' um
si'yana ca tique' cuaan, lo' cuañaan
ndiyato'o na. 56 ¡'Un lca um nten
nu cuiñi! Ndyi'ya um cunta cha' nu
nchca ni' cuaan lo'o loo chendyu re,
¿lo' ñi cha' ta a ndyi'ya um cunta cha'
nu na'an tloo um cua' ñii?

Cu'ni chu'hue um cha' 'in um lo'o ta'a cusuun um

57 ¿Ñi cha' a ndlohui um cha' nu
tsu'hue lati? 58 Xa tsaa um lo'o ta'a
cusuun um tloo bsya, ti' tucueen
nguiaa ti um cu'ni chu'hue um cha'
'in um lo'o can', si'yana a tsa lo'o can'
'in um lo'o juesa la tloo bse, lo' yu
bse can' tyaa yu cunta 'in um yaa'
silyiya, lo' tsato'o su'hua yu 'in um
na'an chcuan. 59 Cunen lo'o um sca
cha', a tyi'o um na'an chcuan can' cha'
a su'hua lyiya' um nchgaa cunta nu
nducui ncha'an 'in um.

13

Tsato'o quinan' nu a xilo'o chon' qui'ya 'in

1 Lja xacan' mdo'o ycui' tucua snan
yu nu mtsa' 'in Jesús tsañaan mxi-
tiya' tne ne' galilea lo'o tne 'ni, xa
nu m'ni yu Pilato cha' ngujui tucua
snan ne' lja ndiquin tucua ne' 'ni
tloo Ndiose. 2 Mxcuen Jesús 'in yu:
Cha' nu yato'o 'in ne' Galilea can', ¿ta
ñan ti' um si'yana lyee la nducui yu
qui'ya que nchgaa la ñaan ta'a Galilea
ne'? 3 Cunen lo'o um si'yana si'i na,
una cha' 'un a xilo'o chon' um qui'ya
ngui'ni um, ticui' scañaan ti quinan'
um lo'o ne'. 4 Uta lo'o 'tñuxnan yu nu
ngujui nu mscua 'ni torre Siloé 'in,
¿ta ñan ti' um si'yana lyee la nducui
can' qui'ya que nchgaa la ñaan nten
nu ndi'in Jerusalén? 5 Cunen lo'o um
si'yana si'i na, una cha' 'un a xilo'o
chon' um qui'ya ngui'ni um, ticui'
scañaan ti quinan' um lo'o yu.

Cha' 'in yca higo un a ndyi'yu mti

6 A cunta mdi'in tyaa ñi sca cha' lo'o
nten can', lo' juin ñi: Sca yu qui'yu
ndi'in sca yuu se'en nducua ti uva 'in
yu, can' nducua sca yca higo, ya na'an
yu cha' lyi'yu mti na una a jui na 'in
yu. 7 Lo' juin yu 'in nu ntsu'hui cunta
se'en can': Ña'an jan ñi, cua' nchca
snan yjan nda'an nan mti loo yca re,
una a ndyi'yu na, tsu'hue lati xi'yu na
si'yana cua cha' ti nducua na. 8 Xacan'
mxcuen yu nu ntsu'hui cunta se'en
can': Ñi x'nan, tyaa um ya' chcua na
siya' xca yjan ti, lo' xo' ca'an yuu suun
na lo' su'huan yuu cuti 'in na. 9 Cha'
tyisnan cui'yu na, tsu'hue, lo' cha' a
cui'yu na tca xi'yu na.

M'ni chca Jesús 'in sca ne' cuna'an tsaan nu nxitñan' ne'

10 Yato'o sca tsaan nu nxitñan' ne',
ndlo'o Jesús 'in nten se'en ngui'ni tnu
ne' 'in Ndiose, 11 can' nducua sca
ne' cuna'an nu nguinu xincun si'ya
cui'in, lo' cua' ntsu'hui 'tñuxnan yjan
a nchca 'a quiñi ton ne'. 12 Xa na'an
Jesús 'in ne', msi'ya ñi 'in ne' lo' juin
ñi: Ne' cuna'an, cua' mdo'o laa lo'o
quicha nu ntsu'hui 'in. 13 Mdi'in tyaa
ñi yaa' ñi 'in ne' cuna'an can', cui'
xaa nguñi ton ne' lo' m'ni tnu ne' 'in
Ndiose. 14 Una yu nu ntsu'hui cunta
se'en can', ycuen tique' yu si'yana
m'ni chca Jesús 'in ne' cuna'an can'
tsaan nu nxitñan' ne', lo' juin yu 'in
nten can': Scua tsaan ntsu'hui cha'
cu'ni na tñan, lja xacan' tca caan um
si'yana chca um, una si'i tsaan nu
nxitñan' na. 15 Xacan' mxcuen Ñi
X'nan na 'in yu: 'Un nu cuiñi cua,
¿ta si'i cunda scaa um ndyi'an taa
um tyi'a co'o 'ni 'in um siya' tsaan
nu nxitñan' na? 16 Ne' cuna'an re
ticui' ta nten 'in Abraham lca ne', cua'
nguiaa 'tñuxnan yjan nsñi su'hua yaa'
Laxa'an 'in ne'. Tsañaan nu mchcan'
ne', ¿ta a ntsu'hui cha' cuiya' caja nu
xtin' 'in ne' siya' tsaan nu nxitñan'
na? 17 Xa ycui' ñi cha' re mxijyi'o
ti' nchgaa nu ti'i ti' 'in ñi, una ñaaan
quichen ne' tsu'hue ntsu'hui tiquee
ne' si'ya scasca cha' nu tnu ngui'ni ñi.

Cha' 'in mti mostaza

18 Lo' ti' juin la ñi 'in nten can':
¿Ti ña'an ta cha' tca tyi'in tyaan lo'o
um si'yana tca qui'ya um cunta ña'an
ntsu'hui cha' culo Ndiose tñan 'in
nten? 19 Nguiaa cha' can' tsañaan
nguiaa cha' 'in mti mostaza nu ya yta
sca yu qui'yu loo jyaan 'in yu, cui' xaa
mducua na lo' tlyu ylo na, hasta lo'o
quiñi msu'hua ten 'in lja stan' na.

Cha' 'in suun jaslya

20 Xiya' mxitucui ñi ycui' ñi: ¿Ti
ña'an ta cha' tca tyi'in tyaan lo'o um
si'yana tca qui'ya um cunta ña'an
ntsu'hui cha' culo Ndiose tñan 'in
nten? 21 Nguiaa cha' can' tsañaan
nguiaa cha' 'in suun jaslya nu mx-
itiya' ne' cuna'an 'in na lo'o snan
cuiya' quita, lo' ñaaan na mchcuen
na.

Cha' 'in tuna'an nu lu'hui

22 Tucueen nguiaa Jesús quichen
Jerusalén mdijin ñi scasca quichen
tnu lo'o quichen suhue ti, lo' ndlo'o
ñi 'in nten can'. 23 Jui nu mñicha'
'in ñi: Ñi X'nan hua, ¿ta chin' ti nten
nu ntsu'hui cha' tyi'o laa? Mxcuen
ñi 'in ne': 24 Su'hua um juesa sten
um tuna'an nu lu'hui, si'yana cunen
lo'o um sca cha', qui'an 'a nten ca
lca tiquee ne' sten ne' can', una a
tca 'in ne'. 25 Xa cua' mducun x'nan

na'an can' tuna'an 'in, xacan' 'un tyisnan cun' um 'in na, lo' chcui' um: Ñi X'nan hua, Ñi X'nan hua, sla um tuna'an re sten hua. Lo' xcuen ñi 'in um: A ndyu'hui lyoon 'in um. 26 Xacan' tyisnan chcui' um: Tsatlyu mducua na lo' ycu na, lo' se'en nchca quiya', can' ngulo'o um 'in hua. 27 Una xcuen ñi 'in um: Cunen lo'o um, a ndyu'hui lyoon 'in um, nchgaa 'un nu ngui'ni tñan ngunan', tyi'o tso' um siin'. 28 Can' tyisnan cunan um loo nu lyee tyijyin um nu ti'i, xa ña'an um 'in Abraham, Isaac, lo'o Jacob tsatlyu lo'o nchgaa yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni, ndi'in se'en ndlo Ndiose tñan, lo' 'un tsato'o quinu ton um nde lyiya'. 29 Ta'a jacua nscan chendyu tyi'o nten nu sten se'en ndlo Ndiose tñan, lo' chcua can' tsatlyu tu'hua msa 'in ñi. 30 Cunen lo'o um sca cha', nu nguinu ca'an chon', can' nu ca nu culoo tiyaa xaa, lo' nu culoo cua' ñii, tiyaa xaa quinu ca'an chon' can'.

Xa ngu'ya tu'hua tiquee Jesús si'ya quichen Jerusalén

31 Cui' tsaan can' mdiyaa tucua snan ne' fariseo se'en ndon Jesús, lo' juin ne' 'in ñi: Tyi'o quichen re si'yana yu Herode ntsu'hui tiquee yu cujui yu 'in. 32 Lo' juin ñi 'in ne': Yaa um lo' chcui' um lo'o cuta' cua: Tsaan re ñii lo'o quiaa quilyun re, culon cui'in xa'an nu ntsu'hui 'in nten lo' cu'ni chcan 'in nu ti'i, lo' la ta'a snan tsaan tyii tñan re 'ñan. 33 Una 'ni cha' tsa quiñan tucueen nu cua' ngui'an cua' ñii lo'o quiaa lo'o bcha, si'yana a ndyi'o tñan caja sca yu nu nxiycui' Ndiose 'in cha' si'i la Jerusalén. 34 ¡Jerusalén, Jerusalén! 'Un ne' nu ndujui 'in yu nu nxiycui' Ndiose 'in, lo'o quee ti ndujui um 'in nchgaa nu nda'an tñan ñi 'in um, tsala ña'an tyun ya' ncua tin' xo' ti'in 'in um, tsaña'an n'ni cutu lo'o sñe' 'in, una a mslyaa um. 35 Una tiyaa xaa quinu tucua xi'in na'an 'in um. Cunen lo'o um sca cha', a ntsu'hui 'a cha' ña'an tloo um 'ñan tsaya' tiyaa tsaan nu chcui' um: —Tlyu cha' tsu'hue ntsu'hui 'in ñi nu ljyaan lo'o cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na —.

14

Jesús m'ni chca ñi 'in sca yu ti'i lo'o quicha quiin

1 Yato'o sca tsaan nu nxitñan' ne' judio, ya ycu tlya Jesús la na'an 'in sca yu fariseo nu ndon loo 'in ne', lo' nchgaa la ña'an ne' nsñi ne' cunta cha' ña'an ca cu'ni ñi. 2 Lja xacan' mdiyaa sca yu ti'i lo'o quicha quiin se'en nducua ñi. 3 Xacan' juin Jesús 'in yu nu m'ni cha'an cha' 'in lee lo'o ne' fariseo can': ¿Ta ntsu'hui cha' cuiya' cu'ni chca na 'in sca nu ti'i tsaan nu nxitñan' na, uta na a ntsu'hui na? 4 Ñi sca ne' lo' a mxcuen ne' 'in ñi. Xacan' msñi ñi yaa' yu ti'i can' lo' m'ni chca ñi 'in yu, lo' juin ñi si'yana quiaa yu. 5 Xacan' mñicha' ñi 'in ne': Cha' ntsu'hui um ndon 'ni 'in um, lo' cha' tyu yu'hui 'in sca tuyuu tsaan nu nxitñan' na, ¿ta si'i cui' xaa ti tsa lyoo um 'in 'in? 6 Una a ngujlyo ti' ne' ña'an xcuen ne' 'in ñi lo'o cha' can'.

Cha' 'in nten nu ndyi'an se'en ndyijyi cuilyi'o ne'

7 Jesús nsñi ñi cunta 'in ne' si'yana chacui' la que msa ndlohui ne' nchcua ne', xacan' mdi'in tyaa ñi sca cha' 'in nchgaa nu mdiyaa se'en nchca ta'a can', lo' juin ñi: 8 Xa cuni ne' 'in um tsaa um se'en caja cuilyi'o ne', a culohui um se'en chcua um la que msa, ña'an tu' tiyaan xca nu ndon loo la que 'in um, 9 lo' tsato'o chcui' yu nu msu'hua ta'a can' lo'o um: Tyi'o um se'en ntsu'hui cha' chcua yu re. Xacan' ti' jyi'o ti' um tyi'o um se'en can' lo' tsa tucua um la chon'. 10 Can' cha' xa caja nu cuni 'in um tsaa um ta'a, tsu'hue lati chcua um la chon', lo' xa ña'an yu 'in um nducua um can' ljuin yu 'in um: Quiaan um lo' chcua um la loo re. Xacan' tloo ña'aan nten can' caja nu ta loo um. 11 Si'yana nu scuen cuaan 'in ticuii' tsato'o caja nu tyi'ya te'en 'in, lo' nu n'ni lyo' 'in caja nu scuen cuaan 'in. 12 Xacan' mdyisnan ycui' Jesús lo'o yu nu msu'hua ta'a can':

Xa cu'ni um sca ta'a, a nchca cha' xi'ya um 'in ta'a tsu'hue um uta ta'a ngula um, uta 'in ta nten 'in um, ta yu cuilyiya' ta'a nducua ti um, si'yana can' nu xitucui cha' tsu'hue 'in um xa cu'ni ta'a. 13 Cui' ca nu cuni um 'in nu ti'i ña'an chendyu 'in, nu cuxi yaa', nu cuxi quiya', lo'o nu cuityin', 14 xacan' ntsu'hui xu'hue um si'yana a caja 'in can' tyaa 'in um, una tiyaa xaa chcuan um cha' tsu'hue can' xa ntsu'hui cha' tyiqui'o nchgaa nu ñi cusya 'in.

Cha' 'in ta'a se'en ycu siin ne'

15 Sca yu ta'a nducua ñi tu'hua msa can', xa ngune 'in yu cha' nu ycui' ñi, juin yu lo'o ñi: Tsu'hue ca xu'hue nu chcua ycu tu'hua msa la se'en ndlo Ndiose tñan. 16 Mxcuen Jesús 'in yu: Sca yu qui'yu m'ni yu sca ta'a tlyu, qui'an 'a nten nguni yu tsa ycu siin se'en ndi'in yu. 17 Xa cua' lca siin can', msu'hua yu sca nguso 'in yu tsa te'en 'in nchgaa nu cua' nguni yu can', lo' ndeña'an ngulo yu tñan 'in chcui': Cua' tca tsaa um, si'yana cua' lca na nu ntsu'hui cha' ca siin 'in um. 18 Nchgaa yu can' scaña'an ti mdyisnan mdaa yu qui'ya, lo' juin sca yu: Cu'ni um cha' tlyu ti' 'ñan, a tca tsa'an si'yana tca msi'in sca yuu lo' 'ni cha' tsa na'an 'in na. 19 Xca yu juin yu: Cu'ni um cha' tlyu ti' 'ñan si'yana a tca tsa'an, tca msi'in tsa ca'yu ta bta, lo' 'ni cha' tsa na'an cha' cua' tca cu'ni 'in tñan. 20 Lo' juin xca yu: Nan' a tca tsa'an si'yana tca jui cuilyi'on. 21 Mxitucui yu nguso can', nguia ytsa' yu 'in x'nan yu cha' can', lo' msin' ti' x'nan yu lo' juin 'in yu nguso can': Ndla ti cu'ni lo' tsaa nde se'en nchca quiya', tyijyin scasca tucueen loo quichen, lo' cu'ni cha' caan nu ti'i ña'an chendyu 'in, nu cuxi yaa' lo'o nu cuxi quiya', a cunta lo'o nu cuityin' can lo'o. 22 Xacan' juin yu nguso can': Ñi x'nan hua, cua' mducuan tñan tsaña'an nu juin um, una ti' lja se'en re. 23 Juin x'nan yu 'in yu: Yaa nde tu'hua quichen cua, tyijyin scasca tucueen, lo' xicu'ni 'in ne' can ycu siin ne', lo' cha'an yu'hui ne' tu'hua msa re 'ñan. 24 Cunen lo'o um sca cha', ñi sca nten nu nguni 'in ti' culoo, a cu siin 'a ne' lo'on.

Cha' 'in nu nchcui ncha'an 'in Cristo

25 Tucueen nguiaa ñi qui'an nten nguia ncha'an 'in ñi, lo' mdyisnan ycui' ñi lo'o ne': 26 Cha' ntsu'hui nu nchca ti' tsa qui'an ti' 'ñan, 'ni cha' su'hua loo can' 'ñan lyee la que 'in nten cula 'in, lo'o nten 'in, lo'o sñe', uta 'in nchgaa ta'a ngula, uta 'in ticuii', can' nu ntsu'hui suun 'in chcui ncha'an 'ñan. 27 Cha' a tyaa 'in siya' ti si'ya cha' 'ñan, a tca 'in can' ca sca nu cu'ni ncha'an 'ñan. 28 Si'yana, ¿ti nu tñan sca na'an cuaan, cha' si'i culo nducua la culo cunta cha' cula tñi 'in tsa' tucua na? 29 Ña'an tu' tyi'in tyaa suun yu 'in na, una cha' a tyi tsaa' na 'in yu, ña'an nu ti tca xtyi lyi'o 'in yu, 30 lo' chcui' ne': Yu cua mdyisnan mtñan yu na'an 'in yu, una a mdyi tsaa' na 'in yu. 31 Ticui' cuaña'an lo'o sca ree nu tsa cusuun, a s'ni chcua yu culo nducua la lo' culo yu cunta cha' tca cu'ni yu canan lo'o tsa tii mii sindatu 'in yu, lo' xuun yu lo'o tsa cla mii sindatu 'in xca ree. 32 Cha' a lyi'ya ya' tca 'in yu, cui' xaa ca'an tñan yu nu tsa ycui' lo'o xca ree can' xa ti' lyijyi tiyaan yu, lo' cunan yu ña'an chu'hua ti'in cha' cusuun can'. 33 Cui' cuaña'an 'un, cha' a cula ya' um nchgaa cha' nu ndi'in 'in um, a tca chcui ncha'an um 'ñan.

Cha' 'in teje' nu ndiya lyijyi tiyen'

34 Teje' tsu'hue 'a na, una cha' tyi'o tiyen' 'in na, ¿ña'an ta tca ca tiyen' na xiya'? 35 A ca tñan na quine na loo yuu uta quio' ti'in na ca na yuu cuti, cui' ca nu siya' ti nxcuan ne' 'in na. Nchgaa nu ndon nscan cha' nu nchcuin' re cu'ni cunta 'in na.

15

Cha' 'in slya' nu ngunan' yu'hui

1 Nchgaa nu ndlo tñi lo'o nu ndu-
cun' mdiyaa tloo Jesús si'yana ton nscan ne' cha' nu nchcui' ñi, 2 una ne' fariseo lo'o ne' escriba mdyisnan ycui' tyijyin ne' si'ya ñi, lo' juin ne': Yu re nducuan xu'hue yu 'in nten qui'ya

chendyu lo' sca se'en ti nchcu yu lo'o ne'. 3 Xacan' mdi'in tyaa ñi sca cha' lo'o ne', lo' juin ñi: 4 Cha' ndi'in sca ciento slya' 'in um, lo' quinan' sca 'in, ¿ti nu a xnu ti'in ta'a jacua yla ntsu'hui 'tñulcua can', lo' quia nan 'in nu ngunan' yu'hui can' tsaya' quija lyoo 'in 'in? 5 Lo' xa quija lyoo um 'in 'in, tyi'in tya scun um 'in 'in, tsu'hue ntsu'hui tiquee um quian lo'o um 'in 'in. 6 Xa quila um la na'an 'in um, xo' ti'in um nchgaa ta'a tsu'hue um lo'o ta'a nducua ti um, lo' ljuin um 'in can': Ca tsu'hue chu'hui tiquee na, si'yana nguija lyoo slya' nu ngunan' yu'hui can' 'ñan. 7 Cunen lo'o um sca cha', lyee la tsu'hue ntsu'hui tiquee Ndiose, ñi nu nducua ni' cuaan, si'ya sca nten nu nxilo'o chon' qui'ya 'in, que 'in jacua yla ntsu'hui 'tñulcua nu a 'ni cha' 'in lo'o cha' can'.

Cha' 'in sca tñi nu ngunan'

8 Sca ne' cuna'an su tsa tii tñi plata 'in ne', lo' cha' quinan' sca na, ¿ti nu ta a ca'an sca quii' lo' tyisnan cua ña'an 'in, lo' tsu'hue ti quia nan 'in na tsaya' quija lyoo na 'in? 9 Xa nguija lyoo na, xo' ti'in 'in nchgaa ta'a tsu'hue lo'o ta'a nducua ti, lo' ljuin xacan': Ca tsu'hue chu'hui tiquee na, si'yana nguija lyoo tñi nu ngunan' can' 'ñan. 10 Cunen lo'o um sca cha', cuaña'an tsu'hue ntsu'hui tiquee angujle 'in Ndiose si'ya sca nten nu nxilo'o chon' qui'ya 'in.

Cha' 'in yu tsa suhue ti nu ngunan' yu'hui

11 Lo' ti' ycui' Jesús xca cha': Sca yu qui'yu ndi'in tucua sñe' yu. 12 Yu cune' la can' juin yu 'in sti yu: Paa, tyaa um cha' tsu'hue nu ntsu'hui cha' qui'ni ca'an 'ñan. Xacan' mdaa sti yu cha' tsu'hue nu ntsu'hui cha' qui'ni ca'an 'in chcuaa yu. 13 Una xi'i ti mducui, yu nu cune' la can' yjui' yu nchgaa na nu cua' jui 'in yu, mdo'o yu nguiaa yu tijyo' xca loo yuu, can' mdyisnan ngulyijyi yu tñi 'in yu cua' ña'an ti lo'o chacui' cha' ngunan'. 14 Yato'o xa mdyi tñi 'in yu, mdyisnan ngu'ya bju'ñan ña'aan se'en can', lo' a jui 'a na nu cunajo'o 'in yu. 15 Ya jñan yu tñan cu'ni yu se'en ndi'in sca yu ndi'in quichen can', can' nu msu'hua 'in yu la se'en ndi'in tñan 'in si'yana ña'an seen yu cuhue' 'in. 16 Lyee ncua lca tiquee yu cu yu na nu nchcu cuhue' can', una a tucui nu mdaa 'in na cu yu. 17 Nguñan ti' yu xacan': ¡Tsala ña'an qui'an nguso ndi'in 'in stin lo' a sca na ndiya lyijyi 'in can', lo' nan' ndi'in re ndijin yte' tin'! 18 Tsu'hue lati xitucuin nde se'en ndi'in stin, lo' cunen lo'o: Paa, nan' m'nin qui'ya tloo Ndiose lo' m'nin qui'ya tloo um. 19 A nga'an 'a cha' ti' cuan xu'hue um 'ñan tsaña'an nchca ti' sca sñe' um, cui' ca nu cu'ni um lo'on tsaña'an n'ni um lo'o sca nguso 'in um. 20 Xacan' mdo'o yu nguiaa yu, lo' nguila yu se'en ndi'in sti yu. Ti' tijyo' yaan yu cua' na'an sti yu 'in yu, lo' mña'an 'tnan ti' 'in yu, cui' xaa mdo'o ya ycua 'in yu, ycui' cha' ta'a yu lo' msu'hua tuscun 'in yu. 21 Juin yu 'in sti yu: Paa, nan' m'nin qui'ya tloo Ndiose, lo' m'nin qui'ya tloo um, a nga'an 'a cha' ti' cuan xu'hue um 'ñan tsaña'an nchca ti' sca sñe' um. 22 Una sti yu ngulo tñan 'in nguso 'in: Quia 'ya um te' nu tsu'hue la ña'an lo' xico' um 'in sñen', su'hua um sca cuii' loyaa' yu lo' taa um quinan chu'hui quiya' yu, 23 quia 'ya um bta nu cojo' can', cujui um 'in 'in lo' cu'ni na sca ta'a lo' tsatlyu cu na, 24 si'yana yu sñen' re m'nin cunta si'yana cua' ngujui yu, una cua' ñii mdyiqui'o yu, cua' ngunan' yu, una xiya' nguila yu. Xacan' mdyisnan m'ni ne' ta'a lo'o nu chcui lca tiquee ne'. 25 Una xca sñe' yu nu cula la can', yaan yu yaa yu tñan, xa cua' quila ti yu se'en nducua na'an 'in sti yu, ngune 'in yu ndi'in yla yu bstro lo' nguila quiya' nten can'. 26 Xacan' msi'ya yu 'in sca nguso can', lo' mñicha' yu 'in cha' ñi na nchca. 27 Juin yu nguso can': Yu ta'a ngula um nguila yu, lo' sti um ngulo tñan si'yana cujui hua bta nu cojo' can', si'yana nguila yu tsu'hue lca 'in yu. 28 Xacan' ycuen tique' yu nu cula la can', lo' a mslyaa yu sten yu ña'an. Cui'

xaa mdo'o sti yu, mjñan cha' tsu'hue 'in yu si'yana quiaan yu ña'an. 29 Una mxcuen yu 'in sti yu: Nan' cua' s'ni 'a ngui'nin tñan 'in um, ñi siya' lo' a nchca cu'nin lye' tin' 'in um, una ñi sca chiu cune' ti 'in um, a nchca taa um si'yana cu'nin chin' sca ta'a lo'o yu ta'a tsu'hue ntsu'huin. 30 Una cua' ñii si'yana nguila sñe' um, yu nu cua' ngulyijyi ña'aan cha' tsu'hue nu mdaa um 'in lo'o ne' cuna'an nducun', lo' nde ngulo um tñan si'yana caja bta nu cojo' can' si'ya yu. 31 Xacan' mxcuen sti yu: Sñen', nu'huin nchgaa xaa ndi'in lo'on, lo' nchgaa na nu ndi'in 'ñan, na 'in lca na. 32 A mdijin yu'hui nu a cu'ni na ta'a lo' ca tsu'hue chu'hui tiquee na, si'yana yu ta'a ngula m'ni na cunta si'yana ngujui yu, lo' la ñii mdyiqui'o yu, cua' ngunan' yu, una cua' ñii nguila yu.

16

Cha' 'in yu nguso nu a ñi ndi'in cha' 'in

1 Nde xca cha' nu ycui' ñi lo'o yu ta'a nda'an ñi: Ndi'in sca yu cuilyiya', lo' yu nguso nu nguia lo'o cunta tñan 'in yu, jui nu msu'hua qui'ya 'in yu si'yana ndlyijyi su'hua yu na nu ndi'in 'in x'nan yu. 2 Xacan' msi'ya x'nan yu 'in yu lo' juin: ¿Ta cha' ñi ña'an nchcui' nten cha' 'in? Tsu'hue lati cha' tyaa cunta nu nguia lo'o si'yana a tca 'a cu'ni tñan re. 3 Nguñan ti' yu nguso can': ¿Ña'an ta cu'nin ñii, si'yana cua' chcuan yu x'nan cunta nu ntsu'hui yaan'? Nu ti' cu'nin tñan ni' quixin' a tca 'a 'ñan, lo' jyi'o tin' jñan lcuan 'in nten. 4 Cua' jlyo tin' ña'an ntsu'hui cha' cu'nin, ña'an ca si'yana ti' caja nu cuan xu'hue 'ñan xa cua' mdyaan cunta re. 5 Xacan' msi'ya yu 'in cunda scaa nten nu nducui 'in x'nan yu, lo' juin yu 'in nu mdiyaa culoo can': ¿Tsala nducui 'in yu x'nan? 6 Lo' juin ne': Sca ciento barri ceite. Xacan' juin yu lo'o ne': Ndla ti cu'ni lo' chcua, su'hua nii quityi re lo' quinu na 'in lo'o tu'hua tyi. 7 Juin yu 'in xca ne': Nu'huin, ¿tsala nducui? Mxcuen ne' 'in: Sca ciento cuijyin trigo. Xacan' juin yu lo'o ne': Nde su'hua nii lo' quinu na 'in lo'o jacua yla. 8 X'nan yu nguso can' yuhue 'a ti' yu 'in si'yana tiyaa 'a yu lo'o cha' mañan. Tsaña'an nguiaa cha' 'in nten chendyu, tiyaa la ne' lo'o cha' mañan que ña'an nguiaa cha' 'in sñe' Ndiose nu nda'an loo xaa 'in ñi. 9 Cunen lo'o um sca cha': Cunan um ña'an nu chu'hui ta'a tsu'hue um lo'o cha' cuilyiya' nu ndi'in loo chendyu re, si'yana xa tsatii na, caja nu cuan xu'hue 'in um sca se'en tyi'in um ni' cuaan tsala xaa. 10 Sca nu ñi ndi'in cha' 'in lo'o sca cunta nu suhue ti, cui' cuaña'an ñi ndi'in cha' 'in lo'o cunta nu tnu. Sca nu a ñi ndi'in cha' 'in lo'o cunta nu suhue ti, cui' cuaña'an nguiaa cha' 'in lo'o cunta nu tnu. 11 Cha' a ñi ndi'in cha' 'in um lo'o cha' cuilyiya' nu ndi'in loo chendyu re, ¿ta caja nu xnu cunta 'in um lo'o sca cha' nu ñi ca? 12 Cha' a ñi ndi'in cha' 'in um lo'o na 'in xca tucui, ¿ta caja nu taa na nu qui'ni ca'an 'in um? 13 Sca nguso, a tca chu'hui tucua x'nan yu, si'yana ña'an ti'i yu 'in sca lo' xca can' lyee la chu'hui yu cunta 'in, uta lyee la su'hua loo yu 'in can' lo' xcuan tloo yu 'in xca. Ticui' cuaña'an a tca tyi'in tyaa um quiloo um 'in Ndiose lo' ticui' xaa lo'o cha' cuilyiya'. 14 Lo'o ne' fariseo ngune 'in ne' nchgaa cha' nu ycui' Jesús, lo' mdyisnan mstyi lyi'o ne' 'in ñi si'yana lyee 'a lca tiquee ne' lo'o tñi. 15 Xacan' juin ñi 'in ne': 'Un nsuhui um tloo um ticuii' um, una Ndiose ndyu'hui lyoo ñi ña'an lca cusya 'in um. Na nu ndon loo 'in nten chendyu, Ndiose nxcuan tloo ñi 'in na.

Jesús ycui' ñi cha' 'in lee

16 Xa ti' lyijyi tiyaan yu Xuhua, jui nu ycui' cha' 'in lee lo'o cha' nu mda'an ycui' yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni, una ti' xa mdiyaan yu ndyijyi nu nchcui' cha' tsu'hue 'in Ndiose tsaña'an ntsu'hui cha' culo ñi tñan 'in nten, lo' nchgaa ne' nsu'hua ne' juesa sten ne' loo cha' can'. 17 Ntsu'hui cha' tsatii cha' nu nchca ni' cuaan lo'o loo chendyu re, una si'i cuaña'an lo'o cha' 'in lee, si'yana hasta

lo'o cha' nu suhue lati nducua loo na ntsu'hui cha' tsato'o na.

Cha' 'in nten nu ndla' ti'in ta'a

18 Nchgaa yu nu ndla' ti'in cuilyi'o, lo' cha' ca cuilyi'o yu 'in xca ne' cuna'an ngui'ni yu qui'ya, ticui' cuañ*a'an* yu nu ca cuilyi'o 'in ne' cuna'an can', ticui' qui'ya ngui'ni yu.

Sca yu cuilyiya' lo'o sca yu ti'i naan Lázaro

19 Ndi'in sca yu cuilyiya' nu nchco' chacui' te' tsu'hue ña*'an*, lo' nchgaa tsaan ngui'ni yu ta'a nu tnu se'en ndi'in yu. 20 Tuna'an lyiya' 'in yu su sca yu ti'i naan Lázaro, ti' ña*'aan* yu nguxen quitso' 'in yu, 21 lyee lca tiquee yu cha' tca cu yu na nu nguilo nde ni' msa 'in yu cuilyiya' can', hasta xni' lo' ndyi'an le'e 'in loo quitso' can' 'in yu. 22 Yato'o ngujui yu ti'i can', lo' ya lo'o angujle 'in yu la ni' cuaan se'en nducua Abraham. A cunta lo'o yu cuilyiya' can' ngujui yu lo' mtsi' yu. 23 Ti' la se'en ndijin yu nu ti'i mscuen yu tloo yu, na'an yu 'in Abraham msu'hua tuscun 'in yu Lázaro. 24 Ycui' cueen yu cuilyiya' can': Abraham, 'un nu lca sti hua, ña*'an* 'tnan ti' um 'ña*n*, ca'an tña*n* um 'in Lázaro caan se'en ntsu'huin, cucha' sca loyaa' lo'o tyi'a lo' xicu'hua chin' tsen' se'en ndijin nu ti'i loo quii' re. 25 Una Abraham mxcuen 'in yu: Sñe*n*', quia yu'hui ti' tsala ña*'an* tsu'hue mdi'in loo chendyu, a sca na ya lyijyi 'in, lo' yu Lázaro ti'i 'a mdijin yu, una cua' ñ*ii* ndyijyi cha' tnu tiquee 'in yu, lo' nu'huin ndijin nu ti'i. 26 A cunta tlu'hue la re ntsu'hui sca se'en xeen lo' qui'ñ*i* na, nu ndi'in nde re a tca tyijyin tsaa nde cua, cui' cuañ*a'an* lo'o nu ndi'in nde cua, a tca tyijyin caan nde re. 27 Xacan' juin yu cuilyiya' can': Una jña*n* sca cha' tsu'hue 'in um, 'un nu lca sti hua, ca'an tña*n* um 'in Lázaro tsaa la na'an 'in stin, 28 si'yana ti' ndi'in cha ca'yu ta'a ngulan, lo' su'hua tiyaa 'in yu si'yana a caan yu tyijyin yu nu ti'i re. 29 Mxcuen Abraham 'in yu: Cua' nguinu scua cha' nu ngua'an Moisé lo'o cha' nu ngua'an yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni, can' cha' nu ntsu'hui cha' cu'ni cunta yu. 30 Xacan' juin yu cuilyiya' can': Cha' ñ*i* ña*'an* nu juin um, una cha' tyiqui'o sca nu cua' ngujui lo' tsaa se'en ndi'in yu, cui' xaa xilo'o chon' yu qui'ya ngui'ni yu. 31 Una mxcuen Abraham 'in yu: Cha' a n'ni cunta yu cha' nu ngua'an scua Moisé lo'o cha' nu mxiycui' Ndiose 'in nchgaa la nguso 'in ñ*i*, ticui' cuañ*a'an* a tsa qui'an ti' yu 'in sca nu cua' mdyiqui'o lja ne' ngujui.

17

Cha' 'in nu nxityu xca tucui loo qui'ya

1 Xacan' juin Jesú*s* 'in yu ta'a nda'an ñ*i*: A s'ni ljyaan scasca cha' ngunan' nu xityu 'in um loo qui'ya, ¡una 'tnan ca nu ljyan lo'o cha' ngunan' can'! 2 Ndyi'o la tña*n* yni can', caja nu scan' tucui sca quee tlyu nu ndiyo ne' trigo, lo' cuun ne' 'in loo tyi'a tujo'o, lo' si'i nu xityu can' 'in sca nu suhue ti re loo qui'ya. 3 Can' cha' xñ*i* um cunta 'in um. Cha' sca ta'a um cu'ni sca cha' ngunan' lo'o um, chcui' um lo'o si'ya cha' can', lo' cha' qui'ya can' cunta si'yana si'i ña*'an* m'ni, cu'ni um cha' tlyu ti' 'in. 4 Cha' tnan' can' cha' 'in lo'o um tsa cati ya' sca tsaan, lo' cui' tsacua ya' xitucui jña*n* cha' tlyu ti' 'in um, cu'ni um cha' tlyu ti' 'in.

Cha' 'in mti mostaza

5 Yu ta'a nda'an Ñ*i* X'nan na juin yu 'in ñ*i*: Ta yaa um 'in hua si'yana lyee la tsa qui'an ti' hua 'in um. 6 Xacan' juin Ñ*i* X'nan na: Xñ*i* um cunta tsala ña*'an* suhue mti mostaza, una cha' 'un ndiya qui'an ti' um 'ña*n*, tca chcui' um lo'o yca cua si'yana quiton na se'en nducua na lo' tsa yu'hui na loo tyi'a tujo'o, lo' cui' cuañ*a'an* tsato'o.

*Cha' 'in sca nguso lo'o tña*n *'in x'nan yu*

7 Cha' ndi'in sca nguso 'in um nu ngui'ni tña*n* nguita yuu uta na'an seen yu bta 'in um, lo' xa quila yu yaa yu tña*n*, ¿ta nga'an cha' chcui' um lo'o can': Chcua lya lo' ca xu'hue na nu nducua loo msa re? 8 ¿Ta si'i na nde ljuin um lo'o can': Cha'an ste' lo' cu'ni

chu'hue na nu cu siin, lo' cu'ni cunta 'ñan lja nu cun, lo' ndi'a cu? 9 ¿Ta ndyaa um xu'hue 'in yu nguso can' si'yana mducua yu tñan tsaña'an nu juin um lo'o yu? Nducua cha' si'i na. 10 Cui' cuaña'an 'un, xa cua' mdyi y'ni um nchgaa tñan nu ngulon 'in um, tca ljuin um xacan': Lca hua sca nguso ti, lo' seen ti m'ni hua tsa tñan nu mdo'o ti 'in hua.

Cha' 'in tsa tii yu nu ti'i lo'o quitso' la

11 Xacan' mdo'o Jesús nguiaa ñi tucueen Jerusalén, lo' mdijin ñi tu'hua yuu 'in ne' Samaria lo'o Galilea. 12 Cua' tiyaa ti ñi sca quichen lyo' ti xa mdo'o tsa tii yu nu ti'i lo'o quitso' la, tijyo' ti ndon yu, 13 lo' nchcui' cueen yu: ¡Jesús, 'un ñi nu lca Bstro, ña'an 'tnan ti' um 'in hua! 14 Xa na'an ñi 'in yu, xacan' juin ñi: Yaa um lo' culo'o um 'in um 'in yu nu ntsu'hui cunta 'in laa, ña'aan mdo'o yu nguiaa yu, mchca yu. 15 Una sca yu can' xa na'an yu si'yana cua' mchca yu, cui' xaa mxitucui yu se'en ndon ñi, ycui' cueen yu lo' m'ni tnu yu 'in Ndiose, 16 mdyi'ya xtyin' yu tloo Jesús tsaya' mdyi'ya ti'in yu tloo yu la lyuu, lo' mdyaa yu xu'hue 'in ñi, lo' lca yu ne' Samaria. 17 Xacan' juin Jesús: ¿Ta si'i tsa tii lca um nu mchca um? Lo' cha caa yu can', ¿la ncua yu ñii? 18 ¿Ta a jui xca tucui nu xitucui tyaa xu'hue 'in Ndiose, tyi ca ña'an sca yu mxitucui yu, lo' lca yu ne' Samaria? 19 Xacan' juin ñi 'in yu: Tyiton lo' quiaa, mchca si'yana ya qui'an ti'.

Cha' nu tsato'o xa quiaan Cristo xiya'

20 Ne' fariseo mñicha' ne' 'in Jesús cha' ñi xaa tyisnan culo Ndiose tñan 'in nten, lo' mxcuen ñi 'in ne': Tsaña'an ntsu'hui cha' culo Ndiose tñan 'in nten, a ca chcan' ña'an tyisnan cha' can', 21 ñi a caja nu ljuin: Nde re cua' mdiyaan na, ta nde cua ndi'in na. Una cunen lo'o um sca cha': Ndiose cua' ndlo ñi tñan 'in um. 22 Lo' juin ñi 'in yu ta'a nda'an ñi: Tiyaa xaa, lyee ca lca tiquee um ti' ña'an um 'in Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan siya' xca tsaan ti, una a la a quine cueen ñi. 23 Caja nu chcui' lo'o um xacan': Nde re cua' mdiyaan ñi, ta nde cua ndi'in ñi. Una a nchca cha' tsaa um, lo' ñi a chcui ncha'an um 'in can'. 24 Si'yana tsaña'an nchca ti' xa ndyuhui lo' nxtyi xaa chcua tyi'iin tso', cui' cuaña'an ca chcan' Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan tsaan nu ntsu'hui cha' quiaan ñi xiya'. 25 Una culo nducua la 'ni cha' tyijyin ñi scasca nu ti'i, lo' xcuan tloo nten chendyu 'in ñi. 26 Tsaña'an m'ni nten xa mdi'in yu Noé, cui' cuaña'an cu'ni ne' xa tiyaa tsaan nu quiaan Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan. 27 Nten can' nchcu ne', ndyi'yo ne', scasca ne' ndyija cuilyi'o ne' tsaya' nu mdiyaa tsaan yten yu Noé ni' yca na'an, xacan' mdyisnan ngu'ya quio tnu lo' ngujlyo na 'in nchgaa nten can'. 28 Ticui' cuaña'an m'ni nten xa mdi'in yu Lot, nchcu ne', ndyi'yo ne', nsi'i ne' lo' ndyujui' ne' na, nguita ne' jyaan lo' ntñan ne' na'an, 29 una tsaan nu mdo'o yu Lot quichen Sodoma, mdyi'ya Ndiose quii' nu mxitiya' lo'o azufre, lo' ña'aan nten can' ngujlyo ne'. 30 Cui' cuaña'an cu'ni nten tsaan nu ntsu'hui cha' ca chcan' loo Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan. 31 Xacan' yu nu ndlyu nde que na'an 'in, a bla 'a qui'ya can' lyoo na nu ndi'in ña'an 'in, ticui' cuaña'an lo'o yu nu ngui'ni tñan ni' quixin', a bla 'a can' ti' xitucui nde ña'an 'in. 32 Quia yu'hui ti' um ña'an yato'o 'in ne' cuna'an 'in yu Lot. 33 Si'yana nchgaa nu ñan ti' culo laa 'in ticuii', tsato'o quinan' can' tiyaa xaa, una nchgaa nu tyaa chendyu 'in 'ñan, can' nu tyi'o laa. 34 Cunen lo'o um, cui' tla xa ntsu'hui cha' tsato'o cha' re, tucua nu nscua loo qui'ñan, sca can' quiaa lo' xca can' quinu scua. 35 A cunta tucua ne' cuna'an nu ndiyo sca se'en ti, sca can' quiaa lo' xca can' quinu ton. 36 Uta tucua yu nu ngui'ni tñan ni' quixin', sca can' quiaa lo' xca can' quinu ton. 37 Yu ta'a nda'an ñi juin 'in ñi: Ñi X'nan hua, ¿la ta tsato'o cha' re? Xacan' mxcuen ñi 'in yu: Cui' se'en quinu tu'hui nu ngujui, can' ntsu'hui

cha' quio' ti'in laxo.

18

Cha' 'in ne' cuna'an lo'o yu bse

1 A cunta ti' ycui' la Jesús xca cha' lo'o yu ta'a nda'an ñi si'yana 'ni cha' chcui' lyi'o na 'in Ndiose nchgaa xaa, lo' a cu'ni na'an ti' na. 2 Ndeña'an juin ñi: Ndi'in sca yu bse sca quichen, ñi a ntsen yu tloo Ndiose, ñi tloo nten chendyu. 3 A cunta quichen can' ndi'in sca ne' cuna'an nu nguinu lo'o cha' ycui' ti, nchgaa xaa nda'an ycui' ne' lo'o yu bse can': Cu'ni cuiya' um cha' 'in hua si'ya cha' 'in nu ti'i ti' 'in hua. 4 Yu bse can' a m'ni cunta yu cha' can' cui' xaa, una chon' nde'en can' nguñan ti' yu: Siya' a ntsen tloo Ndiose lo' ñi a n'ni suun 'in nten, 5 una ne' cuna'an re nda'an taa ne' cha' nsin' ti' 'ñan, can' cha' cu'ni cuiyan' cha' 'in ne', ña'an tu' tsatii cha' tlyu ti' 'ñan lo'o ne'. 6 Ti' juin la Ñi X'nan na: Ton nscan um tsaña'an ycui' yu bse nu a ñi ndi'in cha' 'in can'. 7 Xacan' jan ñi, ¿ta a ndla la cu'ni cunta Ndiose 'in nchgaa nu cua' mdo'o hui 'in ñi nu njñan 'in ñi tla lo' cucha? ¿Ta si'i cui' xaa ti xcuen ñi 'in can'? 8 Cunen lo'o um si'yana cui' xaa ti cu'ni cuiya' ñi cha' 'in can'. Una Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, tsaan nu ntsu'hui cha' quiaan ñi xiya', ¿ta caja nu tsa qui'an ti' 'in ñi?

Cha' 'in ne' fariseo lo'o yu nu ndlo tñi

9 Ti' ycui' la Jesús xca cha', cui' cha' 'in nu nsuhui tloo ticuii' una nxcuan tloo 'in xca tucui, lo' juin ñi: 10 Tucua yu qui'yu mdiyaa yu ni' lyaa si'yana chcui' lyi'o yu 'in Ndiose, sca can' lca ne' fariseo, lo' xca can' lca nu ndlo tñi. 11 Ne' fariseo can' ndon ne' lo' nchcui' lyi'o ne' 'in Ndiose: Stina Ndiose, tyaan xu'hue 'in um si'yana a lcan ña'an nchca ti' nchgaa la tucui, yu cunan, yu nducun', yu nguiten yu'hui lo'o scasca ne' cuna'an, lo' ñi a lcan ña'an nchca ti' yu nu ndlo tñi re, 12 cui' ca nu n'nin ayuna tucua ya' sca snan, lo' ndaan lcuan loo tñi nu n'nin canan sca snan. 13 Una yu nu ndlo tñi can' tijyo' ti ndon yu, ñi a xtyi ti' yu scuen yu tloo yu nde cuaan, cui' ca nu mdyisnan nycuan' yu jyan tiquee yu lo' nchcui' yu: Stina Ndiose, ña'an 'tnan ti' um 'ñan si'yana nan' lcan nten qui'ya chendyu. 14 Una cunen lo'o um, yu re mxitucui yu nde ña'an 'in yu, a xca 'a qui'ya nducui yu tloo Ndiose, una si'i cuaña'an lo'o xca ne' can'. Si'yana nu nchca ti' scuen cuaan 'in ticuii', Ndiose ndyi'ya te'en ñi 'in can', una nu n'ni lyo' 'in, can' nu scuen cuaan Ndiose 'in.

Mxnu Jesús cunta 'in nu suhue ti yaa' Ndiose

15 Xacan' mdyisnan mdiyan lo'o ne' 'in nu suhue ti tloo Jesús si'yana tyi'in tyaa ñi yaa' ñi que, lo' yu ta'a nda'an ñi ngusun lo'o yu 'in nten nu ndiyaa can'. 16 Una Jesús msi'ya ñi 'in yu lo' juin ñi: Tyaa um ya' caan nu suhue ti se'en nducuan, lo' a chcui ndijin um, si'yana can' nu ntsu'hui cha' qui'ni ca'an 'in se'en ndlo Ndiose tñan. 17 Nu cha' ñi cunen lo'o um, nu nchca ti' sten se'en ndlo Ndiose tñan, cha' a tsa qui'an ti' 'in ñi tsaña'an nguiaa cha' 'in nu suhue ti, a tca sten can'.

Cha' 'in sca yu cuilyiya'

18 Yato'o sca nu ndon loo la 'in ne' judio mñicha' 'in Jesús: 'Un lca um sca nu tsu'hue 'a, ¿ñi na tca cu'nin si'yana caja chendyu nu a tsatii 'a 'ñan? 19 Mxcuen Jesús 'in yu: ¿Ñi cha' nchcui' si'yana lcan sca nten nu tsu'hue? A tucui nu tsu'hue, cui' ca nu scati Ndiose. 20 Cua' jlyo ti' ña'an tñan ngulo Ndiose: —A sten yu'hui lo'o cuilyi'o nten, a cujui nten, a cu'ni cunan, a chcui' cha' cuiñi, cu'ni suun 'in tloo sti lo'o jyi'an—. 21 Mxcuen yu 'in ñi: Ti' lyon' nxu'huan se'en nchgaa cha' re. 22 Xa ngune 'in Jesús cha' nu ycui' yu, juin ñi 'in yu: Xca ti cha' ya lyijyi 'in. Quiaa yjui' nchgaa na nu ndi'in 'in lo' cutsa tñi can' 'in nu ti'i, cuaña'an caja cha' cuilyiya' 'in la ni' cuaan, xacan' chcui ncha'an 'ñan. 23 Xa ngune 'in yu cha' can', ngulu'un 'a ti' yu si'yana cuilyiya' 'a yu. 24 Xa na'an Jesús si'yana ngulu'un ti' yu, xacan' juin ñi: Tucui 'a ña'an

sten ne' cuilyiya' se'en ndlo Ndiose tñan. 25 A tucui la tyijyin sca camello quito quiya' cuxa que ña'an nu sten ne' cuilyiya' se'en ndlo Ndiose tñan. 26 Lo' nu ngune 'in cha' can' mdyisnan ycui': ¿Ti nu tca tyi'o laa cha' na can'? 27 Xacan' juin ñi: Cha' nu tucui 'in nten chendyu, a tucui na 'in Ndiose. 28 Xacan' juin yu Tyo: Huare' cua' mxnu ti'in hua nchgaa na nu ndi'in 'in hua, lo' nducui ncha'an hua 'in um. 29 Mxcuen Jesús 'in yu: Nu cha' ñi cunen lo'o um, cha' nde'en nu xnu tucua na'an 'in, uta xnu ti'in nten cula 'in, lo'o ta'a ngula, ta cuna'an 'in uta sñe', si'ya cha' 'in Ndiose, 30 can' nu lyee la caja cha' tsu'hue 'in loo chendyu re, a cunta tiyaa xaa qui'ni ca'an 'in lo'o chendyu nu a tsatii 'a.

Xiya' ycui' Jesús si'yana ntsu'hui cha' caja ñi

31 Xacan' sca cunta mdo'o lo'o Jesús 'in yu ta'a nda'an ñi, lo' juin ñi 'in yu: Cua' ñii tsaa na Jerusalén, lo' tsato'o nchgaa cha' nu nguinu scua cha' 'in Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, tsaña'an ngua'an yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni. 32 Tyaa ne' 'in ñi tuyaa' ne' gentil, taa ne' cha' jyi'o 'in ñi, cu'ni lyi'o 'tnan ne' lo' su'hua siye' ne' tloo ñi. 33 Xa cua' mjyi'in ne' 'in ñi, xacan' cujui ne' 'in ñi, una xa cua' ca snan tsaan tyiqui'o ñi. 34 Una yu ta'a nda'an ñi a ngu'ya yu cha' tiyaa si'yana ti' nchcun cha' tiyaa 'in yu, can' cha' a ngujlyo ti' yu cha' nu ycui' ñi.

Cha' 'in sca yu cuityin' ndi'in quichen Jericó

35 Yato'o xa mdiyaa Jesús tu'hua quichen Jericó, tu'hua tucueen can' nducua sca yu cuityin' nu njñan lcuan 'in nten, 36 xa ngune 'in yu ndijin nten qui'an can', mñicha' yu cha' ñi na nchca. 37 Jui nu mtsa' 'in yu si'yana Jesús Nazaret nguiaa can'. 38 Xacan' mdyisnan msi'ya cueen yu 'in ñi: Jesús, Sñe' ta nten 'in Davi, ña'an 'tnan ti' um 'ñan. 39 Nten nu nducua loo can' ngusun lo'o 'in yu si'yana chcua seen tu'hua yu, una nde lyee la msi'ya yu: Sñe' ta nten 'in Davi, ña'an 'tnan ti' um 'ñan. 40 Xacan' ycan' ton Jesús, lo' ngulo ñi tñan si'yana tsa te'en ne' 'in yu. Xa mdiyaa yu se'en ndon ñi, mñicha' ñi 'in yu: 41 ¿Ñi na ta nchca ti' cu'nin lo'o? Mxcuen yu xacan': Ñi X'nan hua, nchca tin' si'yana quila xaa quiloon. 42 Xacan' juin Jesús: Quila xaa quiloo, cua' mchca si'yana ya qui'an ti' 'ñan. 43 Ticui' xaa can' nguila xaa quiloo yu, lo' mducui ncha'an yu 'in ñi, m'ni tnu yu 'in Ndiose. Nchgaa nten xa na'an ne' cha' can' mdaa ne' loo Ndiose.

19

Cha' 'in Jesús lo'o Zaqueo

1 Jesús nguia ndijin ñi quichen Jericó, 2 can' ndi'in sca yu cuilyiya' naan Zaqueo, x'nan yu nu ndlo tñi. 3 Nchca ti' yu chu'hui lyoo yu 'in Jesús, una a ncua ña'an yu 'in ñi si'ya nten qui'an can', a cunta si'yana lyo' ti ndyon yu. 4 Xacan' mdo'o yu msnan yu nde loo se'en ntsu'hui cha' tyijyin ñi, can' ycuen yu sca loo yca nu naan sicómoro se'en nu tca ña'an yu 'in ñi. 5 Xa mdijin Jesús can', mxina'an ñi nde cuaan lo' na'an ñi 'in yu, lo' juin ñi: Zaqueo, ndla ti qui'ya, si'yana cua' ñii tsa'an se'en ndi'in. 6 Ndla ndsa ti ngu'ya yu, tsu'hue ntsu'hui tiquee yu ncuan xu'hue yu 'in ñi se'en ndi'in yu. 7 Xa na'an nten cha' can', scasca ne' mdyisnan ycui' ne' ñi cha' mdiyaa ñi se'en ndi'in sca nten qui'ya chendyu. 8 Xacan' mdyiton yu Zaqueo se'en nducua yu lo'o Ñi X'nan na, lo' juin yu: Ñi X'nan hua, cua' ñii taan tsa tlu'hue na nu ndi'in 'ñan 'in nu ti'i ña'an chendyu 'in, lo' cha' nde'en nu ngulon tñi 'in lo'o cha' mañan, tsa jacua ta xu'huan 'in na 'in. 9 Lo' juin Jesús 'in yu: Na'an re ndi'in sca nu cua' mdo'o laa, si'yana lo'o yu lca yu ta nten 'in Abraham. 10 Si'yana Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan ljyan nan ñi 'in nu ngunan' yu'hui si'yana tyi'o laa.

Cha' 'in tsa tii nguso nu mchcuan cunta tñi

11 Si'yana ndon nscan ne' cha' nu
nchcui' ñi, mdyisnan ycui' ñi xca cha',
a cunta cui' ti can' ndi'in Jerusalén,
lo' nten can' ñan ti' ne' si'yana ticui'
xaa tyisnan culo Ndiose tñan 'in ne'.
12 Juin ñi xacan': Sca yu qui'yu nu
ndon loo la 'in ne' nguiaa yu sca
se'en tijyo', si'yana chcuan yu sca cha'
cuiya' nu culo yu tñan, la xacan' xitu-
cui yu. 13 Xa ti' lyijyi tyi'o yu msi'ya yu
'in tsa tii nguso 'in yu, lo' mdaa yu tñi
'in cunda scaa yu, lo' juin yu 'in: Cu'ni
um tñan lo'o tñi re 'ñan lja tsa'an lo' xi-
tucuin. 14 Una ta'a quichen tyi yu ti'i
ti' ne' 'in yu, lo' ngua'an tñan ne' tucua
snan nu ya su'hua qui'ya 'in yu se'en
nguiaa yu, lo' juin ne': A nchca ti'
hua si'yana culo yu cua tñan 'in hua.
15 Yato'o xa cua' mchcuan yu cha'
cuiya' can' nguila yu, xacan' msi'ya
yu 'in nguso nu mchcuan cunta tñi
can', si'yana ca cuiya' ti' yu tsala cua'
m'ni na canan. 16 Lo' juin nu mdiyaan
culoo can': Ñi X'nan hua, tsa tii tñi
m'nin canan lo'o tñi nu mdaa um
'ñan. 17 Lo' juin x'nan yu xacan':
Tsu'hue 'a, nu'huin lca sca nguso nu
ñi ndi'in cha' 'in, loo nu mducua tñan
lo'o tsachin' na nu mxnun 'in, can'
cha' cua' ñii ntsu'hui cha' culo tñan 'in
tsa tii quichen. 18 Xacan' mdiyaan xca
yu, lo' juin yu: Ñi x'nan hua, tsa ca'yu
tñi m'nin canan lo'o tñi nu mdaa um
'ñan. 19 Ticui' cuañaan juin x'nan can'
'in: Lo'o nu'huin ntsu'hui cha' culo
tñan 'in tsa ca'yu quichen. 20 Chon'
nde'en can' mdiyaan xca yu lo' juin:
Ñi x'nan hua, nde tñi nu mdaa um
'ñan, tsu'hue 'a yu'hui se'en na 'ñan,
21 ytsen 'in um si'yana tla 'a ndi'in
tyaa um sca cha', nchcuan um lo'o
na nu a ndaa um, lo' nxo' um na nu
a ntya um. 22 Xacan' mxcuen x'nan
yu 'in yu: Nu'huin lca sca nguso nu
a ñi ndi'in cha' 'in, ticuii' chon' yaan
cha' nu ycui'. Cha' jlyo ti' si'yana tla
cha' nchcuin', nchcuan lo'o na nu a
ndaan, lo' nxon' na nu a ntyan, 23 ¿ñi
cha' a mdaa tñi can' jñi' xca tucui, lo'
nu nguilan cua' ñii chcuan 'in na lo'o
sñe' na? 24 Xacan' juin x'nan can' 'in
nu ndon cui' ti can': Chcuan um tñi 'in
yu re, lo' taa um 'in na 'in nu cua' su
tsa tii na 'in. 25 Mxcuen ne': Ñi X'nan
hua, una yu cua cua' su tsa tii tñi 'in
yu. 26 Una cunen lo'o um sca cha',
nchgaa nu cua' ndi'in cha' tsu'hue 'in
nde caja la na 'in, una nu a ndi'in na
'in, lo'o tsachin' na nu ndi'in 'in nde
caja nu lyaa 'in na. 27 A cunta lo'o nu
ti'i ti' 'ñan, nu a ncua ti' ca ja'an 'ñan,
can lo'o um 'in can' lo' cujui um 'in.

Yten Jesús quichen Jerusalén lo' m'ni tnu ne' 'in ñi

28 Xa cua' mdyi ycui' ñi cha' can',
mducua loo ñi nguiaa ñi nde quichen
Jerusalén. 29 Yato'o xa cua' tiyaa ti
jun quichen Betfagé lo'o quichen Be-
tania, cui' ti can' nducua qui'ya nu
nchcui' ne' lo'o lca Olivo, lo' mxitu-
cua loo ñi 'in tucua yu ta'a nda'an
ñi, 30 lo' juin ñi 'in yu: Yaa um se'en
ndi'in quichen lyo' ti cua, lo' xa sten
um tu'hua quichen cua, ña'an um
chcan' ton sca burru cune' ti nu a
nchca tucui chcua. Xtin' um 'in 'in
lo' quian lo'o um 'in 'in. 31 Cha'
nde'en nu cuñicha' 'in um: ¿Ñi cha'
nxtin' um 'in 'in? Lo' ljuin um 'in
ne' si'yana Ñi X'nan na nchca ti' 'in
'in. 32 Xacan' mdo'o chcuaa yu can'
nguiaa yu, lo' nguija lyoo yu 'in 'in
tsaña'an nu juin ñi lo'o yu. 33 Lja
ndon xtin' yu 'in 'in, mdo'o x'nan 'in
lo' juin lo'o yu: ¿Ñi cha' nxtin' um
burru cua? 34 Mxcuen yu 'in ne':
Si'yana Ñi X'nan na nchca ti' 'in 'in.
35 Xacan' nguila lo'o yu 'in 'in se'en
ndon Jesús, msla scua yu ste' yu chon'
'in, lo' mda yaa' yu 'in ñi ycuen ñi
chon' 'in. 36 Cua' yaa ña'an nguiaa ñi,
msla sti ne' ste' ne' tucueen can'. 37 Xa
cua' nguiaa ñi tsalcui quiya' qui'ya
Olivo can', nchgaa nu nguia ncha'an
'in ñi tsatlyu lo'o ta'a nda'an ñi, ndy-
ijyin ya' tsu'hue ntsu'hui tiquee ne'
nchcui' cueen ne', lo' ngui'ni tnu ne'
'in Ndiose si'ya scasca cha' tnu nu
na'an ne', 38 lo' nchcui' ne': —Tlyu
cha' tsu'hue ntsu'hui 'in ñi nu lca
Ree nu ljyaan lo'o cha' cuiya' 'in Ñi
X'nan na—. Cua' m'ni chu'hue ñi
cha' 'in na la ni' cuaan, cu'ni tnu na
'in Ndiose. 39 Xacan' tucua snan ne'

fariseo nu nguiaa lja nten can' juin ne' 'in ñi: 'Un ñi nu lca Bstro, xun lo'o um 'in ta'a nda'an um re si'yana chcua seen tu'hua ne'. 40 Mxcuen ñi 'in ne': Cunen lo'o um sca cha', cha' nten re chcua seen tu'hua ne', quee cua tsato'o chcui' cueen na xacan'. 41 Cua' tiyaa ti ñi tu'hua quichen Jerusalén, una xa na'an ñi 'in na, ngu'ya sca tu'hua tiquee ñi lo' ynan ñi si'ya na, 42 lo' juin ñi 'in quichen can': Cha' cua na tca ca cuiya' ti' um cha' nu cu'ni tsu'hue lo'o um, siya' cua' tsu'hue sca tsaan ti re ñii, una mchcun yu'hui cha' re tso' nu 'in um. 43 Si'yana cua' ljyaan tsaan nu chen chcui 'in um, xa caan ta'a cusuun um su'hua lo'o 'in um, tñan can' xca lo'o quee chcua tyi'iin tso' se'en ndi'in um, lo' cuaña'an su'hua nchcun 'in um, 44 cujlyo can' 'in um siya' ti tsatlyu lo'o sñe' um, lo' ñi sca quee lo' a quinu scua 'a na chon' ta'a na, si'yana a ncuan xu'hue um 'in ñi nu ljyaan se'en ndi'in um.

Ngulo Jesús 'in nten nu ndyujui' na ni' lyaa

45 Xacan' yten ñi ni' lyaa, lo' ngulo ñi 'in nchgaa nu ndujui' lo' nsi'i na tuna'an lyiya' can'. 46 Juin ñi 'in nten can': Quityi 'in Ndiose nchcui' na: —Na'an 'ñan lca na se'en nchcui' lyi'o ne' 'ñan—, lo' 'un ngui'ni um 'in na lca na —na'an tyi yu cunan—. 47 Cunda scaa tsaan ndlo'o ñi 'in nten ni' lyaa can', una yu nu ndlo ca tñan, tsatlyu lo'o ne' escriba lo'o qui'yu cula, ngunan ne' ña'an nu cujui ne' 'in ñi. 48 Una a jui ña'an cu'ni ne' tsaña'an nu nchca ti' ne', si'yana ña'aan quichen can' tsu'hue ndon nscan ne' cha' nu ndlo'o ñi.

20

Cha' cuiya' nu ndon lo'o Jesús

1 Yato'o xca tsaan lja ndlo'o Jesús 'in nten ni' lyaa, nchcui' ñi cha' tsu'hue 'in Ndiose, lo' tucua snan yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, tsatlyu lo'o ne' escriba, lo'o qui'yu cula mdiyaa ne' se'en ndon ñi, 2 lo' juin ne' 'in ñi: Quitsa' 'in hua, ¿la jui cha' cuiya' 'in lo'o cha' nu ngui'ni re, lo' ti nu mdaa 'in na 'in? 3 Mxcuen Jesús 'in ne': Lo'on nan' nchca tin' cuñichan' 'in um sca cha', cha' ña'an xcuen um 'ñan. 4 Yu Xuhua nu mducua tya 'in nten, ¿ta ni' cuaan mdo'o cha' cuiya' 'in yu, uta na nten chendyu mdaa 'in na? 5 Xacan' scasca ne' mñicha' ta'a ne': Cha' ljuin na si'yana ni' cuaan mdo'o cha' cuiya' can', tina'an xcuen yu 'in na, ¿ñi cha' a ya qui'an ti' um 'in yu? 6 Cha' ljuin na si'yana nten chendyu mdaa cha' cuiya' can', una ña'aan quichen ne' jyi'in ne' quee 'in na, si'yana ncua cuiya' ti' ne' yu Xuhua can' ncua yu sca nu mxiycui' Ndiose 'in. 7 Mxcuen ne' 'in ñi si'yana a jlyo ti' ne' ti nu mdaa cha' cuiya' can'. 8 Xacan' juin Jesús 'in ne': Lo'on nan' a tca quitsan' 'in um la jui cha' cuiya' 'ñan lo'o cha' nu ngui'nin re.

Cha' 'in yu nducun' lo'o se'en nducua ti uva

9 Xacan' mdi'in tyaa Jesús sca cha' lo'o nten can' lo' juin ñi: Sca yu qui'yu yta sca jyan chacui' ti uva, lo' mxnu yu 'in na nda tlu'hue lo'o yu nu chu'hui cunta 'in na, xacan' mdo'o yu nguiaa yu sca se'en tijyo' x'ni ya'. 10 Xa mdiyaa xaa nu ntsu'hui cha' quio' mti can', ngua'an tñan yu sca nguso nu chcuan cunta na nu qui'ni ca'an 'in yu. Una yu nu ntsu'hui cunta tñan can' mjyi'in 'in yu nu mdiyaa can', lo' mducui xu'hua 'in yu nguiaa yu cua ti ña'an. 11 X'nan tñan can' ngua'an tñan yu xca nguso 'in yu, una ticui' cuaña'an mjyi'in yu 'in nu mdiyaa can', cua' ña'an ti m'ni lyi'o yu 'in, lo' mducui xu'hua yu 'in nguiaa cua ti ña'an. 12 Yu x'nan tñan can' ngua'an tñan yu xca nguso 'in yu, nu cua' nchca snan juesa, ticui' ti ña'an yjui yuhua' yu 'in nu mdiyaa can' lo' ngulo yu 'in nde chon' lo'o. 13 Xacan' nguñan ti' x'nan tñan can': ¿Ña'an ta cu'nin ñii? Ca'an tñan ycui' ca sñen' nu ta'a la 'ñan, tina'an cu'ni cunta yu cha' nu nchcui' can' xa tiyaa la cua. 14 Una yu nu ntsu'hui cunta 'in tñan can', xa na'an yu ljyaan sñe' x'nan tñan can' mdyisnan ycui' scasca yu: Nde ljyaan

yu nu quinu ca tñan re 'in, ndla ti um lo' cujui na 'in yu lo' quinu tñan re 'in na. 15 Cui' xaa ngulo yu 'in nde chon' lo'o, lo' yjui yu 'in. Xacan' jan ñi, ¿ña'an ta cu'ni x'nan tñan can' lo'o yu? 16 Cui' ca nu xitucui yu lo' cujui yu 'in nu ntsu'hui cunta tñan can', lo' taa yu 'in na cu'ni cunta xca tucui. Xa ngune 'in ne' cha' nu ycui' ñi, juin ne' xacan': ¡A cula ya' Ndiose 'in na! 17 Una Jesús mxina'an ñi se'en ndon ne' lo' juin ñi: ¿Ñi cha' nchca ti' chcui' quityi 'in Ndiose xa nchcui' na: —Quee nu mscuan tloo yu cuityi na'an, cua' ñii lca na quee nu nsñi ton 'in na'an—? 18 Nchgaa nu tlyu scua chon' quee can', quita can', una cha' quee can' tyu na chon' ne', jlyo ne' siya' ti.

Cha' 'in tñi nu su'hua lyiya' ne' 'in César

19 Xacan' yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa lo'o ne' escriba ngunan ne' ña'an nu quinu Jesús ticui' xaa, si'yana ngu'ya ne' cunta cha' 'in ne' ycui' ñi, una a msti ti' ne' xñi ne' 'in ñi si'yana nguitsen ne' 'in nten quichen can'. 20 Una xa jui ña'an 'in ne' ngua'an tñan ne' tucua snan nu tsaa lo'o cha' mañan, lo' cu'ni can' 'in si'yana lca sca nten nu suun, ña'an ca si'yana su'hua ne' qui'ya 'in ñi lo'o cha' nu chcui' ñi, la xacan' tyaa ne' 'in ñi tuyaa' bsya nu cu'ni cuiya' cha' 'in ñi. 21 Lo' mñicha' ne' 'in ñi: 'Un ñi nu lca Bstro, cua' jlyo ti' hua si'yana cui' ña'an ndlo'o um, a cunta scaña'an ti n'ni um 'tnan 'in nten, lo' ndlo'o um cha' nu ñi 'in Ndiose tsaña'an nu ntsu'hui cha' cu'ni na. 22 ¿Ta ti' tsu'hue taa na tñi nu njñan yu César, uta na a tsu'hue 'a? 23 Una ngüi ti' ñi si'yana nchcui' ne' lo'o cha' mañan, xacan' juin ñi 'in ne': ¿Ñi cha' ta nchcui' um lo'on cuaña'an? 24 Tyaa um sca tñi 'ñan, ña'an na. ¿Tucui ca 'in lcuin nga'an chon' tñi re, lo' ti nu niin nga'an 'in na? Xacan' mxcuen ne' 'in ñi: Yu César. 25 Juin ñi xacan': Tyaa um 'in César na nu ntsu'hui cha' qui'ni ca'an 'in yu, cui' cuaña'an taa um 'in Ndiose na nu qui'ni ca'an 'in ñi. 26 Si'ya nten qui'an can' a jui ña'an su'hua ne' qui'ya 'in ñi lo'o cha' nu ycui' ñi, cui' ca nu nguinu ton seen ne' lo' yuhue 'a ti' ne' lo'o cha' nu mxcuen ñi.

Ne' saduceo lo'o cha' nu tyiqui'o nten

27 Xacan' mdiyaa tucua snan ne' saduceo se'en ndon ñi, cui' nu a ndiya qui'an ti' si'yana ntsu'hui cha' tyiqui'o nten, lo' mñicha' ne' 'in ñi: 28 'Un ñi nu lca Bstro, yu Moisé ndeña'an ngua'an yu sca cha': —Sca yu qui'yu nu cua' jui cuilyi'o lo' cha' caja yu, lo' ñi sca sñe' ne' lo' a mdi'in lo'o yu, xacan' ticui' ta'a ngula nu ngujui can' tyi'in lyi'o 'in ne' cuna'an can', lo' cha' tyi'in sñe' ne' cu'ni ne' cunta si'yana sñe' ne' lo'o cuilyi'o ca ne' lca can'—. 29 Tyi'in tyaa na sca cha', ndi'in tsa cati yu qui'yu, sca ta'a ngula ti yu. Yu nu cula la can' jui cuilyi'o yu, lo' ngujui yu, una a mdi'in sñe' ne' lo'o yu. 30 Xacan' yu nu cua' nchca tucua can' mdi'in lyi'o 'in ne' cuna'an can', ticui' cuaña'an ngujui yu, lo' ñi sca sñe' ne' lo' a mdi'in lo'o yu. 31 Ticui' cuaña'an yato'o lo'o nu cua' nchca snan can', ngujui yu, lo' scaña'an ti yato'o 'in ta'a cati yu can', lo' a mdi'in sñe' ne' lo'o yu. 32 Yato'o lo'o ne' cuna'an can' ngujui ne'. 33 Xacan' jan ñii, xa ntsu'hui cha' tyiqui'o nten, ¿ti ña'an yu can' lca cuilyi'o ca ne' cuna'an can', si'yana ta'a cati yu mdi'in lyi'o yu 'in ne'? 34 Xacan' mxcuen Jesús 'in yu: Nten chendyu re ndyijyi cuilyi'o ne', 35 una nten un tyiqui'o lo' ntsu'hui xu'hue lo'o xca chendyu, a ntsu'hui 'a cha' ti' caja cuilyi'o ne', 36 lo' ñi a ntsu'hui 'a cha' ti' caja can', si'yana su'hua ña'an ndi'in cha' 'in lo'o angujle, cua' lca can' sñe' Ndiose si'ya cha' nu mdyiqui'o. 37 Una tsaña'an ndi'in cha' 'in ne' ngujui nu ntsu'hui cha' tyiqui'o, yu Moisé ngua'an yu cha' re xa na'an yu 'in yca quiche' nu ndiquin can', lo' nchcui' na si'yana Ñi X'nan na lca ñi —Ndiose 'in Abraham, Ndiose 'in Isaac, Ndiose 'in Jacob—. 38 A lca ñi Ndiose 'in ne' ngujui, cui' ca nu lca ñi Ndiose 'in ne' nu lo'o, si'yana cunta cha' nu 'in ñi nchgaa nten lo'o ne'.

39 Xacan' tucua snan ne' escriba juin
'in ñi: 'Un ñi nu lca Bstro, cui' ña'an nu
ycui' um. 40 Lo' ñi xca cha' a msti 'a
ti' ne' cuñicha' ne' 'in ñi. ¿Ti nu sñe' 'in
Cristo? 41 Xacan' juin ñi 'in nten can':
¿Ñi cha' ta nchcui' nten si'yana Cristo
lca ñi ticui' sñe' ta nten 'in Davi? 42 ¿Ta
si'i ticui' Davi ngua'an yu sca cha'
loo quityi Salmo, lo' nchcui' na: —
Ndiose X'nan na juin ñi lo'o Ñi X'nan:
Chcua tso' cueen 'ñan, 43 lja xicu'nin
'in ta'a cusuun quinu nde tuquiya'—
? 44 Ticuii' Davi ndlo'o naan 'in ñi
si'yana lca ñi X'nan yu, ¿lo' ña'an ta lca
ñi sñe' ta nten 'in yu cha' na can'?

Msu'hua tiyaa Jesús 'in nten lo'o cha' 'in ne' escriba

45 Lja ndon nscan nten can' cha' nu
nchcui' ñi, juin ñi 'in yu ta'a nda'an
ñi: 46 Xñi um cunta 'in um lo'o ne'
escriba, cui' nu nducui ti' nchco' te'
tucuin nu tsu'hue ña'an, nducui ti' ne'
xa ndyijyi nu nchcui' cha' 'in ne' lo'o
suun ña'an se'en nchca quiya', a cunta
nchcua ne' la loo se'en n'ni tnu ne'
'in Ndiose uta se'en nchca ta'a, 47 a
cunta ndlyaa ne' na'an 'in ne' cuna'an
nu nguinu lo'o cha' ycui' ti, can' cha'
chaan nchcui' lyi'o ne' 'in Ndiose tloo
na'an nten, una can' tlyu la nu ti'i
tyijyin tiyaa xaa.

21

Cha' 'in ne' cuna'an nu mdaa sca lcuan

1 Mxina'an ñi se'en ndlyu tucua
snan ne' cuilyiya' ndyi'ya lcuan ni'
lyaa can'. 2 A cunta na'an ñi xa
mdiyaa sca ne' cuna'an nu ti'i ña'an
chendyu 'in nu nguinu lo'o cha' ycui'
ti, can' mdyi'ya ne' tucua ti tñi suhue
ti. 3 Juin ñi xacan': Nu cha' ñi cunen
lo'o um, ne' cuna'an nu nguinu lo'o
cha' ycui' ti re, ti'i ña'an 'in ne', una
qui'an la lcuan mdyi'ya ne' que 'in
nchgaa la ña'an nten re. 4 Si'yana nten
re mdyi'ya ne' lcuan lo'o tñi nu cua'
nguinu ti 'in ne', una ne' cuna'an re,
lo'o cha' ti'i chendyu 'in ne' mdyi'ya
ne' ña'aan tñi nu su 'in ne', tñi nu
ntsu'hui cha' cunajo'o 'in ne'.

Ycui' Jesús si'yana ntsu 'hui cha' jlyo laa

5 Mdyisnan ycui' tucua snan yu
cha' 'in laa can', si'yana ndyi'ya 'a
nguia' cuityi na lo'o quee nu lca
lcuan nu mdaa ne', lo' juin ñi 'in yu:
6 Tsaña'an nu na'an um nducua na
cua' ñii, una tiyaa xaa caja nu xicuten
'in na, lo' ñi xca quee re a quinu scua
'a na chon' ta'a na.

Cha' nu tsato'o xa tsatii chendyu

7 Xacan' mñicha' yu 'in ñi: 'Un ñi
nu lca Bstro, quitsa' um 'in hua ñi
xaa tsato'o cha' re, ¿lo' ña'an ca cuiya'
ti' hua xa nu cua' nchcui cuii' cha'
re? 8 Mxcuen ñi 'in yu: Xñi um cunta
si'yana a tucui nu cuñilyi'o 'in um,
si'yana qui'an 'a nu caan lo' chcui'
si'yana ljyaan lo'o cha' cuiya' 'ñan,
lo' chcui' can': Nan' lcan Cristo, uta
ljuin: Cua' mdiyaa xaa nu tyi'o laa
um. Una a chcui ncha'an um 'in
can'. 9 Xa cunan um cha' si'yana cua'
nchca cusuun scasca se'en, a nchca
cha' cutsen um si'yana nchgaa cha'
re ntsu'hui cha' tsato'o na culo ndu-
cua la, una si'i can' cha' cua' tsatii
chendyu. 10 Ti' juin la ñi: Scasca
quichen tnu tyi'in suun, 11 ntsu'hui
cha' quiñan lyee ya', a cunta scasca
se'en ntsu'hui cha' qui'ya bju'ñan uta
quicha, lo' ca chcan' loo cha' nu cut-
sen nten lo'o cha' nu tnu nde ni'
cuaan. 12 Una xa ti' lyijyi tsato'o nch-
gaa cha' re, ntsu'hui cha' quinu um
tuyaa' nu xitijin 'in um nu ti'i, lo' tyaa
ne' cunta 'in um yaa' yu nu ntsu'hui
cunta se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose,
su'hua ne' 'in um na'an chcuan, lo'
si'ya cha' 'ñan tsa lo'o ne' 'in um tloo
bsya tnu uta tloo ree, 13 cuaña'an
tca taa um suun ña'an nguiaa cha'
tsu'hue 'in Ndiose. 14 Ñi a su'hua
um cha' nduhue ti' tiquee um ña'an
ntsu'hui cha' xcuen um 'in nu cu'ni
cuiya' cha' 'in um, 15 si'yana cui' xa-
can' taan cha' tiyaa 'in um lo'o cha'
nu chcui' um, lo' nchgaa nu ti'i ti'
'in um a quija lyoo ña'an xcuen 'in
um uta ljuin si'yana si'i ña'an nchcui'
um. 16 Hasta lo'o nten cula 'in um,
ta'a ngula um, nten 'in ti um, uta
ta'a tsu'hue um ntsu'hui cha' tyaa 'in

um yaa' bsya, lo' ntsu'hui um caja nu
cujui 'in um, 17 lo' nchgaa tucui xcuan
tloo 'in um si'ya cha' 'ñan. 18 Una ñi
sca quichan' que um lo' a ntsu'hui
cha' quinan' na. 19 Cha' 'un ta loo um
lo'o cha' nu ljyaan 'in um, xacan' tyi'o
laa um. 20 Una xa ña'an um si'yana
cua' msu'hua lo'o sindatu 'in quichen
Jerusalén, ca cuiya' ti' um si'yana cua'
jlyo quichen can'. 21 Xacan' nch-
gaa nten nu ndi'in se'en lyi'ya loo
Judea xnan yu'hui ne' loo qui'ya, cui'
cuaña'an nu ndi'in quichen can' tyi'o
tso' ne', lo' nu ngui'ni tñan ni' quixin' a
xitucui 'a can' nde quichen. 22 Si'yana
lca na sca tsaan nu xitijin Ndiose
'in ne' nu ti'i, lo' tsato'o nchgaa cha'
nu cua' nguinu scua loo quityi 'in
ñi. 23 Una 'tnan ca ne' cuna'an nu
cua' mxilyo ña'an, lo'o ne' nu nguiti'
sñe' xacan', si'yana caan nu ti'i tnu
loo chendyu re, si'ya cha' nsin' ti' nu
ntsu'hui tiquee Ndiose. 24 Tyisnan
cujui ne' 'in nten lo'o spada, a cunta
ntsu'hui nu tsa lo'o ne' 'in preso sca
chcui chendyu, quichen Jerusalén
can' ntsu'hui cha' quinu na tuyaa' ne'
gentil, lo' cu'ni ne' ña'an nu nchca ti'
ne' lo'o na tsaya' nu tsa tucua tsaan nu
cua' mdi'in tyaa Ndiose.

Xa quiaan Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan xiya'

25 Xacan' ca chcan' cha' nu tnu loo
cucha, loo coo', lo'o loo cuii, nten
chendyu lyee 'a su'hua ne' cha' tiquee
ne', lo' a jlyo 'a ti' ne' ña'an ti' cu'ni
ne' tsaña'an nu cueen ne tyi'a tujo'o
si'yana lyee nguitsa na, 26 tyisnan
ña'an ti' ne' loo nu lyee nguitsen ne',
si'ya scasca cha' tnu nu cua' ljyaan
loo chendyu re, si'yana —lo'o ni'
cuaan ntsu'hui cha' quiñan tucui na
—. 27 Xacan' ña'an ne' 'in —Yu Qui'yu
nu Mdo'o nde ni' Cuaan quiaan ñi ni'
ndlaa— lo'o cha' cuiya' nu tlyu, lo'
xtyi sca xaa nu tsu'hue ña'an. 28 Xa
tyisnan ca chcan' cha' re, cu'ni tnu
tiquee um lo' scuen um tloo um nde
cuaan, si'yana cua' mdiyaa braa nu
tyi'o laa um. 29 Mdi'in tyaa ñi xca
cha' lo' juin ñi: Xñi um cunta tsaña'an
nguiaa cha' 'in yca higo lo'o scasca
la yca, 30 xa ña'an um si'yana cua'
tyisnan chcua lca' cojo' na, cua' jlyo ti'
um si'yana cua' nchcui cuii' cha' quila
quio. 31 Cui' cuaña'an 'un xa ña'an um
cua' nchca scasca cha' can', ca cuiya'
ti' um si'yana cua' nchcui cuii' cha' nu
culo Ndiose tñan 'in nten. 32 Nu cha'
ñi cunen lo'o um, ta nten re ti' ndi'in
ne' xa nu ntsu'hui cha' ca nchgaa cha'
re. 33 Ni' cuaan lo'o chendyu re, a la 'a
quine cueen na tiyaa xaa, una cha' nu
nchcuin' lo'o um quinu scua na tsala
xaa. 34 Can' cha' xñi um cunta si'yana
a cha'an yu'hui ni' cusya 'in um lo'o
cha' nu nchca loo chendyu re, cha'
cu'hui, cha' tucun', ña'an tu' lja xacan'
tsati ntyin caan cha' tnu can' chon'
um. 35 Si'yana cha' tnu can' ntsu'hui
cha' caan na tsaña'an nchca ti' sca
can' chon' nten chendyu. 36 Can' cha'
tyi'in tiyaa um lo' chcui' lyi'o um 'in
Ndiose nchgaa xaa si'yana ta loo um
tyijyin um nchgaa cha' re, lo' cuaña'an
tiyaa um tloo Yu Qui'yu nu Mdo'o
nde ni' Cuaan. 37 Cunda scaa tsaan
ndyi'an lo'o ñi 'in nten ni' lyaa can',
lo' xa nxiin tsaan nxitucui ñi nde loo
qui'ya se'en lca Olivo. 38 Can' cha' tlya
ti ndiyaa nten ni' lyaa can', si'yana
quine 'in ne' cha' nu ndlo'o ñi.

22

M'ni cuiya' ne' cha' si'yana quinu Jesús

1 Cua' nchcui cuii' cha' cu'ni ne' ta'a
pascua, cui' xa nchcu ne' jaslya nu a
yu'hui suun 'in. 2 Yu nu ndlo ca tñan
ni' lyaa lo'o ne' escriba nan ne' ña'an
nu cujui ne' 'in Jesús, una lo'o cha'
mañan si'yana nguitsen ne' tloo nten
quichen. 3 Yu Juda nu nchcui' ne'
lo'o lca Iscariote, cui' ta yu nu tichcua
can', yten Laxa'an ni' cusya 'in yu.
4 Ya y'ni cuiya' yu cha' lo'o nu ndlo ca
tñan ni' lyaa, tsatlyu lo'o nu lca que
'in silyiya cha' 'in laa, ña'an ntsu'hui
cha' tyaa yu 'in Jesús. 5 Mdiyaa 'a ti'
ne' cha' can', lo' m'ni cuiya' ne' cha'
lo'o yu si'yana su'hua lyiya' ne' 'in yu.
6 Ncua sca cha' ti 'in yu lo'o ne', lo'

ngunan yu ña'an tyaa yu 'in Jesús lja nu a ndlyu nten.

Xa ycu siin Jesús xiya' ti lo'o yu ta'a mda'an ñi

7 Mdiyaa tsaan xa nchcu ne' jaslya nu a yu'hui suun 'in, lo' lca na tsaan nu 'ni cha' cujui ne' 'in slya' si'ya ta'a pascua. 8 Xacan' ngua'an tñan Jesús 'in yu Tyo lo'o yu Xuhua, lo' juin ñi 'in yu: Yaa um lo' cu'ni chu'hue um na nu cu siin na ta'a pascua re. 9 Juin yu 'in ñi: ¿La nchca ti' um cu'ni chu'hue hua 'in na? 10 Mxcuen ñi 'in yu: Ña'an jan ñi, xa sten um loo quichen cua, can' chcua ta'a um lo'o sca yu nu lyi'ya sca te'en tyi'a, chcui ncha'an um 'in yu tsaya' sten yu sca na'an. 11 Chcui' um lo'o yu nu lca x'nan na'an can': Ndeña'an juin ñi nu lca Bstro: ¿La nducua na'an se'en cu siin ñi lo'o yu ta'a nda'an ñi ta'a pascua re? 12 Quitsa' yu 'in um se'en nducua sca na'an tlyu nu cua' nchca tucua nde cuaan, can' cua' ndi'in nchgaa na nu cunajo'o 'in na, can' ntsu'hui cha' cu'ni chu'hue um na nu cu siin na. 13 Xacan' mdo'o yu nguiaa yu, lo' chcui ña'an juin ñi lo'o yu cuaña'an yato'o, can' m'ni chu'hue yu na nu cu siin jun ta'a pascua. 14 Xa mdiyaa braa can', yten tucua ñi tu'hua msa tsatlyu lo'o yu ta'a nda'an ca ñi. 15 Lo' juin ñi 'in yu: Lyee 'a ncua lca tiqueen cu siin na lo'o um ta'a pascua re, lja nu ti' lyijyi tijin nu ti'i. 16 Cunen lo'o um sca cha', a cu'nin 'an siin ta'a pascua re cha' si'i la se'en ndlo Ndiose tñan. 17 Xacan' msñi ñi vaso se'en ntsu'hui vino, mdyaa ñi xu'hue 'in Ndiose, lo' juin ñi 'in yu: Xñi um 'in na nchgaa um, lo' ca xu'hue um 'in na. 18 Cunen lo'o um sca cha', a co'on 'an vino re cha' si'i la se'en ndlo Ndiose tñan. 19 Xacan' msñi ñi jaslya, mdyaa ñi xu'hue 'in Ndiose, msu'hue ñi 'in na, lo' mdaa ñi 'in na 'in yu, xacan' juin ñi: Nde nu lca cunan' nan', lo' si'ya um tyaan 'ñan. Tsa quiñan um cu'ni um cha' re lo' quia yu'hui ti' um 'ñan. 20 Xa mdyi ycu siin ñi, cui' cuaña'an msñi ñi vaso se'en ntsu'hui vino can', lo' juin ñi: Nde sca cha' nu cui ti, lo' si'ya tnen nu quilo si'ya um caja ña'an cu'ni chu'hue um cha' 'in um lo'o Ndiose. 21 Ña'an um jan ñi, nde nducua na sca se'en ti lo'o nu ntsu'hui cha' tyaa 'ñan. 22 Nu cha' ñi si'yana Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan ntsu'hui cha' tyijyin ñi tsaña'an cha' nu cua' ngua'an 'in ñi, una 'tnan ca yu nu ntsu'hui cha' tyaa 'in ñi. 23 Xacan' scasca yu mñicha' ta'a yu cha' ti ña'an yu cu'ni yu cha' can'.

Tucui ca lca nu ndon loo la

24 A cunta mdyisnan nchcui' tyijyin yu cha' ti ña'an yu lca yu nu ndon loo la. 25 Xacan' juin ñi 'in yu: Yu ree ndi'in loo chendyu re tla 'a ndlo yu tñan 'in nten, lo' ti' nchcui' ne' si'yana lca yu sca nu nda yaa' 'in nten, 26 una 'un si'i cuaña'an cu'ni um, si'yana sca nu ndon loo lja um ntsu'hui cha' cu'ni lyo' can' 'in, lo' yu nu ntsu'hui cunta 'in um cu'ni can' 'in tsaña'an nchca ti' sca nguso. 27 Xacan' jan ñi, ¿ti ña'an nu ndon loo la, nu nducua tu'hua msa uta nu nsu'hua na loo msa? ¿Ta si'i nu nducua tu'hua msa can'? Una nan' lcan tsaña'an nchca ti' sca nguso 'in um. 28 Cuaña'an 'un a nchca cula yaa' um 'ñan lo'o nchgaa nu ti'i ndijin. 29 Can' cha' taan sca cha' cuiya' 'in um se'en culo um tñan, cui' tsaña'an mdaa Stin cha' cuiya' 'ñan, 30 si'yana tca chcua um lo' cu na sca loo msa ti la se'en ntsu'hui cha' culon tñan, a cunta ntsu'hui cha' chcua um lo' cu'ni cuiya' um cha' 'in ta'a tichcua ta ne' Israel.

Yu Tyo ntsu'hui cha' xcuan tloo 'in ñi

31 Lo' ti' juin la Ñi X'nan na: Simón, Simón, cunen lo'o sca cha', Laxa'an cua' mjñan cha' cuiya' si'yana scuin ti'in 'in tsaña'an nchca ti' nscuin ne' mti trigo. 32 Una nan' cua' mjñan 'in Ndiose si'ya cha' 'in, si'yana a cu'ni na'an ti' lo'o cha' nu ndiya qui'an ti', lo' xa nu'huin tyiton, taa cha' tnu tiquee 'in ta'a ndiya qui'an ti'. 33 Xacan' juin yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, cua' m'nin tiqueen si'yana si'i tsaloo na'an chcuan ti tsa'an lo'o um, cui' ca nu cajan lo'o um. 34 Lo' juin ñi: Tyo, cunen lo'o sca cha', ti' lyijyi xi'ya

latyee lo' snan ya' chcui' si'yana a ndyu'hui lyoo 'ñan.

Ntsu'hui cha' cui'ya yu spada

35 Ti' juin la ñi lo'o yu: Xa ngua'an tñan 'in um yaa um, nen lo'o um si'yana a cui'ya um tñi, ñi cuijyin, ñi a cui'ya um quinan, ¿ta nde'en la na ya lyijyi 'in um xacan'? Mxcuen yu 'in ñi: A sca na. 36 Juin ñi 'in yu: Una cua' ñii, tca cui'ya um tñi lo'o cuijyin, lo' nu a ntsu'hui spada 'in, tca cujui' ste' lo' xi'i sca na. 37 Cunen lo'o um sca cha', 'ni cha' tsato'o 'ñan tsaña'an cha' nu cua' nguinu scua loo quityi 'in Ndiose, lo' nchcui' na: —Tsatlyu mda'an ñi lo'o yu nducun'—. Nchgaa cha' nu cua' nguinu scua si'ya cha' 'ñan, tsaloo na ca ti na. 38 Xacan' mxcuen yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, nde lo'o tucua spada 'in hua. Lo' juin ñi: Cui' lya lo'o cuati.

Ycui' lyi'o Jesús 'in Ndiose se'en lca Getsemaní

39 Xacan' mdo'o ñi nguiaa ñi nde loo qui'ya Olivo, cui' tsaña'an cha' nu cua' ntsu'hui 'in ñi, lo'o yu ta'a nda'an ñi nducui ncha'an 'in ñi. 40 Xa mdiyaa ñi can' juin ñi 'in yu: Chcui' lyi'o um 'in Ndiose si'yana a sten cha' ngunan' tiquee um. 41 Mdo'o ntan ñi sii' yu tsaña'an cuiya' se'en nduguun ne' sca quee, can' mdyi'ya xtyin' ñi lo' mdyisnan ycui' lyi'o ñi 'in Ndiose: 42 'Un ñi nu lca Stin, cha' a tyijyin yu'hui tijin nu ti'i re, una ñi si'i ña'an nu nchca tin', cui' ca nu cu'ni um ña'an nu nchca ti' um. 43 Xacan' ngulo'o tloo sca angujle 'in ñi nu mdo'o nde ni' cuaan si'yana ta yaa' 'in ñi. 44 Loo cha' ti'i nga'an 'in ñi, nde lyee la ycui' lyi'o ñi 'in Ndiose, lo' mdyisnan nguilo tyi'a ta ñi la lyuu tsaña'an nchca ti' tne. 45 Xa mdyi ycui' lyi'o ñi 'in Ndiose, mdyiton ñi lo' nguila ñi se'en nducua yu ta'a nda'an ñi, nguija lyoo ñi 'in yu lja' yu si'yana lyee lu'un ti' yu. 46 Lo' juin ñi 'in yu: ¿Ñi cha' ta lja' um? Tyitucui um lo' chcui' lyi'o um 'in Ndiose si'yana a sten cha' ngunan' tiquee um.

Xa mdyaa yu Juda 'in Jesús

47 Lja nchcui' ñi cha' can' mdiyaan nten qui'an, lo' yu Juda cui' ta yu tichcua can', nducua loo yu loo nten can', mdiyaa yu se'en ndon Jesús si'yana chcui' cha' yu la sii' sca' ñi. 48 Xacan' juin Jesús 'in yu: Juda, ¿ta cuaña'an mdyaa 'in Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan lo'o ña'an nu ycui' cha' 'ñan? 49 Xa na'an yu ta'a nda'an ñi cha' nu nchca, lo' juin yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, ¿ta si'yu hua 'in ne' lo'o spada re? 50 Sca yu ta'a nda'an ñi msi'yu nscan yu nguso 'in nu ndlo ca tñan ni' lyaa can', tso' cueen 'in yu. 51 Xacan' mxcuen Jesús 'in yu: Cui' lya tsacua ti ña'an. Xacan' yla' Jesús nscan yu nguso can', cui' xaa mchca na 'in yu. 52 Xacan' ycui' Jesús lo'o nchgaa nu ljyan y'ni lyi'o 'in ñi, cui' nu ndlo ca tñan ni' lyaa tsatlyu lo'o nu lca que 'in silyiya nu ntsu'hui cuan 'in laa, lo'o qui'yu cula, lo' juin ñi 'in yu: ¿Ñi cha' lo'o yca lo'o spada nducua yaa' um ljyan 'ya um 'ñan tsaña'an nchca ti' um lo'o sca yu cunan? 53 Nchgaa xaa nguilyun lo'o um ni' lyaa, ¿ñi cha' a msñi um 'ñan xacan'? Una cua' ñii mdiyaa braa nu nta um tsaña'an nu ndlo laxa'an tñan 'in um.

Xa mscuan tloo yu Tyo 'in Jesús

54 Xacan' msñi ne' 'in Jesús, ya lo'o ne' 'in ñi se'en nducua na'an 'in yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa. Yu Tyo can' tijyo' ti mducui ncha'an yu 'in nten can'. 55 Tlu'hue la lyiya' mxiqui'o ne' quii', tyi'iin sii' na yten tucua ne', a cunta lo'o yu Tyo yten tucua yu lja can'. 56 Sca ne' cuna'an nu lca nguso, xa na'an ne' si'yana lo'o yu Tyo nducua yu can', mxina'an tsu'hue ca ne' 'in yu, lo' juin ne': Lo'o yu re ta'a nda'an yu cua. 57 Una mscuan tloo yu cha' can' lo' juin yu: A ndyu'hui lyoon 'in yu nu nchcui' um cha' 'in cua. 58 Chon' nde'en can' ticui' cuaña'an juin sca yu 'in yu Tyo can': Lo'o nu'huin ta'a nda'an yu cua. Mxcuen yu xacan': A lo'on nan'. 59 Tsa ndyijyin sca braa ti, mdo'o ycui' xca yu lo' juin yu: Nu cha' ñi s'ni, si'yana lo'o yu re lca yu ta'a nda'an yu cua, si'yana lca yu ne'

Galilea. 60 Mxcuen yu Tyo: A jlyo
tin' ñi cha' nchcui'. Lja nu ti' nchcui'
yu cha' can' mdo'o si'ya sca latyee.
61 Xacan' Ñi X'nan na mxina'an ñi
se'en ndon yu Tyo can', cui' xaa nguia
yu'hui ti' yu cha' nu ycui' ñi xa juin
ñi lo'o yu: Ti' lyijyi xi'ya latyee lo'
snan ya' chcui' si'yana a ndyu'hui
lyoo 'ñan. 62 Mdo'o yu Tyo can' nde
lyiya', lo' ynan yu si'yana ndyijyin ya'
ti'i nga'an 'in yu.

Xa mjyi'in ne' 'in Jesús

63 Yu nu nsñi cunta 'in Jesús mxiy-
cha' ne' lo' mjyi'in ne' 'in ñi, 64 a cunta
mscan' ne' sca te' tloo ñi, mycuan' ne'
'in ñi, lo' juin ne': ¿Chcui' ña'an na cha'
ti ca mycuan' tloo? 65 Qui'an 'a cha' ti'i
ycui' ne' lo'o ñi.

Ncua cuiya' cha' 'in Jesús lo'o tso' cha' 'in laa

66 Xa ngu'ya xaa can', tsatlyu nguio'
ti'in nchgaa qui'yu cula lo'o yu nu
ntsu'hui ca cunta laa 'in ne' lo'o ne'
escriba, mdiya lo'o ne' 'in ñi se'en
ntsu'hui cha' ca cuiya' cha' 'in ñi, lo'
juin ne' 'in ñi: 67 ¿Ta cui' lca Cristo?
Quitsa' la 'in hua. Mxcuen ñi 'in ne':
Cha' cunen lo'o um si'yana cuin', a
tsa qui'an ti' um 'ñan. 68 A cunta cha'
cuñichan' 'in um sca cha', ñi a xcuen
um 'ñan, lo' ñi a culaa um 'ñan. 69 Una
ti' cua' ñii —sten tucua Yu Qui'yu nu
Mdo'o nde ni' Cuaan tso' cueen 'in
Ndiose—. 70 Nchgaa ne' juin ne' 'in
ñi: ¿Ca nu Sñe' Ndiose lca xacan'?
Mxcuen ñi 'in ne': 'Un nchcui' um
cuaña'an. 71 Xacan' juin ne': A 'ni
'a cha' ti' cunan na xca tucui nu taa
suun cha' 'in yu re, si'yana cui' na
ngune 'in na cha' nu mdo'o tu'hua yu.

23

Ncua cuiya' cha' 'in Jesús tloo yu Pilato

1 Cui' ña'an lcaa mdyiton nchgaa
nten can', lo' ya lo'o ne' 'in Jesús tloo
yu Pilato. 2 Mdyisnan msu'hua ne'
qui'ya 'in ñi tloo yu, lo' nchcui' ne':
Nguija lyoo hua 'in yu re nxilo ti'in yu
'in nten quichen, nchcui' yu si'yana
a taa 'a hua tñi cha' 'in yu César, a
cunta nchcui' yu si'yana cui' yu lca yu
Cristo, lo' lca yu ree. 3 Xacan' mñicha'
yu Pilato 'in ñi: ¿Ta cui' lca Ree 'in ne'
judio? Mxcuen ñi 'in yu: 'Un nchcui'
um cha' re. 4 Xacan' juin yu Pilato 'in
nten lo'o yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa
can': A sca qui'ya nguija lyoon 'in yu
re. 5 Una nten can' nde lyee la mdon
loo cha' 'in ne' lo' nchcui' ne': Nxilo
ti'in yu 'in nten quichen lo'o cha' nu
ndlo'o yu ña'aan se'en lyi'ya loo Judea,
lo' mdyisnan yu ti' la se'en lca Galilea.

Yaa Jesús tloo yu Herode

6 Xa ngune 'in yu Pilato si'yana m'ni
tyi'ya ne' Galilea, xacan' mñicha' yu
'in ne' cha' Jesús lca ñi ne' Galilea.
7 Xa ncua cuiya' ti' yu Pilato si'yana
mdo'o ñi se'en lyi'ya loo Galilea se'en
ndlo yu Herode tñan, xacan' ngulo
yu tñan si'yana tsa lo'o ne' 'in ñi tloo
yu Herode, si'yana lja xacan' nguilyu
yu quichen Jerusalén. 8 Mdiyaa 'a
ti' yu xa na'an yu 'in Jesús, si'yana
cua' s'ni nchca ti' yu ña'an yu 'in ñi,
qui'an 'a cha' cua' ynan yu lo' nta yu
cha' ñi xaa cu'ni ñi sca cha' nu tnu
tloo yu. 9 Qui'an 'a cha' mñicha' yu
'in ñi, una a sca cha' can' mxcuen
ñi. 10 Nchgaa yu nu ntsu'hui cunta
laa 'in ne' tsatlyu lo'o ne' escriba,
nde lyee la msu'hua ne' qui'ya 'in ñi.
11 Xacan' yu Herode lo'o sindatu 'in yu
mscuan tloo 'in ñi lo' mxiycha' yu 'in
ñi, lo' mxico' yu sca te' tsu'hue ña'an
'in ñi, xiya' ngua'an tñan yu 'in ñi nde
se'en ndi'in yu Pilato can'. 12 Cuaña'an
mchca tsu'hue cha' 'in yu Pilato lo'o
yu Herode, si'yana ti' culoo a tsu'hue
ndi'in yu.

Ngulo Pilato tñan si'yana caja Jesús

13 Xacan' mxo' ti'in yu Pilato 'in nch-
gaa nu ndlo tñan ni' lyaa, tsatlyu lo'o
yu nu lyi'ya tñan lo'o nten quichen
can', 14 lo' juin yu 'in ne': Mdiyan
lo'o um 'in yu re tloon lo' nchcui' um
si'yana nxilo ti'in yu nten quichen,
una cua' mxicunen 'in yu tloo na'an
um, lo' a sca qui'ya nguija lyoon 'in yu
ña'an nu ndlo qui'ya um 'in yu. 15 Ñi
yu Herode, lo' a ngulo qui'ya 'in yu xa
ngua'an tñan 'in yu yaa yu. Can' cha'
cunen lo'o um, a ndyi'o tñan caja yu

si'yana a sca qui'ya m'ni yu. 16 Culaan
'in yu ndi'a xa cua' m'ni yu. 17 Sca
cha' nu ntsu'hui 'in ne', njñan ne'
si'yana ndlyaa sca preso cunda scaa
yjan xa nchca ta'a can'. 18 Una nten
qui'an can' tsatlyu nchcui' cueen ne':
¡Yjui um 'in yu re lo' culaa um 'in
yu Barrabás! 19 Ntsu'hui yu na'an
chcuan si'yana mxilo ti'in yu nten
quichen, a cunta yjui yu nten. 20 Xiya'
ycui' yu Pilato lo'o nten can' si'yana
ntsu'hui tiquee yu culaa yu 'in Jesús.
21 Una nten can' ycui' cueen ne': ¡Jyi'in
ca'an um 'in yu loo cusi, jyi'in ca'an
um 'in yu loo cusi! 22 Xacan' ycui'
yu Pilato lo'o nten can' nu cua' nchca
snan ya': ¿Ñi na ta m'ni yu re? A sca
qui'ya nguija lyoon 'in yu nu hasta
lo'o caja yu. Can' cha' qui'ni yu lo'
ndi'a culaan 'in yu. 23 Una nde lyee
la ycui' cueen ne' lo' mjñan ne' cha'
si'yana cha'an ñi loo cusi. Mdon loo
cha' 'in ne' tsatlyu lo'o nu ntsu'hui
cunta laa 'in ne'. 24 Xacan' mdaa yu Pi-
lato cha' cuiya' si'yana cu'ni ne' ña'an
nu nchca ti' ne'. 25 Ngulaa yu 'in yu
nu mjñan nten can', yu nu ntsu'hui
na'an chcuan si'yana mxilo ti'in yu
nten, a cunta yjui yu nten, lo' mdyaa
yu Pilato cunta 'in Jesús yaa' ne'.

Xa ngujui Jesús loo cusi

26 Tucueen nguia lo'o ne' 'in ñi
mchcua ta'a ne' lo'o sca yu yaa tñan ni'
quixin', yu Simón nu mdo'o quichen
Cirene, mxicu'ni ne' 'in yu si'yana
cui'ya yu cusi nu lyi'ya Jesús lo' chcui
cha'an yu 'in ñi. 27 Qui'an 'a nten
nguia ncha'an 'in ñi, cui' cuaña'an ne'
cuna'an nguia ynan si'ya ñi. 28 Una
Jesús mxina'an ñi nde chon' se'en
ljyaan ne', lo' juin ñi 'in ne': 'Un ne'
cuna'an Jerusalén, a cunan lo'o um
'ñan, cui' ca nu cunan lo'o um 'in
um lo'o sñe' um. 29 Cunen lo'o um
sca cha', ljyaan sca tsaan xa caja nu
chcui': Tsu'hue ca xu'hue ne' cuna'an
nu a mdaa Ndiose cha' cuiya' tyi'in
sñe', nu a siya' mxilyo ña'an, ñi a na'an
ne' yti' sñe' ne'. 30 —Xacan' chcui'
nten can' lo'o qui'ya: Cho'o ti'in um
'in hua, cui' cuaña'an chcui' ne' lo'o
qui'ya suhue ti: Tucun ti'in um 'in
hua—. 31 Cha' cuaña'an ngui'ni lyi'o
ne' 'in sca yca yi'a, ña'an la ca cu'ni
ne' lo'o sca yca ngutyi. 32 A cunta
nguia lo'o ne' 'in tucua yu nducun'
si'yana tsatlyu caja yu lo'o Jesús. 33 Xa
mdiyaa ne' se'en naan que jyi'o, can'
mjyi'in ca'an ne' 'in ñi loo cusi, a
cunta lo'o yu nducun' nga'an yu loo
cusi, scaa yu sca tso' 'in ñi. 34 Xacan'
juin Jesús: 'Un ñi nu lca Stin, cu'ni um
cha' tlyu ti' 'in nten re si'yana a jlyo
ti' ne' ñi na ngui'ni ne'. —Ticui' lja
can' mtsa ne' sten', ngulo ne' xu'hue
ne' lo'o na—. 35 Nten can' nan' 'ya
ne' 'in ñi, lo' yu nu lyi'ya tñan can'
nchcui' ca'an 'in ñi: Yu re ngulo laa
yu 'in xca tucui, ¿ñi cha' a culo laa
yu 'in yu cha' na cha' ñi ca lca yu
Cristo, ñi nu mdo'o hui ca 'in Ndiose?
36 Lo'o yu sindatu mstyi lyi'o 'in ñi,
lo' ncua ti' yu xico'o yu vinagre 'in ñi,
37 lo' nchcui' yu: Cha' nu'huin lca Ree
'in ne' judio, culo laa 'in ticuii'. 38 A
cunta nga'an sca cha' que cusi can'
lo'o cha' griego, cha' latin, lo'o cha'
hebreo, lo' nchcui' na: Nde yu nu lca
Ree 'in ne' judio. 39 Sca yu nducun' nu
ta'a nga'an ñi loo cusi mdyisnan ycui'
ca'an yu 'in ñi: Cha' nu'huin lca Cristo,
culo laa 'in ticuii', xacan' culo laa 'in
hua. 40 Mxcuen xca yu can' lo' ngusun
lo'o yu 'in: Ñi tsachin' ti lo' a ntsen
nu'huin tloo Ndiose, lo' re ña'an ndijin
na nu ti'i. 41 Nu cha' ñi ntsu'hui suun
'in na tyijyin na nu ti'i re, si'ya tñan
ngunan' nu m'ni na, una yu re a sca
cha' ngunan' m'ni yu. 42 Xacan' juin
yu 'in Jesús: Quia yu'hui ti' um 'ñan xa
tiyaa um se'en culo um tñan. 43 Xacan'
mxcuen Jesús 'in yu: Nu cha' ñi cunen
lo'o, ti' cua' ñii cua' ndi'in lo'on la ni'
cuaan. 44 Tsa ntsu'hui ndyi'ya cuaan
tsaya' mdiyaa braa cua' snan siin,
ngu'ya tla yta sca chcui se'en can'.
45 Cucha a mdu'hui 'a na xaa, lo' te'
tlyu nu nducui la ni' lyaa can' mda' na
tlu'hue la na, mdo'o na tucua yu'hue.
46 Xacan' cueen 'a msi'ya Jesús: 'Un ñi
nu lca Stin, —tuyaa' um xnun cusya
'ñan—, lo' ña'aan mdyi ycui' ñi cha' re
ngujui ñi. 47 Xa na'an yu nu lca que 'in

sindatu cha' nu yato'o, cui' xaa m'ni tnu yu 'in Ndiose lo' juin yu: Nu cha' ñi s'ni, yu re ncua yu sca nten nu ñi ndi'in cha' 'in tloo Ndiose. 48 Nten qui'an nu nguio' ti'in can' xa na'an ne' cha' nu yato'o, mxitucui ne' lo' mycuan' ne' jyan tiquee ne' loo nu ti'i nga'an 'in ne'. 49 Una nchgaa nu lca ta'a tsu'hue ñi lo'o jun cuna'an nu mducui ncha'an 'in ñi ti' la se'en lca Galilea, tijyo' ti ndon jun nan' 'ya jun.

Xa mtsi' Jesús

50 Can' ndi'in sca yu naan See nu mdo'o quichen Arimatea se'en lyi'ya loo Judea, lca yu sca qui'yu cula 'in ne' judio, tsu'hue nten lca yu lo' ñi ndi'in cha' 'in yu. 51 Lo'o yu nta yu cha' ñi xaa culo Ndiose tñan 'in nten, a cunta xa m'ni cuiya' ne' cha' 'in Jesús a ncua ta'a lo'o yu 'in ne', ñi lo'o ña'an nu m'ni ne'. 52 Ya jñan yu cha' cuiya' 'in Pilato cha' tca cutsi' yu 'in Jesús. 53 Xa mdyi'ya yu 'in ñi loo cusi nguxen yu sca te' 'in ñi, lo' ya tsi' yu 'in ñi sca tuquee nu cua' lca nguiaa', se'en nu a nchca tucui quitsi'. 54 Lca na vierne siin nu cua' tyisnan xitñan' ne' judio. 55 Tsalca jun cuna'an nu mducui ncha'an 'in ñi ti' la se'en lca Galilea, mdiya ncha'an jun 'in yu se'en mtsi' ñi, lo' na'an jun ña'an mdi'in tyaa yu 'in ñi ni' tucuaa can'. 56 Xacan' mxitucui jun nguiaa jun, m'ni chu'hue jun tyi'a xityi'i nu chu'hui 'in Jesús, lo' mxitñan' jun tsaan can' ña'an cha' nu cua' ntsu'hui 'in ne'.

24

Xa mdyiqui'o Jesús

1 Una culoo tsaan nu mducua snan can', tlya ti nguiaa jun cuna'an tucuaa can', lyi'ya jun tyi'a xityi'i nu cua' ncua tsu'hue, a cunta lo'o chcua xnan jun cuna'an ta'a nguiaa jun. 2 Xa mdiyaa jun na'an jun si'yana cua' mdo'o ntan quee nu nchcun tucua can'. 3 Xacan' yten jun lo' 'a na'an 'a jun su Ñi X'nan na. 4 Lja ndon yuhue ti' jun cha' can', tsati ntyin mdo'o ton tucua yu qui'yu nu lco' te' tsu'hue ña'an xaa. 5 Lyee ytsen jun, can' cha' mdyi'ya tucui jun tloo jun, lo' juin yu 'in jun: ¿Ñi cha' nda'an nan um 'in sca nu lo'o lja ne' cua' ngujui? 6 A ntsu'hui 'a ñi re, cua' mdyiqui'o ñi. Quia yu'hui ti' um ña'an ycui' ñi lo'o um xa mdi'in ñi se'en lca Galilea, 7 xa juin ñi: Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, caja nu tyaa 'in ñi yaa' nten qui'ya chendyu, jyi'in ca'an ne' 'in ñi loo cusi, una nu cua' ca snan tsaan ntsu'hui cha' tyiqui'o ñi. 8 Xacan' nguia yu'hui ti' jun cha' nu ycui' ñi. 9 Cui' xaa mdo'o jun nguia ytsa' jun 'in cha tixca yu ta'a mda'an ñi lo'o nchgaa la ña'an jun cha' nu yato'o. 10 Tsalca jun nu mdaa suun cha' re lo'o yu ta'a mda'an ñi lca María Magdalena, Juana, lo'o María jyi'an Jacobo, a cunta lo'o chcua xnan jun cuna'an nu ta'a nda'an jun. 11 Una yu ta'a mda'an ñi msque' ti' si'yana la xnan ycui' tinto jun cuna'an can', lo' a ya qui'an ti' yu 'in jun. 12 Una yu Tyo can' msnan yu ya na'an yu se'en mtsi' ñi, lo' xa msti quiloo yu na'an yu su te' nu nguxen ti ñi, xacan' mxitucui yu lo' ndyijyin ya' nduhue ti' yu si'ya cha' nu ya' to'o can'.

Xa nguiaa Jesús tucueen Emaús

13 Yato'o cuii' tsaan can' mxitucui tucua yu nu nguiaa nde quichen Emaús, lo' a tijyo' nguinu na quichen Jerusalén, tsa ntsu'hui lyoo tixca kilometro. 14 Nguia taa yu cha' ña'an cha' nu yato'o can'. 15 Lja nguia ycui' yu cha' can', mdiya ncha'an Jesús 'in yu, 16 una mchcun cha' tiyaa 'in yu lo' a ncua chu'hui lyoo yu 'in ñi. 17 Lo' juin ñi 'in yu: ¿Ñi cha' ta nguia taa um, lo' lu'un ti' um? 18 Sca yu can' naan yu Cleofas, lo' mxcuen yu 'in ñi: ¿Ta scati nu'huin yaa Jerusalén, a nchca ca jlyo ti' cha' nu yato'o nu cua' nchca snan tsaan ti re? 19 Xacan' juin ñi 'in yu: ¿Ñi na ta nchca? Mxcuen yu 'in ñi: Cui' cha' 'in Jesús Nazaret, sca nu mxiycui' Ndiose 'in, tlyu cha' cuiya' mda'an lo'o ñi lo'o cha' nu ycui' ñi lo'o ña'an nu m'ni ñi, lo' yu'hui cuiya' ti' Ndiose 'in ñi, cui' cuaña'an lo'o nten. 20 Yato'o nguinu ñi tuyaa' yu nu ntsu'hui cunta cha' 'in laa tsatlyu

lo'o nu lca bsya 'in na, lo' ngulo qui'ya ne' 'in ñi tsaya' nu mjyi'in ca'an ne' 'in ñi loo cusi. 21 Una huare' ncua ti' hua si'yana cui' ñi culo laa ñi 'in ne' Israel, lo' cua' nguiaa snan tsaan yato'o cha' re. 22 A cunta tucua snan jun cuna'an msu'hua jun cha' nduhue ti' tiquee hua, tlya re ñii yaa jun tucuaa can', 23 lo' si'yana a nguija lyoo 'a ñi 'in jun mxitucui jun, mdaa jun suun si'yana na'an xñii jun angujle, can' nu mtsa' 'in jun si'yana lo'o ñi. 24 Cui' cuañaan tucua snan yu ta'a nda'an hua yaa yu tucuaa can', lo' nguija lyoo yu 'in na chcui ñaan juin jun cuna'an can', una a na'an yu 'in ñi. 25 Xacan' mxcuen ñi 'in yu: ¡Ta chin' 'a cha' tiyaa 'in um, ta a ndiya qui'an ti' um nchgaa cha' nu ngua'an scua yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni! 26 ¿Ta si'i culo nducua la ntsu'hui cha' tyijyin ñi nu lca Cristo nu ti'i, la xacan' sten ñi la ni' cuaan loo xaa 'in ñi? 27 Xacan' ti' la suun se'en mdyisnan ngua'an yu Moisé ngulyo scua la ñi cha' 'in ñi lo'o yu, cuañaan ya quiñan ñi lo'o cunda scaa quityi nu ngua'an nchgaa la ñaan yu nu mxiycui' Ndiose 'in. 28 Xa mdiyaa yu tu'hua quichen se'en ntsu'hui cha' quinu yu, m'ni ñi cha' si'yana tijyo' la tsaa ñi. 29 Una mxicu'ni yu 'in ñi si'yana quinu ñi lo'o yu, lo' juin yu: ¿Ñi cha' ta a quinu um lo'o hua, si'yana cua' msiin lo' cua' qui'ya tla? Xacan' yten ñi ñaan se'en ntsu'hui cha' quinu ñi lo'o yu. 30 Yato'o lja nducua ñi tu'hua msa can' lo'o yu, msñi ñi sca jaslya, mdyaa ñi xu'hue 'in Ndiose, msu'hue ñi 'in na lo' mdaa ñi 'in na 'in yu. 31 La xacan' nguila cha' tiyaa 'in yu, lo' yu'hui lyoo yu 'in ñi, una a ncua chcan' 'a ñi. 32 Mdyisnan ycui' yu: Cha' ñi tsañaan nu ngüi ti' cusya 'in na lja ndaa ñi cha' tucueen ljyaan na, xa ngulyo scua la ñi cha' nu nducua loo quityi 'in Ndiose. 33 Ticui' xaa can' mxitucui yu nde quichen Jerusalén, nguija lyoo yu 'in cha tixca yu ta'a mda'an ñi nguio' ti'in yu lo'o nchgaa la ñaan jun, 34 lo' ndeñaan ndi'in ycui' jun xa mdiyaa yu: Nu cha' ñi ca si'yana cua' mdyiqui'o Ñi X'nan na, cua' ngulo'o tloo ñi 'in yu Simón re. 35 Xacan' mdyisnan mdaa chcuaa yu can' suun tsañaan cha' nu yato'o 'in yu tucueen nguiaa yu, lo' ñaan yu'hui lyoo yu 'in ñi xa msu'hue ñi jaslya can'.

Ngulo'o tloo Jesús 'in yu ta'a mda'an ñi

36 Lja nchcui' yu cha' can', tsati ntyin ngulo'o tloo Jesús tlu'hue la se'en nguio' ti'in jun, lo' juin ñi 'in jun: Tsu'hue ti tyi'in um scasca um. 37 Nchgaa jun ytsen jun, lo' a jlyo 'a ti' jun ñaan ti' quiñan ti' jun, msque' ti' jun si'yana sca cui'in ti na'an jun. 38 Xacan' juin ñi: ¿Ñi cha' ta nguitsen um, lo' ngui'ni tucua ti' um? 39 Cu'ni quii um yaan' lo'o quiyan' lo' ca cuiya' ti' um si'yana nan' lcan. Cula' um 'ñan lo' ca jlyo ti' um, si'yana sca cui'in a ntsu'hui tijyan na lo' ñi a ntsu'hui cunan' na tsañaan nu na'an um 'ñan cua' ñii. 40 Xa ycui' ñi cha' can', ngulo'o ñi yaa' ñi lo'o quiya' ñi. 41 Ndyijyin ya' tsu'hue ntsu'hui tiquee jun siya' ti' ngui'ni tucua ti' jun, a cunta nduhue ti' jun, can' cha' juin ñi 'in jun: ¿Ta a sca na ndi'in 'in um cu na? 42 Xacan' mdaa jun tsa yu'hue cula nu cua' mque' 'in ñi, lo'o scua' cuton nu ntsu'hui cuiñan'. 43 Msñi ñi 'in na lo' ycu ñi 'in na tloo na'an jun. 44 Xacan' juin ñi 'in jun: Nde cha' ycuin' xa mda'an na lo'o um, si'yana 'ni cha' tsato'o nchgaa se'en nchcui' quityi 'in Ndiose cha' 'ñan, quityi nu ngua'an scua Moisé lo'o nchgaa la ñaan yu nu mxiycui' Ndiose 'in, lo'o quityi salmo. 45 Xacan' msla ñi cha' tiyaa 'in jun si'yana qui'ya jun cunta ñaan nchcui' quityi 'in Ndiose, 46 lo' juin ñi 'in jun: Nde cha' nu nguinu scua, Ñi nu lca Cristo ntsu'hui cha' tyijyin ñi nu ti'i tsaya' caja ñi, una tyiqui'o ñi nu cua' ca snan tsaan, 47 a cunta caja nu tyi'an ycui' cha' re lo'o cha' cuiya' 'in ñi sca chcui chendyu, si'yana xilo'o chon' ne' qui'ya 'in ne' lo' cu'ni Ndiose cha' tlyu ti' 'in ne', lo' tyisnan chcui' ne' cha' re se'en lca Jerusalén. 48 'Un lca um nu na'an tloo

cha' re. 49 Cunen lo'o um sca cha', nan' ca'an tña cha' nu cua' mdi'in tyaa Ndiose lo'o um, una quita um quichen Jerusalén re tsaya' chcuan um cha' cuiya' nu tyi'o la ni' cuaan.

Xa ycuen Jesús nde ni' cuaan

50 Xacan' mdiya lo'o ñi 'in jun nde tu'hua quichen Betania, lo' mscuen ñi yaa' ñi lo' ncuan ñi 'in jun. 51 Yato'o lja ncuan ñi 'in jun mdyisnan ycuen ñi nde ni' cuaan. 52 Xa cua' m'ni tnu jun 'in ñi, mxitucui jun nde quichen Jerusalén, ndyijyin ya' tsu'hue ntsu'hui tiquee jun. 53 Nchgaa xaa nguilyu jun ni' lyaa, ngui'ni tnu jun 'in Ndiose lo' ndyaa jun xu'hue 'in ñi. Amen.

Juan

Cha' 'in Jesucristo xa yaan ñi loo chendyu

1 Xa ti' lyijyi tsaa' chendyu cua' ndi'in Cha' 'in Ndiose, tsatlyu ndi'in Ndiose lo'o Cha' can', lo' Ndiose lca Cha' can'. 2 Cua' ndi'in Cha' can' lo'o Ndiose xa ti' lyijyi tsaa' chendyu. 3 Cui' ñi mtñan ñi nchgaa loo na, ñi sca na lo' a nguiaa', cha' si'i si'ya ñi. 4 Cui' ñi nda'an lo'o ñi chendyu 'in nten, lo' chendyu can' lca na xaa 'in ne'. 5 Nxtyi xaa can' se'en tla yta, una tla yta can', a nchca 'in na chcui ndijin na loo xaa can'. 6 Yato'o ngulo ton Ndiose 'in sca yu ncua naan Xuhua. 7 Nde nu yan ytsa' 'in nten, mdaa yu suun ña'an ndi'in cha' 'in xaa can', si'yana tsa qui'an ti' nchgaa nten si'ya cha' nu chcui' yu. 8 Una si'i yu lca yu xaa can', cui' ca nu yaan yu si'yana taa yu suun ña'an ndi'in cha' 'in xaa can'. 9 Xaa can' lca na cha' nu ñi nu ndaa chendyu 'in nchgaa nten, lo' mdiyaan xaa can' loo chendyu re. 10 Mdi'in ñi loo chendyu re, cui' ñi mtñan ñi 'in na, una nten chendyu a yu'hui lyoo ne' tucui lca ñi. 11 Yaan ñi se'en nu mtñan ñi, una a ncuan xu'hue ta nten 'in ñi. 12 Una tsalca nu ncuan xu'hue 'in ñi, nu ndiya qui'an ti' 'in ñi, mdaa ñi cha' cuiya' si'yana ca can' sñe' Ndiose, 13 una a ncua cune' can' lo'o juesa 'in nten chendyu, ta si'ya cha' cuiya' 'in ne', cui' ca nu ncua cune' can' si'ya cha' cuiya' 'in Ndiose. 14 Lo' ñi nu lca Cha' can' ncua ñi sca nten, tsatlyu mdi'in ñi lo'o hua, (na'an hua cha' cuiya' 'in ñi, cha' cuiya' nu nda'an lo'o scati Sñe' Ndiose), lo' mtsa'an yu'hui cha' tsu'hue 'in ñi lo' ycui' ñi cha' nu ñi. 15 Yu Xuhua can' mdaa yu suun cha' 'in ñi, lo' nchcui' yu: Cui' cha' 'in ñi re lca nu ycuin' lo'o um si'yana cua' ljyaan sca nu ndon loo lati que 'ñan, si'yana cua' s'ni la ndi'in can'. 16 Loo nu mtsa'an yu'hui cha' tsu'hue 'in ñi, ngui'ni ca'an scasca cha' tsu'hue 'in na nchgaa na. 17 Ndiose mdaa ñi lee 'in na si'ya Moisé, una cha' tsu'hue lo'o cha' nu ñi yaan na si'ya Jesucristo. 18 A tucui nu cua' na'an tloo 'in Ndiose, scati Sñe' ñi nu sca cha' ti 'in ñi lo'o, can' nu ngulyo scua la cha' 'in Ndiose lo'o na.

Suun nu mdaa yu Xuhua nu mducua tya 'in nten

19 Yato'o ngua'an tñan ne' judio tucua snan yu levita, lo'o yu nu ntsu'hui cunta 'in laa quichen Jerusalén, si'yana cuñicha' ne' 'in yu Xuhua cha' tucui ca lca yu, lo' nde suun nu mdaa yu, 20 ycui' la yu, lo' juin yu: Nan' a lcan ñi nu lca Cristo. 21 ¿Tucui ta lca xacan'? ¿Ta cui' lca Elía? Mxcuen yu 'in ne': Si'in. ¿Uta na lca ycui' ca nu nxiycui' Ndiose 'in? Mxcuen yu 'in ne': Si'i can' nu lcan. 22 Xacan' juin ne' 'in yu: ¿Tucui ta lca cha' na can', si'yana tca tyaa hua cunta 'in yu nu ngua'an tñan 'in hua? ¿Ñi suun ndaa cha' nu 'in? 23 Mxcuen yu 'in ne': Nan' lcan yu nu cua' nguinu cha' —tyi'an se'en ngutyi lo' chcui' cueen: Cu'ni ñi um tucueen se'en caan Ñi X'nan na —, tsaña'an cha' nu mxiycui' Ndiose 'in yu Isaía cua' s'ni. 24 Cui' ta 'in ne' fariseo lca nu mdiyaa can', 25 lo' ti' mñicha' ne' 'in yu: ¿Ñi cha' ta nducua tya 'in nten, cha' na si'i Cristo lca, ñi a lca Elía, ñi a lca nu nxiycui' Ndiose 'in? 26 Mxcuen yu Xuhua can': Nan' nducua tyan 'in nten lo'o tyi'a, una cui' lja um re tyi'o sca nu a nchca chu'hui lyoo um 'in. 27 Can' nu cua' ljyaan, lo' ndon loo lati que 'ñan nan', lo' tsu'hue ntsu'hui tiqueen cha' cua na taa ñi cha' cuiya' xtin' tsa tisnan ti ñi. 28 Nchgaa cha' re yato'o na se'en lca Betábara, xca tso' chco tlyu Jordan se'en nu mducua tya yu Xuhua 'in nten. Ñi nu lca Slya' 'in Ndiose 29 Xca tsaan can' na'an yu Xuhua ljyaan Jesús se'en ndon yu, lo' juin yu 'in nten: Nde ñi nu lca Slya' 'in Ndiose nu nxicuten qui'ya 'in nten chendyu. 30 Cui' cha' 'in ñi re lca nu ycuin' lo'o um si'yana cua' ljyaan ñi nu ndon loo lati que 'ñan nan', si'yana cua' s'ni la ndi'in ñi. 31 Nan' a ndyu'hui lyoon 'in

ñi, una nde cha' nducua tyan 'in ne', si'yana chu'hui lyoo ne' Israel 'in ñi,
32 Ndeña'an juin yu Xuhua can': Nan' na'an xa mdo'o Espíritu 'in Ndiose la ni' cuaan, ngu'ya tucua que ñi tsaña'an nchca ti' ndyi'ya tucua sca scun' jo'o. 33 Nan' a ndyu'hui lyoon 'in ñi, una ñi nu ngua'an tñan 'ñan si'yana tucua tyan 'in nten lo'o tyi'a, juin ñi 'ñan: Ñi nu ña'an qui'ya tucua Espíritu nu Luhui 'in Ndiose que, can' nu cu'ni cha' tucua tya 'in nten, una lo'o Espíritu 'in Ndiose. 34 Nan' na'an tloon can 'in ñi, can' cha' ndaan suun si'yana cui' ñi lca ñi Sñe' Ndiose.

Xa msi'ya Jesús 'in culoo yu ta'a mda'an ñi

35 Xca tsaan can' nguilyu yu Xuhua ticui' se'en can' lo'o tucua yu ta'a nda'an yu. 36 Na'an yu Xuhua se'en nguilyu Jesús lo' juin yu: Ña'an jan ñi, cua ndon ñi nu lca Slya' 'in Ndiose.
37 Xa ngune 'in chcuaa yu can' cha' nu ycui' yu, cui' xaa mducui ncha'an yu 'in Jesús. 38 Xa na'an Jesús si'yana ljyan ncha'an yu 'in ñi, juin ñi 'in yu: ¿Tucui ca 'in nda'an nan um? Mxcuen yu 'in ñi: Rabí, (cha' re nchca ti' chcui', 'Un ñi nu lca Bstro), ¿la ta ndi'in um?
39 Lo' juin ñi 'in yu: Tsaa na lo' ca jlyo ti' um. Xacan' yaa yu lo' mdiyaa yu se'en ndi'in ñi. Can' nguinu yu si'yana cua' ntsu'hui braa cua' jacua siin xa mdiyaa yu. 40 Chcuaa yu nu ngune 'in ycui' yu Xuhua can' mducui ncha'an 'in Jesús, sca can' naan Ndre, ta'a ngula yu Simón nu nchcui' ne' lo'o lca Tyo. 41 Cui' xaa nguia nan yu 'in Simón ta'a ngula yu, lo' juin yu 'in: Cua' nguija lyoo hua 'in ñi nu lca Mesía (cha' re nchca ti' chcui', Cristo, ñi nu ngua'an tñan Ndiose 'in). 42 Ya lo'o yu 'in tloo Jesús, lo' xa na'an ñi 'in yu juin ñi: Nu'huin lca Simón, sñe' Jonás, una cua' ñii ca naan Cefas, (cha' re nchca ti' chcui' Tyo).

Xa msi'ya Jesús 'in yu Lpe lo'o Natanael

43 Xca tsaan can' mdo'o tiquee Jesús tsaa ñi se'en lyi'ya loo Galilea, can' mchcua ta'a ñi lo'o yu Lpe, lo' juin ñi 'in yu: Chcui ncha'an 'ñan. 44 Quichen Betsaida mdo'o yu Lpe can', cui' quichen tyi yu Ndre lo'o yu Tyo.
45 Yu Lpe ya nan 'in yu Natanael, lo' juin yu 'in: Cua' nguija lyoo hua 'in ñi nu ntsu'hui cha' caan, ñi nu cua' ngua'an scua Moisé cha' 'in, cui' cha' nu ngua'an scua yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni, lo' lca ñi Jesús, sñe' See, nu mdo'o quichen Nazaret. 46 Lo' juin yu Natanael: ¿Ta xtyi ti' Nazaret tyi'o sca nu cu'ni tñan tsu'hue? Xacan' juin yu Lpe: Tsaa na lo' ca cuiya' ti'.
47 Xa na'an Jesús ljyaan yu Natanael, juin ñi: Nde ljyaan sca yu Israel nu cua' tyi ca, nu ñi sca cha' cuiñi lo' a ntsu'hui 'in. 48 Yu Natanael can' juin yu 'in ñi: ¿La ta yu'hui lyoo um 'ñan? Mxcuen Jesús 'in yu: Cua' na'an 'in xa nducua suun yca higo can', xa ti' lyijyi tsa te'en yu Lpe 'in. 49 Xacan' mxcuen yu Natanael 'in ñi: Rabí, 'un lca um ycui' ca Sñe' Ndiose, 'un lca um Ree 'in ne' Israel. 50 Lo' juin Jesús 'in yu: ¿Ta ya qui'an ti' 'ñan si'yana nen na'an nducua suun yca higo can'? Una ntsu'hui cha' ña'an cha' nu tnu lati que ña'an cha' nu na'an cua' ñii.
51 Lo' ti' juin la ñi 'in yu: Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o, chcui nu nguiaa nde loo re ña'an quila tucua ni' cuaan, lo' can' ña'an —scuen lo' qui'ya angujle 'in Ndiose— se'en ndon Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan.

2

Xa jui cuilyi'o ne' se'en lca Caná

1 Nu cua' nchca snan tsaan can' nchca sca ta'a se'en ndyijyi cuilyi'o ne' quichen Caná se'en lyi'ya loo Galilea. Lo'o jyi'an Jesús nguilyu can'.
2 A cunta lo'o Jesús lo'o ta'a nda'an ñi jui nu nguni 'in jun tsaa jun se'en nchca ta'a can'. 3 Xa yatii vino 'in ne' juin jyi'an Jesús 'in ñi: Cua' mdyi vino re. 4 Xacan' mxcuen Jesús: ¿Ñi cha' lyee 'a ntsu'hui yuhue ti' um cha' re? Ti' lyijyi tiyaa braa nu cu'nin sca cha'. 5 Xacan' juin jyi'an ñi lo'o yu nu nsu'hua vino can': Tucua um tñan nchgaa cha' nu chcui' ñi. 6 Can' ndon tsa scua quiton' tnu, nu nguiaa'

lo'o quee lo' najo'o na 'in ne' judio xa nsuhui ne' cha' 'in ne'. Cunda scaa quiton' can' ndyu'hui tucua uta snan te'en tyi'a 'in na. 7 Lo' juin Jesús 'in ne': Cu'ni cha'an um quiton' cua lo'o tyi'a. Cui' xaa m'ni cha'an ne' 'in na hasta la tu'hua na. 8 Xacan' juin ñi 'in ne': Su'hua um tsachin' na, lo' tsa lo'o um 'in na 'in yu nu ntsu'hui cunta 'in ta'a re. Lo' cuaña'an m'ni ne'. 9 Yu nu ntsu'hui cunta 'in ta'a can' a ngujlyo ti' yu la mdo'o na, una nu ya lo'o 'in na jlyo ti' la mdo'o na. Xa yi'o yu tyi'a nu mchca vino can', cui' xaa msi'ya yu 'in yu nu ndyijyi cuilyi'o can', 10 lo' juin yu 'in: Nchgaa nten nsu'hua ne' culo nducua la vino nu tsu'hue, lo' xa cua' tlya na yi'o ne', xacan' nsu'hua ne' vino nu cuxi ti, una 'un la cua' ñii msu'hua um vino nu tsu'hue la. 11 Nde culoo cha' nu tnu m'ni Jesús quichen Caná se'en lyi'ya loo Galilea, xa ncua chcan' loo cha' cuiya' nda'an lo'o ñi, lo' yu ta'a nda'an ñi ya qui'an ti' 'in ñi. 12 Chon' nde'en can' mdo'o Jesús nguiaa ñi nde quichen Capernaum tsatlyu lo'o jyi'an ñi lo'o ta'a ngula ñi, lo'o yu ta'a nda'an ñi. Can' nguinu jun tucua snan tsaan.

Ngulo Jesús 'in nten nu ngui'ni quiya' ni' lyaa

13 Cua' nchcui cuii' cha' ca ta'a pascua 'in ne' judio, lo' Jesús yaa ñi quichen Jerusalén. 14 Xa mdiyaa ñi se'en nducua laa can', na'an ñi 'in nten nu ndyijui' bta lo'o slya' lo'o scun' jo'o, a cunta lo'o yu nu nxitsa'an tñi nducua yu can'. 15 Xacan' mxijnan ñi sca tiso nducua yaa' ñi, lo' ngulo ñi 'in nchgaa nu ndi'in can' nde lyiya', lo'o slya' lo'o bta 'in ne', mslo tu'hui ñi tñi 'in ne' nu nxitsa'an tñi can', lo' mxiquilyu ñi msa, 16 lo' juin ñi 'in ne' nu ndyijui' scun' jo'o can': Lyoo um nchgaa na re nde lyiya', lo' a cu'ni um na'an 'in Stin ca na na'an loquiya'. 17 Xacan' nguia yu'hui ti' yu ta'a nda'an ñi ña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: Cua' lca na a ta loon 'an si'yana lyee nsu'huan cha' tiqueen si'ya cha' 'in laa 'in um. 18 Mñicha' ne' judio 'in ñi: ¿La jui cha' cuiya' 'in lo'o cha' nu ngui'ni re? 19 Mxcuen Jesús 'in ne': Xicuten um laa re, lo' ni' snan ti tsaan xiton 'in na xiya'. 20 Cui' xaa juin ne' judio can': Tsani' tucua yla ntsu'hui scua yjan nguiaa' laa re, ¿lo' nu'huin lo'o snan ti tsaan xiton 'in na xiya'? 21 Una laa nu nchcui' ñi cha' 'in can' lca na ticuii' ñi. 22 Xa nu cua' mdyiqui'o ñi, xacan' nguia yu'hui ti' yu ta'a mda'an ñi si'ya cha' nu ycui' ñi re, lo' ya qui'an ti' yu cha' nu nguinu scua loo quityi 'in Ndiose lo'o cha' nu ycui' Jesús.

Jesús jlyo ti' ñi ña'an lca cusya 'in nten

23 Lja nu ti' ndi'in ñi quichen Jerusalén se'en nchca ta'a pascua can', qui'an 'a nten ya qui'an ti' 'in ñi si'ya scasca cha' nu tnu ngui'ni ñi. 24 Una Jesús ncua cuiya' ti' ñi si'yana a ñi ndi'in cha' 'in ne', si'yana ndyu'hui lyoo tsu'hue ñi 'in nchgaa nten, 25 ñi a 'ni cha' caja nu quitsa' 'in ñi ña'an ndi'in cha' 'in nten, si'yana jlyo ti' ñi ña'an lca cusya 'in ne'.

3

Cha' 'in Jesús lo'o Nicodemo

1 Cui' ta 'in ne' fariseo ndi'in sca yu naan Nicodemo, lca yu sca nu ndon loo 'in ne' judio. 2 Yato'o sca tla yaa yu se'en ndi'in Jesús, lo' juin yu 'in ñi: Rabí, cua' jlyo ti' hua si'yana lo'o cunta 'in Ndiose ndlo'o um, si'yana a tucui nu tca cu'ni scasca cha' nu tnu ña'an nu 'un ngui'ni um, cha' si'i lo'o cha' cuiya' 'in Ndiose. 3 Mxcuen Jesús 'in yu: Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o, a tucui nu tca sten se'en ndlo Ndiose tñan cha' na a chca cune' xiya'. 4 Lo' juin yu Nicodemo: ¿Ña'an tca ca cune' sca nten cha' cua' cula ne'? ¿Ta ti' tca ca cune' ne' 'in jyi'an ne' xiya'? 5 Xacan' mxcuen Jesús 'in yu: Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o, sca nten nu a ca cune' lo'o tyi'a, lo'o Espíritu, a tca sten can' se'en ndlo Ndiose tñan. 6 Si'yana nu nchca cune' lo'o juesa 'in nten chendyu, ticui' nten chendyu lca can', una nu nchca cune' lo'o cha' cuiya' 'in Espíritu, cua' mchca cune' cusya 'in can'. 7 A cuhue ti' lyee la cha' nu ycuin' lo'o si'yana 'ni cha'

ca cune' xiya'. 8 Cui'in nchca na la
ña'an ti, lo' ne nguiaa na, una a tu-
cui jlyo ti' la mdo'o na uta la nguiaa
na, cui' cuaña'an ndi'in cha' 'in nu
nchca cune' lo'o Espíritu 'in Ndiose.
9 Mxcuen Nicodemo 'in Jesús: ¿Ña'an
tca ca cuiya' ti' na cha' re? 10 Mxcuen
Jesús 'in yu: ¿Ta si'i nu'huin lca nu
ndlo'o 'in ne' Israel, lo' a ndyi'ya
cunta cha' re? 11 Nu cha' ñi s'ni cunen
lo'o, nchcui' hua cha' nu jlyo ti' hua
lo' ndaa hua suun cha' nu cua' na'an
hua, una a ndiya qui'an ti' um cha'
nu nchcui' hua. 12 Cha' nu nchca
loo chendyu re cua' ycuin' lo'o um
una a ndiya qui'an ti' um, ¿ña'an la
ca cha' nu nchca la ni' cuaan na tca
tsa qui'an ti' um? 13 A tucui nu cua'
ycuen la ni' cuaan, cui' ca nu scati
Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, ñi
nu ndi'in ca la ni' cuaan mdiyaan loo
chendyu re. 14 Tsaña'an m'ni Moisé
xa mda'an yu se'en ngutyi, mxiton yu
sca yca se'en mjyi'in ca'an yu cunaan,
lo' cuaña'an 'ni cha' jyi'in ca'an ne'
'ñan sii' yca, Nan' Yu Qui'yu nu Mdo'o
nde ni' Cuaan, 15 ña'an ca si'yana nch-
gaa nu tsa qui'an ti' 'in ñi a quinan'
cusya 'in, cui' ca nu caja chendyu nu
a tsatii 'a 'in.

Tsala ña'an tlyu cha' tsu'hue 'in Ndiose

16 Tsala ña'an tlyu cha' tsu'hue 'in
Ndiose, nu hasta mdaa ñi scati Sñe' ñi
'in nten chendyu, si'yana nchgaa nu
tsa qui'an ti' 'in ñi a quinan' cusya 'in,
cui' ca nu caja chendyu nu a tsatii 'a
'in. 17 Si'yana a ngua'an tñan Ndiose
'in Sñe' ñi loo chendyu re, ta si'yana
so' tucua ñi qui'ya chon' nten, cui' ca
nu yaan ñi si'yana culo laa ñi 'in ne'.
18 Nu ndiya qui'an ti' 'in ñi, a ndu-
cua 'a qui'ya chon', una nu a ndiya
qui'an ti' 'in ñi ti' nducua qui'ya chon',
cui' si'yana a nchca tsa qui'an ti' 'in
scati Sñe' Ndiose. 19 Nde cha' nducua
qui'ya chon' ne': Si'yana ñi nu lca xaa
cua' yaan loo chendyu re, una nten
chendyu lyee la lca tiquee ne' lo'o cha'
tla yta, si'yana chacui' cha' ngunan'
ntsu'hui tiquee ne'. 20 Si'yana tsalca
nu ngui'ni cha' ngunan' a ndyi'an ne'
loo xaa 'in ñi, ñi a ndaa can' ya' qui'ni
xaa 'in, se'en nu a ca chcan' loo tñan
ngunan' nu ngui'ni. 21 Una nu nguia
ncha'an cha' nu ñi, can' nu ndyi'an
loo xaa 'in Ndiose, se'en nu ca chcan'
loo tñan tsu'hue nu ngui'ni can' si'ya
cha' cuiya' 'in ñi.

Ta'a tsu'hue yu nu ndyijyi cuilyi'o

22 Chon' nde'en can' yaa Jesús lo'o
yu ta'a nda'an ñi se'en lyi'ya loo
Judea, can' mdi'in ñi lo'o yu sca co'
xaa, mducua tya ñi 'in nten. 23 Lo'o
yu Xuhua mducua tya yu 'in nten
sca se'en naan Enón, cui' ti se'en lca
Salim, si'yana can' tlya tyi'a ntsu'hui,
lo' mducua tya yu 'in nten nu mdiyaa
can'. 24 Ti' lyijyi su'hua ne' 'in yu
Xuhua na'an chcuan xa m'ni yu cha'
re. 25 Xacan' mdyisnan ycui' tyijyin
ne' judio lo'o ta'a nda'an yu Xuhua,
lo' a ncua ca sca cha' ti 'in yu lo'o
ne' ña'an ntsu'hui cha' quinu luhui
nten tloo Ndiose. 26 Ya ytsa' ne' 'in
yu Xuhua lo' juin ne': Rabí, ña'an um
jan ñi, yu nu ta'a nguilyu um xca
tso' chco tlyu Jordan, yu nu mdaa
um suun ña'an ndi'in cha' 'in, lo'o yu
cua' nducua tya yu 'in nten, lo' qui'an
'a nten cua' nducui ncha'an 'in yu.
27 Mxcuen yu Xuhua: A tucui nu tca
cuan xu'hue sca cha', cha' si'i Ndiose
taa ñi cha' cuiya'. 28 Cui' um ngune
'in um cha' nu ycuin' si'yana si'i Cristo
lcan, una mducua loon si'yana taan
suun ña'an ndi'in cha' 'in ñi. 29 Sca
yu nu ndyijyi cuilyi'o ntsu'hui cha'
chcuan yu cunta 'in cuilyi'o yu. Lo'
nu lca ta'a tsu'hue yu ndon cui' ti sii'
yu, tsu'hue ntsu'hui tiquee yu xa ne
'in yu cha' nu nchcui' yu nu ndyijyi
cuilyi'o can'. Cui' cuaña'an ndi'in cha'
'ñan cua' ñii, cua' ya tucua xaa nu
ca tsu'hue chu'hui tiqueen. 30 Cui'
ñi ntsu'hui cha' scuen cuaan ñi, lo'
nan' nde qui'ya te'en cha' 'ñan. Ñi nu
mdo'o nde ni' cuaan 31 Ñi nu mdo'o
nde ni' cuaan scati ñi lca ñi nu ndon
loo la, una nten chendyu, ticui' loo
chendyu re ngula ne' lo' nchcui' ne'
cha' nu nchca loo chendyu re. Una
ñi nu mdo'o nde ni' cuaan scati ñi
lca ñi nu ndon loo lati. 32 Ndaa ñi

suun cha' nu na'an ñi lo'o cha' nu cua' ngune 'in ñi, una a tucui nu nducuan xu'hue cha' nu nchcui' ñi. 33 Nu n'ni cunta cha' nu nchcui' ñi, can' nu ndaa suun si'yana Ndiose ñi ndi'in cha' 'in ñi. 34 Si'yana ñi nu ngua'an tñan Ndiose 'in, cui' cha' 'in Ndiose nchcui' can', si'yana si'i na ndyu'hui cuiya' ti Espíritu nu ndaa Ndiose 'in can'. 35 Stina Ndiose lyee ndyu'hui cuiya' ti' ñi 'in Sñe' ñi, lo' yaa' can' mxnu ñi cunta nchgaa loo cha'. 36 Nu ndiya qui'an ti' 'in Sñe' Ndiose, cua' jui chendyu nu a tsatii 'a 'in, una nu xcuan tloo 'in Sñe' ñi, a qui'ni ca'an 'in can' chendyu nu a tsatii 'a, cui' ca nu nde xitijin Ndiose 'in can' nu ti'i.

4

Cha' 'in ne' cuna'an Samaria

1 Yato'o ne' fariseo ngune 'in ne' si'yana qui'an la nten nducui ncha'an 'in Jesús, lo' lyee la nducua tya ñi 'in nten que 'in yu Xuhua, 2 (siya' si'i Jesús nducua tya ñi 'in nten, cui' ca nu yu ta'a nda'an ñi). 3 Can' cha' mdo'o ñi se'en lyi'ya loo Judea, mxitucui ñi nde se'en lyi'ya loo Galilea, 4 una 'ni cha' tyijyin ñi se'en lyi'ya loo Samaria. 5 Mdiyaa ñi sca quichen naan Sicar se'en lyi'ya loo Samaria, se'en su sca yuu nu mdaa Jacob 'in yu See nu ncua sñe' yu. 6 Can' nducua sca chco mtñan Jacob, tu'hua chco can' yten tucua Jesús si'yana ncua tñan' ñi tucueen yaan ñi, lo' tsa ntsu'hui ndyi'ya cuaan ti lca na. 7 Xacan' mdiyaa sca ne' cuna'an Samaria nu nguia 'ya tyi'a, lo' juin Jesús 'in ne': Taa tsachin' tyi'a co'on. 8 Yu ta'a nda'an ñi ti' ntsu'hui lyijyi yu nde loo quichen, nguia si'i yu na nu cunajo'o 'in jun. 9 Ne' cuna'an Samaria juin ne' 'in ñi: 'Un lca um ne' judio lo' nan' lcan ne' Samaria, ¿ñi cha' njñan um tyi'a co'o um 'ñan? Juin ne' cuaña'an si'yana ne' judio a tsu'hue ndi'in ne' lo'o ne' Samaria. 10 Mxcuen Jesús 'in ne': Cha' cua na nu'huin su'hua loo cha' tsu'hue nu ndaa Ndiose, lo' qui'ya cunta tucui ca nu njñan tyi'a 'in, cui' xaa jñan cha' tsu'hue 'ñan, lo' taan tyi'a nu taa chendyu 'in. 11 Xacan' juin ne' 'in ñi: Una 'un, a lo'o na nu culo um tyi'a re lo' chco re qui'ñi na. ¿La ta culo um tyi'a nu taa chendyu 'ñan? 12 ¿Ta lyee la ndon loo um que 'in Jacob nu ncua nten cula 'in hua? Can' nu mdaa chco re 'in hua, cui' re yi'o can' tyi'a lo'o sñe' lo'o scun'. 13 Mxcuen Jesús 'in ne': Ña'an nu ti nu co'o tyi'a re, a s'ni ti' quityi ti' can' xiya'. 14 Una nu co'o tyi'a nu nan' taan, a ntsu'hui 'a cha' ti' quityi ti' can', si'yana tyi'a nu taan chcua na ni' cusya 'in tsaña'an nducua tyi'a tlya, lo' taa na chendyu nu a tsatii 'a 'in. 15 Mxcuen ne' cuna'an can': Ñi x'nan hua, tyaa um tyi'a can' co'o hua, lo' a quityi 'a ti' hua, ñi a can 'ya 'a hua tyi'a chco re. 16 Lo' juin Jesús 'in ne': Quia te'en 'in cuilyi'o lo' can lo'o 'in. 17 Mxcuen ne' cuna'an can': A ndi'in cuilyi'o hua. Lo' juin Jesús: Cui' ña'an nu juin si'yana a ndi'in cuilyi'o, 18 si'yana cua' nchca ca'yu cuilyi'o, lo' nu ndi'in lo'o cua' ñii si'i cuilyi'o ca lca can', cha' ñi ña'an juin lo'on. 19 Xacan' juin ne' 'in ñi: Cua' lca na 'un lca um nu nxiycui' Ndiose 'in. 20 Ne' nu ncua nten cula 'in hua m'ni tnu ne' 'in Ndiose loo qui'ya re, una tsalca 'un ne' judio nchcui' um si'yana quichen Jerusalén ntsu'hui cha' cu'ni tnu ne' 'in Ndiose. 21 Lo' juin Jesús 'in ne': Tsa qui'an ti' cha' nu chcuin' lo'o, si'yana tiyaa xaa, ñi si'i loo qui'ya cua lo' ñi si'i quichen Jerusalén ntsu'hui cha' tsa y'ni tnu um 'in Ndiose. 22 'Un ne' Samaria, ngui'ni tnu um cha' nu a ndyi'ya um cunta, una huare' ngui'ni tnu hua cha' nu cua' jlyo ti' hua, lo' si'ya ne' judio caja ña'an tyi'o laa nten. 23 Cua' ñii cua' mdyisnan cha' re, lo' tsalca nu cha' ñi ca cu'ni tnu 'in Ndiose, lo'o sca cusya nu ñi cu'ni tnu can' 'in ñi, si'yana cuaña'an nchca ti' Stina Ndiose caja nu cu'ni tnu 'in ñi. 24 Ndiose lca ñi Espíritu, lo' nu cu'ni tnu 'in ñi, 'ni cha' cu'ni tnu 'in ñi lo'o sca cusya nu ñi. 25 Xacan' juin ne' cuna'an can' 'in ñi: Huare' jlyo ti' hua si'yana ntsu'hui cha' caan nu lca Mesía, ñi nu ca naan Cristo, lo' xa

caan ñi culyo scua la ñi cha' re lo'o na. 26 Juin Jesús 'in ne': Cui' can' lca nu nchcui' lo'o cua' ñii. 27 Lja xacan' nguila yu ta'a nda'an ñi, lo' nduhue ti' yu si'yana lo'o sca ne' cuna'an ta'a nchcui' ñi, una a sca yu msti ti' yu cuñicha' yu 'in ñi cha' ñi cha' ca nchca ti' ñi uta ñi cha' nchcui' ñi lo'o ne'. 28 Xacan' ngula' ton ne' te'en 'in ne', lo' mdo'o ne' nguiaa ne' nde loo quichen, lo' juin ne' lo'o nten can': 29 Cuan lya um lo' chu'hui lyoo um sca yu nu ngu'ya cunta nchgaa ña'an cha' nu cua' m'ni hua. ¿Ta si'i ca cua nu lca Cristo? 30 Cui' xaa mdo'o nten can' nguia na'an ne' se'en nducua ñi. 31 Lja xacan' yu ta'a nda'an ñi juin 'in ñi: Ñi Bstro, ¿ta a ca xu'hue um? 32 Mxcuen ñi 'in yu: Nan' nda'an lo'on na nu cunajo'o 'ñan, una 'un a jlyo ti' um. 33 Xacan' scasca yu mdyisnan nchcui' yu lo'o ta'a yu: ¿Ta xtyi ti' ntsu'hui nu yan lo'o na nu cunajo'o 'in ñi? 34 Lo' juin Jesús 'in yu: Cha' nchcu 'ñan ca lca nu tucuan tñan cha' nu nchca ti' ñi nu ngua'an tñan 'ñan, lo' cu'nin tyiin tñan nu mdaa ñi 'ñan. 35 ¿Ta si'i ndeña'an nchcui' um sca cha': Ñii cha jacua coo' quio' na nu yta na? Una cunen lo'o um sca cha', xla um quiloo um lo' cu'ni quii um se'en nguita jyaan cua, si'yana cua' ngula na lo' cua' tca quio' na. 36 Yu nu nxo' 'in na nxñi siya' yu, lo' a tsatii cha' tsu'hue can' 'in yu la ni' cuaan, si'yana tsatlyu tsu'hue chu'hui tiquee yu nu yta 'in na lo'o yu nu nxo' 'in na. 37 Cha' ñi ña'an nu nchcui' ne' sca cha': Sca nu ntya lo' xca nu nxo'. 38 Nan' ngua'an tñan 'in um tsa xo' um na nu a yta um, xca tucui cua' m'ni tñan can' lo' 'un qui'ni ca'an 'in um xo' um 'in na. 39 Quichen can' qui'an 'a ne' Samaria ya qui'an ti' 'in ñi, si'ya cha' nu ycui' ne' cuna'an can' xa juin ne': Nchgaa ña'an nu cua' m'ni hua ngu'ya ñi cunta. 40 Xacan' ne' Samaria nu mdiyaa can' mjñan cha' tsu'hue 'in ñi si'yana quinu ñi quichen can', lo' can' nguinu ñi tucua tsaan. 41 Cuaña'an qui'an la nten ya qui'an ti' ne' lo'o cha' nu ycui' ñi, 42 lo' juin ne' 'in ne' cuna'an can': Si'i 'a si'ya cha' nu ycui' ti ya qui'an ti' hua, cui' ca nu si'yana ngune 'in hua ña'an cha' nu ycui' ñi, lo' ncua cuiya' ti' hua si'yana nde ñi nu cha' ñi ca lca Cristo, ñi nu ndlo laa 'in nten chendyu.

M'ni chca Jesús 'in sñe' sca yu lyi'ya tñan

43 Xa mda'a cucha can' mdo'o ñi nguiaa ñi nde se'en lyi'ya loo Galilea. 44 Ticui' Jesús juin ñi si'yana sca yu nu nxiycui' Ndiose 'in, a nducuan xu'hue ta'a quichen tyi ne' cha' nu nchcui' yu. 45 Xa nguila ñi se'en lyi'ya loo Galilea, nchgaa ne' m'ni cunta ne' 'in ñi si'yana cua' na'an ne' cha' nu tnu m'ni ñi se'en yaa ñi ta'a quichen Jerusalén, si'yana lo'o ne' Galilea yaa ne' ta'a can'. 46 Nguila Jesús xiya' quichen Caná se'en lyi'ya loo Galilea, se'en nu m'ni ñi cha' mchca vino tyi'a can'. Quichen Capernaum ndi'in sca yu lyi'ya tñan 'in ree, lo' ti'i sca sñe' yu. 47 Xa ynan yu cha' si'yana Jesús cua' nguila ñi se'en lyi'ya loo Galilea nu yaa ñi Judea, ya jñan yu cha' tsu'hue 'in ñi si'yana tsa y'ni chca ñi 'in sñe' yu si'yana cua' caja ti. 48 Xacan' juin Jesús 'in yu: A tsa qui'an ti' um cha' a ña'an um sca cha' nu tnu. 49 Yu nu lyi'ya tñan can' juin 'in ñi: Ñi X'nan hua, cu'ni um sca cha' tsu'hue tsaa um se'en ndi'in lja nu ti' lyijyi tsatii sñen'. 50 Lo' juin Jesús 'in yu: Quia lya um si'yana cua' mchca sñe' um. Ya qui'an ti' yu cha' nu ycui' Jesús, cui' xaa mdo'o yu nguiaa yu. 51 Xa nu cua' quila ti yu, mdo'o tucua snan nguso nu ya ycua 'in yu, can' nu mtsa' 'in yu si'yana cua' xa' lca 'in sñe' yu. 52 Xacan' mñicha' yu 'in nguso can': ¿Ñi braa ta mchca tsu'hue lca 'in yu? Lo' juin yu nguso can': Cui' lca, tsa ntsu'hui braa cua' sca siin xa mdyi'o tique' can' 'in yu. 53 Xacan' ngu'ya yu cunta si'yana cui' braa can' ycui' Jesús lo'o yu xa nu juin ñi: Cua' mchca sñe' um. Lo' ya qui'an ti' yu 'in Jesús tsatlyu lo'o nchgaa nu ndi'in na'an 'in yu. 54 Nde cha' nu tnu m'ni Jesús nu cua' nchca tucua juesa, xa mdo'o

ñi se'en lyi'ya loo Judea lo' nguila ñi se'en lyi'ya loo Galilea.

5

Sca yu cuxi quiya' mchca yu se'en lca Betesda

1 Chon' nde'en can' yaa Jesús quichen Jerusalén se'en nu nchca ta'a 'in ne' judio. 2 Cui' ti tu'hua quichen se'en nguiten ne' Tulo'o Slya' can', nducua sca se'en ndi'in tyi'a tlya, lo' ndlo'o naan ne' 'in na lo'o cha' hebreo, Betesda. Tyi'iin sii' can' nguia' tucui lo' nducua tsa ca'yu tuna'an 'in na. 3 Can' ndi'in qui'an nu ti'i lo'o cuati loo quicha, nu cuityin', nu co' quiya' lo'o nu cuxi quiya', nta ne' cha' ñi xaa quiñan ti'in tyi'a can'. 4 Si'yana cua' lca ti xaa ndyi'ya sca angujle nu nxiquiñan ti'in tyi'a can', lo' nu sten culo nducua la loo tyi'a can' xa ndyi quiñan ti'in na, can' nu nchca lo'o ña'an quicha ti nu ntsu'hui 'in. 5 Can' su sca yu nu cua' ntsu'hui cla tyii ntsu'hui snu' yjan ti'i. 6 Jesús na'an ñi su yu, lo' xa ngujlyo ti' ñi si'yana cua' s'ni ti'i yu, juin ñi 'in yu: ¿Ta nchca ti' um chca um? 7 Mxcuen yu 'in ñi: 'Un jlyo ti' um si'yana a ndyijyi nu su'hua 'ñan loo tyi'a re xa nguiñan ti'in na. Xa nchca tin' sten 'in na xca tucui nu ndla la nguiten que 'ñan nan'. 8 Lo' juin Jesús 'in yu: Tyiton um, xñi um jaa' 'in um lo' quiaa um. 9 Ticui' xaa mchca yu, msñi yu jaa' 'in yu, mdo'o yu nguiaa yu, lo' lca na tsaan nu nxitñan' ne' judio. 10 Xacan' juin ne' judio lo'o yu nu mchca can': Tsaan nu nxitñan' na lca na cua' ñii, a ntsu'hui cha' cuiya' 'in cui'ya jaa' 'in. 11 Mxcuen yu 'in ne': Una nu m'ni chca 'ñan juin lo'on: Xñi um jaa' 'in um lo' quiaa um. 12 Xacan' mñicha' ne' 'in yu: ¿Tucui ca nu juin lo'o si'yana xñi jaa' 'in lo' quiaa? 13 A ngujlyo ti' yu ti ca nu m'ni chca 'in yu si'yana Jesús a ncua chcan' 'a ñi lja nten qui'an can'. 14 La cua' msiin la can' nguija lyoo Jesús 'in yu ni' lyaa, lo' juin ñi 'in yu: Cua' mchca um ñii, a cu'ni 'a um qui'ya, ña'an tu' tlyu la cha' nu ña'an um. 15 Xacan' mdo'o yu nguiaa yu, lo' mtsa' yu 'in ne' judio si'yana Jesús lca nu m'ni chca 'in yu. 16 Cui' si'ya cha' re mdyisnan mna'an ti'i ne' judio 'in Jesús, lo' nan ne' ña'an nu cujui ne' 'in ñi si'yana tsaan nu nxitñan' ne' m'ni chca ñi 'in nten. 17 Xacan' mxcuen Jesús 'in ne': A nchca tsatii tñan nu ngui'ni Stin, cui' cuaña'an nan'. 18 Can' cha' ne' judio nde lyee la ngunan ne' ña'an nu cujui ne' 'in ñi, si'yana a n'ni cunta ñi tsaan nu nxitñan' ne', lo' si'i tsacan' ti cha', cui' ca nu nchcui' ñi si'yana Ndiose lca ycui' ca Sti ñi, lo' ngui'ni sca ñi 'in ñi lo'o Ndiose.

Cha' cuiya' 'in Sñe' Ndiose

19 Xacan' mxcuen Jesús 'in ne': Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, Sñe' Ndiose, ñi sca cha' lo' a tca cu'ni cha' 'in ti, cui' ca nu cu'ni can' tsaña'an nu cua' m'ni cha'an 'in Stina Ndiose, si'yana nchgaa tñan nu ngui'ni Stina Ndiose, ticui' cuaña'an ngui'ni Sñe' ñi. 20 Si'yana Stina Ndiose lyee ndyu'hui cuiya' ti' ñi 'in Sñe' ñi, lo' ndlo'o ñi 'in can' nchgaa tñan nu ngui'ni ñi, hasta tnu la cha' ntsu'hui cha' culo'o ñi 'in can' que ña'an cha' nu na'an um cua' ñii, lo' lyee la cuhue ti' um xacan'. 21 Si'yana tsaña'an nxiqui'o Stina Ndiose 'in ne' cua' ngujui, cuaña'an ndaa Sñe' ñi chendyu nu cui' ti 'in nu nchca ti' ñi. 22 Si'yana Stina Ndiose, a n'ni ñi xñan bsya 'in nten chendyu, cui' ca nu mdaa ñi cha' cuiya' can' 'in Sñe' ñi, 23 ña'an ca si'yana cu'ni tnu nchgaa nten 'in Sñe' ñi tsaña'an n'ni tnu ne' 'in Stina Ndiose. Nu a cu'ni tnu 'in Sñe' ñi ticui' cuaña'an a n'ni tnu can' 'in nu ngua'an tñan 'in ñi. 24 Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, nu ndon nscan cha' nu nchcuin' lo' ndiya qui'an ti' 'in nu ngua'an tñan 'ñan, cua' jui chendyu nu a tsatii 'a 'in, a nducua 'a qui'ya chon' si'yana cua' mdo'o tso' can' sii' cha' ndyija lo' cua' jui chendyu 'in. 25 Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, cua' mdiyaa xaa ntsu'hui cha' quine 'in ne' ngujui cha' nu chcui' Sñe' Ndiose, lo' nu cu'ni cunta 'in ñi caja chendyu 'in. 26 Si'yana Stina Ndiose la' ña'an cua' ndi'in ñi, cui' cuaña'an mdaa ñi cha'

cuiya' can' 'in Sñe' ñi. 27 A cunta mdaa
ñi cha' cuiya' 'in can' si'yana cu'ni
xñan bsya 'in nten chendyu, si'yana
lca can' Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni'
Cuaan. 28 A cuhue ti' um cha' re,
si'yana tiyaa xaa nchgaa nu ntsu'hui
ni' cuaa quine 'in cha' nu chcui' can'.
29 Nu m'ni tñan tsu'hue tyiqui'o can'
lo' caja chendyu 'in, nu m'ni tñan ngu-
nan' tyiqui'o can' una tyijyin can' nu
ti'i tsala xaa. Ñi nu ndaa suun cha'
'in Cristo 30 Ñi sca cha', lo' a tca cu'nin
cha' 'ñan tin, cui' ca nu ngui'nin xñan
bsya tsaña'an ndlo Stin tñan 'ñan, ñi
ndi'in cha' 'ñan lo'o cha' re si'yana
a ngui'nin ña'an nu nchca tin', cui'
ca nu ngui'nin cha' nu nchca ti' ñi
nu ngua'an tñan 'ñan. 31 Cha' ticuiin'
ndaan suun ña'an ndi'in cha' 'ñan, a
sca cunta ntsu'hui cha' can'. 32 Una
ntsu'hui xca tucui nu ndaa suun cha'
'ñan, lo' jlyo tin' si'yana suun nu ndaa
can' lca na cha' nu ñi. 33 Cui' um
ngua'an tñan um 'in nu ya ñicha' 'in
yu Xuhua can', lo' suun nu mdaa yu
lca na cha' nu ñi. 34 Nan' a najo'o
suun nu ndaa nten chendyu 'ñan, una
chcuin' cha' re si'yana caja ña'an tyi'o
laa um. 35 Yu Xuhua ncua yu ña'an
nchca ti' sca quii' nu ndu'hui xaa, lo'
sca co' xaa tsu'hue 'a yu'hui tiquee
um lo'o cha' can'. 36 Nan' ndaan sca
suun nu ndon loo la que ña'an nu
mdaa yu Xuhua, si'yana ticui' tñan
nu mdaa Stina Ndiose 'ñan ngui'nin
cua' ñii, can' nu ndaa suun si'yana
Stina Ndiose ngua'an tñan 'ñan. 37 A
cunta Stina Ndiose, ñi nu ngua'an
tñan 'ñan, mdaa ñi suun ña'an ndi'in
cha' 'ñan. Ñi siya' lo' a nchca quine
'in um cha' nu nchcui' ñi, ñi a nchca
ña'an tloo um 'in ñi, 38 ñi a nducuan
xu'hue um cha' nu nchcui' ñi, si'yana
a ndiya qui'an ti' um 'in nu ngua'an
tñan ñi. 39 Cu'ni quii tsu'hue um quityi
'in Ndiose, 'un nchcui' um si'yana
ndaa na chendyu nu a tsatii 'a, lo'
cui' cha' 'ñan lca nu nchcui' quityi
can'. 40 Una a nchca ti' um cuan
xu'hue um 'ñan se'en nu caja chendyu
nu a tsatii 'a 'in um. 41 Nan' a ndu-
cua tloon quinu tsu'hue tiquee nten
lo'on, 42 ndyu'hui lyoon cusya 'in um
lo' jlyo tin' si'yana a tsu'hue ntsu'hui
tiquee um lo'o Ndiose. 43 Nan' ljyaan
lo'o cha' cuiya' 'in Stin, lo' a nducuan
xu'hue um 'ñan, una cha' caan xca
tucui lo'o cha' cuiya' nu 'in ti, can'
nu cuan xu'hue um 'in. 44 ¿Ta tca tsa
qui'an ti' um cha' scasca um nducua
tloo um quinu tsu'hue tiquee nten
lo'o um, lo' si'i nu nsu'hua loo um
cha' nu nchca ti' ycui' ca Ndiose? 45 A
quiñan ti' um ta nan' su'huan qui'ya
'in um tloo Stina Ndiose, una ntsu'hui
nu ndlo qui'ya 'in um, cui' Moisé nu
nducua tloo um 'in. 46 Cha' ndiya
qui'an ti' um 'in Moisé, cui' cuaña'an
tsa qui'an ti' um 'ñan, si'yana ticui'
cha' 'ñan ngua'an Moisé. 47 Una cha'
a ndiya qui'an ti' um cha' nu ngua'an
scua yu, ¿ña'an la ca cha' nu nchcuin'?

6

Mdaa Jesús na ycu tsa ca'yu mii yu qui'yu

1 Chon' nde'en can' mdo'o Jesús
nguiaa ñi xca tso' tiyo' Galilea, ticui'
tiyo' Tiberias lca na. 2 Qui'an 'a nten
nducui ncha'an 'in ñi si'yana na'an
ne' cha' nu tnu ngui'ni ñi lo'o nu ti'i.
3 Xacan' ycuen Jesús sca loo nten, can'
yten tucua ñi lo'o yu ta'a nda'an ñi.
4 Cua' nchcui cha' ca ta'a pascua 'in
ne' judio. 5 Xa mxina'an Jesús si'yana
qui'an 'a nten ljyaan se'en nducua ñi,
xacan' juin ñi 'in yu Lpe: ¿La ta xi'i
na jaslya nu cu nten re? 6 Ycui' cuiya'
ti ñi lo'o yu cha' ña'an ca xcuen yu,
una cua' jlyo ti' ñi ña'an ntsu'hui cha'
cu'ni ñi. 7 Mxcuen yu Lpe can': Ñi
tñi nu cu'ni na canan tucua ciento
tsaan, a cula na xi'i na jaslya nu cu
nten re. 8 Una yu Ndre, cui' ta'a
nda'an ñi, ta'a ngula yu Simón Tyo,
juin yu 'in ñi: 9 Nde ndon sca yu lyo'
ti nu nda'an lo'o ca'yu ti jaslya lo'o
tucua cula suhue ti. Una ñi ca cula
na lo'o tsare nten. 10 Nducua quixin'
xuhue ti se'en can'. Xacan' juin
Jesús: Chcui' um lo'o nten re si'yana
sten tucua ne'. Tsalca yu qui'yu nu
yten tucua can' ndiyaa yu ca'yu mii
yu. 11 Xacan' msñi Jesús jaslya can',
mdyaa ñi xu'hue 'in Ndiose, msu'hue

ñi 'in na lo' mdaa ñi 'in na 'in yu ta'a nda'an ñi, can' yu nu cua' mtsa 'in na 'in nchgaa nten. Ticui' cuaña'an m'ni ñi lo'o cula can', ycu ne' tsaña'an nu ncua 'in ne'. 12 Xa cua' mdyi ycu ne' juin Jesús 'in yu ta'a nda'an ñi: Xo' um nchgaa yu'hue nu nguinu cua si'yana a lyi'un na. 13 Xacan' mxo' yu 'in na, lo' m'ni cha'an yu tsa tichcua xcuhui lo'o yu'hue jaslya nu nguinu ycu ne' loo tsa ca'yu ti jaslya cebada can'. 14 Xa na'an nten can' cha' nu tnu m'ni Jesús, mdyisnan ycui' ne': Nu cha' ñi ca, nde ñi nu nxiycui' ca Ndiose 'in, nu cua' mdiyaan loo chendyu re. 15 Una Jesús ngu'ya ñi cunta si'yana nchca ti' ne' xicu'ni ne' 'in ñi nu ca ñi ree 'in ne', can' cha' mdo'o tso' ñi lja nten can', lo' nguiaa ñi nde sii' qui'ya can' scati ñi.

Mda'an quiya' Jesús loo tyi'a

16 Xa ngu'ya tla can' mdo'o yu ta'a nda'an ñi nguiaa yu tu'hua tiyo' can'. 17 Can' yten yu ni' sca yca na'an nu tyijyin xi'yu yu xca tso' tiyo' can' nu tiyaa yu quichen Capernaum. Cua' ngu'ya tsu'hue tla, lo' Jesús a nchca tsa ncha'an ñi 'in yu. 18 Mdyisnan ncua cui'in lyee ya', cui' ña'aan cua' lo'o tiyo' can' mdyisnan nguitsa na. 19 Xa cua' nguiaa yu tsa ntsu'hui lyoo ca'yu uta scua kilometro, xacan' na'an yu ljyan ncha'an Jesús 'in yu, nda'an quiya' ti ñi loo tyi'a can', lo' lyee 'a ytsen yu. 20 Lo' juin ñi 'in yu: Nan' lcan, a cutsen um. 21 Tsu'hue 'a ntsu'hui tiquee yu xa yten ñi ni' yca na'an can', cui' xaa ti mdiyaa yca na'an can' se'en ntsu'hui cha' tyi'o ti'in jun.

Xa mda'an nan nten 'in Jesús

22 Xca tsaan can' nten nu nguinu ti'in xca tso' tiyo' can', ngujlyo ti' ne' si'yana tsa yu ta'a nda'an ti Jesús yten ni' xca ti yca na'an nu nguinu nducui can', una a lo'o Jesús yten ñi. 23 Una mdyi'o ti'in chcua xnan yca na'an nu mdo'o quichen Tiberias, lo' mdiyaa na cui' ti se'en ycu ne' jaslya xa cua' mdyaa Ñi X'nan na xu'hue 'in Ndiose. 24 Xa ncua cuiya' ti' nten can' si'yana a lo'o Jesús, lo' ñi yu ta'a nda'an ñi a lo'o can', xacan' yten ne' ni' yca na'an can', mdo'o ne' nguia nan ne' 'in Jesús nde quichen Capernaum.

Jesús lca ñi jaslya nu ndaa chendyu 'in nten

25 La xca tso' tiyo' can' nguija lyoo ne' 'in ñi, lo' juin ne': 'Un ñi nu lca Bstro, ¿ñi xaa mdiyaan um nde re? 26 Mxcuen Jesús 'in ne': Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, nda'an nan um 'ñan, una si'i si'ya cha' nu tnu nu na'an um, cui' ca nu si'yana ycu um jaslya ña'an nu ncua ti' um. 27 Cu'ni um tñan, una si'i si'ya cha' nchcu ti, na nu ntsu'hui cha' lyi'un, cui' ca nu su'hua um juesa 'in um lo'o na nu ntsu'hui cha' ta loo tsala xaa, na nu ntsu'hui cha' taa Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan 'in um, si'yana nde ñi nu mdo'o hui ca 'in Stina Ndiose. 28 Xacan' mxcuen ne' 'in ñi: ¿Ña'an ta cu'ni hua si'yana tca tucua hua tñan tsaña'an nu nchca ti' Ndiose? 29 Mxcuen Jesús 'in ne': Nde cha' nu nchca ti' Ndiose, si'yana tsa qui'an ti' um 'in nu ngua'an tñan ñi. 30 Xacan' mxcuen ne' 'in ñi: ¿Ti ña'an ta cha' nu tnu cu'ni um tloo hua, lo' tsa qui'an ti' hua 'in um? ¿Ñi tñan cu'ni um cua' ñii? 31 Nu ncua nten cula 'in na ycu ne' jaslya nu mdo'o nde ni' cuaan lja nu mda'an ne' loo yuu ngutyi can', cui' tsaña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: —Jaslya nu mdo'o nde ni' cuaan mdaa ñi ycu ne'—. 32 Juin Jesús 'in ne': Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, si'i Moisé lca nu mdaa jaslya nu mdo'o nde ni' cuaan 'in um, cui' ca nu Stin lca nu ndaa ycui' ca jaslya 'in um. 33 Si'yana jaslya 'in Ndiose lca nu mdo'o nde ni' cuaan lo' ndaa na chendyu 'in nten. 34 Lo' juin ne' 'in ñi: Ñi X'nan hua, tyaa um jaslya can' cu hua tsala xaa. 35 Xacan' juin Jesús 'in ne': Nan' lcan jaslya nu ndaa chendyu 'in nten. Nu ndiya nan 'ñan, ñi xiya' lo' 'a quite' 'a ti' can', lo' nu ndiya qui'an ti' 'ñan, ñi xiya' lo' a quityi 'a ti'. 36 Cui' ña'an cua' nen lo'o um, siya' na'an tloo um 'ñan una a ndiya qui'an ti' um. 37 Si'yana tsalca nu ndaa Stina Ndiose cha cuiya' 'in, can' nu quia nan 'ñan,

lo' nu quia nan 'ñan a ntsu'hui cha' xcuan tloon 'in can'. 38 Nan' mdo'on nde ni' cuaan, una si'i si'yana cu'nin ña'an nu nchca tin', cui' ca nu ña'an nu nchca ti' ñi nu ngua'an tñan 'ñan. 39 Nde cha' nu nchca ti' Stina Ndiose, ñi nu ngua'an tñan 'ñan, si'yana a quinan' ñi sca nu cua' mdaa ñi 'ñan, cui' ca nu cu'nin cha' tyiqui'o can' xa tsatii cha' nu nchca loo chendyu re. 40 Nde cha' nu nchca ti' ñi nu ngua'an tñan 'ñan, si'yana nchgaa nu chcua quiloo 'in Sñe' ñi lo' tsa qui'an ti' 'in ñi, caja chendyu nu a tsatii 'a 'in, lo' nan' cu'nin cha' tyiqui'o can' xa tsatii cha' nu nchca loo chendyu re. 41 Xacan' mdyisnan ycui' tyijyin scasca ne' judio si'ya cha' nu juin Jesús: Nan' lcan jaslya nu mdo'o nde ni' cuaan. 42 Nchcui' ne': ¿Ta si'i Jesús sñe' See lca yu re, ta si'i na cua' ndyu'hui lyoo na 'in sti yu lo'o jyi'an yu? ¿Ña'an ta nchcui' yu si'yana nde ni' cuaan mdo'o yu? 43 Jesús juin ñi 'in ne': A najo'o chcui' tyijyin um lyee la. 44 A tucui nu quia nan 'ñan cha' si'i Stina Ndiose, ñi nu ngua'an tñan 'ñan, tu'hui tiquee can', lo' nan' cu'nin cha' tyiqui'o can' xa tsatii cha' nu nchca loo chendyu re. 45 Nde cha' nu ngua'an yu nu mxiycui' Ndiose 'in: —Nchgaa nten ntsu'hui cha' culo'o Ndiose 'in—. Can' cha' nchgaa nu cua' ngune 'in cha' nu ycui' Stina Ndiose lo' m'ni cha'an 'in ñi, can' nu ndiya nan 'ñan. 46 Si'i si'yana nde'en la tucui nu cua' na'an tloo 'in Stina Ndiose, cui' ca nu scati ñi nu mdo'o se'en nducua ñi, can' nu cua' na'an tloo 'in Stina Ndiose. 47 Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, nu ndiya qui'an ti' 'ñan cua' jui chendyu nu a tsatii 'a 'in. 48 Nan' lcan jaslya nu ndaa chendyu 'in nten. 49 Nu ncua nten cula 'in na ycu ne' jaslya nu mdo'o nde ni' cuaan xa mda'an ne' loo yuu ngutyi can', una chon' nde'en can' ngujui ne'. 50 Una nde jaslya nu mdo'o nde ni' cuaan, lo' nu cu 'in na, a caja 'a can'. 51 Nan' lcan jaslya nu lo'o ca nu mdo'o nde ni' cuaan, lo' nu cu jaslya re tyu'hui can' chendyu tsala xaa. Nan' lcan jaslya can', lo' tyaan 'ñan si'yana caja chendyu 'in nten. 52 Xacan' ne' judio mdyisnan nchcui' tyijyin ne' lo'o ta'a ne', lo' nchcui' ne': ¿Ña'an ta tca taa yu re ticuii' cunan' yu cu na? 53 Lo' juin Jesús 'in ne': Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, cha' na a cu um cunan' Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, lo' cha' a co'o um tne yu, a ntsu'hui chendyu 'in um. 54 Nu cu cunan' lo' co'o tnen, cua' jui chendyu nu a tsatii 'a 'in, lo' nan' cu'nin cha' tyiqui'o can' xa tsatii cha' nu nchca loo chendyu re. 55 Si'yana cunan' lca na ycui' ca cha' nchcu, lo' tnen lca na ycui' ca cha' ndyi'o. 56 Nu cu cunan' lo' co'o tnen, sca cha' ti 'in lo'on, cui' cuaña'an nan' lo'o can'. 57 Stina Ndiose, ñi nu lo'o ca, ngua'an tñan ñi 'ñan, lo' si'ya ñi can' cha' lo'on nan', cui' cuaña'an taan chendyu 'in nu cuan xu'hue 'ñan. 58 Nde jaslya nu mdo'o nde ni' cuaan, una si'i ña'an jaslya nu ycu nten cula 'in na lo' ngujui ne', nu cu jaslya re caja chendyu nu a tsatii 'a 'in. 59 Nde cha' nu ycui' Jesús xa ngulo'o ñi 'in nten se'en ndiyo' ti'in ne' judio quichen Capernaum.

Cha' nu ndaa chendyu 'in nten

60 Qui'an 'a nu nducui ncha'an 'in ñi ngune 'in cha' nu ycui' ñi, lo' juin ne': Tucui 'a cha' nu ndlo'o ñi re. ¿Tucui ca nu qui'ya cunta 'in na? 61 Ngüi ti' Jesús ña'an cha' nu nchcui' nu nducui ncha'an 'in ñi, lo' juin ñi 'in ne': ¿Ta na a mdiyaa ti' um cha' nu ycuin'? 62 ¿Ña'an ta cu'ni um cha' ña'an tloo um scuen Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan se'en ndi'in ñi ti' culoo? 63 Si'ya cusya 'in na can' cha' lo'o na, cunan' re a sca ntsu'hui lyoo na. Cha' nu ycuin' lo'o um lca na cha' nu lo'o ca lo' ndaa na chendyu 'in um. 64 Una ntsu'hui um re a ndiya qui'an ti' um 'ñan. Juin Jesús cuaña'an si'yana ti' culoo cua' ngujlyo ti' ñi tsalca nu a ndiya qui'an ti' 'in ñi, lo' ti nu ntsu'hui cha' tyaa 'in ñi. 65 Ti' juin la ñi: Can' cha' cua' ycuin' lo'o um si'yana a tucui nu quia nan 'ñan, cha' si'i Stina Ndiose ndu'hui tiquee can'. 66 Ti' xacan' qui'an 'a nu nducui ncha'an 'in

ñi mdo'o tso', lo' a mda'an 'a lo'o ñi.
67 Xacan' juin Jesús lo'o tichcua yu ta'a
nda'an ñi: ¿Ta na lo'o um nchca ti' um
tyi'o tso' um? 68 Yu Simón Tyo can'
mxcuen yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, ¿tucui
ta 'in chcui ncha'an hua, lo' scati um
nda'an lo'o um cha' nu ndaa chendyu
nu a tsatii 'a 'in hua? 69 Huare' cua' ya
qui'an ti' hua 'in um, lo' ncua cuiya'
ti' hua si'yana 'un lca um Cristo, Sñe'
Ndiose, ñi nu lo'o ca. 70 Mxcuen Jesús
'in yu: ¿Ta si'i nan' ngulohuin 'in ta'a
tichcua um, lo' sca um nguiaa um tso'
'in laxa'an? 71 Ycui' ñi cuaña'an si'ya
cha' 'in yu Juda Iscariote, sñe' Simón,
si'yana can' nu ntsu'hui cha' tyaa 'in
ñi, lo' cui' ta yu tichcua can' lca yu.

7

Ta'a Jesús a mslyaa tsa qui'an ti' 'in ñi

1 Chon' nde'en can' mda'an Jesús
se'en lyi'ya loo Galilea, a ncua ti' ñi
tsaa ñi se'en lyi'ya loo Judea, si'yana
ntsu'hui tiquee ne' judio cujui 'in ñi.
2 Cua' nchcui cuii' cha' ca ta'a 'in ne'
judio xa ntñan ne' quisin. 3 Ta'a Jesús
juin 'in ñi: ¿Ñi cha' ta a tsaa se'en
lca Judea, si'yana lo'o yu ta'a nda'an
ña'an yu cha' nu tnu ngui'ni? 4 Si'yana
a tucui nu culyo scua la cha' 'in, cu'ni
sca cha' nu cunan ti, Cha' cuaña'an
ngui'ni cha' nu tnu, cu'ni 'in na tloo
na'an nchgaa nten. 5 Lo' ñi sca ta'a
Jesús a ndiya qui'an ti' 'in ñi. 6 Xacan'
juin Jesús 'in ta'a ñi: A nchca tiyaa
braa nu 'ñan, una 'un ña'an braa ti
tsu'hue 'in um. 7 Ñi a ntsu'hui cha'
xcuan tloo nten 'in um, una nan' nx-
cuan tloo ne' 'ñan si'yana ndlyo scua
lan cha' ngunan' nu ngui'ni ne'. 8 Una
'un tca tsaa um ta'a cua, nan' a tsa'an
si'yana a nchca tiyaa braa nu 'ñan.
9 Ti' nguinu la ñi se'en lca Galilea xa
ycui' ñi cha' re.

Yaa Jesús ta'a quichen Jerusalén

10 Una xa cua' mdo'o ta'a ñi nguiaa,
xacan' mdo'o ñi scati ñi nguiaa ñi
se'en nchca ta'a can', a mda'an la ñi,
cui' ca nu nda'an cutsi' ti ñi. 11 Se'en
nchca ta'a can' nda'an nan ne' judio
'in ñi, lo' nchcui' ne': ¿La ta ncua
yu can'? 12 Lja nten qui'an can'
scasca ña'an nchcui' ne' cha' 'in ñi,
ntsu'hui nu nchcui': Tsu'hue nten lca
ñi. Ntsu'hui nu nchcui': Si'i na, cui' ca
nu nda'an ñilyi'o yu 'in nten. 13 Una a
tucui nu nchcui' la cha' 'in ñi si'yana
nguitsen ne' tloo ne' judio. 14 Tlu'hue
nguiaa nchca ta'a can' xa yten Jesús
ni' lyaa, lo' mdyisnan ngulo'o ñi 'in
nten. 15 Nduhue 'a ti' ne' judio 'in ñi,
lo' nchcui' ne': ¿La ta ngulo yu cha'
tiyaa re, lo' a chcan' yu'hui yu xcula?
16 Xacan' juin Jesús 'in ne': Cha' nu
ndlo'on 'in um, si'i cha' tiyaa 'ñan lca
na, cui' ca nu lca na cha' tiyaa 'in ñi
nu ngua'an tñan 'ñan. 17 Nu nchca ti'
tucua tñan cha' nu nchca ti' Ndiose,
qui'ya can' cunta cha' na ndlo'on cha'
'in Ndiose, uta na nchcuin' lo'o cha'
tiyaa nu 'ñan tin. 18 Sca nten nu
nchcui' lo'o cunta 'in, nsu'hua loo can'
'in ticuii', una cha' nsu'hua loo can'
'in nu ngua'an tñan 'in, ñi ndi'in cha'
'in lo' a nchcui' cha' cuiñi. 19 ¿Ta si'i
Moisé lca nu mdaa lee 'in um, lo' ñi
sca um a nducua um tñan 'in na? ¿Ñi
cha' ta nchca ti' um cujui um 'ñan?
20 Xacan' mxcuen nten can': Cui'in
xa'an ntsu'hui 'in nu'huin. ¿Ti nu
nchca ti' cujui 'in? 21 Mxcuen Jesús
'in ne': Scati cha' nu tnu cua' m'nin,
lo' nchgaa um nduhue ti' um. 22 Cha'
ñi si'yana Moisé ngulo tñan si'yana
ca circuncida 'in um, (una si'i Moisé
mducua suun cha' re, cui' ca nu mdy-
isnan na lo'o nten cula 'in na), ¿ta
si'i cui' tsaan nu nxitñan' na n'ni um
circuncida 'in sñe' um? 23 Lo' si'yana
a nchca ti' um tnan' um cha' 'in lee
nu mdaa Moisé, n'ni um circuncida
'in sñe' um siya' tsaan nu nxitñan' na,
¿ñi cha' ti'i ti' um 'ñan si'yana m'nin
chcan can 'in sca yu qui'yu tsaan nu
nxitñan' na? 24 A cu'ni cuiya' um sca
cha' lo'o cha' tiyaa nu 'in um, cui' ca
nu cu'ni cuiya' um 'in na lo'o sca cha'
tiyaa nu ñi. ¿Ta re ñi nu lca Cristo?
25 Xacan' mdyisnan nchcui' scasca ne'
Jerusalén: ¿Ta si'i re nu nda'an nan
ne' si'yana cujui ne' 'in? 26 Cua' ñii
nchcui' la yu tloo nten re, lo' a tucui
nu nchcui ndijin. ¿Ta xtyi ti' lo'o bsya
cua' m'ni cunta si'yana lca yu ycui' ca

Cristo? 27 Yu re jlyo ti' na la quichen
mdo'o yu, una xa ntsu'hui cha' caan
ñi nu lca Cristo, a tucui ca jlyo ti' la
tyi'o can'. 28 Xacan' ycui' cueen Jesús
se'en ndon ñi ndlo'o ñi ni' lyaa can':
'Un ndyu'hui lyoo um 'ñan lo' jlyo ti'
um la mdo'on, nan' a ljyaan lo'o cunta
nu 'ñan tin, una ñi ndi'in cha' 'in ñi nu
ngua'an tñan 'ñan, lo' a ndyu'hui lyoo
um 'in ñi. 29 Una nan' ndyu'hui lyoon
'in ñi si'yana mdo'on se'en nducua ñi,
lo' cui' ñi ngua'an tñan ñi 'ñan. 30 Ncua
ti' ne' si'yana quinu ñi, una a tucui nu
msñi 'in ñi si'yana a nchca tiyaa braa
'in ñi. 31 Qui'an 'a nten ya qui'an ti' 'in
ñi, lo' nchcui' ne': Xa caan ñi nu lca
Cristo, ¿ta lyee la cu'ni ñi cha' nu tnu
que ña'an yu re?

Msu'hua ne' fariseo 'in silyiya si'yana quinu Jesús

32 Ne' fariseo ngune 'in ne' ña'an
nchcui' nten can' cha' 'in Jesús, lo'
yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa lo'o ne'
fariseo, ngua'an tñan ne' 'in yu nu
ntsu'hui cuan can', si'yana xñi yu 'in
Jesús. 33 Xacan' juin Jesús 'in ne': Ti'
ña'an ta'a na xca co' xaa, la xacan'
qui'an se'en nducua ñi nu ngua'an
tñan 'ñan. 34 Siya' quia nan um 'ñan
una a quija lyoon 'in um, lo' ñi a
tca tsaa um se'en nu nan' tsa'an.
35 Xacan' mdyisnan ycui' ne' judio:
¿La ta tsaa yu re si'yana a quija lyoo
yu 'in na? ¿Uta tsaa yu se'en ndi'in
ta'a judio na nu ndi'in xca quichen,
lo' culo'o yu 'in ne' griego? 36 ¿Ñi cha'
nchca ti' chcui' ña'an juin yu: Siya'
quia nan um 'ñan una a quija lyoon 'in
um, lo' ñi a tca tsaa um se'en nu nan'
tsa'an?

Jesús lca ñi tyi'a nu lo'o ca

37 Xca ti tsaan nu nchca ta'a can',
cui' tsaan nu ndon loo lati 'in ne',
mdyiton Jesús lo' ycui' cueen ñi: Cha'
ntsu'hui nu nguityi ti' tyi'a, tca caan
lo' taan tyi'a co'o can'. 38 Nu ndiya
qui'an ti' 'ñan, cui' ña'an nchcui' quityi
'in Ndiose, nde ni' cusya 'in ntsu'hui
cha' chcua tyi'a nu lo'o ca. 39 Nde cha'
nu ycui' ñi si'ya Espíritu 'in Ndiose
nu ntsu'hui cha' cha'an yu'hui ni'
cusya 'in nchgaa nu tsa qui'an ti' 'in
Jesús. Xa ycui' ñi cha' re ti' lyijyi caan
Espíritu nu Luhui 'in Ndiose, si'yana
Jesús a nchca scuen ñi nde ni' cuaan.

A ncua 'a ca sca cha' ti 'in ne'

40 Xa ngune 'in nten can' cha' nu
ycui' ñi mdyisnan ycui' ne' scasca ne':
Nu cha' ñi ca si'yana nde yu nu nxiy-
cui' Ndiose 'in. 41 Ntsu'hui xca nu
nchcui': Ycui' ca Cristo lca yu re. A
cunta ntsu'hui nu nchcui': ¿Ta Galilea
tyi'o ñi nu lca Cristo? 42 ¿Ta si'i na
nchcui' quityi 'in Ndiose si'yana —loo
ta nten 'in Davi tyi'o— ñi nu lca Cristo,
—cui' Belén— quichen tyi Davi? 43 Lo'
si'ya ñi a ncua ca sca cha' ti 'in ne'.
44 Ntsu'hui nu ncua ti' si'yana quinu
ñi, una a tucui nu msti ti'.

Yuhue ti' ne' ña'an nchcui' Jesús

45 Yu nu ntsu'hui cuan can' mxitu-
cui yu se'en ndiyo' ti'in yu nu ndlo ca
tñan ni' lyaa tsatlyu lo'o ne' fariseo, lo'
mñicha' ne' 'in yu: ¿Ñi cha' ta a nguian
lo'o um 'in yu? 46 Mxcuen yu: Ñi sca
tucui lo' a nchca quine 'in hua chcui'
tsaña'an nchcui' yu cua. 47 Xacan' juin
ne' fariseo: ¿Ta xtyi ti' lo'o um cua' jui
nu nguñilyi'o 'in um? 48 ¿Ta nde'en yu
nu lyi'ya tñan re uta lo'o ne' fariseo
cua' ya qui'an ti' 'in yu? 49 Una nten
re si'yana a ndyu'hui lyoo ne' lee,
nducua yuhue' chon' ne'. 50 Xacan' yu
Nicodemo, yu nu ya ycui' lyi'o Jesús
sca tla, cui' ta nten 'in ne' fariseo lca
yu, 51 lo' juin yu: Una tsaña'an nchcui'
lee 'in na, ¿ta tca cu'ni cuiya' na cha'
'in sca nten, cha' ti' lyijyi quine 'in na
cha' nu m'ni ne'? 52 Mxcuen ne' 'in
yu: ¿Ta na lo'o um lca um ne' Galilea?
Cu'ni quii tsu'hue um loo quityi 'in
Ndiose lo' qui'ya um cunta si'yana
a ntsu'hui cha' tyi'o sca nu nxiycui'
Ndiose 'in se'en lca Galilea. 53 Xacan'
cunda scaa ne' mdo'o ne' nguiaa ne'
nde ña'an 'in ne'.

8

Cha' 'in ne' cuna'an nducun'

1 Xacan' mdo'o Jesús nguiaa ñi se'en
nducua qui'ya Olivo. 2 Tlya xca tsaan
can' mxitucui ñi lo' yten ñi ni' lyaa,

ña'aan quichen ne' nguio' ti'in ne' se'en nducua ñi, lo' mdyisnan ngulo'o ñi 'in ne'. 3 Xacan' ne' escriba lo'o ne' fariseo mdiya lo'o yu 'in sca ne' cuna'an nu yten yu'hui lo'o xca yu qui'yu. Lja nten can' mdi'in tyaa yu 'in ne' cuna'an can'. 4 Lo' juin yu 'in ñi: 'Un ñi nu lca Bstro, ne' cuna'an re nguija lyoo ne' lja nguiten yu'hui ne' lo'o xca yu qui'yu. 5 Lee nu mxnu scua Moisé ndlo na tñan si'yana sca ne' cuna'an nu ngui'ni cuaña'an, 'ni cha' cujui ne' 'in lo'o quee. Cua' ñii, ¿ña'an ta ljuin um? 6 Ycui' cuiya' ti yu cha' ña'an ca xcuen ñi se'en nu su'hua yu qui'ya 'in ñi. Una Jesús yten tucua ñi lo' mdyisnan ngua'an ñi lyuu lo'o loyaa' ñi. 7 Si'yana ticui' ti loo cha' nchcui' yu, mdyiton ñi, lo' juin ñi 'in nten can': Nu ñan ti' si'yana a sca qui'ya nducui, can' nu culo nducua la jyi'in quee 'in ne' cuna'an re. 8 Xiya' yten tucua ñi lo' ngua'an ñi lyuu can'. 9 Una xa ngune 'in ne' cha' nu ycui' ñi, cui' xaa ngu'ya ne' cunta si'yana nducui ne' qui'ya, cunda scaa ti ne' mdo'o ne' nguiaa ne' ti' nu cula la hasta lo'o nu suhue ti. Xca ti Jesús nguinu tucua ñi se'en ndon ne' cuna'an can'. 10 Xacan' mdyiton Jesús lo' na'an ñi si'yana a tucui 'a nu ndon can', cui' ca nu xca ti ne' cuna'an can', lo' juin ñi 'in ne': ¿La ncua nu nsu'hua qui'ya 'in? ¿Ti nu ngulo tñan si'yana caja? 11 Mxcuen ne' cuna'an can': A tucui, Ñi X'nan hua. Xacan' juin Jesús lo'o ne': Ñi nan' a su'huan qui'ya 'in. Quiaa lya, lo' a cu'ni 'a qui'ya.

Jesús lca ñi xaa nu ndu'hui 'in nten

12 Xiya' mdyisnan ycui' Jesús lo'o nten can': Nan' lcan nu ndu'hui xaa 'in nten chendyu. Nu chcui ncha'an 'ñan, a tyi'an 'a se'en tla yta, cui' ca nu tyi'an can' loo xaa nu ndaa chendyu. 13 Xacan' juin ne' fariseo 'in ñi: Ticui' ti ndaa suun ña'an ndi'in cha' 'in, can' cha' a sca cunta ntsu'hui ña'an nu nchcui'. 14 Mxcuen Jesús: Siya' ticuin' ndaan suun cha' 'ñan, una lca na cha' nu ñi, si'yana jlyo tin' la mdo'on, lo' jlyo tin' la qui'an, una 'un a jlyo ti' um la mdo'on uta la qui'an. 15 'Un n'ni cuiya' um cha' lo'o cha' tiyaa 'in nten chendyu, una nan' a ngui'nin cuiyan' cha' 'in ñi sca tucui. 16 Lo' cha' cu'nin cuiyan' cha' 'in nten, cu'nin 'in na lo'o cha' nu ñi, si'yana si'i scan tin, cui' ca nu lo'o Stina Ndiose, ñi nu ngua'an tñan 'ñan. 17 Ticui' lee 'in um nchcui' na, cha' tucua yu scaña'an ti suun taa yu, lca na cha' nu ñi. 18 Nan' ndaan suun tsaña'an ndi'in cha' 'ñan, cui' cuaña'an Stina Ndiose, ñi nu ngua'an tñan 'ñan, ndaa ñi suun ña'an ndi'in cha' 'ñan. 19 Xacan' juin ne' 'in ñi: ¿La ta ncua Sti? Mxcuen Jesús: Ñi 'ñan nan', lo' a ndyu'hui lyoo um, lo' ñi 'in Stin. Cha' cua na ndyu'hui lyoo um 'ñan, lo'o Stin ndyu'hui lyoo um xacan'. 20 Ndlo'o Jesús cha' re ni' lyaa se'en ndyi'ya ne' lcuan, lo' a tucui nu msñi 'in ñi si'yana ti' lyijyi tiyaa braa 'in ñi.

Ycui' Jesús si'yana quiaa ñi se'en nducua Ndiose

21 Xiya' ycui' Jesús lo'o nten can': Nan' ntsu'hui cha' tsa'an, lo' 'un tyi'an nan um 'ñan, una tsato'o caja um loo qui'ya 'in um, can' cha' a tca tsaa um se'en ntsu'hui cha' tsa'an. 22 Scasca ne' judio mdyisnan ycui' ne': ¿Ta xtyi ti' cujui yu 'in yu ticuii' yu? ¿Ta can' cha' nchcui' yu si'yana a tca tsaa na se'en ntsu'hui cha' quiaa yu? 23 Juin Jesús 'in ne': 'Un ndi'in loo chendyu re, nan' mdo'on nde ni' cuaan. Loo chendyu re mdo'o um, una nan' si'i re mdo'on. 24 Can' cha' nen lo'o um ntsu'hui cha' caja um loo qui'ya 'in um. Cha' na a tsa qui'an ti' um tucui lcan, loo qui'ya 'in um ntsu'hui cha' caja um. 25 Xacan' juin ne' 'in ñi: Nu'huin jan ñi, ¿tucui ta lca cha' na can'? Mxcuen Jesús: Cui' ña'an cua' nen lo'o um ti' culoo. 26 Qui'an 'a cha' ti' ntsu'hui cha' chcuin' lo'o ña'an nu ngui'ni um. Ñi nu ngua'an tñan 'ñan, ñi ndi'in cha' 'in ñi, lo' nchcuin' cha' nu ngune 'ñan ycui' ñi. 27 Una a ngu'ya ne' cunta si'yana cha' 'in Stina Ndiose nchcui' ñi. 28 Xacan' juin Jesús 'in ne': Xa jyi'in ca'an um 'in Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan loo cusi, xacan' ca cuiya' ti' um si'yana nan' lcan ña'an

cua' nen lo'o um, ñi sca cha' lo' a ngui'nin lo'o cha' cuiya' nu 'ñan, cui' ca nu nchcuin' cha' nu m'ni cha'an 'in Stina Ndiose. 29 Ñi nu ngua'an tñan 'ñan ndi'in ñi lo'on, lo' a mxnu Stina Ndiose 'ñan scan tin, si'yana nchgaa xaa nducuan tñan ña'an cha' nu nchca ti' ñi. 30 Xa ycui' ñi cha' re, qui'an 'a nten ya qui'an ti' 'in ñi.

Tyi'o laa um si'ya cha' nu ñi

31 Xacan' juin Jesús 'in ne' judio nu ya qui'an ti' 'in ñi: Cha' 'un tyon tla um lo'o cha' nu nchcuin', cha' ñi ca lca um nu ngui'ni cha'an 'ñan, 32 chu'hui lyoo um cha' nu ñi, lo' cha' nu ñi can' culo laa na 'in um. 33 Mxcuen ne' 'in ñi: Huare' lca hua ta nten 'in Abraham, lo' ñi siya' lo' a nchca ca hua nguso 'in xca tucui lo'o juesa, ¿ña'an ta nchcui' si'yana ntsu'hui cha' tyi'o laa hua? 34 Xacan' mxcuen Jesús 'in ne': Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, nchgaa nu ngui'ni qui'ya, nguso 'in qui'ya lca can'. 35 Sca nguso a tca quinu lo'o x'nan tsala xaa, una yu nu lca sñe' x'nan can', tsala xaa ntsu'hui cha' quinu lo'o sti. 36 Can' cha', cha' na Sñe' Ndiose culo laa 'in um, nu cha' ñi ca tyi'o laa um xacan'. 37 Nan' jlyo tin' si'yana lca um ta nten 'in Abraham, una nchca ti' um cujui um 'ñan, si'yana a nducuan xu'hue um cha' nu nchcuin'. 38 Nan' nchcuin' tsaña'an cha' nu na'an tloon se'en nducua Stina Ndiose, una 'un ngui'ni um cha' nu nchcui' sti um.

Cha' 'in nu nguiaa tso' 'in laxa'an

39 Mxcuen ne' 'in ñi: Abraham lca nu ncua nten cula 'in hua. Xacan' juin Jesús 'in ne': Cha' na lca um sñe' Abraham, cui' tñan nu m'ni Abraham cu'ni um xacan'. 40 Una nde nchca ti' um cujui um 'ñan, cui' nu nchcui' cha' nu ñi tsaña'an nu ngune 'in ycui' Ndiose. Una Abraham a m'ni yu cuaña'an. 41 Una 'un ngui'ni um tñan nu ngui'ni sti um. Xacan' juin ne' 'in ñi: Una huare' si'i ña'an tucui ti lca sti hua, si'yana scati Ndiose lca sti hua. 42 Xacan' mxcuen Jesús 'in ne': Cha' na Ndiose lca sti um, tsu'hue ntsu'hui tiquee um lo'on, si'yana nan' mdo'on se'en nducua Ndiose lo' mdiyaan re, una si'i lo'o cha' cuiya' nu 'ñan tin, cui' ca nu lo'o cha' cuiya' 'in ñi nu ngua'an tñan 'ñan. 43 ¿Ñi cha' a ndyi'ya um cunta cha' nu nchcuin'? Cui' si'yana a nchca ti' um cuan xu'hue um 'in na. 44 'Un nguiaa um tso' 'in laxa'an nu lca sti um, lo' nguia ncha'an um ña'an nu ngui'ni can'. Ti' culoo lca can' nu ndujui nten, a ndon can' loo cha' nu ñi si'yana a ñi ndi'in cha' 'in, la' ña'an nchcui' can' cha' cuiñi si'yana lca nu cuiñi, ycui' ca sti cha' cuiñi. 45 Nan' si'yana nchcuin' cha' nu ñi, can' cha' a ndiya qui'an ti' um 'ñan. 46 ¿Ti nu tca chcui' si'yana nducuin qui'ya? Cha' na nchcuin' cha' nu ñi, ¿ñi cha' a ndiya qui'an ti' um 'ñan? 47 Nu nguiaa tso' 'in Ndiose ndon nscan cha' 'in Ndiose, can' cha' a ndon nscan um cha' re si'yana a nguiaa um tso' 'in Ndiose.

Xa ti' lyijyi tyi'in Abraham cua' ndi'in Cristo

48 Xacan' mxcuen ne' judio 'in ñi: Cui' ña'an cua' ycui' hua lo'o si'yana lca ne' Samaria, lo' ntsu'hui cui'in xa'an 'in. 49 Mxcuen Jesús: A ntsu'hui cui'in xa'an 'ñan. Cui' ca nu ngui'nin tnun 'in Stin, una 'un nxcuan tloo um 'ñan. 50 Ñi a nchca tin' scuen cuaan 'ñan ticuiin', una xca tucui nscuen cuaan 'ñan, can' nu cu'ni cuiya' cha' 'ñan. 51 Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, nu xu'hua se'en cha' nu nchcuin', a ntsu'hui cha' caja can'. 52 Xacan' juin ne' judio 'in ñi: Cua' ñii ngu'ya hua cunta si'yana ntsu'hui cui'in xa'an 'in. Abraham ngujui yu, cui' cuaña'an ngujui nchgaa la ña'an yu nu mxiy-cui' Ndiose 'in, lo' nu'huin nchcui': Nu xu'hua se'en cha' nu nchcuin', a ntsu'hui cha' caja can'. 53 ¿Ta ndon loo la nu'huin que 'in Abraham nu ncua nten cula 'in na? Ngujui yu lo' ngujui nchgaa la ña'an yu nu mxiy-cui' Ndiose 'in, lo' nu'huin, ¿tucui ta lca ñan ti'? 54 Mxcuen Jesús: Cha' nan' scuen cuaan 'ñan ticuiin', a sca cunta ntsu'hui, una ñi nu lca Stin, can' nu nscuen cuaan 'ñan, cui' ñi nu nchcui' um lca Ndiose 'in um. 55 'Un a ndyu'hui lyoo um 'in ñi, una nan' ndyu'hui lyoon 'in ñi. Cha'

cunen a ndyu'hui lyoon 'in ñi, lcan sca nu cuiñi tsaña'an ndi'in cha' 'in um. Una nan' ndyu'hui lyoon 'in ñi lo' nxu'hua se'en cha' nu nchcui' ñi. 56 Abraham nu ncua nten cula 'in um, tsu'hue yu'hui tiquee yu xa ynan yu cha' si'yana ntsu'hui cha' caan, na'an yu cha' can' lo' ncua tsu'hue yu'hui tiquee yu. 57 Xacan' juin ne' judio 'in ñi: Ñi tu'hua tyii yjan a nchca chu'hui, lo' nchcui' si'yana cua' na'an 'in Abraham. 58 Juin Jesús 'in ne': Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, ti' lyijyi tyi'in Abraham lo' nan' cua' ndi'in. 59 Xacan' msñi ne' quee si'yana jyi'in ne' 'in Jesús, una yu'hui cutsi' ñi lo' mdyi'o ñi ni' lyaa can', mdijin ñi lja nten can' nguiaa ñi.

9

Msla Jesús quiloo sca yu cuityin'

1 Tucueen se'en mdijin Jesús, na'an ñi nducua sca yu cua' lca cuityin' ti' xa ngula. 2 Yu ta'a nda'an ñi mñicha' 'in ñi: Rabí, ¿ti nu nducui qui'ya, yu re uta na nten cula 'in yu, ñi cha' cua' lca cuityin' yu xa mdiyaan yu chendyu? 3 Xacan' mxcuen Jesús: Si'i yu, lo' ñi nten cula 'in yu a nducui jun qui'ya, cui' ca nu si'yana ca chcan' loo cha' nu tnu cu'ni Ndiose lo'o yu. 4 'Ni 'ni ca cha' cu'nin tñan 'in ñi nu ngua'an tñan 'ñan lja nu ti' ndyijyi xaa, si'yana cha' cua' ngu'ya tla a tucui 'a nu cu'ni tñan. 5 Lja nu ti' ndi'in loo chendyu re, nan' lcan nu ndu'hui xaa 'in nten chendyu. 6 Ña'aan mdyi ycui' ñi cha' re ngulo'o siye' ñi lyuu, m'ni ñi tsachin' mtso' lo'o tyi'a siye' ñi, lo' mxita'an ñi 'in na quiloo yu cuityin' can', 7 lo' juin ñi 'in yu: Ya ycui tyi'a tloo ni' plyaa Siloé cua, (cha' re nchca ti' chcui': Nu ngua'an tñan ne' 'in). Xacan' ya ycui yu tyi'a tloo yu, lo' cua' lca nguila na 'in yu xa mxitucui yu. 8 Tsalca ta'a nducua ti yu, lo'o nu jlyo ti' si'yana ncua yu sca nu cuityin', nchcui' ne': ¿Ta si'i re yu cuityin' nu nchcua njñan lcuan nchgaa xaa? 9 Ntsu'hui nu nchcui': Cui' yu. Ntsu'hui xca nu nchcui': Na chcui ña'an ti yu. Ticuii' yu mxcuen yu 'in ne': Nan' lcan. 10 Mñicha' ne' 'in yu: ¿Lo' ña'an ta ncua nguila quiloo? 11 Mxcuen yu 'in ne': Cui' yu nu naan Jesús m'ni chu'hue yu tsachin' mtso', mxita'an yu 'in na quiloon, lo' juin yu 'ñan: Ya ycui tyi'a tloo se'en lca Siloé cua. Cui' xaa ya ycuin tyi'a tloon, lo' ncua chcan' 'ñan. 12 Xacan' juin ne' 'in yu: ¿La ta ncua yu ñii? Mxcuen yu 'in ne': A jlyo tin'.

Mñicha' ne' fariseo 'in yu nu ncua cuityin'

13 Ya lo'o ne' 'in yu nu ncua cuityin' can' tloo ne' fariseo. 14 Lca na tsaan nu nxitñan' ne' judio xa m'ni chu'hue Jesús mtso' can', lo' m'ni ñi cha' nguila quiloo yu. 15 Ticui' cuaña'an mñicha' ne' fariseo 'in yu cha' ña'an ncua nguila quiloo yu. Lo' juin yu 'in ne': Tsachin' mtso' mxita'an yu quiloon, mjyi'an 'in na, lo' cua' ñii chcan' 'ñan. 16 Xacan' mdyisnan ycui' ne' fariseo: Yu cua a mdo'o yu se'en nducua Ndiose si'yana a nxu'hua se'en yu tsaan nu nxitñan' na. Ntsu'hui xca nu nchcui': ¿Una ña'an ta n'ni yu cha' nu tnu cha' na lca yu nten qui'ya chendyu? Lo' a ncua 'a ca sca cha' ti 'in ne' si'ya ñi. 17 Xiya' mñicha' ne' 'in yu nu ncua cuityin' can': ¿Ña'an ta ñan ti' lo'o yu nu msla quiloo? Mxcuen yu 'in ne': Yu nu nxiycui' Ndiose 'in lca yu. 18 Una a ya qui'an ti' ne' si'yana ncua yu sca nu cuityin' lo' cua' ñii nguila quiloo yu. Can' cha' m'ni ne' cha' yaan nten cula 'in yu, 19 lo' mñicha' ne' 'in: ¿Ta sñe' um lca yu re? ¿Ta cha' ñi si'yana cua' lca cuityin' yu xa mdiyaan yu chendyu? ¿Ña'an ta ncua nguila quiloo yu? 20 Nten cula 'in yu mxcuen 'in ne': Jlyo ti' hua si'yana sñe' hua lca yu, lo' jlyo ti' hua si'yana cua' lca cuityin' yu xa ngula yu, 21 una tsaña'an nguila quiloo yu, a ndyi'ya hua cunta lo' ñi a jlyo ti' hua ti ca nu msla quiloo yu, una cua' cula yu re, tca cuñicha' um 'in yu, lo' cui' yu quitsa' yu 'in um. 22 Ycui' jun cuaña'an si'yana nguitsen jun tloo ne' judio, si'yana cua' m'ni cuiya' ne' cha', cha' nde'en nu chcui' si'yana Jesús lca

ñi nu mdo'o hui ca 'in Ndiose, cui' xaa culo ne' 'in can' se'en ndiyo' ti'in ne'. 23 Can' cha' juin nten cula 'in yu: Cua' cula yu re, tca cuñicha' um 'in yu. 24 Xiya' mxi'ya ne' 'in yu nu ncua cuityin' can' lo' juin ne' 'in yu: Tyaa xu'hue 'in Ndiose si'ya cha' re, huare' jlyo ti' hua si'yana yu cua lca yu nten qui'ya chendyu. 25 Xacan' mxcuen yu can': A jlyo tin' cha' ta lca yu nten qui'ya chendyu, scati cha' nu jlyo tin' si'yana ncuan sca yu cuityin' lo' cua' ñii chcan' 'ñan. 26 Xiya' mñicha' ne' 'in yu: ¿Ña'an ta m'ni yu lo'o? ¿Ña'an ta msla yu quiloo? 27 Mxcuen yu 'in ne': Cua' nen lo'o um, una a n'ni cunta um cha' nu nchcuin'. ¿Ñi cha' ta nchca ti' um quitsan' 'in um xiya', ta na lo'o um ndyi'o tiquee um chcui cha'an um 'in yu? 28 Xacan' ycuen tique' ne' lo'o yu lo' juin ne': Nu'huin lca nu ngui'ni cha'an 'in yu cua, una huare' ngui'ni cha'an hua cha' 'in Moisé. 29 Jlyo ti' hua si'yana Ndiose lca nu ycui' lo'o Moisé, una yu cua a jlyo ti' hua la mdo'o yu. 30 Xacan' mxcuen yu: Nduhue 'a tin' cha' re, si'yana a jlyo ti' um la mdo'o yu, una cui' yu msla yu quiloon. 31 Cua' jlyo ti' na si'yana sca nten qui'ya chendyu a n'ni cunta Ndiose cha' nu njñan can', una sca nten nu n'ni tnu 'in ñi lo' nchca ja'an 'in ñi, can' nu n'ni cunta ñi cha' nu nchcui'. 32 Ñi siya' a nchca quine cha' ta nde'en nu cua' msla quiloo sca nu cua' lca cuityin' ti' xa ngula. 33 Cha' cua na a mdo'o yu se'en nducua Ndiose, ñi sca cha' lo' a tca cu'ni yu. 34 Mxcuen ne' 'in yu: Nu'huin nu cua' lca nducua qui'ya chon' ti' xa ngula, ¿lo' cua' ñii ñan ti' culo'o 'in hua? Cui' xaa ngulo ne' 'in yu nde lyiya'.

Cha' 'in nu cuityin' lo'o cha' 'in Ndiose

35 Ynan Jesús cha' si'yana cua' ngulo ne' 'in yu nde lyiya', lo' xa nguija lyoo ñi 'in yu juin ñi: ¿Ta ndiya qui'an ti' 'in Sñe' Ndiose? 36 Mxcuen yu can': Quitsa' um 'ñan cha' ti ca lca can', lo' tsa qui'an tin' 'in ñi. 37 Juin Jesús 'in yu: Cua' ndyu'hui lyoo 'in can', si'yana cui' ñi ta'a nchcui' cua' ñii. 38 Juin yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, ndiya qui'an tin' 'in um, xacan' m'ni tnu yu 'in ñi. 39 Lo' juin Jesús: Nan' mdiyaan loo chendyu re si'yana cu'nin cuiyan' cha' 'in nten, ña'an ca si'yana nu a chcan' 'in, quila xaa quiloo, lo' nu chcan' 'in, nde quinu cuityin'. 40 Xa ngune 'in ne' fariseo cha' nu ycui' Jesús, juin ne' 'in ñi: ¿Ta lo'o huare' cuityin' hua? 41 Xacan' mxcuen Jesús 'in ne': Cha' cua na cuityin' um a nducui um qui'ya, una cua' ñii si'yana nchcui' um chcan' 'in um, can' cha' nducua qui'ya chon' um.

10

Ycui' Jesús cha' 'in slya'

1 Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, sca nu a nguiten nde tulo'o 'in slya', cui' ca nu ndyi'o cuaan nde tu'hua lo'o, can' nu nducun' lo' cunan. 2 Una nu nguiten nde tulo'o, can' nu ntsu'hui cunta 'in slya' can'. 3 Yu nu ndon tulo'o can', cui' xaa nsla yu 'in na xa ndiyaa yu nu na'an seen slya' can', lo' slya' can' ne 'in 'in xa nchcui' yu, cunda scaa 'in ndlo'o naan yu 'in 'in, lo' ndyi'an lo'o yu 'in 'in se'en nan ycu 'in. 4 Xa ndlyoo yu slya' 'in yu nchcua loo yu loo 'in, lo' nchcui ncha'an 'in 'in yu si'yana ndyu'hui lyoo 'in ña'an tyi'i nchcui' yu. 5 Una a nchcui ncha'an 'in 'in nten nu a ndyu'hui lyoo 'in, cui' ca nu nde nxnan 'in si'yana a ndyu'hui lyoo 'in ña'an tyi'i nchcui' can'. 6 Nde cha' nu mdi'in tyaa Jesús lo'o ne', una a ngu'ya ne' cunta ñi cha' lca na.

Jesús lca ñi nu na'an seen slya'

7 Xiya' mxitucui Jesús ycui' ñi: Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, nan' lcan tulo'o se'en nguiten slya'. 8 Nchgaa nu yaan xa ti' lyijyi caan nan', lca can' yu nducun' lo' cunan, una slya' can' a m'ni cunta 'in cha' nu ycui' can'. 9 Nan' lcan tulo'o can', nu sten 'in na lo'o cunta 'ñan, can' nu tyi'o laa, tsa nan ycu, lo' ticui' can' quila xiya'. 10 Yu cunan ljyaan yu si'yana

cujui yu, si'yana cujlyo yu lo' cu'ni yu cunan. Una nan' ljyaan si'yana caja chendyu 'in um, sca chendyu nu cha'an yu'hui um lo'o. 11 Nan' lcan sca nu tsu'hue ña'an seen slya', lo' nu tsu'hue ña'an seen slya' can' ndyaa cusya 'in si'ya 'in. 12 Una yu nguso si'yana a lca yu x'nan 'in, xa ña'an yu ljyaan sca 'ni la, nde nxnan yu'hui yu lo' nxnu ti'in yu slya' can', lo' 'ni la can' n'ni lyi'o 'in 'in, lo' cua' la tucueen nda'an 'in xacan'. 13 Yu nguso can' nxnan yu si'yana nguso ti lca yu, can' cha' a nduhue ti' yu nxnu ti'in yu slya' can'. 14 Nan' lcan nu tsu'hue ña'an seen slya', ndyu'hui lyoon slya' 'ñan, lo' slya' can' ndyu'hui lyoo 'ñan, 15 tsaña'an ndyu'hui lyoo Stina Ndiose 'ñan, lo' nan' ndyu'hui lyoon 'in ñi, nu hasta ndyaan cusya 'ñan si'ya 'in. 16 A cunta ndi'in xca ta slya' 'ñan nu a ntsu'hui ni' lyi'o re, lo'o can' ntsu'hui cha' quia 'yan, lo' cu'ni cunta cha' nu chcuin'. Sca ni' lyi'o ti chu'hui 'in nchgaa 'in, lo' scati nu ña'an seen 'in 'in. 17 Can' cha' tsu'hue 'a ntsu'hui tiquee Stina Ndiose lo'on, si'yana hasta lo'o chendyu 'ñan ndyaan se'en nu tca chcuan 'in na xiya'. 18 A tucui nu tca chcuan chendyu 'ñan, cui' ca nu ticuiin' ndyaan 'in na. Ntsu'hui cha' cuiya' 'ñan tyaan 'in na, lo' ntsu'hui cha' cuiya' 'ñan chcuan 'in na xiya'. Nde cha' cuiya' nu mdaa Stin 'ñan. 19 Ne' judio can', ticui' ti ña'an a ncua 'a ca sca cha' ti 'in ne' si'ya cha' nu ycui' Jesús. 20 Qui'an nu nchcui': Cui'in xa'an ntsu'hui 'in yu re, can' cha' ndiyo' yu. ¿Ñi cha' ndon nscan um cha' nu nchcui' yu? 21 Ntsu'hui xca nu nchcui': Una sca nu ntsu'hui cui'in xa'an 'in a nchcui' can' tsaña'an nchcui' yu re. ¿Ta tca 'in cui'in xa'an sla quiloo sca yu cuityin'?

Nxcuan tloo ne' judio 'in Jesús

22 Lja xacan' nchca ta'a 'in laa nu nducua quichen Jerusalén, lo' lca na tsaan nu ndyi'ya ti'in tlya'. 23 Jesús nxiton ñi ni' lyaa se'en nguia' tucui tulaa nu naan Salomón. 24 Msu'hua lo'o ne' judio 'in ñi lo' juin ne': ¿Tsala ta xaa tyi'an lo'o hua cha' tucua ti' re? Cha' na cui' lca Cristo, siya' ti quitsa' la 'in hua. 25 Mxcuen Jesús 'in ne': Cua' nen lo'o um, lo' a ndiya qui'an ti' um 'ñan. Una ticuii' tñan nu ngui'nin lo'o cha' cuiya' 'in Stin, ndaa na suun tucui ca lcan. 26 Una 'un a ndiya qui'an ti' um si'yana a lca um slya' 'ñan, cui' tsaña'an nu cua' ycuin' lo'o um. 27 Una tsalca slya' 'ñan ne 'in cha' nu nchcuin', lo' ndyu'hui lyoon 'in 'in, lo' nchcui ncha'an 'in 'ñan. 28 Nan' ndaan chendyu nu a tsatii 'a 'in 'in, lo' a ntsu'hui cha' quinan' cusya 'in 'in, ñi a tucui nu tca culyoo 'in 'in tuyaan'. 29 Stin, ñi nu mdyaa 'in 'in 'ñan, scati ñi ndon loo la ñi, lo' a tucui nu tca culyoo 'in 'in tuyaa' ñi. 30 Nan' lo'o Stina Ndiose, scati lca hua. 31 Xiya' msñi ne' judio quee nu jyi'in ne' 'in ñi. 32 Lo' juin Jesús 'in ne': Tsala qui'an tñan tsu'hue cua' m'nin tloo um lo'o cha' cuiya' 'in Stin. ¿Ti ña'an ta si'ya cha' can' nchca ti' um jyi'in um quee 'ñan? 33 Xacan' mxcuen ne' judio 'in ñi: Si'i si'ya tñan tsu'hue can' jyi'in hua quee 'in, cui' ca nu si'yana nchcui' ca'an 'in Ndiose, nu'huin lca nten chendyu lo' nchcui' si'yana lca Ndiose. 34 Mxcuen Jesús 'in ne': ¿Ta a nguinu scua sca cha' loo lee 'in um: —Nan' cua' nen si'yana ndiose lca um—? 35 Cha' na Ndiose juin ñi si'yana ndiose lca nu mchcuan cunta cha' 'in ñi, (lo' jlyo ti' na si'yana cha' nu nguinu scua can' a tca cutsa ti'in na), 36 ¿lo' ña'an ta ljuin um cha' 'in nu cua' ngulohui ca Stina Ndiose, lo' ngua'an tñan ñi 'in yaan loo chendyu re? Nchcui' um si'yana ycuin' ca'an 'in Ndiose xa nen: Sñe' Ndiose lcan. 37 Cha' cua na si'i tñan 'in Stin ngui'nin, a na jo'o tsa qui'an ti' um 'ñan. 38 Una cha' ngui'nin 'in na, siya' a tsa qui'an ti' um 'ñan, una tsa qui'an ti' um si'ya tñan nu ngui'nin, lo' ca cuiya' ti' um lo' tsa qui'an ti' um si'yana sca cha' ti 'ñan lo'o Stina Ndiose. 39 Xiya' ncua ti' ne' quinu Jesús, una mdo'o ñi tuyaa' ne'. 40 Xacan' xiya' nguiaa ñi xca tso' chco tlyu Jordan, se'en nu mducua tya yu Xuhua 'in nten ti' culoo. Can'

nguinu ñi sca co' xaa. 41 Qui'an 'a nten
ndyi'an ne' se'en ndi'in ñi, lo' nchcui'
ne': Cha' ñi si'yana yu Xuhua ñi sca
cha' nu tnu lo' a m'ni yu, una nchgaa
cha' nu ycui' yu cha' 'in ñi re, cha' ñi
lca na. 42 Qui'an 'a nten ya qui'an ti'
'in Jesús se'en can'.

11

Xa ngujui yu Lázaro

1 Yato'o quichen Betania ncua ti'i
sca yu naan Lázaro, cui' quichen
tyi María lo'o Marta ta'a ngula yu.
2 (María ta'a ngula yu Lázaro nu ncua
ti'i can', lca nu msu'hua tyi'a xityi'i
'in Ñi X'nan na, lo' mxityi quiya' ñi
lo'o quichan' que.) 3 Chcuaa jun
cuna'an can' msu'hua suun 'in Jesús,
lo' nchcui' jun: Ñi X'nan hua, yu ta'a
tsu'hue ntsu'hui um, cua' ñii nscua
yu ti'i yu. 4 Xa ngune 'in Jesús cha'
re, xacan' juin ñi: Si'i quicha ntsu'hui
cha' cujui 'in yu ca lca na, cui' ca
nu si'yana ca chcan' loo cha' cuiya'
'in Ndiose lo' caja nu cu'ni tnu 'in
Sñe' ñi. 5 Marta lo'o nu cuna'an ta'a,
lo'o Lázaro lca jun ta'a tsu'hue Jesús.
6 Xa ynan Jesús cha' si'yana yu can'
ti'i yu, ti' nguinu la ñi chcua tsaan
se'en can'. 7 Xacan' juin ñi 'in yu
ta'a nda'an ñi: Tsaa na xiya' se'en lca
Judea. 8 Mxcuen yu ta'a nda'an ñi 'in
ñi: Rabí, a tyun tsaan ncua ti' ne' judio
jyi'in ne' quee 'in um, lo' cua' ñii nchca
ti' um tsaa um xiya'. 9 Mxcuen Jesús
'in yu: ¿Ta si'i tichcua braa nchca sca
tsaan? Tsalca nu nda'an cucha, a
ntsu'hui cha' chcua quee quiya' can'
si'yana nda'an loo xaa. 10 Una nu
nda'an tla, nchcua quee quiya' can'
si'yana a nda'an loo xaa. 11 Xa mdyi
ycui' ñi cha' re, xiya' juin ñi 'in yu:
Yu ta'a tsu'hue na Lázaro ngu'ya sla
yu, una cua' ñii tsa xitucuin 'in yu.
12 Xacan' mxcuen yu ta'a nda'an ñi:
Ñi X'nan hua, cha' na lja' ti yu, quila
juesa 'in yu. 13 Jesús nchcui' ñi cha' re
si'yana ngujui yu Lázaro, una yu ta'a
nda'an ñi ñan ti' yu si'yana lja' ti yu.
14 La xacan' mtsa' la ca Jesús 'in yu:
Yu Lázaro cua' ngujui yu, 15 lo' si'ya
um tsu'hue ntsu'hui tiqueen si'yana
a ndlyun la cua, ña'an ca si'yana tsa
qui'an ti' um 'ñan, cua' ñii tsaa na
se'en su yu. 16 Xacan' yu Toma, nu
nchcui' ne' lo'o lca Dídimo, juin yu lo'o
nchgaa la ña'an ta'a nda'an yu: Tsaa
na, lo' tsatlyu caja na lo'o ñi la cua.

Jesús n'ni ñi cha' ndyiqui'o nten

17 Xa mdiyaa Jesús can' ynan ñi
cha' si'yana cua' nguiaa jacua tsaan
mtsi' yu Lázaro. 18 Quichen Betania,
cui' ti nguinu na se'en lca quichen
Jerusalén, tsa ntsu'hui lyoo snan ti
kilometro. 19 Qui'an 'a ne' judio
mdiyaa ne' se'en ndi'in Marta lo'o
María, nu taa ne' cha' tnu tiquee 'in
si'yana ngujui yu ta'a ngula. 20 Xa
ynan Marta cha' si'yana cua' ljyaan
Jesús, mdo'o ya ycua 'in ñi, una María
can' nguinu nde na'an. 21 Lo' juin
Marta 'in Jesús: Ñi X'nan hua, cha' cua
na 'un ndi'in um re, lo' a caja ta'a hua.
22 Una jlyo tin' si'yana nchgaa cha' nu
njñan um 'in Ndiose nxcuen ñi 'in um.
23 Juin Jesús: Una ta'a ngula ntsu'hui
cha' tyiqui'o. 24 Mxcuen Marta can'
'in ñi: Cua' jlyo tin' si'yana ntsu'hui
cha' tyiqui'o, una la xa tsatii cha' nu
nchca loo chendyu re. 25 Xacan' juin
Jesús 'in ne': Nan' lcan nu n'ni cha'
ndyiqui'o nten, nan' lcan chendyu 'in
ne', lo' nu ndiya qui'an ti' 'ñan, ty-
iqui'o can' siya' cua' ngujui. 26 Nchgaa
nu lo'o lo' ndiya qui'an ti' 'ñan, a caja
'a can'. ¿Ta ndiya qui'an ti' cha' re?
27 Lo' juin 'in ñi: Cha' ñi, Ñi X'nan
hua, ndiya qui'an tin' si'yana lca um
ñi nu lca Cristo, cui' Sñe' Ndiose nu
mdiyaan loo chendyu re.

Ynan Jesús tucuaa 'in yu Lázaro

28 Xa mdyi ycui' Marta cha' can',
mxitucui nde na'an nguia ytsa' cunan
ti 'in María ta'a ngula, lo' juin: Cua
ndon ñi nu lca Bstro lo' nxi'ya ñi 'in
tsaa. 29 Xa ynan cha' can', cui' xaa
mdo'o nguiaa se'en ndon ñi. 30 Una
Jesús a nchca sten ñi loo quichen, ti'
ndon ñi se'en ya ycua Marta 'in ñi.
31 Ne' judio nu mdiyaa se'en ndi'in
María nu taa cha' tnu tiquee 'in, xa

na'an ne' si'yana ndla ndsa mdo'o nguiaa, mducui ncha'an ne' 'in lo' nchcui' ne': Cui' la tucuaa nguia ynan cua' ñii. 32 Xa mdiyaa María se'en ndon Jesús, cui' xaa mdyi'ya xtyin' tloo ñi xa na'an 'in ñi, lo' juin 'in ñi: Ñi X'nan hua, cha' cua na 'un ndi'in um re, lo' a caja ta'a hua. 33 Xa na'an Jesús si'yana nguinan, a cunta nguinan ne' judio nu mdiya ncha'an 'in, lo'o ñi ngu'ya tu'hua tiquee ñi si'yana ti'i nga'an 'in ñi. 34 Lo' juin ñi: ¿La ta mtsi' um 'in yu? Juin ne' 'in ñi: Ñi X'nan hua, caan um nde re lo' ña'an um se'en mtsi'. 35 Lo' ynan Jesús. 36 Nchcui' ne' judio: Ña'aan, tsala ti'i nga'an 'in ñi lo'o yu. 37 Ntsu'hui nu nchcui': Cha' yu re msla quiloo yu cuityin' can', ¿ñi cha' ta a m'ni yu cha' si'yana a caja yu Lázaro?

Xa mdyiqui'o yu Lázaro

38 Xiya' ngu'ya tu'hua tiquee Jesús, lo' mdiyaa ñi tucuaa can'. Se'en mtsi' ne' 'in yu lca na sca tuquee, lo' nchcun na lo'o sca quee tlyu ya'. 39 Xacan' juin Jesús: Lyo ntan um quee cua. Marta ta'a ngula nu ngujui can' juin 'in ñi: Ñi X'nan hua, una cua' nxcua tyi'i si'yana cua' nguiaa jacua tsaan mtsi'. 40 Mxcuen Jesús 'in: ¿Ta si'i can' cha' nen lo'o cha' ndiya qui'an ti', lo' ña'an cha' cuiya' 'in Ndiose? 41 Xacan' ngulo ntan ne' quee nu nchcun tucuaa se'en su yu ngujui can'. Mscuen Jesús tloo ñi nde cuaan, lo' juin ñi: Stina Ndiose, tyaan xu'hue 'in um si'yana ngune 'in um cha' nu ycuin' lo'o um. 42 Nan' jlyo tin' si'yana nchgaa xaa ne 'in um cha' nu nchcuin', una si'ya nten qui'an ndi'in re ycuin' cuaña'an, ña'an ca si'yana tsa qui'an ti' ne' cui' um ngua'an tñan um 'ñan. 43 Xa mdyi ycui' ñi cha' re ycui' cueen ñi: Lázaro, tyi'o nde lyiya'. 44 Yu nu ngujui can' mdyi'o yu ña'an ti' nguixen yu te' lo'o yaa' yu lo'o quiya' yu, a cunta lo'o tloo yu nguxen xca te'. Juin Jesús 'in ne': Xtin' um 'in yu lo' quiaa yu.

M'ni cuiya' ne' cha' cujui ne' 'in Jesús

45 Xacan' qui'an 'a ne' judio nu ta'a mdiyaa María, xa na'an ne' cha' nu m'ni Jesús ya qui'an ti' ne' 'in ñi. 46 Una ntsu'hui nu ya ytsa' 'in ne' fariseo ña'an m'ni Jesús. 47 Xacan' nchgaa nu ndlo ca tñan ni' lyaa, tsatlyu lo'o ne' fariseo mxo' ti'in ta'a ne' si'yana cu'ni cuiya' ne' cha', lo' nchcui' ne': ¿Ña'an ta cu'ni na lo'o yu cua, si'yana qui'an 'a cha' tnu ngui'ni yu? 48 Cha' a chcui ndijin na ña'an ngui'ni yu re, ña'aan quichen re tsa qui'an ti' 'in yu, chen nchcui caan ne' romano lo' cujlyo ne' se'en n'ni tnu na 'in Ndiose tsatlyu lo'o quichen re. 49 Xacan' mdo'o ycui' sca yu naan Caifás, lo' cui' yjan can' lca yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, lo' juin yu: 'Un ñi sca cha' lo' a jlyo ti' um, 50 ñi a ndyi'ya um cunta si'yana tsu'hue lati caja scati yu qui'yu si'ya quichen, lo' si'i nu jlyo ña'aan nten re. 51 A ycui' yu cha' can' lo'o cha' tiyaa nu 'in ti yu, cui' ca nu si'yana yjan can' lca yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, can' cha' mxiycui' Ndiose 'in yu si'yana Jesús ntsu'hui cha' caja ñi tñan loo ña'aan quichen ne'. 52 Si'i tsaloo ti si'yana caja ñi si'ya quichen, cui' ca nu si'yana xo' ti'in ta'a nchgaa sñe' Ndiose nu ndi'in sca chcui chendyu, lo' tsatlyu ca sca cha' ti 'in jun. 53 Ti' xacan' cua' yten tiquee ne' cujui ne' 'in Jesús. 54 Can' cha' Jesús a mda'an la 'a ñi lja ne' judio, cui' ca nu mdo'o tso' ñi lo' mdiyaa ñi sca quichen naan Efraín nu ndi'in cui' ti sca se'en ngutyi, can' nguinu ñi lo'o yu ta'a nda'an ñi. 55 Cua' nchcui cuii' cha' ta'a Pascua nu n'ni tnu ne' judio, lo' qui'an 'a nten mdo'o ne' scasca quichen, lo' mdiyaa ne' Jerusalén nu suhui ne' 'in ne' lja nu ti' lyijyi tyisnan ta'a Pascua. 56 Nan ne' 'in Jesús, lo' scasca ne' ñicha' ta'a ne' se'en ndiyo' ti'in ne' ni' lyaa can': ¿Ña'an ta ljuin um, ta caan yu can' ta'a cua' ñii? 57 Nchgaa yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa lo'o ne' fariseo, cua' mdi'in tyaa ne' sca cha' si'yana cha' ntsu'hui nu ña'an 'in Jesús cui' xaa quitsa' 'in ne' si'yana quinu ñi.

12

Mslo tucua María tyi'a xityi'i quiya' Jesús

1 Ti' lyijyi cha xcua tsaan nu
ntsu'hui cha' ca ta'a Pascua, yaa
Jesús quichen Betania se'en ndi'in yu
Lázaro, cui' yu nu ngujui can' lo' m'ni
ñi cha' mdyiqui'o. 2 Can' m'ni chu'hue
jun na nu cu siin ñi. Marta msu'hua
na loo msa, lo' Lázaro lca sca nu ta'a
nducua ñi tu'hua msa can'. 3 Xacan'
María msñi sca te'en tyi'a xityi'i nu
tsa tlu'hue litro, nu chacui' nardo, lo'
qui'an 'a ntsu'hui lyoo na, mslo tucua
'in na chon' quiya' Jesús, lo' mxityi 'in
na lo'o quichan' que, mtsa'an yu'hui
tyi'i na ña'an can'. 4 Sca yu ta'a nda'an
ñi, cui' yu Juda Iscariote sñe' Simón,
yu nu ntsu'hui cha' tyaa 'in ñi, juin
'in ñi: 5 ¿Ñi cha' ta a ncua quiya' tyi'a
xityi'i re lo' caja tñi nu n'ni ne' canan
snan ciento tsaan, lo' quitsa na 'in nu
ti'i ña'an chendyu 'in? 6 Ycui' yu cha'
re, una si'i si'yana ntsu'hui yuhue ti'
yu 'in nu ti'i, cui' ca nu si'yana lca yu
sca nu cunan, lo' ntsu'hui yu cunta tñi
'in yu ta'a nda'an ñi, lo' nxñi su'hua
yaa' yu 'in na. 7 Xacan' juin Jesús 'in
yu: A chcui ndijin ña'an nu ngui'ni ne'
re, na mxu'hua se'en ne' 'in na si'yana
cui' tñan cu'ni na tsaan nu ntsu'hui
cha' quitsin'. 8 Nu ti'i ña'an 'in, nchgaa
xaa ndi'in can' lo'o um, una nan' si'i
nchgaa xaa ña'an tloo um 'ñan.

M'ni cuiya' ne' cha' cujui ne' 'in yu Lázaro

9 Qui'an 'a ne' judio ynan ne' cha'
si'yana can' ndi'in Jesús, cui' xaa
mdiyaa ne', una si'i tsaloo ti si'ya
Jesús, cui' ca nu si'yana nchca ti' ne'
ña'an ne' 'in Lázaro, yu nu ngujui lo'
mdyiqui'o. 10 Una nchgaa yu nu ndlo
ca tñan ni' lyaa 'in ne' judio, m'ni
cuiya' ne' cha' si'yana lo'o yu Lázaro
ntsu'hui cha' caja yu. 11 Si'ya yu
qui'an 'a ne' judio cua' mdo'o tso' ne'
lo' ya qui'an ti' ne' 'in Jesús.

Xa yten Jesús quichen Jerusalén lo' m'ni tnu ne' 'in ñi

12 Xca tsaan can', nten qui'an nu
cua' mdiyaa si'ya ta'a can', xa ynan
ne' cha' si'yana cua' tiyaan Jesús
quichen Jerusalén, 13 mdo'o ne' ya
ycua ne' 'in ñi, lyi'ya ne' lca' yca
quiñan, lo' nchcui' cueen ne': —¡Culo
laa um 'in hua! Tlyu cha' tsu'hue
ntsu'hui 'in ñi nu ljyaan lo'o cha'
cuiya' 'in Ñi X'nan na—, ñi nu lca
Ree 'in ne' Israel. 14 Lo' jui sca
burru cune' ti mducua Jesús tsaña'an
nchcui' quityi 'in Ndiose: 15 —A
cutsen um, 'un nu ndi'in quichen
Jerusalén, nde cua' ljyaan ñi nu lca
Ree 'in um, nducua ñi chon' sca burru
cune' ti—. 16 Yu ta'a nda'an ñi, a
ngu'ya yu cunta cha' re, la cua' ycuen
Jesús nde ni' cuaan, xacan' nguia
yu'hui ti' yu cha' nu m'ni ne' lo'o
ñi si'yana nducua na loo quityi 'in
Ndiose. 17 Nten nu na'an tloo xa m'ni
ñi cha' mdyiqui'o yu Lázaro tucuaa
can', mdaa ne' suun cha' nu yato'o,
18 can' cha' qui'an nten ya ycua 'in ñi,
si'yana cua' ynan ne' cha' ña'an cha'
nu tnu m'ni ñi. 19 Una ne' fariseo
mdyisnan ycui' ne' scasca ne': Ña'an
um jan ñi, ñi sca cha' lo' a tca cu'ni
na si'yana ña'aan quichen ne' nducui
ncha'an 'in yu.

Ne' griego mda'an nan ne' 'in Jesús

20 Yato'o tucua snan ne' griego nu
ya y'ni tnu ta'a can', 21 mdiyaa ne'
se'en ndon yu Lpe, yu mdo'o quichen
Betsaida se'en lyi'ya loo Galilea, lo'
mjñan ne' cha' tsu'hue 'in yu: Nchca
ti' hua ña'an hua 'in Jesús. 22 Xacan'
ya ytsa' yu Lpe can' 'in yu Ndre,
lo' chcuaa yu ycui' yu lo'o Jesús.
23 Mxcuen Jesús 'in yu: Cua' mdiyaa
braa scuen cuaan cha' 'in Yu Qui'yu
nu Mdo'o nde ni' Cuaan. 24 Nu cha'
ñi s'ni cunen lo'o um, sca mti trigo
cha' a tyu na lyuu, ticui' ti loo scati na,
una cha' tyu na lo' chcua na, qui'an
la chca na. 25 Nu n'ni 'tnan chendyu
'in, quinan' can' tiyaa xaa, una nu a
n'ni 'tnan 'in, can' nu qui'ni ca'an 'in
lo'o chendyu nu a tsatii 'a. 26 Cha'
ntsu'hui nu nchca ti' cu'ni tñan 'ñan,
chcui ncha'an 'ñan, lo' se'en nu nan'
ti'in, can' tyi'in nguso 'ñan. Tsalca nu
cu'ni tñan 'ñan, lo'o Stin chu'hui cunta
'in can'.

Ycui' Jesús si'yana ntsu'hui cha' caja ñi

27 Cua' ñii lu'un 'a ti' cusya 'ñan, ¿lo' ña'an ta cunen? ¿Ta na chcuin' lo'o
Stin, a taa um cha' cuiya' tijin cha' re?
¿Ta si'i can' cha' mdiyaan loo chendyu
re si'yana tijin nu ti'i? 28 Stina Ndiose,
cu'ni um cha' ca chcan' loo cha' cuiya'
'in um. Xacan' ngune ycui' sca nu
ycui' la ni' cuaan: Cua' ncua chcan'
loo cha' cuiya' 'ñan, lo' xiya' ntsu'hui
cha' ca chcan' loo na. 29 Nten qui'an
can' ngune 'in ne' xa jui nu ycui',
lo' nchcui' ne' si'yana tyi'yu ngune.
Ntsu'hui xca nu nchcui' si'yana sca
angujle ycui' lyi'o 'in ñi. 30 Mxcuen
Jesús 'in ne': Si'i si'yan jui nu ycui'
cua, cui' ca nu si'ya um ca lca na.
31 Cua' mdiyaa braa nu ntsu'hui cha'
ca cuiya' cha' nu nchca loo chendyu
re, lo' caja nu culo tso' 'in laxa'an
nu ndlo tñan loo chendyu re. 32 Xa
ntsu'hui cha' xiton ne' 'ñan, tsatlyu
xi'yan 'in nchgaa nten si'yana chcui
ncha'an ne' 'ñan. 33 Lo'o cha' nu ycui'
ñi re, ngulyo scua la ñi ña'an ntsu'hui
cha' caja ñi. 34 Mxcuen nten can' 'in
ñi: Huare' cua' ngune 'in hua ña'an
nchcui' quityi 'in Ndiose si'yana ñi
nu lca Cristo ntsu'hui cha' tyi'in ñi
tsala xaa. ¿Ñi cha' ta nchcui' nu'huin,
si'yana Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni'
Cuaan ntsu'hui cha' cujui ne' 'in? ¿Ti
nu ta lca Yu Qui'yu nu Mdo'o nde
ni' Cuaan? 35 Xacan' juin Jesús 'in
ne': Tixi'i ti ti' ndu'hui xaa 'in um,
can' cha' chcui ncha'an um 'in xaa
can', ña'an tu' tsato'o tsati ntyin qui'ya
tla yta se'en nda'an um, si'yana nu
nda'an se'en tla yta, a jlyo ti' can' la
nguiaa. 36 Can' cha' lja nu ti' ndu'hui
xaa 'in um tsa qui'an ti' um 'in xaa
can', lo' cuaña'an ca um sca sñe' nu
nda'an loo xaa. Tsare cha' nu ycui'
Jesús, xacan' mdo'o ñi nguiaa ñi lo'
yu'hui cutsi' ñi 'in ne'.

Cha' nu tla cusya 'in ne' judio

37 Siya' lyee la m'ni ñi cha' nu tnu
tloo nten can', una a ya qui'an ti' ne'
'in ñi, 38 ña'an ca si'yana tsato'o ña'an
cha' nu mxiycui' Ndiose 'in yu Isaía
xa juin yu: —Ñi X'nan hua, ¿ti nu ya
qui'an ti' cha' nu ycui' hua? ¿Ti nu
'in ngulyo scua la um cha' cuiya' 'in
um, 'un Ñi X'nan hua—? 39 Can' cha'
a ncua tsa qui'an ti' ne' 'in ñi, si'yana
nde xca cha' nu ycui' Isaía: 40 —Yato'o
mducun ne' quiloo ne' si'yana a ca
chcan' 'in ne', m'ni tla ne' cusya 'in
ne' si'yana a qui'ya ne' cha' tiyaa, lo'
cha' cua na xitucui ne', nan' cu'nin
chcan 'in ne'—. 41 Yu Isaía ycui' yu
cha' re xa na'an tloo yu cha' cuiya' 'in
ñi, lo' cui' cha' 'in ñi lca nu mda'an
ycui' yu. 42 Ñi cuaña'an qui'an nten nu
ndon loo lati 'in ne' judio ya qui'an ti'
'in ñi, una si'ya ne' fariseo a ngulo'o
la ne' 'in ne', si'yana nguitsen ne' caja
nu culo 'in ne' se'en nu n'ni tnu ne'
'in Ndiose. 43 Lyee la nducua tloo
ne' quinu tsu'hue tiquee nten lo'o ne',
que 'in Ndiose.

Cha' nu nchcui' Jesús cu'ni na xñan bsya 'in nten

44 Ycui' cueen Jesús: Nu ndiya
qui'an ti' 'ñan, si'i tsa 'ñan tin ndiya
qui'an ti' can', cui' ca nu lo'o 'in ñi nu
ngua'an tñan 'ñan. 45 Nu cua' na'an
'ñan, cua' na'an 'in ñi nu ngua'an
tñan 'ñan. 46 Nan' lcan xaa nu cua'
mdiyaan loo chendyu re, si'yana nch-
gaa nu tsa qui'an ti' 'ñan, a quinu can'
se'en tla yta. 47 Nu ne 'in cha' nu
nchcuin', lo' a nxu'hua se'en 'in na,
si'in cu'ni cuiyan' cha' 'in can', si'yana
a ljyan y'nin xñan bsya 'in nten, cui' ca
nu si'yana culon laan 'in ne'. 48 Nu nx-
cuan tloo 'ñan, lo' a nducuan xu'hue
cha' nu nchcuin', ntsu'hui xca nu
cu'ni cuiya' cha' 'in, cui' cha' nu cua'
ycuin' lca nu cu'ni cuiya' cha' 'in, xa
tsatii cha' nu nchca loo chendyu re.
49 Si'yana a nchcuin' lo'o cunta 'ñan,
cui' ca nu Stina Ndiose, ñi nu ngua'an
tñan 'ñan, mdaa ñi cha' nu chcuin', lo'o
cha' nu culo'on. 50 Jlyo tin' si'yana
cha' nu ndlo ñi tñan 'in na lca na
chendyu nu a tsatii 'a, can' cha' nch-
gaa cha' nu nchcuin' lca na cha' nu
ndlo Stina Ndiose tñan 'ñan.

13

Mjyi'an Jesús quiya' yu ta'a mda'an

ñi

1 Lja nu cua' tyisnan ta'a pascua,
Jesús cua' jlyo ti' ñi si'yana cua'
mdiyaa xaa nu ntsu'hui cha' tyi'o
ñi loo chendyu re lo' quiaa ñi se'en
nducua Stina Ndiose. Jesús lyee
m'ni ñi 'tnan 'in nu ya qui'an ti' 'in
ñi lja mdi'in ñi loo chendyu re, lo'
cuaña'an m'ni ñi hasta mdyi'o ñi loo
chendyu. 2 Nducua ycu siin jun, lo'
yu Juda Iscariote, sñe' yu Simón, cua'
mdi'in tyaa laxa'an cha' ni' cusya 'in
yu si'yana tyaa yu 'in Jesús, 3 una
Jesús cua' jlyo ti' ñi si'yana tuyaa'
ñi mxnu Stina Ndiose nchgaa loo
cha' cuiya', a cunta jlyo ti' ñi si'yana
se'en nducua Ndiose mdo'o ñi, lo'
ticui' can' ntsu'hui cha' quiaa ñi.
4 Mdyiton ñi se'en nducua ycu siin
ñi, ngulyoo ñi te' tucuin nu lco' ñi,
msñi ñi sca te' lo' mscan' ñi 'in na sii'
ñi. 5 Xacan' msu'hua ñi tyi'a sca ni'
si'yu, lo' mdyisnan mjyi'an ñi quiya'
yu ta'a nda'an ñi, mxityi ñi 'in na
lo'o te' nchcan' sii' ñi. 6 Xa mdiyaa
ñi se'en nducua yu Simón Tyo, juin
yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, ¿ta 'un jyi'an
um quiyan'? 7 Mxcuen Jesús 'in yu:
Tsaña'an ngui'nin cua' ñii, a ndyi'ya
cunta, una nde loo la ca jlyo ti' cha'
re. 8 Yu Tyo can' juin yu 'in ñi: Una a
ntsu'hui cha' jyi'an um quiyan' nan'.
Mxcuen Jesús 'in yu: Cha' na a jyi'an
quiya', si'i 'a sca cha' ti 'in na. 9 Juin
yu Simón Tyo can': Ñi X'nan hua, si'i
tsa quiyan' tin jyi'an um xacan', cui'
ca nu lo'o yaan' lo'o quen jyi'an um.
10 Juin Jesús 'in yu: Sca nu cua' yta, a
'ni 'a cha' ti' cuta xiya' si'yana ña'aan
cua' luhui, cui' lya tsa quiya' ti can'
quiten na. Lo' 'un cua' luhui um, una
si'i nchgaa um. 11 Cua' jlyo ti' ñi ti ca
nu ntsu'hui cha' tyaa 'in ñi, can' cha'
juin ñi: Si'i nchgaa um luhui um. 12 Xa
mdyi jyi'an ñi quiya' jun, yco' ñi te'
tucuin can' 'in ñi lo' xiya' yten tucua
ñi tu'hua msa can', lo' juin ñi: ¿Ta
ndyi'ya um cunta ña'an cha' nu m'nin
lo'o um? 13 'Un ndlo'o naan um 'ñan,
Ñi Bstro, a cunta Ñi X'nan hua, lo' cha'
ñi ña'an nu nchcui' um si'yana can'
nu lcan. 14 Cha' nan' lcan X'nan um
lo'o Bstro 'in um, lo' mjyi'an quiya'
um, cui' cuaña'an ntsu'hui cha' jyi'an
um quiya' scasca ta'a um. 15 Nde cha'
nu tyi'in tyaan lo'o um, si'yana cui'
ña'an cha' nu m'nin cua' ñii, cuaña'an
ntsu'hui cha' cu'ni um. 16 Nu cha' ñi
cunen lo'o um, sca nguso a ndon loo
la can' que 'in x'nan, cui' cuaña'an
lo'o sca nu ndyi'an lo'o suun, a ndon
loo la can' que 'in nu ngua'an tñan
'in. 17 Cha' ndyi'ya um cunta cha' re,
tsu'hue ca xu'hue um cha' tucua um
tñan 'in na. 18 Una a nchcuin' cha' nu
'in nchgaa um, si'yana cua' jlyo tin' ti'
lyijyi nu cua' ngulohuin, una nde cha'
nu nguinu scua loo quityi 'in Ndiose,
lo' nchcui' na: —Nu nchcu jaslya
sca se'en ti lo'on, yato'o mchca ta'a
cusuun 'ñan—. 19 Ti' cua' ñii quitsan'
'in um lja nu ti' lyijyi tsato'o cha' re,
lo' xa nu tsato'o na ca cuiya' ti' um
si'yana nan' lcan ña'an cua' nen lo'o
um. 20 Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um,
nu cuan xu'hue 'in nu ntsu'hui cha'
ca'an tñan, 'ñan nan' cuan xu'hue can',
lo' nu cuan xu'hue 'ñan, cui' cuaña'an
cuan xu'hue can' 'in nu ngua'an tñan
'ñan.

Ycui' Jesús si'yana ntsu'hui cha' tyaa yu Juda 'in ñi

21 Ña'aan mdyi ycui' Jesús cha' can',
ngu'ya sca tu'hua tiquee ñi, xacan'
mtsa' la ñi 'in jun: Nu cha' ñi s'ni
cunen lo'o um, sca um ntsu'hui cha'
tyaa um 'ñan. 22 Xacan' scasca yu
ta'a nda'an ñi mxina'an tloo ta'a yu,
msu'hua yu cha' tiquee yu cha' ti
ña'an nu 'in cha' nchcui' ñi. 23 Sca
yu ta'a nda'an ñi, cui' yu nu lyee
ndyu'hui cuiya' ti' ñi 'in, nducua yu
cui' ti sii' Jesús, 24 lo' yu Simón Tyo can'
m'ni yaa' 'in yu si'yana cuñicha' yu 'in
Jesús cha' ti ca 'in cha' nchcui' ñi. 25 Yu
can' cui' la ya tucua yu sii' Jesús, lo'
juin yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, ti ca 'in
cha' nchcui' um? 26 Mxcuen Jesús: Yu
nu taan jaslya nu cuchan' re 'in, can'
nu lca yu. Xacan' mcha' ñi jaslya lo'
mdaa ñi 'in na 'in yu Juda Iscariote,
sñe' yu Simón. 27 Xa mdyi ycu yu
'in na, yten Laxa'an ni' cusya 'in yu.
Xacan' juin Jesús 'in yu: Cu'ni lya

cha' nu ntsu'hui tiquee cu'ni. 28 Una
ñi sca yu ta'a nducua ñi a ngu'ya yu
cunta ñi cha' ycui' ñi lo'o yu cuañaan.
29 Si'yana yu Juda nda'an lo'o yu cui-
jyin se'en ntsu'hui tñi, ntsu'hui nu
msque' ti' si'yana ngulo Jesús tñan 'in
yu tsa si'i yu na nu cunajo'o 'in jun lja
ta'a can', uta taa yu sca lcuan 'in nu ti'i
ña'an chendyu 'in. 30 Xa mdyi ycu yu
jaslya can', cui' xaa mdo'o yu nguiaa
yu, lo' cua' ngu'ya tsu'hue tla xacan'.

Sca cha' nu cui ti ngulo Jesús tñan 'in jun

31 Xa cua' nguiaa yu, xacan' juin
Jesús: Cua' mdiyaa braa scuen cuaan
cha' 'ñan, Yu Qui'yu nu Mdo'o nde
ni' Cuaan, cui' cuañaan Ndiose scuen
cuaan cha' 'ñan. 32 Cha' cuañaan
si'yan scuen cuaan cha' 'in Ndiose,
cui' cuañaan scuen cuaan Ndiose cha'
'ñan, lo' cua' nchcui cuii' cha' cu'ni
ñi cha' re. 33 Sñen', ti' chin' 'a xaa
ti' ndi'in lo'o um. Ntsu'hui cha' quia
nan um 'ñan, una cui' ña'an cua' nen
lo'o ne' judio, chcuin' lo'o um cua'
ñii: Se'en nu ntsu'hui cha' tsa'an,
'un a tca tsaa um. 34 Nde cha' nu
cui ti culon tñan 'in um, scasca um
chu'hui cha' tsu'hue 'in um. Tsañaan
ntsu'hui cha' tsu'hue 'ñan lo'o um,
cuañaan chu'hui cha' tsu'hue 'in um
scasca um. 35 Ndeñaan ca cuiya' ti'
nten si'yana ngui'ni cha'an um 'ñan,
si'yana ntsu'hui cha' tsu'hue 'in um
scasca um lo'o ta'a um.

Ycui' Jesús si'yana yu Tyo ntsu'hui cha' xcuan tloo 'in ñi

36 Yu Simón Tyo juin yu 'in ñi: Ñi
X'nan hua, ¿la ta tsaa um? Mxcuen
Jesús 'in yu: Se'en nu nan' tsa'an, a
tca chcui ncha'an 'ñan, una nde loo
la re ntsu'hui cha' chcui ncha'an 'ñan.
37 Xacan' juin yu Tyo: Ñi X'nan hua,
¿ñi cha' a tca chcui ncha'an 'in um
cua' ñii? Cua' m'nin tiqueen cajan
si'ya um. 38 Mxcuen Jesús 'in yu: ¿Ta
cua' m'ni tiquee caja si'yan? Nu cha'
ñi s'ni cunen lo'o, lja nu ti' lyijyi xi'ya
latyee, tsato'o snan ya' chcui' si'yana
a ndyu'hui lyoo 'ñan.

14

Jesús lca ñi tucueen

1 A su'hua um cha' tiquee um lyee
la, tsa qui'an ti' um 'in Ndiose, lo' tsa
qui'an ti' um 'ñan. 2 La na'an 'in Stin,
qui'an 'a se'en lja. Cha' si'i cuañaan
lca na, nde cua' s'ni mtsan' 'in um.
Una qui'an, lo' cu'nin chu'huen se'en
ntsu'hui cha' tyi'in um. 3 Quia y'ni
chu'huen se'en ntsu'hui cha' tyi'in
um, una yaan xiya', yan 'yan 'in um
si'yana tsatlyu tyi'in na lo'o um. 4 Cua'
jlyo ti' um la qui'an, lo' jlyo ti' um
tucueen can'. 5 Yu Toma juin yu 'in
ñi: Ñi X'nan hua, a jlyo ti' hua la
tsaa um, ¿ña'an ta ca jlyo ti' hua tu-
cueen can'? 6 Lo' juin Jesús 'in yu:
Nan' lcan tucueen, lcan cha' nu ñi, lo'
lcan chendyu. A tucui nu tca tiyaa
se'en nducua Stina Ndiose, cha' si'i
si'yan. 7 Cha' 'un ndyu'hui lyoo um
'ñan, lo'o 'in Stin ndyu'hui lyoo um,
lo' ti' cua' ñii cua' ndyu'hui lyoo um
'in ñi, lo' na'an um 'in ñi. 8 Yu Lpe
juin yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, taa um
ya' ña'an tloo hua 'in Stina Ndiose, lo'
quinu tsu'hue tiquee hua. 9 Mxcuen
Jesús 'in yu: Lipe, tsala ña'an cua' s'ni
ndi'in lo'o um, ¿ta a nchca chu'hui
lyoo 'ñan? Nu cua' na'an tloo 'ñan,
cua' na'an can' 'in Stina Ndiose. ¿Ñi
cha' ta nchcui' si'yana nchca ti' ña'an
tloo 'in Stina Ndiose? 10 ¿Ta a ndiya
qui'an ti' si'yana sca cha' ti 'ñan
lo'o Stina Ndiose, lo' cuañaan Stina
Ndiose lo'on? Cha' nu nchcuin' lo'o
um a nchcuin' 'in na lo'o cunta 'ñan,
cui' ca nu Stina Ndiose, ñi nu ntsu'hui
ni' cusya 'ñan, can' ñi nu ngui'ni tñan
re. 11 Tsa qui'an ti' um cha' re:
Sca cha' ti 'ñan lo'o Stina Ndiose, lo'
cuañaan Stina Ndiose lo'on. Cha' a
ndiya qui'an ti' um, siya' cua' tsu'hue
tñan nu ngui'nin tsa qui'an ti' um.
12 Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um: Nu
ndiya qui'an ti' 'ñan, cui' tñan nu
ngui'nin cu'ni can', hasta tlyu la tñan
tca cu'ni can' si'yana qui'an se'en
nducua Stina Ndiose. 13 Nchgaa cha'
nu jñan um 'in Stina Ndiose lo'o cha'
cuiya' 'ñan, cu'nin 'in na, ña'an ca
si'yana scuen cuaan cha' 'in Stina

Ndiose si'ya Sñe' ñi. 14 Cha' nde'en la
cha' jñan um lo'o cha' cuiya' 'ñan, nan'
cu'nin 'in na.

Cha' 'in Espíritu nu Luhui 'in Ndiose

15 Cha' lyee lca tiquee um lo'on,
xu'hua se'en um cha' nu chcuin'.
16 Nan' jñan 'in Stina Ndiose, lo' taa
ñi xca nu taa cha' tnu tiquee 'in um
nu tyi'in lo'o um tsala xaa, 17 cui'
Espíritu nu ñi 'in Ndiose, una nten
chendyu a tca cuan xu'hue 'in ñi
si'yana a ña'an tloo ne' 'in ñi, ñi a
ndyu'hui lyoo ne' 'in ñi. Una 'un
cua' ndyu'hui lyoo um 'in ñi si'yana
cua' ndi'in ñi lo'o um, lo' chu'hui ñi
ni' cusya 'in um. 18 A ntsu'hui cha'
xnun 'in um tsa ycui' ti um, si'yana
ti' yaan xiya'. 19 Cua' nchcui cuii'
cha' a ña'an tloo 'a nten chendyu 'ñan,
una 'un ntsu'hui cha' ña'an tloo um
'ñan. Si'yana lo'on nan', can' cha' lo'o
um tu'hui um chendyu. 20 Xacan' ca
cuiya' ti' um si'yana sca cha' ti 'ñan
lo'o Stina Ndiose, lo' cuaña'an sca cha'
ti 'in na lo'o um. 21 Nu ndon nscan
cha' nu nchcuin' lo' nxu'hua se'en 'in
na, can' nu cha' ñi ca lca tiquee lo'on,
lo' nu lyee lca tiquee lo'on cuaña'an ca
lca tiquee Stin lo'o can', a cunta lo'on
nan' lyee lca tiqueen lo'o, lo' culo'on
tloon 'in can'. 22 Yu Juda, (una si'i yu
Iscariote) juin yu 'in ñi: Ñi X'nan hua,
¿ña'an ta culo'o tloo um 'in tsa huare'
ti, lo' si'i 'in nchgaa tucui? 23 Mxcuen
Jesús 'in yu: Nu lyee lca tiquee lo'on,
xu'hua se'en can' cha' nu nchcuin',
lo' cuaña'an Stin ntsu'hui cha' ca lca
tiquee lo'o can', lo' caan hua se'en
ndi'in can' lo' tsatlyu tyi'in hua lo'o.
24 Nu a lca tiquee lo'on, a xu'hua se'en
can' cha' nu nchcuin'. Cha' nu nen
lo'o um cua' ñii, si'i ychan' lca na,
cui' ca nu ycha' Stina Ndiose, ñi nu
ngua'an tñan 'ñan. 25 Nchgaa cha'
re nchcuin' lja nu ti' ndi'in lo'o um.
26 Una xa caan ñi nu taa cha' tnu
tiquee 'in um, cui' Espíritu nu Luhui
'in Ndiose, ñi nu ca'an tñan Stina
Ndiose lo'o cha' cuiya' 'ñan, cui' ñi
culo'o ñi 'in um nchgaa la ña'an cha',
xu'hua ti' ñi 'in um nchgaa cha' nu
cua' ycuin'. 27 Loo cha' tsu'hue xnun
'in um, nan' cu'nin cha' tyi'in tsu'hue
um, una si'i ña'an n'ni nten chendyu.
A su'hua um cha' tiquee um lyee la,
lo' ñi a cutsen um. 28 Cua' ngune 'in
um cha' nu ycuin': Qui'an, una yaan
xiya'. Cha' lyee lca tiquee um lo'on,
a s'ni tsu'hue ntsu'hui tiquee um xa
nen si'yana qui'an se'en nducua Stina
Ndiose, si'yana ndon loo la ñi que 'ñan
nan'. 29 Cua' msu'huan tiyaan 'in um
lja nu ti' lyijyi tsato'o cha' re, ña'an
ca si'yana tsa qui'an ti' um xa nu ca
na. 30 A ndyijyi ña'an ti' chcuin' qui'an
la cha' lo'o um, si'yana cua' ljyaan
laxa'an nu ndlo tñan loo chendyu re,
una a sca cha' cuiya' ntsu'hui 'in can'
lo'on nan'. 31 Una se'en nu ca cuiya' ti'
nten tsala ña'an lca tiqueen lo'o Stina
Ndiose, can' cha' nchgaa cha' nu ndlo
ñi tñan ngui'nin 'in na. Tyiton um, lo'
quiaa na.

15

Jesús lca ñi suun ti uva nu lo'o ca

1 Nan' lcan suun ti uva nu lo'o
ca, lo' Stin lca nu ngui'ni tñan 'in
na. 2 Nchgaa stan' nu lyi'ya loon
nu a ndyi'yu mti 'in, nsi'yu ñi 'in
na. Una nchgaa stan' nu ndyi'yu mti
loo, nsuhui ñi 'in na si'yana lyee la
cui'yu na. 3 'Un cua' nguinu luhui
um si'ya cha' nu cua' ycuin' lo'o um.
4 Xñi ton um 'in um lo'o cha' 'ñan,
lo' cuaña'an nan' lo'o um. Tsaña'an
nguiaa cha' 'in stan' ti uva, a ndyi'yu
na cha' quitan na se'en nducua suun
na, cui' cuaña'an ndi'in cha' 'in um
cha' a nsñi ton um 'in um lo'o cha'
'ñan. 5 Nan' lcan suun ti uva lo' 'un
lca um stan' na, nu nsñi ton 'in lo'o
cha' 'ñan, lo' cuaña'an nan' lo'o can',
lyee ndyi'yu mti loo, una cha' tyi'o tso'
um siin' a sca na tca cu'ni um. 6 Nu
a nsñi ton 'in lo'o cha' 'ñan, nguiaa
cha' 'in can' tsaña'an nguiaa cha' 'in
stan' yca nu nsi'yu ne', nguityi ti'in
na, ndiyo' ti'in na si'yana squin na.
7 Cha' xñi ton um 'in um lo'o cha'
'ñan, lo' quinu yu'hui cha' nu nchcuin'
ni' cusya 'in um, tca jñan um ña'an
cha' nu nchca ti' um, lo' caja na 'in
um. 8 Lo'o cha' re scuen cuaan cha'
'in Stin, xa culo xñan um 'in um lo'
ca chcan' loo si'yana ngui'ni cha'an

um 'ñan. 9 Tsaña'an tsu'hue lca tiquee
Stina Ndiose lo'on, cui' cuaña'an nan'
lo'o um, tyon um loo cha' tsu'hue
'ñan. 10 Cha' xu'hua se'en um cha'
nu ndlon tñan, cui' cuaña'an ntsu'hui
cha' tyon um loo cha' tsu'hue 'ñan,
tsaña'an nan' nxu'hua se'en cha' nu
ndlo Stin tñan 'ñan, lo' ndon loo cha'
tsu'hue 'in ñi. 11 Nde cha' nu nchcuin'
lo'o um, si'yana tsatlyu ca tsu'hue
chu'hui tiquee na, lo' cuaña'an nde
lyee la ca tsu'hue chu'hui tiquee um.
12 Nde cha' nu ndlon tñan 'in um:
Chu'hui cha' tsu'hue 'in um scasca
um, tsaña'an nu lca tiqueen lo'o um.
13 Si'yana a tucui nu tlyu la cha'
tsu'hue ntsu'hui 'in que ña'an nu tyaa
can' 'in si'ya ta'a tsu'hue. 14 'Un lca um
ta'a tsu'huen cha' ngui'ni um cha' nu
ndlon tñan. 15 A n'nin cunta si'yana
lca um sca nguso ti, si'yana sca nguso
a jlyo ti' yu ñi na ngui'ni x'nan yu,
cui' ca nu nchcuin' lo'o um si'yana lca
um sca ta'a tsu'huen, si'yana cua' mt-
san' 'in um nchgaa cha' nu cua' ycui'
Stin lo'on. 16 Si'i um ngulohui um
'ñan, cui' ca nu nan' ngulohuin 'in um,
ña'an ca si'yana tsala xaa ca chcan'
loo cha' tsu'hue 'ñan loo chendyu 'in
um, lo' nchgaa cha' nu jñan um 'in
Stina Ndiose lo'o cha' cuiya' 'ñan, taa
ñi 'in na. 17 Nde cha' nu ndlon tñan
'in um si'yana chu'hui cha' tsu'hue 'in
um scasca um.

Ntsu'hui cha' xcuan tloo ne' 'in yu ta'a mda'an ñi

18 Cha' nten chendyu nxcuan tloo
ne' 'in um, ca cuiya' ti' um si'yana
culo nducua la 'ñan mscuan tloo ne'.
19 Cha' cua na sca cha' ti 'in um
lo'o nten chendyu, ca tsu'hue chu'hui
tiquee ne' lo'o um, una 'un a nguiaa
um tso' 'in ne' si'yana cua' ngulohuin
'in um, can' cha' nxcuan tloo ne' 'in
um. 20 Quia yu'hui ti' um cha' nu
ycuin' lo'o um, sca nguso a ndon loo
la can' que 'in x'nan. Cha' jui nu
mna'an ti'i 'ñan, cui' cuaña'an caja
nu ña'an ti'i ne' 'in um, lo' cha' jui
nu mducua tñan cha' nu ycuin', cui'
cuaña'an caja nu cu'ni cunta cha' nu
chcui' um. 21 Si'yan caja nu xcuan
tloo 'in um, si'yana a ndyu'hui lyoo
ne' 'in ñi nu ngua'an tñan 'ñan. 22 Cha'
cua na a yaan loo chendyu re, lo'
ñi a ycuin' cha' re lo'o ne', a sca
qui'ya nducui ne'. Una cua' ñii a
ndyijyi ña'an nchcui' ne' ta a nducui
ne' qui'ya. 23 Nu nxcuan tloo 'ñan,
lo'o 'in Stin nxcuan tloo can'. 24 Cha'
cua na a m'nin scasca cha' tnu nu a
nchca tucui cu'ni, a nducui ne' qui'ya,
una cua' ñii cua' na'an tloo ne' cha'
can', lo' ti' nxcuan tloo ne' 'ñan tsat-
lyu lo'o Stin. 25 Una ngui'ni ne' cha'
re si'yana tsato'o ña'an cha' nu cua'
nguinu scua loo lee 'in ne', lo' nchcui'
na: —Mscuan tloo ne' 'ñan siya' a
nducuin qui'ya—. 26 Una xa caan ñi
nu ntsu'hui cha' taa cha' tnu tiquee
'in um, can' nu taa suun ña'an ndi'in
cha' 'ñan, lo' nan' ca'an tñan 'in ñi lo'o
cunta 'in Stina Ndiose, cui' Espíritu
nu ñi nu tyi'o se'en nducua Ndiose.
27 A cunta lo'o um ntsu'hui cha' taa
um suun ña'an ndi'in cha' re, si'yana
tsatlyu mdi'in na lo'o um ti' culoo.

16

1 Nde cha' nu nchcuin' lo'o um
si'yana a cu'ni na'an ti' um lo'o cha'
nu ndiya qui'an ti' um. 2 Ntsu'hui cha'
culo ne' 'in um se'en ndiyo' ti'in ne'
judio. A cunta ntsu'hui cha' cujui ne'
'in um, lo' quiñan ti' can' si'yana tñan
tsu'hue ngui'ni tloo Ndiose. 3 Cu'ni
ne' cuaña'an si'yana a ndyu'hui lyoo
ne' 'in Stina Ndiose, lo' ñi a ndyu'hui
lyoo ne' 'ñan. 4 Nchgaa cha' re
nchcuin' lo'o um si'yana quia yu'hui
ti' xa ntsu'hui cha' ca na. A ycuin' cha'
re ti' culoo si'yana ti' x'ni ntsu'hui cha'
tyi'in lo'o um.

Tñan nu n'ni Espíritu nu Luhui 'in Ndiose

5 Una ntsu'hui cha' qui'an se'en
nducua ñi nu ngua'an tñan 'ñan, una
ñi sca um a ñicha' um 'ñan cha' la
tsa'an. 6 Cui' ca nu nde qui'ya xi'in
'in um si'yana mtsan' 'in um nchgaa
cha' re. 7 Una nchcuin' lo'o um cha'
nu ñi, tyi'o la cunta 'in um cha' qui'an,
si'yana ntsu'hui cha' ca'an tñan Ñi
nu taa cha' tnu tiquee 'in um. Una
cha' a qui'an, a caan ñi nu tyi'in lo'o
um. 8 Lo' xa caan ñi, cu'ni ñi cha' ca

chcan' loo cha' tiyaa ngunan' 'in nten chendyu, si'yana ca cuiya' ti' ne' ñi na lca qui'ya, lo' ñi na lca cha' tsu'hue, a cunta si'yana Ndiose cu'ni ñi xñan bsya 'in nten. 9 Ca cuiya' ti' ne' ñi na lca qui'ya, si'yana a xlyaa ne' tsa qui'an ti' ne' 'ñan. 10 Ca cuiya' ti' ne' ñi na lca cha' tsu'hue, si'yana cua' qui'an se'en nducua Stina Ndiose, lo' a ña'an 'a um 'ñan. 11 A cunta ca cuiya' ti' ne' si'yana Ndiose ntsu'hui cha' cu'ni ñi xñan bsya 'in nten, si'yana cua' msu'hua ñi yuhue' chon' laxa'an nu ndlo tñan 'in ne'. 12 Qui'an 'a cha' ti' ntsu'hui cha' chcuin' lo'o um, una cua' ñii a ta loo um quine 'in um cha' re. 13 Una xa caan Espíritu nu ñi 'in Ndiose, cui' ñi culo'o ñi 'in um nchgaa la ña'an cha' nu ñi, si'yana a chcui' ñi lo'o cha' 'in ti ñi, cui' ca nu chcui' ñi nchgaa cha' nu ne 'in ñi, lo' quitsa' ñi 'in um cha' nu tsato'o. 14 Cui' ñi scuen cuaan ñi cha' 'ñan si'yana ntsu'hui cha' culyo scua la ñi cha' 'ñan lo'o um. 15 Nan' sca cha' ti 'ñan lo'o Stina Ndiose, can' cha' nen lo'o um si'yana Espíritu ntsu'hui cha' culyo scua la cha' 'ñan lo'o um.

Mdaa Jesús cha' tnu tiquee 'in ta'a mda'an ñi

16 Sca co' xaa a ña'an 'a um 'ñan, una xca co' xaa ti' ña'an tloo um 'ñan, si'yana cua' qui'an se'en nducua Stina Ndiose. 17 Xacan' tucua snan yu ta'a nda'an ñi mñicha' ta'a yu lo' nchcui' yu: ¿Ña'an ta ndyi'o cha' nu nchcui' ñi re, si'yana sca co' xaa a ña'an 'a na 'in ñi, lo' xca co' xaa ti' ña'an na 'in ñi, lo' quiaa ñi se'en nducua Stina Ndiose? 18 Ti' nchcui' la yu: ¿Ña'an ta ndyi'o cha' nu ycui' ñi cha' 'in xca co' xaa can'? A ndyi'ya na cunta cha' nu nchcui' ñi. 19 Una Jesús ngu'ya ñi cunta si'yana nchca ti' yu cuñicha' yu 'in ñi si'ya cha' can', lo' juin ñi 'in yu: ¿Ta na ñicha' ta'a um si'ya cha' nu ycuin' re xa nen: Sca co' xaa a ña'an 'a um 'ñan, lo' xca co' xaa ti' ña'an um 'ñan? 20 Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, ntsu'hui cha' qui'ya tu'hua tiquee um lo' cunan um, lo' nten chendyu ca tsu'hue chu'hui tiquee ne' xacan'. Siya' ti'i nga'an 'in um, una tiyaa xaa chca tsu'hue lca tiquee um. 21 Ña'an nchca ti' sca ne' cuna'an nu ndiyaan sñe' chendyu, tyisnan caan ti'i 'in ne' si'yana cua' mdiyaa braa 'in ne', una xa cua' mdijin yu'hui 'in ne', a quia yu'hui 'a ti' ne' ti'i nu mdijin ne' loo nu tsu'hue ntsu'hui tiquee ne' si'yana cuhui' qui'yu lca sñe' ne'. 22 Cuaña'an ndi'in cha' 'in um cua' ñii, ti'i nga'an 'in um, una ntsu'hui cha' ña'an ta'a na lo'o um xiya', xacan' chca tsu'hue lca tiquee um, lo' a tucui 'a nu ti' cu'ni lyi'un cusya 'in um. 23 Xa tiyaa tsaan can' a sca 'a cha' ti' cuñicha' um 'ñan. Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, nchgaa cha' nu jñan um 'in Stina Ndiose lo'o cha' cuiya' 'ñan, cui' ñi xcuen ñi cha' can'. 24 Hasta cua' ñii lo' a nchca sca cha' jñan um lo'o cha' cuiya' 'ñan. Jñan um 'in na lo' caja na 'in um, ña'an ca si'yana nde lyee la ca tsu'hue chu'hui tiquee um.

M'ni Jesús canan cha' nu nchca loo chendyu re

25 Nan' a ycui' lan cha' re lo'o um, una tiyaa xaa a ntsu'hui 'a cha' ti' chcuin' lo'o um cuaña'an, cui' ca nu siya' ti culyo scua lan cha' 'in Stina Ndiose lo'o um. 26 Xacan' ntsu'hui cha' jñan um 'in ñi lo'o cha' cuiya' 'ñan, ñi a cunen lo'o um si'yana ti' jñan 'in Stina Ndiose si'ya cha' 'in um, 27 si'yana ycui' ca Stina Ndiose tsu'hue lca tiquee ñi lo'o um, cui' si'yana lyee lca tiquee um lo'on, lo' ya qui'an ti' um si'yana mdo'on se'en nducua Ndiose. 28 Mdo'on se'en nducua Stina Ndiose, mdiyaan loo chendyu re, lo' cua' ñii xnun chendyu re, lo' xiya' qui'an se'en nducua ñi. 29 Juin yu ta'a nda'an ñi: La ñii ycui' la ca um, lo' a ycui' nchcun 'a um lo'o hua. 30 La ñii ndyi'ya hua cunta si'yana jlyo ti' um nchgaa loo cha', lo' a 'ni cha' ti' caja nu quitsa' 'in um nde'en la cha', si'ya cha' re ndiya qui'an ti' hua si'yana mdo'o um se'en nducua Ndiose. 31 Mxcuen Jesús 'in yu: ¿Ta la cua' ñii ndiya qui'an ti' um 'ñan? 32 Tiyaa xaa, lo'

cui' cua' ñii mdiyaa braa nu xnu ton um 'ñan xcan tin, cunda scaa um ntsu'hui cha' quiaa um se'en ndi'in um. Una si'i xcan tin quinun ton si'yana Stina Ndiose ndi'in ñi lo'on. 33 Nde cha' ycuin' lo'o um si'yana tsatlyu tyi'in tsu'hue na. Loo chendyu re ntsu'hui cha' tyijyin um scasca loo cha', una cu'ni tnu tiquee um si'yana nan' cua' m'nin canan cha' nu nchca loo chendyu re.

17

Mjñan Jesús 'in Ndiose si'ya cha' 'in ta'a mda'an ñi

1 Xa mdyi ycui' Jesús cha' can' mscuen ñi tloo ñi nde cuaan, lo' juin ñi: Ndiose, 'un lca um Stin, cua' mdiyaa braa scuen cuaan um cha' 'in Sñe' um, ña'an ca si'yana lo'o Sñe' um scuen cuaan 'in um. 2 Si'yana cua' mdaa um cha' cuiya' 'ñan culon tñan 'in nchgaa nten, si'yana taan chendyu nu a tsatii 'a 'in tsalca nu cua' mdyaa um cunta 'ñan. 3 Nde chendyu nu a tsatii 'a: Si'yana chu'hui lyoo ne' 'in um, 'un ñi nu lca ycui' ca Ndiose, lo' chu'hui lyoo ne' 'in Jesucristo, ñi nu ngua'an tñan um. 4 Nan' m'nin tnun 'in um loo chendyu re, lo' cua' m'nin tyiin tñan nu mdaa um 'ñan. 5 'Un ñi nu lca Stin, cu'ni um cha' scuen cuaan cha' 'ñan la se'en nducua um, tsaña'an nguiaa cha' 'ñan ti' culoo xa ti' lyijyi tsaa' chendyu re. 6 Cua' ngulyo scua lan cha' 'in um lo'o tsalca nu mdyaa um cunta 'ñan, cui' nu culo nducua la ndi'in cunta 'in um, lo' cua' ñii mdyaa um cunta 'in can' 'ñan, lo' mxu'hua se'en jun ycha' um. 7 Ncua cuiya' ti' jun si'yana nchgaa cha' nu mdaa um 'ñan mdo'o na se'en nducua um, 8 si'yana cua' ycuin' lo'o jun nchgaa cha' nu mdaa um 'ñan, lo' ncuan xu'hue jun 'in na, jlyo tsu'hue ti' jun si'yana mdo'on se'en nducua um, lo' ya qui'an ti' jun si'yana cui' um ngua'an tñan um 'ñan. 9 Njñan 'in um si'ya cha' 'in jun, lo' si'i si'ya ña'an tucui ti, cui' ca nu si'ya cha' 'in jun nu cua' mdyaa um cunta 'ñan, si'yana cunta 'in um ndi'in jun. 10 Nchgaa nu ntsu'hui tuyaan', ticui' tuyaa' um ntsu'hui can', lo' nchgaa nu ntsu'hui tuyaa' um, ticui' cuaña'an ntsu'hui can' tuyaan', lo' nchca chcan' loo cha' cuiya' 'ñan loo chendyu 'in jun. 11 Tixi'i ti ndi'in loo chendyu re, una ti' quinu la jun, lo' nan' qui'an se'en nducua um. Ndiose, 'un ñi nu lca Stin, ñi nu luhui lati, lo'o cha' cuiya' 'in um xñi um cunta 'in nchgaa nu cua' mdaa um ntsu'hui tuyaan', si'yana ca sca cha' ti 'in jun tsaña'an sca cha' ti 'in nare'. 12 Lja mdi'in lo'o jun, tsu'hue 'a yu'huin cunta 'in jun lo'o cha' cuiya' 'in um, jun nu cua' mdaa um ntsu'hui yaan', msñin cunta 'in jun, lo' ñi sca jun lo' a ngunan' jun, cui' ca sca yu nu ntsu'hui ca cha' quinan', si'yana tsato'o ña'an cha' nu cua' nguinu scua loo quityi 'in um. 13 Una cua' ñii qui'an se'en nducua um, lo' chcuin' cha' re lja nu ti' ndi'in loo chendyu re, si'yana lyee la ca tsu'hue chu'hui tiquee jun lo'on. 14 Cua' ycuin' lo'o jun nchgaa cha' nu mdaa um 'ñan, una nten chendyu mscuan tloo 'in jun si'yana a nchcua ta'a cha' 'in jun lo'o cha' tiyaa ngunan' 'in ne', tsaña'an nu a nchcua ta'a cha' 'ñan lo'o ne'. 15 A njñan 'in um si'yana culyoo um 'in jun loo chendyu re, cui' ca nu xñi um cunta si'yana a sten cha' ngunan' tiquee jun. 16 A nchcua ta'a cha' 'in jun lo'o cha' tiyaa ngunan' nu nchca loo chendyu re, tsaña'an nu a nchcua ta'a cha' 'ñan lo'o ne'. 17 Cu'ni um cha' si'yana quinu luhui cusya 'in jun lo'o cha' nu ñi, cha' nu nchcui' um lca na cha' nu ñi. 18 Tsaña'an ngua'an tñan um 'ñan loo chendyu re, cuaña'an ngua'an tñan 'in jun cu'ni jun tñan 'in um. 19 Si'ya jun, ndyaan 'ñan 'in um, si'yana lo'o jun quinu luhui cusya 'in jun si'ya cha' nu ñi 'in um. 20 Una si'i tsaloo ti cha' 'in jun njñan 'in um, cui' ca nu si'ya nchgaa nu ntsu'hui cha' tsa qui'an ti' 'ñan xa quine 'in cha' nu chcui' jun, 21 si'yana tsatlyu ca sca cha' ti 'in nchgaa jun, tsaña'an sca cha' ti 'in na, 'un nu lca Stin, cui' cuaña'an tsatlyu ca sca cha' ti 'in jun lo'o na. Xacan' ca cuiya' ti' nten si'yana 'un ngua'an tñan um

'ñan. 22 Tsaña'an cha' cuiya' mdaa um 'ñan, cuaña'an cha' cuiya' mdaan 'in jun, si'yana ca sca cha' ti 'in jun tsaña'an sca cha' ti 'in nare'. 23 Nan' sca cha' ti 'ñan lo'o jun tsaña'an sca cha' ti 'ñan lo'o um, ña'an ca si'yana ca sca cha' ti 'in jun nu cha' ñi ca, xacan' ca cuiya' ti' nten si'yana 'un ngua'an tñan um 'ñan, si'yana lyee lca tiquee um lo'on, lo' cuaña'an lca tiquee um lo'o jun. 24 'Un ñi nu lca Stin, nchca tin' si'yana tsalca jun nu cua' mxnu um tuyaan', sca se'en ti tyi'in lo'o jun, si'yana ña'an jun cha' cuiya' nu mdaa um 'ñan, tsaña'an ncua lca tiquee um lo'on xa ti' lyijyi tsaa' chendyu. 25 'Un ñi nu lca Stin, nu ngui'ni tñan tsu'hue, a nchca chu'hui lyoo nten chendyu 'in um, una nan' cua' ndyu'hui lyoon 'in um, lo' jlyo ti' jun re si'yana 'un ngua'an tñan um 'ñan. 26 Cua' ngulyo scua lan cha' 'in um lo'o jun, lo' ti' tsa quiñan cu'nin cha' re, si'yana tsaña'an lyee lca tiquee um lo'on, cuaña'an quii ti' jun, lo' tsatlyu ca sca cha' ti 'ñan lo'o jun.

18

Xa nguinu Jesús

1 Xa mdyi ycui' Jesús cha' re, mdo'o ñi nguiaa ñi lo'o yu ta'a nda'an ñi xca tso' tuti nu naan Cedrón, can' yten yu'hui jun sca se'en nducua yca olivo. 2 Yu Juda, yu nu ntsu'hui cha' tyaa 'in ñi, ndyu'hui lyoo yu se'en can', si'yana tyun ya' nguio' ti'in Jesús lo'o yu ta'a nda'an ñi can'. 3 Mdiya lo'o yu Juda tsa ta yu sindatu, lo'o xca ta yu silyiya cunta 'in ne' fariseo lo'o yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa. Lyi'ya ne' quii', a cunta lo'o quii' ndiquin, lo'o spada. 4 Una Jesús cua' jlyo ti' ñi tsala cha' nu ntsu'hui cha' tyijyin ñi, can' cha' nde ya ycua ñi 'in ne', lo' juin ñi: ¿Tucui ca 'in nda'an nan um? 5 Lo' mxcuen ne' 'in ñi: 'In Jesús Nazaret. Juin ñi 'in ne': Nan' lcan. Lo'o yu Juda ta'a nda'an ne' can', yu nu ndyaa 'in ñi. 6 Xa juin Jesús: Nan' lcan, cui' xaa mda'an chon' ne' lo' mdlyu ti'in ne'. 7 Xiya' mñicha' ñi 'in ne': ¿Tucui ca 'in nda'an nan um? Lo' juin ne': Cui' 'in Jesús Nazaret. 8 Mxcuen Jesús 'in ne': Cua' nen lo'o um si'yana nan' lcan. Cha' na nda'an nan um 'ñan, tyaa um ya' quiaa yu ta'a nda'an re. 9 Juin ñi cuaña'an si'yana tsato'o ña'an cha' nu cua' ycui' ñi xa juin ñi: Ñi sca nu mdaa um 'ñan, lo' a ngunan'. 10 Xacan' yu Simón Tyo ngulyoo yu spada nu nda'an lo'o yu, lo' yjui yuhua' yu sca nguso 'in yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, msi'yu yu nscan tso' cueen 'in yu, lo' naan yu Malco. 11 Xacan' juin Jesús 'in yu Tyo: Xu'hua se'en spada 'in ni' tyi na. Cha' Stina Ndiose cua' juin ñi tijin nu ti'i re, ¿ñi cha' a tijin 'in na?

Ya lo'o ne' 'in Jesús tloo Anás

12 Xacan' yu sindatu lo'o x'nan yu, tsatlyu lo'o xca ta silyiya 'in ne' judio, msñi ne' 'in Jesús lo' mscan' ne' 'in ñi. 13 Ya lo'o ne' 'in ñi tloo Anás culo nducua la, si'yana can' nu lca sti lyaa Caifás, yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa yjan can'. 14 Yu Caifás can' lca yu nu msu'hua tiquee ne' judio, xa juin yu si'yana tsu'hue lati cha' caja scati yu qui'yu tñan loo ña'aan quichen ne'.

Nguinu ton yu Tyo tuna'an lyiya' se'en ndi'in Anás

15 Yu Simón Tyo can' mducui ncha'an yu 'in Jesús, a cunta lo'o xca yu ta'a nda'an ñi ta'a nguiaa yu, yu re ndyu'hui lyoo tsu'hue yu 'in yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, tsatlyu yten yu lo'o Jesús tuna'an lyiya' se'en ndi'in nu ndlo tñan can'. 16 Una yu Tyo nguinu ton yu nde tuna'an lyiya'. Xacan' yu ta'a nda'an ñi, cui' yu nu cua' ndyu'hui lyoo 'in yu nu ndlo ca tñan can', nguia ycui' yu lo'o ne' cuna'an nu ntsu'hui cuan tuna'an can', lo' m'ni yu cha' yten yu Tyo se'en can'. 17 Xacan' ne' cuna'an nu ntsu'hui cunta tuna'an can' juin ne' 'in yu Tyo: ¿Ta si'i lo'o nu'huin lca ta'a nda'an yu qui'yu cua? Mxcuen yu Tyo can': A lo'on. 18 Tucua snan yu nguso lo'o yu silyiya can' mxiqui'o yu quii' si'yana tlya', can' ndon yu nguitson ti' yu, a cunta lo'o yu Tyo ndon can'.

Xa m'ni cuiya' Anás cha' 'in Jesús

19 Yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa,
mñicha' yu 'in Jesús ña'an nguiaa cha'
'in ñi lo'o cha' nu ndlo'o ñi, a cunta
cha' 'in yu ta'a nda'an ñi. 20 Mxcuen
Jesús 'in yu: Tloo nten qui'an mda'an
ycuin', lo' ngulo'on 'in ne' se'en ndiyo'
ti'in ne', uta ni' lyaa 'in ne' judio,
lo' ñi sca cha' a msu'hua cutsin' 'in
ne'. 21 ¿Ñi cha' 'ñan ñicha' um?
Cuñicha' um 'in nu ngune 'in cha' nu
ycuin', can' nu jlyo ti' nchgaa cha'
re. 22 Ña'aan mdyi ycui' ñi cha' re,
sca yu silyiya nu ndon cui' ti sii' ñi
mjyi'in yaa' tloo ñi, lo' juin yu 'in ñi:
¿Ta cuaña'an ntsu'hui cha' xcuen 'in
ñi nu ndlo ca tñan ni' lyaa 'in na?
23 Mxcuen Jesús 'in yu: Cha' si'i ña'an
ycuin', quitsa' um 'ñan cha' ñi cha' lca
na, lo' cha' ycuin' cha' nu ñi, ¿ñi cha'
ta mjyi'in um 'ñan? 24 Xacan' ña'an
nchcan' Jesús ngua'an tñan Anás 'in ñi
la se'en ndi'in Caifás, yu nu ndlo ca
tñan ni' lyaa.

Mscuan tloo yu Tyo 'in Jesús

25 Lja nu ti' ndon yu Tyo nguitson
ti' yu, mñicha' ne' 'in yu: ¿Ta si'i lo'o
nu'huin lca ta'a nda'an yu cua? A
msti ti' yu quitsa' yu 'in ne', lo' juin
yu: A lo'on. 26 Can' nguilyu sca yu
nguso 'in yu nu ndlo ca tñan, cui' yu
nu ti' nchca ta'a yu nu msi'yu yu Tyo
can' nscan, lo' juin yu 'in: ¿Ta si'i cui'
na'an 'in lja yca olivo lo'o yu cua?
27 Xiya' mxcuen yu Tyo lo' juin yu
si'yana a lo'o yu. Cui' xaa can' msi'ya
sca latyee.

M'ni cuiya' yu Pilato cha' 'in Jesús

28 Xacan' mdo'o ne' se'en ndi'in
Caifás, lo' ya lo'o ne' 'in Jesús se'en
nducua na'an tñan 'in gubierno, cua'
qui'ya ti xaa, una ne' judio a mslyaa
ne' sten ne' ña'an can' si'yana a ncua
ti' ne' tyi'o ngunan' cha' 'in ne' lo'o
cha' nu cua' ntsu'hui 'in ne', si'yana
ntsu'hui cha' cu siin ne' ta'a pascua
can'. 29 Can' cha' mdo'o yu Pilato
mñicha' yu 'in ne': ¿Ñi qui'ya ta ljyan
su'hua um 'in yu re? 30 Mxcuen ne'
'in yu: Cha' cua na a lca yu sca yu
nducun', ñi a can lo'o hua 'in yu tloo
um. 31 Xacan' juin yu Pilato: Quia
lo'o um 'in yu, cui' um cu'ni cuiya' um
cha' 'in yu tsaña'an nu nchcui' lee 'in
um. Una ne' judio can' mxcuen ne'
'in yu: Huare' a ntsu'hui cha' cuiya'
'in hua cujui hua sca nten. 32 Ycui'
ne' cuaña'an si'yana tsato'o tsaña'an
nu juin Jesús ña'an ntsu'hui cha' caja
ñi. 33 Xacan' yten yu Pilato ña'an tñan
xiya', lo' mxi'ya yu 'in Jesús lo' mñicha'
yu 'in ñi: ¿Ta cui' lca Ree 'in ne' judio?
34 Mxcuen Jesús 'in yu: ¿Ta cha' 'in ti
'in um nchcui' um cha' re, ta na xca
tucui mtsa' 'in um ña'an ndi'in cha'
'ñan? 35 Lo' juin yu Pilato: ¿Ta ñan ti'
lcan ne' judio? Nten ta'a quichen tyi,
lo'o ne' nu ndlo tñan ni' lyaa, can' nu
mdyaa cunta 'in tuyaan'. ¿Ñi qui'ya
ta m'ni? 36 Mxcuen Jesús 'in yu: Si'i
loo chendyu re mdo'o cha' cuiya' 'ñan.
Cha' cua na ndlon tñan loo chendyu
re, nchgaa nu ta'a nda'an tyi'o cha'
'ñan lo' a quinun tuyaa' ne' judio. Una
cha' cuiya' nu nda'an lo'on, si'i re
mdo'o na. 37 Xacan' juin yu Pilato: ¿Ta
cui' lca ree xacan'? Mxcuen Jesús: 'Un
nchcui' um si'yana lcan ree. Cui' can'
cha' mdiyaan loo chendyu re si'yana
chcuin' cha' nu ñi. Nchgaa nten nu
n'ni cunta cha' nu ñi ne 'in ne' cha'
nu nchcuin'. 38 Mxcuen yu Pilato 'in
ñi: ¿Ñi na lca cha' nu ñi? Ña'aan mdyi
ycui' yu cha' can' xiya' mdyi'o yu nde
lyiya' se'en ndi'in ne' judio, lo' juin yu
'in ne': Ñi sca qui'ya, lo' a nducui yu
re. 39 Una 'un cua' ntsu'hui sca cha'
'in um xa nchca ta'a pascua, njñan um
cha' ndlyaa sca preso. ¿Ta nchca ti'
um culaan 'in yu nu lca Ree 'in ne'
judio? 40 Xacan' tsatlyu nchcui' cueen
ne': A culaa um 'in yu cua, lyaa um 'in
yu Barrabás. Lo' yu Barrabás can' lca
yu sca yu cunan.

19

1 Xacan' mchcuan yu Pilato cunta
'in Jesús lo' ngulo yu tñan si'yana
qui'ni ñi. 2 Yu sindatu can' mtñan yu
sca sni' quiche', mdi'in tyaa yu 'in na
que ñi, lo' mxico' yu sca te' cuaa 'in
ñi, 3 lo' nchcui' yu: Tlyu cha' cuiya'
'in Ree 'in ne' judio. A cunta njyi'in

yaa' yu tloo ñi. 4 Xiya' mdyi'o yu Pilato ña'an tñan can', lo' juin yu 'in ne' judio: Ña'an jan ñi, nde ndon yu re lo' ca cuiya' ti' um si'yana ñi sca qui'ya lo' a nducui yu. 5 Xacan' mdo'o lo'o yu 'in Jesús, nducua sca sni' quiche' que ñi, lo' lco' ñi sca te' cuaa. Lo' juin yu Pilato: Nde ndon yu re. 6 Nchgaa yu nu ndlo tñan ni' lyaa tsatlyu lo'o yu silyiya nu ntsu'hui cuan cha' 'in laa, xa na'an ne' 'in Jesús mdyisnan ycui' cueen ne': Jyi'in ca'an um 'in yu loo cusi, jyi'in ca'an um 'in yu loo cusi. Lo' juin yu Pilato 'in ne': Cui' um tsa lo'o um 'in yu lo' jyi'in ca'an um 'in yu loo cusi, si'yana cunta nu 'ñan nan' a sca qui'ya nducui yu. 7 Mxcuen ne' judio 'in yu: Huare' ntsu'hui sca lee 'in hua, lo' ndlo qui'ya na 'in yu, si'yana juin yu lca yu ycui' ca Sñe' Ndiose. 8 Xa ngune 'in yu Pilato cha' can' lyee la ytsen yu. 9 Xiya' yten yu ña'an tñan can' lo' juin yu 'in Jesús: ¿La ta quichen mdo'o? Una Jesús a mxcuen ñi 'in yu. 10 Xacan' juin yu Pilato 'in ñi: ¿Ñi cha' ta a nxcuen 'ñan? ¿Ta a jlyo ti' si'yana ntsu'hui cha' cuiya' 'ñan jyi'in ca'an 'in loo cusi, lo' ntsu'hui cha' cuiya' 'ñan culaan 'in? 11 Mxcuen Jesús 'in yu: A sca na tca cu'ni um lo'on cha' si'i nde ni' cuaan mdo'o cha' cuiya' 'in um. Can' cha' tlyu lati qui'ya nducui nu mdyaa 'ñan tuyaa' um. 12 Ti' xacan' yu Pilato ngunan yu ña'an nu culaa yu 'in Jesús, una nde lyee lati nchcui' cueen ne' judio: Cha' culaa um 'in yu re, a lca um ta'a tsu'hue yu César, si'yana sca yu nu ngui'ni 'in lca ree, ta'a cusuun César lca can'. 13 Xa ngune 'in yu Pilato cha' can', cui' xaa ngulyoo yu 'in Jesús nde lyiya', lo' yten tucua yu se'en n'ni cuiya' yu cha', sca se'en ndlo'o naan ne' lo'o cha' hebreo, Gabata, cha' re nchca ti' chcui', se'en ncua tsu'hue lyuu. 14 Tsa ntsu'hui ndyi'ya cuaan, cui' tsaan nu cu siin ne' judio si'ya ta'a pascua can', lo' juin yu Pilato 'in ne': Nde ndon yu nu lca Ree 'in um. 15 Nde lyee la ycui' cueen ne': Lyoo um 'in yu nde lyiya', lyoo um 'in yu nde lyiya', jyi'in ca'an um 'in yu loo cusi. Lo' juin yu Pilato can': ¿Ta nchca ti' um jyi'in ca'an 'in Ree 'in um loo cusi? Xacan' nchgaa yu nu ndlo tñan ni' lyaa mxcuen yu: A ntsu'hui 'a xca ree 'in hua, cui' ca nu scati yu César. 16 Cuaña'an yato'o mdyaa yu Pilato cunta 'in Jesús tuyaa' ne' si'yana cha'an ñi loo cusi, mchcuan ne' cunta 'in ñi lo' ya lo'o ne' 'in ñi.

Xa ngua'an Jesús loo cusi

17 Cui' ñi lyi'ya ñi cusi se'en ntsu'hui cha' cha'an ñi, lo' mdiyaa ñi sca se'en nu nchcui' ne' lo'o lca Que Jyi'o, lo'o cha' hebreo ndyi'o cha' re Gólgota. 18 Can' mjyi'in ca'an ne' 'in ñi loo cusi, a cunta lo'o tucua yu nu ta'a ngua'an ñi, scaa yu scaa tso', lo' Jesús ngua'an ñi tlu'hue la. 19 Cua' lca ngua'an yu Pilato sca cha' nu cha'an que cusi can', lo' nchcui' na: Nde nu lca Jesús Nazaret, Ree 'in ne' judio. 20 Qui'an 'a ne' judio ycui' ne' cha' re, si'yana se'en nu ngua'an Jesús loo cusi can', cui' ti tu'hua quichen lca na. Ngua'an na lo'o cha' hebreo, cha' griego, lo'o cha' latín. 21 Tsalca ne' nu ndlo ca tñan ni' lyaa 'in ne' judio, juin ne' 'in yu Pilato: A ca'an um 'in na si'yana lca yu Ree 'in ne' judio, tsu'hue lati cha'an na tsaña'an nu juin yu: Nan' lcan Ree 'in ne' judio. 22 Mxcuen yu Pilato 'in ne': Ña'an cha' nu cua' ngua'an, cui' cuaña'an quinu na. 23 Xa cua' mjyi'in ca'an yu sindatu can' 'in Jesús loo cusi, msñi yu ste' ñi lo' ngulo yu 'in na jacua yu'hue, cunda scaa na 'in scaa yu. A cunta msñi yu te' tucuin 'in ñi nu mchcuan sca co' ti. 24 Xacan' mdyisnan ycui' scasca yu: A sta na 'in na, tsu'hue lati culo na xu'hue na lo'o na, cha' ti ña'an nu qui'ni ca'an na 'in. Cuaña'an m'ni yu, si'yana tsato'o cha' nu nguinu scua loo quityi 'in Ndiose se'en nchcui': —Ticui' lja can' mtsa yu sten', ngulo yu xu'hue yu lo'o na—. Cui' cuaña'an m'ni yu sindatu can'. 25 Cui' ti se'en nga'an Jesús loo cusi ndon jyi'an ñi, lo'o ta'a ngula jyi'an ñi, lo'o María cuilyi'o Cleofas, a cunta ndon María Magdalena. 26 Jesús na'an ñi ndon jyi'an ñi, a cunta cui' ti can' ndon sca

yu ta'a nda'an ñi, cui' yu nu ndyu'hui cuiya' ti' ñi 'in can', lo' juin ñi 'in jyi'an ñi: Cua ndon nu ca sñe' um. 27 Xacan' juin ñi 'in yu ta'a nda'an ñi can': Cua ndon nu ca jyi'an. Ti' xacan' mchcuan yu can' cunta 'in jyi'an ñi la se'en ndi'in yu. 28 Ngujlyo ti' Jesús si'yana cua' ya tucua nchgaa cha' nu ntsu'hui cha' tyijyin ñi, xacan' juin ñi: Nguityi 'a tin'. Juin ñi cuaña'an si'yana tsato'o cha' nu nguinu scua loo quityi 'in Ndiose. 29 Can' ndon sca te'en mtsa'an ntsu'hui tyi'a vinagre. Yu sindatu can' mcha' yu tyi'a can' 'in sca te', lo' mdi'in tyaa yu 'in na loo sca yca, lo' mjyi'in ca'an yu 'in na tu'hua Jesús. 30 Xa cua' yi'o ñi tyi'a can' juin ñi: Cua' ya tucua nchgaa cha'. Cui' xaa mdyi'ya tucui ñi que ñi, lo' mdyaa ñi cusya 'in ñi tuyaa' Ndiose.

Yjo' ne' chcuan cha sii' Jesús

31 Si'yana lca na tsaan nu nsiin ta'a pascua, a ncua ti' ne' judio si'yana quinu ca'an nu ngujui can' loo cusi tsaan nu nxitñan' ne', (a cunta lja xacan' ya tucua tsaan nu lyee la n'ni tnu ne' ta'a can'), can' cha' ya ycui' ne' lo'o yu Pilato cha' taa yu cha' cuiya' cutsa tijyan quiya' nu nga'an loo cusi can', lo' tyi'ya ne' 'in. 32 Mdiyaa yu sindatu can' lo' mcha yu tijyan quiya' yu nu ta'a nga'an Jesús, cui' cuaña'an mcha yu quiya' nu nga'an xca tso' can'. 33 Una xa na'an yu si'yana cua' ngujui Jesús, a mcha 'a yu quiya' ñi. 34 Xacan' sca yu sindatu can' yjo' yu sca chcuan cha sii' ñi, cui' ña'an lcaa nguilo tne ñi nu mxitiya' lo'o tyi'a. 35 Yu nu na'an cha' re ndaa yu suun cha' nu yato'o, lo' nchcui' yu cha' nu ñi, a cunta jlyo ti' yu si'yana suun nu ndaa yu lca na cha' nu ñi, ña'an ca si'yana lo'o um tca tsa qui'an ti' um cha' re. 36 Cha' re yato'o na si'yana tsa tucua cha' nu nchcui' quityi 'in Ndiose: —Ñi sca tijyan ñi lo' a cutsa na—. 37 Ndeña'an nchcui' xca se'en loo quityi 'in Ndiose: —Chcua quiloo ne' 'in nu yjo' ne' chcuan cha sii'—.

Xa mtsi' Jesús

38 Chon' nde'en can' sca yu naan See nu mdo'o Arimatea, cui' sca yu ya qui'an ti' 'in Jesús, una a ngulo'o la yu 'in yu si'yana ntsen yu tloo ne' judio, mjñan yu cha' cuiya' 'in Pilato si'yana cui'ya yu 'in Jesús, lo' mdaa yu cha' cuiya'. Xacan' mdiyaa yu se'en nga'an ñi lo' ngu'ya yu 'in ñi. 39 A cunta mdiyaa yu Nicodemo, cui' yu nu ya ycui' lo'o Jesús sca tla, lo' lyi'ya yu sca se'en ntsu'hui tyi'a xityi'i nu naan mirra nu mxitiyaa' lo'o áloes, lo' ti'in na cla tyi kilo. 40 Xacan' nguxen yu sca te' 'in Jesús, lo' msu'hua yu tyi'a xityi'i 'in ñi tsaña'an ntsu'hui cha' 'in ne' judio xa ntsi' ne' 'in sca nu ngujui. 41 Se'en ngua'an ñi loo cusi can', cui' ti nguinu sca se'en nducua yca, can' cua' lca nguiaa' sca cuaa nu a nchca tucui chu'hui. 42 Can' mtsi' yu 'in Jesús si'yana cui' se'en ti su cuaa can', a cunta cua' tyisnan xitñan' ne' judio.

20

Xa mdyiqui'o Jesús

1 Culoo tsaan 'in snan can', ti' nducui lyoo xa mdo'o María Magdalena nguiaa tucuaa can', lo' na'an si'yana cua' mdo'o ntan quee nu nchcun na. 2 Cui' xaa mdo'o msnan, nguia ytsa' 'in yu Simón Tyo lo'o xca yu ta'a mda'an Jesús, cui' yu nu ndyu'hui cuiya' ti' ñi 'in can', lo' juin 'in yu: Cua' ngulyoo ne' 'in Ñi X'nan na se'en mtsi' ñi, lo' a jlyo ti' hua la nguia lo'o ne' 'in ñi. 3 Cui' xaa mdo'o yu Tyo lo'o xca yu ta'a mda'an ñi, nguiaa yu tucuaa can'. 4 Tsatlyu mdo'o chcuaa yu msnan yu, una xca yu can' lyee la msnan yu que 'in yu Tyo, culo nducua la yu mdiyaa yu tucuaa can'. 5 Mducui ndlyu yu lo' msti quiloo yu ni' cuaa can', lo' na'an yu si'yana xtyi te' nu nguxen ti ñi su can', una a yten yu ni' can'. 6 Cui' ña'an cua' lo'o yu Tyo can' mdiyaa yu, lo' yten yu ni' cuaa can', na'an yu si'yana xtyi te' nu nguxen ti ñi su can', 7 a cunta na'an yu si'yana te' nu nguxen tloo ñi a su 'a na sca se'en ti lo'o te' nu nguxen ca ñi, cui' ca nu mtsa tu'hua na nscua na xca se'en.

8 Xacan' yten xca yu ta'a mda'an ñi
can', cui' yu nu mdiyaa culo nducua
la can', na'an yu cha' can' lo' ya qui'an
ti' yu, 9 una a nchca qui'ya tsu'hue
yu cunta tsañaan nu nchcui' quityi 'in
Ndiose ñaan ntsu'hui cha' tyiqui'o ñi.
10 Xacan' mxitucui yu ta'a mda'an ñi
can' nde se'en ndi'in yu.

Ngulo'o tloo Jesús 'in María Magdalena

11 Una María ti' nguinu ton tucuaa
can' lo' nguinan, lja xacan' mducui
ndlyu lo' msti quiloo ni' cuaa can',
12 na'an nducua tucua angujle nu lco'
te' mten. Sca can' nducua nde que
se'en msti Jesús, lo' xca nde quiya'
can'. 13 Lo' juin angujle can': ¿Ñi
cha' ta nguinan? Mxcuen María:
Si'yana ngulyoo ne' 'in Ñi X'nan, lo'
a jlyo tin' la nde nguia lo'o ne' 'in ñi.
14 Ña'aan mdyi ycui' cha' can' mxiton
nde chon' lo' na'an ndon Jesús, una a
ngujlyo ti' si'yana Jesús lca nu ndon
can'. 15 Lo' juin Jesús 'in: ¿Ñi cha' ta
nguinan? ¿Tucui ca 'in nda'an nan?
María msque' ti' cha' ta yu nu ntsu'hui
cunta se'en nducua yca can' lca nu
ndon can', lo' juin xacan': Cha' cui'
um ngulyoo um 'in ñi, quitsa' um 'ñan
la ya lo'o um 'in ñi, lo' nan' quia 'yan
'in ñi. 16 Lo' juin Jesús 'in: ¡María!
Cui' xaa mxiton lo' juin 'in ñi, ¡Raboni!
(Cha' re nchca ti' na nchcui' na, ñi
nu lca Bstro). 17 Juin Jesús 'in: A
cula' 'ñan si'yana ti' lyijyi qui'an se'en
nducua Stin, quia ytsa' 'in nchgaa
ta'an si'yana cua' qui'an se'en nducua
Stin, cui' ñi nu lca Sti um, Ndiose 'ñan,
lo' Ndiose 'in um. 18 Xacan' mdo'o
María Magdalena nguia ytsa' 'in yu
ta'a mda'an Jesús si'yana na'an tloo
'in Ñi X'nan na, lo' mtsa' nchgaa cha'
nu ycui' ñi lo'o.

Ngulo'o tloo Jesús 'in yu ta'a mda'an ñi

19 Xa ngu'ya tla, cui' tsaan culoo 'in
snan can', lo' se'en nguio' ti'in yu ta'a
mda'an ñi, mchcun tsu'hue tuna'an
can' si'yana ntsen yu 'in ne' judio, lo'
tlu'hue la se'en ndi'in yu yten Jesús,
lo' juin ñi 'in yu: A su'hua um cha'
nduhue ti' tiquee um. 20 Xa mdyi ycui'
ñi cha' re, ngulo'o ñi yaa' ñi 'in jun lo'o
jyan sii' ñi. Yu ta'a mda'an ñi tsu'hue
ntsu'hui tiquee yu si'yana na'an yu
'in Ñi X'nan na. 21 Xiya' ycui' Jesús
lo'o yu: A su'hua um cha' nduhue ti'
tiquee um, tsañaan nu ngua'an tñan
Stina Ndiose 'ñan, cuañaan ca'an tñan
'in um. 22 Xa ycui' ñi cha' re ngula'
su'hua ñi tloo yu lo' juin ñi: Quinu
yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose ni'
cusya 'in um. 23 Cha' 'un cu'ni um cha'
tlyu ti' 'in nde'en la tucui lo'o qui'ya
ngui'ni, a nducui 'a can' qui'ya, lo'
cha' ti ñaan nu a cu'ni um cha' tlyu ti'
'in, cui' ñaan ti nducui can' qui'ya.

Xa m'ni tucua ti' yu Toma

24 Una yu Toma, cui' ta yu nu
tichcua can', yu nu nchcui' ne' lo'o lca
Dídimo, a lo'o yu nguio' ti'in yu xa yaa
Jesús. 25 Nchgaa la ñaan ta'a mda'an
ñi juin yu 'in Toma: Cua' na'an tloo
hua 'in Ñi X'nan na. Mxcuen yu xa-
can': Cha' a ñaan lo' a cojo' yaan' se'en
yten clau yaa' ñi, lo' cha' a cojo' yaan'
jyan sii' ñi, a tsa qui'an tin'. 26 Mda'a
snu' tsaan nguio' ti'in yu ta'a mda'an
ñi ñaan can', cua' lo'o yu Toma xacan'.
Mchcun tsu'hue tuna'an can' xa yten
Jesús tlu'hue la se'en ndi'in yu, lo'
juin ñi: A su'hua um cha' nduhue ti'
tiquee um. 27 Lo' juin ñi 'in yu Toma
can': Cojo' yaa' re lo' cu'ni quii yaan',
tyaa yaa' lo' cojo' yaa' jyan siin', lo' a
cu'ni tucua ti', cui' ca nu tsa qui'an ti'.
28 Xacan' mxcuen yu Toma 'in ñi: 'Un
lca um X'nan lo' lca um Ndiose 'ñan.
29 Lo' juin Jesús 'in yu: Si'yana na'an
tloo 'ñan, Toma, can' cha' ya qui'an ti',
una tsu'hue ca xu'hue nu ya qui'an ti'
lo' a na'an 'ñan. ¿Ñi cha' ngua'an yu
Xuhua quityi re? 30 Ti' m'ni la Jesús
scasca cha' nu tnu tloo na'an yu ta'a
mda'an ñi, una a ngua'an scua na loo
quityi re. 31 Una cha' re ngua'an scua
na si'yana tsa qui'an ti' um si'yana
Jesús lca ñi nu lca Cristo, Sñe' Ndiose,
lo' loo nu tsa qui'an ti' um 'in ñi caja
chendyu nu a tsatii 'a 'in um.

21

Ngulo'o tloo Jesús 'in tsa cati ta'a mda'an ñi

1 Chon' nde'en can' xiya' ngulo'o
tloo Jesús 'in yu ta'a mda'an ñi
tu'hua tiyo' Tiberias can', lo' ndeña'an
ngulo'o tloo ñi 'in yu: 2 Tsatlyu nguio'
ti'in yu Simón Tyo can' lo'o Toma
nu nchcui' ne' lo'o lca Dídimo, lo'o
Natanael nu mdo'o Caná se'en lyi'ya
loo Galilea, lo'o chcuaa sñe' Zebedeo,
a cunta lo'o chcua yu nu ta'a mda'an
Jesús nguio' ti'in yu can'. 3 Lo' juin yu
Simón Tyo can': Tsa'an nan' cuta cula.
Mxcuen nchgaa la ña'an yu can': Lo'o
huare' tsaa hua. Xacan' yten yu sca
ni' yca na'an lo' mdo'o yu nguiaa yu,
una ñi sca cula lo' a msñi yu sca chcui
tla can'. 4 Xa nde cua' qui'ya xaa,
tu'hua ysin can' ndon Jesús, una yu
ta'a mda'an ñi a yu'hui lyoo yu si'yana
Jesús ndon can'. 5 Ycui' ñi lo'o yu:
Sñen', ¿ñi na nda'an lo'o um cu na?
Mxcuen yu 'in ñi: A sca na. 6 Xacan'
juin ñi 'in yu: Nguun um quitan 'in
um nde tso' cueen se'en nducui yca
na'an cua, lo' quinu 'in 'in um. Xacan'
nguun yu 'in na, lo' hasta ñi a ncua
'a ti' lyoo yu 'in na si'yana mtsa'an
na ntsu'hui cula. 7 Xacan' xca yu ta'a
mda'an ñi, cui' yu nu ndyu'hui cuiya'
ti' ñi 'in can', juin yu 'in yu Tyo: Cui' Ñi
X'nan na ndon cua. Lo' ña'aan ngune
'in yu Simón Tyo si'yana Ñi X'nan na
lca ñi, cui' xaa yco' yu ste' yu (si'yana
cua' ngulo yu 'in na), lo' mdo'o cuaan
yu loo tyi'a can'. 8 Nchgaa la ña'an
yu nguia lo'o yu yca na'an can' la
tu'hua ysin, nducuan qui yu quitan
se'en ntsu'hui cula can' si'yana a
tijyo' lyee nguinu tu'hua ysin can',
tsa ntsu'hui lyoo sca ciento metro.
9 Xa mdyi'o ti'in yu tu'hua ysin can',
na'an yu ndi'in quii' nscuhui', can'
nscua sca cula ndique' 'in, a cunta
lo'o jaslya. 10 Lo' juin Jesús 'in yu:
Quian lo'o um tucua snan cula nu
tca msñi um cua. 11 Cui' xaa ycuen
yu Simón Tyo can' ni' yca na'an lo'
ngulyoo yu quitan can' la tu'hua ysin,
mtsa'an na ntsu'hui chacui' cula nu
tnu, lo' ndiyaa 'in sca ciento ntsu'hui
tu'hua tyi ntsu'hui snan 'in. Tsacan'
'in ntsu'hui 'in ni' quitan can' una a
mda' na. 12 Juin Jesús 'in yu: Quiaan
um lo' ca xu'hue um na re. Ñi sca
yu ta'a mda'an ñi lo' a msti ti' yu
cuñicha' yu 'in ñi cha' ti ca lca ñi,
ngu'ya yu cunta si'yana Ñi X'nan na
lca ñi. 13 Xacan' msñi Jesús jaslya can'
lo' mdaa ñi 'in na 'in yu, cui' cuaña'an
m'ni ñi lo'o cula can'. 14 Nde nu cua'
nchca snan ya' ngulo'o tloo Jesús 'in
yu ta'a mda'an ñi, ti' xa mdyiqui'o ñi.

Ycui' Jesús lo'o yu Tyo snan ya'

15 Xa mdyi ycu jun juin Jesús 'in yu
Simón Tyo can': Simón, sñe' Jonás, ¿ta
lyee la lca tiquee lo'on que 'in cha'
re? Mxcuen yu 'in ñi: Cui' cuaña'an,
Ñi X'nan hua, 'un jlyo ti' um si'yana
lyee lca tiqueen lo'o um. Juin ñi
'in yu xacan': Tsu'hue ti ña'an seen
slya' cune' 'ñan. 16 Mxitucui ñi ycui'
ñi lo'o yu nu cua' nchca tucua ya':
Simón, sñe' Jonás, ¿ta lyee lca tiquee
lo'on? Mxcuen yu Tyo: Cui' cuaña'an
Ñi X'nan hua, 'un jlyo ti' um si'yana
lyee lca tiqueen lo'o um. Lo' juin
ñi 'in yu: Tsu'hue ti ña'an seen slya'
'ñan. 17 Xiya' ycui' ñi lo'o yu nu cua'
nchca snan ya': Simón, sñe' Jonás, ¿ta
lyee lca tiquee lo'on? Yu Tyo can'
ngulu'un ti' yu si'yana snan ya' ticui'
ti loo cha' ycui' ñi: ¿Ta lyee lca tiquee
lo'on? Yu Tyo can' mxcuen yu 'in ñi:
Ñi X'nan hua, 'un jlyo ti' um nchgaa
loo cha', jlyo ti' um si'yana lyee lca
tiqueen lo'o um. Juin Jesús 'in yu:
Tsu'hue ti ña'an seen slya' 'ñan. 18 Nu
cha' ñi s'ni cunen lo'o: Xa ncua sca
yu tsa suhue ti, mscan' sii' lo' yaa
se'en nu ncua ti'. Una xa nu cua'
cula ntsu'hui cha' xñii ne' scun, lo' xca
tucui nu scan' 'in, tsa lo'o can' 'in se'en
nu a nchca ti' tsaa. 19 Nde cha' ycui'
Jesús si'yana qui'ya yu Tyo can' cunta
ña'an ntsu'hui cha' cujui ne' 'in yu, lo'
taa yu loo Ndiose si'ya cha' can'. Ti'
juin la ñi 'in yu: Chcui ncha'an 'ñan.

Cha' 'in yu nu ta'a la 'in ñi

20 Xacan' mxina'an yu Tyo can' nde
chon' yu, lo' na'an yu ljyaan xca

yu ta'a mda'an ñi, cui' yu nu lyee
ndyu'hui cuiya' ti' ñi 'in can', yu nu
ngua'an nan' sii' ñi xa ycu siin jun lo'
mñicha' 'in ñi: Ñi X'nan hua, ¿tucui ca
nu ntsu'hui cha' tyaa 'in um? 21 Lo'
juin yu Tyo can' 'in Jesús xa na'an 'in
yu: Ñi X'nan hua, ¿ña'an ta tsato'o 'in
yu cua? 22 Mxcuen Jesús 'in yu: Cha'
nan' nchca tin' si'yana ti' ndi'in yu xa
yaan xiya', ¿ñi cha' ntsu'hui yuhue
ti' cha' re? Tsaloo chcui ncha'an ti
'ñan. 23 Si'ya cha' nu ycui' ñi can',
mdo'o yne cha' si'yana yu ta'a mda'an
ñi can' a caja 'a yu. Una a juin Jesús
si'yana a ntsu'hui cha' caja yu, cui' ca
nu juin ñi: Cha' nan' nchca tin' si'yana
ti' ndi'in yu xa yaan xiya', ¿ñi cha'
ntsu'hui yuhue ti' cha' re? 24 Cui' yu
ta'a mda'an ñi can' lca nu ndaa suun
cha' re, cui' yu ngua'an scua yu 'in
na, lo' jlyo ti' hua si'yana nchcui' yu
cha' nu ñi. 25 Qui'an 'a cha' nu ti' m'ni
Jesús, lo' cha' cua na cha'an scua na
cunda scaa ti na, ñan tin' a cula loo
chendyu re tyi'in quityi nu chcui' cha'
can'. Amen.

Hechos

Cha' 'in Espíritu 'in Ndiose

1 Culoo quityi ngua'an tñan 'in um,
cua' mtsan' 'in um, ñi Teófilo, nch-
gaa ña'an nu m'ni Jesús lo'o nchgaa
cha' nu ngulo'o ñi ti' xa nu mdyisnan
m'ni ñi tñan, 2 tsaya' mdiyaa tsaan nu
ycuen ñi nde ni' cuaan. Una culo
nducua la, lo'o cha' cuiya' 'in Espíritu
nu Luhui 'in Ndiose ycui' ñi lo'o yu
ta'a mda'an ñi, yu nu cua' ngulohui
ñi, ñi tñan ntsu'hui cha' cu'ni. 3 Una
xa cua' mdyiqui'o ñi, ti' ngulo'o tloo ñi
'in yu cha ni' chcua yla tsaan, si'yana
ca cuiya' tsu'hue ti yu si'yana lo'o ca
ñi, ti' ycui' ñi lo'o yu ña'an ntsu'hui
cha' culo Ndiose tñan 'in nten. 4 Lja
nguio' ti'in yu ngulo ñi tñan 'in yu
si'yana a tyi'o yu quichen Jerusalén
cui' xaa, cui' ca nu quita yu tsaya' nu
caan cha' nu cua' mdi'in tyaa Ndiose,
cui' cha' nu cua' ycui' ñi lo'o yu: 5 Cha'
ñi si'yana yu Xuhua mducua tya yu
'in nten lo'o tyi'a, una ni' chcua xnan
ti tsaan, cha'an yu'hui Espíritu nu
Luhui 'in Ndiose 'in um.

Xa ycuen Jesús nde ni' cuaan

6 Xacan' yu nu nguio' ti'in can'
mñicha' yu 'in ñi, lo' juin yu: Ñi X'nan
hua, ¿ta cua' taa um cha' cuiya' 'in
quichen Israel si'yana xiya' culo na
tñan se'en lyi'ya loo na? 7 Mxcuen
ñi 'in yu: A 'ni cha' ca jlyo ti' um ñi
tsaan lo' ñi xaa tsato'o sca cha' nu
cua' mdi'in tyaa Stina Ndiose, si'yana
scati ñi ntsu'hui cha' cuiya' can' 'in ñi,
8 una caja cha' cuiya' 'in um xa cha'an
yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in
um, xacan' tsa ycui' um cha' tsu'hue
re 'ñan lo'o ne' Jerusalén, lo'o nch-
gaa nu ndi'in se'en lyi'ya loo Judea,
lo'o Samaria, lo'o ña'aan sca chcui
chendyu. 9 Ña'aan mdyi ycui' Jesús
cha' re, tloo na'an yu m'ni Ndiose cha'
ycuen ñi nde ni' cuaan, lo' ngulyijyi
yu'hui ñi ni' ndlaa. 10 Lja ndon nan'
'ya yu se'en nguia nchcuen ñi nde ni'
cuaan, tsati ntyin ngu'ya ton tucua yu
qui'yu nu mten ste', 11 lo' juin lo'o yu:
'Un ne' Galilea, ¿ñi cha' nan' 'ya um
nde ni' cuaan? Cui' Jesús, ñi nu m'ni
Ndiose cha' ycuen nde ni' cuaan, cui'
tsaña'an na'an um ycuen ñi cua' ñii,
cui' cuaña'an ntsu'hui cha' quiaan ñi
loo chendyu re xiya'.

Ngulo ton jun 'in Matía tñan loo yu Juda

12 Xacan' mdo'o jun loo qui'ya
nu naan Olivo, mxitucui jun nde
quichen Jerusalén. Cui' ti nguinu
qui'ya can' se'en lca Jerusalén,
tsaña'an cuiya' nu nchcui' lee 'in ne'
nu tca tyi'an ne' tsaan nu nxitñan'
ne'. 13 Xa nguila jun quichen can',
yten jun ña'an se'en nu cua' nchca
tucua nde cuaan se'en nguinu yu Tyo,
lo'o yu Jacobo, lo'o yu Xuhua, lo'o yu
Ndre, yu Lpe, yu Toma, yu Bartolomé,
yu Mateo, lo'o yu Jacobo sñe' yu Alfeo,
lo'o yu Simón ta yu Zelote, lo'o yu Juda
ta'a yu Jacobo. 14 Nchgaa jun sca cha'
ti 'in jun nchcui' lyi'o jun 'in Ndiose,
tsatlyu lo'o María jyi'an Jesús, lo'o ta'a
ngula ñi, lo'o chcua xnan jun cuna'an
ndiyo' ti'in can'. 15 Yato'o sca tsaan
can', mdyiton yu Tyo lja jun ta'a na,
(lo' jun nu nguio' ti'in can', ndiyaa
jun sca ciento ntsu'hui cla jun), lo'
juin yu 'in jun: 16 Nchgaa 'un jun
ta'a na, m'ni cha' yato'o tsaña'an nu
mxiycui' Espíritu nu Luhui 'in Ndiose
'in Davi cha' 'in yu Juda, cui' yu nu
ya lo'o 'in nten nu msñi 'in Jesús.
17 Tñan 'in Ndiose m'ni hua lo'o yu,
cui' ta 'in hua ncua yu. 18 Una lo'o
tñi nu msu'hua lyiya' ne' 'in yu si'ya
cha' ngunan' nu m'ni yu, msi'i ne'
sca yuu, lo' se'en mchcan' tucui yu
mdyu yu loo yuu can', ytsu ni' yu,
lo' ña'aan tixe'en yu mdo'o ti'in na.
19 Mscua cueen cha' re ña'aan quichen
Jerusalén, can' cha' mdi'in tyaa ne' nii
se'en can' ca naan na Acéldama, cha'
re nchca ti' chcui': Yuu se'en nguilo
tne. 20 Si'yana nde cha' nu nguinu
scua loo quityi Salmo: —Se'en lca tyi
yu, ntsu'hui cha' quinu tucua lja na,
a caja 'a xca tucui nu ti' tyi'in 'in na—
. Nde xca cha' nu nchcui' quityi can':

—Xca tucui ntsu'hui cha' sten tñan loo yu—. 21 Can' cha' cua' ñii, 'ni cha' tyi'o hui sca yu nu ta'a mdyisnan mda'an hua lo'o Ñi X'nan na Jesús, 22 ti' tsaan nu mducua tya yu Xuhua 'in ñi, tsaya' mdiyaa tsaan nu ycuen ñi nde ni' cuaan, si'yana ca sca cha' ti 'in hua lo'o yu nu taa hua suun si'yana cua' mdyiqui'o ñi. 23 Xacan' ngulo ton jun 'in tucua yu nu ntsu'hui lja can', cui' yu naan See Barsabás, nu nchcui' ne' lo'o lca Justo, lo'o xca yu naan Matía. 24 Xacan' ycui' lyi'o jun 'in Ndiose, lo' juin jun: Ñi Ndiose X'nan hua, scati um jlyo ti' um nchgaa ña'an lca cusya 'in nten, quitsa' um 'in hua ti ña'an chcuaa yu re cua' ngulohui um, 25 nu ca sca cha' ti 'in hua lo'o yu nu cu'ni hua tñan 'in um, cui' tñan nu mxnu ti'in yu Juda can', si'yana cua' nguiaa yu se'en nu ntsu'hui cha' qui'ni ca'an 'in yu si'ya tñan ngunan' nu m'ni yu. 26 Xacan' ngulo jun xu'hue 'in chcuaa yu can', lo' Matía m'ni ca'an cha' 'in si'yana ca sca cha' ti 'in lo'o cha tixca yu ta'a mda'an ca Jesús.

2

Xa ngu'ya Espíritu 'in jun

1 Xa mdiyaa ta'a Pentecostés, sca se'en ti nguio' ti'in jun, nchgaa jun. 2 Tsati ntyin ngune nde ni' cuaan tsaña'an ne se'en ljyaan sca cui'in tnu, cui' ña'an lcaa ngune 'in jun se'en ndi'in jun ña'an can', 3 xacan' ncua chcan' ngu'ya tucua sca na que jun cunda scaa jun, tsaña'an nchca ti' sca quii'. 4 Nchgaa jun mtsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in jun, lo' mdyisnan ycui' jun scasca loo cha' nu si'i 'a cha' nu nchcui' ca jun, cui' tsaña'an mxiycui' Espíritu 'in jun. 5 Lo' Jerusalén can' mdiyaa qui'an 'a ne' judio nu mdo'o scasca quichen tnu si'yana cu'ni ne' ta'a can'. 6 Qui'an 'a nten mdyisnan nguio' ti'in se'en ngune can', a ngujlyo 'a ti' ne' ñi lyijyi cha' ti' quiñan ti' ne' si'yana cunda scaa ne' ngune 'in ne' ña'an nchcui' jun lo'o cha' nu nchcui' ca ne'. 7 Lyee 'a yuhue ti' ne' lo' nchcui' ne' scasca ne': ¿Ta si'i ne' Galilea ca lca nchgaa nu ndi'in nchcui' cha' re? 8 ¿Ña'an ta ne 'in na cunda scaa na cha' nu nchcui' ne' lo'o cha' nu nchcui' ca na ti' xa ngula na? 9 Lo'o ne' Partia ndi'in ne' re lo'o na, lo'o ne' Media, lo'o ne' Elam, ne' mdo'o quichen Mesopotamia, ne' mdo'o se'en lca Judea, ne' mdo'o Capadocia, lo'o ne' Ponto, lo'o ne' nu mdo'o se'en lyi'ya loo Asia, 10 ne' Frigia, ne' Panfilia, lo'o ne' Egipto, lo'o ne' Africa nu mdo'o nde loo la quichen Cirene, lo' ndi'in ne' Roma lo'o na re, nu lca ycui' ca ne' judio, a cunta lo'o ne' nu ntsu'hui ña'an cha' nu cua' ntsu'hui na, 11 lo'o ne' Creta lo'o ne' Arabia ndi'in ne' re, cunda scaa cha' nu nchcui' na, ne 'in na ña'an nchcui' ne' re cha' tsu'hue 'in Ndiose. 12 Nchgaa ne' can' ndi'in yuhue ti' ne', a jlyo 'a ti' ne' ñi lyijyi cha' ti' quiñan ti' ne', lo' scasca ne' ñicha' ta'a ne': ¿Ñi cha' ta nchca ti' chcui' cha' nu nchca re? 13 Una ntsu'hui nu nde nstyi lyi'o 'in yu, lo' nchcui' ne': Na cu'hui yu re.

Cha' nu culoo ycui' yu Tyo lo'o nten

14 Xacan' mdyiton yu Tyo lo'o ta'a tixca yu ta'a mda'an Jesús, lo' mdyisnan ycui' cueen yu lo'o nten can': Nchgaa 'un, ta'a lca na ne' judio, 'un nu ndi'in Jerusalén re, ca jlyo ti' um lo' quine 'in um cha' nu chcuin' lo'o um. 15 Yu nu ndi'in re si'i na cu'hui yu ña'an nu 'un ñan ti' um, lo' na tca ntsu'hui ti braa cua' caa tlya. 16 Cui' ca nu nchca ña'an cha' nu mxiycui' Ndiose 'in yu Joel, lo' nchcui' na: 17 —Ndeña'an ntsu'hui cha' cu'nin, juin Ndiose, xa tsatii cha' nu nchca loo chendyu re: Cu'nin cha' cha'an yu'hui nchgaa nten lo'o Espíritu 'ñan, xiycuin' 'in sñe' um, yu tsa suhue ti ña'an xñii yu cha' nu ntsu'hui cha' ca, cui' cuaña'an yu cula chcui' sla yu cha' can'. 18 Nu cha' ñi s'ni, cu'nin cha' cha'an yu'hui Espíritu 'ñan 'in nguso 'ñan, yu qui'yu lo'o nu cuna'an chcui' can' cha' tsu'hue 'ñan lo'o nten. 19 Nan' cu'nin cha' nu tnu nde ni' cuaan lo'o loo chendyu re: Ntsu'hui cha' quilo tne, ntsu'hui cha' squin quii' nu tnu, lo' xtyi sñi ti quinu

ti'in xacan'. 20 Cucha ntsu'hui cha' tyuhui' na, lo' coo' chca nga'á na ña'an nchca ti' tne. Tsato'o cha' re xa ti' lyijyi cu'ni cuiya' ñi nu lca X'nan um cha' 'in nten chendyu, cui' tsaan nu cu'nin sca cha' nu tlyu xa ca chcan' loo cha' cuiya' 'ñan. 21 Nchgaa nu tsa qui'an ti' si'yana lcan X'nan, can' nu tyi'o laa—. 22 'Un ne' Israel, quine 'in um cha' nu chcuin': Cua' jlyo ti' um si'yana Jesús Nazaret, lo'o cha' cuiya' nu mdaa Ndiose 'in ñi qui'an 'a cha' nu tnu m'ni ñi tloo na'an um, lo' ncua cuiya' ti' um si'yana Ndiose ngulohui 'in ñi. 23 Una si'ya cha' nu cua' mdi'in tyaa Ndiose cua' s'ni yato'o nguinu Jesús tuyaa' um, lo' mdyaa um cunta 'in ñi 'in ne' nducun' lo' yjui ne' 'in ñi loo cusi, 24 una Ndiose m'ni ñi cha' mdyiqui'o Jesús, ngulyoo ñi 'in can' se'en ndijin ne' nu ti'i, a ncua 'in cha' ndyija can' xñi su'hua yaa' 'in ñi. 25 Si'yana ndeña'an ngua'an scua Davi cha' 'in ñi: —Nchgaa xaa ndi'in Ñi X'nan na lo'on, a sca cha' ntsu'hui cha' cutsen si'yana ndon ñi tso' cueen 'ñan. 26 Can' cha' tsu'hue ntsu'hui tiqueen, nducui tin' nchcuin' cha' re, a ndyuhue tin' xa ntsu'hui cha' cajan, 27 si'yana a xnu su'hua um cusya 'ñan yaa' cha' ndyija, ñi a taa um ya' cutso' ti'in cunan', nan' nu lca Sñe' um nu luhui lati. 28 Ngulo'o um sca tucueen nu taa chendyu 'ñan, cui' um cu'ni um cha' ca tsu'hue lca tiqueen la tloo um—. 29 'Un nu ndi'in re, nchca tin' chcuin' la ya' lo'o um cha' 'in Davi nu ncua nten cula 'in na, ña'an ngujui yu lo' mtsi' yu, lo' hasta cua' ñii jlyo ti' na la mtsi' yu. 30 Ncua yu sca nu mxiycui' Ndiose 'in, cui' ñi mdi'in tyaa tla ñi cha' re lo'o yu, ngujlyo tsu'hue ti' yu si'yana loo ta nten 'in yu ntsu'hui cha' caan Cristo nu ntsu'hui cha' culo ca tñan 'in na, 31 ti' xacan' cua' na'an Davi ña'an mdyiqui'o Cristo, can' cha' juin yu si'yana a nguinu yu'hui cusya 'in ñi yaa' cha' ndyija, ñi a ytso' ti'in cunan' ñi. 32 Cui' ñi nu lca Jesús m'ni Ndiose cha' mdyiqui'o, lo' nchgaa hua ndaa hua suun si'yana cuaña'an yato'o. 33 Xacan' mchcuan ñi sca cha' cuiya' nu tlyu nde tso' cueen 'in Ndiose, a cunta mchcuan ñi Espíritu nu cua' mdi'in tyaa Sti ñi cha' cha'an yu'hui ni' cusya 'ín na, cui' cha' nu na'an tloo um cua' ñii lo' ne 'in um. 34 Si'yana yu Davi a nchca scuen yu nde ni' cuaan xa nu juin yu: —Ndiose X'nan na juin ñi lo'o Ñi X'nan: Chcua tso' cueen 'ñan, 35 lja xicu'nin 'in ta'a cusuun quinu nde tuquiya'—. 36 Can' cha' cua' ñii, 'un ne' Israel, ca cuiya' ca ti' um si'yana Jesús nu mjyi'in ca'an um 'in loo cusi, Ndiose cua' m'ni ñi cha' lca Ñi X'nan na, lo' lca ñi Cristo. 37 Cui' xaa ngu'ya sca tu'hua ni' cusya 'in ne' xa ngune 'in ne' cha' can', lo' mñicha' ne' 'in yu Tyo lo'o nchgaa la ña'an ta'a mda'an Jesús: 'Un jun ta'a na, ¿ñi na tca cu'ni hua? 38 Xacan' mxcuen yu Tyo can': Tyaa ti' um 'in Ndiose lo' chcua tya um lo'o cha' cuiya' 'in Jesucristo si'yana cuten qui'ya nducui um, lo' cha'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in um. 39 Si'yana ntsu'hui cha' qui'ni ca'an cha' tsu'hue re 'in um, lo'o sñe' um, lo'o nchgaa nten nu ndi'in tijyo' loo, nchgaa nu cua' ngulohui Ndiose X'nan na. 40 Qui'an 'a cha' ti' ycui' la yu Tyo lo'o nten can', mdaa yu cha' tnu tiquee 'in ne', lo' juin yu: Tyi'o tso' um tucueen ngunan' nu nguiaa um. 41 Yato'o nchgaa nu m'ni cunta cha' nu ycui' yu Tyo can' mducua tya ne', ticui' tsaan can' ndiyaa ne' tsa snan mii ne' nu mchca sca cha' ti 'in ne' lo'o jun. 42 Tsatlyu ndi'in lo'o jun cha' nu ndlo'o yu ta'a mda'an Jesús, sca cha' ti 'in jun nchcu jun, cui' cuaña'an sca cha' ti 'in jun nchcui' lyi'o jun 'in Ndiose.

Tsaña'an ndi'in jun ti' culoo

43 Yten sca ytsen ni' cusya 'in nchgaa tucui si'ya scasca cha' nu tnu ngui'ni yu ta'a mda'an Jesús. 44 Nchgaa jun nu cua' ya qui'an ti' 'in ñi, sca cha' ti 'in jun lo'o ta'a jun, lo' tsatlyu ndi'in na 'in jun nchgaa jun. 45 Ntsu'hui nu yjui' se'en ndlo tñan, ntsu'hui nu yjui' na nu ndi'in 'in, lo' mtsa jun tñi can' cua' ña'aan

'ni cha 'in jun cunda scaa jun. 46 Sca cha' ti 'in jun ndiyo' ti'in jun nchgaa tsaan ni' lyaa, tsatlyu nchcu jun ña'an 'in cunda scaa jun, tsu'hue ntsu'hui tiquee jun ndi'in jun lo'o suun ña'an, 47 n'ni tnu jun 'in Ndiose, lo' nten ndi'in quichen can' ndyu'hui cuiya' ti' ne' ña'an ndi'in jun lo'o ta'a jun. Cunda scaa tsaan can' ngui'ni Ñi X'nan na cha' nchca tyun la jun, nchgaa nu ntsu'hui cha' tyi'o laa.

3

Mchca sca yu mchcun' quiya'

1 Yato'o sca tsaan yu Tyo lo'o yu Xuhua nguiaa yu se'en nducua laa, tsa ntsu'hui braa cua' snan siin xa nchcui' lyi'o ne' 'in Ndiose. 2 Tulaa nu naan ndyi'ya 'a, nchgaa tsaan ndyi'an lo'o ne' 'in sca yu nu mchcun' quiya' ti' xa ngula, can' nchcua jñan yu tñi 'in ne' nu nguiten can'. 3 Xa na'an yu si'yana cua' sten yu Tyo lo'o yu Xuhua ni' lyaa, mjñan yu tñi 'in chcuaa yu can'. 4 Una yu Tyo lo'o yu Xuhua mxina'an tsu'hue ca yu tloo yu can', lo' juin yu 'in: Ña'an um jan ñi. 5 Xacan' sa 'a yu si'yana cua' xñi yu tñi 'in yu can'. 6 Una yu Tyo can' juin yu 'in: A lo'o tñi 'ñan, una taan na nu lo'o 'ñan. Lo'o cha' cuiya' 'in Jesucristo Nazaret, tyiton um lo' tyi'an um. 7 Xacan' msñi yu Tyo can' yaa' yu tso' cueen nu xiton yu 'in, ticui' xaa mchca tsu'hue quiya' yu. 8 Sca juesa ti mdyiton yu, mdyisnan mda'an yu, yten yu lo'o chcuaa yu can' ni' lyaa, mda'an yu, mdo'o cuaan yu, m'ni tnu yu 'in Ndiose si'yana cua' mchca yu. 9 Nchgaa ne' na'an ne' ña'an nda'an yu lo' ngui'ni tnu yu 'in Ndiose. 10 Cui' xaa yu'hui lyoo ne' 'in yu si'yana lca yu nu nchcua njñan tñi can' tulaa nu naan ndyi'ya 'a. Yuhue 'a ti' ne', a cunta ytsen ne' si'ya cha' nu yato'o can'.

Cha' nu ycui' yu Tyo tulaa

11 Yu nu mchca quiya' can' nsñi ton yu 'in yu Tyo lo'o yu Xuhua se'en nu nguia' tucui tulaa nu naan Salomón. Nchgaa ne' msnan ne' mdiyaa ne' se'en ndon yu si'yana lyee yuhue ti' ne'. 12 Xa na'an yu Tyo si'yana cua' nguio' ti'in nten can', mdyisnan ycui' yu lo'o ne': 'Un ne' Israel, ¿ñi cha' nduhue 'a ti' um cha' re? ¿Ñi cha' nan' 'ya um 'in hua, ta nxque' ti' um si'yana lo'o cha' cuiya' 'in hua, uta lo'o cha' tsu'hue 'in hua mchca yu re? 13 —Ndiose 'in Abraham, lo'o Isaac, lo'o Jacob, cui' Ndiose 'in nten cula 'in na—, m'ni ñi cha' ycuen cuaan cha' 'in Sñe' ñi nu lca Jesús, ñi nu mdyaa um cunta 'in tuyaa' yu Pilato, ñi nu ncua ti' yu culaa yu, lo' 'un a mslyaa um. 14 Yato'o mscuan tloo um 'in ñi nu Luhui lati, nu Ñi ndi'in cha' 'in, lo' nde mjñan um cha' lyaa sca yu nu ndujui nten. 15 Yjui um 'in ñi nu ndaa chendyu 'in na, una Ndiose m'ni ñi cha' mdyiqui'o can', lo' huare' ndaa hua suun cha' re. 16 Si'ya cha' nu ndiya qui'an ti' hua 'in Jesús mchca yu re, yu nu ndyu'hui lyoo um lo' nan' 'ya um, lo' si'yana ndiya qui'an ti' hua 'in ñi, can' cha' siya' ti m'ni chca ñi 'in yu tloo na'an um. 17 Una cua' ñii, 'un jun ta'a na, jlyo ti' hua si'yana m'ni um cha' re lo'o cha' tinto tsatlyu lo'o jun nu ndlo tñan 'in um. 18 Una Ndiose m'ni ñi cha' yato'o cha' re tsaña'an cha' nu cua' mxiycui' ñi 'in nchgaa nguso 'in ñi, si'yana Cristo ntsu'hui cha' tyijyin ñi nu ti'i. 19 Can' cha' cua' ñii, tyaa ti' um 'in Ndiose si'yana chca qui'ya nducui um, lo' Ñi X'nan na cu'ni ñi cha' xitñan' cusya 'in um, 20 lo' ca'an tñan ñi 'in Jesucristo, ñi nu cua' mdo'o ton si'yana culo laa 'in um. 21 Una nta ñi la ni' cuaan lja nu tsato'o nchgaa la ña'an cha' nu cua' mdi'in tyaa Ndiose, tsaña'an cha' nu cua' mxiycui' ñi 'in nchgaa nu nguloohui ñi 'in ti' cua' s'ni. 22 Si'yana yu Moisé ndeña'an juin yu 'in nten cula 'in na: —Ndiose nu lca X'nan na juin ñi si'yana lja ta'a na ntsu'hui cha' caan sca yu nu xiycui' Ndiose 'in tsaña'an nu nxiycui' Ndiose 'ñan nan', can' nu cu'ni cunta um cha' nu chcui'. 23 Nchgaa nu a cuan xu'hue cha' nu chcui' can', caja nu culo tso' 'in —. 24 Cui' cuaña'an nchgaa la

ña'an yu nu mxiycui' Ndiose 'in, ti' yu Samuel nu ljyaan nde loo, ticui' cha' re mda'an ycui' yu. 25 Ncua yu nten cula 'in na, can' cha' ngui'ni ca'an cha' tsu'hue re 'in na, cui' cha' nu mdi'in tyaa Ndiose lo'o nten cula 'in na, lo' ndeña'an juin ñi 'in Abraham: —Loo ta nten 'in ntsu'hui cha' caan sca sñe' nu ljyan lo'o cha' tsu'hue 'in nchgaa nten chendyu—. 26 ¿Ta si'i lja na culo nducua la mxiton Ndiose 'in scati Sñe' ñi nu taa cha' tsu'hue 'in na lo'o um, ña'an ca si'yana xilo'o chon' na qui'ya ngui'ni na cunda scaa na?

4

M'ni cuiya' ne' cha' 'in yu Tyo lo'o yu Xuhua

1 Lja nchcui' yu lo'o nten can' mdiyaa yu nu ndlo tñan ni' lyaa, tsatlyu lo'o yu nu lca que 'in yu silyiya nu ntsu'hui cuan ni' lyaa can', lo'o ne' saduceo. 2 Ti'i ti' ne' si'yana ndlo'o yu 'in nten si'yana Jesús cua' mdyiqui'o ñi, lo' si'ya cha' can' nchca cuiya' ti' ne' si'yana ntsu'hui cha' tyiqui'o nu cua' ngujui. 3 Msñi ne' silyiya 'in chcuaa yu can', msu'hua yu 'in na'an chcuan, lo' si'yana cua' msiin la xca tsaan can' ncua cuiya' cha' 'in yu. 4 Una qui'an 'a nten nu ngune 'in cha' 'in Ndiose ya qui'an ti' ne' 'in ñi. Tsalca yu qui'yu nu ya qui'an ti' can', ndiyaa yu ca'yu mii yu. 5 Yato'o xca tsaan can', cui' Jerusalén nguio' ti'in yu nu ndlo tñan ni' lyaa 'in ne' judio, lo'o qui'yu cula, lo'o ne' escriba, 6 lo'o yu Anás, yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa can', lo'o yu Caifás, lo'o sca yu nu naan Xuhua, lo'o yu Jantro, lo'o nchgaa la ña'an nten 'in yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa can' nguio' ti'in can'. 7 Xa nu cua' ndon chcuaa yu can' tloo ne' mñicha' ne' 'in yu: ¿La jui cha' cuiya' re 'in um, lo' ti nu mdaa 'in na lo'o tsaña'an nu m'ni um? 8 Yu Tyo can' mtsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in yu, lo' juin yu: 'Un nu ndlo tñan 'in hua, nchgaa 'un nu lca qui'yu cula 'in ne' Israel, 9 cua' ñii nchca cuiya' cha' 'in hua si'ya cha' tsu'hue nu yato'o 'in yu nu ncua ti'i re, lo' ña'an ncua mchca yu, 10 can' cha' quitsan' 'in um, lo' ca jlyo ti' 'un ne' Israel, si'yana lo'o cha' cuiya' 'in Jesús Nazaret, ñi nu lca Cristo, ñi nu mjyi'in ca'an um 'in loo cusi lo' m'ni Ndiose cha' mdyiqui'o, lo' si'ya Jesús ndon yu re tsu'hue lca 'in yu. 11 Cui' Jesús lca ñi —quee nu mscuan tloo um, 'un nu lca cuityi na'an, cua' ñii lca ñi quee nu nsñi ton 'in na'an—. 12 Ñi a caja 'a xca tucui nu tca culo laa 'in na, cui' ca nu scati ñi nu lca Jesús mdaa Ndiose 'in nten chendyu nu tca xicuten qui'ya 'in na. 13 Nduhue 'a ti' ne' 'in yu Tyo lo'o yu Xuhua can' si'yana lo'o cha' tnu tiquee 'in yu nchcui' yu, jlyo ti' ne' si'yana a sca cha' m'ni cha'an yu, ñi a sca tñan lyi'ya yu, xacan' ncua cuiya' ti' ne' si'yana lo'o Jesús ta'a mda'an yu. 14 A xca 'a cha' ti' ncua chcui' ne' lo'o yu, si'yana sca se'en ti ndon yu lo'o yu nu mchca can'. 15 Xacan' ngulo ne' tñan si'yana tyi'o yu nde lyiya' lja cu'ni cuiya' ne' cha' 'in yu lo'o ta'a nducua ne' can', 16 lo' ndeña'an nchcui' ne': ¿Ña'an cu'ni na lo'o yu cua? Cua' m'ni yu sca cha' nu tnu lo' ña'aan quichen Jerusalén cua' mscua cueen cha' re, a ndyijyi 'a ña'an su'hua cutsi' na cha' re. 17 Cua' ñii si'yana a quine yu'hui cha' re lyee la, tsu'hue lati xicutsen na 'in yu si'yana a chcui' 'a yu lo'o ñi xca tucui cha' 'in Jesús chcui nu nguiaa nde loo la re. 18 Xacan' mxi'ya ne' 'in yu, lo' tla 'a mdi'in tyaa ne' cha' lo'o yu si'yana a chcui' 'a yu lo'o ñi xca tucui cha' 'in Jesús, ñi a culo'o 'a yu 'in nten cha' can'. 19 Una yu Tyo lo'o yu Xuhua can' mxcuen yu 'in ne': ¿Ti ña'an ta cha' re nu tsu'hue la na tloo Ndiose? ¿Ta tsu'hue la cha' ca ja'an hua 'in um, uta na ca ja'an hua 'in Ndiose? 20 Si'yana huare' a tca cula ti' hua chcui' hua lo'o nten ña'an cha' nu cua' na'an hua lo' ngune 'in hua. 21 Tla 'a cha' ycui' ne' lo'o yu se'en nu xicutsen ti' yu, xacan' ngulaa ne' 'in yu, a jui ña'an culo qui'ya ne' 'in yu si'yana ytsen ne' 'in nten qui'an can', si'yana nchgaa ne' m'ni tnu ne' 'in Ndiose si'ya cha' nu yato'o can', 22 si'yana yu nu ncua ti'i can' cua' ndyijyin tucua yla yjan

ntsu'hui yu, lo' Ndiose m'ni chca 'in yu.

Xa mjñan jun 'in Ndiose si'yana taa ñi cha' tnu tiquee 'in jun

23 Xa ngulaa ne' 'in yu, nguila yu se'en ndi'in nchgaa la ña'an ta'a nda'an yu, mdaa yu suun ña'an cha' nu ycui' yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa lo'o qui'yu cula can'. 24 Xa ngune 'in jun ña'an cha' nu mdaa yu can', sca cha' ti 'in jun mdyisnan ycui' lyi'o jun 'in Ndiose, lo' juin jun: Ndiose X'nan hua, 'un ntsu'hui cha' cuiya' yaa' um lo'o nchgaa loo cha', —cui' um mtñan um ni' cuaan, lo'o chendyu re, lo'o tyi'a tujo'o, cui' um mtñan um nchgaa loo na nu ndi'in 'in na—, 25 cui' um mxiycui' um 'in Davi nu ncua nguso 'in um, lo' juin um: ¿—Ñi cha' ta lyee 'a nguilo ti'in nten re, ñi cha' nsu'hua loo ne' cha' nu a ntsu'hui cunta? 26 Yu nu lca ree loo chendyu re, tsatlyu lo'o yu nu ntsu'hui cha' cuiya' yaa', ndiyo' ti'in yu se'en nu xuun yu lo'on nan' nu lca X'nan yu, lo'o Cristo nu ngulohuin —. 27 Cha' ñi si'yana cuaña'an nguio' ti'in nten re, yu Herode lo'o yu Poncio Pilato, ne' gentil lo'o ne' Israel, se'en nu ña'an ti'i ne' 'in Sñe' um, ñi nu luhui lati nu ngulohui um, nu lca Jesús, 28 si'yana cu'ni ne' tsaña'an cha' nu cua' mdi'in tyaa um cua' s'ni, nchgaa cha' nu ntsu'hui cha' ca. 29 Cua' ñii, 'un Ñi X'nan hua, xñi um cunta ña'an nchcui' ti'i ti' ne' 'in hua, una taa um cha' cuiya' 'in hua nu lca nguso 'in um, si'yana a xicutsen ti' hua chcui' hua cha' tsu'hue 'in um lo'o nten, 30 lja xacan' cu'ni chca um 'in nu ti'i, cu'ni um scasca cha' nu tnu lo'o cha' cuiya' 'in Sñe' um, ñi nu luhui lati 'in um nu lca Jesús. 31 Ña'aan mdyi ycui' lyi'o jun 'in Ndiose, nguñan se'en nguio' ti'in jun, mtsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in nchgaa jun, lo' m'ni tnu tiquee jun ycui' jun cha' tsu'hue 'in Ndiose.

Tsatlyu ndi'in na 'in jun

32 Sca cha' ti 'in jun nu cua' ya qui'an ti' 'in Jesús, lo' sca cusya ti 'in jun ndi'in jun can', a tucui nu nchcui' si'yana na 'in lca na nu ndi'in 'in, si'yana tsatlyu ndi'in na 'in jun. 33 Yu ta'a mda'an ca Jesús, tnu 'a tiquee yu nchcui' yu lo'o nten si'yana mdyiqui'o Ñi X'nan na Jesús, lo' Ndiose m'ni ñi cha' mtsa'an yu'hui cha' tsu'hue 'in ñi ni' cusya 'in jun. 34 A xca 'a jun ti' ngui'ni cha' 'in jun, si'yana nchgaa jun nu ndi'in yuu 'in, ta nducua na'an 'in, ndyijui' jun 'in na lo' ndiya lo'o jun ña'aan tñi can', 35 ndaa jun 'in na 'in yu ta'a mda'an Jesús, lo' yu can' cua' ntsa yu 'in na cua' ña'aan 'ni cha' 'in jun cunda scaa jun. 36 Lja jun can' ndi'in sca yu naan See nu mdo'o se'en lca Chipre, una yu ta'a mda'an Jesús mdi'in tyaa nii yu ca naan yu Bernabé. (Nii yu nchca ti' chcui': Sñe' nu ndaa cha' tnu tiquee.) Lca yu ta nten 'in ne' Leví. 37 Lo'o yu can' yjui' yu sca yuu 'in yu, lo' ña'aan tñi can' mdaa yu 'in yu ta'a mda'an Jesús.

5

Cha' 'in Ananía lo'o Safira

1 Una xca yu naan Ananía lo'o Safira cuilyi'o yu, yjui' jun sca yuu 'in jun, 2 una m'ni cuiya' jun cha' si'yana quinu tsa chin' tñi can' 'in jun, lo' xa mdaa yu tñi can' m'ni yu cha' si'yana ña'aan na mdaa yu 'in yu ta'a mda'an Jesús. 3 Xacan' juin yu Tyo 'in yu Ananía: ¿Ñi cha' mdaa um ya' nguñi lyi'o Laxa'an 'in um, ncua ti' um cuñilyi'o um 'in Espíritu nu Luhui 'in Ndiose, lo' mxu'hua se'en um tichin' tñi nu yjui' um yuu can'? 4 ¿Ta si'i se'en ndlo ca um tñan lca na? Xa yjui' um 'in na, ¿ta si'i cunta 'in um su tñi can'? ¿Ñi cha' mdaa um ya' yten cha' ngunan' ni' cusya 'in um? Una si'i tloo nten ycui' um cha' cuiñi re, cui' ca nu tloo Ndiose. 5 Ña'aan ngune 'in yu Ananía cha' can' mdlyu yu lo' ngujui yu. Nchgaa ne' yten sca ytsen 'in ne' xa ynan ne' cha' can'. 6 Cui' xaa mdiyaa tucua snan yu tsa suhue ti, nguxen te' 'in yu lo' ya tsi' 'in yu. 7 Tsa mdijin snan braa xa mdiyaan nten 'in yu nu ngujui can', una a ngujlyo ti'

ne' ña'an cha' nu yato'o can'. 8 Xacan' juin yu Tyo can' 'in ne': Quitsa' um 'in hua, ¿ta cui' tsacua ti ncua yuu nu yjui' um can'? Mxcuen ne' 'in yu: Cui' tsacua ti ncua na. 9 Juin yu Tyo 'in ne': ¿Ñi cha' ncua sca cha' ti 'in um lo' ncua ti' um cuñilyi'o um 'in Espíritu 'in Ñi X'nan na? Ña'an jan ñi, tuna'an cua cua' nguila yu nu ya tsi' 'in nten 'in um, lo' cui' cuaña'an tsa lo'o yu 'in um. 10 Cui' ña'an lcaa mdlyu ne' cuna'an can' tloo yu Tyo can', lo' ngujui ne'. Ña'aan nguila yu tsa suhue ti can' na'an yu si'yana cua' ngujui ne'. Xacan' ya tsi' yu 'in ne' sii' se'en su cuilyi'o ne'. 11 Yten sca ytsen ni' cusya 'in nchgaa jun ta'a na, cui' cuaña'an lo'o nchgaa la ña'an nten nu ynan cha' can'.

Scasca cha' nu tnu m'ni Ndiose

12 Si'ya cha' cuiya' nu mdaa Ndiose 'in yu ta'a mda'an Jesús, ncua m'ni yu scasca cha' nu tnu tloo na'an nten can', sca cha' ti 'in jun ndiyo' ti'in jun se'en nguia' tucui tulaa Salomón can'. 13 Nchgaa la ña'an nten can' tsu'hue 'a cha' nchcui' ne' 'in jun, una a msti ti' ne' quio' ti'in ne' sca se'en ti lo'o jun, 14 siya' cuaña'an nde lyee la nguia nguiton nten nu cua' ya qui'an ti' 'in Ñi X'nan na, tsaña'an qui'an yu qui'yu lo' cuaña'an qui'an jun cuna'an. 15 A cunta ndyi'an lo'o ne' 'in nu ti'i, mdi'in tyaa ne' 'in loo jaa' uta loo qui'ñan tu'hua tucueen se'en ntsu'hui cha' tyijyin yu Tyo, lo' siya' xñii ti yu cha' qui'ni ca'an 'in nu ti'i can', lo' nchca. 16 Scasca quichen nu ndi'in cui' ti can', ndyi'o lo'o ne' 'in nu ti'i lo'o nu ntsu'hui cui'in xa'an 'in, mdiya lo'o ne' 'in se'en ndi'in jun quichen Jerusalén, lo' nchgaa can' mchca.

Xa m'ni lyi'o 'tnan ne' 'in yu Tyo lo'o yu Xuhua

17 Yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa tsatlyu lo'o ta'a nda'an yu, cui' ta 'in ne' Saduceo, yten sca cha' xlya ni' cusya 'in ne', 18 lo' ngulo ne' tñan si'yana quinu yu ta'a mda'an Jesús, lo' tsaa yu na'an chcuan. 19 Una ticui' tla can' ngu'ya ton sca angujle 'in Ñi X'nan na se'en ntsu'hui yu, lo' msla tuna'an chcuan can', xa cua' ngulyoo 'in yu xacan' juin: 20 Yaa um lo' sten um ni' lyaa, lo' chcui' la um lo'o nten ña'an nguiaa cha' 'in chendyu nu cui ti. 21 M'ni yu cunta cha' can', lo' ña'aan ngu'ya xaa yten yu ni' lyaa, lo' mdyisnan ngulo'o yu 'in nten can'. Una lja xacan', yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa lo'o ta'a nda'an yu, mxi'ya yu 'in nchgaa yu nu ntsu'hui cha' cuiya' yaa', tsatlyu lo'o qui'yu cula 'in ne' Israel, lo' ngulo ne' tñan 'in yu silyiya si'yana quia lyoo yu 'in yu nu ntsu'hui ña'an chcuan can'. 22 Una xa mdiyaa yu na'an yu si'yana a tucui 'a ntsu'hui can', xacan' nguia ytsa' yu 'in nchgaa yu nu nguio' ti'in can', 23 lo' juin yu: Nu cha' ñi s'ni, xa mdiyaa hua se'en nducua na'an chcuan cua, na'an hua si'yana nchcun tsu'hue na, lo' yu nu ntsu'hui cuan 'in na ndon yu tuna'an can', una xa msla hua 'in na, a tucui 'a ntsu'hui can'. 24 Yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa lo'o yu nu lca que 'in silyiya nu ntsu'hui cuan ni' lyaa, lo'o nchgaa la ña'an yu nu ndlo tñan can', qui'an 'a cha' mda'an tiquee yu, lo' nguñan ti' yu ña'an tsato'o cha' re. 25 Una cui' xaa mdiyaa sca yu nu mdaa suun, lo' juin yu: Yu nu msu'hua um na'an chcuan, cua' ñii ndlo'o yu 'in nten ni' lyaa cua. 26 Xacan' mdo'o yu nu lca que lo'o silyiya 'in yu, nguia 'ya yu 'in chcuaa yu can', lo'o cha' tsu'hue ti nguian lo'o ne' 'in yu, si'yana nguitsen ne' cha' ta jyi'in nten can' quee 'in ne'. 27 Xa nguila lo'o ne' 'in yu, mdyaa ne' cunta 'in yu yaa' nu ntsu'hui cha' cu'ni cuiya' cha' 'in yu, lo' yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa can' mñicha' 'in yu: 28 ¿Ta si'i na cua' ycui' na lo'o um si'yana a culo'o 'a um 'in nten cha' 'in yu can'? Cua' ñii, ña'aan Jerusalén cua' ngune 'in ne' cha' nu ndlo'o um, lo' nchca ti' um su'hua um qui'ya chon' hua si'ya cha' nu ngujui yu. 29 Mxcuen yu Tyo can' lo'o nchgaa la ña'an ta'a mda'an Jesús: 'Ni cha' ca ja'an hua 'in Ndiose culo nducua la, lo' si'i 'in nten chendyu. 30 Cui'

Ndiose 'in nten cula 'in na ngua'an tñan ñi 'in Jesús, lo' 'un yjui um 'in ñi xa mjyi'in ca'an um 'in ñi sca sii' yca. 31 'In ñi cua' mdaa Ndiose sca cha' cuiya' nu tlyu tso' cueen 'in ñi, si'yana ca Ñi nu ndon loo, Ñi nu ndlo laa 'in na, se'en nu xilo'o chon' ne' Israel qui'ya ngui'ni ne', lo' cu'ni ñi cha' tlyu ti' 'in ne'. 32 Huare' ndaa hua suun cha' re tsatlyu lo'o Espíritu nu Luhui 'in Ndiose, cui' Espíritu nu ndaa Ndiose chu'hui ni' cusya 'in nchgaa nu ca ja'an 'in ñi. 33 Una nde lyee la ycuen tique' ne' xa ngune 'in ne' cha' can', lo' ncua ti' ne' cujui ne' 'in yu. 34 Una lja can' mdyiton sca yu fariseo naan Gamaliel, lca yu sca nu ndlo'o cha' 'in lee, lo' lyee ndyu'hui cuiya' ti' nten 'in yu. Ngulo yu tñan si'yana culyoo ne' 'in yu ta'a mda'an Jesús tsa xi'i nde lyiya', 35 xacan' juin yu 'in ta'a nducua yu: 'Un ne' Israel, xñi na cunta ña'an cu'ni na lo'o yu cua. 36 A s'ni lyee mda'an sca yu ncua naan Teudas, juin yu si'yana ntsu'hui cha' cuiya' yaa' yu, lo' mxo' ti'in yu jacua ciento yu qui'yu nu ncua sca cha' ti 'in lo'o yu, una xa ngujui yu, nchgaa ta'a mda'an yu cua' la tucueen ngunaan yu. 37 Chon' nde'en can' mda'an sca yu Galilea nu ncua naan Juda, cui' xa mda'an sñi ne' nii nten quichen, cui' cuaña'an qui'an nten mxo' ti'in yu, una xa ngujui yu ticui' ti ña'an yato'o 'in ta'a mda'an yu, cua' la tucueen ngunaan ne'. 38 Can' cha' cua' ñii chcuin' lo'o um: Tsu'hue lati culaa na 'in yu re, a ta quiya' na 'in yu lo'o cha' nu ndlo'o yu, si'yana cha' ta lca na cha' 'in nten chendyu, tsatii tuhue cha' 'in yu. 39 Una cha' lca na cha' 'in Ndiose, a tca chcui ndijin na loo cha' cua, ña'an tu' quija lyoo na nsuun na lo'o Ndiose. 40 Nguinu tsu'hue tiquee ne' lo'o ña'an cha' nu ycui' yu. Xacan' mxi'ya ne' 'in yu ta'a mda'an Jesús, ngulo ne' tñan si'yana qui'ni yu lo' mdi'in tyaa tla ne' sca cha' lo'o yu si'yana a chcui' a yu cha' 'in Jesús, xacan' ngulaa ne' 'in yu. 41 Tsu'hue ntsu'hui tiquee yu mdyi'o yu se'en can' si'yana mdaa Ndiose cha' cuiya' mdijin yu nu ti'i si'ya Jesús. 42 Nchgaa tsaan ndlo'o yu 'in nten ni' lyaa uta la na'an 'in ne', a ndla' ti' yu nchcui' yu cha' tsu'hue 'in Jesucristo.

6

Xa ngulo ton jun 'in tsa cati yu nu ta yaa'

1 Cui' lja xacan' nguia nguiton jun nu ntsu'hui cha' 'in Jesús, una mdyisnan msu'hua qui'ya ta'a jun nu nchcui' cha' griego lo'o nu nchcui' cha' hebreo, si'yana lyee la nda yaa' jun 'in ne' cuna'an nu nguinu lo'o cha' ycui' ti nu nchcui' cha' hebreo que 'in nu nchcui' cha' griego. 2 Xacan' ta'a tichcua yu can' mxo' ti'in yu 'in nchgaa jun nu cua' ntsu'hui cha' 'in Jesús, lo' juin yu: A ndyi'o tñan cula' ti' hua chcui' hua cha' 'in Ndiose, lo' cutsa hua na nu cunajo'o 'in jun. 3 Can' cha', 'un jun ta'a na, culohui um tsa cati yu qui'yu lja na re, yu nu ndyi'ya ña'an chendyu ndu'hui, yu nu mtsa'an yu'hui lo'o Espíritu nu Luhui 'in Ndiose, yu nu tiyaa, can' nu xnu na 'in cu'ni tñan re. 4 Lo' huare' tsa quiñan la hua chcui' lyi'o hua 'in Ndiose lo' chcui' hua cha' tsu'hue 'in ñi. 5 Nguinu tsu'hue tiquee jun lo'o cha' nu ycui' yu. Xacan' ngulo ton jun 'in yu Steba, sca yu nu lyee ndiya qui'an ti' nu mtsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in, lo'o yu Lpe, yu Prócoro, Nicanor, yu Timón, yu Parmenas, lo'o yu Nicolás nu mdo'o quichen Antioquía, sca yu cua' ntsu'hui ña'an cha' 'in ne' judio. 6 Mdiya lo'o jun 'in yu tloo yu ta'a mda'an Jesús, ycui' lyi'o yu 'in Ndiose, lo' mdi'in tyaa yu yaa' yu que. 7 Tsa nducua lyee la nguia nguine yu'hui cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na quichen Jerusalén, lo' cuaña'an lyee la nchca qui'an jun nu cua' ntsu'hui cha' 'in Jesús, cui' cuaña'an tyun yu nu ndlo tñan ni' lyaa 'in ne' judio ya qui'an ti' 'in Jesús.

Xa nguinu yu Steba

8 Yu Steba can' mtsa'an yu'hui yu lo'o cha' tsu'hue 'in Ndiose, nda'an

lo'o yu cha' cuiya' 'in ñi, can' cha' ngui'ni yu scasca cha' nu tnu tloo nten can'. 9 Yato'o tucua snan yu judio nu ndiyo' ti'in se'en nchcui' ne' lca Liberto, lo'o chcua xnan yu nu mdo'o quichen Cirene lo'o Alejandría, lo'o yu nu mdo'o se'en lca Cilicia lo'o Asia, mdyisnan ycui' tyijyin ne' lo'o yu Steba can'. 10 A ngujlyo 'a ti' ne' ña'an ti' xcuen ne' 'in yu, si'yana lo'o cha' tiyaa nchcui' yu si'ya cha' cuiya' nu mdaa Espíritu 'in Ndiose 'in yu. 11 Xacan' msu'hua lyiya' ne' 'in tucua snan nu chcui' si'yana ngune 'in ña'an mdaja yu Steba can' 'in Moisé lo'o 'in Ndiose. 12 Si'ya cha' cuiñi can' nguilo ti'in nten, qui'yu cula lo'o ne' escriba. Siya' ngu'ya ti ne' msñi ne' 'in yu Steba can', lo' ya lo'o ne' 'in yu se'en nu ntsu'hui cha' ca cuiya' cha' 'in yu. 13 Ngulo ton ne' chcua xnan nu chcui' cha' cuiñi: Yu re a ndla' ti' yu nchcui' ca'an yu 'in laa nu luhui 'in na, a cunta lo'o cha' 'in lee ndaja yu. 14 Ngune 'in hua juin yu si'yana Jesús Nazaret ntsu'hui cha' cujlyo yu se'en re, lo' xitsa'an yu nchgaa ña'an cha' nu ngulo'o Moisé 'in na. 15 Nchgaa nu nducua se'en nchca cuiya' qui'ya can', mxina'an ne' tloo yu Steba can', lo' ncua chcan' tloo yu tsaña'an tloo angujle.

7

Cha' nu ycui' yu Steba xa yjui ne' 'in yu

1 Yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa can' mñicha' 'in yu Steba: ¿Ta cha' ñi ña'an nchcui' nchgaa yu re cha' 'in? 2 Xacan' mdyisnan ycui' yu Steba: 'Un nu lca nten cula 'in na, quine 'in um cha' nu chcuin'. Ndiose ñi nu tlyu lati ngulo'o tloo 'in nten cula 'in na nu ncua naan Abraham se'en lca Mesopotamia, xa nu ti' lyijyi tsa ti'in yu se'en lca Harán, 3 lo' juin Ndiose 'in yu: —Xnu yuu quichen tyi, tyi'o tso' lja ta nten 'in, lo' tsa ti'in xca loo yuu se'en nu nan' quitsan' 'in—. 4 Xacan' mdo'o yu Abraham se'en ndi'in ne' caldeo, mdiya ti'in yu quichen Harán, lo' xa ngujui sti yu mxitsa'an ti'in Ndiose 'in yu loo yuu se'en ndi'in na cua' ñii. 5 —Ñi se'en qui'ya ton sca tso' quiya' ti yu—, a mdaa ñi cha' cuiya' culo yu tñan. —Una mdi'in tyaa ñi sca cha' lo'o yu si'yana ntsu'hui cha' quinu yuu can' 'in yu lo'o sñe' yu—, siya' ñi sca sñe' yu lo' a nchca tyi'in xacan'. 6 Ndeña'an juin Ndiose 'in yu: —Sñe' ta nten 'in ntsu'hui cha' tsa ti'in xca loo yuu, can' xitijin ne' 'in nu ti'i lo' ca nguso 'in ne' tsani' jacua ciento yjan—. 7 Una nan' cu'ni xñan bsya 'in quichen tnu can', juin Ndiose, —lo' tsa tucua xaa xitucui loo yuu se'en ntsu'hui cha' cu'ni tnu 'ñan—. 8 Xacan' mdi'in tyaa Ndiose sca cha' lo'o Abraham si'yana ca circuncida 'in yu, chon' nde'en can' mdaa ñi sca sñe' yu nu ncua naan Isaac, cui' cuaña'an m'ni yu lo'o Isaac xa ntsu'hui yu snu' ti tsaan, cuaña'an ya quiñan Isaac can' lo'o Jacob, lo' cuaña'an m'ni can' lo'o ta'a tichcua sñe' yu nu lca nten cula 'in na. 9 Si'ya cha' jñan ti' 'in can' yato'o yjui' 'in yu See ta'a ngula se'en lca Egipto, una Ndiose a ngula yaa' ñi 'in yu See can', 10 mda yaa' ñi 'in yu lo'o nchgaa nu ti'i yaan 'in yu, —mdaa ñi cha' tiyaa 'in yu lo' m'ni ñi cha' yu'hui cuiya' ti' Faraón, ree 'in ne' Egipto, 'in yu See can', ngulo ton ne' 'in yu ca yu bsya ña'aan se'en lca Egipto, tsatlyu lo'o na'an 'in ne'—. 11 Chon' nde'en can' ngu'ya bju'ñan ña'aan se'en lyi'ya loo Egipto lo'o Canaán, yaan nu ti'i tnu se'en can', hasta lo'o nten cula 'in na a jui 'a na nu cunajo'o 'in ne'. 12 Xa ynan yu Jacob cha' si'yana ndi'in trigo se'en lca Egipto, ngua'an tñan yu 'in sñe' yu, cui' nu lca nten cula 'in na, si'yana tsa 'ya ne' trigo se'en can'. 13 Xa nu cua' nchca tucua ya' ndyi'an ne', la xacan' mtsa' la yu See si'yana lca yu ta'a ngula ne', lo' yu'hui lyoo tsu'hue yu ree Faraón ñi ta nten lca yu See can'. 14 Ngulo yu See tñan 'in ta'a ngula yu, si'yana quia 'ya yu 'in Jacob nu lca sti yu lo'o nchgaa ta nten 'in yu, loo nchgaa ne' ndiyaa ne' snan yla ntsu'hui 'tñu ne'. 15 Cuaña'an yato'o mdiyaa yu Jacob se'en lca Egipto, can' ngujui yu, lo' cui' cuaña'an lo'o nten

cula 'in na. 16 Xa mdo'o ne' can' nguian lo'o ne' tijyan nten cula 'in na se'en lca Siquem, mdi'in tyaa ne' 'in na ni' tuquee nu yjui' sñe' Hamor 'in Abraham nu ncua nten cula 'in na. 17 Lja mdi'in ne' quichen Egipto lyee yton ne', una Ndiose a ngujlya ti' ñi ña'an cha' nu cua' mdi'in tyaa ñi lo'o Abraham, 18 yato'o mdo'o ton xca ree se'en lca Egipto, una a yu'hui lyoo 'a yu cha' 'in yu See can'. 19 Yu ree can' lo'o cha' cuiñi ngunan yu ña'an nu xitijin yu 'in ne' nu ti'i, lo' ngulo yu tñan 'in ne' si'yana xcuan ne' sñe' ne' si'yana a cuton 'a ne'. 20 Lja xacan' ncua cune' yu Moisé, can' nu yu'hui cuiya' ti' Ndiose 'in, lo' tsani' snan coo' nten cula 'in yu m'ni co'o 'in yu. 21 Una ngula yaa' jun 'in yu si'ya cha' nu mdi'in tyaa ree can', yato'o ticuii' sñe' ree Faraón nu cuna'an mchcuan cunta 'in yu, m'ni co'o ne' 'in yu ña'an nchca ti' sca sñe' ca ne'. 22 Moisé can' m'ni cha'an yu tsaña'an cha' 'in ne' Egipto, lo' mdon lo'o yu sca cha' cuiya' nu tlyu. 23 Xa ntsu'hui yu tucua yla yjan, ncua lca tiquee yu tsa na'an yu se'en ndlyu ta'a yu, ne' Israel. 24 Xa na'an yu si'yana sca ne' Egipto ndyi-jui ti'in ne' 'in ta nten 'in yu, cui' xaa ngula yu 'in lo' yjui yu 'in ne' Egipto can'. 25 Nguñan ti' yu si'yana nchgaa ta nten 'in yu qui'ya cha' tiyaa si'yana Ndiose lca nu ngua'an tñan 'in yu nu culaa yu 'in ne', una a nguñan ti' ne' cuaña'an. 26 Xca tsaan can' mdiyaa yu se'en nsuun tucua yu qui'yu, msu'hue yu cusuun can', lo' juin yu: Sca ta ti nten lca um, ¿ñi cha' ta nsuun um? 27 Yu nu nsuun can' mducua yaa' yu 'in yu Moisé, lo' juin yu 'in: ¿—Ti nu mdi'in tyaa 'in lca sca bsya uta sca bse lja hua re? 28 ¿Ta na ñan ti' cujui 'ñan ña'an yjui 'in sca yu Egipto lca—? 29 Xa ngune 'in yu cha' can', msnan yu lo' mdiyaa yu xca loo yuu se'en lca Madián, can' jui cuilyi'o yu lo' mdi'in tucua sñe' yu. 30 Tucua yla yjan mdijin, yu Moisé nda'an yu sca se'en ngutyi se'en nducua qui'ya Sinai, can' ngulo'o tloo sca angujle 'in yu loo quii' ndiquin lja yca quiche' can'. 31 Yuhue 'a ti' yu xa na'an yu cha' can', ya ton yu cui' la si'yana cu'ni quii tsu'hue yu 'in na, xacan' ngune 'in yu ycui' Ñi X'nan na: 32 —Nan' lcan Ndiose 'in nten cula 'in, Ndiose 'in Abraham, Ndiose 'in Isaac, Ndiose 'in Jacob. Mdyisnan mchcuan yu Moisé lo' a mxina'an 'a yu se'en ndiquin can'—. 33 Lo' juin Ñi X'nan na 'in yu: —Lyoo quinan ntsu'hui quiya' si'yana se'en luhui 'a ndon. 34 Nan' cua' na'an lo' jlyo tin' si'yana cha' ñi ndijin sñe' nu ti'i se'en lca Egipto, cua' ngune 'ñan tsaña'an nu njñan ne' 'ñan, lo' ngu'ya ton si'yana culo laan 'in ne'. Can' cha' cua' ñii ca'an tñan 'in tsaa se'en lca Egipto—. 35 Yato'o yu nu mscuan tloo ne' 'in xa juin ne': ¿Ti nu mdi'in tyaa 'in lca sca bsya uta sca bse lja hua? Can' yu nu ngua'an tñan Ndiose 'in xa ngulo'o tloo angujle 'in yu se'en ndiquin yca quiche' can', si'yana ca yu sca nu ndon loo lati nu culo laa 'in ta nten 'in yu tuyaa' ne' Egipto. 36 Mdo'o lo'o yu 'in ne' se'en lca Egipto xa m'ni yu scasca cha' nu tnu, lo'o se'en lca tujo'o nga'á, cui' cuaña'an loo yuu ngutyi se'en mda'an ne' tsani' tucua yla yjan. 37 Cui' Moisé lca nu juin 'in ne' Israel: Lja ta nten 'in na, Ndiose X'nan na, ntsu'hui cha' xiton ñi sca nu xiycui' ñi 'in tsaña'an nchcuin' lo'o um cua' ñii, can' nu cu'ni cunta um cha' nu chcui'. 38 Cui' Moisé can' lca nu mdon lja nten cula 'in na se'en nguio' ti'in ne' Israel loo yuu ngutyi can', xa ycui' sca angujle lo'o yu loo qui'ya Sinai, lo' mchcuan yu cunta cha' tsu'hue nu taa chendyu 'in na. 39 Una nten cula 'in na a ncua ja'an ne' 'in yu, cui' ca nu nde mscuan tloo ne' 'in yu, lo' ncua lca tiquee ne' xitucui ne' se'en lca Egipto, 40 xa juin ne' 'in yu Aaron: —Tñan um lcuin jo'o 'in hua nu chcua loo se'en nguiaa hua, si'yana yu Moisé nu ngulyoo 'in hua se'en lca Egipto, a jlyo ti' hua ñi na ncua 'in yu—. 41 Xacan' mtñan ne' sca lcuin bta cune' nu ca jo'o x'nan ne', lo' mdiquin tucua ne' 'ni tloo can', lo' si'ya na nu mtñan yaa' ne' can', tsu'hue ntsu'hui tiquee ne'

ngui'ni ne' ta'a. 42 Can' cha' Ndiose
ngula yaa' 'in ne', lo' mdyisnan m'ni
tnu ne' na nu nducua ni' cuaan, cui'
tsañaan cha' nu mxiycui' Ndiose 'in
yu nu ngua'an scua quityi cua' s'ni:
—Un ne' Israel, ¿ta ñan ti' um si'yana
'ñan nan' m'ni tnu um xa mdiquin
tucua um scasca 'ni tloo jo'o x'nan
um xa mda'an um loo yuu ngutyi
tsani' tucua yla yjan? 43 Ngu'ya um
sca te' na'an 'in jo'o Moloc, lo'o lcuin
cuii nu lca jo'o x'nan um Renfán,
lcuin nu mtñan yaa' nten m'ni tnu
um. Can' cha' cua' ñii cu'nin cha'
tsa lo'o ne' 'in um sca se'en tijyo' lati
que 'in Babilonia—. 44 Cui' cuañaan
mda'an lo'o nten cula 'in na te' na'an
nu nguia' xa mdi'in tyaa Ndiose cha'
lo'o ne' se'en ngutyi can', lo' mtñan
yu Moisé 'in na chcui ñaan ngulo
Ndiose tñan 'in yu, tsañaan lcuin nu
na'an xñii yu. 45 A cunta mdiya lo'o
ne' te' na'an can' xa yten Josué loo
yuu 'in ne' gentil, lo' mchcuan yu
cunta 'in na si'yana Ndiose lca nu
m'ni cha' mdo'o ne' se'en can', can'
mdi'in te' na'an can' tsaya' mdiyaa
tsaan nu ngulo yu Davi tñan. 46 Can'
yu nu yu'hui cuiya' ti' Ndiose 'in, lo'
mjñan yu cha' cuiya' cha' tca tñan
yu sca se'en tyi'in ñi, cui' Ndiose 'in
Jacob. 47 Una yu Salomón m'ni yu
cha' nguia' sca laa 'in ñi. 48 Cha' ñi
si'yana Ndiose, ñi nu tlyu lati nducua
ni' cuaan, a ndyi'in ñi ni' lyaa mtñan
yaa' nten chendyu, tsañaan nchcui'
quityi nu ngua'an scua nguso 'in ñi
cua' s'ni: 49 —Ni' cuaan lca na se'en
nducuan, lo' chendyu re lca na se'en
nxitñan' quiyan', ¿ña'an ta tñan um
sca na'an 'ñan, nchcui' Ñi X'nan na,
uta sca se'en ntsu'hui cha' xitñan'?
50 ¿Ta si'i cuin' mtñan nchgaa loo na
nu chcan' loo chendyu re? 51 'Un lca
um nten nu lye' ti', tla cusya 'in um,
lo' nducun tunscan um—, scañaan ti
nxcuan tloo um Espíritu nu Luhui 'in
Ndiose. Tsañaan m'ni nten cula 'in
na, lo' cuañaan ngui'ni um cua' ñii.
52 ¿Ta nde'en nu mxiycui' Ndiose 'in
cua' s'ni, na a mna'an ti'i nten cula
'in na? Yato'o yjui um 'in nu mda'an
ycui' si'yana ntsu'hui cha' caan sca nu
ñi ndi'in cha' 'in, a s'ni mdyaa um 'in
ñi tuyaa' ne' nducun' lo' yjui um 'in
ñi, 53 'un nu mchcuan cunta cha' 'in
lee nu mdaa angujle, una a mxu'hua
se'en um 'in na. 54 Xa ngune 'in ne'
cha' can', lyee 'a ycuen tiquee ne' lo'o
yu Steba can', hasta nchcu lyi'ya ne'
ndon ne'. 55 Una yu Steba mtsa'an
yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose
'in yu, mxina'an yu nde ni' cuaan
lo' na'an yu sca xaa nu tsu'hue ñaan
se'en nducua Ndiose, lo' tso' cueen
'in ñi nducua Jesús. 56 Lo' juin yu:
Ña'an jan ñi, chcan' 'ñan nguila tucua
ni' cuaan, lo' Yu Qui'yu nu Mdo'o nde
ni' Cuaan nducua ñi tso' cueen 'in
Ndiose. 57 Xacan' msi'ya yja cueen
ne', lo' mducun ne' tunscan ne', lo'
siya' ngu'ya ti ne' chon' yu, 58 ngulo
ne' 'in yu nde tu'hua quichen, can'
mjyi'in ne' quee 'in yu, lo' te' tucuin
nu lco' ne' mdyaa ne' cunta 'in na 'in
sca yu naan Saulo. 59 Yu Steba can'
ycui' lyi'o yu 'in Ndiose lja njyi'in ne'
quee 'in yu, lo' juin yu: Jesús, 'un ñi
nu lca X'nan hua, chcuan um cunta
cusya 'ñan. 60 Ña'aan mdyi'ya xtyin'
yu, ycui' cueen yu: Ñi X'nan hua, a
cu'ni um cunta ña'an qui'ya ngui'ni
ne' re lo'on. Xa mdyi ycui' yu cha' re
ngujui yu.

8

Mxitijin yu Saulo 'in jun nu ti'i

1 Yu Saulo, sca cha' ti 'in yu lo'o
ne' nu yjui 'in yu Steba can'. Cuii'
tsaan can' nde lyee la mxitijin ne' nu
ti'i 'in jun nu cua' ya qui'an ti' 'in
Jesús, jun nu ndi'in Jerusalén, cua'
la tucueen ngunaan jun. Ntsu'hui
jun nu mdiyaa se'en lyi'ya loo Judea
lo'o Samaria, una ta'a tichcua yu ta'a
mda'an Jesús, a la mdo'o yu. 2 Ne' nu
ya tsi' 'in yu Steba can' lca ne' chacui'
nten nu suun, lo' lyee ynan lo'o ne'
'in yu. 3 Una yu Saulo can', lyee
la mxitijin yu 'in jun ta'a na nu ti'i,
yten yu cunda scaa na'an, lo' ncuan
quii suhue' yu 'in jun, yaa jun na'an
chcuan, yu qui'yu lo'o jun cuna'an.

Xa mdiyaa cha' tsu'hue 'in Ndiose quichen Samaria

4 Jun nu cua' la tucueen ngunaan
can', mdyisnan ycui' jun cha' tsu'hue
'in Jesús se'en mdiyaa jun. 5 Sca
yu naan Lpe mdiyaa yu quichen
Samaria, lo' mdyisnan ycui' yu cha'
tsu'hue 'in Cristo. 6 Sca cha' ti 'in ne'
ndon nscan ne' cha' nu nchcui' yu,
si'yana na'an ne' cha' nu tnu ngui'ni
yu, 7 si'yana xa ndlo yu cui'in xa'an
ntsu'hui 'in nten, nxi'ya yja cueen ne',
a cunta qui'an 'a nu ti'i m'ni chca yu,
ne' nu a nchca tyi'an lo'o nu nchcun'
quiya', 8 can' cha' tsu'hue 'a ntsu'hui
tiquee nchgaa nten can'. 9 Cui' can'
ndi'in sca yu jlyo ti' naan Simón, lyee
'a cua' nguñilyi'o yu 'in ne' Samaria
can', m'ni yu 'in yu si'yana lca yu
sca nu ndon loo 'a. 10 Cula luhue
ne' tsu'hue ndon nscan ne' cha' nu
nchcui' yu, lo' nchcui' ne' si'yana tlyu
'a cha' cuiya' 'in Ndiose nda'an lo'o
yu. 11 Tsu'hue n'ni cunta ne' cha' can',
si'yana cua' s'ni ñilyi'o yu 'in ne' lo'o
cha' jlyo ti' 'in yu. 12 Una xa ycui'
yu Lpe can' cha' tsu'hue 'in Jesucristo
ña'an ntsu'hui cha' culo Ndiose tñan,
ya qui'an ti' ne' lo' mducua tya ne',
yu qui'yu lo'o jun cuna'an. 13 Lo'o yu
Simón ya qui'an ti' yu lo' mducua tya
yu, lo' mdyisnan mda'an yu lo'o yu
Lpe can', nduhue 'a ti' yu ña'an cha' nu
tnu ngui'ni yu. 14 Una yu ta'a mda'an
ca Jesús, yu nu ndi'in Jerusalén, xa
ynan yu cha' si'yana lo'o ne' Samaria
cua' ncuan xu'hue ne' cha' 'in Ndiose,
cui' xaa ngua'an tñan yu 'in yu Tyo
lo'o yu Xuhua si'yana tsaa yu se'en
can'. 15 Xa mdiyaa yu can' ycui'
lyi'o yu 'in Ndiose, si'yana lo'o ne'
Samaria cha'an yu'hui Espíritu nu
Luhui 'in Ndiose 'in ne', 16 si'yana
ti' lyijyi chu'hui ñi ni' cusya 'in ne',
cui' ca nu mducua tya ne' lo'o cha'
cuiya' 'in Jesús. 17 Xacan' chcuaa yu
mdi'in tyaa yu yaa' yu 'in ne', cui'
ña'an lcaa mtsa'an yu'hui Espíritu nu
Luhui 'in Ndiose 'in ne'. 18 Una xa
na'an yu Simón si'yana tsaloo ndi'in
tyaa ti yu yaa' yu 'in ne' lo' nchcuan
ne' Espíritu nu Luhui 'in Ndiose, xa-
can' ncua ti' yu xi'i yu cha' cuiya' can',
19 lo' juin yu: Lo'on nan' nchca tin'
taa um cha' cuiya' re 'ñan, si'yana
xa tyi'in tyaan yaan' 'in ña'an nu ti,
lo'o can' chcuan Espíritu nu Luhui 'in
Ndiose. 20 Xacan' mxcuen yu Tyo can'
'in yu Simón: Tsato'o quinan' nu'huin
lo'o tñi 'in, si'yana ñan ti' tca caja
cha' tsu'hue 'in Ndiose lo'o tñi. 21 A
ntsu'hui cha' qui'ni ca'an cha' cuiya'
re 'in, ñi a mdiyaa xu'hue lo'o cha' re,
si'yana a ñi ndi'in cha' 'in tloo Ndiose.
22 Xilo'o chon' qui'ya 'in lo' jñan 'in
Ndiose, tina'an ti' cu'ni ñi cha' tlyu
ti' 'in lo'o ña'an nu ñan ti' cusya 'in.
23 Nan' jlyo tin' si'yana tla 'a cusya
'in, qui'ya 'in mducun na cha' tiyaa
'in. 24 Mxcuen yu 'in Simón can': Jñan
um 'in Ñi X'nan na si'ya cha' 'ñan,
si'yana a sca cha' nu ycui' um cua
caan 'ñan. 25 Xa mdyi ycui' yu Tyo
lo'o yu Xuhua cha' 'in Ndiose lo'o ne'
Samaria, mxitucui yu nde Jerusalén.
Qui'an 'a quichen suhue ti mdijin yu
se'en lyi'ya loo Samaria, ycui' yu cha'
tsu'hue 'in Jesús.

Cha' 'in yu Lpe lo'o yu Etiopía

26 Yato'o sca angujle 'in Ñi X'nan na
mdo'o ycui' lo'o yu Lpe can': Ndla
ti cu'ni, lo' tsaa tucueen nu ndyi'o
Jerusalén nu ndiyaa quichen Gaza,
cui' tucueen nu ndyijyin loo yuu
ngutyi can'. 27 Cui' xaa mdo'o yu
nguiaa yu. Can' na'an yu 'in sca
yu Etiopía, lca yu sca yu eunuco nu
ntsu'hui cunta cha' cuilyiya' ndi'in 'in
Candace, ne' cuna'an 'in ree Etiopía,
lo' ya y'ni tnu yu 'in Ndiose quichen
Jerusalén. 28 Xa mxitucui yu nducua
ycui' yu quityi 'in Ndiose ni' carreta
'in yu, quityi nu ngua'an scua yu
Isaía nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni.
29 Xacan' ycui' Espíritu 'in Ndiose lo'o
yu Lpe: Ya ycua 'in carreta cua. 30 Xa
mchcua yu carreta can', ngune 'in yu
si'yana quityi ngua'an scua yu Isaía
nguia ycui' yu can'. Xacan' juin yu
Lpe can': ¿Ta ndyi'ya um cha' tiyaa
cha' nu nchcui' quityi cua? 31 Mxcuen
yu 'in: ¿Ña'an ta qui'yan cha' tiyaa
cha' a caja nu quitsa' 'ñan? Xacan'

mjñan yu cha' tsu'hue 'in yu Lpe can' si'yana chcua sca se'en ti lo'o yu. 32 Quityi 'in Ndiose se'en nchcui' yu can' nchcui' na: —Ya lo'o ne' 'in ñi ña'an nchca ti' sca slya' se'en ntsu'hui cha' cujui ne' 'in 'in. Lo' ña'an nchca ti' sca slya' cune' nu a nxi'ya xa nsi'yu ne' quichan', cuaña'an m'ni co'on ñi 'in ñi. 33 Xa mdijin ñi nu ti'i, a jui nu tyi'o cha' 'in ñi. A sca ta nten 'in ñi tca taa suun cha' 'in ñi, si'yana cui' xaa jui nu ngulyoo 'in ñi loo chendyu re—. 34 Xacan' juin yu eunuco 'in yu Lpe can': Cu'ni um cha' tsu'hue quitsa' um 'ñan, ¿ti nu 'in cha' nchcui' na, ta nchcui' yu cha' 'in yu ticuii' yu, uta na nchcui' yu cha' 'in xca tucui? 35 Ticui' loo quityi nu nchcui' yu can' mdyisnan ycui' yu Lpe cha' tsu'hue 'in Jesús. 36 Tucueen nguiaa yu can', mdiyaa yu sca se'en ntsu'hui tyi'a, lo' juin yu 'in yu Lpe can': Nde ntsu'hui tyi'a. ¿Ta ndyijyi ña'an cha' chcua tyan cua' ñii? 37 Mxcuen yu Lpe can': Tca na cha' 'un ndiya qui'an ti' um lo'o nu chcui cusya 'in um. Lo' juin yu: Ndiya qui'an tin' si'yana Jesucristo lca ñi Sñe' Ndiose. 38 Cui' xaa ngulo yu tñan si'yana xican' ton ne' carreta can', chcuaa yu ngu'ya ton yu lo' yten yu loo tyi'a, xacan' mducua tya yu Lpe can' 'in yu. 39 Ña'aan mdyi'o yu loo tyi'a can', a ncua chcan' 'a yu Lpe can' si'yana Espíritu 'in Ñi X'nan na nguia lo'o 'in yu, una tsu'hue 'a ntsu'hui tiquee yu eunuco can' nguiaa yu. 40 Lo' xa ngüi ti' yu Lpe can' cua' ndon yu quichen Azoto, lo' mda'an ycui' yu cha' tsu'hue 'in Jesús cunda scaa quichen mdijin yu tsaya' mdiyaa yu se'en lca Cesarea.

9

Xa ya qui'an ti' yu Saulo 'in Jesús

1 u Saulo can', nde lyee la ycuen tique' yu lo'o jun nu cua' ntsu'hui cha' 'in Ñi X'nan na, nu ncua ti' yu cujui yu 'in jun, can' cha' yaa yu se'en ndi'in yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, 2 lo' mjñan yu quityi cha' cuiya' nu tsa lo'o yu 'in na scasca se'en ndiyo' ti'in ne' judio quichen Damasco, se'en nu quinu jun nu cua' ntsu'hui tucueen 'in Jesús, yu qui'yu uta ne' cuna'an, lo' quian lo'o yu 'in jun nde Jerusalén nu chu'hui jun na'an chcuan. 3 Cua' tiyaa ti yu quichen Damasco xa nu tsati ntyin msti sca xaa nu mdo'o la ni' cuaan, lo' msu'hua lo'o na 'in yu. 4 Can' mdlyu yu, lo' ngune 'in yu jui sca nu ycui': Saulo, Saulo, ¿ñi cha' nda'an y'ni lyi'o 'ñan? 5 Xacan' juin yu: ¿Tucui ca lca 'un Ñi X'nan hua? Mxcuen ñi 'in yu: Nan' lcan Jesús nu nda'an y'ni lyi'o. ¿Ta a jlyo ti' si'yana ticuii' ngui'ni nu ti'i lo'o, ña'an nu ngui'ni cua? 6 Mdyisnan mchcuan yu si'yana lyee ytsen yu, lo' juin yu: Ñi X'nan hua, ¿ñi na ta nchca ti' um cu'nin? Xacan' juin Ñi X'nan na 'in yu: Tyiton lo' sten loo quichen cua, la cua caja nu quitsa' 'in ña'an ntsu'hui cha' cu'ni. 7 Yu ta'a nda'an yu Saulo can', lyee ytsen yu si'yana ngune ca 'in yu ña'an jui nu ycui', una a tucui na'an yu. 8 Mdyiton yu Saulo lo' msla yu quiloo yu, una a ncua chcan' 'a 'in yu. Ta'a nda'an yu can' msñi yaa' yu, lo' yten lo'o 'in yu quichen Damasco. 9 Can' mdi'in yu snan tsaan a ncua chcan' 'a 'in yu, ñi a ycu 'a yu, ñi a yi'o 'a yu. 10 Una quichen Damasco can' ndi'in sca yu nu cua' ntsu'hui cha' 'in Jesús, naan yu Ananía. Ñi X'nan na m'ni ñi cha' na'an xñii yu sca cha', lo' juin ñi: Ananía. Mxcuen yu 'in ñi: Nde ndon, Ñi X'nan hua. 11 Xacan' juin Ñi X'nan na 'in yu: Tyiton, lo' tsaa tucueen nu naan Ñi Ya', lo' ña'an 'in yu Juda quia nan 'in sca yu mdo'o quichen Tarso nu naan Saulo, si'yana nchcui' lyi'o yu 'ñan, 12 lo' cua' ñii na'an xñii yu si'yana mdiyaa sca yu naan Ananía se'en ndi'in yu, lo' mdi'in tyaa yaa' 'in yu si'yana quila xaa quiloo yu. 13 Xacan' mxcuen yu Ananía: Ñi X'nan hua, lyee 'a cua' ynan cha' 'in yu cua, tsala ña'an cua' mxitijin yu 'in jun nu ti'i, nu cua' ngulohui um nu ndi'in quichen Jerusalén, 14 lo' mdiyaan yu nde re lo'o cha' cuiya' 'in yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa can', si'yana scan' yu

'in nchgaa nu ndiya qui'an ti' 'in um.
15 Lo' juin Ñi X'nan na 'in yu: Yaa lya,
si'yana lca yu sca nu cua' mdo'o hui
'ñan, si'yana tsa ycui' yu cha' tsu'hue
'ñan tloo ree lo'o ne' gentil, a cunta
lo'o ne' Israel. 16 Nan' quitsan' 'in
yu tsala nu ti'i ntsu'hui cha' tyijyin
yu si'yan. 17 Xacan' mdo'o yu Ananía
nguiaa yu, lo' yten yu ña'an can'.
Mdi'in tyaa yu yaa' yu 'in yu Saulo
can', lo' juin yu: Ñi ta'a na Saulo,
Jesús ñi nu lca X'nan na, ñi nu ngulo'o
tloo 'in um tucueen yaan um, ngua'an
tñan ñi 'ñan si'yana quila xaa quiloo
um, a cunta cha'an yu'hui Espíritu nu
Luhui 'in Ndiose 'in um. 18 Ticui' xaa
can', mdo'o tyu sca na quiloo yu ña'an
nchca ti' x'ñan cula, cui' ña'an lcaa
nguila xaa quiloo yu, mdyiton yu lo'
mducua tya yu. 19 Mdyisnan ycu yu,
lo' cuaña'an nguila juesa 'in yu. Ti'
nguinu yu chcua xnan tsaan lo'o jun
nu ndi'in quichen Damasco.

Ycui' Saulo cha' 'in Ndiose quichen Damasco

20 Xacan' mdyisnan ycui' yu cha'
tsu'hue 'in Cristo cunda scaa se'en
ndiyo' ti'in ne' judio, lo' nchcui' yu
si'yana cui' ñi lca ñi Sñe' Ndiose.
21 Yuhue 'a ti' ne' 'in yu, lo' nchcui'
ne': ¿Ta si'i yu re lca yu nu mxitijin
'in jun nu ti'i, nu cua' ya qui'an ti' 'in
Jesús quichen Jerusalén? ¿Ta si'i can'
cha' ca mdiyaan yu re si'yana scan'
yu 'in ne', lo' quia lo'o yu 'in ne' tloo
yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa quichen
Jerusalén? 22 Una yu Saulo can' nde
lyee la ycui' yu lo'o ne' judio nu ndi'in
quichen Damasco. Ngulyo scua la
yu cha' 'in Jesús si'yana cui' ñi lca ñi
Cristo, lo' a ngujlyo 'a ti' ne' ñi lyijyi
cha' ti' quiñan ti' ne'.

Xa mdo'o laa yu Saulo tuyaa' ne' judio

23 Cua' yaa ña'an ndijin tsaan
can', mdya ycui' ne' judio nu ndi'in
quichen can' si'yana cujui ne' 'in yu
Saulo, 24 una jui nu mtsa' 'in yu cha'
can'. Tla lo' cucha ntsu'hui ta ne' 'in
yu tuna'an se'en ntsu'hui cha' tyi'o yu
tu'hua quichen can' si'yana cujui ne'
'in yu. 25 Xacan' jun nu cua' ntsu'hui
cha' 'in Jesús, msu'hua jun 'in yu sca
ni' xcuhui, lo' tla can' mdyi'ya jun 'in
yu lo'o sca tiso tu'hua quee chon' lo'o
can'.

Xa nguila yu Saulo quichen Jerusalén

26 Una xa nguila yu quichen
Jerusalén, ncua ti' yu quio' ti'in yu
lo'o jun nu cua' ntsu'hui cha' 'in Jesús,
una nchgaa jun ytsen jun 'in yu, a
ya qui'an ti' jun si'yana lo'o yu cua'
ntsu'hui yu cha' 'in Jesús. 27 Xacan'
yu Bernabé ya lo'o 'in yu se'en ndi'in
yu ta'a mda'an Jesús, lo' mdaa yu
suun si'yana yu Saulo cua' na'an
yu 'in Ñi X'nan na tucueen yaa yu
quichen Damasco lo' ycui' ñi lo'o yu,
a cunta m'ni tnu tiquee yu ycui' yu
cha' tsu'hue 'in Jesús lo'o nten ndi'in
can'. 28 Cuaña'an mdyisnan mda'an
yu Saulo lo'o jun nu cua' ntsu'hui cha'
'in Jesús quichen Jerusalén. 29 A ntsen
yu nchcui' yu cha' 'in Ñi X'nan na, nu
hasta nxicune ta'a yu lo'o ne' judio
nu nchcui' cha' griego, lo' ngunan ne'
ña'an nu cujui ne' 'in yu. 30 Xa ynan
jun ta'a na cha' can', ya lo'o jun 'in
yu se'en lca Cesarea, xacan' ngua'an
tñan jun 'in yu quiaa yu quichen
Tarso. 31 La xacan' nchgaa laa mdi'in
tiin na, jun nu ndiyo' ti'in se'en lca
Judea, Galilea, lo'o Samaria. Cuaña'an
tsa nducua lyee la nguia nguilo jun,
ntsu'hui sca ytsen 'in Ñi X'nan na ni'
cusya 'in jun, lo' Espíritu nu Luhui
'in Ndiose ndaa cha' tnu tiquee 'in
jun, lo' cuaña'an nguia nguiton la jun
nchgaa se'en.

Xa mchca yu Enea

32 Yato'o mdijin yu Tyo scasca se'en
ndi'in jun nu cua' mdo'o hui 'in
Jesús, lo' mdiyaa yu se'en ndi'in jun
quichen Lida. 33 Can' na'an yu 'in
sca yu naan Enea, nu cua' ntsu'hui
snu' yjan nscua ti'i loo qui'ñan, lo' a
nchca tyi'an yu. 34 Xacan' juin yu Tyo
'in yu: Enea, Jesucristo cu'ni chca ñi
'in um cua' ñii, tyitucui um lo' cu'ni
chu'hue um loo s'ñan um. Ticui' xaa
mdyitucui yu. 35 Nchgaa ne' ndi'in

quichen Lida lo'o Sidón na'an ne' si'yana mchca yu, lo' ya qui'an ti' ne' 'in Ñi X'nan na.

Xa mdyiqui'o Dorca

36 Quichen Jope ndi'in sca ne' cuna'an nu cua' ntsu'hui cha' 'in Jesús, lo' naan ne' Tabita, lo' cha' re nchca ti' chcui': Dorca. Qui'an 'a cha' tsu'hue m'ni ne', mda yaa' ne' 'in nu ti'i ña'an 'in, cui' cuaña'an lo'o lcuan. 37 Lja xacan' ncua ti'i ne' lo' ngujui ne'. Xa nu cua' mxicuta ne' 'in, ycuen lo'o ne' 'in se'en cua' nchca tucua na'an nde cuaan, se'en ntsu'hui cha' xcua yuu. 38 A tijyo' nguinu quichen Lida se'en lca Jope can', lo' ynan jun ta'a na cha' si'yana quichen Lida ndi'in yu Tyo, cui' xaa ngua'an tñan jun tucua nu tsa te'en 'in yu si'yana jñan cha' tsu'hue 'in yu tsaa yu cui' xaa. 39 Mdo'o yu Tyo can', nguiaa lo'o chcuaa yu can' nde quichen Jope, mdiyaa jun se'en nducua na'an can' lo' ycuen lo'o jun 'in yu se'en nscua nu ngujui can'. Nchgaa ne' cuna'an nu nguinu lo'o cha' ycui' ti ndi'in ynan ne', msu'hua lo'o ne' 'in yu Tyo lo' mdyisnan ngulo'o ne' scasca loo te' nu mxcuan Dorca xa nu ti' lo'o. 40 Ngulo yu Tyo can' 'in nchgaa ne' nde lyiya'. Mdyi'ya xtyin' yu lo' mjñan yu 'in Ndiose. Xacan' mxina'an yu se'en nscua nu ngujui can', lo' juin yu: Tabita, tyiton. Ticui' xaa msla ne' quiloo ne'. Xa na'an ne' 'in yu Tyo can', cui' xaa mdyi tucua ne', 41 msñi yu yaa' ne', lo' mxiton yu 'in ne'. Xacan' mxi'ya yu 'in nchgaa jun ta'a na lo'o ne' nu nguinu lo'o cha' ycui' ti can', lo' na'an jun si'yana cua' mdyiqui'o nu Dorca can'. 42 Mscua cueen cha' can' sca chcui quichen Jope, lo' qui'an 'a nten ya qui'an ti' 'in Ñi X'nan na. 43 Tyun 'a tsaan ti' nguinu yu Tyo can' quichen Jope, na'an 'in yu Simón cuityi quijyin can'.

10

Cha' 'in yu Tyo lo'o Cornelio

1 Quichen Cesarea ndi'in sca yu naan Cornelio, lca yu que 'in sca ciento sindatu, cui' ta nu naan Italiana. 2 Suun 'a nten lca yu lo'o sñe' yu, n'ni tnu yu 'in Ndiose. Lyee 'a ndaa yu lcuan 'in ne' judio, lo' nchgaa xaa nchcui' lyi'o yu 'in Ndiose. 3 Yato'o sca tsaan, tsa ntsu'hui braa cua' snan siin, na'an xñii yu yten sca angujle 'in Ndiose se'en ndi'in yu, lo' juin 'in yu: Cornelio. 4 Xacan' mxina'an tsu'hue ca yu 'in angujle can', lo' nguitsen yu mxcuen yu: ¿Ñi na nchca ti' um cu'nin, Ñi X'nan hua? Mxcuen angujle can' 'in yu: Nchgaa cha' nu cua' ycui' lo'o Ndiose lo'o cha' tsu'hue nu cua' m'ni, cua' mchcuan ñi cunta 'in na. 5 Can' cha' cua' ñii, ca'an tñan tucua snan nguso 'in tsaa quichen Jope, tsa te'en yu 'in yu Simón, yu nu nchcui' ne' lo'o lca Tyo. 6 Cua' ñii ndi'in yu na'an 'in Simón, yu cuityi quijyin nu nducua na'an 'in cui' ti tu'hua tyi'a tujo'o. Cui' yu quitsa' yu 'in, ñi tñan ntsu'hui cha' cu'ni. 7 Xa ngulyijyi yu'hui angujle can', cui' ña'an lcaa msi'ya Cornelio 'in tucua nguso 'in yu, lo'o sca sindatu nu ja'an la 'in yu nu n'ni tnu 'in Ndiose, 8 mtsa' yu 'in ta'a snan yu can' nchgaa cha' nu yato'o 'in yu, lo' ngua'an tñan yu 'in nguiaa quichen Jope. 9 Xca tsaan can', xa nu cua' tiyaa ti yu tu'hua quichen Jope can', tsa ntsu'hui ndyi'ya cuan xa ycuen yu Tyo can' nde que na'an se'en ndi'in yu, si'yana chcui' lyi'o yu 'in Ndiose. 10 Mdyisnan nguite' ti' yu lyee ya', lo' lja nta yu nu nchca tsu'hue na nu cu yu, Ndiose m'ni ñi cha' na'an xñii yu sca cha'. 11 Na'an yu nguila nde ni' cuaan, can' nguiaan ña'an nchca ti' sca te' xeen nu nchcan' ta'a jacua nscan, ndyi'ya na nde lyuu. 12 Ni' te' can' ntsu'hui cuati loo 'ni, lo'o 'ni nu nsuhue' ni', a cunta lo'o 'ni nducua jlyu'hue. 13 Ngune 'in yu jui sca nu ycui': Tyo, tyiton lo' cujui 'ni re, lo' cu 'in 'in. 14 Lo' juin yu Tyo can': Ñi X'nan hua, a cun 'in 'in si'yana a nchca siya' cun cunan' 'ni nu a ntsu'hui cha' nchcu hua. 15 Xiya' jui nu ycui' lo'o yu: Nchgaa na nu cua' msuhui Ndiose, a chcui' si'yana coo' na. 16 Xa cua' nchca snan ya'

jui nu ycui' can', xacan' mchcuen te' can' nde ni' cuaan. 17 Lja ndon yuhue ti' yu Tyo cha' can', ñi cha' nchca ti' na chcui' na, xa mdiyaa nguso nu ngua'an tñan Cornelio tuna'an, ñicha' yu la ca nducua na'an 'in yu naan Simón. 18 Mñicha' yu cha' can' ndi'in yu Simón, nu nchcui' ne' lo'o lca Tyo. 19 Ti' ndon yuhue la ti' yu Tyo cha' can' xa ycui' Espíritu 'in Ndiose lo'o yu: Nde cua' mdiyaan snan yu nda'an nan 'in. 20 Qui'ya lya, a cu'ni tucua ti' tsaa lo'o yu, si'yana nan' ngua'an tñan 'in yu. 21 Xacan' ngu'ya yu Tyo can' se'en ndon nguso nu ngua'an tñan Cornelio, lo' juin yu 'in: Nan' lcan yu nu nda'an nan um, cha' ñi tñan ljyaan um? 22 Mxcuen yu 'in yu Tyo can': Yu Cornelio, nu lca que 'in sca ciento sindatu, sca yu nu suun ndi'in cha' 'in, lo' n'ni tnu yu 'in Ndiose, a cunta nchgaa ne' judio ndyu'hui cuiya' ti' ne' 'in yu, lo' sca angujle 'in Ndiose cua' mdaa suun lo'o yu si'yana ntsu'hui cha' tsaa um se'en ndi'in yu, lo' quine 'in yu cha' nu chcui' um. 23 Xacan' mxi'ya yu Tyo 'in yu nde ña'an lo' can' nguinu yu. Xca tsaan can' mdo'o yu nguiaa yu lo'o yu can', lo'o chcua xnan jun ta'a na nu ndi'in Jope. 24 La xca tsaan can' mdiyaa jun quichen Cesarea, lo' yu Cornelio cua' mxo' ti'in ta'a yu lo'o nchgaa nten 'in yu, lo'o nchgaa ta'a tsu'hue yu. 25 Xa mdiyaa yu Tyo can' tuna'an 'in yu Cornelio, cui' xaa mdo'o yu, mdon xtyin' yu tloo, lo' m'ni tnu yu 'in. 26 Una yu Tyo can' cui' xaa mxiton yu 'in, lo' juin yu: Tyiton um si'yana nten chendyu lcan na lo'o um. 27 Xa cua' ycui' cha' ta'a jun, xacan' yten jun ña'an, lo' na'an yu si'yana qui'an 'a nten cua' nguio' ti'in can'. 28 Lo' juin yu Tyo: Nchgaa um cua' jlyo ti' um si'yana a ntsu'hui cha' quio' ti'in ne' judio sca se'en ti lo'o xca ta nten. Una Ndiose cua' ngulo'o ñi 'ñan si'yana a ntsu'hui cha' culo'o naan hua 'in ñi sca tucui si'yana lca ne' nten nu a luhui. 29 Can' cha' a m'ni lye' tin' xa mdiyaa yu nu ya te'en 'ñan, lo' cua' ñii nchca tin' ca jlyo tin' ñi cha' msi'ya um 'ñan. 30 Xacan' mxcuen yu Cornelio: Cua' ntsu'hui jacua tsaan, cui' ña'an braa cua' ñii, ngui'nin ayuna lo' nchcuin' lyi'on 'in Ndiose, cui' braa cua' snan siin mdiya ton sca yu qui'yu nu tsu'hue ña'an nduhui ste', 31 lo' juin 'ñan: Cornelio, nchgaa cha' nu cua' mjñan 'in Ndiose cua' mdiyaa na tloo ñi, cui' cuaña'an lo'o nchgaa lcuan nu cua' mdaa. 32 Ca'an tñan 'in nu tsa te'en 'in yu Simón quichen Jope, yu nu nchcui' ne' lo'o lca Tyo, yu nu ndi'in na'an 'in Simón, yu cuityi quijyin nu ndi'in cui' ti tu'hua tyi'a tujo'o, lo' xa caan yu chcui' yu lo'o. 33 Can' cha' cui' xaa msu'huan 'in yu nu ya te'en 'in um, lo' tsu'hue si'yana yaan um. Cua' ñii nguio' ti'in hua tloo Ndiose, si'yana quine 'in hua cha' nu taa ñi chcui' um. 34 Xacan' mdyisnan ycui' yu Tyo can': Nu cha' ñi s'ni ngu'yan cha' tiyaa si'yana Ndiose scaña'an ti n'ni ñi 'tnan 'in nten, 35 tsu'hue ntsu'hui tiquee ñi lo'o nchgaa nu n'ni tnu 'in ñi lo' n'ni tñan tsu'hue sca chcui chendyu. 36 Ndiose ycui' ñi cha' tsu'hue 'in ñi lo'o huare' ne' Israel, se'en nu tyi'in tsu'hue na lo'o ñi si'ya Jesucristo, ñi nu lca X'nan nchgaa tucui. 37 'Un cua' ynan um cha' ña'an yato'o ña'aan se'en lca Judea, lo' mdyisnan cha' re ti' la se'en lca Galilea, xa nu cua' mducua tya yu Xuhua can' 'in nten, 38 lo' jlyo ti' um si'yana Ndiose mdaa ñi cha' cuiya' nu tlyu 'in Jesús Nazaret, lo' mtsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in ñi, lo' m'ni ñi scasca cha' tsu'hue, m'ni chca ñi 'in nchgaa nu ti'i nu ntsu'hui tuyaa' laxa'an, cui' si'yana Ndiose ndon lo'o ñi nchgaa xaa. 39 Huare' na'an hua lo' ndaa hua suun nchgaa cha' nu m'ni Jesús xa mda'an ñi se'en lca Judea lo'o Jerusalén, chon' nde'en yjui ne' 'in ñi xa mjyi'in ca'an ne' 'in ñi loo cusi. 40 Una Ndiose m'ni ñi cha' mdyiqui'o can' nu cua' ca snan tsaan, lo' ngulo'o tloo ñi 'in nten. 41 A ngulo'o tloo ñi 'in nchgaa tucui, cui' ca nu 'in tsa huare' ti nu cua' ngulohui Ndiose 'in na'an tloo hua cha' re, huare' nu ycu sca se'en ti lo'o ñi xa cua' mdyiqui'o ñi.

42 Ngulo ñi tñan 'in hua si'yana tsa
ycui' hua lo'o nchgaa nten, lo' quitsa'
hua 'in ne' si'yana Ndiose cua' mdi'in
tyaa 'in Jesús lca ñi Bse nu cu'ni xñan
bsya 'in nten tsatlyu lo'o ne' cua' ngu-
jui. 43 Cui' cha' 'in ñi mda'an ycui'
yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni,
si'yana nchgaa nu tsa qui'an ti' 'in
ñi, cu'ni Ndiose cha' tlyu ti' 'in can'
si'ya ñi. 44 Lja ti' nchcui' yu Tyo
cha' can', ngu'ya Espíritu nu Luhui 'in
Ndiose 'in nchgaa nu ne 'in cha' nu
nchcui' yu. 45 Yu judio ta'a nda'an
yu Tyo can', ndyijyin ya' yuhue ti'
yu si'yana lo'o ne' gentil cua' mtsa'an
yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose
'in ne', 46 si'yana ngune 'in yu ña'an
nchcui' ne' can' lenguas, lo' ngui'ni
tnu ne' 'in Ndiose. 47 Lo' juin yu
Tyo can': ¿Ta ntsu'hui nu nchcui ndi-
jin cha' chcua tya ne' re, lo' scaña'an
ti mtsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui
'in Ndiose 'in ne', tsaña'an yato'o 'in
nare'? 48 Xacan' ngulo yu Tyo tñan
si'yana chcua tya ne' lo'o cha' cuiya'
'in Ñi X'nan na Jesús. Mjñan ne' cha'
tsu'hue 'in yu si'yana ti' quinu la yu
chcua xnan tsaan lo'o ne'.

11

Mtsa' yu Tyo ña'an ya qui'an ti' ne' gentil

1 Nchgaa la ña'an yu ta'a mda'an
Jesús, lo'o jun ta'a na nu ndi'in se'en
lca Judea, ynan jun cha' si'yana lo'o
ne' gentil cua' ncuan xu'hue ne' cha'
tsu'hue 'in Ndiose. 2 Xa nguila yu
Tyo quichen Jerusalén, ngusun lo'o
ne' judio 'in yu, 3 lo' nchcui' ne': ¿Ñi
cha' yaa se'en ndi'in ne' gentil lo' ycu
sca se'en ti lo'o ne'? 4 Xacan' mdy-
isnan mdaa lyicua yu Tyo can' suun
nchgaa cha' nu yato'o 'in yu, lo' juin
yu: 5 Nan' mdi'in quichen Jope, lja
nchcuin' lyi'on 'in Ndiose, na'an xñii
sca cha' ña'an nchca ti' sca te' xeen
nu nchcan' ta'a jacua nscan, lo' mdo'o
na nde ni' cuaan yaan na se'en ndon.
6 Xa mxina'an tsu'huen can 'in na,
na'an cuati loo 'ni nu ntsu'hui ni' na,
a cunta 'ni la, lo'o nu nsuhue' ni', lo'o
nu nducua jlyu'hue. 7 Ngune 'ñan
jui sca nu ycui': Tyo, tyiton lo' cujui
'ni re lo' cu 'in 'in. 8 Nen xacan':
Ñi X'nan hua, a cun 'in 'in si'yana
a nchca siya' cun 'ni nu a ntsu'hui
cha' nchcu hua. 9 Xiya' jui nu ycui'
lo'on nde ni' cuaan: Nchgaa na nu
cua' msuhui Ndiose, a chcui' si'yana
coo' na. 10 Cha' re yato'o na snan
juesa, xacan' mchcuen te' can' nde
ni' cuaan. 11 Cui' ña'an lcaa mdiyaan
snan yu nu mdiyan te'en 'ñan nu
mdo'o quichen Cesarea. 12 Espíritu
'in Ndiose ycui' lo'on si'yana a cu'ni
tucua tin' tsa'an lo'o yu. Yi'an lo'o
tsa scua jun ta'a na re, mdiyaa hua la
na'an 'in yu nu msi'ya 'ñan, 13 mtsa' yu
'in hua ña'an ngu'ya ton sca angujle
tloo yu se'en ndi'in yu, lo' juin 'in yu:
Ca'an tñan 'in nu tsaa quichen Jope
nu tsa te'en 'in Simón, yu nu nchcui'
ne' lo'o lca Tyo, 14 can' nu chcui' cha'
tsu'hue 'in Ndiose ña'an ntsu'hui cha'
tyi'o laa, lo'o nchgaa nu ndi'in na'an
'in. 15 Lja nchcuin' lo'o ne' tsati ntyin
ngu'ya Espíritu nu Luhui 'in Ndiose
'in ne', tsaña'an yato'o 'in nare' ti' cu-
loo. 16 Xacan' nguia yu'hui tin' cha' nu
ycui' Ñi X'nan na lo'o na xa nu juin ñi:
Cha' ñi si'yana yu Xuhua mducua tya
yu 'in nten lo'o tyi'a, una 'un ntsu'hui
cha' cha'an yu'hui Espíritu nu Luhui
'in Ndiose 'in um. 17 Cha' Ndiose lca
nu mdaa cha' tsu'hue re 'in ne', ña'an
nu yato'o 'in nare', naa nu cua' ya
qui'an ti' 'in Ñi X'nan na Jesucristo,
¿tucui ta lcan nan' si'yana chcui ndijin
tloo Ndiose? 18 Xa ngune 'in ne' cha'
nu ycui' yu Tyo can', cui' xaa mdi'in
tiin ne' lo' mdyisnan m'ni tnu ne' 'in
Ndiose, lo' nchcui' ne': Ca nu lo'o ne'
gentil cua' mdaa Ndiose cha' cuiya'
si'yana xilo'o chon' ne' qui'ya 'in ne',
lo' caja sca chendyu nu a tsa ti 'a 'in
ne'.

Jun nu ndi'in quichen Antioquía

19 Ti' xa nu yjui ne' 'in yu Steba
can' m'ni lyi'o 'tnan ne' 'in jun, cua'
la tucueen ngunaan jun, ntsu'hui nu
mdiyaa se'en lca Fenicia, lo'o se'en
lca Chipre, a cunta lo'o quichen An-
tioquía mdiyaa jun. Una a ycui' jun
cha' tsu'hue 'in Ndiose lo'o ña'an tucui

ti, cui' ca nu tsalca ti lo'o ne' judio.
20 Una lja can' ntsu'hui tucua snan yu
Chipre lo'o yu Cirene nu mdiya ti'in
quichen Antioquía, mdyisnan ycui'
yu cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na Jesús
lo'o ne' griego ndi'in can'. 21 Si'ya cha'
cuiya' 'in Ñi X'nan na, qui'an 'a nten
ya qui'an ti' ne' lo' mducui ncha'an
ne' 'in ñi. 22 Xa ynan jun nu ndi'in
quichen Jerusalén cha' can', ngua'an
tñan jun 'in yu Bernabé si'yana tsaa
yu quichen Antioquía. 23 Una xa
mdiyaa yu quichen can', tsu'hue 'a
yu'hui tiquee yu si'yana na'an yu
ña'an cha' tsu'hue nu ngui'ni Ndiose
lo'o jun can'. Mdaa yu cha' tnu tiquee
'in jun si'yana tyi'in tyaa jun cusya 'in
jun, a tyi'o tso' jun loo cha' tsu'hue
'in Ñi X'nan na. 24 Ñi ndi'in cha' 'in
yu, mtsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui
'in Ndiose 'in yu, a cunta lo'o cha'
nu ndiya qui'an ti' yu. Lo' qui'an
'a nten ya qui'an ti' 'in Ñi X'nan na.
25 Chon' nde'en can' yaa yu Bernabé
quichen Tarso, ya nan yu 'in yu Saulo,
lo' nguian lo'o yu 'in nde quichen
Antioquía. 26 Can' nguio' ti'in yu lo'o
jun ta'a na ni' sca yjan, qui'an 'a nten
ngulo'o yu 'in quichen Antioquía can'.
Culoo ya' mdyisnan ngulo'o naan ne'
'in jun nu cua' ntsu'hui cha' 'in Cristo:
Cristiano. 27 Yato'o sca tsaan, tucua
snan yu nu nxiycui' Ndiose 'in mdo'o
yu Jerusalén, mdiyaa yu quichen An-
tioquía. 28 Sca yu can' naan yu Agabo,
mdyiton yu lo' mtsa' yu ña'an mxiy-
cui' Espíritu 'in yu, si'yana ntsu'hui
cha' qui'ya bju'ñan sca chcui se'en
can'. Cha' re yato'o na xa ncua yu
Claudio ree. 29 Xacan' nchgaa jun An-
tioquía nu cua' ntsu'hui cha' 'in Jesús,
m'ni cuiya' jun cha' si'yana cunda
scaa jun taa jun tñi cua' ña'aan tca
'in jun, lo' ca'an tñan jun 'in na 'in
jun nu ndi'in se'en lyi'ya loo Judea.
30 Cuaña'an yato'o, ngua'an tñan jun
tñi can' lo'o yu Bernabé lo'o yu Saulo,
can' nu mdyaa cunta 'in na 'in yu nu
ntsu'hui cunta 'in jun.

12

Yjui ne' 'in yu Jacobo, lo' msu'hua ne' 'in yu Tyo na'an chcuan

1 Cui' xacan', yu nu lca ree Herode
msu'hua yu 'in tucua snan jun nu
cua' ya qui'an ti' 'in Jesús na'an
chcuan, si'yana xitijin ne' 'in jun
nu ti'i, 2 ngulo yu tñan si'yana xi'yu
yni yu Jacobo, ta'a ngula yu Xuhua.
3 Na'an yu ree can' si'yana mdiyaa 'a
ti' ne' judio ña'an nu m'ni yu, xacan'
ngunan yu ña'an nu quinu yu Tyo lja
ta'a Pascua xa nchcu ne' jaslya nu
a yu'hui suun. 4 Xa nguinu yu Tyo
can', msu'hua ne' 'in yu na'an chcuan.
Mdyaa ne' cunta 'in yu yaa' tsa jacua
ta yu sindatu nu chu'hui cuan 'in yu,
jacua yu scaa ta yu. Lca cha' 'in yu ree
can' si'yana culyoo ne' 'in yu Tyo can',
lo' tloo nten quichen can' ca cuiya'
cha' 'in yu xa tsatii ta'a can', 5 can'
cha' tsu'hue 'a ntsu'hui ne' cuan 'in
yu. Una chcui lja xacan' a ndla' ti' jun
chcui' lyi'o jun 'in Ndiose si'ya cha' 'in
yu.

Xa ngulyoo angujle 'in yu Tyo na'an chcuan

6 Cua' xca ti tla can' nu cu'ni cuiya'
Herode cha' 'in yu Tyo, lo' yu re lja'
yu tlu'hue la lja tucua yu sindatu can',
nchcan' tsu'hue yaa' yu lo'o carena,
nchgaa la ña'an yu sindatu can' ndon
yu cuan nde tuna'an lyiya'. 7 Tsati
ntyin msti sca xaa ña'an chcuan can'
xa ngu'ya ton sca angujle 'in Ñi X'nan
na, yla' sii' yu Tyo can' si'yana tyi'o
sla yu, lo' juin 'in yu: Ndla ti cu'ni
lo' tyitucui. Cui' ña'an lcaa nguitin'
carena can' yaa' yu. 8 Ti' juin la 'in
yu: Xcan' sii' lo' su'hua snan. Lo'
cuaña'an m'ni yu. Ti' juin angujle
can': Quixen ste' lo' chcui ncha'an
'ñan. 9 Xacan' mducui ncha'an yu 'in
angujle can', una a ñan ti' yu si'yana
cha' ñi ca ña'an nu ngui'ni can' lo'o
yu, msque' ti' yu si'yana nchcui' sla
ti yu. 10 Xa mdijin yu se'en ndon yu
sindatu nu cua' nchca tucua ta can',
nguila yu se'en ndon tuna'an tlyu nu
nguia' lo'o chcuan, ycuii' na nguila
na, xacan' mdyi'o ton yu nde lyiya'.
Lo' xa mdiyaa yu se'en ndyaa cusi
tucueen can', mdo'o tso' angujle can'

sii' yu. 11 La xacan' nguila cha' tiyaa
'in yu, lo' juin yu: La ñii ncua cuiya'
tin' si'yana Ñi X'nan na ngua'an tñan
ñi angujle nu ngulo laa 'ñan tuyaa'
Herode lo'o ne' judio, ña'an nu ncua ti'
ne' cu'ni lyi'o ne' 'ñan. 12 Xa nu ngu'ya
tsu'hue ca yu cunta cha' can', mdo'o
yu nguiaa yu la na'an 'in María, jyi'an
yu Xuhua, yu nu nchcui' ne' lo'o lca
Marco. Can' qui'an 'a jun ndiyo' ti'in
jun, nchcui' lyi'o jun 'in Ndiose. 13 Xa
ngune ycui' yu Tyo tuna'an lyiya',
mdo'o sca nu cuna'an tsa suhue ti
naan Rode, ya na'an cha' ti ca lca can',
14 una cui' xaa yu'hui lyoo tyi'i nchcui'
yu Tyo can'. Loo nu tsu'hue ntsu'hui
tiquee, ñi a msla tuna'an can', cui'
xaa nguia ytsa' 'in jun si'yana yu Tyo
ndon yu tuna'an lyiya' can'. 15 Lo' juin
jun 'in: Na ndiyo' nu'huin. Mxcuen
nu cuna'an can': Nu cha' ñi ca, cua
ndon. Xiya' juin jun 'in: Cui' angujle
nu nsñi cunta 'in yu ca lca cua. 16 Yu
Tyo can' a ndla ti' yu ndon ycui' yu
tuna'an can', lo' xa msla jun 'in na
ndyijyin ya' yuhue ti' jun xa na'an
jun 'in yu. 17 M'ni yaa' yu si'yana
seen tyi'in jun, mdyisnan mtsa' yu
ña'an ngulyoo Ñi X'nan na 'in yu na'an
chcuan can', lo' juin yu: Cu'ni um
cha' tsu'hue quitsa' um 'in yu Jacobo
lo'o nchgaa la ña'an jun ta'a na cha'
re. Xacan' mdo'o yu nguiaa yu xca
se'en. 18 Una xa ngu'ya xaa can', lyee
'a nguilo ti'in yu sindatu si'ya cha' 'in
yu Tyo can', cha' ña'an ncua mdyi'o
yu. 19 Yu Herode can' ngulo yu tñan
si'yana quia nan ne' 'in yu, una a la
nguija lyoo yu, lo' xa cua' mxicunee
yu 'in nchgaa yu nu yu'hui cuan can',
mdo'o tñan si'yana caja yu. Chon'
nde'en la can', yu Herode mdo'o yu
se'en lca Judea lo' mdiyaa yu se'en lca
Cesarea.

Xa ngujui yu ree Herode

20 Yu Herode can' ycuen tique' yu
lo'o nten ndi'in quichen Tiro lo'o
Sidón. Una mdya ycui' ne' cha' ña'an
cu'ni chu'hue ne' cha' 'in ne' tloo ree
can', lo' mjñan ne' cha' tsu'hue 'in
yu Blasto, sca yu nu lyi'ya tñan tloo
ree, si'yana chcui' yu cha' 'in ne' se'en
nu ca'an tñan la yu ree can' na nu
cunajo'o 'in ne'. 21 Xa mdiyaa tsaan
can', yten tucua yu Herode se'en ndlo
yu tñan, lco' yu sca te' tsu'hue ña'an,
xacan' mdyisnan mda cueen yu 'in
nten can'. 22 Ycui' cueen nten can' lo'o
yu: Ycui' ca Ndiose lca nu nchcui' re,
lo' si'i 'a nten chendyu. 23 Ticui' xaa
ngu'ya ton sca angujle 'in Ñi X'nan
na, m'ni cha' msñi sca quicha 'in yu,
mdyisnan ytsu yu'hui cunu' 'in yu lo'
ngujui yu, cui' si'yana a mdaa yu loo
Ndiose tloo nten can'. 24 Cha' tsu'hue
'in Ñi X'nan na nde lyee la nguia
nguine yu'hui na, ncua qui'an la nten
nu ya qui'an ti' 'in ñi. 25 Yu Bernabé
lo'o yu Saulo, xa cua' msu'hua ta yu
tñan nu yaa yu quichen Jerusalén,
mxitucui yu nde Antioquía, lo' nguia
lo'o yu 'in yu Xuhua nu nchcui' ne'
lo'o lca Marco.

13

Xa culoo ngua'an tñan jun 'in yu Bernabé lo'o yu Saulo

1 Se'en ndiyo' ti'in jun quichen An-
tioquía, can' ndi'in yu nu nxiycui'
Ndiose 'in lo'o yu nu ndlo'o 'in jun:
Yu Bernabé, yu Simón nu nchcui' ne'
lo'o lca Niger, Lucio nu mdo'o se'en
lca Cirene, lo'o Manaén, yu nu m'ni
co'o ne' 'in sca se'en ti lo'o Herode
tetrarca, a cunta lo'o yu Saulo. 2 Lja
ngui'ni tnu yu can' 'in Ñi X'nan na,
ngui'ni yu ayuna, xacan' ycui' Espíritu
nu Luhui 'in Ndiose lo'o yu: Lyo
ton um 'in yu Bernabé lo'o yu Saulo,
si'yana cu'ni yu tñan 'ñan. 3 Xa mdyi
ycui' lyi'o yu 'in Ndiose nu m'ni yu
ayuna, xacan' mdi'in tyaa yu yaa' yu
'in chcuaa yu can', lo' ngua'an tñan
jun 'in yu nguiaa yu.

Ycui' yu cha' 'in Ndiose se'en lca Chipre

4 Si'yana cua' ngua'an tñan Espíritu
nu Luhui 'in Ndiose 'in chcuaa yu
can', mdiyaa yu quichen Seleucia,
can' yten yu sca ni' yca na'an lo' mdi-
jin xi'yu yu xca tso' se'en lca Chipre.
5 Xa mdo'o ca'an yu can' mdiyaa

yu quichen Salamina, can' mdyisnan ycui' yu cha' 'in Ndiose scasca se'en n'ni tnu ne' judio 'in ñi. Lo'o yu Xuhua Marco nda'an nda yaa' 'in yu. 6 Xa cua' tyi'o yso yu ña'aan se'en lyi'ya loo Chipre, mdiyaa yu quichen Pafos. Can' mchcua ta'a yu lo'o sca yu judio, nu jlyo ti' nu naan Barjesús, lo' nchcui' yu si'yana Ndiose lca nu nxiycui' 'in yu. 7 Ngui'ni yu tñan lo'o yu Sergio Paulo nu lca gubierno can', lo' yu gubierno lca yu sca nu tiyaa, lo' msi'ya yu 'in yu Bernabé lo'o yu Saulo si'yana quine 'in yu cha' tsu'hue 'in Ndiose. 8 Una yu Elima, yu jlyo ti' can' (si'yana can' cha' nchca ti' chcui' nii yu), ncua ti' yu chcui ndijin yu si'yana a tsa qui'an ti' gubierno can' 'in Jesús. 9 Xacan' yu Saulo can', nu nchcui' ne' lo'o Pablo, mtsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in yu, mxina'an tsu'hue ca yu 'in yu jlyo ti' can', 10 lo' juin yu 'in: Nu'huin lca sñe' laxa'an nu mtsa'an yu'hui cha' cuiñi lo'o nchgaa loo cha' ngunan' 'in, lca sca nu nxcuan tloo cha' tsu'hue 'in Ndiose. ¿La ñi xaa cula' ti' chcui ndijin loo cha' nu ñi 'in Ñi X'nan na Jesús? 11 Can' cha' cua' ñii, xitijin Ñi X'nan na 'in nu ti'i lo' a ca chcan' 'a 'in sca co' xaa. Cui' ña'an lcaa nguinu tla yta tloo yu, lo' mdyisnan mjnan yaa' yu cha' caja nu ta yaa' 'in yu. 12 Xa na'an yu gubierno cha' nu yato'o 'in yu can', cui' xaa ya qui'an ti' yu 'in Ñi X'nan na, ndyijyin ya' nduhue ti' yu ña'an nguiaa cha' tsu'hue 'in ñi.

Xa mdiyaa jun se'en lyi'ya loo Pisidia

13 Xacan' mdo'o yu Pablo lo'o ta'a nda'an yu se'en lca quichen Pafos, lo' yten yu ni' sca yca na'an tsaya' mdiyaa yu quichen Perge se'en lyi'ya loo Panfilia. Una yu Xuhua Marco can' mxitucui yu nde Jerusalén. 14 Mdo'o chcuaa yu can' quichen Perge lo' mdiyaa yu quichen Antioquía se'en lyi'ya loo Pisidia. Tsaan nu nxitñan' ne' judio yten yu se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose, can' yten tucua yu. 15 Yu nu ndlo tñan se'en can', xa mdyi ycui' yu quityi se'en ngua'an scua lee, lo'o cha' nu ngua'an scua yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni, xacan' mñicha' yu 'in chcuaa yu can': 'Un ta'a Judio na, cha' ta nde'en la cha' lyi'ya um tca culo'o um 'in hua. 16 Xacan' mdyiton yu Pablo, lo' m'ni yaa' yu si'yana tyisnan chcui' yu, lo' juin yu: 'Un ne' Israel, quine 'in um nchgaa 'un ne' nu n'ni tnu 'in Ndiose. 17 Ndiose 'in ne' Israel, ñi nu ngulohui 'in nten cula 'in na, m'ni ñi cha' ncua ne' sca quichen tlyu, siya' lca ne' sca ne' mda'an yu'hui ti se'en lca Egipto, lo' ngulyoo ñi 'in ne' se'en can' lo'o sca cha' cuiya' nu tlyu. 18 Tsani' tucua yla yjan yu'hui cha' tlyu ti' 'in Ndiose lo'o ne', lja mda'an yu'hui ne' se'en lca yuu ngutyi can'. 19 Xacan' ngujlyo ñi tsa cati quichen tnu se'en lyi'ya loo Canaán, se'en nu quinu yuu can' 'in nten cula 'in na. 20 Xa cua' mdijin jacua ciento tlu'hue yjan, Ndiose mdaa ñi cha' cuiya' si'yana culo ton ne' bse nu culo tñan 'in ne', tsaya' mdiyaa tsaan nu mdo'o ton yu Samuel, yu nu mxiycui' Ndiose 'in. 21 Chon' nde'en can' mjñan ne' sca ree nu culo ca tñan 'in ne', xacan' ngulohui Ndiose 'in yu Saul, sñe' yu Cis nu lca ta nten 'in yu Benjamin. Tsani' tucua yla yjan ngulo yu tñan. 22 Xa cua' ngujui yu Saul, ngulohui Ndiose 'in yu Davi nu ca yu ree, lo' ndeña'an ycui' ñi cha' 'in yu: Davi, sñe' Isaí, nde nu su'hua ña'an lca cusya 'in lo'on, lo' cu'ni yu tsaña'an nu nchca tin'. 23 Cui' loo ta nten 'in yu Ndiose ngua'an tñan ñi 'in Jesús si'yana culo laa ñi 'in ne' Israel, tsaña'an cha' nu cua' mdi'in tyaa Ndiose lo'o nten cula 'in na ti' s'ni. 24 Ti' lyijyi tyisnan cu'ni ñi tñan 'in Ndiose, xa cua' mda'an ycui' yu Xuhua lo'o ne' Israel si'yana tyaa ti' ne' 'in Ndiose lo' chcua tya ne'. 25 Xa nu cua' tyii tñan ngui'ni yu Xuhua can', juin yu lo'o nten: ¿Tucui ta lcan nan' ñan ti' um? Si'i ñi nu ñan ti' um can' lcan. Nde chon' re ljyaan sca ñi nu tlyu lati que 'ñan nan', lo' ndyijyin ya' nducui tin' cha' cua na siya' tisnan ti ñi xtin'. 26 Nchgaa

naan nu lca ta nten 'in Abraham, lo'o nchgaa 'un ne' nu n'ni tnu 'in Ndiose nducua um re, Ndiose ngua'an tñan ñi cha' tsu'hue re 'in um si'yana tca tyi'o laa um. 27 Ne' ndi'in quichen Jerusalén lo'o yu nu ngu'ya tñan can', a ngu'ya ne' cha' tiyaa tucui ca lca Jesús, siya' nchgaa tsaan nu nxitñan' ne' nchcui' ne' quityi nu ngua'an scua yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni, yato'o mducua ne' tñan cha' can' xa ngulo qui'ya ne' 'in Jesús. 28 Siya' a sca qui'ya nguija lyoo 'in ñi, una mjñan ne' 'in Pilato si'yana cujui ne' 'in ñi. 29 Xa cua' yato'o nchgaa cha' nu ngua'an scua nu nchcui' cha' 'in ñi, xacan' mdyi'ya ne' 'in ñi loo cusi lo' ya tsi' ne' 'in ñi, 30 una Ndiose m'ni cha' mdyiqui'o ñi. 31 Tyun 'a tsaan ti' ngulo'o tloo ñi 'in jun nu mdiya lo'o ñi quichen Jerusalén xa mdo'o ñi se'en lca Galilea, can' nu ndaa suun cha' 'in ñi. 32 Lo'o huare' nda'an ycui' hua cha' tsu'hue 'in ñi lo'o um, cui' cha' nu mdi'in tyaa Ndiose lo'o nten cula 'in na. 33 Nchgaa cha' tsu'hue re cua' mdaa Ndiose 'in nare' nu lca sñe' ñi xa m'ni ñi cha' mdyiqui'o Jesús, cui' tsaña'an nchcui' Salmo nu cua' nchca tucua: —Nu'huin lca Sñen', lo' nan' lcan Sti cua' ñii—. 34 Nchcui' Salmo si'yana tyiqui'o ñi, a xca 'a tsaan ti' cutso' ti'in cunan' ñi: —In nu'huin qui'ni ca'an nchgaa cha' tsu'hue nu cua' mdi'in tyaan lo'o yu Davi —. 35 Can' cha' ndeña'an nchcui' quityi Salmo xca se'en: —A taa um cha' cuiya' si'yana cutso' ti'in cunan' Sñe' um nu cua' ngulohui um—. 36 Cha' ñi si'yana yu Davi ngulo yu tñan tsaña'an nu mdaa Ndiose cha' cuiya' 'in yu, xacan' ngujui yu, sca se'en ti mtsi' yu lo'o nten cula 'in yu, lo' ytso' ti'in cunan' yu. 37 Una ñi nu m'ni Ndiose cha' mdyiqui'o can', a ytso' ti'in cunan' ñi. 38 'Un nu lca ta nten 'in na, ca jlyo ti' um cha' re: Si'ya Jesús caja ña'an cu'ni Ndiose cha' tlyu ti' 'in na, 39 si'yana cunta cha' 'in lee nu ngua'an scua Moisé, a ncua xnu luhui na 'in na si'ya qui'ya nducui na, una nchgaa nu tsa qui'an ti' 'in Jesús quinu luhui can' tloo Ndiose. 40 Can' cha' cua' ñii, xñi um cunta si'yana a caan cha' nu ngua'an scua yu nu mxiycui' Ndiose 'in, lo' nchcui' na: 41 —Xñi um cunta 'un nu nxcuan tloo 'ñan, lo' chu'hui yuhue ti' um ña'an ntsu'hui cha' caja um, si'yana nan' cu'nin sca cha' nu tnu tloo um, lo' ñi a tsa qui'an ti' um siya' caja nu quitsa' 'in um—. 42 Xa mdyi'o yu Pablo lo'o yu Bernabé se'en ndiyo' ti'in ne' can', ne' gentil nu ntsu'hui lja can' mjñan ne' cha' tsu'hue 'in yu si'yana ti' chcui' la yu cha' can' ta'a snu' tsaan, cui' tsaan nu nxitñan' ne'. 43 Xa nu cua' msla' ta'a jun, qui'an 'a ne' judio, lo'o nu cua' ntsu'hui ña'an cha' 'in ne', mducui ncha'an ne' 'in yu Pablo lo'o yu Bernabé, xacan' mdyisnan mda cueen yu 'in nten can' ña'an nu ti' tsa quiñan la ne' loo cha' tsu'hue 'in Ndiose. 44 Mda'a snu' tsaan can', la' nchgaa ti nten can' nguio' ti'in ne' se'en nu quine 'in ne' cha' tsu'hue 'in Ndiose. 45 Una xa na'an ne' judio si'yana qui'an 'a nten nguio' ti'in ne', xacan' yten cha' nsin' ti' tiquee ne', lo' mdyisnan ycui' tyijyin ne' lo' mdaja ne' 'in yu Pablo. 46 Yu Pablo lo'o yu Bernabé, a ytsen yu mxcuen yu 'in ne': Lo'o um ntsu'hui cha' chcui' hua cha' tsu'hue re 'in Ndiose culo nducua la, una mscuan tloo um 'in na, a ñan ti' um si'ya cha' re caja chendyu nu a tsa ti 'a 'in um, can' cha' cua' ñii, tsu'hue lati chcui' hua lo'o ne' gentil. 47 Si'yana nde tñan ngulo Ñi X'nan na 'in hua, lo' nchcui' ñi: —Nan' mdi'in tyaan 'in si'yana ca sca xaa 'in ne' gentil nu ndi'in sca chcui chendyu, si'yana tyi'o laa ne'—. 48 Xa ngune 'in ne' gentil cha' can', tsu'hue 'a yu'hui tiquee ne', lo' m'ni tnu ne' 'in Ñi X'nan na si'ya ycha' ñi, lo' ya qui'an ti' nchgaa nu cua' mdo'o hui 'in Ndiose, jun nu ntsu'hui cha' caja chendyu nu a tsa ti 'a 'in. 49 Cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na nguine yu'hui na ña'aan sca chcui se'en can'. 50 Una ne' judio mdyisnan mxo' ti'in ta'a ne' lo'o yu nu lyi'ya tñan quichen can', lo'o ne' cuna'an nu suun lca cha' 'in, msu'hua ne' tiquee nten quichen

can', lo' mducui lyi'o ne' 'in yu Pablo lo'o yu Bernabé. 51 Tu'hua quichen can' mscuin yu yuu quiya' yu, mdo'o yu nguiaa yu nde quichen Iconio. 52 Tsalca jun nu cua' ntsu'hui cha' 'in Jesús nu ndi'in quichen Antioquía, tsu'hue 'a ntsu'hui tiquee jun si'yana mtsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in jun.

14

Xa mdiyaa yu quichen Iconio

1 Mdiyaa chcuaa yu can' quichen Iconio, yten yu se'en n'ni tnu ne' judio 'in Ndiose, lo' si'ya cha' nu ycui' yu can', qui'an 'a nten ya qui'an ti' 'in Jesús, ne' judio, lo'o ne' gentil. 2 Una nchgaa la ña'an ne' judio nu a ya qui'an ti', msu'hua tiquee ta'a ne' lo'o ne' gentil se'en nu lyi'un ti' ne' lo' a cu'ni cunta 'a ne' 'in jun ta'a na. 3 Siya' cuaña'an, tyun 'a tsaan ti' nguinu yu quichen can', a ytsen yu ycui' yu cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na, mdaa ñi cha' cuiya' 'in yu cu'ni yu scasca cha' nu tnu, lo' ca cuiya' ti' ne' si'yana lca na cha' nu ñi. 4 A ncua 'a ca sca cha' ti 'in nten can', ntsu'hui nu yaa tso' 'in ne' judio, lo' ntsu'hui nu yaa tso' 'in chcuaa yu can'. 5 Una ne' judio lo'o ne' gentil m'ni cuiya' ne' cha' lo'o yu bsya, si'yana tucui lyi'o ne' 'in chcuaa yu can', lo' cujui ne' 'in yu lo'o quee ti. 6 Una xa ynan yu cha' can', cui' xaa mdo'o yu quichen can', lo' mdiyaa yu quichen Listra lo'o Derbe, se'en lyi'ya loo Licaonia. 7 Ña'aan se'en can' mda'an ycui' yu cha' tsu'hue 'in Jesús.

Xa mjyi'in ne' quee 'in yu Pablo quichen Listra

8 Quichen Listra, can' ndi'in sca yu mchcun' chcua tso' quiya' ti' xa ngula. 9 Yu re ngune 'in yu cha' nu nchcui' yu Pablo, xacan' mxina'an yu se'en nducua yu ti'i can', lo' ngüi ti' yu si'yana ndiya qui'an ti' can' 'in Ndiose nu tca cu'ni chca 'in, 10 lo' ycui' cueen yu lo'o: Xñii um quiya' um, lo' tyiton um. Sca juesa ti mdyiton yu lo' mda'an yu. 11 Xa na'an nten ña'an cha' nu m'ni yu Pablo, xacan' mdyisnan ycui' cueen ne' lo'o ycha' ne' Licaonia: Ñii nu na'an tloo ca na 'in tucua jo'o tsaña'an nchca ti' sca yu qui'yu. 12 Mdi'in tyaa ne' nii yu Bernabé, Stina Jo'o Jupiter, lo' yu Pablo ndlo'o naan ne' 'in yu, Stina Jo'o Mercurio, si'yana can' nu lyee la nchcui'. 13 Yu nu lca stijo'o 'in laa se'en nducua Stina Jupiter, cui' laa nu nducua tu'hua quichen can', ya lo'o yu tucua snan toro tulaa can', a cunta m'ni chu'hue yu quee se'en nu cu'ni tnu yu 'in chcuaa yu lo'o nchgaa nten can'. 14 Una xa ynan yu Pablo lo'o yu Bernabé cha' can', hasta msta yu ste' yu yten yu lja nten can', lo' ycui' cueen yu: 15 Nchgaa 'un nu ndi'in re, ¿ñi cha' ngui'ni um cuaña'an? Lo'o huare' lca hua nten chendyu ña'an nu lca um, ta si'i cui' cha' re nchcui' hua si'yana tyaa ti' um 'in Ndiose, ñi nu lo'o ca, —ñi nu mtñan ni' cuaan lo'o chendyu re, lo'o tyi'a tujo'o, lo'o nchgaa loo na nu ndi'in 'in na—. 16 Chendyu nu mdijin Ndiose mda loo ñi 'in nten, siya' mda'an ne' ña'an nu ncua ti' ne'. 17 Una ti' ngui'ni ñi cha' tsu'hue lo'o na se'en nu a jlya ti' na 'in ñi: Ndyi'ya ñi quioo, ngui'ni ñi cha' nchca tñan na nu ntya na, a ndiya lyijyi na nu najo'o 'in na, tsu'hue ntsu'hui tiquee na nchgaa xaa. 18 Lo'o cha' nu ycui' yu can', que' 'a ncua canan nu a cu'ni tnu ne' 'in yu lo'o 'ni can'. 19 Xacan' mdiyaan tucua snan ne' judio nu mdo'o quichen Antioquía lo'o quichen Iconio, nu msu'hua tiquee nten qui'an can', lo' yato'o mjyi'in ne' quee 'in yu Pablo, msque' ti' ne' si'yana cua' ngujui yu, lo' ncuan quii suhue' ne' 'in yu la tu'hua quichen. 20 Nchgaa jun nu cua' ntsu'hui cha' 'in Jesús msu'hua lo'o jun 'in yu, mdyiton yu lo' yten yu loo quichen can' xiya'. Xca tsaan can' mdo'o yu nguiaa yu lo'o yu Bernabé nde se'en lca quichen Derbe. 21 Mdyisnan ycui' yu cha' tsu'hue 'in Jesús quichen can', qui'an 'a nten m'ni yu canan nu ya qui'an ti' 'in Jesús, xacan' mxitucui yu, lo' mdijin yu quichen Listra, lo'o Iconio, lo'o Antioquía. 22 Mdaa yu cha' tnu

tiquee 'in jun nu cua' ntsu'hui cha' 'in Jesús, si'yana a tyi'o tso' jun loo cha' nu cua' ya qui'an ti' jun, lo' juin yu 'in jun: Loo nu sten na se'en ndlo Ndiose tñan, 'ni cha' tyijyin na scasca nu ti'i. 23 Cunda scaa quichen can', ngulo ton yu 'in yu nu chu'hui cunta 'in jun ta'a na, lo' xa cua' m'ni yu ayuna nu ycui' lyi'o yu 'in Ndiose, mxnu yu cunta 'in yu can' yaa' Ñi X'nan na, ñi nu 'in ya qui'an ti' yu.

Xa mxitucui yu quichen Antioquía se'en lyi'ya loo Siria

24 Xacan' mdo'o chcuaa yu can' nguiaa yu, mdijin yu se'en lyi'ya loo Pisidia, lo' mdiyaa yu loo yuu 'in ne' Panfilia. 25 Quichen Perge, can' ycui' yu cha' tsu'hue 'in Ndiose, xacan' mdo'o yu nguiaa yu tsaya' mdiyaa yu quichen Atalia. 26 Can' yten yu ni' yca na'an, si'yana xitucui yu quichen Antioquía, se'en nu mxnu jun cunta 'in yu yaa' Ndiose lo'o tñan nu yaa yu. 27 Xa nguila yu quichen can', mxo' ti'in yu 'in jun ta'a na, lo' mdaa yu suun tsala ña'an tnu cha' nu m'ni Ndiose lo'o yu se'en yaa yu, lo' ña'an msla Ndiose sca tucueen 'in ne' gentil si'yana tsa qui'an ti' ne' 'in ñi. 28 Quichen can' x'ni 'a nguinu chcuaa yu can' lo'o jun nu cua' ya qui'an ti' 'in Jesús.

15

Xa m'ni cuiya' jun cha' quichen Jerusalén

1 Can' mdiyaa tucua snan yu nu mdo'o se'en lyi'ya loo Judea, mdyisnan ngulo'o yu 'in jun ta'a na, lo' nchcui' yu: Cha' na a ca circuncida 'in um ña'an cha' nu ngua'an scua Moisé, a tca tyi'o laa um. 2 Una yu Pablo lo'o yu Bernabé a ncua ca sca cha' ti 'in yu lo'o yu can', lyee 'a ycui' tyijyin yu scasca yu, can' cha' mdi'in tyaa jun cha' si'yana tsaa yu Pablo lo'o yu Bernabé quichen Jerusalén, lo'o chcua xnan jun nu ca ta'a tsaa yu, lo' cu'ni cuiya' yu cha' can' lo'o yu ta'a mda'an Jesús, tsatlyu lo'o yu nu ntsu'hui cunta 'in jun ta'a na can'. 3 Xacan' ngua'an tñan jun 'in yu nguiaa yu, lo' mdijin yu se'en lyi'ya loo Fenicia lo'o Samaria, mdaa yu suun lo'o jun ta'a na si'yana lo'o ne' gentil cua' ya qui'an ti' 'in Jesús, lo' nchgaa jun tsu'hue ntsu'hui tiquee jun si'ya cha' can'. 4 Xa mdiyaa yu Jerusalén, yu ta'a mda'an Jesús lo'o yu nu ntsu'hui cunta 'in jun mchcuan cunta 'in yu, lo' mdyisnan mdaa yu suun ña'an cha' tsu'hue m'ni Ndiose lo'o yu se'en yaa yu. 5 Yu nu yu'hui tso' 'in ne' fariseo nu cua' ya qui'an ti' 'in Jesús, cui' xaa mdyiton yu, lo' juin yu: 'Ni cha' ca circuncida 'in ne' gentil lo' xu'hua se'en ne' cha' 'in lee nu ngua'an scua Moisé. 6 Xacan' nguio' ti'in yu ta'a mda'an Jesús lo'o yu nu ntsu'hui cunta 'in jun ta'a na, si'yana cu'ni cuiya' jun cha' can'. 7 Xa nu cua' lyee 'a ycui' tyijyin jun cha' can', mdyiton yu Tyo lo' juin yu: Nchgaa 'un jun ta'a na, jlyo ti' na si'yana cua' s'ni ngulohui Ndiose 'ñan nu tsa ycuin' cha' tsu'hue 'in ñi lo'o ne' gentil se'en nu tsa qui'an ti' ne' 'in ñi. 8 Ndiose, ñi nu ndyu'hui lyoo ña'an lca cusya 'in na, ncuan xu'hue ñi 'in ne' lo' mdaa ñi Espíritu nu Luhui 'in ñi tsaña'an yato'o 'in nare'. 9 Scaña'an ti na tloo Ndiose lo'o ne' gentil, si'yana msuhui ñi ni' cusya 'in ne' xa nu ya qui'an ti' ne'. 10 Cua' ñii, ¿ñi cha' ta ngui'ni lye' ti' um 'in Ndiose si'ya cha' re? ¿Ta na nchca ti' um so' tucua um sca yu'hua chon' jun nu cua' ntsu'hui cha' 'in Jesús, sca yu'hua nu ñi nten cula 'in na, ñi nare', lo' a nchca cui'ya na? 11 Cui' ca nu ndiya qui'an ti' na si'yana tyi'o laa na si'ya cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na Jesús, cui' cuaña'an tyi'o laa ne' gentil. 12 La xacan' mdi'in tiin nchgaa jun can', lo' ngune 'in jun ña'an cha' nu ycui' yu Bernabé lo'o yu Pablo, ña'an m'ni Ndiose scasca cha' nu tnu lo'o ne' gentil nchgaa se'en yaa yu. 13 Xa mdyi ycui' yu cha' can', juin yu Jacobo: Nchgaa 'un jun ta'a na, quine 'in um sca cha' nu chcuin': 14 Yu Tyo cua' mtsa' yu 'in na ña'an cha' tsu'hue m'ni Ndiose lo'o ne' gentil culoo ya', si'yana lja can' caja nu

cu'ni tnu 'in ñi. 15 Cha' re nchcua
ta'a na lo'o cha' nu ngua'an scua yu
nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni, lo'
nchcui' na: 16 —Nde loo la re, nan'
xitucuin, lo' xiya' xiton na'an 'in Davi
nu cua' ngujlyo can', cu'ni chu'huen
suun na, lo' xiton 'in na xiya', 17 ña'an
ca si'yana nchgaa la ña'an nten quia
nan ne' 'in ñi X'nan na, nchgaa ne'
gentil, tsalca nu cua' ngulohuin nu ca
ja'an 'ñan. 18 Cuaña'an juin Ñi X'nan
na, ñi nu cua' s'ni ngui'ni cha' re—
. 19 Can' cha' ñan tin', a nchca cha'
chcui ndijin na loo chendyu 'in ne'
gentil nu cua' ya qui'an ti' 'in Ndiose.
20 Cui' ca nu ca'an tñan na sca quityi
'in jun, si'yana a cu 'a jun na nu cua'
yu'hui loo jo'o, ñi a sten yu'hui jun lo'o
cuilyi'o nten uta lo'o ne' ycui' ti, ñi a
cu ne' cunan' 'ni nu a nslo tne, ñi a
ntsu'hui cha' cu ne' tne 'ni. 21 Si'yana
ti' cua' s'ni cunda scaa quichen se'en
n'ni tnu ne' judio 'in Ndiose, ndyijyi
nu nchcui' quityi nu ngua'an scua
Moisé nchgaa tsaan nu nxitñan' na.
22 Xacan' yu ta'a mda'an Jesús lo'o yu
nu ntsu'hui cunta 'in jun, tsatlyu lo'o
nchgaa la jun ta'a na, m'ni cuiya' jun
cha' si'yana culohui jun nu ta'a quiaa
yu Pablo lo'o Bernabé nde quichen
Antioquía. Ngua'an tñan jun 'in yu
Sila, lo'o Juda, nu nchcui' ne' lo'o
Barsabás, cui' jun nu ndon loo lati 'in
jun ta'a na. 23 Ngua'an jun sca quityi
nu cui'ya yu, lo' nchcui' na: Nchgaa
hua nu ta'a mda'an hua lo'o Jesús,
lo'o nchgaa hua nu ntsu'hui cunta
'in jun ta'a na, tsatlyu lo'o jun ta'a
na nchcui' cha' hua 'in um, 'un ne'
gentil nu lca ta'a na nu ndi'in quichen
Antioquía, lo'o se'en lyi'ya loo Siria
lo'o Cilicia. 24 Cua' ynan hua cha'
si'yana tucua snan yu nu mdo'o lja
hua yaa yu se'en ndi'in um, si'i lo'o
cha' cuiya' 'in hua, lo' msu'hua yu
cha' nduhue ti' tiquee um lo'o cha'
nu ycui' yu si'yana ca circuncida 'in
um, lo' tucua um tñan cha' 'in lee nu
ngua'an scua Moisé. 25 Huare' m'ni
cuiya' hua cha' si'yana ca'an tñan hua
'in yu nu ta'a quiaa yu Bernabé lo'o
yu Pablo, yu nu ndyu'hui cuiya' ti'
hua 'in, 26 yu nu cua' tyun ya' nchca
cha' caja si'ya cha' 'in Ñi X'nan na
Jesucristo. 27 Can' cha' ngua'an tñan
hua 'in yu Juda lo'o yu Sila se'en ndi'in
um si'yana tca taa yu suun cha' re.
28 Si'ya Espíritu nu Luhui 'in Ndiose
nu mxicu'ni cusya 'in hua, a ncua lca
tiquee hua ti'in tyaa hua sca cha' nu
tucui 'in um, tsaloo ti xu'hua se'en um
cha' nu ndon loo lati re: 29 A cu um ñi
sca loo na nu cua' yu'hui loo jo'o, ñi
a cu um tne, ñi cunan' 'ni nu a nslo
tne, ñi a sten yu'hui um lo'o cuilyi'o
nten uta lo'o ne' ycui' ti. Tsu'hue
cha' cu'ni cunta um cha' re. Tsacua
ti cha' chcui' na. 30 Xacan' mxitucui
yu quichen Antioquía, lo' mxo' ti'in
yu nchgaa jun ta'a na, lo' mdyaa yu
cunta quityi can'. 31 Xa mdyi ycui' jun
'in na, tsu'hue 'a ntsu'hui tiquee jun
si'ya cha' can'. 32 Si'yana yu Juda lo'o
yu Sila lca yu nu nxiycui' Ndiose 'in,
a yaa lyijyi cha' nu ngulo'o yu nu taa
cha' tnu tiquee 'in jun, lo' mdi'in tya
tla la yu 'in jun tucueen 'in Ndiose.
33 Can' nguinu yu lo'o jun sca co' xaa,
lo' xa nde xitucui yu se'en ndi'in jun
nu ngua'an tñan 'in yu, lo'o suun ña'an
msla' ta'a jun lo'o yu. 34 Una yu Sila
can' ncua lca tiquee yu quinu la yu
quichen can'. 35 Yu Pablo lo'o Bern-
abé ti' nguinu la yu quichen Antio-
quía, sca cha' ti 'in yu lo'o jun mda'an
ycui' jun cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na,
lo' ngulo'o jun 'in ne'.

Xa mda'an yu Pablo tijyo' loo nu cua' nchca tucua juesa

36 Chon' nde'en la can' juin yu Pablo
'in yu Bernabé: Tsa na'an na 'in
nchgaa jun ta'a na nu ndi'in scasca
quichen se'en ycui' na cha' tsu'hue 'in
Ñi X'nan na, cha' ña'an ca ndi'in jun.
37 Yu Bernabé ncua ti' yu tsa lo'o yu
'in yu Xuhua, yu nu nchcui' ne' lo'o
lca Marco. 38 Una yu Pablo a mslyaa
tsa lo'o 'in yu, si'yana ti' la se'en lca
Panfilia mxitucui yu lo' a mslyaa 'a
yu ti' cu'ni yu tñan 'in Ndiose. 39 Lo'
si'yana a ncua ca sca cha' ti 'in yu,
can' cha' mdo'o tso' yu scasca yu. Yu
Bernabé ya lo'o 'in yu Marco, lo' yten

yu ni' sca yca na'an nu tiyaa se'en lca Chipre. 40 Yu Pablo ngulohui 'in yu Sila si'yana ca ta'a tyi'an yu, lo' xa cua' mxnu jun cunta 'in yu yaa' Ñi X'nan na mdo'o yu nguiaa yu. 41 Mdijin yu se'en lyi'ya loo Siria lo'o Cilicia, mdaa yu cha' tnu tiquee 'in nchgaa jun nu cua' ya qui'an ti' 'in Jesús.

16

Xa mda'an yu Timoteo lo'o yu Pablo lo'o Sila

1 Chon' nde'en can' mdiyaa yu quichen Derbe lo'o Listra, can' ndi'in sca yu nu cua' ntsu'hui cha' 'in Jesús, lo' naan yu Timoteo. Ne' judio lca jyi'an yu, lo' ndiya qui'an ti' 'in Jesús, una sti yu lca ne' griego. 2 Jun ta'a na ndi'in quichen Listra lo'o Iconio, tsu'hue 'a suun ndaa jun cha' 'in yu Timoteo. 3 Yu Pablo ncua ti' yu tsa lo'o yu 'in Timoteo, can' cha' m'ni yu cha' ncua circuncida 'in yu, si'ya cha' 'in ne' judio nu ndi'in quichen se'en ntsu'hui cha' tyijyin yu, lo' jlyo ti' ne' si'yana ne' griego lca sti yu Timoteo. 4 Cunda scaa quichen ndyijyin yu, mtsa' yu 'in jun ña'an cha' nu mxnu scua yu ta'a mda'an Jesús lo'o yu nu ntsu'hui cunta 'in jun nu ndi'in quichen Jerusalén, si'yana xu'hua se'en jun nchgaa cha' nu nchcui' quityi can'. 5 Cuaña'an nde lyee la jui cha' tnu tiquee 'in jun lo'o cha' nu cua' ya qui'an ti' jun, cunda scaa tsaan can' nchca qui'an la jun.

Xa na'an xñii yu Pablo cha' 'in yu Macedonia

6 Mdijin ti yu se'en lca Frigia lo'o se'en lyi'ya loo Galacia, si'yana a mdaa Espíritu nu Luhui 'in Ndiose cha' cuiya' chcui' yu cha' tsu'hue 'in ñi sca chcui se'en lyi'ya loo Asia. 7 Xa mdiyaa yu se'en lyi'ya loo Misia nu cua' tyijyin yu se'en lyi'ya loo Bitinia, ticui' ti ña'an a mdaa Espíritu cha' cuiya' sten yu se'en can'. 8 Xacan' mdijin ñi ti yu se'en lyi'ya loo Misia, lo' mdiyaa yu quichen Troas. 9 Sca tla can' na'an xñii yu Pablo sca cha', na'an yu ndon sca yu mdo'o se'en lyi'ya loo Macedonia, njña'an cha' tsu'hue 'in yu lo' nchcui': Tyijyin xi'yu um lo' caan um se'en lyi'ya loo Macedonia, lo' ta yaa' um 'in hua. 10 Xa na'an yu cha' can', cui' xaa m'ni hua cha' nu tsaa hua se'en lyi'ya loo Macedonia, si'yana ngujlyo tsu'hue ti' hua Ndiose lca nu ngulo tña'an 'in hua tsa ycui' hua cha' tsu'hue 'in ñi se'en can'.

Xa yu'hui yu na'an chcuan quichen Filipo

11 Xacan' yten hua ni' sca yca na'an, mdijin ñi ti hua tsaya' mdiyaa hua se'en lca Samotracia, xca tsaan can' mdo'o ca'an hua quichen Neápolis. 12 Can' mdo'o hua mda'an quiya' ti' hua, mdiyaa hua quichen Filipos, sca quichen nu ndon loo lati 'in Macedonia, lo' lca na quichen romano, can' nguinu hua tucua snan tsaan. 13 Tsaan nu nxitña'an' ne' judio mdo'o hua nde tu'hua quichen se'en su chco tlyu, ña'an ti' hua quija lyoo hua sca se'en nchcui' lyi'o ne' 'in Ndiose. Can' yten tucua hua, lo' mdyisnan ycui' hua cha' tsu'hue 'in Jesús lo'o ne' cuna'an nu cua' nguio' ti'in can'. 14 Lja can' ndon nscan sca ne' cuna'an naan Lidia nu mdo'o quichen Tiatira, ndujui' ne' te' nu tsu'hue ña'an cuaa, lo' lca ne' nu ndiya qui'an ti' 'in Ndiose. Si'ya cha' nu ycui' yu Pablo msla Ñi X'nan na cha' tiyaa 'in ne' si'yana tca cu'ni cunta ne' cha' can'. 15 Xa cua' mducua tya ne' lo'o nchgaa nu ndi'in na'an 'in ne', juin ne' lo'o hua: Cha' 'un ndyu'hui lyoo um si'yana ndiya qui'an ti' hua 'in Ñi X'nan na, tsaa um lo' quinu um la na'an 'in hua. Cuaña'an mxicu'ni ne' 'in hua nguinu hua can'. 16 Yato'o sca tsaan xa nguiaa hua se'en nchcui' lyi'o ne' 'in Ndiose, can' mchcua ta'a hua lo'o sca ne' cuna'an tsa suhue ti nu ntsu'hui cui'in xa'an 'in nu ntsa' ña'an cha' nu ljyaan 'in nten. Qui'an 'a canan n'ni x'nan ne' cuna'an can' si'ya cha' jlyo ti' can' 'in ne'. 17 Mducui ncha'an ne' 'in yu Pablo se'en nguiaa hua, lo' nchcui' cueen ne': Nchgaa yu re lca yu nguso 'in Ndiose, ñi nu

tlyu lati, lo' nchcui' yu ña'an ntsu'hui cha' tyi'o laa um. 18 Ticui' ti loo cha' nda'an ycui' ne' cuna'an can' nchgaa tsaan, yu Pablo mxiya' ti' yu ña'an nchcui' ne', can' cha' mxiton yu, lo' juin yu 'in cui'in can': Nan' culon tñan 'in lo'o cha' cuiya' 'in Jesucristo, tyi'o lo' cula' ton 'in ne'. Cui' xaa mdyi'o cui'in can' 'in ne'. 19 Xa ngujlyo ti' x'nan ne' cuna'an can' si'yana a ndyu'hui 'a canan 'in ne' lo'o cha' jlyo ti' can', xacan' msñi ne' 'in yu Pablo lo'o yu Sila nu tyaa ne' cunta 'in yu 'in bsya. 20 Ña'aan mdiya lo'o ne' 'in yu tloo bsya, juin ne': Chcuaa yu judio re nxilo ti'in yu 'in nten quichen, 21 lo' ndlo'o yu ña'an cha' nu cua' ntsu'hui 'in yu, cha' nu a nga'an cha' cu'ni na, ñi a tca xu'hua se'en na, si'yana ndi'in na se'en lyi'ya loo Roma. 22 Xacan' tsatlyu ngu'ya nten can' chon' yu, lo' yu bsya can' ngulo yu tñan si'yana tyi'o ste' yu lo' qui'ni yu. 23 Xa lyee 'a cua' mjyi'in ne' 'in yu, xacan' msu'hua ne' 'in yu na'an chcuan, lo' ngulo ne' tñan 'in yu nu ntsu'hui cuan can', si'yana xñi tsu'hue yu cunta 'in chcuaa yu can'. 24 Mchcuan yu cunta 'in jun lo' msu'hua yu 'in jun cuarto nu qui'ñi la, can' mscan' yu quiya' jun tulja yca. 25 Yu Pablo lo'o yu Sila nchcui' lyi'o yu 'in Ndiose, nguila lo'o yu 'in ñi tlu'hue tla, lo' ne 'in nchgaa la ña'an yu preso can'. 26 Tsati ntyin mdyisnan nguñan lyee ya', tsaya' mchcuin ti'in suun na'an chcuan can', juesa nu nguñan nguila nchgaa tuna'an can', cui' ña'an lcaa nguitin' carena nchcan' nchgaa yu preso can'. 27 Mdyi'o sla yu nu ntsu'hui cuan can', na'an yu si'yana cua' nducua la nchgaa tuna'an can', ngulyoo yu spada lo' ncua ti' yu cujui yu 'in yu si'yana ñan ti' yu cua' ngulaa nchgaa preso can'. 28 Una yu Pablo ycui' cueen yu: A cu'ni um ti'i lo'o um, si'yana nchgaa hua ndi'in hua re. 29 Xacan' yu nu ntsu'hui cuan can' mjñan yu quii', lo' ndla ndsa ti yten yu ña'an chcuan can', lyee mchcuan yu, mdyi'ya sti yu 'in yu tloo yu Pablo lo'o yu Sila can'. 30 Xacan' ngulyoo yu 'in chcuaa yu can', lo' mñicha' yu 'in: ¿Ñi na tca cu'nin si'yana tca tyi'o laan? 31 Mxcuen chcuaa yu can': Tsa qui'an ti' um 'in Ñi X'nan na Jesucristo, lo' tyi'o laa um lo'o nchgaa nu ndi'in na'an 'in um. 32 Ycui' yu cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na lo'o yu can', tsatlyu lo'o nchgaa nu ndi'in na'an 'in yu. 33 Ticui' tla can' mjyi'an yu se'en ti'i 'in chcuaa yu can', cui' ña'an lcaa mducua tya yu lo'o nchgaa nu ndi'in na'an 'in yu. 34 Xacan' ya lo'o yu 'in chcuaa yu can' la na'an 'in yu, can' mxicu ne' 'in yu. Tsu'hue ntsu'hui tiquee yu tsatlyu lo'o nchgaa nu ndi'in na'an 'in yu, si'yana ya qui'an ti' yu 'in Ndiose. 35 Xa ngu'ya xaa, yu bsya can' ngulo yu tñan 'in tucua snan silyiya si'yana tsa lo'o yu suun 'in yu nu ntsu'hui cuan can', si'yana tca culaa yu 'in yu Pablo lo'o yu Sila. 36 Yu nu ntsu'hui cuan can' juin 'in yu Pablo: Yu bsya msu'hua yu suun si'yana culaa hua 'in um. Cua' tca quiaa um, a sca la cha' chu'hui tiquee um. 37 Xacan' mxcuen yu Pablo can': Huare' lca hua ne' lyi'ya loo Roma, mjyi'in ne' 'in hua tloo nten quichen lo' ti' lyijyi ca cuiya' cha' 'in hua, msu'hua ne' 'in hua na'an chcuan, lo' cua' ñii nchca ti' ne' culaa ne' 'in hua cuati ña'an. Una a tyi'o hua cha' na si'i ycui' ca yu quian lyoo yu 'in hua. 38 Xacan' nguia ytsa' yu silyiya can' 'in yu bsya ña'an cha' nu ycui' yu Pablo can'. Ytsen yu xa ynan yu cha' si'yana yu Pablo lo'o yu Sila lca yu ne' lyi'ya loo Roma. 39 Cui' xaa yaa yu bsya can', lo' mjñan yu cha' tlyu ti' 'in chcuaa yu can', xacan' ngulaa ne' 'in yu, lo' mjñan ne' cha' tsu'hue 'in yu si'yana tyi'o yu quichen can'. 40 Xa mdyi'o yu na'an chcuan, mdijin yu se'en nducua na'an 'in Lidia, can' na'an ta'a yu lo'o jun ta'a na, mdaa yu cha' tnu tiquee 'in jun, xacan' mdo'o yu nguiaa yu.

17

Xa nguilo ti'in ne' Tesalónica

1 Tucueen nguiaa yu mdijin yu
quichen Anfípolis lo'o Apolonia, xa-
can' mdiyaa yu quichen Tesalónica,
can' nducua sca se'en n'ni tnu ne'
judio 'in Ndiose. 2 Ña'an cha' nu cua'
ntsu'hui 'in yu Pablo yaa yu se'en
ndiyo' ti'in ne' judio, lo' tsani' snan
snan ya ycui' yu lo'o ne', cui' tsaan
nu nxitñan' ne', 3 ndlyo scua la yu
cha' 'in Cristo tsaña'an nchcui' quityi
'in Ndiose, si'yana m'ni 'a cha' ngu-
jui ñi lo' mdyiqui'o ñi. Nchcui' yu:
Jesús, ñi nu 'in cha' nchcuin' re lca
ñi Cristo. 4 Tucua snan ne' judio nu
ya qui'an ti' 'in Jesús, ncua sca cha'
ti 'in ne' lo'o yu Pablo lo'o yu Sila
can'. A cunta qui'an ne' griego nu
ndiyo' ti'in can' ya qui'an ti' 'in ñi, cui'
cuaña'an tyun ne' cuna'an nu ndon
loo lati. 5 Una yten cha' nsin' ti' 'in
ne' judio nu a ya qui'an ti', mxo' ta'a
ne' lo'o yu nducun' nu cua' la nxiton
ti, lo' mxilo ti'in ne' nten quichen,
nducua ñi mdiyaa ne' ña'an 'in yu
Jasón si'yana culyoo ne' 'in chcuaa yu
can', lo' tyaa ne' cunta 'in yu tloo nten
quichen. 6 Una a nguija lyoo yu, can'
cha' ticuii' yu Jasón ya lo'o ne' 'in yu
tloo bsya, lo'o chcua xnan jun ta'a na,
lo' nchcui' cueen ne': Yu re nda'an
nxilo ti'in nten sca chcui chendyu, lo'
cua' ñii mdiyaan yu quichen tyi na
re. 7 Yu Jasón, nde nu mdaa se'en
mdiyaan yu, lo' ngui'ni lye' ti' yu 'in
lee nu mxnu scua yu César, nchcui' yu
si'yana ntsu'hui xca ree 'in yu nu lca
Jesús. 8 Xa ngune 'in ne' cha' can', nde
lyee la nguilo ti'in ne' lo'o bsya 'in ne'.
9 Una la msu'hua lyiya' yu Jasón lo'o
ta'a nda'an yu, xacan' ngulaa bsya 'in
yu.

Xa mdiyaa yu Pablo lo'o Sila quichen Berea

10 Ticui' tla can' mducui xu'hua
jun ta'a na 'in yu Pablo lo'o yu Sila
nde quichen Berea. Xa mdiyaa yu
quichen can' yten yu se'en n'ni tnu
ne' judio 'in Ndiose. 11 Lyee la suun
ña'an ndi'in cha' 'in ne' can' que 'in
ne' Tesalónica, si'yana cui' xaa ncuan
xu'hue ne' cha' tsu'hue 'in Ndiose.
Cunda scaa tsaan can' ngui'ni quii
tsu'hue ne' loo quityi 'in Ndiose, cha'
na cui' ca ña'an ndlo'o yu Pablo can'.
12 Qui'an 'a ne' judio ya qui'an ti' 'in
Jesús, cui' cuaña'an qui'an ne' cuna'an
nu ndon loo lati lja ne' griego, a
cunta qui'an yu qui'yu ya qui'an ti'
yu. 13 Una xa ynan ne' judio nu
ndi'in quichen Tesalónica si'yana lo'o
quichen Berea cua' nda'an ycui' yu
Pablo cha' tsu'hue 'in Ndiose, cui'
xaa yaa ne' quichen can', ticui' ti
ña'an mxilo ti'in ne' 'in nten can'.
14 Ticui' xaa mducui xu'hua jun 'in
yu Pablo tsaa yu tucueen nu ndiyaa
tu'hua tyi'a tujo'o. Yu Sila lo'o yu
Timoteo ti' nguinu yu quichen can'.
15 Ntsu'hui jun nu mdiya lo'o yu Pablo
la quichen Atenas. Xacan' mxitucui
jun lo' ngu'ya jun suun 'in yu Sila lo'o
yu Timoteo, si'yana tsaa yu ticui' xaa
se'en nta yu Pablo can' 'in yu.

Xa mdiyaa yu Pablo quichen Atenas

16 Lja nta yu Pablo 'in ta'a nda'an yu
quichen Atenas can', ti'i 'a nga'an 'in
yu xa na'an yu si'yana siya' ti mdyaa
ne' 'in ne' lo'o tso' cha' 'in jo'o. 17 Se'en
ndiyo' ti'in ne' judio mdyisnan ycui'
tyijyin ne' lo'o yu si'ya cha' 'in Ndiose,
ne' judio lo'o ne' gentil, a cunta nch-
gaa tsaan nchcui' yu lo'o ña'an tucui
ti se'en nchca quiya' can'. 18 Quichen
can' ndi'in tucua ta yu bstro nu m'ni
cha'an cha' tiyaa 'in nten chendyu,
sca ta ne' naan ne' epicurios, lo' xca ta
ne' naan ne' estoicos. Mdyisnan ycui'
tyijyin ne' lo'o yu Pablo, lo' ntsu'hui
nu nchcui': ¿Ñi na nchcui' yu nchca
nchcui' re? Ntsu'hui xca nu nchcui':
Cua' lca na nchcui' yu cha' 'in xca jo'o
nu cui ti. Si'yana yu Pablo nchcui' yu
cha' tsu'hue 'in Jesús, a cunta si'yana
ndyiqui'o nten. 19 Xacan' ya lo'o ne'
'in yu sca se'en naan Areópago, can'
mñicha' ne' 'in yu: ¿Ta tca quitsa' um
'in hua ña'an cha' nu cui ti ndlo'o um?
20 Si'yana nchcui' um cha' nu a nchca
siya' quine 'in hua, lo' nchca ti' hua
ca jlyo ti' hua ñi cha' nchca ti' chcui'
cha' re. 21 (Si'yana nchgaa ne' Ate-
nas lo'o ne' nu mdiya ti'in ti can', a
sca la xa' cha' ntsu'hui yuhue ti' ne',

cui' ca nu nchcui' ne' uta ne 'in ne' cha' nu cui ti.) 22 Xacan' mdyiton yu Pablo tlu'hue la se'en lca Areópago, lo' juin yu: Nchgaa 'un ne' Atenas, ncua cuiya' tin' si'yana lca um nten nu lyee 'a ndiya qui'an ti'. 23 Si'yana se'en mdijin loo quichen re m'nin quiin scasca se'en nducua jo'o 'in um, can' na'an sca cha' lo' nchcui' na: 'IN NDIOSE NU A NDYU'HUI LYOO NA. N'ni tnu um 'in ñi siya' a ndyu'hui lyoo um 'in ñi, can' ñi nu 'in cha' nchcuin' cua' ñii, 24 cui' Ndiose nu mtñan chendyu lo'o nchgaa loo na nu chcan', lo' si'yana lca ñi X'nan ni' cuaan lo'o loo chendyu re, a nducua ñi ni' lyaa nu mtñan yaa' nten chendyu. 25 Ñi a 'ni cha' caja nu ta yaa' 'in ñi, ta si'yana nde'en la cha' ndiya lyijyi 'in ñi, cui' ca nu nde ycui' ñi ndaa ñi chendyu 'in na, n'ni ñi cha' ndiyaan cui'in na, lo' ndaa ñi nchgaa loo na nu najo'o 'in na. 26 Si'ya scati yu qui'yu, m'ni ñi cha' yton nchgaa ta nten si'yana tyi'in ne' sca chcui chendyu, cui' ñi m'ni cuiya' ñi cuaan xaa, cui' cuaña'an se'en ntsu'hui cha' tyi'in na, 27 ña'an ca si'yana quia nan na 'in Ndiose, lo' a s'ni quija lyoo ñi 'in na, siya' jnan yaa' ti na, si'yana cha' ñi a tijyo' nchca ñi 'in na cunda scaa na. 28 Si'ya ñi can' cha' ndu'hui na, ndyi'an na, can' cha' lo'o na. Lca na ña'an juin sca yu ta'a quichen tyi um xa ngua'an yu cha' re: Ta nten 'in Ndiose lca na. 29 Lo' si'yana lca na ta nten 'in Ndiose, a ntsu'hui cha' quiñan ti' na, ta lca ñi ña'an nchca ti' sca lcuin oro uta plata, lo' ta sca lcuin quee, ña'an nchca ti' sca na nu ntñan yaa' nten chendyu lo'o cha' tiyaa 'in ne'. 30 Una Ndiose yu'hui cha' tlyu ti' 'in ñi lo'o nten nu mdi'in cua' s'ni si'ya cha' tinto 'in ne', una cua' ñii ndlo ñi tñan 'in nchgaa nten sca chcui chendyu si'yana tyaa ti' ne' 'in ñi. 31 Si'yana Ndiose cua' mdi'in tyaa ñi sca tsaan nu cu'ni ñi xñan bsya 'in nten chendyu lo'o sca cha' nu ñi, si'ya scati yu qui'yu nu cua' mdo'o hui 'in ñi, lo' tca tsa qui'an ti' na 'in ñi, si'yana Ndiose m'ni ñi cha' mdyiqui'o can'. 32 Una xa ngune 'in ne' si'yana ntsu'hui cha' tyiqui'o ne' cua' ngujui, ntsu'hui nu mstyi lyi'o 'in yu, lo' ntsu'hui nu juin: La xiya' la quine 'in hua cha' nu nchcui' um re. 33 Xacan' mdo'o yu Pablo se'en nguio' ti'in ne' can'. 34 Una ntsu'hui tucua snan nu ya qui'an ti' 'in Jesús nu ncua sca cha' ti 'in lo'o yu. Lja can' ntsu'hui sca yu naan Dionisio, cui' ta 'in ne' Areópago, a cunta ya qui'an ti' sca ne' cuna'an naan Dámaris, lo'o chcua xnan ta'a nda'an ne'.

18

Xa mdiyaa yu Pablo quichen Corinto

1 Chon' nde'en can' mdo'o yu Pablo quichen Atenas, lo' mdiyaa yu quichen Corinto. 2 Can' mchcua ta'a yu lo'o sca yu judio naan Aquila nu ncua cune' se'en lca Ponto. Ti' mdo'o ti yu se'en lca Italia lo'o Priscila cuilyi'o yu, si'ya cha' 'in Claudio nu ngulo tñan si'yana ntsu'hui cha' tyi'o nchgaa ne' judio quichen Roma. 3 Si'yana sca loo ti tñan n'ni yu Pablo lo'o jun, can' cha' nguinu yu se'en ndi'in jun, lo' tsatlyu mtñan jun te' na'an. 4 Cunda scaa tsaan nu nxitñan' ne' judio, ndyi'an yu Pablo se'en ndiyo' ti'in ne' lo' nan yu ña'an nu qui'ya ne' cha' tiyaa, una ne' judio lo'o ne' griego lyee nchcui' tyijyin ne' lo'o yu. 5 Xa mdiyaa yu Sila lo'o yu Timoteo nu mdo'o se'en lyi'ya loo Macedonia, la xacan' jui ña'an mdyaa yu Pablo 'in yu siya' ti nu chcui' yu cha' tsu'hue 'in Ndiose, lo' mtsa' la yu 'in ne' judio si'yana Jesús lca ñi Cristo, ñi nu ngua'an tñan Ndiose. 6 Una ne' judio can' m'ni lye' ti' ne', mdyisnan mdaja ne' 'in yu, xacan' mscuin yu Pablo ste' yu lo' juin yu 'in ne': Quinu cunta 'in um cha' quinan' cusya 'in um, lo' si'i 'a cunta 'ñan. Ti' cua' ñii tsa ycuin' cha' tsu'hue re lo'o ne' gentil. 7 Ña'aan mdyi'o yu se'en can' mdiyaa yu na'an 'in sca yu naan Justo, lca yu sca nu n'ni tnu 'in Ndiose, lo' nducua na'an 'in yu sii' se'en ndiyo' ti'in ne' judio. 8 Yato'o yu Crispo, yu

nu ndlo tñan se'en n'ni tnu ne' judio
'in Ndiose, ya qui'an ti' yu 'in Ñi X'nan
na lo'o nchgaa nu ndi'in ña'an 'in yu.
Cui' cuaña'an qui'an ne' Corinto, xa
ngune 'in cha' tsu'hue 'in Jesús ya
qui'an ti' ne' 'in ñi, lo' mducua tya ne'.
9 Sca tla can' na'an xñii yu Pablo 'in Ñi
X'nan na, lo' nchcui' ñi: A cutsen, tsa
quiñan chcui' la cha' re, lo' a cula' ti',
10 si'yana nan' ndi'in lo'o nchgaa xaa,
a tucui nu tca cu'ni ti'i lo'o, si'yana
qui'an 'a nten ndi'in quichen re nu
cua' ngulohuin. 11 Can' mdi'in yu
Pablo sca yjan tlu'hue, ndlo'o yu 'in
nten cha' tsu'hue 'in Ndiose. 12 Yu
Galión ncua yu gubierno se'en lyi'ya
loo Acaya, lo' ne' judio tsatlyu m'ni
sca ne' cha' msñi ne' 'in yu Pablo, lo'
ya lo'o ne' 'in yu se'en nchca cuiya'
qui'ya, 13 lo' juin ne': Yu re nda'an
xicu'ni yu 'in nten si'yana xcaña'an
cu'ni tnu na 'in Ndiose, lo' si'i 'a ña'an
nu nchcui' lee 'in na. 14 Cua' tyi'o ycui'
ti yu Pablo xa mdo'o ycui' yu Galión,
lo' juin yu 'in ne' judio: Nchgaa 'un
ne' judio, cha' nde'en la qui'ya m'ni
yu re, uta yjui yu nten, la xacan'
tca cu'nin cunta cha' nu nchcui' um.
15 Una cha' lca na chacui' cha' ti, ña'an
nu ngui'ni tyi'ya um nii nten lo'o lee
'in um, tca cu'ni cuiya' um cha' can'
ticui' ti um, si'yana nan' a nguiten
yu'huin cha' nu cuaña'an. 16 Xacan'
ngulyoo yu 'in ne' nde lyiya'. 17 Cui'
ña'aan lca msñi ne' 'in yu Sóstenes,
yu nu ndlo tñan se'en n'ni tnu ne'
judio 'in Ndiose, lo' yjui ti'in ne' 'in
yu cui' se'en ti se'en nchca cuiya'
qui'ya can', una yu Galión can' a
mda quiya' yu 'in ne'. 18 Yu Pablo
tyun 'a tsaan ti' nguinu yu quichen
can'. Xa cua' msla' ta'a yu lo'o jun,
mdo'o yu nguiaa yu lo'o Priscila lo'o
yu Aquila, lo' mdiyaa jun quichen
Cencrea, can' msi'yu quichan' que
yu Pablo si'ya sca ca nu cua' mdi'in
tyaa yu, xacan' yten jun ni' sca yca
na'an si'yana nde cua' quiaa yu Pablo
se'en lca Siria. 19 Xacan' mdyi'o ti'in
yca na'an can' quichen Efeso, can'
nguinu yu Aquila lo'o Priscila. Ti'
yaa yu Pablo se'en n'ni tnu ne' judio
'in Ndiose, lo' mdyisnan ycui' tyijyin
ne' lo'o yu. 20 Mjñan ne' cha' tsu'hue
'in yu si'yana ti' quinu la yu lo'o ne'
chcua xnan tsaan, una a jui 'a ña'an
'in yu. 21 Xacan' msla' ta'a yu lo'o ne'
lo' juin yu: 'Ni cha' tsa'an quichen
Jerusalén si'yana cua' nchcui cha' ca
ta'a la cua, una xiya' la ljyaan cha'
Ndiose ljuin ñi. Xacan' yten yu ni' yca
na'an, mdo'o yu nguiaa yu.

Mdo'o yu Pablo tijyo' loo nu cua' nchca snan ya'

22 Xa mdiyaa yca na'an can'
quichen Cesarea, mdo'o yu nguiaa
yu nde Jerusalén, ya ycui' cha' yu 'in
jun ta'a na, xacan' mdo'o yu nguiaa
yu nde quichen Antioquía. 23 Xa
cua' mdi'in yu can' sca co' xaa, xca
juesa yaa yu cunda scaa quichen,
ya na'an yu 'in jun nu cua' ntsu'hui
cha' 'in Jesús nu ndi'in se'en lyi'ya loo
Galacia, lo'o Frigia, lo' mdaa yu cha'
tnu tiquee 'in jun.

Xa ycui' yu Apolo cha' 'in Ndiose quichen Efeso

24 Yato'o quichen Efeso mdiyaa sca
yu judio naan Apolo, nu ncua tyi
quichen Alejandría, tsu'hue 'a nchcui'
yu, lo' ndyu'hui lyoo tsu'hue yu quityi
'in Ndiose. 25 Jui nu ngulo'o 'in yu
cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na, nchcui'
yu cha' can' lo'o nu chcui lca tiquee
yu, lo' ndlo'o yu chcui ña'an nguiaa
cha' 'in Ñi X'nan na, siya' tsa mducua
tya ti yu ña'an nu ngulo'o yu Xuhua 'in
nten. 26 Mdyisnan ngulo'o yu 'in ne'
judio se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose lo'o
cha' tnu tiquee 'in yu, una xa ngune
'in Priscila lo'o yu Aquila ña'an cha'
nchcui' yu, ya lo'o jun 'in yu se'en
scati yu, mtsa' lyicua la jun 'in yu
sca chcui ña'an nguiaa cha' 'in Ndiose.
27 Yten tiquee yu tyijyin xi'yu yu tsaa
yu se'en lyi'ya loo Acaya, cui' cuaña'an
mdaa jun cha' tnu tiquee 'in yu, xa-
can' ngua'an jun sca quityi cui'ya yu
si'yana cuan xu'hue jun 'in yu, lo' xa
mdiyaa yu lyee 'a mda yaa' yu 'in
jun lo'o tso' cha' 'in Ndiose, cui' jun
nu cua' ya qui'an ti' si'ya cha' tsu'hue

'in ñi. 28 Ngula 'a ycui' yu lo'o ne' judio tloo nten quichen can', si'yana si'i ña'an cha' tiyaa 'in ne', lo' ngulyo scua la yu ña'an nchcui' quityi 'in Ndiose si'yana Jesús lca ñi Cristo, ñi nu ngua'an tñan Ndiose.

19

Yu Pablo mdiyaa yu quichen Efeso

1 Lja ti' ndi'in yu Apolo quichen Corinto can', yu Pablo cua' mdijin yu scasca quichen nu ndi'in nde loo la se'en lca Frigia tsaya' mdiyaa yu quichen Efeso, can' na'an ta'a yu lo'o tucua snan yu nu cua' ntsu'hui cha' 'in Jesús. 2 Mñicha' yu Pablo 'in yu: ¿Ta ncuan xu'hue um 'in Espíritu nu Luhui 'in Ndiose xa ya qui'an ti' um? Mxcuen yu xacan': Ñi siya' a nchca quine 'in hua cha' ntsu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose. 3 Xacan' juin yu Pablo 'in yu: ¿Ña'an ta mducua tya um cha' na can'? Xacan' mxcuen yu: Tsaloo mducua tya ti hua ña'an ngulo'o yu Xuhua 'in nten. 4 Juin yu Pablo: Yu Xuhua mducua tya yu 'in nten tsalca nu cua' mxilo'o chon' qui'ya ngui'ni, una ycui' yu lo'o ne' si'yana tsa qui'an ti' ne' 'in nu ntsu'hui cha' caan nde chon' la, cui' Jesús, ñi nu lca Cristo. 5 Xa ngune 'in yu cha' can', mducua tya yu lo'o cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na Jesús. 6 Xa mdi'in tyaa yu Pablo yaa' yu 'in yu can', cui' ña'an lcaa mtsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in yu, lo' mdyisnan ycui' yu lenguas lo' ycui' yu cha' 'in Ndiose. 7 Loo nchgaa yu ndiyaa yu tsaa tichcua yu. 8 Yu Pablo can', tsani' snan coo' lo'o cha' tnu tiquee 'in yu nda'an ycui' yu lo'o ne' judio se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose, lyee 'a ycui' tyijyin ne' lo'o yu, una ngunan yu ña'an nu qui'ya ne' cha' tiyaa ña'an ntsu'hui cha' culo Ndiose tñan 'in ne'. 9 Ntsu'hui nu tla cusya 'in, a mslyaa tsa qui'an ti', mxiycha' ne' Tucueen 'in Ñi X'nan na tloo ndi'in nten can'. Can' cha' ngulo tso' yu Pablo 'in tsalca jun nu cua' ntsu'hui cha' 'in Jesús, lo' ya lo'o yu 'in jun se'en nducua sca na'an xcula 'in sca yu naan Tiranno, lo' cunda scaa tsaan ndlyo scua la yu cha' 'in Ndiose lo'o jun. 10 Cuaña'an ya quiñan ycui' yu lo'o nten tsani' tucua yjan, yato'o nchgaa ne' judio lo'o ne' gentil nu ndi'in se'en lyi'ya loo Asia ngune 'in ne' cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na Jesús. 11 Mdaa Ndiose cha' cuiya' 'in yu Pablo si'yana cu'ni yu scasca cha' nu tnu, 12 nu hasta lo'o te' pañitu uta te' nu nchco' yu, cha' tsa lo'o jun 'in na se'en nscua nu ti'i, lo' nchca, lo' nu ntsu'hui cui'in xa'an 'in cui' xaa ndla' ton na 'in. 13 Quichen can' mdiyaa tucua snan ne' judio nu nda'an loo cui'in xa'an 'in nten, ncua ti' ne' si'yana lo'o cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na Jesús culo ne' cui'in xa'an can', lo' nchcui' ne': Lo'o cha' cuiya' 'in Jesús nu n'ni tyi'ya yu Pablo, tyi'o lyiya'. 14 Cuaña'an m'ni tsa cati sñe' sca yu judio naan Esceva, yu nu ndlo tñan se'en n'ni tnu ne' judio 'in Ndiose quichen can'. 15 Una mxcuen cui'in xa'an can' 'in ta'a yu can': Ndyu'hui lyoon 'in Jesús, lo' jlyo tin' ti ca lca Pablo, una 'un, ¿ti ca lca um? 16 Yu nu ntsu'hui cui'in xa'an can' 'in, siya' mdo'o cuaan ti yu chon' nchgaa yu can', lo' m'ni canan 'in yu tsaya' mdo'o yu ña'an can' msnan yu cunan' ti yu, a cunta ngujui yuhua' yu. 17 Mscua cueen cha' re ña'aan quichen Efeso can', lo' ne' judio lo'o ne' gentil yten sca ytsen ni' cusya 'in ne', nde lyee la m'ni tnu ne' 'in Ñi X'nan na Jesús si'ya cha' can'. 18 Qui'an 'a jun nu ndiya qui'an ti' 'in Jesús mdyisnan nguñee jun qui'ya 'in jun tloo nchgaa la ña'an jun can'. 19 Cui' cuaña'an lo'o ne' jlyo ti', nguian lo'o ne' nchgaa quityi nu m'ni cha'an ne', lo' mdiquin ne' 'in na tloo ndi'in jun can'. Ngulo ne' cunta tsaña'an ntsu'hui lyoo quityi can', lo' ndiyaa na tu'hua tyi mii tñi plata. 20 Cuaña'an lyee la nguia nguine yu'hui cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na lo'o cha' cuiya' 'in ñi. 21 Xa cua' mdijin nchgaa cha' can', yten tiquee yu Pablo xitucui yu Jerusalén. Una culo nducua la tsa tijin yu ña'aan se'en lyi'ya loo Macedonia lo'o se'en

lca Acaya. Ñan ti' cusya 'in yu: Xa cua' mdi'in chin' can', 'ni cha' tsa'an quichen Roma. 22 Yu Pablo ngua'an tñan yu 'in tucua yu ta'a nda'an yu, Timoteo lo'o Erasto, tsaa yu se'en lyi'ya loo Macedonia, lo' ti' nguinu la yu xca co' xaa se'en lyi'ya loo Asia.

Xa nguilo ti'in ne' Efeso

23 Lja xacan' lyee 'a nguilo ti'in ne' Efeso si'ya jun nu cua' ntsu'hui Tucueen 'in Jesús. 24 Sca yu naan Demetrio ntñan yu lcuin laa suhue ti lo'o plata 'in sca jo'o naan Diana, lo' qui'an 'a canan n'ni yu lo'o tñan can', 25 mxo' ti'in yu 'in ta'a cuityi chcuan yu, lo' juin yu: 'Un yu nu ta'a ngui'ni na tñan re, jlyo tsu'hue ti' um si'yana ndyu'hui 'a canan 'in na lo'o tñan re. 26 Nchgaa na na'an na lo' ne 'in na ña'an nda tsaa yu Pablo 'in nten, lo' tsala ña'an qui'an ne' cua' ngulo tso' yu 'in quichen re lo'o ña'aan se'en lyi'ya loo Asia, lo' nchcui' yu si'yana si'i Ndiose lca na nu ntñan yaa' nten. 27 Chen nchcui 'in na, si'i tsa tñan ti re tnan' na, cui' ca nu lo'o laa 'in na se'en nducua jo'o Diana, a tucui 'a nu su'hua loo 'in na, lo' tsato'o tsu'hue tsu'hue ti jlya ti' ne' 'in jo'o x'nan na nu lyi'ya loo ña'aan se'en lca Asia, lo'o sca chcui chendyu. 28 Xa ngune 'in yu cha' can', lyee 'a ycuen tique' yu, lo' ycui' cueen yu: ¡Tla cha' 'in jo'o Diana, x'nan ne' Efeso! 29 Xacan' nguilo ti'in ña'aan quichen ne', tsatlyu ngu'ya ne' chon' tucua yu Macedonia ta'a nda'an yu Pablo, yu Gayo lo'o yu Aristarco, ya lo'o ne' 'in yu se'en nchca cuiya' qui'ya. 30 Yu Pablo ncua ti' yu tsa ycui' yu lo'o nten quichen can', una a mdaa jun cha' cuiya'. 31 Cui' cuaña'an tucua snan ta'a tsu'hue yu Pablo nu lca bsya se'en lyi'ya loo Asia, msu'hua ne' suun 'in yu lo' mjñan ne' cha' tsu'hue si'yana a tsa su'hua tloo yu se'en nguio' ti'in nten quichen can'. 32 Nten can' scasca ña'an nchcui' cueen ne' se'en nchca cuiya' cha' can', una qui'an la nu a ndyi'ya cha' tiyaa ñi na nchca. 33 Lja nten can' mxicu'ni ne' judio 'in sca yu naan Jantro si'yana chcui' yu tloo nten can', lo' m'ni yaa' yu si'yana tyi'in seen ne' se'en nu chcui' yu tñan loo ne' judio. 34 Una xa yu'hui lyoo ne' si'yana lca yu ne' judio, xacan' tsatlyu ycui' cueen ne' tsani' tucua braa, lo' nchcui' ne': ¡Tla cha' 'in jo'o Diana, x'nan ne' Efeso! 35 Yu lca scarano quichen can', xa m'ni yu canan mdi'in seen nten can', juin yu xacan': Nchgaa 'un ne' Efeso, ¿ta ntsu'hui nu a jlyo ti' si'yana quichen re nducua laa 'in jo'o Diana, a cunta nde nducua jo'o x'nan na nu mdo'o tyu nde ni' cuaan se'en lca Jupiter? 36 A tucui nchcui' si'yana si'i cuaña'an ca lca na, tsu'hue lati tyi'in seen um, a cu'ni um sca cha' ndla ndsa, 37 tsaña'an mdiyan lo'o um 'in chcuaa yu re, ñi sca cunan lo' a nchca cu'ni yu ni' lyaa re, ñi a nchcui' ca'an yu 'in jo'o x'nan na. 38 Cha' yu Demetrio lo'o ta'a ngui'ni yu tñan ntsu'hui ña'an nsuun yu lo'o nde'en la tucui, mdiyaa se'en ca cuiya' cha' 'in yu tloo bse, can' tca su'hua qui'ya ta'a yu. 39 Cha' ta nde'en la xca cha' ndi'in 'in um, tca chcui' um cha' can', una tsaan nu n'ni cuiya' ca na tñan. 40 Si'yana tsaña'an nu nguilo ti'in na cua' ñii, chen 'a nchcui 'in na cha' ca jlyo ti' gubierno cha' re, ñi a jlyo ti' na ñi suun taa na cha' cuñicha' ne' 'in na. 41 Ña'aan mdyi ycui' yu cha' can' msla' ta'a yu lo'o nten can'.

20

Xa mdo'o yu Pablo se'en lyi'ya loo Macedonia lo'o Grecia

1 Xa cua' mdi'in tiin nten can', mxo' ti'in yu Pablo 'in jun ta'a na, mdaa yu cha' tnu tiquee 'in jun, lo' msla' ta'a yu lo'o jun, xacan' mdo'o yu nguiaa yu se'en lyi'ya loo Macedonia. 2 Mdijin yu scasca quichen se'en ndi'in jun, qui'an 'a cha' ycui' yu lo' mdaa yu cha' tnu tiquee 'in jun, xacan' mdo'o yu nguiaa yu se'en lyi'ya loo Grecia. 3 Can' nguinu yu snan coo'. Cua' sten yu ni' yca na'an nu tsaa se'en lyi'ya loo Siria, xa ynan yu cha' si'yana ntsu'hui ta ne' judio 'in yu, can' cha' mdi'in tyaa yu cha' si'yana

xitucui yu se'en lyi'ya loo Macedonia. 4 Nde ta'a mda'an yu Pablo tsaya' yten jun se'en lyi'ya loo Asia: Yu Sópater nu mdo'o quichen Berea, lo'o tucua yu Tesalónica, yu Aristarco lo'o yu Segundo, yu Gayo nu mdo'o quichen Derbe, yu Timoteo, lo'o tucua yu Asia, yu Tíquico lo'o yu Trófimo. 5 Yu re mducua loo yu, lo' mta yu 'in hua quichen Troas. 6 Xa cua' mdyi ta'a nu nchcu ne' jaslya nu a yu'hui suun, xacan' mdo'o hua quichen Filipo yten hua ni' yca na'an, lo' ni' ca'yu tsaan yu'hui lyijyi hua nu mdiyaa hua quichen Troas, can' na'an ta'a hua lo'o yu Pablo xiya' se'en nguinu hua sca snan.

Yu Pablo msla' ta'a yu lo'o jun Troas

7 Culoo tsaan nu mducua snan can', nguio' ti'in jun ta'a na nu cu'ni jun siin, lo' yu Pablo mdyisnan ngulo'o yu 'in jun tsaya' mdiyaa tlu'hue tla, si'yana xca ti tsaan can' cua' ntsu'hui cha' tyi'o yu. 8 Nguio' ti'in jun sca na'an nu cua' nchca snan nde cuaan se'en tyun 'a quii' nducua quiin. 9 Sca yu lyo' ti naan Eutico nducua yu se'en lca ventana, lo' ngu'ya tnu sla yu si'yana chaan 'a ycui' yu Pablo. Ti' la can' mdo'o tyu yu, cua' lca ngujui yu xa mxitucui ne' 'in yu. 10 Mdiyaa yu Pablo se'en su yu lyo' ti can', lo' msu'hua tuscun yu 'in se'en su, lo' juin yu 'in jun: A su'hua um cha' tiquee um si'yana cua' nguila cha' tiyaa 'in yu re. 11 Xiya' ycuen yu Pablo la cuaan can', lo' xa cua' mdyi ycu siin yu lo'o jun, xca juesa mdyisnan ngulo'o yu 'in jun tsaya' nde cua' ljyaan xaa, la xacan' mdo'o yu nguiaa yu. 12 Tsu'hue 'a ntsu'hui tiquee jun nguia lo'o jun 'in yu lyo' ti can' si'yana ti' nguila cha' tiyaa 'in yu.

Xa mdiyaa yu Pablo se'en lca Mileto

13 Xacan' nchgaa la ña'an hua mducua loo hua yten hua ni' yca na'an can', mdiyaa hua quichen Asón se'en mta hua 'in yu Pablo, si'yana mdi'in tyaa yu cha' tsaa yu tucueen lyuu. 14 Xa mchcua yu 'in hua quichen Asón, yten hua ni' yca na'an lo'o yu, lo' mdiyaa hua quichen Mitilene. 15 Xca tsaan can' mdiyaa hua nde loo la quichen Quío, ticui' cuaña'an xca tsaan can' mdo'o hua nguiaa hua, lo' mdyi'o ti'in hua se'en lca Samos. Xca tsaan can' mdijin hua quichen Trogilio, lo' mdyi'o ti'in hua quichen Mileto. 16 Si'yana a ncua ti' yu Pablo tiya' ton yu se'en lyi'ya loo Asia, mdijin ti hua quichen Efeso, cha' ti' bla qui'ni ca'an 'in yu ta'a Pentecostés quichen Jerusalén.

Msla' ta'a yu Pablo lo'o jun Efeso

17 Quichen Mileto ndi'in hua xa msu'hua yu Pablo suun 'in jun ta'a na Efeso, si'yana caan nchgaa yu nu ntsu'hui cunta 'in jun se'en ndi'in hua. 18 Xa mdiyaan jun xacan' juin yu Pablo: 'Un cua' ndyu'hui lyoo um ña'an cha' 'ñan ti' tsaan nu mdiyaan se'en lyi'ya loo Asia, 19 si'yana lo'o suun ña'an m'nin tñan 'in Ñi X'nan na, ngu'ya tu'hua tiqueen lo'o um, a cunta ne' judio ncua ti' ne' cujui ne' 'ñan, 20 a ngula' tin' ycuin' cha' nu cu'ni tsu'hue lo'o um, ngulo'on 'in um se'en ndiyo' ti'in um, a cunta mda'an la na'an 'in um cunda scaa um. 21 Scaña'an ti ycuin' lo'o ne' judio lo'o ne' gentil, si'yana tyaa ti' ne' 'in Ndiose lo' tsa qui'an ti' ne' 'in Ñi X'nan na Jesucristo. 22 Cua' ñii ñan ti' cusya 'ñan tsa'an quichen Jerusalén, ñi a jlyo tin' ñi na tsato'o 'ñan la cua. 23 Una ntsa' la Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'ñan nchgaa se'en ndijin, si'yana ntsu'hui cha' tsa'an na'an chcuan, lo' tijin scasca nu ti'i. 24 Una a sca cha' can' cu'nin cunta, ñi a ngui'nin 'tnan chendyu 'ñan, scati cha' nu nchca tin' si'yana lo'o nu chcui lca tiqueen cu'nin tyiin tñan nu mdaa Ñi X'nan na Jesús 'ñan, lo' chcuin' cha' tsu'hue 'in Ndiose tsaña'an ngui'ni ñi 'tnan 'in ne'. 25 Una cua' ñii quitsan' 'in um sca cha', si'yana ñi xca um lo' a ña'an ta'a 'a na lo'o um, 'un ne' nu cua' ycuin' cha' tsu'hue 'in Ndiose lo'o. 26 Can'

cha' chcuin' lo'o um, si'i 'a cunta 'ñan cha' nde'en um quinan' cusya 'in um, 27 si'yana a msu'huan cutsin' ñi sca cha' lo'o um nchgaa ña'an nguiaa cha' 'in Ndiose. 28 Xñi um cunta 'in um tsatlyu lo'o jun ta'a na nu cua' mxnu Espíritu nu Luhui 'in Ndiose cunta 'in um, lo' cuaña'an chu'hui um cunta 'in jun nu cua' msi'i Ñi X'nan na lo'o tne ñi. 29 Jlyo tin' si'yana xa to'on re ntsu'hui cha' sten nu cuñilyi'o 'in um lo' cu'ni ti'i lo'o um, tsaña'an nchca ti' nguiten yu'hui sca 'ni la lja slya'. 30 Ticui' lja um re tyi'o nu chcui' cha' cuiñi se'en nu culo tso' 'in jun ta'a na. 31 Can' cha' tyi'in tiyaa um, lo' quia yu'hui ti' um ña'an ngu'ya tu'hua tiqueen si'ya um, a ngula' tin' ngulo'on 'in um cunda scaa um tsani' snan yjan, tla lo' cucha. 32 Can' cha' cua' ñii, 'un jun ta'a na, xnun cunta 'in um yaa' Ndiose lo' tyon um loo cha' tsu'hue 'in ñi, si'yana cui' na tca ta yaa' na 'in um, lo' taa na cha' tsu'hue nu qui'ni ca'an 'in um, tsatlyu lo'o nchgaa la ña'an nu cua' ngulohui Ndiose 'in. 33 Ñi siya', a mducua tloon tñi 'in um uta ste' um. 34 Cui' ca nu jlyo ti' um, si'yana m'nin tñan, jui na nu ngunajo'o 'ñan lo'o nchgaa la ña'an yu ta'a mda'an. 35 Cua' jlyo ti' um ña'an ngulo'on 'in um, la nu cu'ni na tñan tca ta yaa' na 'in nu 'ni cha' 'in, lo' quia yu'hui ti' na cha' nu ycui' Ñi X'nan na Jesús: Tsu'hue lati nu taa um, lo' si'i nu nde caja nu taa 'in um. 36 Ña'aan mdyi ycui' yu Pablo cha' can', mdon xtyin' yu lo' ycui' lyi'o yu 'in Ndiose lo'o nchgaa la ña'an jun can'. 37 Nchgaa jun ngu'ya tu'hua tiquee jun, lo' msu'hua tuscun jun 'in yu Pablo si'yana cua' quiaa yu. 38 Cha' nu ti'i lati nga'an 'in jun, si'ya cha' nu ycui' yu si'yana a ña'an ta'a 'a yu lo'o jun. Xacan' ya lo'o ta jun 'in yu la se'en nducui yca na'an can'.

21

Xa nguila yu Pablo Jerusalén

1 Xa msla' ta'a hua lo'o jun, xacan' yten hua ni' yca na'an can', lo' nguiaa hua nducua ñi se'en lca quichen Cos, xca tsaan can' mdiyaa hua se'en lca Rodas, la xacan' mdiyaa hua quichen Pátara. 2 Can' yten hua ni' xca yca na'an nu ntsu'hui cha' tiyaa se'en lyi'ya loo Finicia, mdo'o hua nguiaa hua. 3 Mdijin hua se'en su yuu ngutyi se'en lca Chipre, lo' mxnu hua 'in na tso' ca 'in hua, tsaya' mdiyaa hua se'en lyi'ya loo Siria, xacan' mdyi'o ti'in hua quichen Tiro si'yana tyi'o yu'hua ntsu'hui ni' yca na'an can'. 4 Na'an ta'a hua lo'o jun ndi'in can', lo' nguinu hua lo'o jun sca snan, lyee 'a mjñan jun cha' tsu'hue 'in yu Pablo si'yana a tsaa yu Jerusalén, tsaña'an mxiycui' Espíritu 'in jun. 5 Xa yatii snan can', mdo'o hua nde tu'hua quichen lo'o nchgaa jun tsatlyu lo'o nten 'in jun lo'o sñe' jun, ya lo'o ta jun 'in hua la loo ysin tu'hua tyi'a tujo'o, can' mdon xtyin' hua lo' ycui' lyi'o hua 'in Ndiose. 6 Msu'hua tuscun ta'a hua lo' msla' ta'a hua lo'o jun, xacan' yten hua ni' yca na'an can', lo' mxitucui jun nde ña'an 'in jun. 7 Mdo'o hua quichen Tiro lo' mdiyaa hua se'en lca quichen Tolemaida, can' yatii cha' nu mda'an hua ni' yca na'an. Ya ycui' cha' hua 'in jun ta'a na, lo' can' nguinu hua sca tla. 8 Xca tsaan can' mdo'o hua lo'o yu Pablo, nguiaa hua nchgaa hua, lo' mdiyaa hua quichen Cesarea. Yaa hua se'en nducua na'an 'in yu Lpe, yu nu ndyi'an ycui' cha' tsu'hue 'in Ndiose, cui' yu nu yu'hui lja tsa cati yu nu mda yaa' 'in jun ti' culoo, can' nguinu hua lo'o yu. 9 Yu Lpe can' ndi'in jacua ngüi' cuna'an sñe' yu nu nxiycui' Ndiose 'in. 10 Can' mdi'in hua tucua snan tsaan xa mdiyaa sca yu naan Agabo nu mdo'o se'en lca Judea, lo'o yu can' nxiycui' Ndiose 'in yu. 11 Mdiyaa yu se'en ndi'in hua, lo' msñi yu quijyin ndi'in sii' yu Pablo, ticuii' yu mscan' yu quiya' yu lo'o yaa' yu, lo' juin yu: Cua' mtsa' Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'ñan, si'yana cuaña'an ntsu'hui cha' scan' ne' judio ndi'in quichen Jerusalén 'in x'nan quijyin re, lo' tyaa ne' cunta 'in yu tuyaa' ne' gentil. 12 Xa ngune 'in hua

cha' re, lo'o jun nu ndi'in na'an can' mjñan hua cha' tsu'hue 'in yu Pablo si'yana a tsaa yu quichen Jerusalén. 13 Xacan' mxcuen yu Pablo: ¿Ñi cha' nguinan lo'o um 'ñan, lo' ngui'ni xi'in um cusya 'ñan? Nan' cua' mxñin tin' si'yana si'i tsaloo scan' ti ne' 'ñan, cui' ca nu lo'o cujui ne' 'ñan quichen Jerusalén, si'ya cha' 'in Ñi X'nan na Jesús. 14 Si'yana a jui ña'an ti' xitiyaa' la hua 'in yu, can' cha' juin hua: Quinu cha' re cunta 'in Ñi X'nan na. 15 Xa yatii snan can', m'ni chu'hue hua su'hua hua, mdo'o hua nguiaa hua nde Jerusalén, 16 lo' ta'a nguiaa hua 'in tucua snan yu ta'a na mdo'o Cesarea, lo'o sca yu Chipre naan Mnasón, sca yu nu cua' s'ni ya qui'an ti' 'in Jesús, si'yana cui' yu taa yu se'en quinu hua la Jerusalén.

Xa msñi ne' 'in yu Pablo ni' lyaa

17 Tsu'hue 'a ntsu'hui tiquee nchgaa jun nu ndi'in quichen Jerusalén xa mdiyaa hua se'en ndi'in jun. 18 Xca tsaan can' yaa hua lo'o yu Pablo se'en ndi'in yu Jacobo, can' cua' nguio' ti'in nchgaa yu nu cua' ntsu'hui cunta 'in jun. 19 Xa cua' ycui' cha' ta'a hua lo'o jun, xacan' yu Pablo mdyisnan mdaa yu suun cunda scaa cha' nu m'ni Ndiose lo'o ne' gentil se'en yaa yu si'ya tñan 'in ñi. 20 Xa ngune 'in jun cha' can' cui' xaa m'ni tnu jun 'in Ndiose, lo' juin jun 'in yu Pablo: Tsu'hue 'a ñi ta'a na, una mii ne' judio nu cua' ya qui'an ti' 'in Jesús ti' nxu'hua se'en ne' cha' 'in lee. 21 Cua' ynan ne' cha' 'in um ña'an ndlo'o um 'in ta'a judio na nu ntsu'hui lja ne' gentil, si'yana a ca ja'an ne' cha' nu mxnu scua Moisé, ñi a cu'ni ne' circuncida 'in sñe' ne', ñi a tsa ncha'an 'a ne' cha' nu cua' ntsu'hui 'in na. 22 ¿Ña'an ta cu'ni na ñii? A s'ni cunan ne' suun si'yana cua' nguila um, lo' tyisnan xo' ti'in ta'a ne'. 23 Can' cha' tsu'hue lati cu'ni um nchgaa ña'an nu chcui' hua lo'o um. Lja na re ntsu'hui jacua yu nu cua' mdi'in tyaa sca ca 'in lo'o Ndiose. 24 Tsaa um lo' tsatlyu tyuhui cusya 'in um lo'o yu, cui' um su'hua lyiya' um cha' can' lo' xi'yu quichan' quee yu, xacan' ca cuiya' ti' ne' si'yana a nda'an um ña'an nu nchca ti' um, cui' ca nu ti' nxu'hua se'en um cha' 'in lee, lo' si'i ña'an nu nchcui' ne' cha' 'in um. 25 Una ne' gentil nu cua' ya qui'an ti' 'in Jesús, cua' ngua'an tñan hua sca quityi 'in jun si'yana a 'ni cha' xu'hua se'en jun ñi sca cha' re, tsaloo ti a cu jun na nu cua' yu'hui loo jo'o, ñi tne 'ni uta cunan' 'ni nu a nslo tne, ñi a sten yu'hui 'a jun lo'o cuilyi'o nten uta lo'o ne' ycui' ti. 26 Xca tsaan can' xa cua' ngüi cusya 'in yu Pablo lo'o yu can', yten jun ni' lyaa lo' mñicha' yu 'in yu nu ndlo tñan can', cha' ñi xaa ta'a tsaan nu quian lo'o yu lcuan 'in cunda scaa yu can'. 27 Xa nde cua' ta'a cati tsaan can', na'an tucua snan ne' judio nu mdo'o se'en lca Asia 'in yu Pablo ni' lyaa can', cui' xaa mxilo ti'in ne' 'in nten ndi'in can', lo' msñi ne' 'in yu Pablo. 28 Ycui' cueen ne': Nchgaa 'un ne' Israel, ta yaa' um 'in hua. Nde yu nu ndlo'o 'in nten nchgaa se'en si'yana ña'an ti'i ne' 'in na, nchcui' ca'an ne' 'in lee lo'o laa nu nducua re, a cunta nguiten lo'o yu 'in ne' gentil se'en re, lo' ngui'ni coo' yu 'in na. 29 Juin ne' cuaña'an si'yana ti' culoo cua' na'an ne' nda'an yu Pablo lo'o yu Trófimo nu mdo'o Éfeso, lo' msque' ti' ne' si'yana cua' yten lo'o yu 'in ni' lyaa. 30 Can' cha' nguilo ti'in ña'aan quichen ne', msñi ne' 'in yu Pablo, ncuan quii suhue' ne' 'in yu nde lyiya', lo' cui' xaa mducun ton ne' laa. 31 Cua' cujui ti ne' 'in yu xa jui nu mtsa' 'in x'nan sindatu, si'yana ña'aan quichen Jerusalén cua' nguilo ti'in ne'. 32 Yu re cui' xaa mxo' ti'in yu 'in sindatu 'in yu lo'o nchgaa yu nu cua' ndlo tñan, ticui' xaa mdiyaa yu se'en ndi'in nten can'. Xa na'an ne' si'yana cua' ljyaan yu sindatu lo'o x'nan yu, cui' xaa ngula' ti' ne' njyi'in ne' 'in yu Pablo. 33 Ña'aan mdiyaa yu x'nan sindatu can', msñi yu 'in yu Pablo, lo' ngulo yu tñan 'in sindatu 'in yu si'yana scan' ne' 'in yu lo'o tucua carena, xacan' mñicha' yu 'in nten

can' cha' tucui ca lca yu, lo' ñi na m'ni yu. 34 Una nten can' scasca cha' mxcuen ne' 'in yu, lo' si'yana a jui nu taa tsu'hue suun lo'o yu tsaña'an nguilo ti'in nten can', ngulo yu tñan si'yana tsa lo'o ne' sindatu 'in yu Pablo se'en n'ni ne' tñan. 35 Xa mdiyaa ne' se'en nchcuen ca'an ndiya' can', cua' cuaan ti lyi'ya ne' sindatu 'in yu si'yana cua' ña'an ti nguia y'ni lyi'o nten can' 'in yu, 36 si'yana ña'aan nten can' nducui ncha'an ne' 'in yu, lo' nchcui' cueen ne': Yjui tijin um 'in yu.

Xa ycui' yu Pablo lo'o nten quichen

37 Cua' sten lo'o ne' sindatu 'in yu Pablo ña'an can', xa ycui' yu lo'o x'nan sindatu can': ¿Ta taa um cha' cuiya' chcuin' sca cha'? Xacan' mxcuen ne' 'in yu: ¿Ta nchcui' cha' griego? 38 ¿Ta si'i nu'huin lca yu Egipto nu mxo' ti'in tsa jacua mii yu nducun' nu ncua xcan', lo' ya lo'o 'in yu se'en ngutyi can'? 39 Xacan' mxcuen yu Pablo 'in x'nan sindatu can': Nan' lcan sca ne' judio nu mdo'o quichen Tarso, sca quichen nu ndon loo se'en lyi'ya loo Cilicia, lo' jñan cha' tsu'hue 'in um taa um cha' cuiya' chcuin' lo'o nten re. 40 Xacan' mdaa x'nan sindatu can' cha' cuiya' 'in yu Pablo, mdyiton yu loo ndiya' can', m'ni yaa' yu 'in nten, lo' cui' xaa mdi'in seen ne', mdyisnan ycui' yu cha' hebreo, lo' juin yu:

22

1 Tsacua loo ndi'in um cua' ñii, nchca tin' chcuin' sca cha' lo'o um. 2 Xa ngune 'in ne' ycui' yu cha' hebreo, lyee la m'ni cunta ne' cha' nu nchcui' yu. Lo' juin yu: 3 Nan' lcan ne' judio ta'a um, lo' quichen Tarso ngulan se'en lyi'ya loo Cilicia. Una loo quichen re yato'o ylon, lo' nde yu'huin xcula. Cui' yu Gamaliel ngulo'o yu 'ñan nchgaa loo cha' 'in lee nu ntsu'hui 'in nten cula 'in na. Lo'o nu chcui lca tiqueen m'nin tñan 'in Ndiose ña'an ngui'ni um cua' ñii. 4 Hasta m'nin lyi'on 'in nchgaa nu cua' ntsu'hui Tucueen can', si'yana caja tijin ne'. Can' cha' a ya' se'en ti mda'an, mscan' 'in ne' lo' msu'huan 'in ne' na'an chcuan, yu qui'yu lo'o ne' cuna'an. 5 A cunta yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa lo'o qui'yu cula jlyo ti' yu cha' re, si'yana cui' yu mdaa yu quityi cha' cuiya' 'ñan nu cui'yan tsa'an quichen Damasco, nu taan 'in jun ta'a judio na. Mdo'on, lo' lca cha' 'ñan scan' 'in jun, lo' quian lo'on 'in jun quichen Jerusalén re, se'en nu ntsu'hui cha' tyijyin jun nu ti'i.

Mdaa yu Pablo cha' ña'an ya qui'an ti' yu

6 Una yato'o cua' tyi'an tin quichen Damasco, chcua ndyi'ya cuaan, tsati ntyin msti sca xaa tlyu nu mdo'o la ni' cuaan, lo' msu'hua lo'o na 'ñan. 7 Cui' xaa mdlyun, lo' ngune 'ñan jui sca nu ycui', lo' juin 'ñan: Saulo, Saulo, ¿ñi cha' nda'an y'ni lyi'o 'ñan? 8 Mxcuen xacan': ¿Tucui ca lca um, Ñi X'nan hua? Lo' juin ñi 'ñan: Nan' lcan Jesús Nazaret nu nda'an y'ni lyi'o. 9 Lo'o yu ta'a nda'an na'an yu xaa can', lyee 'a ytsen yu, una a ngu'ya yu cha' tiyaa tucui ca ycui' can'. 10 Xacan' nen 'in ñi: Ñi X'nan hua, ¿ñi na ta nchca ti' um cu'nin? Lo' juin ñi 'ñan: Tyiton lo' sten quichen cua, cua caja nu quitsa' 'in ñi tñan ntsu'hui cha' cu'ni. 11 A ncua chcan' 'a 'ñan si'ya xaa nu m'ni 'ñan, can' cha' yu ta'a nda'an msñi yu yaan', lo' yten lo'o yu 'ñan quichen Damasco. 12 Can' ndi'in sca yu naan Ananía, sca yu nu nxñi 'a cunta 'in lo'o cha' 'in Ndiose, lo' ndyu'hui cuiya' ti' ne' judio chendyu 'in yu. 13 Yaan yu se'en ndi'in lo' juin yu 'ñan: Yu ta'a na Saulo, ntsu'hui cha' quila xaa quiloo xiya'. Ticui' xaa na'an 'in yu. 14 Lo' juin yu 'ñan: Ndiose 'in nten cula 'in na ngulohui ñi 'in, si'yana ca jlyo ti' ña'an cha' 'in ñi, lo' tca ña'an 'in ñi nu Luhui lati, lo' quine 'in nchgaa cha' nu chcui' ñi lo'o. 15 Cui' cunajo'o 'in ñi lo' chcui' lo'o nchgaa nten tsaña'an cha' nu cua' na'an lo' ngune 'in. 16 Can' cha' cua' ñii, a quita lyee la. Tyiton lo' chcua tya, lo' cuten qui'ya 'in lo'o cha' cuiya' 'in ñi.

Tsa ycui' yu Pablo cha' 'in Ndiose lo'o ne' gentil

17 Yato'o xa mxitucuin quichen Jerusalén, yten ni' lyaa lo' na'an xñii
sca cha' lja nchcuin' lyi'on 'in Ndiose.
18 Can' na'an 'in nu juin 'ñan: Ndla ti
cu'ni tyi'o quichen re, si'yana nten
re a cuan xu'hue ne' 'ñan lo'o cha' nu
chcui'. 19 Xacan' nen 'in ñi: Ñi X'nan
hua, jlyo tsu'hue ti' nten re ña'an
mda'an nan 'in jun nu cua' ya qui'an
ti' 'in um cunda scaa se'en ndiyo' ti'in
ne' judio, mjyi'in 'in jun lo' msu'huan
'in jun na'an chcuan. 20 Xa yjui ne' 'in
yu Steba, yu nu ycui' cha' tsu'hue 'in
um, lo'on nan' ndon xacan', sca cha' ti
'ñan lo'o ne', lo' yu'huin cunta ste' ne'
lja ndyujui ne' 'in yu. 21 Una ti' juin
la ñi 'ñan: Yaa, si'yana nan' ca'an tñan
'in tsaa tijyo' se'en ndi'in ne' gentil.

Xa msñi ne' sindatu cunta 'in yu Pablo

22 Tsacan' cha' nu cua' ycui' yu
Pablo xa mdyisnan ycui' cueen
ne': Yjui tijin um 'in yu si'yana a
nga'an 'a cha' ti' tyu'hui yu chendyu.
23 Mdyisnan msi'ya lo'o ne' 'in yu
Pablo lyee ya', lo' hasta msta ne' ste'
ne' lo' mxiloo ne' sñi yuu. 24 Can'
cha' cui' xaa ngulo x'nan sindatu can'
tñan, si'yana sten lo'o ne' 'in yu Pablo
na'an se'en ndi'in ne' lo' qui'ni yu
tsaya' quitsa' yu ñi cha' nsi'ya lo'o
nten can' 'in yu. 25 Xa mscan' ne' 'in
yu Pablo lo'o tiso, mñicha' yu 'in sca
nu ndlo tñan can': ¿Ta ntsu'hui cha'
cuiya' jyi'in um 'in sca yu romano,
lo' ti' lyijyi tyi'o qui'ya 'in yu? 26 Xa
ngujlyo ti' yu cha' can', cui' xaa ya
ytsa' yu 'in x'nan yu, lo' juin yu:
¿Ña'an ta ljuin um cua' ñii si'yana
ne' romano lca yu re? 27 Xacan' ya
ñicha' x'nan sindatu can' 'in yu Pablo:
Quitsa' 'ñan, ¿ta cha' ñi si'yana lca
ne' romano? Mxcuen yu Pablo: Cui'
yu. 28 Lo' juin yu x'nan sindatu can':
Lo'on na lcan yu romano, una lo'o tñi
jui cha' cuiya' re 'ñan. Xacan' mxcuen
yu Pablo: Una nan' lcan sca yu nu
ngula ca quichen romano. 29 Ne'
sindatu nu lca cha' jyi'in 'in yu Pablo
can', cui' xaa mdo'o tso' ne' lo' hasta
lo'o x'nan sindatu can' ytsen, si'yana
mscan' ne' 'in yu Pablo, lo' lca yu ne'
romano.

Xa ncua cuiya' cha' 'in yu Pablo tloo ne' judio

30 Yu x'nan sindatu can' si'yana
nchca ti' yu ca jlyo ti' yu ñi qui'ya ca
msu'hua ne' judio 'in yu Pablo, can'
cha' xca tsaan can' mxo' ti'in yu 'in
nchgaa yu nu ndlo tñan ni' lyaa 'in
ne' lo'o qui'yu cula, xacan' mxtin' ne'
carena nchcan' yu Pablo lo' ngulyoo
ne' 'in yu tloo ndi'in nten can'.

23

1 Yu Pablo mxina'an tsu'hue ca yu
tloo nten can', lo' juin yu: 'Un ta'a ju-
dio na, nan' jlyo tin' si'yana ndu'huin
sca chendyu nu luhui tloo Ndiose,
cui' cuaña'an cua' ñii. 2 Yu Ananía,
cui' yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, ngulo
yu tñan 'in yu nu ndon cui' ti sii'
yu Pablo si'yana ycuan' ne' tu'hua
yu. 3 Xacan' mxcuen yu Pablo 'in yu:
Ndiose ycuan' ñi tu'hua um, si'yana
lca um ña'an nchca ti' sca sii' na'an
nu tsu'hue ña'an mten, una nde ni' na
coo'. ¿Ta si'i na nducua um se'en nu
cu'ni cuiya' um cha' 'ñan lo'o cha' 'in
lee, una nde nsti quiya' um 'in na, lo'
ndlo um tñan si'yana jyi'in ne' 'ñan?
4 Nten nu ta'a ndon yu Pablo can' juin
'in yu: ¿Ta cuaña'an ndaja um 'in yu
nu ndlo ca tñan ni' lyaa 'in na, yu
nu ngui'ni tñan 'in Ndiose? 5 Juin yu
Pablo xacan': A ncua jlyo tin' si'yana
lca yu nu ndlo tñan ni' lyaa, lo' cha'
ñi si'yana ndeña'an nchcui' quityi 'in
Ndiose: —A chcui' cha' ti'i lo'o yu nu
ndlo tñan 'in—. 6 Xa na'an yu Pablo
si'yana lja can' ntsu'hui ne' saduceo, a
cunta lo'o ne' fariseo, ycui' cueen yu:
'Un ta'a judio na, nan' lcan ne' fariseo,
sñe' ta nten 'in ne' fariseo, lo' cua' ñii
si'yana ndiya qui'an tin' ntsu'hui cha'
tyiqui'o ne' ngujui, can' cha nchca
cuiya' cha' 'ñan. 7 Xa ycui' yu Pablo
cha' re, cui' xaa mdyisnan ycui' tyi-
jyin scasca ta ne', ne' fariseo lo'o ne'
saduceo, lo' a ncua 'a ca sca cha' ti 'in
ne'. 8 Ne' saduceo nchcui' ne' si'yana
a ntsu'hui cha' tyiqui'o ne' ngujui, ñi a
ntsu'hui angujle 'in Ndiose uta scasca

cui'in. Una ne' fariseo ndiya qui'an ti' ne' nchgaa cha' can'. 9 Si'yana lyee ycui' tyijyin ne', can' cha' mdyiton tucua snan ne' escriba, nu sca cha' ti 'in lo'o ne' fariseo, lo' juin ne': A sca qui'ya nguija lyoo hua 'in yu re, tina'an sca angujle uta sca cui'in ycui' lo'o yu, lo' cha' cuaña'an ndi'in cha', a tsu'hue xuun na lo'o Ndiose. 10 Tsa nducua lyee la nguilo ti'in nten can', lo' si'yana nguitsen x'nan sindatu can' ta cujui yuhua' ne' 'in yu Pablo, ngulo yu tñan si'yana quia lyaa yu sindatu 'in yu Pablo tuyaa' nten can', lo' tsa lo'o yu 'in na'an se'en ndi'in yu sindatu. 11 Xa ngu'ya tla can' ngulo'o tloo Ñi X'nan na 'in yu Pablo, lo' juin ñi 'in yu: Pablo, cu'ni tnu tiquee, si'yana tsaña'an ycui' cha' tsu'hue 'ñan quichen Jerusalén, cui' cuaña'an chcui' quichen Roma.

Xa m'ni cuiya' ne' cha' cujui ne' 'in yu Pablo

12 Xca tsaan can' m'ni cuiya' ne' judio cha' si'yana cujui ne' 'in yu Pablo, ngulo ca ne' 'in ne' si'yana a cu 'a ne', ñi a co'o 'a ne' tyi'a tsaya' nu cujui ne' 'in yu. 13 Ndyijyin tsa tucua yla ne' nu mdi'in tyaa 'in lo'o cha' can'. 14 Xacan' ya ycui' ne' lo'o yu nu ndlo tñan ni' lyaa 'in ne', lo'o nchgaa qui'yu cula, lo' juin ne': Huare' cua' ngulo ca hua 'in hua si'yana a cu 'a hua tsaya' nu cujui hua 'in yu Pablo. 15 Can' cha' nchgaa 'un nu ndlo tñan, cu'ni ti um cha' si'yana ti' cunan la um suun cha' 'in yu Pablo lo' jñan um 'in x'nan sindatu si'yana tsa lo'o ne' 'in yu quiaa tlya, lo' huare' cua' ndi'in tiyaa hua tucueen si'yana cujui hua 'in yu. 16 Una sñe' nu cuna'an ta'a ngula yu Pablo, ngune 'in yu cha' can', cui' xaa yaa yu se'en ndi'in ne' sindatu can', lo' mtsa' yu 'in yu Pablo nchgaa cha' can'. 17 Yu Pablo mdaa yu suun cha' re 'in sca nu lca que 'in sindatu, lo' juin yu: Tsa lo'o um 'in yu lyo' ti re tloo yu nu lca x'nan um, si'yana ntsu'hui sca cha' chcui' yu la cua. 18 Xacan' ya lo'o ne' 'in yu se'en ndi'in x'nan ne', lo' juin ne': Yu Pablo nu ntsu'hui na'an chcuan cua mjñan yu cha' tsu'hue 'ñan, si'yana can lo'on 'in yu lyo' ti re, si'yana ntsu'hui sca cha' quitsa' yu 'in um. 19 X'nan sindatu msñi yaa' yu lyo' ti can', ngulo tso' 'in yu lo' mñicha' 'in yu: ¿Ñi cha' nchca ti' chcui'? 20 Xacan' juin yu lyo' ti can': Sca ta ne' judio cua' m'ni sca ne' cha', lo' can jñan ne' cha' tsu'hue 'in um si'yana quiaa tlya tsa lo'o um 'in yu Pablo tloo ne' se'en nu tyi'o scua la cha' 'in yu. 21 Una a tsa qui'an ti' um 'in ne' si'yana ndyijyin tucua yla nu chu'hui ta 'in yu Pablo, cua' ngulo ca ne' 'in ne' si'yana a cu 'a ne' ñi a co'o ne' tyi'a tsaya' nu cujui ne' 'in yu. Lo' cua' ñii tsaloo nta ti ne' 'in um, cha' ña'an ljuin um. 22 Xacan' x'nan sindatu can' mducui xu'hua 'in yu lyo' ti can' quiaa yu, lo' juin yu 'in: A chcui' lo'o ñi sca tucui si'yana cua' mtsa' 'ñan.

Xa mdyaa ne' cunta 'in yu Pablo yaa' yu Felix

23 Yu can' msi'ya yu 'in tucua nu lca que 'in sindatu, lo' ngulo yu tñan 'in si'yana tyi'in tyaa yu si'yana ntsu'hui cha' tyi'o yu braa cua' caa tla. Tsa lo'o yu tucua ciento sindatu 'in yu la quichen Cesarea, lo'o snan yla ntsu'hui tii yu nu nchcua cuiyu, lo'o chcua ciento yu nu cui'ya quilyaa chcuan. 24 A cunta tyon tiyaa cuiyu nu chcua yu Pablo nu tsa lo'o ne' 'in yu se'en ndi'in yu Felix nu lca gubierno, lo' cu'ni ne' cunta 'in yu tucueen tsaa yu. 25 Xacan' ngua'an yu sca quityi nu cui'ya ne', lo' ndeña'an nchcui' na: 26 Nan' lcan Claudio Lisias nu nchcui' cha' 'in um loo quityi re, 'un nu lca gubierno Felix. 27 Yu re msñi ne' judio 'in yu, ncua ti' ne' cujui ne' 'in yu, lo' ngulaan 'in yu lo'o sindatu 'ñan si'yana ncua jlyo tin' lca yu sca ne' romano. 28 Si'yana ca jlyo tin' ñi qui'ya msu'hua ne' 'in yu, can' cha' ya lo'on 'in yu se'en nchca cuiya' qui'ya 'in ne'. 29 Ncua cuiya' tin' si'yana ngulo qui'ya ne' 'in yu si'ya cha' 'in lee 'in ne', una a sca qui'ya nguija lyoon 'in yu nu tsaa yu na'an

chcuan uta caja yu. 30 Una xa jui
nu mtsa' 'ñan si'yana cua' m'ni cuiya'
ne' judio cha' cujui ne' 'in yu, cui'
xaa ngua'an tñan 'in yu se'en ndlo
um tñan, cua' ycuin' lo'o tsalca nu
msu'hua qui'ya 'in yu, cha' nchca ti'
ne' can su'hua ne' qui'ya tloo um.
Tsacua ti cha' chcui' na. 31 Ticui' tla
can' mdo'o lo'o sindatu 'in yu Pablo
tsaya' mdiyaa ne' quichen Antípatris,
tsaña'an nu mdo'o tñan 'in ne'. 32 Xca
tsaan can' nguinu cunta 'in yu nu
nchcua cuiyu si'yana tsa lo'o lyijyi 'in
yu Pablo can', lo' nchgaa la ña'an yu
sindatu can' mxitucui yu se'en mdo'o
yu. 33 Xa mdiyaa ne' quichen Cesarea,
mdyaa ne' cunta quityi can' 'in yu nu
lca gubierno, lo' mchcuan ne' cunta
'in yu Pablo. 34 Xa mdyi ycui' yu nu
lca gubierno quityi can', mñicha' yu
'in Pablo cha' la quichen mdo'o yu. Xa
ngujlyo ti' yu si'yana mdo'o yu se'en
lyi'ya loo Cilicia, 35 juin yu 'in Pablo:
Xa caan yu msu'hua qui'ya 'in, xacan'
cu'nin cuiyan' cha' 'in. Ngulo yu tñan
si'yana tsa lo'o ne' 'in yu Pablo se'en
nducua na'an tñan 'in yu Herode, can'
chu'hui ne' cuan 'in yu.

24

Cha' nu ycui' yu Pablo tloo yu Felix

1 Xa mda'a ca'yu tsaan mdiyaa yu
Ananía nu ndlo ca tñan ni' lyaa 'in
ne' judio, lo'o chcua xnan qui'yu cula,
lo'o sca yu naan Tértulo, si'yana can'
yu nu ntsu'hui cha' chcui' lo'o gu-
bierno. Mdiyaa ne' tloo gubierno
si'yana su'hua ne' qui'ya 'in yu Pablo.
2 Xa nguila ton yu Pablo, mdyisnan
msu'hua yu Tértulo qui'ya tloo gu-
bierno, lo' juin yu: Nde mdiyaan hua
lo' ncua cuiya' ti' hua si'yana tsu'hue
'a cha' tiyaa 'in um lo'o ña'an nu ndlo
um tñan, can' cha' tsu'hue ndi'in hua,
3 lo' tsu'hue ntsu'hui tiquee hua ndu-
cuan xu'hue hua 'in um nchgaa se'en
ndlo um tñan, 'un nu lca Felix. 4 Cua'
ñii si'yana a cu'ni tiya' hua 'in um
lyee la, cu'ni um cha' tlyu ti' 'in hua
lo'o cha' nu chcui' hua. 5 Nchca ti'
hua quitsa' hua 'in um si'yana yu
re lca yu ña'an nchca ti' sca quicha,
nda'an xisuun yu 'in ne' judio sca
chcui chendyu, lo' lca yu que 'in ta
ne' nazareno. 6 Cua' ña'an ti ncua
ti' yu cu'ni yu ni' lyaa 'in hua, can'
cha' m'ni hua cha' nguinu yu si'yana
cu'ni cuiya' hua cha' 'in yu tsaña'an
nu nchcui' lee 'in hua. 7 Una yu
Lisias x'nan sindatu can', yten yu lo'o
juesa lo' ngulaa 'in yu re tuyaa' hua,
8 lo' ngulo yu tñan 'in hua si'yana can
su'hua hua qui'ya 'in yu tloo um, lo'
ca cuiya' ti' um cha' re xa cuñicha' um
'in yu. 9 Scaña'an ti nchcui' nchgaa ne'
judio ndi'in can'. 10 Xacan' m'ni yaa'
gubierno can' 'in yu Pablo si'yana tca
chcui' yu, lo' ndeña'an mdyisnan ycui'
yu: Nan' jlyo tin' si'yana cua' tyun
yjan ndlo um tñan, can' cha' lo'o nu
chcui lca tiqueen chcuin' lo'o um cua'
ñii. 11 A tucui ña'an ca cuiya' ti' um
cha' re, si'yana tsa ntsu'hui tichcua
ti tsaan yi'an quichen Jerusalén ya
y'nin tnun 'in Ndiose. 12 A nguija
lyoo ne' 'ñan nchcuin' cua' ña'an ti
lo'o nten ni' lyaa, uta nxilo ti'in 'in
ne' scasca se'en ndiyo' ti'in ne' judio,
uta loo quichen. 13 A ndyijyi ña'an
culyo scua la ne' qui'ya nu msu'hua
ne' 'ñan. 14 Una quitsan' 'in um cua'
ñii si'yana Tucueen nu nxcuan tloo
ne' re cua' ntsu'huin, ticui' Ndiose 'in
nten cula 'in hua ngui'nin tnun, lo'
ndiya qui'an tin' nchgaa cha' nguinu
scua loo quityi cha' 'in lee lo'o cha'
nu ngua'an yu nu mxiycui' Ndiose
'in cua' s'ni. 15 Su'hua ña'an ndu-
cua tloo hua 'in Ndiose lo'o ne' re,
si'yana ntsu'hui cha' tyiqui'o ne' cua'
ngujui, nten tsu'hue uta ne' nducun'.
16 Can' cha' nchgaa xaa nsñin cunta
'ñan, si'yana a nchca tin' cu'nin qui'ya
tloo Ndiose, uta cu'nin cua' ña'an ti
lo'o nten. 17 Si'yana cua' tyun 'a yjan
yi'an, can' cha' xiya' nguilan si'yana
taan sca lcuan 'in ta'a hua ne' judio,
a cunta taan lcuan ni' lyaa. 18 Cui'
tñan can' ngui'nin ni' lyaa xa cua' ngüi
cha' 'ñan, lo' tucua snan yu judio nu
mdo'o se'en lca Asia na'an ne' 'ñan,
una a nguilyu qui'an nten, ñi a nxilo
ti'in 'in ne'. 19 Can' nu nga'an cha'
can su'hua qui'ya 'ñan, cha' ta nde'en

la cha' nducui ncha'an 'in yu lo'on.
20 Uta ticui' ne' re quitsa' ne' 'in um,
cha' nde'en la cha' ngunan' m'nin tloo
ne' xa m'ni cuiya' ne' cha' 'ñan la cua.
21 Tina'an si'yana cueen ycuin' sca
cha' xa nu nen: Cua' ñii ngui'ni cuiya'
um cha' 'ñan si'yana ndiya qui'an tin'
ntsu'hui cha' tyiqui'o ne' cua' ngujui.
22 Xa ngune 'in yu Felix cha' re, cui'
xaa mxitiya' ti'in yu cha' can', si'yana
cua' jlyo tsu'hue ti' yu ña'an nguiaa
cha' 'in Tucueen can'. Lo' juin yu:
Xa caan yu Lisias x'nan sindatu can',
cu'nin cuiyan' lyijyin cha' re 'in um.
23 Ngulo yu tñan 'in que 'in sindatu
si'yana chu'hui ne' cuan 'in yu Pablo,
una a cunta 'a ti ne' lo'o yu lyee,
taa ne' ya' sten nchgaa ta'a tsu'hue
yu lo' tijin ne' na nu cunajo'o 'in yu.
24 Mdijin tucua snan tsaan xa mdiyan
lo'o yu Felix 'in Drusila cuilyi'o yu, lo'
lca ne' sca ne' judio. Msu'hua yu suun
si'yana caan yu Pablo lo' yato'o ngune
'in yu ña'an nguiaa cha' tsu'hue 'in
Jesucristo, 25 una xa mdyisnan ycui'
yu Pablo si'yana 'ni cha' tyi'in tsu'hue
na, lo' xñi na cunta 'in na si'yana tiyaa
xaa cu'ni Ndiose xñan bsya 'in na, cui'
xaa ytsen yu Felix, lo' juin yu 'in Pablo
can': Quiaa lya, cua xi'yan 'in xa nu
tyi'o lja 'ñan. 26 Yu Felix can' nducua
tloo yu si'yana su'hua lyiya' yu Pablo
'in yu, la xacan' culaa yu 'in, can'
cha' lu'hua ti mxi'ya yu 'in. 27 Mdijin
tucua yjan xa mdiyaa yu Felix can'
cunta cha' cuiya' ntsu'hui yaa' yu 'in
xca gubierno nu naan Porcio Festo.
Lo' se'en nu quinu tsu'hue tiquee ne'
judio lo'o yu, mxnu qui'ya yu 'in yu
Pablo can' yaa' yu Festo.

25

Cha' nu ycui' yu Pablo tloo yu Festo

1 Tsa ntsu'hui snan ti tsaan mdiya
ti'in yu Festo can' quichen Cesarea,
xa yaa yu nde Jerusalén. 2 Yu nu ndlo
tñan ni' lyaa 'in ne' judio, lo'o nchgaa
la ña'an yu nu ndon loo 'in ne', mdiyaa
ne' tloo yu Festo se'en nu su'hua ne'
qui'ya 'in yu Pablo, lo' mjñan ne' cha'
tsu'hue 'in yu, 3 cha' tca ca cuiya' cha'
'in yu Pablo xiya' quichen Jerusalén.
Cha' 'in ti ne' cua' m'ni cuiya' ne' cha'
si'yana chu'hui cunan ne' tucueen, lo'
cujui ne' 'in yu. 4 Una yu Festo mx-
cuen yu: Cua' ntsu'hui ne' cuan 'in yu
Pablo la quichen Cesarea, lo' nde cua
cua' ntsu'hui cha' xitucuin. 5 Can' cha'
tsalca nu ndon loo la 'in um, tca tsaa
can' lo'on, la cua su'hua can' qui'ya
'in yu cha' ta nde'en la na m'ni yu.
6 Ti' mdiya' la yu Festo can' cha xnu'
uta cha tii tsaan, xacan' mxitucui yu
nde quichen Cesarea. Xca tsaan can'
yten tucua yu se'en n'ni cuiya' yu
qui'ya, lo' ngulo yu tñan si'yana quia
'ya ne' 'in yu Pablo can'. 7 Ña'aan yten
yu Pablo msu'hua lo'o ne' judio nu
mdo'o quichen Jerusalén 'in yu, lo'
mdyisnan msu'hua ne' scasca qui'ya
'in yu, chacui' qui'ya nu tnu, una ñi
sca na lo' a nguñi na 'in yu. 8 Xacan'
mxcuen yu Pablo: Ñi sca cha' ngunan'
lo' a m'nin lo'o cha' 'in lee 'in ne' judio,
ñi lo'o laa, ñi lo'o César, a sca qui'ya
nducuin. 9 Yu Festo se'en nu quinu
tsu'hue yu lo'o ne' judio, mñicha' yu
'in yu Pablo: ¿Ta nchca ti' xitucui
quichen Jerusalén, lo' la cua cu'nin
cuiyan' cha' 'in? 10 Xacan' mxcuen
yu Pablo: ¡Ta si'i tloo um ndon cua'
ñii se'en ndlo yu César tñan, cui' re
ntsu'hui cha' ca cuiya' cha' 'ñan! 'Un
jlyo ti' um si'yana a sca qui'ya ndu-
cuin tloo ne' judio. 11 Una cha' nde'en
la cha' m'nin nu hasta cujui ne' 'ñan,
a cunen lo'o um ta a cajan. Una cha'
a sca qui'ya nguija lyoo 'ñan ña'an
nu ndlo qui'ya ne' 'ñan, a ntsu'hui
cha' quinun tuyaa' ne' re. Jñan cha'
tsu'hue 'in um si'yana yu César cu'ni
cuiya' yu cha' 'ñan. 12 Xa mdyi ycui'
yu Festo lo'o ta'a lyi'ya yu tñan, xacan'
juin yu 'in Pablo: Cua' mjñan si'yana
yu César cu'ni cuiya' cha' 'in, can' cha'
se'en nducua yu César tsaa.

Xa ycui' yu Pablo tloo yu Agripa lo'o Berenice

13 Mdijin tucua snan tsaan can',
mdiyaa yu ree Agripa lo'o Berenice
si'yana chcui' cha' ne' 'in yu Festo.
14 Lo' si'yana tyun tsaan mdi'in ne'

can', jui ña'an mdaa yu Festo suun cha' 'in yu Pablo lo'o ne', lo' juin yu: Nde mxnu su'hua yu Felix sca yu preso. 15 Xa yi'an Jerusalén, yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa 'in ne' judio, lo'o nchgaa qui'yu cula, mjñan ne' cha' cuiya' 'ñan si'yana tyi'o qui'ya 'in yu tsaya' nu caja yu. 16 Una mxcuen 'in ne' si'yana a ntsu'hui cha' 'in ne' romano ndyaa ne' sca tucui loo cha' ndyija, cha' na a nchca ca cuiya' cha' 'in yu tloo ndon nu nsu'hua qui'ya 'in yu, lo' ti' lyijyi chcui' yu cha' nu 'in yu. 17 Can' cha' xa mdiyaan ne' nde re, tlya xca tsaan can' mxi'yan 'in yu preso can' si'yana ca cuiya' cha' 'in yu. 18 Mdyisnan ycui' ne', una ñi sca qui'ya ña'an nu ñan tin', a mdaa ne' 'in yu. 19 Tsaloo si'ya cha' nu cua' ntsu'hui 'in ne', can' qui'ya mdaa ne' 'in yu. N'ni tyi'ya ne' 'in sca yu naan Jesús nu cua' ngujui, una yu Pablo nchcui' yu si'ya lo'o ca yu can'. 20 Si'yana a ngujlyo ña'an ndi'in cha' re, can' cha' mñichan' 'in yu Pablo cha' nchca ti' yu xitucui yu nde Jerusalén, lo' la cua ca cuiya' cha' 'in yu. 21 Una yu Pablo mjñan yu si'yana yu Augusto cu'ni cuiya' cha' 'in yu, can' cha' ngulon tñan si'yana ti' chu'hui ne' cuan 'in yu tsaya' ca'an tñan 'in yu tsaa yu se'en nducua yu can'. 22 Xacan' yu Agripa juin yu 'in yu Festo: Lo'on nan' nchca tin' quine 'ñan cha' nchcui' yu cua. Lo' juin yu Festo: Quiaa quine 'in um cha' nu chcui' yu. 23 Xca tsaan can' yu Agripa lo'o Berenice, lco' tsu'hue ne' yten ne' ña'an lo'o nchgaa x'nan sindatu, lo'o nchgaa la ña'an ne' nu ndon loo 'in ne' quichen can', xacan' m'ni yu Festo cha' nguian lo'o ne' 'in yu Pablo can', 24 lo' juin yu Festo: 'Un yu nu lca ree Agripa lo'o tsalca nu ta'a nducua na re, tloo um cua' ndon yu re, lo' ña'aan ne' judio msu'hua qui'ya 'in yu xa yi'an Jerusalén, a cunta yan su'hua ne' qui'ya 'in yu la re, lo' nchcui' cueen ne' si'yana caja tijin yu. 25 Una cui' xaa ngu'yan cha' tiyaa si'yana a sca qui'ya m'ni yu nu lo'o caja yu. Lo' si'yana cui' yu mjñan yu si'yana yu Augusto cu'ni cuiya' cha' 'in yu, can' cha' ntsu'hui tiqueen ca'an tñan 'in yu la cua. 26 Una a ngujlyo tin' ña'an tsaa' quityi qui'ya 'in yu nu ca'an tñan 'in yu x'nan na, can' cha' m'nin cha' yaan yu tloo um, 'un nu lca ree Agripa tsatlyu lo'o nchgaa ta'a nducua na re, lo' ca cuiya' cha' 'in yu, xacan' caja ña'an tsaa' quityi cha' 'in yu. 27 Si'yana a ntsu'hui cha' tijin na sca preso, cha' si'i culo nducua taa na suun ñi qui'ya m'ni yu.

26

Cha' nu ycui' yu Pablo tloo yu Agripa

1 Xacan' juin yu Agripa 'in yu Pablo: Ntsu'hui cha' cuiya' 'in chcui'. Xacan' mscuen yu Pablo yaa' yu, lo' mdyisnan mdaa yu suun ña'an ndi'in cha' 'in yu, lo' juin yu: 2 Tsu'hue 'a ntsu'hui tiqueen si'yana tca taan suun lo'o um, 'un nu lca ree Agripa, lo' ca cuiya' ti' um ña'an ndi'in cha' 'ñan, lo' si'i ña'an qui'ya nsu'hua ne' judio 'ñan. 3 Tsu'hue 'a si'yana 'un cua' jlyo ti' um ña'an cha' nu ntsu'hui 'in ne' judio lo'o scasca cha' nu nchcui' tyijyin ne'. Cu'ni um cha' tlyu ti' 'ñan lo'o cha' nu chcuin'.

Chendyu mdu'hui yu Pablo cua' s'ni

4 Nchgaa ne' judio ndyu'hui lyoo tsu'hue ne' 'ñan ña'an chendyu nu mdu'huin, si'yana lja ne' ncua suhuen, a cunta mdi'in quichen Jerusalén. 5 Jlyo ti' ne' si'yana cua' s'ni nducui ncha'an cha' 'in ne' fariseo, ta nu ti lati ndi'in ne', lo' cui' ne' tca quitsa' ne' 'in um cha' re. 6 Cua' ñii nchca cuiya' cha' 'ñan si'ya cha' nu nducua tloon, tsaña'an cha' nu cua' mdi'in tyaa Ndiose lo'o nten cula 'in hua, 7 cui' cha' nu nducua tloo tsa tichcua ta nten 'in hua, nu tla lo' cucha ngui'ni tnu hua 'in Ndiose lja nta hua cha' nu cua' mdi'in tyaa ñi, lo' si'ya cha' re, 'un nu lca ree Agripa, ndlo qui'ya ne' judio 'ñan. 8 ¿Ta ñan ti' um si'yana Ndiose a tca cu'ni ñi cha' tyiqui'o ne' cua' ngujui? Ña'an mxitijin yu Pablo nu ti'i 'in jun ti' culoo 9 Nan' nguñan tin' ti' culoo

si'yana cui' 'a ña'an m'nin, xa mna'an
ti'in cha' 'in Jesús Nazaret, 10 can'
cha' lo'o cha' cuiya' 'in yu nu ndlo ca
tñan ni' lyaa, ti' la quichen Jerusalén
msu'huan 'in jun nu ndiya qui'an ti'
'in Jesús na'an chcuan, lo' xa yjui ne'
'in jun ncua sca cha' ti 'ñan lo'o ne'.
11 Tyun 'a ya' mxitijin 'in jun nu ti'i
nchgaa se'en n'ni tnu ne' judio 'in
Ndiose, lo' mxicu'nin 'in jun si'yana
chcui' ca'an jun cha' nu ndiya qui'an
ti' jun. Lyee ncua ti'i tin' 'in jun, can'
cha' scasca quichen mducui ncha'an
'in jun.

Yu Pablo mdaa yu suun ña'an ya qui'an ti' yu

12 Cui' si'ya cha' can' ngui'an
quichen Damasco lo'o cha' cuiya'
'in yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa 'in
ne' judio. 13 Cua' ca ndyi'ya cuaan
ngui'an tucueen can', na'an msti
sca xaa nu mdo'o la ni' cuaan nu
tsu'hue lati ña'an que xaa 'in cucha,
lo' msu'hua lo'o na 'ñan lo'o yu ta'a
ngui'an can'. 14 Cui' ña'an lcaa mdlyu
hua nchgaa hua, xacan' ngune 'ñan
jui sca nu ycui' lo'o cha' hebreo,
lo' juin 'ñan: Saulo, Saulo, ¿ñi cha'
nda'an y'ni lyi'o 'ñan? ¿Ta a jlyo ti'
si'yana ticuii' ngui'ni ti'i lo'o ña'an
nu ngui'ni cua? 15 Xacan' mxcuen:
¿Tucui ca lca um Ñi X'nan hua? Lo'
juin Ñi X'nan na 'ñan: Nan' lcan Jesús
nu nda'an y'ni lyi'o. 16 Tyiton lya,
nan' ngulo'on tloon 'in si'yana ca
sca nguso 'ñan, lo' tsa ycui' lo'o nten
cha' nu na'an cua' ñii, lo'o cha' nu ti'
lyijyi culo'on 'in. 17 Culaan 'in tuyaa'
ne' judio lo'o ne' gentil, si'yana cua'
ñii ca'an tñan 'in tsaa se'en ndi'in
ne', 18 lo' sla cha' tiyaa 'in ne', ña'an
ca si'yana tyi'o tso' ne' loo cha' tla
yta 'in ne' lo' tyon ne' loo xaa 'in
Ndiose, tyi'o ne' se'en ntsu'hui ne'
tuyaa' laxa'an lo' chcui ncha'an ne' 'in
Ndiose, xacan' chca qui'ya nducui ne'
loo nu tsa qui'an ti' ne' 'ñan, lo' chcuan
ne' cunta cha' tsu'hue nu taa Ndiose
'in nchgaa nu mdo'o hui 'in ñi. Ña'an
ncua ja'an yu Pablo 'in Jesús 19 Can'
cha' cua' ñii quitsan' 'in um, 'un nu
lca ree Agripa, si'yana a m'nin lye' tin'
lo'o cha' nu mdo'o la ni' cuaan. 20 Culo
nducua la ycuin' cha' re lo'o ne' ndi'in
quichen Damasco, a cunta lo'o ne'
Jerusalén, lo'o ña'aan se'en lyi'ya loo
Judea, cui' cuaña'an ycuin' lo'o ne'
gentil si'yana tyaa ti' ne' 'in Ndiose,
lo' culo'o xñan ne' 'in ne' lo'o scasca
cha' tsu'hue nu cu'ni ne'. 21 Si'ya
cha' re msñi ne' judio 'ñan la ni' lyaa
'in ne', lo' ncua cha' cujui ne' 'ñan.
22 Una Ndiose mda yaa' ñi 'ñan, can'
cha' loo cha' re ndon hasta cua' ñii,
cula lo' suhue nchcuin' cha' tsu'hue
'in ñi lo'o, chcui ña'an nguiaa cha' nu
ycui' Moisé lo'o cha' nu ycui' nchgaa
la ña'an yu nu mxiycui' Ndiose 'in
cua' s'ni: 23 si'yana ñi nu lca Cristo
ntsu'hui cha' tyijyin ñi nu ti'i tsaya'
caja ñi, lo' culoo la ñi tyiqui'o ñi
si'yana ca ñi sca xaa 'in ne' judio lo'o
ne' gentil.

Ncua ti' yu Pablo si'yana tsa qui'an ti' yu Agripa

24 Lja nchcui' yu cha' re, ycui' cueen
yu Festo: Cua' ndiyo' Pablo, loo nu
lyee 'a m'ni cha'an can' cha' nchca
ndiyo'. 25 Xacan' mxcuen yu Pablo:
'Un ñi Festo, si'i na ndiyon', cui' ca
nu nchcuin' cha' nu ñi lo'o sca cha'
tiyaa nu chcui. 26 Nde nducua yu ree,
jlyo tsu'hue ti' yu ña'an ndi'in cha' re,
can' cha' a sca lca tiqueen chcuin' tloo
yu, si'yana nchgaa cha' re ndyi'ya yu
cunta si'yana si'i cha' nu yato'o cunan
ti ca lca na. 27 'Un nu lca ree Agripa,
¿ta ndiya qui'an ti' um cha' nu mxnu
scua yu nu mxiycui' Ndiose 'in? Nan'
jlyo tin' si'yana ndiya qui'an ti' um.
28 Xacan' mxcuen yu ree can': ¿Ta ñan
ti' si'yana lo'o cha' nu ycui' ti cua, tsa
qui'an tin' 'in Cristo? 29 Mxcuen yu
Pablo: Cha' Ndiose ljuin, a 'ni cha' ta
cui' xaa uta ndiya' la, una 'ni cha' tsa
qui'an ti' um lo'o nchgaa ta'a nducua
um re, lo' ca um sca sñe' ñi ña'an nu
lcan, una si'i ña'an nu nchcan' lo'o
carena re. 30 Xa mdyi ycui' yu Pablo
cha' re, tsatlyu mdyiton yu ree can',
lo'o gubierno, lo'o Berenice, lo'o nch-
gaa la ña'an ta'a nducua yu. 31 Mdo'o
ntan ne' se'en can', mdyisnan ycui'

ne' scasca ne', lo' nchcui' ne': A sca qui'ya nducui yu re nu quinu yu'hui yu na'an chcuan uta caja yu. 32 Yu Agripa can' juin yu 'in Festo: Tca lyaa yu re cha' cua na a mjñan yu cha' si'yana yu César cu'ni cuiya' cha' 'in yu.

27

Xa nguiaa yu Pablo preso quichen Roma

1 Mdiyaa xaa nu juin ne' si'yana tsaa hua se'en lca Italia, xacan' mdyaa ne' cunta 'in yu Pablo yaa' yu Julio, nu lca que 'in yu sindatu ta 'in yu Augusta, a cunta lo'o chcua xnan yu preso. 2 Xacan' yten hua ni' yca na'an nu mdo'o quichen Adramitio, nu ntsu'hui cha' tyi'o ti'in scasca se'en lyi'ya loo Asia. Mdo'o hua nguiaa hua, lo' ta'a nguiaa hua 'in yu Aristarco nu mdo'o quichen Tesalónica se'en lyi'ya loo Macedonia. 3 Xca tsaan can' mdyi'o ti'in hua quichen Sidón, lo' si'yana mña'an 'tnan ti' yu Julio 'in yu Pablo, mdaa yu cha' cuiya' tsaa yu se'en ndi'in ta'a tsu'hue yu si'yana cu'ni cunta 'in yu. 4 Xacan' yten hua ni' yca na'an can', lo' si'yana lyee nchca cui'in se'en nguiaa hua, can' cha' msñi hua luhua' tso' cueen se'en su yuu ngutyi se'en lca Chipre. 5 Xa mdijin hua se'en lyi'ya loo Cilicia lo'o Panfilia, xacan' mdyi'o ti'in hua quichen Mira se'en lyi'ya loo Licia. 6 Can' na'an yu nu lca que 'in sindatu xca yca na'an nu mdo'o quichen Alejandría nu tiyaa se'en lca Italia, lo' ni' can' yten lo'o yu 'in hua. 7 Tyun 'a tsaan yu'hui lyijyi hua loo tyi'a can', que' 'a mdiyaa hua chcua se'en ndi'in quichen Gnido, cuaña'an ti' nchca cui'in nde loo se'en nguiaa hua, can' cha' mxisti hua luhua' tso' nde 'ya se'en su yuu ngutyi se'en lca Creta, chcua se'en ndi'in quichen Salmón. 8 Lyee 'a tñan mdijin hua cua' juin tu'hua tyi'a can', tsaya' mdyi'o ti'in hua sca se'en nu nchcui' ne' lo'o Buenos Puertos, lo' cui' ti can' ndi'in quichen Lasea. 9 Si'yana cua' tyun tsaan mtnan' hua, a cunta cua' mdijin tsaan nu n'ni ne' judio ayuna, chen nchcui 'in hua ti' tsaa la hua ni' yca na'an can', can' cha' yu Pablo mdaa yu cha' tiyaa 'in ta'a nda'an yu, 10 lo' juin yu: Nchgaa 'un yu ta'a nda'an na re, nan' xque' tin' si'yana chen nchcui 'in na nu ti' tsaa la na, quinan' yca na'an re lo'o yu'hua ntsu'hui ni' na, lo' tsato'o lo'o nare' quinan' na. 11 Una yu nu lca que 'in sindatu can' a m'ni cunta yu cha' ycui' yu Pablo, lyee la m'ni cunta yu 'in yu nda'an lo'o 'in yca na'an can' lo'o x'nan na. 12 Si'yana tucui ti ña'an quinu yu se'en can' tsaan nu tlya', can' cha' qui'an la yu m'ni sca yu cha' nu tyijyin yu tsaa yu cha' ti' bla tiyaa yu quichen Fenice se'en lyi'ya loo Creta, sca se'en chcan' tucua nscan chendyu, lo' can' quinu yu tsaan nu tlya'.

Xa yaan quio cui'in loo tyi'a tujo'o

13 Mdyisnan mscua cui'in jo'o ti nu nguiaa tso' ca se'en ntsu'hui cha' tsaa yu, lo' ñan ti' yu tsa lo'o na 'in yu, can' cha' ngulyoo yu chcuan nu nsñi tucui 'in yca na'an can', lo' mdo'o yu nguiaa yu cua' juin tu'hua tyi'a se'en lyi'ya loo Creta. 14 Xi'i ti mducui yaan sca cui'in tnu nu nchcui' ne' lo'o Euroclidón, lo' msi'yu taa na loo yca na'an can'. 15 Si'yana juesa 'a yaan cui'in can', lo' a ncua 'a 'in hua tsa lo'o hua 'in yca na'an can', mdaa tu hua ya' ya lo'o cui'in can' 'in hua se'en nu ncua ti' na. 16 Ya lo'o cui'in can' 'in hua nde luhua' tso' ca se'en su yuu ngutyi nu naan Clauda, que' 'a ncua canan ngulyoo hua 'in yca na'an lyo' ti nu nducuan quii yca na'an can'. 17 Xa mdyi'o scua na chon' yca na'an tlyu can', xacan' mdyisnan nguxen yu tiso sii' yca na'an tlyu can' lo' mscan' tla yu 'in na. Nguitsen yu cha' tsa ycan' yu'hui yca na'an can' loo ysin se'en lca Sirte, can' cha' mdyi'ya yu te' nducua que yca na'an can', lo' ngula yaa' yu 'in na. 18 Una xca tsaan can' lyee la mscuin ti'in cui'in 'in yca na'an can', xacan' mdyisnan mscuan yu yu'hua ntsu'hui ni' na loo tyi'a. 19 Nu cua' nchca snan tsaan can', na nu 'ni lati cha' 'in yca na'an can' lo'

mscuan hua 'in na. 20 Tyun 'a tsaan,
ñi cucha ñi cuii a ncua chcan' 'a, lo'
tsacua ña'an nchca quio cui'in tnu nu
mscuin ti'in 'in yca na'an can', cua'
mxñii ti' hua si'yana a tyi'o laa 'a hua.
21 Si'yana cua' tyun tsaan a nchca cu
'a hua, mdyiton yu Pablo tlu'hue la
lja hua, lo' juin yu: Nchgaa 'un yu
ta'a nda'an na re, cha' cua na ngune
'in um ña'an cha' nu ycuin' lo'o um
si'yana a tyi'o na se'en lca Creta, lo'
a ña'an na cha' tnu re. 22 Una cua'
ñii chcuin' lo'o um si'yana cu'ni tnu
tiquee um, siya' yca na'an re jlyo na
una nare' a sca ca 'in na. 23 Si'yana
tla nu mdijin re, Ndiose X'nan, ñi nu
ngui'ni tnu hua 'in, ngua'an tñan ñi
sca angujle nu mdi'in lo'on. 24 Lo' juin
'ñan: A cutsen Pablo, si'yana ntsu'hui
cha' tiyaa ton tloo yu César, lo' si'yana
mjñan cha' tsu'hue 'ñan, tyi'o laa nch-
gaa la ña'an yu ta'a nda'an re. 25 Can'
cha' cua' ñii, nchgaa um cu'ni tnu
tiquee um, si'yana ndiya qui'an tin'
'in Ndiose, lo' chcui ña'an mtsa' an-
gujle 'ñan, cui' cuaña'an tsato'o na.
26 Una ntsu'hui cha' tsa ycan' yu'hui
yca na'an re cui' ti se'en su sca yuu
ngutyi. 27 Xa cua' nchca tilcua tla
nu cua' nguia lo'o cui'in can' 'in hua
loo tyi'a tujo'o Adriático, tlu'hue tla
can' yu nu nda'an lo'o 'in na ngüi ti'
yu si'yana cua' tyi'o ca'an ti hua loo
yuu ngutyi. 28 Xacan' msu'hua cuiya'
yu tsala ña'an qui'ñi se'en nguiaa hua
can', lo' ntsu'hui na cla ta. Xa cua'
nguiaa na nde loo la msu'hua cuiya'
la yu 'in na, lo' cha' 'tñu ti ta ti' ndiyaa
na xacan'. 29 Lo' nguitsen yu cha' tsa
tucua yca na'an can' loo quee, can'
cha' nde chon' mxityu su'hua yu tsa
jacua chcuan nu nxñi tucui 'in na, lo'
lca tiquee yu cha' cua na cua' qui'ya
xaa. 30 Tsalca yu nu nda'an lo'o yca
na'an can' ncua ti' yu tyi'o cunan ti yu
ni' yca na'an lyo' ti can', lo' mdyi'ya
yu 'in na loo tyi'a, lo' m'ni ti yu cha'
si'yana culo jni yu tiso nu nchcan'
chcuan ti'in nu nducui nde chon' yca
na'an can'. 31 Una yu Pablo juin yu
'in yu nu lca que can' lo'o nchgaa
la ña'an yu sindatu: Cha' na yu re
xnan yu, ñi sca um lo' a tyi'o laa um.
32 Yu sindatu can' msi'yu yu tiso nu
nchcan' ca'an yca na'an lyo' ti can',
lo' mdaa tu yu ya' quinan' yu'hui na
loo tyi'a can'. 33 Xa cua' ljyaan xaa,
yu Pablo mdaa yu cha' tnu tiquee 'in
nchgaa yu can' si'yana cu chin' yu,
lo' juin yu: Cua' nchca tilcua tsaan
nguitsa sla na, lo' a nchca cu 'a na.
34 Can' cha' cua' ñii, taa na juesa cu
chin' na si'yana a ña'an ti' na lyee la,
lo' cha' ñi si'yana ñi sca quichan' que
na a quinan' na. 35 Xa mdyi ycui' yu
cha' re msñi yu sca jaslya, tloo na'an
nchgaa yu can' mdyaa yu xu'hue 'in
Ndiose, msu'hue yu 'in na lo' ycu yu
'in na. 36 Xacan' nchgaa la ña'an yu
jui cha' tnu tiquee 'in yu, lo' mdyisnan
ycu yu. 37 Loo nchgaa hua ndiyaa
hua tsa tucua ciento ntsu'hui snan yla
ntsu'hui 'tñuxca hua, nu ntsu'hui hua
ni' yca na'an can'. 38 Xa cua' ycu yu,
mdyisnan mslo su'hua yu mti trigo
loo tyi'a can' si'yana quisa la su'hua
yca na'an can'.

Xa ngutyin' yu'hui yca na'an

39 Xa ngu'ya xaa, a yu'hui lyoo yu
se'en can', una na'an yu sca se'en yten
yu'hui tyi'a tujo'o, chcan' loo ysin 'in
na, lo' mdya ycui' yu cha' tca tsa lo'o
yu 'in yca na'an can' loo ysin can'.
40 Xacan' msi'yu yu tiso nu nsñi tucui
'in yca na'an can', mxnu sti yu chcuan
can' ni' tyi'a, cui' ña'an lcaa mxtin'
yu ti nu nchcan' ca'an yca nu nda
juesa 'in na, xacan' mscuen yu te' nu
chcua nde loo yca na'an can', mdo'o
na nguiaa na chcua tu'hua ysin can'.
41 Una xa mdiyaa na sca se'en nguio'
tucua ysin, can' ycan' yu'hui na lo'
nguinu tucua cuaan suun na, juesa
nu ndiyan ytsa tyi'a can' mdyisnan
msta na 'in yca na'an can'. 42 Xacan'
yu sindatu m'ni cuiya' yu cha' si'yana
cujui yu 'in nchgaa yu preso can',
si'yana a xcua yu tyi'a lo' lyaa yu.
43 Una yu nu lca que can' a mdaa yu
cha' cuiya' si'yana ntsu'hui tiquee yu
culaa yu 'in yu Pablo can'. Xacan'
ngulo yu tñan cha' ti ña'an yu nchca
nxcua yu tyi'a, tyi'o ca'an yu loo ysin

can', 44 lo' nchgaa la ña'an yu lo'o
juesa 'in ca' ti uta chon' yu'hua nu
nducui loo tyi'a can' tiyaa yu la can'.
Cuaña'an yato'o nchgaa yu mdo'o laa
yu loo tyi'a can'.

28

Xa mdyi'o ca'an yu Pablo loo yuu se'en lca Malta

1 Xa cua' mdyi'o ca'an hua loo ysin
can', jui nu mtsa' 'in hua si'yana loo
yuu ngutyi se'en mdiyaa hua can'
naan na Malta. 2 Nten ndi'in can'
tsu'hue 'a cha' 'in ne', mxiqui'o ne'
quii' lo' mxi'ya ne' 'in hua si'yana
ndyi'ya quioo, a cunta tlya'. 3 Yu
Pablo can' mxo' yu stan' yca ngutyi,
lja msu'hua yu 'in na loo quii' can',
mdo'o snan sca cunaan nu la loo quii'
can', lo' ycu 'in yaa' yu. 4 Xa na'an
nten nu ndi'in ca can', si'yana nducui
ti 'in loo yaa' yu, scasca ne' mdyisnan
ycui' ne': Nu cha' ñi ca si'yana lca
yu re nu ndujui nten, lo' siya' mdo'o
laa yu loo tyi'a, una cua' ñii ngula
yaa' ndiose 'in yu. 5 Mscuin yu yaa'
yu, lo' mdyu yu'hui cunaan can' loo
quii' lo' a sca ncua 'in yu. 6 Nta ne'
ñi xaa scuen quiin yu, uta caja yu,
una xa na'an ne' si'yana cua' tsaan
ycu cunaan can' 'in yu, lo' a sca ncua
'in yu, xacan' mxitsa'an ne' cha' tiyaa
'in ne', lo' nchcui' ne' si'yana lca yu
sca ndiose. 7 Cui' ti can' ndi'in yuu
'in sca yu naan Publio, lo' lca yu bsya
se'en can', ncuan xu'hue yu 'in hua lo'
ni' snan tsaan tsu'hue 'a mna'an seen
yu 'in hua. 8 Yato'o sti yu Publio can'
nscua yu ti'i yu lo'o tique', a cunta lo'o
quicha tne. Yu Pablo yten se'en nscua
yu can', lo' xa mdyi ycui' lyi'o yu 'in
Ndiose mdi'in tyaa yu yaa' yu 'in, lo'
m'ni chca yu 'in. 9 Xacan' nchgaa
la ña'an nu ti'i ndi'in can' mdyisnan
yaan se'en ndi'in yu Pablo, lo' nchgaa
ne' mchca ne'. 10 Lja mdi'in hua can'
tsu'hue 'a yu'hui ne' cunta 'in hua, lo'
xa cua' tyi'o hua tsaa hua ni' xca yca
na'an, xacan' mda xu'hue ne' nchgaa
loo na nu cunajo'o 'in hua tucueen
tsaa hua.

Xa mdiyaa yu Pablo quichen Roma

11 Tsani' snan coo' mdi'in hua se'en
can', xacan' mdo'o hua nguiaa hua
ni' xca yca na'an nu mdo'o quichen
Alejandría, can' nguinu tucui na
tsalja mdijin tsaan nu tlya', lo' tloo
na nga'an lcuin Castor lo'o Pólux.
12 Xacan' mdyi'o ti'in hua quichen
Siracusa se'en nguinu hua snan
tsaan. 13 Can' mdo'o hua nguiaa hua
cua' juin tu'hua tyi'a tsaya' mdiyaa
hua quichen Regio. Xca tsaan can'
mdo'o hua nguiaa hua, lo' mdyisnan
mscua cui'in nde chon' se'en cua'
mdijin hua, la xca tsaan can' mdiyaa
hua quichen Puteoli. 14 Can' na'an
ta'a hua lo'o jun ta'a na, mjñan jun
cha' tsu'hue 'in hua si'yana quinu
hua lo'o jun sca snan. Xacan' mdo'o
hua nguiaa hua nde quichen Roma
tucueen lyuu. 15 Jun ta'a na ndi'in
Roma, xa ynan jun cha' si'yana cua'
ljyaan hua tucueen, ya ycua jun 'in
hua la se'en lca Foro de Apio. Xa
mdiyaa hua se'en lca Snan Tienta,
lo'o can' ndi'in ta la jun 'in hua. Xa
na'an yu Pablo 'in nchgaa jun can',
mdyaa yu xu'hue 'in Ndiose lo' jui
cha' tnu tiquee 'in yu. 16 Xa mdiyaa
hua quichen Roma, yu nu lca que
'in sindatu can' mdyaa yu cunta 'in
nchgaa yu preso yaa' xca x'nan yu
sindatu. Mdaa yu cha' cuiya' si'yana
tyi'in yu Pablo xca se'en, lo' scati
sindatu chu'hui cunta 'in yu.

Ycui' yu Pablo cha' 'in Jesús quichen Roma

17 Xa mda'a snan tsaan can', yu
Pablo m'ni yu cha' mxi'ya yu 'in nch-
gaa ne' judio nu ndon loo lati quichen
can', xa cua' nguio' ti'in ne' juin yu
'in ne': Nchgaa 'un ta'a judio na, quit-
san' 'in um si'yana a nchca sca cha'
quinan' 'ñan lo'o nchgaa ta'a judio
na, ñi lo'o ña'an cha' nu cua' ntsu'hui
'in na, una ti' la Jerusalén mdyaa ne'
cunta 'ñan yaa' yu bsya romano, lo'
ngua'an tñan yu 'ñan ljyaan preso nde
re. 18 Yu bsya cua' m'ni cuiya' yu
cha' 'ñan, lo' ncua ti' ne' culaa ne'
'ñan si'yana a sca qui'ya nguija lyoo
'ñan nu lo'o cujui ne' 'ñan. 19 Una
si'ya ne' judio nu mtñan qui'ya 'ñan,

mjñan si'yana yu César cu'ni cuiya' yu cha' 'ñan, lo' si'i si'yana nde'en la na m'nin. 20 Can' cha' msi'yan 'in um si'yana chcuin' lo'o um cha' re, lo' ca jlyo ti' um si'ya cha' nu nta naa ne' Israel, can' cha' nchcan' lo'o carena re. 21 Xacan' mxcuen ne' 'in yu Pablo: Ñi sca quityi nu mdo'o Judea, a nchca chcuan hua cunta nu nchcui' cha' 'in, ñi sca ta'a judio na, a nchca can ti'in tyaa qui'ya 'in nde re, ta nde'en la cha' nducui ncha'an 'in. 22 Una nchca ti' hua quine 'in hua ña'an cha' nu ndlo'o, si'yana nchgaa se'en na'an ti'i ne' ña'an cha' nu ntsu'hui cua. 23 M'ni cuiya' ne' cha' lo'o yu tsaan nu ntsu'hui cha' chcui' yu lo'o ne', qui'an 'a ne' mdiyaa ne' ña'an se'en ntsu'hui yu, lo' chcui tsaan can' ngu-lyo scua la yu tsaña'an ntsu'hui cha' culo Ndiose tñan, ycui' yu cha' 'in lee nu ngua'an scua Moisé, lo'o cha' nu ngua'an scua yu nu mxiycui' Ndiose 'in, ña'an ca si'yana tsa qui'an ti' ne' 'in Jesús. 24 Ntsu'hui nu ya qui'an ti' cha' nu ycui' yu Pablo, lo' ntsu'hui nu a ya qui'an ti'. 25 A ncua ca sca cha' ti 'in ne', can' cha' juin yu Pablo xa nu cua' tyi'o tso' ne': Cha' ñi ña'an mxiycui' Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in yu Isaía xa ycui' yu lo'o nten cula 'in na, lo' juin ñi: 26 —Yaa, lo' chcui' lo'o nten cua: Siya' lyee la ne 'in um, una a ndyi'ya um cha' tiyaa, siya' lyee la ña'an um lo' a chcan' 'in um. 27 Si'yana nten re ncua tla cusya 'in ne', cua' mxiya' ti' ne' ne 'in ne', mducun ne' quiloo ne', ña'an ca si'yana a ca chcan' 'in ne', ñi a quine 'in ne', ñi a qui'ya ne' cha' tiyaa, ñi a quia nan ne' 'ñan se'en nu cu'nin chcan 'in ne'—. 28 Can' cha' ca jlyo ti' um cua' ñii, si'yana lo'o ne' gentil cua' mdaa Ndiose cha' cuiya' tyi'o laa ne', can' nu quine 'in cha' re. 29 Xa mdyi ycui' yu cha' re, mdo'o ne' judio nguiaa ne', scasca ne' mdyisnan ycui' tyijyin ne' si'ya cha' can'. 30 Yu Pablo msu'hua lyiya' yu sca na'an se'en mdi'in qui'ya yu tsani' tucua yjan, lo' nducuan xu'hue yu nchgaa nu ndyi'an can', 31 lo' nchcui' yu ña'an ntsu'hui cha' culo Ndiose tñan 'in ne', ndlo'o yu cha' 'in Ñi X'nan na Jesucristo, ñi a ytsen 'a yu ycui' yu lo' ñi a tucui 'a nu nducui ndijin.

Romanos

Yu Pablo nchcui' cha' yu 'in jun Roma

1 Nan' yu Pablo nu lca nguso 'in
Jesucristo nda'an quityi re 'in um,
ngulohui ñi 'ñan si'yana cu'nin tñan
'in ñi, ngulo ton ñi 'ñan si'yana chcuin'
cha' tsu'hue 'in Ndiose, 2 cui' cha'
nu mdi'in tyaa ñi lo'o na ti' culoo
lo' nguinu scua na loo quityi 'in ñi,
tsaña'an nu mxiycui' ñi 'in nguso 'in
ñi cua' s'ni. 3 Lo' nchcui' na cha' 'in
Sñe' ñi, cui' ñi X'nan na Jesucristo nu
yaan loo ta nten 'in Davi lo'o tso' 'in
cunan' ñi, 4 una lo'o sca cha' cuiya'
nu tlyu, si'ya Espíritu nu Luhui 'in
Ndiose, ncua chcan' loo si'yana lca
ñi Sñe' Ndiose xa mdyiqui'o ñi lja ne'
ngujui. 5 Si'ya ñi can' cha' mchcuan
hua cha' tsu'hue re, ngulohui ñi 'in
hua nu chcui' hua cha' tsu'hue 'in ñi,
ña'an ca si'yana sca chcui chendyu
tsa qui'an ti' cha' re, lo' caja nu cu'ni
tnu 'in ñi, 6 cui' lja can' ntsu'hui um,
si'yana cua' msi'ya ñi 'in um sten
um tso' 'in Jesucristo, 7 'un nu ndi'in
quichen Roma nu ndyu'hui cuiya' ti'
Ndiose 'in, lo' msi'ya ñi 'in um si'yana
ca um nu luhui 'in ñi. Stina Ndiose
lo'o Ñi X'nan na Jesucristo taa ñi cha'
tsu'hue nu chu'hui ni' cusya 'in um lo'
cu'ni ñi cha' tyi'in tsu'hue um.

Xa ncua ti' yu Pablo tsaa yu quichen Roma

8 Tsaña'an nguiaa cha' 'in um, culo
nducua la ndyaan xu'hue 'in Ndiose
si'ya Jesucristo si'yana sca chcui
chendyu nguia nscua cueen cha' 'in
um ña'an nu ndiya qui'an ti' um 'in
ñi. 9 Ndiose, ñi nu ngui'nin tñan 'in
lo'o nu chcui cusya 'ñan, nchcuin' cha'
tsu'hue 'in Sñe' ñi, jlyo ti' ñi si'yana
nchgaa xaa ndiya yu'hui tin' 'in um
xa nchcuin' lyi'on 'in ñi, 10 lo' njñan
'in ñi cha' taa ñi cha' cuiya' nu tsa'an
can se'en ndi'in um, 11 si'yana lyee
lca tiqueen ña'an ta'a na se'en nu ta
yaan' 'in um lo'o cha' nu ndiya qui'an
ti' um, si'yana tca tyon tla um lo'o
cha' can', 12 cuaña'an scasca na taa
na cha' tnu tiquee 'in ta'a na lo'o cha'
nu ndiya qui'an ti' na. 13 Ca cuiya' ti'
um, 'un jun ta'a na, si'yana tyun ya'
ncua tin' tsa'an se'en ndi'in um (una
a ncua si'ya scasca cha' nu nchcui
ndijin), si'yana ca chcan' loo tñan nu
ngui'nin lja um, cui' ña'an nguiaa cha'
'ñan lo'o nchgaa la ña'an ne' gentil.
14 Can' cha' 'ni cha' chcuin' cha' re lo'o
nchgaa tucui, ne' griego uta si'i ne'
griego, ta lca ne' nu m'ni cha'an uta
a m'ni cha'an ne'. 15 Can' cha' cunta
cha' nu 'ñan lyee lca tiqueen chcuin'
cha' tsu'hue 'in Cristo lo'o um, 'un nu
ndi'in quichen Roma.

Cha' 'in Cristo lca cha' cuiya' 'in Ndiose

16 A nxijyi'o tin' chcuin' cha' tsu'hue
'in Cristo, si'yana lca na cha' cuiya'
'in Ndiose nu culo laa 'in nchgaa nu
tsa qui'an ti' 'in ñi, culo nducua la
'in ne' judio ngui'ni ca'an cha' re,
a cunta lo'o ne' griego. 17 Si'yana
loo cha' tsu'hue re nchca chcan' loo
ña'an ntsu'hui cha' quinu luhui na
tloo Ndiose, una tsaloo ti si'ya cha' nu
tsa qui'an ti' na 'in ñi, tsaña'an nchcui'
quityi 'in Ndiose: —Nu quinu luhui
tloo Ndiose, caja chendyu 'in loo nu
tsa qui'an ti' 'in ñi—.

Nchgaa nten nducui qui'ya

18 Si'yana ti' la ni' cuaan ljyaan cha'
nsin' ti' nu ntsu'hui tiquee Ndiose
si'ya scasca cha' ngunan' nu ngui'ni
nten, cui' cha' nu nchcui ndijin loo
cha' nu ñi 'in Ndiose. 19 Si'yana
tsaña'an ndi'in cha' 'in Ndiose, nchca
chcan' loo na si'yana cui' ñi cua'
ngulyo scua la ñi cha' can' lo'o ne'.
20 Si'yana cha' nu a chcan' 'in Ndiose,
lo'o cha' cuiya' nu a ndiyatii 'in ñi,
a cunta tsaña'an lca ñi, ncua chcan'
loo cha' re ti' xa mtñan ñi chendyu,
lo' si'ya na nu mtñan ñi can' tca ca
cuiya' ti' ne' ña'an ndi'in cha' 'in ñi, lo'
a ndyijyi ña'an taa ne' qui'ya. 21 Siya'
cua' yu'hui lyoo ne' 'in ñi, una a m'ni
tnu ne' 'in ñi tsaña'an Ndiose lca ñi,
a mdyaa ne' xu'hue 'in ñi, cui' ca nu
mdyaa ne' 'in ne' siya' ti loo cha' tinto,
lo' si'ya cha' can' nde lyee la mchcun

cha' tiyaa 'in ne'. 22 Siya' nchcui' ne' si'yana lca ne' sca nu tiyaa la, una nde lyee la ncua tiji nan ne', 23 loo nu ntsu'hui cha' cu'ni tnu ne' 'in Ndiose, ñi nu ndi'in tsala xaa, yato'o m'ni tnu ne' lcuin nten chendyu, lcuin quiñi, lcuin 'ni lo'o 'ni nu nsuhue' ni'. 24 Can' cha' siya' ti ngula yaa' Ndiose 'in ne' se'en nda'an ne' loo cha' ngunan' can', yato'o yten yu'hui ne' lo'o ña'an tucui ti, mdyaa ne' 'in ne' loo cha' jyi'o, 25 cui' si'yana mxitsa'an ne' cha' nu ñi 'in Ndiose lo'o cha' cuiñi can', mdaa ne' loo na nu mtñan ñi lo' m'ni tnu ne' 'in na, una a m'ni tnu ne' 'in Ñi nu Mtñan 'in na, ñi nu ntsu'hui cha' cu'ni tnu na 'in tsala xaa. Amen. 26 Can' cha' ngula yaa' Ndiose 'in ne' loo cha' ngunan' can', nu a chu'hui lyoo 'a ne' ñi na lca cha' jyi'o, lo' ne' cuna'an mxitsa'an ne' ña'an cha' 'in ne' lo'o yu qui'yu lo' yten yu'hui ne' lo'o ticui' ta'a cuna'an ne', 27 ticui' cuaña'an yu qui'yu, mxitsa'an yu ña'an cha' nu cua' ntsu'hui 'in yu lo'o ne' cuna'an, yato'o lyee la ncua lca tiquee yu sten yu'hui yu lo'o ticui' ta'a qui'yu yu, nu a yu'hui lyoo 'a yu ñi na lca cha' jyi'o, lo' cuaña'an ticuii' chon' yu mso' tucua yu nu ti'i si'ya cha' ngunan' nu m'ni yu. 28 Si'yana a msu'hua loo ne' 'in Ndiose, can' cha' ngula yaa' ñi 'in ne' siya' ti loo cha' tiyaa ngunan' can', se'en nu cu'ni ne' na nu a ntsu'hui cha' cu'ni ne', 29 mtsa'an yu'hui ne' lo'o chacui' cha' nu a tsu'hue, cha' nu nguiten yu'hui ne' lo'o ña'an tucui ti, cha' nducun', cha' xquee', scasca cha' ngunan', cha' jñan ti', cha' nu ndujui ne' nten, cha' cusuun, cha' cuiñi, cha' mañan, 30 cha' nchca nchcui', cha' nu nchcui' ca'an ta'a ne', nchca ta'a cusuun ne' 'in Ndiose, ndaja ta'a ne', siye' ne', ndaa ne' loo ne' ticuii' ne', ndlo que ne' cha' ngunan', a ja'an ne' 'in nten cula 'in ne', 31 tinto ne', a nsu'hua loo ne' cha' nu nchcui' ne', a ntsu'hui cha' tsu'hue 'in ne' lo'o ñi sca tucui, a ndyi 'a ti'i tiquee ne', lo' a ña'an 'tnan ti' ne' 'in ta'a nten ne'. 32 Siya' jlyo ti' ne' cha' nu cua' mdi'in tyaa Ndiose si'yana nu cu'ni cuaña'an ndyi'o tñan caja can', una ti' nguia quiñan ne' lo'o cha' can', lo' si'i tsacan' ti, cui' ca nu tsu'hue ntsu'hui tiquee ne' xa nu lo'o xca tucui ngui'ni cha' can'.

2

Xñan bsya nu ñi 'in Ndiose

1 Can' cha' a ndyijyi ña'an suhui um tloo um, nchgaa 'un nu ndlo qui'ya 'in xca tucui, si'yana tsaña'an nu ndlo qui'ya um 'in nten, ticuii' um nso' tucua um qui'ya chon' um, si'yana scaña'an ti ngui'ni um lo'o can'. 2 Cua' jlyo ti' na si'yana Ndiose lo'o cha' nu ñi n'ni cuiya' ñi cha' 'in nu ngui'ni cuaña'an. 3 ¿Ta ñan ti' um si'yana a ntsu'hui cha' cu'ni cuiya' Ndiose cha' 'in um, 'un nu ndlo qui'ya 'in xca tucui lo' scaña'an ti ngui'ni um lo'o can'? 4 ¿Ta nxcuan tloo um 'in Ndiose, lo' tsala ña'an tlyu cha' tsu'hue ntsu'hui 'in ñi, ndaa loo ñi 'in nten, ntsu'hui cha' tlyu ti' 'in ñi? ¿Ta a jlyo ti' um si'ya cha' tsu'hue 'in ñi ndyijyi ña'an xilo'o chon' um qui'ya ngui'ni um? 5 Una si'ya cha' lye' ti' lo'o cha' nu tla cusya 'in um, nguia nso' tucua um yuhue' chon' um nu qui'ni ca'an 'in um xa cu'ni Ndiose xñan bsya 'in nten chendyu lo'o sca cha' nu ñi, cui' tsaan nu ca chcan' loo cha' nsin' ti' nu ntsu'hui tiquee ñi, 6 —lo' su'hua lyiya' ñi 'in na cua' ña'aan tñan m'ni na cunda scaa na—: 7 Nu a ndla' ti' cu'ni tñan tsu'hue, qui'ni ca'an 'in lo'o chendyu nu a tsatii 'a, si'yana lyee lca tiquee can' lo'o xaa 'in Ndiose, nan can' ña'an nu quinu tsu'hue tiquee ñi lo'o, lo' nta sca chendyu nu a ntsu'hui 'a cha' jlyo. 8 Una tsalca nu lye' ti' nu a nducua tñan cha' nu ñi, xitijin ñi 'in can' nu ti'i lo'o cha' nsin' ti' nu ntsu'hui tiquee ñi, si'yana nguiaa can' tso' 'in cha' ngunan', 9 lo' cuaña'an scasca nu ti'i lo'o cha' xi'in caan 'in nten chendyu nu ngui'ni tñan ngunan', lo' culo nducua la qui'ni ca'an cha' can' 'in ne' judio, a cunta lo'o ne' gentil. 10 Una nchgaa nu ngui'ni tñan tsu'hue qui'ni ca'an 'in can' loo xaa 'in Ndiose, scuen cuaan ñi 'in can' lo' a sca la cha' chu'hui tiquee,

culo nducua la qui'ni ca'an cha' can' 'in ne' judio, a cunta lo'o ne' gentil, 11 si'yana Ndiose scaña'an ti ngui'ni cuiya' ñi cha' 'in nten. 12 Nchgaa nu ngui'ni qui'ya nu a nchca quine 'in cha' 'in lee, quinan' can', una si'i lo'o cunta 'in lee, cui' cuaña'an nchgaa nu ngui'ni qui'ya lo' ndyu'hui lyoo lee, cunta 'in lee ca cuiya' cha' 'in can', 13 si'yana nu ne 'in cha' 'in lee, si'i can' nu quinu luhui tloo Ndiose, cui' ca nu si'yana nducua can' tñan cha' nu nchcui' na. 14 Ne' gentil nu a ntsu'hui lee 'in, xa n'ni ne' ña'an nu nchcui' lee, ña'an loo cha' si'yana ndyu'hui lyoo ne' cha' 'in lee, siya' a ntsu'hui na 'in ne', 15 lo' nchca chcan' loo si'yana ni' cusya 'in ne' cua' ntsu'hui lee can', ticui' cha' tiyaa 'in ne' ndaa suun cha' ta cui' ña'an uta si'i ña'an ngui'ni ne'. 16 Tsato'o cha' re tsaan nu cu'ni cuiya' Ndiose cha' 'in nten chendyu si'ya Jesucristo, nchgaa cha' nu m'ni cunan ti ne', lo' nchcuin' cha' re tsaña'an cha' tsu'hue nu mdaa Ndiose 'ñan.

Cha' 'in ne' judio lo'o cha' 'in lee

17 'Un nchcui' um si'yana lca um ne' judio, a cunta nchcua quiloo um cha' 'in lee, ngui'ni siye' um si'yana tso' 'in Ndiose nguiaa um, 18 lo' jlyo ti' um cha' nu nchca ti' Ndiose, a cunta ndyi'ya um cha' tiyaa ña'an cha' nu tsu'hue lati, cui' si'yana ngui'ni cha'an um cha' 'in lee can'. 19 Ñan ti' um si'yana ndlo'o um 'in nu cuityin', lo' lca um sca xaa 'in nu nda'an lo'o cha' tla yta 'in, 20 xque' ti' um si'yana ndlo'o um 'in nu a sca cha' jlyo ti' uta 'in nu suhue ti, nchcui' um si'yana cua' jui cha' tiyaa 'in um lo' ndyu'hui lyoo um cha' nu ñi, cui' si'ya cha' 'in lee can'. 21 'Un nu ndlo'o 'in xca tucui, ¿ñi cha' a ndlo'o um 'in um ticuii' um? 'Un nu nchcui' si'yana a ntsu'hui cha' cu'ni na cunan, ¿ta a ngui'ni um cunan? 22 A cunta nchcui' um si'yana a sten yu'hui na lo'o cuilyi'o nten, ¿ta a nguiten yu'hui um lo'o ña'an tucui ti? Cui' cuaña'an nxcuan tloo um 'in lcuin jo'o, lo' 'un ¿ta nda um loo Ndiose ña'an nu ntsu'hui cha'? 23 'Un nu ngui'ni siye' 'in lo'o cha' 'in lee, ¿ta si'i 'in Ndiose nxcuan tloo um loo nu ncha ti'in um cha' 'in lee can'? 24 Si'yana ndeña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: —Si'ya um, can' cha' ndaja ne' gentil 'in Ndiose—. 25 Cha' ñi si'yana 'un nu ncua circuncida 'in, ntsu'hui lyoo cha' can' 'in um cha' cua na nducua um tñan cha' 'in lee, una si'yana a nducua um tñan 'in na, cua cha' ti ncua circuncida 'in um. 26 Cha' ntsu'hui xca ta nu a ncua circuncida 'in, una cha' nxu'hua se'en can' cha' 'in lee, ña'an loo cha' si'yana lo'o can' ncua circuncida 'in. 27 Tsato'o nu a ncua circuncida 'in, cui' nu tsu'hue nxu'hua se'en cha' 'in lee, can' nu ntsu'hui suun 'in culo qui'ya 'in um, si'yana 'un ncua circuncida 'in um lo' a nxu'hua se'en um cha' 'in lee can'. 28 Si'yana sca nten, a lca ne' judio lo'o tso' 'in cunan' ne', cui' cuaña'an lo'o cha' nu nchca circuncida 'in ne', a ljyaan na lo'o tso' 'in cunan' ne', 29 cui' ca nu nde ni' cusya 'in na lca na ne' judio, xa nu cha' ñi ca nchca circuncida 'in na, cha' re ljyaan na si'ya cha' cuiya' 'in Espíritu lo' si'i lo'o cunta 'in lee, can' nu quinu tsu'hue lo'o Ndiose, lo' si'i lo'o nten chendyu.

3

1 Xacan' jan ñi, ¿ñi tsu'hue cu'ni cha' lca na ne' judio, lo' ñi canan chu'hui 'in na ca circuncida 'in na? 2 Ntsu'hui ña'an nda yaa' na, si'yana culo nducua la 'in ne' judio mxnu Ndiose cunta cha' nu ycui' ñi. 3 Xacan' jan ñi, cha' ntsu'hui nu a mdo'o ñi cha' 'in tloo Ndiose, ¿ta can' cha' a ñi ndi'in cha' 'in Ndiose? 4 Si'i na, si'yana Ndiose ñi ndi'in cha' 'in ñi, lo' nchgaa nten chendyu lca ne' nu cuiñi, cui' ña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: —Si'yana mdo'o ñi cha' 'in um lo'o cha' nu ycui' um, lo' cu'ni um canan xa caja nu culo qui'ya 'in um—. 5 Cha' si'ya qui'ya 'in na nchca chcan' loo cha' nu ñi 'in Ndiose, ¿ña'an ta ljuin na xacan'? ¿Tsaña'an nxitijin ñi 'in nten nu ti'i, ta can' cha' a ñi ndi'in cha' 'in Ndiose? (Nchcuin' lo'o um tsaña'an nguiaa cha' tiyaa 'in nten chendyu.) 6 Ndiose ñi ndi'in cha' 'in ñi, lo' cha' si'i na, ¿ña'an ta tca cu'ni ñi xñan bsya 'in

nten chendyu cha' na can'? 7 Lo' si'ya
cha' cuiñi 'ñan, ncua chcan' loo cha'
nu ñi 'in Ndiose se'en nu scuen cuaan
cha' 'in ñi, ¿ñi cha' ti' ndyijyi nu ndlo
qui'ya 'ñan cha' na can'? 8 ¿Ta tsu'hue
lati cha' chcui' na: Cu'ni na tñan ngu-
nan', ña'an ca si'yana ca chcan' loo
cha' tsu'hue? (Ntsu'hui nu nchcui'
ca'an 'in na si'yana cuaña'an ndlo'o
na, una ntsu'hui suun 'in can' caan
yuhue' chon').

A tucui nu ñi ndi'in cha' 'in

9 Xacan' jan ñi, ¿ta tsu'hue la nten
lca na que 'in nchgaa la tucui? Si'i
na, ¿ta si'i cua' ycui' na si'yana ne'
judio lo'o ne' gentil ngui'ni ne' qui'ya?
10 Si'yana ndeña'an nchcui' quityi 'in
Ndiose: —A tucui nu ñi ndi'in cha'
'in, ñi sca can' lo' a ntsu'hui, 11 a
tucui nu ndyi'ya cunta cha' nu ñi,
a tucui nu ndiya nan 'in Ndiose.
12 Nchgaa ne' mdo'o tso' ne', mtsa'an
yu'hui ne' lo'o cha' ngunan', a tucui
nu ngui'ni tñan tsu'hue, ñi sca can' lo'
a ntsu'hui. 13 Tu'hua ne' nguiaa cha'
'in na tsaña'an sca tucuaa nu nducua
la, nguilyu tse' ne' loo cha' cuiñi, lo'o
tu'hua ne' n'ni ne' ti'i tsaña'an nchca
ti' sca cunaan la. 14 Mtsa'an yu'hui
tu'hua ne' lo'o yuhue' si'ya cha' tla
cusya 'in ne'. 15 Ndla ndsa nguiaa ne'
se'en nu cujui ta'a ne'. 16 Nguiaa ne'
njlyo ne' 'in ta'a nten ne', lo' nxnu ne'
cha' xi'in tucueen nguiaa ne'. 17 A
yu'hui lyoo ne' tucueen nu taa cha'
tsu'hue 'in ne', 18 ñi a ntsen ne' tloo
Ndiose —. 19 Una cua' jlyo ti' na
si'yana nchgaa cha' nu nchcui' lee,
nchcui' na cha' 'in nten nu ngui'ni
cha'an 'in na, ña'an ca si'yana nchgaa
nten chcua seen tu'hua ne', lo' ña'aan
nten chendyu ca cuiya' ti' ne' si'yana
nducui ne' qui'ya tloo Ndiose. 20 —
Si'yana ñi sca tucui a quinu luhui tloo
Ndiose— loo nu xu'hua se'en cha' 'in
lee, cui' ca nu si'ya lee can' ca cuiya' ti'
na si'yana nducui na qui'ya.

Quinu luhui na tloo Ndiose loo nu tsa qui'an ti' na

21 Cua' ñii nchca chcan' loo ña'an
nu ntsu'hui cha' quinu luhui na tloo
Ndiose, una si'i lo'o cunta 'in lee,
si'yana lee can' tsatlyu lo'o cha' nu
ngua'an yu nu mxiycui' Ndiose 'in
ndaa na suun cha' re, 22 si'yana quinu
luhui nten tloo Ndiose loo nu tsa
qui'an ti' ne' 'in Jesucristo, lo' qui'ni
ca'an cha' re 'in nchgaa nu tsa qui'an
ti' 'in ñi, si'yana scaña'an ti ndi'in cha'
'in na nchgaa na, 23 si'yana nchgaa
na m'ni na qui'ya, mducua tijyo' na
loo xaa 'in Ndiose. 24 Una si'ya cha'
tsu'hue nu mdo'o tiquee ñi, xu'hue ti
mxnu luhui ñi 'in na si'ya Cristo Jesús
xa msi'i ñi 'in na, 25 Ndiose mdi'in tyaa
ñi cha' si'yana Cristo ca ñi ña'an nchca
ti' sca lcuan nu si'ya tne ñi xu'hua
lyiya' qui'ya 'in nten loo nu tsa qui'an
ti' ne' 'in ñi, cuaña'an ca chcan' loo
si'yana ñi ndi'in cha' 'in Ndiose loo
nu yu'hui cha' tlyu ti' 'in ñi lo'o ne'
nu mdi'in cua' s'ni tsaña'an cuaan ti
mdijin ñi qui'ya 'in ne', 26 lo' ca cuiya'
ti' nten cua' ñii, tsala ña'an ñi ndi'in
cha' 'in ñi, cui' si'yana scati ñi lca ñi nu
luhui, lo' scati ñi tca suhui ñi 'in nu tsa
qui'an ti' 'in Jesús. 27 Xacan' jan ñi, ¿la
nguinu cha' siye' can'? A la nguiten
na. ¿Ta si'yana ndon loo lee can', uta
nde'en la tñan tsu'hue m'ni ne'? Si'i
na, cui' ca nu si'yana ndiya qui'an ti'
ne' 'in Ndiose. 28 Nchca cuiya' ti' na
xacan' si'yana nten chendyu quinu
luhui ne' loo nu tsa qui'an ti' ne' 'in ñi,
lo' si'i si'yana xu'hua se'en can' cha'
'in lee. 29 ¿Ta lca ñi Ndiose 'in ne'
judio ti? ¿Ta si'i lo'o ne' gentil lca ñi
Ndiose 'in ne'? Cha' ñi lca ñi Ndiose
'in ne' gentil. 30 Si'yana —scati Ndiose
ntsu'hui—, lo' tsaña'an nsuhui ñi 'in
nu ncua circuncida 'in loo nu ndiya
qui'an ti' 'in ñi, cui' cuaña'an nsuhui
ñi 'in nu a ncua circuncida 'in. 31 ¿Ta
si'yana ndiya qui'an ti' na 'in ñi, can'
cha' nde nxcuan tloo na cha' 'in lee
can'? Si'i na, cui' ca nu nde lyee la
nsu'hua loo na cha' can'.

4

Chendyu 'in Abraham

1 Xacan' jan ñi, ¿ñi canan yu'hui 'in
Abraham nu ncua nten cula 'in na
si'ya chendyu nu mdu'hui yu? 2 Cha'
cua na Abraham nguinu luhui tloo
Ndiose si'ya cha' tsu'hue nu m'ni,

ntsu'hui suun 'in cu'ni siye', una si'i
si'ya cha' 'in Ndiose. 3 Una, ¿ña'an
ta nchcui' quityi 'in Ndiose? —
Abraham nguinu luhui tloo Ndiose
loo nu ya qui'an ti' 'in ñi—. 4 Sca
yu nu n'ni tñan, si'i xu'hue ti nxñi
siya' yu, cui' ca nu si'yana cua' m'ni
yu tñan. 5 Una xcaña'an lo'o sca nten
nu a nducua tloo lo'o tñan tsu'hue
nu ngui'ni, cui' ca nu ndiya qui'an ti'
can' 'in Ndiose, ñi nu nsuhui 'in nten
qui'ya chendyu, lo' si'ya cha' can'
ndijin ñi cunta 'in lca sca nu luhui,
6 tsaña'an nchcui' Davi si'yana tsu'hue
ca xu'hue sca nten nu nxnu luhui
Ndiose 'in, una si'i si'yana nde'en
la tñan tsu'hue nu cua' m'ni, 7 lo'
ndeña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: —
Tsu'hue ca xu'hue sca nten nu m'ni
Ndiose cha' tlyu ti' 'in, lo' mxca ñi
nchgaa qui'ya 'in. 8 Tsu'hue ca xu'hue
sca nten nu a ndlo qui'ya Ñi X'nan
na 'in—. 9 Xacan' jan ñi, ¿ta tsa nten
nu nchca circuncida ti 'in ntsu'hui
xu'hue ne' lo'o cha' re, uta na lo'o nu
a nchca circuncida 'in? Nchcui' na
si'yana Abraham —nguinu luhui tloo
Ndiose loo nu ya qui'an ti' 'in ñi—.
10 ¿Ña'an ta mchcua yu cha' tsu'hue
re? ¿Ta xa ncua circuncida 'in yu uta
xa ti' lyijyi ca na? Mchcuan yu cha' re
xa nu ti' lyijyi ca circuncida 'in yu, lo'
si'i xa nu cua' m'ni yu 'in na. 11 Chon'
nde'en can' ncua circuncida 'in yu,
una cua' lca luhui yu tloo Ndiose loo
nu ya qui'an ti' yu 'in ñi, si'yana ca
yu sti nchgaa nu ndiya qui'an ti' 'in
Ndiose siya' a ncua circuncida 'in,
si'yana lo'o can' quinu luhui loo nu
tsa qui'an ti' 'in ñi. 12 A cunta si'yana
ca yu sti nchgaa nu nchca circuncida
'in, una si'i tsaloo ti si'ya cha' can',
cui' ca nu si'yana chcui ncha'an can'
chendyu 'in Abraham nu ncua nten
cula 'in na, lo' tsa qui'an ti' can' 'in
Ndiose tsaña'an nu m'ni Abraham xa
nu ti' lyijyi ca circuncida 'in.

Loo nu ya qui'an ti' yu jui cha' tsu'hue 'in yu

13 Si'i lo'o cunta 'in lee mdi'in tyaa
Ndiose sca cha' lo'o Abraham tsatlyu
lo'o ta nten 'in yu, si'yana chcuan
yu cunta ña'aan chendyu re, cui' ca
nu si'ya cha' nu ya qui'an ti' yu 'in
ñi nguinu luhui yu. 14 Cha' cua na
tsalca nu nguia ncha'an cha' 'in lee
ntsu'hui xu'hue lo'o cha' can', cua
cha' ti tsa qui'an ti' nten, lo' a sca
cunta ntsu'hui cha' nu cua' mdi'in
tyaa Ndiose xacan'. 15 Si'ya lee can'
cha' nxitijin Ndiose 'in nten nu ti'i,
una cha' a ntsu'hui lee, a sca cha'
nchcui ncha'an 'in na xacan'. 16 Cu'ni
na cunta ljyaan cha' tsu'hue can' 'in
na loo nu ya qui'an ti' na 'in Ndiose,
cui' si'yana xu'hue ti caja cha' can',
ña'an ca si'yana quinu scua tla cha'
re lo'o ta nten 'in sñe' Abraham. Si'i
tsa 'in ti nu nguia ncha'an cha' 'in
lee qui'ni ca'an cha' re 'in, cui' ca
nu lo'o nchgaa nu ndiya qui'an ti' 'in
Ndiose tsaña'an m'ni Abraham, nu lca
sti nchgaa nare', 17 (cui' ña'an nchcui'
quityi 'in Ndiose: —Nan' mdi'in tyaan
'in si'yana ca sti qui'an 'a nten —.)
Tloo Ndiose nguinu scua cha' re, cui'
ñi nu 'in ya qui'an ti' Abraham, ñi
nu n'ni cha' ndyiqui'o nten, lo' ndlo'o
naan ñi sca na nu a chcan' tsaña'an
nchca ti' sca na nu cua' ndi'in. 18 Siya'
a nducua tloo Abraham cha' tsu'hue
re, una ya qui'an ti' yu cha' nu mdi'in
tyaa Ndiose lo'o yu, cui' si'yana tsa tu-
cua xaa ca yu sti qui'an nten, tsaña'an
cha' nu cua' juin ñi lo'o yu: —
Cuaña'an ntsu'hui cha' ca qui'an ta
nten 'in sñe'—. 19 A m'ni na'an ti'
yu lo'o cha' nu ya qui'an ti' yu siya'
cua' cula yu, a cunta cua' caja ti yu
(si'yana cua' tiyaa yu sca ciento yjan),
a cunta Sara nu lca cuilyi'o yu a nchca
siya' tyi'in sñe' can'. 20 Una a m'ni
na'an ti' yu lo' ñi a m'ni tucua ti' yu
lo'o cha' nu mdi'in tyaa Ndiose lo'o
yu, cui' ca nu msu'hua loo yu cha'
nu ndiya qui'an ti' yu lo' m'ni tnu yu
'in Ndiose, 21 ñi tsachin' ti lo' a m'ni
tucua ti' yu, ta na a tca 'in Ndiose
cu'ni ñi nchgaa cha' nu cua' mdi'in
tyaa ñi, 22 can' cha' —nguinu luhui
yu tloo Ndiose loo nu ya qui'an ti' 'in
ñi—. 23 Si'i si'ya cha' 'in Abraham ti
ngua'an scua cha' re tsaña'an nguinu
luhui yu, 24 cui' ca nu lo'o cha' 'in nare'
nguinu scua na si'yana quinu luhui

na tloo ñi, tsalca naa nu ndiya qui'an ti' 'in ñi nu m'ni cha' mdyiqui'o Ñi X'nan na Jesús, 25 ñi nu mdaa Ndiose cha' cuiya' caja si'ya qui'ya nducui na, lo' mdyiqui'o ñi si'yana tca quinu luhui na tloo Ndiose.

5

Cha' tsu'hue nu cua' jui 'in na lo'o tso' 'in Ndiose

1 Si'yana cua' nguinu luhui na tloo Ndiose loo nu ya qui'an ti' na 'in ñi, can' cha' mchca tsu'hue cha' 'in na lo'o Ndiose si'ya Ñi X'nan na Jesucristo. 2 Si'ya ñi tca sten na tloo Ndiose lo' chcuan na cha' tsu'hue 'in ñi loo nu ya qui'an ti' na, lo' tla ndon na loo cha' re, a cunta tsu'hue ntsu'hui tiquee na si'yana nducua tloo na qui'ni ca'an 'in na loo xaa 'in Ndiose. 3 Si'i tsacan' ti cha' tsu'hue ntsu'hui tiquee na, cui' ca nu si'yana ndijin na scasca nu ti'i, jlyo ti' na si'yana lo'o cha' nu ndijin na nde lyee la chu'hui cha' tlyu ti' 'in na, 4 si'ya cha' tlyu ti' can' nde lyee la ca ngula ti' na, cuañaan nde lyee la chcua quiloo na cha' nu cua' mdi'in tyaa Ndiose. 5 Jlyo ti' na tsato'o cha' re, si'yana mtsa'an yu'hui cha' tsu'hue 'in Ndiose ni' cusya 'in na si'ya Espíritu nu Luhui nu mdaa ñi 'in na. 6 Xa na'an ndi'in cha' 'in na, ya tucua tsaan ngujui Cristo tñan loo nten qui'ya chendyu. 7 Cha' ñi si'yana sca nten tucui ti ña'an caja ne' tñan loo sca nu ñi ndi'in cha' 'in, tina'an ntsu'hui nu xtyi ti' caja tñan loo sca nten nu tsu'hue. 8 Una Ndiose ngulo'o la ñi cha' tsu'hue nu mdo'o tiquee ñi, lo' siya' lca na nten qui'ya chendyu, Cristo ngujui ñi tñan loo na. 9 Lo' si'yana cua' mxnu luhui ñi 'in na si'ya tne ñi, nde lyee la ntsu'hui suun tyi'o laa na si'ya ycui' ca ñi, tsaan nu xitijin ñi 'in nten nu ti'i. 10 Cha' ncua ta'a cusuun na 'in Ndiose lo' ti' mchca tsu'hue cha' 'in na lo'o ñi loo nu ngujui Sñe' ñi, ¿ta si'i lyee la ntsu'hui suun tyi'o laa na si'ya chendyu 'in Sñe' ñi? 11 Si'i tsare ti cha', cui' ca nu tsu'hue ntsu'hui tiquee na lo'o Ndiose si'ya Ñi X'nan na Jesucristo, nu si'ya ñi cua' mchca tsu'hue cha' 'in na lo'o Ndiose.

Cha' 'in Adán lo'o Cristo

12 Si'ya scati yu qui'yu yten qui'ya loo chendyu re, lo' si'ya qui'ya can' nducui ncha'an cha' ndyija 'in nten, can' cha' ngui'ni ca'an cha' ndyija 'in nchgaa nten si'yana nchgaa ne' nducui ne' qui'ya. 13 Xa nu ti' lyijyi quinu scua lee 'in Ndiose, cua' ngui'ni nten qui'ya, una si'yana a ntsu'hui lee xacan', a jui ña'an tyi'o qui'ya 'in ne'. 14 Una cha' ndyija can' cua' nsñi su'hua yaa' 'in ne' ti' xa mdi'in Adán tsaya' mdiyaan Moisé, siya' a m'ni nten can' qui'ya nu m'ni Adán, una m'ni ca'an cha' ndyija can' 'in ne', lo' si'i cuaña'an yato'o lo'o ñi nu cua' yaan can'. 15 Si'yana cha' tsu'hue nu cua' jui 'in na a nchcua ta'a cha' 'in na lo'o qui'ya can': Cha' qui'ya nu m'ni scati yu qui'yu yato'o qui'an nten ngujui, una si'ya cha' tsu'hue 'in scati yu qui'yu nu lca Jesucristo, nde lyee la ncua lca tiquee Ndiose lo'o nten qui'an can' lo' mdaa ñi cha' tsu'hue can' 'in ne'. 16 Cha' ñi si'yana a nchcua ta'a cha' 'in qui'ya nu m'ni scati yu can' lo'o cha' tsu'hue nu mdaa ñi 'in na: Nguio' tucua yuhue' chon' nten chendyu si'ya scati qui'ya can', una ncua chcan' loo cha' tsu'hue 'in ñi si'ya scasca qui'ya nu m'ni na, ña'an ca si'yana xnu luhui ñi 'in na. 17 Si'ya qui'ya nu m'ni scati yu can' yato'o msñi su'hua yaa' cha' ndyija 'in nten chendyu, cui' cuaña'an si'ya scati ñi nu lca Jesucristo, nde lyee la caja chendyu 'in ne', tsalca nu cuan xu'hue cha' tsu'hue tlyu nu mdaa Ndiose, cui' cha' nu xnu luhui 'in ne' xu'hue ti. 18 Si'ya scati nu m'ni qui'ya can' yato'o yaan yuhue' chon' nchgaa nten, cui' cuaña'an si'ya scati nu m'ni tñan tsu'hue, yaan chendyu nu a tsatii 'a 'in nchgaa nten si'yana cua' mxnu luhui ñi 'in ne'. 19 Si'ya scati nu a ncua ja'an 'in Ndiose, yato'o nchgaa nten nducui ne' qui'ya, cui' cuaña'an si'ya scati nu ncua ja'an 'in Ndiose, qui'an nten tca quinu luhui ne' tloo ñi. 20 Mdaa Ndiose lee can' 'in ne' si'yana

lyee la ca chcan' loo qui'ya ngui'ni ne', lo' xa nu cua' lyee yton qui'ya can', una nde lyee la ncua chcan' loo cha' tsu'hue 'in ñi, 21 si'yana tsañaan ndi'in cha' 'in qui'ya, ya lo'o na 'in ne' loo cha' ndyija, cui' cuañaan cha' tsu'hue 'in Ndiose yaan na si'yana tca quinu luhui ne' tloo ñi, lo' chcuan ne' sca chendyu nu a tsatii 'a si'ya Ñi X'nan na Jesucristo.

6

Cua' ngujui na lo'o tso' cha' 'in qui'ya

1 ¿Ña'an ta ljuin na xacan'? ¿Ta ti' tsa quiñan cu'ni na qui'ya, ña'an ca si'yana lyee la ca chcan' loo cha' tsu'hue 'in Ndiose? 2 Si'i na, lo' si'yana cua' ngujui na lo'o tso' cha' 'in qui'ya, ¿ña'an ti' tsa quiñan la na cu'ni na qui'ya? 3 ¿Ta a jlyo ti' um si'yana nchgaa nu cua' mducua tya lo'o tso' 'in Cristo Jesús, sca cha' ti 'in can' lo'o ñi xa ngujui ñi? 4 Si'ya cha' nu mducua tya na, tsatlyu mtsi' na lo'o ñi lo'o tso' 'in cha' ndyija, ña'an ca si'yana tyu'hui na sca chendyu nu cui ti, tsañaan nu mdyiqui'o Cristo si'ya cha' cuiya' 'in Stina Ndiose. 5 Cha' cuañaan sca cha' ti 'in na lo'o ñi xa ngujui ñi, cui' cuañaan sca cha' ti 'in na lo'o ñi xa mdyiqui'o ñi. 6 Cua' jlyo ti' na si'yana tsatlyu nga'an na loo cusi lo'o ñi, ña'an ca si'yana jlyo qui'ya nu msñi su'hua yaa' 'in na, lo' a tsa quiñan 'a na ti' cu'ni na qui'ya lo'o cunan' re. 7 Si'yana sca nten nu cua' ngujui, cua' mdyi'o se'en ntsu'hui loo qui'ya. 8 Cha' naa cua' ngujui na lo'o Cristo, nducua tloo na tyi'in na lo'o ñi tsala xaa, 9 si'yana cua' jlyo ti' na mdyiqui'o Cristo lo' a ntsu'hui 'a cha' caja ñi, cui' si'yana mdyi'o ñi tuyaa' cha' ndyija. 10 Tsañaan nu ngujui ñi, siya' ti ngujui ñi si'ya qui'ya, una lo'o ñi cua' ñii si'yana tucua ñi tñan cha' nu nchca ti' Ndiose. 11 Cui' cuañaan 'un, ca cuiya' ti' um si'yana cua' ngujui um lo'o tso' cha' 'in qui'ya, una lo'o um cua' ñii si'yana tucua tloo Ndiose 'in um, sca cha' ti 'in um lo'o Cristo Jesús, ñi nu lca X'nan na. 12 Can' cha' a taa um ya' ti' tyon loo cha' 'in qui'ya loo chendyu 'in um, lo' ca ja'an um cha' ngunan' nu ndyi'o tiquee um, 13 ñi a nchca cha' tyaa um scasca se'en 'in cunan' um lo' cu'ni um qui'ya, uta cunajo'o na 'in um loo cha' ngunan', cui' ca nu tyaa um 'in um siya' ti lo'o tso' 'in Ndiose tsañaan nchca ti' sca nu cua' mdyiqui'o, cuañaan sca chcui um cunajo'o um 'in Ndiose lo'o sca tñan nu luhui. 14 Can' cha' a taa um ya' ti' culo qui'ya can' tñan 'in um, si'yana a ntsu'hui 'a um tuyaa' lee, cui' ca nu ntsu'hui um tuyaa' Ndiose si'ya cha' tsu'hue 'in ñi.

Lca na nguso 'in Ndiose nu cu'ni tñan tsu'hue

15 Xacan' jan ñi, ¿ta ti' tsa quiñan na cu'ni na qui'ya si'yana a ntsu'hui 'a na tuyaa' lee, lo' cua' ndi'in na loo cha' tsu'hue 'in Ndiose? Nducua cha' si'i na. 16 ¿Ta a jlyo ti' um si'yana xa tyaa um 'in um tuyaa' xca tucui lo' ca ja'an um 'in, cui' nguso 'in can' lca um si'yana nchca ja'an um 'in? ¿Ta ca um nguso 'in qui'ya nu tsa lo'o 'in um loo cha' ndyija, uta ca ja'an um 'in Ndiose lo' xnu luhui ñi 'in um? 17 Una cua' xu'hue ca 'in Ndiose, siya' ncua um nguso 'in qui'ya, una cua' ñii lo'o nu chcui lca tiquee um nducua um tñan cha' nu ngui'ni cha'an um, lo' cua' mdyaa um 'in um siya' ti loo cha' can'. 18 Lo' si'yana cua' mdyi'o um loo cha' ngunan' can', cua' lca um nguso 'in nchgaa loo cha' tsu'hue. 19 Nchcuin' lo'o um sca cha' nu a tucui si'yana tca qui'ya um cha' tiyaa: Tsañaan nu mdyaa um 'in um loo cha' ngunan' se'en nu lyee la cu'ni um scasca la qui'ya, una cua' ñii tyaa um 'in um loo cha' nu luhui si'yana cu'ni um scasca tñan tsu'hue. 20 Si'yana xa ncua um nguso 'in qui'ya, tijyo' nchca um sii' cha' nu tsu'hue. 21 ¿Ta jui cha' tsu'hue 'in um xacan', ta si'i chacui' cha' jyi'o jui 'in um? Loo cha' ndyija ndiyatii cha' can'. 22 Una cua' ñii si'yana mdyi'o um loo qui'ya lo' mchca um nguso 'in Ndiose, tca tyu'hui um sca chendyu nu luhui, lo'

tsato'o caja chendyu nu a tsatii 'a 'in um. 23 Cha' cu'ni na qui'ya tsatii cha' 'in na loo cha' ndyija, una cha' tsu'hue nu ndaa Ndiose 'in na lca na chendyu nu a tsatii 'a si'ya Ñi X'nan na Jesucristo.

7

Nten nu ndi'in cuilyi'o lo'o tso' cha' 'in lee

1 'Un jun ta'a na, a tucui qui'ya um cha' tiyaa lo'o cha' re (si'yana lca um sca nten nu cua' ndyu'hui lyoo cha' 'in lee), ¿ta a jlyo ti' um si'yana lee can' ndlo na tñan 'in nten tsalja nu ti' lo'o ne'? 2 Ña'an nchca ti' sca ne' cuna'an nu cua' jui cuilyi'o, 'ni cha' chu'hui lyoo can' cuilyi'o tsalja nu lo'o yu, una cha' caja yu a sca 'a cha' nducui ncha'an 'in ne' lo'o tso' cha' cuilyi'o can'. 3 Una cha' ne' cuna'an can' tyi'in lyi'o ne' 'in xca yu qui'yu lo' ti' lo'o cuilyi'o ne', qui'ya ngui'ni lo'o tso' cha' 'in lee can', una cha' cua' ngujui cuilyi'o ne', a xca 'a cha' nducui ncha'an 'in ne' lo'o tso' cha' can', tca caja cuilyi'o ne' lo'o xca tucui, lo' si'i qui'ya lca na. 4 Cui' cuaña'an 'un jun ta'a na, cua' ngujui um lo'o tso' cha' 'in lee si'ya cha' nu ngujui Cristo, lo' xca tucui cui'ya loo 'in um, cui' ñi nu mdyiqui'o can', ña'an ca si'yana cu'ni um scasca tñan tsu'hue ña'an nu nchca ti' Ndiose. 5 Si'yana lja mda'an na loo cha' ngunan', lee can' nde lyee la mxiloo ti'in na cha' ngunan' nu ntsu'hui tiquee na, lo' m'ni na scasca qui'ya se'en nu tsa lo'o na 'in na loo cha' ndyija. 6 Una cua' ñii a xca 'a cha' nducui ncha'an 'in na si'yana cua' ngujui na lo'o tso' cha' 'in lee, cui' cha' nu msñi su'hua yaa' 'in na, ña'an ca si'yana cunajo'o na 'in Ndiose lo'o cha' tiyaa nu cui ti nu mdaa Espíritu 'in na, lo' si'i 'a lo'o cha' tiyaa cula nu nchcui' lee can'.

Cha' 'in qui'ya nu ndon lo'o na

7 ¿Ña'an ta ljuin na xacan', ta cha' ngunan' lca cha' 'in lee? Si'i na. A ca jlyo tin' ñi na lca qui'ya cha' si'i si'ya lee, ñi a ca jlyo tin' si'yana a tsu'hue chcui ti' na nde'en la na, cha' a nchcui' lee: —A chcui ti' um nde'en la na—. 8 Una si'ya lee can' nde lyee la mxiloo ti'in na cha' ngunan' nu ntsu'hui tiqueen, si'yana a juesa 'in qui'ya cha' a yaan lee can'. 9 Sca co' xaa mdu'huin chendyu, a m'nin cunta cha' 'in lee, una ya tucua tsaan ngu'yan cha' tiyaa tsaña'an ndlo lee can' tñan, lo' qui'ya can' jui la juesa 'in na, yjui xu'hua na 'ñan. 10 Loo nu ntsu'hui cha' taa lee can' chendyu 'ñan, yato'o ticuii' na ya lo'o na 'ñan loo cha' ndyija, 11 lo' si'ya lee can', jui ña'an nguñilyi'o qui'ya 'ñan, lo' si'ya ticuii' lee can' yato'o yjui xu'hua qui'ya 'ñan. 12 Jlyo ti' na si'yana lee can' lca na sca cha' nu luhui, cui' cuaña'an luhui cha' nu ndlo na tñan, ñi ndi'in cha' 'in na lo' tsu'hue na. 13 Xacan' jan ñi, ¿ta sca na nu tsu'hue mxilyoo cha' ndyija 'ñan? Si'i na. Cui' ca nu si'ya cha' tsu'hue can' nde lyee la ca chcan' loo qui'ya, lo' mxilyoo na 'ñan cha' ndyija, ña'an ca si'yana lo'o scasca cha' nu ndlo lee can' tñan, ca cuiya' tin' tsala ña'an tla cha' 'in qui'ya. 14 Jlyo ti' na si'yana lee can' ljyaan na lo'o tso' 'in Ndiose, una nan' lcan nten chendyu nu cua' mdyaa 'in siya' ti loo qui'ya, 15 si'yana a ndyi'yan cunta cha' nu ngui'nin. Loo nu cu'nin tñan tsu'hue nu nchca tin', nde ndyi'o y'nin cha' nu nxcuan tloon. 16 Cha' ngui'nin cha' nu a nchca tin', nchca ti' chcui' si'yana tsu'hue lee can'. 17 Ndiyato'o xacan' si'in ngui'nin cha' can', cui' ca nu qui'ya ntsu'hui ni' cusya 'ñan ngui'ni 'in na. 18 Cua' jlyo tin' si'yana ñi sca cha' tsu'hue a ndon lo'on tso' nu 'in cunan' re, siya' ndyi'o tiqueen cu'nin tñan tsu'hue, una a ndyijyi juesa cu'nin 'in na. 19 Loo nu cu'nin tñan tsu'hue nu nchca tin', nde ndyi'o y'nin cha' ngunan', cui' cha' nu a nchca tin' cu'nin. 20 Cha' ngui'nin cha' nu a nchca tin', una si'in ngui'nin 'in na, cui' ca nu qui'ya ntsu'hui ni' cusya 'ñan ngui'ni cha' can'. 21 Nde cha' nu nchca cuiya' tin': Xa nchca tin' cu'nin tñan tsu'hue, cui' xaa nchca chcan' loo qui'ya ndon lo'on. 22 Una la ni' cusya 'ñan, tsu'hue ntsu'hui tiqueen lo'o lee 'in Ndiose,

23 una ntsu'hui xca cha' nu ndlo tñan
'in cunan' re, can' nu nsuun lo'o cha'
tiyaa 'ñan, lo' nsñi su'hua yaa' 'ñan
se'en nu ti' cu'nin qui'ya lo'o cunan'
re. 24 'Tnan can lo'o cha' re, ¿ti ca nu
culo laa 'ñan si'ya qui'ya nu nguia lo'o
'ñan loo cha' ndyija? 25 Tyaan xu'hue
'in Ndiose si'ya cha' 'in Ñi X'nan na
Jesucristo. Can' cha' lo'o cha' tiyaa
'ñan nducuan tñan cha' nu nchcui' lee
'in Ndiose, una tso' nu 'in cunan' re ti'
nguilyu na loo cha' ngunan'.

8

Ndu'hui na lo'o cha' cuiya' 'in Espíritu

1 Can' cha' a xca 'a yuhue' ti' ndu-
cua chon' nu sca cha' ti 'in lo'o
Cristo Jesús, tsalca nu a nda'an 'a lo'o
cha' tiyaa ngunan', cui' ca nu nguia
ncha'an cha' nu nchca ti' Espíritu 'in
Ndiose. 2 Si'ya Cristo Jesús jui cha'
cuiya' 'in Espíritu nu ndaa chendyu
'ñan, can' nu ngulyoo 'ñan tuyaa'
qui'ya lo'o tuyaa' cha' ndyija. 3 Lee
can' a ncua ta yaa' na 'in na si'yana
a juesa 'in na lo'o tso' 'in cunan' re,
una si'ya qui'ya 'in na Ndiose ngua'an
tñan ñi 'in Sñe' ñi nu yaan tsaña'an
nchca ti' sca nten, lo' m'ni tyii ñi
cha' 'in qui'ya nu ndon lo'o cunan' re,
4 ña'an ca si'yana loo chendyu 'in na
ca chcan' loo cha' 'in lee, naa nu nguia
ncha'an cha' nu nchca ti' Espíritu, lo'
si'i ña'an nu nchca ti' na. 5 Tsalca nu
nguiaa tso' 'in cunan', cui' cha' tiyaa
ngunan' ntsu'hui tiquee can', una nu
cua' nguiaa tso' nu 'in Espíritu, cui'
cha' tiyaa 'in Espíritu nda'an lo'o can'.
6 Si'yana nu nda'an lo'o cha' tiyaa
ngunan', tso' 'in cha' ndyija ntsu'hui
can', una nu nda'an lo'o cha' tiyaa
'in Espíritu, cua' jui chendyu 'in lo'
nxitñan' cusya 'in. 7 Si'yana cha' ngu-
nan' nu ntsu'hui tiquee na lca na ta'a
cusuun Ndiose, si'yana a ja'an can'
ña'an nu ndlo ñi tñan, lo' ñi a nchca
'in ca ja'an cha' can', 8 lo' nu ti' nda'an
loo cha' ngunan', a tca cu'ni can' cha'
nu ndyu'hui cuiya' ti' Ndiose. 9 Una
'un a nda'an 'a um loo cha' ngu-
nan', cui' ca nu ndu'hui um chendyu
tsaña'an nu nchca ti' Espíritu, cha' na
cua' ntsu'hui Espíritu 'in Ndiose ni'
cusya 'in um. Nu a ntsu'hui Espíritu
'in Cristo ni' cusya 'in, a nguiaa can'
tso' 'in ñi. 10 Una cha' Cristo cua'
ntsu'hui ñi ni' cusya 'in um, ca cuiya'
ti' um si'yana cua' ngujui cunan' um
lo'o tso' 'in qui'ya, una cusya 'in um
lo'o na si'yana cua' mxnu luhui ñi 'in
um. 11 Lo' cha' Espíritu 'in Ndiose,
ñi nu m'ni cha' mdyiqui'o Jesús cua'
ntsu'hui ni' cusya 'in um, cui' ñi
nu m'ni cha' mdyiqui'o Cristo Jesús,
cu'ni ñi cha' tyiqui'o um lo'o cunan'
um tiyaa xaa si'ya Espíritu nu cua'
ntsu'hui ni' cusya 'in um. 12 Can' cha'
'un jun ta'a na, nducui ncha'an sca
cha' 'in na, una si'i lo'o tso' 'in cunan'
na, ta si'yana ti' cu'ni na ña'an nu
nchca ti' na, 13 si'yana cha' ti' nda'an
um loo cha' ngunan' nu ndyi'o tiquee
um, tsato'o caja um xacan', una cha'
si'yu co' um cha' ngunan' can' si'ya
cha' cuiya' 'in Espíritu, tsato'o tyu'hui
um chendyu. 14 Si'yana nchgaa nu
nchca ja'an 'in Espíritu 'in Ndiose,
can' nu lca sñe' Ndiose. 15 Si'yana
a ncuan xu'hue um sca espíritu nu
ti' xñi su'hua yaa' 'in um loo cha' yt-
sen, cui' ca nu ncuan xu'hue um sca
espíritu nu mxisñe' 'in um, can' cha'
ndyi'o tiquee na nxi'ya na 'in Ndiose:
¡Abba, 'un lca um Ndiose 'ñan! 16 Ycui'
ca Espíritu nxiycui' 'in cusya 'in na
si'yana lca na sñe' Ndiose. 17 Cha'
cua' lca na sñe' Ndiose, cui' cuaña'an
chcuan na cha' tsu'hue nu taa ñi 'in
na, tsatlyu qui'ni ca'an cha' can' 'in na
lo'o Cristo. Cha' tsatlyu ndijin na nu
ti'i lo'o ñi, cui' cuaña'an tsatlyu qui'ni
ca'an 'in na loo xaa 'in ñi. 18 Cunen
lo'o um sca cha', tsaña'an ti'i nu ndijin
na cua' ñii, a nchcua ta'a na lo'o cha'
tsu'hue nu qui'ni ca'an 'in na tiyaa
xaa. 19 Si'yana nchgaa na nu mtñan
Ndiose loo chendyu re, tsaloo nta ti
can' tsaan nu ca chcan' loo xaa 'in
Ndiose nu qui'ni ca'an 'in nchgaa nu
lca sñe' ñi. 20 Si'yana nchgaa na nu
nguia' can' mdo'o ngunan' cha' 'in na,
una si'i si'yana cuaña'an ncua ti' na,
cui' ca nu si'yana mdaa ñi cha' cuiya'

'in na lo' nta na xca cha', 21 si'yana tyi'o laa na se'en ntsu'hui nchcun na se'en ntsu'hui cha' jlyo na, lo' qui'ni ca'an 'in na loo xaa 'in Ndiose tsatlyu lo'o nchgaa sñe' ñi. 22 Cua' jlyo ti' na si'yana ti' xa mtñan Ndiose nchgaa loo na, ndijin na nu ti'i tsaña'an nchca ti' sca ne' cuna'an nu cua' tiyaan sñe' chendyu, 23 lo' si'i tsacan' ti nu ndijin cuaña'an, cui' ca nu lo'o nare', naa nu nta cha' tsu'hue nu mdi'in tyaa Ndiose si'ya Espíritu nu cua' ntsu'hui ni' cusya 'in na, can' cha' lo'o nare' ndiyaan ti' cusya 'in na lo' nta na tsaan nu xisñe' ca ñi 'in na, xa qui'ni ca'an 'in na lo'o sca cunan' nu cui ti. 24 Si'ya cha' nu nducua tloo na, can' cha' mdo'o laa na, si'yana cha' quita na cha' nu cua' chcan', a sca cunta ntsu'hui, lo' cha' ti' quita na cha' nu na'an tloo na, ¿ñi na ti' nta na xacan'? 25 Una cha' nducua tloo na cha' nu a chcan', 'ni cha' ta loo na lja quita na cha' can'. 26 Cui' cuaña'an nda yaa' Espíritu 'in na si'yana na'an ndi'in cha' 'in na, ñi a jlyo ti' na ña'an ntsu'hui cha' jñan na 'in Ndiose, una ticui' Espíritu njñan 'in ñi si'ya cha' 'in na, lo' tsaña'an nu njñan can' a jlyo ti' na ña'an culyo scua na cha' can'. 27 Scati Ndiose, ñi nu jlyo ti' ña'an lca cusya 'in nten, cui' ñi ndyi'ya ñi cunta tsaña'an cha' tiyaa 'in Espíritu, njñan can' 'in Ndiose tsaña'an nu nchca ti' ñi si'ya cha' 'in nchgaa sñe' ñi.

Cua' m'ni na canan si'ya Cristo

28 Jlyo ti' na si'yana nchgaa loo cha' cu'ni tsu'hue 'in nu lyee lca tiquee lo'o Ndiose, tsalca nu msi'ya ñi 'in si'yana cu'ni cha' nu nchca ti' ñi. 29 Culo nducua la yu'hui lyoo ñi 'in can', a cunta mdi'in tyaa ñi cha' si'yana ca can' tsaña'an nu lca Sñe' ñi, ña'an ca si'yana ca Sñe' ñi sca nu ndon loo lja nchgaa nu ca ta'a ñi. 30 Tsalca nu cua' mdo'o hui can', msi'ya ñi 'in, lo' nu msi'ya ñi 'in, can' nu mxnu luhui ñi 'in, lo' nu nguinu luhui can', mdaa ñi cha' cuiya' sten loo xaa 'in ñi. 31 ¿Ña'an ta ljuin na lo'o cha' re, cha' na Ndiose nguiaa ñi tso' 'in na, ti nu tca cu'ni ti'i lo'o na? 32 Ndiose siya' mña'an 'tnan ti' ñi 'in Sñe' ñi xa mdijin can' nu ti'i, una mdyaa ñi 'in can' si'ya nchgaa nare', ¿ta xtyi ti' ñi a taa ñi nchgaa loo cha' tsu'hue 'in na tsatlyu lo'o Sñe' ñi xacan'? 33 ¿Ti nu tca culo qui'ya 'in nu cua' ngulohui Ndiose? ¿Ta si'i Ndiose lca nu mxnu luhui 'in na? 34 ¿Ti nu tca culo yuhue' 'in na? ¿Ta si'i Cristo lca nu ngujui tñan loo na, a cunta mdyiqui'o ñi lo' nducua ñi tso' cueen 'in Ndiose, njñan ñi cha' 'in na? 35 ¿Ti nu tca culo tso' 'in na sii' cha' tsu'hue 'in Cristo? ¿Ta si'ya cha' nu ndijin na, ta si'ya scasca nu ti'i, ta si'yana ti'i ti' ne' 'in na si'ya cha' 'in Ndiose, ta si'yana a caja na nu cu na, ta si'ya ndiya lyijyi ste' na, ta si'yana chen nchcui 'in na, uta si'yana cujui ne' 'in na? 36 Cui' ña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: —Si'ya um chen nchcui 'in hua nchgaa xaa, Nguiaa cha' 'in hua ña'an nchca ti' sca slya' nu cua' cujui ne' 'in—. 37 Siya' cuaña'an, cua' m'ni na canan nchgaa cha' re, cui' si'ya ñi nu m'ni 'tnan 'in na. 38 Can' cha' jlyo tsu'hue tin' si'yana ñi cha' ndyija, ñi cha' nu nchca loo chendyu re, ñi angujle, lo' ñi cui'in nu ndlo tñan, uta nu cuaan la cha' cuiya' ntsu'hui yaa', ñi cha' nu nchca cua' ñii uta cha' nu caan nde loo, 39 ta cha' nu nchca nde ni' cuaan uta cha' nu nchca nde 'ya la 'in chendyu re, ñi sca loo na nu ndi'in loo chendyu re, a tca 'in na culo tso' na 'in na sii' cha' tsu'hue 'in Ndiose, si'ya cha' 'in Ñi X'nan na Cristo Jesús.

9

Ndiose ngulohui ñi 'in ne' Israel

1 Sca cha' ti 'ñan lo'o Cristo nchcuin' cha' nu ñi lo' a ñilyi'on 'in um, Espíritu nu Luhui 'in Ndiose jlyo ti' ña'an lca cusya 'ñan. 2 Tsala ña'an lu'un tin' lo' scaña'an ti ti'i nga'an 'ñan, 3 nu hasta lca tiqueen cha' cua na tca caan yuhue' chon', lo' to'o tson' sii' Cristo si'ya ta'a quichen tyin nu lca ta nten 'ñan, 4 cui' ne' Israel, nu cua' nguinu cha' xisñe' Ndiose 'in, nu cua' na'an tloo xaa 'in ñi, nu cua' mdi'in tyaa ñi sca cha' lo'o, a cunta cua' mdaa ñi lee 'in ne', lo'o ña'an nu cu'ni tnu

ne' 'in ñi, cua' mdaa ñi cha' nu tucua tloo ne' tsala xaa, 5 cui' ta nten can' mdo'o nu lca nten cula 'in na, loo can' yaan Cristo lo'o tso' nu 'in cunan' ñi, ñi nu lca Ndiose 'in nchgaa loo cha', lo' tsala xaa caja nu cu'ni tnu 'in ñi. Amen. 6 Una a quiñan ti' na ta si'yana a mdo'o ñi cha' nu cua' mdi'in tyaa Ndiose, si'yana a nchgaa ne' Israel nguiaa ne' tso' 'in Ndiose. 7 Siya' lca ne' ta nten 'in Abraham, una si'i can' cha' nchgaa ne' lca ne' sñe' yu, cui' ca nu ndeña'an juin Ndiose lo'o yu: —Loo Isaac nu lca sñe' tsa quiñan ta nten 'in—. 8 Can' cha' ta nten 'in Abraham a lca can' sñe' Ndiose lo'o tso' nu 'in cunan', cui' ca nu nchgaa nu ljyaan loo cha' nu mdi'in tyaa Ndiose, can' nu lca ta nten 'in yu. 9 Nde cha' nu mdi'in tyaa ñi lo'o yu: —Ñii xca yjan ljyaan xiya', lo' Sara cua' ndi'in sñe'—. 10 Si'i tsacan' ti cha' ycui' ñi, cui' ca nu lo'o cha' 'in Rebeca xa nu mxilyo ña'an lo'o cunta 'in Isaac nu ncua nten cula 'in na, 11 (ti' lyijyi tyi'in chcuaa sñe' can' xa cua' mdi'in tyaa Ndiose cha' re, a cunta ñi cha' tsu'hue lo' ñi cha' ngunan' a nchca cu'ni can', ña'an ca si'yana quinu scua tla cha' nu cua' mdi'in tyaa ñi, ñi nu ngulohui 'in Jacob, lo' si'i si'yana nde'en la tñan tsu'hue nu cua' m'ni can'). 12 Can' cha' juin ñi 'in Rebeca si'ya cha' 'in chcuaa sñe' nu ntsu'hui cha' tyi'in: —Yu nu cula la can' ca yu nguso 'in nu cune' la—. 13 Cui' ña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: —Nan' ndyu'hui cuiya' tin' 'in Jacob, una mscuan tloon 'in Esaú—. 14 Xacan' jan ñi, ¿ta ljuin na si'yana a ñi ndi'in cha' 'in Ndiose? Si'i na. 15 Si'yana ndeña'an juin Ndiose lo'o Moisé: —Nan' n'nin 'tnan lo' ndyu'hui cha' tlyu ti' 'ñan lo'o nu nchca tin'—. 16 Ca cuiya' ti' na si'yana Ndiose n'ni ñi 'tnan 'in nu nchca ti' ñi, lo' si'i si'ya cha' nu nchca ti' can' uta si'yana nsu'hua can' juesa. 17 Si'yana loo quityi 'in Ndiose juin ñi 'in Faraón: —Nan' mdi'in tyaan 'in si'yana ca ree, lo' ca cuiya' ti' tsala ña'an tlyu cha' cuiya' 'ñan, ña'an ca si'yana xcua cueen cha' 'ñan sca chcui chendyu—. 18 Ca cuiya' ti' na si'yana Ndiose n'ni ñi 'tnan 'in nu nchca ti' ñi, ticui' cuaña'an n'ni tla ñi cusya 'in nu nchca ti' ñi. 19 Tina'an ñan ti' um: ¿Ñi cha' ti' ndlo qui'ya Ndiose 'in nten cha' na can'? Si'yana, ¿ti nu tca chcui ndijin lo'o cha' nu nchca ti' Ndiose? 20 Nu'huin jan ñi, ¿tucui lca si'yana cua' ña'an ti nx-cuen 'in Ndiose? ¿—Ta xtyi ti' sca quiton' cuñicha' 'in nu mtñan 'in, ñi cha' mtñan 'ñan cuaña'an—? 21 ¿Ta a ntsu'hui suun 'in nu ñan quiton', tñan na nu nchca ti' lo'o yuu can'? ¿Tca tñan can' sca na nu tsu'hue lo' tca tñan can' sca na nu cua' ña'an ti. 22 ¿Ña'an ta ljuin na? Cha' Ndiose ncua ti' ñi culo ñi cha' nsin' ti' ntsu'hui tiquee ñi, se'en nu ca chcan' loo cha' cuiya' 'in ñi lo'o nten nu cua' ngua'an cuiya' 'in si'yana jlyo, una siya' cuaña'an lyee mda loo ñi 'in ne', 23 a cunta si'yana xcua cueen cha' 'in ñi, tsala ña'an tlyu cha' tsu'hue ntsu'hui 'in ñi lo'o nu mña'an 'tnan ti' ñi 'in, cui' nu cua' mdi'in tyaa ñi cha' qui'ni ca'an 'in loo xaa 'in ñi. 24 Can' cha' msi'ya ñi 'in tsatlyu lo'o nare', una si'i tsa 'in ne' judio ti, cui' ca nu lo'o ne' gentil. 25 Cui' tsaña'an mxiycui' Ndiose 'in yu Osea: —Nan' cunen lo'o nten re si'yana lca ne' quichen 'ñan, siya' si'i quichen 'ñan lca can'. Sca quichen nu a lca tiqueen lo'o, chcuin' lo'o si'yana lca tiqueen lo'o. 26 Tsato'o se'en jui nu ycui' lo'o ne': A lca um quichen 'ñan, can' culo'o naan ne' 'in um lca um sñe' Ndiose, ñi nu lo'o ca—. 27 A cunta lo'o Isaía ycui' cueen yu sca cha' si'ya cha' 'in ne' Israel, lo' juin yu: —Siya' qui'an la ne' Israel ndi'in tsaña'an ndi'in ysin tu'hua tyi'a tujo'o, una chin' ti can' ntsu'hui cha' tyi'o laa, 28 si'yana cua' nchcui cuii' cha' cu'ni cuiya' Ñi X'nan na cha' 'in nten sca chcui chendyu lo'o sca cha' nu ñi—. 29 Nde xca cha' nu ycui' yu Isaía: —Ñi X'nan na, ñi nu tla la cha' 'in, cha' cua na a mxnu 'a ñi ta nten 'in na, cua' s'ni ngujlyo na tsaña'an quichen Sodoma lo'o quichen Gomorra—.

Quinu luhui na loo nu tsa qui'an ti'

na 'in Cristo

30 ¿Ña'an ta ljuin na xacan'? Ne' gentil nu a ñan ti' quinu luhui tloo
Ndiose, can' nu yato'o mchcua cha' tsu'hue re, nguinu luhui ne' loo nu
ya qui'an ti' ne' 'in ñi. 31 Cui' lya ne' Israel, nu nducua ca tloo quinu luhui
tloo Ndiose si'ya cha' 'in lee, yato'o a mchcua ne' cha' can'. 32 ¿Ñi cha'
ta? Si'yana ncua ti' ne' chcua ne' cha' can' loo nu xu'hua se'en ne' cha'
'in lee, lo' a mdi'in tyaa ne' quiloo ne' 'in Ndiose, yato'o mducua quee
quiya' ne' si'ya cha' re, 33 tsaña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: —Ña'an jan
ñi, quichen Jerusalén tyi'in tyaan sca quee nu chcua quiya' ne', quee nu
xitlyu 'in ne', lo' nu tsa qui'an ti' 'in can' a quinu lo'o cha' jyi'o—.

10

1 'Un jun ta'a na, nde cha' nu lyee lati lca tiqueen, lo' njñan 'in Ndiose
si'yana tca tyi'o laa ne' Israel. 2 Nan' ndaan suun si'yana lyee lca tiquee ne'
lo'o Ndiose, una a nchcua ta'a cha' can' lo'o cha' nu ñi. 3 Si'yana a ndyi'ya
ne' cunta tsaña'an nxnu luhui Ndiose 'in nten, nan ne' cha' can' una lo'o cha'
tiyaa nu 'in ne', can' cha' a nducuan xu'hue ne' cha' tsu'hue 'in Ndiose nu
xnu luhui 'in ne'. 4 Lee can' nguinu scua na si'yana tca tsa lo'o na 'in na
'in Cristo, ña'an ca si'yana quinu luhui nchgaa nu tsa qui'an ti' 'in ñi. 5 Cunta
cha' 'in lee nu mdaa Moisé ndeña'an quinu luhui na: —Nu xu'hua se'en
cha' nu nchcui' lee, can' nu tyu'hui chendyu—. 6 Una nde cha' nu nchcui'
Ndiose 'in nu nchca ti' quinu luhui loo nu tsa qui'an ti' 'in ñi: —A quiñan
ti' can', ¿ti nu scuen nde ni' cuaan—? (ta si'yana quia 'ya 'in Cristo), 7 uta
cha' ljuin, ¿—ti nu tsaa se'en ntsu'hui ne' ngujui—? (ta si'yana quia 'ya
'in Cristo lja ne' ngujui). 8 ¿Ña'an ta nchcui' quityi can'? —A tijyo' nchca
um sii' ycha' Ndiose, cui' ca nu tu'hua um lo'o ni' cusya 'in um cua' ntsu'hui
na—. Nde cha' nu ndiya qui'an ti' hua nu nchcui' hua lo'o nten: 9 Cha' chcui'
um si'yana Jesús lca Ñi X'nan na, lo' cha' lo'o cusya 'in um tsa qui'an ti' um
si'yana Ndiose m'ni ñi cha' mdyiqui'o can', xacan' tyi'o laa um. 10 Lo'o cusya
'in na ndiya qui'an ti' na, lo' quinu luhui na tloo Ndiose, cui' cuaña'an
lo'o tu'hua na nchcui' na cha' re, lo' tyi'o laa na. 11 Si'yana ndeña'an
nchcui' quityi 'in Ndiose: —Nchgaa nu tsa qui'an ti' 'in Cristo a quinu can'
lo'o cha' jyi'o—. 12 Si'yana scaña'an ti ntsu'hui lyoo ne' judio lo'o ne' griego,
si'yana cui' Ñi X'nan na lca X'nan nch-
gaa tucui, lo' scaña'an ti' ndaa ñi cha'
tsu'hue 'in nchgaa nu njñan 'in ñi, 13 —
si'yana nchgaa nu jñan lo'o cha' cuiya'
'in Ñi X'nan na, can' nu tyi'o laa—.
14 ¿Ña'an ta tca jñan na 'in ñi, cha' a
nchca tsa qui'an ti' na 'in ñi? ¿Ña'an
ta tca tsa qui'an ti' na, cha' a nchca
quine 'in na cha' 'in ñi? ¿Lo' ña'an ta
tca quine 'in na, cha' a caja nu chcui'
cha' tsu'hue 'in ñi lo'o na? 15 ¿Ti nu
tsa ycui' cha' tsu'hue re, cha' a tucui
nu ca'an tñan 'in? Si'yana ndeña'an
nchcui' quityi 'in Ndiose: —Tsu'hue
ca xa ndiyaan nu chcui' cha' tsu'hue
'in Ndiose, tsaña'an ntsu'hui cha' cu'ni
chu'hue na cha' 'in na lo'o ñi—. 16 Una
si'i nchgaa tucui ncuan xu'hue cha'
tsu'hue 'in Ndiose, si'yana ndeña'an
nchcui' quityi ngua'an yu Isaía: —Ñi
X'nan hua, ¿ti nu ya qui'an ti' cha' nu
ycui' hua—? 17 Ca cuiya' ti' na si'yana
loo nu quine 'in na cha' tsu'hue 'in
ñi ndyijyi ña'an tsa qui'an ti' na, lo'
cha' tsu'hue can' lca na ycha' Ndiose.
18 Cunen lo'o um sca cha': ¿Ta na a
nchca quine 'in nten cha' re? Una
ndeña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: —
Ña'aan sca chcui chendyu cua' ngune
cueen cha' nu ycui' nguso 'in ñi, cua'
mdo'o yso na sca chcui chendyu—.
19 A cunta cunen lo'o um: ¿Ta a ngu'ya
ne' Israel cunta cha' re? Si'yana culo
nducua la mxiycui' Ndiose 'in Moisé
lo' juin ñi: —Nan' su'huan cha' xlya
tiquee um si'ya cha' 'in xca ta nten,
lo' su'huan cha' nsin' ti' tiquee um
si'ya cha' 'in xca ta nten nu nchcun
cha' tiyaa 'in —. 20 A cunta la 'a
mxiycui' Ndiose 'in Isaía: —Nten nu a

nda'an nan 'ñan, yato'o can' nu nguija lyoo 'ñan, ngulyo scua lan cha' 'ñan lo'o nten nu a ntsu'hui tiquee 'ñan—. 21 Una ndeña'an ycui' ñi cha' 'in ne' Israel: —Sca chcui tsaan mducui yaan' 'in nten nu lye' ti' lo' tiji nan—.

11

Ta ne' Israel nu ya qui'an ti' 'in Ndiose

1 Xacan' jan ñi, ¿ta mscuan tloo Ndiose 'in nu lca quichen 'in ñi? A tca ljuin na cuaña'an, si'yana lo'on nan' lcan ne' Israel, cui' ta nten 'in Abraham nu ncua nten cula 'in na, lo' mdo'on loo ta nten 'in Benjamin. 2 A ntsu'hui cha' xcuan tloo Ndiose quichen 'in ñi, cui' nu cua' s'ni ngulohui ñi. ¿Ta a jlyo ti' um ña'an nchcui' quityi 'in Ndiose cha' 'in yu Elía xa mdaa yu qui'ya cha' 'in ne' Israel? Lo' juin yu: 3 —Ñi X'nan hua, cua' yjui ne' 'in nchgaa yu nu mxiycui' um 'in, a cunta mxicuten ne' nchgaa se'en ndiquin tucua ne' slya', lo' xcan tin nguinun, una ntsu'hui tiquee ne' cujui ne' 'ñan—. 4 Una, ¿ña'an ta mxcuen Ndiose 'in yu? —Ti' ndi'in tsa cati mii yu nguso 'ñan nu a nchca tyi'ya xtyin' tloo lcuin Baal—. 5 Cui' cuaña'an cua' ñii, ndi'in sca ta nten nu cua' ngulohui ñi si'ya cha' tsu'hue 'in ñi. 6 Cha' mdo'o hui ne' si'ya cha' tsu'hue 'in ñi, a la nguiten tñan nu ngui'ni ne' xacan', si'yana cha' tsu'hue 'in ñi ljyaan na xu'hue ti. Lo' cha' ljyaan na si'ya tñan nu ngui'ni ne', si'i 'a xu'hue ti ljyaan na xacan'. 7 Can' cha' tca ljuin na si'yana cha' tsu'hue nu nda'an nan ne' Israel, a nchca chcuan ne' cunta 'in na, una tsalca nu cua' ngulohui ñi cua' jui na 'in, lo' nchgaa la ña'an ne' ncua tla cusya 'in ne', 8 tsaña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: —Ndiose mducun cusya 'in ne', lo'o quiloo ne' si'yana a ca chcan' 'in ne', lo'o tunscan ne' si'yana a quine 'in ne', lo' cuaña'an hasta cua' ñii—. 9 A cunta ndeña'an juin Davi: —Cha' tsu'hue nu nducua tloo ne' chca na 'in ne' cha' ngunan', su'hua nchcun na 'in ne', xityu na 'in ne' loo nu ti'i, can' nu ca siya' ne'. 10 Quinu tla yta xaa quiloo ne' si'yana a ca chcan' 'in ne', lo' quinu xincun ne' tsala xaa—.

Lo'o ne' gentil ntsu'hui cha' tyi'o laa ne'

11 Xacan' jan ñi, ¿ta mducua quee quiya' ne' Israel si'yana a tyiton 'a ne'? Si'i na, una si'ya cha' lye' ti' 'in ne' jui ña'an tyi'o laa ne' gentil, ña'an ca si'yana caja cha' nsin' ti' 'in ne' Israel. 12 Si'ya cha' lye' ti' can' 'in ne' mchca na cha' cuilyiya' 'in nten chendyu, lo' si'ya cha' nu ngunan' ne' can' ncua cuilyiya' ne' gentil, ¿ña'an la ca xa tyiton ca ne' Israel? 13 Nchcuin' cha' re lo'o um, 'un ne' gentil, si'yana Ndiose ngua'an tñan ñi 'ñan chcuin' cha' tsu'hue 'in ñi lja ne' gentil, lo' msu'hua loon tñan nu mdaa ñi 'ñan, 14 cha' cua na tca sten cha' xlya ni' cusya 'in ta'a quichen tyin, lo' tsato'o lja can' caja nu tyi'o laa. 15 Si'ya cha' nu mdo'o tso' ne' Israel, jui ña'an cu'ni chu'hue nten chendyu cunta 'in ne' lo'o Ndiose, ¿ña'an la ca xa xitucui ne' Israel? Cua' lca na tca mdyiqui'o ne'. 16 Cha' jaslya nu mdo'o culoo can' lca na sca lcuan 'in Ndiose, ¿ta si'i ña'aan scuan nu nguinu can' luhui na xacan'? Cui' cuaña'an lo'o sca yca, cha' tsu'hue xcua' na, cui' cuaña'an tsu'hue stan' na. 17 Cha' cuaña'an yato'o nguitan stan' yca olivo, lo' 'un lca um ña'an nchca ti' yca nu nducua ni' quixin', cua' jui nu mjyi'in ca'an 'in um se'en nguitan ycui' ca stan' can', lo' cua' ñii sca cha' ti 'in um lo'o suun yca olivo can', tsala ña'an tsu'hue ngui'ni co'o xcua' can' 'in um. 18 Can' cha' a quiñan ti' um ta lyee la ndon loo um que 'in stan' yca nu nguitan can', lo' cha' cuaña'an ngui'ni siye' um, una a jlya ti' um si'yana xcua' yca can' ngui'ni co'o 'in um, lo' si'i um ngui'ni co'o um 'in na. 19 Tina'an ljuin um: Nguitan stan' yca can' si'yana qui'ni ca'an 'in na se'en nguitan na. 20 Cha' ñi si'yana nguitan stan' can' si'yana a ya qui'an ti' can' 'in Ndiose, una 'un tla ndon um si'yana ya qui'an ti' um, can' cha' a ntsu'hui cha' cu'ni siye' um, cui' ca nu tyon lo'o um sca

ytsen. 21 Cha' Ndiose a m'ni ñi cha'
tlyu ti' 'in ycui' ca stan' can', ¿ña'an
la ca 'un cha' a ca ja'an um? 22 Ña'an
jan ñi, tsala ña'an tlyu cha' tsu'hue 'in
Ndiose lo'o um, a cunta tla cha' 'in
ñi lo'o nu mdo'o tso' can'. Can' cha'
a ntsu'hui cha' tyi'o tso' um sii' cha'
tsu'hue, ña'an tu' lo'o um si'yu co' ñi
cha' 'in um. 23 Ne' Israel, cha' cua
na a tsa quiñan ne' lo'o cha' tla yta
'in ne', ti' caja ña'an tya ca'an can' sii'
yca can', si'yana tlyu cha' cuiya' 'in
Ndiose lo' tca jyi'in ca'an ñi 'in can'
xiya'. 24 Cha' mdo'o um loo yca ndu-
cua ni' quixin', lo' ncua mdya ca'an
um sii' xca yca olivo nu tsu'hue la, ¿ta
a cuti la tya ca'an stan' yca olivo can'
lo'o stan' nu 'in ca na?

Ti' tyi'o laa ne' Israel

25 'Un jun ta'a na, nchca tin' si'yana
qui'ya um cunta cha' re, cha' nu
yu'hui cutsi' 'in Ndiose, lo' a cu'ni
siye' um 'in um, si'yana ne' Israel,
sca co' xaa m'ni tla ne' cusya 'in ne'
tsaya' nu tiyaa cuiya' tsa qui'an ti'
ne' gentil 'in Ndiose, 26 la xacan' tyi'o
laa ne' Israel, tsaña'an nchcui' quityi
'in Ndiose: —Quichen Jerusalén tyi'o
Ñi nu Culo Laa 'in nten, culo tso' ñi
ta nten 'in Jacob loo cha' ngunan'—
. 27 Lo' juin Ndiose: —Nde cha' nu
tyi'in tyaan lo'o ne', cui' xa nu xi-
cuten qui'ya nducui ne'—. 28 Yato'o
ne' Israel mchca ta'a cusuun Ndiose
se'en nu tsa qui'an ti' um cha' tsu'hue
re, una tsaña'an ngulohui ñi 'in ne',
ngui'ni ñi 'tnan 'in ne' si'ya cha' nu
cua' mdi'in tyaa ñi lo'o nten cula 'in
ne'. 29 Si'yana Ndiose a ntsu'hui cha'
chcuan ñi cha' tsu'hue nu cua' mdaa
ñi, lo' ñi a xcuan tloo ñi 'in nu cua'
msi'ya ñi. 30 Ña'an nchca ti' 'un, a
ncua ja'an um 'in Ndiose ti' culoo,
una cua' ñii cua' mchcuan um cha'
tsu'hue can' 'in ñi, cui' si'ya cha' lye'
ti' 'in ne' Israel. 31 Lo' siya' lye' ti' ne',
una tiyaa xaa qui'ni ca'an 'in ne' lo'o
ticui' cha' tsu'hue nu mdaa ñi 'in um.
32 Ndiose mdaa ñi ya' ca lye' ti' ña'aan
nten chendyu, si'yana tca ña'an 'tnan
ti' ñi 'in nchgaa tucui. 33 ¡Tsala ña'an
tlyu cha' cuilyiya' ntsu'hui 'in Ndiose
lo'o cha' tiyaa 'in ñi, tsaña'an ndyi'ya
ñi cunta nchgaa loo cha'! ¡Ñi sca tu-
cui lo' a tca qui'ya cha' tiyaa tsaña'an
cha' nu cua' mdi'in tyaa ñi, a cunta
tsaña'an nguiaa cha' 'in ñi! 34 Si'yana,
¿—ti nu ngu'ya cunta cha' tiyaa 'in Ñi
X'nan na? ¿Ti nu cua' mda cueen 'in
ñi—? 35 ¿—Ti nu cua' mxitucua loo
mdaa sca na 'in ñi—? 36 Si'ya ñi ljyaan
nchgaa loo na, ndi'in na lo'o cunta 'in
ñi, lo' si'ya ñi nguiaa' na. Scati 'in ñi
ntsu'hui cha' cu'ni tnu na tsala xaa.
Amen.

12

Cha' nu ntsu'hui cha' cu'ni jun

1 Can' cha' 'un jun ta'a na, si'ya
cha' tsu'hue nu tlyu 'in Ndiose, taan
cha' tnu tiquee 'in um si'yana tyi'in
tyaa um 'in um tloo Ndiose tsaña'an
sca lcuan nu lo'o ca, nu luhui 'in ñi,
ña'an nu nchca ti' ñi, si'yana cuaña'an
ntsu'hui cha' cu'ni tnu na 'in ñi. 2 A
chcui ncha'an um cha' nu nchca loo
chendyu re, cui' ca nu taa um ya'
xitsa'an ñi 'in um lo'o cha' tiyaa nu
cui ti, ña'an ca si'yana ca cuiya' ti' um
ña'an cha' nu nchca ti' Ndiose, cui'
cha' nu ndyu'hui cuiya' ti' ñi, lo'o cha'
nu ñi. 3 Chcuin' lo'o um cunda scaa
um si'ya cha' tsu'hue nu mdaa Ndiose
'ñan, si'yana a xque' ti' um ta cuaan
la ndi'in cha' 'in um que ña'an cuiya'
nu cua' jui 'in um, cui' ca nu su'hua
loo um 'in um, cua' ña'aan cuiya' nu
mdaa Ndiose 'in cunda scaa um si'ya
cha' nu ndiya qui'an ti' um. 4 Tsaña'an
nguiaa cha' 'in cunan' na, qui'an 'a
se'en ntsu'hui 'in na, una si'i sca loo ti
tñan ngui'ni na, 5 cui' cuaña'an nare',
qui'an na ndi'in na, una sca cha' ti 'in
na lo'o Cristo, lo' nchgaa na scati tucui
lca na lo'o ta'a na. 6 Can' cha', cua'
ña'aan cha' cuiya' nu mdaa Ndiose
'in na su'hua loo um cha' can'. Cha'
ntsu'hui nu nchcui' cha' tsu'hue 'in
ñi, chcui' can' cua' ña'aan cuiya' nu
ndiya qui'an ti'. 7 Cha' ta yaa' um 'in
xca tucui, su'hua loo um cha' can', uta
cha' culo'o um 'in nten, cui' cuaña'an
su'hua loo um cha' can'. 8 Cha' taa um
cha' tnu tiquee 'in xca tucui, su'hua
loo um cha' can', uta cha' taa um

lcuan, cu'ni um cha' can' lo'o nu chcui tiquee um, lo' nu chu'hui cunta 'in jun ta'a na, su'hua loo tñan can', cui' cuaña'an lo'o nu cu'ni 'tnan 'in xca tucui, tsu'hue chu'hui tiquee can' cu'ni 'in na. 9 Chu'hui cha' tsu'hue 'in um lo'o ta'a um, lo'o sca cusya nu ñi. Xcuan tloo um cha' ngunan' lo' chcui ncha'an um cha' nu tsu'hue. 10 Chu'hui cha' tsu'hue 'in um, cuti ti tsa cha' 'in um, cunda scaa um su'hua loo um 'in ta'a um lo'o suun ña'an. 11 Su'hua um juesa lo' si'i na ca ndaja ti' um cu'ni um tñan 'in Ñi X'nan na, cui' ca nu ndon ti' um su'hua loo um cha' can'. 12 A cunta ca tsu'hue chu'hui tiquee um quita um cha' nu nducua tloo um, ta loo um lo'o cha' nu ndijin um, lo' a cula' ti' um chcui' lyi'o um 'in Ndiose. 13 Chu'hui yuhue ti' um 'in jun ta'a na nu 'ni cha' 'in, lo' taa um se'en quinu nu tiyaa se'en ndi'in um. 14 Jñan um 'in Ndiose si'yana lcuan ñi 'in nu ti'i ti' 'in um, cuti ti chcui' um lo'o can', lo' si'i nu nde taja um 'in. 15 Ca tsu'hue chu'hui tiquee um lo'o nu tsu'hue ntsu'hui tiquee, lo' qui'ya tu'hua tiquee um lo'o nu ndi'in nguinan. 16 Nchgaa um ca sca cha' ti 'in um, a taa um ya' sten cha' siye' 'in um, cui' ca nu su'hua loo um 'in nu jo'o ti ndi'in cha' 'in, a quiñan ti' um ta lyee la tiyaa um. 17 A nchca cha' cu'ni um cha' ngunan' lo'o nu m'ni cha' ngunan' lo'o um, cui' ca nu cunan um ña'an cu'ni um tsu'hue lo'o nchgaa tucui. 18 Tso' nu 'in um, cunan um ña'an tyi'in um tsu'hue lo'o nchgaa tucui. 19 'Un jun ta'a na nu ndyu'hui cuiya' tin' 'in, a nchca cha' culyoo um ti'i nducua tiquee um lo'o nu m'ni cha' ngunan' lo'o um, cui' ca nu taa um ya' Ndiose cu'ni cuiya' ñi cha' can', si'yana ndeña'an nguinu scua cha' 'in ñi: —Nan' ngui'ni ca'an 'ñan xitucuin nu ti'i can', nan' xu'huan lyiyan' 'in ne', juin Ñi X'nan na—. 20 Ticui' cuaña'an —cha' ta'a cusuun um nguite' ti', taa um na cu can', uta cha' nguityi ti', tyaa um tyi'a co'o, lo' cuaña'an tyon chen tique' tloo can' lo'o cha' jyi'o 'in—. 21 A taa um ya' cha' ngunan' cu'ni canan 'in um, cui' ca nu nde cu'ni um canan 'in na si'ya cha' tsu'hue nu cu'ni um.

13

1 Nchgaa tucui ntsu'hui cha' ca ja'an 'in bsya, si'yana a sca yu nu nchca bsya ta si'i Ndiose ndaa cha' cuiya' 'in, lo' yu nu lyi'ya tñan cua' ñii, Ndiose mdi'in tyaa 'in yu. 2 Can' cha' nu cu'ni lye' ti' 'in bsya, cui' cha' nu mdi'in tyaa Ndiose ngui'ni lye' ti' can', lo' nu ngui'ni cuaña'an, ticuii' nso' tucua qui'ya chon'. 3 Yu nchca bsya, a nducua yu ta si'yana su'hua ytsen yu 'in nten nu ngui'ni tñan tsu'hue, cui' ca nu 'in nten nu nducun'. ¿Ta nchca ti' um a xicutsen ti' um 'in bsya? Cu'ni um tñan tsu'hue lo' cuaña'an taa yu loo um, 4 si'yana tñan 'in Ndiose ngui'ni can', ña'an ca si'yana tca tyi'in tsu'hue um. Una cha' ngui'ni um tñan ngunan', tyi'an ytsen um si'yana si'i cua cha' ti nducua spada yaa' can'. Nguso 'in Ndiose lca can', lo' ntsu'hui suun 'in xitijin nu ti'i 'in nu ngui'ni tñan ngunan'. 5 'Ni cha' ca ja'an um 'in bsya, una si'i si'yana nguitsen um tyijyin um nu ti'i, cui' ca nu si'yana jlyo ti' um tñan tsu'hue ntsu'hui cha' cu'ni um. 6 Can' cha' nsu'hua lyiya' um tñi nu njñan bsya, si'yana ticui' tñan 'in Ndiose ngui'ni lo' nsu'hua ta can' cha' nu nchca se'en nducua. 7 Can' cha' su'hua lyiya' um nchgaa tñi nu ngui'ni ca'an 'in um, cha' 'in yuu uta scasca tñi nu njñan bsya. Cui' cuaña'an lo'o nten, cu'ni suun um 'in um, lo' taa um loo can'. 8 A nchca cha' quinu tucui um tni' 'in ñi sca tucui, tsaloo ti chu'hui cha' tsu'hue 'in um scasca um, si'yana nu ntsu'hui cha' tsu'hue 'in lo'o ta'a cua' mducua can' tñan cha' nu nchcui' lee. 9 Si'yana nchcui' quityi 'in Ndiose: —A sten yu'hui um lo'o cuilyi'o nten, a cujui um nten, a cu'ni um cunan, a chcui' um cha' cuiñi, a chcui ti' um scasca loo cha'—. Nchgaa la ña'an cha' nu ndlo Ndiose tñan ngui'ni sca na 'in na lo'o cha' re: —Ña'an 'tnan ti' um 'in ta'a nten um tsaña'an n'ni um lo'o um ticuii' um—. 10 Cha' tsu'hue re a la n'ni na ti'i, can' cha' nu ntsu'hui cha' tsu'hue 'in lo'o ta'a, cua' nducua

can' tñan cha' 'in lee. 11 Nchgaa cha' re qui'ya um cha' tiyaa, lo' ca cuiya' ti' um si'yana cua' mdiyaa braa nu tyi'o sla na, si'yana cui' la ljyaan tsaan nu ntsu'hui cha' tyi'o na loo chendyu re que ña'an xa nu ya qui'an ti' na. 12 Cua' nguiaa ndijin tla lo' nde cua' ljyaan xaa, can' cha' xcuan tloo na cha' ngunan' can', lo' co' tsu'hue na nchgaa cha' cuiya' nu ljyan lo'o xaa can'. 13 Tyi'an na lo'o sca cha' tiyaa nu ñi tsaña'an nda'an sca nten xa cucha, lo' si'i lo'o cha' cu'hui uta cha' tucun', cha' nu nguiten yu'hui ne' lo'o ña'an tucui ti, ta cu'ni na ña'an nu nchca ti' na, cha' cusuun uta lo'o cha' njñan ti', 14 cui' ca nu co' tsu'hue na cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na Jesucristo, lo' a taa na ya' ca lca tiquee na lo'o cha' ngunan'.

14

Cha' 'in jun nu na'an ti'

1 Tsalca jun nu a tla ndon lo'o cha' nu ndiya qui'an ti', cuan xu'hue um 'in can', una si'i si'yana chcui' tyijyin um lo'o. 2 Si'yana ntsu'hui nu nxque' ti' tca cu nchgaa loo na, lo' ntsu'hui nu nchcu tsaloo ti na quixin', si'yana ngui'ni tucua ti' can' lo'o cha' tiyaa 'in. 3 Una nu nchcu nchgaa loo na, a ntsu'hui cha' xcuan tloo 'in nu a nchcu 'in na, ticui' cuaña'an nu a nchcu nchgaa loo na, a ntsu'hui cha' xiycha' can' 'in nu nchcu 'in na, si'yana Ndiose cua' ncuan xu'hue ñi 'in can'. 4 ¿Tucui ta lca nu'huin si'yana cu'ni cuiya' cha' 'in sca nguso nu cua' ntsu'hui x'nan? Cua' jlyo ti' x'nan can', cha' ngui'ni tñan tsu'hue uta ngui'ni tñan ngunan', una ntsu'hui cha' tyon tla can' si'yana tla cha' 'in Ñi X'nan na, ñi nu nsñi ton 'in. 5 Ntsu'hui nu ñan ti' si'yana cua' lca ti tsaan ndon loo na, lo' ntsu'hui nu nxque' ti' si'yana scaña'an ti ndi'in cha' 'in nchgaa tsaan, una cunda scaa na tyon ñi na cua' ña'aan cha' tiyaa 'in na. 6 Nu nxu'hua se'en scasca la tsaan, si'ya Ñi X'nan na ngui'ni 'in na, lo' nu a nxu'hua se'en tsaan can', ticui' si'ya Ñi X'nan na a ngui'ni 'in na. Nu nchcu nchgaa loo na, si'ya Ñi X'nan na nchcu 'in na si'yana ndyaa can' xu'hue 'in Ndiose, lo' nu a nchcu 'in na ticui' si'ya Ñi X'nan na a nchcu 'in na, una ticui' ndyaa can' xu'hue 'in Ndiose. 7 Si'yana nare' a sca na ndu'hui na chendyu lo'o cunta 'in na, cui' cuaña'an si'i lo'o cunta 'in na tyi'o na loo chendyu re. 8 Cha' ndu'hui na chendyu, si'ya Ñi X'nan na ndu'hui na, lo' cha' caja na, ticui' si'ya Ñi X'nan na caja na. Can' cha' siya' lo'o na uta cha' ngujui na, ticui' yaa' Ñi X'nan na ntsu'hui na. 9 Cui' si'ya cha' re ngujui Cristo lo' mdyiqui'o ñi, lo'o ñi cua' ñii si'yana ca ñi X'nan nchgaa nu ti' lo'o tsatlyu lo'o nu cua' ngujui. 10 Una nu'huin, ¿ñi cha' nchca ti' cu'ni cuiya' cha' 'in ta'a? Lo' nu'huin jan ñi, ¿ñi cha' nxcuan tloo 'in ta'a? Si'yana nchgaa na ntsu'hui cha' tiyaa na tloo Cristo se'en nchca cuiya' cha'. 11 Si'yana ndeña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: —Nan' lcan, juin Ñi X'nan na, can' cha' tloon ntsu'hui cha' tyi'ya xtyin' sca chcui chendyu, lo' nchgaa tucui cu'ni tyi'ya 'in Ndiose—. 12 Cuaña'an cunda scaa na ntsu'hui cha' tyaa na cunta tloo Ndiose. 13 A nchca cha' xiycha' na 'in ta'a na, cui' ca nu tyi'in tyaa na cha' si'yana a ca 'a na sca quee nu chcua quiya' can', lo' tsato'o tyu loo qui'ya. 14 Nan' ndiya qui'an tin' 'in Ñi X'nan na Jesús, lo' jlyo tin' si'yana ñi sca na a ti ndi'in cha' 'in, una cha' ntsu'hui nu ñan ti' si'yana ti ndi'in cha' can', cunta 'in can' ca lca na. 15 Cha' cu'ni lyi'un um cusya 'in ta'a ndiya qui'an ti' um si'ya cha' nchcu, a ntsu'hui cha' tsu'hue 'in um lo'o xacan'. Can' cha' a taa um ya' quinan' sca nu cua' ngujui Cristo tñan loo si'ya cha' nchcu. 16 A tsato'o xiycha' can' cha' tsu'hue nu ngui'ni um, 17 si'yana tsaña'an nu ndlo Ndiose tñan 'in na, a ljyaan na loo cha' nchcu uta loo cha' ndyi'yo, cui' ca nu ljyaan na loo Espíritu nu Luhui 'in ñi, ndaa yaa' ñi 'in na cu'ni na tñan tsu'hue, cu'ni ñi cha' tyi'in tsu'hue na lo' ca tsu'hue chu'hui tiquee na. 18 Tsalca nu nchca ja'an 'in Cristo lo'o cha' re,

tsu'hue ntsu'hui tiquee Ndiose lo'o
can', a cunta lo'o nten ndyu'hui cuiya'
ti' ne' 'in. 19 Can' cha' tsa quiñan na
lo' cunan na ña'an nu tyi'in tsu'hue
na, ta yaa' ta'a na si'yana tsatlyu culo
na. 20 A nchca cha' cujlyo um tñan
'in Ndiose si'ya cha' nchcu. Cha'
ñi si'yana nchgaa loo na luhui, una
a tsu'hue xityu na 'in xca tucui loo
qui'ya si'ya cha' nchcu. 21 Una tsu'hue
cha' a cu um cunan' lo' a co'o um vino,
ñi a cu'ni um scasca cha' nu xityu 'in
ta'a ndiya qui'an ti' um loo qui'ya, uta
ca ti'i 'in can', ta cu'ni na'an ti'. 22 ¿Ta
ñan ti' um si'yana cui' ña'an ngui'ni
um? Una cunta 'in um lo'o Ndiose
lca cha' can'. Una tsu'hue ca xu'hue
sca nten nu a ndlo qui'ya cha' tiyaa
'in lo'o ña'an nu ngui'ni. 23 Nu ngui'ni
tucua ti' lo'o cha' nchcu, nso' tucua
can' qui'ya chon', si'yana nchcu can'
lo'o cha' tucua ti', lo' nchgaa cha' nu
cu'ni na lo'o cha' tucua ti', ticui' qui'ya
lca na.

15

1 Can' cha' naa nu tla ndon chu'hui
cha' tlyu ti' 'in na si'ya scasca cha'
ngui'ni nu na'an ndi'in cha' 'in, lo' si'i
nu su'hua loo na 'in na ticuii' na. 2 Cui'
ca nu cunda scaa na su'hua loo na 'in
ta'a na, ña'an ca si'yana culo can' lo'o
cha' nu ndiya qui'an ti'. 3 Ñi Cristo lo'
a m'ni ñi cha' nu ncua ti' ñi, cui' ca nu
yato'o ña'an nchcui' quityi 'in Ndiose:
Nchgaa cha' ti'i nu ycui' ne' lo'o um,
nguio' tucua na chon' nan'. 4 Can'
cha' nchgaa cha' nu nguinu scua loo
quityi 'in Ndiose, cha' nu cu'ni cha'an
na lca na, lo' nda yaa' quityi can' 'in
na, ndaa na cha' tnu tiquee nu tyijyin
na scasca cha', ña'an ca si'yana chcua
quiloo na cha' tsu'hue nu taa Ndiose.
5 Cui' Ndiose, ñi nu nda yaa' 'in na
lo'o cha' nu ndyijyin na, lo' ndaa ñi
cha' tnu tiquee 'in na, cu'ni ñi cha'
si'yana ca sca cha' ti 'in um nchgaa
um tsaña'an nu nchca ti' Cristo Jesús,
6 ña'an ca si'yana tsatlyu cula lo'o um
lo' cu'ni tnu um 'in Ndiose, Sti Ñi
X'nan na Jesucristo.

Quine 'in ne' gentil cha' tsu'hue 'in Ndiose

7 Can' cha' scasca um cuan xu'hue
um 'in ta'a um tsaña'an nu ncuan
xu'hue Cristo 'in na, can' cha' nu
ndyu'hui cuiya' ti' Ndiose. 8 Cha'
nu nchca tin' chcuin', Cristo Jesús
yaan ñi si'yana tucua tloo ne' ju-
dio 'in ñi, ngulyo scua la ñi si'yana
ñi ndi'in cha' 'in Ndiose nu cu'ni
ñi cha' tsato'o nchgaa cha' nu cua'
mdi'in tyaa ñi lo'o nten cula 'in na,
9 ña'an ca si'yana nchgaa ta nten caja
ña'an cu'ni tnu 'in Ndiose si'ya cha'
tsu'hue 'in ñi, tsaña'an nchcui' quityi
'in Ndiose: —Si'ya cha' re cu'nin tnun
'in um lja ne' gentil, lo' cula lo'on
'in um—. 10 Ndeña'an nchcui' quityi
can' xca se'en: —Ca tsu'hue chu'hui
tiquee um, 'un ne' gentil, tsatlyu lo'o
quichen 'in ñi—. 11 Lo' xca se'en
nchcui' na: ¡—'Un ne' gentil cu'ni
tnu um 'in Ñi X'nan na! ¡Sca chcui
chendyu scuen cuaan 'in ñi—! 12 Nde
cha' nu ycui' Isaía: —Xcua' nu lca Isaí
tyi'o sca nu culo tñan 'in ne' gentil, lo'
nchgaa ne' gentil tucua tloo 'in ñi—.
13 Lo' Ndiose, ñi nu nducua tloo na,
cu'ni ñi cha' nde lyee la ca tsu'hue
chu'hui tiquee um, lo' xitñan' cusya
'in um si'ya cha' nu ndiya qui'an ti'
um, ña'an ca si'yana scaña'an ti chcua
quiloo um 'in ñi si'ya cha' cuiya'
'in Espíritu nu Luhui 'in ñi. 14 Una
tsaña'an nguiaa cha' 'in um, 'un jun
ta'a na, a ngui'ni tucua tin' lo'o um,
si'yana mtsa'an yu'hui cha' tsu'hue
'in um, a cunta lo'o cha' tiyaa, ticuii'
um tca ta yaa' ta'a um lo'o cha' re.
15 Nde cha' ngua'an quityi re 'in um,
'un jun ta'a na, lo' m'nin tnu tiqueen
ycuin' lo'o um, lo' xu'huan ti' um nch-
gaa cha' re si'ya cha' tsu'hue nu mdaa
Ndiose 'ñan, 16 si'yana cu'nin tñan 'in
Jesucristo lja ne' gentil, lo' chcuin'
cha' tsu'hue 'in Ndiose lo'o ne', ña'an
ca si'yana lo'o ne' gentil ca ne' sca
lcuan nu ndyu'hui cuiya' ti' Ndiose,
nu cua' msuhui Espíritu nu Luhui 'in
ñi. 17 Can' cha' si'ya Cristo Jesús, tca
scuen cuaan 'ñan si'ya tñan 'in Ndiose
ngui'nin. 18 Si'yana a xtyi tin' chcuin'

cha' 'ñan, cha' si'i Cristo m'ni ñi cha' can', ña'an nchca ja'an ne' 'in Ndiose si'ya cha' nu ycuin' uta lo'o tñan nu m'nin, 19 lo' mdaa ñi cha' cuiya' cu'nin scasca cha' nu tnu si'ya cha' cuiya' 'in Espíritu 'in Ndiose, can' cha' ti' la se'en lca Jerusalén tsaya' ndiyaa se'en lyi'ya loo Ilírico, nchgaa se'en can' msne su'huan cha' tsu'hue 'in Cristo. 20 Cuaña'an yato'o msu'huan juesa ycuin' cha' tsu'hue 'in Ndiose, una si'i quichen nu cua' ncuan xu'hue cha' 'in Cristo, a ncua tin' tyi'in tyaan suun cha' can' chon' tñan nu cua' m'ni xca tucui, 21 cui' ca nu tsato'o ña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: —Nten nu a nchca caja nu chcui' cha' 'in ñi lo'o, chcua quiloo can' 'in ñi. Nten nu a nchca quine 'in, can' nu tsa qui'an ti' 'in ñi—.

Ntsu'hui tiquee yu Pablo tsaa yu quichen Roma

22 Tyun ya' ncua tin' tsa'an se'en ndi'in um, una si'ya tñan re a jui ña'an tsa'an. 23 Una cua' ñii cua' mtsa'an yu'hui luhua' nde re lo'o cha' 'in Ndiose, a cunta cua' tyun yjan ñan tin' tsa'an se'en ndi'in um, 24 can' cha' xa tsa'an se'en lca España tijin se'en ndi'in um, si'yana nducua tloon ña'an ta'a na lo'o um, lo' xa nu cua' mdi'in chin' na lo'o um, nducua tloon ta yaa' um 'ñan lo'o tucueen nu ti' tsa'an lan. 25 Una culo nducua la tsa'an Jerusalén si'yana taan cha' tnu tiquee 'in jun. 26 Si'yana jun nu ndi'in se'en lyi'ya loo Macedonia lo'o Acaya, m'ni jun cha' tsu'hue mxo' jun sca lcuan nu ta yaa' 'in jun ta'a na ndi'in Jerusalén, cui' jun nu 'ni cha' 'in. 27 M'ni jun cha' re si'ya cha' tsu'hue mdo'o tiquee jun, lo' cha' ñi si'yana qui'ni ca'an 'in jun lo'o cha' re, si'yana cha' ncuan xu'hue jun cha' tsu'hue 'in Ndiose si'ya ne' judio, ngui'ni ca'an 'in jun ta yaa' jun 'in can' lo'o cha' nu 'ni 'in. 28 Can' cha' xa cua' msu'hua tan nchgaa cha' re, lo' tyaan cunta lcuan can' 'in jun, xacan' tsa'an se'en lca España, cui' ña'an tijin se'en ndi'in um. 29 Jlyo tin' si'yana xa tyi'an se'en ndi'in um, cha'an yu'hui cusya 'ñan lo'o nchgaa loo cha' tsu'hue 'in Cristo. 30 Jñan sca cha' tsu'hue 'in um, 'un jun ta'a na, si'yana jñan um 'in Ndiose si'ya cha' 'ñan, lo'o cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na Jesucristo si'ya cha' tsu'hue nu ndaa Espíritu 'in na, 31 si'yana culo laa ñi 'ñan tuyaa' ne' nducun' ndi'in se'en lca Judea, a cunta si'yana jun ta'a na ndi'in Jerusalén tsu'hue chu'hui tiquee jun cuan xu'hue jun lcuan re, 32 a cunta si'yana tsu'hue chu'hui tiqueen tyi'an se'en ndi'in um lo'o cha' cuiya' 'in Ndiose, lo' caja cha' tnu tiquee 'in na lo'o um xacan'. 33 Lo' Ndiose, ñi nu n'ni cha' ndyi'in tsu'hue na, tyi'in ñi lo'o um nchgaa um. Amen.

16

Msla' ta'a yu Pablo lo'o jun Roma

1 A cunta chcuin' lo'o um cha' 'in ñi cuna'an ta'a na Febe, ñi nu nda yaa' 'in jun lo'o tñan 'in Ndiose se'en ndiyo' ti'in jun quichen Cencrea, 2 si'yana cuan xu'hue um 'in ñi lo'o cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na, tsaña'an ntsu'hui cha' cu'ni na lo'o ta'a ndiya qui'an ti' na. Ta yaa' um 'in ñi lo'o nchgaa cha' nu 'ni 'in ñi, si'yana qui'an 'a nu cua' mda yaa' ñi 'in, cui' cuaña'an mda yaa' ñi 'ñan. 3 Chcui' cha' um 'in Priscila lo'o Aquila tñan loon, cui' nu ta'a ngui'nin tñan 'in Cristo Jesús, 4 jun nu hasta lo'o ncua cha' caja si'yan, nu si'i scan tin ndyaan xu'hue 'in Ndiose si'ya jun, cui' ca nu lo'o nchgaa quichen se'en ndiyo' ti'in jun ta'a na ne' gentil. 5 Chcui' cha' um 'in nchgaa jun nu ndiyo' ti'in la na'an 'in Priscila lo'o Aquila. Chcui' cha' um 'in yu Epeneto, yu nu ndyu'hui cuiya' tin' 'in, yu nu culo nducua la ya qui'an ti' 'in Cristo se'en lyi'ya loo Acaya. 6 Cui' cuaña'an chcui' cha' um 'in María nu lyee 'a cua' mda yaa' 'in um lo'o tñan re. 7 Chcui' cha' um 'in Adronico lo'o Junias, cui' yu nu ti' nchca ta'a hua lo' ta'a yu'hui hua na'an chcuan, yu nu lyee ndyu'hui cuiya' ti' yu ta'a mda'an Jesús 'in, lo' culo nducua la ya qui'an ti' 'in Cristo que 'ñan. 8 Chcui' cha' um 'in yu

Amplias, yu nu lyee ndyu'hui cuiya' tin' 'in si'ya Ñi X'nan na. 9 Chcui' cha' um 'in yu Urbano, yu nu ta'a ngui'ni na tñan 'in Cristo Jesús, lo'o yu Estaquis, yu nu ndyu'hui cuiya' tin' 'in. 10 Cui' cuaña'an chcui' cha' um 'in yu Apeles, yu nu cua' ngulo'o xñan 'in lo'o tso' 'in Cristo, lo' chcui' cha' um 'in yu Aristóbulo lo'o nchgaa nu ndi'in na'an 'in yu. 11 Chcui' cha' um 'in yu Herodión, yu nu ti' nchca ta'an. Chcui' cha' um 'in yu Narciso lo'o nchgaa nu ndi'in na'an 'in yu, jun nu ndiya qui'an ti' 'in Ñi X'nan na. 12 Cui' cuaña'an chcui' cha' um 'in chcua jun cuna'an ta'a na Trifena lo'o Trifosa, jun nu ngui'ni tñan 'in Ñi X'nan na. Chcui' cha' um 'in ñi cuna'an ta'a na Persida, ñi nu ndyu'hui cuiya' ti' na 'in, lo' lyee 'a msu'hua loo ñi tñan 'in Ñi X'nan na. 13 Chcui' cha' um 'in yu Rufo, yu nu cua' mdo'o hui 'in Ñi X'nan na, lo'o jyi'an yu, ñi nu n'nin cunta si'yana lca ñi jyi'an. 14 Chcui' cha' um 'in yu Asíncrito, lo'o yu Flegonte, yu Hermas, yu Patrobas, lo'o yu Hermes lo'o nchgaa jun ta'a na nu ndiyo' ti'in lo'o yu. 15 A cunta chcui' cha' um 'in yu Filólogo, lo'o ñi Julia, lo'o yu Nereo tsatlyu lo'o nu cuna'an ta'a yu, lo'o yu Olimpas lo'o nchgaa jun ta'a na nu ndiyo' ti'in lo'o jun. 16 Lo'o suun ña'an chcui' cha' ta'a um la sii' sca' um. Nchgaa laa nu ndi'in lo'o cunta 'in Cristo nde re nchcui' cha' 'in um. 17 Jñan sca cha' tsu'hue 'in um, 'un jun ta'a na, si'yana xñi um cunta 'in um lo'o nu nsu'hue ti'in 'in jun ta'a na, uta nxitsa'an cha' nu cua' m'ni cha'an um. Tyi'o tso' um sii' can'. 18 Si'yana nten nu ngui'ni cuaña'an a ja'an can' 'in Ñi X'nan na Jesucristo, cui' ca nu n'ni cunta can' cha' nu ndyi'o tiquee, cuti cha' nchcui' can', lo' ndaa can' loo jun nu cui ti se'en nu cuñilyi'o 'in jun. 19 Si'yana cua' mscua cueen cha' 'in um tsaña'an nchca ja'an um 'in Ndiose, can' cha' tsu'hue ntsu'hui tiqueen lo'o um. Una nchca tin' si'yana nde lyee la su'hua loo um cha' nu tsu'hue, lo' chcua tijyo' um sii' cha' ngunan'. 20 Lo' Ndiose, ñi nu n'ni cha' ndyi'in tsu'hue na, nu ndla ti re cu'ni ñi cha' quinu sti Laxa'an nde tuquiya' um. Cui' cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na Jesucristo quinu lo'o um. 21 Yu Timoteo, yu ta'a ngui'nin tñan, nchcui' cha' yu 'in um, cui' cuaña'an yu Lucio, lo'o Jasón, lo'o yu Sosípater nchcui' cha' yu 'in um, cui' yu nu ti' nchca ta'a hua. 22 Nan' yu Tercio nchcui' chan' 'in um lo'o cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na, nan' ngua'an quityi re lo'o cunta 'in Pablo. 23 A cunta nchcui' cha' yu Gayo 'in um, yu nu mdaa se'en ndi'in, a cunta mdaa yu se'en ndiyo' ti'in jun ta'a na. Lo'o yu Erasto nchcui' cha' yu 'in um, yu nu lyi'ya cunta tñi 'in nten quichen re, lo'o yu ta'a na Cuarto nchcui' cha' yu 'in um. 24 Cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na Jesucristo quinu lo'o um nchgaa um. Amen.

Cu'ni tnu na 'in Ndiose

25 Scati Ndiose tca tyi'in tya tla ñi 'in um si'ya cha' tsu'hue 'in Jesucristo nu nda'an ycuin', cua' ngulyo scua la ñi cha' re, cui' cha' nu ntsu'hui nchcun 'in ñi ti' cua' s'ni, 26 una cua' ñii ncua chcan' loo na, lo' si'ya quityi nu ngua'an scua yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni, mdyi'o scua la cha' re lo'o nchgaa nten, ña'an ca si'yana tsa qui'an ti' ne' lo' ca ja'an ne' 'in ñi, tsaña'an nu ndlo Ndiose tñan, cui' ñi nu ndi'in tsala xaa. 27 'In scati Ndiose, ñi nu tiyaa la, cu'ni tnu na tsala xaa si'ya Jesucristo. Amen.

1 Corintios

Yu Pablo nchcui' cha'yu 'in jun Corinto

1 Nan' yu Pablo, si'ya cha' cuiya' 'in
Ndiose ngua'an tñan ñi 'ñan tsa ycuin'
cha' tsu'hue 'in Jesucristo. Tsatlyu
lo'o yu ta'a na Sóstenes ca'an tñan hua
sca quityi re 'in um, 2 'un jun ta'a na
nu ndi'in cunta 'in Ndiose quichen
Corinto, 'un nu cua' mdo'o hui 'in
Cristo Jesús si'yana ca um sca nu
luhui 'in ñi tsatlyu lo'o nchgaa la ña'an
jun nu ndi'in scasca se'en n'ni tnu 'in
Ñi X'nan na Jesucristo, ñi nu tsatlyu
lca X'nan na lo'o jun. 3 Stina Ndiose
lo'o Ñi X'nan na Jesucristo taa ñi cha'
tsu'hue chu'hui ni' cusya 'in um, lo'
cu'ni ñi cha' tyi'in tsu'hue um.

Yu Pablo mdyaa yu xu'hue 'in Ndiose

4 Ndyaan xu'hue 'in Ndiose nchgaa
xaa si'ya cha' 'in um, si'ya cha' tsu'hue
nu cua' mdaa ñi 'in um si'ya Cristo
Jesús, 5 lo' si'ya ñi mtsa'an yu'hui
um lo'o nchgaa loo cha', cui' cha' nu
nchcui' um lo'o cha' tiyaa nu nda'an
lo'o um, 6 tsaña'an nguiaa cha' tsu'hue
'in Cristo nu cua' nguinu scua tla ni'
cusya 'in um, 7 can' cha' ñi sca loo cha'
cuiya' nu ndaa Ndiose 'in sñe' ñi, a
ndiya lyijyi na 'in um, tsalja nta um
'in Ñi X'nan na Jesucristo tsaan nu
quiaan ñi xiya'. 8 Ndiose cu'ni ñi cha'
ca ñi cha' 'in um tsaya' tsatii cha' nu
nchca loo chendyu re, ña'an ca si'yana
luhui tloo um tsaan nu cu'ni Ñi X'nan
na Jesucristo xñan bsya 'in nten. 9 Ñi
ndi'in cha' 'in Ndiose, ñi nu msi'ya 'in
um si'yana ca sca cha' ti 'in um lo'o Ñi
X'nan na Jesucristo nu lca Sñe' ñi.

Cristo a mdo'o ñi tucua snan ta

10 Jñan sca cha' tsu'hue 'in um, 'un
jun ta'a na, lo'o cha' cuiya' 'in Ñi X'nan
na Jesucristo, si'yana sca loo ti cha'
chcui' um nchgaa um, a nchca cha'
su'hue ti'in ta'a um, cui' ca nu tyi'in
um sca cha' ti 'in um, cui' cuaña'an
lo'o cha' tiyaa 'in um, lo' sca loo ti
cha' chu'hui tiquee um. 11 'Un jun ta'a
na, cua' ynan cha' ña'an ndi'in um,
si'yana tucua snan nten 'in yu Cloé
ndaa ne' suun si'yana a ndi'in 'a um
sca cha' ti 'in um. 12 Si'yana cunda
scaa um nchcui' um: Nan' ngui'an
tso' 'in yu Pablo. Xca nu nchcui':
Nan' ngui'an tso' 'in yu Apolo. Nan'
ngui'an tso' 'in yu Tyo. A cunta
xca nu nchcui': Nan' ngui'an tso' 'in
Cristo. 13 Xacan' jan ñi: ¿Ta lo'o Cristo
mdo'o ñi tucua snan ta? ¿Ta yu Pablo
ngua'an yu loo cusi tñan loo um? ¿Uta
na mducua tya um lo'o cha' cuiya'
'in Pablo? 14 Nan' ndyaan xu'hue 'in
Ndiose si'yana ñi sca um lo' a mducua
tyan 'in um, tsaloo ti 'in yu Crispo lo'o
yu Gayo, 15 si'yana a nchca tin' caja
nu chcui' si'yana mducua tya lo'o cha'
cuiya' 'ñan. 16 A cunta mducua tyan
'in yu Estéfanas lo'o nchgaa nu ndi'in
na'an 'in yu, una nchgaa la tucui a
ntsu'hui tin' cha' lo'o can' mducua
tyan 'in. 17 Cristo a ngua'an tñan ñi
'ñan si'yana tucua tyan 'in nten, cui'
ca nu si'yana chcuin' cha' tsu'hue 'in
ñi, una si'i lo'o cha' tiyaa 'in nten
chendyu, lo' tsato'o quinu ca'an chon'
cha' nu ngujui Cristo loo cusi.

Cristo lca ñi cha' cuiya' 'in Ndiose

18 Cha' nu nchcui' na si'yana Cristo
ngujui ñi loo cusi, cha' tinto lca na 'in
nten nu nda'an ngunan', una cunta
'in nare' nu nducua tloo tyi'o laa,
lca na cha' cuiya' nu tlyu 'in Ndiose.
19 Si'yana nchcui' quityi 'in Ndiose: —
Si'yu con' cha' tiyaa 'in nten nu tiyaa
la, lo' xcuan tloon cha' tiyaa 'in nten
nu ndyi'ya la cunta—. 20 Xacan' jan
ñi, ¿la ncua nu tiyaa la? ¿La ncua nu
ndlo'o cha' 'in lee, uta nu tsu'hue 'a
nchcui' cha' nu nchca loo chendyu
re? ¿Ta si'i cha' tiyaa 'in nten chendyu
m'ni Ndiose si'yana lca na cha' tinto?
21 Ndiose lo'o cha' tiyaa 'in ñi, a mdaa
ñi cha' cuiya' chu'hui lyoo ne' 'in ñi
lo'o cha' tiyaa nu 'in ne', cui' ca nu
ncua lca tiquee ñi culo laa ñi 'in nten
loo nu tsa qui'an ti' ne' cha' 'in ñi nu
nda'an ycui' na, siya' lca na cha' tinto
'in xca tucui. 22 Si'yana ne' judio njñan

ne' chacui' cha' nu tnu, lo' ne' griego
nda'an nan ne' cha' tiyaa 'in nten
chendyu, 23 una nare' nda'an ycui' na
cha' 'in Cristo ña'an ngujui ñi loo cusi,
lo' cha' ñi si'yana ne' judio nxcuan
tloo ne' cha' re, lo' tso' nu 'in ne' gentil
lca na cha' tinto, 24 una tsalca nu cua'
msi'ya Ndiose 'in, siya' lca ne' judio
uta gentil, Cristo lca ñi cha' cuiya' lo'o
cha' tiyaa 'in Ndiose. 25 Siya' nxque'
ti' nten si'yana cha' tiyaa 'in Ndiose
lca na cha' tinto, una cuaan la nscua
cha' can' que ña'an cha' tiyaa 'in ne',
cui' cuaña'an sca cha' nu na'an ti' 'in
Ndiose, una tla la ndi'in cha' can' que
ña'an cha' 'in nten chendyu. 26 'Un jun
ta'a na, xñi um cunta ña'an nten nu
msi'ya Ndiose 'in, si'yana si'i nchgaa
um lca um nten nu m'ni cha'an, ñi a
lca um nten nu ntsu'hui cha' cuiya'
'in uta mdo'o um loo ta nten nu ndon
loo, 27 cui' ca nu Ndiose ngulohui ñi
sca cha' nu ñan ti' nten lca na cha'
tinto, si'yana taa can' cha' jyi'o 'in nu
tiyaa la, cui' cuaña'an ngulohui ñi sca
cha' nu jo'o la ña'an, si'yana taa can'
cha' jyi'o 'in nu tla la ndi'in cha' 'in,
28 a cunta ngulohui ñi sca cha' nu
a ntsu'hui lyoo, cui' cha' nu nxcuan
tloo ne', cha' nu a sca cunta ntsu'hui,
si'yana si'yu co' ñi cha' nu nchca loo
chendyu re, 29 ña'an ca si'yana a caja
nu cu'ni siye' 'in tloo Ndiose. 30 Si'ya
ñi jui chendyu 'in um lo'o Cristo Jesús,
ñi nu lca cha' tiyaa 'in Ndiose, ñi nu
mxnu luhui 'in na, ngulohui ñi 'in
na sca cunta, lo' msi'i ñi 'in na lo'o
tne ñi, 31 ña'an ca si'yana tsato'o cha'
nu nchcui' quityi 'in Ndiose: —Cha'
ntsu'hui nu nchca ti' taa loo ticuii', 'in
Ñi X'nan na taa can' loo—.

2

Nchcui' yu Pablo cha' 'in Cristo nu ngujui loo cusi

1 'Un jun ta'a na, xa ycuin' cha'
tsu'hue 'in Ndiose lo'o um, a ycuin'
cha' nu tucui uta lo'o cha' tiyaa nu
cuaan lati, 2 cui' ca nu mdi'in tyaan
'ñan si'yana sca loo ti cha' 'in Jesu-
cristo chcuin' lo'o um, si'yana ngujui
ñi loo cusi. 3 Lyee 'a msu'huan cha'
nduhue ti' tiqueen xa mdi'in lo'o um,
nda'an ytsen nu hasta mchcuan. 4 Ñi
a jui qui'an la cha' nu chcuin' lo'o um
ta si'yana cuhue ti' um, cui' ca nu lo'o
cha' cuiya' 'in Espíritu ncua chcan' loo
cha' can', 5 se'en nu a chcua suun cha'
nu tsa qui'an ti' um chon' cha' tiyaa
'in nten chendyu, cui' ca nu loo cha'
cuiya' 'in Ndiose.

Cha' nu ngulyo scua la Espíritu

6 Una nchcui' hua sca cha' tiyaa nu
cuaan lati lo'o tsalca jun nu tla ndon
tucueen 'in Ndiose, lo' a lca na cha'
tiyaa 'in nten chendyu, uta cha' tiyaa
'in yu nu ndlo tñan, nu ntsu'hui cha'
jlyo tiyaa xaa, 7 cui' ca nu nchcui'
hua cha' tiyaa nu ntsu'hui cutsi' 'in
Ndiose, cha' tiyaa nu ntsu'hui nchcun
'in ñi, cha' nu mdi'in tyaa Ndiose xa
ti' lyijyi tsaa' chendyu si'yana qui'ni
ca'an cha' can' 'in na. 8 Ñi sca yu
nu ndlo tñan loo chendyu re a ngu'ya
yu cunta cha' re, cha' cua na ngu'ya
yu cunta 'in na, lo' a jyi'in ca'an yu
'in Ñi X'nan na loo cusi, ñi nu mdo'o
loo xaa 'in Ndiose. 9 Una ndeña'an
nchcui' quityi 'in Ndiose: —Cha' re
lca na sca cha' nu a nchca ña'an tloo
ne', ñi a nchca quine 'in ne', ñi a nchca
tucui quiñan ti' cha' re, lo' Ndiose
taa ñi 'in na 'in tsalca nu lyee lca
tiquee lo'o ñi—. 10 Una Ndiose cua'
ngulyo scua la ñi cha' re lo'o na si'ya
Espíritu 'in ñi, si'yana Espíritu ndiya
nan qui'i nchgaa loo cha', hasta lo'o
cha' tiyaa nu qui'ñi lati 'in Ndiose
ndlyo scua la ñi. 11 Xacan' jan ñi, ¿ta
tca chu'hui lyoo na cha' nu ntsu'hui
ni' cusya 'in xca tucui? ¿Ta si'i ticuii'
can' jlyo ti' cha' nu ntsu'hui tiquee?
Cui' cuaña'an Ndiose, scati Espíritu 'in
ñi jlyo ti' cha' nu ntsu'hui tiquee ñi.
12 Nare' a ncuan xu'hue na espíritu
nu mdo'o loo chendyu re, cui' ca nu
ncuan xu'hue na Espíritu nu mdo'o
tso' 'in Ndiose, si'yana ca cuiya' ti'
na cha' tsu'hue nu cua' mdaa ñi 'in
na, 13 cui' cha' re nchcui' na cua'
ñii, una si'i lo'o cha' tiyaa nu ndlo'o
nten chendyu, cui' ca nu lca na cha'
nu ndlo'o Espíritu 'in na, lo' cuaña'an
nchcua ta'a cha' nu nchcui' na lo'o

cha' nu ñi 'in Ndiose. 14 Una sca
nten nu a ndiya qui'an ti' 'in Ndiose
a nducuan xu'hue ne' cha' tsu'hue
nu ndaa Espíritu 'in ñi, si'yana lca na
cha' tinto 'in ne', ñi a nchca qui'ya ne'
cunta cha' can', si'yana tsaloo ti si'ya
Espíritu nchca cuiya' ti' na cha' can'.
15 Una sca nten nu ndiya qui'an ti' 'in
Ndiose nchca n'ni cuiya' ne' nchgaa
loo cha', una a lo'o can' ntsu'hui nu
cu'ni cuiya' cha' 'in, 16 —si'yana, ¿ti nu
ngu'ya cunta cha' tiyaa 'in Ñi X'nan
na? ¿Ti nu cua' mda cueen 'in ñi—
? Una nare' cua' nda'an lo'o na cha'
tiyaa 'in Cristo.

3

Tsatlyu ngui'ni na tñan 'in Ndiose

1 Can' cha' 'un jun ta'a na, a jui
ña'an chcuin' lo'o um tsaña'an nchcui'
na lo'o sca nu tla ndon tucueen 'in
Ndiose, cui' ca nu tsaña'an nchcui' na
lo'o sca nu ti' cune' cha' tiyaa 'in lo'o
tso' 'in Cristo, tsaña'an nchca ti' sca
nu suhue ti. 2 Mxico'on 'in um lo'o
chacui' styi', lo' a mdaan na nu tla 'in
um, si'yana a ncua qui'ya um cunta
cha' re, cui' cuaña'an hasta cua' ñii,
3 si'yana ti' nducui ncha'an um cha'
nu nchca loo chendyu re, ti' ndi'in lo'o
um cha' jñan ti', cha' cusuun, cha' nu
nxisuun ta'a ne', lo'o cha' nu nsu'hue
ta'a ne'. ¿Ta si'i cha' tiyaa 'in nten
chendyu nda'an lo'o um? 4 Si'yana
ntsu'hui nu nchcui': Nan' ngui'an tso'
'in yu Pablo, xca nu nchcui': Nan'
ngui'an tso' 'in Apolo. ¿Ta xtyi ti' cune'
'a cha' tiyaa 'in um? 5 ¿Tucui ta lca
yu Pablo, lo' tucui lca Apolo? ¿Ta si'i
nguso 'in Ndiose lca hua nu ycui' cha'
nu ya qui'an ti' um, cua' ña'aan tñan
nu mdaa Ñi X'nan na 'in hua cunda
scaa hua? 6 Nan' ytan cha' re, lo' yu
Apolo msu'hua yu tyi'a 'in na, una
Ndiose m'ni ñi cha' ylo na. 7 Can'
cha' a tucui lca nu ntya jyaan uta nu
ncha' 'in na, cui' ca nu scati Ndiose,
ñi nu n'ni cha' ndlyo na lca ñi nu
ndon loo. 8 Si'yana scaña'an ti ndi'in
cha' 'in nu ntya 'in na lo'o nu ncha'
'in na, una cunda scaa can' ntsu'hui
cha' xñi siya' cua' ña'aan tñan m'ni.
9 Si'yana tsatlyu ngui'ni hua tñan 'in
Ndiose, lo' 'un lca um ña'an nchca ti'
yuu se'en ngui'ni ñi tñan, lo' lca um
sca na'an nu ntñan ñi. 10 Si'ya cha'
tsu'hue 'in Ndiose nu cua' mdaa ñi
'ñan, nan' lcan ña'an nchca ti' yu cuityi
na'an nu culoo, nu mdi'in tyaa suun
na'an, lo' xca tucui ntñan tucua 'in
na chon' can', una cunda scaa na xñi
na cunta ña'an ntsu'hui cha' tñan na
'in na. 11 Si'yana a ndi'in xca suun
na'an nu tca tyi'in tyaa na que 'in nu
cua' ndi'in can', lo' suun can' lca Jesu-
cristo. 12 Cha' chon' can' tyisnan tñan
tucua na na'an lo'o oro, uta lo'o plata,
ta lo'o quee tsu'hue ña'an, uta lo'o yca,
ta lo'o quií, uta lo'o lca' ngutyi, 13 lo'
ca chcan' loo tñan nu m'ni na cunda
scaa na, tsaan nu culyo scua la Ndiose
cha' can', una lo'o quii' ca chcan' loo
na, cunda scaa tñan nu m'ni na tyijyin
na loo quii', xacan' ca chcan' ña'an
cha' ñi na lo'o nguiaa' na. 14 Cha'
quinu ton tñan nu m'ni na can', qui'ni
ca'an 'in na lo'o cha' tsu'hue nu taa
Ndiose. 15 Cha' ntsu'hui nu squin tñan
nu m'ni, a qui'ni ca'an 'in lo'o cha'
tsu'hue can', una ti' tyi'o laa siya' seen
ti tyi'o can' loo quii'. 16 ¿Ta a jlyo ti' um
si'yana 'un lca um laa 'in Ndiose, lo'
Espíritu 'in Ndiose ntsu'hui ni' cusya
'in um? 17 Cha' nde'en nu cu'ni ti'i lo'o
laa 'in Ndiose, cuaña'an cu'ni Ndiose
lo'o can', si'yana laa 'in Ndiose luhui
na, lo' cui' can' lca um. 18 A cuñilyi'o
um 'in um ticuii' um, lo' cha' nde'en
nu xque' ti' tiyaa la ntsu'hui lja um,
cu'ni can' 'in si'yana lca sca nu tinto,
la xacan' tca qui'ya can' cha' tiyaa.
19 Si'yana cunta 'in Ndiose, cha' tiyaa
nu nchca loo chendyu re lca na cha'
tinto, si'yana quityi 'in Ndiose nchcui'
na: Nu nxque' ti' tiyaa la, Ndiose
ndyija lyoo ñi 'in can' lca sca nu cuiñi.
20 Nde xca cha' nu nchcui' quityi can':
Ñi X'nan na jlyo ti' ñi si'yana cha' tiyaa
'in nten chendyu lca na cha' nu cu-
ityi, 21 can' cha' a ntsu'hui cha' chcua
quiloo um 'in nten chendyu, si'yana
nchgaa loo cha' cua' ntsu'hui tuyaa'
um, 22 siya' yu Pablo, uta yu Apolo,
lo' ta yu Tyo, uta ña'aan chendyu re,
uta chendyu nu ndon lo'o um, uta lo'o
cha' ndyija, lo' ta cha' nu nchca cua'

ñii uta cha' nu ca tiyaa xaa, nchgaa cha' re cua' ntsu'hui tuyaa' um, 23 'un cua' ndi'in um tso' 'in Cristo, lo' Cristo ndi'in ñi tso' 'in Ndiose.

4

Tñan ngui'ni nguso 'in Cristo

1 Can' cha' xñi um cunta 'in hua tsaña'an nchca ti' sca nu ngui'ni tñan 'in Cristo, lo' mxnu ñi tñan re 'in hua si'yana chcui' hua lo'o nten cha' nu ntsu'hui cutsi' 'in Ndiose. 2 Nu nchcuan cunta tñan 'in x'nan, 'ni cha' ca can' sca nu ñi ndi'in cha' 'in. 3 Nan' a nduhue tin' cha' 'un uta bsya cu'ni cuiya' cha' 'ñan, lo' ñi a ntsu'hui cha' cu'ni cuiyan' cha' 'ñan ticuiin'. 4 Siya' a sca cha' nducui ncha'an 'ñan, una si'i can' cha' cua' luhui tloon, si'yana cui' Ñi X'nan na lca nu ngui'ni cuiya' cha' 'ñan. 5 Can' cha' a ntsu'hui cha' cu'ni cuiya' um sca cha' culo nducua la, cui' ca nu quita um la xa quiaan Ñi X'nan na, si'yana cui' ñi culyo scua la ñi cha' nu ntsu'hui cutsi' se'en tla yta, a cunta ca chcan' loo cha' nu ntsu'hui ni' cusya 'in nten, la xacan' taa Ndiose loo na cunda scaa na. 6 'Un jun ta'a na, nchgaa cha' re nchcuin' lo'o um si'yana cu'ni na tsu'hue 'in um, xñi um cunta ña'an nguiaa cha' 'in hua lo'o yu Apolo, cu'ni cha'an um 'in hua lo' a tyijyin lyoo um cha' nu cua' nducua loo quityi 'in Ndiose, ña'an tu' tsato'o cu'ni siye' um lo' ca ti'i 'in um scasca um. 7 Xacan' jan ñi, ¿ti nu tca chcui' si'yana cuaan la ndi'in cha' 'in? ¿Ta si'i Ndiose lca nu mdaa nchgaa na nu ndi'in 'in um? Lo' cha' jui nu mdaa 'in na 'in um, ¿ñi cha' ngui'ni siye' um, lo' si'i lo'o cunta 'in um jui na? 8 Xque' ti' um cua' mda'a jui na 'in um, cua' ncua cuilyiya' um, cua' ndlo um tñan cha' 'in ti um, ¡una tsu'hue ca cha' cua na cua' ndlo ca um tñan si'yana lo'o huare' culo hua tñan tsatlyu lo'o um! 9 Ñan tin' si'yana tsalca hua nu nda'an ycui' hua cha' tsu'hue 'in Ndiose, la chon' mdyi mdi'in tyaa ñi 'in hua, lo' nguiaa cha' 'in hua tsaña'an nchca ti' sca nu mdo'o qui'ya 'in loo cha' ndyija, hasta angujle lo' nan' 'ya 'in hua tsatlyu lo'o nchgaa nten chendyu. 10 Huare' lca hua sca nu tinto si'ya Cristo, una cunta nu 'in um tiyaa la um si'ya Cristo, huare' lca hua nu na'an ti', una 'un tla ndi'in cha' 'in um, lo' ndyijyi nu nducuan xu'hue 'in um, una huare' nde nxcuan tloo ne' 'in hua. 11 Hasta cua' ñii lo' ndijin yte' ti' hua, ndijin ytyi ti' hua, a cunta ndiya lyijyi ste' hua, cua' ña'an ti n'ni lyi'o ne' 'in hua, lo' ñi a nducua na'an 'in hua. 12 A cunta ndyujui tñan' hua 'in hua si'ya na nu cunajo'o 'in hua, ndaja ne' 'in hua, una huare' nde njñan hua 'in Ndiose si'ya ne', nxitijin ne' 'in hua nu ti'i lo' nda loo hua, 13 nchcui' ca'an ne' 'in hua, una huare' nxcuen hua 'in ne' lo'o cha' tsu'hue, tso' nu 'in nchgaa tucui lca hua sca nu 'ya la ndi'in cha' 'in loo chendyu re, tsaña'an nchca ti' mti nu nxcuan ne'. 14 A nda'an quityi re 'in um ta si'yana ca chen lca tiquee um, cui' ca nu si'yana su'hua tiyaan 'in um ña'an nchca ti' sca sñen' nu ta'a la 'ñan. 15 Siya' ntsu'hui tsa tii mii yu nu ndlo'o 'in um cha' 'in Cristo, una a ntsu'hui qui'an la sti um, si'yana nan' ycuin' cha' tsu'hue 'in Cristo Jesús lo'o um xa ya qui'an ti' um 'in ñi. 16 Jñan sca cha' tsu'hue 'in um si'yana cu'ni cha'an um 'ñan tsaña'an chendyu nu ndu'huin. 17 Can' cha' msu'huan 'in yu Timoteo tsaa yu se'en ndi'in um, yu nu lca ña'an nchca ti' sca sñe' nu ta'a la 'ñan, lo' ñi ndi'in cha' 'in yu lo'o cha' 'in Ñi X'nan na, lo' si'ya yu a s'ni quia yu'hui ti' um 'ñan tsaña'an nguiaa cha' 'ñan lo'o Cristo, si'yana scaña'an ti ndlo'on 'in jun ta'a na nchgaa se'en ndiyo' ti'in jun. 18 Una ntsu'hui um ngui'ni siye' um, lo' ñan ti' um si'yana a ntsu'hui 'a cha' tsa'an se'en ndi'in um, 19 una tsa'an se'en ndi'in um nu ndla ti re, cha' Ñi X'nan na taa ñi cha' cuiya', xacan' ca jlyo tin' cha' na ntsu'hui ca cha' cuiya' 'in nu ngui'ni siye' 'in, uta lca na chacui' cha' ti. 20 Si'yana tsaña'an nu ndlo Ndiose tñan, a lca na cha' ti, cui' ca nu lca na cha' cuiya' 'in ñi. 21 ¿Ña'an ta nchca ti' um xacan'? ¿Ta tsa'an se'en ndi'in um lo'o yca chcua yaan' uta tsa'an lo'o

cha' tsu'hue lo'o sca cusya nu cuti?

5

Yu Pablo m'ni cuiya' yu sca cha' ni' lyaa

1 Cua' ne cha' si'yana lja um re ntsu'hui nu nguiten yu'hui lo'o sca ne' cuna'an, ñi lja ne' gentil lo' a ne cha' n'ni ne' cuaña'an, nu hasta ntsu'hui nu nda'an lo'o jyi'an na'an. 2 ¡Loo nu nga'an cha' ca ti'i nga'an 'in um, nde nducui ti' um! ¿Ta si'i ndyi'o la tñan culyoo um 'in yu nu ngui'ni cuaña'an? 3 Siya' tijyo' nch-can, una cusya 'ñan ndi'in lo'o um, can' cha' nan' cua' m'ni cuiyan' cha' 'in yu. 4 Lo'o cunta 'in Ñi X'nan na Jesucristo xa quio' ti'in um tsatlyu, lo' cu'ni um cunta si'yana lo'on ndi'in lo'o um, lo' si'ya cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na Jesucristo, 5 tyaa um cunta 'in yu tuyaa' Laxa'an, si'yana xitijin can' 'in yu nu ti'i lo'o tso' 'in cunan' yu, una cusya 'in yu tyi'o laa na tsaan nu cu'ni Ñi X'nan na Jesús xñan bsya 'in nten. 6 Can' cha' a ntsu'hui cha' cu'ni siye' um. ¿Ta a jlyo ti' um si'yana lo'o tsachin' suun jaslya n'ni lyi'un na ña'aan scuan can'? 7 Tsu'hue lati culo tso' um suun jaslya nu cula can', lo' ca um scuan nu cui ti, nu luhui ña'an nu ntsu'hui cha' ca um, si'yana Cristo ñi nu lca slya' 'in na, cua' ngujui ñi tñan loo na. 8 Can' cha' cu'ni na ta'a pas-cua, una si'i 'a ticui' lo'o suun jaslya nu cula can', ñi si'i lo'o cha' ngunan' uta lo'o cha' mañan, cui' ca nu cu'ni na ta'a lo'o jaslya nu a mxitiyaa' lo'o scuan cula can', lo' tyi'an lo'o na sca cha' tiyaa nu luhui lo'o cha' nu ñi. 9 Cua' ycuin' cha' re xa ngua'an tñan sca quityi 'in um, si'yana a tyi'an 'a um lo'o nu nguiten yu'hui lo'o ña'an tucui ti, 10 lo' a nchcuin' cha' 'in nten nu a ndiya qui'an ti', nu nguiten yu'hui lo'o ña'an tucui ti, uta si'ya cha' 'in nu ndyi'o tiquee lo'o cha' cuilyiya', ta yu cunan, uta nu n'ni tnu lcuin jo'o, si'yana cha' siya' ti a nchca ti' um ña'an um 'in nten can', 'ni cha' tyi'o um loo chendyu re xacan'. 11 Cui' ca nu ngua'an tñan quityi can' 'in um si'yana a tyi'an 'a um lo'o nu nchcui' si'yana lca ta'a ndiya qui'an ti' um, lo' cha' ti' nguiten yu'hui can' lo'o ña'an tucui ti, ta nchcui ti' cha' cuilyiya', ngui'ni tnu lcuin jo'o, nxiycha' 'in xca tucui, nchca cu'hui, ngui'ni cunan, ñi a ntsu'hui cha' cu um sca se'en ti lo'o can'. 12 Xacan' jan ñi, ¿ta ntsu'hui suun 'ñan cu'nin cuiyan' cha' 'in nu a ndiya qui'an ti'? Lo' 'un jan ñi, ¿ta a nga'an cha' cu'ni cuiya' um cha' 'in jun nu ntsu'hui lja um? 13 Si'yana tsalca nu a ndiya qui'an ti' 'in Ndiose, cui' ñi cu'ni cuiya' ñi cha' 'in can'. Can' cha' —culo tso' um 'in yu nu ngui'ni cha' ngunan' can' lja um—.

6

Ticui' jun culyohui jun cha' nu ndi'in 'in jun

1 Cha' ntsu'hui um ndi'in nsuun um lo'o ta'a ndiya qui'an ti' um, ¿ta xtyi ti' um tsa taa um qui'ya 'in can' tloo bsya nu a ndiya qui'an ti', lo' si'i tloo jun ta'a na? 2 ¿Ta a jlyo ti' um si'yana jun ta'a na cu'ni xñan bysa 'in nten chendyu tiyaa xaa? Cha' cuaña'an ntsu'hui cha' cu'ni cuiya' um cha' 'in nten chendyu, ¿ñi cha' a tca cu'ni cuiya' um sca cha' nu suhue la nchca lja um? 3 ¿Ta a jlyo ti' um si'yana hasta lo'o angujle ntsu'hui cha' cu'ni cuiya' na cha' 'in? ¿Ña'an la ca cha' nu nchca lja um, na a tca culyohui um? 4 Can' cha' xa culyohui um scasca cha', ¿ñi cha' ndyi'an taa um qui'ya tloo sca nten nu a tucui lca ni' lyaa se'en ndiyo' ti'in um? 5 Nchcuin' lo'o um cha' re si'yana xijyi'o ti' um, ¿ta na a ntsu'hui sca nu tiyaa lja um nu culy-ohui cha' nu nchca 'in um? 6 ¿Ñi cha' ticuii' jun ta'a na ndi'in suun jun, lo' tloo nten nu a ndiya qui'an ti' ndyi'an taa jun qui'ya? 7 Tsaña'an nu ndi'in y'ni um, cua' mtnan' um cha' 'in um si'yana nsuun um lo'o ticuii' ta'a um. ¿Ta a tsu'hue la cha' ta loo um lo'o cha' can'? Cha' ntsu'hui nu ngui'ni mañan lo'o um, ¿ta a tsu'hue cha' xnu um cha' can' cuati ña'an? 8 Una ngui'ni um nu ti'i can', lo' ngui'ni um cha' mañan lo'o ticuii' jun ta'a na. 9 ¿Ta a

jlyo ti' um si'yana nu nducun' a sten can' se'en ndlo Ndiose tñan? A taa um ya' caja nu cuñilyi'o 'in um, si'yana nu nguiten yu'hui lo'o ña'an tucui ti, nu n'ni tnu lcuin jo'o, nu nguiten yu'hui lo'o cuilyi'o nten, uta yu nu n'ni 'in tsaña'an n'ni ne' cuna'an, ta nguiten yu'hui yu lo'o ticuii' ta'a qui'yu yu, 10 nu n'ni cunan, nu nchcui ti' cha' cuilyiya', nu cu'hui, nu ñan qui'ya 'in xca tucui, lo'o nu n'ni mañan. Nchgaa nu ngui'ni cha' re a sten can' se'en ndlo Ndiose tñan. 11 Lo' re tucui ncua um cua' s'ni, una cua' ñii cua' mxnu luhui ñi 'in um, lca um nten nu cua' mdo'o hui 'in ñi, a xca 'a qui'ya nducui um si'ya cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na Jesús lo'o Espíritu 'in Stina Ndiose.

Lca na laa 'in Ndiose

12 Nan' nchgaa cha' tca cu'nin, una si'i nchgaa na ndyi'o tñan cu'nin 'in na, tca cu'nin nchgaa loo cha', una ñi sca can' a taan cha' cuiya' culo na tñan 'ñan. 13 Na nu nchcu na ndyi'ya ti'in na ni' na, lo' si'ya ni' na can' cha' nchcu na, una chcuaa cha' re cu'ni tyii Ndiose 'in na. Una a msu'hua Ndiose 'in na si'yana sten yu'hui na lo'o ña'an tucui ti, cui' ca nu si'yana ca ja'an na 'in Ñi X'nan na, lo' cui' ñi culo ñi tñan 'in na. 14 Lo' Ndiose, ñi nu m'ni cha' mdyiqui'o Ñi X'nan na, cui' cuaña'an cu'ni ñi cha' tyiqui'o nare' si'ya cha' cuiya' 'in ñi. 15 ¿Ta a jlyo ti' um si'yana cunan' na sca cha' ti 'in na lo'o Cristo? ¿Ta cu'ni na cha' si'yana cunan' Cristo ca sca cha' ti 'in na lo'o ne' cuna'an nducun'? A ntsu'hui cha' cu'ni na cuaña'an. 16 ¿Ta a jlyo ti' um si'yana nu nguiten yu'hui lo'o ne' cuna'an nducun', sca tucui ti lca lo'o ne'? Si'yana nchcui' quityi 'in Ndiose: —Chcuaa can' sca tucui ti lca—. 17 Una nu nducuan xu'hue 'in Ñi X'nan na, sca cusya ti 'in lo'o ñi. 18 Can' cha' tyi'o tso' um sii' cha' nu nguiten yu'hui um lo'o ña'an tucui ti. Si'yana scasca la qui'ya, a n'ni na ti'i lo'o na ticuii' na, una nu nguiten yu'hui lo'o xca tucui, can' nu ngui'ni ti'i lo'o ticuii'. 19 ¿Ta a jlyo ti' um si'yana cunda scaa um lca um laa se'en ntsu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose, ñi nu ncuan xu'hue um lo'o cunta 'in Ndiose, lo' a ndi'in 'a um lo'o cunta 'in um? 20 Si'yana cua' jui nu msu'hua lyiya' 'in um lo'o tne, can' cha' cu'ni tnu um 'in Ndiose si'yana cui' ñi ntsu'hui ñi cunta 'in um lo'o cusya 'in um.

7

Cha' 'in jun nu ndyijyi cuilyi'o

1 Lo' xca cha' tsaña'an nu mñicha' um 'ñan loo quityi nu ngua'an tñan um can', tsu'hue cha' cua na yu qui'yu a cunan yu nten 'in yu, 2 una si'ya cha' nu nguiten yu'hui yu lo'o ña'an tucui ti, cunda scaa yu qui'yu caja cuilyi'o yu, ticui' cuaña'an jun cuna'an, cunda scaa jun ntsu'hui cha' tyi'in jun lo'o cuilyi'o jun. 3 Yu qui'yu cua su'hua ta yu cha' nu qui'ni ca'an 'in yu lo'o cuilyi'o yu, cui' cuaña'an nten 'in yu ca ja'an lo'o cha' can'. 4 Si'yana jun cuna'an, cua' mdyaa jun 'in jun 'in cuilyi'o jun, cui' cuaña'an yu qui'yu, cua' mdyaa yu 'in yu 'in nten 'in yu. 5 Can' cha' a nchca cha' tyon quee' um scasca um 'in cuilyi'o um, una tca si'yu co' um cha' re, cha' cu'ni sca um cha' 'in um lja nu chcui' lyi'o um 'in Ndiose, xacan' xitucui um cha' re lo'o cuilyi'o um, si'yana a cu'ni laxa'an canan 'in um, ta sten yu'hui um lo'o xca tucui. 6 Nchcuin' cha' re lo'o um si'yana ntsu'hui suun 'in um, una si'i si'yana xicu'nin 'in um ta cu'ni um cuaña'an. 7 Si'yana cunta cha' nu 'ñan, tsu'hue 'a cha' cua na nchgaa yu qui'yu tyi'in yu tsaña'an nu nan' ndi'in scan tin, una cunda scaa na cua' mdaa Ndiose xu'hue na, lo' si'i scaña'an ti ntsu'hui cha' tyi'in na. 8 Una tsalca yu nu ndi'in ycui' ti uta jun nu nguinu lo'o cha' ycui' ti, tsu'hue 'a cha' cua na tca tyi'in jun tsaña'an nu nan' ndi'in scan tin, 9 una cha' a tca tyi'in can' scati tca caja cuilyi'o, si'yana tsu'hue la nu caja nten 'in can', lo' si'i nu tyi'an ntsu'hui cha' can' tiquee. 10 Una tsalca nu cua' ndi'in cuilyi'o, chcuin' lo'o si'ya cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na: Jun cuna'an a

ntsu'hui cha' cula' ti'in jun 'in cuilyi'o jun, 11 lo' cha' cula' ti'in can' 'in yu, quinu can' scati uta cu'ni chu'hue cha' 'in lo'o yu, cui' cuañ'an yu qui'yu a ntsu'hui cha' cula' ti'in yu 'in nten 'in yu. 12 A cunta nchcuin' lo'o nchgaa la tucui, siya' a ycui' Ñi X'nan na cha' re: Cha' yu ta'a na ndi'in lyi'o yu ne' cuna'an nu a ndiya qui'an ti', una cha' tsu'hue ntsu'hui tiquee ne' ndi'in ne' lo'o yu, a ntsu'hui cha' cula' ti'in yu 'in ne'. 13 Ticui' cuañ'an jun cuna'an nu ndi'in lo'o yu qui'yu nu a ndiya qui'an ti', una cha' tsu'hue ntsu'hui tiquee yu ndi'in yu lo'o jun, a ntsu'hui cha' cula' ti'in jun 'in yu. 14 Si'yana nu a ndiya qui'an ti' can', cua' ndi'in cunta 'in Ndiose si'ya cha' 'in cuilyi'o nu ndiya qui'an ti', can' cha' lo'o sñe' can' caja ña'an tyi'o laa, una cha' cula' ti'in ta'a jun chen nchcui quinan' sñe' jun. 15 Una cha' nu a ndiya qui'an ti' can' nchca ti' cula' ti'in 'in nten 'in, cula' ti'in tu 'in yu, lo' cha' cuañ'an tsato'o quinu jun scati jun, yu qui'yu uta nu cuna'an, a sca la cha' nducui ncha'an 'in jun, si'yana Ndiose nchca ti' ñi tyi'in tsu'hue na lo'o ta'a na. 16 Xacan' jan ñi, 'un ne' cuna'an nu ndiya qui'an ti', ¿ta na'an na, na a tyi'o laa cuilyi'o um si'ya cha' nu ndiya qui'an ti' um? Cui' cuañ'an 'un yu qui'yu nu ndiya qui'an ti', ¿ta na'an na, na a tyi'o laa nten 'in um si'ya cha' nu ndiya qui'an ti' um? 17 Una cunda scaa na cua' ña'aan xu'hue mdaa Ñi X'nan na 'in na, lo' tsañ'an msi'ya ñi 'in na, cuañ'an tsa quiñan na. Cui' cha' re ndlon tñan 'in jun ta'a na nchgaa se'en ndiyo' ti'in jun. 18 ¿Ta nde'en um cua' ncua circuncida 'in um xa ya qui'an ti' um? Quinu tu um cuañ'an. Cha' ya qui'an ti' um, lo' a ncua circuncida 'in um, a 'ni 'a cha' ti' ca na 'in um. 19 Si'yana a sca cunta ntsu'hui cha' ncua circuncida 'in na uta a ncua na, una nu xu'hua se'en na cha' nu ndlo Ndiose tñan, can' cha' nu ndon loo la. 20 Can' cha' cunda scaa na ca tsu'hue chu'hui tiquee na tsañ'an ndi'in cha' 'in na xa ya qui'an ti' na 'in ñi. 21 ¿Ta cua' lca um sca nguso nu jui nu msi'i 'in xa ya qui'an ti' um? A cuhue ti' um cha' can', una cha' caja ña'an culyohui um cha' can' lo'o x'nan um, hasta tsu'hue lati. 22 Si'yana nu cua' lca nguso 'in xca tucui xa ya qui'an ti' 'in Ñi X'nan na, cua' mdo'o laa can' cunta 'in Ñi X'nan na, ticui' cuañ'an lo'o nu a lca nguso xa ya qui'an ti', una cua' ñii lca can' nguso 'in Cristo. 23 Si'yana cua' jui nu msu'hua lyiya' cha' 'in um, a ntsu'hui cha' xñi su'hua yaa' xca tucui 'in um. 24 Can' cha' cunda scaa 'un jun ta'a na, tsañ'an cha' 'in um xa ya qui'an ti' um, cuañ'an tsa quiñan um sca cha' ti 'in um lo'o Ndiose. 25 Tsañ'an ndi'in cha' 'in nu a nchca caja cuilyi'o, a ngulo Ñi X'nan na tñan 'ñan lo'o cha' re, una ntsu'hui suun 'ñan taan sca cha' tiyaa 'in um si'yana Ñi X'nan na mña'an 'tnan ti' ñi 'ñan. 26 Nde cha' nu ñan tin' cui' si'ya scasca cha' nu nchca loo chendyu re, tsu'hue la cha' cua na tyi'in tu yu qui'yu tsañ'an cua' ndi'in ca yu. 27 ¿Ta cua' jui cuilyi'o um? A cula' ti'in um 'in can'. ¿Ta ndi'in um scati um? A cunan um nten 'in um. 28 Una cha' caja cuilyi'o um, si'i qui'ya ngui'ni um, ticui' cuañ'an lo'o ngüi' cuna'an tsa suhue ti, cha' ta caja cuilyi'o can', si'i qui'ya lca na 'in, tyicana xa nu cua' jui cuilyi'o can', a s'ni ljyaan scasca cha' nduhue ti' 'in, lo' a nchca tin' tyijyin can' cuañ'an. 29 Nde cha' nu chcuin' lo'o um, 'un jun ta'a na: Tichin' xaa ndi'in na loo chendyu re, can' cha' 'un nu ndi'in cuilyi'o, cu'ni um cunta chcui nu nguia nde loo re si'yana a ndi'in cuilyi'o um, 30 a cunta nu ndyi'ya tu'hua tiquee, cu'ni can' cunta si'yana a sca cha' ndijin, lo' nu tsu'hue ntsu'hui tiquee cu'ni cunta si'yana lu'un ti', cui' cuañ'an lo'o nu nxi'i na cu'ni can' cunta si'yana a sca na ndi'in 'in. 31 A cunta nu ndi'in na 'in loo chendyu re, cu'ni can' cunta si'yana a 'ni cha' 'in lo'o cha' can', si'yana cha' nu nchca loo chendyu re ntsu'hui cha' tsatii cha' 'in na. 32 Nchca tin' cha' cua na a chu'hui cha' nduhue ti' tiquee um,

si'yana yu ndi'in scati lyee la nsu'hua loo yu cha' nu 'in Ñi X'nan na, se'en nu quinu tsu'hue tiquee ñi lo'o yu. 33 Una yu ndi'in cuilyi'o, ntsu'hui yuhue ti' yu tñan nu cu'ni yu, ña'an ca si'yana quinu tsu'hue tiquee nten 'in yu lo'o yu. 34 Ticui' cuaña'an ne' cuna'an nu cua' jui cuilyi'o, si'i scaña'an ti ndi'in cha' 'in lo'o ngüi' cuna'an tsa suhue ti, si'yana nu a nchca caja cuilyi'o, lyee la nsu'hua loo can' cha' nu 'in Ñi X'nan na, se'en nu cu'ni tñan 'in ñi lo'o nu nchcui tiquee. Una jun nu ndi'in cuilyi'o, lyee la ntsu'hui yuhue ti' tñan nu ntsu'hui cha' cu'ni, si'yana quinu tsu'hue tiquee cuilyi'o can' lo'o. 35 Cha' nu cu'ni tsu'hue 'in um ca nchcuin', si'i si'yana nchca tin' chcui ndijin loo chendyu 'in um, cui' ca nu si'yana cu'ni um ña'an nu ntsu'hui cha', lo' a sca cha' chcui ndijin se'en nu quia nan um 'in Ñi X'nan na. 36 Una cha' ntsu'hui nu ñan ti' si'yana cua' mdiyaa xaa caja cuilyi'o nu cuna'an sñe', tca cu'ni cuiya' cha' can' si'yana si'i qui'ya lca na, cui' ca nu ntsu'hui cha' cuiya' 'in caja cuilyi'o cha' nchca ti'. 37 Una cha' cua' m'ni tiquee can' si'yana a caja cuilyi'o, lo' ñi a 'ni cha' 'in lo'o cha' can', tsu'hue si'yana a chu'hui yuhue ti' sti can' 'in sñe' nu caja cuilyi'o. 38 Can' cha' nu taa 'in sñe' caja cuilyi'o, tsu'hue ña'an nu cu'ni can', lo' nu a ñan ti' taa sñe' hasta tsu'hue lati tsato'o 'in can'. 39 Si'yana ne' cuna'an nu cua' jui cuilyi'o, a ntsu'hui cha' cuiya' tyi'in lo'o xca tucui lja nu ti' lo'o yu, una cha' caja yu tca caja cuilyi'o ne' xiya', ca ti na ndiya qui'an ti' can' 'in Ñi X'nan na. 40 Una cunta cha' nu 'ñan, tsu'hue lati nu quinu can' lo'o cha' ycui' ti, si'yana ñan tin' lo'on ntsu'hui Espíritu 'in Ndiose 'ñan.

8

Na nu cua' msu'hua ne' loo jo'o

1 Tsaña'an nguiaa cha' 'in na nu cua' msu'hua ne' loo jo'o, nchgaa na ndyi'ya na cunta cha' re, lo' tca tsa lo'o na 'in na loo cha' siye', una cha' ntsu'hui cha' tsu'hue 'in na lo'o ta'a na, can' cha' nu nda yaa' 'in na. 2 Cha' ntsu'hui nu ñan ti' si'yana cua' ngu'ya cha' tiyaa, a nchca ca jlyo ti' ña'an nu ntsu'hui ca cha'. 3 Una cha' ntsu'hui nu lyee lca tiquee lo'o Ndiose, can' nu ndyu'hui lyoo tsu'hue ñi 'in. 4 Lo' tsaña'an nguiaa cha' 'in nu nchcu na nu cua' yu'hui loo jo'o, cua' jlyo ti' na si'yana lcuin jo'o a ntsu'hui cusya 'in na, cui' ca nu scati Ndiose ntsu'hui. 5 Siya' ntsu'hui scasca ndiose 'in ne', ta la ni' cuaan uta loo chendyu re, (lo' cha' ñi si'yana qui'an ndiose ntsu'hui 'in ne', a cunta qui'an x'nan ne'), 6 una cunta 'in nare', scati Ndiose ntsu'hui, cui' ñi nu lca Stina, ñi nu mtñan nchgaa loo na, lo' cui' cunta 'in ñi ndi'in na. Cui' cuaña'an ntsu'hui scati X'nan na, ñi nu lca Jesucristo, lo' cui' si'ya ñi ndi'in nchgaa loo na, can' cha' lo'o na. 7 Una si'i nchgaa jun ndyi'ya jun cunta cha' re, si'yana xa nchcu jun na nu cua' yu'hui loo jo'o, a nchca jlya ti' jun cha' 'in lcuin jo'o, lo' si'yana a ndyi'ya tsu'hue jun cunta, n'ni tucua ti' jun lo'o cha' re. 8 Lo' ñi si'i si'ya cha' nchcu, ta can' cha' cuan xu'hue Ndiose 'in na. Cu na, uta a cu na 'in na, scaña'an ti ntsu'hui lyoo na tloo ñi. 9 Cha' ta xque' ti' um si'yana tca cu um 'in na, una xñi um cunta si'yana a xitlyu um 'in jun nu ngui'ni tucua ti' lo'o cha' re. 10 Si'yana cha' 'un ndyi'ya la um cunta lo'o cha' re, lo' nducua ycu um tu'hua msa tloo sca lcuin jo'o, lo' cha' sca jun nu cune' cha' tiyaa 'in ña'an 'in um, ¿ta a lo'o can' ca ti' cu na nu cua' yu'hui loo jo'o? 11 Lo' si'ya cha' tiyaa 'in um tsato'o quinan' sca jun ta'a na nu jo'o ti ndi'in cha' 'in, cui' nu ngujui Cristo tñan loo. 12 Cha' cuaña'an cu'ni um cha' cu'ni na'an ti' sca ta'a ndiya qui'an ti' um, lo' tyisnan cu'ni tucua ti' can', ña'an loo cha' tloo Cristo ngui'ni um qui'ya. 13 Cha' ta si'ya cha' nchcu xityun 'in sca ta'a ndiya qui'an tin' loo qui'ya, siya' ti a najo'o cun cunan', si'yana a nchca tin' chcui ndijin loo chendyu 'in sca ta'a ndiya qui'an tin'.

9

Cha' cuiya' nu ntsu'hui 'in yu Pablo

1 ¿Ta a lcan nan' sca nu ngua'an
tñan Ndiose 'in? ¿Ta a ntsu'hui suun
'ñan cu'nin nchgaa loo cha'? ¿Ta si'i
lo'on nan' na'an tloon 'in Ñi X'nan na
Jesús? ¿Ta si'i um ya qui'an ti' um
'in Ñi X'nan na si'ya cha' nu ycuin'?
2 Cha' xca tucui nchcui' si'yana a lcan
yu nu ngua'an tñan Ndiose 'in, una
'un jlyo tsu'hue ti' um tucui lcan. ¿Ta
si'i cui' um lca um nu ncua chcan' loo
si'yana Ñi X'nan na ngua'an tñan ñi
'ñan? 3 Nde cha' nu xcuen 'in tsalca nu
nsu'hua qui'ya 'ñan: 4 ¿Ta a ntsu'hui
suun 'in hua cuan xu'hue hua na
nu tyi'in tyaa jun tloo hua? 5 ¿Ta a
ntsu'hui cha' cuiya' can lo'o hua sca
jun cuna'an ta'a na nu lca cuilyi'o
hua, tsaña'an ngui'ni nchgaa la ña'an
yu nu nda'an ycui' cha' tsu'hue 'in
Ndiose, tsaña'an m'ni yu ta'a ngula Ñi
X'nan na, uta yu Tyo? 6 ¿Ta huare' ti
lo'o yu Bernabé a ntsu'hui suun 'in
hua chcuan hua cunta tñan nu ngui'ni
hua? 7 ¿Ta nde'en sindatu a xñi siya'
se'en ngui'ni tñan? ¿Ti nu ntya ti
uva, lo' a nchcu na nu ndyi'yu loo
na? ¿Ti nu n'ni co'o bta lo' a ndyi'yo
styi' 'in? 8 ¿Ta ñan ti' um si'yana
lo'o cha' tiyaa 'ñan nchcuin' cha' re?
¿Ta si'i cuaña'an nchcui' quityi 'in
Ndiose? 9 Si'yana ndeña'an nchcui'
lee nu ngua'an Moisé: —A su'hua um
quiso tu'hua bta nu ngui'ni tñan—
. ¿Ta cha' 'in bta ca nchcui' Ndiose,
10 uta si'ya cha' 'in huare'? Si'ya cha'
'in hua ngua'an scua na, si'yana yu nu
nsta yuu lo'o yu nu nxo' 'in na nducua
tloo yu chcuan yu cunta tñan nu m'ni
yu. 11 Cha' huare' yta hua cha' tsu'hue
'in Ndiose se'en ndi'in um, ¿ta a tca tu-
cua chin' tloo hua 'in um lo'o tñan nu
ngui'ni um? 12 Cha' xca tucui ngui'ni
ca'an 'in lo'o tñan nu ngui'ni um, ¿ta a
lyee la ntsu'hui suun 'in huare' cuan
xu'hue hua tñan nu ngui'ni um? Una
a xtyi ti' hua cu'ni hua cuaña'an, cui'
ca nu nda loo hua ndijin hua nchgaa
loo cha' si'yana a nchca ti' hua chcui
ndijin hua tloo nu nducuan xu'hue
cha' tsu'hue 'in Cristo. 13 ¿Ta a jlyo ti'
um si'yana nu ngui'ni tñan ni' lyaa,
ticui' ni' lyaa tyi'o na nu cunajo'o 'in?
Cui' cuaña'an lo'o nu ndiquin tucua
'ni se'en ngui'ni tnu ne' 'in Ndiose,
¿ta si'i cui' can' ndyi'o na nu cunajo'o
'in? 14 Cui' cuaña'an ngulo Ñi X'nan na
tñan 'in nu nda'an ycui' cha' tsu'hue
'in ñi, si'yana ticui' loo tñan can' caja
na nu cunajo'o 'in. 15 Una ñi sca
cha' re lo' a nducua tloon, lo' ñi a
ngua'an quityi re ta si'yana nducua
tloon taa um na nu cunajo'o 'ñan, cui'
ca nu ndyi'o lati tiqueen cajan culo
nducua la, lo' si'i nu caja nu si'yu co'
cha' nu nducui tin' cu'nin. 16 Tsaña'an
nu nchcuin' cha' tsu'hue 'in Cristo, a
tca cu'nin siyen' lo'o cha' re, si'yana
tñan ntsu'hui cha' cu'nin ca lca na.
¡Una ti'i ca xu'huen cha' a chcuin'
cha' tsu'hue 'in Cristo! 17 Cha' nan'
chcuin' cha' tsu'hue 'in Cristo lo'o cha'
tsu'hue nu ndyi'o tiqueen, nducua
tloon qui'ni ca'an cha' tsu'hue 'ñan,
lo' cha' a ndyi'o tiqueen chcuin' 'in
na, una a ndyijyi ña'an si'yana tñan
cua' ngua'an 'ñan ca lca na. 18 ¿Ti
ña'an ta cha' tsu'hue qui'ni ca'an 'ñan
xacan'? Cui' si'yana xu'hue ti chcuin'
cha' tsu'hue 'in Cristo, lo' a nducua
tloon ta cui' se'en tyijyin yu'hui 'ñan
loo tñan re, siya' ntsu'hui suun 'ñan.
19 Siya' ñi sca tucui lo' a nducua tloon
'in, una nchgaa tucui nducua tloo
'ñan, ña'an ca si'yana qui'an la nten
tsa qui'an ti'. 20 N'nin 'ñan ña'an
nchca ti' ne' judio, si'yana nducua
tloon tsa qui'an ti' ne' judio 'in Cristo.
Cui' cuaña'an lo'o nchgaa nu nguia
ncha'an cha' 'in lee (siya' nan' a nguia
ncha'an cha' 'in lee), una n'nin 'ñan
tsaña'an n'ni sca nu nguia ncha'an
cha' 'in lee, si'yana nducua tloon tsa
qui'an ti' can' 'in Cristo. 21 Ticui'
cuaña'an lo'o nu a m'ni cha'an cha'
'in lee, n'nin 'ñan ña'an nchca ti' nu
a m'ni cha'an cha' 'in lee, si'yana
nducua tloon tsa qui'an ti' can' 'in
Cristo, (una si'i si'yana nscuan tloon
lee 'in Ndiose, cui' ca nu lee 'in Cristo
nguia ncha'an), 22 Cui' cuaña'an lo'o
jun nu na'an ti', n'nin 'ñan si'yana
na'an tin' si'yana su'hua loo la jun
cha' 'in Ndiose. Scasca ña'an ngui'nin
lo'o nchgaa tucui, ña'an ca si'yana lja

can' ntsu'hui nu tyi'o laa. 23 N'nin cuañ*a'an* si'ya cha' tsu'hue 'in Cristo nu ya qui'an tin', si'yana qui'ni ca'an 'ñ*an* cha' tsu'hue nu ljyan lo'o cha' can'. 24 ¿*Ta* a jlyo ti' um si'yana yu nu nxnan su'hua, tsatlyu nxnan yu, una scati yu n'ni yu canan? Cui' cuañ*a'an* 'un su'hua um juesa si'yana cu'ni um canan cha' tsu'hue can'. 25 Cui' cuañ*a'an* lo'o yu nu nsu'hua juesa 'in lo'o cha' cuijya, nxñ*i* can' cunta 'in lo'o nchgaa loo cha', si'yana nducua tloo can' cu'ni canan sca cha' tsu'hue, siya' lca na sca na nu ntsu'hui cha' jlyo, una tso' nu 'in nare' nducua tloo na cu'ni na canan cha' tsu'hue nu a ntsu'hui cha' tsatii. 26 Can' cha' cuañ*a'an* nsu'huan juesa 'ñ*an*, una si'i cua cha' ti, lo' ñ*i* si'i tsañ*a'an* n'ni yu nu ycuan' loo cui'in ti, 27 cui' ca nu nsu'huan juesa 'ñ*an* lo' a ndaan ya' si'yana cunan' re cu'ni na canan 'ñ*an*, ñ*a'an* tu' tsato'o quinun ca'an chon', nan' yu nu ycui' cha' tsu'hue 'in Ndiose lo'o xca tucui.

10

A sten yu'hui na cha' 'in jo'o

1 'Un jun ta'a na, a nchca cha' jlya ti' na si'yana nchgaa nten cula 'in na mda'an ne' se'en nducui ndla', lo' nchgaa ne' mdijin xi'yu ne' sca yaa' tujo'o, 2 lo' nchgaa ne' lo'o Moisé mda'an ne' se'en nducui ndla' can', mdijin xi'yu ne' tujo'o can', 3 a cunta nchgaa ne' ycu ne' jaslya nu mdaa Ndiose 'in ne', 4 cui' cuañ*a'an* nchgaa ne' yi'o ne' tyi'a nu mdaa Ndiose, cui' nu mdo'o loo quee nu mdaa ñ*i*, lo' quee can' lca Cristo, ñ*i* nu mda'an lo'o 'in ne'. 5 Una qui'an la ne' a nguinu tsu'hue tiquee Ndiose lo'o ne', can' cha' ngula yaa' ñ*i* 'in ne' si'yana caja ne' se'en ngutyi can'. 6 Yato'o cha' re si'yana chu'hui cha' tiyaa 'in na, lo' a chcui ti' na cha' ngunan' ñ*a'an* m'ni ne' can'. 7 A nchca cha' cu'ni tnu um jo'o tsañ*a'an* nguinu scua cha' 'in ne': —Yten tucua nten can' ycu ne', mdyisnan yi'o ne', lo' mdi'in jya ne'—. 8 Lo' ñ*i* a ntsu'hui cha' sten yu'hui na lo'o scasca ne' cuna'an ñ*a'an* m'ni ne', lo' yato'o ngujui tsa cla nducua snan mii ne', ni' sca tsaan ti. 9 Ñ*i* a quijya su'hua na lo'o cha' 'in Ñ*i* X'nan na ñ*a'an* m'ni ne', yato'o ngujui ne' xa ycu cunaan 'in ne'. 10 Ñ*i* a chcui' yuhue' um si'ya scasca cha', ñ*a'an* nu m'ni ne', lo' yato'o yjui angujle 'in ne'. 11 Cha' re yato'o na si'yana qui'ya na cunta scasca cha', lo' ngua'an scua na si'yana su'hua tiyaa na 'in na, tsalca nu ti' ndi'in xa tsatii cha' nu nchca loo chendyu re. 12 Can' cha' nu xque' ti' tla ndon lo'o cha' nu ndiya qui'an ti', xñ*i* cunta si'yana a tyu loo qui'ya. 13 Scasca cha' nu ljyaan 'in um, a s'ni nchgaa tucui ndijin cha' can', una tla cha' 'in Ndiose, a taa ñ*i* ya' tyijyin um sca cha' nu a ta loo um, cui' ca nu loo cha' can' sla ñ*i* sca tucueen nu tyi'o um nde loo, si'yana tyijyin um cha' can'. 14 Can' cha' 'un jun ta'a na nu ndyu'hui cuiya' tin' 'in, a cu'ni tnu um lcuin jo'o. 15 Nchcuin' lo'o um si'yana lca um nten nu ndyi'ya cha' tiyaa, lo' cu'ni quii tsu'hue um cha' ta cui' ñ*a'an* nchcuin'. 16 Xa ndyaa na xu'hue 'in Ndiose si'ya vino nu cua' ncuan ñ*i*, ¿*ta* si'i sca cha' ti 'in na si'ya tne Cristo? Ticui' cuañ*a'an* xa nchcu na jaslya, ¿*ta* si'i sca cha' ti 'in na lo'o Cristo? 17 Siya' qui'an tucui lca na una tsatlyu nchcu na scati jaslya, can' cha' sca cha' ti 'in na nchgaa na. 18 Xñ*i* um cunta 'in ne' Israel xa nchcu ne' cunan' 'ni nu ndiquin tucua ne' tloo Ndiose, ¿*ta* si'i sca cha' ti 'in ne' lo'o ñ*i* xacan'? 19 ¿Ñ*a'an* ta xacan'? ¿*Ta* si'ya cha' re ntsu'hui lyoo jo'o can' uta na nu cua' mducua loo na? 20 Una cunen lo'o um si'yana ne' gentil xa ndujui ne' sca 'ni tloo jo'o 'in ne', 'in cui'in xa'an ngui'ni tnu ne', lo' si'i 'in Ndiose, can' cha' a cu'ni sca um cha' 'in um lo'o cui'in xa'an. 21 A ntsu'hui cha' co'o um vino tso' nu 'in Ñ*i* X'nan na, lo' ticui' xaa tso' 'in cui'in xa'an, a tca cuan xu'hue um na nu nducua loo msa 'in Ñ*i* X'nan na, lo' ticui' xaa na nu nducua loo msa 'in cui'in xa'an. 22 ¿*Ta* xtyi ti' na taa na cha' nsin' ti' 'in Ñ*i* X'nan na? ¿*Ta* tla la cha' 'in nare' que 'in ñ*i*?

Su'hua loo na 'in Ndiose si'ya nchgaa loo cha'

23 Nchgaa cha' tca cu'nin, una si'i
nchgaa na ndyi'o tñan cu'nin 'in na,
nchgaa cha' tca cu'nin, una a nch-
gaa na nda yaa' na 'in xca tucui.
24 A chu'hui yuhue ti' na tsa 'in ti
na, cui' ca nu chu'hui yuhue ti' na
'in xca tucui. 25 Ña'an nchca ti' cu-
nan' 'ni nu ndujui' ne' se'en nchca
quiya', tca cu um nchgaa loo cunan'
can', una a cuñicha' um la jui na,
ta si'yana ngui'ni tucua ti' um, 26 —
si'yana chendyu re lo'o nchgaa na nu
ndi'in 'in na, na 'in Ñi X'nan na lca na
—. 27 Cha' nde'en nu a ndiya qui'an
ti' 'in Ndiose cuni 'in um cu um lo'o,
lo' cha' ndyi'o tiquee um tsaa um, tca
cu um nchgaa loo na nu tyi'in tyaa
tloo um, una a cuñicha' um la jui na,
ta si'yana ngui'ni tucua ti' um. 28 Una
cha' nde'en nu quitsa' 'in um si'yana
cua' mducua na loo jo'o, a cu um 'in
na, cui' si'ya cha' 'in nu mtsa' 'in um ta
si'yana ntsu'hui nu ngui'ni tucua ti',
—si'yana chendyu re lo'o nchgaa na
nu ndi'in 'in na, na 'in Ñi X'nan na lca
na—. 29 Si'i cha' 'in um ca nchcuin',
cui' ca nu cha' 'in nu ngui'ni tucua ti'
can'. ¿Ta ndyi'o tñan cu'nin sca cha'
tloo xca tucui si'yana culo qui'ya can'
'ñan? 30 Cha' nan' tsu'hue ntsu'hui
tiqueen nchcun sca na lo' ndyaan
xu'hue 'in Ndiose, ¿ta ndyi'o tñan caja
nu chcui ndijin si'ya cha' can'? 31 Can'
cha' xa cu um lo' co'o um, uta cu'ni
um scasca loo cha', su'hua loo um 'in
Ndiose si'ya cha' can'. 32 A nchca cha'
chcui ndijin um tloo ne' judio, uta ne'
gentil, lo' ñi tloo jun ta'a na. 33 Cui'
cuaña'an nan' ntsu'hui yuhue tin' 'in
nchgaa la tucui lo'o nchgaa loo cha',
lo' si'i tsa 'ñan tin ntsu'hui yuhue tin',
cui' ca nu nchca tin' si'yana quinu
tsu'hue nchgaa tucui, ña'an ca si'yana
tca tyi'o laa qui'an nten.

11

1 Cu'ni cha'an um 'ñan tsaña'an nan'
ngui'nin cha'an 'in Cristo.

Cha' 'in te' nu nxcua que jun cuna'an

2 Tsu'hue ntsu'hui tiqueen tsaña'an
nguiaa cha' 'in um, 'un jun ta'a na,
si'yana ndiya yu'hui ti' um 'ñan, lo'
nguia ncha'an um nchgaa cha' nu
cua' mxnun 'in um. 3 Una nchca tin'
ca jlyo ti' um si'yana Cristo lca ñi que
'in nchgaa yu qui'yu, lo' yu qui'yu lca
yu que 'in nten 'in yu, lo' Ndiose lca
ñi que 'in Cristo. 4 A ntsu'hui cha'
xcua te' que yu qui'yu lja nchcui' lyi'o
yu 'in Ndiose uta ndlo'o yu cha' 'in
ñi, si'yana sca cha' jyi'o ndaa yu 'in
nu lca que 'in yu. 5 Una jun cuna'an,
cha' a xcua te' que jun xa nchcui' lyi'o
jun 'in Ndiose uta ndlo'o jun cha' 'in
ñi, cha' jyi'o ndaa jun 'in nu lca que
'in jun, lo' su'hua ña'an ndi'in cha' 'in
jun cha' cua na ngulya que jun siya'
ti. 6 Cha' a nchca ti' jun xcua te' que
jun, tsu'hue lati xi'yu quichan' que
jun, lo' cha' jyi'o ti' jun xi'yu quichan'
que jun uta quilya na 'in jun, tsu'hue
lati xcua te' que jun. 7 Si'yana yu
qui'yu a ntsu'hui cha' xcua te' que
yu, si'yana Ndiose mtñan 'in yu chcui
ña'an ñi, lo' mdaa ñi sca cha' cuiya'
'in yu, una jun cuna'an ndi'in can'
cunta 'in nten 'in. 8 Si'yana yu qui'yu
a mdo'o yu tso' 'in ne' cuna'an, cui'
ca nu ne' cuna'an mdo'o ne' tso' 'in
yu qui'yu, 9 ticui' cuaña'an a mtñan
Ndiose 'in yu qui'yu si'ya cha' 'in ne'
cuna'an, cui' ca nu si'ya yu qui'yu
mtñan ñi 'in ne'. 10 Can' cha' xcua
te' que jun cuna'an, lo' cuaña'an ca
chcan' loo si'yana ntsu'hui nu lca que
'in jun, a cunta si'ya cha' 'in angujle.
11 Una cunta 'in Ñi X'nan na, a tca
tyi'in yu qui'yu cha' a lo'o ne' cuna'an,
cuaña'an ne' cuna'an, a tca tyi'in
ne' cha' a lo'o yu qui'yu, 12 si'yana
tsaña'an nu mtñan Ndiose 'in ne'
cuna'an si'ya yu qui'yu, cuaña'an
nchca cune' sca yu qui'yu si'ya ne'
cuna'an. Nchgaa cha' re ljyaan na
tso' 'in Ndiose. 13 Cu'ni cunta um cha'
re: ¿Ta ntsu'hui suun 'in jun cuna'an
chcui' lyi'o jun 'in Ndiose cha' a xcua
te' que jun? 14 Tsaña'an ndi'in cha'
'in na, ¿ta a jlyo ti' na si'yana cha'
jyi'o lca na 'in yu qui'yu cha' tucuin
quichan' que yu? 15 Una si'i cuaña'an
lo'o jun cuna'an, sca cha' nducui ti'
lca na 'in jun cha' tucuin quichan'

que jun, tsaña'an nducun sca te' que jun cuna'an cuaña'an nguiaa cha' 'in jun lo'o quichan' que jun. 16 Una cha' ntsu'hui nu nchca ti' chcui' tyijyin si'ya cha' re, ca cuiya' ti' can' si'yana sca cha' ti 'in hua lo'o cha' nu cua' ntsu'hui 'in jun, scasca se'en ndiyo' ti'in jun lo'o cunta 'in Ndiose.

A se'en ña'an n'ni jun xa n'ni jun siin

17 Una cha' nu chcuin' lo'o um cua' ñii a tca cunen si'yana ndyi'ya ndi'in um, si'yana loo nu nga'an cha' tyi'in tsu'hue um, nde ndi'in suun um. 18 Xa ndiyo' ti'in um, culo nducua la cha' nu nen 'ñan si'yana tyun ta lca um, lo' tsacua se'en ndiya qui'an tin' cha' re. 19 Una cha' cua' lca si'yana tyisnan cha' cusuun lja um, lo' ca chcan' loo ti ña'an nu ñi ndi'in cha' 'in. 20 Loo nu nga'an cha' cu'ni um siin si'yana quia yu'hui ti' um 'in Ñi X'nan na, si'i ña'an n'ni um, 21 xa cua' tyisnan cu siin um, cunda scaa um nxitucua loo um cha' 'in um lo'o na nu lyi'ya um, ntsu'hui nu a sca na ngui'ni ca'an 'in, lo' ntsu'hui nu hasta lo'o nchca cu'hui. 22 ¿Ta na a nducua na'an 'in um se'en ntsu'hui cha' cu um? ¿Ñi cha' nxcuan tloo um 'in jun nu ndiya qui'an ti' 'in Ndiose lo' mdaa um cha' jyi'o 'in jun nu ti'i ña'an chendyu 'in? ¿Ña'an ta cunen si'ya cha' re? ¿Ta tsu'hue ña'an ndi'in y'ni um cua? A tca cunen si'yana tsu'hue na.

Mxnu Ñi X'nan na cha' nu cu'ni na siin

23 Nde cha' nu mxnu Ñi X'nan na 'ñan, cui' ña'an cha' nu cua' ngulo'on 'in um: Tla nu ntsu'hui cha' quinu Ñi X'nan na Jesús, nducua ycu siin jun, lo' msñi ñi sca jaslya, 24 mdyaa ñi xu'hue 'in Ndiose, msu'hue ñi 'in na, lo' juin ñi: Xñi um lo' ca xu'hue um 'in na, si'yana nde nu lca cunan' nan', nu si'ya um mdyaan 'ñan, cu'ni um cha' re lo' quia yu'hui ti' um 'ñan. 25 Cui' cuaña'an xa mdyi ycu siin ñi, msñi ñi vaso se'en ntsu'hui vino, lo' juin ñi: Nde sca cha' nu cui ti lo' si'ya tnen cu'ni chu'hue um cha' 'in um lo'o Ndiose. Cu'ni um cha' re lo' quia yu'hui ti' um 'ñan nchgaa ya' co'o um 'in na. 26 Can' cha' nchgaa ya' cu um jaslya re lo' co'o um vino re, ndaa um suun si'yana ngujui Ñi X'nan na, lo' cuaña'an tsa quiñan um lo'o cha' re tsaya' quiaan ñi xiya'.

Xñi na cunta 'in na xa n'ni na siin

27 Ña'an tucui ti nu cu jaslya lo' co'o vino re, si'ya cha' 'in Ñi X'nan na, lo' cha' a ñi ndi'in cha' 'in, nducui can' qui'ya si'yana a msu'hua loo cha' 'in cunan' Ñi X'nan na lo'o tne ñi. 28 Can' cha' cunda scaa um ntsu'hui cha' cu'ni quii um chendyu 'in um, xacan' tca cuan xu'hue um jaslya lo'o vino re. 29 Si'yana nu nchcu jaslya lo' ndyi'yo vino, cha' a nsu'hua loo can' cha' 'in Ñi X'nan na, ticuii' nso' tucua qui'ya chon'. 30 Can' cha' qui'an 'a nu ti'i ntsu'hui lja um, a cunta ntsu'hui nu nguia ngui'ni na'an ti', lo' ntsu'hui nu cua' ngujui. 31 Cha' naa cu'ni quii na chendyu 'in na, a ntsu'hui cha' ca xñan bsya 'in na, 32 una cha' Ñi X'nan na cu'ni cuiya' ñi cha' 'in na, xitijin ñi 'in na nu ti'i, una si'i nu caan yuhue' chon' na tsatlyu lo'o nten chendyu. 33 Can' cha' 'un jun ta'a na, xa quio' ti'in um lo' cu'ni um siin, 'ni cha' quita ta'a um. 34 Lo' cha' ntsu'hui nu nguite' ti', tca cu can' la na'an 'in, lo' si'i nu so' tucua qui'ya chon'. Nchgaa la ña'an cha' nu ti' lyijyi chcuin' lo'o um, cua lyohui na 'in na xa tsa'an se'en ndi'in um.

12

Cha' 'in scasca cha' cuiya' mdaa Ndiose

1 'Un jun ta'a na, nchca tin' si'yana qui'ya um cunta tsaña'an ndi'in cha' 'in scasca cha' cuiya' nu ndaa Ndiose 'in na. 2 Cua' jlyo ti' um xa ti' lyijyi tsa qui'an ti' um, cuti 'a ncua ja'an um 'in lcuin jo'o nu a ne 'in. 3 Can' cha' ca cuiya' ti' um si'yana ñi sca nu nchcui' lo'o cha' cuiya' 'in Espíritu 'in Ndiose, a tca chcui' ca'an can' 'in Jesús, cui' cuaña'an a tucui nu tca culo'o naan 'in Jesús si'yana lca Ñi X'nan can', cha' si'i lo'o cha' cuiya' 'in Espíritu nu Luhui 'in Ndiose. 4 Scasca

loo cha' cuiya' ndaa Ndiose 'in na,
una scati Espíritu ndaa 'in na. 5 A
cunta scasca loo tñan tca ta yaa' ta'a
na, una cui' Ñi X'nan na nducua tloo
na. 6 Ticui' cuañaan scasca ñaan nu
ngui'ni na, una scati Ndiose ngui'ni
ñi nchgaa cha' can' tsatlyu. 7 Cunda
scaa na nchca chcan' loo cha' cuiya'
'in Espíritu nu cua' jui 'in na, se'en nu
cu'ni tsu'hue 'in xca tucui. 8 Ntsu'hui
nu ndaa Espíritu cha' cuiya' 'in si'yana
tca chcui' lo'o cha' tiyaa, lo' ntsu'hui
nu ndyijyi cha' cuiya' 'in si'yana tca
qui'ya la cunta ñaan nu ntsu'hui cha'
culo'o, una scati Espíritu ngui'ni cha'
can'. 9 Xca nu ndyijyi cha' cuiya' 'in
si'yana tca tsa qui'an ti' cha' nu tucui,
una scati Espíritu ngui'ni cha' can'.
Cui' cuañaan ndaa ñi cha' cuiya' 'in
xca can' si'yana tca cu'ni chca 'in nu
ti'i, una ticui' scati Espíritu ngui'ni
cha' can'. 10 Ntsu'hui xca nu nchca
n'ni cha' nu tnu, a cunta ntsu'hui nu
nchcui' cha' 'in Ndiose, ntsu'hui nu
ndyi'ya cunta cha' nde'en nu nda'an
lo'o cha' cuiñi, ntsu'hui nu nchcui'
lenguas, a cunta ntsu'hui xca nu nd-
lyo scua la cha' can'. 11 Una ticui'
scati Espíritu ngui'ni nchgaa cha' re,
cunda scaa na ngui'ni ca'an cha' re
'in na cua' ñaaan ndyi'o tiquee ñi.
12 Tsañaan ndi'in cha' 'in cunan' na,
qui'an 'a cula na ntsu'hui, una sca
cha' ti 'in na, lo' siya' qui'an la na, una
scati tucui lca na, cui' cuañaan ndi'in
cha' 'in na lo'o Cristo. 13 Si'ya scati
Espíritu 'in Ndiose nchgaa na mdu-
cua tya na lo' m'ni sca ñi 'in na, ne'
judio uta ne' griego, lo' ta nguso nu
msi'i ne' 'in uta nu ngui'ni tñan cha'
'in ti, nchgaa na m'ni ñi cha' mtsa'an
yu'hui scati Espíritu 'in na. 14 A cunta,
cunan' na si'i scati cula na ntsu'hui,
cui' ca nu qui'an na. 15 Cha' ljuin
quiya' na: Si'yana a lcan yaa', a tu-
cui lcan, ¿ta can' cha' a ntsu'hui lyoo
na? 16 Cha' ljuin nscan na: Si'yana
a lcan quiloo, a tucui lcan. ¿Ta can'
cha' a ntsu'hui lyoo na? 17 Cha' ñaaan
cunan' na lca na chacui' quiloo na,
¿la ta nducua nscan na xacan'? Cha'
ñaaan cunan' na lca na nscan na, ¿la
ta nducua siyen' na xacan'? 18 Una
cunda scaa se'en 'in cunan' na, cua'
lca se'en mdi'in tyaa Ndiose 'in na
tsañaan nu ncua ti' ñi. 19 Cha' scañaan
ti nchgaa se'en 'in na, ¿ta chcui cu-
nan' na xacan'? 20 Una siya' qui'an
la cula na ntsu'hui, una scati tucui
lca na. 21 Can' cha' a ndyijyi ñaan
chcui' quiloo na lo'o yaa' na: A 'ni
cha' 'ñan lo'o. Lo' ñi a tca ljuin que
na 'in quiya' na: A sca cha' 'ni 'ñan
lo'o. 22 Ntsu'hui se'en 'in cunan' na
nxque' ti' na a ndon loo na, una can'
nu lyee la 'ni cha' 'in. 23 Nde'en se'en
'in cunan' na, a nguia ti' na lo'o na,
una can' nu tsu'hue lati nxico' na
'in, cui' cuañaan lo'o sca se'en nu a
nsu'hua loo na, can' nu ta'a lati 'in
na. 24 Se'en nu tsu'hue la ñaaan 'in
cunan' na, a sca na ndiya lyijyi 'in na,
una Ndiose mdi'in tyaa ñi cha' si'yana
nde lyee la su'hua loo na 'in sca se'en
nu ndiya lyijyi cha' 'in can', 25 ñaaan
ca si'yana a cula ya' ta'a na, cui' ca
nu scasca na ta yaa' ta'a na. 26 Cha'
cuañaan ntsu'hui se'en ti'i 'in na, ti'
ñaaan na ndii ti' na ti'i, ticui' cuañaan
cha' ntsu'hui yuhue ti' na sca se'en
'in cunan' na, ñaaan na tsu'hue lca
'in na xacan'. 27 Can' cha' tsatlyu lca
um cunan' Cristo, lo' cunda scaa um
lyi'ya loo um 'in cunan' can'. 28 Lja jun
ta'a na ngulo ton Ndiose 'in jun cunda
scaa jun, culo nducua la ngua'an tñan
ñi 'in nu tucua suun tñan 'in ñi, xacan'
ngulo ton ñi 'in nu chcui' cha' tsu'hue
'in ñi, lo' nu cua' nchca snan, can'
nu culo'o 'in jun, xacan' lo'o nu n'ni
cha' nu tnu, lo'o nu n'ni chca 'in nu
ti'i, lo'o nu nda yaa' lo'o scasca tñan,
lo'o nu lyi'ya cunta tñan 'in jun, a
cunta lo'o nu nchcui' lenguas. 29 ¿Ta
nchgaa can' ngua'an tñan Ndiose 'in
si'yana tucua suun tñan 'in ñi? ¿Ta
nchgaa can' ndyi'an ycui' cha' tsu'hue
'in ñi? ¿Ta nchgaa can' ndlo'o 'in jun?
¿Uta nchgaa can' n'ni cha' nu tnu?
30 ¿Ta nchgaa can' n'ni chca 'in nu ti'i?
¿Ta nchgaa can' nchcui' lenguas? ¿Ta
nchgaa can' nchca 'in ndlyo scua la
cha'? 31 Can' cha' su'hua loo um cha'
cuiya' nu cua' jui 'in um, una nde lyee
lati lo'o scasca cha' nu ndon loo la

can', una cua' ñii quitsan' 'in um xca cha' nu tsu'hue lati.

13

Ndon loo nu chu'hui cha' tsu'hue 'in na

1 Cha' cua na tca chcuin' nchgaa loo cha' nu nchcui' nten chendyu uta cha' nu nchcui' angujle, lo' cha' a ntsu'hui cha' tsu'hue 'ñan, nguiaa cha' 'ñan tsaña'an nchca ti' sca chcuan nu la xnan ne ti uta ña'an ne sca chcuan xa ndiya ca'an ta'a na. 2 Cha' tca chcuin' cha' tsu'hue 'in Ndiose, uta qui'yan cunta nchgaa loo cha' nu ntsu'hui cutsi' 'in ñi, lo' cha' mtsa'an yu'huin lo'o cha' tiyaa, uta lyee ndiya qui'an tin' nu hasta sca qui'ya lo' tca xitsa'an tucuan, una cha' a ntsu'hui cha' tsu'hue 'ñan, a tucui lcan. 3 Uta cha' cutsan nchgaa cha' cuilyiya' nu ndi'in 'ñan lo' xicun 'in nu ti'i, hasta tyaan 'ñan nu tiquin ne', una cha' a ntsu'hui cha' tsu'hue 'ñan, a sca cunta ntsu'hui. 4 Cha' ntsu'hui cha' tsu'hue 'in na ntsu'hui cha' tlyu ti' 'in na, cuti nguiaa cha' 'in na, a ntsu'hui cha' jñan ti', ñi cha' siye' lo' a ntsu'hui 'in na, lo' a nscuen cuaan na 'in na ticuii' na, 5 si'i la xnan n'ni na scaa cha' uta tsa 'in ti na ntsu'hui yuhue ti' na, ñi a nchcuen tique' na uta nxu'hua se'en na cha' nsin' ti', 6 si'i na nde tsu'hue ntsu'hui tiquee na xa nchca sca cha' ngunan', cui' ca nu tsu'hue ntsu'hui tiquee na lo'o cha' nu ñi. 7 Nda loo na ndyijyin na nchgaa nu ti'i, lo' ndiya qui'an ti' na lo'o nu chcui lca tiquee na, nducua tloo na quinu tsu'hue nchgaa loo cha', cui' cuaña'an nda loo na lo'o nchgaa cha' ndijin na. 8 Cha' tsu'hue can' a ntsu'hui cha' tsatii na, una cha' nu nxiycui' Ndiose 'in nten lo'o cha' nu nchcui' ne' lenguas, cui' cuaña'an lo'o cha' tiyaa nu nchca loo chendyu re tsatii tuhue cha' 'in na. 9 Si'yana nducua se'en ti ndyi'ya na cunta, cui' cuaña'an xa nchcui' na cha' 'in Ndiose, 10 una tiyaa tsaan ca chcui cha' 'in na, lo' a la 'a quine cueen cha' nu ndiya lyijyi can'. 11 Xa ncuan sca yu suhue ti, ycuin' ña'an nchcui' yu suhue ti, nguñan tin' ña'an ñan ti' yu suhue ti, lo' cha' tiyaa 'ñan ña'an cha' tiyaa 'in yu suhue ti, una xa cua' culan mxnun nchgaa cha' nu n'ni yu suhue ti. 12 Cua' ñii na'an na tsaña'an sca cunan nu jo'o ti xaa 'in, una tiyaa xaa ña'an tloo ta'a ca na. Siya' cua' ñii nducua se'en ti ndyi'yan cunta, una tiyaa xaa chu'hui lyoon nchgaa cha' tsaña'an nu cua' yu'hui lyoo Ndiose 'ñan. 13 Nde cha' nu nguinu scua cua' ñii: Tsa qui'an ti' na 'in ñi, tucua tloo na 'in ñi, lo' chu'hui cha' tsu'hue 'in na. Snan loo cha' ca lca na, una cha' nu ndon loo lati, si'yana chu'hui cha' tsu'hue 'in na scasca na.

14

Cha' nu nchcui' ne' lenguas

1 Chu'hui cha' tsu'hue 'in um scasca um, lo' su'hua loo um scasca cha' cuiya' nu cua' jui 'in um, una nu lyee lati nga'an cha' chcui' um cha' tsu'hue 'in Ndiose. 2 Si'yana nu nchcui' lenguas, si'i lo'o nten ta'a nchcui' can', cui' ca nu nchcui' can' lo'o Ndiose, si'yana a tucui nu ndyi'ya cunta cha' can', siya' lo'o cha' cuiya' 'in Espíritu nchcui' can' cha' nu ntsu'hui cutsi' 'in ñi. 3 Una nu nchcui' cha' 'in Ndiose, lo'o nten ta'a nchcui' can' se'en nu culo ne', caja juesa 'in ne', lo' caja cha' tnu tiquee 'in ne'. 4 Una nu nchcui' xca loo lengua, tsa 'in ti can' nda yaa' na, una nu nchcui' cha' 'in Ndiose, tsatlyu nda yaa' cha' can' 'in nchgaa jun ta'a na. 5 Cunta cha' nu 'ñan, tsu'hue cha' cua na nchgaa um chcui' um lenguas, una nu lyee lati chcui' um cha' 'in Ndiose, si'yana ndon loo la cha' can' que 'in nu nchcui' lenguas, una cha' caja nu culyo scua la 'in na xacan' nchgaa jun culo jun. 6 Can' cha' 'un jun ta'a na, cha' nan' tsa'an se'en ndi'in um lo' chcuin' lenguas, ¿ñi cunta ntsu'hui 'in um? Una xcaña'an cha' chcuin' lo'o um cha' nu ndaa Ndiose 'ñan, uta culyo scua lan cha' tiyaa 'in ñi, lo' ta chcuin' cha' 'in Ndiose tloo um, uta culo'on 'in um ña'an nu nguiaa cha' 'in ñi. 7 Xñi na cunta tsaña'an ndi'in cha' 'in cuhuii xa ne na, ña'an nchca ti' cuhuii quii uta sne tnu, lo'

cha' a quine na ña'an nu ntsu'hui cha', ¿ña'an ta ca jlyo ti' na ñi jyiin nguila cuhuii can'? 8 Ticui' cuaña'an lo'o yu sindatu xa nxicune yu cuhuii 'in yu, cha' a taa yu tyi'i na ña'an nu ntsu'hui cha', ¿ti nu tca tyon tiyaa lo' tsaa cusuun? 9 Cuaña'an 'un lo'o tu'hua um cha' a chcui' la um sca cha', ¿ti nu tca qui'ya cha' tiyaa cha' nu chcui' um? Cu'ni um cunta si'yana loo cui'in ti nchcui' um. 10 Qui'an 'a loo cha' nu nchcui' nten loo chendyu re, lo' cunda scaa na ntsu'hui nu ndyi'ya cunta 'in na. 11 Una cha' a ndyi'yan cunta cha' nu nchcui' xca tucui, cu'ni can' cunta si'yana lcan sca nu mdo'o tijyo', lo' nan' cu'nin cunta si'yana lca can' xca ta nten. 12 Cui' cuaña'an 'un cha' lyee lca tiquee um lo'o scasca cha' cuiya' nu ndaa Espíritu 'in um, una taa um ya' cha'an yu'hui um lo'o sca cha' nu tca ta yaa' 'in nchgaa jun ta'a na. 13 Can' cha' nu nchcui' xca loo lengua lja um, jñan can' 'in Ndiose si'yana tca tyi'o scua la cha' nu nchcui'. 14 Si'yana cha' chcuin' lyi'on 'in Ndiose lo'o xca loo cha' nu si'i cha' nchcuin', tsa cusya ti 'ñan nchcui' na, una si'i lo'o cha' tiyaa 'ñan. 15 ¿Ña'an ta cu'nin xacan'? Chcuin' lyi'on 'in Ndiose lo'o cusya 'ñan tsatlyu lo'o cha' tiyaa 'ñan. Cula lo'on 'in Ndiose lo'o cusya 'ñan, una cui' cuaña'an lo'o cha' tiyaa 'ñan. 16 Si'yana cha' 'un cu'ni tnu um 'in Ndiose lo'o cusya ti 'in um, lo' nu ndon nscan cha' nu nchcui' um, ¿ña'an ta tca tyaa can' xu'hue 'in Ndiose tsatlyu lo'o um, cha' a ndyi'ya can' cunta cha' nu nchcui' um? 17 Cha' ñi si'yana 'un tsu'hue 'a ndyaa um xu'hue 'in Ndiose, una a nda yaa' cha' can' 'in xca tucui. 18 Nan' ndyaan xu'hue 'in Ndiose si'yana lyee la nchcuin' lenguas que 'in nchgaa um, 19 una xa ndiyo' ti'in na lo'o ta'a na, tsu'hue lati cha' chcuin' siya' ca'yu ti cha' nu ndyi'yan cunta, ña'an ca si'yana tca culo'on 'in nchgaa la tucui, lo' si'i nu chcuin' tsa tii mii cha' nu a tucui ndyi'ya cunta. 20 Can' cha' 'un jun ta'a na, a quiñan ti' um tsaña'an ñan ti' nu suhue ti, cui' ca nu cu'ni um tsaña'an n'ni nu suhue ti nu a sca cha' ngunan' ntsu'hui tiquee, una lo'o sca cha' tiyaa nu chcui. 21 Si'yana ndeña'an nchcui' lee 'in Ndiose: —Chcuin' lo'o nten re lo'o cha' nu nchcui' xca ta nten, siya' cuaña'an a cu'ni cunta ne' cha' nu chcuin'—, juin Ñi X'nan na. 22 Can' cha' nu nchcui' lenguas, a lca na sca cuiya' 'in nu ndiya qui'an ti', cui' ca nu nsu'hua tiyaa na 'in nten nu nxcuan tloo 'in Ndiose. Una nu nchcui' cha' 'in Ndiose tloo jun ta'a na, can' cha' nu ngui'ni ca'an 'in nu ndiya qui'an ti', lo' si'i 'in nten nu a ndiya qui'an ti'. 23 Cha' tsatlyu quio' ti'in jun ta'a na, lo' nchgaa jun tyisnan chcui' jun lenguas, lo' cha' sten sca jun nu cui ti uta nten nu a ndiya qui'an ti', ¿ta a xque' ti' can' si'yana ndiyo' um? 24 Una cha' cunda scaa um chcui' um cha' 'in Ndiose, lo' cha' sten sca nten nu a ndiya qui'an ti' uta sca nu cui ti, a s'ni su'hua can' cha' tiquee si'ya cha' nu quine 'in, lo' qui'ya can' cha' tiyaa si'yana ntsu'hui cha' tyaa cunta si'ya chendyu 'in, 25 tyi'o scua la cha' nu ntsu'hui cutsi' ni' cusya 'in, xacan' tyi'ya xtyin' tloo Ndiose lo' cu'ni tnu 'in ñi, lo' tyisnan chcui' si'yana cha' ñi ca ndi'in Ndiose lo'o um. 26 ¿Ña'an ta ndi'in cha' xacan', 'un jun ta'a na? Si'yana xa ndiyo' ti'in um ntsu'hui nu lyi'ya sca salmo, ntsu'hui nu ndlo'o 'in jun, xca nu nchcui' lenguas, uta ntsu'hui nu nchcui' cha' nu ndaa Ndiose 'in, a cunta ntsu'hui nu ndlyo scua la cha' can'. Nchgaa cha' nu cu'ni um, cunan um ña'an nu culo jun si'ya cha' can'. 27 Cha' ntsu'hui nu nchca ti' chcui' xca loo lengua, tca chcui' tucua ti uta snan ti jun, una si'i tsatlyu chcui' jun, lo' xca nu culyo scua la cha' can'. 28 Una cha' a ntsu'hui nu tca culyo scua la cha' can', tsu'hue lati chcua seen tu'hua can' se'en ndiyo' ti'in jun, lo' chcui' lyi'o can' 'in Ndiose lo'o cunta nu 'in ti. 29 Ticui' cuaña'an jun nu chcui' cha' 'in Ndiose tloo jun ta'a na, tucua ti uta snan ti jun ntsu'hui cha' chcui' jun, lo' nchgaa la ña'an jun xñi jun cunta

cha' ta cui' ña'an nchcui' can'. 30 Cha' Ndiose taa ñi cha' nu chcui' xca nu ntsu'hui lja um, tca cula' ti' nu mdyisnan ycui' culoo la can', 31 lo' cuaña'an tca chcui' um cha' 'in Ndiose cunda scaa um, ña'an ca si'yana tca cu'ni cha'an um nchgaa um lo' tsatlyu caja cha' tnu tiquee 'in um. 32 Lo' tsalca nu nchcui' cha' 'in Ndiose, cunda scaa can' ntsu'hui cha' xñi cunta 'in lo'o cha' can', 33 si'yana Ndiose a lca ñi Ndiose nu n'ni tinto 'in nten, cui' ca nu n'ni ñi cha' si'yana tsatlyu tyi'in tsu'hue na. A cunta tsaña'an nguiaa cha' 'in jun ta'a na scasca se'en ndiyo' ti'in jun, 34 jun cuna'an ntsu'hui cha' chcua seen jun, si'yana a ntsu'hui cha' cuiya' 'in jun chcui' jun se'en ndiyo' ti'in um, cui' ca nu cu'ni suun jun 'in jun tsaña'an nchcui' quityi 'in Ndiose. 35 Cha' nde'en la cha' nchca ti' jun cuñicha' jun, la na'an cuñicha' jun 'in nten 'in jun, si'yana a ntsu'hui cha' chcui' sca jun cuna'an lja se'en ndiyo' ti'in jun ta'a na. 36 ¿Ta xque' ti' um si'yana se'en ndi'in um mducua suun cha' 'in Ndiose, uta na tsa se'en ndi'in ti um mdiyaa cha' can'? 37 Cha' ntsu'hui nu ñan ti' si'yana nchca 'in chcui' cha' 'in Ndiose tloo jun, uta lyee ndiya qui'an ti', cu'ni can' cunta cha' nu ngua'an re si'yana lca na cha' nu ndlo Ñi X'nan na tñan. 38 Cha' ntsu'hui nu a cu'ni cunta cha' re, ticui' cuaña'an a cu'ni um cunta 'in can'. 39 Can' cha' 'un jun ta'a na, cunan um ña'an nu chcui' um cha' 'in Ndiose, lo' a chcui ndijin um cha' ntsu'hui nu nchcui' lenguas, 40 una lo'o suun ña'an, a cunta lo'o cha' tiyaa cu'ni um nchgaa cha'. Ña'an ntsu'hui cha' tyiqui'o ne' ngujui.

15

1 A cunta 'un jun ta'a na, nchca tin' xu'huan ti' um tsaña'an nguiaa cha' tsu'hue 'in Cristo nu ycuin' lo'o um, cui' cha' nu ncuan xu'hue um, lo' tla ndon um lo'o cha' re hasta cua' ñii. 2 Si'ya cha' re ntsu'hui cha' tyi'o laa um, cha' su'hua loo um cha' nu cua' ycuin', lo' cha' si'i, cua cha' ti ya qui'an ti' um xacan'. 3 Si'yana cua' mtsan' 'in um cha' nu ndon loo lati, cha' nu cua' m'ni cha'an, si'yana Cristo ngujui ñi si'ya qui'ya 'in na, tsaña'an nchcui' quityi 'in Ndiose, 4 ya tsi' ne' 'in ñi lo' mdyiqui'o ñi nu cua' ca snan tsaan, tsaña'an nchcui' quityi 'in Ndiose, 5 lo' ngulo'o tloo ñi 'in yu Tyo, chon' nde'en can' ngulo'o tloo ñi 'in ta'a tichcua yu nu ta'a mda'an ñi. 6 Chon' nde'en la tsatlyu ngulo'o tloo ñi 'in jun ta'a na, ndyijyi ca'yu ciento jun, ntsu'hui nu cua' ngujui, una qui'an la nu ti' lo'o. 7 Xacan' ngulo'o tloo ñi 'in yu Jacobo, chon' nde'en la can' ngulo'o tloo ñi 'in nchgaa yu ta'a mda'an ca ñi, 8 una la xiya' ti can' ngulo'o tloo ñi 'ñan, tsaña'an nchca ti' sca cuhui' nu a ntsu'hui cha' tiyaan chendyu. 9 Si'yana jo'o la ndi'in cha' 'ñan que 'in nchgaa la ña'an ta'a mda'an ñi, lo' ñi a ntsu'hui suun caja nu culo'o naan 'ñan lcan nu mdo'o hui ca 'in Ndiose, si'yana mxitijin nu ti'i 'in jun nu cua' ya qui'an ti' 'in ñi. 10 Una si'ya cha' tsu'hue 'in Ndiose lcan tsaña'an nu lcan cua' ñii, lo' si'i cua cha' ti mdaa ñi cha' tsu'hue can' 'ñan, cui' ca nu nde qui'an la tñan nu cua' m'nin que 'in nchgaa la ña'an jun can', una si'i lo'o juesa 'ñan, cui' ca nu si'ya cha' tsu'hue 'in Ndiose nu nda yaa' 'ñan. 11 A 'ni cha' siya' nan' uta jun can', una sca loo ti cha' nda'an ycui' hua, cui' cha' nu ya qui'an ti' um. 12 Cha' nda'an ycui' hua si'yana mdyiqui'o Cristo, ¿ña'an ta nchcui' um scasca um si'yana a ntsu'hui cha' tyiqui'o ne' ngujui? 13 Lo' cha' a ntsu'hui cha' tyiqui'o ne' ngujui, a mdyiqui'o Cristo xacan'. 14 Cha' Cristo a mdyiqui'o ñi, a sca cunta ntsu'hui cha' nu nda'an ycui' hua, cui' cuaña'an cua cha' ti ya qui'an ti' um. 15 Ndiyato'o lo'o huare' lca hua nu cuiñi tsaña'an ndaa hua suun si'yana Ndiose m'ni ñi cha' mdyiqui'o Cristo. Lo' cha' ñi a mdyiqui'o ñi cha' na a ntsu'hui cha' tyiqui'o ne' ngujui. 16 Si'yana cha' a ndyiqui'o ne' ngujui, a mdyiqui'o Cristo xacan', 17 lo' cha' Cristo a mdyiqui'o ñi, cua cha' ti ndiya qui'an ti' um, lo' cui' ña'an ti nducui um qui'ya. 18 Cui'

cuañaan nchgaa nu cua' ngujui nu ya qui'an ti' 'in Cristo, cua' ngunan' cha' 'in can'. 19 Cha' nducua tloo na 'in Cristo tsalja ndi'in ti na loo chendyu re, ti'i lati xu'hue na que 'in nchgaa la tucui. 20 Una Cristo cua' mdyiqui'o ñi, lo' lca ñi nu culoo mdyiqui'o lja ne' ngujui. 21 Si'ya scati yu qui'yu yten cha' ndyija loo chendyu re, cui' cuañaan si'ya scati yu qui'yu ndyiqui'o ne' ngujui. 22 Si'ya Adán nchgaa tucui ntsu'hui cha' caja, cui' cuañaan si'ya Cristo, nchgaa tucui chcuan chendyu 'in. 23 Una cua' lca ñaan ntsu'hui cha' tyiqui'o na: Culo nducua la mdyiqui'o Cristo, lo' xa quiaan ñi xiya' qui'ni ca'an 'in nu ya qui'an ti' 'in ñi. 24 Xacan' tsatii cha' nu nchca loo chendyu re, tyaa ñi cunta tñan nu yu'hui yaa' ñi 'in Stina Ndiose, xa cua' ngujlyo ñi 'in nchgaa nu ndlo tñan, lo'o nu ntsu'hui cha' cuiya' yaa', a cunta lo'o nu tla la cha' 'in. 25 Cha' cua' lca si'yana culo ñi tñan la cua' m'ni ñi canan 'in nchgaa ta'a cusuun ñi. 26 A cunta cujlyo ñi 'in xca ti ta'a cusuun na nu lca cha' ndyija. 27 Si'yana —Ndiose cua' mxnu ñi nchgaa loo cha' nde tuquiya' Sñe' ñi—. Lo' xa nchcui' na si'yana nchgaa loo cha' cua' ntsu'hui yaa' can', una a lo'o Ndiose, ñi nu mxnu nchgaa loo cha', ntsu'hui yaa' can'. 28 Xa cua' nguinu nchgaa loo cha' yaa' Sñe' Ndiose, xacan' tyaa ñi 'in ñi ycui' ca ñi yaa' Ndiose, ñi nu cua' mxnu nchgaa loo cha' yaa' can', ñaan ca si'yana scati Ndiose culo ñi tñan 'in nchgaa tucui. 29 Cha' si'i, ¿ñaan ta tsato'o 'in nu nchcua tya lo'o cunta 'in ne' cua' ngujui, cha' na a ntsu'hui cha' tyiqui'o can'? ¿Ta si'i cua cha' ti nchcua tya ne' lo'o cunta 'in can'? 30 Huare', ¿ta si'yana chen chcui 'in hua nchgaa xaa, can' cha' a chcui' 'a hua si'yana tyiqui'o ne' ngujui? 31 'Un jun ta'a na, nchgaa tsaan cua' m'nin tiqueen lo'o cha' ndyija, lo' nchcuin' cha' re si'yana ndyijyin ya' lca tiqueen lo'o um, sca cha' ti 'in na lo'o Ñi X'nan na Jesucristo. 32 Tsañaan lyee msu'huan juesa 'ñan quichen Efeso, ¿ñi cunta ntsu'hui mdijin scasca nu ti'i tuyaa' nten nu nguiaa cha' 'in ñaan nchca ti' 'ni la? Lo' cha' a ntsu'hui cha' tyiqui'o ne' ngujui, —tsu'hue lati tyisnan cu na lo' co'o na, si'yana quia cua' caja na —. 33 A taa um ya' caja nu cuñilyi'o 'in um: Nu ndyi'an lo'o nten nu nducun' a s'ni cula' ti' can' cu'ni tñan tsu'hue. 34 Can' cha' xñi um cunta 'in um lo' a cu'ni um qui'ya, si'yana ntsu'hui um a nchca chu'hui lyoo um 'in Ndiose, lo' nchcuin' cha' re si'yana xijyi'o ti' um. 35 Tina'an ntsu'hui nu nchcui': ¿Ñaan ta ntsu'hui cha' tyiqui'o ne' ngujui? ¿Ñaan ntsu'hui cha' ca chcan' loo ne' xiya'? 36 'Un ne' tinto, ta a jlyo ti' um si'yana sca mti nu ntya na, a chcua na cha' si'i culo nducua la xityi na 'in na. 37 Xa ntya na sca na, si'i yca can' ntya na, cui' ca nu ntya na sca mti nu cua' lca, ñaan nchca ti' sca mti trigo uta scasca la mti, 38 una Ndiose n'ni ñi cha' nchcua mti can' tsañaan nu nchca ti' ñi, lo' cuañaan n'ni ñi lo'o cunda scaa mti. 39 Ticui' cuañaan lo'o cunan', si'i scañaan ti na: Ntsu'hui cunan' nten lo' ntsu'hui cunan' 'ni, ntsu'hui cunan' cula, a cunta ntsu'hui cunan' quiñi. 40 Ticui' cuañaan la ni' cuaan lo'o chendyu re, cua' lca na nu ndi'in 'in na, una si'i scañaan ti xaa 'in na. 41 Si'yana xcañaan xaa 'in cucha, lo' xcañaan xaa 'in coo', a cunta xcañaan xaa 'in cuii, si'yana cunda scaa cuii can' cua' lca ñaan xaa 'in na. 42 Ticui' cuañaan ndi'in cha' 'in ne' ngujui xa tyiqui'o ne', nguitsi' ne' lo' nchca yuu cunan' ne', una tyiqui'o ne' lo'o sca cunan' nu a ntsu'hui 'a cha' ti' jlyo. 43 Nguitsi' ne' lo'o sca cunan' nu coo', una tyiqui'o ne' lo'o sca cunan' nu tsu'hue ñaan. Nguitsi' ne' lo'o sca cunan' nu jo'o ti ndi'in cha' 'in, una tyiqui'o ne' lo'o sca cunan' nu ngula ti' tsala xaa. 44 Nguitsi' ne' lo'o sca cunan' nu ngula lo'o ne', una tyiqui'o ne' lo'o sca cunan' nu cui ti nu taa Ndiose 'in ne'. Si'yana sca ta lca cunan' nten chendyu, lo' xca ta lca cunan' nu ljyaan tso' 'in Ndiose. 45 Si'yana ndeñaan nchcui' quityi 'in Ndiose: —Mtñan ñi 'in culoo yu qui'yu nu lca

Adán, lo' msu'hua ñi cusya 'in—, nde loo la can' yaan xca Adán, ñi nu lca chendyu 'in nten. 46 Una si'i culo nducua la jui cunan' nu cui ti 'in na, cui' ca nu mchcuan na sca cunan' nu cua' ndi'in loo chendyu re, la xacan' qui'ni ca'an 'in na lo'o sca cunan' nu cui ti. 47 Culoo yu qui'yu nguiaa' lo'o yuu si'yana loo chendyu re mdo'o yu, una ñi nu cua' nchca tucua can' mdo'o ñi nde ni' cuaan, lo' cui' ñi lca Ñi X'nan na. 48 Tsañaan ndi'in cha' 'in yu nu nguiaa' lo'o yuu can', cuañaan ndi'in cha' 'in nchgaa nu ndi'in loo chendyu re. Ticui' cuañaan lo'o nchgaa nu nguiaa tso' 'in Ndiose, scañaan ti can' lo'o ñi. 49 Cui' tsañaan lcuin nten chendyu nu cua' ndon lo'o na, ticui' cuañaan ntsu'hui cha' ca chcan' loo lcuin Ndiose nu ndon lo'o na. 50 Una chcuin' lo'o um, 'un jun ta'a na, si'yana cunan' nten lo'o tne ne' a tca sten can' se'en ndlo Ndiose tñan, ticui' cuañaan lo'o sca na nu jlyo, a tca tyaa ti'in na lo'o na nu a ntsu'hui cha' jlyo. 51 Cua' ñii chcuin' xca cha' nu ntsu'hui cutsi' 'in Ndiose, si'i nchgaa na ntsu'hui cha' caja na, tyicana nchgaa na ntsu'hui cha' cha'an ñaan na, 52 tsati ntyin, tsañaan nchca ti' xa ntyin' quiloo na, cui' xa nu xiya' ti quine cuhuii 'in Ndiose. Si'yana ntsu'hui cha' quine cuhuii can', xacan' tyiqui'o ne' ngujui lo'o sca cunan' nu cui ti nu a ntsu'hui 'a cha' jlyo, lo' naa ne' nu lo'o ntsu'hui cha' cha'an ñaan na. 53 Si'yana cunan' nu ntsu'hui cha' jlyo re 'ni 'ni ca cha' chca na sca cunan' nu a ntsu'hui 'a cha' ti' jlyo, lo' cunan' nu ntsu'hui cha' caja re chca na sca cunan' nu a ntsu'hui 'a cha' ti' caja. 54 Xa cua' mchca cunan' re sca cunan' nu a ntsu'hui 'a cha' ti' jlyo, lo' cunan' nu ntsu'hui cha' caja re chca na sca cunan' nu a ntsu'hui 'a cha' ti' caja, la xacan' tsa tucua ñaan nu nchcui' quityi 'in Ndiose: —Cha' ndyija cua' yatii cha' cuiya' 'in si'yana jui nu m'ni canan 'in. 55 Nu'huin nu lca cha' ndyija, ¿la ncua nu'huin nu m'ni ti'i? ¿Lo' la ncua cha' cuiya' 'in —? 56 Ti'i nu ndaa cha' ndyija can' yaan na si'ya qui'ya nu nducui nten, lo' si'ya lee 'in Ndiose, can' cha' nducui ne' qui'ya. 57 Una cua' xu'hue 'in Ndiose si'yana ndaa ñi juesa 'in na, ngui'ni na canan si'ya Ñi X'nan na Jesucristo. 58 Can' cha' 'un jun ta'a na nu ndyu'hui cuiya' tin' 'in, tyaa um juesa, a cu'ni na'an ti' um, lo' cuañaan su'hua loo um tñan 'in Ñi X'nan na nchgaa xaa, si'yana cua' jlyo ti' um si'i cua cha' ti ngui'ni um tñan 'in Ñi X'nan na.

16

Cha' 'in lcuan

1 Una cua' ñii chcuin' cha' 'in lcuan nu ntsu'hui cha' ca'an tñan na 'in jun ta'a na, lo' tsañaan cha' nu mdi'in tyaan lo'o jun scasca se'en ndiyo' ti'in jun se'en lyi'ya loo Galacia, cui' cuañaan cu'ni um. 2 Culoo tsaan 'in cunda scaa snan, cunda scaa um cua' ñaaan n'ni um canan, tyi'in tya se'en um lcuan nu ntsu'hui cha' taa um, lo' a tsato'o xo' um 'in na xa tsa'an se'en ndi'in um. 3 Xa tyi'an se'en ndi'in um, ca'an tñan 'in tucua snan yu nu cua' ngulo ton um nu tsa lo'o lcuan can' quichen Jerusalén, lo' cui'ya yu sca quityi tsaa yu. 4 Lo' cha' ñan ti' um si'yana 'ni cha' tsa'an, tca tsa'an lo'o yu.

Ntsu'hui tiquee yu Pablo tsaa yu quichen Corinto

5 Nchca tin' tsa'an se'en ndi'in um xa cua' mdijin se'en lca Macedonia, si'yana nde tucueen Macedonia tsa'an. 6 Tina'an can' quinun lo'o um sca co' xaa, uta tsalja tyijyin tsaan nu tlya', lo' cuañaan tca ta yaa' um 'ñan lo'o tucueen nu ti' tsa'an lan. 7 A nchca tin' tsa tijin tin se'en ndi'in um, nducua tloon quinun lo'o um sca co' xaa, cha' Ñi X'nan na taa ñi cha' cuiya'. 8 Nan' quinun quichen Efeso re tsaya' tiyaa ta'a Pentecostés, 9 si'yana cua' nguila sca se'en cu'nin tñan 'in Ndiose, sca tñan nu tlyu lo' ntsu'hui lyoo, tyicana qui'an 'a nten ti'i ti' 'ñan si'ya cha' re. 10 Lo' xa tiyaa yu Timoteo se'en ndi'in um, cu'ni cunta um 'in yu si'yana tyi'in yu ndon ti' yu, si'yana cui' ñaan nu n'nin

tñan 'in Ñi X'nan na cuaña'an n'ni yu.
11 Can' cha' ñi sca tucui lo' a nchca cha'
tyi'ya te'en 'in yu, cui' ca nu tsu'hue ti
ta yaa' um 'in yu tucueen nu tsaa yu,
si'yana nducua tloon tiyaan yu se'en
ndi'in, tsatlyu nta hua 'in yu lo'o jun
ta'a na. 12 Una cua' ñii chcuin' lo'o um
cha' 'in yu Apolo, lyee 'a mjñan cha'
tsu'hue 'in yu tsaa yu se'en ndi'in um
lo'o chcua xnan yu ta'a na, una a ncua
lca tiquee yu tsaa yu cui' xaa, una tsaa
yu xa caja ña'an 'in yu.

Msla' ta'a yu Pablo lo'o jun Corinto

13 Tyi'in tiyaa um, lo' tla tyon um
lo'o cha' nu ndiya qui'an ti' um, cu'ni
tnu tiquee um lo' su'hua um juesa.
14 Nchgaa cha' nu cu'ni um cu'ni
um 'in na lo'o cha' tsu'hue nu ndyi'o
tiquee um. 15 'Un jun ta'a na, cua' jlyo
ti' um si'yana yu Estéfanas lo'o ta nten
'in yu, culo nducua la jun ya qui'an ti'
jun 'in Ndiose se'en lyi'ya loo Acaya, a
cunta lyee 'a nda yaa' jun 'in nchgaa
jun ta'a na. 16 Njñan cha' tsu'hue 'in
um si'yana cu'ni cunta um 'in nten nu
cuaña'an cha' 'in, ticui' cuaña'an tucua
um tñan cha' nu nchcui' nchgaa nu
nda yaa' lo' nsu'hua juesa 'in lo'o tñan
'in Ndiose. 17 Ndyijyin ya' tsu'hue
ntsu'hui tiqueen si'yana yu Estéfanas,
yu Fortunato lo'o Acaico mdiyaan yu
se'en ndi'in, lo' n'nin cunta si'yana
tñan loo um mdiyaan yu, 18 si'yana
mdaa yu cha' tnu tiquee 'ñan tsaña'an
ngui'ni yu lo'o um, can' cha' su'hua
loo um nten nu lca cuaña'an. 19 Jun
ta'a na nu ndiyo' ti'in scasca se'en
lyi'ya loo Asia nchcui' cha' jun 'in
um. A cunta yu Aquila lo'o Priscila,
tsatlyu lo'o jun nu ndiyo' ti'in na'an
'in yu, lo'o nu chcui lca tiquee jun
nchcui' cha' jun 'in um lo'o cunta 'in
Ñi X'nan na. 20 Nchgaa jun ta'a na
nu ndi'in nde re nchcui' cha' jun 'in
um. A cunta scasca um chcui' cha'
ta'a um la sii' sca' um lo'o sca cusya
nu luhui 'in um. 21 Nan' yu Pablo
ycuin' can nchcui' chan' 'in um lo'o
cha' nu nda'an re. 22 Nu a ndyi'o
cha' tsu'hue tiquee lo'o Ñi X'nan na
Jesucristo, quio' tucua yuhue' chon'
can'. Ñi X'nan na ntsu'hui cha' quiaan
ñi. 23 Cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na
Jesucristo quinu lo'o um. 24 Lyee
lca tiqueen lo'o um si'ya Cristo Jesús.
Amen.

2 Corintios

Yu Pablo nchcui' cha' yu 'in jun Corinto

1 Nan' yu Pablo, si'ya cha' cuiya' 'in
Ndiose ngua'an tñan Jesucristo 'ñan
tsa ycuin' cha' tsu'hue 'in ñi. Nan'
lo'o yu ta'a na Timoteo ca'an tñan hua
sca quityi re 'in um, 'un nu lca laa
'in Ndiose nu ndiyo' ti'in quichen Cor-
into, tsatlyu lo'o jun ta'a na nu ndi'in
se'en lyi'ya loo Acaya. 2 Stina Ndiose
lo'o Ñi X'nan na Jesucristo taa ñi cha'
tsu'hue chu'hui ni' cusya 'in um, lo'
cu'ni ñi cha' tyi'in tsu'hue um.

Tsala ña'an mdijin yu Pablo nu ti'i

3 Tlyu ca cha' tsu'hue ntsu'hui 'in
Stina Ndiose, cui' Sti Ñi X'nan na Jesu-
cristo, ñi nu lyee ngui'ni 'tnan 'in nten
chendyu, cui' Ndiose nu tsu'hue ndaa
cha' tnu tiquee 'in ne'. 4 Cui' ñi lca nu
ndaa cha' tnu tiquee 'in na lo'o nch-
gaa cha' nu ndijin na, ña'an ca si'yana
tca taa na cha' tnu tiquee 'in nu ndijin
cuati loo cha', cui' cha' tnu tiquee nu
ndaa Ndiose 'in na. 5 Tsaña'an nu
ndijin na scasca nu ti'i si'ya Cristo,
cui' cuaña'an si'ya Cristo nde lyee la
ndyijyi cha' tnu tiquee 'in na. 6 Cha'
huare' ndijin hua nu ti'i, cui' si'yana
nducua tloo hua tyi'o laa um lo' caja
cha' tnu tiquee 'in um. Cha' Ndiose
ndaa ñi cha' tnu tiquee 'in hua, cui'
si'yana caja la cha' tnu tiquee 'in um,
lo' a cu'ni na'an ti' um xa ndijin um
scasca nu ti'i tsaña'an ndijin huare'.
7 Can' cha' a ngui'ni tucua ti' hua lo'o
um, si'yana jlyo ti' hua scaña'an ti ndi-
jin na nu ti'i, cuaña'an tsatlyu ndaa
Ndiose cha' tnu tiquee 'in na. 8 'Un
jun ta'a na, nchca ti' hua si'yana ca
cuiya' ti' um tsala nu ti'i mdijin hua
se'en lyi'ya loo Asia, lo' ndyijyin ya'
tla yaan cha' can' 'in hua, cua' lca na a
ta loo 'a hua, cua' mxñi ti' hua si'yana
a tyi'o laa 'a hua. 9 Cha' ñi si'yana xtyi
nta ti hua nu caja hua, ña'an ca si'yana
si'i tsa 'in ti hua chcua quiloo hua,
cui' ca nu 'in Ndiose, ñi nu n'ni cha'
ndyiqui'o nten. 10 Cui' ñi ngulo laa ñi
'in hua, lo' ndlo laa ñi 'in hua cua' ñii,
lo' ti' nducua tloo hua culo laa ñi 'in
hua tuyaa' cha' ndyija si'ya cha' nu
chen nchcui 'in hua, 11 a cunta lo'o um
njñan um 'in Ndiose si'ya cha' 'in hua,
lo' cuaña'an qui'an la nu tyaa xu'hue
'in Ndiose si'ya cha' tsu'hue nu cu'ni
ñi lo'o hua, tsaña'an nu xcuen ñi 'in
nchgaa nu njñan 'in ñi si'ya hua.

A ncua tsaa yu Pablo quichen Corinto

12 Nde cha' nu tsu'hue lati ntsu'hui
tiquee hua, lo' ndii ti' hua si'yana ñi
ndi'in cha' 'in hua tloo Ndiose, lo'o
suun ña'an ndu'hui hua chendyu tloo
nten, lo' nde lyee lati lo'o um, una
si'i lo'o cha' tiyaa 'in nten chendyu,
cui' ca nu si'ya cha' tsu'hue 'in Ndiose
nu ndaa ñi 'in hua. 13 Si'yana a
ngua'an hua cha' nu a tca chcui' um
uta a qui'ya um cha' tiyaa, can' cha'
nducua tloon qui'ya tsu'hue la um
cunta cha' re. 14 Lo' ñi a nchca qui'ya
tsu'hue um cunta ña'an ndi'in cha' 'in
hua, una xa nu quiaan Ñi X'nan na
Jesús xacan' ca tsu'hue chu'hui tiquee
um lo'o hua tsaña'an tsu'hue ntsu'hui
tiquee hua lo'o um cua' ñii. 15 Si'yana
cuaña'an ndyi'o tiqueen lo'o um, can'
cha' ncua tin' tsa'an se'en ndi'in um
culo nducua la, lo' tsato'o tucua ya'
tijin se'en ndi'in um, 16 ñan tin' tijin
se'en ndi'in um xa tsa'an Macedonia,
lo' xa nde xitucuin tijin xiya', xacan'
ta yaa' um 'ñan tsa'an se'en lca Judea.
17 ¿Ta ñan ti' um si'yana tucua cha'
tiyaa 'ñan xa mdi'in tyaan cha' re? Xa
cu'nin sca cha', ¿ta ñan ti' um cu'nin
ña'an nu nchca tin', lo' cunen: Tsa'an,
lo' ticui' xaa: A tsa'an? 18 Si'yana ñi
ndi'in cha' 'in Ndiose, a tca chcui' hua
lo'o um: Cui' na, lo' ticui' xaa: Si'i
na. 19 Si'yana tsaña'an nguiaa cha'
'in Jesucristo, Sñe' Ndiose, nu mda'an
ycui' hua lo'o um, nan' lo'o Silvano
lo'o Timoteo, a nda'an lo'o hua tucua
cha' tiyaa, ta chcui' hua lo'o um: Cui'
na, lo' ticui' xaa chcui' hua: Si'i na.
Cui' ca nu scaña'an ti nchcui' hua lo'o
um: Cui' na, si'yana cuaña'an nguiaa
cha' 'in ñi. 20 Si'yana nchgaa cha' nu
cua' mdi'in tyaa Ndiose lo'o na, cui'

Cristo lca cha' can', lo' si'ya ñi n'ni tnu na 'in Ndiose lo' nchcui' na: Amen. 21 Ndiose lca nu ngui'ni cha' nchca ñi cha' 'in hua lo'o um si'ya Cristo, a cunta ngulohui ñi 'in na, 22 lo' mjyi'in ca'an ñi sca cuiya' 'in na, cui' Espíritu nu ntsu'hui ni' cusya 'in na si'yana tca chcuan na cha' tsu'hue nu taa ñi. 23 Tloo Ndiose nchcuin' cha' re, ñi nu ndyu'hui lyoo cusya 'ñan, nde cha' nu a nchca tsa'an quichen Corinto, si'yana a nchca tin' cujui yuhuan' 'in um lo'o cha' nu chcuin'. 24 Una si'i si'yana xicu'ni hua 'in um tsa qui'an ti' um cha' re, cui' ca nu ndyi'o tiquee hua ta yaa' hua 'in um si'yana nde lyee la ca tsu'hue chu'hui tiquee um, si'yana tla ndon um lo'o cha' nu ndiya qui'an ti' um.

2

1 Can' cha' a msu'huan 'an juesa tsa'an se'en ndi'in um, si'yana a nchca tin' cu'ni lyi'un cusya 'in um. 2 Cha' nan' m'nin lyi'un cusya 'in um, ¿ti nu cu'ni chu'hue lca cusya 'ñan, cha' si'i 'un nu m'nin lyi'un cusya 'in? 3 Can' cha' ngua'an tñan quityi can' 'in um, si'yana xa tyi'an se'en ndi'in um, a cu'ni lyi'un um cusya 'ñan, cui' ca nu cu'ni um cha' ca tsu'hue chu'hui tiqueen, lo' nducua tloon tsatlyu ca tsu'hue chu'hui tiquee na lo'o um. 4 Xa ngua'an quityi can' 'in um ndyijyin ya' ti'i nga'an 'ñan, hasta ngu'ya tu'hua tiqueen lo' nguilo tyi'a quiloon, una si'i si'yana ncua tin' cu'nin lyi'un cusya 'in um, cui' ca nu si'yana ca cuiya' ti' um tsala ña'an tlyu cha' tsu'hue ndyi'o tiqueen lo'o um.

M'ni yu Pablo cha' tlyu ti' 'in nu m'ni qui'ya

5 Cha' ntsu'hui nu m'ni lyi'un cusya 'ñan, una si'i tsa 'ñan nan' ti, cui' ca nu nchgaa um m'ni lyi'un can' cusya 'in um, (loo nu a chcuin' lan cha' re lo'o um). 6 Cui' lya tsaña'an qui'an jun mxitijin jun nu ti'i 'in can', 7 una cua' ñii nde tsu'hue lati cu'ni um cha' tlyu ti' 'in can' lo' taa um cha' tnu tiquee 'in, ña'an ca si'yana a lu'un ti' can' siya' ti. 8 Can' cha' jñan cha' tsu'hue 'in um, cunan um ña'an chca tsu'hue lca tiquee can' xiya'. 9 Nchgaa can' cha' ngua'an tñan quityi can' 'in um, lo' cuaña'an ca cuiya' tin' cha' na nchca ja'an um nchgaa cha' nu ycuin' lo'o um. 10 Cha' ntsu'hui nu cu'ni um cha' tlyu ti' 'in, lo'on nan' cu'nin cha' tlyu ti' 'in can', a cunta cha' ntsu'hui cha' nu ti' nducui ncha'an 'in can' cua' m'nin cha' tlyu ti' 'in, lo' si'ya um can' cha' m'ni cha' re tloo Cristo, 11 ña'an ca si'yana a cuñilyi'o Laxa'an 'in na, si'yana jlyo tsu'hue ti' na tsala ña'an mañan can'.

A na'an ta'a yu Pablo lo'o yu Tito quichen Troas

12 Xa mdyi'an quichen Troas si'yana chcuin' cha' tsu'hue 'in Cristo, lo' siya' mdaa Ñi X'nan na cha' cuiya' cu'nin tñan can', 13 una a nguinu tsu'hue lca tiqueen si'yana a na'an 'in yu ta'a na Tito, can' cha' msla' ta'a hua lo'o jun ndi'in can', lo' mdo'on ngui'an se'en lyi'ya loo Macedonia.

Cua' m'ni na canan si'ya Cristo

14 Una tyaa na xu'hue 'in Ndiose si'yana ndaa ñi cha' cuiya' n'ni ñi canan nchgaa xaa si'ya Cristo Jesús, lo' tsaña'an nguiaa cha' 'in sca na nu xityi'i, cui' cuaña'an nguine yu'hui cha' 'in ñi nchgaa se'en si'ya hua. 15 Si'yana cunta 'in Ndiose lca hua sca na nu xityi'i si'ya Cristo, lo' nguine yu'hui tyi'i can' lja nten nu ntsu'hui cha' tyi'o laa lo'o nu ntsu'hui cha' quinan'. 16 Tyi'i cha' ndyija lca na 'in can' lo' tsa lo'o na 'in loo cha' ndyija, una tso' 'in nten nu ntsu'hui cha' tyi'o laa lca na sca chendyu nu cui ti 'in ne' tsala xaa. Cha' cuaña'an ndi'in cha' re, ¿ti nu tca tsa lo'o 'in na? 17 Una a lo'o hua ngui'ni hua ña'an n'ni scasca la tucui nu nsu'hua cha' cuiñi loo cha' 'in Ndiose lo' ngui'ni jyinsya lo'o cha' can', cui' ca nu ñi ndi'in cha' 'in hua tloo Ndiose, lo' cui' cunta 'in ñi nda'an ycui' hua cha' tsu'hue 'in Cristo.

3

Nda'an ycui' yu nguso 'in Ndiose cha' nu cui ti

1 ¿Ta xiya' tyisnan taa hua suun lo'o
um si'yana chu'hui lyoo um 'in hua?
¿Ta xtyi ti' um jñan um sca quityi 'in
hua nu taa suun ña'an nten lca hua,
uta nchca ti' um taa um sca quityi
chcua yaa' hua, tsaña'an n'ni scasca
la tucui? 2 ¿Ta si'i cui' um lca um
quityi can', cui' sca quityi nu cua'
ntsu'hui ni' cusya 'in hua, nu nchgaa
tucui ndyu'hui lyoo lo' nchcui' 'in na?
3 Nchca chcan' loo si'yana lca um sca
quityi ngua'an Cristo si'ya cha' nu
ycui' hua lo'o um, ngua'an ñi quityi
can' una si'i lo'o tyintya, cui' ca nu
lo'o Espíritu 'in Ndiose, ñi nu lo'o ca,
ñi si'i loo ca' quee ngua'an scua cha'
can', cui' ca nu nguinu scua na ni'
cusya 'in um. 4 Si'ya Cristo ndyijyi
cha' tnu tiquee 'in hua tloo Ndiose,
5 una si'i lo'o cunta 'in hua ndon tiyaa
hua, uta ticuii' hua nda hua loo hua,
cui' ca nu ndon tiyaa hua si'ya cha'
cuiya' 'in Ndiose. 6 Si'ya ñi can' cha'
nchca n'ni hua tñan re, sca cha' nu
cui ti mdi'in tyaa ñi, una si'i lo'o cunta
'in lee, cui' ca nu ljyaan na lo'o tso'
'in cusya 'in na, si'yana lee can' ndlo
na tñan caja nten, una Espíritu ndaa
chendyu 'in ne'. 7 Lee nu nguinu
scua loo ca' quee nu ndlo qui'ya 'in
nten loo cha' ndyija, cha' yan lo'o na
sca cha' cuiya' nu tlyu, nu hasta ne'
Israel lo' a ncua ña'an ne' tloo Moisé,
loo nu lyee ncha'an xaa 'in na, sca
xaa nu ntsu'hui cha' tsatii cha' 'in.
8 ¿Ña'an la ca tñan tsu'hue nu cu'ni
Espíritu lo'o na? 9 Cha' cuaña'an tlyu
cha' cuiya' yan lo'o lee nu ndlo qui'ya
'in nten, una nde lyee lati tlyu cha'
cuiya' yan lo'o cha' nu tca xnu luhui
'in na tloo Ndiose. 10 Siya' tlyu cha'
cuiya' yan lo'o lee can', una yatii cha'
'in na, si'yana a mchcua ta'a cha' 'in
na tsaña'an tlyu cha' cuiya' re. 11 Cha'
tlyu cha' cuiya' 'in nu cua' mdijin can',
una tlyu lati cha' cuiya' yan lo'o cha'
nu a tsatii 'a re. 12 Cha' cuaña'an
nducua tloo hua lo'o cha' re, una a
ntsen hua chcui' la hua cha' re, 13 si'i
ña'an m'ni Moisé xa mducun yu tloo
yu lo'o sca te' si'yana a ña'an ne' Israel
ña'an nguia ndyuhui' xaa can' tloo
yu, 14 si'yana mchcun cha' tiyaa 'in
ne', lo' cuaña'an ndi'in cha' 'in nten
hasta cua' ñii xa nchcui' ne' quityi
cula can', cua' lca na ti' nchcun tloo
ne' lo'o te' can', una scati Cristo tca
sla ñi cha' tiyaa 'in ne'. 15 Hasta cua'
ñii xa nchcui' ne' quityi nu ngua'an
Moisé, ticui' te' can' nchcui ndijin na
ni' cusya 'in ne'. 16 —Una xa ndyaa
ti' nten 'in Ñi X'nan na, nguitan te'
can' tloo ne'—. 17 Si'yana Ñi X'nan
na lca ñi Espíritu, lo' se'en ntsu'hui
Espíritu 'in Ñi X'nan na, ñi sca cha' lo'
a nchcui ndijin. 18 Nchgaa na nan' 'ya
na loo cunan se'en nchcan' xaa 'in Ñi
X'nan na, ñi a nchcun 'a tloo na, lo'
cunda scaa tsaan nguia nxitsa'an ñi
'in na tsaña'an nu lca ñi ycui' ñi, lo' cui'
Espíritu 'in Ñi X'nan na ngui'ni ñi cha'
re.

4

1 Ndiose lyee mña'an 'tnan ti' ñi
'in hua, can' cha' a ngui'ni na'an ti'
hua lo'o tñan re nu mxnu ñi 'in hua.
2 Nxcuan tloo hua nchgaa cha' ngu-
nan' nu ngui'ni cunan ti nten, cha'
nu ndaa cha' jyi'o 'in ne', lo' a nda'an
hua lo'o cha' mañan, uta nxitsa'an
hua cha' 'in Ndiose. Cui' ca nu nd-
lyo scua la hua cha' nu ñi lo'o nch-
gaa tucui, lo' ca cuiya' ti' ne' si'yana
ndu'hui hua sca chendyu nu luhui
tloo Ndiose. 3 Cha' ntsu'hui nchcun
cha' tsu'hue 'in Cristo nu nda'an ycui'
hua, una ntsu'hui nchcun na 'in nten
nu ntsu'hui cha' quinan' cusya 'in.
4 Lo' si'ya laxa'an nu ndlo tñan loo
chendyu re, mducun cha' tiyaa 'in
nten nu a ndiya qui'an ti' 'in Ndiose,
ña'an ca si'yana a qui'ni xaa 'in ne',
cui' xaa nu ljyaan loo cha' tsu'hue
'in Cristo, ñi nu lca lcuin ca Ndiose.
5 Si'yana a nda'an ycui' hua cha' nu
'in hua, cui' ca nu nchcui' hua cha'
'in Ñi X'nan na Jesucristo, lo' cunta 'in
huare' lca hua nguso 'in um si'ya cha'
tsu'hue nu ndyi'o tiquee hua si'ya
Jesús. 6 Ndiose, ñi nu ngulo tñan
si'yana xtyi xaa se'en tla yta, cui' ñi
lca ñi xaa nu msti ni' cusya 'in na,
ña'an ca si'yana quila cha' tiyaa 'in na,
lo' chu'hui lyoo na tsala ña'an tsu'hue

ña'an xaa 'in Ndiose nu chcan' si'ya Jesucristo.

Chcua quiloo na cha' nu ndiya qui'an ti' na

7 Una cua' ntsu'hui cha' cuilyiya' re
ni' cusya 'in hua, huare' nu nguiaa'
lo'o yuu, si'yana ca chcan' loo tsala
ña'an tlyu cha' cuiya' 'in Ndiose, lo'
si'i lo'o cunta 'in hua. 8 Siya' ndijin
hua scasca nu ti'i, una nda loo hua,
siya' a jlyo 'a ti' hua ña'an ca, una si'i
can' cha' nxiya' ti' hua, 9 siya' ndyi-
jyi nu nducui ncha'an 'in hua, una
a ndla yaa' Ndiose 'in hua, lo' siya'
njyi'in quee ne' 'in hua, una a nchca
cujlyo ne' 'in hua, 10 la ña'an ti nda'an
hua, a s'ni cui' cha' ndyija nta hua
si'ya Jesús, ña'an ca si'yana ca chcan'
loo chendyu 'in Jesús loo chendyu 'in
hua. 11 Si'yana tsalca huare' nu ti'
lo'o, nchgaa xaa ndon tiyaa hua caja
hua si'ya Jesús, se'en nu ca chcan'
loo chendyu 'in Jesús loo chendyu 'in
hua, huare' nu lca cunan' nu ntsu'hui
cha' tsatii cha' 'in. 12 Cuaña'an chen
nchcui 'in hua nchgaa xaa lo'o cha'
ndyija, una 'un cua' jui chendyu 'in
um lo'o tso' nu 'in Ndiose. 13 Scaña'an
ti lca tiquee hua lo'o nu ycui' sca
cha' nu nguinu scua loo quityi 'in
Ndiose: —Nan' ya qui'an tin', can'
cha' ycuin'—, cui' cuaña'an huare',
ndiya qui'an ti' hua, can' cha' nchcui'
hua. 14 Jlyo ti' hua si'yana ñi nu
m'ni cha' mdyiqui'o Ñi X'nan na Jesús,
ticui' cuaña'an cu'ni ñi cha' tyiqui'o na
si'ya Jesús, lo' tsatlyu tsa lo'o ñi 'in
na tloo Ndiose. 15 Ndijin hua nchgaa
nu ti'i re si'ya um, ña'an ca si'yana ca
qui'an la nten nu chcua cha' tsu'hue
'in Ndiose, lo' cuaña'an nde lyee la
tyaa can' xu'hue 'in ñi lo' cu'ni tnu 'in
ñi. 16 Can' cha' a ngui'ni na'an ti' hua,
siya' nguia nchca cula hua, una cusya
'in hua nde lyee la nguia nchca cui
na cunda scaa tsaan. 17 Tsa chin' ti'i
nu ndijin hua cua' ñii lca na cha' nu
tsa tyijyin ti, una tiyaa xaa nde lyee la
tlyu cha' tsu'hue qui'ni ca'an 'in hua,
lo' tsala xaa tyi'in hua loo xaa 'in ñi,
18 can' cha' a chcua quiloo hua cha'
nu chcan' loo chendyu re, cui' ca nu
chcua quiloo hua cha' nu a chcan',
si'yana cha' nu chcan' tsa ndyijyin ti
cha' 'in na, una cha' nu a chcan' a
ntsu'hui cha' tsatii na.

5

1 Cua' jlyo ti' na si'yana lca na
sca cunan' nu jo'o ti ndi'in cha' 'in
tsaña'an nguiaa cha' 'in sca te' na'an,
lo' xa nu jlyo cunan' re Ndiose cua'
mdi'in tyaa ñi cha' si'yana taa ñi xca
cunan' nu cui ti 'in na, sca na'an nu
chcuan na cunta la ni' cuaan tsala
xaa, nu a nguiaa' lo'o juesa 'in nten
chendyu. 2 Can' cha' hasta ndiyaan
ti' na si'yana lyee lca tiquee na nu
cua' chcuan na cunta cunan' nu cui ti
can' la ni' cuaan, 3 cuaña'an chca cui
cunan' na lo' a quinu na lo'o cha' jyi'o.
4 Lja ndi'in na loo chendyu re hasta
ndiyaan ti' na loo nu ti'i nga'an 'in na,
si'yana a nchca ti' na quinu na lo'o
cha' jyi'o si'ya cunan' re, cui' ca nu lca
tiquee na chca cui na lo' cha'an na lo'o
chendyu nu a tsatii 'a. 5 Ndiose lca nu
mdi'in tyaa cha' re lo'o na, cua' mdaa
ñi sca cuiya' 'in na, cui' Espíritu nu
ntsu'hui ni' cusya 'in na, si'yana tca
chcuan na cha' tsu'hue 'in ñi. 6 Can'
cha' scaña'an ti chcua quiloo na loo
cha' tsu'hue re, si'yana cua' jlyo ti' na
tsalja ndon na loo chendyu re a nchca
tya ti'in na lo'o Ñi X'nan na, 7 (si'yana
loo chendyu re nducua quiloo na cha'
nu a chcan', lo' a nchcui ncha'an na
cha' nu chcan'), 8 cui' ca nu nducua
tloo na, lo' ca lca tiquee na tyi'in na
lo'o Ñi X'nan na lo' xnu ti'in na cunan'
re. 9 Can' cha' nchgaa xaa quia nan na
ña'an nu quinu tsu'hue tiquee ñi lo'o
na, lja nu ndi'in na loo chendyu re uta
xa cua' mdiyaa na tloo ñi. 10 Si'yana
nchgaa na ntsu'hui cha' tiya ton na
tloo Cristo se'en n'ni cuiya' ñi cha',
cunda scaa na ntsu'hui cha' xñi siya'
na cua' ña'aan tñan m'ni na lja mdi'in
na loo chendyu re, ta m'ni na tñan
tsu'hue uta cha' ngunan'.

Ncuan xu'hue Ndiose 'in na si'ya Cristo

11 Jlyo ti' na cu'ni Ñi X'nan na xñan
bsya 'in nten, can' cha' nan hua ña'an
nu qui'ya ne' cha' tiyaa, una Ndiose

jlyo tsu'hue ti' ñi ña'an nten lca hua,
lo' nducua tloo hua si'yana lo'o um
tca qui'ya um cunta cha' re. 12 Una
si'i si'yana nchca ti' hua taa hua loo
hua lo'o um, cui' ca nu ndaa hua se'en
si'yana ca tsu'hue chu'hui tiquee um
lo'o hua, lo' cuaña'an tca xcuen um 'in
nu nchcua quiloo 'in nten, lo' si'i cha'
nu ntsu'hui ni' cusya 'in ne'. 13 Cha'
xque' ti' um ndiyo' hua, una ndiyo'
hua si'ya cha' 'in Ndiose, lo' cha' chcui
cha' tiyaa 'in hua, cui' si'yana lyee
lca tiquee hua lo'o um. 14 Cui' cha'
tsu'hue 'in Cristo lca nu nxicu'ni 'in
hua lo'o tñan re, lo' ncua cuiya' ti'
hua si'yana scati ñi ngujui ñi tñan loo
nchgaa tucui, cuaña'an yato'o nchgaa
na ngujui na lo'o tso' nu 'in Ndiose,
15 lo' si'yana ngujui ñi tñan loo nchgaa
tucui, naa nu ndiya qui'an ti' 'in ñi
a tyu'hui 'a na chendyu lo'o cunta
'in na, cui' ca nu lo'o cunta 'in ñi
nu ngujui tñan loo na lo' mdyiqui'o
ñi. 16 Cua' ñii chcui nu nguiaa nde
loo re, a cu'ni cuiya' 'a hua 'in nten
ña'an ndyon ne' lo'o tso' 'in cunan'
ne', lo' siya' cuaña'an yu'hui lyoo hua
'in Cristo tsaña'an nu ndyon ñi, una
cua' ñii xcaña'an ntsu'hui lyoo hua
'in ñi. 17 Si'yana nu cua' nguiaa tso'
'in Cristo, sca nten nu cui ti lca can',
cua' mdijin cha' cula can', lo' cua' ñii
mchca cui nchgaa loo cha'. 18 Nchgaa
cha' re ljyaan na tso' 'in Ndiose, ñi
nu m'ni cha' ca tsu'hue cha' 'in na
lo'o ñi si'ya Cristo, mxnu ñi tñan re
'in hua si'yana chcui' hua lo'o nten
ña'an ntsu'hui cha' quinu tsu'hue cha'
'in ne' lo'o ñi. 19 Ndiose sca cha' ti
'in ñi lo'o Cristo xa nguinu tsu'hue
cha' 'in na lo'o ñi, a ndlo qui'ya ñi 'in
nten, lo' yato'o mxnu ñi tñan re 'in
hua si'yana chcui' hua lo'o nten ña'an
ntsu'hui cha' quinu tsu'hue cha' 'in
ne' lo'o ñi. 20 Can' cha' lca hua nten
nu nda'an lo'o cha' cuiya' 'in Cristo,
ña'an loo cha' si'yana Ndiose lca nu
nchcui' lo'o um tñan loo hua. Jñan hua
cha' tsu'hue 'in um lo'o cha' cuiya' 'in
Cristo si'yana cu'ni chu'hue um cha'
'in um lo'o Ndiose. 21 Yato'o msu'hua
Ndiose qui'ya nducui na chon' Cristo,
ñi nu a sca qui'ya nducui, ña'an ca
si'yana quinu luhui na tloo Ndiose
si'ya ñi.

6

1 Tsatlyu ngui'ni hua tñan lo'o
Ndiose, can' cha' jñan hua cha'
tsu'hue 'in um si'yana si'i cua cha'
ti cuan xu'hue um cha' tsu'hue nu
mdo'o tiquee Ndiose, 2 si'yana nchcui'
quityi 'in Ndiose: —Cui' 'a ña'an tsaan
m'nin cunta cha' nu ycui' um, cui'
cuaña'an lo'o tsaan nu nguinu cha'
tyi'o laa um, cua' mdan yaan' 'in um.
Cua' ñii ya tucua tsaan can', cui' tsaan
nu tca tyi'o laa um—. 3 Cunan hua
ña'an si'yana ñi sca tucui lo' a taa
qui'ya 'in hua, si'yana a quinan' tñan
ngui'ni hua, 4 cui' ca nu ndlo'o xñan
hua 'in hua chcui ña'an nguiaa cha'
'in nguso 'in Ndiose. Nda loo hua
lo'o scasca cha', uta xa lyee ndijin
hua nu ti'i, uta lo'o cha' nu 'ni 'in
hua, uta lo'o cha' nduhue ti' nu nsñi
su'hua yaa' 'in hua, 5 ta xa njyi'in
ne' 'in hua, uta nsu'hua ne' 'in hua
na'an chcuan, ta xa nxilo ti'in ta'a
ne' si'ya hua, a cunta xa ngui'ni hua
tñan lyee ya', uta nguitsa sla hua, lo'
ta ndijin yte' ti' hua. 6 Cui' cuaña'an
ndu'hui hua sca chendyu nu luhui,
tsu'hue ndyi'ya hua cunta cha' nu
ñi, ntsu'hui cha' tlyu ti' 'in hua lo'o
scasca tucui, ntsu'hui cha' tsu'hue
'in hua lo'o nten, cui' Espíritu nu
Luhui 'in Ndiose ntsu'hui ni' cusya
'in hua, ñi ndi'in cha' 'in hua tsaña'an
ndyi'o cha' tsu'hue tiquee hua lo'o
nten, 7 nchcui' hua cha' nu ñi, lo'
nda'an lo'o hua cha' cuiya' 'in Ndiose,
chcua tyi'iin tso' tca culaa hua 'in hua
si'ya cha' nu ñi ndiya qui'an ti' hua,
8 ntsu'hui nu nscuen cuaan 'in hua lo'
ntsu'hui nu ndyi'ya te'en 'in hua, cui'
cuaña'an ntsu'hui nu nxiycha' 'in hua
lo' ntsu'hui nu tsu'hue ndaa suun cha'
'in hua, ntsu'hui nu nchcui' si'yana
lca hua sca nu cuiñi, una huare' ñi
ndi'in cha' 'in hua. 9 N'ni ne' cunta
si'yana a tucui ndyu'hui lyoo 'in hua,
siya' mscua cueen cha' 'in hua, chen
nchcui 'in hua lo'o cha' ndyija, una
ti' lo'o hua, lyee nxitijin ne' 'in hua
nu ti'i, una a nchca caja hua, 10 cua'

lca na lu'un ti' hua, una nchgaa xaa tsu'hue ntsu'hui tiquee hua, ti'i ña'an chendyu 'in hua, una qui'an nu cua' ngui'ni cuilyiya' hua 'in, siya' a sca na ndi'in 'in hua, una nchgaa cha' cua' jui 'in hua. 11 Can' cha' cua' ñii, 'un jun ta'a na Corinto, cua' ycui' la hua lo'o um nchgaa cha', lo' msla hua cusya 'in hua lo'o um. 12 Ñi siya' lo' a mscuan tloo hua 'in um, tyicana 'un mducun um cusya 'in um lo'o hua. 13 Lo' si'yana ca su'hua cha' 'in na lo'o um, (nchcuin' lo'o um tsaña'an nchcui' na lo'o sca sñe' na), xla um cusya 'in um lo' cuan xu'hue um 'in hua.

Lca na laa 'in Ndiose nu lo'o ca

14 A nchca cha' ca sca cha' ti 'in um lo'o nten nu a ndiya qui'an ti' 'in Ndiose, si'yana ¿ña'an ta tca chcua ta'a cha' tsu'hue lo'o cha' ngunan'? ¿Ta nchcua ta'a cha' 'in xaa lo'o tla yta? 15 ¿Ta nchcua ta'a cha' 'in Laxa'an lo'o Cristo? ¿Ta su'hua ña'an nguiaa cha' 'in sca nu ndiya qui'an ti' lo'o nu a ndiya qui'an ti'? 16 ¿Ta tca ca sca cha' ti laa 'in Ndiose lo'o lcuin jo'o? 'Un lca um laa 'in Ndiose, ñi nu lo'o ca, cui' ña'an juin Ndiose: —Nan' tyi'in sca se'en ti lo'o ne', lo' quilyun lja ne', can Ndiose 'in ne' lo' cui' ne' ca ne' quichen 'ñan—. 17 Can' cha' ndeña'an juin Ñi X'nan na: —Tyi'o tso' um lja nten cua, lo' tyi'in um xca se'en, lo' ñi a sten yu'hui um lo'o cha' nu coo', lo' nan' cuan xu'huen 'in um, 18 lo' cu'ni um cunta si'yana nan' lcan Sti um, lo' 'un lca um sñen', yu qui'yu uta nu cuna'an, ndeña'an nchcui' Ñi X'nan na, ñi nu tla la cha' 'in—.

7

1 Can' cha' 'un jun nu ndyu'hui cuiya' ti' hua 'in, cha' cuaña'an tlyu cha' tsu'hue nu mdi'in tyaa Ndiose lo'o na, tyi'o tso' na sii' nchgaa cha' ngunan' lo' suhui na 'in na lo'o tso' 'in cunan' na lo'o cusya 'in na, lo' cunan na ña'an tyu'hui na luhui ti si'ya ytsen nu ntsu'hui 'in na tloo Ndiose.

Tsu'hue ntsu'hui tiquee yu Pablo si'ya jun Corinto

2 Cuan xu'hue um 'in hua, si'yana a tucui nu m'ni hua ti'i lo'o, ñi a tucui nu ngulo ngunan' hua 'in, lo' ñi a tucui nu nguñi lyi'o hua. 3 A nchcui' hua cha' re si'yana culo qui'ya hua 'in um, cui' ca nu xiya' nchcui' hua si'yana lyee 'a lca tiquee hua lo'o um, siya' caja na uta tyi'in na tsatlyu lo'o um. 4 Ndyijyin ya' la tiquee hua lo'o um, ndiya 'a ti' hua ña'an nguiaa cha' 'in um, lo' jui cha' tnu tiquee 'in hua, a cunta lyee 'a tsu'hue ntsu'hui tiquee hua siya' ndijin hua scasca nu ti'i. 5 Cha' ñi si'yana xa mdiyaa hua se'en lca Macedonia, a jui ña'an xitñan' hua, cui' ca nu chcua tyi'iin tso' mdijin hua cha', sca tso' can' mxitijin ne' 'in hua nu ti'i, a cunta ytsen hua. 6 Una Ndiose, ñi nu ndaa cha' tnu tiquee 'in nu lu'un ti' cusya 'in, mdaa ñi cha' tnu tiquee 'in hua xa mdiyaa yu Tito se'en ndi'in hua. 7 Lo' si'i tsaloo si'yana mdiyaa yu, cui' ca nu si'ya cha' tnu tiquee nu mdaa um 'in yu jui cha' tnu tiquee 'in hua, mdaa yu suun si'yana lyee lca tiquee um lo'o hua, ña'an ngu'ya tu'hua tiquee um, tsala ña'an nsu'hua um cha' nduhue ti' tiquee um si'ya hua, can' cha' nu lyee lati tsu'hue ntsu'hui tiquee hua cua' ñii. 8 Siya' m'nin lyi'un cusya 'in um lo'o quityi nu ngua'an tñan can', una si'i can' cha' ti'i ntsu'hui tiqueen. Cha' ñi si'yana msu'huan cha' nduhue ti' tiqueen xa ngua'an tñan 'in na, una xi'i ti' ngulu'un ti' um si'ya cha' can'. 9 Una cua' ñii mchca tsu'hue lca tiqueen, una si'i si'yana ngulu'un ti' um, cui' ca nu si'yana jui ña'an xitsa'an um cha' tiyaa 'in um. Cha' xi'in can' ya lo'o na 'in um tloo Ndiose, lo' a sca ti'i m'ni hua lo'o um. 10 Cha' xi'in nu ljyaan tso' 'in Ndiose cu'ni na cha' quia nan na 'in ñi, cui' ñi xitsa'an ñi cha' tiyaa 'in na se'en nu tyi'o laa na, lo' a tsaa ti'i tiquee na si'ya cha' can', una cha' xi'in nu ljyan lo'o chendyu re ndyi'an lo'o na 'in ne' loo cha' ndyija. 11 Una cua' ñii si'yana nguia nan um 'in Ndiose si'ya cha' xi'in can', tsala ña'an tsu'hue m'ni na lo'o um: Tsacua se'en ngulaa

um 'in um, lo' cua co' se'en msin' ti' um, lo' cua se'en ytsen um, lyee lca tiquee um lo'on, lo' ngunan um ña'an nu quinu tsu'hue cha' can', a cunta m'ni cuiya' um cha' can' lo'o cha' nu ñi. Nchgaa cha' can' ngulo'o um 'in um si'yana a sca cha' nducui ncha'an 'in um. 12 Siya' ngua'an tñan quityi can' 'in um, una si'i si'ya cha' 'in nu m'ni ti'i can' uta nu ncua ti'i 'in can', cui' ca nu si'yana tloo Ndiose ca chcan' loo tsala ña'an ntsu'hui yuhue ti' hua 'in um. 13 Si'ya cha' re tsatlyu jui cha' tnu tiquee 'in na lo'o um, una nde lyee lati tsu'hue ntsu'hui tiquee hua tsatlyu lo'o yu Tito, si'ya cha' tnu tiquee nu mdaa um 'in yu. 14 Cha' ta ntsu'hui xaa mdaan loo um lo'o yu Tito, una a nguinun lo'o cha' jyi'o, si'yana tsaña'an nu nchcui' hua cha' nu ñi lo'o um nchgaa xaa, cui' cuaña'an mdo'o ñi cha' nu ycui' hua lo'o yu cha' nu 'in um. 15 Una lyee 'a lca tiquee yu xa ndiya yu'hui ti' yu 'in um tsaña'an m'ni um cunta cha' nu ycui' yu, lo' ncuan xu'hue um 'in yu lo'o suun ña'an si'ya ytsen nu ntsu'hui ni' cusya 'in um. 16 Tsu'hue ntsu'hui tiqueen, lo' ñi sca cha' a ngui'ni tucua tin' lo'o um.

8

Mda yaa' ta'a jun lo'o lcuan

1 Lo' xca cha' 'un jun ta'a na, nchca ti' hua si'yana ca cuiya' ti' um tsala ña'an tlyu cha' tsu'hue 'in Ndiose nu ncua chcan' loo se'en ndiyo' ti'in jun ta'a na, scasca quichen se'en lyi'ya loo Macedonia. 2 Siya' tnu cha' mdijin jun, lo' ndyijyin cuiya' ti'i ña'an chendyu 'in jun, una ticui' cuaña'an lyee tsu'hue ntsu'hui tiquee jun, msu'hua jun juesa mda yaa' jun lo'o lcuan si'ya cha' tsu'hue nu mdo'o tiquee jun. 3 Nan' ndaan suun si'yana mdaa jun lcuan can' tsaña'an nu ncua 'in jun, una nducua lati mdaa jun loo nu tsu'hue ntsu'hui tiquee jun, 4 lo' nde mjñan jun cha' tsu'hue 'in hua cha' tca lo'o jun ta yaa' jun lo'o lcuan can', si'ya jun ta'a na nu 'ni cha' 'in. 5 Si'i tsaña'an nu nguñan ti ti' hua, cui' ca nu si'yana culo nducua la mdyaa jun cusya 'in jun 'in Ñi X'nan na, xacan' mda yaa' jun 'in hua ña'an nu Ndiose m'ni ca'an cusya 'in jun. 6 Si'ya cha' re mdaa hua cha' tnu tiquee 'in yu Tito si'yana cu'ni tyii yu tñan nu mdyisnan yu, lo' tsa quiñan xo' yu lcuan nu taa um lo'o cha' tsu'hue nu tyi'o tiquee um. 7 Lo' si'yana a sca cha' ndiya lyijyi 'in um lo'o tso' 'in Ndiose, ñi lo'o cha' nu ndiya qui'an ti' um, ta lo'o cha' nu nchcui' um uta cha' tiyaa nu ntsu'hui 'in um, a cunta nsu'hua loo um scasca tñan ngui'ni um, cui' cuaña'an lyee lca tiquee um lo'o hua, can' cha' nga'an cha' su'hua um juesa lo'o cha' 'in lcuan re. 8 Si'i si'yana nchca tin' xicu'nin 'in um, cui' ca nu taan cha' tnu tiquee 'in um si'yana lo'o um tyi'o cha' tsu'hue tiquee um tsaña'an ngui'ni xca tucui. 9 Si'yana cua' yu'hui lyoo um cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na Jesucristo, lo' si'ya cha' tsu'hue mdo'o tiquee ñi lo'o um, m'ni lyo' ñi 'in ñi siya' lca ñi sca nu cuilyiya', se'en nu ca cuilyiya' um lo'o ña'an nu m'ni ñi. 10 Taan sca cha' tiyaa 'in um nu cu'ni tsu'hue lo'o um, si'yana ti' yjan mdijin mdo'o cha' tsu'hue tiquee um lo' mdyisnan mxo' um lcuan can', 11 can' cha' taa um juesa cu'ni um cha' can'. Tsaña'an tsu'hue ntsu'hui tiquee um mducua suun um cha' can', cuaña'an tsu'hue ntsu'hui tiquee um culo scua um 'in na cua' ña'aan tca 'in um. 12 Si'yana cha' ndyi'o tiquee na taa na sca lcuan, cuan xu'hue ñi 'in na cua' ña'aan tca 'in na, lo' si'i lo'o juesa. 13 A nchcuin' cha' re ta si'yana nde quinu na 'in xca tucui, lo' tsato'o 'un tsa lyijyi na 'in um, 14 cui' ca nu si'yana scasca um ta yaa' ta'a um. Cua' ñii ndyijyi ña'an ta yaa' um 'in nu 'ni cha' 'in, cui' cuaña'an xa nu 'ni cha' 'in um tca ta yaa' can' 'in um, xacan' chcua ta'a cha' 'in um scasca um, 15 si'yana ndeña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: —Yu nu qui'an na mxo', a nguinu na 'in yu, lo' yu nu chin' na mxo', a ya lyijyi na 'in yu—. 16 Una cua' xu'hue

'in Ndiose si'yana tsaña'an lca tiqueen lo'o um, ticui' cuaña'an lca tiquee yu Tito. 17 Cha' ñi si'yana m'ni cunta yu cha' nu ycui' hua lo'o yu, una lo'o yu cua' ntsu'hui tiquee yu cha' re, can' cha' msu'hua yu juesa mdiyaa yu se'en ndi'in um, 18 lo' ngua'an tñan hua 'in sca ta'a nguiaa yu, sca yu nu tsu'hue nchcui' cha' tsu'hue 'in Cristo, yu nu ndyu'hui cuiya' ti' scasca laa 'in. 19 Si'i tsacan' ti cha', cui' ca nu scasca laa ngulo ton 'in yu nu ta'a tsa lo'o hua lcuan nu cua' nguia nxo' hua, ña'an ca si'yana scuen cuaan la cha' 'in Ñi X'nan na, lo' ca chcan' loo cha' tsu'hue ndyi'o tiquee um. 20 A nchca ti' hua caja nu su'hua qui'ya 'in hua si'yana qui'an lcuan ntsu'hui hua cunta, 21 can' cha' —lo'o cha' tiyaa nan hua ña'an nu cu'ni hua cha' re tloo Ñi X'nan na lo'o tloo nten chendyu—. 22 A cunta ngua'an tñan hua xca nu ca ta'a tsaa jun can', sca yu ta'a na nu cua' yu'hui lyoo tsu'hue hua 'in, sca yu ndon 'a ti' lo'o nchgaa loo cha', cua' ñii nde lyee lati mdo'o tiquee yu lo'o cha' re, si'yana jlyo ti' yu ñi ndi'in cha' 'in um. 23 Tsaña'an nguiaa cha' 'in yu Tito, sca cha' ti 'in hua lo'o yu ngui'ni hua tñan lja um, lo' jun ta'a nguiaa yu, nguiaa jun lo'o cunta 'in scasca laa, ña'an ca si'yana scuen cuaan jun cha' 'in Cristo. 24 Can' cha' tsu'hue ntsu'hui tiquee um cu'ni cunta um 'in jun, lo' ca cuiya' ti' nchgaa la ña'an laa si'yana ntsu'hui cha' tsu'hue 'in um scasca um, tsaña'an nu ndaa hua loo um.

9

1 Tsaña'an nu ntsu'hui cha' taa na sca lcuan 'in jun ta'a na, a 'ni cha' ti' ca'an tñan lan quityi 'in um si'ya cha' re, 2 si'yana cua' jlyo tin' tsala ña'an ndyi'o cha' tsu'hue tiquee um, lo' tsu'hue ntsu'hui tiqueen ndaan suun cha' re lo'o jun ta'a na ndi'in se'en lyi'ya loo Macedonia, si'yana jun ndi'in se'en lca Acaya cua' mdi'in tyaa jun cha' re ti' yjan mdijin, lo' la' nchgaa ti jun jui cha' tnu tiquee 'in jun si'ya cha' nu mdi'in tyaa um. 3 Can' cha' msu'huan 'in jun ta'a na tsaa jun se'en ndi'in um, lo' si'i cua cha' ti mdaan loo um lo'o cha' nu cua' mdi'in tyaa um, cui' ca nu si'yana cua' ndon tiyaa um lo'o cha' can', 4 ña'an tu' tsaa hua lo'o tucua snan yu Macedonia se'en ndi'in um, lo' quija lyoo um a ndon tiyaa um, tsato'o quinu hua lo'o cha' jyi'o tsaña'an nducua tloo hua 'in um, loo nu a chcui' hua si'yana 'un lyee la tyi'o cha' jyi'o 'in um. 5 Can' cha' mxitucua loon 'in tucua snan jun ta'a na nu tsaa se'en ndi'in um, si'yana su'hua ta um cha' 'in lcuan can' tsaña'an cha' nu cua' mdi'in tyaa um, cua' lca na xa tsa'an se'en ndi'in um, tsaña'an cha' nu mdo'o tiquee um lo' si'i lo'o juesa mxicu'ni hua 'in um. 6 Chcuin' sca cha': Nu ntya chin' ti na, ticui' cuaña'an chin' ti na xo' can', lo' nu ntya qui'an na, cui' cuaña'an qui'an na xo' can'. 7 Can' cha' cunda scaa na taa na sca lcuan cua' ña'aan ndyi'o ti tiquee na, a ca ti'i nga'an 'in na, lo' ñi si'i lo'o juesa, si'yana —Ndiose ndyu'hui cuiya' ti' ñi 'in nu ndaa sca lcuan tsu'hue ntsu'hui tiquee—. 8 Tla cha' 'in Ndiose nu cu'ni ñi cha' ca qui'an la cha' tsu'hue 'in um, cuaña'an nchgaa xaa a sca na tsa lyijyi 'in um, cui' ca nu nde quinu na 'in um lo' tsa quiñan cu'ni um nchgaa loo tñan tsu'hue. 9 Si'yana ndeña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: —Qui'an cha' tsu'hue mdaa ñi 'in nu ti'i ña'an chendyu 'in, lo' tsala xaa quinu scua cha' tsu'hue can' 'in ñi—. 10 Ñi nu ndaa nchgaa loo na nu ntya nten, lo' ndaa ñi jaslya nu nchcu ne', taa la ñi na nu cunajo'o 'in um, cu'ni ñi cha' cuton nchgaa loo cha' tsu'hue 'in um, lo' cu'ni ñi cha' si'yana nde lyee la ca chcan' loo nchgaa loo cha' tsu'hue nu ngui'ni um, 11 ña'an ca si'yana ca cuilyiya' um lo'o nchgaa loo cha', cuaña'an nde lyee la tyi'o cha' tsu'hue tiquee um lo'o nchgaa tucui, lo' si'ya cha' can' caja ña'an tyaa hua xu'hue 'in Ndiose. 12 Si'yana tsaña'an nu nda yaa' um 'in jun ta'a na, si'i tsaloo ti si'yana 'ni cha' 'in jun, cui' ca nu si'yana nde lyee la tyaa

jun xu'hue 'in Ndiose. 13 Si'ya cha' tsu'hue nu m'ni um, caja nu cu'ni tnu 'in Ndiose si'yana nducua um tñan tsaña'an nguiaa cha' tsu'hue 'in Cristo nu ndiya qui'an ti' um, si'yana qui'an cha' tsu'hue mdo'o tiquee um lo'o jun tsatlyu lo'o nchgaa la tucui. 14 A cunta xa nchcui' lyi'o jun 'in Ndiose si'ya cha' 'in um, lyee lca tiquee jun lo'o um si'ya cha' tsu'hue nu tlyu mdaa Ndiose 'in um. 15 Cua' xu'hue 'in Ndiose si'ya cha' tsu'hue nu mdaa ñi 'in na, lo' ñi a jlyo ti' na ña'an ti' chcui' na si'ya cha' re.

10

Lo'o cha' cuiya' 'in Ndiose ngui'ni yu Pablo tñan

1 Lo' si'yana suun ña'an nguiaa cha' 'in Cristo, cuti cha' 'in ñi, can' cha' nan' yu Pablo jñan cha' tsu'hue 'in um, si'yana a xtyi tin' chcuin' tla cha' lo'o um, una xa nu cua' nchcan ti-jyo' tla cha' chcuin', 2 can' cha' jñan cha' tsu'hue 'in um si'yana xa tsa'an se'en ndi'in um, a nchca tin' chcuin' tla cha' lo'o um, una ntsu'hui tiqueen chcuin' tla cha' lo'o tsalca nu nchcui' si'yana nda'an hua ña'an nu nchca ti' hua. 3 Siya' ndi'in hua loo chendyu re, una a tca xuun hua ña'an nu nchca ti' hua, 4 si'yana na nu nchcua yaa' hua, a ljyaan na lo'o cha' cuiya' 'in nten chendyu, cui' ca nu lca na sca cha' cuiya' nu tlyu 'in Ndiose nu cu-jlyo 'in nchgaa cha' nu tla cha' 'in nu lca ta'a cusuun hua. 5 A cunta cujlyo can' 'in nchgaa loo cha' tiyaa lo'o cha' siye' nu nchcui ndijin, nu a nchcua ta'a lo'o cha' tiyaa 'in Ndiose, lo' xicu'ni na nchgaa loo cha' tiyaa si'yana ca ja'an na 'in Cristo, 6 cua' ndon tiyaa hua cu'ni cuiya' hua 'in nchgaa nu a ja'an 'in ñi, cui' xa nu qui'ya um cha' tiyaa lo' tyisnan ca ja'an um 'in ñi. 7 'Un lyee 'a nchcua quiloo um cha' nu nducua loo ti. Cha' ntsu'hui nu ndyi'ya cunta si'yana cua' nguiaa tso' 'in Cristo, cui' cuaña'an cu'ni can' cunta si'yana lo'o huare' nguiaa hua tso' 'in Cristo tsaña'an nu lca can'. 8 Nducui tin' chcuin' tsaña'an cha' cuiya' nu cua' jui 'in hua, siya' nducua la cha' nchcuin', una a xi-jyi'o tin' si'yana Ñi X'nan na mdaa ñi cha' cuiya' culo um lo'o cha' nu ndiya qui'an ti' um lo' si'i nu nde cujlyo na 'in um, 9 a nchca tin' xicutsen 'in um lo'o nchgaa quityi nu cua' ngua'an tñan can'. 10 Cha' ñi si'yana ndeña'an ntsu'hui nu nchcui' cha' 'ñan: Ti'in 'a cha' nchcui' yu lo' tla cha' ndi'in tyaa yu loo quityi 'in yu, una xa ndi'in yu lo'o na jo'o ti ndi'in cha' 'in yu, lo' xa nchcui' yu ñi a nsu'hua loo ne' 'in yu. 11 Nu nchcui' cuaña'an qui'ya can' cha' tiyaa si'yana scaña'an ti nguiaa cha' 'in hua, siya' nchca hua tijyo' uta ndi'in hua lo'o um. Tsaña'an cha' nu nchcui' hua loo quityi can' cuaña'an nguiaa cha' 'in hua. 12 Si'yana a xtyi ti' hua cu'ni su'hua hua 'in hua, uta ca sca cha' ti 'in hua lo'o nchgaa nu ndaa loo ticuii', nu ndi'in tyaa cuiya' ña'an ntsu'hui cha' cu'ni scasca la ta'a, lo' ngui'ni su'hua 'in ticuii', si'yana a ntsu'hui cha' tiyaa 'in. 13 Una huare' a ndaa hua loo hua ndyijyin cuiya', cui' ca nu tsaña'an cuiya' nu cua' mdaa Ndiose 'in hua, se'en nu tca tiyaa hua la se'en ndi'in um. 14 Si'i na ndijin lyoo hua cha' cuiya' nu ntsu'hui 'in hua lo'o um, cui' ca nu culo nducua la hua mdiya lo'o hua cha' tsu'hue 'in Cristo se'en ndi'in um. 15 A xtyi ti' hua cu'ni siye' hua ndyijyin cuiya' lo'o tñan ngui'ni xca tucui, cui' ca nu nducua tloo hua, cua' ña'aan nguia nguilo um lo'o cha' nu ndiya qui'an ti' um, xeen la se'en cu'ni hua tñan lja um, cui' tsaña'an cuiya' nu cua' mdaa ñi 'in hua, 16 ña'an ca si'yana tsa ycui' hua cha' tsu'hue 'in Cristo nde loo la se'en ndi'in um, lo' a sten yu'hui hua loo xñan xca tucui si'yana a nchca ti' hua cu'ni siye' hua lo'o tñan nu cua' lca. 17 Una, —cha' nde'en tucui nchca ti' um taa um loo, tyaa um loo 'in Ñi X'nan na—, 18 si'yana a sca ntsu'hui lyoo nu nscuen cuaan 'in ticuii', cha' si'i Ndiose scuen cuaan 'in can'.

11

1 Tsu'hue ca cha' cua na taa loo um lo'o tsa chin' cha' tinto nu chcuin'

lo'o um, lo' cu'ni um cha' tsu'hue taa loo um 'ñan. 2 Si'yana tsaña'an nu lca tiqueen lo'o um ljyaan na tso' 'in Ndiose, si'yana cua' m'nin cuiyan' cha' si'yana ca cuilyi'o um 'in Cristo, lo' scati ñi ntsu'hui cha' chcuan ñi cunta 'in um tsaña'an nchca ti' sca ngüi' tsa suhue ti nu a sca cha' nducui ncha'an 'in. 3 Una msu'huan cha' tiqueen lo'o um cha' caja nu cuñilyi'o 'in um tsaña'an nu nguñilyi'o laxa'an 'in Eva lo'o cha' mañan 'in, lo' tsato'o chcua tijyo' cha' tiyaa 'in um lo' a tyi'o ñi cha' 'in um tsaña'an nu cua' mdyisnan um lo'o Cristo. 4 Nda'an scasca nu nchcui' cha' 'in Jesús, una si'i Jesús nu nda'an ycui' hua cha' 'in. Nchca ti' can' si'yana cuan xu'hue um xca espíritu nu si'i Espíritu nu cua' ntsu'hui ni' cusya 'in um, uta cuan xu'hue um xca loo cha' nu a nchcua ta'a lo'o cha tsu'hue nu cua' ya qui'an ti' um. Siya' cuaña'an una cuti nducuan xu'hue um 'in can', 5 ñi a ñan tin' cha' ta tlyu la tucui lca can' que 'ñan nan', cui' nu nxque' ti' si'yana lca sca nu mdo'o hui ca 'in Ndiose. 6 Una siya' cua' ña'an ti nchcuin', una si'i cuaña'an cha' tiyaa 'ñan, nchgaa xaa ndlo'o xñan hua 'in hua lo'o nchgaa loo cha'. 7 ¿Ta qui'ya m'nin si'yana m'ni lyon' 'ñan, lo' xu'hue ti ycuin' cha' tsu'hue 'in Ndiose lo'o um, si'yana scuen cuaan cha' 'in um? 8 Cui' ca nu scasca laa mda yaa' 'ñan lo'o tñi, se'en nu cu'nin cunta 'in um. 9 Xa mdi'in lo'o um scasca cha' m'nin 'ñan, una ñi sca tucui lo' a msu'huan cha' nduhue ti' tiquee lo'o cha' can', cui' ca nu jun nu mdo'o se'en lyi'ya loo Macedonia mda yaa' 'ñan, si'yana ñi sca cha' nduhue ti' lo' a ncua tin' taan 'in um, cui' cuaña'an cua' ñii. 10 Si'ya cha' nu ñi 'in Cristo nu ndon lo'on, sca chcui se'en lyi'ya loo Acaya, lo' a ndyijyi ña'an nu a xcua cueen cha' 'ñan tsaña'an lca tiqueen lo'o um. 11 ¿Ñi cha' ta? ¿Ta na a lca tiqueen lo'o um? Ndiose jlyo ti' ñi tsaña'an lca cusya 'ñan lo'o um. 12 Una tsaña'an nu ngui'nin, tsa quiñan cu'nin cha' can', si'yana a caja ña'an chcui' scasca nu nda'an lo'o cha' siye', ta ljuin can' si'yana su'hua ña'an nguiaa cha' 'in hua lo'o. 13 Una lca can' sca nu cuiñi, nchcui' si'yana Ndiose lca nu ngua'an tñan 'in lo' ngui'ni tñan 'in ñi, a cunta ngui'ni chaa 'in si'yana lca sca nu mdo'o hui ca 'in Cristo. 14 Si'i cha' cuhue ti' na lca cha' re, si'yana ticuii' Laxa'an ngui'ni chaa 'in si'yana lca sca angujle 'in Ndiose, 15 can' cha' a tsaa ña'an ndi'in cha' re, si'yana lo'o nguso 'in can' ngui'ni chaa 'in ña'an nchca ti' sca nu ñi ndi'in cha' 'in, una tiyaa xaa chcuan can' cunta cua' ña'aan tñan m'ni.

Cha' nu mdijin yu Pablo si'ya cha' 'in Ndiose

16 Xiya' chcuin' lo'o um: A quiñan ti' um si'yana lcan sca yu tinto, una cha' ñan ti' um cuaña'an, cuan xu'hue um 'ñan siya' lcan sca yu tinto, si'yana lo'on nan' nchca tin' scuen cuaan chin' 'ñan. 17 Cha' nu chcuin' re, a chcuin' 'in na lo'o cunta 'in Ñi X'nan na, cui' ca nu chcuin' 'in na lo'o cha' tinto 'ñan, si'yana nchca tin' scuen cuaan 'ñan. 18 Cha' cuaña'an nscuen cuaan ña'an tucui ti 'in, lo'on nan' tca cu'nin cuaña'an, 19 tsala ña'an nda loo um 'in sca yu tinto, siya' lca um sca nu tiyaa la. 20 Nda loo um siya' caja nu xñi su'hua yaa' 'in um, uta caja nu lyaa na nu ndi'in 'in um, uta cui' se'en nducua tloo ne' 'in um, lo' ta ngui'ni siye' ne' tloo um, uta ycuan' ne' tu'hua um. 21 Una sca cha' jyi'o lca na 'ñan si'yana jo'o yaa cha' 'in hua lo'o um. Cha' ntsu'hui nu xtyi ti' scuen cuaan 'in ticuii' (lo' cua' ñii nchcuin' lo'o um si'ya cha' tinto 'ñan), una lo'on nan' xtyi tin' scuen cuaan 'ñan. 22 Cha' lca can' ne' hebreo, lo'on nan' lcan ne' hebreo. Uta lca can' ne' Israel, lo'on nan' lcan ne' Israel. Cha' lca can' ta nten 'in Abraham, ¿ta si'i ticui' ta nten can' lcan nan'? 23 Cha' ngui'ni can' tñan 'in Cristo (lo' nchcuin' lo'o um tsaña'an nchcui' sca yu tinto), una tso' nu 'ñan lyee la lcan nguso 'in Cristo, si'yana qui'an la tñan nu cua' m'nin, lo' qui'an la ya' mjyi'in ne' 'ñan, a cunta tyun la juesa msu'hua ne' 'ñan na'an chcuan, cui' cuaña'an tyun ya' ncua cha' cajan. 24 Ne' judio mjyi'in

ne' 'ñan tsa cla tyi ntsu'hui caa ya', lo' ca'yu juesa mjyi'in ne' 'ñan tsa cuañaan. 25 A cunta snan juesa jui nu mjyi'in 'ñan lo'o yca, lo' siya' mjyi'in ne' 'ñan lo'o quee, snan ya' ngutyin' yu'hui yca na'an se'en ntsu'huin, lo' sca tsaan lo' sca tla mducuin loo tyi'a tujo'o. 26 Qui'an 'a ya' yu'hui lyi-jyin tucueen, cuañaan chen nchcui 'ñan lo'o chco tlyu, lo'o yu cunan, lo'o ta'a quichen tyin, lo'o ne' gentil, a cunta chen nchcui 'ñan se'en mda'an quichen tnu, se'en ngutyi, uta loo tyi'a tujo'o, chen nchcui 'ñan lo'o yu nu nchcui' si'yana lca ta'a na. 27 Cui' cuañaan lyee 'a cua' m'nin tñan, lyee 'a mtsa slan, mdijin yte' tin' lo' mdijin ytyi tin', tyun juesa a jui na nu cun, a cunta mdan loon lo'o tlya' lo' a jui te' con'. 28 A cunta xca cha' nu ti'i nga'an 'ñan cunda scaa tsaan, lo' ntsu'hui cha' nduhue ti' tiqueen si'ya cha' 'in jun ta'a na nu ndiyo' ti'in sca chcui se'en. 29 Cha' ntsu'hui nu na'an ti', ¿ta si'i lo'on nan' ndii tin' cha' can'? Cha' nde'en nu mxityu 'in xca tucui loo qui'ya, ¿ta si'i lo'on nan' ti'i ntsu'hui tiqueen xacan'? 30 Cha' mdiyaa ñaan cu'nin siyen', cu'nin siyen' si'ya cha' na'an ti' 'ñan. 31 Ndiose, Sti Ñi X'nan na Jesucristo, jlyo ti' ñi si'yana si'i cha' cuiñi nchcuin' lo'o um, ñi nu nga'an cha' cu'ni tnu na 'in tsala xaa. 32 Quichen Damasco, yu bsya ndi'in cunta 'in ree Aretas ngulo yu tñan si'yana chu'hui ne' cuan tuna'an tu'hua quichen si'yana xñi ne' 'ñan, 33 una jui nu mdyi'ya 'ñan nde chon' lo'o tu'hua quee can' ni' sca xcuhui se'en nducua sca tuna'an lyo' ti, lo' mdo'o laan tuyaa' ne' can'.

12

Ti'i nu ndon lo'o yu Pablo lo'o tso' 'in cunan' yu

1 Cha' ñi si'yana a ndyi'o tñan cu'nin siyen', una tsa quiñan chcuin' lo'o um cha' nu na'an xñiin tsañaan nu ngulo'o Ñi X'nan na 'ñan. 2 Nan' ndyu'hui lyoon 'in sca yu qui'yu nu cua' ya qui'an ti' 'in Cristo, cua' nguiaa tilcua yjan xa jui nu ya lo'o 'in yu se'en nu cua' nchca snan ni' cuaan, (una a jlyo tin' cha' ta ycui' ca yu yaa yu uta na cusya ti 'in yu, scati Ndiose jlyo ti' ñi), 3 nan' ndyu'hui lyoon 'in yu, (una a jlyo tin' cha' ta ycui' ca yu yaa yu uta na cusya ti 'in yu, scati Ndiose jlyo ti' ñi), 4 jui nu ya lo'o 'in yu la ni' cuaan se'en lca paraíso, can' ngune 'in yu ycui' sca nu ycui' chacui' cha' nu a ndyijyi ñaan chcui' na, lo' ñi a ntsu'hui cha' cuiya' chcui' na cha' can'. 5 Xtyi tin' scuen cuaan cha' 'in yu, una cunta nu 'ñan a xtyi tin' scuen cuaan 'ñan, cui' ca nu chcuin' lo'o um tsañaan nu na'an tin'. 6 Cha' tyisnan scuen cuaan 'ñan, a caja nu chcui' si'yana lcan sca nu tinto si'yana chcuin' can cha' nu ñi, una a nchca tin' caja nu xque' ti' si'yana cuaan la ndi'in cha' 'ñan lo'o ñaan nu ngui'nin, uta lo'o ñaan nu nchcuin'. 7 Lo' si'yana a scuen cuaan 'ñan ndy-ijyin cuiya' si'ya cha' tnu nu na'an xñiin can', Ndiose mdaa cha' cuiya' tyi'o tucua sca ti'i 'ñan lo'o cunta 'in Laxa'an, si'yana a cu'nin siyen' lyee la. 8 Si'ya ti'i can' snan juesa cua' mjñan 'in Ñi X'nan na si'yana culo tso' ñi cha' can'. 9 Una ndeñaan juin ñi 'ñan: Qui'ya tucui ti tsañaan cha' tsu'hue nu cua' mdaan 'in, si'yana xa na'an ti' nde lyee la nchca chcan' loo cha' cuiya' 'ñan. Can' cha' tsu'hue lati cu'nin siyen' si'ya cha' nu na'an tin', ñaan ca si'yana tyon lo'on cha' cuiya' 'in Cristo. 10 Si'ya Cristo, can' cha' tsu'hue ntsu'hui tiqueen xa na'an tin', uta xa ndaja ne' 'ñan, ta xa ndiya lyijyi na 'ñan, uta nxitijin ne' 'ñan nu ti'i, ta xa lyee ndijin scasca cha', si'yana xa na'an tin' lyee la ndaa ñi juesa 'ñan. 11 Nan' lcan sca nu tinto tsañaan nu m'nin siyen' tloo um, tyicana 'un mxicu'ni um 'ñan lo'o cha' re. Lo' siya' a tucui lcan una nga'an cha' su'hua loo um 'ñan, si'yana ñi sca cha' lo' a nguinun ca'an chon' tsañaan nguiaa cha' 'in yu nu nxque' ti' si'yana lca nu mdo'o hui ca 'in Ndiose. 12 Lja mdi'in hua lo'o um m'ni hua scasca cha' nu tnu tsañaan n'ni sca nu cua' mdo'o hui ca 'in Ndiose, ncua chcan'

loo cha' nu tnu lo'o cha' nu cuhue ti' na, a cunta mda loo hua scasca nu ti'i.
13 Xacan' jan ñi, ¿ta ñan ti' um si'yana chin' la cha' 'in um que nchgaa la ña'an ta jun ta'a na, cui' si'yana a ncua tin' su'huan sca cha' nduhue ti' tiquee um lo'o cha' nu 'ni 'ñan? ¡Una cu'ni um cha' tlyu ti' 'ñan lo'o cha' can'!

Xiya' tsaa yu Pablo quichen Corinto

14 Ña'an jan ñi, nde nu cua' nchca snan ya' tsa'an se'en ndi'in um, una a nchca tin' chu'hui yuhue ti' um 'ñan, si'yana a nducua tloon na nu ndi'in 'in um, cui' ca nu si'ya um can' cha' tsa'an, si'yana si'i nu suhue ti ntsu'hui yuhue ti' 'in nten cula 'in, cui' ca nu nten cula 'in can' ntsu'hui yuhue ti' 'in. 15 Lo'o nu chcui lca tiqueen culyijyin nchgaa na nu ndi'in 'ñan, lo' si'i tsacan' ti, cui' ca nu lo'o cusya 'ñan tyaan si'ya um, lo' siya' lyee la lca tiqueen lo'o um, una 'un jo'o 'a nsu'hua loo um 'ñan. 16 Una la ndi'in cha' re si'yana ñi siya' lo' a msu'huan cha' nduhue ti' tiquee um, una ntsu'hui nu nchcui' si'yana lcan sca nu tiyaa, lo' yato'o nguñilyi'on 'in um. 17 ¿Ta xque' ti' um si'yana sca mañan ti m'nin lo'o um xa ngua'an tñan tucua snan yu nu yaa se'en ndi'in um? 18 Cui' ca nu mjñan cha' tsu'hue 'in yu Tito si'yana tsaa yu lo'o xca yu ta'a na. ¿Ta msti ti' yu Tito nguñilyi'o yu 'in um xacan'? ¿Ta si'i sca cha' ti 'in hua lo'o yu, lo' scaña'an ti cha' tiyaa 'in hua ngui'ni hua tñan? 19 ¿Ta ñan ti' um si'yana nchca ti' hua suhui hua tloo hua lo'o um? Cui' ca nu tloo Ndiose lo'o Cristo nchcui' hua cha' re, 'un jun ta'a na nu ndyu'hui cuiya' tin' 'in, ña'an ca si'yana culo um lo'o cha' 'in Ndiose. 20 Lo' xa tyi'an se'en ndi'in um nsu'huan cha' tiqueen cha' ta si'i ña'an quija lyoon 'in um, uta si'i ña'an quija lyoo um 'ñan, ta ndi'in suun um, uta lo'o cha' jñan ti', cha' nsin' ti', nsu'hue ti'in ta'a um, ndaja ta'a um, nchcui' ca'an ta'a um, ngui'ni siye' um, lo' cua' ña'an ti ndi'in y'ni um, 21 lo' tsato'o quinun lo'o cha' jyi'o tloo Ndiose xa tyi'an se'en ndi'in um, nu hasta qui'ya tu'hua tiqueen si'ya cha' 'in nchgaa nu ti' ngui'ni qui'ya lo' a nchca xitsa'an cha' tiyaa ngunan' 'in, cha' nu nguiten yu'hui lo'o ña'an tucui ti si'ya cha' nducun' ndyi'o tiquee can'.

13

1 Nde nu cua' ca snan ya' tsa'an se'en ndi'in um. —Lo' tyi'o scua la nchgaa cha' lo'o tucua snan nu taa suun cha' can'—. 2 Cua' msu'huan tiyaan 'in um tsatlyu lo'o nu ti' ngui'ni qui'ya can', lo' siya' tijyo' nchcan, una xiya' chcuin' lo'o um loo quityi re, lo' a tsato'o tla cha' chcuin' xa tsa'an se'en ndi'in um. 3 Ti' ngui'ni tucua ti' um si'yana nchcuin' lo'o cha' cuiya' 'in Cristo, una a na'an ndi'in cha' 'in ñi lja um, cui' ca nu tla cha' 'in ñi lo'o um. 4 Siya' m'ni na'an ti' ñi xa ngujui ñi loo cusi, una lo'o ñi si'ya cha' cuiya' 'in Ndiose. Cui' cuaña'an na'an ndi'in cha' 'in hua, sca cha' ti 'in hua lo'o Cristo, una tyu'hui hua chendyu lo'o ñi si'ya cha' cuiya' 'in Ndiose, lo' cuaña'an tca tucua tloo um 'in hua. 5 Cu'ni quii um cusya 'in um cha' ta cui' ña'an ndon um lo'o cha' nu ndiya qui'an ti' um, lo' cu'ni cuiya' um 'in um lo'o cha' can'. ¿Ta a jlyo ti' um si'yana Cristo ntsu'hui ñi ni' cusya 'in um, uta na a ñi ndi'in cha' 'in um? 6 Nducua tloon si'yana ca cuiya' ti' um, ñi ndi'in cha' 'in hua. 7 Njñan hua 'in Ndiose si'yana a cu'ni um cha' ngunan', una si'i si'yana nchca ti' hua suhui hua tloo hua, cui' ca nu si'yana cu'ni um tñan tsu'hue, siya' nchcui' ne' a ñi ndi'in cha' 'in hua. 8 A tca ña'an ti'i hua cha' nu ñi, cui' ca nu nguiaa hua tso' cha' nu ñi. 9 Can' cha' tsu'hue ntsu'hui tiquee hua siya' na'an ndi'in cha' 'in hua, lo' 'un tla ndon um, siya' cuaña'an njñan hua 'in Ndiose si'yana ca chcui la cha' 'in um. 10 Nde cha' nu nda'an tñan quityi re 'in um lja nu ti' lyijyi tyi'an se'en ndi'in um, si'yana a nchca tin' chcuin' tla cha' lo'o um tsaña'an cha' cuiya' nu cua' jui 'ñan lo'o cunta 'in Ñi X'nan na, ña'an ca si'yana culo um lo' si'i nu jlyo um si'ya cha' can'.

Msla' ta'a yu Pablo lo'o jun Corinto

11 A cunta 'un jun ta'a na, ca tsu'hue
chu'hui tiquee um, lo' cu'ni chu'hue
um cha' 'in um scasca um, tyaa um
cha' tnu tiquee 'in ta'a um, ca sca
cha' ti 'in um, lo' cunan um ña'an nu
tyi'in tsu'hue um. Lo' Ndiose, ñi nu
n'ni cha' nxitñan' cusya 'in na, ñi nu
ngui'ni 'tnan 'in na, tyi'in ñi lo'o um.
12 Nchgaa um chcui' cha' ta'a um la
sii' sca' um lo'o suun ña'an. 13 Nchgaa
jun ta'a na nu ndi'in nde re nchcui'
cha' jun 'in um. 14 Cha' tsu'hue 'in Ñi
X'nan na Jesucristo, lo'o cha' tsu'hue
'in Ndiose, tsatlyu lo'o Espíritu nu
Luhui 'in ñi quinu lo'o um. Amen.

Gálatas

Yu Pablo nchcui' cha' yu 'in jun nu ndi'in Galacia

1 Nan' yu Pablo, si'ya cha' cuiya' 'in Jesucristo lo'o Stina Ndiose, ñi nu m'ni cha' mdyiqui'o can', ngua'an tñan ñi 'ñan tsa ycuin' cha' tsu'hue 'in ñi, lo' si'i si'yana jui nu ngulo ton 'ñan uta si'ya cha' cuiya' 'in nten chendyu. 2 A cunta nchgaa la ña'an ta'a ndi'in hua re ngua'an tñan hua quityi re 'in um, cunda scaa se'en ndiyo' ti'in jun ta'a na se'en lyi'ya loo Galacia. 3 Cui' Stina Ndiose lo'o Ñi X'nan na Jesucristo taa ñi cha' tsu'hue nu chu'hui ni' cusya 'in um, lo' cu'ni ñi cha' tyi'in tsu'hue um, 4 ñi nu mdyaa 'in si'ya qui'ya nducui na, si'yana culo laa ñi 'in na loo cha' ngunan' nu nchca loo chendyu re, tsaña'an nu lca tiquee Stina Ndiose lo'o na, 5 cui' scati ñi ntsu'hui cha' cu'ni tnu na tsala xaa. Amen.

A ntsu'hui xca loo cha' nu tca culo laa 'in na

6 Ndyijyin ya' nduhue tin' ñi cha' ndla 'a mdo'o tso' um sii' Ndiose, ñi nu msi'ya 'in um si'ya cha' tsu'hue 'in Cristo, lo' nducui ncha'an um xca loo cha' nu ñan ti' um tca culo laa 'in um. 7 Si'i si'yana ntsu'hui xca loo cha', cui' ca nu si'yana jui xca tucui nu m'ni tinto 'in um, nchca ti' can' xitsa'an ña'an ntsu'hui cha' tyi'o laa nten si'ya Cristo. 8 A 'ni cha' siya' huare' uta angujle 'in Ndiose, cha' chcui' hua lo'o um xca loo cha' tsaña'an ntsu'hui cha' tyi'o laa um, una cha' a su'hua ña'an nguiaa na lo'o cha' nu ycui' hua lo'o um ti' culoo, tsaloo na caan ti yuhue' chon' hua. 9 Cui' tsaña'an nu cua' ycui' hua lo'o um ti' culoo, nchcuin' lo'o um xiya': Cha' ntsu'hui xca tucui nu chcui' xca loo cha' tsaña'an ntsu'hui cha' tyi'o laa um, lo' cha' a su'hua ña'an nguiaa na lo'o cha' nu cua' ncuan xu'hue um, tsaloo na caan ti yuhue' chon' can'. 10 ¿Ta ñan ti' um si'yana nchca tin' quinu tsu'hue tiquee nten lo'on, uta si'yana quinu tsu'hue tiquee Ndiose lo'on? ¿Ta xque' ti' um si'yana 'in nten nducua quiloon? Cha' cuaña'an lca cusya 'ñan, a lcan nguso 'in Cristo.

Tñan 'in Ndiose ngui'ni yu Pablo

11 Ca cuiya' ti' um cha' re, 'un jun ta'a na, cha' tsu'hue 'in Cristo nu ycuin' lo'o um, a ljyaan na loo cha' tiyaa 'in nten chendyu, 12 si'yana a m'ni cha'an cha' re ta si'yana jui nu ngulo'o 'ñan, cui' ca nu ycui' ca Jesucristo ngulo'o ñi 'ñan. 13 Si'yana cua' jlyo ti' um ña'an nten lcan ti' culoo xa ncua sca cha' ti 'ñan lo'o cha' nu ngui'ni cha'an ne' judio, lyee mducui ncha'an 'in jun nu cua' ndi'in cunta 'in Ndiose, lo' ncua tin' cujlyon 'in jun siya' ti. 14 Tsaña'an nguiaa cha' 'in ne' judio, lyee lati msñi cunta 'ñan lo'o cha' can' que nchgaa la ña'an yu ta'a m'ni cha'an, si'yana a ncua tin' quinan' ñi sca cha' nu cua' ntsu'hui 'in nten cula 'ñan. 15 Una Ndiose tsu'hue ntsu'hui tiquee ñi ngulohui ñi 'ñan xa nu ti' lyijyi tiyaan chendyu, ngulo ton ñi 'ñan si'ya cha' tsu'hue nu mdo'o tiquee ñi, 16 lo' m'ni ñi cha' si'yana chu'hui lyoon 'in Sñe' ñi, ña'an ca si'yana tsa ycuin' cha' tsu'hue 'in ñi lo'o ne' gentil. A mñichan' 'in xca tucui ña'an mdyisnan suun cha' re, 17 ñi a yi'an quichen Jerusalén se'en ndi'in yu ta'a mda'an Jesús, yu nu culo nducua la ycui' cha' tsu'hue 'in ñi que 'ñan nan', cui' ca nu yi'an se'en lca Arabia, la chon' nde'en mxitucuin nde quichen Damasco. 18 Xa cua' mdijin snan yjan, xacan' yi'an quichen Jerusalén si'yana chu'hui lyoon 'in yu Tyo, can' nguinun lo'o yu tsa 'tñu tsaan. 19 Una a na'an nchgaa la ña'an ta'a mda'an Jesús, cui' ca nu scati Jacobo ta'a ngula Ñi X'nan na. 20 Tsaña'an cha' nu ngua'an re, a tca cuiñi lyi'on 'in um tloo Ndiose. 21 Chon' nde'en can' yi'an se'en lyi'ya loo Siria lo'o Cilicia. 22 Ñi a nchca chu'hui lyoo jun 'ñan xacan', jun nu cua' ntsu'hui cha' 'in Cristo nu ndiyo' ti'in scasca quichen se'en lyi'ya loo Judea. 23 Tsaloo ti nen cha' nchcui' jun: Yu nu mducui ncha'an 'in na ti'

culoo, cua' ñii nda'an ycui' yu cha' tsu'hue 'in Cristo, yu nu ncua ti' cu'ni tyii cha' re. 24 Lo' m'ni tnu jun 'in Ndiose si'ya cha' nu yato'o 'ñan.

2

1 Xa cua' mdijin tilcua yjan xiya' yi'an quichen Jerusalén, lo' yi'an lo'o yu Bernabé, a cunta lo'o yu Tito. 2 Una yi'an si'ya cha' nu ngulyo scua la Ndiose lo'on, lo' ycuin' lo'o tsalca jun nu ndon loo la sca se'en ycui' ti jun, mtsan' 'in jun tsaña'an nchcuin' lo'o ne' gentil ña'an ntsu'hui cha' tyi'o laa na, si'yana a tsa quiñan 'an uta cua cha' ti m'nin tñan 'in Ndiose. 3 A cunta yu Tito nu ta'a nda'an, siya' lca yu sca ne' griego, una a mxicu'ni jun 'in yu si'yana ca circuncida 'in yu. 4 Yato'o lja hua ntsu'hui cunan tucua snan jun nu nda'an lo'o cha' cuiñi, si'yana xñi can' cunta ña'an ndi'in cha' 'in hua tsaña'an mdo'o laa hua si'ya Cristo Jesús, lo' ncua ti' can' xicu'ni 'in hua si'yana ti' tsa ncha'an hua cha' nu cua' ntsu'hui 'in. 5 Una ñi tsa chin' ti s'ni lo' a m'ni cunta hua 'in lo'o cha' nu ycui', si'yana nducua tloo hua tsa ncha'an um cha' nu ñi 'in Ndiose tsaña'an ntsu'hui cha' tyi'o la na. 6 Una tsalca jun nu ndon loo lati can', (lo' ñi a ndyuhue tin' cha' ta ntsu'hui tñan lyi'ya jun ti' culoo, si'yana scaña'an ti ngui'ni Ndiose 'tnan 'in nten chendyu), ñi sca cha' nu cui ti lo' a ngulo'o jun 'ñan. 7 Cui' ca nu ngu'ya jun cha' tiyaa si'yana Ndiose mxnu ñi cunta 'ñan chcuin' cha' tsu'hue 'in Cristo lo'o ne' gentil, tsaña'an nguinu cunta 'in yu Tyo chcui' yu lo'o ne' judio. 8 (Si'yana Ndiose nu ngulo ton 'in yu Tyo chcui' yu cha' tsu'hue 'in Cristo lo'o ne' judio, ticui' ñi ngulo ton ñi 'ñan chcuin' lo'o ne' gentil). 9 Xa ncua cuiya' ti' jun si'yana Ndiose lca nu mdaa tñan re 'ñan, yu Jacobo, yu Tyo lo'o yu Xuhua, yu nu ndon loo la 'in jun, mdaa yu sca cuiya' 'in hua lo'o Bernabé si'yana sca cha' ti 'in hua cu'ni hua tñan lo'o yu, lo' huare' tsa ycui' la hua cha' tsu'hue 'in Cristo lo'o ne' gentil lo' cui' yu chcui' yu lo'o ne' judio.

10 Tsaloo ti cha' nu mxnu yu cunta 'in hua si'yana quia yu'hui ti' hua 'in nu ti'i ña'an chendyu 'in, lo'on cua' ntsu'hui cha' can' tiqueen, can' cha' msu'huan juesa m'nin 'in na.

Yu Pablo ngusun lo'o yu 'in yu Tyo

11 Una xa yaa yu Tyo quichen Antioquía, tloo ndon yu tla cha' ycuin' lo'o yu si'yana si'i ña'an ngui'ni yu. 12 Si'yana xa nu ti' lyijyi tiyaa tucua snan yu judio, cui' yu nu ngua'an tñan Jacobo, yu Tyo tsatlyu nchcu yu lo'o ne' gentil, una xa mdiyaa yu judio can' mxijyi'o ti' yu lo' a ycu 'a yu lo'o ne' gentil si'yana ntsen yu tloo ne' judio. 13 Cui' cuaña'an lo'o ne' judio nu ndi'in ca can', a ñi ndi'in cha' 'in ne', ncua sca cha' ti 'in ne' lo'o yu Tyo, lo' hasta lo'o yu Bernabé jui nu nguñi lyi'o 'in lo'o cha' can'. 14 Una xa na'an si'yana a ngui'ni ne' tsaña'an nguiaa cha' nu ngulo'o Cristo, xacan' ycuin' lo'o yu Tyo tloo ndi'in nchgaa jun can': Nu'huin lca sca ne' judio, una cua' ñii ngui'ni tsaña'an n'ni ne' gentil, lo' si'i ña'an n'ni ne' judio. ¿Ñi cha' nchca ti' xicu'ni 'in ne' gentil cu'ni ne' tsaña'an n'ni ne' judio? 15 Nare' lca na ne' judio ti' xa ngula na, lo' a lca na ne' gentil nu ngui'ni qui'ya, 16 jlyo tsu'hue ti' na si'yana a ndyijyin ña'an quinu luhui sca nten tloo Ndiose loo nu xu'hua se'en ne' cha' 'in lee, cui' ca nu la tsa qui'an ti' ne' 'in Jesucristo. Nare' cua' ya qui'an ti' na 'in Jesucristo se'en nu quinu luhui na si'ya ñi, lo' si'i si'yana xu'hua se'en na cha' 'in lee, si'yana —a tucui nu tca quinu luhui tloo Ndiose— loo nu xu'hua se'en cha' 'in lee. 17 Cha' nducua tloo na si'yana quinu luhui na tloo Ndiose si'ya Cristo, ña'an loo cha' lo'o na lca na nten qui'ya chendyu. ¿Lo' ta si'ya Cristo lca na nten qui'ya chendyu? Si'i na. 18 Cha' nan' xiya' chcui cha'an cha' 'in lee, sca cha' nu cua' mxnun ca'an chon', nducuin qui'ya xacan'. 19 Nan' si'ya cha' 'in lee cua' ngujuin lo'o cunta 'in na, ña'an ca si'yana tu'huin sca chendyu lo'o tso' nu 'in Ndiose. 20 Nan' tsatlyu

lo'o Cristo nga'an loo cusi, lo' si'i 'a cunta 'ñan ndu'huin chendyu, cui' ca nu lo'o cunta 'in Cristo, lo' chendyu nu ndu'huin cua' ñii, ndu'huin 'in na si'yana ndiya qui'an tin' 'in Sñe' Ndiose, ñi nu mña'an 'tnan ti' 'ñan lo' mdyaa 'in si'yan. 21 A nchca tin' culon tson' cha' tsu'hue 'in Ndiose, lo' cha' cua na tyi'o laa na loo nu xu'hua se'en na cha' 'in lee, cua cha' ti ngujui Cristo xacan'.

3

Loo nu tsa qui'an ti' na cuan xu'hue na 'in Espíritu

1 ¡Ta chin' 'a cha' tiyaa 'in um, 'un ne' Galacia! ¿Ti nu m'ni tinto 'in um si'yana a ca ja'an um cha' nu ñi? Lo' na tloo um cua' jui nu ngulyo scua la cha' 'in Jesucristo tsaña'an nu ngua'an ñi loo cusi. 2 Scati cha' nchca tin' cuñichan' 'in um: ¿Ta ntsu'hui Espíritu ni' cusya 'in um loo nu mxu'hua se'en um cha' 'in lee, uta si'yana ya qui'an ti' um cha' nu cua' ngune 'in um? 3 ¿Ta tiji 'a na um xacan'? Lo'o cha' cuiya' 'in Espíritu mdyisnan um cha' re, lo' cua' ñii ngui'ni tyii um lo'o cha' tiyaa 'in nten chendyu. 4 ¿Ta cua cha' ti mdijin um scasca loo cha' nu yaan 'in um? ¿Ta xtyi ti' xu'hue ti mdijin um cha' can'? 5 Ndiose, ñi nu ndaa Espíritu 'in um n'ni ñi cha' nu tnu lo'o um, ¿ta ngui'ni ñi cha' can' si'yana nxu'hua se'en um cha' 'in lee, uta si'yana ya qui'an ti' um cha' nu cua' ngune 'in um?

Cha' nu mdi'in tyaa Ndiose lo'o Abraham

6 Cui' cuaña'an Abraham —nguinu luhui yu tloo Ndiose loo nu ya qui'an ti' yu 'in ñi—. 7 Ca cuiya' ti' um si'yana tsalca nu ndiya qui'an ti' 'in Ndiose, can' nu lca sñe' Abraham. 8 Si'yana quityi 'in Ndiose cua' mxi-tucua loo na sca cha' si'yana ntsu'hui cha' xicuten ñi qui'ya 'in ne' gentil loo nu tsa qui'an ti' ne' 'in ñi, can' cha' ti' culoo cua' ycui' ñi cha' tsu'hue 'in ñi lo'o Abraham, lo' juin ñi: —Cui' si'ya nu'huin, can' cha' nchgaa nten chendyu ntsu'hui xu'hue ne'—. 9 Can' cha' tsalca nu ndiya qui'an ti' 'in Ndiose ngui'ni ca'an cha' tsu'hue 'in can' tsatlyu lo'o Abraham, cui' yu nu ya qui'an ti' 'in ñi. 10 Si'yana nchgaa nu nducua tloo tyi'o laa loo nu xu'hua se'en cha' 'in lee, nde nso' tucua can' qui'ya chon', si'yana nchcui' quityi 'in Ndiose: —Nducua yuhue' chon' nchgaa nu a nxu'hua se'en cunda scaa cha' nu nguinu scua loo lee 'in Ndiose—. 11 Can' cha' ñi sca tucui a tca quinu luhui tloo Ndiose loo nu xu'hua se'en cha' 'in lee, la ndi'in cha' re si'yana: —Nu quinu luhui tloo Ndiose, caja chendyu 'in loo nu tsa qui'an ti' 'in ñi—. 12 Una tso' cha' nu 'in lee, si'i si'yana caja nu tsa qui'an ti' 'in Ndiose can' cha' tyi'o laa, cui' ca nu nchcui' na: —Nu xu'hua se'en cha' nu nchcui' lee, can' nu tyu'hui chendyu—. 13 Cristo cua' msu'hua lyiya' ñi nchgaa qui'ya 'in na lo' msi'yu co' ñi yuhue' nducua chon' na loo nu a mxu'hua se'en na cha' 'in lee, lo' ticuii' chon' ñi yaa yuhue' can', (si'yana nchcui' quityi 'in Ndiose: —Yuhue' nducua chon' nchgaa nu nch-can' tucui sii' yca—.) 14 Si'ya Cristo Jesús, can' cha' qui'ni ca'an 'in ne' gentil cha' tsu'hue nu mdaa Ndiose 'in Abraham, si'yana loo nu tsa qui'an ti' na 'in ñi, cuan xu'hue na 'in Espíritu nu cua' mdi'in tyaa ñi cha' lo'o na. 15 'Un jun ta'a na, chcuin' sca cha' lo'o um tsaña'an nguiaa cha' 'in sca nten nu cua' m'ni cuiya' sca cha'. Siya' lca na cha' nu mdi'in tyaa nten chendyu, a tucui 'a nu tca cucha ti'in 'in na, uta caja nu tucua la cha' can'. 16 Una cua' ñii lo'o tso' 'in Ndiose, mdi'in tyaa ñi sca cha' lo'o Abraham, a cunta qui'ni ca'an cha' re 'in sñe' ta nten 'in yu. Una a nchcui' quityi can' ta si'ya cha' 'in nchgaa sñe' ta nten 'in yu, cui' ca nu nchcui' na cha' 'in scati sñe' ta nten 'in yu, can' nu lca Cristo. 17 Nde cha' nchcuin' lo'o um: Culo nducua la mdi'in tya tla Ndiose sca cha' lo'o Abraham, cui' cha' 'in Cristo, xa cua' mdijin jacua ciento ntsu'hui cla tyi yjan, xacan' mducua suun cha' 'in lee, una si'i can' cha' yatii cha' nu cua' mdi'in tyaa ñi ti' culoo, uta msi'yu

co' cha' 'in na. 18 Cha' cua na ljyaan cha' tsu'hue can' lo'o tso' cha' 'in lee, a sca cunta ntsu'hui cha' nu cua' mdi'in tya Ndiose xacan', una mdaa ñi cha' tsu'hue can' 'in Abraham si'ya cha' nu cua' mdi'in tyaa ñi lo'o yu. Ñi cha' nguinu scua cha' 'in lee 19 Xacan' jan ñi, ¿Ñi cha' nguinu scua cha' 'in lee? Na mdya cula lo'o na si'ya qui'ya ngui'ni nten, tsaya' mdiyaa tsaan nu yaan sñe' nu 'in cha' tsu'hue can'. Angujle 'in Ndiose ycui' cha' 'in lee lo'o Moisé, lo' cui' yu mdijin yu suun can' lo'o nten. 20 Una yu nu ndijin suun lo'o nten, cui' si'yana nchcui' yu cha' nu ycui' xca tucui, una Ndiose scati ñi ndi'in tya ñi sca cha'. 21 ¿Ta xque' ti' na si'yana lee can' a nchcua ta'a na lo'o cha' nu cua' mdi'in tya Ndiose? Si'i na. Si'yana cha' cua na tca tyi'o laa na si'ya cha' 'in lee, a s'ni quinu luhui na tloo Ndiose xacan'. 22 Quityi 'in Ndiose nchcui' la na si'yana nchgaa nten nducua yuhue' chon' ne' si'ya qui'ya 'in ne', una cua' mdi'in tyaa ñi cha' si'yana taa ñi cha' tsu'hue nu qui'ni ca'an 'in tsalca nu tsa qui'an ti' 'in Jesucristo. 23 Xa nu ti' lyijyi caan cha' tsu'hue nu ntsu'hui cha' tsa qui'an ti' na, ntsu'hui nchcun na si'ya cha' 'in lee, can' nu msñi su'hua yaa' 'in na chcui lja nu ti' lyijyi ca chcan' loo cha' nu ntsu'hui cha' tsa qui'an ti' na. 24 Nde cha' tsu'hue nu m'ni lee si'yana ya lo'o na 'in na sii' Cristo, ña'an ca si'yana quinu luhui na tloo Ndiose loo nu tsa qui'an ti' na 'in ñi. 25 Lo' xa cua' mdiyaan cha' nu ntsu'hui cha' tsa qui'an ti' na, a 'ni 'a cha' ti' tsa lo'o lee can' 'in na. 26 Nchgaa um cua' lca um sñe' Ndiose loo nu ya qui'an ti' um 'in Cristo Jesús, 27 si'yana nchgaa 'un nu cua' mducua tya lo'o cha' cuiya' 'in Cristo, sca cha' ti' 'in um lo'o ñi. 28 Scaña'an ti ne' judio lo'o ne' gentil, scaña'an ti nu lca nguso nu msi'i ne' 'in lo'o nu ngui'ni tñan cha' 'in ti, cui' cuaña'an yu qui'yu lo'o ne' cuna'an, sca cha' ti 'in um nchgaa um lo'o Cristo Jesús. 29 Cha' ndi'in um cunta 'in Cristo, cua' lca um ta nten 'in Abraham, lo' nchgaa cha' tsu'hue nu cua' mdi'in tyaa Ndiose lo'o yu cua' m'ni ca'an 'in um.

4

1 Cha' nu nchcuin' lo'o um, sca yu lyo' ti nu ti' lyijyi chcuan cunta cha' tsu'hue 'in sti, su'hua ña'an ndi'in cha' 'in yu lo'o sca nguso, siya' lca yu x'nan nchgaa loo na. 2 Una ntsu'hui nu nsñi cunta 'in yu tsatlyu lo'o tñan can', tsaya' tsa tucua tsaan xnu sti yu cunta tñan can' 'in yu. 3 Cui' cuaña'an mdi'in cha' 'in nare' xa ncua suhue na, jui nu msñi su'hua yaa' 'in na lo' mducui ncha'an na scasca cha' nu nchca loo chendyu re. 4 Una ya tucua tsaan, Ndiose ngua'an tñan ñi 'in Sñe' ñi nu ngula 'in sca ne' cuna'an lja nu ndi'in cha' 'in lee, 5 si'yana culo laa ñi 'in nchgaa nu nsñi su'hua yaa' lee can' 'in, a cunta si'yana xisñe' ñi 'in na. 6 Lo' si'yana cua' lca um sñe' Ndiose, ngua'an tñan ñi Espíritu 'in Sñe' ñi nu chu'hui ni' cusya 'in um, lo' nchcui': ¡Abba, 'un lca um Sti hua! 7 Can' cha' a lca 'a um sca nguso ti, cui' ca nu lca um sñe' ñi, lo' cha' lca um sñe' Ndiose, cui' cha' tsu'hue 'in ñi qui'ni ca'an 'in um si'ya Cristo.

A xitucui 'a na xiya' loo cha' 'in lee

8 Nu cha' ñi si'yana nu ncua ti' culoo a yu'hui lyoo um 'in Ndiose, ncua ja'an um 'in scasca jo'o nu a lca Ndiose. 9 Una cua' ñii ndyu'hui lyoo um 'in Ndiose, uta tsu'hue la cunen lo'o um si'yana Ndiose cua' ndyu'hui lyoo ñi 'in um, ¿ña'an ta nchca ti' um xitucui um xiya' chcui ncha'an um scasca cha' nu a tca ta yaa' 'in um, ñi a tca cu'ni cha'an can' cusya 'in um, lo' nde taa um ya' culo can' tñan 'in um xiya'? 10 'Un ti' nxu'hua se'en um tsaan nu n'ni tnu ne' judio, lo'o coo' lo'o yjan, lo' cua' lca ti xaa nu n'ni ti um 'in um. 11 Nsu'huan cha' tiqueen lo'o um, ¿ta cua cha' ti m'nin tñan si'ya um? 12 'Un jun ta'a na, jñan cha' tsu'hue 'in um, tyaa um ya' cu'ni cha'an um 'ñan si'yana lo'on nan' sca cha' ti 'ñan lo'o um, lo' ñi a sca ti'i ta cua' m'ni um lo'on. 13 Cua' jlyo ti' um si'ya quicha nu ncua ti'in, yato'o

ycuin' cha' tsu'hue 'in Cristo lo'o um ti' culoo. 14 Ñi a mna'an ti'i um lo' ñi a mscuan tloo um 'ñan si'ya quicha nu ntsu'hui 'ñan, cui' ca nu ncuan xu'hue um 'ñan tsaña'an nchca ti' sca angujle 'in Ndiose, uta tsaña'an Cristo Jesús. 15 Cua' ñii, ¿la ncua cha' tsu'hue ntsu'hui tiquee can' 'in um? Nan' ndiya yu'hui tin' si'yana hasta quiloo um ncua ti' um culo um lo' taa um 'ñan. 16 ¿Ta nde mchca ta'a cusuun na si'yana ycuin' lo'o um cha' nu ñi? 17 Nten cua, lyee ntsu'hui yuhue ti' ne' 'in um, una si'i si'yana ca nu tsu'hue 'in um, cui' ca nu nchca ti' ne' culo tso' ne' 'in um sii' hua lo' tsato'o chu'hui yuhue ti' um 'in ne'. 18 Tsu'hue cha' cua na nchgaa xaa su'hua yuhue ti' um 'in nchgaa tucui, una lo'o sca cha' tiyaa nu luhui, lo' si'i tsalja ndi'in tin lo'o um. 19 Sñen', cua' xiya' ndijin nu ti'i si'ya um tsaña'an nu ti'i ndyi-jyin sca ne' cuna'an nu ndiyaan sñe' chendyu, lo' tijin cha' re tsaya' nu quinu scua tla cha' 'in Cristo ni' cusya 'in um. 20 Lyee 'a lca tiqueen ña'an ta'a na lo'o um, lo' quia nan ña'an nu chcuin' lo'o um, si'yana tsaña'an nu ngui'ni um a jlyo 'a tin' ña'an ti' quiñan tin'.

Cha' 'in Sara lo'o Agar

21 Quitsa' um 'ñan, 'un nu ti' nchca ti' xu'hua se'en cha' 'in lee, ¿Ta na a nchca ca cuiya' ti' um ña'an nchcui' na? 22 Nchcui' na si'yana Abraham mdi'in tucua sñe', sca can' sñe' yu lo'o ne' cuna'an nguso 'in yu, lo' xca can' lca sñe' yu lo'o cuilyi'o yu. 23 Sñe' yu lo'o ne' cuna'an nguso can' mdi'in lo'o cunta 'in ti yu, una xca can' mdi'in lo'o cha' cuiya' 'in Ndiose, cui' tsaña'an cha' nu cua' mdi'in tyaa ñi lo'o yu. 24 Qui'an 'a cha' tca qui'ya na cunta lo'o cha' re. Chcuaa ne' cuna'an can' lca na tucua cha' nu mdi'in tyaa Ndiose. Sca cha' can' mdi'in tyaa ñi lca qui'ya Sinai, lo' nu chcui ncha'an cha' can' xñi su'hua yaa' na 'in, can' nu lca Agar. 25 Si'yana Agar can' lca na qui'ya Sinai nu nducua se'en lca Arabia, sca cha' ti 'in can' lo'o cha' nu ti' ntsu'hui 'in ne' Jerusalén, lo' tsatlyu nxñi su'hua yaa' cha' can' 'in lo'o sñe'. 26 Una ycui' ca Jerusalén nu ndi'in la ni' cuaan, a lo'o can' caja nu xñi su'hua yaa' 'in, can' nu lca jyi'an nch-gaa nare'. 27 Si'yana nchcui' quityi 'in Ndiose: ¡—Ca tsu'hue chu'hui tiquee nu'huin ne' cuna'an nu a nchca siya' tyi'in sñe'! ¡Cueen xi'ya styi nu'huin nu a jlyo ti' ña'an nu ti'i ndiyaan sñe' ne' chendyu! Si'yana qui'an la sñe' ne' cuna'an nu jui nu mscuan tloo 'in, que 'in nu yten yu'hui ti lo'o cuilyi'o can'—. 28 Can' cha' 'un jun ta'a na, nare' lca na tsaña'an nchca ti' Isaac, sñe' nu cua' m'ni ca'an cha' tsu'hue can' 'in. 29 Una yato'o sñe' nu mdi'in lo'o juesa 'in nten chendyu mna'an ti'i 'in sñe' nu mdi'in lo'o cha' cuiya' 'in Espíritu, cui' cuaña'an cua' ñii. 30 ¿Una ña'an ta nchcui' quityi 'in Ndiose? —Culo tso' 'in ne' cuna'an nguso can' lo'o sñe' ne', si'yana a ntsu'hui cha' qui'ni ca'an 'in can' lo'o cha' tsu'hue nu cua' m'ni ca'an 'in sñen' nan'—. 31 Can' cha' 'un jun ta'a na, qui'ya na cunta si'yana a lca na sñe' ne' cuna'an nguso can', cui' ca nu lca na sñe' ne' cuna'an nu ndi'in ca cuilyi'o.

5

A tyi'o tso' na sii' Cristo

1 Can' cha' tla tyun um loo cha' tsu'hue nu cua' jui 'in na si'ya Cristo tsaña'an ndlo laa ñi 'in na, a taa um ya' ti' caja nu so' tucua yu'hua chon' um, lo' tsato'o xiya' xñi su'hua yaa' lee can' 'in um. 2 Ña'an jan ñi, nan' yu Pablo chcuin' sca cha' lo'o um: Cha' na ti' ca circuncida 'in um, a nducua tloo um 'in Cristo xacan'. 3 Xiya' xitucuin chcuin' lo'o um cha' re: Nchgaa yu qui'yu nu ti' nchca ti' ca circuncida 'in, 'ni cha' xu'hua se'en nchgaa la ña'an cha' nu nchcui' lee. 4 Nchgaa nu nchca ti' quinu luhui tloo Ndiose loo nu xu'hua se'en cha' 'in lee, cua' msi'yu co' can' cha' 'in lo'o Cristo, lo' mducua tijyo' sii' cha' tsu'hue 'in ñi. 5 Una cunta 'in nare' nducua tloo na quinu luhui na tloo Ndiose si'ya Espíritu 'in ñi loo nu ndiya qui'an ti' na. 6 Si'yana tsaña'an nguiaa cha' 'in

na lo'o Cristo Jesús, scaña'an ti nu cua' ncua circuncida 'in lo'o nu a nchca ca na 'in, una nde cha' nu ntsu'hui lyoo tloo Ndiose, cui' cha' tsu'hue nu ndyi'o tiquee na loo nu ndiya qui'an ti' na 'in ñi. 7 Tsu'hue 'a tsaña'an nu ljyaan um, ¿una ti nu mducui ndijin si'yana a xu'hua se'en 'a um cha' nu ñi? 8 Cha' nu mducui ndijin can' a ljyaan na tso' 'in Ndiose, ñi nu msi'ya 'in um. 9 Si'yana lo'o tsa chin' suun jaslya tca xitiyaa' na ña'aan scuan jaslya can'. 10 Nan' nducua tloon si'yana sca loo ti cha' chu'hui tiquee na si'ya Ñi X'nan na, una nu ngui'ni tinto 'in um, a 'ni cha' siya' ñi tu' tucui, tsaloo na caan ti yuhue' chon'. 11 'Un jun ta'a na, cha' nan' ti' chcuin' si'yana 'ni cha' ca circuncida 'in nten, ¿Ñi cha' ti' ndijin nu ti'i si'ya ne' judio cha' na can'? Cha' cua na ti' nchcuin' cha' re a ca ti'i ti' ne' xa nu quine 'in ne' cha' 'in Cristo ña'an ngujui ñi loo cusi. 12 Una yu nu nda'an y'ni tinto 'in um lo'o cha' can', ¡tsu'hue lati cha' cua na xi'yu na 'in yu siya' ti! 13 Si'yana 'un jun ta'a na, Ndiose msi'ya ñi 'in um si'yana tyi'o laa um, una si'i can' cha' ti' tsa quiñan um cu'ni um cha' ngunan', cui' ca nu scasca um ta yaa' ta'a um lo'o nu chcui lca tiquee um. 14 Lo'o scati cha' re qui'ya na cha' tiyaa ña'an ntsu'hui cha' xu'hua se'en na ña'aan cha' 'in lee: —Ña'an 'tnan ti' um 'in ta'a nten um tsaña'an n'ni um lo'o um ticuii' um—. 15 Una cha' ndi'in suun um lo' ndi'in ycu ta'a um scasca um, chen nchcui jlyo um nchgaa um.

Cha' ngunan' nchcui ndijin loo Espíritu

16 Can' cha' chcuin' lo'o um: Tyu'hui um sca chendyu tsaña'an nu ndlo Espíritu tñan, lo' a tsato'o cu'ni um cha' ngunan' nu ndyi'o tiquee um. 17 Si'yana cha' nu ndyi'o tiquee na nchcui ndijin na loo cha' nu 'in Espíritu, cui' cuaña'an Espíritu nchcui ndijin can' loo cha' nu ndyi'o tiquee na, lo' chcuaa can' a nchcua ta'a cha' 'in, can' cha' a ndyijyi ña'an cu'ni um cha' tsu'hue nu nchca ti' um. 18 Una cha' taa um ya' culo Espíritu tñan 'in um, a ntsu'hui 'a um tuyaa' lee xacan'. 19 Si'yana nchca chcan' loo cha' ngunan' nu ndyi'o tiquee ne': Cha' nu nguiten yu'hui ne' lo'o cuilyi'o nten uta lo'o ne' ycui' ti, cha' tiyaa ngunan', cha' nu a ndii ti' ne' cha' jyi'o, 20 cha' nu n'ni tnu ne' jo'o, cha' nu n'ni bta'a ne', cha' nu nsu'hua ne' cha' nsin' ti' tiquee ne', cha' cusuun, cha' xlya, cha' nu nchcuen tique' ne', cha' nu nxisuun ta'a ne', cha' nu nsu'hue ta'a ne', cha' nu nducuan qui ta'a ne', 21 cha' njñan ti', cha' ndujui ta'a ne', cha' nchca cu'hui ne', cha' nducun' nu n'ni ne' xa n'ni ne' ta'a, a cunta lo'o scasca la cha' ngunan' nu ndyi'o tiquee ne'. Cui' cha' re lca nu nsu'huan tiyaan 'in um, tsaña'an nu cua' nen lo'o um ti' culoo, nu ngui'ni cha' re a ntsu'hui cha' sten can' se'en ndlo Ndiose tñan. 22 Una ndeña'an nchca chcan' loo tñan nu ngui'ni Espíritu: Cha' tsu'hue nu ndyi'o tiquee na, cha' tsu'hue ntsu'hui tiquee na, cha' tsu'hue ndi'in na, cha' ntsu'hui cha' tlyu ti' 'in na, cha' tsu'hue nguiaa cha' 'in na, cha' n'ni na tñan tsu'hue, cha' ñi ndi'in cha' 'in na, 23 cha' suun ña'an nguiaa cha' 'in na, a cunta cha' nxñi na cunta 'in na. Nchgaa cha' re a la ndlo qui'ya lee 'in nu ngui'ni cuaña'an. 24 Una nchgaa nu cua' ndi'in cunta 'in Cristo cua' mjyi'in ca'an can' 'in loo cusi lo'o nchgaa cha' ngunan' nu ndyi'o tiquee lo'o cha' nu nchcui ti'. 25 Cha' ndu'hui na chendyu lo'o cha' cuiya' 'in Espíritu, cui' cuaña'an taa na ya' culo ñi tñan 'in na. 26 A nchca cha' cu'ni siye' na, ta taa na cha' nsin' ti' 'in ta'a na, lo' ñi a cu'ni jñan ti' na scasca na.

6

1 'Un jun ta'a na, cha' nde'en nu mdyu loo qui'ya, lo' tsalca 'un nu tla ndon si'ya Espíritu 'in Ndiose, lo'o suun ña'an chcui' um lo'o can' si'yana xiton xiya', una xñi um cunta 'in um ña'an tu' lo'o um tyu um loo qui'ya. 2 Ta yaa' ta'a um lo'o cha' nu ndijin um, lo' cuaña'an tucua um tñan cha' nu ndlo Cristo tñan. 3 Si'yana cha'

ntsu'hui nu xque' ti' cuaan la ndi'in cha' 'in, lo' a sca tucui lca, can' nu ñilyi'o 'in ticuii'. 4 Cunda scaa na ca cuiya' ti' na cha' cui' ña'an ngui'ni na, la xacan' ca tsu'hue chu'hui tiquee na si'ya tñan tsu'hue nu ngui'ni na, lo' si'i si'ya tñan 'in xca tucui, 5 si'yana cunda scaa na ntsu'hui cha' tyi'o lo'o na cha' nu ngui'ni na. 6 A cunta nu ngui'ni cha'an cha' 'in Ndiose, nga'an cha' ta yaa' can' 'in nu ndlo'o 'in lo'o na nu cunajo'o 'in. 7 A cuñilyi'o um 'in um ticuii' um, si'yana Ndiose a caja nu cuiñi lyi'o 'in ñi: Nchgaa na nu ntya na, ticui' cha' can' xo' na. 8 Si'yana nu ntsu'hui yuhue ti' 'in lo'o tso' cha' 'in cunan', tsato'o chcuan can' cha' ndyija, una nu ntsu'hui yuhue ti' 'in lo'o tso' cha' 'in Espíritu, cui' si'ya Espíritu chcuan can' chendyu nu a tsatii 'a. 9 Can' cha' a ca ndaja ti' na cu'ni na tsu'hue, si'yana tiyaa xaa qui'ni ca'an cha' tsu'hue can' 'in na, cha' a cu'ni na'an ti' na lo'o cha' re. 10 Can' cha' lja nu ti' ndyijyi xaa, cu'ni na tsu'hue lo'o nchgaa tucui, una nde lyee lati lo'o ta'a ndiya qui'an ti' na.

Msu'hua loo yu Pablo cha' nu ngujui Cristo loo cusi

11 Ña'an um jan ñi, tsala ña'an tnu letra nda'an cua' ñii. 12 Nchgaa nu xicu'ni 'in um si'yana ca circuncida 'in um, can' nu nchca ti' quinu tsu'hue lo'o ta'a nten, tsaloo si'yana a nchca ti' can' tyijyin nu ti'i si'ya cha' 'in Cristo, ñi nu ngujui loo cusi. 13 Si'yana ñi yu nu ncua circuncida 'in a nxu'hua se'en yu cha' 'in lee, una nchca ti' yu si'yana ca circuncida 'in um, se'en nu cu'ni siye' yu si'ya cha' 'in um. 14 Una cha' nu 'ñan tijyo' nchca cha' siye' can', tsaloo ti nducua quiloon si'yana ngujui Ñi X'nan na Jesucristo loo cusi, can' cha' n'nin cunta si'yana cua' ngujuin lo'o tso' cha' nu nchca loo chendyu, lo' ñi a ndlo 'a na tñan 'ñan. 15 Si'yana tso' cha' 'in Cristo Jesús, a sca ntsu'hui lyoo cha' nu nchca circuncida 'in nten uta cha' a ncua na, cui' ca nu si'yana ca na sca nten nu cui ti 'in ñi. 16 Nchgaa nu nguia ncha'an cha' re, tsu'hue ti tyi'in can', lo' Ndiose ña'an 'tnan ti' ñi 'in tsatlyu lo'o ne' Israel nu cua' ndi'in cunta 'in ñi. 17 Can' cha' cua' ñii chcui nu nguiaa nde loo re, a nchca tin' caja nu chcui' tyijyin lo'on si'ya cha' re, si'yana cua' lyi'yan scasca cuiya' si'ya cha' 'in Ñi X'nan na Jesús.

Yu Pablo msla' ta'a yu lo'o jun ta'a na

18 'Un jun ta'a na, cui' cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na Jesucristo quinu yu'hui ni' cusya 'in um. Amen.

Efesios

Yu Pablo nchcui' cha' yu 'in jun Efeso

1 Nan' yu Pablo, si'ya cha' cuiya' 'in
Ndiose ngua'an tñan Jesucristo 'ñan
tsa ycuin' cha' tsu'hue 'in ñi, lo' ca'an
tñan sca quityi re 'in um, 'un nu ndi'in
quichen Efeso, nchgaa nu cua' mdo'o
hui 'in Cristo Jesús nu ndiya qui'an
ti' 'in ñi. 2 Stina Ndiose lo'o Ñi X'nan
na Jesucristo taa ñi cha' tsu'hue nu
chu'hui ni' cusya 'in um, lo' cu'ni ñi
cha' tyi'in tsu'hue um.

Tlyu cha' tsu'hue jui 'in na si'ya Cristo

3 Tlyu ca xu'hue ntsu'hui 'in Ndiose,
Sti Ñi X'nan na Jesucristo, si'yana
mdaa ñi nchgaa loo cha' tsu'hue 'in
na nu mdo'o la ni' cuaan si'ya Cristo.
4 Cui' si'ya ñi ngulohui Ndiose 'in
na xa nu ti' lyijyi tñan ñi chendyu,
si'yana ca na nten nu luhui 'in ñi
nu a nducui 'a qui'ya. 5 Si'ya cha'
tsu'hue nu mdo'o tiquee ñi, mjyi'in
ca'an ñi xu'hue na si'yana xisñe' ñi 'in
na si'ya Jesucristo tsaña'an nu ncua
ti' ñi, 6 ña'an ca si'yana cu'ni tnu na
'in ñi si'ya cha' tsu'hue nu tlyu mdo'o
tiquee ñi, nu jui 'in na xu'hue ti si'ya
Sñe' ñi nu ta'a lati 'in ñi. 7 Si'ya Sñe'
ñi mdo'o laa na lo'o tne ñi, lo' nguten
qui'ya 'in na si'ya cha' tsu'hue nu
tlyu mdo'o tiquee ñi, 8 m'ni ñi cha'
mtsa'an yu'hui cha' tsu'hue can' 'in
na, tsaña'an nu ndyi'ya ñi cunta lo'o
nchgaa loo cha' tiyaa, 9 ngulyo scua
la ñi cha' nu ntsu'hui tiquee ñi, cha'
nu yu'hui cutsi' 'in ñi, tsaña'an cha' nu
cua' mdi'in tyaa ñi ti' culoo, si'ya cha'
tsu'hue nu mdo'o tiquee ñi, 10 lo' cu'ni
ñi cha' ca scati cha' 'in nchgaa loo na
si'ya Cristo, na nu ndi'in loo chendyu
re lo'o na nu ndi'in la ni' cuaan, tsaan
nu tsa tucua cha' nu cua' mdi'in tyaa
ñi. 11 Cui' si'ya Cristo jui cha' tsu'hue
'in na, xu'hue nu cua' m'ni ca'an 'in
na cua' ña'aan cha' nu mdi'in tyaa ñi,
ñi nu n'ni nchgaa loo cha' tsaña'an nu
nchca ti' ñi, 12 ña'an ca si'yana cu'ni
tnu na 'in ñi si'ya cha' cuiya' nu tlyu
'in ñi, nchgaa naa ne' nu culo nducua
lati nducua quiloo 'in Cristo. 13 Cui'
cuaña'an 'un, sca cha' ti 'in um lo'o ñi
ti' xa ngune 'in um cha' nu ñi can', cui'
cha' tsu'hue 'in Cristo nu ndlo laa 'in
um, lo' si'ya cha' nu ya qui'an ti' um
'in ñi, mjyi'in ca'an ñi sca cuiya' 'in
um lo'o Espíritu nu Luhui 'in Ndiose
tsaña'an nu cua' mdi'in tyaa ñi cha',
14 si'yana tca chcuan na cunta cha'
tsu'hue nu cua' mxnu Ndiose 'in na,
lo' nta na tsaan nu chcuan ca na cunta
cha' can', ña'an ca si'yana cu'ni tnu na
'in ñi si'ya cha' cuiya' nu tlyu 'in ñi.

Mjñan yu Pablo cha' tiyaa 'in Ndiose

15 Can' cha' lo'on nan', ti' xa ynan
cha' ña'an nu ndiya qui'an ti' um 'in
Ñi X'nan na Jesús, a cunta si'yana
ntsu'hui cha' tsu'hue 'in um lo'o nch-
gaa jun nu cua' mdo'o hui 'in ñi, 16 a
ndla' tin' ndyaan xu'hue 'in Ndiose
si'ya um, lo' ndiya yu'hui tin' 'in
um nchgaa ya' nchcuin' lyi'on 'in ñi,
17 si'yana Ndiose 'in Ñi X'nan na Jesu-
cristo, cui' Stina ñi nu tlyu lati, taa ñi
cha' tiyaa 'in um lo' culyo scua la ñi
cha' 'in ñi lo'o um tsaña'an nu lca ñi
ycui' ñi. 18 A cunta sla la ñi cha' tiyaa
'in um, ca jlyo ti' um ñi cha' msi'ya
ñi 'in um, ca cuiya' ti' um tsala ña'an
tlyu cha' tsu'hue nu cua' jui 'in nch-
gaa nu cua' mdo'o hui 'in ñi, 19 tsala
ña'an tlyu cha' cuiya' 'in ñi nu nda yaa'
'in na, naa ne' nu ndiya qui'an ti' 'in
ñi, lo' ndyi'an lo'o na cha' cuiya' 'in
ñi, 20 cui' cha' cuiya' nu ncua chcan'
xa m'ni ñi cha' mdyiqui'o Cristo, lo'
mdaa ñi se'en chcua can' tso' cueen
'in ñi la ni' cuaan, 21 mchcuan can'
cha' cuiya' nu cuaan lati 'in nchgaa
bsya, lo'o nu cuaan la tñan lyi'ya, lo'o
nu ntsu'hui cha' cuiya' yaa', lo'o nch-
gaa nu lyee la ndlo tñan, lo' cuaan la
cha' cuiya' 'in ñi que nchgaa cha' nu
ndlo'o naan ne' 'in loo chendyu re lo'o
la ni' cuaan, lo' ndlo ñi tñan cua' ñii,
cui' cuaña'an tsala xaa. 22 —Ndiose
mxnu ñi nchgaa loo cha' nde tuquiya'
Sñe' ñi—, cui' cuaña'an ngulo ton ñi

'in can' si'yana ca ñi que lo' culo ñi tñan 'in nchgaa laa, 23 lo' laa can' lca na cunan' Cristo nu mtsa'an yu'hui lo'o Ñi, ñi nu n'ni cha' cha'an yu'hui nchgaa loo na sca chcui se'en.

2

Tyi'o laa na si'ya cha' tsu'hue 'in Ndiose

1 Ndiose lca nu mdaa chendyu 'in um lja mda'an y'ni um cuati loo cha' ngunan', lo' si'ya qui'ya can' a yu'hui chendyu 'in um tloo ñi. 2 Chacui' cha' ngunan' mda'an y'ni um xa-can', mducui ncha'an um cha' nu nchca loo chendyu, ncua ja'an um 'in laxa'an nu nducui loo cui'in se'en ndlo tñan, lo' nchgaa nu lye' ti' nchca ja'an 'in can', 3 cui' lja can' yu'hui na ti' culoo, mducui ncha'an na cha' nu mdo'o tiquee na, m'ni na ña'an nu ncua ti' na si'ya cha' tiyaa ngunan' 'in na, lo' su'hua ña'an mdi'in cha' 'in na lo'o nchgaa nten nu ntsu'hui cha' tyijyin nu ti'i tiyaa xaa. 4 Una Ndiose, ñi nu mtsa'an yu'hui cha' tsu'hue 'in, lyee mña'an 'tnan ti' ñi 'in na, 5 lo' siya' ngujui na tloo ñi si'ya qui'ya nducui na, una mdaa ñi chendyu 'in na tsat-lyu lo'o Cristo, (lo' si'ya cha' tsu'hue 'in ñi mdo'o laa um), 6 cui' cuaña'an tsatlyu m'ni ñi cha' mdyiqui'o na lo'o Cristo, lo' mdaa ñi se'en chcua na sca se'en ti lo'o Cristo Jesús la ni' cuaan, 7 se'en nu culyo scua la ñi cha' tsu'hue 'in ñi tsala xaa, lo' ca chcan' loo tsala ña'an tlyu cha' tsu'hue mdo'o tiquee ñi lo'o na si'ya Cristo Jesús. 8 Si'ya cha' tsu'hue 'in Ndiose mdo'o laa um loo nu ya qui'an ti' um 'in ñi, lo' si'i cunta 'in um lca cha' can', cui' ca nu si'ya cha' tsu'hue 'in Ndiose ti, 9 lo' si'i si'ya tñan tsu'hue nu cua' m'ni um, si'yana a tucui nu cu'ni siye'. 10 Si'yana Ndiose lca nu mtñan 'in na, m'ni sca ñi cha' 'in na lo'o Cristo Jesús si'yana cu'ni na nchgaa loo tñan tsu'hue, cui' cha' nu mdi'in tyaa Ndiose ti' culoo si'yana tucua na tñan 'in na.

Ndiose m'ni chu'hue ñi cha' 'in na xa ngujui Cristo

11 Can' cha' a jlya ti' um cha' re, 'un nu lca ycui' ca ne' gentil, si'yana nu ncua ti' culoo ne' judio nu nchca circuncida 'in ngulo'o naan ne' 'in um nten nu a nchca circuncida 'in, 12 cui' si'yana a nchca chu'hui lyoo um 'in Cristo, a cunta tijyo' mchca um sii' ne' Israel, ñi a yu'hui xu'hue um lo'o cha' tsu'hue nu mdi'in tyaa Ndiose lo'o ne', ñi a sca cha' mducua tloo um lja mda'an um loo chendyu re, lo' ñi a yu'hui lyoo um 'in Ndiose. 13 Una cua' ñii sca cha' ti 'in um lo'o Cristo Jesús, 'un nu mducua tijyo' sii' ñi ti' culoo, lo' cua' ñii cuii' nchca um sii' ñi si'ya tne Cristo. 14 Si'yana cui' ñi m'ni ñi cha' tyi'in tsu'hue na tsatlyu, m'ni sca ñi 'in na lo'o chcuaa ta nten can', ngujlyo ñi na nu ngui'ni tucui tlu'hue la se'en ndi'in na, 15 lo' m'ni ñi cha' yatii cha' cusuun can' xa ngu-jui ñi, msi'yu co' ñi cha' 'in lee lo'o scasca cha' nu ndlo can' tñan, ña'an ca si'yana tyi'in tyaa ñi sca ta nten nu cui ti, chcuaa ta nten can' chca tsatlyu ne' lo'o ñi, lo' cuaña'an m'ni ñi cha' tyi'in tsu'hue na. 16 Si'ya cha' nu ngujui ñi loo cusi, jui ña'an nguinu tsu'hue cha' 'in chcuaa ta nten can' lo'o Ndiose, m'ni sca ñi 'in ne' xa m'ni tyii ñi cha' cusuun can'. 17 Yaan ñi lo' ycui' ñi cha' tsu'hue 'in ñi tsaña'an nu ntsu'hui cha' tyi'in tsu'hue um tloo Ndiose, —'un nu mducua tijyo' sii' ñi, cui' cuaña'an ycui' ñi lo'o nch-gaa nu ndi'in cui' se'en ti—, 18 lo' si'ya Cristo ndyijyi ña'an sten na tloo Stina Ndiose cunda scaa ta na, si'yana scaña'an ti Espíritu ntsu'hui ni' cusya 'in na. 19 Can' cha' a lca 'a um nten nu mdo'o xca quichen uta nten nda'an ti, cui' ca nu sca quichen tyi ti um lo'o jun nu ndiya qui'an ti' 'in Cristo, lo' lca um ta nten nu cua' ndi'in tso' 'in Ndiose. 20 Cua' ndon um loo cha' nu cua' mdi'in tyaa yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni, lo'o cha' nu ycui' yu ta'a mda'an Jesús, lo' quee nu ndon loo lati nu nsñi ton 'in na'an lca ycui' ca Jesucristo. 21 Si'ya ñi nguia nchca tlyu na'an can', sca cha' ti 'in na lo'o ñi, lo' cuaña'an ca na sca laa nu luhui 'in Ñi X'nan na. 22 Si'ya ñi tsatlyu nguia

nguilo na, ña'an ca si'yana ca na sca laa se'en tyi'in Ndiose si'ya Espíritu 'in ñi.

3

Tñan 'in Ndiose m'ni yu Pablo lja ne' gentil

1 Cui' si'ya cha' re, nan' yu Pablo ntsu'huin na'an chcuan si'ya Cristo, ña'an ca si'yana ca nu tsu'hue 'in um, 'un ne' gentil. 2 A s'ni cua' ynan um cha' si'yana Ndiose lca nu mdaa tñan re 'ñan, lo' si'ya cha' tsu'hue 'in ñi ca nu tsu'hue 'in um. 3 Ngulyo scua la ñi cha' nu yu'hui cutsi' 'in ñi, tsaña'an tsa chin' cha' nu cua' ngua'an 'in um, 4 tca chcui' um 'in na lo' ca cuiya' ti' um tsala ña'an cha' tiyaa mdaa ñi 'ñan, cui' cha' nu yu'hui cutsi' 'in ñi, cha' 'in Cristo, 5 cha' nu msu'hua cutsi' ñi 'in nten nu mdi'in cua' s'ni, una cua' ñii si'ya Espíritu 'in ñi ngulyo scua la ñi cha' re lo'o yu nu ngulo ton ñi tsa ycui' cha' tsu'hue 'in ñi, a cunta lo'o nu nxiycui' ñi 'in. 6 Nde cha' nu yu'hui cutsi' can': Ne' gentil tsatlyu qui'ni ca'an cha' tsu'hue 'in ne' lo'o ne' judio, chca sca cha' ti 'in ne', lo' scaña'an ti tucua tloo ne' cha' tsu'hue nu taa Cristo Jesús, cui' si'yana jui nu ycui' cha' tsu'hue 'in ñi lo'o um. 7 Si'ya cha' tsu'hue 'in Ndiose nu mdaa ñi 'ñan can' cha' nda'an ycuin' cha' tsu'hue 'in ñi, tsaña'an tlyu cha' cuiya' nu ntsu'hui 'in ñi. 8 Siya' lcan sca nu chin' la cha' 'in que nchgaa la ña'an nu ndiya qui'an ti' 'in ñi, una m'ni ñi cha' tsu'hue lo'on mdaa ñi cha' cuiya' tsa ycuin' lo'o ne' gentil, tsala ña'an tlyu cha' tsu'hue ntsu'hui 'in Cristo lo'o ne', 9 a cunta culyo scua lan cha' lo'o nchgaa tucui tsaña'an cha' nu cua' mdi'in tyaa Ndiose cua' s'ni, cha' nu yu'hui cutsi' 'in ñi, ñi nu mtñan nchgaa loo na, 10 ña'an ca si'yana lo'o cunta 'in jun nu lca laa 'in ñi, tca culyo scua la jun nchgaa loo cha' tiyaa 'in Ndiose, lo'o yu nu nchca bsya lo'o nu ntsu'hui cha' cuiya' yaa' tloo ñi la ni' cuaan, 11 tsaña'an cha' nu mdi'in tyaa ñi ti' culoo, lo' ya tucua cha' re si'ya Cristo Jesús, ñi nu lca X'nan na. 12 Cui' si'ya ñi, can' cha' tnu tiquee na lo' a ngui'ni tucua ti' na sten na tloo Ndiose si'yana ndiya qui'an ti' na 'in Cristo. 13 Can' cha' chcuin' lo'o um si'yana a cu'ni na'an ti' um si'ya scasca nu ti'i ndijin si'ya um, si'yana cha' tsu'hue 'in um lca na.

Tsala ña'an tlyu cha' tsu'hue 'in Cristo

14 Can' cha' ndyi'ya xtyin' tloo Ndiose, Sti Ñi X'nan na Jesucristo, 15 ñi nu nguia lo'o cunta nii nchgaa ta nten, tsaña'an la ni' cuaan lo'o loo chendyu re. 16 Njñan 'in ñi si'yana caja la juesa 'in um lo'o tso' 'in Ndiose si'ya Espíritu 'in ñi, cui' tsaña'an tlyu cha' tsu'hue nu ntsu'hui 'in ñi, 17 ña'an ca si'yana chu'hui Cristo ni' cusya 'in um loo nu tsa qui'an ti' um 'in ñi, a cunta si'yana tla tyon um loo cha' tsu'hue 'in ñi, 18 si'yana tca qui'ya um cunta lo'o nchgaa nu ndiya qui'an ti' 'in ñi, tsala ña'an xeen cha' tsu'hue 'in Cristo, tsala ña'an tucuin, tsala ña'an qui'ñi, lo' tsala ña'an cuaan na, 19 a cunta ca cuiya' ti' um tsala ña'an tlyu cha' tsu'hue ndyi'o tiquee Cristo lo'o na, ñi a ndlya cha' tiyaa 'in na qui'ya na cunta cha' re, ña'an ca si'yana cha'an yu'hui Ndiose 'in um tsaña'an nu lca ñi ycui' ca ñi. 20 Scati Ndiose, ñi nu nchca n'ni nchgaa loo cha', lo' hasta nducua la n'ni ñi cha' nu njñan na, nu ñi a ndyi'ya na cha' tiyaa, cui' si'ya cha' cuiya' 'in ñi nu cua' mdaa ñi 'in na, 21 'in ñi cu'ni tnu na tsala xaa si'ya Cristo Jesús, nchgaa nu lca laa 'in ñi, lo' cuaña'an tsa quiñan can' cu'ni tsala xaa. Amen.

4

Sca cha' ti 'in jun si'ya Espíritu

1 Can' cha' nan', nu ntsu'hui preso si'ya cha' 'in Ñi X'nan na, jñan cha' tsu'hue 'in um si'yana tyi'an lo'o um sca chendyu nu luhui tsaña'an nchca ti' ñi nu msi'ya 'in um. 2 Lo'o suun ña'an cu'ni um, ndyi'ya ti tsaa cha' 'in um, ta loo um scasca um, chu'hui cha' tlyu ti' 'in um lo'o nu chcui tiquee um, 3 lo' cunan um ña'an nu tyi'in tsu'hue um, sca cha' ti 'in um lo'o

Espíritu 'in Ndiose. 4 Si'yana scati
tucui lca na, scati Espíritu ntsu'hui
'in na, a cunta scaña'an ti nducua
tloo na tsaña'an msi'ya Ndiose 'in
na, 5 scati Ñi X'nan na, sca loo ti
cha' ndiya qui'an ti' na, cui' cuaña'an
lo'o cha' nu nchcua tya na, 6 scati
Ndiose lca Stina, ñi nu cuaan la cha'
cuiya' ntsu'hui 'in que nchgaa tucui,
ñi nu nda yaa' 'in na nchgaa na, ñi
nu ntsu'hui ni' cusya 'in na nchgaa
na. 7 Una cunda scaa na cua' mdaa
Ndiose cha' tsu'hue nu chu'hui ni'
cusya 'in na tsaña'an cha' cuiya' nu
ntsu'hui 'in Cristo. 8 Can' cha' nchcui'
quityi 'in Ndiose: —Xa ycuen Cristo
nde ni' cuaan, nguia lo'o ñi nchgaa
nu cua' ntsu'hui tuyaa' ñi, lo' mdaa ñi
scasca cha' tsu'hue 'in nten chendyu
—. 9 ¿Ña'an ta ndyi'o cha' re ña'an
nu ycuen ñi nde ni' cuaan? ¿Ta si'i
culo nducua la ngu'ya ñi se'en nu 'ya
lati 'in chendyu re? 10 Ñi nu ngu'ya
can' lca ticui' ñi nu ycuen se'en nu
cuaan lati nde ni' cuaan, si'yana cu'ni
cha'an ñi sca chcui se'en can'. 11 Cui'
ñi mdaa ñi cha' cuiya' 'in cunda scaa
nu ntsu'hui cha' cu'ni tñan 'in ñi: Cua'
lca nu ngulo ton ñi 'in nu tucua suun
tñan 'in ñi, a cunta lo'o nu xiycui' ñi
'in, lo'o nu tyi'an ycui' cha' tsu'hue
'in ñi, cui' cuaña'an lo'o nu chu'hui
cunta 'in jun lo' culo'o 'in jun, 12 ña'an
ca si'yana tca cu'ni cha'an jun ña'an
ntsu'hui cha' cu'ni jun tñan 'in Ndiose,
culo jun tsatlyu sca cha' ti 'in jun lo'o
Cristo, 13 tsaya' tiyaa na cuiya' nu ca
sca cha' ti 'in na nchgaa na, tsaña'an
nu ntsu'hui cha' tsa qui'an ti' na 'in
ñi lo' chu'hui lyoo tsu'hue na 'in Sñe'
Ndiose, tiyaa na sca cuiya' tsaña'an
ndi'in cha' 'in sca nten nu cua' cula,
tsaña'an cuiya' nu lca ycui' ca Cristo,
14 a ca 'a na ña'an nchca ti' sca nu
suhue ti nu jo'o ti ndon, nu nducuan
qui suhue' cui'in 'in la ña'an ti, ta si'ya
scasca cha' nu ndlo'o nten, si'yana
lo'o cha' mañan 'in ne' nsu'hua ne'
cha' cuiñi se'en nu cuñilyi'o ne' 'in
can'. 15 Cui' ca nu chcui ncha'an na
cha' nu ñi, lo' tyi'o cha' tsu'hue tiquee
na scasca na, cuaña'an tsa culo na lo'o
nchgaa loo cha', ca sca cha' ti 'in na
lo'o Cristo, ñi nu lca que 'in na. 16 Cui'
ñi ngui'ni ñi cha' si'yana tsatlyu nguia
nguilo na, lo' tsaña'an ndi'in cha' 'in
cunan' na, tsu'hue ndiya tucua ti-
jyan na lo'o chcuin na, ticuii' na nda
yaa' ta'a na, cuaña'an lo'o tñan ngui'ni
na cunda scaa na, nguia nguilo na
tsatlyu lo' nde nchca qui'an la cha'
tsu'hue nu ndyi'o tiquee na.

Chendyu nu cui ti si'ya Cristo

17 Nchcuin' lo'o cha' cuiya' 'in Ñi
X'nan na, nchca tin' si'yana a cu'ni
'a um tsaña'an n'ni nchgaa la ña'an
ne' gentil, nda'an lo'o ne' cha' tiyaa
ngunan' nu a sca cunta ntsu'hui,
18 si'yana cha' tiyaa 'in ne' tla yta na,
tijyo' nchca ne' sii' Ndiose, ñi nu ndaa
chendyu 'in ne', nchcun cha' tiyaa 'in
ne' si'yana ncua tla cusya 'in ne', 19 ñi
a ngüi 'a ti' ne' cha' jyi'o, mdyaa ne'
'in ne' siya' ti loo cha' nducun' se'en
nu cu'ni ne' ña'an nu nchca ti' ne'.
20 Una 'un si'i cuaña'an m'ni cha'an
um 'in Cristo, 21 cha' 'un cua' ngune 'in
um, lo' jui nu ngulo'o 'in um tsaña'an
nguiaa cha' nu ñi 'in Jesús. 22 Tsaña'an
chendyu mdu'hui um ti' culoo, xcuan
tloo um nchgaa cha' cula can', cui'
cha' ngunan' lo'o cha' xque' nu n'ni
lyi'un 'in nten, 23 cui' ca nu chca cui
cha' tiyaa 'in um lo'o cusya 'in um,
24 chcuan um sca chendyu nu cui ti
tsaña'an nguiaa cha' 'in Ndiose, ñi nu
ngui'ni tñan tsu'hue, luhui cha' tiyaa
'in ñi, tsaña'an ñi ndi'in cha' 'in ñi.
25 Can' cha' xcuan tloo um cha' cuiñi,
—lo' chcui' um cha' nu ñi scasca um—
, si'yana scati tucui lca na nchgaa na.
26 —Cha' scuen tique' um una a cu'ni
um qui'ya—, a taa um ya' chu'hui
cha' can' tiquee um tsaya' xiin tsaan,
27 ñi a taa um ya' 'in laxa'an. 28 Nu
m'ni cunan, a tsa quiñan 'a can' ti'
cu'ni cunan, cui' ca nu cu'ni can' tñan
nu luhui, cuaña'an tca ta yaa' can' 'in
nu 'ni cha' 'in. 29 A chcui' um ñi sca
cha' nu a tsu'hue, cui' ca nu quia nan
um ña'an chcui' um lo'o ta'a um cha'
nu cu'ni tsu'hue lo'o, ña'an ca si'yana
tca ta yaa' na 'in nu quine 'in. 30 A
cu'ni lyi'un um 'in Espíritu nu Luhui
'in Ndiose nu cua' mdaa ñi 'in um, lca

can' sca cuiya' nu cua' ngua'an 'in um si'yana tca sten um la ni' cuaan xa nu tsa tucua xaa. 31 Xcuan tloo um chendyu tlya' nu ndu'hui um, cha' nsin' ti', cha' nu nchcuen tique' um, cha' nu nxi'ya lo'o ta'a um, cha' ndaja ta'a um, lo'o nchgaa loo cha' ngunan'. 32 Cui' ca nu cu'ni um tsu'hue scasca um, ña'an 'tnan ti' ta'a um, cu'ni um cha' tlyu ti' 'in ta'a um tsaña'an m'ni Ndiose cha' tlyu ti' 'in um si'ya Cristo.

5

Chendyu nu ndyu'hui sñe' Ndiose

1 Can' cha' taa um ya' chcui ncha'an um 'in Ndiose si'yana lca um sca sñe' ñi nu ta'a 'in ñi. 2 Chu'hui cha' tsu'hue 'in um scasca um tsaña'an mña'an 'tnan ti' Cristo 'in na, mdyaa ñi 'in ñi tsaña'an nchca ti' sca lcuan nu xityi'i nu ndiquin tucua tloo Ndiose. 3 Una tsaña'an nguiaa cha' 'in nu nguiten yu'hui lo'o xca ne' cuna'an, lo'o scasca cha' ngunan', uta cha' nu nchcui ti' ne', ñi sca cha' re lo' a ntsu'hui cha' chu'hui lja um, si'yana si'i cuaña'an ntsu'hui cha' tyu'hui sca sñe' Ndiose. 4 Ñi sca cha' ngunan' lo' a tyi'o tu'hua um, uta scasca cha' tinto, uta lo'o cha' nducun' nu nxistyi ta'a ne', cha' nu a sca cunta ntsu'hui, cui' ca nu lo'o tu'hua um tyaa um xu'hue 'in Ndiose. 5 Cua' jlyo ti' um cha' re, si'yana ñi sca nu nguiten yu'hui lo'o xca ne' cuna'an, uta ngui'ni scasca cha' ngunan', uta lyee lca tiquee ne' lo'o cha' cuilyiya', a qui'ni ca'an cha' tsu'hue 'in can' se'en ndlo Ndiose tñan lo'o Cristo, si'yana nu nchcui ti' cha' can' su'hua ña'an nguiaa cha' 'in lo'o nu n'ni tnu lcuin jo'o. 6 A taa um ya' caja nu cuñilyi'o 'in um lo'o cha' nu a jlyo ña'an, si'ya cha' re ca'an tñan Ndiose nu ti'i 'in nchgaa nu lye' ti'. 7 Can' cha' a nchca cha' ca sca cha' ti 'in um lo'o nu ngui'ni cuaña'an. 8 Si'yana nu ncua ti' culoo mdon um loo cha' tla yta, una cua' ñii lca um sca xaa si'ya Ñi X'nan na, can' cha' tyi'an um tsaña'an ndyi'an sca nu cua' nda'an loo xaa 'in ñi, 9 (si'yana tñan nu ngui'ni Espíritu 'in Ndiose nchca chcan' loo nchgaa loo cha' tsu'hue nu ngui'ni na, cha' nu luhui lo'o cha' nu ñi), 10 can' cha' cunan um ña'an nu cu'ni um tsaña'an nu nchca ti' Ñi X'nan na. 11 A sten yu'hui um loo cha' ngunan' nu ngui'ni nten nu nda'an lo'o cha' tla yta 'in, cha' nu a sca cunta ntsu'hui, cui' ca nu nde xcuan tloo um cha' can', 12 si'yana hasta jyi'o ti' na chcui' na nchgaa cha' nu ngui'ni ne' se'en cutsi' ti. 13 Si'yana nchgaa cha' re xa ngui'ni xaa 'in na, ndyi'o scua la na, si'yana xaa can' n'ni cha' nchca chcan' loo nchgaa loo cha'. 14 Can' cha' nguinu scua sca cha': Jyin xaa ti' 'un ne' nu lja', lo' tyiqui'o um lja ne' ngujui, lo' Cristo tu'hui ñi xaa 'in um. 15 Xñi tsu'hue um cunta ña'an tyu'hui um chendyu, si'i tsaña'an nda'an sca nu tinto, cui' ca nu tyi'an um lo'o cha' tiyaa, 16 su'hua loo um cha' re lja nu ti' ndyijyi xaa, si'yana chacui' cha' ngunan' nchca loo chendyu re. 17 Can' cha' a taa um ya' ca tinto um, cui' ca nu qui'ya um cunta tsaña'an nu nchca ti' Ñi X'nan na. 18 A nchca cha' ca cu'hui um, si'yana can' cha' nu ndlo ngunan' 'in nten, cui' ca nu taa um ya' cha'an yu'hui Espíritu 'in Ndiose 'in um, 19 xacan' scasca um chcua taa um cha' 'in Ndiose cula um salmo, lo'o himno, lo'o scasca jyiin nu ndyi'o ni' cusya 'in um, lo'o nu chcui lca tiquee um cula lo'o um 'in Ñi X'nan na, 20 nchgaa xaa tyaa um xu'hue 'in Stina Ndiose si'ya nchgaa loo cha', lo'o cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na Jesucristo.

Scasca na su'hua loo na 'in ta'a na

21 Scasca um su'hua loo um 'in ta'a um si'yana jlyo ti' um ti ca lca Ndiose. 22 'Un jun cuna'an ca ja'an um 'in cuilyi'o um tsaña'an ntsu'hui cha' ca ja'an um 'in Ñi X'nan na. 23 Si'yana yu qui'yu lca yu que 'in nten 'in yu, cui' tsaña'an Cristo lca ñi que 'in laa 'in ñi, lo' cui' ñi lca ñi nu Ndlo Laa 'in na. 24 Can' cha' tsaña'an ndi'in cha' 'in laa, nchca ja'an can' 'in Cristo, cui' cuaña'an jun cuna'an ntsu'hui cha' ca ja'an jun 'in cuilyi'o jun lo'o nchgaa loo cha'. 25 A cunta 'un yu

qui'yu, chu'hui cha' tsu'hue 'in um lo'o nten 'in um, cui' tsañ*a'an* yu'hui cha' tsu'hue 'in Cristo lo'o laa 'in ñ*i*, mdyaa ñ*i* 'in ñ*i* si'ya can', 26 si'yana xnu luhui ñ*i* 'in can' xa mjyi'an ñ*i* 'in lo'o tyi'a si'ya cha' nu nchcui' ñ*i*, 27 cua' lca ncua tsu'hue can' tsaan nu tiyaa tloo ñ*i*, nu ñ*i* sca coo' lo' a ndon 'in, ñ*i* a la cuun' 'in, ñ*i* sca cha' ngunan' lo' a nguija lyoo 'in, cui' ca nu lca can' sca nu cua' mdo'o hui 'in ñ*i* nu a sca qui'ya nducui ncha'an 'in. 28 Cui' cuañ*a'an* 'un yu qui'yu, chu'hui yuhue ti' um 'in nten 'in um tsañ*a'an* ntsu'hui yuhue ti' um 'in um. Yu nu n'ni 'tnan 'in nten 'in, cui' cuañ*a'an* n'ni 'tnan 'in ticuii'. 29 Si'yana a tucui nu nxcuan tloo 'in ticuii', cui' ca nu tsu'hue ña*'an* seen can' 'in, ntsu'hui cunta 'in nchgaa xaa, cui' cuañ*a'an* ngui'ni Cristo lo'o laa 'in ñ*i*, 30 si'yana nchgaa na scati tucui lca na lo'o ñ*i*, sca cunan' ti na lo' sca tijyan ti na lo'o ñ*i*. 31 —Can' cha' yu qui'yu ntsu'hui cha' tyi'o tso' yu sii' sti yu lo'o jyi'an yu, lo' tyi'in yu lo'o cuilyi'o yu, chcuaa can' sca tucui ti ca xacan'—. 32 Cha' tlyu ca lca cha' re nu msu'hua cutsi' Ndiose, una nchcuin' cha' re lo'o um lo'o tso' 'in Cristo si'ya cha' 'in laa. 33 Can' cha' cunda scaa 'un yu qui'yu, chu'hui yuhue ti' um 'in nten 'in um tsañ*a'an* ntsu'hui yuhue ti' um 'in um, cui' cuañ*a'an* 'un jun cuna'an ntsu'hui cha' cu'ni suun um 'in um tloo nten 'in um.

6

1 Sñ*en*', ca ja'an um 'in nten cula 'in um si'yana cuañ*a'an* ntsu'hui cha' cu'ni um si'ya Ñ*i* X'nan na. 2 —Cu'ni suun um 'in um tloo sti um lo'o jyi'an um—, nde cha' nu culoo mdi'in tyaa Ndiose nu ljyan lo'o cha' tsu'hue 'in na, 3 —si'yana ca tsu'hue chu'hui tiquee um, lo' caja sca chendyu nu tucuin 'in um—. 4 'Un nu lca nten cula, a xiscuen tique' um 'in sñ*e*' um lo'o cha' nu chcui' um, cui' ca nu cu'ni co'o um 'in can' lo'o cha' tiyaa 'in Ñ*i* X'nan na, lo' jyi'in um 'in xa si'i ña*'an* cu'ni. 5 A cunta 'un nu lca nguso, tucua um tñ*an* cha' nu chcui' x'nan um, cu'ni suun um 'in um tloo can' lo' su'hua yuhue ti' um tñ*an* ngui'ni um lo'o sca cusya nu ñ*i*, si'yana cunta 'in Cristo ngui'ni um tñ*an* can', 6 una si'i tsalja ndon ti x'nan um ca'an ti' um cu'ni um tñ*an*, ta si'yana quinu um tsu'hue lo'o can', cui' ca nu lo'o nu chcui lca tiquee um cu'ni um cha' nu nchca ti' Ndiose tsañ*a'an* n'ni sca nguso 'in Cristo. 7 Tsu'hue ntsu'hui tiquee um cu'ni um tñ*an*, cu'ni um cunta si'yana tñ*an* 'in Ñ*i* X'nan na ngui'ni um lo' si'i tñ*an* 'in nten chendyu. 8 Si'yana cua' jlyo ti' um cua' ña*'aan* tñ*an* tsu'hue nu ngui'ni na, Ñ*i* X'nan na nxitucui ñ*i* cha' tsu'hue can', su'hua ña*'an* ndi'in cha' 'in nu lca nguso nu cua' msi'i ne' 'in, lo'o nu ngui'ni tñ*an* cha' 'in ti. 9 A cunta 'un nu lca x'nan nguso, tsu'hue ti cu'ni um lo'o can', a nchca cha' chcui' tla um, si'yana cua' jlyo ti' um sca X'nan ti um lo'o can', ñ*i* nu ndi'in la ni' cuaan, lo' cunta nu 'in ñ*i* scañ*a'an* ti n'ni ñ*i* 'tnan 'in nten chendyu.

Cha' cuiya' 'in Ndiose nu culaa 'in na

10 Xca cha' 'un jun ta'a na, tla tyon um lo'o Ñ*i* X'nan na, lo' tyi'an lo'o um cha' cuiya' nu tlyu 'in ñ*i*. 11 Co' um ña*'aan* cha' cuiya' 'in Ndiose, si'yana tca tyon tiyaa um xa nu nchca ti' laxa'an cuñ*ilyi'o* 'in um. 12 Si'yana a nsuun na lo'o ta'a nten na, cui' ca nu lo'o scasca cui'in nu ndlo tñ*an*, lo'o nu cuaan la cha' cuiya' ntsu'hui yaa', lo'o nchgaa cui'in nu ndlo tñ*an* se'en nchca cha' ngunan' loo chendyu re, uta nu nguilyu ni' cuaan. 13 Can' cha' chcuan um nchgaa cha' cuiya' 'in Ndiose, si'yana tca ta loo um xa ljyaan cha' ngunan', lo' tla ndon um xa cua' mdijin um nchgaa loo cha'. 14 Ndeñ*a'an* ntsu'hui cha' xñ*i* ton tla um 'in um, —scan' sii' um lo'o cha' nu ñ*i*, tucun um jyan tiquee um lo'o nchgaa cha' tsu'hue, 15 chu'hui quinan quiya' um, lo' tyon tiyaa um tsa ycui' um cha' tsu'hue 'in Cristo tsañ*a'an* ntsu'hui cha' cu'ni chu'hue ne' cunta 'in ne' lo'o Ndiose—. 16 Cha' nu ndon loo lati, xñ*i* tsu'hue um chcuan nu nducua yaa' um, cui' cha' nu ndiya

qui'an ti' um, lo' tca suhui' um nchgaa quii' nu nduguun laxa'an. 17 —Su'hua um na que um, cui' cha' nu ndlo laa 'in um—, lo' chcua spada 'in Espíritu yaa' um nu lca ycha' Ndiose, 18 nchgaa xaa chcui' lyi'o um 'in Ndiose si'ya nchgaa loo cha', a cula' ti' um jñan um 'in ñi lo'o cha' cuiya' 'in Espíritu, cuaña'an tsa quiñan um ndii ti' um, a ca ndaja ti' um jñan um 'in ñi si'ya cha' 'in nchgaa jun ta'a na. 19 A cunta jñan um 'in Ndiose si'ya cha' 'ñan, ña'an ca si'yana taa la ñi cha' nu chcuin' lo'o nu chcui lca tiqueen, culyo scua lan cha' tsu'hue 'in Cristo nu yu'hui cutsi' 'in Ndiose, 20 cui' cha' nu nda'an ycuin' lo'o cunta 'in ñi, lo' si'ya cha' re nchcan' lo'o carena, una jñan um 'in Ndiose si'yana tca chcuin' cha' 'in ñi lo'o cha' tnu tiqueen tsaña'an nu ntsu'hui cha' chcuin'.

Yu Pablo msla' ta'a yu lo'o jun Efeso

21 Si'yana ca cuiya' ti' um ña'an ndi'in cha' 'ñan, can' cha' yu Tíquico tsaa yu se'en ndi'in um lo' taa yu suun nchgaa cha' re, cui' sca yu ta'a na nu ndyu'hui cuiya' tin' 'in, lo' ñi ndi'in cha' 'in yu lo'o tñan 'in Ñi X'nan na. 22 Nde cha' msu'huan 'in yu tsaa yu se'en ndi'in um, si'yana ca cuiya' ti' um ña'an ndi'in cha' 'in hua, lo' cuaña'an taa la yu cha' tnu tiquee 'in um. 23 Stina Ndiose lo'o Ñi X'nan na Jesucristo cu'ni ñi cha' tyi'in tsu'hue nchgaa jun ta'a na, a cunta cu'ni ñi cha' chu'hui cha' tsu'hue 'in jun scasca jun si'ya cha' nu ndiya qui'an ti' jun. 24 Cui' Ndiose taa ñi cha' tsu'hue nu chu'hui ni' cusya 'in tsalca nu cha' ñi ca tsu'hue ntsu'hui tiquee lo'o Ñi X'nan na Jesucristo. Amen.

Filipenses

Yu Pablo nchcui' cha' yu 'in jun Filipos

1 Nan' yu Pablo lo'o Timoteo nu
lca nguso 'in Jesucristo, ngua'an tñan
hua sca quityi 'in um, nchgaa 'un nu
cua' ya qui'an ti' 'in Cristo Jesús nu
ndi'in quichen Filipos tsatlyu lo'o yu
nu ntsu'hui cunta 'in um, a cunta lo'o
yu nu nda yaa' 'in um lo'o tñan 'in
Ndiose. 2 Stina Ndiose lo'o Ñi X'nan
na Jesucristo taa ñi cha' tsu'hue nu
chu'hui ni' cusya 'in um, lo' cu'ni ñi
cha' tyi'in tsu'hue um.

Mjñan yu Pablo 'in Ndiose si'ya cha' 'in jun

3 Ndyaan xu'hue 'in Ndiose 'ñan xa
ndiya yu'hui tin' 'in um, 4 lo' nchgaa
xaa tsu'hue ntsu'hui tiqueen njñan 'in
ñi si'ya cha' 'in um xa nchcuin' lyi'on
'in ñi, 5 si'yana sca cha' ti 'in na lo'o
cha' tsu'hue 'in Cristo, ti' xa ncuan
xu'hue um 'in na, cui' cuaña'an hasta
cua' ñii. 6 Jlyo tin' si'yana Ndiose,
ñi nu mdyisnan mducua suun cha'
tsu'hue ni' cusya 'in um, cu'ni ñi
cha' culyo scua la ñi cha' re lo'o
um tsaya' nu quiaan Jesucristo xiya'.
7 Ntsu'hui suun 'ñan tsaña'an nu lca
cusya 'ñan lo'o nchgaa um, si'yana sca
cha' ti 'in um lo'on se'en ntsu'huin
na'an chcuan, uta nchcuin' tloo bsya
tsaña'an nu nguiaa cha' tsu'hue 'in
Cristo se'en nu quinu scua tla cha'
re, lo' cuaña'an sca cha' ti 'in na
lo'o um si'ya cha' tsu'hue 'in Ndiose.
8 Jlyo tsu'hue ti' ñi tsala ña'an lca
tiqueen lo'o um si'ya cha' tsu'hue nu
tlyu mdaa Jesucristo 'in na. 9 Nde
cha' nu njñan 'in Ndiose xa nchcuin'
lyi'on 'in ñi, si'yana cha'an yu'hui la
cha' tsu'hue 'in ñi ni' cusya 'in um,
cuaña'an sla la ñi cha' tiyaa 'in um lo'
qui'ya um cunta nchgaa cha', 10 ña'an
ca si'yana ca cuiya' ti' um lo' culohui
um cha' nu tsu'hue lati, lo' ñi ndi'in
cha' 'in um, luhui tloo um tsaan nu
ntsu'hui cha' quiaan Cristo xiya', 11 lo'
ca chcan' loo tsala ña'an tñan tsu'hue
nu ngui'ni um si'ya cha' tsu'hue 'in
Jesucristo, cui' si'yana ca chcan' loo
cha' cuiya' 'in Ndiose lo' caja nu cu'ni
tnu 'in ñi.

Cristo lca ñi chendyu 'in na

12 'Un jun ta'a na, nchca tin'
quitsan' 'in um lo' ca jlyo ti' um
si'yana nde lyee la nguia nguine
yu'hui cha' tsu'hue 'in Cristo si'ya cha'
nu yato'o 'ñan. 13 hasta lo'o nchgaa
nu ndi'in na'an tñan lo'o nchgaa la
tucui cua' jlyo ti' si'yana ntsu'huin
na'an chcuan si'ya cha' 'in Cristo.
14 La' nchgaa ti jun ta'a na cua' jui la
cha' tnu tiquee 'in jun si'ya Ñi X'nan
na, a cunta si'yana ntsu'huin na'an
chcuan, nde lyee la ngui'ni tnu tiquee
jun lo' a ntsen jun nchcui' jun cha'
'in Ndiose. 15 Cha' ñi si'yana ntsu'hui
nu nda'an ycui' cha' tsu'hue 'in Cristo
lo'o cha' njñan ti' lo' nan can' cha'
cusuun, a cunta ntsu'hui nu nda'an
ycui' cha' can' lo'o cha' tsu'hue nu
ndyi'o tiquee. 16 Sca ta can' nda'an
ycui' cha' tsu'hue 'in Cristo si'yana
nducua tloo tyon loo la cha' nu 'in, lo'
a ñi ndi'in cha' 'in, nchca ti' can' taa
la nu ti'i 'ñan se'en ntsu'huin na'an
chcuan re. 17 Una xca ta can' nda'an
ycui' si'ya cha' tsu'hue nu ndyi'o
tiquee, jlyo ti' can' si'yana Ndiose
lca nu ngulohui 'ñan nu chcuin' tloo
bsya tsaña'an nguiaa cha' tsu'hue 'in
Cristo. 18 Una a ngui'an cunta cha'
ta ñi ndi'in cha' 'in nu nda'an ycui'
cha' can' uta a ñi cha' 'in, cui' ca nu
ña'an yato'o ti, ca ti caja nu chcui' cha'
tsu'hue 'in Cristo, can' cha' tsu'hue
ntsu'hui tiqueen, lo' tsa quiñan lan
lo'o cha' tsu'hue ntsu'hui tiquee 'ñan.
19 Jlyo tin' si'ya cha' nu njñan um 'in
Ndiose, lo' si'ya Espíritu 'in Jesucristo
nu nda yaa' 'ñan, can' cha' tyi'on se'en
ntsu'huin re, 20 tsaña'an nu nducua
tloon a tyi'o cha' jyi'o 'ñan lo'o cha'
re, cui' ca nu lyee lati tyi'o tiqueen
tsaña'an nu cua' ljyan quiñan, ña'an ca
si'yana scuen cuaan la cha' 'in Cristo
lo'o chendyu 'ñan, lja nu lo'on uta cha'
cua' ngujuin, 21 si'yana cunta cha' nu
'ñan Cristo lca ñi chendyu 'ñan, lo'
cha' cajan cua' m'nin canan. 22 Una

cha' ti' ndon loo chendyu re cu'nin tñan 'in Ndiose, ti' tyi'o la cunta 'ñan, can' cha' a jlyo tin' ti ña'an cha' re tyon loo na, 23 si'yana scaña'an ti lca tiqueen lo'o chcuaa loo cha' re, lca tiqueen cha' tyi'o tijin loo chendyu re lo' quilan tloo Cristo, nde cha' nu tsu'hue lati xque' tin', 24 una cunta cha' nu 'in um, nde tsu'hue lati cha' ti' tyu'huin lan chendyu. 25 Si'yana cua' yten cha' re ni' cusya 'ñan, can' cha' jlyo tin' si'yana ti' tyu'huin lan chendyu, xacan' caja ña'an ta yaan' la 'in um, ca tsu'hue la chu'hui tiquee um lo' tsa quiñan la um lo'o cha' nu ndiya qui'an ti' um, 26 xacan' lyee la ca tsu'hue chu'hui tiquee um lo'o tso' nu 'in Cristo Jesús, loo nu ña'an ta'a na lo'o um xiya' xa nu tsa'an se'en ndi'in um. 27 Tsaloo ti cha' nu nchca tin' si'yana tyu'hui um chendyu tsaña'an nguiaa cha' tsu'hue 'in Cristo, lo' cha' tca tsa'an se'en ndi'in um uta cha' a tca, una nchca tin' ca jlyo tin' ña'an ndi'in um, cha' tla ndon um, cha' sca cha' ti 'in um nsu'hua loo um cha' tsu'hue 'in Cristo nu ndiya qui'an ti' um, 28 lo' ñi a ntsen um 'in nu ti'i ti' 'in um. Cha' ñi si'yana lo'o cha' re nchca chcan' ña'an ti ña'an nu ntsu'hui cha' quinan' tiyaa xaa, una 'un ntsu'hui cha' tyi'o laa um si'yana Ndiose lca nu mdi'in tyaa cha' re. 29 Si'yana si'i tsaloo ti mdaa ñi cha' cuiya' tsa qui'an ti' um 'in Cristo, cui' ca nu ntsu'hui cha' tyijyin um nu ti'i si'ya ñi, 30 cui' ti'i nu na'an um mdijin ti' culoo, lo' ti' ndijin la 'in na tsaña'an nu cua' ynan um cha'.

2

Cristo mchcuan ñi cha' cuiya' nu tlyu

1 Can' cha' cua' ñii, cha' ntsu'hui cha' tnu tiquee 'in um si'ya Cristo, uta cha' ndyi'o cha' tsu'hue tiquee um, cha' na sca cha' ti' 'in um lo'o Espíritu 'in Ndiose, uta cha' cuti cusya 'in um, lo' cha' scasca um ña'an 'tnan ti' ta'a um, 2 ndyijyin ya' tsu'hue ntsu'hui tiqueen cha' ndeña'an cu'ni um: Tyi'in um su'hua ña'an ca lca tiquee um, chu'hui cha' tsu'hue 'in um, ca sca cha' ti 'in um, lo' scaña'an ti ca cha' tiyaa 'in um nchgaa um. 3 Ñi sca cha' lo' a cu'ni um se'en nu tyon loo cha' 'in um ta lo'o cha' siye', cui' ca nu lo'o suun ña'an cu'ni um, cunda scaa um cu'ni um cunta si'yana nchgaa tucui lca sca nu ndon loo la que 'in um, 4 si'i tsa 'in ti um chu'hui yuhue ti' um, cui' ca nu cunda scaa um chu'hui yuhue ti' um 'in nchgaa la tucui. 5 Ca lca tiquee um tsaña'an ncua lca tiquee Cristo Jesús, 6 ñi nu sca cha' ti 'in lo'o Ndiose, una a mdon loo cha' 'in ñi siya' su'hua ña'an ndi'in cha' 'in ñi lo'o Ndiose, 7 cui' ca nu mxnu ñi cha' cuiya' can', m'ni ñi 'in ñi tsaña'an nchca ti' sca nguso, lo' ngula ñi tsaña'an ngula sca nten. 8 Xa cua' ndyon ñi tsaña'an nchca ti' sca yu qui'yu, m'ni lyo' ñi 'in ñi, ncua ja'an ñi nchgaa cha', a mdon que' ñi xa yjui ne' 'in ñi, hasta mjyi'in ca'an ne' 'in ñi la loo cusi. 9 Can' cha' Ndiose mdi'in tyaa 'in Jesús sca se'en nu ndon loo la ti, lo' mdaa ñi sca cha' cuiya' nu tlyu lati 'in ñi, 10 lo' si'ya nii Jesús —nchgaa tucui tyi'ya xtyin' tloo ñi—, nu ndi'in nde ni' cuaan lo'o nu ndi'in loo chendyu re, a cunta lo'o nu cua' ngujui, 11 nchgaa tucui chcui' si'yana Jesucristo lca ñi X'nan, lo' taa can' loo Stina Ndiose.

Lca na xaa nu ndu'hui loo chendyu re

12 Can' cha' 'un, jun nu ndyu'hui cuiya' tin' 'in, cui' tsaña'an nu ja'an um xa ndi'in can lo'o um, cuaña'an nde lyee la su'hua loo um cha' nu ndiya qui'an ti' um siya' tijyo' nchcan, lo' chu'hui sca ytsen ni' cusya 'in um. 13 Si'yana Ndiose lca nu ndu'hui tiquee um ca ja'an um nchgaa cha', cui' cuaña'an nda yaa' ñi 'in um tucua um tñan 'in na, si'yana cuaña'an ndyi'o cha' tsu'hue tiquee ñi lo'o um. 14 Cu'ni um nchgaa loo tñan, a nchca cha' taa um qui'ya uta ndi'in suun um scasca um, 15 xacan' a caja nu chcui' cua' ña'an ti cha' 'in um, cui' ca nu tyu'hui um sca chendyu nu luhui, cuaña'an ca um sñe' Ndiose, luhui cha' tiyaa 'in um lja nten ngunan'

nu nducun', lo' lca um sca xaa nu ndu'hui loo chendyu re, 16 nu tla nsñi ton 'in lo'o cha' nu ndaa chendyu, si'yana xa nu quiaan Cristo lo'on nan' tsu'hue chu'hui tiqueen si'yana si'i cua cha' ti m'nin tñan lja um. 17 Siya' caja nu slo tnen, una lca na tsaña'an nchca ti' sca lcuan nu mdi'in tyaa um tloo Ndiose loo nu ndiya qui'an ti' um 'in ñi, can' cha' tsu'hue 'a ntsu'hui tiqueen lo'o um. 18 Cui' cuaña'an 'un ca tsu'hue chu'hui tiquee um tsatlyu lo'on nan'.

Cha' 'in Timoteo lo'o yu Epafrodito

19 Nducua tloon 'in Ñi X'nan na Jesús si'yana taa ñi cha' cuiya' ca'an tñan 'in yu Timoteo tsaa yu se'en ndi'in um nu ndla la, si'yana lo'on nan' ca tsu'hue la chu'hui tiqueen xa nu ca jlyo tin' ña'an ndi'in um, 20 si'yana scati yu can' su'hua ña'an lca tiqueen lo'o yu, a cunta ntsu'hui yuhue ti' yu 'in um nu cha' ñi ca. 21 Si'yana nchgaa la tucui culo nducua la 'in ntsu'hui yuhue ti', lo' a n'ni cunta can' cha' 'in Cristo Jesús. 22 Una cua' ndyu'hui lyoo um 'in yu Timoteo ña'an ndi'in cha' 'in yu, ja'an yu tsaña'an nchca ti' sca nu suhue ti lo'o sti, lo' tsa tlyu ngui'ni hua tñan 'in Cristo lo'o yu. 23 Can' cha' ntsu'hui tiqueen ca'an tñan 'in yu, xa cua' ngujlyo tin' ña'an ca cuiya' cha' 'ñan. 24 Nducua tloon 'in Ñi X'nan na cha' taa ñi cha' cuiya' tsa'an se'en ndi'in um nu ndla lati. 25 A cunta cua' yten tiqueen si'yana xitucui yu Epafrodito se'en ndi'in um, yu ta'a na nu ta'a ngui'ni hua tñan lo' nsu'hua hua juesa lo'o tñan 'in Ndiose, yu nu ngua'an tñan um ta yaa' 'ñan lo'o cha' nu 'ni 'ñan. 26 Una lo'o yu lyee lca tiquee yu ña'an ta'a um lo'o yu, si'yana ynan um cha' ncua ti'i yu, can' cha' nde lyee la msu'hua yu cha' nduhue ti' tiquee yu lo'o um. 27 Cha' ñi si'yana ncua ti'i yu lyee ya', nu tichin' na a ngujui yu, una Ndiose mña'an 'tnan ti' ñi 'in yu, lo' si'i tsa 'in ti yu, cui' ca nu lo'on nan', si'yana a ncua ti' ñi xnu ñi 'ñan siya' ti lo'o cha' xi'in. 28 Can' cha' lo'o nu chcui lca tiqueen ngua'an tñan 'in yu nu ndla la ti, xa quila yu se'en ndi'in um chca tsu'hue lca tiquee um, ñi nan' lo' a chu'hui 'a cha' nduhue ti' tiqueen. 29 Cuan xu'hue um 'in yu lo'o nu chcui lca tiquee um si'yana lca yu ta'a ndiya qui'an ti' na 'in Ñi X'nan na, cuaña'an chu'hui yuhue ti' um 'in nchgaa la tucui nu lca tsaña'an nu lca yu ycui' yu, 30 si'yana tichin' ti na a ngujui yu si'ya tñan 'in Cristo, m'ni tnu tiquee yu mdyaa yu 'in yu siya' ti, loo nu ta yaa' yu 'ñan tñan loo um.

3

Cristo lca ñi cuiya' se'en tiyaa yu Pablo

1 Can' cha' 'un jun ta'a na ca tsu'hue chu'hui tiquee um si'ya Ñi X'nan na, a ndaja tin' ca'an ticui' ti loo cha' re si'yana jlyo tin' cu'ni na tsu'hue 'in um. 2 Xñi um cunta 'in um lo'o nten nu nda'an tsaña'an nchca ti' sca xni', nchgaa nu nda'an lo'o cha' cuiñi, lo' nchcui' si'yana 'ni cha' ca circuncida 'in um. 3 Nare' lca na ta nten nu cha' ñi ca ncua circuncida 'in, si'yana lo'o nu chcui lca tiquee na n'ni tnu na 'in Ndiose, tsu'hue ntsu'hui tiquee na si'ya Cristo Jesús, lo' a nchcua quiloo na 'in nten chendyu. 4 Si'yana lo'on nan' ntsu'hui suun 'ñan chcua quiloon ña'an cha' nu ljyan lo'o nten. Cha' ntsu'hui xca tucui nu nchca ti' tsa ncha'an cha' re, una nan' lyee lati ntsu'hui suun 'ñan, 5 si'yana ncua circuncida 'ñan xa ntsu'huin snu' ti tsaan, lcan ne' Israel ta nten 'in Benjamin, lcan ne' hebreo ycui' ca sñe' ne' hebreo, a cunta lcan ne' fariseo tso' cha' 'in lee, 6 mducui ncha'an 'in nu ya qui'an ti' 'in Cristo, luhui tloon lo'o cunta cha' 'in lee. 7 Nchgaa cha' can' msque' tin' si'yana ndon loo na 'ñan, una mscuan tloon 'in na si'ya cha' 'in Cristo. 8 Cha' ñi si'yana nscuan tloon nchgaa loo cha', si'yana lyee la ndon loo cha' nu chu'hui lyoon 'in Cristo Jesús, ñi nu lca X'nan, lo' si'ya ñi mxnun nchgaa cha' can' loo mti, ña'an ca si'yana cuan xu'huen 'in Cristo, 9 lo' ca sca cha' ti 'ñan lo'o ñi, si'i si'yana tsu'hue mxu'huan se'en cha' 'in lee, ta can' cha' luhui

tloon, cui' ca nu nguinun luhuin si'yana ya qui'an tin' 'in Cristo, sca cha' nu mdi'in tyaa Ndiose si'yana quinu luhui na loo nu tsa qui'an ti' na 'in ñi, 10 ña'an ca si'yana chu'hui lyoon 'in Cristo, lo' quii tin' tsala ña'an tlyu cha' cuiya' 'in ñi xa mdy-iqui'o ñi, a cunta quii tin' tsala nu ti'i mdijin ñi xa ngujui ñi, lo' cuaña'an ca sca cha' ti 'ñan lo'o ñi, 11 ña'an ca si'yana lo'on qui'ni ca'an 'ñan ty-iqui'on lja ne' ngujui. 12 Si'i si'yana cua' mchcuan cunta nchgaa cha' re uta si'yana ndyijyin ya' tsu'hue nten lcan, cui' ca nu nsu'huan juesa lo'o cha' re, cha' tca chcuan cha' tsu'hue can', cui' cha' tsu'hue nu ntsu'hui 'in Cristo Jesús xa mchcua ñi 'ñan. 13 'Un jun ta'a na, a cunen lo'o um ta si'yana cua' mchcuan cha' re, tsaloo ti cha' nu ngui'nin si'yana jlya tin' nchgaa cha' nu cua' mdijin, lo' su'huan juesa tsa'an nde loo, 14 cuaña'an tsa quiñan tsaya' tyi'an se'en ntsu'hui cha' tyi'an, lo' chcuan cunta cha' tsu'hue nu taa Ndiose 'ñan ti' xa nu msi'ya ñi 'ñan si'ya Cristo Jesús. 15 Can' cha' nchgaa naa nu tla ndon lo'o tso' 'in Ndiose, cui' cha' tiyaa re tyon lo'o na, lo' cha' nde'en um ñan ti' um xca ña'an, Ndiose culyo scua la ñi cha' can' lo'o um. 16 Una lo'o cha' nu cua' m'ni cha'an na, tsa quiñan la na chcui ncha'an na 'in na, lo' scaña'an ti ca lca tiquee na. 17 'Un jun ta'a na, chcui ncha'an um 'ñan tsaña'an nu ngui'nin, a cunta cu'ni cha'an um 'in jun nu ndu'hui chendyu tsaña'an nu cua' ngulo'o hua 'in um. 18 Si'yana tyun nu cua' nda'an tsaña'an nu cua' mtsan' 'in um, ticui' cha' 'in can' nchcuin' lo'o um cua' ñii nu hasta nguilo tyi'a quiloon, si'yana lca can' ta'a cusuun Cristo, ñi a ndyi'ya can' cunta ñi cha' ngujui ñi loo cusi. 19 Una tiyaa xaa tsato'o quinan' can' si'yana cha' xque' 'in ne' lca ndiose 'in ne', loo nu nga'an cha' quii ti' ne' cha' jyi'o nde ngui'ni siye' ne', chacui' cha' nu nchca loo chendyu re ntsu'hui tiquee ne'. 20 Una nare' ni' cuaan lca quichen tyi na, can' nducua tloo na tyi'o Ñi X'nan na Jesucristo, Ñi nu ndlo laa 'in na, 21 xitsa'an ñi cunan' na lo'o sca cunan' nu ndon loo lati tsaña'an nu lca ñi ycui' ñi, si'yana tlyu cha' cuiya' 'in ñi lo' tca culo ñi tñan nchgaa loo cha'.

4

Ca tsu'hue lca tiquee na si'ya Ñi X'nan na

1 'Un jun ta'a na nu ndyu'hui cuiya' tin' 'in, 'un nu lyee ntsu'hui tiqueen 'in, 'un nu ngui'ni cha' si'yana tsu'hue lca tiqueen, lca um tsaña'an nchca ti' sca na nu ta'a la ti' 'ñan, can' cha' chcuin' lo'o um si'yana tla tyon um lo'o cha' 'in Ñi X'nan na, 'un nu ndyu'hui cuiya' tin' 'in. 2 Jñan cha' tsu'hue 'in Evodia lo'o Síntique si'yana ca sca cha' ti 'in jun tsatlyu lo'o Ñi X'nan na. 3 A cunta jñan cha' tsu'hue 'in um, 'un nu ta'a ngui'nin can tñan, si'yana ta yaa' um 'in chcuaa jun cuna'an re, jun nu lyee msu'hua juesa lo' mda yaa' 'ñan lo'o tñan 'in Ndiose, a cunta lo'o yu Clemente mda yaa' yu tsatlyu lo'o nchgaa la ña'an yu ta'a ngui'nin tñan, cunda scaa can' cua' ngua'an scua nii loo quityi 'in Ndiose, cui' quityi se'en nducua nii nchgaa nu cua' jui chendyu 'in. 4 Nchca tin' si'yana nchgaa xaa ca tsu'hue chu'hui tiquee um, sca cha' ti 'in um lo'o Ñi X'nan na. Xiya' chcuin' lo'o um: ¡Ca tsu'hue chu'hui tiquee um! 5 a cunta nchgaa tucui chu'hui lyoo 'in um lca um nten tsu'hue, lo' a jlya ti' um si'yana cua' nchcui cuii' cha' quiaan Ñi X'nan na. 6 A su'hua um cha' nduhue ti' tiquee um si'ya scasca cha', cui' ca nu tyi'in tyaa um cha' can' yaa' Ndiose, chcui' lyi'o um 'in ñi, tyaa um xu'hue 'in ñi, lo' jñan um 'in ñi si'ya nchgaa loo cha'. 7 Ndiose, ñi nu n'ni cha' nguisa cusya 'in na, ñi a nchca qui'ya na cunta ña'an nguiaa cha' re, cui' ñi chu'hui ñi cunta cusya 'in um lo'o cha' tiyaa 'in um si'ya Cristo Jesús.

Chu'hui yuhue ti' na cha' nu tsu'hue

8 Can' cha' 'un jun ta'a na, tsalca cha' nu ñi, cha' nu ndon loo, cha' nu

tsu'hue, cha' nu luhui, cha' nu ndyi'ya la, cha' nu ntsu'hui lyoo, lo' cha' lca na cha' nu tsu'hue nu ndon loo lati, nde cha' nu chu'hui tiquee um. 9 Nchgaa cha' nu cua' m'ni cha'an um 'ñan, cui' cha' nu cua' ncuan xu'hue um lo' ngune 'in um tsañ*a'an* nu cua' na'an um m'nin, can' nu nga'an cha' cu'ni um, lo' Ndiose, ñi nu n'ni cha' nxitñ*an*' cusya 'in na, tyi'in ñi lo'o um.

Mdyaa yu Pablo xu'hue 'in jun si'ya lcuan

10 Ndyijyin ya' tsu'hue ntsu'hui tiqueen lo'o Ñi X'nan na si'yana ya tucua xaa nguia yu'hui ti' um 'ñ*an* lo'o na nu cunajo'o 'ñ*an*, siya' lyee lca tiquee um ta yaa' um 'ñ*an*, una a jui ñ*a'an* 'in um. 11 A nchcuin' lo'o um ta si'yana 'ni cha' 'ñ*an*, nan' tsu'hue ntsu'hui tiqueen siya' ñi tu' ñ*a'an* ndijin, 12 cua' yu'hui lyoon cha' ti'i chendyu, cuañ*a'an* lo'o cha' cuilyiya', cua' nguñi tin' siya' ñi tu' ñ*a'an* ndijin, jlyo tin' ñi lca nguite' ti' na lo' jlyo tin' ñi lca nguila' ti' na, ñi lca xa nu nde nguinu na 'in na, ticui' cuañ*a'an* xa nde ndiya lyijyi na. 13 Nchgaa cha' tca 'ñ*an* si'yana Cristo nda yaa' 'ñ*an*. 14 Una tsu'hue ñ*a'an* nu m'ni um si'yana mda yaa' um 'ñ*an* lo'o nu ti'i ndijin. 15 Tsañ*a'an* nu cua' jlyo ti' um, 'un jun ta'a na Filipos, xa mda'an ycuin' cha' tsu'hue 'in Cristo se'en lca Macedonia, cui' xa nu mdo'on can', lo' a tucui la jun ta'a na nu mda yaa' 'ñ*an*, cui' ca nu tsalca ti um mda yaa' um 'ñ*an* lo'o na nu najo'o 'ñ*an*, lo' cuañ*a'an* mxitucui um cha' tsu'hue 'in um lo'on. 16 Xa mdi'in quichen Tesalónica, tucua snan juesa ngua'an tñ*an* um na nu ngunajo'o 'ñ*an*. 17 Una si'i si'yana nducua tloon na nu ndi'in 'in um, cui' ca nu nducua tloon si'yana ca qui'an la cha' tsu'hue 'in um tloo Ndiose. 18 A sca na ndiya lyijyi 'ñ*an*, cui' ca nu nde cua' nguinu na 'ñ*an*, a xca 'a cha' ti' ngui'ni 'ñ*an* lo'o lcuan nu cua' ngua'an tñ*an* um lo'o yu Epafrodito, lca na sca lcuan nu xityi'i nu cua' nducua tloo Ndiose, cui' sca cha' nu ndiyaa ti' ñi. 19 Can' cha' Ndiose 'ñ*an* taa la ñi nchgaa na nu 'ni cha' 'in um lo'o, tsañ*a'an* ndi'in cha' cuilyiya' 'in ñi la ni' cuaan si'ya Cristo Jesús. 20 Scati 'in Stina Ndiose cu'ni tnu na tsala xaa. Amen.

Yu Pablo msla' ta'a yu lo'o jun Filipos

21 Chcui' cha' um 'in nchgaa jun nu cua' ya qui'an ti' 'in Cristo Jesús, cui' cuañ*a'an* jun ta'a na nu ndi'in nde re nchcui' cha' 'in um, 22 a cunta nchgaa la ñ*a'an* jun ta'a na nchcui' cha' jun 'in um, una lyee lati jun nu ndi'in na'an 'in César. 23 Cui' cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na Jesucristo tyi'in lo'o um nchgaa um. Amen.

Colosenses

Yu Pablo nchcui' cha' yu 'in jun Colosas

1 Nan' yu Pablo, si'ya cha' cuiya' 'in
Ndiose ngua'an tñan Jesucristo 'ñan
tsa ycuin' cha' tsu'hue 'in ñi, lo' tsatlyu
lo'o yu ta'a na Timoteo ca'an tñan hua
sca quityi re 'in um, 2 'un jun ta'a
na nu ndi'in quichen Colosas, nchgaa
nu cua' mdo'o hui 'in Cristo nu ndiya
qui'an ti' 'in ñi. Stina Ndiose lo'o Ñi
X'nan na Jesucristo taa ñi cha' tsu'hue
nu chu'hui ni' cusya 'in um, lo' cu'ni ñi
cha' tyi'in tsu'hue um.

Mjñan yu Pablo 'in Ndiose si'ya cha' 'in jun

3 Xa nchcui' lyi'o hua 'in Ndiose, Sti
Ñi X'nan na Jesucristo, a s'ni ndyaa
hua xu'hue 'in ñi si'ya um, 4 si'yana
cua' ynan hua cha' tsala ña'an ndiya
qui'an ti' um 'in Cristo Jesús, a cunta
ntsu'hui cha' tsu'hue 'in um lo'o nch-
gaa jun ta'a na, 5 si'yana nducua tloo
um cha' nu cua' mdi'in tyaa Ndiose
nu ntsu'hui cha' qui'ni ca'an 'in um la
ni' cuaan, tsaña'an cha' nu cua' ngune
'in um, cha' nu ñi nu lca cha' tsu'hue
'in Jesucristo, 6 lo' mdiyaan na se'en
ndi'in um tsaña'an cua' nguine yu'hui
na sca chcui chendyu, nguia ngui-
ton na, lo' nguilo na tsaña'an ndi'in
cha' 'in um ti' tsaan nu ngune 'in
um, lo' ncua cuiya' ti' um tsala ña'an
tlyu cha' tsu'hue 'in Ndiose, 7 cui'
cha' nu ngulo'o yu Epafras 'in um, yu
nu ta'a ngui'ni hua tñan 'in Ndiose
nu ndyu'hui cuiya' ti' hua 'in, yu nu
tsu'hue ngui'ni tñan 'in Cristo lja um,
8 ndaa yu suun lo'o hua tsala ña'an
tlyu cha' tsu'hue ntsu'hui 'in um si'ya
Espíritu 'in Ndiose. 9 Can' cha' ti' xa
ynan hua cha' ña'an ndi'in um, a ndla'
ti' hua chcui' lyi'o hua 'in Ndiose lo'
njñan hua si'yana nde lyee la qui'ya
um cunta tsaña'an nu ndyi'o tiquee
ñi, cuaña'an ca cuiya' ti' um lo' ca
chcui la cha' tiyaa 'in um lo'o tso' nu
'in ñi, 10 ña'an ca si'yana tyi'an lo'o
um sca chendyu nu luhui tsaña'an
nchca ti' Ñi X'nan na, cunan um
ña'an nu quinu tsu'hue tiquee ñi lo'o
um si'ya nchgaa loo cha', cuaña'an
ca chcan' loo chendyu 'in um si'ya
tñan tsu'hue nu ngui'ni um, lo' qui'ya
la um cunta tsaña'an nguiaa cha' 'in
Ndiose, 11 cuaña'an caja la juesa 'in
um lo'o cha' cuiya' 'in ñi, tsaña'an
juesa nu ndyi'o la ni' cuaan, si'yana
chu'hui cha' tlyu ti' 'in um lo' ta loo
um lo'o cha' nu ndijin um, 12 tsu'hue
ntsu'hui tiquee um tyaa um xu'hue
'in Stina Ndiose, ñi nu mdaa cha'
cuiya' qui'ni ca'an cha' tsu'hue 'in na,
cui' cha' nu taa ñi 'in nchgaa nu cua'
mdo'o hui 'in ñi, nu nda'an loo xaa 'in
ñi. 13 Ngulo laa ñi 'in na se'en msñi
su'hua yaa' cha' tla yta 'in na, lo' cua'
mdi'in tyaa ñi 'in na tso' se'en ndlo
Sñe' ñi tñan, cui' nu ta'a lati 'in ñi,
14 cui' nu msu'hua lyiya' qui'ya 'in na
lo'o tne, lo' mdo'o laa na.

Si'ya Cristo m'ni chu'hue ñi cha' 'in na lo'o Ndiose

15 Cui' ñi lca ñi lcuin ca Ndiose, cui'
Ndiose nu a nchca tucui ña'an tloo, lo'
scati can' lca nu ndon loo lati nu ndlo
tñan 'in nchgaa loo cha'. 16 Si'yana
lo'o cunta 'in ñi nguia' nchgaa loo na
nu ndi'in ni' cuaan lo'o loo chendyu
re, na nu chcan' lo'o na nu a chcan',
nchgaa tucui nu nchcua se'en ndlo
tñan, nu ntsu'hui cha' cuiya' yaa', cui'
nu cuaan la tñan lyi'ya, lo'o yu nchca
bsya, nchgaa cha' re mducua suun na
si'ya ñi, a cunta si'yana quinu tsu'hue
tiquee ñi. 17 Cua' ndi'in ñi xa nu ti'
lyijyi tsaa' nchgaa loo na, lo' si'ya cha'
cuiya' 'in ñi ti' nguia quiñan nchgaa
loo cha'. 18 Cui' ñi lca ñi que 'in
jun ta'a na nu lca laa 'in ñi, cua' lca
ndi'in ñi ti' culoo, ñi nu ndon loo lati
nu mdyiqui'o lja ne' ngujui, se'en nu
ca chcan' loo si'yana scati ñi lca ñi
nu ndon loo lati, 19 can' cha' mdo'o
tiquee Stina Ndiose si'yana ca Sñe' ñi
tsaña'an lca ñi ycui' ca ñi, 20 lo' si'ya
ñi caja ña'an quinu tsu'hue nchgaa
loo cha' tloo ñi xiya', cha' nu nchca
loo chendyu re lo'o la ni' cuaan, cua'
m'ni chu'hue ñi cha' can' si'ya tne

Sñe' ñi nu nguilo la loo cusi. 21 Cui' cuañaan 'un, ti' culoo tijyo' nchca um sii' Ndiose, mna'an ti'i um 'in ñi, m'ni um tñan ngunan', una cua' ñii jui ña'an m'ni chu'hue um cha' 'in um lo'o ñi, 22 cui' si'ya cha' nu ngujui Sñe' ñi, ña'an ca si'yana tiya lo'o ñi 'in um tloo Ndiose luhui tloo um, a sca cha' nducui ncha'an 'in um, ñi a nducui 'a um qui'ya, 23 una cha' tsa quiñan um lo'o cha' nu ndiya qui'an ti' um, tla ndon um lo' a tyi'o tso' um loo cha' tsu'hue 'in Cristo, cha' nu nducua tloo um ti' xa ngune 'in um, cui' cha' nu nda'an ycui' ne' sca chcui chendyu, lo'on nan' yu Pablo nda'an ycuin' cha' re.

Tñan 'in Ndiose ngui'ni yu Pablo lja ne' gentil

24 Tsu'hue ntsu'hui tiqueen ndijin nu ti'i si'ya um, cuañaan ta'a nu ti'i nu ntsu'hui cha' tijin tsañaan mdijin Cristo, si'ya cha' 'in nchgaa nu ndiya qui'an ti' 'in ñi nu lca laa 'in ñi, 25 cui' tñan can' ngui'nin cua' ñii, tsañaan tñan nu mdaa Ndiose 'ñan nu cu'ni tsu'hue lo'o um, si'yana culyo scua lan cha' 'in ñi, 26 cha' nu ntsu'hui cutsi' 'in Ndiose ti' cua' s'ni la, a tucui nu ncua jlyo ti' cha' re, una cua' ñii ncua chcan' loo na lo'o nchgaa nu cua' mdo'o hui 'in ñi, 27 mdo'o tiquee Ndiose culyo scua la ñi cha' re lo'o jun, lo' ca cuiya' ti' jun tsala ña'an tsu'hue lo' tlyu xaa nu cua' jui 'in ne' gentil, cha' nu yu'hui cutsi' can', cui' Cristo nu ntsu'hui ni' cusya 'in um, lo' si'ya ñi nducua tloo um qui'ni ca'an 'in um loo xaa 'in ñi. 28 Cui' cha' 'in ñi lca nu nda'an ycui' hua lo' nsu'hua tiyaa hua 'in nchgaa tucui, ndlo'o hua 'in ne' tsañaan cha' tiyaa 'in Ndiose, ña'an ca si'yana tsa lo'o hua 'in nchgaa tucui tloo Ndiose lo'o sca cha' tiyaa nu chcui si'ya Cristo Jesús. 29 Can' cha' nsu'hua loon tñan re tsañaan cha' cuiya' nu ndaa ñi 'ñan, lo' lyee nxicu'ni cha' re ni' cusya 'ñan.

2

1 Nchca tin' si'yana ca jlyo ti' um tsala ña'an cha' nu ndijin si'ya um, a cunta si'ya jun nu ndi'in quichen Laodicea, tsatlyu lo'o nchgaa nu a nchca ña'an tloo 'ñan, 2 si'yana caja la cha' tnu tiquee 'in jun, ca sca cha' ti 'in jun si'ya cha' tsu'hue ndyi'o tiquee jun, cuañaan ca chcui la cha' tiyaa 'in jun, lo' qui'ya jun cunta tsala ña'an tlyu cha' nu yu'hui cutsi' 'in Stina Ndiose lo'o Cristo, 3 lo' si'ya Cristo quija lyoo nchgaa loo cha' tiyaa se'en nu qui'ya na cunta nchgaa cha'. 4 Nde cha' nchcuin' lo'o um si'yana a caja nu cuñilyi'o 'in um lo'o xca loo cha', uta si'yana cuti nchcui' ne' lo'o um. 5 Siya' a ndi'in lo'o um, una cusya 'ñan nchca na lo'o um, tsu'hue ntsu'hui tiqueen si'yana jlyo tin' tsu'hue ndi'in um, tla ndon um lo'o cha' 'in Cristo nu ndiya qui'an ti' um. 6 Can' cha' tsañaan nu ncuan xu'hue um 'in Ñi X'nan na Jesucristo, cui' cuañaan tyu'hui um chendyu sca cha' ti 'in um lo'o ñi, 7 tla tyon um lo' tsa quiñan la um culo um si'ya ñi, a cunta lo'o cha' nu ndiya qui'an ti' um, tyi'in tya tla um 'in um lo'o cha' can' tsañaan nu cua' m'ni cha'an um, lo' tyaa um xu'hue 'in Ndiose nchgaa xaa.

Chendyu nu cui ti si'ya Cristo

8 Xñi um cunta si'yana a caja nu cuñilyi'o 'in um lo'o scasca cha' tiyaa 'in nten chendyu, cha' nu a sca cunta ntsu'hui, tsañaan nguiaa cha' nu cua' ntsu'hui 'in ne', cha' nu nchca loo chendyu re, lo' si'i tsañaan nguiaa cha' 'in Cristo. 9 Si'yana Cristo chcui ña'an nguiaa cha' 'in Ndiose nguiaa cha' 'in ñi, 10 can' cha' a sca cha' ndiya lyijyi 'in um si'ya Cristo, ñi nu lca que 'in nchgaa nu ntsu'hui cha' cuiya' yaa' lo'o nchgaa nu nchca bsya. 11 A cunta si'ya ñi ncua circuncida 'in um, una si'i lo'o juesa 'in nten chendyu, cui' ca nu lo'o cha' cuiya' 'in ñi mscuan tloo um nchgaa cha' ngunan' nu ntsu'hui ni' cusya 'in um, cuañaan ncua circuncida 'in um si'ya Cristo. 12 Xa mducua tya um ña'an loo cha' ngujui um tsatlyu lo'o ñi, cui' cuañaan xa mdyiqui'o ñi, lo'o um mdyiqui'o um, loo nu ya qui'an

ti' um si'yana mdyiqui'o ñi lo'o cha' cuiya' 'in Ndiose. 13 Nu ncua ti' culoo a ntsu'hui chendyu 'in um si'ya qui'ya nducui um, a nchca xcuan tloo um nchgaa cha' ngunan' nu ntsu'hui ni' cusya 'in um, una mdaa ñi sca chendyu 'in um lo'o Cristo xa m'ni ñi cha' tlyu ti' 'in um si'ya nchgaa qui'ya 'in um, 14 cuañaan msi'yu co' ñi nchgaa cha' nu nguinu scua, cui' nu ndlo qui'ya 'in na, scasca cha' nu nducui ncha'an 'in na, una mxca ñi cha' can' xa mjyi'in ca'an ñi 'in na loo cusi, 15 ngulyaa ñi cha' cuiya' 'in nchgaa nu ndlo tñan lo'o nu nchca bsya, mdaa ñi cha' jyi'o 'in can' tloo nchgaa tucui, lo' m'ni ñi canan 'in la loo cusi. 16 Can' cha' a cu'ni cunta 'a um cha' caja nu chcui' tyijyin si'ya na nu nchcu um, uta lo'o na nu ndyi'yo um, ta si'ya scasca ta'a nu n'ni ne', xa nchcui coo', uta tsaan nu nxitñan' ne', 17 nchgaa cha' re ncua na sca xñii cha' nu ntsu'hui cha' caan, una cui' cha' 'in Cristo nchcui' na. 18 A taa um ya' caja nu chcui ndijin, ta chcui' si'yana a chcuan um cunta cha' tsu'hue nu qui'ni ca'an 'in um, cui' nu nducui ti' n'ni suun 'in tloo na'an nten lo' n'ni tnu 'in angujle, nguiten yu'hui ne' lo'o cha' nu a nchca ña'an ne', cua cha' ti ngui'ni siye' ne' si'yana coo' cha' tiyaa 'in ne'. 19 A n'ni cunta ne' 'in Cristo nu lca Que 'in na, ñi nu n'ni cha' ndlyo na tsaña'an nu nchca ti' Ndiose, na'an seen ñi 'in na, ngui'ni sca ñi 'in na tsaña'an nguiaa cha' 'in na lo'o se'en ntsu'hui cula na lo'o chcuin na. 20 'Un cua' ngujui um tsatlyu lo'o Cristo, cua' ngujui um lo'o cha' nu nchca loo chendyu re. ¿Ñi cha' ta ti' nxu'hua se'en um scasca la cha' nu ntsu'hui 'in nten chendyu? 21 Nchcui' ne': A cula' na re, a cu 'in na, ñi a ntsu'hui cha' qui'ni ca'an 'in na, 22 (lca na cha' tiyaa 'in nten chendyu tsaña'an nu ndlo'o ne' lo' ndlo ne' tñan), chacui' cha' nu ntsu'hui cha' tsatii cua' ña'aan ndlya' na 'in na. 23 Tsu'hue 'a cha' tiyaa lca na xque' ti' na tsaña'an nu nchcui' ne' lo'o ña'an nu n'ni suun ne', ticuii' ne' nxitijin ne' 'in ne' nu ti'i, una si'i can' cha' ndiyatii cha' ngunan' ndyi'o tiquee ne'.

3

1 Si'yana cua' mdyiqui'o um tsatlyu lo'o Cristo, quia nan um cha' nu nchca la ni' cuaan se'en nducua Cristo tso' cueen 'in Ndiose. 2 Chcua quiloo um cha' nu nchca la ni' cuaan, lo' si'i cha' nu nchca loo chendyu re. 3 Cu'ni um cunta si'yana cua' ngujui um, chendyu 'in um cua' ntsu'hui na tuyaa' Cristo tsatlyu lo'o Ndiose. 4 Xa nu caan Cristo, ñi nu lca chendyu 'in um, tsatlyu ca chcan' loo um lo'o ñi loo xaa 'in ñi.

Cha' 'in chendyu nu cui ti lo'o chendyu cula

5 Can' cha' cu'ni tyii um nchgaa cha' ngunan' nu ntsu'hui ni' cusya 'in um: Cha' nu nguiten yu'hui ne' lo'o cuilyi'o nten uta lo'o ña'an tucui ti, nchgaa loo cha' coo', cha' nu nchcui ti' ne', cha' nu a se'en ña'an, cha' ngunan' nu ndyi'o tiquee ne', a cunta lo'o cha' nu nchcui ti' ne' cha' cuilyiya', lo' su'hua ña'an ndi'in cha' re xa n'ni tnu ne' jo'o. 6 Si'ya cha' re Ndiose xitijin ñi 'in ne' nu ti'i, nchgaa nu lye' ti', 7 lo' nde chendyu nu mdu'hui um ti' culoo xa mda'an y'ni um cha' can'. 8 Una lo'o cha' re cula' ti' um: Cha' nsin' ti', cha' nu nchcuen tique' um, cha' ngunan', cha' nu ndaja ta'a um, cha' nu a se'en ña'an nchcua tu'hua um. 9 A chcui' 'a um cha' cuiñi lo'o ta'a um, si'yana cua' mscuan tloo um chendyu cula nu mdu'hui um ti' culoo, 10 lo' cua' mchcuan um sca chendyu nu cui ti, cunda sca tsaan nguia nchca cui la cha' tiyaa 'in um, cuaña'an tca chu'hui lyoo la um ña'an cha' 'in Ndiose, ñi nu ndaa chendyu 'in na. 11 Loo cha' re scaña'an ti ntsu'hui lyoo nchgaa tucui: Ne' Israel, ne' quita, nu ncua circuncida 'in lo'o nu a ncua na 'in, nu m'ni cha'an lo'o nu a m'ni cha'an, nu lca nguso nu cua' msi'i ne' 'in lo'o nu ngui'ni tñan cha' 'in ti, si'yana Cristo scati ñi lca ñi nu ndon loo, lo' ndi'in ñi lo'o nchgaa tucui. 12 Tyu'hui um chendyu tsaña'an n'ni sca nu cua' mdo'o hui 'in Ndiose, cua' msuhui ñi 'in um lo' ndyu'hui cuiya' ti' ñi 'in um,

can' cha' ña'an 'tnan ti' ta'a um lo'o nu chcui lca tiquee um, cu'ni um tsu'hue lo'o ta'a um, lo'o suun ña'an cu'ni um, ndyi'ya ti tsaa cha' 'in um, a cunta chu'hui cha' tlyu ti' 'in um. 13 Cha' ntsu'hui nu nsu'hua qui'ya ta'a, ta loo um 'in can', lo' cu'ni um cha' tlyu ti' 'in. Tsaña'an m'ni Cristo cha' tlyu ti' 'in um, cuaña'an cu'ni um cha' tlyu ti' 'in ta'a um. 14 Cha' nu lyee lati ndon loo chu'hui cha' tsu'hue 'in um scasca um, si'yana can' cha' nu nda yaa' nchca sca cha' ti 'in um. 15 Ndiose cu'ni ñi cha' tyi'in tsu'hue um lo' taa um ya' culo ñi tñan 'in um, can' cha' msi'ya ñi 'in um si'yana tsatlyu ca sca cha' ti' 'in um lo' quinu tsu'hue tiquee um lo'o ñi. 16 Tyaa um ya' cha'an yu'hui ycha' Cristo ni' cusya 'in um, culo'o um 'in ta'a um lo'o nchgaa loo cha' tiyaa, lo' taa um cha' tnu tiquee 'in, cula lo'o um 'in Ñi X'nan na lo'o nu chcui lca tiquee um, cuaña'an tyaa um xu'hue 'in ñi lo'o scasca jyiin, lo'o salmo, himno, lo'o coro. 17 Nchgaa tñan nu cu'ni um uta cha' nu chcui' um, cu'ni um 'in na lo'o cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na Jesús, cuaña'an ntsu'hui cha' tyaa um xu'hue 'in Stina Ndiose si'ya ñi.

Tyi'in tsu'hue na lo'o nchgaa tucui

18 'Un jun cuna'an, ca ja'an um 'in cuilyi'o um si'yana cuaña'an nchca ti' Ñi X'nan na. 19 Cui' cuaña'an 'un yu qui'yu, chu'hui cha' tsu'hue 'in um lo'o nten 'in um, lo' si'i la xnan cu'ni um lo'o can'. 20 A cunta 'un nu tsa suhue ti, nchgaa cha' ca ja'an um 'in nten cula 'in um, si'yana cuaña'an nchca ti' Ñi X'nan na. 21 'Un nu lca nten cula, a su'hua um cha' nsin' ti' tiquee sñe' um si'yana a lyi'un ti' can'. 22 Cui' cuaña'an 'un nu lca nguso, tu-cua um tñan nchgaa cha' nu chcui' x'nan um, si'i tsalja ndon ti can' ca'an ti' um cu'ni um tñan se'en nu quinu um tsu'hue lo'o can', cui' ca nu lo'o nu chcui lca tiquee um cu'ni um tñan si'yana ntsu'hui sca ytsen 'in um tloo Ndiose. 23 Nchgaa tñan nu cu'ni um, cu'ni um 'in na lo'o nu chcui lca tiquee um, si'yana lo'o cunta 'in Ñi X'nan na ngui'ni um 'in na, lo' si'i cunta 'in nten chendyu. 24 Si'yana cua' jlyo ti' um Ñi X'nan na ntsu'hui cha' taa ñi cha' tsu'hue nu qui'ni ca'an 'in um, si'yana lo'o cunta 'in Cristo ñi nu lca X'nan um ngui'ni um tñan can'. 25 Una nu cu'ni cha' ngunan' ticui' cha' ngunan' ca siya' can', si'yana scaña'an ti ntsu'hui cha' ca cuiya' cha' 'in nchgaa nten.

4

1 Cui' cuaña'an 'un nu lca x'nan nguso, cu'ni um tsu'hue lo'o nguso 'in um tsaña'an nu nga'an cha', si'yana cua' jlyo ti' um lo'o um ntsu'hui sca X'nan um la ni' cuaan. 2 Tsa quiñan um chcui' lyi'o um 'in Ndiose, tyon tiyaa um lo'o cha' can' lo' tyaa um xu'hue 'in ñi. 3 A cunta jñan um 'in ñi si'ya cha' 'in hua, si'yana taa Ñi X'nan na cha' cuiya' chcui' hua ycha' ñi, ña'an ca si'yana chu'hui lyoo ne' cha' nu ntsu'hui nchcun, cui' cha' 'in Cristo, nu si'ya ntsu'huin na'an chcuan, 4 si'yana tca culyo scua lan cha' re tsaña'an nu nga'an cha' chcuin'. 5 A cunta lo'o cha' tiyaa tyu'hui um chendyu tloo nten nu a ndiya qui'an ti', cunan um ña'an nu chcui' um lo'o ne' lja nu ti' ndyijyi xaa. 6 Lo'o cha' tiyaa ña'an chcui' um, tsaña'an nguiaa cha' 'in sca na nu yu'hui teje' 'in, lo' cuaña'an cunan um ña'an xcuen um 'in cunda scaa ne'.

Msla' ta'a yu Pablo lo'o jun

7 Yu ta'a na Tíquico, yu nu ndyu'hui cuiya' ti' na 'in, quitsa' yu 'in um tsaña'an ndi'in cha' 'ñan, lca yu sca ta'a ngui'ni na tñan lo' tsu'hue ngui'ni yu tñan 'in Ñi X'nan na. 8 Can' cha' msu'huan 'in yu tsaa yu se'en ndi'in um si'yana ca cuiya' ti' um ña'an ndi'in cha' 'in hua, lo' taa la yu cha' tnu tiquee 'in um, 9 a cunta lo'o yu Onésimo ngua'an tñan 'in, ticui' yu ta'a quichen tyi um, yu nu ndyu'hui cuiya' tin' 'in, lca yu sca yu ta'a na nu ñi ndi'in cha' 'in, cui' yu quitsa' yu 'in um nchgaa cha' nu nchca nde re. 10 Yu Aristarco nu ta'a ntsu'huin

na'an chcuan, nchcui' cha' yu 'in um. Lo'o yu Marco sñe' ta'a ngula Bernabé nchcui' cha' yu 'in um, cua' ycuin' lo'o um cha' 'in yu Marco, cha' tsaa yu se'en ndi'in um cuan xu'hue um 'in yu, 11 a cunta Jesús, yu nu nchcui' ne' lo'o lca Justo, nchcui' cha' 'in um, lo' tsalca nu nda yaa' 'ñan lo'o tñan 'in Ndiose snan ne' Israel ca lca yu nu nda'an ycui' tsaña'an ntsu'hui cha' culo ñi tñan 'in nten, cui' si'ya yu ndyija la cha' tnu tiquee 'ñan. 12 Lo'o yu Epafras nu lca nguso 'in Cristo nchcui' cha' yu 'in um, ticui' yu ta'a quichen tyi um. Lo'o nu chcui lca tiquee yu njñan yu 'in Ndiose nchgaa xaa si'ya um, si'yana tla tyon um lo' ca chcui la cha' tiyaa 'in um, tucua um tñan nchgaa cha' nu nchca ti' Ndiose. 13 Ndaan suun cha' 'in yu tsala ña'an lyee ntsu'hui yuhue ti' yu 'in um, tsatlyu lo'o jun nu ndi'in quichen Laodicea lo'o quichen Hierápolis. 14 A cunta lo'o yu Luca, yu nu n'ni rmiyu, nchcui' cha' yu 'in um, yu nu ndyu'hui cuiya' ti' na 'in. Lo'o yu Demas nchcui' cha' yu 'in um. 15 Cui' cuaña'an chcui' cha' um 'in jun nu ndi'in quichen Laodicea tñan loo hua, chcui' cha' um 'in yu Ninfas lo'o jun nu ndiyo' ti'in na'an 'in yu. 16 Xa tyi ycui' um quityi re se'en ndiyo' ti'in um, ca'an tñan um 'in na quichen Laodicea si'yana chcui' jun 'in na. Cui' cuaña'an quityi nu mchcuan jun cunta la quichen Laodicea, lo'o um ntsu'hui cha' chcui' um 'in na. 17 Chcui' um lo'o yu Arquipo si'yana su'hua loo yu tñan 'in Ñi X'nan na nu cua' mdaa ñi 'in yu. 18 Nan' yu Pablo, nde nchcui' chan' 'in um lo'o cha' nu ngua'an lo'o yaan'. Quia yu'hui ti' um 'ñan se'en ntsu'huin na'an chcuan. Cha' tsu'hue 'in Ndiose quinu lo'o um. Amen.

1 Tesalonicenses

Yu Pablo nchcui' cha' yu 'in jun Tesalónica

1 Nan' yu Pablo, yu Silvano lo'o Timoteo, ngua'an tñan hua quityi re 'in um, 'un jun ta'a na nu ndi'in quichen Tesalónica, 'un nu cua' ndi'in cunta 'in Stina Ndiose lo'o Ñi X'nan na Jesucristo. Cui' Stina Ndiose lo'o Ñi X'nan na Jesucristo taa ñi cha' tsu'hue nu chu'hui ni' cusya 'in um, lo' cu'ni ñi cha' tyi'in tsu'hue um.

Yu Pablo mdaa yu loo jun Tesalónica

2 Nchgaa xaa ndyaa hua xu'hue 'in Ndiose, njñan hua 'in ñi si'ya cha' 'in um, 3 lo' ndiya yu'hui ti' hua 'in um nchgaa xaa tloo Stina Ndiose lo'o ña'an nu ndiya qui'an ti' um 'in ñi, si'yana nsu'hua um juesa lo'o tñan 'in Ndiose si'ya cha' tsu'hue ndyi'o tiquee um, lja nu nducua quiloo um 'in Ñi X'nan na Jesucristo. 4 'Un jun ta'a na nu ndyu'hui cuiya' ti' Ndiose 'in, cua' jlyo ti' hua si'yana cui' ñi ngulohui ñi 'in um, 5 si'yana xa ycui' hua cha' tsu'hue 'in Ndiose lo'o um, a lca na chacui' cha' ti, cui' ca nu lo'o cha' cuiya' 'in Espíritu nu Luhui 'in Ndiose mdiyaa na ni' cusya 'in um, tsaña'an nu cua' jlyo ti' um ña'an ncua lca tiquee hua lo'o um si'yana ca nu tsu'hue 'in um. 6 Tsatlyu m'ni cha'an um 'in hua chcui ña'an nguiaa cha' 'in Ñi X'nan na, lo' siya' ndijin um scasca nu ti'i, una tsu'hue ntsu'hui tiquee um ncuan xu'hue um cha' tsu'hue 'in ñi si'ya Espíritu nu Luhui 'in ñi, 7 can' cha' nducua quiloo jun 'in um, nchgaa nu cua' ya qui'an ti' nu ndi'in se'en lyi'ya loo Macedonia lo'o Acaya. 8 Si'yana ti' la se'en ndi'in um mdyisnan mscua cueen cha' 'in Ñi X'nan na, si'i tsa se'en lyi'ya loo ti Macedonia lo'o Acaya, cui' ca nu nchgaa se'en cua' ngune cha' 'in um ña'an ndiya qui'an ti' um 'in Ndiose, lo' ñi a 'ni 'a cha' ti' taa hua suun cha' re lo'o jun, 9 si'yana ticuii' jun nchcui' jun ña'an ncuan xu'hue um 'in hua, ña'an mscuan tloo um lcuin jo'o xa ya qui'an ti' um, ña'an ca si'yana ca ja'an um 'in scati Ndiose nu lo'o ca, ñi nu cha' ñi ca lca Ndiose, 10 cuaña'an nta um 'in Sñe' ñi nu ntsu'hui cha' tyi'o la ni' cuaan, ñi nu m'ni Ndiose cha' mdyiqui'o, cui' Jesús, ñi nu ndlo laa 'in na se'en nu a qui'ni ca'an 'in na ti'i nu ntsu'hui cha' caan tiyaa xaa.

2

Tñan 'in Ndiose m'ni yu Pablo quichen Tesalónica

1 'Un jun ta'a na, cua' jlyo ti' um si'yana si'i cua cha' ti yaa hua se'en ndi'in um, 2 siya' mdijin hua nu ti'i quichen Filipos xa m'ni lyi'o 'tnan ne' 'in hua, ña'an nu cua' jlyo ti' um, una Ndiose mdaa ñi cha' tnu tiquee 'in hua ya ycui' hua cha' tsu'hue 'in ñi lo'o um lja yaan scasca nu ti'i 'in hua. 3 Lo' ña'an cha' nu cua' ycui' hua lo'o um, a ljyaan na chon' cha' cuiñi uta lo'o sca cha' mañan, ñi a mda'an ñilyi'o hua 'in um, 4 cui' ca nu nchcui' hua tsaña'an nchcui' sca yu nu cua' ngulohui Ndiose 'in nu mchcuan cunta si'yana chcui' cha' tsu'hue 'in ñi, una si'i si'yana quinu tsu'hue tiquee ne' lo'o hua, cui' ca nu si'yana quinu tsu'hue tiquee Ndiose, ñi nu jlyo ti' ña'an lca cusya 'in hua. 5 Ñi siya' lo' a ngunan hua ña'an xisque' hua 'in um, ña'an nu cua' jlyo ti' um, ñi a mducua tloo hua na nu ndi'in 'in um, cui' Ndiose jlyo ti' ñi nchgaa cha' re. 6 Ñi a mducua tloo hua caja nu taa loo hua, ta cu'ni tnu um 'in hua, siya' ntsu'hui suun 'in hua tucua tloo hua na nu ndi'in 'in um, si'yana lca hua nu cua' mdo'o hui ca 'in Cristo nu chcui' cha' tsu'hue 'in ñi. 7 Cui' ca nu lyee m'ni hua 'tnan 'in um, tsaña'an n'ni jun cuna'an 'tnan 'in sñe' jun. 8 Cuaña'an lyee 'a ncua lca tiquee hua lo'o um, a nguinu tsu'hue tiquee hua tsaloo ti cha' 'in Ndiose chcui' hua lo'o um, cui' ca nu lo'o cusya 'in hua ncua ti' hua tyaa hua loo nu lyee m'ni ta'a hua 'in um. 9 Quia yu'hui ti' um, 'un jun ta'a na, tsala ña'an mdijin hua,

tla lo' cucha m'ni hua tñan si'yana a ncua ti' hua su'hua hua cha' nduhue ti' tiquee um lja nu ycui' hua cha' tsu'hue 'in Ndiose lo'o um. 10 Cui' um jlyo ti' um ña'an nten lca hua, a cunta jlyo ti' Ndiose si'yana mdu'hui hua sca chendyu nu luhui, a cunta ñi ndi'in cha' 'in hua, lo' ñi a tucui nu ycui' cua' ña'an ti cha' 'in hua chcui lja nu mdi'in hua lo'o um, 'un jun ta'a na, 11 cui' um jlyo ti' um ña'an ycui' hua lo'o um, tsaña'an n'ni sti nu suhue ti lo'o sñe', mda cueen hua 'in um lo' mdaa hua cha' tnu tiquee 'in cunda scaa um, 12 lo' mxnu hua cunta 'in um si'yana tyi'an lo'o um sca chendyu nu luhui tsaña'an nu nchca ti' Ndiose, ñi nu msi'ya 'in um sten um loo xaa 'in ñi se'en ndlo ñi tñan. 13 Can' cha' lo'o huare' a ndla' ti' hua ndyaa hua xu'hue 'in Ndiose, si'yana ti' xa nu ycui' hua cha' 'in Ndiose lo'o um ncuan xu'hue um 'in na, una si'i ña'an nchca ti' ycha' nten chendyu, cui' ca nu tsaña'an nu lca na ycha' Ndiose, lo' nda yaa' na 'in um, 'un nu ndiya qui'an ti' 'in ñi. 14 'Un jun ta'a na, scaña'an ti yato'o 'in um lo'o jun nu ya qui'an ti' 'in Cristo Jesús, jun nu ndiyo' ti'in scasca se'en lyi'ya loo Judea nu cua' ntsu'hui Ndiose cunta 'in. Tsaña'an mdijin um nu ti'i si'ya ta'a quichen tyi um, cui' cuaña'an mdijin jun nu ti'i si'ya ne' judio, 15 cui' nu yjui 'in Ñi X'nan na Jesús, tsaña'an m'ni ne' lo'o ta'a quichen tyi ne' nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni, lo' cua' ñii mducui lyi'o ne' 'in hua. Nten can' a ja'an ne' 'in Ndiose, nxcuan tloo ne' 'in nchgaa tucui, 16 nchcui ndijin ne' si'yana a chcui' hua lo'o ne' gentil se'en nu tyi'o laa can', cuaña'an nguia nso' tucua ne' qui'ya chon' ne', una si'ya cha' can' lyee la xitijin Ndiose 'in ne' nu ti'i.

Mdo'o tiquee yu Pablo ña'an tloo yu 'in jun

17 'Un jun ta'a na, cua' s'ni a nchca ña'an ta'a na lo'o um, una ntsu'hui ti' hua 'in um nchgaa xaa, lo' lyee lca tiquee hua ña'an tloo hua 'in um, 18 can' cha' ngunan hua ña'an nu tsaa hua se'en ndi'in um, lo' nan' yu Pablo, tucua snan ya' ncua tin' tsa'an, una mducui ndijin Laxa'an. 19 ¿Ti ña'an ta cha' nu nducua tloo hua, nu ca tsu'hue ntsu'hui tiquee hua, nu chcuan hua cunta? ¿Ta si'i 'un lca um cha' can' tloo Ñi X'nan na Jesucristo xa nu quiaan ñi xiya'? 20 Cui' um lca um cha' nducui' ti' 'in hua, lo' si'ya um tsu'hue ntsu'hui tiquee hua.

3

1 Lo' si'yana a ncua quita hua lyee la, m'ni cuiya' hua cha' quinu hua tsa ycui' ti hua quichen Atenas, 2 lo' ca'an tñan hua 'in yu ta'a na Timoteo tsaa yu se'en ndi'in um, yu nu lca nguso 'in Ndiose, nu ta'a ngui'ni hua tñan nda'an ycui' hua cha' tsu'hue 'in Cristo, si'yana tyi'in tya tla yu 'in um lo'o cha' nu ndiya qui'an ti' um, a cunta taa yu cha' tnu tiquee 'in um, 3 ña'an ca si'yana ñi sca um a cu'ni na'an ti' um lo'o cha' nu ndijin um. Cua' jlyo ti' um la ña'an ntsu'hui cha' tyijyin na nu ti'i, 4 si'yana ti' xa nu mdi'in hua lo'o um msu'hua tiya hua 'in um si'yana ntsu'hui cha' tyijyin na nu ti'i, lo' cui' cuaña'an yato'o ña'an nu cua' jlyo ti' um. 5 Lo' si'yana lyee msu'huan cha' nduhue ti' tiqueen, can' cha' msu'huan 'in nu tsa ynan suun cha' ña'an ndi'in um lo'o cha' nu ndiya qui'an ti' um, ña'an tu' tsato'o xityu Laxa'an 'in um loo qui'ya, lo' cua cha' ti m'ni hua tñan lja um. 6 Una xa mxitucui Timoteo, tsu'hue 'a suun mdaa yu lo'o hua tsaña'an nu ndiya qui'an ti' um 'in Ndiose, ña'an ntsu'hui cha' tsu'hue 'in um lo'o ta'a um, a cunta nchgaa ya' ndiya yu'hui ti' um 'in hua tsu'hue ntsu'hui tiquee um, lyee lca tiquee um ña'an ta'a na lo'o um, tsaña'an nu lca tiquee hua ña'an hua 'in um. 7 Can' cha', 'un jun ta'a na, siya' lyee ndijin hua scasca nu ti'i, una jui cha' tnu tiquee 'in hua xa ynan hua cha' ña'an ndiya qui'an ti' um 'in Ndiose, 8 una cua' ñii mchca tsu'hue lca tiquee hua, si'yana nsu'hua loo um cha' 'in Ñi X'nan na. 9 Tsaña'an nu tsu'hue ntsu'hui tiquee

hua tloo Ndiose si'ya um, ñi a jlyo 'a ti' hua ña'an ti' tyaa hua xu'hue 'in ñi si'ya cha' re. 10 Tla lo' cucha nchcui' lyi'o hua 'in Ndiose si'yana tca ña'an ta'a na lo'o um xiya', lo' ca chcui la cha' 'in um lo'o cha' nu ndiya qui'an ti' um. 11 Stina Ndiose lo'o Ñi X'nan na Jesucristo sla ñi sca tucueen si'yana tca tiyaa hua se'en ndi'in um. 12 Ñi X'nan na cu'ni ñi cha' si'yana lyee la culo um lo' chu'hui cha' tsu'hue 'in um lo'o ta'a um, a cunta lo'o nchgaa la tucui, tsaña'an nu lca tiquee hua lo'o um, 13 ña'an ca si'yana tyi'in tya tla la ñi 'in um, lo' cu'ni ñi cha' ca luhui tloo um tiyaa um se'en nducua Stina Ndiose xa nu ntsu'hui cha' quiaan Ñi X'nan na Jesucristo tsatlyu lo'o nchgaa nu cua' mdo'o hui 'in ñi.

4

Chendyu nu ndyu'hui cuiya' ti' Ndiose

1 A cunta xca cha', 'un jun ta'a na, jñan hua cha' tsu'hue 'in um si'ya cha' 'in Ñi X'nan na Jesús, lo' ta cueen hua 'in um si'yana tsaña'an nu cua' m'ni cha'an um 'in hua, cuaña'an su'hua loo um lo' tyu'hui um sca chendyu nu luhui, cunan um ña'an nu quinu tsu'hue tiquee Ndiose lo'o um. 2 Cua' jlyo ti' um cha' nu cua' ngulo'o hua 'in um lo'o cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na Jesús, 3 si'yana Ndiose nchca ti' ñi cu'ni co'o um 'in um luhui, lo' tyi'o tso' um sii' cha' nu nguiten yu'hui ne' lo'o cuilyi'o nten. 4 Can' cha' cunda scaa um cunan um ña'an nu tyi'in um lo'o cuilyi'o um lo'o suun ña'an, lo'o sca cha' tiyaa nu luhui, 5 si'i ña'an n'ni ne' gentil nu a ndyu'hui lyoo 'in Ndiose, nu cua' ña'an ti n'ni ne' si'ya cha' ngunan' ntsu'hui tiquee ne'. 6 Xñi um cunta si'yana ñi sca um a cu'ni um ti'i lo'o ta'a ndiya qui'an ti' um, uta nde'en la mañan cu'ni um, si'yana Ñi X'nan na cu'ni ñi xñan bsya 'in nu ngui'ni cuaña'an, cui' cha' re cua' msu'hua tiya hua 'in um ti' culoo. 7 Si'i can' cha' msi'ya Ndiose 'in na si'yana ti' tyi'an na lo'o scasca cha' ngunan', cui' ca nu nchca ti' ñi si'yana tyu'hui na sca chendyu nu luhui tloo ñi. 8 Can' cha' nu nxcuan tloo cha' re, a nxcuan tloo 'in nten chendyu, cui' ca nu 'in Ndiose nxcuan tloo can', ñi nu cua' mdaa Espíritu nu Luhui chu'hui ni' cusya 'in na. 9 Una tsaña'an nu ntsu'hui cha' tsu'hue 'in na lo'o ta'a na, a 'ni 'a cha' ti' chcui' hua lo'o um loo quityi re, si'yana ycui' ca um m'ni cha'an um 'in Ndiose ña'an ntsu'hui cha' tyi'o cha' tsu'hue tiquee um lo'o ta'a um, 10 tsaña'an ngui'ni um lo'o nchgaa la ña'an jun ta'a na nu ndi'in se'en lyi'ya loo Macedonia, lo' jñan hua cha' tsu'hue 'in um, 'un jun ta'a na, si'yana nde lyee la su'hua loo um cha' re. 11 Cunan um ña'an tyi'in um lo'o suun ña'an, ndon ti' um culohui um cha' nu 'ni 'in um, lo' cu'ni um tñan tsaña'an nu cua' ycui' hua lo'o um, 12 ña'an ca si'yana a caja nu chcui' cua' ña'an ti cha' 'in um, ne' nu a ndiya qui'an ti' 'in Ndiose, ñi a tsa lyijyi na nu cunajo'o 'in um.

Xa quiaan Ñi X'nan na xiya'

13 A cunta, 'un jun ta'a na, nchca ti' hua si'yana ca cuiya' ti' um ña'an ndi'in cha' 'in ne' nu cua' ngujui, lo' a ca xi'in ti' um tsaña'an nguiaa cha' 'in nchgaa la ña'an nten nu a nducua tloo 'in ñi. 14 Si'yana cha' naa ndiya qui'an ti' na ngujui Jesús lo' mdyiqui'o ñi, cui' cuaña'an Ndiose lo'o Jesús ntsu'hui cha' quian lo'o ñi 'in nchgaa nu cua' ngujui, nu cua' ya qui'an ti' 'in ñi. 15 Can' cha' chcui' hua lo'o um tsaña'an juin Ñi X'nan na: Tsalca naa ne' nu lo'o xa quiaan Ñi X'nan na xiya', a ntsu'hui cha' chcua loo na 'in nu cua' ngujui, 16 si'yana ycui' ca Ñi X'nan na tyi'o ñi la ni' cuaan, cui' xa nchcui' cueen ñi lo'o cha' cuiya' nu tlyu 'in ñi tsatlyu lo'o angujle nu ndon loo lati, cui' ña'an lcaa tyi'o ne cuhuii 'in Ndiose, lo' nu ngujui nu ya qui'an ti' 'in Cristo, can' nu tyiqui'o culo nducua la, 17 xacan' naa ne' nu lo'o nu ti' ndi'in loo chendyu re, cu'ni Ndiose cha' chcuen na, tsatlyu tsa ycua na 'in Ñi X'nan na la ni' ndlaa, cuaña'an

ntsu'hui cha' tyi'in na lo'o Ñi X'nan na tsala xaa. 18 Can' cha' scasca um taa um cha' tnu tiquee 'in ta'a um lo'o cha' re.

5

1 Una tsañan nu ntsu'hui cha' tsato'o cha' re, ñi tsaan lo' ñi braa, a 'ni 'a cha' ti' chcui' hua lo'o um loo quityi re, 'un jun ta'a na, 2 si'yana jlyo tsu'hue ti' um cha' re. Tsaan nu ntsu'hui cha' quiaan Ñi X'nan na tsato'o na tsati ntyin tsañan nguiaa cha' 'in sca yu cunan nu ndyi'an tla, 3 cui' xa nu ljuin nten: Tsu'hue 'a ndi'in na, lo' a sca la cha', xacan' tsati ntyin caan sca nu ti'i nu cujlyo 'in ne' tsañan nchca ti' ti'i nu ndyi'an 'in ne' cuna'an nu ntsu'hui cha' ca cune' sñe', lo' a caja ñan tyi'o laa ne'. 4 Una 'un jun ta'a na, a nda'an 'a um se'en tla yta, ta xicutsen ti' um xa nu tsati ntyin tiyaa tsaan can' tsañan nguiaa cha' 'in sca yu cunan. 5 Si'yana nchgaa um lca um sñe' Ndiose nu cua' nda'an loo xaa 'in ñi, lo' a nda'an 'a na se'en tla. 6 Can' cha' a taa na ya' qui'ya sla na ñan nguiaa cha' 'in nchgaa la ñan nten, cui' ca nu tyi'in tiyaa na lo' tyi'in na ndii ti' na. 7 Si'yana tsalca nu a ndi'in ndii ti' ndijya' xa tla, lo' nu ndyi'yo tla nchca cu'hui can'. 8 Una nare' nu cua' nda'an loo xaa, tyi'in na chcui cha' tiyaa 'in na, —tsañan nguiaa cha' 'in sca nten nu cua' lco' cha' nu ndiya qui'an ti' nu culaa 'in, nu cua' ntsu'hui cha' tsu'hue 'in, nu ntsu'hui na que lo' nducua tloo tyi'o laa—. 9 Si'i can' cha' msi'ya Ndiose 'in na si'yana tyijyin na nu ti'i tiyaa xaa, cui' ca nu si'yana tyi'o laa na si'ya Ñi X'nan na Jesucristo, 10 ñi nu ngujui tñan loo na, cuañan tsatlyu tyi'in na lo'o ñi, siya' cua' ngujui na uta ti' lo'o na. 11 Can' cha' scasca um taa um cha' tnu tiquee lo' ta yaa' ta'a um lo'o cha' re, tsañan nu cua' ngui'ni um.

Mdaa yu Pablo cha' tnu tiquee 'in jun

12 Cua' ñii jñan hua cha' tsu'hue 'in um, 'un jun ta'a na, si'yana chu'hui yuhue ti' um 'in jun nu ngui'ni tñan lja um, jun nu ntsu'hui cunta 'in um si'ya cha' 'in Ñi X'nan na, cui' jun nu ndlo'o 'in um. 13 Si'ya tñan nu ngui'ni jun, su'hua loo um 'in jun loo nchgaa lca tiquee um, lo' ndyi'ya ti tyi'in um scasca um. 14 Cui' cuañan xnu hua cunta 'in um, 'un jun ta'a na, si'yana ta cueen um 'in jun nu nda'an lo'o cha' ndaja, lo' taa um cha' tnu tiquee 'in nu lu'un ti', a cunta ta yaa' um 'in nu na'an ti', chu'hui cha' tlyu ti' 'in um lo'o nchgaa tucui. 15 Xñi um cunta si'yana ñi sca um a cu'ni su'hua um 'in um lo'o nu ngui'ni ti'i lo'o um, cui' ca nu nchgaa xaa cu'ni um tsu'hue lo'o ta'a um, cui' cuañan lo'o nchgaa la tucui. 16 Ca tsu'hue chu'hui tiquee um nchgaa xaa. 17 A cula' ti' um chcui lyi'o um 'in Ndiose. 18 A cunta tyaa um xu'hue 'in Ndiose si'ya nchgaa loo cha', si'yana cuañan nchca ti' Ndiose cu'ni um si'ya Cristo Jesús. 19 A cujui xu'hua um tñan nu ngui'ni Espíritu 'in Ndiose. 20 Ñi a xcuan tloo um scasca cha' nu nxiycui' Ndiose 'in jun. 21 Lyohui um cunda scaa loo cha', lo' xu'hua se'en um cha' nu tsu'hue. 22 Tyi'o tso' um sii' nchgaa loo cha' ngunan'. 23 Lo' Ndiose, ñi nu n'ni cha' tyi'in tsu'hue na, cu'ni ñi cha' quinu luhui um sca chcui um: Espíritu 'in um, cusya 'in um, lo'o cunan' um. Cui' ñi xñi ñi cunta 'in um si'yana luhui tloo um xa nu quiaan Ñi X'nan na Jesucristo, 24 si'yana ñi ndi'in cha' 'in ñi nu nsi'ya 'in um, lo' cu'ni ñi cha' nu cua' mdi'in tyaa ñi.

Msla' ta'a yu Pablo lo'o jun

25 'Un jun ta'a na, chcui' lyi'o um 'in Ndiose si'ya cha' 'in hua. 26 Chcui' cha' um 'in nchgaa jun ta'a na tñan loo hua la sii' sca' jun lo'o sca cha' tiyaa nu luhui. 27 Culon tñan 'in um lo'o cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na, si'yana chcui' um quityi re tloo nchgaa jun ta'a na. 28 Cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na Jesucristo quinu lo'o um. Amen.

2 Tesalonicenses

Yu Pablo nchcui' cha' yu 'in jun Tesalónica

1 Nan' yu Pablo, yu Silvano lo'o Timoteo, ngua'an tñan hua sca quityi 'in um, 'un jun ta'a na nu ndi'in quichen Tesalónica, 'un nu cua' ndi'in cunta 'in Stina Ndiose lo'o Ñi X'nan na Jesucristo. 2 Cui' Stina Ndiose lo'o Ñi X'nan na Jesucristo taa ñi cha' tsu'hue nu chu'hui ni' cusya 'in um, lo' cu'ni ñi cha' tyi'in tsu'hue um.

Ndiose cu'ni ñi xñan bsya 'in nten xa quiaan Cristo

3 Nga'an cha' tyaa hua xu'hue 'in Ndiose nchgaa xaa si'ya cha' 'in um, 'un jun ta'a na, si'yana cuaña'an ntsu'hui cha' cu'ni hua, una lyee la si'yana nguia nguilo um lo'o cha' nu ndiya qui'an ti' um, a cunta si'yana lyee la ndo'o cha' tsu'hue tiquee um cunda scaa um lo'o ta'a um. 4 Can' cha' nducui ti' hua ndaa hua suun ña'an ndi'in cha' 'in um scasca se'en ndiyo' ti'in sñe' Ndiose, si'yana lyee ndiya qui'an ti' um lo' ndaa loo um scasca nu ti'i ndijin um, lo' a ngui'ni na'an ti' um lo'o cha' can'. 5 Lo'o cha' re ca cuiya' ti' na tsala ña'an tsu'hue n'ni Ndiose xñan bsya, ña'an ca si'yana taa ñi cha' cuiya' sten um se'en ndlo ñi tñan, lo' si'ya cha' re ndijin um nu ti'i cua' ñii, 6 una ntsu'hui suun 'in Ndiose xitijin ñi nu ti'i 'in nchgaa nu ngui'ni cha' ndijin um nu ti'i. 7 Ticui' cuaña'an cu'ni ñi cha' xitñan' na lo'o um, 'un nu ndijin nu ti'i cua' ñii, xa nu tyi'o Ñi X'nan na Jesús la ni' cuaan tsatlyu lo'o angujle nu tla cha' 'in, 8 lo' ljyaan ñi —ña'an nchca ti' sca quii' ndiquin, xitijin ñi nu ti'i 'in nu a yu'hui lyoo 'in Ndiose —, nu a mducua tñan tsaña'an nguiaa cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na Jesucristo, 9 can' nu tyijyin nu ti'i tsala xaa, —a ntsu'hui 'a xu'hue can' tloo Ñi X'nan na uta sten can' loo xaa nu tlyu 'in ñi—, 10 xa nu quiaan ñi xiya', nchgaa nu cua' mdo'o hui 'in ñi cu'ni tnu 'in ñi, lo' cuhue ti' na 'in ñi, naa nu cua' ya qui'an ti' 'in ñi, (lo' lja can' ntsu'hui um si'yana ya qui'an ti' um cha' nu ycui' hua). 11 Can' cha' nchgaa xaa njñan hua 'in Stina Ndiose si'ya cha' 'in um, si'yana cu'ni ñi cha' tsa yla ton um tsaña'an nu msi'ya ñi 'in um, lo' cu'ni ñi cha' su'hua ta um nchgaa loo tñan tsu'hue nu ndyi'o tiquee um lo'o cha' cuiya' 'in ñi, si'ya cha' nu ndiya qui'an ti' um, 12 ña'an ca si'yana cu'ni tnu um 'in Ñi X'nan na Jesucristo, lo' cuaña'an ca tsu'hue chu'hui tiquee ñi lo'o um, si'ya cha' tsu'hue 'in Stina Ndiose lo'o Ñi X'nan na Jesucristo.

2

Cha' 'in yu qui'yu nu lyee la cu'ni qui'ya

1 Una tsaña'an ntsu'hui cha' quiaan Ñi X'nan na Jesucristo, xa nu tsatlyu quio' ti'in na lo'o ñi, jñan hua cha' tsu'hue 'in um, 'un jun ta'a na, 2 si'yana a taa um ya' ca tinto um, ta caja nu su'hua tiquee um, uta chcui' si'yana Ndiose mxiycui' 'in, ta jui nu mtsa' 'in, uta chcui' si'yana cua' ngua'an tñan hua sca quityi 'in um, si'yana cua' ya tucua tsaan quiaan Ñi X'nan na. 3 Ñi scaña'an lo' a taa um ya' caja nu cuñilyi'o 'in um, si'yana a tsato'o cha' re cha' si'i culo nducua la tyi'o tso' ne' sii' Ndiose, xa ca chcan' loo yu qui'yu nu lyee la ngui'ni qui'ya, yu nu ntsu'hui cha' quinan' cusya 'in. 4 Lo' xiton yu ña'an ti'i yu 'in nchgaa loo na nu ndlo'o naan ne' lca Ndiose, uta scasca na nu ngui'ni tnu ne', tsaya' tiyaa yu cuiya' sten tucua yu ni' lyaa 'in Ndiose tsaña'an nchca ti' Ndiose, lo' cu'ni yu 'in yu si'yana lca yu Ndiose. 5 ¿Ta na a ndiya yu'hui ti' um si'yana cua' ycuin' cha' re xa mdi'in lo'o um? 6 Cua' jlyo ti' um ñi na nxican' ton 'in yu, ña'an ca si'yana tyi'o scua la cha' 'in yu xa nu tsa tucua tsaan can'. 7 Si'yana cha' ngunan' can' cua' mdyisnan nchca cunan na, una ntsu'hui sca nu nxican' ton cha' can', cuaña'an tsa quiñan na tsaya' nu a la 'a quine cueen nu nxican' ton 'in na.

8 La xacan' tyi'o scua la cha' 'in yu
lye' ti' can', —una Ñi X'nan na cujui
ñi 'in lo'o cha' nu tyi'o tu'hua ñi—, lo'
cujlyo ñi 'in xa quiaan ñi loo xaa 'in
ñi. 9 Yu lye' ti' can' caan yu si'ya cha'
cuiya' 'in laxa'an, cu'ni yu scasca cha'
nu tnu se'en nu cuhue ti' nten 'in yu
lo'o cha' mañan 'in, 10 cu'ni yu nchgaa
loo cha' ngunan' se'en nu cuñilyi'o yu
'in tsalca nu ntsu'hui cha' quinan',
si'yana a ncuan xu'hue ne' cha' nu
ñi 'in Ndiose nu tca culo laa 'in ne'.
11 Can' cha' Ndiose taa ñi cha' cuiya'
caja nu cuñilyi'o 'in ne', se'en nu tsa
qui'an ti' ne' cha' cuiñi, 12 cuaña'an
tsato'o quinan' nchgaa ne' nu a ya
qui'an ti' cha' nu ñi 'in Ndiose, si'yana
lyee la ncua lca tiquee ne' lo'o cha'
ngunan'.

Ngulohui Ndiose 'in jun si'yana tyi'o laa jun

13 Una huare' nchgaa xaa ntsu'hui
cha' tyaa hua xu'hue 'in Ndiose si'ya
um, 'un jun ta'a na nu ndyu'hui cuiya'
ti' Ñi X'nan na 'in, si'yana ti' lyijyi tñan
Ndiose chendyu xa cua' ngulohui ñi
'in um nu tyi'o laa um, si'ya Espíritu
nu nguia nsuhui 'in um, lo' si'ya cha'
nu ñi ndiya qui'an ti' um. 14 Cui'
si'ya cha' re msi'ya ñi 'in um loo nu
ngune 'in um cha' tsu'hue nu ycui'
hua, si'yana qui'ni ca'an 'in um sten
um loo xaa 'in Ñi X'nan na Jesucristo.
15 Can' cha' 'un jun ta'a na, xñi ton
um 'in um lo' xu'hua se'en um cha'
'in Ndiose nu cua' m'ni cha'an um,
nchgaa cha' nu cua' ycui' hua, uta
lo'o cha' nu ngua'an hua loo quityi.
16 Cui' Ñi X'nan na Jesucristo lo'o Stina
Ndiose, ñi nu m'ni 'tnan 'in na, mdaa
ñi cha' tnu tiquee 'in na tsala xaa, lo'
si'ya cha' tsu'hue can' 'in ñi nducua
tloo na cha' nu cua' mdi'in tyaa ñi,
17 lo' taa la ñi cha' tnu tiquee 'in um
nu cu'ni um scasca tñan tsu'hue, cui'
cuaña'an lo'o cha' nu chcui' um.

3

Su'hua loo na ycha' Ndiose

1 Xca ti cha', 'un jun ta'a na, chcui'
lyi'o um 'in Ndiose si'ya cha' 'in hua
si'yana ndla la quine yu'hui cha' 'in
Ñi X'nan na nchgaa se'en, lo' caja
nu cuan xu'hue 'in na tsaña'an nu
yato'o 'in um, 2 a cunta jñan um 'in
ñi si'yana tyi'o laa hua tuyaa' ne'
nducun', si'yana si'i nchgaa ne' ndiya
qui'an ti' ne'. 3 Una ñi ndi'in cha' 'in
Ñi X'nan na, cui' ñi xñi ton ñi 'in um
si'yana a tyu um loo cha' ngunan'.
4 Si'ya cha' 'in Ñi X'nan na a ngui'ni tu-
cua ti' hua lo'o um, jlyo ti' hua si'yana
ngui'ni um ña'an cha' nu cua' ycui'
hua lo'o um, lo' ti' tsa quiñan la um
cu'ni um 'in na. 5 Ñi X'nan na cu'ni ñi
cha' chu'hui cha' tsu'hue ni' cusya 'in
um tsaña'an ntsu'hui cha' tsu'hue 'in
Ndiose, lo' ta loo um tsaña'an mdijin
Cristo.

Qui'ni ca'an 'in na cu'ni na tñan

6 Culo hua tñan 'in um, 'un jun ta'a
na, lo'o cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na
Jesucristo, si'yana tyi'o tso' um sii'
nchgaa jun nu a se'en ña'an cha' 'in,
nu a xu'hua se'en ña'an cha' nu cua'
ngulo'o hua. 7 Cui' um jlyo ti' um
ña'an ntsu'hui cha' cu'ni cha'an um
'in hua, si'yana a mda'an hua lo'o
cha' a se'en ña'an lja um, 8 a tucui
nu ycu xu'hue hua na 'in, cui' ca nu
msu'hua hua juesa m'ni hua tñan tla
lo' cucha, si'yana a ncua ti' hua taa
hua tñan 'in um lyee la, 9 si'i si'yana
a ntsu'hui suun 'in hua jñan hua na
nu cunajo'o 'in hua, cui' ca nu m'ni
hua tñan se'en nu cu'ni cha'an um
'in hua. 10 Nde cha' mxnu hua xa
mdi'in na lo'o um: Cha' ntsu'hui nu a
cu'ni tñan, a najo'o cu can'. 11 Si'yana
ynan hua cha' ntsu'hui nu a se'en
ña'an cha' 'in ndi'in lja um, a n'ni
tñan, cui' ca nu nda'an ndijin tsaan
'in lo'o na nu 'in xca tucui. 12 Culo
hua tñan lo' jñan hua cha' tsu'hue 'in
can' lo'o cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na
Jesucristo, si'yana cu'ni tñan ndon ti',
lo' cuaña'an tyijyin yu'hui 'in. 13 Can'
cha' 'un jun ta'a na, a ca ndaja ti' um
cu'ni um tñan tsu'hue. 14 Cha' ntsu'hui
nu a ca ja'an lo'o cha' nu nchcui' hua
loo quityi re, xñi um cunta 'in um lo'o
can', lo' ñi a cu'ni 'a um cunta 'in, lo'
cuaña'an xijyi'o ti'. 15 Una si'i can' cha'

ña'an ti'i um 'in, cui' ca nu su'hua tiya um 'in can' tsaña'an nchca ti' sca ta'a na.

Yu Pablo msla' ta'a yu lo'o jun

16 Cui' Ñi X'nan na nu n'ni cha' ndi'in tsu'hue na, taa la ñi cha' cuiya' tyi'in tsu'hue um nchgaa xaa lo'o nch-
gaa loo cha', lo' Ñi X'nan na chu'hui ñi cunta 'in um nchgaa um. 17 Nan' yu Pablo, nde cha' nu ngua'an lo'o yaan' can, ndeña'an nsu'huan niin nchgaa quityi nu nda'an. 18 Cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na Jesucristo quinu lo'o um nchgaa um. Amen.

1 Timoteo

Yu Pablo nchcui' cha' yu 'in Timoteo

1 Nan' yu Pablo, nu ngua'an tñan Jesucristo 'in lo'o cha' cuiya' 'in Ndiose,
Ñi nu Ndlo laa 'in na, tsatlyu lo'o cha'
cuiya' 'in Ñi X'nan na Jesucristo, ñi
nu nducua tloo na 'in. 2 Nde ngua'an
tñan sca quityi 'in, Timoteo, nu cha'
ñi ca lca ña'an nchca ti' sca sñen' nu
ndiya qui'an ti' 'in Ndiose. Nchca
tin' si'yana Stina Ndiose lo'o Ñi X'nan
na Cristo Jesús taa ñi cha' tsu'hue nu
chu'hui ni' cusya 'in, ña'an 'tnan ti' ñi
'in, lo' cu'ni ñi cha' tyi'in tsu'hue.

Msu'hua tiyaa yu Pablo si'ya cha' 'in yu cuiñi

3 Cui' tsaña'an nu cua' ycuin' lo'o
xa nu mdo'on ngui'an se'en lyi'ya loo
Macedonia, si'yana quinu quichen
Efeso, lo' chcui' lo'o cunda scaa yu
can' si'yana a culo'o 'a yu cha' nu a
nchcua ta'a lo'o ña'an cha' nu ndlo'o
na. 4 Ñi a ton nscan 'a yu scasca cha'
nu ndlo que nten, cui' cuaña'an lo'o
ña'an nu naan nten cula 'in na, si'yana
lca na cha' nu a chcan' la ndiyatii,
tsaloo nchcui' tyijyin ti ne' si'ya cha'
can', ñi a nda yaa' na culo lo'o cha'
'in Ndiose ña'an nu ntsu'hui cha' tsa
qui'an ti' na 'in ñi, can' cha' xnu cunta
cha' re 'in. 5 Nde cha' nchcuin' lo'o
si'yana chu'hui cha' tsu'hue 'in na
lo'o ta'a na lo'o sca cusya nu luhui,
lo'o cha' tiyaa nu ñi, si'yana cha'
ñi ca ndiya qui'an ti' na 'in Ndiose.
6 Si'yana ntsu'hui nu cua' mdo'o tso'
sii' cha' re, lo' nguia ncha'an scasca
cha' nu a ntsu'hui lyoo, 7 nchca ti' yu
ca yu sca nu ndlo'o cha' 'in lee, una
a ndyi'ya yu cha' tiyaa ña'an cha' nu
ndi'in tyaa yu lo' ñi cha' nu nchcui' yu.
8 Nchgaa na cua' jlyo ti' na si'yana lee
nu mxnu scua Ndiose tsu'hue 'a na,
cha' cua na tsa ncha'an na 'in na ña'an
nu ntsu'hui cha'. 9 Qui'ya na cunta
si'yana lee can' a nguinu scua na si'ya
nten nu tsu'hue, cui' ca nu si'ya nten
nu lye' ti' nu nducun', nten qui'ya
chendyu nu a ndiya qui'an ti' 'in
Ndiose, nu nxcuan tloo 'in ñi nchcui'
ca'an 'in ñi, nu ndujui nten, lo'o nu
ndujui 'in sti lo'o jyi'an, 10 a cunta
si'ya cha' 'in nu nguiten yu'hui lo'o ne'
cuna'an, uta lo'o ta'a qui'yu, si'ya nu
ndyi'ya cunan 'in ta'a nten, si'ya nten
cuiñi, lo'o nu n'ni tyi'ya 'in Ndiose xa
nchcui' cha' cuiñi, lo'o si'ya scasca la
ña'an cha' nu a nchcua ta'a lo'o cha'
nu ñi nu ndlo'o na, 11 tsaña'an nguiaa
cha' tsu'hue 'in Cristo, cui' cha' nu
tsu'hue lati 'in Ndiose, ñi nu tlyu lati,
lo' mxnu ñi cunta 'ñan si'yana chcuin'
cha' re.

Tñan 'in Ndiose ngui'ni yu Pablo

12 Ndyaan xu'hue 'in Ñi X'nan na
Cristo Jesús, ñi nu ndaa juesa 'ñan,
si'yana msu'hua loo ñi 'ñan cu'ni tñan
re 'in ñi, 13 siya' mdajan 'in ñi ti' culoo,
mducui ncha'an 'in ñi, cua' ña'an ti
ycuin' lo'o ñi. Una Ndiose mña'an
'tnan ti' ñi 'ñan si'yana a ngu'yan cha'
tiyaa ña'an nu m'nin xa ti' lyijyi tsa
qui'an tin' 'in ñi. 14 Una mtsa'an
yu'hui cusya 'ñan lo'o cha' tsu'hue
'in Ñi X'nan na, lo' si'ya Cristo Jesús
jui ña'an ya qui'an tin' 'in ñi, m'ni ñi
cha' si'yana chu'hui cha' tsu'hue 'ñan
lo'o nten. 15 Nde sca cha' nu ñi lo'
a ntsu'hui cha' cu'ni tucua ti' na lo'o
na: Cristo Jesús yaan ñi loo chendyu
re si'yana culo laa ñi 'in nten qui'ya
chendyu, lo' nan' lcan nu lyee lati
nducui qui'ya. 16 Can' cha' lyee la
mña'an 'tnan ti' Ndiose 'ñan, si'yana
ca chcan' loo tsala ña'an tlyu cha'
tsu'hue ntsu'hui 'in Jesucristo lo'on,
can' chcua quiloo nchgaa nten nu
ntsu'hui cha' tsa qui'an ti' 'in ñi se'en
nu caja chendyu nu a tsatii 'a 'in ne'.
17 Can' cha' ñi nu lca Ree tsala xaa,
ñi nu a ntsu'hui 'a cha' caja, ñi a tca
ña'an tloo na, cui' Ndiose ñi nu ndon
loo lati lo' tiyaa la ñi, scati ñi ntsu'hui
cha' cu'ni tnu na tsala xaa. Amen.
18 Timoteo sñen', cui' cha' re xnun
cunta 'in, su'hua juesa cu'ni tñan 'in
Ndiose tsaña'an cha' nu mxiycui' ñi 'in
nu mjñan cha' 'in ti' culoo, 19 su'hua
loo cha' nu ndiya qui'an ti', xñi cunta
'in lo'o sca cha' tiyaa nu luhui, si'yana

ntsu'hui nu cua' mscuan tloo cha' nu ya qui'an ti', lo' nde ngunan' yu'hui can', 20 cui' cha' re yato'o 'in yu Himeneo lo'o yu Jantro, una cua' mdyaan 'in yu yaa' Laxa'an, si'yana qui'ya yu cunta a chcui' ca'an 'a yu 'in Ndiose. Ña'an chcui' lyi'o na 'in Ndiose.

2

1 Cua' ñii chcuin' lo'o sca cha' nu ndon loo lati, si'yana a jlya ti' jun jñan jun 'in Ndiose, tyaa jun xu'hue 'in ñi, lo' chcui' lyi'o jun 'in ñi si'ya cha' 'in nchgaa tucui, 2 lo'o cha' 'in ree, lo'o nchgaa la ña'an bsya nu ndlo tñan 'in na, si'yana tca tyi'in tsu'hue na, a sca la cha' caan 'in na, lo' tyu'hui na sca chendyu nu luhui ña'an nu nchca ti' Ndiose. 3 Si'yana nde cha' nu tsu'hue lo' ndyu'hui cuiya' ti' Ndiose, ñi nu Ndlo laa 'in na: 4 Nchca ti' ñi si'yana nchgaa nten tyi'o laa ne', lo' qui'ya ne' cunta ña'an cha' nu ñi 'in ñi. 5 Si'yana scati Ndiose ntsu'hui, lo' scati nu tca tyi'o cha' 'in nten tloo Ndiose, can' nu lca Jesucristo. 6 Mdyaa ñi 'in ñi lo' cuaña'an msu'hua lyiya' ñi qui'ya 'in nchgaa nten, cui' cha' nu mdyi'o scua la xa nu ya tucua tsaan can'. 7 Cui' si'ya cha' re ngulo ton Ndiose 'ñan, si'yana tsa ycuin' cha' tsu'hue 'in ñi, lo' can sca nu mdo'o hui ca 'in ñi, (Cristo jlyo ti' ñi si'yana nchcuin' cha' nu ñi), a cunta can sca nu culo'o 'in ne' gentil ña'an nu ntsu'hui cha' tsa qui'an ti' ne' cha' nu ñi. 8 Nchca tin' si'yana nchgaa yu qui'yu chcui' lyi'o yu 'in Ndiose nchgaa se'en, scuen yu yaa' yu lo'o sca cusya nu ñi, lo' si'i na nchcuen tique' yu uta nsuun yu. 9 Cui' cuaña'an jun cuna'an xñi jun cunta ña'an te' ntsu'hui cha' co' jun, si'i na cu'ni chu'hue jun que jun ndyijyin cuiya', uta lo'o chacui' oro, uta lo'o na nu nduhui, ta co' jun chacui' te' nu ntsu'hui lyoo. 10 Cui' ca nu culo'o xñan jun 'in jun lo'o scasca loo tñan tsu'hue, si'yana cuaña'an nga'an cha' cu'ni jun cuna'an nu ndiya qui'an ti' 'in Ndiose. 11 Lo'o suun ña'an ton nscan jun se'en ndiyo' ti'in jun lo' chcua seen jun. 12 Si'yana a taan cha' cuiya' culo'o jun uta culo jun tñan 'in yu qui'yu, cui' ca nu chcua seen jun. 13 Si'yana culo nducua mtñan Ndiose 'in Adán, chon' nde'en can' mtñan ñi 'in Eva. 14 Si'i 'in Adán jui nu nguñilyi'o, cui' ca nu 'in nu cuna'an can', lo' yato'o m'ni ne' qui'ya. 15 Una tyi'o laa jun cuna'an xa nu tiyaan sñe' jun chendyu, cha' na nsu'hua loo jun cha' nu ndiya qui'an ti' jun, cha' ntsu'hui cha' tsu'hue 'in jun lo' ndu'hui jun sca chendyu nu luhui lo'o suun ña'an.

3

Cha' 'in yu nu ntsu'hui cunta 'in jun

1 Nde sca cha' nu ñi, cha' nde'en nu nchca ti' chu'hui cunta 'in jun ta'a na, sca tñan tsu'hue 'a ndyi'o tiquee can' cu'ni. 2 Una yu nu chu'hui cunta 'in jun nchca ti' sca yu nu ndu'hui sca chendyu nu luhui, a cunta scati cuilyi'o yu, nxñi yu cunta 'in yu, lo'o cha' tiyaa n'ni yu scaa cha', suun ña'an ndi'in cha' 'in yu, nducuan xu'hue yu 'in nten nu ndiyaa se'en ndi'in yu, lo' ndlo'o yu cha' 'in Ndiose, 3 si'i sca yu cu'hui, uta ndi'in suun yu, ta n'ni yu mañan lo'o tñi, cui' ca nu tsu'hue nten lca yu, nan yu ña'an nu tyi'in tsu'hue yu lo'o nten, lo' a nchcua quiloo yu 'in cha' cuilyiya'. 4 A cunta tsu'hue n'ni cunta yu se'en ndi'in yu, nchca ja'an sñe' yu 'in yu lo'o nchgaa cha', 5 (si'yana cha' sca yu nu a nchca 'in cu'ni cunta se'en ndi'in, ¿ña'an ta tca chu'hui yu cunta 'in jun nu cua' ya qui'an ti' 'in Ndiose?). 6 Si'i sca yu nu cune' tucueen 'in Ndiose, ña'an tu' tsato'o cu'ni siye' yu lo' tyu yu loo qui'ya tsaña'an mdyu laxa'an. 7 A cunta lo'o nten nu a ndiya qui'an ti' ndyu'hui cuiya' ti' 'in yu, a ndyijyi ña'an chcui' ne' cua' ña'an ti cha' 'in yu, ta tyu yu loo can' 'in laxa'an.

Cha' 'in jun un nda yaa' ni' lyaa

8 Ticui' cuaña'an yu nu ta yaa' ni' lyaa nchca ti' sca yu nu nxñi cunta 'in, ñi ndi'in cha' 'in yu, si'i sca yu cu'hui, ñi a n'ni yu mañan lo'o tñi, 9 cha' nxu'hua se'en yu cha' nu ndiya qui'an ti' yu, luhui cha' tiyaa 'in yu. 10 Una culo nducua la xñi jun cunta

'in yu cha' a sca cha' nducui ncha'an 'in yu, la xacan' tca quinu yu ta yaa' yu 'in jun. 11 Ticui' cuaña'an lo'o jun cuna'an nu ta yaa' ni' lyaa nchca ti' sca jun nu ñi ndi'in cha' 'in, si'i nu nda'an lo'o cha' nchca nchcui', nxñi jun cunta 'in jun, lo' nducua jun tñan nchgaa loo cha' tsu'hue. 12 A cunta yu nu nda yaa' ni' lyaa scati cuilyi'o yu, tsu'hue n'ni cunta yu se'en ndi'in yu lo'o sñe' yu tsatlyu lo'o nchgaa nu ndi'in na'an 'in yu. 13 Cha' tsu'hue nsu'hua loo yu tñan ni' lyaa, nde lyee la chu'hui cuiya' ti' jun 'in yu, caja la cha' tnu tiquee 'in yu lo'o cha' nu ndiya qui'an ti' yu si'ya Cristo Jesús.

Nde cha' tnu un ndiya qui'an ti' na

14 Nde ngua'an tñan sca quityi 'in, siya' ndyi'o tiqueen tsa'an se'en ndi'in nu ndla la, 15 una cha' nde'en la ña'an tiyan', nu'huin cua' jlyo ti' ña'an ntsu'hui cha' tsa lo'o cunta cha' re lo'o nchgaa jun ta'a na, si'yana tsatlyu lca na laa 'in Ndiose, ñi nu lo'o ca, nda'an lo'o na cha' nu ñi 'in ñi, lo' a caja nu culo ntan 'in na. 16 Nu cha' ñi s'ni nde cha' nu tlyu lati, nu nduhue ti' na, lo' ndiya qui'an ti' na: Ndiose yaan ñi tsaña'an nchca ti' sca nten, si'ya cha' cuiya' 'in Espíritu m'ni ñi canan nchgaa loo cha', na'an tloo angujle 'in ñi, jui nu mda'an ycui' cha' tsu'hue 'in ñi lo'o ne' gentil, lo' jui nu ya qui'an ti' 'in ñi loo chendyu re, ycuen ñi nde ni' cuaan lo'o sca cha' cuiya' nu tlyu 'in ñi.

4

Cha' 'in nten nu ndyi'o tso' sii' Ndiose

1 Una Espíritu ntsa' la si'yana tiyaa xaa ntsu'hui nu tyi'o tso' sii' cha' tsu'hue 'in Ndiose, tsato'o ton nscan can' 'in cui'in nu cuiñi, a cunta lo'o scasca cha' nu ndlo'o cui'in xa'an, 2 cui' si'ya cha' cuiñi nu nda'an ycui' scasca yu nu a ñi ndi'in cha' 'in, si'yana cua' mchcun cha' tiyaa 'in yu. 3 Nchcui ndijin yu se'en caja cuilyi'o nten, nchcui' yu si'yana cua' lca ti na tca cu na, cui' na nu mdaa Ndiose cuan xu'hue nchgaa nu ndiya qui'an ti' 'in ñi, nu cua' ngu'ya cunta ña'an nguiaa cha' nu ñi. 4 Si'yana nchgaa na nu msu'hua Ndiose, tsu'hue na, a nga'an cha' xcuan tloo na 'in na, cui' ca nu cuan xu'hue na 'in na lo'o nu chcui lca tiquee na, 5 lo' si'ya cha' 'in Ndiose xa nchcui' lyi'o na 'in ñi, nxnu luhui ñi cha' nchcu can'.

Cha' 'in jun nu tsu'hue n'ni tñan 'in Cristo

6 Cha' culo'o cha' re 'in jun ta'a na, tsu'hue 'a nducua tñan ña'an cha' 'in Jesucristo, lca sca nu mtsa'an yu'hui lo'o cha' nu luhui 'in Ndiose, cui' cha' nu ndlo'o na nu cua' nducui ncha'an. 7 A nchca cha' cu'ni cunta scasca cha' nu ngulo que nten cula, cha' nu a ntsu'hui lyoo, cui' ca nu su'hua juesa tyu'hui sca chendyu nu luhui tloo Ndiose. 8 Si'yana nu ndlo sa 'in lo'o scasca cha' cuijya, jo'o 'a ña'an nda yaa' cha' can', una cha' su'hua na juesa tyu'hui na sca chendyu nu luhui, si'i tsaloo chendyu ti re ta yaa' na, cui' ca nu cu'ni na tsu'hue lo'o na tsala xaa. 9 Nde sca cha' nu ñi, lo' ñi sca tucui a ntsu'hui cha' cu'ni tucua ti' lo'o na. 10 Si'ya cha' re can' cha' nsu'hua na juesa, ndijin na nu ti'i, si'yana nducua quiloo na 'in scati Ndiose nu lo'o ca, Ñi nu Ndlo laa 'in nchgaa nten, tsalca nu ndiya qui'an ti' 'in ñi. 11 Nchgaa cha' re ntsu'hui cha' chcui' lo' culo'o 'in nten. 12 A taa ya' caja nu xcuan tloo 'in siya' lca yu tsa suhue ti, cui' ca nu culo'o xñan 'in tloo jun ta'a na lo'o ña'an nu nchcui', lo'o ña'an nu n'ni, ña'an nu ntsu'hui cha' tsu'hue 'in, a cunta lo'o sca cusya nu ñi, lo'o ña'an nu ndiya qui'an ti' 'in Ndiose, lo'o sca cha' tiyaa nu luhui. 13 Lja nu ti' lyijyi tyi'an se'en ndi'in, chu'hui yuhue ti' chcui' quityi 'in Ndiose tloo jun ta'a na, ta cueen 'in jun lo' culo'o 'in jun. 14 Su'hua loo cha' tsu'hue nu cua' jui 'in xa nu mxiycui' Espíritu 'in yu nu ntsu'hui cunta 'in jun xa mdi'in tyaa yu yaa' yu 'in. 15 Chu'hui yuhue ti' cha' re, tsa quiñan cu'ni 'in na, ña'an ca si'yana nchgaa tucui ca cuiya' ti' ña'an nguia nguilo lo'o cha' 'in Ndiose. 16 Xñi cunta 'in, a cunta lo'o cha' nu ndlo'o.

Xñi ton 'in lo'o cha' re, cha' cuañ'an cu'ni, caja ñ'an tyi'o laa tsatlyu lo'o nchgaa nu quine 'in cha' nu nchcui'. Ñ'an ntsu'hui cha' tyi'in na.

5

1 A xun lo'o 'in jun nu lca nten cula, cui' ca nu chcui' lo'o can' ñ'an nchca ti' sca sti, lo' yu nu suhue la, cu'ni 'in yu ñ'an nchca ti' sca ta'a ngula, 2 jun cuna'an nu lca nten cula, cu'ni 'in jun ñ'an nchca ti' jyi'an, lo' ngüi' cuna'an tsa suhue ti, cu'ni 'in can' tsañ'an nchca ti' ta'a ngula, lo'o sca cha' tiyaa nu luhui. 3 Cu'ni cunta 'in jun cuna'an nu cha' ñi ca nguinu lo'o cha' ycui' ti. 4 Una nu ti' ndi'in sñe' uta sñe' ste', can' nu nga'an cha' cu'ni cunta 'in jun culo nducua la, cuañ'an tca xitucui can' cha' tsu'hue lo'o nten cula 'in, si'yana nde cha' tsu'hue nu ndyu'hui cuiya' ti' Ndiose. 5 Jun nu cha' ñi ca nguinu lo'o cha' ycui' ti nu ndi'in scati, can' nu nducua tloo 'in Ndiose, a ndla' ti' jun njñan jun lo' nchcui' lyi'o jun 'in ñi tla lo' cucha. 6 Una cha' nda'an jun ñ'an nu nchca ti' jun, ñ'an loo cha' na cua' ngujui jun. 7 Nchgaa cha' re culo'o 'in jun, si'yana a caja nu chcui' cuañ'an ti cha' 'in jun. 8 Si'yana nu a ntsu'hui cunta 'in ta nten 'in, ñi a n'ni cunta 'in nu ndi'in na'an 'in, ñ'an loo cha' na cua' mscuan tloo can' cha' 'in Ndiose, nducua la n'ni can' que ñ'an nchca ti' sca nten nu a ndiya qui'an ti'. 9 Una tsalca jun nu cua' ntsu'hui snan yla yjan nu nguiaa nde loo, can' nu nga'an cha' chcua nii loo quityi lo' ta yaa' jun 'in, cha' na scati yu qui'yu ta'a mdi'in, 10 cha' ndlo'o xñan can' 'in lo'o tñan nu ngui'ni, cha' m'ni co'o can' sñe', uta m'ni cunta can' 'in nu mdiyaa se'en ndi'in, ta mjyi'an can' quiya' jun ta'a na, ta mda yaa' 'in nu ndijin scasca nu ti'i, cha' m'ni can' nchgaa loo tñan tsu'hue. 11 Una tsalca jun nu tsa suhue la, nu nguinu lo'o cha' ycui' ti, a lo'o can' chcua nii loo quityi, si'yana tsati ntyin ca ti' caja nten 'in xiya', lo' tsato'o tyi'o tso' can' sii' Cristo, 12 cuañ'an so' tucua can' qui'ya chon', si'yana a mdo'o ñi cha' 'in lo'o cha' nu cua' mdi'in tyaa. 13 A cunta tyisnan tyi'an jun lo'o cha' ndaja scasca na'an, lo' si'i tsacan' ti, cui' ca nu lo'o cha' nchca nchcui', sten yu'hui jun lo'o scasca loo cha', lo' chcui' jun cha' nu a nga'an cha' chcui' jun. 14 Can' cha' nchca tin' si'yana tsalca jun nu tsa suhue ti, nu nguinu lo'o cha' ycui' ti, tsu'hue la cha' caja cuilyi'o can', tsu'hue ti cu'ni co'o jun sñe' jun, cu'ni jun cunta se'en ndi'in jun, xacan' a caja ñ'an chcui' ta'a cusuun na cua' ñ'an ti cha' 'in jun. 15 Si'yana ntsu'hui jun nu cua' mdo'o tso' lo' nducui cha'an can' 'in laxa'an. 16 Jun cuna'an nu nguinu lo'o cha' ycui' ti can', cha' ndi'in ta'a jun nu cua' ya qui'an ti' 'in Ndiose, can' nu nga'an cha' chu'hui cunta 'in jun, lo' si'i cunta 'in jun ta'a na tyi'in can', xacan' caja ñ'an ta yaa' jun 'in jun cuna'an nu cha' ñi ca nguinu lo'o cha' ycui' ti. 17 Lo' tsalca yu nu ntsu'hui cunta 'in jun ta'a na, cha' na tsu'hue nsu'hua loo yu tñan ntsu'hui yaa' yu, can' nu nga'an cha' tucua ta xñi can' siya', una lyee la ngui'ni ca'an cha' re 'in yu nu ndlo'o lo' nchcui' cha' 'in Ndiose. 18 Si'yana quityi 'in Ndiose nchcui' na: —A su'hua um quiso tu'hua bta xa ngui'ni 'in tñan—. A cunta nchcui' na: Sca yu nguso ntsu'hui suun 'in yu xñi yu siya' yu. 19 Cha' caja nu su'hua qui'ya 'in yu nu ntsu'hui cunta 'in jun ta'a na, a cu'ni cunta cha' can', cha' na a lo'o —tucua snan nu taa suun cha' can'—. 20 Una tsalca nu ti' ngui'ni qui'ya, tla cha' chcui' lo'o can' tloo jun ta'a na, cuañ'an chu'hui sca ytsen 'in jun scasca jun. 21 Tloo Ndiose lo'o Ñi X'nan na Jesucristo, lo'o tloo angujle nu mdo'o hui 'in ñi, jñan cha' tsu'hue 'in si'yana xu'hua se'en nchgaa cha' re ñ'an nu ntsu'hui cha', lo' nchca ti' si'yana scañ'an ti ca lca tiquee lo'o nchgaa tucui. 22 A nchca cha' ndla ndsa tyi'in tyaa yaa' 'in sca tucui, xñi cunta si'yana a tyi'o lo'o qui'ya 'in xca tucui. Tyu'hui sca chendyu nu luhui ti. 23 A co'o 'a chacui' tyi'a ti, cui' ca nu co'o tsa chin' vino si'ya cha' nu nchgaa xaa nchca ti'i tiquee. 24 Ntsu'hui

qui'ya cui' xaa nchca chcan' loo na siya' ti' lyijyi ca cuiya' cha' 'in na. Una ntsu'hui qui'ya nde loo la ndyi'o scua la na. 25 Ticui' cuañaan lo'o cha' tsu'hue, cui' xaa nchca chcan' loo na, lo' cha' a tyi'o scua la na cui' xaa, una tiyaa xaa ca chcan' loo na si'yana a tca chu'hui cutsi' na.

6

1 Cui' cuañaan nchgaa nguso nu cua' ntsu'hui x'nan, ntsu'hui cha' ca ja'an can' 'in x'nan lo'o nchgaa loo cha', xacan' a caja ñaan chcui' ca'an ne' 'in Ndiose uta lo'o cha' nu ndlo'o na. 2 Cha' x'nan can' lca jun nu ndiya qui'an ti', si'i si'yana lca can' sca ta'a na, ta can' cha' a caja nu ca ja'an 'in, cui' ca nu nde lyee la chu'hui yuhue ti' can' cu'ni tñan 'in x'nan. Si'yana nu nchcuan cunta tñan can' lca sca nu ndiya qui'an ti' lo' ndyu'hui cuiya' ti' Ndiose 'in. Nde cha' nu culo'o lo' ta cueen 'in jun.

Quinu tsu'hue tiquee na lo'o na nu ndi'in 'in na

3 Cha' ntsu'hui nu ndlo'o xca loo cha' nu a nchcua ta'a lo'o ñaan cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na Jesucristo, uta lo'o ñaan cha' nu luhui nu ndlo'o na, 4 can' nu mtsa'an yu'hui lo'o cha' siye', lo' a sca cha' jlyo ti', cua' jui mañan nchcui' tyijyin si'ya scasca loo cha' nu a ntsu'hui cunta, can' nchcua suun nchgaa loo cha' ngunan': Cha' njñan ti', cha' cusuun, cha' nu ndaja ta'a ne', a cunta cha' nu n'ni tucua ti' ta'a ne', 5 nchcui' tyijyin ne' scasca ne' si'yana a luhui cha' tiyaa 'in ne', ñi a ndyu'hui lyoo ne' cha' nu ñi, nchca ti' ne' ca cuilyiya' ne' si'ya cha' 'in Ndiose, can' cha' tyi'o tso' sii' nten nu lca cuañaan. 6 Cha' ñi si'yana cha' nu luhui 'in Ndiose lca na cha' cuilyiya' 'in na, cha' na tsu'hue ntsu'hui tiquee na lo'o na nu cua' ndi'in 'in na, 7 si'yana a sca na mdiyan lo'o na loo chendyu re, ticui' cuañaan xa caja na, a sca na tca cui'ya na. 8 Cha' ndi'in na nu najo'o 'in na, cha' ntsu'hui ste' na, quinu tsu'hue tiquee na lo'o tsacan' ti. 9 Una nten nu nchcua quiloo 'in cha' cuilyiya', tsato'o tyu ne' loo qui'ya uta loo can', mtsa'an yu'hui cusya 'in ne' lo'o cha' njñan ti' nu n'ni ti'i lo'o ne' ticuii' ne', lo' cuañaan tsato'o quinan' ne' siya' ti. 10 Si'yana xcua' nchgaa loo cha' ngunan' lca cha' nu nchcui ti' ne' tñi, si'ya cha' can' ntsu'hui nu cua' mdo'o tso' sii' cha' tsu'hue 'in Ndiose, lo' lyee 'a qui'an nu ti'i mdijin ne'.

Su'hua loo na cha' nu ndiya qui'an ti' na

11 Una nu'huin, yu nu ngui'ni tñan 'in Ndiose, tyi'o tso' sii' nchgaa loo cha' ngunan' re, lo' taa juesa chcui ncha'an cha' nu tsu'hue, cha' nu luhui, lo'o ñaan cha' nu ndiya qui'an ti' na, chu'hui cha' tsu'hue 'in lo'o nten, chu'hui cha' tlyu ti' 'in, a cunta lo'o suun ñaan cu'ni. 12 Taa juesa cu'ni canan lo'o cha' nu ndiya qui'an ti', su'hua loo chendyu nu a tsatii 'a, nu cua' jui 'in ti' xa msi'ya Ndiose 'in, cui' xa nu mdaa suun ñaan ya qui'an ti' 'in ñi tloo ndi'in qui'an jun ta'a na. 13 Tloo Ndiose, ñi nu ndaa chendyu 'in nchgaa loo na, lo'o tloo Ñi X'nan na Jesucristo, ñi nu tsu'hue ycui' lo' mdaa ñi suun tloo yu Poncio Pilato, can' cha' jñan cha' tsu'hue 'in: 14 Tsu'hue ti xu'hua se'en cha' re, xñi cunta si'yana a tnan' cha' 'in lo'o na tsaya' nu quiaan ñi X'nan na Jesucristo xiya'. 15 Ndiose cu'ni ñi cha' tsato'o cha' re sca tsaan nu cua' mdi'in tyaa ñi, cui' ñi nu tlyu lati cha' cuiya' ntsu'hui 'in, si'yana scati ñi lca ñi Ree nu tlyu lati, lo' lca ñi X'nan nchgaa tucui, 16 scati ñi lca ñi tsala xaa, ndi'in ñi sca loo xaa se'en nu a tca sten ñaan tucui ti, ñi sca nten a nchca ñaan 'in ñi, ñi a ntsu'hui cha' ñaan ne' 'in ñi, scati ñi cu'ni tnu na 'in ñi lo' culo ñi tñan tsala xaa. Amen. 17 Chcui' lo'o nten nu cuilyiya' si'yana a cu'ni siye' ne', a chcua quiloo can' cha' cuilyiya' 'in ne', si'yana lca na cha' cuiñi ti, cui' ca nu chcua quiloo can' 'in Ndiose, ñi nu lo'o ca, ñi nu ndaa nchgaa loo na nu najo'o 'in na tsaya' nu quinu tsu'hue tiquee na. 18 Chcui' lo'o ne' si'yana ca cuilyiya' ne', una lo'o nchgaa loo tñan tsu'hue nu cu'ni ne', a cunta tyi'o cha' tsu'hue tiquee ne' ta

yaa' ne' 'in nu 'ni cha' 'in, lo' a cu'ni tiji
ne' 'in ne', 19 cuañaan xu'hua se'en ne'
cha' cuilyiya' nu ta yaa' 'in ne' tsala
xaa, lo' su'hua loo ne' chendyu nu a
tsatii 'a 'in ne'.

Msla' ta'a yu Pablo lo'o Timoteo

20 Nu'huin Timoteo, xñi cunta tñan
nu cua' ntsu'hui yaa', a cu'ni cunta
scasca cha' nu ndlo que ne', cha' nu a
sca cunta ntsu'hui, cui' cuañaan lo'o
cha' nu ndlo'o ne' nu ljyaan loo cha'
cuiñi, 21 ntsu'hui nu nguia ncha'an
cha' can', lo' cua' mdo'o tso' sii' cha'
nu ndiya qui'an ti' na. Cha' tsu'hue 'in
Ndiose quinu lo'o. Amen.

2 Timoteo

Yu Pablo nchcui' cha' yu 'in Timoteo

1 Nan' yu Pablo, si'ya cha' cuiya' 'in
Ndiose ngua'an tñan Jesucristo 'ñan
tsa ycuin' cha' tsu'hue 'in ñi, ña'an
ntsu'hui cha' caja sca chendyu 'in na
si'ya Cristo Jesús. 2 Nde ngua'an tñan
sca quityi 'in, Timoteo, nu'huin lca
ña'an nchca ti' sca sñen' nu ta'a lati
'ñan, nchca tin' si'yana Stina Ndiose
lo'o Ñi X'nan na Jesucristo taa ñi cha'
tsu'hue nu chu'hui ni' cusya 'in, ña'an
'tnan ti' ñi 'in, lo' cu'ni ñi cha' tyi'in
tsu'hue.

Ntsu'hui cha' chcui' na cha' 'in Cristo

3 Nchgaa ya' nchcuin' lyi'on 'in
Ndiose tla lo' cucha, ndiya yu'hui tin'
'in, lo' ndyaan xu'hue 'in ñi, cui' ñi nu
'in tñan ngui'nin lo'o sca cha' tiyaa nu
luhui, tsaña'an nu m'ni nten cula 'ñan.
4 Xa ndiya yu'hui tin' ña'an nguilo
tyi'a quiloo, lca tiqueen si'yana cua'
cuna'an 'in lo' quinu tsu'hue lca
tiqueen. 5 Ndiya yu'hui tin' tsala ña'an
ndiya qui'an ti' 'in Ndiose, una culo
nducua lati ya qui'an ti' Loida nu lca
jyi'an cula, cui' cuaña'an lo'o Eunice
nu lca jyi'an, lo' jlyo tsu'hue tin'
si'yana lo'o nu'huin nguia ncha'an
cha' re. 6 Can' cha' cua' ñii nxu'huan
ti' si'yana su'hua loo cha' tsu'hue 'in
Ndiose nu cua' jui 'in xa mdi'in tyaan
yaan' 'in. 7 Si'yana Ndiose a mdaa
ñi cha' tsu'hue can' 'in na, ta si'yana
xicutsen ti' na, cui' ca nu si'yana ca
tnu tiquee na, chu'hui cha' tsu'hue
'in na lo'o nten, lo' xñi na cunta 'in
na. 8 Can' cha' a xijyi'o ti' chcui' cha'
tsu'hue 'in Ñi X'nan na, ñi a xijyi'o ti'
lo'on ña'an nu ntsu'huin na'an chcuan
si'ya cha' 'in Ndiose, cui' ca nu ca sca
cha' ti 'in na tyijyin na nu ti'i si'ya
cha' tsu'hue 'in Cristo nu nchcui' na,
lo' Ndiose ta yaa' ñi 'in na lo'o cha'
re, 9 ñi nu ngulo laa 'in na, msi'ya ñi
'in na si'yana tyu'hui na sca chendyu
nu luhui, una si'i si'yana nde'en la
tñan tsu'hue cua' m'ni na, cui' ca nu
si'ya cha' tsu'hue nu cua' jui 'in na
si'ya Cristo Jesús, cui' cha' re mdi'in
tyaa Ndiose xa nu ti' lyijyi tñan ñi
chendyu. 10 Una cua' mdyi'o scua la
cha' re xa nu yaan Jesucristo, Ñi nu
Ndlo laa 'in na, lo' msi'yu co' ñi nu ti'i
nu ljyan lo'o cha' ndyija, ngulyo scua
la ñi sca chendyu nu a ntsu'hui 'a cha'
ti' jlyo, si'ya cha' tsu'hue 'in Ndiose
nu ndiya qui'an ti' na. 11 Ngulo ton
ñi 'ñan si'yana chcuin' cha' tsu'hue 'in
ñi lo'o ne' gentil, ngua'an tñan ñi 'ñan
lja ne' si'yana culo'on 'in ne'. 12 Si'ya
cha' re ndijin nu ti'i, una a nxijyi'o tin'
si'yana jlyo tin' tucui ca 'in ya qui'an
tin'. Jlyo tsu'hue tin' si'yana tca 'in
ñi chu'hui ñi cunta tñan nu mdaa ñi
'ñan tsaya' tiyaa tsaan nu cua' mdi'in
tyaa ñi. 13 Chcui ncha'an cha' nu ñi
chcui ña'an nu cua' ycuin' lo'o, cha'
nu ndiya qui'an ti' na, a cunta chu'hui
cha' tsu'hue 'in lo'o ta'a na si'ya Cristo
Jesús. 14 Si'ya cha' cuiya' 'in Espíritu
nu Luhui 'in Ndiose nu ntsu'hui ni'
cusya 'in na, xñi cunta 'in lo'o tñan
nu cua' mdaa ñi cu'ni. 15 Cua' jlyo ti'
si'yana yu mdo'o se'en lca Asia ngula
yaa' yu 'ñan, cui' yu Figelo lo'o yu
Hermógenes. 16 Una su'hua yaa' Ñi
X'nan na 'in yu Onesíforo lo'o nchgaa
nu ndi'in na'an 'in yu, si'yana tyun 'a
ya' mdyaa yu cha' tnu tiquee 'ñan, a
mxijyi'o ti' yu lo'on siya' nchcan' lo'o
carena, 17 cui' ca nu xa mdiyaa yu
quichen Roma mda'an nan yu 'ñan
sca loo tñan tsaya' nguija lyoon 'in yu.
18 Can' cha' Ñi X'nan na cu'ni ñi cha'
qui'ni ca'an cha' tsu'hue 'in yu tsaan
nu quiaan ñi xiya'. Tsala ña'an mda
yaa' yu 'in na xa mdi'in na quichen
Efeso.

2

Cha' 'in nu ndon tsu'hue cu'ni tñan 'in Cristo

1 Can' cha' nu'huin sñen', su'hua
juesa lo'o cha' tsu'hue nu cua' mdaa
Cristo Jesús 'in. 2 Nchgaa cha' nu cua'
ngune 'in ycuin' tloo nten qui'an can',
cui' cuaña'an xnu cunta 'in na 'in yu
nu ñi ndi'in cha' 'in, si'yana lo'o can'

tca culo'o 'in xca tucui. 3 Can' cha' ta loo tyijyin nu ti'i tsaña'an nchca ti' sca sindatu nu tsu'hue ca 'in Jesucristo. 4 Ñi sca yu ngui'ni tñan sindatu, a nguiten yu'hui yu lo'o scasca loo tñan, cui' ca nu nan yu ña'an nu quinu tsu'hue tiquee x'nan yu lo'o yu. 5 Ticui' cuaña'an lo'o sca yu ndijya, a tca cu'ni yu canan cha' a quijya yu ña'an nu ntsu'hui cha'. 6 Cui' cuaña'an nguiaa cha' 'in sca yu n'ni tñan ni' quixin', culo nducua la cu'ni yu tñan, la xacan' xo' yu na nu yta yu. 7 Quiñan ti' cha' nu nchcuin' lo'o, lo' Ñi X'nan na sla la ñi cha' tiyaa 'in lo'o nchgaa cha' re. 8 Quia yu'hui ti' 'in Jesucristo, ta nten 'in Davi, ñi nu mdyiqui'o can', cui' cha' tsu'hue re nchcuin' cua' ñii, 9 lo' si'ya cha' re ndijin nu ti'i, ntsu'huin na'an chcuan tsaña'an nchca ti' sca yu nducun', una cha' 'in Ndiose a lo'o na ntsu'hui nchcun na. 10 Can' cha' nda loon lo'o nchgaa nu ti'i re, si'ya cha' 'in nchgaa nu cua' ngulohui Ndiose, ña'an ca si'yana lo'o can' tyi'o laa si'ya Cristo Jesús, lo' tyi'in can' loo xaa 'in ñi tsala xaa. 11 Nde sca cha' nu ñi: Cha' naa cua' ngujui na lo'o ñi, ticui' cuaña'an ntsu'hui cha' tyi'in na lo'o ñi. 12 Cha' tyijyin na nu ti'i si'ya ñi, ticui' cuaña'an ntsu'hui cha' culo na tñan lo'o ñi. Cha' xcuan tloo na 'in ñi, ticui' cuaña'an xcuan tloo ñi 'in na. 13 Cha' naa a nducua na tñan cha' nu nchcui' na, una nducua ñi tñan cha' nu nchcui' ñi, si'yana a ntsu'hui cha' xitsa'an ñi sca cha' nu cua' mdi'in tyaa ñi.

Cha' 'in jun nu tsu'hue n'ni tñan 'in Ndiose

14 Can' cha' xu'hua ti' jun lo'o cha' re, lo' ta cueen 'in jun lo'o cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na si'yana a chcui' tyijyin jun si'ya scasca cha' nu ndlo que jun, si'yana a la cu'ni na tsu'hue, cui' ca nu nde cu'ni na ti'i lo'o nu quine 'in cha' can'. 15 Su'hua juesa nu quinu tsu'hue tiquee Ndiose lo'o, tsaña'an nchca ti' sca nguso nu tsu'hue n'ni tñan, nu a sca cha' xijyi'o ti', si'yana nxñi tsu'hue cunta ña'an nguiaa cha' nu ñi 'in Ndiose. 16 A cu'ni cunta scasca cha' nu ndlo que ne', cha' nu a sca cunta ntsu'hui, si'yana nu nchcui' cha' can' nde lyee la nguia nguiten yu'hui loo cha' ngunan', 17 cuaña'an nguia nchcu loo na tsaña'an nchca ti' sca quicha, cui' cha' re yato'o 'in yu Himeneo lo'o yu Fileto, 18 mdo'o tso' yu sii' cha' nu ñi 'in Ndiose, nda'an ycui' yu si'yana cua' mdijin cha' nu tyiqui'o nten, lo' ngui'ni tinto yu 'in tucua snan jun nu cua' ya qui'an ti' 'in ñi. 19 Una suun nu mdi'in tyaa Ndiose tla ndi'in na, lo' ndeña'an nguinu scua cha' nu nchcui' na: —Ñi X'nan na ndyu'hui lyoo ñi tsalca nu nguiaa tso' 'in ñi—, lo' nde xca cha' nchcui' na: —Nchgaa nu ndiya qui'an ti' 'in Cristo tyi'o tso' sii' cha' ngunan'—. 20 Ña'an nchca ti' sca na'an tlyu, si'i nchgaa loo na ndi'in can' nguia' lo'o oro uta lo'o plata, cui' ca nu ntsu'hui nu nguia' lo'o yca uta lo'o yuu, lo' lja can' ntsu'hui nu ta'a lati 'in ne', lo' ntsu'hui nu a cunta ti' ne' lo'o. 21 Can' cha', cha' ntsu'hui nu tyi'o tso' sii' nchgaa loo cha' ngunan', ca can' ña'an nchca ti' sca nu ta'a lati 'in Ñi X'nan na, nu cui' tñan cu'ni ca, lo' ndon tiyaa can' cu'ni nchgaa loo tñan tsu'hue. 22 Cui' cuaña'an ntsu'hui cha' chcua tijyo' sii' scasca cha' tiyaa ngunan' nu nda'an lo'o yu tsa suhue ti, chcui ncha'an cha' tiyaa nu tsu'hue, cha' nu ndiya qui'an ti', chu'hui cha' tsu'hue 'in lo'o nchgaa tucui, lo' tyi'in tsu'hue lo'o ne' tsatlyu lo'o nchgaa jun nu ndiya qui'an ti' 'in Ñi X'nan na lo'o sca cusya nu luhui. 23 A cu'ni cunta scasca loo cha' nu ndlo que nten, cha' nu a sca cunta ntsu'hui, si'yana cua' jlyo ti' chacui' cha' cusuun n'ni cuton na. 24 Si'yana sca nguso 'in Ñi X'nan na, a ntsu'hui cha' tyi'in yu lo'o cha' cusuun, cui' ca nu nde cu'ni yu tsu'hue lo'o nchgaa tucui, a cunta tsu'hue ti culo'o yu 'in nten, lo' chu'hui cha' tlyu ti' 'in yu, 25 cuaña'an lo'o suun ña'an chcui' yu lo'o nu ti'i ti' 'in yu, tina'an taa Ndiose cha' cuiya' cha'an cha' tiyaa 'in can', lo' chu'hui lyoo cha' nu ñi, 26 lo' tyi'o loo can' se'en mxñi su'hua

yaa' laxa'an 'in. Ña'an ntsu'hui cha' cu'ni nten tiyaa xaa.

3

1 A cunta ca jlyo ti' si'yana tiyaa xaa ntsu'hui cha' caan tsaan nu chen nchcui. 2 Nten can' tsa 'in ti ne' chcua quiloo ne', chcui ti' ne' tñi, tnu 'a cu'ni ne' 'in ne', cu'ni siye' ne', taja ta'a ne', a ca ja'an 'a ne' 'in nten cula 'in ne', a xca 'a cha' ti' tsu'hue 'in ne', lo' ñi a tsa qui'an 'a ti' ne' 'in Ndiose, 3 ñi a chu'hui cha' tsu'hue 'in ne' lo'o ta'a ne', a cu'ni ne' cha' tlyu ti' si'ya cha' nu tla cusya 'in ne', su'hua ne' qui'ya 'in ta'a ne' lo'o cha' cuiñi, cu'ni ne' ña'an nu nchca ti' ne', chcua la ne', lo' xcuan tloo ne' nchgaa cha' tsu'hue, 4 tnan' ne' ticuii' ta'a tsu'hue ne', a cutsen ne' cu'ni ne' cua' ña'an ti, cha'an yu'hui cha' siye' 'in ne', lyee la su'hua loo ne' cha' nu nducui ti' ne' que cha' 'in Ndiose, 5 cu'ni ne' 'in ne' si'yana lyee ndiya qui'an ti' ne' 'in Ndiose, una lo'o ña'an nu n'ni ne' nxcuan tloo ne' cha' cuiya' 'in ñi. Can' cha' nu'huin ntsu'hui cha' tyi'o tso' sii' ne' nu lca cuña'an. 6 Si'yana ne' re nan ne' ña'an sten yu'hui ne' scasca na'an, lo' cuñilyi'o ne' 'in jun cuna'an nu chin' la cha' 'in, nu lyee 'a cua' m'ni qui'ya si'ya cha' ngunan' ndyi'o tiquee. 7 Siya' nchgaa xaa ngui'ni cha'an jun, una a ndyi'ya jun cunta ña'an cha' nu ñi 'in Ndiose. 8 Tsaña'an nu m'ni Janes lo'o Jambres mscuan tloo yu 'in Moisé, cui' cuña'an ngui'ni ne' re nxcuan tloo ne' cha' nu ñi 'in Ndiose, si'yana coo' cha' tiyaa 'in ne', a cunta mtnan' ne' cha' 'in ne' lo'o tso' 'in Ndiose. 9 Una a tsa quiñan ne' lyee la, si'yana cha' tinto can' 'in ne' tyi'o scua la na tsaña'an yato'o 'in chcuaa yu can'. 10 Una nu'huin cua' nguia ncha'an cha' 'in Ndiose nu ndlo'on, chendyu nu ndu'huin, lo'o cha' nu nducua quiloon, ña'an nu ndiya qui'an tin', ña'an nu ntsu'hui cha' tlyu ti' 'ñan, ña'an nu ntsu'hui cha' tsu'hue 'ñan, tsaña'an nda loon nchgaa loo cha', 11 lo' jlyo ti' tsala nu ti'i mdijin nchgaa se'en mda'an, jui nu mducui ncha'an 'ñan quichen Antioquía, Iconio lo'o Listra, scasca nu ti'i mdijin, una Ñi X'nan na, a siya' ngula yaa' ñi 'ñan. 12 Cui' cuña'an nchgaa nu nchca ti' tyu'hui sca chendyu nu luhui si'ya Cristo Jesús, a s'ni tyijyin can' scasca nu ti'i. 13 Una tsalca nu nducun' lo'o nu nda'an ñilyi'o 'in nten, nde lyee la nguia nguinan' yu'hui can', si'yana tsaña'an nu ñilyi'o can' 'in nten, cui' cuña'an ndyijyi nu cuñilyi'o 'in. 14 Una nu'huin tsa quiñan lo'o cha' nu cua' m'ni cha'an lo' ya qui'an ti', a cu'ni tucua ti' si'yana cua' jlyo ti' tucui ca ngulo'o 'in. 15 Si'yana ti' lyo' nu'huin yu'hui lyoo quityi 'in Ndiose, lo' ndaa na cha' tiyaa ña'an nu ntsu'hui cha' tyi'o laa loo nu tsa qui'an ti' 'in Cristo Jesús. 16 Nchgaa cha' nu nguinu scua loo quityi 'in Ndiose, cha' tiyaa 'in ñi ca lca na lo' najo'o na 'in na, ndlo'o na 'in na, n'ni chu'hue na cha' tiyaa 'in na, nda yaa' na 'in na ña'an ntsu'hui cha' tyon ñi na, a cunta ndlo'o na 'in na ña'an ntsu'hui cha' tyu'hui na sca chendyu nu luhui, 17 ña'an ca si'yana ca chcui cha' tiyaa 'in nchgaa sñe' Ndiose, lo' a sca cha' tsa lyijyi 'in can' nu cu'ni nchgaa loo tñan tsu'hue.

4

Tsa quiñan chcui' na cha' tsu'hue 'in Ndiose

1 Jñan cha' tsu'hue 'in tloo Ndiose lo'o Ñi X'nan na Jesucristo, ñi nu ntsu'hui cha' cu'ni xñan bsya 'in nchgaa nten tsatlyu lo'o ne' cua' ngujui, xa nu quiaan ñi xiya' lo' culo ñi tñan 'in na. 2 Can' cha' tyon tiyaa lo' chcui' cha' tsu'hue 'in Ndiose nchgaa xaa, cunan ña'an nu qui'ya ne' cunta lo'o cha' re, tla cha' chcui' lo'o ne', a cunta taa cha' tnu tiquee 'in ne', cui' cuña'an chu'hui cha' tlyu ti' 'in xa nu culo'o 'in ne'. 3 Si'yana tiyaa xaa a cu'ni cunta 'a ne' cha' nu ñi 'in Ndiose, cui' ca nu nde cunan ne' scasca nu culo'o 'in ne', se'en nu quine 'in ne' cha' nu ndu'hui cuiya' ti' ne', 4 tyi'o tso' ne' sii' cha' nu ñi 'in Ndiose, lo' chcui ncha'an ne' scasca cha' nu ndlo que nten. 5 Una nu'huin xñi cunta

'in lo'o nchgaa loo cha', ta loo tyi-
jyin scasca nu ti'i, chcui' cha' tsu'hue
'in Ndiose, lo' tucua tñan ña'an cha'
nu cua' mdaa ñi 'in. 6 Si'yana nan'
cua' mdyaan 'ñan, ntan ñi xaa cujui
ne' 'ñan, cua' nchcui cuii' tsaan nu
ntsu'hui cha' tyi'on loo chendyu re.
7 Nan' cua' m'nin canan lo'o tñan re,
cua' m'ni tyin tñan nu ntsu'hui cha'
cu'nin, lo' mxu'hua se'en cha' nu ya
qui'an tin'. 8 Cua' ñii ntan cha' tsu'hue
nu taa Ñi X'nan na 'ñan tsaan nu cua'
mdi'in tyaa ñi, ñi nu lca bse nu ñi
ndi'in cha' 'in, una si'i 'ñan nan' ti, cui'
ca nu lo'o nchgaa nu tsu'hue ntsu'hui
tiquee nta tsaan nu quiaan ñi xiya'.

Ycui' yu Pablo lo'o Timoteo sca cunta

9 Cha' tca caan se'en ndi'in nu ndla
la, 10 si'yana yu Demas ngula yaa'
yu 'ñan lo' mxitucui yu nde quichen
Tesalónica, si'yana lyee la lca tiquee
yu lo'o cha' nu nchca loo chendyu
re. Yu Crescente nguiaa yu se'en lca
Galacia, lo' yu Tito nguiaa yu se'en lca
Dalmacia, 11 xca ti yu Luca nguinu yu
lo'on. Can lo'o 'in yu Marco si'yana
tsu'hue nda yaa' yu 'ñan lo'o tñan 'in
Ndiose. 12 Yu Tíquico cua' ngua'an
tñan 'in yu nguiaa yu quichen Efeso.
13 Xa caan, quian 'ya te' nchcun' xaa
tlya', cui' nu mxnun quichen Troas
ña'an 'in yu Carpo, cui'ya nchgaa
quityi can' lo'o nu ndon loo la can'.
14 Yu Jantro cuityi chcuan can', lyee
'a mdaa yu cha' nsin' ti' 'ñan, una Ñi
X'nan na —su'hua lyiya' 'in yu cua'
ña'aan tñan m'ni yu—. 15 Cuaña'an
nu'huin xñi cunta 'in lo'o yu, si'yana
lyee 'a mna'an ti'i yu 'in na lo'o cha' nu
ndlo'o na. 16 Xa culoo ncua cuiya' cha'
'ñan tloo bsya, a tucui nu mda yaa'
'ñan, nchgaa tucui ngula yaa' 'ñan,
una jñan 'in Ndiose si'yana a cu'ni
cunta ñi cha' can'. 17 Una a ngula yaa'
Ñi X'nan na 'ñan, cui' ca nu mdaa ñi
juesa ycuin' ña'an nguiaa cha' tsu'hue
'in Ndiose, cuaña'an yato'o ngune 'in
nchgaa ne' gentil. Cui' ñi —ngulo
laa ñi 'ñan tu'hua cuichi—, 18 ticui'
cuaña'an culo laa Ñi X'nan na 'ñan lo'o
nchgaa la ña'an cha' nu ti' ljyaan 'ñan,
lo' cu'ni ñi cunta 'ñan tsaya' nu tyi'an
la se'en nu ndlo ñi tñan la ni' cuaan,
scati ñi cu'ni tnu na tsala xaa. Amen.

Msla' ta'a yu Pablo lo'o Timoteo

19 Chcui' cha' 'in Prisca lo'o Aquila
tñan loon, a cunta lo'o Onesíforo tsat-
lyu lo'o nu ndi'in na'an 'in yu. 20 Yu
Erasto nguinu yu quichen Corinto,
lo' yu Trófimo mxnun 'in yu quichen
Mileto si'yana ti'i yu. 21 Cha' tca caan
lja nu ti' lyijyi qui'ya ti'in tlya'. Yu Eu-
bulo nchcui' cha' yu 'in, a cunta lo'o
yu Pudente, yu Lino, Claudia, nchgaa
jun nchcui' cha' jun 'in. 22 Ñi X'nan
na Jesucristo tyi'in ñi lo'o tsala xaa,
cui' cha' tsu'hue 'in ñi quinu lo'o um
cunda scaa um. Amen.

Tito

Yu Pablo nchcui' cha' yu 'in Tito

1 Nan' yu Pablo nu lca nguso 'in
Ndiose, lo' Jesucristo ngua'an tñan ñi
'ñan tsa ycuin' cha' tsu'hue 'in ñi, ña'an
ca si'yana tsa qui'an ti' nchgaa nu cua'
ngulohui Ndiose 'in, lo' qui'ya can'
cunta ña'an ntsu'hui cha' tyu'hui sca
chendyu nu luhui, 2 lja nducua tloo
can' chendyu nu a tsatii 'a, sca cha'
nu cua' mdi'in tyaa Ndiose xa nu ti'
lyijyi tñan ñi chendyu, lo' a tca cuiñi
ñi. 3 Ya tucua tsaan ngulyo scua la ñi
cha' tsu'hue 'in ñi, lo' mxnu ñi cunta
'ñan si'yana chcuin' cha' re lo'o nten.
Cui' Ndiose, Ñi nu ndlo laa 'in na, lca
nu ngulo tñan 'ñan. 4 Ca'an tñan quityi
re 'in nu'huin Tito, nu lca ña'an nchca
ti' sca sñen' can lo'o cha' nu ndiya
qui'an ti' na. Nchca tin' si'yana Stina
Ndiose lo'o Ñi X'nan na Jesucristo, Ñi
nu ndlo laa 'in na, taa ñi cha' tsu'hue
nu chu'hui ni' cusya 'in, ña'an 'tnan ti'
ñi 'in, lo' cu'ni ñi cha' tyi'in tsu'hue.

Cha' 'in yu nu ntsu'hui cunta 'in jun

5 Nde cha' mxnun 'in se'en lca Creta
si'yana xnu scua nchgaa la ña'an cha'
nu ti' lyijyi, lo' cu'ni cha' tyi'o ton tu-
cua snan yu nu chu'hui cunta 'in jun
ta'a na cunda scaa quichen, tsaña'an
cha' nu cua' ycuin' lo'o. 6 Una nchca ti'
sca yu nu ndu'hui chendyu nu luhui,
a cunta scati cuilyi'o yu, lo' cha' lo'o
sñe' yu ndiya qui'an ti' 'in Ndiose, nu
a sca cha' nducui ncha'an 'in, lo' ñi a
lye' ti'. 7 Can' cha' yu nu chu'hui cunta
'in jun 'ni cha' sca yu nu ndu'hui
chendyu nu luhui, si'yana tñan 'in
Ndiose chu'hui yu cunta, nchca ti' sca
yu nu a siye', si'i la xnan nguisin' ti'
yu, si'i na nda'an yi'o yu, uta ndi'in
suun yu, a cunta cha' a n'ni yu mañan
lo'o tñi, 8 n'ni yu cunta 'in nchgaa nu
ndiyaa se'en ndi'in yu, nguia ncha'an
yu nchgaa cha' tsu'hue, nxñi yu cunta
'in yu, ñi ndi'in cha' 'in yu, luhui cha'
tiyaa 'in yu, lo' si'i la xnan n'ni yu
sca cha', 9 a cunta nxñi ton yu 'in
yu lo'o cha' tsu'hue nu m'ni cha'an
yu, la xacan' caja ña'an chcui' yu
cha' nu ñi 'in Ndiose lo'o xca tucui
lo' taa yu cha' tnu tiquee 'in can', a
cunta lo'o nu nchcui' ca'an cha' can',
cunan yu ña'an nu qui'ya can' cha'
tiyaa. 10 Si'yana qui'an 'a nu lye' ti'
ntsu'hui, lo' nchcui' can' chacui' cha'
nu a ntsu'hui cunta, nda'an ñilyi'o
can' 'in nten, lo' nu lyee lati ngui'ni
cuaña'an lca ta nten nu ncua circun-
cida 'in, 11 can' nu 'ni cha' tucun tucua
tu'hua, si'yana ngui'ni tinto ña'aan sca
na'an ne', ndlo'o can' cha' nu a sca
cunta ntsu'hui, se'en nu cu'ni can'
mañan lo'o tñi. 12 Ndeña'an ycui' sca
yu Creta, yu nu n'ni cunta nten ta'a
quichen tyi cha' nu nchcui': Ne' Creta,
a s'ni chacui' cha' cuiñi nchcui' ne',
lca ne' ña'an nchca ti' sca 'ni la, tu-
cun' ne' lo' ndaja ne'. 13 Cha' ñi ña'an
nchcui' yu re, can' cha' tla cha' chcui'
lo'o can' si'yana tyon ñi can' lo'o cha'
'in Ndiose, 14 lo' a cu'ni cunta 'a can'
cuento nu ndlo que ne' judio, uta cha'
nu ndlo'o nten nu nxcuan tloo cha'
nu ñi. 15 Si'yana tsalca nu luhui cha'
tiyaa 'in, nchgaa cha' luhui 'in can',
una nten nducun' nu a ndiya qui'an
ti', ñi sca cha' lo' a luhui 'in can', hasta
lo'o cha' tiyaa 'in lo'o cusya 'in coo' na.
16 Nchcui' can' si'yana ndiya qui'an
ti' 'in Ndiose, una a nchcua ta'a cha'
'in lo'o ña'an nu n'ni, lca can' sca nu
nducun' lo' lye' ti', a ca tñan can' cu'ni
tñan tsu'hue.

2

Tsaña'an nguiaa cha' nu ñi 'in Ndiose

1 Una nu'huin ntsu'hui cha' culo'o
'in jun chcui ña'an nguiaa cha' nu ñi
'in Ndiose. 2 Tsalca yu qui'yu nu lca
nten cula, nchca ti' si'yana xñi yu
cunta 'in yu, lo'o suun ña'an cu'ni yu,
lo'o cha' tiyaa cu'ni yu scaa cha', a
cunta tla tyon yu lo'o cha' nu ndiya
qui'an ti' yu, lo' chu'hui cha' tsu'hue
'in yu lo'o nten, cui' cuaña'an ta loo
yu lo'o nchgaa loo cha'. 3 Tsalca
jun cuna'an nu lca nten cula, ticui'
cuaña'an lo'o suun ña'an cu'ni jun, si'i
na tyi'an jun lo'o cha' nchca nchcui'

uta lo'o cha' ndyi'yo, cui' ca nu culo'o
xñan jun 'in jun lo'o cha' tsu'hue,
4 cuaña'an tca ta cueen jun 'in nchgaa
jun cuna'an nu tsa suhue ti nu ndi'in
cuilyi'o, si'yana chu'hui cha' tsu'hue
'in lo'o cuilyi'o lo'o sñe', 5 xñi can'
cunta 'in lo'o cha' tiyaa nu luhui, lo'
chu'hui yuhue ti' se'en ndi'in, cu'ni
can' nchgaa loo tñan tsu'hue, a cunta
ca ja'an can' 'in cuilyi'o, si'yana a
caja nu chcui' cua' ña'an ti lo'o cha'
tsu'hue 'in Ndiose. 6 Ticui' cuaña'an
lo'o yu tsa suhue ti, ta cueen 'in yu
si'yana xñi yu cunta 'in yu. 7 Nu'huin
culo'o xñan 'in lo'o nchgaa loo cha'
tsu'hue, cui' cuaña'an xñi cunta ña'an
culo'o 'in jun lo'o sca cusya nu ñi, 8 lo'
chcui' tsaña'an nguiaa cha' nu ñi 'in
Ndiose, si'yana a caja nu chcui' ta
si'i ña'an na, hasta lo'o yu nu ti'i ti'
'in na xijyi'o ti' yu, ñi a caja 'a ña'an
ti' chcui' ca'an can' 'in um. 9 Tsalca
jun nu lca nguso, ta cueen 'in jun
si'yana ca ja'an jun 'in x'nan jun, cu-
nan jun ña'an nu quinu tsu'hue lca
tiquee x'nan jun, lo' a xcuen jun 'in
can' cua' ña'an ti, 10 ñi a xñi su'hua
yaa' jun na 'in x'nan jun, cui' ca nu
ca ñi cha' 'in jun lo'o nchgaa loo cha',
si'yana cuaña'an tca cu'ni lo'o la ña'an
jun cha' tsu'hue 'in Ndiose, Ñi nu ndlo
laa 'in na. 11 Can' cha' ncua chcan' loo
cha' tsu'hue 'in Ndiose, si'yana tyi'o
laa nchgaa nten. 12 Cha' tsu'hue can'
ndlo'o na 'in na si'yana xcuan tloo na
nchgaa loo cha' ngunan' nu nchcui
ti' nten, lo' tyu'hui na sca chendyu
nu luhui, xñi na cunta 'in na tsaña'an
nu nchca ti' Ndiose, 13 cui' si'yana nta
na cha' tsu'hue nu cua' mdi'in tyaa
ñi xa nu ca chcan' loo cha' cuiya' 'in
Jesucristo, Ñi nu ndlo laa 'in na lo' lca
ñi Ndiose nu tlyu lati. 14 Mdyaa ñi 'in
ñi si'ya naa nten na, ña'an ca si'yana
tyi'o laa na se'en mda'an na loo cha'
ngunan', lo' suhui ñi 'in na si'yana
ca na sca nten nu tucua tloo ñi 'in,
nu su'hua loo nchgaa tñan tsu'hue.
15 Cui' cha' re culo'o lo' taa cha' tnu
tiquee 'in jun, a cunta tla cha' tyi'in
tyaa, lo' a caja nu xcuan tloo 'in.

3

Quinu luhui na si'ya cha' tsu'hue 'in Ndiose

1 Xu'hua ti' jun si'yana ca ja'an jun
'in bsya tnu lo'o bsya nu suhue la,
tucua jun tñan cha' nu chcui' can',
tsu'hue ntsu'hui tiquee jun cu'ni jun
nchgaa loo tñan tsu'hue. 2 A taja
jun 'in ñi sca tucui, a cunan jun cha'
cusuun, cui' ca nu cuti ti tsa cha' 'in
jun, lo' suun ña'an culo'o xñan jun 'in
jun lo'o nchgaa tucui. 3 Si'yana ti'
culoo lo'o nare' ncua na sca nu tinto,
m'ni lye' ti' na, mda'an quinan' yu'hui
na, siya' ti mdyaa na 'in na loo cha'
ngunan', nchgaa loo cha' nu nchcui
ti' nten, mda'an na ña'an nu ncua ti'
na, a cunta m'ni jñan ti' na, jui nu
mna'an ti'i 'in na lo' cuaña'an mna'an
ti'i na 'in can'. 4 Una ncua chcan' loo
cha' tsu'hue 'in Ndiose, Ñi nu ndlo
laa 'in na, tsala ña'an mña'an 'tnan
ti' ñi 'in nten, 5 ngulo laa ñi 'in na,
una si'i si'yana nde'en la tñan tsu'hue
nu cua' m'ni na, cui' ca nu si'ya cha'
tsu'hue 'in ñi, a cunta mjyi'an ñi 'in
na lo' m'ni ñi cha' lca na sca nten nu
cui ti, mxitsa'an ñi cha' tiyaa 'in na
si'ya Espíritu nu Luhui 'in ñi, 6 nu cua'
mdaa ñi cha'an yu'hui ni' cusya 'in na
si'ya Jesucristo, Ñi nu ndlo laa 'in na.
7 Si'ya cha' tsu'hue 'in ñi cua' nguinu
luhui na tloo ñi, cuaña'an tca chcuan
na chendyu nu a tsatii 'a 'in na, cui'
cha' nu nducua tloo na cua' ñii. 8 Nde
cha' nu ñi, lo' nchca tin' si'yana tyi'in
tya tla cha' re: Jun nu ndiya qui'an ti'
'in Ndiose su'hua loo jun nchgaa loo
cha' tsu'hue. Nde cha' nu tsu'hue lo'
nda yaa' na 'in nchgaa tucui. 9 Una
a sten yu'hui lo'o cha' tinto nu ndlo
que nten, cui' cuaña'an lo'o ña'an nu
naan ta nten cula 'in na, a taa ya' sten
lo'o cha' cusuun uta chcui' tyijyin lo'o
ne' si'ya cha' 'in lee, si'yana a ntsu'hui
lyoo cha' can' lo' a la nda yaa' na.
10 Cha' ntsu'hui nu nchca ti' su'hue
ti'in 'in jun ta'a na, chcui' tla lo'o can'
tucua snan ya', lo' cha' a cu'ni cunta
cha' can' siya' ti culo tso' 'in, 11 lo' ca
cuiya' ti' si'yana cua' ngunan' yu'hui
can' tsaña'an ngui'ni qui'ya, lo' ticuii'
nso' tucua qui'ya chon'.

Ycui' yu Pablo lo'o Tito sca cunta

12 Xa nu ca'an tñan 'in yu Artemas uta 'in yu Tíquico tsaa yu se'en ndi'in, cunan ña'an tsaa nu ndla lati quichen Nicópolis, si'yana can' ntsu'hui tiqueen ti'in tsaan nu quia ti'in tlya'. 13 Yu Zenas nu m'ni cha'an cha' 'in lee, lo'o yu Apolo can', cunan ña'an ta yaa' 'in yu lo'o na nu cunajo'o 'in yu tucueen tsaa yu, ña'an ca si'yana a sca na tsa lyijyi 'in yu. 14 Cuaña'an lo'o jun ta'a na, cu'ni cha'an la jun cu'ni jun nchgaa loo tñan tsu'hue lo' ta yaa' jun 'in nu 'ni cha' 'in, si'yana ca chcan' loo tñan nu ngui'ni jun.

Msla' ta'a yu Pablo lo'o yu Tito

15 Nchgaa jun ta'a ndi'in hua re nchcui' cha' jun 'in, cui' cuaña'an chcui' cha' 'in jun tñan loo hua, nchgaa ta'a tsu'hue na ta'a ndiya qui'an ti' na. Cui' cha' tsu'hue 'in Ndiose quinu lo'o um cunda scaa um. Amen.

Filemón

Yu Pablo nchcui' cha'yu 'in Filemón

1 Nan' yu Pablo nu ntsu'hui na'an chcuan si'ya cha' 'in Jesucristo, chcuaa hua lo'o yu ta'a na Timoteo ca'an tñan hua sca quityi re 'in um, ñi Filemón, 'un nu ndyu'hui cuiya' ti' hua 'in, nu sca loo ti tñan ngui'ni na lo'o um. 2 Nchcui' cha' hua 'in ñi ta'a na Apia, ñi nu ndyu'hui cuiya' ti' hua 'in, a cunta lo'o yu Arquipo, yu nu ta'a nsu'hua na juesa lo'o tñan 'in Ndiose, lo'o nchgaa la ña'an jun ta'a na nu ndiyo' ti'in ña'an 'in um. 3 Stina Ndiose lo'o Ñi X'nan na Jesucristo taa ñi cha' tsu'hue nu chu'hui ni' cusya 'in um, lo' cu'ni ñi cha' tyi'in tsu'hue um.

Nsu'hua loo yu Filemón cha' 'in Ndiose

4 Ndyaan xu'hue 'in Ndiose 'ñan, lo' nchgaa ya' nchcuin' lyi'on 'in ñi ndiya yu'hui tin' 'in um, 5 si'yana nen cha' ña'an ntsu'hui cha' tsu'hue 'in um, lo'o ña'an nu ndiya qui'an ti' um 'in Ñi X'nan na Jesús, cui' cuaña'an lca tiquee um lo'o nchgaa la ña'an jun ta'a na. 6 Njñan 'in Ndiose si'yana lo'o ña'an nu ndiya qui'an ti' um, cuaña'an qui'ya la um cunta tsala ña'an tlyu cha' tsu'hue nu cua' jui 'in um si'ya Cristo Jesús. 7 Cui' si'ya cha' tsu'hue nu ndyi'o tiquee um, can' cha' tsu'hue ntsu'hui tiquee hua, ndyijyi la cha' tnu tiquee 'in hua, lo' si'ya um, 'un ñi ta'a na, jui la cha' tnu tiquee 'in nchgaa la ña'an jun ta'a na.

Yu Pablo ycui' yu cha' 'in Onésimo

8 Siya' ntsu'hui suun 'ñan culon tñan 'in um lo'o cha' cuiya' 'in Cristo, 9 una tsu'hue lati jñan cha' tsu'hue 'in um tsaña'an nten nu lca um, nan' yu Pablo cua' culan, lo' ntsu'huin na'an chcuan si'ya cha' 'in Jesucristo. 10 Jñan cha' tsu'hue 'in um si'ya cha' 'in yu Onésimo, yu nu lca ña'an nchca ti' sca sñen' can, si'yana se'en ntsu'huin na'an chcuan ya qui'an ti' yu 'in Ndiose. 11 Jui sca xaa ncua yu sca nu a se'en ña'an cha' 'in, una cua' ñii tsatlyu tucua tloo na 'in yu. 12 Can' cha' nde ngua'an tñan 'in yu se'en ndi'in um, cuan xu'hue um 'in yu tsaña'an nducuan xu'hue um 'ñan nan'. 13 Lca tiqueen ti' quinu la yu lo'on, lo' ta yaa' yu 'ñan lo'o cunta 'in um se'en ntsu'huin na'an chcuan si'ya cha' tsu'hue 'in Ndiose nu nchcuin'. 14 Una a ncua tin' cu'nin sca cha' xa nu ti' lyijyi quitsan' 'in um, cui' ca nu nchca tin' cu'ni um sca cha' tsu'hue loo nchgaa lca tiquee um, lo' si'i lo'o juesa. 15 Tina'an si'ya cha' re mdo'o tso' yu sii' um sca co' xaa, si'yana xitucui yu lo' chcuan um cunta 'in yu tsala xaa, 16 una si'i ña'an nchca ti' sca nguso ti, cui' ca nu lyee la cu'ni cunta um 'in yu tsaña'an sca ta'a na nu ndyu'hui cuiya' ti' na 'in, si'yana cha' nu 'ñan lyee 'a ta'a yu 'ñan, una nde lyee la tso' nu 'in um, a cunta lca yu ta'a ndiya qui'an ti' um 'in Ñi X'nan na. 17 Cha' ñan ti' um lcan ta'a ndiya qui'an ti' um, cuan xu'hue um 'in yu tsaña'an nducuan xu'hue um 'ñan nan'. 18 Cha' ta nde'en la na m'ni yu lo'o um uta nducui yu 'in um, xnu um 'in na cunta 'ñan. 19 Nan' yu Pablo, cuin' ngua'an cha' re, nan' su'huan lyiyan' 'in na 'in um. Ntsu'hui suun 'ñan chcuin' lo'o um si'yana hasta lo'o cusya 'in um nducui um 'ñan. 20 Cha' ñi, 'un ñi ta'a na, nchca tin' si'yana cu'ni um sca cha' tsu'hue lo'on si'ya cha' 'in Ñi X'nan na, lo' taa um cha' tnu tiquee 'ñan si'yana sca cha' ti 'in na lo'o ñi. 21 A ngui'ni tucua tin' ngua'an quityi re 'in um si'yana jlyo tin' lyee lati cu'ni um que ña'an nu nchcuin' lo'o um. 22 A cunta cunan um se'en quinun xa ljyaan se'en ndi'in um, si'yana nducua tloon ña'an ta'a na lo'o um tsaña'an nu njñan um 'in Ndiose.

Msla' ta'a yu Pablo lo'o Filemón

23 Nchcui' cha' yu Epafras 'in um, yu nu ta'a ntsu'huin na'an chcuan si'ya cha' 'in Cristo Jesús. 24 Tsalca yu ta'a ngui'ni hua tñan nchcui' cha' yu 'in um: Yu Marco, yu Aristarco,

yu Demas, lo'o yu Luca. 25 Cui' cha'
tsu'hue 'in Ñi X'nan na Jesucristo
quinu yu'hui ni' cusya 'in um. Amen.

Hebreos

Nchcui' Ndiose lo'o na lo'o cunta 'in Sñe' ñi

1 Ndiose tyun 'a juesa ycui' ñi cua' s'ni, scasca ña'an ycui' ñi lo'o nu ncua
nten cula 'in na tsaña'an mxiycui' ñi
'in yu ncua nguso 'in ñi, 2 una ya tucua
tsaan, lo' cui' cua' ñii, Ndiose nchcui'
ñi lo'o na lo'o cunta 'in Sñe' ñi, nchgaa
loo cha' mdyaa ñi cunta 'in can', lo'
cui' si'ya ñi mtñan Ndiose chendyu,
3 lca ñi xaa 'in Ndiose, lo' chcui ña'an
lca Ndiose lca ñi, cui' ñi lyi'ya ñi cunta
nchgaa loo cha' si'yana tla cha' cuiya'
'in ñi lo'o cha' nu nchcui' ñi. Xa cua'
mxicuten ñi qui'ya 'in na —yten tu-
cua ñi tso' cueen 'in Ndiose nu ndu-
cua ni' cuaan—. 4 Yato'o ndon loo la
cha' 'in ñi que 'in angujle, si'yana tlyu
la cha' cuiya' jui 'in ñi que 'in can'.

Ndon loo la cha' 'in Sñe' Ndiose que 'in angujle

5 Si'yana ñi sca angujle lo' a juin
Ndiose lo'o: —Nu'huin lca Sñen', lo'
nan' lcan Sti cua' ñii—, lo' nde xca
cha' nu a ycui' ñi cha' 'in angujle: —
Nan' ntsu'hui cha' can Sti ñi, lo' cui'
ñi ntsu'hui cha' ca ñi sñen' nan'—
. 6 A cunta xa ca'an tñan ñi ycui'
ca Sñe' ñi loo chendyu re, ndeña'an
mdi'in tyaa ñi cha': —Nchgaa an-
gujle 'in Ndiose ntsu'hui cha' cu'ni
tnu 'in can'—. 7 Nde cha' nu m'ni
ca'an 'in angujle can': —Ngui'ni ñi
cha' si'yana sca cui'in ti lca angujle
'in ñi, lo' ngui'ni ñi cha' si'yana sca
quii' ti lca nguso can' 'in ñi—. 8 Una
ndeña'an nguinu scua cha' 'in Sñe' ñi:
—Se'en nu ndlo um tñan, 'un ñi nu lca
Ndiose, a ntsu'hui cha' tyii cha' cuiya'
'in um. Tsaña'an nu ndlo um tñan lca
na sca cha' cuiya' nu ñi. 9 Cui' si'yana
nsu'hua loo um cha' nu ñi, lo' nxcuan
tloo um cha' ngunan', can' cha' ngulo
ton Ndiose 'in um, ñi nu lca Ndiose
'in um, lo' m'ni ñi cha' si'yana lyee la
ca tsu'hue chu'hui tiquee um que 'in
nchgaa la tucui—. 10 Lo' ti' juin la
ñi: —'Un ñi nu lca X'nan hua, cui' um
mdi'in tyaa suun um chendyu re ti'
culoo, lo' ni' cuaan lca na nu mtñan
yaa' um. 11 Ña'aan na re tsatii cha'
'in na, una 'un ndi'in um tsala xaa,
lo' ña'aan na re nchca cula na tsaña'an
nchca ti' sca te', 12 ntsu'hui cha' xcun'
'in na tsaña'an nchca ti' sca te', lo'
cha'an ña'an na, una 'un scaña'an ti
um, ñi a ntsu'hui cha' tsatii cha' 'in
um—. 13 Si'yana ñi sca angujle lo' a
juin Ndiose lo'o: —Chcua tso' cueen
'ñan lja xicu'nin 'in ta'a cusuun quinu
nde tuquiya'—. 14 ¿Ta si'i nchgaa an-
gujle lca ña'an nchca ti' sca nguso 'in
Ndiose nu ngua'an tñan ñi ta yaa' 'in
tsalca nu ntsu'hui cha' culo laa ñi 'in?

2

Cha' tlyu lca na tsaña'an tyi'o laa na

1 Can' cha', 'ni cha' nde lyee la
su'hua loo na cha' nu cua' ngune 'in
na, cha' si'i nde chcua tijyo' na sii' cha'
can'. 2 Cha' tla nguinu scua cha' nu
ycui' angujle nu hasta m'ni cha' mdi-
jin nu ti'i nchgaa nu msti quiya' lo' a
ncua ja'an 'in na, 3 ¿ña'an la ca nare',
cha' a su'hua loo na sca cha' nu tlyu
nu ntsu'hui cha' culo laa 'in na? Cui'
cha' re lca na cha' nu ycui' Ñi X'nan na
culo nducua la, lo' nten nu ngune 'in
cha' re mxnu scua tla ne' 'in na lo'o na,
4 Ndiose mdaa ñi ca ñi suun lo'o cha'
nu mda'an ycui' jun can' lo'o scasca
cha' nu tnu nu m'ni ñi, cha' nu cuhue
ti' ne', lo' ncua chcan' loo scasca cha'
cuiya' 'in ñi, a cunta Espíritu nu Luhui
'in ñi mtsa scasca cha' cuiya' 'in jun
tsaña'an nu ncua ti' ñi. Ñi nu mducua
suun cha' tyi'o laa na 5 Si'yana Ndiose
a mxnu ñi cha' cuiya' yaa' angujle nu
culo tñan chendyu tiyaa xaa, tsaña'an
cha' nu mdyisnan nchcui' na cua' ñii.
6 Una ntsu'hui nu ycui' sca cha', lo'
ndeña'an nguinu scua na: ¿—Tucui
lca yu qui'yu, si'yana chu'hui yuhue
ti' um 'in yu, lo' tucui lca sñe' yu
si'yana su'hua loo um 'in? 7 Sca co'
xaa m'ni lyo' la um 'in yu que 'in an-
gujle, una yato'o mscuen cuaan um
'in yu lo' msu'hua loo um 'in yu, mdaa
um cha' cuiya' 'in yu si'yana culo yu
tñan nchgaa na nu mtñan yaa' um, 8 a
sca cha' ta a nguinu nde tuquiya' yu
—. Cha' cuaña'an mxnu ñi nchgaa loo

cha' yaa' yu, a sca cha' ta a nguinu
cunta 'in yu xacan', una ti' lyijyi ca
chcan' loo cha' si'yana culo yu tñan
nchgaa loo cha'. 9 Una cua' nan' 'ya na
'in Jesús, —ñi nu m'ni lyo' la Ndiose 'in
que 'in angujle, una cua' ñii mscuen
cuaan ñi 'in can', msu'hua loo ñi 'in
— si'ya cha' nu mdijin ñi nu ti'i xa
ngujui ñi, lo' si'ya cha' tsu'hue nu m'ni
Ndiose lo'o nchgaa nten m'ni ñi cha'
ngujui can' tñan loo na. 10 Ndiose
ntsu'hui ñi cunta nchgaa loo cha',
lo' si'ya ñi nguia' nchgaa loo na, lo'
mdo'o tiquee ñi tsa lo'o ñi qui'an 'a
nten nu ca sñe' ñi la ni' cuaan, can'
cha' ntsu'hui suun 'in ñi mdaa ñi cha'
cuiya' mdijin Jesús nu ti'i, lo' cuaña'an
cu'ni chcui ñi cha' 'in can', ñi nu mdu-
cua suun cha' tyi'o laa nten. 11 Si'yana
ñi nu ngui'ni cha' nguinu luhui nten
tloo Ndiose, lo' nu cua' mxnu luhui
ñi 'in can' sca sti ti ñi lo'o, can' cha'
a nxijyi'o ti' ñi chcui' ñi lo'o can' lca
ta'a ngula ñi, 12 lo' ndeña'an juin ñi:
—Chcuin' lo'o ta'an tucui ca lca um,
lo' lja se'en ndiyo' ti'in hua taan loo
um—. 13 Nde xca cha' nu ycui' ñi: —
Nan' tyi'in tyaan quiloon 'in Ndiose—
. Lo' xiya' juin ñi: —Ña'an jan ñi, nde
ndi'in nan' lo'o sñe' Ndiose nu mdaa
ñi 'ñan—. 14 Tsaña'an nu lca na cunan'
nten chendyu, cui' cuaña'an ncua ñi
ycui' ñi, lo' ngujui ñi si'yana cujlyo
ñi 'in laxa'an nu ntsu'hui cha' cuiya'
'in lo'o cha' ndyija, 15 lo' culo laa ñi
'in nchgaa nu nsñi su'hua yaa' cha'
ndyija 'in lja nu nda'an ytsen can' loo
chendyu re. 16 Cua' jlyo ti' na si'yana
a yu'hui yuhue ti' ñi 'in angujle, cui'
ca nu —msu'hua yuhue ti' tiquee ñi
'in sñe' ta nten 'in Abraham—. 17 Can'
cha' m'ni 'a cha' m'ni ñi 'in ñi tsaña'an
ndi'in cha' 'in ta'a ñi lo'o nchgaa loo
cha', ña'an ca si'yana ña'an 'tnan ti'
ñi 'in nten lo' ca ñi sca nu ndon loo
lati nu nsu'hua loo tñan 'in Ndiose,
lo' xicuten ñi qui'ya 'in na. 18 Loo nu
ycui' ñi mdijin ñi scasca nu ti'i, can'
cha' nchca 'in ñi ta yaa' ñi 'in nchgaa
nu ndijin cha'.

3

Ndon loo la Cristo que 'in Moisé

1 Can' cha', 'un jun ta'a na nu cua'
msuhui Ndiose 'in, 'un nu cua' msi'ya
Ndiose 'in quiaa nde ni' cuaan, su'hua
loo um 'in Cristo Jesús, ñi nu ndiya
qui'an ti' na, ñi nu ngua'an tñan
Ndiose 'in, cui' ñi nu ndon loo lati nu
njñan cha' 'in na tloo Ndiose. 2 Ñi
ndi'in cha' 'in ñi lo'o Ndiose nu ngulo
ton 'in ñi, tsaña'an —ñi ndi'in cha'
'in Moisé lo'o nchgaa tñan nu mdaa
Ndiose 'in lja ta nten 'in ñi—. 3 Una
Jesús lyee la ndon loo cha' 'in ñi que
'in Moisé, si'yana tsaña'an ndi'in cha'
'in sca na'an, a ntsu'hui lyoo la na
que nu nxiton 'in na. 4 Nchgaa na'an
jui nu mtñan 'in na, una Ndiose lca
nu mdi'in tyaa suun nchgaa loo cha'.
5 Cha' ñi si'yana yu Moisé ncua yu sca
nguso 'in Ndiose, lo' msu'hua loo yu
nchgaa tñan nu mdaa ñi 'in yu lja ta
nten 'in ñi, si'yana taa yu suun ña'an
cha' nu cu'ni ñi tiyaa xaa. 6 Una Cristo
ña'an Sñe' Ndiose lca ñi, ndlo ñi tñan
na'an 'in ñi, lo' na'an can' lca nare',
una cha' xñi ton tla na 'in na, lo' a
cu'ni na'an ti' na lo'o cha' nu nta na,
tsu'hue ntsu'hui tiquee na tsaya' tyi'o
na loo chendyu re.

Mdaa Ndiose sca se'en xitñan' quichen 'in ñi

7 Can' cha' ndeña'an nchcui' Espíritu
nu Luhui 'in Ndiose: —Cua' ñii cha'
cua na ton nscan um cha' nu nchcui'
Ndiose, 8 ñi a cu'ni tla um cusya
'in um, tsaña'an m'ni lye' ti' um lja
mda'an um se'en ngutyi can', 9 se'en
mdaa nten cula 'in um cha' nsin' ti'
'ñan, ngunan ña'an nxiscuen tique'
'ñan, lo' siya' na'an tloo ne' cha' nu tnu
m'nin ni' tucua yla yjan can'. 10 Si'ya
cha' can' ngulu'un 'a tin' lo'o ta nten
can', lo' nen: Scaña'an ti ngui'ni tucua
ti' cusya 'in ne', lo' a nchca su'hua
loo ne' tucueen nu 'ñan. 11 Can' cha'
ycui' nsin' tin' lo' mdi'in tyaan sca
cha' lo'o ne' si'yana a sten ne' se'en
ntsu'hui cha' xitñan'—. 12 'Un jun ta'a
na, xñi um cunta si'yana ñi sca um
lo' a sten cha' ngunan' ni' cusya 'in
um uta cu'ni tucua ti' um lo' tsato'o
chcua tijyo' um sii' Ndiose, ñi nu lo'o
ca, 13 cui' ca nu taa um cha' tnu tiquee

'in ta'a um cunda scaa tsaan, lja nu ti' ndyijyi xaa ña'an nchca ti' cua' ñii, si'yana ñi sca um a ca tla cusya 'in um si'ya cha' cuiñi nu ljyaan loo qui'ya. 14 Nare' cua' m'ni ca'an 'in na lo'o tso' 'in Cristo, cha' xñi ton tla na 'in na lo'o cha' nu ya qui'an ti' na ti' culoo, tsaya' nu tyi'o na loo chendyu re, 15 tsaña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: —Cha' cua na ton nscan um cua' ñii cha' nu nchcui' Ndiose, ñi a cu'ni tla um cusya 'in um, tsaña'an nu cua' m'ni lye' ti' um—. 16 ¿Ti nu ngune 'in lo' m'ni lye' ti' cha' nu ycui' Ndiose? ¿Ta si'i nchgaa nten nu mdo'o lo'o Moisé se'en lca Egipto? 17 ¿Ti nu si'ya yten cha' nsin' ti' tiquee Ndiose tsani' tucua yla yjan? ¿Ta si'i nu m'ni qui'ya can', cui' tsalca nu ngujui se'en ngutyi can'? 18 ¿Ti nu lo'o mdi'in tyaa ñi cha' si'yana a sten se'en ntsu'hui cha' xitñan' ñi? ¿Ta si'i nten nu a ncua ja'an can'? 19 Ndyi'ya na cunta ñi cha' a ncua sten ne', cui' si'yana a ya qui'an ti' ne' 'in Ndiose.

4

1 Can' cha' chu'hui sca ytsen ni' cusya 'in na, lja nu ti' nscua cha' nu cua' mdi'in tyaa Ndiose si'yana tca sten na se'en mdaa ñi xitñan' na, ña'an tu' tsato'o a chcuan um cunta cha' tsu'hue can'. 2 Si'yana lo'o nare' jui nu ycui' cha' tsu'hue 'in Ndiose tsaña'an yato'o 'in ne' can', una cua cha' ti ngune 'in ne' si'yana a ya qui'an ti' ne'. 3 Una tsalca naa ne' nu ndiya qui'an ti', cua' m'ni ca'an 'in na se'en mdaa Ndiose xitñan' na, si'yana cui' ñi m'ni tyi'ya ñi se'en can' xa juin ñi: —Can' cha' ycui' nsin' tin' lo' mdi'in tyaan sca cha' lo'o ne' si'yana a sten ne' se'en ntsu'hui cha' xitñan'—. Xa ycui' ñi cha' re cua' lca nchgaa tñan 'in ñi ti' xa mtñan ñi chendyu. 4 Nde xca cha' nu ycui' ñi cha' 'in tsaan nu mxitñan' ñi: —Ndiose m'ni tyii ñi nchgaa tñan 'in ñi, lo' mxitñan' ñi nu cua' nchca cati tsaan—. 5 Lo' xiya' m'ni tyi'ya ñi se'en can' xa juin ñi: —A sten ne' se'en ntsu'hui cha' xitñan'—. 6 Can' cha' ca cuiya' ti' na si'yana ntsu'hui nu ti' lyijyi sten se'en can', si'yana nten nu ngune 'in cha' tsu'hue re ti' culoo, a yten ne' si'ya cha' lye' ti' 'in ne', 7 can' cha' xiya' mdi'in tyaa ñi xca tsaan, ña'an nchca ti' cua' ñii, tsaña'an mxiycui' ñi 'in yu Davi, lo' juin ñi: —Cha' cua na ton nscan um cua' ñii cha' nu nchcui' Ndiose, ñi a cu'ni tla um cusya 'in um—. 8 Cha' yu Josué yten lo'o yu 'in nten can' se'en ntsu'hui cha' xitñan' ne', a tyi'in tyaa 'a ñi xca tsaan nde loo la. 9 Ca cuiya' ti' na si'yana quichen 'in Ndiose ti' nducua tloo jun sten jun se'en nu ntsu'hui cha' xitñan' jun. 10 Tsalca nu cua' yten se'en nu mdaa Ndiose xitñan', cui' si'yana cua' ngula' ti' lo'o tñan 'in, tsaña'an mxitñan' Ndiose lo'o tñan 'in ñi. 11 Can' cha' taa na juesa sten na se'en ntsu'hui cha' xitñan' na, lo' a cu'ni lye' ti' na ña'an nu m'ni ne' can'. 12 Si'yana ycha' Ndiose lo'o ca na lo' tla cha' 'in na, lyee la cha na que 'in spada nu chcua tso' cha, nguiten na la ni' cusya 'in na lo' nsla ti'in na cha' tiyaa 'in na se'en nu qui'ñi lati, lo' ndlyohui na lo'o ña'an nu lca tiquee na. 13 Ñi sca na nu mtñan Ndiose, a tca chu'hui cutsi' na tloo ñi, cui' ca nu nchgaa loo na ndi'in la tloo ñi siya' ti, ñi nu ntsu'hui cha' tyaa na cunta tloo tiyaa xaa.

Scati Jesús nsuhui cha' 'in na tloo Ndiose

14 Si'yana cua' yten sca nu ndon loo lati la tloo Ndiose lo'o cunta 'in na, cui' Jesús nu lca Sñe' Ndiose, can' cha' xñi ton tla na 'in na lo'o cha' nu cua' ya qui'an ti' na. 15 Si'yana ñi nu ndon tiyaa can', nu ndon loo lati nu ndyi'o cha' 'in na tloo Ndiose, a lca ñi sca nu a ndii ti' cha' nu ndijin na, cui' ca nu cua' mdijin ñi scasca loo cha' tsaña'an cha' nu ndijin na, una a siya' m'ni ñi qui'ya. 16 Can' cha' cu'ni tnu tiquee na tsaa na cui' la se'en nducua ñi, cui' ñi nu ntsu'hui cha' tsu'hue 'in, ña'an ca si'yana ña'an 'tnan ti' ñi 'in na, lo' ta yaa' ñi 'in na xa ndijin na cha'.

5

1 Si'yana sca yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, ndlo ton nten quichen 'in yu si'yana tyi'o yu cha' 'in ne' tloo Ndiose, ti'in tyaa yu lcuan tloo ñi, lo'

tiquin tucua yu 'ni si'ya qui'ya 'in ne'.
2 Ntsu'hui cha' tlyu ti' 'in yu lo'o sca nu
chin' cha' 'in uta lo'o sca nu a nscua
se'en cha' 'in, si'yana lo'o yu ndii ti'
yu na'an ti' yu. 3 Can' cha' 'ni cha'
tiquin tucua yu 'ni tloo Ndiose si'ya
qui'ya 'in yu, a cunta si'ya cha' 'in
nten. 4 Ñi sca tucui lo' a tca tyon lo'o
cha' cuiya' re si'ya cha' 'in ti, cui' ca nu
Ndiose ndi'in tyaa 'in can', tsañ*a'an*
m'ni ñi lo'o yu Aaron. 5 Cui' cuañ*a'an*
Cristo a mdi'in tyaa ñi 'in ñi ca ñi
sca nu ndon loo lati nu cu'ni tñ*an*
'in Ndiose, cui' ca nu ndeñ*a'an* juin
Ndiose 'in ñi: —Nu'huin lca Sñ*en'*, lo'
nan' lcan Sti cua' ñii—. 6 Ndeñ*a'an*
nchcui' xca se'en loo quityi can': —
Nu'huin lca nu cu'ni tñ*an* 'ñ*an* tsala
xaa, tsañ*a'an* cha' cuiya' nu ndon lo'o
Melquisedec—. 7 Xa mda'an Cristo
loo chendyu re mjñ*an* ñi cha' tsu'hue
'in Ndiose, hasta lo'o tyi'a quiloo ñi
nguilo xa ycui' cueen ñi lo'o nu tca
culaa 'in ñi loo cha' ndyija, lo' m'ni
cunta Ndiose cha' nu ycui' ñi si'yana
m'ni suun ñi 'in ñi. 8 Siya' lca ñi Sñe'
Ndiose, una m'ni cha'an ñi lo'o scasca
cha' nu mdijin ñi lo' ncua ja'an ñi 'in
Sti ñi. 9 Xa cua' mda'a nchgaa tñ*an* nu
mdo'o 'in ñi, mducua suun ñi cha' nu
tyi'o laa nten tsala xaa, nchgaa nu ca
ja'an 'in ñi, 10 lo' mdi'in tyaa Ndiose 'in
ñi lca ñi sca nu ndon loo lati nu cu'ni
tñ*an* 'in ñi lo'o cha' cuiya' nu ndon lo'o
Melquisedec.

A tyi'o tso' na sii' Cristo

11 Chon' cha' re qui'an 'a cha' tca
chcui' na, lo' tucui 'a ñ*a'an* tyi'o scua
la na, si'yana que' 'a ndyi'ya um cunta
'in na. 12 Ta si'i na cua' nga'an cha'
culo'o um 'in xca tucui, cua' yaa ñ*a'an*
s'ni la ngui'ni cha'an um cha' re, una
nde nducua tloo um caja nu culo'o 'in
um cha' 'in Ndiose lo' xiya' tyisnan
cu'ni cha'an um cha' nu n'ni cha'an
sca nu cui ti, ti' nchca ti' um co'o um
styi' loo nu nga'an cha' cunajo'o 'in
um na nu cua' ngula la. 13 Tsalca nu
ti' ndyi'yo styi' a ndyi'ya cunta cha'
nu ñi 'in Ndiose, si'yana ti' cune' can'.
14 Una sca nten nu cua' ngula ton, 'ni
cha' 'in lo'o sca na nu cua' ngula la,
lca can' sca nu cua' ndon tiyaa, lo' tca
culohui can' ti ñ*a'an* cha' nu tsu'hue
lo' ti ñ*a'an* cha' nu a tsu'hue.

6

1 Cua' s'ni mdyisnan na lo'o cha' 'in
Cristo, can' cha' taa na juesa tsaa na
nde loo la tsaya' nu cula ton na, lo' si'i
nu xitucui na xiya' ñ*a'an* ntsu'hui cha'
xilo'o chon' na qui'ya, uta tsa qui'an
ti' na 'in Ndiose, 2 lo'o cha' nu chcua
tya na, uta xa ndyi'in tyaa ne' yaa' ne'
'in na, ta lo'o ñ*a'an* nu ntsu'hui cha' ty-
iqui'o ne' ngujui, uta si'yana ca xñ*an*
bsya 'in ne' lo' tyijyin ne' nu ti'i tsala
xaa. 3 Tsa quiñ*an* na nde loo, una cha'
Ndiose taa ñi cha' cuiya'. 4 Si'yana sca
nu cua' m'ni cha'an, lo' ncuan xu'hue
cha' tsu'hue 'in Ndiose tsatlyu lo'o
Espíritu nu Luhui 'in ñi, 5 a cunta cua'
ngüi ti' can' tsala ñ*a'an* tsu'hue ycha'
Ndiose, lo' tsala xaa ntsu'hui cha'
cuiya' 'in ñi, 6 lo' cha' tyi'o tso' can',
a caja nu xiton 'in lo' xitsa'an cha'
tiyaa 'in xiya', si'yana ñ*a'an* loo cha'
xiya' jyi'in ca'an can' 'in Sñe' Ndiose
loo cusi, se'en nu tyi'o cha' jyi'o 'in
ñi tloo nchgaa nten. 7 Nguiaa cha'
'in can' tsañ*a'an* nguiaa cha' 'in sca
yuu se'en nu tsu'hue ndyi'ya quioo,
tsu'hue 'a nchca tñ*an* na nu nguita
'in na, can' nchca chcan' loo cha'
tsu'hue nu ndaa Ndiose. 8 Una sca
loo yuu se'en nu nchu ti'in quiche', a
sca cunta ntsu'hui 'in na, chen nchcui
caan yuhue' 'in na lo' tsato'o squin
na. 9 Cunta cha' nu 'in um, 'un jun
ta'a na nu ndyu'hui cuiya' ti' hua 'in,
siya' cuañ*a'an* ycui' hua lo'o um, una
nducua tloo hua qui'ni ca'an 'in um
lo'o cha' tsu'hue nu taa Ndiose 'in
nu ntsu'hui cha' tyi'o laa. 10 Si'yana
Ndiose ñi ndi'in cha' 'in ñi, lo' a njlya
ti' ñi tñ*an* nu ngui'ni um si'ya cha' 'in
ñi, cui' cha' tsu'hue nu ndyi'o tiquee
um tsañ*a'an* nda yaa' um 'in jun ta'a
na, lo' ngui'ni um 'in na hasta cua' ñii.
11 Una nducua tloo hua si'yana cunda
scaa um nde lyee la tyi'o tiquee um
lo'o cha' nu nta um, tsaya' chcuan um
cunta 'in na xa tsatii cha' nu nchca
loo chendyu re, 12 lo' a taa um ya' ca
ndaja ti' um, cui' ca nu cu'ni cha'an

um 'in scasca nu nchcuan cunta cha' nu mdi'in tyaa Ndiose, si'ya cha' nu ndiya qui'an ti' lo' a n'ni na'an ti'.
13 Xa mdi'in tyaa Ndiose sca cha' lo'o Abraham, a jui xca nu ndon loo la cu'ni tyi'ya ñi, cui' ca nu ticuii' 'in ñi m'ni tyi'ya ñi, 14 lo' juin ñi 'in yu:
—Nu cha' ñi s'ni nan' cu'nin tsu'hue lo'o, lo' cu'nin cha' ca qui'an sñe'—.
15 Loo nu yu'hui cha' tlyu ti' 'in yu mta yu cha' nu cua' mdi'in tyaa Ndiose, can' cha' m'ni ca'an cha' tsu'hue can' 'in yu. 16 Nten chendyu xa ndyi'in tya tla ne' sca cha', 'ni cha' n'ni tyi'ya ne' 'in xca tucui nu ndon loo la que 'in ne', lo' siya' lyee la nchcui' tyijyin ne', una cui' xaa nxi'yu co' cha' nu nchcui' ne' si'ya cha' nu ndyi'in tya tla ne' can'. 17 Can' cha' Ndiose mdi'in tyaa tla ñi cha' lo'o Abraham, si'yana ncua lca tiquee ñi culyo scua la ñi cha' nu ycui' ñi, lo' a cu'ni tucua ti' nchgaa nu ntsu'hui cha' qui'ni ca'an cha' tsu'hue can' 'in. 18 Nde tucua cha' nu a caja nu xitsa'an: Tsaña'an m'ni tyi'ya ñi 'in ñi ticuii' ñi lo'o cha' nu mdi'in tyaa ñi can'. Lo' si'yana Ndiose a tca cuiñi ñi, nde lyee la ndyijyi cha' tnu tiquee 'in na, tsalca naa nu cua' mxnu ca'an chon' cha' nu a tsu'hue, ña'an ca si'yana tca chcuan na cunta cha' nu cua' mdi'in tyaa ñi lo'o na.
19 Cha' re nda yaa' 'in cusya 'in na si'yana a tyi'o tso' na, lo' si'ya cha' re tca sten na la tloo ñi, 20 cui' ni' cuaan se'en yten Jesús culo nducua la que 'in nare', —ñi nu ndon loo cu'ni tñan 'in Ndiose tsala xaa, tsaña'an cha' cuiya' nu ndon lo'o Melquisedec—.

7

Cha' 'in Melquisedec nu m'ni tñan 'in Ndiose

1 —Yu Melquisedec ncua yu Ree 'in quichen Salem, lo' m'ni yu tñan 'in Ndiose, ñi nu tlyu lati. Yato'o xa mxitucui yu Abraham m'ni yu canan 'in xca ta ree can', yu Melquisedec can' ya ycua 'in Abraham, lo' mjñan yu 'in Ndiose si'yana ta yaa' ñi 'in Abraham—. 2 Xacan' yu Abraham sca se'en mdi'in tyaa yu scaa ta lcuan, na nu ngulyaa yu se'en yaa yu cusuun, lo' mdaa yu 'in na 'in Melquisedec. Nii Melquisedec nchca ti' na chcui' na culo nducua la: Ree nu ñi ndi'in cha' 'in, a cunta nchca ti' na chcui' na Ree 'in quichen Salem, Ree nu n'ni cha ndyi'in tsu'hue nten. 3 Yu Melquisedec can' a yu'hui nten cula 'in yu, ñi ta nten 'in yu, a chcan' ñi xaa ngula yu uta ñi xaa ngujui yu, ncua yu tsaña'an nguiaa cha' 'in Sñe' Ndiose, lo' tsala xaa tucua tloo Ndiose 'in yu.
4 Can' cha' quiñan tsu'hue ca ti' um, tsala ña'an tlyu cha' cuiya' ndon lo'o yu, hasta Abraham nu ncua nten cula 'in na lo' mdaa lcuan 'in yu, cui' na nu tsu'hue lati nu ngulyaa yu se'en yaa yu cusuun. 5 Tsalca nu ngui'ni tñan 'in Ndiose, cui' nu lca ta nten 'in Levi, ntsu'hui suun 'in yu chcuan yu cunta sca ta lcuan nu ndaa nten quichen 'in yu tsaña'an cha' nu nchcui' lee, cui' nten nu ti' nchca ta'a yu tsatlyu lo'o tso' 'in Abraham nu ncua nten cula 'in ne'. 6 Una yu Melquisedec can', siya' a tucui nchca yu 'in ta nten 'in Levi, una mchcuan yu cunta sca ta lcuan nu mdaa Abraham 'in yu, xacan' mjñan yu 'in Ndiose si'yana ta yaa' ñi 'in Abraham, nu cua' m'ni ca'an cha' tsu'hue can' 'in. 7 La ndi'in cha' re si'yana sca nu ndon loo lati yato'o mcuan yu 'in sca nu 'ya la ndi'in cha' 'in. 8 Loo chendyu re nchcuan ne' cunta lcuan nu ndaa ticui' ta'a nten ne' nu ntsu'hui cha' tsatii cha' 'in, una yu Melquisedec nguinu scua cha' si'yana lo'o ca yu.
9 Tca chcui' na si'yana xa nu mdaa Abraham sca lcuan 'in Melquisedec, ña'an loo cha' 'in Levi mdaa yu 'in na, nu ntsu'hui suun 'in chcuan cunta lcuan can', 10 si'yana loo chendyu 'in yu Abraham ca ntsu'hui cha' caan Levi, lo' a nchca tiyaan yu chendyu xa ya ycua yu Melquisedec can' 'in Abraham. 11 Cha' cua na tloo Ndiose nguinu scua tla cha' 'in Levi tsaña'an cha' cuiya' nu mdon lo'o yu (si'yana lo'o cunta 'in yu m'ni cha'an ne' cha' 'in lee), a 'ni 'a cha' ti' tyi'o ton xca nu cu'ni tñan 'in Ndiose tsaña'an tlyu cha' cuiya' nu ndon lo'o yu Melquisedec, una si'i loo ta nten 'in yu Aaron

ntsu'hui cha' tyi'o ton can'. 12 Si'yana
cha' tyi'o ton xca nu cu'ni tñan 'in
Ndiose, 'ni cha' lo'o lee can' cha'an na
xacan'. 13 Una ñi nu nchcui' na cha'
'in re, loo xca ta ne' Israel yaan ñi, lo'
a m'ni ca'an 'in ta nten can' lo'o tñan
nu 'in Ndiose. 14 Nchgaa na jlyo ti'
na si'yana Ñi X'nan na yaan ñi loo ta
nten 'in Judá, lo' a siya' ycui' Moisé
cha' 'in ta nten can' si'yana sten ne'
loo tñan 'in Ndiose. 15 La 'a ndi'in
cha' re, cha' cuaña'an mdo'o ton xca
nu sten loo tñan 'in Ndiose, tsaña'an
ndi'in cha' 'in Melquisedec, 16 una si'i
lo'o cunta 'in lee can' mdo'o ton ñi,
uta si'yana lca ñi ta nten nu ntsu'hui
cha' chcuan cunta tñan can', cui' ca
nu mdo'o ton ñi si'ya sca cha' cuiya'
nu tlyu nu a ntsu'hui cha' tsatii cha'
'in. 17 Si'yana ndeña'an ndaa Ndiose
suun cha' 'in ñi: —Nu'huin lca nu
cu'ni tñan 'ñan tsala xaa, tsaña'an cha'
cuiya' nu ndon lo'o Melquisedec—.
18 Nchca chcan' ña'an si'yana nchgaa
cha' nu mxnu scua Ndiose ti' culoo
cua' nguinu ca'an chon' na, si'yana
a juesa 'in na, ñi a ncua culo laa na
'in na, 19 (si'yana lee can' a ncua 'in
na cu'ni chu'hue na cha' 'in na tloo
Ndiose), una chon' cha' re cua' mdi'in
tyaa ñi sca cha' nu tsu'hue lati nu tca
tsa lo'o 'in na la tloo Ndiose. 20 Xa nu
mdi'in tyaa ñi cha' re, m'ni tyi'ya ñi
'in ñi, 21 una nchgaa la ña'an yu nu
mdo'o ton nu sten loo tñan 'in ñi, a
tucui nu m'ni tyi'ya 'in ñi xacan', una
xa mdo'o ton ñi re, ndeña'an nguinu
scua cha' nu ycui' Ndiose: —Ñi X'nan
na m'ni tyi'ya ñi 'in ñi, lo' a ntsu'hui
cha' xitsa'an ñi cha' nu cua' mdi'in
tyaa ñi—, lo' juin ñi: —Nu'huin lca sca
nu cu'ni tñan 'ñan tsala xaa, tsaña'an
cha' cuiya' nu ndon lo'o Melquisedec
—. 22 Nde nchca chcan' ña'an si'yana
nguinu scua sca cha' nu tsu'hue lati
lo'o na, lo' Jesús lca ñi cuiya' nu cua'
mdi'in tyaa Ndiose si'yana tca chcuan
na cha' tsu'hue can'. 23 Una nchgaa
la ña'an yu nu m'ni tñan 'in Ndiose,
cui' xaa nxi'yu co' tñan nu ngui'ni yu
si'ya cha' ndyija can', can' cha' scasca
yu yten yu loo tñan can', 24 una Jesús
si'yana ndi'in ñi tsala xaa, a ntsu'hui
cha' xi'yu co' tñan nu ngui'ni ñi, 25 can'
cha' nchca 'in ñi culo laa ca ñi 'in
tsalca nu tiyaa tloo Ndiose si'ya cha'
cuiya' 'in ñi, ndi'in ñi tsala xaa lo'
njñan ñi 'in Ndiose si'ya cha' 'in can'.
26 Sca ñi nu ndon loo la nu ngui'ni
tñan nu cuaña'an, 'ni cha' 'in na lo'o
ñi si'yana lca ñi sca nu cua' mdo'o
hui 'in Ndiose, luhui cha' tiyaa 'in
ñi, a sca qui'ya nducui ncha'an 'in
ñi, ñi sca coo', ñi a nguiaa cha' 'in ñi
ña'an nten qui'ya chendyu, mchcuan
ñi sca cha' cuiya' nu tlyu la ni' cuaan.
27 Ñi a ntsu'hui cha' tiquin tucua
ñi 'ni tloo Ndiose cunda scaa tsaan
tsaña'an m'ni nchgaa la ña'an yu nu
ndon loo can', culo nducua la si'ya
qui'ya 'in yu, xacan' si'ya qui'ya 'in
nten quichen, una Jesús xa mdyaa ñi
'in ñi, siya' ti mxicuten ñi qui'ya 'in
na tloo Ndiose. 28 Si'yana cunta 'in
lee chacui' nten nu jo'o ndi'in cha' 'in
nchcuan cunta tñan 'in Ndiose, una
nde loo la can' xa cua' m'ni tyi'ya ñi
'in ñi, ngulo ton ñi 'in Sñe' ñi, cui' sca
nu m'ni chcui ñi cha' 'in tsala xaa.

8

Ndyi'o Jesús cha' 'in na si'ya cha' nu cui ti

1 Cha' nu ndon loo lati nu ljyan
nchcui' na, si'yana cua' mdo'o ton sca
nu tyi'o cha' 'in na tloo Ndiose, ñi nu
cua' yten tucua tso' cueen se'en ndlo
Ndiose tñan ni' cuaan, 2 lo' lca ñi sca
nu lyi'ya loo se'en luhui 'a 'in Ndiose,
ycui' ca te' na'an nu mxiton Ñi X'nan
na, lo' si'i lo'o juesa 'in nten chendyu.
3 Si'yana nchgaa la ña'an yu nu ndyi'o
cha' 'in nten tloo Ndiose, ndyi'o ton
yu si'yana tsa lo'o yu lcuan lo' tiquin
tucua yu 'ni tloo Ndiose, can' cha'
lo'o Jesús m'ni cha' ya lo'o sca lcuan
tloo ñi. 4 Cha' cua na ti' ndi'in Jesús
loo chendyu re, ñi a cu'ni ñi tñan re,
si'yana cua' lca yu nu ndyi'an lo'o
lcuan tloo Ndiose tsaña'an nchcui' lee.
5 Tñan nu ngui'ni yu can' lca na sca
lcuin uta sca xñii cha' nu nchca la
ni' cuaan, si'yana nde cha' ngulo'o
Ndiose 'in Moisé xa ntsu'hui cha' tsaa'
te' na'an can', lo' juin ñi 'in yu: —Xñi
cunta si'yana tñan 'in na chcui na'an

lcuin nu na'an xa ndon loo qui'ya Sinaí—. 6 Una tñan nu mchcuan Jesús cunta, tla la nscua cha' 'in na si'yana cui' ñi ndo'o ñi cha' 'in na tloo Ndiose. Cha' nu mxnu scua ñi re ndon loo la na, lo' ljyan lo'o na qui'an la cha' tsu'hue 'in na. 7 Cha' cua na mdo'o scua ne' lo'o cha' nu mxnu Ndiose ti' culoo, a ntsu'hui 'a cha' ti' caan xca cha' nde loo la can'. 8 Si'yana ndeña'an ngusun lo'o Ndiose 'in ne': —Ña'an jan ñi, cua' ljyaan sca tsaan, juin Ñi X'nan na, xa nu tyi'in tyaan sca cha' nu cui ti lo'o ne' Israel, a cunta lo'o Judá. 9 Una si'i ña'an cha' mdi'in tyaan lo'o nu ncua nten cula 'in ne', xa msñin yaa' ne' lo' ngulyoon 'in ne' se'en lca Egipto. Lo' si'yana a mxu'hua se'en ne' cha' nu mdi'in tyaan, can' cha' a yu'hui yuhue 'a tin' 'in ne', juin Ñi X'nan na. 10 Can' cha' nde tyi'in tyaan sca cha' lo'o ne' Israel, xa cua' mdijin tsaan can', juin Ñi X'nan na. Quinu yu'hui cha' nu ngulon tñan ni' cha' tiyaa 'in ne', a cunta quinu scua na ni' cusya 'in ne'. Nan' can Ndiose nu chu'hui cunta 'in ne', lo' ca ne' quichen 'ñan. 11 Ñi a 'ni 'a cha' ti' caja nu culo'o 'in ta'a nten ne' uta 'in ta'a ngula ne' ña'an ndi'in cha' 'in Ndiose, ta ljuin can': ¿Ta jlyo ti' um cha' 'in Ñi X'nan na? Si'yana nchgaa tucui chu'hui lyoo 'ñan, ti' nu suhue lati hasta lo'o nu cula. 12 Xicuten qui'ya 'in ne', lo' a quia yu'hui 'a tin' qui'ya m'ni ne' lo'o cha' lye' ti' 'in ne'—. 13 Xa juin ñi si'yana cua' mdi'in tyaa ñi sca cha' nu cui ti, cui' si'yana cua' mdijin cha' nu mxnu scua ñi ti' culoo, lo' sca na nu cua' nguiaa ndijin cha' 'in, nchca cula na si'yana cua' nchcui cuii' cha' lyijyi yu'hui na.

9

1 Cha' nu cua' mdi'in tyaa Ndiose ti' culoo, cua' lca ña'an ntsu'hui cha' cu'ni tnu ne' 'in ñi a cunta nguia' sca te' na'an se'en nu luhui 'in ñi. 2 Si'yana ndeña'an nguia' te' na'an can': Culoo se'en can' ndlo'o naan ne' 'in na Sca Se'en nu Luhui, can' ndon se'en nchcua quii' ndiquin, lo'o msa se'en nchcua jaslya nu cua' mcuan 'in Ndiose. 3 Ticui' ni' te' na'an can' nducui ndijin sca te' tlu'hue la can', lo' nde chon' te' can' lca na Sca Se'en nu Luhui Lati, 4 can' ndon sca se'en nguia' lo'o oro se'en nu ndiquin na nu xityi'i, a cunta nscua quiñan' nu luhui lati 'in Ndiose, ña'aan na nguxen oro 'in na. Can' ntsu'hui sca quiton' nu chacui' oro se'en ntsu'hui maná, a cunta lo'o yca scaan yu Aaron, cui' nu ytsu tin can', a cunta lo'o ca' quee se'en ngua'an scua lee 'in Ndiose. 5 Chon' quiñan' can' ndon tucua lcuin angujle nu mdo'o loo xaa 'in Ndiose, jlyu'hue angujle can' nscua na chon' quiñan' se'en nsuhui ñi qui'ya 'in nten. Cua' ñii, a tca chcui' na cha' 'in quiñan' can' lyee la. 6 Xa ti' nducua te' na'an can', nchgaa xaa ndlyu scasca yu se'en nu ndiyaa culoo na can', si'yana cu'ni cunta yu tñan nu ntsu'hui yaa' yu tloo Ndiose, 7 una se'en nu luhui lati can', scati yu nu ndon loo la nguiten yu 'in na siya' ti sca yjan, una 'ni cha' sten lo'o yu tne 'ni se'en can' si'ya qui'ya 'in yu a cunta si'ya qui'ya m'ni nten quichen lo'o cha' tinto 'in ne'. 8 Si'ya cha' re, Espíritu nu Luhui 'in Ndiose ntsa' ñi 'in na si'yana lja nu mducua te' na'an can', a nchca quila sca tucueen nu tiyaa se'en nu luhui lati 'in Ndiose. 9 Nchgaa cha' re ndaa na cha' tiyaa 'in na cua' ñii, siya' ndyi'an lo'o ne' lcuan lo' ndiquin tucua ne' 'ni tloo Ndiose, una a ncua suhui na cha' tiyaa 'in nu nducui cha'an cha' can', 10 si'yana lca na chacui' cha' nchcu uta na nu ndyi'yo ne', a cunta scasca ña'an nsuhui ne' 'in ne' lo'o na nu nguila' ne', lo' nguinu scua cha' re tsalja nu tiyaa tsaan chca cui na. 11 Cua' yaan Cristo, ñi nu ndon loo lati nu ndyi'o cha' 'in na tloo Ndiose, lo' yan lo'o ñi cha' tsu'hue nu ntsu'hui cha' qui'ni ca'an 'in na, si'yana cua' yten ñi ni' sca te' na'an nu tlyu la, nu luhui la, una a nducua na loo chendyu re si'yana si'i nten chendyu mtñan 'in na. 12 Siya' ti yten ñi Se'en nu Luhui Lati 'in Ndiose, lo' a ntsu'hui 'a cha' ti' sten ñi xiya', una a yten lo'o ñi tne scasca loo 'ni, cui' ca nu lo'o

ycui' ca tne ñi yato'o msuhui ñi 'in na tsala xaa. 13 Cha' cuañaan nguinu luhui ne' si'ya tne scasca 'ni, uta si'ya tyi'a jyii 'in 'ni nu nscuin yu 'in ne' si'ya qui'ya m'ni ne', 14 ñaan la ca tne Cristo, ñi nu luhui lati nu mdyaa 'in tloo Ndiose si'ya cha' cuiya' 'in Espíritu nu ndi'in tsala xaa, tca suhui ñi cha' tiyaa 'in na si'ya cha' ngunan' nu nguiaa lo'o 'in na loo cha' ndyija, ñaan ca si'yana tucua tloo na 'in Ndiose, ñi nu lo'o ca. 15 Can' cha' Jesús lca ñi nu ndyi'o cha' 'in na tloo Ndiose si'ya cha' nu cui ti nu mxnu scua ñi, loo nu ngujui ñi nguten qui'ya 'in nu mducui cha'an cha' nu mdi'in tyaa Ndiose ti' culoo, ñaan ca si'yana nchgaa nu ngulohui ñi tca qui'ni ca'an 'in lo'o cha' tsu'hue nu a ntsu'hui 'a cha' tsatii. 16 Sca quityi cha' 'in yuu, a tucui nu tca chcuan cunta 'in na lja ti' ndi'in x'nan na, 17 cui' ca nu la cua' ngujui can' tca chcuan xca tucui cunta 'in na, si'yana a ntsu'hui lyoo na lja nu ti' lo'o can'. 18 Can' cha' lo'o tne mxnu scua tla Ndiose cha' nu culoo can'. 19 Si'yana Moisé xa mdyi lo'o yu 'in nten nchgaa cha' nu mdi'in tyaa Ndiose 'in yu loo lee can', mscan' yu sca yni quixin' nu naan hisopo lo'o sca juun nga'á, xacan' msñi yu se'en ntsu'hui tne scasca 'ni lo' mxitiyaa' yu 'in na lo'o tyi'a, lo' mscuin yu 'in na loo quityi can', a cunta lo'o se'en ndi'in nten, 20 lo' juin yu 'in ne': —Lo'o tne re xnu scua tla Ndiose sca cha' nu ngulo ñi tñan 'in na lo'o um—. 21 A cunta nscuin yu tne can' 'in te' na'an tsatlyu lo'o nchgaa na nu najo'o 'in yu se'en can'. 22 Cunta cha' 'in lee, la' nchgaa ti na ngüi na si'ya tne. Cha' si'i si'ya tne nu nguilo can' a tca cuten qui'ya 'in nten.

Mxicuten Cristo qui'ya 'in nten

23 Cha' cuañaan nguinu luhui nchgaa cha' can', na nu lca xñii cha' nu nchca ni' cuaan, ñaan la ca ycui' ca cha' nu nchca la cua, na a lyee la 'ni cha' 'in na lo'o sca lcuan nu ntsu'hui lyoo lati. 24 Si'yana Cristo a yten ñi ni' sca se'en nu mtñan yaa' nten chendyu, nu lca xñii sca cha' nu ycui' ca, cui' ca nu yten ñi la ni' cuaan tloo Ndiose si'ya cunta 'in na. 25 Una a tyun juesa mdyaa ñi 'in ñi se'en nu caja ñi, tsañaan ndi'in cha' 'in yu nu ndon loo can' xa nguiten lo'o yu tne nchgaa yjan Se'en nu Luhui can' 'in Ndiose, una si'i tne yu lca na. 26 Cha' cuañaan ndi'in cha', Cristo 'ni cha' caja ñi nchgaa yjan ti' xa nguia' chendyu re, una ya tucua tsaan siya' ti yten ñi la tloo Ndiose lo'o tne ñi, si'yana xicuten ñi qui'ya 'in nten. 27 Lo' tsañaan nguinu scua cha' 'in nchgaa nten, siya' ti ntsu'hui cha' caja ne', xacan' ca xñan bsya 'in ne', 28 cui' cuañaan Cristo, siya' ti mdyaa ñi 'in ñi tñan loo nchgaa nten si'yana xicuten ñi qui'ya 'in ne', lo' xa quiaan ñi xiya', a caan 'a ñi si'ya qui'ya, cui' ca nu si'yana quian 'ya ñi 'in tsalca nu nta 'in ñi.

10

1 Lee can' lca na sca xñii ti cha' nu ntsu'hui cha' caan, una si'i ycui' ca cha' tsu'hue can' ca lca na, can' cha' a ndyijyi ñaan nxnu luhui na 'in nten nu ndiya nan 'in Ndiose, lo'o ñaan nu ndiquin tucua ne' 'ni tloo ñi cunda scaa yjan. 2 Cha' cua na ncua 'in lee can' suhui na 'in ne' siya' ti, cui' xaa si'yu co' ne' cha' nu ndiquin tucua ne' 'ni can', si'yana jlyo ti' ne' a nducui 'a ne' qui'ya. 3 Si'yana lo'o ñaan nu ndiquin tucua ne' 'ni can' nchgaa yjan, tsaloo ti nxu'hua ti' na qui'ya 'in ne', 4 si'yana tne scasca 'ni can' a nchca 'in na xicuten na qui'ya 'in ne'. 5 Can' cha' ndeñaan ycui' Cristo xa yaan ñi loo chendyu re: —A nchca ti' um scasca lcuan uta tne 'ni, can' cha' m'ni um cha' ngulan ñaan nchca ti' sca nten. 6 A nguinu tsu'hue tiquee um lo'o 'ni nu mdiquin tucua ne' tloo um, uta lo'o lcuan nu mdaa ne' si'ya qui'ya 'in ne'. 7 Can' cha' ycuin' lo'o um: 'Un ñi nu lca Ndiose, nde mdiyaan lo' cu'nin ñaan nu nchca ti' um si'yana tsato'o tsañaan cha' nu cua' nguinu scua loo quityi si'ya cha' 'ñan—. 8 Qui'ya na cunta cha' nu ycui' Cristo ti' culoo xa nu juin ñi: A

ncuan xu'hue um scasca lcuan uta tne 'ni, lo' ñi a nguinu tsu'hue tiquee um lo'o 'ni nu mdiquin tucua ne' tloo um, uta lo'o scasca lcuan nu mdaa ne' si'ya qui'ya 'in ne', (lo' siya' lca na cha' nu nchcui' lee can'), 9 lo' ti' juin la ñi: 'Un ñi nu lca Ndiose, nde mdiyaan lo' cu'nin ña'an nu nchca ti' um. Si'ya cha' nu ycui' ñi re mxca ñi cha' nu mdi'in tyaa ñi ti' culoo, ña'an ca si'yana tyi'in tya cui ñi xca cha'. 10 Nguinu luhui na tloo Ndiose si'ya tne Jesucristo loo nu ncua ja'an ñi xa mdyaa ñi 'in ñi siya' ti, lo' cu'ni tsu'hue lo'o na tsalaxaa. 11 Cha' ñi si'yana yu nu ndyi'o cha' 'in nten tloo Ndiose, scaña'an ti nguilyu yu ticui' ti loo ña'an ngui'ni yu ndiquin tucua yu 'ni, lo' ñi a nchca xicuten na qui'ya 'in ne'. 12 Una Cristo siya' ti mdyaa ñi 'in ñi si'ya nchgaa qui'ya 'in na, xacan' yten tucua ñi tso' cueen 'in Ndiose. 13 Ti' xacan' nta ñi —tsaya' quinu ta'a cusuun ñi nde tuquiya' ñi—, 14 si'yana siya' ti ngujui ñi lo' msuhui ñi 'in nchgaa nu cua' mdo'o hui 'in ñi, lo' quinu luhui can' tsala xaa. 15 Espíritu nu Luhui 'in Ndiose ndaa suun lo'o na si'ya cha' re, si'yana ndeña'an juin ñi culo nducua la: 16 —Nde cha' nu cui ti tyi'in tyaan lo'o ne' tiyaa xaa, juin Ñi X'nan na: Quinu yu'hui lee 'ñan ni' cusya 'in ne', lo' quinu yu'hui na ni' cha' tiyaa 'in ne'—. 17 Lo' ti' juin la ñi: —Ñi xiya' lo' a quia yu'hui 'a tin' qui'ya nducui ne' lo'o cha' ngunan' nu m'ni ne'—. 18 Sca qui'ya nu cua' mchca, a 'ni 'a cha' ti' caja nu su'hua lyiya' 'in na xiya'. 19 Can' cha', 'un jun ta'a na, cua' jui cha' cuiya' sten na Se'en nu Luhui Lati 'in Ndiose si'ya tne Jesucristo, 20 cua' msla ñi sca tucueen nu cui ti nu ndaa chendyu 'in na, xa ngujui ñi lo' yten ñi la ni' cuaan lo'o tso' 'in cunan' ñi. 21 Cua' ñii si'yana cua' ndi'in sca nu ndon loo lati nu tyi'o cha' 'in na la tloo Ndiose, 22 can' cha' tsaa na cui' la tloo Ndiose lo'o sca cusya nu ñi, lo' a cu'ni tucua ti' na lo'o cha' nu ndiya qui'an ti' na, si'yana cua' nguinu luhui cusya 'in na lo' jlyo ti' na si'yana a nducui 'a na qui'ya, cui' cuaña'an mjyi'an ñi 'in na lo'o tyi'a nu luhui lati. 23 Xñi ton tla na 'in na lo'o cha' nu ndiya qui'an ti' na, lo' a cu'ni tucua ti' na lo'o cha' nu nta na, si'yana ñi ndi'in cha' 'in ñi nu cua' mdi'in tyaa cha' re. 24 Scasca na su'hua loo na 'in ta'a na, ña'an ca si'yana nde lyee la chu'hui cha' tsu'hue 'in na, lo' cu'ni na nchgaa loo tñan tsu'hue. 25 A cula' ti' na quio' ti'in na lo'o ta'a na, tsaña'an n'ni scasca la tucui, cui' ca nu taa na cha' tnu tiquee 'in ta'a na, lo' nde lyee lati si'yana cua' nchcui cuii' cha' quiaan ñi.

Nu ngui'ni qui'ya lo'o cha' nchca ti'

26 Cha' ti' tsa quiñan na cu'ni na qui'ya lo'o cha' nchca ti' na, siya' cua' yu'hui lyoo na cha' nu ñi 'in Ndiose, a nguinu 'a xca tucui nu xicuten qui'ya 'in na, 27 tsaloo ti ljyaan sca nu ti'i tlyu nu cujlyo 'in nchgaa ta'a cusuun Ndiose la loo quii' ndiquin. 28 Cha' ntsu'hui nu cucha ti'in sca lee nu ngua'an scua Moisé, lo' cha' ntsu'hui —tucua snan nu taa suun cha' can'—, tsaloo na caja ti nu m'ni qui'ya can'. 29 Ña'an la ca lo'o nu sti quiya' 'in Sñe' Ndiose, na a tlyu la nu ti'i ntsu'hui cha' caan 'in can', lo' cha' cu'ni 'in tne ñi lca na sca na nu coo', cui' cha' nu mdi'in tyaa Ndiose nu suhui 'in na, tsato'o xcuan tloo can' 'in Espíritu nu ljyan lo'o cha' tsu'hue 'in na. 30 Cua' ndyu'hui lyoo na 'in ñi nu juin: —Nan' ngui'ni ca'an 'ñan xitucuin nu ti'i can', nan' xu'huan lyiyan' 'in ne', juin Ñi X'nan na—. Nde xca cha' nu nguinu scua: —Ñi X'nan na cu'ni ñi xñan bsya 'in quichen 'in ñi—. 31 ¡Tlyu cha' ca lca na nu tyu na tuyaa' Ndiose, ñi nu lo'o ca! 32 Una quia yu'hui ti' um xa nu ncuan xu'hue um cha' tsu'hue 'in Ndiose, tsala ña'an mda loo um lo'o scasca nu ti'i yaan 'in um. 33 Cha' ñi si'yana jui sca xaa mdaja ne' 'in um, lo' hasta tloo nten mxitijin ne' 'in um nu ti'i, a cunta mda yaa' um 'in nu ndijin nu ti'i. 34 Cui' cuaña'an mña'an 'tnan ti' um 'in jun nu yu'hui na'an chcuan, tsu'hue ntsu'hui tiquee um xa jui nu ngulaa na nu ndi'in 'in um, si'yana jlyo ti' um la ni' cuaan

ndi'in cha' cuilyiya' nu tsu'hue lati nu
a ntsu'hui 'a cha' tsatii. 35 Can' cha'
a xcuan tloo um cha' nu ya qui'an ti'
um, si'yana loo cha' can' chcuan um
sca cha' tsu'hue nu tlyu, 36 una 'ni 'a
cha' ta loo um lo'o cha' nu ndijin um,
lo' xa cua' mducua um tñan cha' nu
nchca ti' Ndiose, xacan' chcuan um
cha' tsu'hue nu cua' mdi'in tyaa ñi.
37 Una, —cua' nchcui cuii' cha' caan
ñi nu ntsu'hui cha' caan, lo' a tiya' 'a
ñi lyee la. 38 Sca nu quinu luhui tloon
caja chendyu 'in loo nu tsa qui'an ti'
'ñan. Una nu tyi'an chon' lo'o cha' re, a
ca tsu'hue chu'hui tiqueen lo'o can'—
. 39 Una nare' a lca na nu nxiton nde
chon' nu ntsu'hui cha' quinan', cui' ca
nu lca na sca nten nu ndiya qui'an ti'
nu ntsu'hui cha' tyi'o laa.

11

Cha' 'in nu ndiya qui'an ti'

1 Xa ndiya qui'an ti' na, a n'ni tucua
ti' na cha' nu nta na, tsaloo chcuan
ti na cunta 'in na siya' a chcan' na.
2 Nu ncua nten cula 'in na, loo nu ya
qui'an ti' ne' yu'hui cuiya' ti' Ndiose
'in ne'. 3 Si'yana ndiya qui'an ti' na
'in Ndiose, tca qui'ya na cunta si'yana
lo'o cha' nu ycui' ti ñi nguia' nchgaa
loo na, mtñan ñi 'in na lo'o na nu a
chcan'. 4 Yu Abel si'yana ya qui'an
ti' yu 'in Ndiose, mdaa yu sca lcuan
nu ntsu'hui lyoo la que 'in nu mdaa
Cain, can' cha' Ndiose yu'hui cuiya' ti'
ñi 'in yu lo' ncuan xu'hue ñi 'in na,
lo' siya' cua' ngujui yu, una ti' ndiya
yu'hui ti' na ña'an ya qui'an ti' yu 'in
ñi. 5 Ticui' cuaña'an yu Enoc si'yana
ya qui'an ti' yu 'in Ndiose, nguia lo'o
ñi 'in yu ña'an lo'o yu lo' a na'an yu
cha' ndyija, —a la 'a ncua chcan' yu
si'yana Ndiose nguiaa lo'o ñi 'in yu la
ni' cuaan—, lo' ti' lyijyi tsa lo'o ñi 'in
yu xa ngune cha' si'yana yu'hui cuiya'
ti' ñi 'in yu. 6 Cha' a ndiya qui'an ti'
na 'in Ndiose, a ndyijyi ña'an quinu
tsu'hue tiquee ñi lo'o na, si'yana nu
quia nan 'in Ndiose, 'ni cha' tsa qui'an
ti' culo nducua la si'yana ntsu'hui ñi,
a cunta si'yana taa ñi cha' tsu'hue 'in
nu quia nan 'in ñi. 7 Yu Noé si'yana
ya qui'an ti' yu 'in Ndiose, ncua ja'an
yu cha' nu msu'hua tiyaa ñi 'in yu,
sca cha' nu a nchca siya' ña'an nten,
lo' mdyisnan mtñan yu sca yca na'an
se'en ntsu'hui cha' tyi'o laa yu lo'o
nchgaa nu ndi'in na'an 'in yu. Si'ya
cha' nu ya qui'an ti' yu mxnu yu 'in
nten chendyu lo'o cha' jyi'o, yato'o
mchcuan yu cha' tsu'hue nu ntsu'hui
cha' qui'ni ca'an 'in nchgaa nu tsa
qui'an ti' 'in Ndiose. 8 Cui' cuaña'an
si'yana ya qui'an ti' yu Abraham 'in
Ndiose, ncua ja'an yu xa nu juin ñi
si'yana tyi'o yu quichen se'en ndi'in
yu, lo' chcuan yu cunta xca loo yuu
se'en ntsu'hui cha' qui'ni ca'an 'in yu,
siya' a jlyo ti' yu la tiyaa yu xa mdo'o
yu se'en can'. 9 Si'yana ya qui'an ti' yu
'in Ndiose, mdi'in yu loo yuu se'en nu
mdi'in tyaa ñi cha' tyi'in yu, mdiyaa
yu se'en can' ña'an nchca ti' sca yu nu
nda'an ti, lo' mdi'in yu ni' te' na'an,
cui' cuaña'an mdi'in yu Isaac lo'o yu
Jacob, yu nu ntsu'hui cha' qui'ni ca'an
ticui' cha' tsu'hue nu cua' mdi'in tyaa
Ndiose 'in Abraham, 10 cui' si'yana
nducua quiloo yu sca quichen nu cua'
ndi'in ca, lo' Ndiose ngulo ñi cha'
tiyaa ña'an tsaa' na lo' mtñan ñi 'in
na. 11 Lo' Sara si'yana ya qui'an ti'
'in Ndiose, siya' ncua ne' sca nu a
ntsu'hui cha' tyi'in sñe', una yato'o
mxilyo ña'an ne' lo' mdi'in sca sñe'
ne' siya' lca ne' sca nten nu cua' cula,
si'yana ya qui'an ti' ne' ñi ndi'in cha'
'in ñi nu mdi'in tyaa cha' can'. 12 Loo
sca yu qui'yu nu cua' cula, nu cua' nta
cha' ndyija, yato'o yton qui'an 'a nten
—tsaña'an nducua cuii ni' cuaan, cui'
tsaña'an ndi'in ysin tu'hua tyi'a tujo'o
—. 13 Nchgaa ne' re ya qui'an ti'
ne' lo' ngujui ne', siya' a mchcuan
ne' cunta cha' nu cua' mdi'in tyaa
Ndiose, una tijyo' ti mnan' 'ya ne' cha'
can' lo' a m'ni tucua ti' ne', cui' ca
nu tsu'hue ntsu'hui tiquee ne' ncuan
xu'hue ne' cha' can', lo' nchcui' ne'
si'yana lca ne' —sca nu nda'an ti lo'
ndijin ti loo chendyu re—. 14 Tsalca
nu nchcui' cuaña'an, ndyi'ya na cha'
tiyaa si'yana nda'an nan ne' se'en
nu ntsu'hui cha' ca quichen tyi ne',

15 lo' cha' cua na ti' ntsu'hui tiquee ne' quichen se'en mdo'o ne', a tucui ña'an xitucui ne' quiaa ne'. 16 Una si'yana lca tiquee ne' tiyaa ne' sca se'en nu tsu'hue la, cui' la ni' cuaan, can' cha' a mxijyi'o ti' ñi ngulo naan ne' 'in ñi lca ñi Ndiose 'in ne', si'yana cua' m'ni chu'hue ñi sca quichen se'en tyi'in ne'. 17 Cui' cuaña'an yu Abraham si'yana ya qui'an ti' yu 'in Ndiose, mdi'in tyaa yu 'in Isaac tloo Ndiose ña'an nchca ti' sca lcuan, yato'o cui' yu nu ncuan xu'hue cha' nu mdi'in tyaa Ndiose can', mdyaa yu 'in scati sñe' yu si'yana caja can', 18 lo' Ndiose ca lca nu juin lo'o yu: —Loo yu Isaac nu lca sñe' um ntsu'hui cha' cuton ta nten 'in um—. 19 A m'ni tucua ti' yu si'yana Ndiose tla cha' 'in ñi lo' tca cu'ni ñi cha' tyiqui'o yu Isaac, ña'an loo cha' si'yana loo cha' ndyija can' xiya' mchcuan yu 'in sñe' yu. 20 Ticui' cuaña'an yu Isaac si'yana ya qui'an ti' yu 'in Ndiose, mjña'an yu 'in ñi si'yana taa ñi cha' tsu'hue nu ntsu'hui cha' qui'ni ca'an 'in chcuaa sñe' yu, Jacob lo'o Esaú. 21 A cunta yu Jacob si'yana ya qui'an ti' yu 'in Ndiose, mjña'an yu 'in ñi si'ya cha' 'in cunda scaa sñe' See xa nu cua' nchcui cuii' cha' caja yu, —lo' xtyi lo'o juesa 'in yca scaan ti yu mdyi tucua yu, lo' m'ni tnu yu 'in Ndiose—. 22 Ticui' cuaña'an yu See xa nu cua' nchcui cuii' cha' caja yu, si'yana ya qui'an ti' yu 'in Ndiose, mdi'in tyaa yu cha' si'yana ntsu'hui cha' tyi'o nchgaa sñe' ne' Israel se'en lca Egipto, lo' mxnu yu cunta 'in ne' si'yana culyoo ne' tijyan yu xa nu tyi'o ne' se'en can'. 23 Cui' cuaña'an yu Moisé xa ncua cune' yu, si'yana ya qui'an ti' nten cula 'in yu 'in Ndiose, msu'hua cutsi' jun 'in yu tsani' snan coo', na'an jun si'yana tsu'hue 'a ña'an yu, lo' a ytsen jun tsaña'an cha' nu mdi'in tyaa yu ree can'. 24 Xa nu cua' ngula ton yu Moisé can', siya' lca yu sñe' ne' cuna'an sñe' Faraón, una mscuan tloo yu cha' cuiya' can' si'yana ya qui'an ti' yu 'in Ndiose, 25 cui' ca nu nde mdo'o tiquee yu tyijyin yu nu ti'i tsatlyu lo'o quichen 'in Ndiose, lo' si'i nu cu'ni yu qui'ya sca co' xaa tsu'hue chu'hui tiquee yu loo chendyu re. 26 Lyee la msu'hua loo yu tyijyin yu nu ti'i tsaña'an mdijin Cristo, lo' si'i nu chcui ti' yu cha' cuilyiya' nu ndi'in 'in ne' Egipto, si'yana mdi'in tyaa yu quiloo yu cha' tsu'hue nu qui'ni ca'an 'in yu tiyaa xaa. 27 Si'yana ya qui'an ti' yu 'in Ndiose, mdo'o yu se'en lca Egipto, lo' a ytsen yu tloo ree can' siya' scuen tique' lo'o yu, si'yana a mchcuan yu quiloo yu 'in ñi nu A Chcan'. 28 Si'yana ya qui'an ti' yu 'in Ndiose, m'ni tnu yu ta'a pascua lo' mscuin yu tne 'ni can', si'yana a caja sñe' culoo ne' Israel xa nu cujlyo angujle can' 'in sñe' ne' Egipto. 29 Si'yana ya qui'an ti' ne' Israel 'in Ndiose, mdijin ne' Tujo'o Nga'á ña'an nchca ti' loo yuu ngutyi. Lo'o ne' Egipto ncua ti' ne' tyijyin ne', una yato'o ngujui yu'hui ne' loo tyi'a can'. 30 Cui' cuaña'an si'yana ya qui'an ti' ne' Israel 'in Ndiose, can' cha' nguten ti'in lo'o nu ntsu'hui nchcun quichen Jericó, xa mda'a cati tsaan nu mda'an ne' tyi'iin tu'hua quichen can'. 31 Ne' cuna'an nducun' nu naan Rahab, si'yana ya qui'an ti' ne' 'in Ndiose, mdo'o laa ne' xa ngujui nchgaa nten nducun' can', si'yana lo'o cha' tsu'hue ncuan xu'hue ne' 'in yu Israel nu ya y'ni quii quichen can'. 32 Ñi lyijyi la cha' ti' chcuin' lo'o um, si'yana chaan tsato'o cha' tyisnan chcui' na cha' 'in yu Gedeón, yu Barac, yu Sansón, yu Jefté, cha' 'in Davi, yu Samuel, uta nchgaa la ña'an yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni. 33 Si'yana ya qui'an ti' ne' 'in Ndiose, m'ni ne' canan 'in scasca quichen tnu, m'ni cuiya' ne' cha' 'in nten can' lo'o cha' 'in lee, mchcuan ne' cunta cha' nu mdi'in tyaa Ndiose, —lo' mducun ne' tu'hua cuichi—, 34 lo' m'ni ne' canan 'in quii' tnu, a ngujui ne' lo'o tu'hua bxtyi, msu'hua ne' juesa siya' na'an ti' ne', m'ni ngula ti' ne' xa m'ni ne' cusuun, lo' mducui lyi'o ne' 'in yu sindatu nu mdo'o tijyo'. 35 A cunta ntsu'hui ne' cuna'an nu mchcuan cunta 'in sñe' xa mdyiqui'o,

una ntsu'hui nu mdijin nu ti'i tnu tuyaa' nten nu nducun', siya' jui ña'an tyi'o laa ne' una mscuan tloo ne' cha' can', si'yana nducua tloo ne' tyiqui'o ne' lo' caja sca chendyu nu tsu'hue lati 'in ne'. 36 Ntsu'hui nu cua' ña'an ti m'ni lyi'o ne' 'in lo' mjyi'in ne' 'in, a cunta ntsu'hui nu mscan' ne' 'in lo'o carena lo' msu'hua ne' 'in na'an chcuan. 37 Ntsu'hui nu yjui ne' 'in lo'o quee, msi'yu ne' 'in lo'o cierra, mxitijin ne' 'in nu ti'i cha' tsala ña'an ta loo, ntsu'hui nu ngujui lo'o tu'hua bxtyi, cua' la mda'aan ne', yco' ne' quijyin 'ni, nguinu ti'i ña'an chendyu 'in ne', mdijin ne' cha' xi'in, cua' ña'an ti jui nu m'ni lyi'o 'in ne'. 38 Tsaña'an nu ntsu'hui lyoo jun re, a ntsu'hui suun 'in nten chendyu cuan xu'hue 'in jun. A cunta mda'an snan yu'hui jun se'en ngutyi, loo qui'ya, tuquee, a cunta nde ni' tuyuu. 39 Nchgaa jun re ya qui'an ti' jun 'in Ndiose, lo' yu'hui cuiya' ti' ñi 'in jun, siya' cuaña'an a ngula ña'an jun cha' nu mdi'in tyaa ñi lo'o jun. 40 Una Ndiose mdi'in tyaa ñi sca cha' nu tsu'hue lati nu qui'ni ca'an 'in nare', si'yana tsatlyu ca chcui cha' 'in na lo'o jun.

12

Scati 'in Jesús chcua quiloo na

1 Cha' tsa cuaña'an qui'an jun ndi'in jun chcua tyi'iin tso', xcuan tloo na nchgaa loo cha' nu nchcui ndijin loo chendyu 'in na uta qui'ya nu nxican' ton 'in na, lo' su'hua na juesa tsaa na nde loo tucueen nu cua' nguiaa na. 2 Chcua quiloo na 'in Jesús, ñi nu mducua suun cha' nu ndiya qui'an ti' na, lo' lca ñi sca cuiya' se'en ntsu'hui cha' tiyaa na, siya' mdijin ñi nu ti'i loo cusi, una tsu'hue ntsu'hui tiquee ñi, a mxijyi'o ti' ñi lo'o cha' can', lo' yten tucua ñi tso' cueen 'in Ndiose la ni' cuaan. 3 Quiñan ti' um tsala ña'an ti'i mdijin Jesús tuyaa' nten qui'ya chendyu lo' mda loo ñi, cuaña'an caja la cha' tnu tiquee 'in um lo' a cu'ni na'an ti' um. 4 Si'yana tsaña'an nu nxcuan tloo um scasca loo qui'ya, a nchca tiyaa um cuiya' nu cujui ne' 'in um si'ya cha' can'. 5 ¿Ta cua' ngujlya ti' um ña'an nda cueen Ñi X'nan na 'in um, 'un nu lca sñe' ñi, xa juin ñi: —Sñen', a xcuan tloo um cha' nu culo'o Ñi X'nan na 'in um, lo' a lyi'un ti' um xa nu xun lo'o ñi 'in um, 6 si'yana Ñi X'nan na nda cueen ñi 'in tsalca nu n'ni ñi 'tnan, lo' njyi'in ñi 'in nu lca sñe' ñi—? 7 Cha' ta loo um nchgaa cha' re, nchca chcan' ña'an si'yana lca um sñe' Ndiose. ¿Ta ntsu'hui nten nu a xun lo'o 'in sñe' xa nu si'i ña'an n'ni? 8 A tucui nu ta a ndyijyi nu nda cueen 'in, una cha' Ndiose xnu ñi 'in na cuati ña'an, a lca na ycui' ca sñe' ñi xacan'. 9 A cunta nten cula 'in na, lo'o can' mda cueen 'in na lo' m'ni suun na 'in, ¿ta si'i lyee lati ndon loo cha' ca ja'an na 'in Stina Ndiose lo' caja chendyu 'in na? 10 Cha' ñi si'yana nten cula 'in na mda cueen jun 'in na sca co' xaa tsaña'an nu ncua 'in jun, una tso' nu 'in Ndiose ndlo'o ñi 'in na si'yana ca nu tsu'hue 'in na, lo' ca luhui cha' tiyaa 'in na tsaña'an nu lca ñi. 11 Cha' ñi si'yana a tucui tsu'hue ntsu'hui tiquee xa ndijin scasca loo cha', cui' ca nu nde lu'un ti' can', una tiyaa xaa nchca chcan' loo cha' tsu'hue nu ljyan lo'o na 'in nu mda loo cha' can'.

Cha' 'in nten nu nxcuan tloo cha' tsu'hue 'in Ndiose

12 —Can' cha' xñii um yaa' um lo' su'hua um juesa tyiton um xiya'—, 13 lo' —tyi'an um sca tucueen nu ñi ti—, si'yana nu na'an ti' a tyi'o tso' can', cui' ca nu ca chcui cha' tiyaa 'in. 14 A cunta cunan um ña'an nu tyi'in tsu'hue um lo'o nchgaa tucui lo' tyu'hui um sca chendyu nu luhui, si'yana a tucui nu tca tiyaa tloo Ñi X'nan na cha' a luhui cusya 'in. 15 Xñi um cunta si'yana a tyi'o tso' um sii' cha' tsu'hue 'in Ndiose, uta cutsu sca cha' ngunan' lja um lo' tyisnan cu'ni na tucui loo chendyu 'in um, lo' tsato'o qui'an nu cu'ni lyi'un na chendyu 'in. 16 A nchca cha' sten yu'hui um lo'o scasca tucui uta sti quiya' um cha' 'in Ndiose, ña'an nchca ti' Esaú xa yjui' yu ña'aan cha' tsu'hue nu ntsu'hui cha' qui'ni ca'an 'in yu

si'ya sca qui'nan ti cha' nchcu. 17 Jlyo ti' na si'yana nde loo la ncua ti' yu chcuan yu cha' tsu'hue can', una jui nu mscuan tloo 'in yu, lo' a jui 'a ña'an nu cu'ni chu'hue yu cha' can' siya' nguilo tyi'a quiloo yu. 18 Una 'un xa ya qui'an ti' um a yaa um se'en nducua ca qui'ya Sinai, se'en mdo'o quii' loo qui'ya can', a cunta tla yta na, ngo'o yu'hui coo 'in na lo' lyee nchca cui'in, 19 lo' lja ycui' Ndiose lo'o ne' cueen 'a ngune ña'an nchca ti' sca cuhuii, nu hasta mjñan ne' cha' tsu'hue 'in ñi si'yana a chcui' a ñi, 20 si'yana cua' a ta loo 'a ne' lo'o cha' nu ngulo ñi tñan: —Si'yana hasta 'ni cha' tsa ta'an 'in sii' qui'ya can', 'ni cha' caja 'in lo'o quee uta lo'o quilyaa chcuan—. 21 Ndyijyin ya' tlyu cha' nu ncua can', nu hasta lo'o juin Moisé: Mchcuan si'yana lyee nguitsen cha' re. 22 Una 'un xa ya qui'an ti' um mdiyaa um se'en nducua qui'ya nu naan Sion, se'en lca quichen tyi Ndiose, ñi nu lo'o ca, cui' Jerusalén la ni' cuaan se'en ndi'in tyun mii angujle, 23 can' ndiyo' ti'in tsalca nu cua' mdo'o hui 'in Ndiose nu cua' ngua'an scua nii la ni' cuaan, can' nducua Ndiose, ñi nu N'ni Cuiya' Cha' 'in nten, a cunta can' ndi'in cusya 'in jun nu cua' ngujui, nchgaa nu ñi ndi'in cha' 'in nu cua' nguinu luhui tloo ñi, 24 can' nducua Jesús, ñi nu M'ni Cha' nchca cui nchgaa cha' re, si'ya tne nu mscuin ñi la ni' cuaan, lo' tne can' a lca na ña'an nchca ti' tne yu Abel nu ntsu'hui cha' tyu'hui lyiya', cui' ca nu lca na tne nu culo laa 'in na. 25 Xñi um cunta si'yana a xcuan tloo um 'in ñi nu nchcui' lo'o na. Cha' cuaña'an a mdo'o laa nten loo chendyu re siya' jui nu msu'hua tiyaa 'in ne', ña'an la ca nare', na ti' caja ña'an tyi'o laa na cha' xcuan tloo na 'in ñi nu nchcui' lo'o na ti' la ni' cuaan. 26 Xa ycui' Ndiose loo qui'ya Sinai, hasta nguiñan tucui chendyu, una cua' ñii cua' mdi'in tyaa ñi xca cha', lo' juin ñi: —Xiya' ti ntsu'hui cha' xiquiñan tucuin chendyu re, una cua' lo'o nde ni' cuaan xacan'—. 27 Nde cha' juin ñi xiya' ti can', si'yana cu'ni tyii ñi na nu chcan' loo chendyu re, lo' xnu scua tla ñi na nu a ntsu'hui 'a cha' tsatii. 28 Lo' si'yana cua' jui sca chendyu 'in na nu a ntsu'hui 'a cha' tsatii se'en ndlo Ndiose tñan, can' cha' tsu'hue ntsu'hui tiquee na cu'ni tnu na 'in ñi tsaña'an nu nchca ti' ñi, lo'o suun ña'an tiyaa na tloo ñi lo'o sca ytsen ni' cusya 'in na, 29 si'yana —Stina Ndiose lca ñi sca quii' nu njlyo nchgaa loo na—.

13

Cha' nu ntsu'hui cha' cu'ni jun

1 Tsa quiñan um chu'hui cha' tsu'hue 'in um scasca um. 2 A jlya ti' um taa um se'en quinu jun nu nda'an ti, si'yana ntsu'hui nu mdaa na'an 'in se'en nguinu angujle, siya' a ngujlyo ti' tucui ca lca can'. 3 Quia yu'hui ti' um 'in nu ntsu'hui na'an chcuan, lo' cu'ni um cunta si'yana tsatlyu ntsu'hui um lo'o can', ticui' cuaña'an lo'o nu nxitijin ne' 'in nu ti'i, cu'ni um cunta si'yana lo'o um ndijin um nu ti'i. 4 Cunan um ña'an cu'ni co'o um 'in um luhui ti lo'o nten 'in um, una nu nguiten yu'hui lo'o scasca ne' cuna'an, Ndiose cu'ni ñi xñan bsya 'in can'. 5 A taa um ya' ca lca tiquee um lo'o cha' cuilyiya', lo' qui'ya tu'hui ti' um lo'o tsa na nu ndi'in 'in um, si'yana ndeña'an juin Ndiose: —A siya' xnun 'in um cuati ña'an, lo' ñi a cula yaan' 'in um—. 6 Can' cha' tca chcui' na lo'o nu nchgaa lca tiquee na: —Ñi X'nan na nda yaa' ñi ñan, lo' a xicutsen tin' lo'o ti'i nu tca cu'ni nten lo'on— 7 Quia yu'hui ti' um 'in tsalca nu ntsu'hui cunta 'in um ni' lyaa, yu nu ycui' cha' 'in Ndiose lo'o um, xñi um cunta chendyu nu mdu'hui yu lo' chcui ncha'an um cha' nu ya qui'an ti' yu. 8 Jesucristo scaña'an ti ñi nchgaa xaa: Tsaan lca, cua' ñii, lo' cui' ñi tsala xaa. 9 A taa um ya' caja nu cuñilyi'o 'in um lo'o scasca cha' nu a nchcua ta'a lo'o cha' nu 'in Ndiose. Lyee la ntsu'hui lyoo nu su'hua loo um cha' tsu'hue 'in ñi lo' si'i nu chcui ncha'an um scasca loo cha' si'ya cha' nchcu, nu a sca cha' tsu'hue jui 'in

ne' lo'o. 10 Nare' ndon sca se'en n'ni
tnu na 'in Ndiose la ni' cuaan, lo' yu
nu ti' nguia ncha'an cha' 'in te' na'an
can', a tca cu yu na nu nducua can'.
11 Lo' si'ya qui'ya 'in nten quichen,
yten lo'o yu tne 'ni se'en nu luhui
lati 'in Ndiose, una cunan' 'ni can'
ndiquin ti'in yu 'in na nde tu'hua
quichen. 12 Cui' cuañ*a'an* Jesús mdijin
ñi nu ti'i nde tu'hua quichen, si'yana
suhui ñi 'in nten lo'o tne ñi. 13 Can'
cha' lo'o nare' tyi'o na nde tu'hua
quichen lo' quia nan na 'in ñi, lo' ca
sca cha' ti 'in na lo'o ti'i nu mdijin ñi.
14 Si'yana loo chendyu re a la quija
lyoo sca quichen se'en tyi'in na tsala
xaa, cui' ca nu nta na sca quichen nu
taa Ndiose 'in na tiyaa xaa. 15 Can'
cha' si'ya Jesús, cu'ni tnu na 'in Ndiose
nchgaa xaa, taa na sca lcuan 'in ñi
lo'o ña*'an* nu cula lo'o na 'in ñi, lo'o
cha' nu chcui' na taa na loo ñi. 16 A
nchca cha' cula' ti' na cu'ni na tsu'hue,
lo' ta yaa' ta'a na scasca na, si'yana
ticui' sca lcuan nu ndyu'hui cuiya' ti'
Ndiose ca lca na. 17 A cunta ca ja'an
um 'in scasca yu nu ntsu'hui cunta 'in
um se'en ndiyo' ti'in um, lo' tucua um
tñ*an* cha' nu nchcui' yu si'yana cui'
yu ntsu'hui yuhue ti' yu 'in um lo'o
tso' nu 'in Ndiose, ñi nu ntsu'hui cha'
tyaa yu cunta 'in um tiyaa xaa, ña*'an*
ca si'yana cu'ni yu tñ*an* ndon ti' yu,
si'yana a sca cha' tsu'hue ljyaan 'in
um cha' ta lu'un ti' yu. 18 Jñ*an* um 'in
Ndiose si'ya cha' 'in hua, jlyo ti' hua
si'yana luhui cha' tiyaa 'in hua, lo'
nducua tloo hua tyi'o tsu'hue nchgaa
tñ*an* nu cu'ni hua. 19 Jñ*an* cha' tsu'hue
'in um si'yana nde lyee la jñ*an* um
'in Ndiose, si'yana taa ñi cha' cuiya'
xitucuin se'en ndi'in um nu ndla la.

Xa msla' ta'a jun

20 Ndiose, ñi nu n'ni cha' nxitñ*an*'
cusya 'in na, ñi nu m'ni cha' mdy-
iqui'o Ñi X'nan na Jesucristo, ñi nu
ndon loo lati nu ntsu'hui cunta 'in
nu cua' ngulohui Ndiose, si'ya tne
ñi m'ni Ndiose cha' nguinu scua tla
cha' nu cua' mdi'in tyaa ñi, 21 lo'
cu'ni ñi cha' ca chcui cha' tiyaa 'in
um si'yana tca cu'ni um cha' nu
nchca ti' ñi, lo' si'ya Jesucristo cu'ni
Ndiose cha' ca lca tiquee um lo'o
cha' nu ndyu'hui cuiya' ti' ñi, scati
'in ñi ntsu'hui cha' cu'ni tnu na tsala
xaa. Amen. 22 Mjñ*an* cha' tsu'hue
'in um, 'un jun ta'a na, si'yana cuan
xu'hue um cha' nu ycuin' lo'o tsa chin'
cha' nu ngua'an re. 23 Quitsan' 'in
um si'yana yu ta'a na Timoteo cua'
mdyi'o yu na'an chcuan, lo' cha' quila
yu ndla la se'en ndi'in, lo'o yu ta'a
tsa'an se'en ndi'in um. 24 Chcui' cha'
um 'in nchgaa yu nu ntsu'hui cunta
'in um tñ*an* loon, tsatlyu lo'o nchgaa
la ña*'an* jun ta'a na. Ticui' cuañ*a'an*
jun ta'a na Italia nchcui' cha' jun 'in
um. 25 Cha' tsu'hue 'in Ndiose quinu
lo'o um tsala xaa. Amen.

Santiago

Yu Santiago nchcui' cha' yu 'in jun

1 Nan' yu Santiago, nu lca nguso
'in Ndiose lo'o Ñi X'nan na Jesucristo,
nchcuin' chan' 'in um, 'un nu mdo'o
loo tichcua ta nten 'in ne' Israel nu
ndi'in sca chcui chendyu.

Cha' tiyaa nu ndaa Ndiose

2 'Un jun ta'a na, nde lyee la ca
tsu'hue chu'hui tiquee um xa ndijin
um scasca nu ti'i, 3 cua' jlyo ti' um
loo nu ndijin um cha' si'ya cha' nu
ndiya qui'an ti' um, nde caja la juesa
'in um ta loo um lo'o cha' can'. 4 Una
ta loo um tsaya' ca chcan' loo tñan
tsu'hue nu can lo'o cha' can', si'yana
tca tyon tla um lo' ca chcui la cha'
tiyaa 'in um, lo' ñi sca cha' a tsa ly-
ijyi 'in um. 5 Una cha' ntsu'hui um
ndiya lyijyi cha' tiyaa 'in um, jñan um
'in Ndiose, lo' taa ñi 'in na, si'yana
Ndiose si'i na ndyu'hui cuiya' ti cha'
tiyaa nu ndaa ñi 'in nchgaa tucui, ñi
a nxcuan tloo ñi 'in can'. 6 Una xa
jñan um 'in na, a cu'ni tucua ti' um,
cui' ca nu tsa qui'an ti' um, si'yana nu
n'ni tucua ti' nguiaa cha' 'in tsaña'an
nguiaa cha' 'in tyi'a tujo'o xa ndiyan
ytsa na, lo' scasca tso' nguia lo'o cui'in
'in na. 7 Nu ngui'ni cuaña'an a ndu-
cua tloo can' cha' tsu'hue nu taa Ñi
X'nan na, 8 si'yana tucua cha' tiyaa
'in, lo' cuaña'an nguiaa cha' 'in lo'o
nchgaa loo cha'. 9 Sca jun ta'a na
nu ti'i ña'an chendyu 'in, ca tsu'hue
chu'hui tiquee can' si'yana Ndiose
cua' mscuen cuaan ñi 'in. 10 lo' jun nu
cuilyiya', ca tsu'hue chu'hui tiquee
jun si'yana Ndiose cua' mdyi'ya te'en
cha' 'in jun. Tsaña'an ndyijyin cha'
'in sca quee nu nducua ni' quixin',
cuaña'an ntsu'hui cha' tyijyin cha'
'in yu cuilyiya', 11 si'yana xa nchcua
cucha lo' ngui'ni tique' cuaan 'in
na, quee can' nguinan' tucua na lo'
ndyu na, ndyijyin cha' nu tsu'hue
ña'an na, cuaña'an nguiaa cha' 'in yu
cuilyiya', quinan' chendyu 'in yu lo'o
cha' cuilyiya' can' 'in yu.

Ta loo na lo'o cha' nu ljyaan 'in na

12 Tsu'hue ca xu'hue nu nda loo lo'o
scasca cha' nu ljyaan 'in, si'yana xa
nu cua' mda loo can', chcuan cunta
cha' tsu'hue, cui' chendyu nu cua'
mdi'in tyaa Ndiose cha' taa ñi 'in nch-
gaa nu tsu'hue ntsu'hui tiquee lo'o ñi.
13 Xa ljyaan sca cha' nu xityu 'in na
loo qui'ya, a chcui' na si'yana Ndiose
ngula yaa' ñi 'in na, si'yana Ndiose a
tca tyu ñi loo qui'ya, ñi a ntsu'hui cha'
xityu ñi 'in ñi sca tucui loo cha' can'.
14 Cui' ca nu cunda scaa na ndyu na
loo qui'ya si'ya cha' ngunan' ndyi'o
tiquee na, lo' ndaa na ya' tsaya' nu
tsato'o cha' can'. 15 Xa cua' yten cha'
ngunan' can' tiquee na, a s'ni cutsu
cuati loo qui'ya, lo' xa cua' ndon loo
na, tsa lo'o na 'in na loo cha' ndyija.
16 'Un jun ta'a na nu ndyu'hui cuiya'
tin' 'in, a cuiñi lyi'o um 'in um ticuii'
um. 17 Nchgaa loo cha' tsu'hue lo'o
cha' nu ñi, ndyi'o na nde ni' cuaan
cunta 'in Stina Ndiose, ñi nu mtñan
nchgaa loo xaa nu ntsu'hui ni' cuaan,
ñi nu scaña'an ti cha' 'in, lo' a ncha'an
ñi tsaña'an ncha'an sca ndla'. 18 Si'ya
cha' tsu'hue mdo'o tiquee ñi mdaa ñi
chendyu 'in na loo nu ngune 'in na
cha' nu ñi, si'yana ca na sñe' ñi nu
culoo nu mdo'o hui ca 'in ñi.

Tucua na tñan cha' nu nchcui' Ndiose

19 Can' cha', 'un jun ta'a na nu
ndyu'hui cuiya' tin' 'in, ndon tiyaa
um quine 'in um xa caja nu chcui',
lo' a nchca cha' chcui' um ndla ndsa,
uta cui' xaa quitsin' ti' um, 20 si'yana
sca nu nchcuen tique', a ndaa can' ya'
cu'ni tñan tsu'hue nu nchca ti' Ndiose.
21 Can' cha' xcuan tloo um nchgaa
loo cha' nducun' lo'o cha' ngunan', lo'
cuan xu'hue um lo'o suun ña'an cha'
nu yta ñi ni' cusya 'in um, cui' cha' nu
tca culo laa 'in um. 22 Una si'i tsaloo
ton nscan ti um 'in na, cui' ca nu tucua
um tñan 'in na lo' a cuñilyi'o um 'in um
ticuii' um. 23 Si'yana nu ndon nscan
cha' re lo' a nducua tñan 'in na, nguiaa
cha' 'in can' tsaña'an nguiaa cha' 'in

sca nten nu ñan' 'ya loo cunan. 24 Xa
nu cua' mnan' 'ya can' 'in lo' xiton
quiaa, cui' xaa njlya ti' ña'an ndyon.
25 Una nu nxñi ca cunta 'in lo'o cha'
nu ñi 'in Ndiose, cui' lee nu ndlo laa
'in na, lo' nxñi ton 'in loo cha' can',
ñi a njlya ti' cha' nu cua' ngune 'in,
cui' ca nu nde nducua can' tñan 'in
na, can' nu tsu'hue xu'hue lo'o tñan
nu ngui'ni. 26 Cha' nde'en nu xque' ti'
si'yana lyee ndiya qui'an ti', lo' a nxñi
cunta tu'hua, ticuii' can' ñilyi'o 'in lo'
cua cha' ti ndiya qui'an ti'. 27 Nde
cha' nu luhui lati nu a nxitiyaa' lo'o
cha' nguna', nu tca cu'ni na tloo Stina
Ndiose: Chu'hui yuhue ti' na 'in nu
suhue nu a ndi'in nten cula 'in, cui'
cuaña'an lo'o jun cuna'an nu nguinu
lo'o cha' ycui' ti, lo' xñi na cunta 'in
na lo'o cha' ngunan' nu nchca loo
chendyu re.

2

Scaña'an ti ca lca tiquee na lo'o nchgaa tucui

1 'Un jun ta'a na nu ndiya qui'an
ti' 'in Ñi X'nan na Jesucristo, ñi nu
nda'an lo'o sca cha' cuiya' nu tlyu,
scaña'an ti ca lca tiquee um lo'o nch-
gaa tucui. 2 Cha' se'en ndiyo' ti'in um
sten sca nu ntsu'hui cuii' oro loyaa'
lo' lco' sca te' tsu'hue ña'an, a cunta
cha' sten sca nu ti'i ña'an chendyu
'in nu lco' sca te' cusun, 3 cha' cu'ni
cunta um 'in nu lco' te' tsu'hue can'
lo' ljuin um 'in: Nde tsu'hue la se'en
chcua um, lo' ljuin um lo'o nu ti'i
ña'an 'in can': Nde ti tyon nu'huin
uta chcua lyuu ti cua, 4 ¿ñi cha' ta
a su'hua ña'an nsu'hua loo um 'in
ta'a um? Ña'an loo cha' sca bse cua'
lca um si'ya cha' tiyaa ngunan' 'in
um. 5 'Un jun ta'a na nu ndyu'hui
cuiya' tin' 'in, quine 'in um cha' nu
chcuin': ¿Ta si'i Ndiose ngulohui 'in
nu ti'i ña'an chendyu 'in si'yana ca
cuilyiya' can', una lo'o cha' nu ndiya
qui'an ti', lo' qui'ni ca'an 'in can' se'en
ndlo ñi tñan, cui' cha' nu cua' mdi'in
tyaa ñi lo'o nchgaa nu lyee lca tiquee
lo'o ñi? 6 Una 'un nde ndyi'ya te'en
um 'in nu ti'i ña'an chendyu 'in. ¿Ta
si'i yu cuilyiya' lca nu nsñi su'hua
yaa' 'in um nu ndyaa cunta 'in um
tloo bsya? 7 ¿Ta si'i yu nchcui' ca'an
yu 'in ñi nu tsu'hue lati, cui' tso' nu
cua' ntsu'hui um? 8 Cha' na cha' ñi
nducua um tñan cha' 'in lee nu ndon
loo lati, cu'ni um ña'an nchcui' quityi
'in Ndiose: —Ña'an 'tnan ti' um 'in
ta'a nten um tsaña'an n'ni um lo'o um
ticuii' um—, tsu'hue ña'an nu ngui'ni
um xacan'. 9 Una cha' ndyi'ya te'en
um 'in xca tucui, qui'ya ngui'ni um,
lo' lee 'in Ndiose ndlo qui'ya na 'in
um. 10 Si'yana cha' nde'en nu nchca
ti' xu'hua se'en ña'aan lee can', una
cha' tnan' siya' scati cha' can', ña'an
loo cha' cua' mcha ti'in can' ña'aan
lee xacan'. 11 Si'yana ticui' Ndiose nu
ngulo tñan: —A sten yu'hui um lo'o
cuilyi'o nten—, ticui' ñi juin ñi: —
A cujui um nten—. Cha' a nguiten
yu'hui um lo'o cuilyi'o nten, una ndu-
jui um nten, cua' mcha ti'in um cha'
'in um lo'o lee xacan'. 12 Xñi um cunta
ña'an chcui' um, a cunta lo'o ña'an
cu'ni um, si'yana ca xñan bsya 'in um
cua' ña'aan nguia ncha'an um lee nu
ndlo laa 'in um. 13 Si'yana nu a mña'an
'tnan ti' 'in ta'a nten, cui' cuaña'an a
caja nu ña'an 'tnan ti' 'in can' xa ca
xñan bsya 'in, una nu mña'an 'tnan
ti' 'in ta'a nten, tnu tiquee can' xa
ntsu'hui cha' ca xñan bsya 'in.

Culo'o xñan na cha' nu ndiya qui'an ti' na

14 'Un jun ta'a na, ¿ñi cunta ntsu'hui
'in nu nchcui' si'yana ndiya qui'an ti'
lo' a ndlo'o xñan 'in lo'o cha' tsu'hue?
¿Ta tca tyi'o laa can' lo'o ña'an nu
ndiya qui'an ti'? 15 Sca yu ta'a na
uta sca jun cuna'an cha' ndiyaa ly-
ijyi ste' jun, lo'o na nu najo'o 'in
jun, 16 cha' ljuin um 'in can': Quiaa
um, lo' a sca la cha' chu'hui tiquee
um, Ndiose taa ñi ste' um lo'o na nu
cunajo'o 'in um, ¿ñi cunta ntsu'hui
chcui' um cuaña'an cha' a ta yaa' um
'in can'? 17 Cui' cuaña'an nguiaa cha'
'in na lo'o cha' nu ndiya qui'an ti'
na, cha' a ndlo'o xñan na 'in na lo'o
cha' tsu'hue, a sca cunta ntsu'hui 'in
na. 18 Cha' ntsu'hui nu chcui': 'Un
ndiya qui'an ti' um 'in Ndiose, lo' nan'
n'nin tñan tsu'hue, ¿ta tca tsa qui'an

ti' um 'in Ndiose, cha' a culo'o xñan um 'in um lo'o cha' tsu'hue? Si'yana nan' lo'o cha' tsu'hue nu n'nin nchca chcan' loo cha' nu ndiya qui'an tin'. 19 'Un ndiya qui'an ti' um si'yana scati Ndiose ntsu'hui, lo' cui' ña'an nchcui' um, una lo'o cui'in xa'an ndiya qui'an ti' lo' nchcuan can' si'yana ntsen. 20 'Un nu a ndyi'ya cunta cha' re, ¿ta a jlyo ti' um si'yana cua cha' ti ndiya qui'an ti' na, cha' a ndlo'o xñan na 'in na lo'o cha' tsu'hue? 21 Abraham nu ncua nten cula 'in na, ¿ta si'i si'ya cha' tsu'hue nu m'ni yu nguinu luhui yu tloo Ndiose, cui' xa nu mdi'in tyaa yu 'in Isaac nu lca sñe' yu se'en ntsu'hui cha' squin can' tloo Ndiose? 22 Ca cuiya' ti' um si'yana lo'o ña'an nu m'ni Abraham, mchcua ta'a na lo'o cha' nu ya qui'an ti' yu, lo' si'ya cha' tsu'hue nu m'ni yu ncua chcui cha' nu ya qui'an ti' yu. 23 Cuaña'an ya tucua cha' nu nchcui' quityi 'in Ndiose: —Abraham nguinu luhui tloo Ndiose loo nu ya qui'an ti' 'in ñi—, lo' jui nu ngulo'o naan 'in yu si'yana ncua yu ta'a tsu'hue Ndiose. 24 Ca cuiya' ti' um xacan' si'yana nten nguinu luhui ne' tloo Ndiose, si'i tsaloo ti si'ya cha' nu ndiya qui'an ti' ne', cui' ca nu si'ya cha' tsu'hue nu ndlo'o xñan ne'. 25 Cui' cuaña'an Rahab ne' cuna'an nducun' can', ¿ta si'i si'ya cha' tsu'hue nu m'ni ne' nguinu luhui ne' tloo Ndiose, xa ncuan xu'hue ne' 'in yu nu mdiyaa se'en ndi'in ne' lo' ngua'an tñan ne' 'in yu xca tucueen? 26 Tsaña'an nguiaa cha' 'in sca nu ngujui nu a ntsu'hui cusya 'in, cui' cuaña'an lo'o cha' nu ndiya qui'an ti' na cha' a ndlo'o xñan na 'in na lo'o cha' tsu'hue, cua cha' ti ndiya qui'an ti' na.

3

Xñi na cunta cha' nu nchcui' na

1 'Un jun ta'a na, a nchca cha' qui'an 'a um culo'o um 'in jun, si'yana cua' jlyo ti' na tla la ndyi'o cha' nu ca xñan bsya 'in na. 2 Si'yana nchgaa na a s'ni ntnan' na lo'o cha' nu nchcui' na. Una cha' ntsu'hui nu nxñi cunta 'in lo' a ntnan' ñi sca cha' nu nchcui', can' nu ñi ndi'in cha' 'in lo' nchca xñi cunta 'in lo'o nchgaa loo cha'. 3 Ña'an jan ñi, nare' nsu'hua na freno tu'hua cuiyu si'yana ca ja'an 'in 'in na, lo' tca tsa lo'o na 'in 'in se'en nu nchca ti' na. 4 Xñi um cunta 'in yca na'an, siya' lca na sca na nu tlyu lo' ndyi'an lo'o cui'in tnu 'in na lo'o juesa, una si'ya sca ca' lyo' ti nu nchcui' ne' lo'o lca timón, can' cha' nchca ndyi'an lo'o ne' 'in na se'en nu nchca ti' ne'. 5 Cui' cuaña'an ndi'in cha' 'in tse' na, lca na sca na lyo' ti, una tsala ña'an n'ni siye' na 'in na lo'o cha' nchcui' na. Ña'an jan ñi, sca quii' lyo' ti lo' tca tiquin na sca qui'ya nu tlyu. 6 Lo' tse' na lca na ña'an nchca ti' quii', lca na sca chendyu ngunan' nu ngui'ni coo' 'in na ti' xa ngula na, cua' lca na loo quii' ndyi'o cha' nu nchcui' na. 7 Si'yana nchgaa loo 'ni, ña'an nchca ti' 'ni la, quiñi, cunaan, 'ni nu ntsu'hui loo tyi'a tujo'o, nchca n'ni nguso ne' 'in 'in. 8 una ñi sca nten lo' a tca cu'ni chu'hue ne' tse' ne', lca na sca chendyu ngunan' nu a tucui nchca 'in chcui ndijin loo na, si'yana mtsa'an yu'hui yaan loo na. 9 N'ni tnu na 'in Ndiose, ñi nu lca Stina, lo' ticui' lo'o tu'hua na ndaja na 'in ta'a nten na, cui' nu mtñan ñi tsaña'an nchca ti' ñi ycui' ñi. 10 Ticui' lo'o tu'hua na re n'ni tnu na 'in Ndiose lo' ndaja na 'in nten. 'Un jun ta'a na, a ndyi'o tñan cu'ni na cuaña'an. 11 Xñi na cunta se'en nducua tyi'a, ¿ta tca chcua tyi'a nu tlyaa' sca se'en ti lo'o tyi'a nu tsu'hue? 12 'Un jun ta'a na, ¿ta tca tyi'o mti olivo loo sca yca higo? ¿Ta tca tyi'o mti higo loo ti uva? Ticui' cuaña'an a tca chcua tyi'a tiyen' sca se'en ti lo'o tyi'a nu tsu'hue.

Cha' tiyaa nu ndyi'o la ni' cuaan

13 ¿Ta a ntsu'hui nu tiyaa la lja um lo' ndyi'ya la cunta? Can' nu ntsu'hui cha' culo'o xñan 'in lo'o cha' tsu'hue nu cu'ni, lo'o suun ña'an. 14 Una cha' mtsa'an yu'hui um lo'o cha' jñan ti' lo'o cha' xlya, si'i can' cha' scuen cuaan um 'in um, ñi a su'hua um cha' cuiñi loo cha' nu ñi 'in Ndiose. 15 Si'yana cha' tiyaa re a mdo'o na nde ni' cuaan, cui' ca nu loo chendyu re, lca na cha' ngunan' nu ljyaan tso' 'in

laxa'an. 16 Si'yana se'en ntsu'hui cha' jñan ti' lo'o cha' xlya, can' nchu cuati loo cha' ngunan' nu n'ni tinto 'in nten. 17 Una cha' tiyaa nu ndaa Ndiose lca na chacui' cha' nu luhui, nda yaa' na tyi'in tsu'hue na, cuti nguiaa cha' 'in na, n'ni na tñan tsu'hue, nchca chcan' loo na xa n'ni na 'tnan 'in ta'a nten na, loo can' nchu nchgaa loo cha' tsu'hue, ñi ndi'in cha' 'in na lo' a ljyaan na lo'o cha' cuiñi. 18 Sca nten nu ndiya nan ña'an tyi'in tsu'hue lo'o nchgaa tucui, chacui' cha' tsu'hue n'ni cuton can' si'ya cha' can'.

4

A chcui ti' na cha' nu nchca loo chendyu

1 ¿Ñi cha' ta nchu cha' cusuun lja um, lo' nchcui' tyijyin um scasca um? ¿Ta si'i si'ya cha' ngunan' nu ndyi'o tiquee um? 2 Lca tiquee um lo'o sca na, lo' a ndyijyi na 'in um. Ti'i ntsu'hui tiquee um, ndujui um nten si'ya cha' jñan ti' 'in um, lo' a nguinu tsu'hue tiquee um. Siya' ñii tu' ña'an nguilyu y'ni um lo' nsuun um, una a ndyijyi na nu nchca ti' um si'yana a njñan um 'in na. 3 Njñan um sca cha', una a ndyijyi na 'in um, si'yana si'i ña'an njñan um 'in na, tsaloo ti nchca ti' um na nu ndyi'o ti tiquee um. 4 ¡'Tnan ca 'un nu nducua tijyo' sii' Ndiose! ¿Ta a jlyo ti' um si'yana nu lyee lca tiquee lo'o cha' nu nchca loo chendyu re, nde nchca ta'a cusuun can' 'in Ndiose? Ña'an nu ti nu nchca ta'a tsu'hue lo'o cha' nu nchca loo chendyu re, nchca ta'a cusuun can' 'in Ndiose. 5 ¿Ta ñan ti' um si'yana cua cha' ti nchcui' quityi 'in Ndiose si'yana Espíritu nu cua' mdaa Ndiose 'in na, lyee n'ni xlya ñi 'in na? 6 Una tlyu cha' tsu'hue ndaa ñi 'in na, can' cha' ndeña'an nchcui' xca cha': —Ndiose nxcuan tloo ñi 'in nten nu siye', una n'ni cunta ñi 'in nten nu suun—. 7 Xnu um cunta 'in um tuyaa' Ndiose, tla tyon um lo' laxa'an tyi'o tso' sii' um. 8 Lyee la quia nan um 'in Ndiose, lo' cuaña'an cui' la tyon ñi sii' um. 'Un nu lca nten qui'ya chendyu, tyaa um ya' tyuhui chendyu 'in um, cui' cuaña'an 'un nu ngui'ni tucua ti', suhui um cusya 'in um. 9 Su'hua yuhue ti' um cha' re, qui'ya tu'hua tiquee um lo' cunan um. Cha' tsu'hue nu ntsu'hui tiquee um chca na cha' xi'in lo' cunan um. 10 Cu'ni suun um 'in um tloo Ñi X'nan na, lo' cui' ñi scuen cuaan ñi 'in um.

A chcui' ca'an na 'in ta'a na

11 'Un jun ta'a na, a nchca cha' chcui' ca'an ta'a um, si'yana nu nchcui' ca'an ta'a lo' ndlo qui'ya 'in ta'a, ndijin lyoo can' lee 'in Ndiose lo' ngui'ni cuiya' can' cha' 'in lee. Cha' 'un ngui'ni cuiya' um cha' 'in lee, ña'an loo cha' sca bse lca um, lo' a nducua um tñan 'in na. 12 Scati ñi nu mdaa lee 'in nten chendyu, lo' scati ñi tca culo laa ñi 'in na uta cujlyo ñi 'in na. Una 'un, ¿tucui ca lca um si'yana ndlo qui'ya um 'in xca tucui?

A cu'ni siye' na si'ya cha' nu cu'ni na tsaan quiaa

13 Xñi um cunta 'un nu nchcui': Cua' ñii uta quiaa tsaa na xca quichen, la cua tyi'in na sca yjan, cu'ni na tñan jyinsya lo' caja tñi 'in na. 14 Una a jlyo ti' um ña'an ljyaan 'in um tsaan quiaa. Chendyu 'in um, ¿ñi na lca na? Nguiaa cha' 'in na tsaña'an nchca ti' coo, cua' ñii chcan' na, una ndi'a a la 'a quine cueen na. 15 Cui' ca nu tsu'hue la chcui' um: Cha' Ñi X'nan na taa ñi cha' cuiya', tyu'hui na chendyu lo' cu'ni na tñan re. 16 Una 'un nde nscuen cuaan um 'in um lo'o cha' siye', lo' nchgaa loo cha' siye' lca na qui'ya. 17 Nu jlyo ti' cu'ni tñan tsu'hue lo' a n'ni 'in na, ticui' qui'ya lca na.

5

Cha' 'in yu cuilyiya'

1 Ña'an jan ñi, 'un yu cuilyiya', cunan um lo' xi'ya cueen um si'ya nu ti'i ljyaan 'in um, 2 si'yana cha' cuilyiya' 'in um cua' nchcui ti'in na lo' ste' um cua' nsta 'ni 'in na, 3 a cunta na oro lo'o plata nu ndi'in 'in um cua' mducua cuiya' na, lo' cuiya' can' ntsu'hui cha' culo qui'ya na 'in um, cujlyo na 'in um tsaña'an ndiquin sca na

loo quii'. Cua' tsatii cha' nu nchca
loo chendyu re lo' tsala ña'an cha'
cuilyiya' cua' mxo' ti'in um. 4 Loo nu a
msu'hua lyiya' um nguso 'in um, siya'
yu ndlo qui'ya na 'in um. Yta yu lo'
mxo' yu na 'in um, lo' nde nguñilyi'o
um 'in yu, una cua' ñii mdiyaa cha' re
la tloo Ñi X'nan na, ñi nu tla la cha'
'in. 5 Lja ndi'in um loo chendyu re
a sca na ya lyijyi 'in um, cui' ca nu
nde nguinu na 'in um, ncua cojo' um
tsaña'an nchca ti' sca bta nu ntsu'hui
cha' cujui ne' 'in. 6 Msu'hua um qui'ya
chon' nten nu tsu'hue, yjui um 'in ne',
lo' ñi a mscuen yaa' ne' lo'o um.

Chcui' lyi'o na 'in Ñi X'nan na lja nta na 'in ñi

7 Can' cha' 'un jun ta'a na, ndon ti'
um quita um tsaya' quiaan Ñi X'nan
na. Xñi um cunta ña'an ndi'in cha'
'in yu ngui'ni tñan ni' quixin', tsala
ña'an ntsu'hui cha' tlyu ti' 'in yu nta
yu tsaya' nu xo' yu na nu yta yu, cua'
ña'aan nguila quioo. 8 Cui' cuaña'an
'un ta loo um, lo' lyee la ca ñi cusya
'in um si'yana cua' nchcui cuii' cha'
quiaan Ñi X'nan na. 9 'Un jun ta'a
na, a nchca cha' su'hua qui'ya ta'a
um scasca um, ña'an tu' cu'ni ñi xñan
bsya 'in um. Ña'an jan ñi, cua' ndon
ñi nu lca bse la tuna'an. 10 'Un jun
ta'a na, xñi um cunta tsala ña'an ti'i
mdijin yu nu mxiycui' Ñi X'nan na
'in cua' s'ni, lo' mda loo yu lo'o cha'
can'. 11 Ña'an jan ñi, nchcui' na si'yana
tsu'hue ca xu'hue nu mda loo mdijin
scasca nu ti'i. Cua' ynan um cha'
tsala ña'an mda loo yu Job lo' ngua
chcan' loo cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan
na lo'o yu, —tsala ña'an n'ni ñi 'tnan
'in nten—. 12 'Un jun ta'a na, sca
loo tñan chcuin' sca cha' lo'o um: A
cu'ni tyi'ya um 'in Ndiose xa nu tyi'in
tyaa um sca cha', ñi a culo naa um
'in ni' cuaan uta chendyu re, ñi a
cu'ni tyi'ya um xca la cha', cui' ca nu
ljuin um: Cui' na, uta: Si'i na, ña'an
tu' tsato'o cu'ni ñi xñan bsya 'in um.
13 Cha' ntsu'hui nu ndijin scasca loo
cha', chcui' lyi'o can' 'in Ndiose. Cha'
ntsu'hui nu tsu'hue ntsu'hui tiquee,
cula lo'o can' 'in ñi. 14 A cunta cha'
ntsu'hui nu ti'i, cu'ni can' cha' caan
tucua snan yu nu ntsu'hui cunta 'in
jun ta'a na, chcui' lyi'o yu 'in Ndiose,
lo' xita'an yu ceite 'in lo'o cha' cuiya'
'in Ñi X'nan na. 15 Lo' si'ya cha' nu
ndiya qui'an ti' yu xa nchcui' lyi'o yu
'in Ñi X'nan na, cu'ni chca ñi 'in nu
ti'i can', lo' cha' nde'en la qui'ya m'ni,
cu'ni ñi cha' tlyu ti' 'in. 16 Cha' nde'en
la qui'ya m'ni um, quitsa' la um 'in
ta'a um, lo' jñan um 'in Ndiose si'ya
cha' 'in ta'a um, lo' cui' ñi xiton ñi 'in
um. N'ni cunta ñi cha' nu njñan sca nu
ñi ndi'in cha' 'in. 17 Yu Elía ncua yu
nten chendyu tsaña'an nchca ti' naa,
ycui' lyi'o yu 'in Ndiose lo'o nu chcui
lca tiquee yu si'yana a qui'ya 'a quioo,
lo' a ngu'ya 'a na tsani' snan yjan
tlu'hue. 18 Xiya' mjñan yu 'in Ndiose,
lo' mdyisnan ngu'ya na, lo' tsu'hue
ncua tñan na nu yta nten. 19 'Un jun
ta'a na, cha' nde'en nu ntsu'hui lja um
cua' mdo'o tso' sii' cha' nu ñi, lo' caja
nu cu'ni cha' xitucui can', 20 ca cuiya'
ti' um si'yana nu cu'ni cha' xitucui
sca nu nda'an ngunan', cua' m'ni can'
canan mdo'o laa sca nten loo cha'
ndyija, lo' mchca ña'aan qui'ya 'in.

1 Pedro

Yu Tyo nchcui' cha' yu 'in jun ta'a na

1 Nan' yu Tyo nu ngua'an tñan Je-
sucristo 'in, nde ca'an tñan sca quityi
'in um, 'un nu nguine yu'hui scasca
quichen se'en lyi'ya loo Ponto, lo'o
Galacia, Capadocia, lo'o se'en lca Asia
lo'o Bitinia. 2 Stina Ndiose ngulohui
ñi 'in um tsaña'an cha' nu cua' mdi'in
tyaa ñi ti' culoo, lo' si'ya cha' cuiya'
'in Espíritu ca ja'an um 'in ñi lo' quinu
luhui um si'ya tne Jesucristo. Taa la
ñi cha' tsu'hue nu chu'hui ni' cusya 'in
um lo' cu'ni ñi cha' tyi'in tsu'hue um.

Nducua tloo na sca cha' nu lo'o ca

3 Tlyu ca cha' tsu'hue ntsu'hui 'in
Ndiose, Sti Ñi X'nan na Jesucristo, loo
nu lyee n'ni ñi 'tnan 'in na m'ni cui ñi
chendyu 'in na se'en nu chcua quiloo
na sca cha' nu lo'o ca, cui' si'ya cha'
nu mdyiqui'o Jesucristo, 4 lo' cuan
xu'hue na cha' tsu'hue nu cua' ndi'in
la ni' cuaan, cha' nu qui'ni ca'an 'in na
lo'o um, sca cha' nu a ntsu'hui 'a cha'
tsatii, ñi a ca coo' uta caja loo. 5 Loo
nu ndiya qui'an ti' um, Ndiose nsñi
ñi cunta 'in um lo'o cha' cuiya' 'in ñi,
ña'an ca si'yana tyi'o laa um lo' qui'ni
ca'an 'in um lo'o cha' nu cua' mdi'in
tyaa ñi, lo' ca chcan' loo cha' re xa
nu tsatii cha' nu nchca loo chendyu
re. 6 Si'ya cha' re tsu'hue ntsu'hui
tiquee um, siya' ndijin um scasca nu
ti'i lja nu ti' ndi'in um tichin' xaa loo
chendyu re. 7 Ña'an nchca ti' oro, siya'
ndyuhui na lo'o quii' a s'ni ndiyatii
cha' 'in na, una lyee la ntsu'hui lyoo
cha' nu ndiya qui'an ti' um, lo' xa cua'
mdijin um scasca nu ti'i, caja nu cu'ni
tnu 'in Ndiose lo' tyaa xu'hue 'in ñi
tsaan nu ntsu'hui cha' ca chcan' loo
Jesucristo xiya'. 8 Siya' a nchca ña'an
tloo um 'in ñi, una lyee lca tiquee
um lo'o ñi, siya' a chcan' ñi cua' ñii
una ndiya qui'an ti' um 'in ñi, tsu'hue
'a ntsu'hui tiquee um, lo' ñi a jlyo
'a ti' um ñi lyijyi cha' nu ti' chcui'
um si'ya cha' re, 9 si'yana cua' chcan'
cha' nu ndiya qui'an ti' um tsaña'an
ntsu'hui cha' tyi'o laa um. 10 Cui' cha'
tsu'hue nu cua' ncuan xu'hue um re
mda'an ycui' yu nu mxiycui' Ndiose
'in cua' s'ni, lo' nguia nan qui'i yu cha'
re tsaña'an nu ntsu'hui cha' tyi'o laa
nten. 11 Lo'o cha' tiyaa nguia nan yu
cha' re lja mxiycui' Espíritu 'in Cristo
'in yu, cha' ti ca nu 'in cha' re, cha'
ñi xaa tsato'o na, tsaña'an nu ntsu'hui
cha' tyijyin Cristo nu ti'i, lo' nde loo la
can' ca chcan' loo cha' cuiya' nu tlyu
'in ñi. 12 Ngulyo scua la ñi cha' lo'o
yu si'yana si'i tsa 'in ti yu qui'ni ca'an
cha' re, cui' ca nu lo'o 'in nare', una
cua' ñii jui nu ycui' cha' re lo'o um
si'ya cha' cuiya' 'in Espíritu nu Luhui
'in Ndiose nu mdo'o la ni' cuaan, sca
cha' nu hasta lo'o angujle nchca ti' ca
cuiya' ti'.

Tyu'hui na sca chendyu nu luhui

13 Can' cha' tyon lo'o um sca cha'
tiyaa nu chcui, xñi um cunta 'in um,
lo' tyi'in tyaa tsu'hue ca um quiloo
um 'in cha' tsu'hue nu qui'ni ca'an
'in um xa nu quiaan Jesucristo xiya'.
14 Tsaña'an nguiaa cha' 'in sñe' Ndiose
nu nchca ja'an 'in ñi, a tyi'an 'a um
loo cha' ngunan' tsaña'an mda'an um
ti' culoo, xa nu ti' nchcun cha' tiyaa
'in um, 15 cui' ca nu tyu'hui um sca
chendyu nu luhui tsaña'an ndi'in cha'
'in ñi nu msi'ya 'in um, lca ñi sca
nu luhui. 16 Si'yana ndeña'an nguinu
scua sca cha' loo quityi 'in Ndiose: —
Ca um sca nten nu luhui si'yana nan'
lcan ñi nu luhui—. 17 Cha' 'un ndlo'o
naan um 'in Ndiose lca ñi Sti um, ñi
nu scaña'an ti n'ni xñan bsya 'in nten
cua' ña'aan tñan ngui'ni ne', can' cha'
su'hua yuhue ti' um ña'an ntsu'hui
cha' tyu'hui um chendyu tsalja nu ti'
ndi'in um loo chendyu re. 18 Jlyo ti'
um cua' mdo'o laa um loo cha' ngu-
nan', cui' cha' nu m'ni cha'an um 'in
nten cula 'in um, una si'i si'ya na nu
ntsu'hui cha' tsatii, uta lo'o na oro
uta lo'o plata, 19 cui' ca nu si'ya tne
Cristo nu ntsu'hui lyoo ca, tsaña'an
nguiaa cha' 'in slya' nu luhui lati, nu
ñi sca coo' lo' a ndon 'in, 20 ñi nu
cua' mdo'o hui lo'o cha' re xa nu ti'

lyijyi tsaa' chendyu, cua' ya tucua
tsaan ncua chcan' loo ñi si'ya cha'
tsu'hue nu mdo'o tiquee ñi lo'o um.
21 Si'ya ñi can' cha' ndiya qui'an ti'
um 'in Ndiose, ñi nu m'ni cha' mdy-
iqui'o can' lo' mscuen cuaan ñi cha'
'in, ña'an ca si'yana chcua quiloo um
'in Ndiose lo' tsa qui'an ti' um 'in ñi.
22 Si'yana cua' ngüi cusya 'in um loo
nu ncua ja'an um cha' nu ñi si'ya cha'
cuiya' 'in Espíritu, ña'an ca si'yana tca
chu'hui cha' tsu'hue 'in um lo'o ta'a
um, lo' si'i lo'o cha' cuiñi ti, cui' ca nu
lo'o nu chcui lca tiquee um chu'hui
cha' tsu'hue 'in um scasca um, lo'
luhui cha' tiyaa 'in um, 23 si'yana cua'
mchca cui chendyu 'in um, una si'i
lo'o juesa 'in nten chendyu, cui' ca nu
lo'o cha' cuiya' nu quinu scua tsala
xaa, si'ya ycha' Ndiose nu lo'o ca, nu
a ntsu'hui 'a cha' tsatii. 24 Si'yana
nchcui' quityi 'in Ndiose: —Nchgaa
nten lca ne' ña'an nchca ti' quixin',
cha' siye' 'in ne' nguiaa cha' 'in na
tsaña'an sca quee, quixin' can' nguityi
tucua na, lo' quee can' ndyu na, 25 una
ycha' Ñi X'nan na a ntsu'hui 'a cha'
tsatii na—. Cui' cha' re lca na cha'
tsu'hue nu cua' ngune 'in um.

2

1 Xcuan tloo um nchgaa loo cha'
ngunan', cha' cuiñi, cha' mayan, cha'
njñan ti', lo'o cha' nchca nchcui'. 2 Lo'
ca lca tiquee um lo'o cha' nu luhui
'in Ndiose tsaña'an lca tiquee cuhui'
cune' lo'o styi', si'yana tca culo um lo'
tyi'o laa um, 3 cha' na cua' ncua cuiya'
ti' um tsala ña'an tlyu cha' tsu'hue 'in
Ñi X'nan na.

Jesús lca ñi sca quee nu lo'o ca

4 Quia nan um 'in ñi, ñi nu lca
sca quee nu lo'o ca, cui' nu mscuan
tloo nten chendyu, una tso' nu 'in
Ndiose lca can' sca nu mdo'o hui ca
nu ntsu'hui lyoo lati. 5 Cui' cuaña'an
lca um sca quee nu lo'o ca, lo' Ndiose
cu'ni ñi cha' tsatlyu culo um ña'an
nchca ti' xa ndiyaa' sca laa, lo' ca um
sca nguso nu luhui 'in ñi si'yana tca
tsa lo'o um sca lcuan nu ndyu'hui
cuiya' ti' ñi si'ya Jesucristo. 6 Si'yana
ndeña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: —
Ña'an jan ñi, quichen Jerusalén tyi'in
tyaan sca quee nu nsñi ton 'in na'an,
nu mdo'o hui ca nu ntsu'hui lyoo lati,
lo' nu tsa qui'an ti' 'in can', a quinu
lo'o cha' jyi'o—. 7 Can' cha' lca ñi sca
nu ndon loo lati 'in um, 'un nu ndiya
qui'an ti' 'in ñi, una nu a ndiya qui'an
ti' 'in ñi lca ñi 'in can' tsaña'an nchcui'
quityi 'in Ndiose: —Quee nu mscuan
tloo yu cuityi na'an, cua' ñii lca na
quee nu nsñi ton 'in na'an—. 8 A cunta
nchcui' xca se'en: —Quee nu chcua
quiya' ne' ca na quee nu xitlyu 'in
ne'—. Nchcua na quiya' ne' si'yana
a nchca ja'an ne' 'in Ndiose, si'yana
cuaña'an cuiya' cua' ngua'an 'in ne'.

Lca na quichen 'in Ndiose

9 Una 'un lca um —ta nten nu cua'
mdo'o hui 'in ñi, lca um sca nten nu
nducua tloo ñi nu lca Ree, lca um
sca quichen nu luhui 'in ñi, nten nu
ndyu'hui cuiya' ti' Ndiose 'in—, ña'an
ca si'yana tyi'an ycui' um cha' tsu'hue
'in ñi nu msi'ya 'in um, si'yana tyi'o
tso' um sii' cha' tla yta 'in um, lo'
tyi'an um loo xaa nu tsu'hue ña'an 'in
ñi. 10 Ti' culoo a lca um quichen 'in
Ndiose, una cua' ñii lca um quichen
'in ñi, ti' culoo tijyo' nchca um sii'
cha' tsu'hue 'in ñi, una cua' ñii cua'
mchcua um cha' tsu'hue can'.

Nducua tloo Ndiose 'in na

11 'Un jun ta'a na nu ndyu'hui cuiya'
tin' 'in, tsaña'an nu lca um sca nten
nu mdo'o tijyo' nu nda'an yu'hui ti,
jñan sca cha' tsu'hue 'in um si'yana
a sten yu'hui um loo cha' ngunan'
nu nchca loo chendyu re, cui' cha'
nu nchcui ndijin ni' cusya 'in na.
12 Cunan um ña'an tyu'hui um sca
chendyu nu luhui lja ne' gentil, lo'
siya' ndaa ne' qui'ya 'in um si'yana lca
um nu nducun', una si'ya cha' tsu'hue
nu ngui'ni um, cu'ni tnu ne' 'in Ndiose
tsaan nu cu'ni ñi xñan bsya 'in nten
chendyu. 13 Si'ya cha' 'in Ñi X'nan
na, ca ja'an um 'in yu bsya nu ndlo
tñan 'in um, cui' yu nu lca ree nu tla
la cha' cuiya' ntsu'hui 'in, 14 uta 'in
nchgaa la ña'an bsya, si'yana can' nu
mdi'in tyaa Ndiose 'in xitijin nu ti'i 'in

nten nu nducun', lo' taa can' loo nten nu ngui'ni tñan tsu'hue. 15 Si'yana nde cha' nu nchca ti' Ndiose: Lo'o cha' tsu'hue nu cu'ni um chcua seen tu'hua nchgaa nu tinto nu nchcui' cua' ña'an ti cha' 'in um. 16 Ca tsu'hue chu'hui tiquee um tsaña'an ndi'in cha' 'in sca nu cua' mdo'o laa, una si'i can' cha' cu'ni um cha' ngunan', cui' ca nu cu'ni um ña'an n'ni sca nguso 'in Ndiose. 17 Cu'ni suun um 'in um tloo nchgaa nten, a cunta chu'hui cha' tsu'hue 'in um lo'o jun ta'a na. Chu'hui sca ytsen 'in um tloo Ndiose. Cu'ni suun um 'in um tloo ree. 18 'Un nu lca nguso, ca ja'an um 'in x'nan um, una si'i tsalca nu tsu'hue nten lca lo' cuti cha' 'in, cui' ca nu lo'o nu tla cha' 'in ca ja'an um 'in. 19 Nde cha' nu ntsu'hui lyoo tloo Ndiose, cha' nde'en nu ndijin nu ti'i siya' a sca cha' ngunan' m'ni, lo' nda loo can' si'yana nchca ti' quinu tsu'hue tiquee Ndiose lo'o. 20 Una, ¿ñi cunta ntsu'hui cha' nda loo um nxitijin ne' 'in um nu ti'i cha' ngui'ni um cha' ngunan'? Una cha' ndaa loo um ndijin um nu ti'i si'yana ngui'ni um tñan tsu'hue, nde cha' nu ntsu'hui lyoo ca tloo Ndiose, 21 lo' si'ya cha' re msi'ya ñi 'in um. Si'yana lo'o Cristo mdijin ñi nu ti'i tñan loo um, lo' mxnu ñi cha' re si'yana chcui ncha'an um 'in ñi. 22 —Una ñi sca qui'ya lo' a m'ni ñi, ñi sca cha' cuiñi lo' a mdo'o tu'hua ñi—, 23 xa mdaja ne' 'in ñi, a lo'o ñi mdaja ñi 'in ne', cui' cuaña'an xa mxitijin ne' 'in ñi nu ti'i, a mxcuen ñi 'in ne' cua' ña'an ti, cui' ca nu mxnu ñi cunta cha' can' yaa' ñi nu tsu'hue n'ni xñan bsya. 24 Cui' ñi ngu'ya ñi qui'ya 'in na la loo cusi, ña'an ca si'yana tyi'o tso' na sii' cha' ngunan' lo' tyu'hui na sca chendyu nu luhui, lo' si'ya nu ti'i mdijin ñi cua' mchca um. 25 Siya' ti' culoo mda'an um tsaña'an nchca ti' sca slya' nu ngunan' yu'hui, una cua' ñii mxiton um lo'o Cristo, ñi nu na'an seen 'in um nu ntsu'hui cunta cusya 'in um.

3

Tsaña'an ntsu'hui cha' tyi'in na lo'o cuilyi'o na

1 Cui' cuaña'an 'un jun cuna'an, ca ja'an um 'in cuilyi'o um, lo' cha' a ndiya qui'an ti' yu cha' 'in Ndiose, una lo'o ña'an nu ndlo'o xñan um 'in um cuan xu'hue yu cha' can', siya' a chcui' um lo'o yu, 2 si'yana nguia nchca cuiya' ti' yu tsala ña'an ndyi'ya chendyu ndu'hui um, lo' suun ña'an nguiaa cha' 'in um. 3 A nchca cha' cu'ni chu'hue um que um lyee 'a, ta lo'o na oro, uta co' um chacui' te' nu ntsu'hui lyoo, 4 cui' ca nu nde ni' cusya 'in um culo'o xñan um 'in um lo'o cha' tsu'hue nu a ntsu'hui cha' tsatii, lo'o suun ña'an cu'ni um, cuti ti tsaa cha' 'in um, si'yana nde cha' nu ntsu'hui lyoo tloo Ndiose. 5 Si'yana cuaña'an jun cuna'an nu mdi'in cua' s'ni nu ya qui'an ti' 'in Ndiose, ngulo'o xñan jun 'in jun lo' mdi'in tyaa jun quiloo jun 'in ñi, ncua ja'an jun 'in cuilyi'o jun, 6 tsaña'an ncua ja'an Sara 'in Abraham xa ndlo'o naan 'in cuilyi'o: Ñi x'nan hua. Ca um sñe' Sara cha' cu'ni um tsu'hue lo' a cutsen um ñi sca cha'. 7 Cui' cuaña'an 'un yu qui'yu, tsu'hue ti tyi'in um lo'o cuilyi'o um, suun ña'an tsaa cha' 'in um si'yana ti la ndi'in cha' 'in jun, lo' su'hua loo um 'in jun si'yana scaña'an ti chendyu mdaa Ndiose 'in um lo'o jun, lo' xa chcui' lyi'o um 'in ñi a sca cha' chcui ndijin ni' cusya 'in um.

Xñi na cunta ña'an tyu'hui na chendyu

8 A cunta ca sca cha' ti 'in um nchgaa um, ca cuti cusya 'in um, chu'hui cha' tsu'hue 'in um lo'o ta'a um, lo' ña'an 'tnan ti' ta'a um, lo' suun ña'an cu'ni um 'in um. 9 A cu'ni su'hua um 'in um lo'o nu ngui'ni ti'i lo'o um, ñi a taja um 'in nu ndaja 'in um, cui' ca nu jñan um 'in Ndiose si'yana cuan ñi 'in can'. Nde cha' msi'ya Ndiose 'in um, si'yana cu'ni um tñan tsu'hue lo' chcuan um cha' tsu'hue nu taa ñi 'in um. 10 Si'yana, —nu nchca ti' tyu'hui sca chendyu nu tsu'hue ca, tsu'hue ntsu'hui tiquee nchgaa xaa, 'ni cha' xñi can' cunta si'yana a chcui' cha' ngunan' lo'o cha'

cuiñi. 11 Tyi'o tso' can' sii' cha' ngu-
nan', cu'ni tñan tsu'hue, quia nan can'
ña'an tyi'in tsu'hue, lo' chcui ncha'an
cha' can'. 12 Si'yana Ñi X'nan na
ntsu'hui ñi cunta 'in nten nu ja'an 'in
ñi, ndon nscan ñi cha' nu njñan can',
una tsalca nu ngui'ni cha' ngunan' a
tsu'hue ntsu'hui tiquee Ñi X'nan na
lo'o can'—. 13 ¿Ta ntsu'hui nu tca
cu'ni ti'i lo'o um, cha' ngui'ni um tñan
tsu'hue? 14 Una cha' ndijin um nu
ti'i si'ya tñan tsu'hue nu ngui'ni um,
tsu'hue ca xu'hue um. Una a cutsen
um 'in nu ti'i ti' 'in um, ñi a su'hua
um cha' tiquee um si'ya cha' can',
15 cui' ca nu su'hua loo um 'in Ndiose
X'nan na, ndon tiyaa um taa um suun
'in nu cuñicha' 'in um si'ya cha' nu
ndiya qui'an ti' um, una lo'o suun
ña'an xcuen um 'in can' lo' tsu'hue ti
tsaa cha' 'in um lo'o. 16 Tyu'hui um
sca chendyu nu luhui, lo' cha' caja nu
chcui' ca'an 'in um si'yana ngui'ni um
tñan tsu'hue si'ya Cristo, uta chcui'
can' cha' ti'i 'in um, tsato'o quinu
can' lo'o cha' jyi'o. 17 Si'yana tsu'hue
lati tyijyin um nu ti'i loo nu ngui'ni
um tñan tsu'hue, cha' cuaña'an nchca
ti' Ndiose, lo' si'i nu ndijin um nu
ti'i si'ya cha' ngunan' nu ngui'ni um.
18 Si'yana Cristo siya' ti ngujui ñi si'ya
qui'ya 'in nten chendyu, ñi nu luhui
lati yato'o ngujui ñi tñan loo nten
ngui'ni qui'ya, si'yana tiya lo'o ñi 'in
na tloo Ndiose, ngujui ñi una mdy-
iqui'o ñi xiya'. 19 Lja xacan' ya ycui'
ñi cha' tsu'hue 'in Ndiose lo'o cusya
'in nten nu ntsu'hui nchcun yaa' cha'
ndyija, 20 cui' nten nu lye' ti' nu mdi'in
cua' s'ni xa mtñan yu Noé yca na'an
can', nta Ndiose cha' ñi xaa quia nan
ne' 'in ñi, una chin' ti nten, cui' tsa snu'
ti nu mdo'o laa loo tyi'a can'. 21 Tyi'a
can' lca na sca xñii tsaña'an nu nchcua
tya na cua' ñii lo' tyi'o laa na, (una si'i
si'yana xnu luhui na 'in na, cui' ca nu
tyi'in tyaa na 'in na yaa' Ndiose lo'o
sca cha' tiyaa nu luhui), cui' si'ya cha'
nu mdyiqui'o Jesucristo. 22 Ycuen ñi
nde ni' cuaan, nducua ñi tso' cueen 'in
Stina Ndiose, ndlo ñi tñan 'in nchgaa
angujle, tsatlyu lo'o nchgaa la ña'an
bsya lo'o nu lyi'ya cha' cuiya' 'in ñi.

4

Tsu'hue cu'ni na tñan 'in Ndiose

1 Si'yana Cristo mdijin ñi nu ti'i
lo'o tso' 'in cunan' ñi, cuaña'an 'un
cu'ni tnu tiquee um, su'hua yuhue
ti' um cha' re, si'yana nu cua' mdi-
jin nu ti'i lo'o tso' 'in cunan', cua'
mdo'o tso' can' sii' nchgaa loo qui'ya,
2 ña'an ca si'yana a tyi'an 'a can'
loo cha' ngunan' tichin' xaa nu ti'
tyi'in loo chendyu re, cui' ca nu cu'ni
can' tsaña'an nu nchca ti' Ndiose.
3 Cui' lya tsacua ti ña'an tsaña'an cua'
mdu'hui um chendyu ngunan', cha'
nu ndyu'hui cuiya' ti' ne' gentil: Cha'
nu nguiten yu'hui ne' lo'o ña'an tu-
cui ti, cha' ngunan' nu ndyi'o tiquee
ne', cha' cu'hui, nchgaa loo cha' ndu-
cun' nu n'ni ne' se'en nchca ta'a xa
lyee ndyi'yo ne', cha' nu n'ni tnu
ne' jo'o, cui' cha' nu nxcuan tloo
Ndiose. 4 Nduhue 'a ti' ne' si'yana a
nda'an 'a um lo'o ne' loo cha' ngu-
nan', nchcui' ca'an ne' 'in um si'ya
cha' can', 5 una tiyaa xaa ntsu'hui cha'
tyaa can' cunta tloo ñi nu cua' ndon
tiyaa cu'ni xñan bsya 'in nten tsatlyu
lo'o ne' cua' ngujui. 6 Can' cha' hasta
lo'o nu ngujui jui nu ycui' cha' tsu'hue
'in Ndiose lo'o, siya' lo'o can' tso' 'in
Ndiose, una ca xñan bsya 'in lo'o tso'
'in cunan'. 7 Cua' nchcui cuii' cha'
tsatii cha' nu nchca loo chendyu re,
can' cha' nde lyee la xñi um cunta
'in um, chcui cha' tiyaa 'in um chcui'
lyi'o um 'in Ndiose. 8 Cha' nu ndon
loo lati, chu'hui cha' tsu'hue 'in um
scasca um, si'yana nu ntsu'hui cha'
tsu'hue 'in lo'o ta'a, nchca n'ni can'
cha' tlyu ti' nchgaa loo qui'ya. 9 Cu'ni
cunta um 'in nchgaa nu tiyaa se'en
ndi'in um, lo' si'i nu taa um qui'ya
si'ya cha' can'. 10 Cunda scaa um
cua' ncuan xu'hue um cha' cuiya' nu
mdaa Ndiose 'in um, cua' ña'aan cha'
nu mdaa ñi 'in um, cui' na cunajo'o
na 'in um nu ta yaa' ta'a um, tsaña'an
n'ni sca nu cua' ngui'ni ca tñan 'in
Ndiose si'ya cha' tsu'hue nu cua' jui
'in. 11 Cha' nde'en nu chcui' lo'o nten,

chcui' can' tsañ'an cha' nu taa Ndiose 'in, cha' nde'en nu ta yaa' 'in xca tucui, lo'o cha' cuiya' 'in Ndiose cu'ni 'in na, ñ'an ca si'yana scuen cuaan cha' 'in Ndiose si'ya Jesucristo, ñi nu nga'an cha' cu'ni tnu na 'in, lo' scati ñi culo ñi tñan tsala xaa. Amen.

Ndijin na nu ti'i si'ya cha' 'in Ndiose

12 'Un jun ta'a na nu ndyu'hui cuiya' tin' 'in, a cuhue ti' um si'ya cha' nu cua' ndijin um, ta si'yana xque' ti' um a ntsu'hui cha' tyijyin um nu ti'i, 13 cui' ca nu nde ca tsu'hue chu'hui tiquee um, si'yana sca cha' ti 'in um lo'o ti'i nu mdijin Cristo, una nde lyee la ca tsu'hue chu'hui tiquee um tsaan nu ca chcan' loo cha' cuiya' 'in ñi. 14 Tsu'hue ca xu'hue um xa ndyijyi nu chcui' ca'an 'in um si'ya cha' 'in Cristo, si'yana Espíritu nu mdo'o loo xaa 'in Ndiose ntsu'hui ni' cusya 'in um. Cha' ñi si'yana nten can' ndaja 'in ñi, una tso' nu 'in um nde ngui'ni tnu um 'in ñi. 15 Can' cha' xñi um cunta si'yana ñi sca um a tyijyin um cha', ta si'yana yjui um nten, uta m'ni um cunan, ta si'yana lca um sca nu nducun', uta nguiten yu'hui um lo'o cha' nu a ngui'ni ca'an 'in um. 16 Una cha' ndijin um nu ti'i si'ya cha' 'in Cristo, a xijyi'o ti' um, cui' ca nu tyaa um xu'hue 'in Ndiose si'ya cha' can'. 17 Si'yana cua' mdiyaa xaa ca xñan bsya 'in nchgaa sñe' Ndiose, lo' cha' culo nducua la tyisnan cha' can' lo'o nare', ¿ñ'an la ca 'in nten nu a ja'an cha' tsu'hue nu nchcui' Ndiose? 18 —Sca nten nu ñi ndi'in cha' 'in, lo' cha' seen ti tyi'o laa ne', ¿ñ'an la ca tsato'o 'in nten nducun' lo'o nu ngui'ni qui'ya —? 19 Can' cha' nu ndijin nu ti'i si'ya cha' cuiya' 'in Ndiose, xnu can' cunta cusya 'in yaa' ñi nu ndaa chendyu, lo' tsa quiñan can' cu'ni tñan tsu'hue.

5

Cha' 'in yu nu ntsu'hui cunta 'in jun

1 Nchca tin' chcuin' lo'o yu nu ntsu'hui cunta 'in um, si'yana lo'on nan' lcan nu ntsu'hui cunta 'in jun, lo' na'an tloon ñ'an mdijin Cristo nu ti'i, cui' cuañ'an qui'ni ca'an 'ñan lo'o cha' cuiya' nu taa ñi tiyaa xaa, 2 can' cha' jñan cha' tsu'hue 'in um si'yana chu'hui um cunta 'in jun ta'a na nu cua' mdaa Ndiose 'in um, una si'i lo'o juesa, cui' ca nu lo'o cha' tsu'hue nu ndyi'o tiquee um, ñi si'i na nducua tloo um caja siya' um, cui' ca nu cu'ni um tñan can' lo'o nu chcui lca tiquee um. 3 A cu'ni um 'in um ñ'an nchca ti' sca x'nan jun, cui' ca nu ndyi'ya ti ñ'an culo'o xñan um 'in um. 4 Lo' xa ca chcan' loo Ñi nu ntsu'hui ca cunta 'in nchgaa jun ta'a na, chcuan um cunta cha' tsu'hue nu taa Ndiose 'in um la ni' cuaan, na nu a ntsu'hui 'a cha' tsatii. 5 Ticui' cuañ'an 'un yu tsa suhue ti, ca ja'an um cha' nu nchcui' yu nu ntsu'hui cunta 'in um, cui' cuañ'an scasca um cu'ni lyo' um 'in um si'yana: —Ndiose nxcuan tloo ñi 'in nten nu siye', una nda yaa' ñi 'in nten nu suun—. 6 Can' cha' cu'ni suun um 'in um tloo Ndiose, ñi nu tla la cha' cuiya' ntsu'hui yaa', si'yana cui' ñi scuen cuaan ñi cha' 'in um xa tsa tucua xaa. 7 A cunta yaa' ñi xnu um nchgaa cha' nduhue ti' ntsu'hui tiquee um, si'yana cui' ñi ntsu'hui ñi cunta 'in um. 8 Xñi um cunta 'in um lo' tyi'in tiyaa um, si'yana laxa'an nu lca ta'a cusuun na, nda'an chcua tyi'iin tso' tsañ'an nchca ti' sca cuichi nu la, lo' nan can' tucui ca 'in cujlyo. 9 Can' cha' tyon quee' um 'in can', lo' a tyi'o tso' um sii' cha' nu ndiya qui'an ti' um, si'yana cua' jlyo ti' um scañ'an ti ndijin um nu ti'i lo'o jun sca chcui chendyu. 10 Una Ndiose, ñi nu ntsu'hui nchgaa loo cha' tsu'hue 'in, si'ya Jesucristo nsi'ya ñi 'in na sten na loo xaa 'in ñi tsala xaa, xa cua' mdijin chin' um nu ti'i, cui' ñi cu'ni chcui ñi cha' 'in um, cu'ni ñi cha' tyon tla um, taa la ñi juesa 'in um, lo' cuañ'an tyi'in tya tla la ñi 'in um. 11 Scati 'in ñi cu'ni tnu na lo' culo ñi tñan tsala xaa. Amen.

Msla' ta'a yu Tyo lo'o jun ta'a na

12 Yu ta'a na Silvano, yu nu ndyu'hui lyoon si'yana ñi ndi'in cha' 'in, ngua'an yu tsa chin' cha' loo quityi re lo'o cunta 'ñan, si'yana taan cha' tnu tiquee 'in um. Taan suun

lo'o um si'yana cha' tsu'hue re lca na cha' nu ñi 'in Ndiose, cui' loo cha' nu cua' ntsu'hui um. 13 Jun ta'a na nu ndiyo' ti'in quichen Babilonia nchcui' cha' jun 'in um, jun nu cua' ngulohui Ndiose 'in tsatlyu lo'o na, a cunta yu Marco nchcui' cha' yu 'in um, yu nu lca sca sñen' nan' lo'o tso' 'in Ndiose. 14 Cui' cuañan' chcui' cha' ta'a um lo'o nu chcui lca tiquee um. Ndiose cu'ni ñi cha' si'yana tyi'in tsu'hue um nchgaa um nu cua' ndi'in tso' 'in Jesucristo. Amen.

2 Pedro

Yu Tyo nchcui' cha' yu 'in jun ta'a na

1 Nan' yu Simón Tyo nu lca nguso 'in Jesucristo, ñi nu ngua'an tñan 'ñan,
nchcui' chan' 'in um, 'un nu cua' ya qui'an ti' si'ya cha' nu ñi 'in Stina
Ndiose lo'o Jesucristo, ñi nu Ndlo laa 'in na, scaña'an ti ntsu'hui lyoo cha'
nu ndiya qui'an ti' na lo'o um. 2 Taa la ñi cha' tsu'hue nu chu'hui ni' cusya
'in um, lo' cu'ni ñi cha' tyi'in tsu'hue um, cua' ña'aan nguia ndyu'hui lyoo
um 'in Ndiose lo'o Ñi X'nan na Jesús.

Cha' tsu'hue 'in Ndiose nu qui'ni ca'an 'in na

3 Si'ya cha' cuiya' nu tlyu 'in ñi jui nchgaa loo cha' nu 'ni 'in na,
tsaña'an nu ntsu'hui cha' tyu'hui na sca chendyu nu luhui, si'yana cua'
yu'hui lyoo na 'in ñi nu msi'ya 'in na, ña'an ca si'yana qui'ni ca'an 'in
na loo xaa 'in ñi si'ya cha' tsu'hue 'in ñi. 4 Si'ya cha' re mdi'in tyaa ñi
scasca loo cha' lo'o na, cha' nu ndon loo lo' ntsu'hui lyoo, si'ya cha' re caja
ña'an ca sca cha' ti 'in um lo'o Ndiose, lo' chcua tijyo' um sii' cha' ngunan'
nu nchca loo chendyu re. 5 Can' cha' nde lyee la su'hua um juesa lo'o
cha' re, tsa quiñan la um lo'o cha' nu ndiya qui'an ti' um lo' taa um ya' ca
ñi cha' 'in um, lo' tsaña'an nchca ñi cha' 'in um cuaña'an qui'ya la um cha'
tiyaa, 6 lo' ña'an ndyi'ya um cha' tiyaa cuaña'an xñi la um cunta 'in um, lo'
ña'an nsñi um cunta 'in um cuaña'an chu'hui la cha' tlyu ti' 'in um, lo' ña'an
ntsu'hui cha' tlyu ti' 'in um cuaña'an ca luhui la cha' 'in um tloo Ndiose, 7 lo'
ña'an nchca luhui um cuaña'an lyee la chu'hui yuhue ti' um 'in ta'a um,
lo' tsaña'an ntsu'hui yuhue ti' um 'in ta'a um cuaña'an nde lyee la chu'hui
cha' tsu'hue 'in um scasca um. 8 Cha' su'hua loo um nchgaa cha' re, si'i cua
cha' ti ncuan xu'hue um 'in na, cui' ca nu nde lyee la ca chcan' loo na loo
chendyu 'in um, lo' cuaña'an qui'ya la um cunta cha' 'in Ñi X'nan na Jesu-
cristo. 9 Una nu a nsu'hua loo cha' re, chin' 'a se'en nchcua quiloo can', lca
can' sca nu cuityin' si'yana cua' ngu-
jlya ti' ña'an nguten qui'ya 'in ti' culoo.
10 Can' cha' 'un jun ta'a na, nde lyee
la su'hua loo um cha' nu ndiya qui'an
ti' um ña'an msi'ya ñi 'in um lo' ngu-
lohui ñi 'in um, cha' cu'ni um nchgaa
cha' re a ntsu'hui 'a cha' tyi'o tso' um.
11 Cuaña'an caja cha' cuiya' sten um
lo'o nu chcui lca tiquee um se'en ndlo
Ñi X'nan na Jesucristo tñan tsala xaa,
ñi nu Ndlo laa 'in na. 12 Can' cha' nan'
a cula' tin' xu'huan ti' um lo'o cha' re,
siya' cua' jlyo ti' um lo' tla ndon um
lo'o cha' nu ñi re, 13 si'yana ntsu'hui
suun 'ñan su'hua tiyaan 'in um lo'o
cha' re lja nu ti' ndi'in loo chendyu.
14 Jlyo tin' si'yana cua' nchcui cuii'
cha' tyi'on loo chendyu re, tsaña'an nu
cua' mtsa' Ñi X'nan na Jesucristo 'ñan.
15 Nsu'huan juesa tsaña'an nu tca la
'ñan, si'yana quia yu'hui ti' um cha' re
nchgaa xaa xa nu cua' ngujuin.

Xa na'an yu Tyo 'in Cristo loo xaa 'in ñi

16 Si'yana cha' nu cua' ngulo'o hua
'in um tsaña'an cha' cuiya' 'in Ñi X'nan
na Jesucristo lo'o ña'an nu ntsu'hui
cha' quiaan ñi xiya', si'i cha' ngulo
que hua lca na se'en nu cuñilyi'o hua
'in um, cui' ca nu na'an tloo hua 'in
ñi loo xaa 'in ñi. 17 Xa nu mchcuan
ñi cha' cuiya' nu mdaa Stina Ndiose
'in ñi, mcha'an ña'an ñi lo'o sca xaa
nu tsu'hue ña'an, lo' cui' cha' 'in ñi
jui nu ycui' la ni' cuaan: Nde nu
lca Sñen' nan' nu ta'a lati 'ñan, ndyi-
jyin ya' tsu'hue ntsu'hui tiqueen lo'o.
18 Ngune 'in hua jui nu ycui' la ni'
cuaan xa nu ndon hua lo'o ñi loo
qui'ya nu mdo'o hui can' 'in ñi. 19 A
cunta cua' ntsu'hui quityi 'in na se'en
mxiycui' Ndiose nguso 'in ñi cua' s'ni.
Tsu'hue 'a cha' n'ni cunta um cha'
can', si'yana lca na ña'an nchca ti' sca
quii' nu ndyu'hui xaa chcui tla tsaya'
xtyi xaa ni' cusya 'in um, ña'an nchca
ti' sca cuii nu nchcua xa tlya. 20 Nde
cha' nu qui'ya na cunta culo nducua
la, si'yana ñi sca cha' nu nguinu scua

loo quityi 'in Ndiose, a lca na cha' tiyaa 'in nten chendyu, 21 si'yana ñi siya' a yaan cha' can' si'ya cha' cuiya' 'in nten, cui' ca nu yu nu cua' mdo'o hui 'in Ndiose ngua'an scua yu cha' re tsaña'an nu mxiycui' Espíritu nu Luhui 'in yu.

2

Cha' 'in nten nu ndlo'o cha' cuiñi

1 Tsaña'an mda'an ycui' ne' cha' cuiñi lja nten nu mdi'in cua' s'ni, cui' cuaña'an caja nu culo'o cha' cuiñi se'en ndi'in um, tsu'hue tsu'hue ti sten cha' cuiñi nu culo tso' 'in um, lo' tsato'o xcuan tloo can' 'in Ñi X'nan na, ñi nu ngulo laa 'in, cuaña'an so' tucua can' yuhue' chon' nu cujlyo 'in tsati ntyin. 2 Qui'an 'a nten cu'ni ncha'an cha' nducun' nu cu'ni can', cui' si'ya cha' can' caja nu chcui' yuhue' tucueen nu ñi 'in Ndiose, 3 lo' si'yana lyee lca 'in lo'o tñi, cunan can' ña'an nu culo na ndi'in 'in um lo'o cha' cuiñi 'in. Una cua' s'ni 'a nducui ncha'an yuhue' 'in can' lo' cua' chcua ti na 'in, a tyijyin yu'hui cha' a quinan' can'. 4 Si'yana Ndiose a m'ni ñi cha' tlyu ti' 'in angujle nu m'ni qui'ya, cui' ca nu msu'hua ñi 'in can' loo quii', lo' msu'hua nchcun ñi 'in sca se'en tla yta, can' quinu yu'hui tsaya' nu ca xñan bsya 'in. 5 Cui' cuaña'an lo'o nten nu mdi'in cua' s'ni, a m'ni ñi cha' tlyu ti' 'in can', cui' ca nu mdyi'ya ñi quio tnu nu ngujlyo 'in nten nducun' can', una ngulo laa ñi 'in yu Noé lo'o cha cati nu ndi'in na'an 'in yu, cui' yu nu ycui' cha' tsu'hue 'in Ndiose. 6 A cunta ngulo ñi yuhue' 'in quichen Sodoma lo'o Gomorra, ngujlyo ñi 'in quichen can' tsaya' nguinu na xtyi jyii ti, lo'o cha' re ca cuiya' ti' nten tsaña'an ntsu'hui cha' tsato'o 'in nu nducun'. 7 Una ngulo laa ñi 'in yu Lot, yu nu ncua ja'an 'in Ndiose, lo' ti'i 'a nga'an 'in yu lo'o cha' ngunan' nu ngui'ni nten can', 8 (si'yana yu re ya qui'an ti' yu 'in Ndiose lo' mdi'in yu lja nten can', ndyijyin ya' ti'i nga'an 'in yu si'yana nchgaa xaa na'an yu cha' ngunan' nu ngui'ni ne' lo' ne 'in yu cha' nu nchcui' ne'). 9 Una Ñi X'nan na jlyo ti' ñi ña'an culaa ñi 'in nu ndiya qui'an ti' 'in ñi xa ljyaan scasca cha' 'in, lo' jlyo ti' ñi ña'an xitijin ñi nu ti'i 'in nu a ndiya qui'an ti' 'in ñi tsaan nu cu'ni ñi xñan bsya 'in can', 10 una lyee lati lo'o nu nda'an lo'o cha' ngunan' nu ndyi'o tiquee, nu nxcuan tloo 'in nchgaa nu ntsu'hui cha' cuiya' yaa', tnu tiquee ne' cu'ni ne' cha' nu nchca ti' ne', ñi a ntsen ne' chcui' ca'an ne' 'in nu mdaa Ndiose cha' cuiya' 'in la ni' cuaan. 11 Siya' tlyu la cha' cuiya' ntsu'hui yaa' angujle uta tla la cha' 'in, una a xtyi ti' su'hua yuhue' 'in nu nda'an lo'o cha' cuiya' tloo Ñi X'nan na, 12 una ne' can' nchcui' ti'i ti' ne' cha' nu a nchca qui'ya ne' cunta, tsaña'an nchca ti' sca 'ni nu a ntsu'hui cha' tiyaa 'in nu ngula si'yana quinu lo' caja, lo' cuaña'an ntsu'hui cha' tnan' can' 'in ticuii', 13 can' xu'hue nu ntsu'hui cha' qui'ni ca'an 'in ne' si'ya cha' ngunan' nu m'ni ne', loo nu nducui ti' ne' cu'ni ne' cha' nu nchca ti' ne' cunda sca tsaan. Coo' cha' tiyaa 'in ne', a ndii ti' ne' cha' jyi'o, lo' a se'en ña'an cha' 'in ne' xa nchcu ne' lo'o um tsatlyu, 14 lyee lca tiquee ne' sten yu'hui ne' lo'o ña'an tucui ti, a nguila' ti' ne' n'ni ne' qui'ya, nxityu ne' 'in nu jo'o ti ndi'in cha' 'in loo qui'ya, si'yana chacui' cha' xque' nguilyu ni' cusya 'in ne', lo' lca ne' nu nducua yuhue' chon'. 15 Cua' mdo'o tso' ne' tucueen nu ñi, nda'an nguinan' yu'hui ne' lo' nguiaa ne' tucueen nu mda'an Balaam, sñe' Beor, cui' nu lyee ncua lca tiquee chu'hui canan 'in lo'o cha' ngunan', 16 lo' jui nu ngusun lo'o 'in yu si'ya cha' ngunan' can' 'in yu, sca burra, 'ni nu a ntsu'hui cha' nchcui', una ycui' lo'o yu tsaña'an nchcui' sca nten, lo' mducui ndijin 'in loo cha' tinto 'in yu nu mxiycui' Ndiose 'in. 17 Nguiaa cha' 'in ne' can' ña'an nchca ti' sca chco nu a ntsu'hui tyi'a, uta ña'an nchca ti' sca ndla nu nguia lo'o cui'in 'in scasca se'en, can' nu ntsu'hui cha' qui'ni ca'an 'in sca se'en nu lyee tla yta, can' chu'hui can' tsala xaa. 18 Nchcui' ne' cha' nu a ntsu'hui lyoo, una lo'o cha' siye' nu nchcui' ne'

nan ne' ña'an xisque' ne' 'in xca tucui loo cha' ngunan' nu ndyi'o tiquee ne', cui' nu cua' nguia ndo'o tso' sii' cha' ngunan'. 19 Nchcui' ne' lo'o can' si'yana a tucui nu culo tñan 'in, siya' ticuii' ne' ntsu'hui nchcun ne' loo cha' ngunan' can'. Si'yana nu caja nu xisque' 'in cua' ntsu'hui can' tuyaa' xca tucui. 20 Cha' ñi si'yana sca nu cua' mdo'o tso' sii' cha' ngunan' nu nchca loo chendyu re, nu cua' yu'hui lyoo 'in Ñi X'nan na Jesucristo, ñi nu Ndlo laa 'in na, cha' xiya' xitucui can' loo cha' ngunan', tsato'o sñan la cu'ni can' que ña'an ti' culoo. 21 Tsu'hue lati cha' cua na a yu'hui lyoo can' tucueen nu ñi, lo' si'i nu xitucui xiya' loo cha' ngunan', lo' xcuan tloo cha' nu luhui lati nu cua' ncuan xu'hue. 22 Can' nu yato'o 'in tsaña'an nchcui' sca cha': Xni' nxitucui 'in nchcu 'in na nu cua' ycuen 'in, cui' cuaña'an cuhue', xiya' nguiten 'in loo mtso' siya' cua' mxicuta ne' 'in 'in.

3

Ntsu'hui cha' quiaan Ñi X'nan na xiya'

1 'Un jun ta'a na nu ndyu'hui cuiya' tin' 'in, nde nu cua' nchca tucua quityi nda'an 'in um, chcuaa quityi re scaña'an ti nsu'hua tiyaan 'in um si'yana ca ñi cha' tiyaa 'in um, 2 lo' quia yu'hui ti' um cha' nu ngua'an yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni, lo'o tñan nu ngulo Ñi X'nan na, ñi nu Ndlo laa 'in na, cui' cha' nu ngulo'o yu ta'a mda'an ñi. 3 Ca cuiya' ti' um cha' re culo nducua lati, si'yana tiyaa xaa ntsu'hui cha' caan scasca nu xtyi lyi'o cha' tsu'hue 'in Ndiose, lo' cu'ni can' ña'an nu nchca ti', 4 lo' ndeña'an chcui': ¿La ncua cha' nu cua' mdi'in tyaa ñi si'yana caan ñi xiya'? Cua' s'ni ngujui nten cula 'in na, lo' cui' ña'an ti ndi'in chendyu re ti' xa nguiaa' na. 5 A nchca ti' can' cu'ni cunta cha' nu nguinu scua cua' s'ni, si'yana ni' cuaan nguiaa' na lo'o cha' nu ycui' Ndiose, cui' cuaña'an chendyu re mdo'o na loo tyi'a lo' ndi'in na si'ya tyi'a, 6 cui' cuaña'an si'ya tyi'a ngujlyo chendyu cua' s'ni. 7 Una ni' cuaan lo'o chendyu nu ndi'in cua' ñii, ticui' si'ya cha' cuiya' 'in Ndiose ndi'in na, lo' tsato'o squin na tiyaa xaa tsaan nu cu'ni ñi xñan bsya 'in nten, xa nu quinan' nchgaa nu a ndiya qui'an ti' 'in ñi. 8 'Un jun ta'a na nu ndyu'hui cuiya' tin' 'in, a nchca cha' jlya ti' um cha' re, si'yana cunta 'in Ñi X'nan na sca tsaan lca na sca mii yjan, lo' sca mii yjan lca na sca tsaan ti 'in ñi. 9 Siya' ndiya' Ñi X'nan na lo'o cha' nu cua' mdi'in tyaa ñi, si'i can' cha' ngujlya ti' ñi tsaña'an nchcui' nten, cui' ca nu si'ya cha' tlyu ti' ntsu'hui 'in ñi a nchca ti' ñi quinan' ñi sca tucui, cui' ca nu nchca ti' ñi si'yana nchgaa tucui xilo'o chon' qui'ya ngui'ni. 10 Una tsaan nu quiaan Ñi X'nan na xiya', tsato'o na ña'an xa nguiten yu cunan xa tla, ni' cuaan ntsu'hui cha' quine na cueen xa jlyo na, chendyu re squin na lo'o nchgaa na nu ndi'in 'in na. 11 Cha' cuaña'an ntsu'hui cha' jlyo nchgaa na re, lyee la ndyi'o tñan tyu'hui um sca chendyu nu luhui tloo Ndiose, 12 lja nta um tsu'hue ntsu'hui tiquee um si'ya tsaan nu cua' mdi'in tyaa Ndiose, cui' xa nu ntsu'hui cha' squin ni' cuaan lo' jlyo nchgaa na nu nducua 'in na, lo' siya' ti tsatii cha' 'in na. 13 Una nare' nducua tloo na cha' nu cua' mdi'in tyaa ñi, sca chendyu nu cui ti lo'o ni' cuaan se'en quinu scua sca cha' cuiya' nu ñi. 14 Can' cha' 'un jun ta'a na nu ndyu'hui cuiya' tin' 'in, cha' cuaña'an nta um cha' re, su'hua um juesa lo' xñi um cunta ña'an tyi'in um, si'yana luhui um quija lyoo ñi 'in um xa nu quiaan ñi xiya', ñi sca coo' lo' ñi sca cha' lo' a nducui ncha'an 'in um. 15 Qui'ya um cunta cha' re: Ñi X'nan na nchca ti' ñi si'yana tyi'o laa nten, can' cha' ntsu'hui cha' tlyu ti' 'in ñi. Cui' cuaña'an yu ta'a na Pablo, yu nu ndyu'hui cuiya' ti' na 'in, ticui' cha' re ngua'an yu 'in um tsaña'an cha' tiyaa nu mdaa Ndiose 'in yu, 16 la' nchgaa ti quityi ngua'an yu ticui' cha' re nchcui' na, lo' ntsu'hui cha' can' tucui ti ña'an ndyi'ya na cunta 'in na. Tsalca

nu chin' cha' tiyaa 'in uta jo'o ndi'in cha' 'in, nde xitsa'an ne' cha' can' tsañ*a'an* n'ni ne' lo'o nchgaa la ñ*a'an* quityi 'in Ndiose, lo' ndiyato'o ntnan' ne' 'in ne' si'ya cha' can'. 17 Can' cha' 'un jun ta'a na nu ndyu'hui cuiya' tin' 'in, si'yana cua' jui nu msu'hua tiyaa 'in um lo'o cha' re, xñ*i* um cunta 'in um lo'o ne' nducun', a taa um ya' cuan qui ne' 'in um loo cha' cuiñ*i*, ñ*a'an* tu' tsato'o tyi'o tso' um loo cha' nu cua' ntsu'hui um. 18 Cui' ca nu culo um loo cha' tsu'hue 'in Ñ*i* X'nan na Jesucristo, ñ*i* nu Ndlo laa 'in na, lo' su'hua um juesa chu'hui lyoo la um 'in ñ*i*. 'In scati ñ*i* ntsu'hui cha' cu'ni tnu na, ti' cua' ñ*ii* lo' tsala xaa. Amen.

1 Juan

Cha' nu ndaa chendyu 'in na

1 Nde cha' nu mdyisnan ti' culoo,
cha' nu cua' ngune 'in hua, lo' na'an
tloo hua, ñi nu yu'hui lyoo hua, m'ni
ca'an yaa' hua 'in, cui' Ycha' ñi nu
ndaa chendyu 'in na. 2 (Si'yana ñi nu
ndaa chendyu can' ncua chcan' loo
ñi, na'an hua 'in ñi, lo' ncua cuiya'
ti' hua ña'an ndi'in cha' 'in ñi, cui'
cuaña'an ndaa hua suun si'yana cui'
ñi ndaa ñi chendyu nu a tsatii 'a 'in
na, ñi nu mdi'in se'en nducua Stina
Ndiose, lo' ngulo'o tloo ñi 'in hua).
3 Cha' nu na'an tloo hua lo' ngune 'in
hua, nde cha' nu nchcui' hua lo'o um,
si'yana ca sca cha' ti 'in um lo'o hua,
lo' cha' ñi si'yana sca cha' ti 'in na
lo'o Stina Ndiose lo'o Jesucristo Sñe'
ñi. 4 Ngua'an tñan hua quityi re 'in
um, si'yana lyee la ca tsu'hue chu'hui
tiquee um.

Ndiose lca ñi xaa

5 Nde cha' nu ngune 'in hua ycui' ñi,
lo' nchcui' hua lo'o um si'yana Ndiose
lca ñi xaa, lo' a ntsu'hui tla yta 'in ñi.
6 Cha' ljuin na si'yana sca cha' ti 'in na
lo'o ñi, lo' ti' nda'an na loo cha' ngu-
nan', cha' cuiñi nchcui' na lo' a nda'an
na loo cha' nu ñi. 7 Una cha' nda'an na
loo xaa 'in ñi tsaña'an nu lca ñi ycui'
ñi, lo'o nare' sca cha' ti 'in na xacan',
lo' tne Jesucristo Sñe' Ndiose nsuhui
'in na lo'o nchgaa qui'ya. 8 Cha' ljuin
na si'yana a ngui'ni na qui'ya, ticuii'
na ñilyi'o na 'in na, lo' a ñi ndi'in
cha' 'in na. 9 Una cha' ñee na qui'ya
'in na tloo Ndiose, cu'ni ñi cha' tlyu
ti' 'in na, lo' suhui ñi nchgaa qui'ya
'in na, si'yana ñi ndi'in cha' 'in ñi lo'
n'ni ñi tñan tsu'hue. 10 Cha' ljuin na
si'yana a ngui'ni na qui'ya, ña'an loo
cha' ngui'ni na 'in ñi lca ñi sca nu
cuiñi, lo' a nchca cuan xu'hue na cha'
nu nchcui' ñi.

2

Cristo ndyi'o ñi cha' 'in na

1 'Un nu lca ña'an nchca ti' sca sñen'
nan', nde nda'an quityi re 'in um
si'yana a cu'ni um qui'ya. Una cha'
nde'en nu cu'ni qui'ya, cua' lca nu
tyi'o cha' 'in na tloo Stina Ndiose, cui'
Jesucristo nu n'ni tñan tsu'hue. 2 Cui'
ñi ngujui ñi lo' mxicuten ñi qui'ya 'in
na, lo' si'i tsa 'in naa ti, cui' ca nu si'ya
nten sca chcui chendyu. 3 Nde nchca
chcan' ña'an si'yana ndyu'hui lyoo na
'in ñi, cha' nxu'hua se'en na cha' nu
ndlo ñi tñan. 4 Nu nchcui': Nan'
ndyu'huin lyoon 'in ñi, lo' a nxu'hua
se'en cha' nu ndlo ñi tñan, lca can'
sca nu cuiñi, lo' a nchcui' cha' nu
ñi. 5 Una nu nxu'hua se'en cha' nu
nchcui' ñi, nde nu cha' ñi ca ndon
loo cha' tsu'hue 'in Ndiose, cuaña'an
nchca cuiya' ti' na si'yana sca cha' ti
'in na lo'o ñi. 6 Nu nchcui' si'yana sca
cha' ti 'in lo'o ñi, nga'an cha' tyu'hui
can' sca chendyu tsaña'an nu mdu'hui
ñi.

Cha' nu cui ti ngulo Ndiose tñan

7 'Un jun ta'a na, cha' nu ndlo ñi tñan
'in na si'i cha' cui ti lca na, cui' ca nu
lca na cha' nu ncuan xu'hue um ti'
culoo. Cha' nu nda'an loo quityi re lca
na ycui' ca cha' nu cua' ngune 'in um
ti' xa mdyisnan um. 8 Una nda'an sca
cha' nu cui ti nu ntsu'hui cha' xu'hua
se'en na, lo' nchca chcan' loo cha' re
loo chendyu 'in um tsaña'an ndi'in
cha' 'in ñi, si'yana cha' tiyaa ngunan'
cua' nguia nducua tijyo' na, lo' nchca
chcan' loo xaa 'in ñi nu lca cha' nu
ñi. 9 Nu nchcui' si'yana ndon loo xaa
'in ñi, lo' nxcuan tloo 'in ta'a nten,
ti' ndon can' loo cha' tiyaa ngunan'.
10 Nu ntsu'hui cha' tsu'hue 'in lo'o ta'a
nten, can' nu ndon loo xaa 'in ñi lo'
a ntsu'hui cha' tyi'o tso'. 11 Una nu
nxcuan tloo 'in ta'a nten, ti' ndon can'
loo cha' tla yta, lo' nda'an loo cha'
ngunan', ñi a jlyo ti' la nguiaa, si'yana
cha' tla yta can' mducun na cha' tiyaa
'in. 12 Nde nda'an quityi re 'in um,
'un nu lca sñe' Ndiose, si'yana cua'
mxicuten ñi qui'ya 'in um lo'o cha'
cuiya' 'in Jesús. 13 Nda'an quityi re 'in
um, 'un nu lca nten cula, si'yana cua'
ndyu'hui lyoo um 'in ñi nu ndi'in ti'
culoo. Nda'an quityi re 'in um, 'un

nu tsa suhue ti, si'yana cua' m'ni um canan 'in laxa'an. Nda'an quityi re 'in um, 'un nu lca sñen', si'yana cua' ndyu'hui lyoo um 'in Stina Ndiose. 14 Nda'an quityi re 'in um, 'un nu lca nten cula, si'yana cua' ndyu'hui lyoo um 'in ñi nu ndi'in ti' culoo. Nda'an quityi re 'in um, 'un nu tsa suhue ti, si'yana tla ndon um lo' ntsu'hui cha' 'in Ndiose ni' cusya 'in um, lo' cua' m'ni um canan 'in laxa'an nu ngui'ni cha' ngunan'. 15 A chcui ti' um cha' nu nchca loo chendyu re lo'o na nu ndi'in 'in na. Cha' nde'en nu nchcui ti' cha' nu nchca loo chendyu re, cha' tsu'hue 'in Stina Ndiose a ntsu'hui ni' cusya 'in can'. 16 Si'yana nchgaa cha' nu nchca loo chendyu re, ña'an nchca ti' cha' nu nchcui ti' cunan' na, cha' nu nchcui ti' quiloo na, uta cha' siye' 'in na, nchgaa cha' re a mdo'o na se'en nducua Stina Ndiose, cui' ca nu loo chendyu re ndyi'o na. 17 Cha' nu nchca loo chendyu re, tsatii cha' 'in na, cui' cuaña'an lo'o cha' nu nchcui ti' ne', una nu nducua tñan cha' nu nchca ti' Ndiose, can' nu tyi'in tsala xaa.

Cha' 'in nu ti'i ti' 'in Cristo

18 Sñen', cua' mdiyaa tsaan nu ntsu'hui cha' tsatii cha' nu nchca loo chendyu re, cui' cha' nu cua' ngune 'in um si'yana ntsu'hui cha' caan sca nu ña'an ti'i 'in Cristo, lo' cua' ñii qui'an nu ti'i ti' 'in Cristo cua' ndi'in, can' cha' nchca cuiya' ti' na si'yana cua' mdiyaa tsaan can'. 19 Lja na mdo'o can', una si'i sca cha' ti 'in na lo'o, cha' cua na sca cha' ti 'in na lo'o tsatlyu ti' ndi'in na lo'o, una mdo'o tso' can' si'yana ca chcan' loo si'yana si'i sca cha' ti 'in na nchgaa na. 20 Una 'un cua' ntsu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose ni' cusya 'in um, lo' cua' ndyi'ya um cunta nchgaa loo cha'. 21 Nda'an quityi re 'in um, una si'i si'yana a ndyu'hui lyoo um cha' nu ñi 'in Ndiose, cui' ca nu si'yana cua' ndyu'hui lyoo um 'in na, si'yana ñi sca cha' cuiñi lo' a ljyaan loo cha' nu ñi. 22 ¿Ti nu lca nu cuiñi? Cui' nu nchcui' si'yana si'i Jesús lca ñi Cristo. Can' nu ti'i ti' 'in ñi, cui' nu nchcui' si'yana si'i sca cha' ti 'in Stina Ndiose lo'o Sñe' ñi. 23 Nchgaa nu nxcuan tloo 'in Sñe' ñi, ticui' cuaña'an a ntsu'hui Stina Ndiose ni' cusya 'in can'. Una nu ndiya qui'an ti' 'in Sñe' ñi, cui' cuaña'an ntsu'hui Stina Ndiose ni' cusya 'in can'. 24 A tyi'o tso' um sii' cha' nu cua' ngune 'in um ti' culoo. Cha' tyon um loo cha' nu cua' ngune 'in um ti' culoo, sca cha' ti 'in um lo'o Sñe' ñi lo'o Stina Ndiose. 25 Nde sca cha' nu cua' mdi'in tyaa ñi lo'o na, cui' chendyu nu a tsatii 'a 'in na. 26 Nda'an quityi re 'in um si'ya cha' 'in nu nchca ti' cuñilyi'o 'in um. 27 Una Espíritu nu cua' mdaa ñi ntsu'hui ni' cusya 'in um, lo' a 'ni 'a cha' ti' culo'o xca tucui 'in um si'yana ycui' ñi ndlo'o ñi 'in um nchgaa loo cha', nchcui' ñi cha' nu ñi si'yana a lca ñi nu cuiñi. Lo' tsaña'an cha' nu cua' ngulo'o ñi 'in um, a tyi'o tso' um sii' ñi. 28 Can' cha' 'un nu lca sñen', xñi ton um 'in um lo'o cha' 'in ñi, si'yana xa ntsu'hui cha' ca chcan' loo ñi, cu'ni tnu tiquee na, lo' si'i nu quinu na lo'o cha' jyi'o xa quiaan ñi xiya'. 29 Cha' 'un jlyo ti' um si'yana lca ñi sca nu n'ni tñan tsu'hue, ca cuiya' ti' um xacan' si'yana nchgaa nu ngui'ni tñan tsu'hue lca can' sñe' Ndiose.

3

Sñe' Ndiose lca na

1 Ña'an jan ñi, tsala ña'an lca tiquee Stina Ndiose lo'o na nu hasta ndlo'o naan ñi 'in na lca na sñe' ñi. Can' cha' nten chendyu a nchcua ta'a cha' 'in ne' lo'o na, si'yana a nchca chu'hui lyoo ne' 'in ñi. 2 'Un jun ta'a na nu ndyu'hui cuiya' tin' 'in, cua' lca na sñe' Ndiose, una a nchca ca chcan' loo ña'an nu ntsu'hui cha' ca na, una jlyo ti' na xa nu ca chcan' loo ñi, xacan' ca su'hua ña'an na lo'o ñi, si'yana ña'an tloo ca na 'in ñi chcui ña'an ñi. 3 Nchgaa nu nducua tloo 'in ñi lo'o cha' re, xñi can' cunta 'in luhui tsaña'an nu lca ñi ycui' ñi. 4 Nchgaa nu ngui'ni qui'ya, ticui' lee 'in Ndiose ncha ti'in can', si'yana qui'ya lca na loo nu a ja'an na cha' 'in lee. 5 Cua' jlyo ti' um si'yana Cristo yaan ñi loo chendyu re si'yana xicuten ñi qui'ya

'in na, lo' ñi sca qui'ya a nducui ñi.
6 Tsalca nu nxñi ton 'in lo'o cha' 'in
ñi, a tsa quiñan 'a can' ti' cu'ni qui'ya,
una nchgaa nu ti' ngui'ni qui'ya, a
nchca tyi'in tyaa can' quiloo 'in ñi,
ñi a ndyu'hui lyoo 'in ñi. 7 Sñen', a
taa um ya' caja nu cuñilyi'o 'in um.
Sca nten nu ngui'ni tñan tsu'hue, ñi
ndi'in cha' 'in ne' tsaña'an nu lca ñi
ycui' ñi. 8 Una nu ti' ngui'ni qui'ya,
tso' 'in laxa'an nguiaa can', si'yana
laxa'an mdyisnan m'ni qui'ya ti' cu-
loo. Can' cha' yaan Sñe' Ndiose,
si'yana cujlyo ñi nchgaa tñan ngui'ni
laxa'an. 9 Tsalca sñe' Ndiose, a tsa
quiñan 'a can' ti' cu'ni qui'ya, si'yana
cua' nguinu yu'hui cha' tsu'hue 'in
Ndiose ni' cusya 'in, ñi a tca 'a ti' cu'ni
can' qui'ya si'yana cua' lca can' sñe'
Ndiose. 10 Nde nchca chcan' ña'an ti
nu lca sñe' Ndiose, lo' ti nu lca sñe'
laxa'an: Nchgaa nu a ngui'ni tñan
tsu'hue, ñi a ntsu'hui cha' tsu'hue
'in lo'o ta'a nten, si'i sñe' Ndiose lca
can'. 11 Si'yana cui' cha' re cua'
ngune 'in um ti' culoo, si'yana scasca
na chu'hui cha' tsu'hue 'in na lo'o
ta'a na. 12 Si'i ña'an m'ni Cain nu
nguiaa tso' 'in laxa'an, yjui yu 'in
ta'a ngula yu. ¿Ñi cha' ta yjui yu
'in can'? Cui' si'yana a m'ni yu tñan
tsu'hue, una ta'a yu, can' nu m'ni tñan
tsu'hue. 13 'Un jun ta'a na, a cuhue
ti' um cha' xcuan tloo nten chendyu
'in um. 14 Nare' jlyo ti' na si'yana
cua' mdo'o tso' na sii' cha' ndyija, cua'
jui chendyu nu a tsatii 'a 'in na, cui'
si'yana ntsu'hui cha' tsu'hue 'in na
lo'o ta'a na. Nu a ntsu'hui cha' tsu'hue
'in lo'o ta'a nten, ti' ndon can' loo cha'
ndyija. 15 Nchgaa nu nxcuan tloo 'in
ta'a nten, lca can' nu ndujui nten,
lo' cua' jlyo ti' um si'yana ñi sca nu
ndujui nten, a nda'an lo'o chendyu
nu a tsatii 'a. 16 Nde ncua cuiya' ti'
na ñi na lca cha' tsu'hue, cui' si'yana
ngujui ñi tñan loo na, cui' cuaña'an
nare' ntsu'hui cha' tyaa na chendyu
'in na si'ya jun ta'a na. 17 Una sca
yu cuilyiya' cha' jlyo ti' yu si'yana 'ni
cha' 'in xca tucui, lo' cu'ni tiji yu cusya
'in yu lo'o can', ¿ña'an ta ntsu'hui cha'
tsu'hue 'in Ndiose ni' cusya 'in yu?
18 Sñen', si'i lo'o cha' tu'hua ti chu'hui
cha' tsu'hue 'in na lo'o ta'a na, uta
si'yana tsu'hue nchcui' ti na, cui' ca
nu cu'ni na cha' tsu'hue lo'o can', lo'o
sca cusya nu ñi. 19 Can' cha' nchca
cuiya' ti' na si'yana nguiaa na tso'
cha' nu ñi, lo' ñi a cu'ni tucua ti' na
tloo Ndiose. 20 Cha' cusya 'in na ndlo
qui'ya na 'in na, cua' jlyo ti' na si'yana
lyee la ndon loo Ndiose que 'in na,
lo' ndyu'hui lyoo ñi nchgaa loo cha'.
21 'Un jun nu ndyu'hui cuiya' tin' 'in,
cha' cusya 'in na a ndlo qui'ya na
'in na, tsu'hue ntsu'hui tiquee na lo'o
Ndiose, 22 lo' nchgaa cha' nu njñan
na 'in ñi, taa ñi 'in na, cui' si'yana
nxu'hua se'en na cha' nu ndlo ñi tñan,
lo' ngui'ni na cha' nu ndyu'hui cuiya'
ti' ñi. 23 Nde cha' nu ndlo ñi tñan:
Tsa qui'an ti' na 'in Jesucristo Sñe'
ñi, lo' chu'hui cha' tsu'hue 'in na lo'o
ta'a na tsaña'an nu cua' ngulo ñi tñan
'in na. 24 Nu nxu'hua se'en cha' nu
ndlo ñi tñan, sca cha' ti 'in lo'o Ndiose,
cui' cuaña'an Ndiose lo'o can'. Nde
nchca cuiya' ti' na si'yana ntsu'hui ñi
ni' cusya 'in na, si'ya Espíritu nu cua'
mdaa ñi 'in na.

4

Espíritu 'in Ndiose lo'o espíritu nu cuiñi

1 'Un jun nu ndyu'hui cuiya' tin'
'in, a tsa qui'an ti' um 'in nchgaa loo
espíritu nu nxiycui' 'in nten, cui' ca
nu qui'ya um cunta cha' ta ljyaan
can' lo'o cunta 'in Ndiose, si'yana
qui'an 'a nu cuiñi nda'an loo chendyu
re, lo' nchcui' si'yana Ndiose nxiy-
cui' 'in. 2 Ndeña'an ca cuiya' ti' na
cha' ti nu nda'an lo'o Espíritu 'in
Ndiose: Nchgaa espíritu nu nguiaa
tso' 'in Ndiose nchcui' si'yana Jesu-
cristo yaan ñi loo chendyu re tsaña'an
nchca ti' sca nten. 3 Nchgaa espíritu
nu nchcui' si'yana a yaan Jesucristo
loo chendyu re tsaña'an nchca ti' sca
nten, a nguiaa can' tso' 'in Ndiose,
can' espíritu nu na'an ti'i 'in Cristo,
nu cua' ynan um cha' si'yana ntsu'hui
cha' caan, lo' cua' nda'an can' loo
chendyu re. 4 Sñen', cua' ntsu'hui
um tuyaa' Ndiose, lo' cua' m'ni um

canan 'in nu cuiñi can', si'yana tlyu
la cha' cuiya' 'in ñi nu ntsu'hui ni'
cusya 'in na que ña'an cha' 'in nu
nda'an loo chendyu re. 5 Sca cha' ti
'in nu cuiñi can' lo'o nten chendyu,
can' cha' nchcui' can' cha' nu nchca
loo chendyu re, lo' nten chendyu
ndon nscan cha' nu nchcui' can'.
6 Nare' cua' lca na sñe' Ndiose, lo' nu
ndyu'hui lyoo 'in Ndiose n'ni cunta
cha' nu nchcui' na, lo' nu a lca sñe'
Ndiose a n'ni cunta cha' nu nchcui'
na. Can' cha' nchca cuiya' ti' na ti
ña'an espíritu nu ñi lo' ti ña'an espíritu
nu cuiñi.

Ndiose lca ñi cha' tsu'hue

7 'Un jun nu ndyu'hui cuiya' tin' 'in,
chu'hui cha' tsu'hue 'in na lo'o ta'a na,
si'yana cha' tsu'hue can' ljyaan na lo'o
cunta 'in Ndiose. Nchgaa nu ntsu'hui
cha' tsu'hue 'in lo'o ta'a nten, cua'
lca can' sñe' Ndiose, lo' ndyu'hui lyoo
can' 'in ñi. 8 Nu a ntsu'hui cha' tsu'hue
'in lo'o ta'a nten, a nchca chu'hui lyoo
can' 'in Ndiose, si'yana Ndiose lca ñi
cha' tsu'hue. 9 Nde nchca chcan' ña'an
tsala ña'an tlyu cha' tsu'hue yu'hui 'in
Ndiose lo'o na, si'yana ngua'an tñan
ñi 'in scati Sñe' ñi yaan loo chendyu
re, si'yana tyu'hui na chendyu si'ya
ñi. 10 Ndeña'an nguiaa cha' tsu'hue
can': Si'i si'yana cua' lca ntsu'hui
cha' tsu'hue 'in na lo'o Ndiose, cui'
ca nu culo nducua la ñi yu'hui cha'
tsu'hue 'in ñi lo'o na, ngua'an tñan
ñi 'in Sñe' ñi, si'yana caja lo' xicuten
qui'ya 'in na. 11 'Un jun nu ndyu'hui
cuiya' tin' 'in, cha' Ndiose cuaña'an
yu'hui cha' tsu'hue 'in ñi lo'o na,
lo'o nare' ntsu'hui cha' chu'hui cha'
tsu'hue 'in na lo'o ta'a na. 12 A tucui
nu cua' na'an tloo 'in Ndiose, una
cha' ntsu'hui cha' tsu'hue 'in na lo'o
ta'a na, sca cha' ti 'in na lo'o Ndiose,
lo' mtsa'an yu'hui cha' tsu'hue 'in ñi
ni' cusya 'in na. 13 Nde nchca cuiya'
ti' na si'yana ndon na lo'o ñi, cui'
cuaña'an ndon ñi lo'o na, si'ya Espíritu
nu cua' mdaa ñi 'in na. 14 Huare' cua'
na'an hua lo' ndaa hua suun si'yana
Stina Ndiose ngua'an tñan ñi 'in Sñe'
ñi, ñi nu ndlo laa 'in nten chendyu.
15 Nchgaa nu nchcui' si'yana Jesús
lca ñi Sñe' Ndiose, Ndiose ndi'in ñi
lo'o can', cui' cuaña'an ndi'in can'
lo'o Ndiose. 16 Huare' cua' ngu'ya
hua cunta lo' ndiya qui'an ti' hua
si'yana Ndiose ntsu'hui cha' tsu'hue
'in ñi lo'o na. Ndiose lca ñi cha'
tsu'hue, lo' nu ntsu'hui cha' tsu'hue
'in, can' nu ndi'in lo'o Ndiose, cui'
cuaña'an Ndiose lo'o can'. 17 Nde cha'
nu mtsa'an yu'hui cha' tsu'hue 'in ñi
lo'o na, si'yana cu'ni tnu tiquee na
tsaan nu cu'ni ñi xñan bsya 'in nten.
Tsaña'an nu lca ñi ycui' ñi, cuaña'an
ndi'in cha' 'in na loo chendyu re.
18 Nu ntsu'hui cha' tsu'hue 'in a ntsen
can', si'yana cha' tsu'hue nu ndaa ñi
ndlo tso' na nchgaa ytsen, si'yana nu
ti' ntsen nta can' tyijyin nu ti'i. Lo'
nu ti' ntsen, cui' si'yana a mtsa'an
yu'hui lo'o cha' tsu'hue can'. 19 Nare'
ntsu'hui cha' tsu'hue 'in na lo'o ñi,
si'yana ti' culoo yu'hui cha' tsu'hue 'in
ñi lo'o na. 20 Cha' ntsu'hui nu nchcui':
Nan' ntsu'hui cha' tsu'hue 'ñan lo'o
Ndiose, lo' ti' nxcuan tloo 'in ta'a nten,
lca can' sca nu cuiñi. Siya' na'an tloo
can' 'in ta'a nten, lo' a ntsu'hui cha'
tsu'hue 'in lo'o can', cui' lya ca Ndiose,
na a na'an 'in ñi, na tca chu'hui cha'
tsu'hue 'in lo'o ñi. 21 Nde cha' nu cua'
ngulo ñi tñan 'in na: Nu ntsu'hui cha'
tsu'hue 'in lo'o Ndiose, cui' cuaña'an
chu'hui cha' tsu'hue 'in lo'o ta'a.

5

N'ni na canan si'ya cha' nu ndiya qui'an ti' na

1 Nchgaa nu ndiya qui'an ti' si'yana
Jesús lca ñi Cristo, can' nu lca sñe'
Ndiose. Nchgaa nu ntsu'hui cha'
tsu'hue 'in lo'o nu lca sti, cui' cuaña'an
lca tiquee can' lo'o sñe' yu. 2 Nde
nchca cuiya' ti' na si'yana ntsu'hui
cha' tsu'hue 'in na lo'o nchgaa sñe'
Ndiose, cha' na ntsu'hui cha' tsu'hue
'in na lo'o Ndiose, lo' nxu'hua se'en
na cha' nu ndlo ñi tñan. 3 Ndeña'an
chu'hui cha' tsu'hue 'in na lo'o
Ndiose, nu xu'hua se'en na cha' nu
ndlo ñi tñan, lo' a tucui ña'an xu'hua
se'en na 'in na. 4 Si'yana nchgaa nu
ljyaan tso' 'in Ndiose ngui'ni can'
canan 'in cha' nu nchca loo chendyu
re, lo' si'ya cha' nu ndiya qui'an ti'

na, can' cha' m'ni na canan. 5 ¿Ti nu
ngui'ni canan 'in cha' nu nchca loo
chendyu re? Tsalca nu ndiya qui'an
ti' si'yana Jesús lca ñi Sñe' Ndiose.

Espíritu ndaa suun cha' 'in Cristo

6 Nde ñi nu lca Jesucristo nu yaan
loo chendyu re, mducua tya ñi lo'o
tyi'a, a cunta nguilo tne ñi, lo' si'i
tsaloo ti cha' 'in tyi'a can', cui' ca nu
si'ya cha' 'in tyi'a lo'o tne ñi. Cui'
Espíritu ndaa suun si'yana lca na cha'
nu ñi, si'yana Espíritu lca cha' nu ñi.
7 La ni' cuaan snan lca nu ndaa suun
si'yana lca na cha' nu ñi: Stina Ndiose,
lo'o Ycha' ñi, lo'o Espíritu nu Luhui 'in
ñi, lo' scati lca can' ta'a snan. 8 Loo
chendyu re snan lca nu ndaa suun
si'yana lca na cha' nu ñi: Espíritu,
lo'o cha' 'in tyi'a, a cunta lo'o tne,
ta'a snan cha' re sca cha' ti 'in na.
9 Cha' naa ndiya qui'an ti' na suun
nu ndaa sca nten, lyee lati ndon loo
suun nu ndaa Ndiose, lo' cui' cha'
re lca nu cua' mdaa Ndiose cha' 'in
Sñe' ñi. 10 Nu ndiya qui'an ti' 'in Sñe'
Ndiose ticui' cha' re nchcui' can', lo'
nu a ndiya qui'an ti' 'in ñi, ngui'ni
can' 'in Ndiose lca ñi sca nu cuiñi,
si'yana a ndiya qui'an ti' suun nu cua'
mdaa Ndiose cha' 'in Sñe' ñi. 11 Nde
suun nu ntsu'hui cha' tsa qui'an ti' na:
Ndiose ndaa ñi chendyu nu a tsatii
'a 'in na, lo' chendyu can' nda'an lo'o
Sñe' ñi. 12 Nu cua' ncuan xu'hue 'in
Sñe' Ndiose, cua' jui chendyu nu a
tsatii 'a 'in, lo' nu a nchca cuan xu'hue
'in Sñe' Ndiose, a ntsu'hui chendyu 'in
can'.

Cua' jui chendyu nu a tsatii 'a 'in na

13 Nde cha' nda'an quityi re 'in
um, 'un nu ndiya qui'an ti' 'in Sñe'
Ndiose, si'yana ca cuiya' ti' um cua'
jui chendyu nu a tsatii 'a 'in um, lo' tsa
quiñan la um tsa qui'an ti' um 'in Sñe'
Ndiose. 14 Nde cha' nu a ngui'ni tucua
ti' na lo'o ñi: Nchgaa cha' nu jñan na
'in ñi, cua' ña'aan ndyi'o ti tiquee ñi,
quine 'in ñi cha' nu chcui' na. 15 Cha'
jlyo ti' na si'yana ne 'in ñi cha' nu
nchcui' na, cu'ni na cunta si'yana cua'
jui na 'in na. 16 Cha' ntsu'hui nu ña'an
'in sca ta'a na ngui'ni qui'ya, jñan
can' 'in Ndiose si'ya cha' 'in can', lo'
cui' ñi taa la ñi chendyu 'in, una cha'
si'i qui'ya nu ndyi'an lo'o 'in loo cha'
ndyija lca na. Si'yana ntsu'hui qui'ya
nu ndyi'an lo'o 'in ne' loo cha' ndyija,
lo' a cunen lo'o um si'yana ti' jñan
um 'in ñi si'ya cha' can'. 17 Nchgaa
loo cha' ngunan' lca na qui'ya, una
si'i nchgaa loo qui'ya ndyi'an lo'o na
'in na loo cha' ndyija. 18 Cua' jlyo ti'
na si'yana nchgaa nu lca sñe' Ndiose,
a tsa quiñan 'a can' ti' cu'ni qui'ya,
si'yana Sñe' Ndiose nsñi ñi cunta 'in
can', lo' a tca 'a 'in Laxa'an ti' cu'ni
ti'i lo'o. 19 Cua' jlyo ti' na si'yana lca
na sñe' Ndiose, lo' nchgaa la ña'an
nten ntsu'hui ne' tuyaa' laxa'an nu
ngui'ni tñan ngunan'. 20 Ncua cuiya'
ti' na si'yana cua' yaan Sñe' Ndiose
loo chendyu re, lo' msla ñi cha' tiyaa
'in na si'yana chu'hui lyoo na 'in ñi
nu lo'o ca, sca cha' ti 'in na lo'o ñi nu
lo'o ca, cui' Jesucristo Sñe' ñi. Nde ñi
nu lca Ndiose nu cha' ñi ca, lo' lca ñi
chendyu nu a tsatii 'a. 21 Sñen', xñi um
cunta si'yana a sten yu'hui um lo'o
scasca na nu n'ni tnu ne'. Amen.

2 Juan

Yu Xuhua nchcui' cha' yu 'in jun

1 Nan', yu nu ntsu'hui cunta 'in
jun ta'a na, nda'an sca quityi re 'in
ñi cuna'an ta'a na tsatlyu lo'o sñe'
ñi, nu cua' mdo'o hui 'in Ndiose, lo'
ndyu'hui cuiya' tin' 'in jun si'ya cha'
nu ñi ndiya qui'an ti' na. Una si'i scan
tin, cui' ca nu nchgaa la ña'an nu cua'
ndyu'hui lyoo cha' nu ñi, ndyu'hui
cuiya' ti' 'in jun. 2 Cui' si'ya cha' nu
ñi nu cua' ntsu'hui ni' cusya 'in na, lo'
ntsu'hui na 'in na tsala xaa. 3 Stina
Ndiose lo'o Ñi X'nan na Jesucristo nu
lca Sñe' ñi, taa ñi cha' tsu'hue chu'hui
ni' cusya 'in um, ña'an 'tnan ti' ñi 'in
um, cu'ni ñi cha' tyi'in tsu'hue um,
cui' cuaña'an tsa quiñan la um lo'o
cha' nu ñi lo'o cha' tsu'hue 'in ñi.

Tsa ncha'an na cha' nu ngulo'o Cristo

4 Ndyijyin ya' tsu'hue yu'hui
tiqueen xa ynan cha' ña'an nda'an
tucua snan sñe' um loo cha' nu ñi,
tsaña'an tñan nu ngulo Stina Ndiose
'in na. 5 Jñan sca cha' tsu'hue 'in um,
'un ñi cuna'an ta'a na, una si'i cha' nu
cui ti nchcuin' lo'o um ña'an nu ndlo
ñi tñan 'in na, cui' ca nu lca na cha'
nu cua' ngune 'in na ti' culoo, si'yana
chu'hui cha' tsu'hue 'in na lo'o ta'a
na. 6 Ndeña'an nguiaa cha' tsu'hue
can', chcui ncha'an na cha' nu ndlo
ñi tñan. Lo' nde cha nu ndlo ñi tñan:
Chu'hui cha' tsu'hue 'in um ña'an nu
cua' ngune 'in um ti' culoo. 7 Si'yana
qui'an 'a nu cuiñi nu cua' nda'an loo
chendyu re, lo' nchcui' si'yana a yaan
Jesucristo ña'an nchca ti' sca nten.
Nu nchcui' cuaña'an lca can' nu cuiñi
lo' ti'i ti' 'in Cristo. 8 Xñi um cunta
si'yana a quinan' tñan ngui'ni um, cui'
ca nu nde xñi chcui um cha' tsu'hue
nu qui'ni ca'an 'in um. 9 Una nchgaa
nu tyi'o tso' lo' a nsu'hua loo cha' nu
ndlo'o Cristo, a nguiaa can' tso' 'in
Ndiose. Una nu nsu'hua loo cha' nu
ndlo'o Cristo, can' nu sca cha' ti 'in
lo'o Stina Ndiose lo'o Sñe' ñi. 10 Cha'
ntsu'hui nu caan se'en ndi'in um, lo'
a ndlo'o ña'an cha' nu ndiya qui'an
ti' na, a taa um se'en quinu can', ñi
a cuan xu'hue um 'in. 11 Si'yana nu
cuan xu'hue 'in can', sca cha' ti 'in lo'o
tñan ngunan' nu ngui'ni can'.

Nducua tloo yu Xuhua tsaa yu se'en ndi'in jun

12 Qui'an 'a cha' nchca tin' chcuin'
lo'o um, una a nchca tin' ca'an 'in
na loo quityi lo'o tyintya, si'yana
ntsu'hui tiqueen tsa'an se'en ndi'in
um, xacan' ycuin' can chcuin' lo'o
um. 13 Tsalca sñe' nu cuna'an ta'a um,
nu cua' mdo'o hui 'in Ndiose, nchcui'
cha' jun 'in um. Amen.

3 Juan

Yu Xuhua nchcui' cha' yu 'in jun

1 Nan', yu nu ntsu'hui cunta 'in
jun ta'a na, nda'an quityi re 'in ñi
ta'a tsu'huen ñi Gayo, nu ndyu'hui
cuiya' tin' 'in si'ya cha' nu ñi. 2 'Un
nu ndyu'hui cuiya' tin' 'in, njñan
'in Ndiose si'yana tyi'o tsu'hue nch-
gaa loo tñan ngui'ni um, lo' tsaña'an
ndon ti' um lo'o tso' cha' nu 'in
Ndiose, cuaña'an lo'o nchgaa la ña'an
cha'. 3 Ndyijyin ya' tsu'hue ntsu'hui
tiqueen xa mdiyaan tucua snan yu
ta'a na, tsu'hue 'a mdaa yu suun ña'an
nguiaa cha' 'in um, si'yana tsu'hue
nguia ncha'an um cha' nu ñi. 4 Sca loo
ti cha' nu tsu'hue la ntsu'hui tiqueen,
xa ne 'ñan si'yana sñen' tsu'hue nguia
ncha'an cha' nu ñi.

Msu'hua loo yu Xuhua cha' nu ngui'ni yu Gayo

5 'Un ñi ta'a na nu ndyu'hui cuiya'
tin' 'in, tsu'hue 'a ña'an n'ni cunta um
'in jun ta'a na, nu hasta lo'o jun nu a
ndyu'hui lyoo um, lo' n'ni cunta um
'in. 6 Mdaa can' suun tloo nchgaa
jun ta'a na re tsa la ña'an ntsu'hui
cha' tsu'hue 'in um. Tsu'hue cha' ta
yaa' um 'in jun tucueen nu ti' tsaa
jun, tsaña'an nu nga'an cha' cu'ni na
lo'o jun nu ngui'ni tñan 'in Ndiose.
7 Si'yana jun can' ngui'ni jun tñan
si'ya cha' 'in Jesús, lo' a sca na nducua
tloo jun 'in ne' gentil. 8 Can' cha' cuan
xu'hue na 'in jun, si'yana ca sca cha' ti
'in na lo'o cha' nu ñi nda'an ycui' jun.

Yu Diótrefes nchcui ndijin yu

9 Nan' cua' ngua'an tñan sca quityi
'in jun ta'a na si'ya cha' re, una yu
Diótrefes si'yana ndyon loo cha' nu 'in
yu, a n'ni cunta yu cha' nu nchcui'
hua. 10 Si'ya cha' re ndyi'o tiqueen
tsa'an se'en ndi'in um, lo' culyo scua
lan cha' nu ngui'ni yu, si'yana cua'
ña'an ti nchcui' yu lo' ndaja yu 'in hua.
Si'i tsacan' ti, cui' ca nu nxcuan tloo
yu 'in jun nu ndiyaa can', lo' nchcui
ndijin yu 'in nu nchca ti' cuan xu'hue
'in jun, lo' hasta ndlo yu 'in can' se'en
ndiyo' ti'in jun.

Chendyu nu luhui 'in yu Demetrio

11 'Un ñi ta'a na nu ndyu'hui cuiya'
tin' 'in, a tsa ncha'an um cha' ngu-
nan', cui' ca nu chcui ncha'an um cha'
nu tsu'hue. Si'yana nu ngui'ni tñan
tsu'hue, can' nu lca sñe' Ndiose, lo' nu
ngui'ni tñan ngunan', a nchca chu'hui
lyoo can' 'in Ndiose. 12 Nchgaa tu-
cui tsu'hue 'a ndaa suun cha' 'in yu
Demetrio, sca cha' ti 'in yu lo'o cha' nu
ñi, cui' cuaña'an huare' tsu'hue ndaa
hua suun cha' 'in yu, lo' jlyo ti' um
si'yana suun nu ndaa hua lca na cha'
nu ñi.

Msla' ta'a yu Xuhua lo'o jun

13 Qui'an 'a cha' nchca tin' chcuin'
lo'o um, una a nchca tin' ca'an 'in na
lo'o tyintya, 14 si'yana nducua tloon
ndla ti ña'an ta'a na lo'o um, xacan'
chcui' tu'hua ca na lo'o um. 15 Tsu'hue
ti chu'hui tiquee um. Ta'a tsu'hue um
nu ndi'in nde re nchcui' cha' 'in um,
cui' cuaña'an chcui' cha' um 'in cunda
scaa jun nde cua.

Judas

Yu Juda nchcui' cha' yu 'in jun

1 Nan' yu Juda nu lca nguso 'in Jesucristo, ta'a ngula Jacobo, ca'an tñan quityi re 'in um, 'un nu cua' msi'ya Stina Ndiose 'in, nu cua' nguhui 'in ñi, cui' nu cua' ntsu'hui tuyaa' Jesucristo. 2 Ndiose ña'an 'tnan ti' ñi 'in um, cu'ni ñi cha' tyi'in tsu'hue um, lo' chu'hui cha' tsu'hue 'in um scasca um, cuaña'an nde lyee la taa ñi cha' tsu'hue re 'in um.

Cha' 'in yu nu nda'an ycui' cha' cuiñi

3 'Un jun ta'a na nu ndyu'hui cuiya' tin' 'in, lyee 'a ncua lca tiqueen ca'an sca quityi 'in um, tsaña'an tsatlyu mdo'o laa na lo'o um, una cua' ñii 'ni 'a cha' chcuin' xca cha' lo'o um, si'yana a taa um ya' caja nu xitsa'an cha' nu ndiya qui'an ti' na, cui' cha' nu siya' ti mdyaa ñi cunta 'in nchgaa nu cua' mdo'o hui 'in ñi. 4 Si'yana cua' yten cunan tucua snan yu lja um, yu nu cua' ngua'an cuiya' 'in si'yana quinan', yu nducun' nu a ndiya qui'an ti', lo' nchcui' yu si'yana xeen 'a cha' tsu'hue 'in Ndiose lo' tca cu'ni na ña'an nu nchca ti' na, a cunta nxcuan tloo yu 'in scati Ndiose, ñi nu ndlo tñan nchgaa loo cha', lo'o 'in Ñi X'nan na Jesucristo. 5 Siya' cua' jlyo ti' um cha' re, una nchca tin' xu'huan ti' um tsaña'an m'ni Ñi X'nan na xa ngulyo ñi 'in ne' Israel se'en lca Egipto, lo' chon' nde'en can' ngujlyo ñi 'in nu a ndiya qui'an ti'. 6 A cunta ntsu'hui angujle nu a tsu'hue ntsu'hui tiquee lo'o cha' cuiya' nu jui 'in, mdo'o can' se'en ndi'in ca, una cua' msu'hua nchcun Ndiose 'in can' tsala xaa se'en tla yta, lo' nta can' tsaan nu ntsu'hui cha' cu'ni ca Ndiose xñan bsya. 7 A cunta quichen Sodoma lo'o Gomorra lo'o scasca la quichen ndi'in cui' ti can', mdyaa ne' 'in ne' siya' ti loo cha' ngunan' lo' yten yu'hui ne' lo'o ña'an tucui ti, cui' cuaña'an ndlo'o cha' re 'in na si'yana Ndiose xitijin 'in ne' nu ti'i loo quii' tsala xaa. 8 Cui' cuaña'an ngui'ni yu cuiñi can', nguia ncha'an yu cha' nu nchcui' sla yu, ngui'ni coo' yu 'in yu lo'o cha' ngunan' ndyi'o tiquee yu, nxcuan tloo yu 'in nchgaa nu ntsu'hui cha' cuiya' yaa', lo' ndaja yu 'in nchgaa angujle nu ndi'in la ni' cuaan. 9 Una angujle nu ndon loo lati 'in Ndiose nu lca Miguel, a msti ti' taja 'in laxa'an uta culo yuhue' 'in can' xa nu ycui' tyijyin cha' 'in Moisé xa ngujui yu, cui' ca nu ndeña'an juin angujle can' 'in laxa'an: Ñi X'nan na xitijin ñi 'in nu ti'i. 10 Una yu cuiñi can' ndaja yu cha' nu a ndyi'ya yu cunta, lo' siya' nda'an lo'o yu cha' tiyaa nu ndaa Ndiose, una ticuii' yu ntnan' yu 'in yu tsaña'an nguiaa cha' 'in sca 'ni nu a ntsu'hui cha' tiyaa 'in. 11 Una 'tnan ca nten can', si'yana nguia ncha'an ne' ña'an cha' 'in yu Caín, lo' msque' 'in ne' lo'o cha' cuilyiya' tsaña'an m'ni Balaam, lo' mtnan' ne' si'ya cha' lye' ti' 'in ne' tsaña'an yato'o 'in Coré. 12 Nten re ngui'ni coo' ne' 'in um xa ndiyo' ti'in um lo'o ne', lo' nchcu siin um si'ya cha' 'in Ñi X'nan na, a ntsu'hui cha' jyi'o 'in ne' lo'o ña'an nu nchcu ne', tsa 'in ti ne' ntsu'hui yuhue' ti' ne', nguiaa cha' 'in ne' ña'an nchca ti' sca ndlaa nu a ljyan lo'o quioo nu nguia lo'o cui'in 'in scasca tso', uta ña'an nguiaa cha' 'in sca yca nu a ndyi'yu mti tsaan nu 'in na, ña'an loo cha' ngujui ne' ña'an nchca ti' yca nu nguiton ña'an lo'o xcua'. 13 Nguiaa cha' 'in ne' ña'an nchca ti' tyi'a tujo'o nu lyee ndiyan ytsa, lo' ngoo' nu nxcua loo na lca na ña'an nchca ti' cha' jyi'o nu nchcui' ne', lca ne' ña'an nchca ti' sca cuii nu la ña'an ti nda'an, una cua' lca se'en ntsu'hui cha' tiyaa can' se'en tla yta, can' chu'hui can' tsala xaa. 14 Cha' 'in ne' re mxiycui' Ndiose 'in Enoc, yu nu cua' nchca cati ta nten nu yaan loo Adán, lo' juin yu: Ña'an jan ñi, ntsu'hui cha' quiaan Ñi X'nan na tsatlyu lo'o tyun mii nu cua' mdo'o hui 'in ñi, 15 si'yana cu'ni ñi xñan bsya 'in nten chendyu, lo' culo qui'ya ñi 'in nu nducun' si'ya nchgaa tñan ngunan' nu m'ni, a cunta si'ya scasca cha' nducun' nu ycui' nten qui'ya chendyu

cha' 'in ñi. 16 Nten cuiñi can' nch-
gaa xaa ndaa ne' qui'ya, a tsu'hue
ntsu'hui tiquee ne', n'ni ne' tsaña'an
nu nchca ti' ne', siye' cha' nchcui' ne'
lo' ndaa ne' loo xca tucui, si'yana ndu-
cua tloo ne' cu'ni can' tsu'hue lo'o ne'.

Msu'hua tiyaa yu Juda 'in jun ta'a na

17 'Un jun ta'a na nu ndyu'hui cuiya'
tin' 'in, quia yu'hui ti' um cha' nu cua'
ycui' yu ta'a mda'an Ñi X'nan na Jesu-
cristo, 18 lo' juin yu 'in um: Tiyaa xaa
tyisnan chcui' ca'an ne' 'in Ndiose, lo'
tyi'an ne' lo'o cha' ngunan' nu tyi'o
tiquee ne'. 19 Si'ya nten can' su'hue
ti'in ta'a jun, si'yana chacui' cha' ndu-
cun' nda'an lo'o ne', lo' a ntsu'hui
Espíritu 'in Ndiose ni' cusya 'in ne'.
20 Una 'un jun ta'a na nu ndyu'hui
cuiya' tin' 'in, su'hua um juesa culo
um loo cha' nu luhui 'in Ndiose nu
ndiya qui'an ti' um, lo' chcui' lyi'o um
'in ñi lo'o cha' cuiya' 'in Espíritu nu
Luhui 'in ñi. 21 Xñi ton um 'in um
loo cha' tsu'hue 'in Ndiose, lja nta um
chendyu nu a tsatii 'a 'in um, si'yana
Ñi X'nan na Jesucristo ña'an 'tnan ti' ñi
'in um. 22 Cha' ntsu'hui nu ngui'ni tu-
cua ti', cunan um ña'an chcui' um lo'o
can' si'yana qui'ya cunta. 23 Culaa um
'in nu cua' tsaa loo quii', cui' cuaña'an
ña'an 'tnan ti' um 'in nten, una xñi
um cunta 'in um lo'o can', lo' xcuan
tloo um cha' ngunan' nu ngui'ni can'
tsatlyu lo'o ste'.

Ngui'ni tnu na 'in Ndiose

24 Scati ñi nu tla la cha' 'in, tca xñi
ñi cunta 'in um si'yana a tyu um loo
qui'ya, luhui tloo um tiya lo'o ñi 'in
um loo xaa 'in Ndiose, lo' ndyijyin ya'
ca tsu'hue chu'hui tiquee um xacan',
25 cui' scati Ndiose nu tiyaa la, Ñi nu
Ndlo Laa 'in na, ntsu'hui cha' cu'ni
tnu na 'in ñi si'ya cha' cuiya' nu tlyu
'in ñi, scati ñi ndlo ñi tñan nchgaa loo
cha', cua' ñii lo' tsala xaa. Amen.

Apocalipsis

Xa mdyi'o scua la cha' 'in Jesucristo

1 Nde cha' nu ngulyo scua la Ndiose
cha' 'in Jesucristo, si'yana ca cuiya'
ti' nchgaa nu lca nguso 'in ñi cha' nu
cua' nchcui cha' tsato'o, lo' ngua'an
tñan ñi angujle 'in ñi nu ya ytsa' cha'
re 'in yu Xuhua nu lca nguso 'in ñi.
2 Cua' mdaa yu suun tsaña'an nguiaa
cha' 'in Ndiose, a cunta lo'o cha' nu
ycui' Jesucristo, nchgaa cha' nu cua'
na'an tloo yu. 3 Tsu'hue ca xu'hue nu
chcui' quityi re lo'o nu quine 'in cha'
nu mxiycui' Ndiose 'in yu, lo' tucua
can' tñan nchgaa cha' nu nguinu scua
loo quityi re, si'yana cua' nchcui cuii'
cha' tsato'o na.

Nchcui' cha' yu Xuhua 'in tsa cati ta jun ta'a na

4 Nan' yu Xuhua, ngua'an tñan
quityi re 'in um, cui' cati ta jun ta'a
na ndi'in se'en lyi'ya loo Asia. Ndiose,
tsatlyu lo'o tsa cati espíritu nu ndi'in
se'en nducua ñi, taa ñi cha' tsu'hue nu
chu'hui ni' cusya 'in um, ñi nu ndi'in
ti' culoo, lo'o cua' ñii, lo' ntsu'hui
cha' quiaan ñi, lo' cu'ni ñi cha' tyi'in
tsu'hue um. 5 A cunta lo'o cha' cuiya'
'in Jesucristo, ñi nu nchcui' cha' nu
ñi, ñi nu culo nducua la mdyiqui'o
lo' a ntsu'hui 'a cha' caja, scati ñi nu
ndlo tñan 'in nchgaa ree nu ndi'in
loo chendyu re, cui' ñi nu m'ni 'tnan
'in na lo' msuhui ñi 'in na lo'o tne ñi
si'ya qui'ya 'in na, 6 ña'an ca si'yana ca
na sca quichen nu tucua tloo Ndiose,
ñi nu lca Sti Jesucristo, lo' scati 'in
ñi cu'ni tnu na lo' culo ñi tñan tsala
xaa, Amen. 7 —Ña'an jan ñi, cui' ñi
ntsu'hui cha' quiaan ñi ni' ndlaa—.
Nchgaa nten ña'an tloo 'in ñi, a cunta
lo'o nu yjo' chcuan cha sii' ñi, —ña'aan
ta nten chendyu qui'ya tu'hua tiquee
si'ya ñi—. Cui' cuaña'an tsato'o na,
Amen. 8 Nde cha' nu nchcui' Ñi X'nan
na: Nan' lcan letra Alfa lo'o Omega,
nan' cua' ndi'in ti' culoo lo' a ntsu'hui
cha' tsatii cha' 'ñan, ñi nu ndi'in ti'
culoo, lo'o cua' ñii, ñi nu ntsu'hui cha'
quiaan, scati ñi nu tlyu la cha' cuiya'
ntsu'hui 'in.

Xa na'an xñii yu Xuhua 'in Jesucristo

9 Nan' yu Xuhua, ta'a ndiya qui'an
ti' um, ta'a ndijin na nu ti'i lo' tsat-
lyu ndlo ñi tñan 'in na, cui' Jesucristo
ngui'ni ñi cha' si'yana nda loo na
lo'o nchgaa loo cha', lo' si'ya cha' 'in
Ndiose nu nda'an ycuin', a cunta si'ya
cha' 'in Jesucristo, ntsu'huin se'en
lca Patmos, se'en su sca yuu tlu'hue
tyi'a tujo'o. 10 Cui' tsaan 'in Ñi X'nan
na xa mtsa'an yu'hui Espíritu 'ñan,
lo' nde chon' ngune 'ñan jui sca nu
ycui' tsaña'an cueen ne sca cuhuii,
11 lo' nchcui': Nan' lcan letra Alfa
lo'o Omega, nan' la ña'an cua' ndi'in
ti' culoo lo' a ntsu'hui cha' tsatii cha'
'ñan. Ca'an scua nchgaa cha' nu
na'an, lo' ca'an tñan 'in na 'in tsa cati
ta jun ta'a na nu ndi'in se'en lyi'ya loo
Asia: Quichen Efeso, lo'o Esmirna,
Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia,
lo'o Laodicea. 12 Xacan' mxina'an nde
chon' cha' ti ca nu nchcui' lo'on, lo'
ncua chcan' 'ñan ndon tsa cati se'en
nducua quii' ndiquin, nu nguiaa' lo'o
chacui' oro, 13 lo' tlu'hue la se'en
nducua quii' can', na'an ndon —Yu
Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan—,
lco' sca te' tucuin nu ndiyaa la yni
quiya', lo' jyan tiquee can' nchcan'
na lo'o sca na oro, 14 ña'aan quichan'
que can' mten na ña'an nchca ti'
slya', uta ña'an quio quee, lo' quiloo
can' chcan' na tsaña'an nchca ti' quii'
ndiquin. 15 Quiya' can' nduhui na
tsaña'an nchca ti' chcuan nu nsu'hua
ne' loo quii', lo' cueen nchcui' can'
tsaña'an ne ljyaan tyi'a tlya. 16 Yaa'
tso' cueen 'in can' nducua tsa cati cuii,
lo' tu'hua can' ndyi'o sca spada nu
chcuaa tso' cha, tloo can' nduhui na
tsaña'an nchca ti' cucha xa nu luhui
xaa. 17 Una xa na'an 'in can' cui' xaa
mdlyun tloo, lo' mstin tsaña'an nchca
ti' sca nu ngujui. Yaa' tso' cueen 'in
mdi'in tyaa 'ñan, lo' juin: A cutsen,
nan' la ña'an cua' ndi'in ti' culoo lo' a
ntsu'hui cha' tsatii cha' 'ñan. 18 Nan'
lcan ñi nu lo'o ca, siya' ngujuin ti'
culoo, una cua' ñii lo'on can tsala

xaa, Amen. Mchcuan cha' cuiya' 'in cha' ndyija lo'o Hades se'en ntsu'hui cusya 'in ne' ngujui. 19 Ca'an nchgaa cha' nu cua' na'an, cha' nu nchca cua' ñii lo'o cha' nu ti' lyijyi ca. 20 Ndeña'an nguiaa cha' 'in tsa cati cuii nu na'an nducua yaan' tso' cueen, lo'o cha' 'in tsa cati se'en nducua quii' ndiquin nu nguiaa' lo'o chacui' oro: Tsa cati cuii can' lca angujle nu ntsu'hui cunta 'in cunda scaa ta jun ta'a na, lo' tsa cati se'en nducua quii' ndiquin nu na'an can', lca tsa cati ta jun ta'a na.

2

Cha' nu ycui' Jesús lo'o jun Efeso

1 Nde cha' nu ca'an tñan 'in angujle nu ntsu'hui cunta 'in jun ta'a na ndi'in Efeso: Ndeña'an nchcui' ñi nu nducua tsa cati cuii yaa' tso' cueen 'in, ñi nu nda'an tlu'hue la se'en nducua quii' ndiquin nu nguiaa' lo'o chacui' oro: 2 Nan' jlyo tin' ña'an tñan ngui'ni um, tsala ña'an nsu'hua um juesa lo' nda loo um lo'o cha' nu ndijin um, a cunta si'yana a nducuan xu'hue um 'in nu nda'an lo'o cha' nducun', nsñi um cunta 'in nu nchcui' si'yana nda'an lo'o cha' cuiya' 'in Ndiose, siya' a tucui lca can', lo' nguija lyoo um 'in si'yana lca sca nu cuiñi. 3 Lyee 'a cua' mdijin um nu ti'i una mda loo um, lo' si'ya cha' 'ñan lyee msu'hua um juesa, lo' a ngui'ni na'an ti' um lo'o cha' can'. 4 Una ntsu'hui sca cha' nu a ndyu'hui cuiya' tin' 'in um, si'yana a ntsu'hui 'a cha' tsu'hue 'in um ña'an ti' culoo. 5 Can' cha' quia yu'hui ti' um ña'an yato'o ngula yaa' um cha' can', lo' xiton um cu'ni um ña'an nu mdyisnan um ti' culoo. Cha' si'i, cui' xaa tsa'an se'en ndi'in um, chcuan se'en nducua quii' can' 'in um, cha' na a xitsa'an um cha' tiyaa 'in um. 6 Una ntsu'hui xca cha' nu ti' tsu'hue ntsu'hui tiqueen lo'o um, si'yana nxcuan tloo um cha' nu ngui'ni nchgaa nu nguiaa tso' 'in Nicolás, lo'on nan' nxcuan tloon cha' can'. 7 Nchgaa nu ne 'in cha' re, cu'ni cunta cha' nu nchcui' Espíritu lo'o nchgaa ta jun ta'a na. Nu cu'ni canan lo'o cha' re, can' nu taan cha' cuiya' cu mti nu ndyi'yu loo yca nu ndaa chendyu, cui' yca nu nducua tlu'hue la se'en ndi'in Ndiose.

Cha' nu ycui' Jesús lo'o jun Esmirna

8 Nde cha' nu ca'an tñan 'in angujle nu ntsu'hui cunta 'in jun ta'a na ndi'in Esmirna: Ndeña'an nchcui' ñi nu cua' ndi'in ti' culoo, ñi nu a ntsu'hui cha' tsatii cha' 'in, ñi nu ngujui lo' mdyiqui'o: 9 Nan' jlyo tin' ña'an tñan ngui'ni um, tsala ña'an ndijin um nu ti'i, lo' ti'i ña'an chendyu 'in um (siya' cuilyiya' um tso' 'in Ndiose). Tsala ña'an ndaja ne' 'in um, cui' nu nchcui' si'yana lca ne' judio, lo' si'i na, cui' ca nu sca cha' ti 'in ne' lo'o Laxa'an. 10 Una a xicutsen ti' um lo'o nchgaa cha' nu ljyaan 'in um. Ña'an jan ñi, laxa'an cu'ni cha' sca tucua um tsaa um na'an chcuan, ña'an na cha' ta loo um lo'o cha' can', lo' tyijyin um nu ti'i tsa tii tsaan. Chcui ncha'an um 'ñan tsaya' tyi'o um loo chendyu re, lo' nan' taan cha' tsu'hue 'in um, cui' chendyu nu a tsatii 'a. 11 Nchgaa nu ne 'in cha' re, cu'ni cunta cha' nu nchcui' Espíritu lo'o nchgaa ta jun ta'a na. Nu cu'ni canan lo'o cha' re, a qui'ni ca'an 'in can' lo'o nu cua' nchca tucua cha' ndyija.

Cha' nu ycui' Jesús lo'o jun Pérgamo

12 Nde cha' nu ca'an tñan 'in angujle nu ntsu'hui cunta 'in jun ta'a na ndi'in Pérgamo: Ndeña'an nchcui' ñi nu nda'an lo'o sca spada nu chcuaa tso' cha: 13 Nan' jlyo tin' ña'an tñan ngui'ni um, lo' jlyo tin' la ndi'in um, cui' quichen se'en nducua Laxa'an, una siya' cuaña'an nducui ncha'an um 'ñan, a nxcuan tloo um cha' nu ndiya qui'an ti' um, ñi a m'ni na'an ti' um xa yjui ne' 'in yu Antipas nu tsu'hue mdaa suun cha' 'ñan, cui' quichen se'en ndi'in Laxa'an can'. 14 Una ntsu'hui sca tucua cha' nu a ndiya tin' ña'an ngui'ni um, si'yana lja um ntsu'hui nu nguia ncha'an cha' tiyaa 'in Balaam, yu nu ngulo'o 'in Balac si'yana xityu 'in ne' Israel loo qui'ya, lo' cu ne' na nu cua' yu'hui loo jo'o, lo' sten yu'hui ne' lo'o ña'an tucui ti. 15 A cunta si'yana lja um

ntsu'hui nu nguia ncha'an cha' nu ndlo'o Nicolás, cui' cha' nu nxcuan tloon. 16 Can' cha' xilo'o chon' um cha' re, cha' si'i cui' xaa tsa'an se'en ndi'in um, lo' cu'ni canan 'in can' lo'o spada nu ndyi'o tu'huan. 17 Nchgaa nu ne 'in cha' re, cu'ni cunta cha' nu nchcui' Espíritu lo'o nchgaa ta jun ta'a na. Nu cu'ni canan lo'o cha' re, taan cha' cuiya' 'in cu jaslya nu ntsu'hui cutsi' 'in Ndiose, lo' taan sca quee lyo' ti nu mten 'in se'en nga'an sca nii nu cui ti nu a tucui ndyu'hui lyoo, lo' scati nu 'in 'in na chu'hui lyoo nii can'.

Cha' nu ycui' Jesús lo'o jun Tiatira

18 Nde cha' nu ca'an tñan 'in angujle nu ntsu'hui cunta 'in jun ta'a na ndi'in Tiatira: Ndeña'an nchcui' Sñe' Ndiose, ñi nu chcan' quiloo ña'an nchca ti' quii' ndiquin, lo' quiya' ñi nduhui na tsaña'an nchca ti' chcuan nu ntsu'hui loo quii': 19 Nan' jlyo tin' tsaña'an tñan ngui'ni um, lo' jlyo tin' tsala ña'an ntsu'hui cha' tsu'hue 'in um, tsala ña'an ndiya qui'an ti' um, a cunta nda loo um lo'o nchgaa cha', lo' tñan nu ngui'ni um cua' ñii tsu'hue la na que ña'an ti' culoo. 20 Una ntsu'hui sca tucua cha' nu a ndiya tin' ña'an nu ngui'ni um, si'yana ndaa um ya' 'in ne' cuna'an naan Jezabel, nu nchcui' si'yana Ndiose nxiycui' 'in, ndlo'o ne' 'in nguso 'ñan, lo' ñilyi'o ne' 'in si'yana sten yu'hui lo'o ña'an tucui ti, lo' cu can' na nu cua' yu'hui loo jo'o. 21 Cua' s'ni ntan cha' ñi xaa xilo'o chon' ne' qui'ya 'in ne', una a xlyaa ne' cula' ti' ne' lo'o cha' nu nguiten yu'hui ne' lo'o ña'an tucui ti. 22 Ña'an jan ñi, nan' cu'nin cha' xñi quicha ne' lyee ya', lo' xitijin nu ti'i 'in nchgaa nu nguiten yu'hui lo'o ne', cha' na a xilo'o chon' can' cha' ngunan' 'in. 23 A cunta cu'nin cha' caja nchgaa sñe' ne', lo' cuaña'an ca cuiya' ti' nchgaa ta jun nu ndiya qui'an ti' 'ñan, si'yana ndyu'hui lyoon ña'an lca cusya 'in nten lo'o cha' tiyaa 'in ne', lo' cunda scaa ne' su'huan lyiyan' 'in ne' cua' ña'aan tñan ngui'ni ne'. 24 Una 'un lo'o nchgaa la ña'an jun nu ndi'in Tiatira, nu a nguia ncha'an cha' nu ndlo'o ne', 'un nu a nchca chu'hui lyoo cha' nu ntsu'hui cutsi' 'in Laxa'an, cunen lo'o um: A su'huan xca yu'hua chon' um. 25 Una tsa ncha'an um cha' nu ndiya qui'an ti' um tsaya' nu quiaan xiya'. 26 Nu cu'ni canan lo' xu'hua se'en cha' nu nchca tin' hasta tyi'o loo chendyu re, —nan' taan cha' cuiya' culo can' tñan 'in nchgaa nten chendyu, 27 tla culo can' tñan lo' sta can' 'in ne' tsaña'an nguita sca quiton' lo'o juesa —, cuaña'an cha' cuiya' nu mdaa Stin 'ñan, 28 A cunta taan cuii nu nchcua xa tlya 'in can'. 29 Nchgaa nu ne 'in cha' re, cu'ni cunta cha' nu nchcui' Espíritu lo'o nchgaa ta jun ta'a na.

3

Cha' nu ycui' Jesús lo'o jun Sardis

1 Nde cha' nu ca'an tñan 'in angujle nu ntsu'hui cunta 'in jun ta'a na ndi'in Sardis: Ndeña'an nchcui' ñi nu nda'an lo'o tsa cati espíritu 'in Ndiose, lo'o tsa cati cuii: Nan' jlyo tin' ña'an tñan ngui'ni um, lo' siya' ne cha' si'yana lyee ndiya qui'an ti' um 'ñan, una jlyo tin' si'yana a nsu'hua loo um cha' can'. 2 Tyi'in tiyaa um lo' xiya' tyi'in tya tla um cha' nu cua' mxnu ca'an chon' um, si'yana a nchca ña'an cha' ta ngui'ni um cha' nu nchca ti' Ndiose. 3 Quia yu'hui ti' um cha' nu cua' ngune 'in um lo' ncuan xu'hue um, lo' xu'hua se'en um cha' can'. Xitsa'an um cha' tiyaa 'in um, cha' si'i, ljyaan se'en ndi'in um tsaña'an nchca ti' sca yu cunan, ñi a ca jlyo ti' um ñi braa qui'yan tsati ntyin chon' um. 4 Una ntsu'hui tucua snan jun nu ndi'in Sardis nu a nchca cu'ni coo' chendyu 'in, can' nu ntsu'hui suun 'in co' te' mten lo'on. 5 Nu cu'ni canan lo'o cha' re ntsu'hui cha' co' te' mten, lo' a xcan nii nu nga'an loo quityi 'in Ndiose, se'en nducua nii nchgaa nu cua' jui chendyu 'in, cui' ca nu tijin cunta 'in can' la tloo Stin lo'o tloo angujle 'in ñi. 6 Nchgaa nu ne 'in cha' re, cu'ni cunta cha' nu nchcui' Espíritu lo'o nchgaa ta jun ta'a na.

Cha' nu ycui' Jesús lo'o jun Filadelfia

7 Nde cha' nu ca'an tñan 'in angujle nu ntsu'hui cunta 'in jun ta'a na
ndi'in Filadelfia: Ndeña'an nchcui' ñi
nu Luhui ca, ñi nu Ñi ndi'in cha' 'in,
—ñi nu nda'an lo'o yaa' na'an 'in Ree
Davi, ñi nu nsla tuna'an lo' a tucui
nu tca tucun 'in na, a cunta nducun
ñi 'in na, lo' a tucui nu tca sla 'in na
—. 8 Nan' jlyo tin' ña'an tñan ngui'ni
um, ña'an jan ñi, tloo um cua' mslan
sca tuna'an nu a tucui tca tucun, siya'
chin' cha' 'in um, una ti' nxu'hua se'en
um cha' nu nchcuin', lo' a nxcuan
tloo um 'ñan tloo nten. 9 Ña'an jan ñi,
nchgaa nu sca cha' ti 'in lo'o Laxa'an,
nu nchcui' si'yana lca ne' judio, una
a nguiaa ne' lo'o tso' cha' can', cui' ca
nu nchcui' ne' cha' cuiñi, nan' cu'nin
cha' si'yana caan ne' lo' tyi'ya xtyin'
ne' tloo um, lo' ca cuiya' ti' ne' si'yana
lca um nu lyee ndyu'hui cuiya' tin'
'in. 10 Loo nu mxu'hua se'en um cha'
nu ycuin' tsaña'an ntsu'hui cha' ta loo
na, lo'on nan' ntsu'hui cha' sñin cunta
'in um xa caan nu ti'i 'in nten sca
chcui chendyu, ña'an na cha' ta loo
ne' lo'o cha' can'. 11 Ña'an jan ñi, cua'
nchcui cuii' cha' ljyaan, can' cha' tla
tyon um lo'o cha' nu ndiya qui'an ti'
um, si'yana a tucui nu chcuan cha'
tsu'hue nu qui'ni ca'an 'in um. 12 Nu
cu'ni canan lo'o cha' re, nan' cu'nin
cha' si'yana ca can' tsaña'an nchca ti'
sca biye nu ndon ni' lyaa 'in Ndiose
'ñan, lo' tsala xaa ntsu'hui cha' tyon
can', lo' sii' can' cha'an nii Ndiose 'ñan
lo'o nii quichen 'in Ndiose 'ñan, cui'
quichen Jerusalén nu cui ti nu ndyi'o
se'en nducua Ndiose 'ñan la ni' cuaan,
a cunta lo'o niin nu cui ti 'ñan cha'an
sii' can'. 13 Nchgaa nu ne 'in cha' re,
cu'ni cunta cha' nu nchcui' Espíritu
lo'o nchgaa ta jun ta'a na.

Cha' nu ycui' Jesús lo'o jun Laodicea

14 Nde cha' nu ca'an tñan 'in angujle nu ntsu'hui cunta 'in jun ta'a na
ndi'in Laodicea: Ndeña'an nchcui' ñi
nu lca Amen, ñi nu tsu'hue nda suun
lo'o cha' nu ñi, cui' ñi nu mdi'in tyaa
suun nchgaa loo na nu mtñan Ndiose:
15 Nan' jlyo tin' ña'an tñan ngui'ni um,
ñi a tu'hua um lo' ñi a tique' um,
tsu'hue ca cha' cua na su'hua loo um
siya' scati cha' re. 16 Una si'yana lca
um sca nu tsun ti, lo' si'i nu tu'hua
um uta tique' um, can' cha' culyoon
'in um tu'huan. 17 Si'yana 'un nchcui'
um: Huare' lca hua sca nu cuilyiya',
lo' qui'an na ndi'in 'in hua, ñi sca na
a ndiya lyijyi 'in hua. Una 'tnan ca
um, ¿ta a jlyo ti' um si'yana lca um
sca nu ngunan' tso' 'in Ndiose, sca
nu ti'i ña'an chendyu 'in, nu cuityin',
sca nu cunan' ti? 18 Can' cha' taan
sca cha' tiyaa 'in um si'yana xi'i um
na oro ndi'in 'ñan, nu cua' ngüi lo'o
quii', lo' ca cuilyiya' um, a cunta xi'i
um te' mten nu co' um, a taa um cha'
jyi'o 'in um lo'o ña'an nda'an cunan' ti
um, lo' su'hua um rmiyu quiloo um
si'yana tyu'hui xaa 'in um. 19 Nan'
tla cha' nchcuin' lo'o nchgaa nu n'ni
'tnan 'in, lo' njyi'in 'in xa nu si'i ña'an
n'ni, can' cha' taa um juesa lo' xitsa'an
um cha' tiyaa 'in um. 20 Ña'an jan
ñi, nan' ndon tuna'an lo' nchcuin' lo'o
um, cha' nde'en nu cu'ni cunta cha'
nu nchcuin', lo' sla cusya 'in, nan' sten
lo' tsatlyu cu siin lo'o can'. 21 Nu cu'ni
canan lo'o cha' re, can' nu taan cha'
cuiya' chcua sca se'en ti lo'on se'en
ndlon tñan, tsaña'an nu cua' m'nin
canan lo' yten tucuan sca se'en ti lo'o
Stin se'en ndlo ñi tñan. 22 Nchgaa
nu ne 'in cha' re, cu'ni cunta cha' nu
nchcui' Espíritu lo'o nchgaa ta jun ta'a
na.

4

Xa cu'ni tnu jun 'in Ndiose la ni' cuaan

1 Xacan' mxina'an, lo' na'an nducua
la sca tuna'an la ni' cuaan, lo' cu-
loo cha' nu ycui' can' ngune tsaña'an
ne sca cuhuii, lo' juin 'ñan: Ycuen
nde re, lo' nan' culo'on 'in nchgaa
cha' nu ntsu'hui cha' tsato'o chcui
nu nguiaa nde loo re. 2 Cui' xaa ti
can' mtsa'an yu'hui Espíritu 'ñan, lo'
ncua chcan' 'ñan ndon sca yca xlya
se'en nchca cuiya' cha' la ni' cuaan,
loo yca xlya can' nducua sca nu ndu-
cua. 3 Tloo nu nducua can' chcan'
na tsaña'an nchca ti' sca quee nu
naan jaspe lo'o cornalina, tyi'iin se'en
nducua can' ndon sca cunan taa nu

chcan' tsañ*a'an* nchca ti' sca quee nu naan esmeralda. 4 Tyi'iin se'en nchca cuiya' cha' can' ndon tsa cla nducua jacua yca xlya, loo can' nducua tsa cla nducua jacua qui'yu cula nu lco' te' mten, lo' nducua corona oro quee. 5 Se'en nchca cuiya' cha' can' mdyisnan ndyuhui lo' ngune tyi'yu, a cunta ngune scasca la cueen, lo' nde loo la can' nducua tsa cati quii' ndiquin, nu lca tsa cati espíritu 'in Ndiose. 6 Cui' can' su sca se'en xeen, lo' nduhui na tsañ*a'an* nchca ti' tyi'a tujo'o nu chacui' cunan, cui' ti tyi'iin sii' se'en nchca cuiya' cha' can' ndon jacua nu lo'o ca, lo' scañ*a'an* ti nducua quiloo nde loo lo'o nde chon'. 7 Nu culoo can' ñ*a'an* tsañ*a'an* nchca ti' cuichi, nu cua' nchca tucua can' ñ*a'an* tsañ*a'an* nchca ti' bta, nu cua' nchca snan can' ñ*a'an* tloo tsañ*a'an* nchca ti' tloo yu qui'yu, lo' nu cua' nchca jacua can' ñ*a'an* tsañ*a'an* nchca ti' cui'ya nu nducui. 8 Ta'a jacua nu lo'o can' nducua tsa scua jlyu'hue cunda scaa, lo' scañ*a'an* ti nducua quiloo jlyu'hue can' nde chon' lo'o nde ni', tla lo' cucha a ndla' ti' can' nchcui': —Ñi nu Luhui la, ñi nu Luhui la, ñi nu Luhui la, scati Ndiose X'nan na nu tlyu la cha' cuiya' ntsu'hui 'in—, ñi nu cua' ndi'in ti' culoo, lo'o cua' ñii, lo' ndi'in ñi tsala xaa. 9 Lo' jacua nu lo'o can', cunda scaa ya' xa n'ni tnu 'in ñi nu nducua can', cui' xa nguila lo'o 'in ñi lo' ndyaa xu'hue 'in ñi nu lo'o ca tsala xaa, 10 lo'o ta'a cla nducua jacua qui'yu cula can' ndyi'ya xtyin' tloo ñi nu nducua can', lo' ngui'ni tnu 'in ñi nu lo'o ca tsala xaa, lo' ndyi'in tyaa can' corona oro 'in se'en nducua ñi, lo' nchcui': 11 'Un Ñi X'nan hua, 'un ntsu'hui suun 'in um cu'ni tnu hua 'in um, lo' cula lo'o hua 'in um, ntsu'hui suun 'in um chcuan um nchgaa loo cha' cuiya', si'yana cui' um mtñ*an* um nchgaa loo na, lo' si'ya cha' tsu'hue mdo'o tiquee um ndi'in na lo' nguiaa' na.

5

Slya' 'in Ndiose ntsu'hui cha' sla quityi

1 Ñi nu nducua can' na'an nducua sca quityi yaa' ñi tso' cueen 'in ñi, chcuaa tso' quityi can' ngua'an scua na, lo' tsa cati se'en nchcun tsa na. 2 Na'an sca angujle nu tla la ti', lo' nchcui' cueen: ¿Ti ca nu ntsu'hui cha' cuiya' 'in sla quityi re nchgaa se'en nchcun tsa na? 3 Ñi sca tucui lo' a jui cha' cuiya' 'in sla 'in na, ñi la ni' cuaan lo' ñi loo chendyu re, uta nde 'ya la 'in chendyu re, ñi nu cu'ni quii ti' 'in na lo' a jui. 4 Nan' lyee 'a ynan si'yana a tucui nu jui cha' cuiya' 'in sla quityi can' lo' chcui' 'in na, uta cu'ni quii 'in na. 5 Una sca qui'yu cula can' juin 'ñ*an*: A cunan 'a. Ñ*a'an* jan ñi, nu lca Cuichi ta nten 'in Judá, nu mdo'o loo ta nten 'in Davi, can' nu cua' m'ni canan lo' jui cha' cuiya' 'in sla quityi cua, ta'a cati se'en nchcun tsa na. 6 Mxina'an, lo' tlu'hue la se'en nchca cuiya' cha' can', cui' tlu'hue la se'en ndon jacua nu lo'o ca can'. Tlu'hue la se'en nducua qui'yu cula can', ncua chcan' 'ñ*an* ndon tsañ*a'an* nchca ti' sca Slya' nu cua' ngujui yuhua', lo' nducua cati yca que, lo' ndi'in cati quiloo nu lca cati espíritu 'in Ndiose nu cua' ngua'an tñ*an* ñi sca chcui chendyu. 7 Can' nu msñi quityi nu nducua yaa' ñi, tso' cueen 'in ñi nu nducua can'. 8 Xa nu cua' msñi quityi can', ta'a jacua nu lo'o ca can', tsatlyu lo'o cla nducua jacua qui'yu cula can', cui' xaa mdyi'ya xtyin' tloo ñi nu lca Slya' can'. Nchgaa can' nducua cuhuii nu naan arpa yaa', lo'o copa oro se'en ntsu'hui na nu ndiquin tloo Ndiose, lo' cha' can' lca na cha' nu nchcui' lyi'o jun 'in Ndiose, nchgaa nu mdo'o hui 'in ñi. 9 Nchgaa can' nguila tu'hua sca jyiin nu cui ti, lo' nchcui': 'Un ntsu'hui suun 'in um xñi um quityi cua lo' sla um 'in na, si'yana lo'o tne um msi'i um 'in hua xa yjui ne' 'in um, se'en nu ca na sñe' Ndiose nu mdo'o loo nchgaa ta nten, lo'o nu nchcui' xca loo cha', cui' nu mdo'o quichen suhue ti lo'o quichen tnu. 10 M'ni um cha' si'yana ca na sca quichen nu tucua tloo Ndiose 'in, lo' tsatlyu culo na tñ*an* lo'o ñi tsala xaa. 11 Xa mxina'an ngune 'ñ*an* ycui' qui'an an-

gujle nu ndi'in tyi'iin sii' ñi nu nducua can', se'en ndi'in jacua nu lo'o ca can', cui' se'en nducua cla nducua jacua qui'yu cula can', lo' millon angujle lca can', 12 lo' nchcui' cueen: Cui' Slya' nu yjui ne' 'in ntsu'hui suun 'in chcuan nchgaa loo cha' cuiya', scati ñi lca ñi nu cuilyiya' la, tiyaa la ñi, lo' tla la cha' 'in ñi, scati ñi cuaan la nscua cha' 'in ñi, ntsu'hui suun 'in ñi caja nu cu'ni tnu 'in ñi lo' cula lo'o 'in ñi. 13 A cunta ngune 'ñan ycui' nchgaa nu ndi'in la ni' cuaan, lo'o loo chendyu re, lo'o nde 'ya la 'in chendyu re, lo'o tyi'a tujo'o, tsatlyu lo'o nchgaa na nu mtñan Ndiose, lo' nchcui' can': Scati ñi nu nducua can' lo'o ñi nu lca Slya', ntsu'hui suun 'in ñi caja nu cula lo'o 'in ñi, scuen cuaan 'in ñi, cu'ni tnu 'in ñi, lo' scati ñi tlyu la cha' cuiya' ntsu'hui 'in ñi tsala xaa. 14 Lo' jacua nu lo'o ca can' nchcui': Amen. Ta'a cla nducua jacua qui'yu cula can' mdyi'ya xtyin' tsaya' ngu'ya ti'in tloo la lyuu, lo' m'ni tnu 'in ñi nu lo'o ca tsala xaa.

6

Cha' 'in quityi nu nchcun tsa

1 Na'an xa msla ñi nu lca Slya' culoo se'en nchcun tu'hua quityi can', lo' jacua nu lo'o ca can', cui' sca can' ngune 'ñan ycui' cueen tsaña'an ne tyi'yu, lo' juin: Cuan lya nde re lo' ña'an. 2 Xacan' mxina'an lo' na'an sca cuiyu mten, lo' nu nducua chon' 'in lyi'ya sca quilyaa, a cunta jui nu mdaa sca corona nducua que can', mdo'o nguiaa lo'o cha' tnu tiquee 'in si'yana cu'ni canan. 3 Xa msla ñi nu cua' nchca tucua se'en nchcun can', ngune 'ñan ycui' nu cua' nchca tucua nu lo'o ca can', lo' juin: Cuan lya nde re lo' ña'an. 4 Mdo'o xca cuiyu nga'á, lo' nu nducua chon' 'in jui nu mdaa cha' cuiya' 'in si'yana xisuun 'in nten chendyu se'en nu cujui ta'a ne', lo' jui nu mdaa sca spada tlyu nducua yaa' can'. 5 Xa msla ñi nu cua' nchca snan se'en nchcun can', ngune 'ñan ycui' nu cua' nchca snan nu lo'o ca can', lo' juin: Cuan lya nde re lo' ña'an. Mxina'an, lo' na'an sca cuiyu mta, lo' nu nducua chon' 'in lyi'ya sca cuiya' sca'. 6 Tlu'hue la se'en ndi'in jacua nu lo'o ca can', ngune 'ñan jui nu ycui': Sca kilo trigo ntsu'hui lyoo na tsaña'an siya' nguso sca tsaan. Cui' tsacua ntsu'hui lyoo snan kilo cebada. Una a nchca cha' cu'ni lyi'un ceite lo'o vino. 7 Xa msla ñi nu cua' nchca jacua se'en nchcun can', ngune 'ñan ycui' nu cua' nchca jacua nu lo'o ca can', lo' juin: Cuan lya nde re, lo' ña'an. 8 Mxina'an, lo' na'an sca cuiyu cutsi, nu nducua chon' 'in lyi'ya nii Cha' Ndyija, lo' nducui ncha'an se'en lca Hades 'in can'. Jui nu mdaa cha' cuiya' 'in si'yana cujui nten sca nscan chendyu lo'o spada, ta caja bju'ñan ne', uta lo'o quicha, ta cujui 'ni la 'in ne'. 9 Xa msla ñi nu cua' nchca ca'yu se'en nchcun can', lo' se'en n'ni tnu ne' 'in Ndiose, can' na'an cusya 'in nchgaa nu cua' ngujui si'ya cha' 'in Ndiose nu mda'an ycui' lo'o nten. 10 Nchcui' cueen can': Ñi X'nan hua, 'un ñi nu Luhui la, lo' ñi ndi'in cha' 'in, ¿la ñi xaa cu'ni cuiya' um cha' 'in nten chendyu, lo' xu'hua lyiya' um 'in ne' loo nu mslo ne' tne hua? 11 Jui nu mdaa te' mten nu yco' can', lo' jui nu ycui' lo'o si'yana quita tsalja nu ta'a nchgaa la ña'an jun nu ntsu'hui cha' cujui ne' 'in, ta'a ya qui'an ti' jun lo' m'ni jun tñan 'in Ndiose. 12 Mxina'an xa msla ñi nu cua' nchca scua se'en nchcun can', lo' mdyisnan nguñan lyee ya', lo' cucha nguinu tla loo na tsaña'an nchca ti' sca te' mta, lo' coo' nguinu nga'á na tsaña'an nchca ti' tne. 13 Cuii nu nducua ni' cuaan nguilo na tsaña'an nchca ti' nguilo mti higo xa nchca cui'in lo'o juesa. 14 Ni' cuaan mxcun' na tsaña'an nchca ti' sca quityi, lo' a la 'a ncua chcan' na, a cunta mcha'an tucua qui'ya, cui' cuaña'an mcha'an ti'in yuu ngutyi nu ndi'in tlu'hue la loo tyi'a. 15 Nchgaa yu nu lca ree ndi'in loo chendyu re, lo'o nu lyi'ya tñan, nu cuilyiya', nchgaa que 'in sindatu, lo'o nu tnu cha' cuiya' ntsu'hui yaa', a cunta lo'o nguso nu cua' msi'i ne' 'in lo'o nu ngui'ni tñan cha' 'in ti, yu'hui cutsi' can' tuquee uta lja quee

tnu nu nducua sii' qui'ya. 16 Ndeña'an nchcui' can' lo'o qui'ya lo'o quee tnu: —Cho'o ti'in um chon' hua—, si'yana a ña'an tloo hua 'in ñi nu nducua loo yca xlya cua, ñi a qui'ni ca'an 'in hua lo'o cha' nsin' ti' nu ntsu'hui tiquee ñi nu lca Slya' cua. 17 Si'yana cua' mdiyaa tsaan nu culyoo ñi cha' nsin' ti' nu ntsu'hui tiquee ñi, ¿lo' ti nu ti' tca tyon loo cha' re?

7

Cha' 'in 144,000 nu cha'an cuiya' 'in

1 Chon' nde'en can' na'an ndon tsa jacua angujle, cunda scaa can' ndon scaa nscan chendyu, lo' a ndaa ya' ca cui'in loo chendyu re, ñi loo tyi'a tujo'o, uta se'en nducua yca tnu. 2 A cunta na'an xca angujle nu nguia nchcuen luhua' se'en nchcua cucha, lo' lyi'ya can' cuiya' 'in Ndiose, ñi nu lo'o ca, lo' ycui' cueen lo'o jacua angujle nu ndon can', cui' nu cua' jui cha' cuiya' 'in cu'ni ti'i loo chendyu lo'o tyi'a tujo'o, 3 lo' nchcui': A cu'ni um ti'i loo chendyu uta loo tyi'a tujo'o lo' ñi lo'o yca, lja nu ti' lyijyi ca'an tyaa na cuiya' tuchcan nchgaa nu lca nguso 'in Stina Ndiose. 4 Ngune 'ñan ycui' tsala nu cua' nga'an cuiya' 'in: Cui' sca ciento ntsu'hui tucua yla ntsu'hui jacua mii nten loo nchgaa ta nten 'in ne' Israel. 5 Loo ta nten 'in Judá mdo'o tsa tichcua mii nu cua' nga'an cuiya' 'in. Loo ta nten 'in Rubén mdo'o cha tichcua mii nu cua' nga'an cuiya' 'in. Loo ta nten 'in Gad mdo'o cha tichcua mii nu cua' nga'an cuiya' 'in. 6 Loo ta nten 'in Aser mdo'o cha tichcua mii nu cua' nga'an cuiya' 'in. Loo ta nten 'in Neftalí mdo'o cha tichcua mii nu cua' nga'an cuiya' 'in. Loo ta nten 'in Manasés mdo'o cha tichcua mii nu cua' nga'an cuiya' 'in. 7 Loo ta nten 'in Simeón mdo'o cha tichcua mii nu cua' nga'an cuiya' 'in. Loo ta nten 'in Leví mdo'o cha tichcua mii nu cua' nga'an cuiya' 'in. Loo ta nten 'in Isacar mdo'o cha tichcua mii nu cua' nga'an cuiya' 'in. 8 Loo ta nten 'in Zabulón mdo'o cha tichcua mii nu cua' nga'an cuiya' 'in. Loo ta nten 'in See mdo'o cha tichcua mii nu cua' nga'an cuiya' 'in. Loo ta nten 'in Benjamin mdo'o cha tichcua mii nu cua' nga'an cuiya' 'in.

Cha' 'in qui'an jun nu lco' te' mten

9 Chon' nde'en can' na'an, ndyi-jyin ya' qui'an nten ndi'in nu a tucui 'a ti' tca cua 'in, nu mdo'o nchgaa quichen tnu lo'o quichen suhue ti, nu mdo'o loo nchgaa ta nten, nu nchcui' xca loo cha', nguio' ti'in jun nde loo se'en nchca cuiya' cha' can' lo'o tloo ñi nu lca Slya', lo' lco' jun te' mten lo' yaa' jun nducua lca' quiñan, 10 lo' nchcui' cueen jun: Ñi nu nducua se'en nchca cuiya' cha', scati Ndiose 'in na lo'o ñi nu lca Slya' ntsu'hui cha' cuiya' 'in culo laa ñi 'in nten chendyu. 11 Nchgaa angujle 'in Ndiose nguio' ti'in tyi'iin se'en can', cui' se'en nducua qui'yu cula lo'o jacua nu lo'o ca can', lo' mdyi'ya xtyin' angujle can' tsaya' ngu'ya ti'in tloo la lyuu, cui' se'en nchca cuiya' cha' can', lo' m'ni tnu 'in Ndiose, 12 lo' nchcui': Amen. Ntsu'hui suun 'in Stina Ndiose caja nu cu'ni tnu 'in ñi lo' cula lo'o 'in ñi, scati ñi tiyaa la ñi, lo' ntsu'hui suun 'in ñi caja nu tyaa xu'hue 'in ñi, scuen cuaan 'in ñi, scati ñi tla la cha' 'in ñi, lo' tlyu la cha' cuiya' ntsu'hui 'in ñi tsala xaa. 13 Xacan' mdo'o ycui' sca qui'yu cula can', lo' juin 'ñan: Nchgaa nu lco' te' mten re, ¿tucui lca lo' la mdo'o re? 14 Mxcuen 'in can': Ñi X'nan hua, 'un jlyo ti' um. Lo' juin lo'on: Nde nu mdo'o lja se'en nchca cha' tnu, cua' nguiten ste' re lo' nguinu mten na 'in si'ya tne ñi nu lca Slya'. 15 Can' cha' nguio' ti'in jun se'en nducua Ndiose, lo' nducua tloo ñi 'in jun tla lo' cucha ni' lyaa 'in ñi, lo' ñi nu nducua se'en nchca cuiya' cha' can', tyi'in tyaa te' na'an 'in se'en ndi'in jun. 16 —Ñi a ntsu'hui 'a cha' ti' quite' ti' can', ñi a quityi 'a ti', lo' a quii 'a ti' can' tique' si'yana a qui'ni 'a tique' cuaan 'in —, 17 si'yana ñi nu lca Slya' nu ndon tlu'hue la lja se'en nchca cuiya' cha' can', —chu'hui ñi cunta 'in lo' tsa lo'o ñi 'in se'en nducua tyi'a nu ndaa chendyu, lo' Ndiose xityi ñi tyi'a quiloo can'—.

8

Xa nguila xca ti se'en nchcun quityi

1 Xa msla ñi nu lca Slya' nu cua' nchca cati se'en nchcun quityi can', nguinu tiin ni' cuaan tsani' tsa tlu'hue braa. 2 Xacan' na'an cui' cati angujle nu ndon tloo Ndiose, lo' jui nu mdaa tsa cati cuhuii 'in. 3 Na'an mdiyaan xca angujle nu yten se'en n'ni tnu jun 'in Ndiose, lo' yaa' can' nducua sca qui'nan nu chacui' oro se'en ndyu'hui na nu ndiquin tloo Ndiose. Lo' jui nu mdaa qui'an na nu squin ni' can' si'yana tya cula na lo'o cha' nu nchcui' lyi'o jun 'in Ndiose, nchgaa nu cua' mdo'o hui 'in ñi, lo' squin na loo se'en nguiaa' lo'o chacui' oro se'en n'ni tnu jun 'in Ndiose, nde loo se'en nchca cuiya' cha' can'. 4 Se'en nducua na can' yaa' angujle, mdo'o sñi nu mdiyaa tloo Ndiose tsatlyu lo'o cha' nu nchcui' lyi'o jun 'in ñi, nchgaa nu cua' mdo'o hui 'in ñi. 5 Angujle m'ni cha'an na nu nducua yaa' lo'o quii' nu ndiquin se'en n'ni tnu jun 'in Ndiose, lo' mslo 'in na loo chendyu re, mdyisnan ytsu tyi'yu lo' ngune scasca la cueen, a cunta ndyuhui lo' lyee nguñan.

Cha' 'in tsa cati cuhuii 'in Ndiose

6 Cati angujle nu nducua cuhuii yaa' can', cua' ndon tiyaa xicune 'in na. 7 Culoo angujle can' mxicune cuhuii 'in, lo' mdyisnan ngu'ya quio quee lo'o quii' nu mxitiyaa' lo'o tne, nguilo tu'hui na loo chendyu, lo' ti' chin' ti a mdiyaa tlu'hue yca nducua loo chendyu re mquin na, a cunta ña'aan quixin' nga'a mquin na. 8 Nu cua' nchca tucua angujle can' mxicune cuhuii 'in, cui' xaa ya yu'hui sca na nu ndiquin tsaña'an nchca ti' sca qui'ya loo tyi'a tujo'o, lo' ti' chin' ti a mdiyaa tlu'hue tyi'a can' mchca tne na. 9 Lo' 'ni nu ntsu'hui can' ti' chin' ti a mdiyaa tlu'hue 'in ngujui 'in, a cunta ti' chin' ti a mdiyaa tlu'hue ña'aan yca na'an nu ndi'in can' ngujlyo na. 10 Nu cua' nchca snan angujle can' mxicune cuhuii 'in, lo' la ni' cuaan mdo'o tyu sca cuii tlyu nu ndiquin tsaña'an nchca ti' sca quii' tnu, lo' ti' chin' ti a mdiyaa tlu'hue chco tlyu su loo chendyu re msñi lo'o na, cui' cuaña'an yato'o lo'o nchgaa se'en nducua tyi'a, 11 lo' cuii can' naan na Tlyaa'. Ti' chin' ti a mdiyaa tlu'hue tyi'a can' ncua tlyaa' na, lo' qui'an 'a nten ngujui ne' si'ya tyi'a can'. 12 Nu cua' nchca jacua angujle can' mxicune cuhuii 'in, lo' mdyisnan ndyuhui' cucha lo'o cuii lo'o coo', lo' ti' chin' ti a mdiyaa tlu'hue la na nguinu tla yta na, tsa cuaña'an ngu'ya te'en xaa 'in na, tla lo' cucha. 13 Mxina'an, lo' ljyaan sca angujle nu nducui tlu'hue la ni' cuaan, lo' ngune 'ñan nchcui' cueen can': 'Tnan ca, 'tnan ca, 'tnan ca nten ndi'in loo chendyu, si'yana cua' xicune xnan ti angujle can' cuhuii 'in.

9

1 Nu cua' nchca ca'yu angujle can' mxicune cuhuii 'in, lo' na'an sca cuii nu mdo'o la ni' cuaan mdyu loo chendyu re, lo' jui nu mdaa sca yaa' 'in can' nu sla sca se'en qui'ñi 'a. 2 Xa msla 'in na, can' mdo'o sñi tnu tsaña'an nchca ti' tu'hua horno, a ncua chcan' 'a cucha, ñi ni' cuaan si'ya sñi nu mdo'o se'en qui'ñi can'. 3 Loo sñi can' mdo'o tsaña'an nchca ti' sco', lo' jui nu mdaa cha' cuiya' si'yana cu'ni 'in ti'i loo chendyu re tsaña'an ndijyo' sca xe'en. 4 Lo' jui nu ngulo tñan 'in si'yana a cu'ni ti'i lo'o ñi sca loo quixin' uta lo'o yca, cui' ca nu 'in nten chendyu ti cu'ni can' ti'i, tsalca nu a nga'an cuiya' 'in Ndiose tuchcan. 5 Una a jui cha' cuiya' cujui 'in ne', cui' ca nu tsa xitijin ti 'in ne' nu ti'i tsani' ca'yu coo', tsaña'an ti'i ndijyo' sca xe'en. 6 Xacan' lo'o tyi'an nan ne' cha' ndyija, una a la quija lyoo ne' 'in can', siya' lyee lca tiquee ne' caja ne', una cha' ndyija can' chcua tijyo' sii' ne'. 7 Sco' can' ña'an 'in ña'an nchca ti' cuiyu nu cua' tsaa cusuun, lo' nducua na que 'in ña'an nchca ti' sca corona oro, lo' tloo 'in chcan' na ña'an tloo nten, 8 quichan' que 'in chcan' na ña'an quichan' que ne' cuna'an, lo' lyi'ya 'in ña'an nchca ti' lyi'ya cuichi,

9 jyan tiquee 'in nga'an sca na tsañaan nchca ti' chcuan xeen, lo' cueen ne jlyu'hue 'in tsañaan ne nguiaa cuiyu qui'an lo'o carreta nu nguiaa cusuun. 10 Nducua jyi'en 'in ñaan nchca ti' xe'en, lo' loo can' nducua cutso' 'in nu cu'ni ti'i lo'o nten tsani' ca'yu coo'. 11 Lo' ree nu ndlo tñan 'in can' lca ticui' angujle nu mdo'o se'en qui'ñi can', lo' naan can' Abadón lo'o cha' hebreo, lo' Apolión ndyi'o na lo'o cha' griego. 12 Nde culoo nu ti'i nu cua' mdijin can', una nde loo re ljyaan chcua nu ti'i can'. 13 Nu cua' nchca scua angujle can' mxicune cuhuii 'in, lo' ngune 'ñan jui nu ycui' lja se'en nducua jacua yca que se'en n'ni tnu jun 'in Ndiose, se'en nguiaa' lo'o oro nu ndon tloo ñi, 14 lo' ndeñaan nchcui' lo'o angujle nu cua' nchca scua nu nducua cuhuii yaa' can': Xtin' 'in jacua angujle nu nchcan' tu'hua chco tlyu Eufrates cua. 15 Xacan' nguitin' jacua angujle nu xtyi nta ti cha' ñi braa, ñi tsaan, ñi coo', ñi yjan tsato'o cha' re, cui' si'yana cujui 'in nten sca chcui chendyu, lo' ti' chin' ti a mdiyaa tlu'hue ne' ngujui ne'. 16 Yu sindatu nu nducua cuiyu can' ndiyaa yu tucua ciento millon, nan' ngune 'ñan cha' re. 17 Cuañaan na'an xñiin qui'an cuiyu can' lo'o yu nu nducua chon' 'in, lo' nchcun jyan tiquee yu lo'o chcuan xeen nu nga'á tsañaan nchca ti' quii', a cunta cuxi' na tsañaan nchca ti' zafiro, lo' cutsi na tsañaan nchca ti' azufre. Que cuiyu can' chcan' na ñaan nchca ti' que cuichi, lo' tu'hua 'in ndyi'o quii' lo'o sñi lo'o azufre. 18 Cui' si'ya snan cha' nu tnu can', chin' ti a ngujui tlu'hue nten ndi'in chendyu re, si'ya quii' can', lo'o sñi, lo'o azufre nu ndyi'o tu'hua cuiyu can'. 19 Si'yana lo'o tu'hua 'in tca cu'ni 'in ti'i lo'o nten, cui' cuañaan lo'o jyi'en 'in, si'yana lca na ñaan nchca ti' que cunaan nu tca cu'ni ti'i lo'o nten chendyu. 20 Nchgaa la ñaan nten nu a ngujui lo'o cha' tnu can', siya' cuañaan a mscuan tloo ne' na nu mtñan yaa' ne', ñi a ngula' ti' ne' cu'ni tnu ne' 'in cui'in xa'an, lo'o lcuin oro, lcuin plata, uta nu nguiaa' lo'o chcuan, lo'o quee, lo'o yca, cui' na nu a chcan' 'in, ñi a ne 'in, ñi a ndyi'an na. 21 Ñi a ngula' ti' ne' cha' nu ndujui ta'a ne', ñi cha' bta'a, ñi cha' nu nguiten yu'hui ne' lo'o ñaan tucui ti, uta cha' cunan.

10

Cha' 'in angujle nu nducua sca quityi lyo' ti yaa'

1 Xacan' na'an nguiaan xca angujle nu tla cha' 'in, nu mdo'o nde ni' cuaan, lo' yaan ni' ndla. Que can' ndon sca cunan taa, lo' tloo nduhui na tsañaan nchca ti' cucha, quiya' can' lca na ñaan nchca ti' sca biye nu chacui' quii'. 2 Yaa' can' nguila tucua sca quityi lyo' ti, lo' quiya' tso' cueen 'in mdi'in tyaa 'in na loo tyi'a tujo'o, lo' tso' ca 'in mdi'in tyaa 'in na loo yuu ngutyi. 3 Msi'ya cueen ñaan nchca ti' nxi'ya sca cuichi, lo' xa nu msi'ya cueen can' cui' xaa ngune ytsu tsa cati tyi'yu. 4 Xa nu ngulyijyi ne tsa cati tyi'yu can', ncua tin' ca'an quityi can', una ngune 'ñan jui nu ycui' la ni' cuaan, lo' juin 'ñan: A jlya ti' cha' nu ngune ycui' tsa cati tyi'yu can', una a ca'an 'in na. 5 Angujle nu na'an ndon sca tso' quiya' loo tyi'a tujo'o lo' xca tso' na se'en ngutyi can', mscuen yaa' nde ni' cuaan, 6 lo' mdi'in tya tla sca cha' lo' m'ni tyi'ya 'in Ndiose, cui' ñi nu lo'o ca tsala xaa, —ñi nu mtñan ni' cuaan lo'o chendyu re, lo'o tyi'a tujo'o lo'o nchgaa loo na nu ndi'in 'in na—, lo' juin: Cua' mdiyaa xaa tsato'o cha' re, 7 xa nu angujle nu cua' nchca cati can' tyisnan xicune cuhuii 'in, xacan' ca chcan' loo cha' nu ntsu'hui cutsi' 'in Ndiose, tsañaan cha' nu mxiycui' ñi 'in nguso 'in ñi cua' s'ni. 8 Nu ngune ycui' la ni' cuaan, xiya' ycui' lo'on lo' juin: Cuan lya, lo' xñi quityi lyo' ti nu nguila tucua yaa' angujle re, cui' nu ndon sca tso' quiya' loo tyi'a tujo'o lo' xca tso' na se'en ngutyi. 9 Yi'an se'en ndon angujle can', lo' nen lo'o cha' taa quityi lyo' ti can' 'ñan. Lo' juin xacan': Xñi 'in na lo' cu 'in na, xa nu tyisnan cu 'in na, xi na tsañaan

nchca ti' cuiñan', una xa cua' ycu 'in na, cu'ni na ti'i 'in. 10 Xacan' msñin quityi lyo' ti nu nducua yaa' angujle can', lo' ycun 'in na, tu'huan ngüi tin' xi na tsaña'an nchca ti' cuiñan', una nin' ngüi tin' tlyaa' na. 11 Lo' juin 'ñan: 'Ni cha' chcui' xiya' ña'an ntsu'hui cha' tsato'o 'in nten nu ndi'in quichen tnu lo'o quichen suhue ti, lo'o nu nchcui' xca loo cha', a cunta lo'o ree.

11

Cha' 'in tucua yu qui'yu nu chcui' lo'o nten

1 Xacan' jui nu mdaa sca co' quii 'ñan, tsaña'an nchca ti' sca yca nu nsu'hua cuiya' ne', lo' juin lo'on: Yaa, lo' su'hua cuiya' laa 'in Ndiose lo'o se'en n'ni tnu jun 'in ñi, lo' cua cha' ñi ncua jun ndiyo' ti'in can'. 2 Una a cu'ni cunta nde lyiya', ñi a su'hua cuiya' 'in na, si'yana can' cua' nguinu cha' tyi'an snan sti ne' gentil lja tyi'in ne' quichen nu cua' mdo'o hui 'in Ndiose tsani' tucua yla ntsu'hui tucua coo'. 3 Nan' xiycuin' 'in tucua nguso 'ñan tsani' sca mii ntsu'hui tucua ciento ntsu'hui snan yla tsaan, lo' chcui lja xacan' co' yu tsaña'an nchco' sca nu nda'an lo'o cha' xi'in. 4 Lca yu tsaña'an nchca ti' chcuaa yca olivo, lo'o chcuaa se'en nchcua quin quii' nu ndon tloo Ndiose, ñi nu ndlo tñan chendyu re. 5 Cha' nde'en nu nchca ti' cu'ni ti'i lo'o yu, tyi'o quii' tu'hua yu lo' cujlyo yu 'in ta'a cusuun yu, lo' cuaña'an caja nchgaa nu nchca ti' cu'ni ti'i lo'o yu. 6 Ntsu'hui cha' cuiya' 'in yu tucun yu ni' cuaan, lo' a qui'ya quioo tsalja nu xiycui' Ndiose 'in yu, lo' ntsu'hui cha' cuiya' 'in yu cu'ni yu cha' chca tne tyi'a, a cunta tca ca'an tñan yu quicha nu cu'ni ti'i loo chendyu re ñi ncua ya' nchca ti' yu. 7 Xa nde cua' tyii tñan nu yaan yu, xacan' tyi'o 'ni la nu ntsu'hui se'en qui'ñi can', tyisnan cu'ni cusuun lo'o yu, lo' cu'ni canan cujui 'in yu. 8 Quinu tu'hui chcuaa yu can' loquiya' quichen tnu can', cui' quichen se'en mjyi'in ca'an ne' 'in Ñi X'nan na loo cusi, lo' ndlo'o naan ne' quichen can' Sodoma lo'o Egipto si'yana cuaña'an nguiaa cha' 'in na. 9 Scasca quichen can', lo'o nchgaa ta nten, lo'o nu nchcui' xca loo cha', nchgaa quichen tnu, ña'an ne' xtyi yu ngujui can' tsani' snan tsaan tlu'hue, lo' a tucui nu taa cha' cuiya' quitsi' yu. 10 Nchgaa nten chendyu ca tsu'hue chu'hui tiquee ne' si'yana ngujui yu, loo nu lyee nducui ti' ne' scasca ne' ca'an tñan ne' na nu taa xu'hue ne' 'in ta'a ne', cui' si'yana lyee mxitijin yu 'in nten nu ti'i. 11 Una xa mda'a snan tsaan tlu'hue can', Ndiose mxu'hua ñi cusya 'in yu lo' mdyiton yu, ndyijyin ya' ytsen nchgaa nu na'an cha' can'. 12 Ngune 'in yu jui sca nu ycui' cueen nde ni' cuaan, lo' juin: Ycuen um nde re. Lo' ycuen yu nde ni' cuaan sca ni' ndlaa, lo' nchgaa ta'a cusuun yu na'an cha' can'. 13 Xacan' mdyisnan nguñan lyee ya', lo' ngujlyo sca luhua' quichen can', lo' ngujui tsa cati mii nten. Nchgaa la ña'an nten can' ndi'in ytsen ne' lo' m'ni tnu ne' 'in Ndiose, ñi nu nducua ni' cuaan. 14 Nde tucua ta nu ti'i nu cua' mdijin, una cua' ljyaan xca ta nu ti'i.

Cha' 'in cuhuii nu cua' nchca cati

15 Nu cua' nchca cati angujle can' mxicune cuhuii 'in, lo' lyee ngune cueen la ni' cuaan, lo' nchcui': Nchgaa cha' cuiya' nu ndi'in loo chendyu re cua' mchcuan Ñi X'nan na 'in na tsatlyu lo'o Cristo 'in ñi, lo' culo ñi tñan tsala xaa. 16 Cla nducua jacua qui'yu cula nu nducua cunda scaa loo yca xlya la tloo Ndiose, cui' xaa mdyi'ya xtyin' jun tsaya' ngu'ya ti'in tloo jun la lyuu, lo' m'ni tnu jun 'in Ndiose, 17 lo' nchcui' jun: Tyaa hua xu'hue 'in um, Ndiose X'nan hua, 'un ñi nu tlyu la cha' cuiya' ntsu'hui 'in, 'un nu ndi'in ti' culoo, lo'o cua' ñii, lo' ndi'in um tsala xaa, si'yana cua' mchcuan um cha' cuiya' nu tlyu 'in um lo' mdyisnan ndlo um tñan. 18 Nchgaa nten chendyu ycuen tique' ne', lo' mtsa'an yu'hui cha' nsin' ti' tiquee um lo'o ne', cua' mdiyaa tsaan cu'ni um xñan bsya 'in nchgaa nu ngujui, cui' cuaña'an taa um cha' tsu'hue nu qui'ni ca'an

'in nchgaa nguso nu mxiycui' um 'in cua' s'ni, lo'o nu mdo'o hui 'in um, nu ngui'ni tnu 'in um, nu suhue ti lo'o nu cula, a cunta cujlyo um 'in nchgaa nu ngui'ni ti'i loo chendyu re.
19 Xacan' nguila tucua laa 'in Ndiose la ni' cuaan, lo' ncua chcan' nscua quiñan' se'en yu'hui cha' nu mdi'in tyaa Ndiose lo'o ne' Israel cua' s'ni, lo' mdyisnan ndyuhui, ngune scasca cueen, ytsu tyi'yu, mdyisnan nguñan lo' ngu'ya quio quee nu tnu.

12

Cha' 'in ne' cuna'an lo'o cunaan tlyu

1 Ni' cuaan ncua chcan' sca cha' nu tnu, cha' 'in sca ne' cuna'an nu lco' sca te' nduhui tsaña'an cucha, ndon ne' loo coo', lo' que ne' nducua sca corona nu nga'an tsa tichcua cuii. 2 Ne' cuna'an can' cua' mxilyo ña'an ne', lo' nsi'ya ti'i ne' si'yana cua' mdiyaa braa nu tyijyin yu'hui 'in ne'.
3 A cunta ncua chcan' xca cha' nu tnu ni' cuaan, cha' 'in sca cunaan tlyu nu nga'á, lo' nducua tsa cati que 'in lo'o tsa tii yca que 'in, cunda scaa que 'in nducua scaa corona. 4 Ti' chin' ti a mdiyaa tlu'hue cuii nducua ni' cuaan ncua qui je'en 'in, lo' mxityu 'in 'in na loo chendyu. Cunaan tlyu can' cua' ndon tiyaa, cui' ti se'en nducua ne' cuna'an nu cua' tyijyin yu'hui 'in can', si'yana cu sñe' ne' ña'aan tiyaan chendyu. 5 Sca cuhui' qui'yu mdi'in 'in ne' cuna'an can', yu nu culo tñan sca chcui chendyu lo'o cha' cuiya' nu tlyu, una jui nu ngulyoo sñe' ne' cuna'an can' loo chendyu re, lo' mdiyaa can' tloo Ndiose se'en nducua ñi. 6 Ne' cuna'an can' msnan yu'hui ne' sca se'en ngutyi, sca se'en m'ni chu'hue Ndiose tyi'in ne', can' caja nu cu'ni cunta 'in ne' tsani' sca mii ntsu'hui tucua ciento ntsu'hui snan yla tsaan. 7 Chon' nde'en can' mdyisnan sca cusuun la ni' cuaan, lo' sca angujle nu lca Miguel lo'o nchgaa angujle 'in, ngusuun lo'o cunaan tlyu can', lo' cunaan tlyu can' lo'o nchgaa angujle 'in cui' cuaña'an ngusuun. 8 Una a m'ni cunaan tlyu can' canan, ñi a jui 'a se'en tyi'in can' la ni' cuaan lo'o angujle 'in. 9 Jui nu ngulo 'in cunaan tlyu can' la ni' cuaan, cui' cunaan nu ndi'in cua' s'ni nu nchcui' ne' lo'o lca laxa'an lo'o Satanás, nu nda'an ñilyi'o 'in nten sca chcui chendyu, lo' ti' la ni' cuaan jui nu mxityu 'in can' lo'o angujle 'in.
10 Xacan' ngune 'ñan jui sca nu ycui' cueen la ni' cuaan: Cua' ñii ncua chcan' loo ña'an ngulo laa Ndiose 'in nten, lo' tsala ña'an tlyu cha' cuiya' ntsu'hui 'in ñi lo'o se'en ndlo ñi tñan tsatlyu lo'o Cristo 'in ñi, si'yana cua' jui nu ngulo tso' 'in nu nsu'hua qui'ya 'in jun ta'a na tloo Ndiose, tla lo' cucha. 11 Cua' m'ni jun canan 'in can' si'ya tne ñi nu lca Slya', a cunta si'ya cha' nu ñi 'in Ndiose ycui' jun xa nu mdyaa jun cusya 'in jun siya' ti si'ya cha' can'. 12 Can' cha' ni' cuaan, ca tsu'hue chu'hui tiquee na tsatlyu lo'o nchgaa nu ndi'in la cua, una 'tnan ca nchgaa nu ndi'in loo chendyu re lo'o nu ntsu'hui loo tyi'a tujo'o, si'yana cua' mdiyaan laxa'an se'en ndi'in um, lo' lyee nchcuen tique' si'yana jlyo ti' ti' chin' ti xaa ti' lyijyi 'in. 13 Una cunaan tlyu can' xa ngujlyo ti' si'yana cua' mdiyaan loo chendyu re, mdyisnan mducui ncha'an 'in ne' cuna'an nu mdi'in cuhui' qui'yu 'in can'. 14 Lo' jui nu mdaa tucua jlyu'hue 'in ne' cuna'an can', cui' jlyu'hue cui'ya tnu si'yana tca chcui ne' lo' chcua tijyo' ne' sii' cunaan can', lo' tiyaa ne' se'en caja nu cu'ni cunta 'in ne' se'en ngutyi can' tsani' snan yjan tlu'hue.
15 Tu'hua cunaan can' mdo'o tyi'a tlya nu xilu'hua 'in ne' cuna'an can' se'en nguiaa ne'. 16 Una yuu can' mda yaa' na 'in ne' cuna'an can', nu mxiyi'o na tyi'a tlya nu mdo'o tu'hua cunaan tlyu can'. 17 Xacan' lyee la ycuen tique' cunaan tlyu can' lo'o ne' cuna'an can', mdo'o nguiaa y'ni cusuun lo'o nchgaa ta nten 'in ne', nchgaa nu nxu'hua se'en cha' nu ndlo Ndiose tñan, lo' ndaa suun cha' 'in Jesucristo.

13

Cha' 'in tucua 'ni la

1 Nan' ndon tu'hua ysin tujo'o, loo
tyi'a can' na'an mdo'o sca 'ni la nu cati
que lo' tsa tii yca que 'in, cunda scaa
yca que can' nducua scaa corona,
cunda scaa que can' nga'an sca nii
nu ndaja 'in Ndiose. 2 Lo' 'ni la
can' chcan' 'in ña'an cuichi leopardo,
lo' quiya' 'in tsaña'an quiya' oso, lo'
tu'hua 'in tsaña'an tu'hua cuichi. Cu-
naan tlyu can' ticui' cha' cuiya' nu
nda'an lo'o mdaa 'in can', se'en chcua
culo tñan lo'o cha' cuiya' nu tlyu.
3 Na'an si'yana sca que 'ni la can'
ngujui yuhua' na nu ti' chin' a ngu-
jui ti 'in, una mchca se'en ti'i can',
lo' sca chcui chendyu yuhue ti' ne'
lo' mducui ncha'an ne' 'in 'ni la can'.
4 M'ni tnu ne' 'in cunaan tlyu can'
nu mdaa cha' cuiya' 'in 'ni la can', a
cunta lo'o 'ni la can' mdyisnan m'ni
tnu ne' 'in, lo' nchcui' ne': ¿Ti ca
nu chcua ta'a cha' 'in lo'o 'ni la re,
lo' ti ca nu tca xuun lo'o 'in? 5 A
cunta mxiycui' cunaan tlyu can' 'in
'ni la can' si'yana lo'o cha' siye' chcui'
cha' nu tnu lo' taja 'in Ndiose, lo'
jui cha' cuiya' 'in si'yana culo tñan
tsani' tucua yla ntsu'hui tucua coo'.
6 Cuaña'an mdyisnan mdaja can' 'in
Ndiose, ycui' ca'an 'in ñi lo' mdaja ni'
cuaan se'en nducua ñi lo'o nchgaa nu
ndi'in can'. 7 Jui cha' cuiya' 'in can'
si'yana xuun lo'o jun nu cua' mdo'o
hui 'in Ndiose, lo' cu'ni canan 'in jun.
A cunta jui cha' cuiya' 'in si'yana culo
tñan 'in nchgaa ta nten, quichen tnu
lo'o quichen suhue ti, lo'o nu nchcui'
xca loo cha'. 8 Ña'aan nten chendyu
m'ni tnu ne' 'in 'ni la can', tsalca nu a
nducua nii loo quityi 'in ñi nu lca Slya'
nu yjui ne' 'in, cui' quityi se'en ndu-
cua nii nchgaa nu cua' jui chendyu
'in xa ti' lyijyi tñan ñi chendyu re.
9 Cha' ntsu'hui nu ne 'in cha' re, cu'ni
cunta 'in na. 10 —Cha' ntsu'hui nu tsa
lo'o ne' 'in na'an chcuan, tsaa tu can'
na'an chcuan, cha' ntsu'hui nu cujui
ne' 'in lo'o spada, caja tu can' lo'o
spada—. Nde ca chcan' ña'an tsala
ña'an ta loo nchgaa nu cua' mdo'o
hui 'in Ndiose, lo' tsala ña'an ndiya
qui'an ti' 'in ñi. 11 Chon' nde'en la
can' na'an mdo'o tucua xca 'ni la nde
loo chendyu re, lo' nducua tucua yca
que 'in tsaña'an nchca ti' yca que slya',
una nchcui' tsaña'an nchcui' sca cu-
naan tlyu. 12 Ndon lo'o can' ña'aan
cha' cuiya' 'in 'ni la nu culoo can', lo'
nxicu'ni 'in nten sca chcui chendyu
si'yana cu'ni tnu ne' 'in 'ni la nu culoo
can', cui' nu ngujui yuhua' que lo'
mchca. 13 A cunta n'ni can' cha' nu
tnu, lo' nchca ndyi'ya quii' nde ni'
cuaan tloo na'an nten can'. 14 Si'ya
scasca cha' nu tnu can', ñilyi'o 'in
nten, cui' si'ya cha' cuiya' 'in 'ni la
nu culoo can', lo' ndlo can' tñan 'in
nten si'yana tñan ne' lcuin 'ni la nu
culoo can', cui' nu ngujui yuhua' que
lo'o spada lo' ti' mchca. 15 Lo' jui cha'
cuiya' 'in su'hua cusya 'in lcuin 'ni
la can', si'yana tca chcui' lcuin can'
lo' cu'ni cha' caja nchgaa nu a xlya
cu'ni tnu 'in. 16 A cunta m'ni canan
si'yana nchgaa tucui cha'an cuiya' 'in,
yaa' tso' cueen 'in ne' uta tuchcan ne',
nchgaa nu suhue ti lo'o nu cula, lo'o
nu cuilyiya' lo'o nu ti'i ña'an chendyu
'in, nu lca nguso nu msi'i ne' 'in lo'o
nu ngui'ni tñan cha' 'in ti. 17 Lo' a tucui
'a nu ti' tca cujui' uta xi'i na, cha' a
nga'an cuiya' 'in, cui' nii 'ni la can',
uta cuiya' nu lyi'ya nii can'. 18 Nde
najo'o cha' tiyaa. Nu ndyi'ya cunta
tca cua cuiya' 'in 'ni la can', lo' cuiya'
can' lca na cuiya' 'in nten chendyu, lo'
lca na scua ciento ntsu'hui snan yla
ntsu'hui scua.

14

Nguila ne' sca jyiin nu cui ti

1 Xacan' mxina'an, lo' na'an ndon
ñi nu lca Slya' sca loo qui'ya nu naan
Sion, tsatlyu lo'o sca ciento ntsu'hui
tucua yla ntsu'hui jacua mii yu nu
cua' ngua'an nii ñi tuchcan, a cunta
lo'o nii Sti ñi. 2 Ngune 'ñan jui nu ycui'
la ni' cuaan, lo' ngune na tsaña'an
nchca ti' ljyaan tyi'a tlya, tsaña'an
ne xa ngula 'a nchu tyi'yu, lo' tyi'i
nu nchcui' can' ne na tsaña'an nchca
ti' xa ndla ne' cuhuii nu naan arpa.
3 Nguila yu sca jyiin nu cui ti tloo ñi nu
nducua se'en nchca cuiya' cha', lo'o
tloo jacua nu lo'o ca can', lo'o qui'yu

cula can'. Ñi a tucui nu ncua 'in cu'ni cha'an jyiin can', tsaloo ti sca ciento ntsu'hui tucua yla ntsu'hui jacua mii yu can', cui' nu cua' ngulo laa ñi 'in lja ta nten chendyu. 4 Nde yu nu nsñi cunta 'in, nu a nchca siya' qui'ni ca'an 'in ne' cuna'an. Nducui ncha'an 'in ñi nu lca Slya' nchgaa se'en nguiaa ñi. Nde yu nu mdo'o laa lja nten chendyu si'yana ca yu nu culoo, lo' Ndiose lo'o ñi nu lca Slya' tucua tloo 'in yu. 5 Ñi sca cha' cuiñi a mdo'o tu'hua yu, lca yu sca nu luhui tloo Ndiose se'en nducua ñi.

Cha' nu nchcui' snan angujle

6 Xacan' na'an tlu'hue la ni' cuaan mducui xca angujle, lo' ljyan lo'o sca suun, cui' cha' tsu'hue 'in Ndiose nu a ntsu'hui cha' tsatii, si'yana quine 'in nchgaa nten chendyu, quichen tnu lo'o quichen suhue ti, nchgaa ta nten, lo'o nu nchcui' xca loo cha'. 7 Nchcui' cueen angujle can': Chu'hui sca ytsen 'in um lo'o Ndiose lo' cu'ni tnu um 'in ñi, si'yana cua' mdiyaa braa nu cu'ni ñi xñan bsya. Cu'ni tnu um 'in ñi nu mtñan ni' cuaan lo'o chendyu, lo'o tyi'a tujo'o, lo'o nchgaa se'en nducua tyi'a. 8 Ti' ycui' xca angujle nu yaan nde chon' can': —Cua' ngujlyo, cua' ngujlyo Babilonia, cui' quichen tlyu can'—, si'yana cua' ngunan' yu'hui nten ndi'in sca chcui chendyu si'ya cha' ngunan' nu m'ni. 9 Nu cua' nchca snan angujle nu yaan nde chon' can' ycui' cueen: Cha' ntsu'hui nu cu'ni tnu 'in 'ni la can' uta lcuin 'in, lo' cha' taa ya' cha'an cuiya' 'in 'in tuchcan uta yaa', 10 ticui' cuañaan Ndiose lo'o cha' nsin' ti' ntsu'hui tiquee ñi xitijin ñi 'in can' nu ti'i, se'en nu culyoo ñi cha' nsin' ti' nu mtsa'an yu'hui ni' cusya 'in ñi, lo' tyijyin can' nu ti'i loo quii' ndiquin lo'o azufre, lo' tsato'o cha' re tloo nchgaa angujle nu luhui 'in Ndiose lo'o ñi nu lca Slya'. 11 Tsala xaa ntsu'hui cha' tyi'o sñi 'in nu ntsu'hui loo quii' can', scañaan ti ndijin can' nu ti'i tla lo' cucha, nu m'ni tnu 'in 'ni la can' uta lo'o lcuin 'in, cui' cuañaan lo'o nu ngua'an cuiya' nii can' 'in. 12 Nde nchca chcan' ñaan tsala ñaan nda loo jun nu cua' mdo'o hui 'in Ndiose, nchgaa jun nu nxu'hua se'en cha' nu nchcui' ñi lo' ndiya qui'an ti' 'in Jesús. 13 Ngune 'ñan jui nu ycui' ti' la ni' cuaan: Ca'an sca cha' nu chcuin' lo'o: Tsu'hue ca xu'hue nu caja ti' cua' ñii chcui nu nguiaa nde loo, tsalca nu ndiya qui'an ti' 'in Ñi X'nan na. Nchcui' Espíritu: Cha' ñi ca, xitñan' can' lo'o nchgaa tñan nu m'ni, si'yana cua' ncua chcan' loo tñan tsu'hue nu m'ni can'.

Xa ca cuiya' cha' 'in nten

14 Mxina'an, lo' ncua chcan' sca ndla mten, can' nducua Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, nducua sca corona oro quee ñi, lo' yaa' ñi nducua sca bxtyi cha. 15 Ni' lyaa can' mdo'o xca angujle nu nchcui' cueen lo'o ñi nu nducua loo ndla can': Tyisnan lya um lo' si'yu um, cua' mdiyaa braa quio' nchgaa na nu nducua loo chendyu, tsala ñaan cua' nguhuen na. 16 Ñi nu nducua loo ndla can' mdyisnan msi'yu ñi 'in na, lo' mxo' ñi nchgaa na nu nducua loo chendyu. 17 Mdo'o xca angujle ni' lyaa nu nducua ni' cuaan can', lo'o can' nducua sca bxtyi cha yaa'. 18 Se'en n'ni tnu jun 'in Ndiose mdo'o xca angujle nu ntsu'hui cunta 'in quii', lo' cueen ycui' lo'o nu nducua bxtyi cha yaa' can': Si'yu lya nchgaa stya uva nu nducui loo chendyu si'yana cua' nguhuen na. 19 Angujle can' mdyisnan msi'yu nchgaa stya uva nu nducui can', lo' msu'hua 'in na se'en nu ntsu'hui cha' culo Ndiose cha' nsin' ti' tiquee ñi lo'o uva can'. 20 La tu'hua quichen can' ngulo' su'hua ñi mti uva can', lo' tlya tne nguilo 'in na tsaya' mdiyaa na se'en ntsu'hui ti tu'hua cuiyu, a cunta msnan na tsa se'en ntsu'hui lyoo snan ciento kilometro.

15

Cha' 'in angujle nu ljyan lo'o cati nu ti'i

1 Xacan' na'an xca cha' la ni' cuaan, cha' nu tnu, cha' nu cuhue ti' na, lo' na'an ndon tsa cati angujle nu ljyan lo'o cha cati loo nu ti'i nu ntsu'hui

cha' tyijyin nten chendyu tiyaa xaa, si'yana lo'o cha' can' tsatii cha' nsin' ti' nu ntsu'hui tiquee Ndiose. 2 A cunta na'an su ña'an nchca ti' tyi'a tujo'o nu chacui' cunan nu nducua quii' loo, lo' loo tyi'a can' ndon nu cua' m'ni canan 'in 'ni la can', si'yana a m'ni tnu can' 'in 'in uta lcuin 'in, ñi a mdaa ya' cha'an cuiya' 'in, lo' nducua cuhuii nu naan arpa yaa', 3 lo' nguila can' jyiin nu yla Moisé nu lca nguso 'in Ndiose, a cunta nguila jyiin 'in ñi nu lca Slya' nu nchcui': Ndiose X'nan hua, 'un ñi nu tlyu la cha' cuiya' ntsu'hui 'in, tsala ña'an tnu tñan ngui'ni um lo' nduhue ti' hua 'in na, luhui cha' tiyaa 'in um lo' ñi ndi'in cha' 'in um, 'un nu lca Ree 'in nchgaa nu mdo'o hui 'in um. 4 'Un Ñi X'nan hua, ¿ti ca nu a xicutsen ti' 'in um, lo' ti nu a cu'ni tnu 'in um? Scati um lca um ñi nu luhui lati, can' cha' ña'aan nten chendyu ntsu'hui cha' cu'ni tnu ne' 'in um, si'yana cua' ncua chcan' loo xñan bsya nu ñi 'in um. 5 Chon' nde'en can' mxina'an, lo' ncua chcan' 'ñan nde ni' cuaan se'en nguila tucua tulaa se'en nscua quee nu nga'an cha' nu mdi'in tyaa Ndiose lo'o Moisé, 6 lo' ni' lyaa can' mdo'o tsa cati angujle nu ljyan lo'o tsa cati loo nu ti'i, lco' can' te' nu tsu'hue ña'an mten nu nduhui, lo' nchcan' jyan tiquee can' lo'o cintya nu chacui' oro. 7 Lo' jacua nu lo'o ca can', sca can' mdaa tsa cati copa oro 'in ta'a cati angujle can', lo' mtsa'an yu'hui copa can' lo'o cha' nsin' ti' ntsu'hui tiquee Ndiose, ñi nu ndi'in tsala xaa. 8 Ni' lyaa can' mtsa'an yu'hui sñi nu mdo'o loo xaa 'in ñi si'ya cha' cuiya' nu tlyu 'in ñi, ñi a tucui 'a nu ti' ncua sten ni' lyaa can', cui' ca nu la mdijin ta'a cati loo nu ti'i nu yan lo'o cati angujle can'.

16

Cha' 'in copa nu mtsa'an yu'hui lo'o cha' nsin' ti'

1 Ti' la ni' lyaa can' ngune 'ñan jui nu ycui' lo'o tsa cati angujle can': Ya lya um lo' slo ti'in um cha' nsin' ti' ntsu'hui tiquee Ndiose loo chendyu, nu ntsu'hui ni' tsa cati copa cua. 2 Culoo angujle nu yaa can' mxiquilyu copa 'in loo chendyu, lo' cui' xaa mdo'o tucua quitso' 'in nten, lo' mdyisnan ngu'hua na lo' mducui cutse' 'in na, cui' ne' nu ngua'an cuiya' 'in 'ni la can' 'in lo' m'ni tnu lcuin 'in. 3 Nu cua' nchca tucua angujle can' mxiquilyu copa 'in loo tyi'a tujo'o, lo' mchca na ña'an tne ne' cua' ngujui, lo' ngujui nchgaa 'ni ntsu'hui loo tyi'a can'. 4 Nu cua' nchca snan angujle can' mxiquilyu copa 'in loo tyi'a chco tlyu, lo'o se'en nducua tyi'a, ticui' cuaña'an mchca tne na. 5 Ngune 'ñan ycui' angujle nu ntsu'hui cunta 'in tyi'a can': Ñi ndi'in cha' 'in um, 'un Ñi X'nan hua, 'un ñi nu cua' ndi'in ti' culoo, lo'o cua' ñii, 'un ñi nu Luhui lati, si'yana tsu'hue ngui'ni cuiya' um cha' re. 6 Cua' ñii mdaa um tne co'o ne', loo nu mslo ne' tne 'in nu mdo'o hui 'in um, lo'o nu mxiycui' um 'in cua' s'ni, can' cha' ntsu'hui suun 'in ne' tyijyin ne' nu ti'i re. 7 A cunta ngune 'ñan jui xca nu ycui' la se'en n'ni tnu jun 'in Ndiose ni' cuaan, lo' nchcui': Ndiose X'nan hua, 'un ñi nu tlyu la cha' cuiya' ntsu'hui 'in, cha' ñi si'yana tsu'hue 'a n'ni um xñan bsya lo'o sca cha' nu ñi. 8 Nu cua' nchca jacua angujle can' mxiquilyu copa 'in loo cucha, lo' jui cha' cuiya' si'yana tsuhuen' na 'in nten lo'o quii' 'in na. 9 Nten nu mtsuhuen' can' mdyisnan mdaja ne' 'in Ndiose, ñi nu ntsu'hui cha' cuiya' 'in lo'o nchgaa loo nu ti'i re, lo' a mslyaa ne' tyaa ti' ne' 'in Ndiose se'en nu cu'ni tnu ne' 'in ñi. 10 Nu cua' nchca ca'yu angujle can' mxiquilyu copa 'in la se'en nducua 'ni la can', lo' ña'aan se'en ndlo can' tñan nguinu tla yta na. Nten can' loo nu lyee ndu'hua 'in ne' hasta nchcu lo'o ne' tse' ne', 11 lo' mdaja ne' 'in Ndiose, ñi nu nducua ni' cuaan, si'ya ti'i nu mdijin ne' lo'o se'en ntsu'hui cutse' can', ñi cuaña'an a mslyaa ne' xilo'o chon' ne' qui'ya 'in ne'. 12 Nu cua' nchca scua angujle can' mxiquilyu copa 'in loo chco tlyu Eufrates, lo' ngutyi na si'yana cua' lca su tiyaa na, xa tyijyin yu ree

nu tyi'o scasca quichen luhua' se'en nchcua cucha. 13 Xacan' na'an mdo'o snan cui'in xa'an tsañaan nchca ti' cuityi', sca can' mdo'o tu'hua cunaan tlyu can', lo' xca mdo'o tu'hua 'ni la can', lo' xca mdo'o tu'hua yu cuiñi nu nchcui' si'yana Ndiose nxiycui' 'in. 14 Cui'in can' nda'an lo'o cha' cuiya' 'in laxa'an lo' nchca n'ni cha' nu tnu, lo' nda'an xicu'ni 'in nchgaa yu ree sca chcui chendyu si'yana quio' ti'in yu cu'ni yu cusuun tsaan nu cua' mdi'in tyaa Ndiose cha', ñi nu tlyu la cha' cuiya' ntsu'hui 'in. 15 Ña'an jan ñi, nan' ljyaan tsati ntyin ña'an nchca ti' sca yu cunan. Tsu'hue ca xu'hue nu ndi'in tiyaa lo'o te' nu ntsu'hui cha' co', lo' a quija lyoo cunan' ti lo' caja cha' jyi'o 'in. 16 Cui'in can' mxo' ti'in 'in yu ree, sca se'en ndlo'o naan ne' lo'o cha' hebreo Armagedón. 17 Nu cua' nchca cati angujle can' mxiquilyu copa 'in loo cui'in ti, cui' ña'an lcaa mdo'o ycui' cueen sca nu ycui' la ni' cuaan ni' lyaa 'in Ndiose, se'en nchca cuiya' cha', lo' nchcui': Nchgaa cha' re cua' lca na. 18 Xacan' mdyisnan ndyuhui lo' ngune scasca cueen, ytsu tyi'yu, a cunta lyee nguñan, tsaña'an nu nguñan can', ñi siya' lo' a nchca tsato'o cuaña'an ti' ya' nu mdyisnan mdi'in nten chendyu. 19 Quichen tlyu can' mdo'o na snan yu'hue, cuaña'an ngujlyo scasca quichen nu ndi'in sca chcui chendyu. Ndiose nguia yu'hui ti' ñi 'in quichen Babilonia nu tlyu can', mxitijin ñi 'in ne' nu ti'i lo'o cha' nsin' ti' nu mtsa'an yu'hui tiquee ñi. 20 Ngulyijyi yu'hui nchgaa yuu ngutyi nu ndi'in tlu'hue loo tyi'a tujo'o, cui' cuaña'an ñi xca qui'ya a ncua chcan' 'a na. 21 Mdyisnan ngu'ya quio quee loo chendyu re nu ti'in tsa tucua yla kilo scaa na, lo' nten can' mdyisnan mdaja ne' 'in Ndiose si'ya ti'i tnu nu mxitijin ñi 'in ne'.

17

Yuhue' nu caan 'in ne' cuna'an nducun'

1 Se'en ndon yaan sca angujle nu nchca cati can', cui' ta nu nda'an lo'o tsa cati copa can', lo' juin 'ñan: Cuan lya lo' ca cuiya' ti' tsala nu ti'i ljyaan chon' ne' cuna'an nu lyee la nducun' cua, cui' nu nducua loo tyi'a tlya cua, 2 cui' ne' cuna'an nu cua' yten yu'hui lo'o nchgaa ree nu ndi'in loo chendyu re, a cunta ña'aan nten chendyu cua' ngunan' yu'hui ne' si'ya cha' ngunan' nu m'ni ne'. 3 Xacan' mtsa'an yu'hui Espíritu 'ñan lo' ya lo'o angujle 'ñan sca se'en ngutyi, lo' na'an nducua sca ne' cuna'an chon' sca 'ni la nu nga'á, lo' ña'aan chon' 'in nga'an cha' nu ndaja ne' 'in Ndiose, lo' nducua cati que 'in lo' nducua tsa tii yca que 'in. 4 Ne' cuna'an can' lco' ne' sca te' cuaa nu mxitiyaa' lo'o colo nga'á, lo' ncua tsu'hue ne' lo'o chacui' oro, lo'o quee nduhui, a cunta lo'o chcan' quee nu mten. Nducua sca copa oro yaa' ne' nu mtsa'an yu'hui lo'o cha' ngunan' 'in ne', cui' cha' nducun' nu ngui'ni ne' lo'o nten chendyu. 5 Tuchcan ne' nga'an sca nii, cui' cha' nu ntsu'hui nchcun, lo' nchcui' na: Quichen Babilonia nu tlyu can', lca na jyi'an nchgaa ne' cuna'an nducun', suun nchgaa cha' ngunan' nu nchca loo chendyu re. 6 Ne' cuna'an can' lyee cu'hui ne' lo'o tne nu mslo ne' 'in nu mdo'o hui 'in Ndiose, cui' tne nu nguilo si'ya cha' 'in Jesús, lo' xa na'an cha' can' ndyijyin ya' yuhue tin'. 7 Angujle can' juin 'ñan: ¿Ñi cha' nduhue ti'? Nan' quitsan' 'in nchgaa ña'an ndi'in cha' 'in ne' cuna'an re, a cunta lo'o ña'an ndi'in cha' 'in 'ni la nu ljyan lo'o 'in ne', cui' 'ni nu nducua cati que lo' nducua tsa tii yca que 'in. 8 'Ni la nu na'an can' mdi'in 'in sca co' xaa, una cua' ñii a la 'a ne cueen 'in, una cua' nchcui cuii' cha' tyi'o 'in se'en ntsu'hui 'in se'en qui'ñi can', lo' tsaa 'in se'en ntsu'hui cha' jlyo 'in. Nten nu a nga'an nii loo quityi 'in Ndiose, se'en nducua nii nchgaa nu cua' jui chendyu 'in xa nu ti' lyijyi tñan ñi chendyu, cuhue ti' ne' xa ña'an ne' 'ni la can', cui' 'ni nu mdi'in sca co' xaa, siya' cua' ñii a la 'a ne cueen 'in, una xiya' ntsu'hui cha' ca chcan' loo

'in. 9 Nde cha' nu qui'ya cunta nten
nu tiyaa: Tsa cati que can' lca na tsa
cati qui'ya se'en nducua ne' cuna'an
can', 10 a cunta lca na cha' 'in tsa cati
ree, ca'yu can' cua' mdijin cha' 'in, lo'
xca can' ti' ndlo tñan cua' ñii, una xca
can' ti' lyijyi tyi'o ton, lo' xa nu caan
ntsu'hui cha' culo tñan sca co' xaa.
11 Lo' 'ni la nu mdi'in sca co' xaa, nu a
la 'a ne cueen cua' ñii, lo'o can' lca nu
cua' nchca snu', cui' loo ta 'in tsa cati
ree tyi'o ton can', una tsato'o quinan'.
12 Tsa tii yca que nu na'an can' lca tsa
tii ree nu ti' lyijyi chcuan cha' cuiya',
una tsani' sca braa culo can' tñan tsat-
lyu lo'o 'ni la can'. 13 Sca cha' ti 'in ta'a
tsa tii ree can', lo' taa cha' cuiya' 'in
'ni la can' si'yana culo 'in tñan. 14 Lo'
'ni la lo'o ree can' xuun lo'o ñi nu
lca Slya', una cu'ni ñi canan si'yana
lca Ñi X'nan nchgaa tucui, lo' lca ñi
Ree nu tlyu lati, lo' tsalca nu msi'ya
ñi 'in, nu ngulohui ñi 'in, lo' ñi ndi'in
cha' 'in, can' nu tyi'in lo'o ñi xacan'.
15 Ti' juin la angujle 'ñan: Tyi'a tlya nu
na'an se'en nchcua ne' cuna'an ndu-
cun' can', lca na nten qui'an, quichen
tnu lo'o quichen suhue ti, lo'o nu
nchcui' xca loo cha'. 16 Tsa tii yca que
nu na'an nducua 'in 'ni la can', can'
nu ña'an ti'i 'in ne' cuna'an nducun'
can', lo' xnu 'in ne' loo cha' jyi'o, cu-
jlyo 'in lo' tiquin 'in ne'. 17 Ndiose
mdu'hui tiquee ree can' cu'ni tsaña'an
nu nchca ti' ñi, lo' sca cha' ti 'in
nchgaa can' si'yana taa cha' cuiya'
culo 'ni la can' tñan, lo' cuaña'an tsa
quiñan tsaya' nu tsato'o cha' nu cua'
mdi'in tyaa Ndiose. 18 Ne' cuna'an
nu na'an can' lca na cui' quichen tnu
nu ndlo tñan 'in nchgaa ree sca chcui
chendyu.

18

Xa ngujlyo Babilonia

1 Chon' nde'en can' na'an mdo'o
xca angujle nde ni' cuaan nu nda'an
lo'o sca cha' cuiya' nu tlyu, lo' ña'aan
chendyu msti xaa 'in. 2 Nchcui' cueen
can': —Cua' ngujlyo, cua' ngujlyo
quichen Babilonia, cui' quichen nu
tlyu can'—, xtyi cui'in xa'an ti ndon
loo can' lo'o scasca loo cui'in, lo'
mchca na na'an tyi cuati loo 'ni cuityi,
'ni nchcui, 'ni chen ña'an. 3 Yato'o
cha' re si'yana ña'aan nten chendyu
cua' ngunan' yu'hui ne' si'ya cha' ngu-
nan' nu ngui'ni can', a cunta nchgaa
ree cua' yten yu'hui lo'o can', cui'
cuaña'an ncua cuilyiya' nu ngui'ni
jyinsya loo chendyu re, si'ya cha'
siye' 'in quichen can'. 4 Ngune 'ñan
ycui' xca nu ycui' la ni' cuaan: Tyi'o
um quichen cua, nchgaa 'un nu cua'
mdo'o hui 'ñan, si'yana a ca ta'a lo'o
um qui'ya ngui'ni ne', ñi a qui'ni
ca'an 'in um yuhue' nu caan 'in ne'.
5 Si'yana qui'an 'a qui'ya cua' nducui
ne' tloo Ndiose la ni' cuaan, lo' a njlya
ti' ñi qui'ya ngui'ni can'. 6 Xu'hua
lyiya' um 'in ne' tsaña'an nu m'ni ne'
lo'o um, xitucui um cha' can' lo'o
ne' tucua ta, lo' ña'an nu ngunan'
su'hua ne' 'in xca tucui, cuaña'an tu-
cua juesa xitiyaa' yuhue' nu caan 'in
ne'. 7 Tsaña'an siye' ne' lo' mdyaa
ne' 'in ne' loo cha' nducui ti', una
cua' ñii xitijin um 'in ne' nu ti'i lyee
ya', si'yana ndeña'an nchcui' ne': Nan'
lcan nu ndlo tñan, lo' a lcan nu nguinu
lo'o cha' ycui' ti, ñi a ntsu'hui cha' tijin
nu ti'i. 8 Can' cha' tsani' sca tsaan ti
ntsu'hui cha' caan nu ti'i 'in ne', cha'
ndyija, cha' nduhue ti', lo'o bju'ñan,
lo' tiquin ne' 'in, si'yana tlyu la cha'
cuiya' 'in Ñi X'nan na nu cu'ni ñi xñan
bsya 'in ne'. 9 Nchgaa yu ree nu
nguiten yu'hui lo'o ne' nu ta'a mda'an
ne' loo cha' nducui ti', ntsu'hui cha'
cunan yu, lo' xi'ya yja cueen yu
xa ña'an yu xtyi sñi ti ndo'o se'en
ndiquin ne', 10 lo' si'yana nguitsen
yu, can' cha' tijyo' ti' ndon yu na'an
yu se'en ndiquin can', lo' nchcui' yu:
Ti'i ca xu'hue, ti'i ca xu'hue Babilo-
nia, quichen tlyu nu tla 'a cha' 'in
can', si'yana ni' sca braa ti ngujlyo
na. 11 Cui' cuaña'an cunan nchgaa
nu ngui'ni jyinsya loo chendyu re, ca
ti'i nga'an 'in ne' si'ya quichen can',
si'yana a caja 'a nu xi'i na nu ndyu-
jui' ne', 12 cui' na oro, plata, quee
nduhui, chcan' quee nu mten, a cunta
te' nu tsu'hue ña'an, te' cuaa, te' seda,
te' nga'á, a cunta scasca loo yca nu

xityi'i, lo'o na nu nguiaa' lo'o lyi'ya scan 'ni, uta lo'o yca nu tsu'hue ña'an, chcuan cutsi, uta chacui' chcuan, uta lo'o quee tsu'hue ña'an nu nchcui' ne' lo'o mármol, 13 a cunta lo'o canela, lo'o na nu ncua tsu'hue lo'o quixin' xityi'i, lo'o na xityi'i nu ndlya' ne' ni' lyaa, lo'o mirra, olíbano, vino, ceite, quita ndyi'o jaslya, trigo, a cunta lo'o bta lo'o slya', lo'o cuiyu, carreta, a cunta lo'o nguso. 14 Nchgaa na nu lyee la ncua lca tiquee um lo'o, cua' yatii cha' 'in na, cui' cuaña'an lo'o nchgaa loo cha' cuilyiya' lo'o cha' nducui ti' cua' yatii cha' 'in na, lo' a xca 'a tsaan ti' chcua tucui um 'in na. 15 Nu ngui'ni jyinsya, cui' nu cua' ncua cuilyiya' si'ya quichen can', tijyo' ti ndon can' nan' 'ya ña'an ndiquin quichen can', nguinan ne' si'yana ti'i nga'an 'in ne'. 16 Lo' nchcui' ne': Ti'i ca xu'hue, ti'i ca xu'hue quichen tlyu cua, nu na'an cuati loo cha' cuilyiya', te' tsu'hue ña'an, te' cuaa nu mxitiyaa' lo'o colo nga'á, nu ncua tsu'hue lo'o chacui' oro, quee nduhui, lo'o chcan' quee nu mten. 17 Si'yana tsani' sca braa ti yatii nchgaa cha' cuilyiya' can'. A cunta nchgaa nu nda'an lo'o yca na'an, lo'o nten nu nguiaa ni' can', a cunta nchgaa nu ngui'ni tñan lo'o yca na'an can', lo'o nchgaa nu ndijin yu'hui 'in loo tyi'a can', nchgaa can' tijyo' ti ndon, 18 na'an ne' ña'an ndo'o sñi se'en ndiquin can', lo' msi'ya yja cueen ne', lo' nchcui' ne': ¿Ta ti' caja xca quichen nu chcua ta'a tsaña'an nu ndon loo quichen re? 19 Msu'hua ne' yuu ta que ne' loo nu ti'i nga'an 'in ne', lo' msi'ya yja cueen ne': Ti'i ca xu'hue, ti'i ca xu'hue quichen tlyu cua, cui' nu m'ni cuilyiya' 'in nchgaa nu nda'an lo'o yca na'an loo tyi'a can', si'yana tsani' sca braa ti ngujlyo ña'aan quichen can'. 20 Nchgaa 'un nu ndi'in ni' cuaan, ca tsu'hue chu'hui tiquee um, cui' cuaña'an nchgaa 'un nu ndiya qui'an ti' 'in Ndiose, lo'o 'un nu ngua'an tñan ñi 'in tsa ycui' cha' tsu'hue 'in ñi, tsatlyu lo'o 'un nu mxiycui' ñi 'in cua' s'ni, si'yana Ndiose cua' m'ni cuiya' ñi cha' 'in quichen can', si'ya ña'an nu m'ni ne' lo'o um. 21 Xacan' sca angujle nu tla cha' 'in msñi sca quee tlyu ya', tsaña'an nchca ti' sca quee ndiyo ne' trigo, lo' nguun 'in na loo tyi'a tujo'o, lo' juin: Ndeña'an ntsu'hui cha' jlyo Babilonia, quichen tlyu can', ñi xca tsaan lo' a la 'a quine cueen na. 22 Ñi xca ti cueen lo' a ntsu'hui 'a cha' ti' quine se'en ndi'in um, ñi cuhuii, ñi arpa, uta cuhuii quii, ñi xca jyiin a quine 'a se'en ndi'in um, ñi xca tñan n'ni yu cuityi, uta se'en ndiyo ne', lo' a quine 'a na. 23 Ñi xca quii' lo' a ca chcan' 'a se'en ndi'in um, ñi a la 'a ti' quine cha' caja cuilyi'o ne'. Sca chcui chendyu mscua cueen cha' 'in nu m'ni jyinsya lo'o um, lo' nguñilyi'o um 'in ne' si'ya cha' bta'a can' 'in um. 24 Cui' si'ya um jui nu mslo tne yu nu mxiycui' Ndiose 'in cua' s'ni, lo'o nu ya qui'an ti' 'in ñi, nchgaa nu cua' yjui um sca chcui chendyu.

19

Xa cu'ni tnu jun 'in Ndiose la ni' cuaan

1 Chon' nde'en can' ngune 'ñan la ni' cuaan, lo' nchcui' cueen nten qui'an can': ¡Aleluya! Scati Ndiose X'nan na tca culo laa ñi 'in nten, lo' ntsu'hui suun 'in ñi caja nu cu'ni tnu 'in ñi, scuen cuaan cha' 'in ñi, scati ñi tlyu la cha' cuiya' ntsu'hui 'in ñi, 2 si'yana tsu'hue n'ni cuiya' ñi cha' 'in nten lo'o cha' nu ñi, cua' m'ni ñi xñan bsya 'in ne' cuna'an nu lyee la nducun' can', ne' nu m'ni coo' 'in nten chendyu lo'o cha' nducun' can' 'in, lo' cua' mxitijin Ndiose 'in ne' nu ti'i si'ya tne nu mslo ne' 'in nu lca nguso 'in ñi. 3 Xiya' ycui' nten can': ¡Aleluya! Tsala xaa ntsu'hui cha' tyi'o sñi se'en ndiquin ne' cuna'an can'. 4 Cla nducua jacua qui'yu cula can', lo'o jacua nu lo'o ca can', cui' xaa mdyi'ya xtyin' lo' ngu'ya ti'in tloo la lyuu tloo Ndiose se'en nchca cuiya' cha' can', m'ni tnu 'in ñi, lo' nchcui': ¡Amen! ¡Aleluya! 5 Se'en nchca cuiya' cha' can' jui sca nu ycui': Cu'ni tnu um 'in Stina Ndiose nchgaa 'un nu lca nguso 'in ñi nu ja'an 'in ñi, nu xuhue ti lo'o nu cula. 6 Ngune 'ñan

tsañaan ne se'en ndi'in nten qui'an, tsañaan nchca ti' ljyaan tyi'a tlya, lo'o xa ngula 'a nchu tyi'yu, lo' nchcui': ¡Aleluya, si'yana Ndiose X'nan na, ñi nu tlyu la cha' cuiya' ntsu'hui 'in ndlo ñi tñan! 7 Chcui ti' na lo' ca tsu'hue chu'hui tiquee na, cu'ni tnu na 'in Ndiose, si'yana cua' mdiyaa braa caja cuilyi'o ñi nu lca Slya', lo' cua' ndon tiyaa nu ca cuilyi'o ñi. 8 Cua' m'ni ñi cha' si'yana co' can' te' nu tsu'hue ñaan mten, nu luhui lo' nduhui, lo' te' can' lca tñan tsu'hue nu ngui'ni nchgaa nu cua' mdo'o hui 'in ñi.

Xa cu siin ñi nu lca Slya' lo'o cuilyi'o ñi

9 Lo' juin angujle can' 'ñan: Ca'an cha' re: Tsu'hue ca xu'hue nchgaa nu qui'ni ca'an 'in tsaa se'en caja cuilyi'o ñi nu lca Slya', lo' cu siin lo'o ñi. Ti' juin la angujle can': Nde cha' nu ñi ca 'in Ndiose. 10 Nan' mdyi'ya xtyin' tloo angujle can' si'yana cu'nin tnun 'in, una juin 'ñan: Ña'an jan ñi, a cu'ni cuañaan, lo'on nan' ta'a lca na nguso 'in Ndiose, lo'o nchgaa la ñaan jun nu ndaa suun cha' 'in Jesús. Can' cha' 'in Ndiose cu'ni tnu, si'yana cha' nu nchcui' Jesús ntsa'an yu'hui cusya 'in nchgaa nu nxiycui' Ndiose 'in.

Cha' 'in ñi nu nducua cuiyu mten

11 Xacan' na'an nguila tucua ni' cuaan, lo' ncua chcan' sca cuiyu mten, lo' nu nducua chon' 'in can' naan: Ñi ndi'in cha' 'in, lo' Nchcui' cha' nu ñi. Tsu'hue n'ni cuiya' ñi cha', a cunta ñi ndi'in cha' 'in ñi tsañaan nu nxuun ñi. 12 Quiloo ñi chcan' na tsañaan nchca ti' quii' ndiquin, lo' qui'an 'a corona nducua que ñi, lo' nga'an sca nii nu a tucui nu ndyu'hui lyoo, cui' ca nu scati ñi jlyo ti' ñi cha' can'. 13 Lco' ñi sca te' tucuin nu mda'an tne, lo' naan ñi: Ycha' Ndiose. 14 Nchgaa nu ngui'ni cusuun nu mdo'o nde ni' cuaan, nducui ncha'an 'in ñi lo' nducua can' cuiyu mten, lco' can' te' nu ndyijyin ya' tsu'hue 'a ña'an mten lo' luhui. 15 Tu'hua ñi ndyi'o sca spada nu cha, nu cu'ni ti'i lo'o nten sca chcui chendyu, lo' tla culo ñi tñan 'in ne', cu'ni ñi xñan bsya 'in ne' ña'an nchca ti' xa ndlo su'hua ne' mti uva se'en tyi'o vino, si'ya cha' nsin' ti' nu mtsa'an yu'hui tiquee Ndiose, ñi nu tlyu la cha' cuiya' ntsu'hui 'in. 16 Nga'an sca cha' 'in ste' ñi lo'o sii' ndan ñi, lo' nchcui' na: Scati Ree nu tlyu lati, scati X'nan nchgaa tucui. 17 Xacan' na'an sca angujle nu ndon loo cucha, lo' ycui' cueen lo'o nchgaa 'ni nu nchcui ni' cuaan: Quiaan um lo' xo' ti'in ta'a um, lo' cu siin um na nu cua' mdi'in tyaa Ndiose tloo um: 18 Cunan' yu ree, cunan' x'nan sindatu, cunan' yu nu tla la cha' 'in, a cunta lo'o cunan' cuiyu, cunan' yu nu mducua chon' 'in, cunan' nchgaa nten, lo'o nu lca nguso nu cua' msi'i ne' 'in, lo'o nu ngui'ni tñan cha' 'in ti, cunan' yu cula lo'o nu suhue ti. 19 Na'an si'yana nguio' ti'in 'ni la can' lo'o nchgaa yu ree tsatlyu lo'o nchgaa sindatu 'in yu, si'yana xuun lo'o ñi nu nducua cuiyu can' lo'o nchgaa sindatu 'in ñi. 20 Una 'ni la can' nguinu 'in, a cunta nguinu yu cuiñi nu nchcui' si'yana Ndiose nxiycui' 'in, yu nu m'ni scasca cha' nu tnu cunta 'in 'ni la can', cuañaan nguñilyi'o yu 'in nchgaa nu ngua'an cuiya' 'in, cui' nu m'ni tnu lcuin 'ni la can'. Chcuaa can' ña'an lo'o jui nu nguun 'in loo tiyo' quii' nu ndiquin lo'o azufre. 21 Nchgaa la tucui can' ngujui lo'o spada nu ndyi'o tu'hua ñi nu nducua cuiyu can', lo' nchgaa 'ni nu nchcui can' ycu cula' 'in cunan' ne' ngujui can'.

20

Cha' 'in sca mii yjan

1 Xacan' na'an nguiaan sca angujle nu mdo'o nde ni' cuaan, lo' lyi'ya can' yaa' nu nsla se'en nu qui'ñi can', a cunta nducua sca carena yaa'. 2 Msñi 'in cunaan tlyu can', cui' cunaan nu ndi'in cua' s'ni nu nchcui' ne' lo'o lca laxa'an lo'o Satanás, lo' mscan' 'in cunaan can' tsani' sca mii yjan, 3 lo' nguun 'in 'in se'en qui'ñi can', lo' mducun tla 'in na lo' mjyi'in ca'an

sca cuiya' 'in na, si'yana a cuñilyi'o 'a 'in nten chendyu tsani' sca mii yjan, la xacan' quitin' 'in lo' tyi'an 'in ti' chin' xaa. 4 Xacan' na'an tyun yca xlya se'en nducua nu cua' mchcuan cha' cuiya' nu cu'ni xñan bsya, a cunta na'an nchgaa nu ngujui nu msi'yu ne' yni, si'ya cha' nu ya qui'an ti' 'in Jesús, lo' si'yana mda'an ycui' jun cha' tsu'hue 'in Ndiose, cui' jun nu a m'ni tnu 'in 'ni la can', ñi lcuin 'in, ñi a ngua'an cuiya' can' tuchcan jun uta yaa' jun. Mdyiqui'o jun lo' ngulo jun tñan lo'o Cristo tsani' sca mii yjan. 5 Nde jun nu m'ni ca'an 'in mdyiqui'o culo nducua la. Nchgaa la ña'an nu ngujui can' mdyiqui'o la xa nu cua' mda'a sca mii yjan. 6 Una tsu'hue ca xu'hue nchgaa jun nu qui'ni ca'an 'in tyiqui'o culo nducua la, si'yana can' nu mdo'o hui 'in Ndiose, ñi a qui'ni ca'an 'a 'in jun lo'o nu cua' nchca tucua cha' ndyija, cui' ca nu tucua tloo Ndiose lo'o Cristo 'in jun nchgaa xaa, lo' tsatlyu culo jun tñan lo'o ñi sca mii yjan. 7 Xa nu ta'a sca mii yjan, ntsu'hui cha' lyaa nu lca Laxa'an se'en ntsu'hui nchcun, 8 lo' cuñilyi'o 'in nchgaa nten nu ndi'in sca chcui chendyu, cui' nu lca Gog lo'o Magog, se'en nu xo' ti'in ta'a lo' cu'ni cusuun, lo' nten nu quio' ti'in can' tyi'in ne' tsaña'an ndi'in ysin tujo'o. 9 Ña'aan xeen chendyu mdo'o ne', msu'hua lo'o ne' se'en nguio' ti'in nchgaa nu mdo'o hui 'in Ndiose lo'o quichen nu ta'a la 'in ñi, una Ndiose mdyi'ya ñi quii' nu ngujlyo 'in ne'. 10 Laxa'an nu nguñilyi'o 'in ne', jui nu nguun 'in loo tiyo' quii' nu ndiquin lo'o azufre, cui' se'en ntsu'hui 'ni la lo'o yu nu nchcui' cha' cuiñi can', can' tyijyin nu ti'i tla lo' cucha tsala xaa.

Xa ca xñan bsya 'in nten chendyu

11 Na'an se'en ndon sca yca xlya tlyu nu mten, lo'o ñi nu nducua can', nde loo se'en nducua ñi ngulyijyi yu'hui ni' cuaan lo'o chendyu re, lo' a la 'a ngune cueen na. 12 Xacan' na'an nchgaa nu cua' ngujui, nu cula lo'o nu suhue ti, ndon can' tloo Ndiose, lo' m'ni ñi cha' nguila nchgaa quityi nscua tloo ñi, a cunta nguila xca quityi se'en nducua nii nten nu cua' jui chendyu 'in. Lo' nu ngujui can' ncua cuiya' cha' 'in cua' ña'aan tñan m'ni tsaña'an cha' nu nducua loo quityi can'. 13 Tyi'a tujo'o mdyaa na 'in nchgaa nu ngujui loo na, a cunta se'en ndyi'an ne' ngujui, lo'o se'en lca Hades mdyaa can' 'in nchgaa nu ngujui, lo' ncua xñan bsya 'in can' cunda scaa cua' ña'aan tñan m'ni. 14 Cha' ndyija can' lo'o se'en lca Hades jui nu nguun 'in loo tiyo' quii'. Nde lca nu cua' nchca tucua cha' ndyija. 15 Tsalca nu a nscua nii loo quityi se'en nducua nii nu cua' jui chendyu 'in, jui nu nguun 'in loo tiyo' quii'.

21

Ni' cuaan lo'o chendyu nu cui ti

1 Chon' nde'en na'an xca ni' cuaan lo'o xca chendyu nu cui ti, si'yana ni' cuaan lo'o chendyu nu mdi'in ti' culoo, a la 'a ngune cueen na, cui' cuaña'an lo'o tyi'a tujo'o. 2 Nan' yu Xuhua, na'an nguiaan quichen nu mdo'o hui 'in Ndiose, cui' Jerusalén nu cui ti, nu mdo'o se'en nducua Ndiose la ni' cuaan, cua' lca ncua tsu'hue na tsaña'an nchca ti' sca xen nu cua' caja cuilyi'o. 3 Ngune 'ñan jui nu ycui' cueen la ni' cuaan: Ña'an jan ñi, nde nu lca na'an 'in Ndiose — se'en tyi'in ñi lo'o jun tsatlyu, nu ca quichen 'in ñi, cui' Ndiose tyi'in lo'o jun lo' ca ñi Ndiose 'in jun—. 4 Xityi ñi tyi'a quiloo jun, lo' a ña'an 'a jun cha' ndyija, ñi a ntsu'hui 'a cha' ti' qui'ya tu'hua tiquee jun uta cunan jun, ta tyijyin jun nu ti'i, si'yana cua' mdijin nchgaa cha' nu ncua ti' culoo. 5 Ñi nu nducua se'en nchca cuiya' cha' can', juin ñi: Ña'an jan ñi, Nan' ngui'nin cuin nchgaa loo cha'. Lo' juin ñi 'ñan: Ca'an cha' re, si'yana lca na cha' nu ñi lo' a cu'ni tucua ti' um lo'o na. 6 Ti' juin la ñi: Cua' lca cha' re. Nan' lcan letra Alfa lo'o Omega, nan' la ña'an cua' ndi'in ti' culoo, lo' a ntsu'hui cha' tsatii cha' 'ñan. Cha' nde'en nu nguityi ti', nan' taan tyi'a co'o can' xu'hue ti,

se'en nducua tyi'a nu ndaa chendyu.
7 Nu cu'ni canan, qui'ni ca'an 'in lo'o
nchgaa cha' tsu'hue re, lo' nan' can
Ndiose 'in, lo' ca can' sñen' nan'. 8 Una
tsalca nu ntsen, nu a ndiya qui'an ti',
nu nducun' lo'o nu ndujui nten, yu
nu nguiten yu'hui lo'o ña'an tucui ti,
a cunta ne' bta'a, nu ngui'ni tnu 'in
lcuin jo'o, cui' cuaña'an lo'o nchgaa nu
cuiñi, can' nu qui'ni ca'an 'in loo tiyo'
quii' nu ndiquin lo'o azufre se'en cua'
nchca tucua cha' ndyija.

Cha' 'in Jerusalén nu cui ti

9 Se'en ndon yaan sca angujle nu
nchca cati can', cui' ta nu nda'an
lo'o tsa cati copa nu mtsa'an yu'hui
lo'o tsa cati loo nu ti'i, lo' juin 'ñan:
Cuan lya lo' culo'on 'in se'en ndon
xen nu lca cuilyi'o ñi nu lca Slya'.
10 Xacan' mtsa'an yu'hui Espíritu 'ñan,
lo' ya lo'o angujle 'ñan sca loo qui'ya
cuaan, lo' ngulo'o 'ñan se'en ndi'in sca
quichen tlyu, cui' Jerusalén nu mdo'o
hui 'in Ndiose, na'an nguiaan na lo'
mdo'o na la se'en nducua Ndiose la
ni' cuaan, 11 lo' mtsa'an yu'hui na lo'o
xaa 'in Ndiose. Nduhui na tsaña'an
nchca ti' sca quee nu ndyijyin ya'
tsu'hue ña'an, tsaña'an nduhui quee
jaspe nu nducui xaa. 12 Tnu tu'hua
lo'o nu ntsu'hui nchcun quichen can'
lo' cuaan na, tichcua tulo'o 'in na,
cunda scaa tulo'o can' ndon scaa
angujle, lo' ta'a tichcua ta nten Israel
nga'an nii scaa tulo'o can', 13 snaan
tulo'o can' nducua na ta'a jacua
luhua' 'in quichen can'. 14 Tsa tichcua
ta ndi'in suun na, lo' can' nga'an nii
tsa tichcua yu ta'a mda'an ñi nu lca
Slya' can'. 15 Angujle nu nchcui' lo'on
nducua sca yca cuiya' nu chacui' oro
yaa', si'yana su'hua cuiya' quichen
can' ña'aan se'en ntsu'hui nchcun na
lo'o nchgaa tulo'o 'in na. 16 Quichen
can' su'hua na ta'a jacua luhua' na,
si'yana tsaña'an tucuin na cuaña'an
nde xeen na. Angujle can' msu'hua
cuiya' 'in na lo'o cuiya' nu nducua
yaa', lo' ndiyaa na tucua mii ntsu'hui
tucua ciento kilometro, lo' sca cuiya'
ti na nde tucuin na, nde xeen na, lo'o
nde cuaan na. 17 Xacan' msu'hua
cuiya' angujle can' nde tnu tu'hua
lo'o 'in quichen can', lo' ndiyaa
na snan yla ntsu'hui ca'yu metro.
Cuiya' nu yla' angujle can' lca na
sca cuiya' nu tca qui'ya nten cunta.
18 Lo'o 'in quichen can' nguiaa' na
lo'o quee jaspe, una quichen can' lca
na chacui' oro, tsaña'an cunan nu
nducui xaa. 19 Suun quee nu lca lo'o
can', nguiaa' cuityi na lo'o cuati loo
quee nu tsu'hue ña'an: Culoo suun
can' nguiaa' lo'o quee jaspe, nu nchca
tucua nguiaa' lo'o quee zafiro, nu
nchca snan nguiaa' lo'o quee ágata,
nu cua' nchca jacua nguiaa' lo'o quee
esmeralda, 20 nu cua' nchca ca'yu
nguiaa' lo'o quee ónice, nu cua' nchca
scua nguiaa' lo'o quee cornalina,
nu cua' nchca cati nguiaa' lo'o quee
crisólito, nu cua' nchca snu' nguiaa'
lo'o quee berilo, nu cua' nchca caa
nguiaa' lo'o quee topacio, nu cua'
nchca tii nguiaa' lo'o quee crisopraso,
nu cua' nchca tixca nguiaa' lo'o quee
jacinto, lo' nu cua' nchca tichcua
nguiaa' lo'o quee amatista. 21 Ta'a
tichcua tulo'o can' lca na tsa tichcua
quee mten nu lca perla, cunda scaa
tulo'o can' nguiaa' na lo'o scaa quee
can'. Tucueen nu su loo quichen
can' lca na chacui' oro, lo' nducui
xaa na tsaña'an nchca ti' cunan. 22 Ñi
sca laa a na'an nducua loo quichen
can', si'yana Ndiose X'nan na, ñi nu
tlyu la cha' cuiya' ntsu'hui 'in, lca
ñi laa tsatlyu lo'o ñi nu lca Slya'.
23 Quichen can' a 'ni cha' 'in na lo'o
xaa 'in cucha uta xaa 'in coo', si'yana
ycui' ca Ndiose lca ñi xaa 'in na lo'o
ñi nu lca Slya'. 24 Nchgaa quichen
tnu nu ntsu'hui cha' tyi'o laa, tyi'an
can' si'ya xaa 'in quichen can', lo'
nchgaa yu ree ntsu'hui cha' tsa lo'o
yu cha' tsu'hue 'in yu lo' tyaa yu
cunta cha' cuilyiya' 'in yu 'in ñi. 25 A
ntsu'hui xaa scun tulo'o can', si'yana
a ntsu'hui cha' qui'ya tla quichen
can'. 26 Cui' cuaña'an nchgaa quichen
tnu ntsu'hui cha' tsa lo'o ne' cha'
tsu'hue 'in ne', lo' tyaa ne' cunta cha'
cuilyiya' 'in ne' 'in ñi, 27 una ñi sca coo'
a sten quichen can', cui' cuaña'an lo'o

nu ngui'ni scasca cha' ngunan' uta nchcui' cha' cuiñi, cui' ca nu tsaloo ti sten nu cua' nducua nii loo quityi 'in ñi nu lca Slya', cui' nu cua' jui chendyu 'in.

22

1 Xacan' ngulo'o angujle 'ñan se'en su sca chco tlyu nu luhui, tyi'a can' ndaa na chendyu 'in nten, nducui xaa na tsaña'an nchca ti' sca cunan, lo' tyi'a can' nducua na se'en nducua Ndiose lo'o ñi nu lca Slya'. 2 Chco tlyu can' su na tlu'hue la tucueen loo quichen can', scaa tso' na nducua yca nu ndaa chendyu 'in nten, tsa tichcua loo mti ndyi'yu loo na, scaa loo mti ndyi'yu loo na cunda scaa coo', lo' lca' yca can' najo'o na 'in nten sca chcui chendyu nu cu'ni chca 'in ne'. 3 Ñi xiya' lo' a caan 'a yuhue' chon' nten ndi'in quichen can', si'yana Ndiose lo'o ñi nu lca Slya' ntsu'hui cha' culo ñi tñan se'en can', lo' jun nu lca nguso 'in ñi tucua tloo ñi 'in, 4 xacan' ña'an tloo ca jun 'in ñi, lo' ntsu'hui cha' cha'an nii ñi tuchcan jun. 5 A ntsu'hui 'a cha' ti' qui'ya tla can', ñi a 'ni 'a cha' 'in jun lo'o quii' nu tu'hui xaa 'in jun, uta xaa 'in cucha, si'yana Ndiose X'nan na tu'hui ñi xaa can', lo' taa ñi cha' cuiya' culo jun tñan tsala xaa.

Cua' nchcui cuii' cha' quiaan Cristo xiya'

6 Ti' juin la angujle 'ñan: A tucui nu cu'ni tucua ti' lo'o cha' re si'yana lca na cha' nu ñi. Ñi X'nan na, cui' Ndiose nu nxiycui' nguso 'in, ngua'an tñan ñi angujle 'in ñi si'yana ca cuiya' ti' nchgaa la ña'an nu lca nguso 'in ñi, cha' nu cua' nchcui cuii' cha' tsato'o. 7 ¡Ña'an jan ñi, nan' cua' ljyaan ndla ti! Tsu'hue ca xu'hue nu xu'hua se'en cha' nu nchcui' Ndiose loo quityi re. 8 Nan' yu Xuhua, na'an lo' ngune 'ñan nchgaa cha' re. Xa nu ngune 'ñan lo' na'an cha' re, mdyi'ya xtyin' si'yana cu'ni tnu 'in angujle nu ngulo'o 'ñan nchgaa cha' re, 9 una juin 'ñan: A cu'ni cuaña'an si'yana lo'on nan' ta'a lca na nguso 'in Ndiose, lo'o nchgaa jun ta'a na nu nxiycui' Ndiose 'in, lo'o nu nxu'hua se'en cha' nu nducua loo quityi re. Can' cha' 'in Ndiose cu'ni tnu. 10 Ti' juin la angujle can': A tucun ti'in cha' nu ycui' Ndiose nu nguinu scua loo quityi re, si'yana cua' nchcui cuii' cha' tsato'o na. 11 Tsalca nten nu a ngui'ni tñan tsu'hue, tsa quiñan tu' can' lo'o cha' ngunan' 'in. Nu nducun', cu'ni tu' can' cha' nducun'. Cui' cuaña'an nu ngui'ni tñan tsu'hue, taa can' juesa cu'ni la tñan tsu'hue, lo' nu nda'an lo'o cha' tiyaa nu luhui, tsa quiñan can' tyu'hui sca chendyu nu luhui. 12 Ña'an jan ñi, nan' cua' ljyaan ndla ti, lo' lyi'yan na nu su'huan lyiyan' 'in cunda scaa tucui cua' ña'aan tñan m'ni. 13 Nan' lcan letra Alfa lo'o Omega, nan' la ña'an cua' ndi'in ti' culoo lo' a ntsu'hui cha' tsatii cha' 'ñan, nan' lcan ñi nu cua' ndi'in ti' culoo, lo' ndi'in tsala xaa. 14 Una tsu'hue ca xu'hue nchgaa nu nguiten ste', si'yana qui'ni ca'an 'in lo'o yca nu ndaa chendyu, lo' cuaña'an tca sten can' scasca tulo'o 'in quichen can'. 15 Una xni' quinu ton nde lyiya', tsatlyu lo'o nu bta'a, nu nguiten yu'hui lo'o ña'an tucui ti, nu ndujui nten, nu ngui'ni tnu lcuin jo'o, nchgaa nu cuiñi lo'o nu nducui ti' cha' cuiñi. 16 Nan' lcan Jesús, lo' ngua'an tñan angujle 'ñan si'yana quitsa' 'in um nchgaa cha' re, cha' nu ntsu'hui cha' ca cuiya' ti' nchgaa ta jun ta'a na. Nan' lcan ticui' ta nten 'in Davi, lo' lcan cuii nu ndu'hui xaa tsu'hue ña'an xa tlya. 17 Ndeña'an nchcui' Espíritu lo'o Cuilyi'o ñi nu lca Slya': Cuan lya um. Cui' cuaña'an chcui' nu quine 'in cha' re: Cuan lya um. Cha' ntsu'hui nu nguityi ti' tca caan, lo' nu nchca ti' co'o tyi'a nu taa chendyu 'in tsala xaa, tca co'o 'in na xu'hue ti. 18 Nan' nsu'hua tiyaan 'in nchgaa nu ne 'in cha' nu nchcui' Ndiose loo quityi re: Cha' ntsu'hui nu tya cula cha' re, Ndiose xitijin ñi 'in can' nu ti'i tsaña'an nu ti'i nu nguinu scua loo quityi re. 19 Cha' ntsu'hui nu culyijyi su'hua cha' nu nchcui' Ndiose loo quityi re, cui' cuaña'an lyaa ñi cha' tsu'hue nu qui'ni ca'an 'in can' nu nducua loo quityi nu ndaa

chendyu 'in nten, ñi a qui'ni ca'an 'in can' lo'o cha' tsu'hue nu ndi'in loo quichen nu cua' mdo'o hui 'in Ndiose, cui' cuaña'an lo'o nchgaa la ña'an cha' tsu'hue nu nducua loo quityi re. 20 Ñi nu ndaa suun cha' re nchcui' ñi: Nu cha' ñi s'ni, cua' ljyaan ndla ti. Amen, cha' ñi Ñi X'nan hua Jesús, cuan lya um. 21 Cui' cha' tsu'hue 'in Ñi X'nan na Jesucristo quinu lo'o um nchgaa um. Amen.